

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
2021-YL-057

**FAHRÎ'NİN HÜSREV Ü ŞÎRÎN'İ (GİRİŞ- İNCELEME-
METİN- DİZİN)**

HAZIRLAYAN
Berna DAĞ

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan YAPICI

AYDIN 2021

T.C
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

... / ... / 2021

İmza

Öğrencinin Adı ve Soyadı

ÖZET

FAHRÎ'NİN HÜSREV Ü ŞÎRÎN'İ (GİRİŞ- İNCELEME- METİN- DİZİN)

Berna DAĞ

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan Yapıcı

2021, XIX+812 Sayfa

Hüsrev ü Şîrîn, Hüsrev Perviz ile Ermen hükümdarının yeğeni Şîrîn arasında geçen bir aşk hikâyesidir. Doğu edebiyatında yüzyıllar boyunca işlenmiş ve birçok şair tarafından kaleme alınmıştır. Nizâmî'nin *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisi ise XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi sahasında Fahrî tarafından Aydınöğlü İsa Bey adına tercüme edilmiştir. H 768/ 1367 yılında tercüme edilen bu eser, Anadolu sahasında ilk *Hüsrev ü Şîrîn* olma özelliği ile önemli bir yere sahiptir. Döneminin dil özelliklerini yansıtan bu eser, günümüze tek nüsha olarak ulaşmıştır. Nüsha 1974 yılında Barbara Flemming tarafından ilim dünyasına tanıtılmıştır.

Fahrî'nin *Hüsrev ü Şîrîn*'ini Barbara Flemming'in çeviri metni ışığında inceleyen bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel hatlarıyla XIV. yüzyılın siyasi, kültürel yapısı, Fahrî'nin hayatı ve *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisi incelenmiş, ikinci bölümde eserin yazı çevrimi yapılmış, üçüncü bölümde ise dönemin dil özelliklerini çalışan araştırmacılara kolaylık sağlamak amacıyla dizin-sözlük hazırlanmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Fahrî, Hüsrev ü Şîrîn, Eski Anadolu Türkçesi, Dizin.

ABSTRACT

FAHRÎ'S HUSREV U ŞÎRÎN (INTRODUCTION-REVIEW-TEXT- INDEX)

Berna DAĞ

MSc Thesis at Turkish Language and Literature

Supervisor: Dr. Ali İhsan Yapıcı

2021, XIX+812 pages.

Hüsrev ü Şîrîn is a love story between Hüsrev Perviz and Şîrîn, the nephew of the Armenian ruler. It has been processed in Eastern literature for centuries and has been written by many poets. Nizami's masnavi *Hüsrev ü Şîrîn* was translated by Fahri on behalf of Aydınolu İsa Bey in the XIVth Century Principalities Period. This work, which was translated in H 768/ 1367, has an important place in Anatolia as it is the first *Hüsrev ü Şîrîn*. This work, which reflects the linguistic features of the period, has reached our day in a single copy. The copy was introduced to the scientific world by Barbara Flemming in 1974.

This study, which examines Fahri's *Hüsrev ü Şîrîn* in the light of Barbara Flemming's translation text, consists of three main parts. In the first part, the political and cultural structure of the XIVth century, Fahri's life and *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevi are examined in general terms, in the second part, the transcription of the work was made, in the third part, an index-dictionary was prepared in order to facilitate the researchers studying the language characteristics of the period.

KEYWORDS: Fahri, Husrev u Şîrîn, The Old Anatolian Turkish, Index.

ÖN SÖZ

Doğu edebiyatında yüzyıllar boyu işlenen, Hüsrev-i Perviz ile Ermen melikesi Şîrîn arasında geçen bu aşk hikâyesini Türk edebiyatında ilk defa işleyen Altın Ordu sahasında Kutb'dur. Anadolu sahasında tercüme eden ilk şair ise Fahrî'dir. Hakkında pek bilgiye ulaşılamayan Fahrî'nin H 768/ 1367 yılında Aydınolu İsa Bey adına tercüme etmiş olduğu *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisi günümüze tek bir nüsha olarak ulaşmıştır. Şair hakkında edinilen bilgiler yalnızca mesnevisiyle sınırlıdır.

Barbara Flemming, Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz'de hocası Profesör Karl Süsseim'in kitapları arasında bulduğu eseri etraflıca incelemiştir. Nüshayı tanıtan bir makale yayımladıktan sonra 1974 yılında transkripsiyonlu metin ve tıpkı basımdan oluşan bir metni ilim alemine sunmuştur. Çalışmada yazma eserin sayfaları Barbara Flemming'in yapmış olduğu sıralama esas alınarak okunmuş olup yırtık ya da silinmiş sayfalarda okunamayan kelimeler yay parantez ( ), sonradan eklenen kelimeler ise köşeli parantez işareti [ ] ile gösterilmiştir.

Çalışma sürecimde tecrübe ve bilgi birikimini benden esirgemeyen, sorularıma sabırla cevap veren, saygı değer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan Yapıcı'ya, süreç boyunca yardımlarını eksik etmeyen hocalarım Doç. Dr. Erkan Salan, Arş. Gör. Dr. Cihan Doğan ve Arş. Gör. Dr. Harun Kaya'ya, maddi ve manevi destekleriyle beni cesaretlendiren aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖN SÖZ.....	xi
İÇİNDEKİLER	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ	xv
SİMGELER DİZİNİ	xvii
YAZI ÇEVİRİMİ İŞARETLERİ.....	xix
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	2
1. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ	2
1.1. Selçuklu Dönemi Türkçesi.....	3
1.2. Beylikler Dönemi Türkçesi.....	3
1.3. Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi	4
1.4. Fahrî ve Hüsrev ü Şîrîn'i	5
1.4.1. Fahrî'nin Hayatı.....	5
1.4.2. Fahrî'nin Hüsrev ü Şirin Mesnevisi.....	6
1.4.2.1. Mesnevinin İsmi.....	7
1.4.2.2. Telif Sebebi	7
1.4.2.3. Eserin Kime Sunulduğu	8
1.4.2.4. Yazıldığı Tarih	8
1.4.2.5. Beyit Sayısı	9
1.4.2.6. Eserin Vezni	9
1.4.2.7. Eserin Nüshası ve Nüshanın Çevirisinde Dikkat Edilen Hususlar.....	9
1.4.2.8. Eserin Başlıkları	10
1.5. Eserin Dil İncelemesi.....	12
1.5.1. Farklı Yazım Özellikleri.....	13
1.6. <i>Derleme ve Tarama Sözlüğü'nde</i> Bulunmayan Bazı Kelimeler	16
1.6.1. <i>Derleme Sözlüğü'nde</i> Bulunan <i>Tarama Sözlüğü'nde</i> Bulunmayan Kelimeler. 16	
1.6.2. <i>Tarama ve Derleme Sözlüğü'nde</i> Bulunmayan Sözcükler	17
2. BÖLÜM	18
2. METİN.....	18
3. BÖLÜM	457

3. DİZİN.....	457
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	807
KAYNAKLAR	809
ÖZ GEÇMİŞ.....	812

KISALTMALAR DİZİNİ

- Ar. : Arapça
bk. :Bakınız
C. : Cilt
Far. : Farsça
H : Hicri
haz. : Hazırlayan
Hz. : Hazreti
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
s. : Sayfa
S. : Sayı
Soğd. : Soğdca
T. : Türkçe
TDK : Türk Dil Kurumu
Yun. : Yunanca
vb. : Ve benzeri
vd. : Ve diğerleri

SİMGELER DİZİNİ

- + İsim kök ve gövdelerini gösterir.
- Fiil kök ve gövdelerini gösterir.
- [ ] Metne sonradan eklenen kelimeleri gösterir.
- ( ) Metinde okunmayan kelimeleri gösterir.
- < Bu biçimden gelir.
- > Bu biçime gider.

YAZI ÇEVİRİMİ İŞARETLERİ

آ	a-ā	ش	ş
آ	a, e, ı, i, u, ü	ص	ş
ء	’	ض	đ, ž
ب	b, p	ط	ţ
پ	p	ظ	ž
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ķ
ح	ħ	ك گ	ñ, k, g
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	d, z	ن	n
ر	r	و	v, o, ō, u, ū, ū
ز	z	ه	h, a, e
ژ	j	ی ی	y, ı, i, ĩ
س	s		

GİRİŞ

Tarihî bir gerçeğe dayanan *Hüsrev ü Şîrîn* hikâyesini ilk olarak kaleme alan Firdevsî'dir. Fakat bu hikâyeyi klasikleştiren ve edebî anlamda ölümsüzleştiren Nizâmî-i Gencevî olmuştur. Anadolu sahasında ise ilk *Hüsrev ü Şîrîn* Fahrî'ye aittir. Fahrî eseri Aydınoglu İsa Bey adına tercüme etmiştir. Eser Nizâmî'nin aynı adlı eserinden tercüme edilmesine rağmen Fahrî çevirisinde bazı ilave ve değişiklikler yapmış aynı zamanda bazı kısımları *Şehnâme*'den genişleterek esere hem tarihî hem de destansı bir nitelik kazandırmıştır. (Mazıoğlu, 1983: 91). Fahrî özellikle *Şehnâme*'den Hüsrev-i Pervîz'in hayatıyla ilgili kısımları almış ve eserden yaklaşık 1575 beyit tercüme etmiş veya bu beyitlerin anlamını yorumlamıştır (Kartal, 2000: 362).

Hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmayan Fahrî'nin varlığına ışık tutan bu eser aynı zamanda XIV. yüzyıl Eski Anadolu Türkçesi dönemi yazı dilinin özelliklerini yansıtmaması bakımından önemlidir. Eser, Anadolu sahasında bu konuda yazılmış mesnevilerin ilki olma özelliği taşımaktadır. İlk olarak Barbara Flemming'in ilim alemine tanıttığı *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisi üzerine yapılan çalışmalarda eserin söz varlığı tam manasıyla ortaya konmuş değildir. Bu çalışma ile eserin söz varlığını ortaya koymak ve Türk dili araştırmacılarına kolaylık sağlamak amaçlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde Eski Anadolu Türkçesi yazı dilinin dönemleri, Fahrî'nin hayatı ve Fahrî'nin *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisine değinilmiştir. İkinci bölümde Barbara Flemming'in oluşturmuş olduğu metin çevirisi ışığında *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisi yazı çevirimi işaretleri ile aktarılmış, metnin aktarımında eserin aslına sadık kalmaya çalışılarak müstensih hatası olarak değerlendirilen kısımlar ve Barbara Flemming ile Özlem Güneş'ten farklılaşan yerler dipnot olarak gösterilmiştir. Üçüncü bölümde hazırlanan sözlük çalışmasıyla eserin kelime bilgisi, dil özellikleri ve arkaik kelimelerin varlığının ortaya konması amaçlanmıştır.

1. BÖLÜM

1. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ

Eski Türkiye Türkçesi ya da Eski Anadolu Türkçesi olarak adlandırılan yazı dili, XIII. ve XV. yüzyılları arasında Anadolu ve Rumeli sahasında, temelini Oğuz-Türkmen lehçesinden alarak oluşmuş bir yazı dilidir (Korkmaz, 2005: 471). Oluşan bu yazı dili, Türk dili tarihinde de bir dönüm noktası niteliğindedir. XIII. yüzyıla kadar Orta Asya Türk devletleri kültürel yapısında önemli bir yer tutan Oğuz Türkleri, lehçeleri bakımından müstakil bir varlık gösterememiştir (Korkmaz, 2005: 471). Bu dönemde bağımsız bir yazı dili oluşturmamalarının bir sebebi de yine siyasi varlık bakımından bağımsız olmamaları olarak gösterilebilir.

X. Yüzyılda Moğol asıllı Kıtayların Moğolistan'daki Kırgız topraklarını işgal etmeleri ve hâkimiyet kurmaları Oğuzlar üzerinde de etkili olmuştur. Kıtayların baskısı sebebiyle Oğuzlar batıya doğru göç ederek Hazar sahillerine, Ural Nehri yakınlarına kadar yayılmışlardır. Kıtayların Moğolistan'dan Orta Asya'ya doğru uzanan istila hareketleri Oğuzların bu bölgede de kalmalarını zorlaştırarak güneye göç etmelerine sebep olmuştur. XI. yüzyılın ilk yarısında Gaznelileri mağlup ederek siyasi egemenliklerine son vermelerinin ardından İran'da Selçuklu Devleti'ni kuran Oğuzlar büyük bir siyasi güç elde etmiş oldular. Bu sayede Oğuzların Moğolistan'dan başlayan göç hareketi Önasya ve Anadolu'ya ulaşmış Oğuzların coğrafi olarak ana Türk bölgesinden ayrılışı gerçekleşmiştir (Akar, 2010: 20). Bunun sonucunda Oğuzcanın yazı dili hâline gelmesinde coğrafya değiştirmenin de bir etkisi olduğu görülmektedir. Hayat tarzlarında yaşanan değişimler dillerinde de görülmeye başlamıştır. Fakat fethettikleri yerlerde Arapçayı ilim dili, Farsçayı resmi dil olarak kullanmaya başlayan Oğuzlar, bu dönemde konuşma dillerinden bağımsız bir yazı dili ortaya çıkaramamışlardır (Akar, 2010: 20).

Siyasi ve askerî bakımdan güçlü bir topluluk olan Oğuzların bu dönemde milli yazı dili oluşturmamasının bazı dil içi ve dil dışı sebepleri vardır (Akar, 2018: 39). Dil içi sebep olarak Karahanlı yazı dilinin Türkistan'da hâlâ devam etmesi gösterilebilir. Bütün Orta Asya Türk toplulukları gibi Oğuzların da bu dili kullanmış oldukları öngörülmektedir. Dil dışı sebepler olarak ise siyasi sebeplerin ağır bastığı söylenebilir. Selçuklular hâkimiyet kurdukları topraklarda dilde seçicilik yapmak yerine İran'da hâlihazırda bulunan yazı dili Farsçayı

kullanmışlardır. Asıl amaçları yeni topraklarda hakimiyet kurmak olan Selçuklu Oğuzları, yeni bir yazı dilinin oluşturulmasını bir öncelik hâline getirmemişlerdir (Akar, 2018, 39).

“Bu dönemde meydana getirilen eserlerde, Oğuz Türkmen lehçesi, kendi varlığını ancak bazı belirtiler halinde ortaya koyabilmiştir.” (Korkmaz, 2005: 471). Dolayısıyla Oğuz-Türkmen lehçesi bu dönemde karşımıza yalnızca bir konuşma dili olarak çıkmaktadır. Bu dönemin yazı dili de kendi içinde Selçuklu dönemi Türkçesi, Anadolu Beylikleri Türkçesi, Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi Türkçesi olarak üç alt döneme ayrılmaktadır.

1.1. Selçuklu Dönemi Türkçesi

XI. yüzyıla kadar Seyhun boylarında yaşayan Oğuzlar kendi sözlü edebiyatlarına sahiptiler. Belirli kültür çevrelerine girenler ise edebî dil olarak Hakaniye lehçesini kullanmaktaydı. XI. yüzyıldan başlayarak İran, Azerbaycan ve Anadolu’ya göç eden Oğuzlar, göç ettikleri yerlerde edebî muhitlerden ve Hakaniye lehçesinden uzaklaşmışlardı. Günlük hayatlarında kullandıkları dil ise Oğuz lehçesiydi. Fakat bu dönemde Büyük Selçuklu Devleti’ni kuran Oğuzlara, yazışmalar, edebî ve ilmî eserler için kullanılacak günlük dilden farklı bir yazı dili gerekmektedir. Bunun sonucunda Farsçayı edebiyat ve devlet dili olarak, Arapçayı da ilim dili olarak kullandılar (Ercilasun, 2018: 432). Bu bilgiler ışığında Selçuklu döneminde Oğuz konuşma dilinden farklı olarak Arapça ve Farsçanın tesirinde bir yazı dili ortaya çıktığı söylenilebilmektedir.

1.2. Beylikler Dönemi Türkçesi

Selçuklu Devleti’nin yıkılmasının ardından Osmanlı Beyliği’nin güçlenerek bir devlet hâline gelişine kadar geçen süreye Beylikler Devri denilmektedir (Korkmaz, 1995: 419). XIII. yüzyılda Moğol’ların akınları sebebiyle büyük çoğunluğunu Oğuzların oluşturduğu göçler ile Anadolu bir Türk yurdu olma niteliği kazanmaya başlamış ve bu dönemde Anadolu’daki sınır boyları çatışmalarında Selçuklu Devleti’nin uç beyleri görevini üstlenen Türkmen beyleri, 1307 yılında Selçuklu İmparatorluğu’nun yıkılması ile kendi beylik bölgelerinde bağımsızlıklarını ilan ederek Anadolu’da beylikler dönemini başlatmışlardır (Korkmaz, 2013: 88).

Bağımsızlıklarını ilan eden bu Türkmen beyleri Arap ve Fars kültüründen uzak oldukları için bu dönemde bilinçli olarak Arapça ve Farçaya karşı Türkçeyi kullanmayı

zorunlu kılmışlardır (Korkmaz, 2013: 88). Dolayısıyla Beylikler Dönemi'nin, Arap ve Fars dillerine karşı Türkçeyi kullanma mücadelesinin verildiği bir dönem olduğu söylenebilmektedir. Selçuklu Dönemi Türkçesinin devamı niteliğinde sayılan bu dönem ayrıca Anadolu'da Oğuzcaya dayalı bir yazı dilinin kuruluş dönemidir (Korkmaz, 2005: 473, Korkmaz, 2013: 88).

1.3. Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi

Anadolu Türkçesinin gelişim sürecinde bir geçiş durumunda olan XV. yüzyılın 2. yarısı, İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun gelişip büyümeye başlamasıyla beraber Türk dilinin gelişimi bakımından da farklılıklar göstermeye başlamıştır. Anadolu Beylikleri Dönemi'nde Arapça ve Farsçaya karşı bir üstünlük gösteren Türkçe, bu yüzyılda yeniden gerileme göstermiş, her alanda Arapça ve Farsça kelimelerin, gramer kurallarının kendini göstermesi ile devam etmiştir (Korkmaz, 2013: 110). Bu bilgiler ışığında Türk dilinin gelişim bakımından farklı bir şekil kazandığı ve gerilemeye başladığı söylenilebilir.

Fethi ile beraber bir kültür ve medeniyet merkezi hâline gelen İstanbul'da, yeni kurulan medreseler bilim ve kültür hayatını daha çok canlandırmış, devlet merkezi aynı zamanda Anadolu'nun dışından, Orta Asya ve İran gibi birçok yerden göç almıştır. Bu göçler hâlihazırda bilim dili olarak kullanılan Arapçanın yanı sıra Farsçanın da etkin duruma geçmesine neden olmuştur (Korkmaz, 2013: 110). Bunun sonucunda XV. yüzyılın ikinci yarısına kadar süren Türkçenin Arap ve Fars dili karşısında etkin ve üstün bir yazı dili hâline gelme mücadelesi bu dönemde Türkçenin aleyhine bir değişim göstermeye başlamıştır.

“Artık sarayda sultanın katıldığı meclislerde bile Farsça karşılıklı şiirler söyleniyor, İran'ın ünlü şairlerine nazireler yazılarak hüner ve maharet yarışmaları düzenleniyordu.” (Korkmaz, 2013: 110). Bunun sonucunda ortaya halkın konuşma dilinden uzak saray zümrelerine özgü Farsça ve Arapça ağırlıklı bir konuşma dilinin gelişme gösterdiği söylenebilmektedir.

Bu dönemde daha önceki yüzyılların eserlerinde kullanılan Türkçe sözcükler kaba ve ahenksiz bulunarak kullanılmamış, yerlerine aruz vezninin kalıplarına uygunluğu da göz önünde bulundurularak Arapça ve Farsçaları getirilmiştir. Bu yüzyılda dile sokulan yabancı sözcüklerin sayısındaki artış, edebî dili ağırlaştırmıştır. Yazı dilinin yanı sıra konuşma dili Eski Anadolu Türkçesinin tarihî seyrini izlemeye devam etmiştir. Bu sebeple bu dönemde

yazı dili ile konuşma dili arasında kesin bir farklılık görülmektedir (Korkmaz, 2013: 112-113).

1.4. Fahrî ve Hüsrev ü Şîrîn'i

1.4.1. Fahrî'nin Hayatı

Selçuklu Oğuzcasının süreç olarak devamı niteliğinde olan Beylikler dönemi Türkçesi, Anadolu'da beyliklerin başında bulunan beylerin Türkçe konuşmayı zorunlu kılmasıyla beraber eski Doğu Türkçesinden ayrılarak Oğuzcaya dayalı yeni bir yazı dilinin ortaya çıktığı dönemdir (Korkmaz, 2005: 473).

“Türkmen Beylerinin her biri, bulunduğu şehri sanat ve kültür merkezi hâline getirmiş; ilim ve sanat adamlarını korumuşlardır.” (Güneş, 2010: 24-26). Aynı zamanda Türkçe konuşmaya teşvik edilen bu şair ve sanatkârlar bu dönemde çok güzel eserler ortaya çıkarmışlardır. Böyle bir ortamda yetişmiş olan Fahrî hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Eserleri ve hayatı hakkında şura tezkirelerinde herhangi bir bilgiye rastlanmayan, asıl adı Fahreddin Yakup bin Muhammed olan Fahrî, Aydınoğulları Beyliği'nde yetişmiştir (Güneş, 2010: 24-26).

Aydınoğlu İsa Bey, Fahrî'den eseri tercüme etmesini istese de Fahrî *Hüsrev ü Şîrîn*'i tercüme etmeyi başlangıçta istememekte, Nizamî ile boy ölçüşemeyeceğini düşünmektedir.

Ki öldise Nizâmî aña cân ol

Anuñ şîrîn sözine tercümân ol

‘Acemden hâşıl itdi ol şenâlar

N’ola ger Türk eren kıla du‘âlar

Didüm şâhâ kuluñ haddi degül bu

Benüm şî‘rümde yoqdur rengi ne bû

Ki ol ulu sözine medhal idem

Veyâ bir müşkilin anuñ hall idem

Ki Őiri oludur dürlü ‘ ibārāt
Letā’ifdr ser-ā-ser isti‘ārāt (145-149)

Aydınoğlu İsa Bey Fahrī’ye Sultan Mahmud ve Firdevsī’yi örnek göstererek *Hüsrev ü Őirīn*’i tercüme ederse arkasında unutulmayacak bir eser bırakacağını söylemiŐtir (Güneş, 2010: 25). Bunun zerine Fahrī’nin fikri deđiŐmiŐtir.

ılursañ tercüme bu dāsītānı
Müzeyyen eyleyüp bu bsitānı

Oğınısar nice kim ola devrān
Bu ma‘ nīdārı olmaz hīç vīrān

Ölümden Őnra bizi ideler yād
Revānumuzı añup ılalar Őād

Cihān durduğa adumuz alısar
alursa mālumuz yadlar alısar (158-161)

Őairin adı ve lakabıyla ilgili bilgiyi yine *Ėatm-ı Kitāb* bölümündeki Şu beyitlerle anlamaktayız.

Kemīne ul bu Fahreddīn laablu
Bu ill yoğ Mışırlu yā Ėalebl

Adı Ya‘ b zi İbn-i Muğammed
Şehini isteyen dāyim muğalled (4673-4674)

1.4.2. Fahrī’nin Hüsrev ü Őirīn Mesnevisi

Ferhād u Őirīn adıyla da anılan *Hüsrev ü Őirīn* hikāyesi Doğu edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda İnan ve Türk edebiyatında da çok sevilen bu aşk hikāyesi Sāsāni hükümdarları Hüsrev Perviz (596-628) ile Ermen hükümdarının yeğeni Őirīn arasında geçen bir aşk macerası konu almaktadır (Timurtaş, 1961: 73) *Hüsrev ü Őirīn* adlı aşk hikāyesi birçok Şair tarafından mesnevilere konu edilmiş ve ilgi grmŐtir.

İlk olarak Firdevsî (940-1020) tarafından *Şeh-nâme*'de bir bölüm olarak işlenen, hikâye, Nizâmî-i Gencevî (1141-1209) tarafından XII. yüzyılda (1177-1180) genişleterek yeniden kaleme almıştır (Şan, 2017: 7). Harezmi sahasında ilk kez Kutb tarafından 1341/1342 yılında *Hüsrev ü Şîrîn* adıyla çevrilmiştir. Anadolu sahasındaki ilk çevirisi ise Fahrî'nin 1357 yılında yazdığı aynı adlı eseridir. Çağatay sahasında 1483/1484 yılında Ali Şîr Nevaî mesneviyi *Ferhad ü Şîrîn* adıyla, 15. Yüzyılda ise Şeyhî, *Hüsrev ü Şîrîn* adıyla kaleme almıştır (Doğan, 2007: 389-390).

1.4.2.1. Mesnevinin İsmi

Eserin ismi mesnevinin girişinde iki farklı şekilde verilmiştir. Biri *Pervîz ü Şîrîn*, diğeri ise *Işk-nâme*'dir.

Şeker gibi Türkî dilce düzdük
Senüñçün kışsa-ı Pervîz ü Şîrîn (230)

Tamâm ola elümde 'Işk-nâme
Şâhum adına irürem tamâme (239)

1.4.2.2. Telif Sebebi

Aydınoğlu İsa Bey, Nizâmî'nin *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisini mecliste Fahrî'ye okutmuş ve dinledikten sonra çok beğenmiştir. Fakat eser halk tarafından tam manasıyla anlaşılmayınca Fahrî'den eseri tercüme etmesini istemiştir. Fahrî başta böyle bir işe kalkışmanın haddi olmadığını söylese de sonrasında eseri tercüme etmeyi kabul etmiştir (Güneş, 2010: 27). Her ne kadar bu işin haddi olmadığını söylese de Fahrî, hikâyenin tarihî yapısına odaklanmış, Nizâmî'nin oldukça az bahsettiği kısımları Firdevsî'nin *Şeh-nâme*'sinden tercüme ederek eseri genişletmiştir.

'Acem dilince düzen düzdi 'ışkın
Ne cengîn zıkr kıldı vü ne şulhın (231)

Nizâmî eserinde Hüsrev-i Pervîz'in en büyük düşmanı olan Behram-ı Çübin'den çok az bahsetmiş, diğeri bir taraftan Hüsrev'in Bizans'taki sürgünü sırasında başından geçen olayları hiç anlatmamıştır (Flemming, 1979: 327).

Fahrî eserdeki bu eksikleri tamamlamaya çalışmış, Nizamî'nin de doğrudan kaynağı olan Şehnâme'den aldığı kısımları çevirerek esere eklemiştir. Bu sayede Fahrî'nin eseri tarihî ve destani denilebilecek bir önem kazanmıştır (Flemming, 1979: 327).

1.4.2.3. Eserin Kime Sunulduğu

Fahrî, *Hüsrev ü Şîrîn*'i H 768/1367 yılında Nizamî'den Aydınöglu İsa Bey adına çevirmiştir.

Şeh-i ferhunde fahr-ı devlet ü dîn
Mükerrem 'İsâ bin Muhammed bin Aydın (262)

Çalab geçmişlerine rahmet itsün
Benüm alqışlarum şâhuma yitsün (268)

Yüzi güneş gibi tâbende olsun
Cihânda bahtıla pâyende olsun

Şeker şîrîn sözine çâker olsun
Çamu Hüsrevler aña kihter olsun

Cihân durdukça dursun devletiyle
Ki halkı şoyurur çok ni' metiyle (275-277)

Fahrî mesnevinin son bölümünde bu destanı şahı için yazdığını söyler.

Şehinşâh adına bu dâsitânı
Düzüp geldi öper bu âsitânı (4677)

1.4.2.4. Yazıldığı Tarih

Hüsrev ü Şîrîn hikâyesini Anadolu'da ilk kez kaleme alan Fahrî, mesnevinin *Öatm-ı Kitâb* bölümünde eserin yazıldığı tarihi (H 768/1367) şu şekilde belirtmiştir.

Yiñi yıl başı Ferverdîn-i Nevrüz
Ki olmuşıdı güneş 'âlem-efrüz

Receb ayı doğızında seĥergāh
Kuzı burcında ol seyyāreye řāh

‘ Alem urmışıdı kim bitdi bu defter
Ĥađ’a minnet şomadı bunı ebter

On ikinci gūni āzer-māhuñ
Tamām itdūm du‘ āsın pādiřāhuñ (4678-4681)

1.4.2.5. Beyit Sayısı

Fahrî’nin *Hüsrev ü Şîrîn*’i 168 varak 4683 beyitten oluşmaktadır.

1.4.2.6. Eserin Vezni

Fahrî eserini Nizâmî’nin *Hüsrev ü Şîrîn*’i ile Firdevsî’nin *Şeh-nâmesi*’nden yola çıkarak yazmıştır. Nizâmî, eserini hezec bahrinin “mefâîlün mefâîlün feûlün”; Firdevsî mütekârib bahrinin “feûlün feûlün feûlün feûl” kalıbıyla yazmıştır. Fahrî eserinde Nizami’nin *Hüsrev ü Şîrîn*’de kullandığı vezne bağlı kalarak aruzun “mefâîlün mefâîlün feûlün” kalıbını kullanmıştır (Kartal, 2000: 362).

1.4.2.7. Eserin Nüshası ve Nüshanın Çevirisinde Dikkat Edilen Hususlar

“Eser tek nüshadır ve bugün Marburg Devlet Kütüphanesi’nde 1069 numarada kayıtlıdır. Bu nüshayı Barbara Flemming, Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz’de Prof. Karl Süßheim’in (1870-1947) kitapları arasında bulduktan sonra bir tanıtım makalesiyle yayımlamıştır. Daha sonra da inceleme, transkripsiyonlu metin ve tıpkı basımdan oluşan bir çalışmayı 1974 yılında ilim âlemine sunmuştur.” (Güneş, 2010: 29). Eser üzerine çalışanlardan biri de Özlem Güneş’tir. *Fahrî’nin Husrev u Şîrîn*’i (Metin ve Tahlil), Nizâmî ve Şeyhî’nin Eserleriyle Karşılaştırılması adlı doktora tezinde eserin çevirisine ve mesnevilerin şekil özellikleri, konu ve içerik bakımından karşılaştırmasına yer vermiştir. Mevlüt Gülmez de eserin 2317-4683 beyitlerini kapsayan bir metin, gramer ve sözlük çalışması yapmıştır.

Flemming'in nüshanın çevirisinde kullanmış olduğu yazı çevirimi işaretleri bu çalışmada güncel yazı çevirimi işaretleri ile gösterilmiş olup Flemming ve Güneş'ten farklı okunan kısımlar dipnotta belirtilmiştir.

1.4.2.8. Eserin Başlıkları

Fahrî eseri tercüme ederken hem Firdevsî'den hem de Nizâmî'den aldığı bölümlerin başlıklarını Türkçe vermiştir. Fakat bazı başlıklarda hata olduğu görülmektedir. Verilen başlık ile işlenen konunun farklılık göstermektedir (Kartal, 2000: 362).

1. Fahreddîn'i Medh (Kaside)
2. Âgâz-ı Dâsitân
3. Hüsrev Şâd Avdan Gelüp Köye Kõnup Köy Kõavmi İncindüğün Eydür
4. Hürmüz Şâhdan Ulular Hüsrev'ün Suçın Diledüklerin Eydür
5. Şâvur-ı Nakķâş Hüsrev-i Şâh'a Şîrîn'ün Vaşfın Eydüp Hüsrev'e ' Âşık Olduğın [Eydür]
6. Şâvur Nakķâş Hüsrev 'ün Şüretin Ağaca Yapışdurup Şîrîn Görüp Sevdüğün Eydür
7. Nakķâş Şâvur Şüret Aḥvâlin Şîrîn'e Bildürdüğün Eydür
8. Hüsrev Şîrîn'i Yunıdururken Gördüğün Eydür
9. [Hüsrev Kaçup Güstehem vü Bendü'yı Zindâna Kõoyduğın Eydür]
10. Âzer-güşesb Behrâm-ı Çübîn'e Gönülüp Yolda Dilendüğü...
11. [Hüsrev Meclisinde Otururken Nakķâş Gelüp Şîrîn Hikâyetin Eyitdüğün Eydür]
12. Hüsrev Kaçup Güstehem Bendü'yı Zindâna Kõoyduğın Eydür
13. Ḥaber Firistâden-i Pâdişâhrâ
14. Hüsrev vü Behrâm Yirine Çeriyile Gelüp [Kõondukların Eydür]
15. Hüsrev Behrâm Yirlü Yirine Çeriyile Gelüp Yüz-be-yüz Olup [Durdılar]
16. Behrâm Kız Kardaşına Gelüp Kız Kardaşı Naşîhat İtdüğü Yirdür
17. Hüsrev Begleriyle Tanışduğın Eydür
18. Hüsrev Atası Ḥuzur Çadırında Ḥalvet Otururken Bendüy...

19. Çübîn Meydāna Girüp Behrām Çuçal Giyüp Çübîn 'i Öldürmek... [İstedügin Beyān İder]
20. Hüsrev Kaçduğı Yirdür
21. Hüsrev Şîrîn Şahrāda Şoĥbet...
22. Şîrîn Seyrāna Çıķduğı Yirdür
23. Hüsrev Şîrîn 'i vü Naķķāşı Oķudup 'Ayš u 'İşret İtdü[gi] Yerdür
24. [Şıfat-ı Rüz]
25. Kayşer-i Rüm Bānū'yı Güstehem Alup Kızı Meryem Katuna İledüp
26. Hüsrev Meryem 'i Alup Kayşer-i Rüm Begine Gönderür
27. Kayşer-i Rüm Hüsrev'e Hil' at Viribiyüp... Hüsrev Giyüp Tahta...
28. Şîrîn Hüsrev'den Ayrı Düşüp Feryād Kıldı[ğı] Yirdür
29. Hayret-i Şîrînrā
30. Reften-Hüsrev Be-Temāşā-yı Āb-ı Aras ve Şîr-Küşten-i Hüsrev
31. Behrām Çübîn Kaçup Çîn'e Varduğın Eydür
32. Hüsrev 'Atebe Giçüp Otururken Peyk Gelüp
33. Şıfat-ı Şeb
34. Hüsrev Naķķāş Göndürüp Gelüp Şîrîn Alup Hüsrev 'i Gitdügi...
35. Ferhād Sütü Kayadan Getürüp Şîrîn'e...
36. Hüsrev
37. Ferhād Sū Getürdi Ferhād Görüp...
38. Dergāh-ı Pādişāhrā Bā-eyvān...
39. Hüsrev Ferhād'ı Getürüp Kayadan Şu Getürüp...
40. Ferhād [Gör]üp Kaya Üzerine Şîrîn...
41. Şîrîn Varup Kayada... Varup Görüp Ferhād'a Piyāle
42. Ferhād Ölüp Gelüp Hüsrev'e Haber Virüp Hüsrev

43. Œirîn Gidüp Ferhād'a Piyāle Sūd Vir
44. Œirîn Gice H̄alvetinde Oturur Melūl Ğamnāk
45. H̄üsrev Œirîn Odasına Gelüp Œirîn Haş H̄alāyıkına...
46. H̄üsrev Gelüp Œirîn-ile Sarāyında K̄apu Baĝlu İken
47. H̄üsrev Gine Œirîn'e K̄apuyı Açar Gireyüm Œoĝbet...
48. İki Œirîn ü H̄üsrev ü Œirîn ile Sarāyında Œoĝbet İdüp Söyleşdi
49. Gine H̄üsrev ü Œirîn Œoĝbet İtdükleri K̄apu...
50. H̄üsrev ile Œirîn Œoĝbet İderken H̄üsrev [ya?] K̄apuyı...
51. Œirîn H̄üsrev'e Yanup Ardına Düşüp H̄üsrev...
52. Ve H̄üsrev K̄atında Çeng Çalınduĝı Yirdür
53. Œirîn Gelüp H̄üsrev'ün Odasında Otururken Œirîn Ayrı Odada
54. Odada H̄il'at Alup Œirîn Gelüp H̄üsrev ile Œoĝbet...
55. Hikāyet-i K̄arı
56. H̄üsrev Ser-hoş Gelüp Œirîn K̄ayın Anasın Virdüĝi...
57. H̄üsrev H̄üblara Buyurup Gelüp H̄il'at Virdüĝi Yirdür
58. H̄üsrev'i Dutup Götürüp Hemîn K̄atında...
59. H̄üsrev Öldüĝi Yirdurur
60. Nāme-i H̄üsrevra Nāme
61. Hatm-ı Kitāb

1.5. Eserin Dil İncelemesi

Çalışma konumuzu oluşturan bu eser Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini göstermektedir. Eser yazıldığı dönemin dil özelliklerini taşımakla beraber bazı dil farklılıkları da görülmektedir. Çalışmanın bu kısmında bu dil farklılıkları üzerinde durulacaktır.

1.5.1. Farklı Yazım Özellikleri

Metinde bazı kelime köklerinde ikili yazımlar görülmektedir. Aşağıdaki bu duruma örnek oluşturan bazı kelimeler verilmiştir.

d > t harflerinde ikili yazımlar:

dağı / tağı

dolaş- / tolaş-

danış- / tanış-

doy- / toy-

dañla- / tañla-

dudağ / tudağ / tuğak

dar / tar

dur- / tur-

datlu / tatlu

duy- / tuy-

doğ- / toğ-

kedhüdā / kethüdā / kethüdā

doğış / toğış

oñad / oñat

doğru/ toğru / toğrı

ögüt/ ögüd

doğ / toğ

tudağ / tuğak

doğız / doğuz / toğuz

ud / ut

dol- / tol-

ğ > h değişikliğine uğramayan ikili yazımlar:

dağı / dağı / dağı

kanı / kanğı

oğı- / oğı- / oğı-

g > v değişikliğinde iki şeklini de koruduğu görülen bir örneğe rastlanmıştır.

güvercin (3744) / gügercin (774, 1559, 2455)

Düzlük-yuvarlaklık bakımından ikili yazımlar:

ağız / ağız	kaçır- / kaçur-
ayır- / ayur	kanı / kayu
boğıl- / boğul-	oğrı / oğru
bulut / bulıt	oқы- / oқu-
çaldır- / çaldur-	ögil- / ögül-
çevir- / çevür-	öñdin / öñdün
deri / derü	toğru / toğrı
doqız / doқuz	tulın- / tulun-
döniş / dönüş	uğın- / uğun-
eyit- / eyüt-	urın- / urun-
eylük / eylik	üründü / ürüندی
geç- / giç-	üzil- / üzül-
gözlü / gözli	yardım / yardum
içim / içüm	yavuzlık / yavuzluқ

Eser b > v değişikliğinde v tarafındadır. Metinde bu duruma aykırı olarak iki örnek görölmektedir.

bar > var

Kerim ü lem-yezelsin [hem] *baru* bir (58)

Ki sensin bir ü *baru* hayy u kayyüm (73)

Cihānuñ halkına ol bārī-yi *bar* (1257)

Diriseñ kim Çalap birdür ü hem *bar* (2490)

bir- > vir-

Bilüsi çok [u] yazıcı ögüt *bir* (2522)

Eski Anadolu Türkçesinde dil özelliği bakımından çekim eklerinin başında bulunan g ve ğ sesleri Batı Türkçesinde düşmüştür. Fakat metinde sadece bir yerde düşme olmadığı görülmektedir.

yaratğan (2566)

Eserde göçüşme örneği olabilecek üç kelime vardır.

Yinetūs (2240, 2333) > Niyetūs

egzi > egzi (395)

bigi > gibi

Veze gereği ünlünün düşürüldüğü bazı kelimeler:

gitlüm (4349)

itlüm (4349)

güllüm (782)

ollum (782)

Bulunma hâli eki Eski Anadolu Türkçesinde bütün ünsüzlerden sonra –da, –de şeklindedir. Metinde yalnızca bir yerde ekin ünsüz uyumuna tabi olduğu görülmektedir.

Gidişte dutmayam bir yirde ārām (460)

Görülen geçmiş zaman eki metinde –dı, –di şeklindedir. Ancak üç yerde ek, ünsüz uyumuna tabi olmuştur.

Yavuz sözler çok *ögrettiler* aña (3403)

İrişdi *attı* kazmasın tağına (3441)

Ki *bitti* çıbuğı hem virdi üzüm (3447)

Meşel hoşdur *işittüñ* ola nice (3671)

3447 ve 3671. Beyitlerde ekin imlasında *şedde* kullanılmıştır.

Ekin eklik ve çokluk 1. ve 2. şahıslarında ünlüsü daima yuvarlak; 3. şahıslarda daima düzdür. Ancak metinde bir yerde, 3. Şahıs görülen geçmiş zaman ekinin yuvarlak şekline rastlanmıştır.

Öñürdü tañla gül yüzlüden üstād (504)

Farsça tamlamaların imlasında izafet kesresinin yuvarlaklaştığı iki örneğe rastlanmıştır.

āb-u hayāt (115)

faħr-u devlet ü dīn (213)

1.6. Derleme ve Tarama Sözlüğü'nde Bulunmayan Bazı Kelimeler

1.6.1. Derleme Sözlüğü'nde Bulunan Tarama Sözlüğü'nde Bulunmayan Kelimeler

ağ: Tarla sınırı

aħı: Oysa ki

anuķ: Hazır, mevcut, var.

aşla-: Aşı yapmak, aşlamak.

avadan: Alet, edevat takımı.

baydaķ: Yayan.

bünü-: Yerinden oynamak.

dañ: Sebepsiz, boş.

dıkıl-: Hücüm etmek, saldırmak.

geçel: Eskiden.

ķayla-: Atlamak.

oğun-: Soluğu kesilip tıkanmak, kendinden geçmek, bayılmak.

sındaķ: Birbirini kesen iki yol arasındaki üç köşeli toprak parçası.

1.6.2. Tarama ve Derleme Sözlüğü'nde Bulunmayan Kelimeler

boğ: Reis, baş.

çıgan: Fakir, yoksul.

gülince: Gülünç, komik, eğlence.

umlu: İstekli, umutlu.

umsuz: İsteksiz, umutsuz.

yeriş-: Bulaşmak.

2. BÖLÜM

2. METİN

Bismi 'llāhi 'r-raḥmāni 'r-raḥīm ve bihī nesta'ın

- [1b] 1   Ḥudāvendā çü bi'smi'llāh diyüben
          Söze başlarvanın şükrüñ diyüben
- 2   Saña ḥamd u şenā öküş kııuram
          Ki fazluñ bī-nihāyetdür bilürem
- 3   Ḥudāyā pādişāhā kirdigārā
          Kerīmā mün' imā perverdigārā
- 4   ' İnāyet ḳapusın ben ḳuluña aç
          Kerem ḳıl raḥmetüñe göñlüme saç
- 5   Göñül vir kim seni bile yakın ol
          Daḫı dil kim oḳuya āferin ol
- 6   Yaramazdan dilümi dutḡıl arı
          Elümden gelmesün hıç nā-bekārī
- 7   İçümi nūruñıla eyle aydın
          Dilüme vir şenā virdile tezyin
- 8   Özüm Dāvūdī ünle tāze eyle
          Zebür'um¹ daḫı ḥoş-āvāze eyle
- 9   Gelin kim besledüm ben cān içinde
          Mübārek ḳılıvir devrān içinde

---

¹ Flemming Zebürem şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 255).

- 10 Okımağından olsun rāy rūşen
Kokusından cihān bŭstān u gülşen
- 11 Bunuñla yüksek olsun pāye-i ‘ ışk
Bu olsun dāyimā² ser-māye-i ‘ ışk
- 12 Cerāhatlü gönüle merhem olsun
Bunuñla guşşalu gün hurrem olsun
- 13 Bu olsun ‘ aşıkuñ gönline ārām
Gönülsüz gişkiye her gün dil-ārām
- [2a] 14 Egerçi kim bütŭn ola vŭ şağ ol
Çevürmezseñ anı dönemez sağ ol³
- 15 Çü döndürŭr anı uşlu eli cŭst
Döner dönmekden olmaz bir zamān sŭst
- 16 [F]elek devrini⁴ bu resme kıyās it
Güher bilmekde Yezdān’a sipās it
- 17 [A]nuñla isteseñ virŭr habeş hŭr
Ger ansuz isteseñ ay virmeye nŭr
- 18 Nağşıla ki gösterdi cemālin⁵
Kamu yılduzlar andan dutdı fālın
- 19 [Biri] on dāne arpa kıldı mihrāb
Biri beş⁶ on taşu [kıldı] suşurlāb⁷

---

² Yazmada dāyime yazılmış.

³ Vezin kusurlu.

⁴ Flemming ve Güneş felegŭñ devrin şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 255), (Güneş, 2010: 309).

⁵ Beyitte vezin kusurlu.

⁶ Yazmada boş yazılmış.

⁷ Yazmada saşru’l-āb yazılmış.

- 20 [Bu] çarhuñ dönüşi cümle saña fâş
Anı virür ki ol arpa [vü] ol taş
- 21 [Dime] kim âdem erkândan gelüpdür
Nitekim ılduzdan ol erkân olupdur
- 22 [Ola]sın kudreti kılmış havâlet
Dimek olur ki işler işi âlet
- 23 [Ger] olmak âlete oldı cevâlet
Ne âletle düzildi pes bu âlet
- 24 [Eger]çi od u yıl ü toprağ u şu
Biribirine kılmaz qahr u kısu⁸
- 25 [Çalap'd]an⁹ gelmeyince emr ü fermân
Geñez şanma ki gire gövdeye cân
- 26 [Hüdây]â¹⁰ balçuğumuz çün yoğurduñ
Bize huccet virüp kulluğ buyurduñ
- 27 [Bize¹¹ ku]lluğunı farz eyledüñ sen
Didüñ kim müzdi borç olsun virem ben
- 28 [İşbu]¹² alnuqluğıla qaşd iderüz
Gücümüz degül kulluğunı idevüz
- [2b]** 29 Senüñ bilmez gişi luţfuñ kıyâsın
Nite güçsüzleri zâyî' kıoyasın

---

⁸ Yazmada qahr-ı kîsü yazılmış.

⁹ Flemming ki andan şeklinde, Güneş bilürsin şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 256), (Güneş, 2010: 310).

¹⁰ Güneş bilürüz şeklinde okumuş (Güneş, 2010: 310).

¹¹ Flemming gendü şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 256).

¹² Flemming bu kısmı okumamış, Güneş bu şekilde okumuş (Güneş, 2010: 310).

- 30 Bu budağ budağ ümîd kim buluruz
Görüben çok kerem küstâh oluruz
- 31 Vegerni¹³ bir niçe toprak olavuz
Ki dîvâruñda bir sağış bulavuz
- 32 Bizi gendüligümüzden kııl âzād
Saña kul olalum kıillum seni yād
- 33 Bizüm kulluğumuzdan ne araya
Gele kim hazretüñe ol yaraya
- 34 Çü Mevlâ ni' metüñ şādî vü doğdur
Kula kulluğdan artuğ çäre yoğdur
- 35 Eger men' eyleyüben urasın taş
Kim ola buyruğunda virmeyen baş
- 36 Veger hoşnüd olasın hiç saña
Ziyân olmaya aşşı ola baña
- 37 Ol oğtın kim kılavuz¹⁴ biz bir hüy
Kerem kııl rahmetüñden suçumuz yoy
- 38 Bize 'afvuñı iy Ğaffâr göster
Kerâmet kııl göze dîdâr göster
- 39 Düşer sözümde yañlış kim ögüm yoğ
Kalem çek¹⁵ kim yañılmağum iñen çok

---

¹³ Yazmada veger ne yazılmış.

¹⁴ Flemming kılavuz, Güneş kılavuz şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 257), (Güneş, 2010: 311).

¹⁵ Yazmada bek yazılmış.

- 40 Görürven naqşı çok ma' būd sensin
Ki harf oqırısam maqşūd sensin
- 41 Seni bulmağıçundur āhir evvel
Ki şunarvan eyüye yavuza el
- 42 Saña tapmağıçun girdüm bu yola
Baña yol gösterürseñ raḥmet ola
- 43 Eyü yavuz ne kim bu arada var
Senüñ luḥfuñdan iy ḥaḳ raḥmet umar
- [3a] 44 Yirüñ¹⁶ ayasını sıduñ oqıduñ
Bize ḳanat virüp ḳoduñ doḳıduñ
- 45 N'idem olmadı ben miskīne ma' lüm
Ki merḥüm ola adum yā ki maḥrüm
- 46 Eger özüme ger saña taparam
Beni yarlığa her resme ki¹⁷ varam
- 47 Senüñ faẓluñla bir faẓl it baña yār
Benüm fi' lüme baḳma beni uyar
- 48 Benüm fi' lümüñ evvel[den] güci yoḳ
Senüñ faẓluñ deñizinüñ ucı yoḳ
- 49 Çü fi' lümden senüñ faẓluñ durur bol
Ḳılursañ raḥmeti yirinedür ol

---

¹⁶ Yazmada yirüñ yazılmış. Flemming birüñ okumuş (Flemming: 1974: 257).

¹⁷ Güneş kim okumuş (Güneş, 2010: 312).

- 50 Ulu şāhlar apusından¹⁸ ılur ked
apucuñ yo ki ıla anları red
- 51 Vezīrūñ yo ki ilden uma rüşvet
Diye kim şāh oturur Şimdi alvet
- 52 Debīrūñ yo udāyā ıla tedbīr
Ki soravan ‘ālī dergāh[ın]a¹⁹ yir
- 53 Senūñle ullar arasında sed yo
anā‘ at gencine hergiz ased yo
- 54 Mūnezzehsin ta‘ alludan ebedsin²⁰
Ne vālidsin aīat ne veledsin
- 55 Ne beñzersin ne beñzer kimse saña
Nazīrūñ yo ne beñzer kimse saña
- 56 ūn emrūñle ulaŐdı nūna bir kāf
Yaradıldı cihān ez-āf u tā-āf
- 57 Cihānda her ne kim varısa mecmū‘
İdüm Őāni‘ sin ve ol cümle maŐnū‘
- 58 Kerīm ü lem-yezelsin [hem] bar u bir²¹
Ne noŐān var iŐūñde ve ne taŐīr
- 59 Yidürürsin ve minnet eylemezsin
BaıŐlarsın vaşiyyet eylemezsin

---

¹⁸ Yazmada amusından yazılmış.

¹⁹ Flemming ve GūneŐ dergāh[ın]a Őeklinde okumuŐ (Flemming, 1974: 257), (GūneŐ, 2010: 312).

²⁰ Yazmada aarsın yazılmış.

²¹ Flemming bāri‘ u bir Őeklinde, GūneŐ bāri vū bir Őeklinde okumuŐ (Flemming, 1974: 258), (GūneŐ, 2010: 313).

- [3b] 60 Dutarsın ve görürsin işidürsin
    Karañu dün̄de ılduz ışıdursın
- 61 Güni nūrānīyiken tār idersin
    Seher ılduzı tār u mār idersin
- 62 Ta‘ āla’llāh her işde kudretüñ var
    İşüñde ne işüñ ne āletüñ var
- 63 Dirisin sen ki hergiz ölmegüñ yok
    Yimezsın līki sendendür kamu tok
- 64 Kim eyde kim senüñ gibi saḥī var
    Ya senden ayru bir Tañrı daḥı var
- 65 Seni bir bilmeyendür bellü kāfir
    Ki sensin iy Çalab her işde kâdir
- 66 Eger bir daḥı olsa saña mānend
    Ḥilāf olurdı lāzım iy Ḥudāvend
- 67 Gün itseñ kim gerek ol dün ideydi
    Dün itseñ sen gerek ol gün ideydi
- 68 Sen ağlatduḡuñı ol güldüreydi
    Diri kılduḡuñı ol öldüreydi
- 69 Yazı kış eyleyeyidi kışı yaz
    Kazı toḡan ideydi toḡanı kaz
- 70 Ğaraz²² ma‘ kūs olaydı dünyā işi
    Daḥı bu çarḥ-ı gerdünuñ dönışı

---

²² Yazmada ‘araz yazılmış.

- 71 İşüñde hıç kimse medħal itmez²³
Anı kim müşkil itmişsin ħall itmez
- 72 Ne kim sen ħayr kılduñ ol şer itmez
Anı kim taş yaratduñ gevher itmez
- 73 Bu ma' niden olupdur baña ma' lüm
Ki sensin bir ü bar u ħayy u kıayyüm
- [4a] 74 Tanuqlık virürem kim yoķ nazırüñ
Ne ortaġuñ ne yāruñ ne vezırüñ
- 75 Tenüm²⁴ topraķ ki beynüm dāneñ idi
Göñül şem' üñde bir pervāne idi
- 76 Sen öñdin balçıġumu yoġuransın
Beni bu yaradılmışdan ürensın
- 77 Çü yüzüm yaġtulandırduñ gözüm aç
Çü virdüñ ni' meti şükre sözüm aç
- 78 Kıatılıķdan baña vir şabr u tākāt
Geñezlıķda unutmamaġa tāt at
- 79 Geñez ħikmetlerüñ göster özüme
Bırakma ġaflet örtüsin gözüme
- 80 Ėiçiven baña düşmen virme büyük
Gücüm yitdükçe urġıl arķama yük
- 81 Çırāġum nūruñıla eyle rüşen
İşüġüñ topraġı gözüme ġülşen

---

²³ Vezin kusurlu.

²⁴ Yazmada benüm yazılmış.

- 82   apuñdan aşra bini aç ılma
Dağı bir gişkiye muhtâc ılma
- 83   Ol arada ki sen ādī olasın
N'ola benden eger rāzī olasın
- 84   anā' atla beni rūşen ırāğ it
Mizācum t̄a' atuñla cüst ü sağ it
- 85   Bu esrük gönlümi luftuñıla ay
Gözüm gafletden uyar raḫmetüñ yay
- 86   Bu eksüklügiçün kim artuğ itdüm
Şeff' itdüm unutmağı vü gitdüm
- 87   Baña yol gösterüp yabana şalma
Çü evvel virdüñ āhir girü alma
- 88   Bu göynüklü dimāğuma devā ıl
Çü bilürsin nedür ḫacet revā ıl
- [4b] 89   apuñda Faḫrī²⁵ ' āciz bī-nevādur
ılursañ ḫālını yigrek revādur
- 90   Eyü yavuz çü geçdi ' ömür öñi
Ümīdüm var ki ola ḫay[ı]r soñı
- 91   Çü gitmek yaşduğına oya ol baş
İlāhī aña İmān eyle yoldaş
- 92   Muḫammed kim cihān faḫrıdur ol şāh
Kemīne ul aña Faḫrī'dür ol şāh

---

²⁵ Yazmada faḫr u yazılmış.

- 93 Anuñ toprağıdur hep yaradılmış
Arı cānına Hāğdan yüz biñ alkış
- 94 Gözi açuğ ırāğına özi nūr
Bulur andan uyanuğlar gözi nūr
- 95 Vücūdı rahmeten li'l-‘ ālemīndür
Berīd-i Tañrı’dur²⁶ rūhu’l-emīndür
- 96 Çırāğın gözlinüñ nūrlanduran ol
Oda küfr ü ðalālet yanduran ol
- 97 Vefā meydānınıñ sālārı oldı
Nübüvvet bāğınıñ gülzārı oldı
- 98 Ümīdi irkeğüñ hem dişinüñ ol
Şefā‘ atçisi düşmiş gişinüñ ol
- 99 Sehergāh bāğına reyhān saçan ol
Çalap genci apusını açan ol
- 100 Bu ādem toprağını giymeye ol
Dağı ‘ ālem gözine tütiye²⁷ ol
- 101 Yazuğlı ümmetüñ dāyim ümīdi
Çalap genci apusınıñ kilīdi
- 102 Yiñilik buldı şer‘ inden nübüvvet
Aña uymağdan oldı ‘ ağla uvvet

---

²⁶ Yazmada Berīd Tañrı’dan yazılmış.

²⁷ Yazmada şeklinde yazılmış. Dizin kısmında tüte ol şeklinde geçmektedir.

- 103 Sözi tatluyıdı geh gâh hûn-rîz
Kilîdidi dili gâh gâh kılıç tîz
- [5a] 104 Ayaza hâş çavı eyle tölmiş
Özi Maḥmūd iken Mes'ūd olmuş
- 105 Çalap nuşret kılıcın virmiş aña
Bulur devlet gişi kim anı aña
- 106 Sevenler yüz sevine²⁸ gül gibi şād
Sevādından cihānuñ serv-i āzād
- 107 Güle hil' at buyurdı şaru yeşil
Yile dülbend-i ' anber kıldı hâşıl
- 108 Anuñ na' lını²⁹ ' arşuñ farkına tāc
Özi vaḥy issi şāhib-sırr-ı mi' rāc
- 109 Ḥalîl anuñ çerisi ḥayltāşı³⁰
Mesîḥ işgi çavuşlarıdı başı
- 110 Kāmu gerden-keşe³¹ gerden-şiken ol
Gülef Bū-Bekr'e Bū-Cehl'e diken ol
- 111 Felekde kıldı ayuñ hırkasın çāk
Anuñ ' ışkına yaradıldı eflāk
- 112 Muḥammed Aḥmed ü Maḥmūd aña ad
Anuñ ümmetleridür otdan āzād

---

²⁸ Yazmada şeklinde yazılmış.

²⁹ Flemming ve Güneş na' leyn şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 260), (Güneş, 2010: 317).

³⁰ Yazmada şeklinde yazılmış.

³¹ Yazmada gerden-keşed yazılmış.

- 113 Anuñ yidi deñizce himmetiydi
Dilinde dāyim anuñ ümmetiydi
- 114 Deñiz olursa ser-tā-ser qaralık
Veger kātib olursa cümle balık
- 115 Qalem olursa yiryüzi nebātı
Yazanlar içseler āb-u hayātı
- 116 Veger kāğıd olursa hep beyābān
Yazarlarsa olunca haşır-ı ebdān
- 117 Biñinden³² na‘ tınuñ yazmayalar³³ [bir]
Qalalar cümlesi yazmaqda qāşır
- 118 Ben miskīn kim [bu] şūretde hayālem³⁴
Hacāletden dilüm dutuldı lālem
- [5b] 119 Nite na‘ t³⁵ idem ol fahr-u cihāna
Şefī‘ ül-müznibīn şāhib-qırāna
- 120 Selām olsun revānına Çalab’dan
Hezārān āferīn cānına Rabdan
- 121 Benüm şusuz³⁶ anuñ ‘ ışkıında gamnāk
Benüm suyına³⁷ ol yolında ben hāk

---

³² Yazmada şeklinde yazılmış. Flemming bu kelimeyi yekinden şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 260).

³³ Yazmada yazmayalar yazılmıştır.

³⁴ Yazmada şeklinde yazılmış.

³⁵ Yazmada nite ni‘ met idem yazılmış.

³⁶ Yazmada benim sözüm şusuz yazılmış.

³⁷ Flemming bu kelimeyi suyunda, Güneş suyına şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 261), (Güneş, 2010: 318).

- 122 Tāpu kıлмаqda geçdi çok taqşır
Ne çāre iy Nebiyyu'llāh ne tedbīr
- 123 Gerek ol ravzadan dervīze idem
Ki kılasın beni bu yolda bī-ġam
- 124 Bu ıssuz göñlümi hoş eylesin
Bu topraġuñ suçını dileyessin
- 125 K'ilāhī Faḡrī'nüñ göñlini aç hoş
Bu kāfir nefsinüñ zünnārını şeş
- 126 Sınuq göñlini luṭfuñıla egle
Yavuz düşmenden ĩmānını bekle
- 127 Eger anuñ suçı daġısa ağır
Senüñ 'afvuñ kıyāsı yoqdur āḡir
- [6a] 128 Şehi Aydınlaruñ yigi vü faḡrı
İşāret kıldı ben kıula ki Faḡrī
- 129 Okıġıl Hüsrev ü Şīrīn kitābın
İşitlüm Hüsrev ü Şīrīn 'itābın
- 130 Çü emr itdi Hüdāvend-i³⁸ ser-efrāz
Hemān-dem kıldı kemter kıul ser-āġāz
- 131 Ki dāyim şehriyār-ı kāmurān bāş
Be-şāḡib-devletī şāh-ı cihān bāş
- 132 Mebādā bī-tü heft-iklīm-rā nūr
Ġubār-ı çeşm ü zaḡm³⁹ ez-dü devletet dūr

³⁸ Yazmada Hüdāvend ü yazılmış.

³⁹ Yazmada zaḡm yazılmış.

- 133 Hezāret hācet ez-şāhī revā-bād
Hezārān sāl der-şāhī⁴⁰ beķā-bād
- 134 Çü Hüsrev dāsītānın diñledi şāh
Olup şīrīn sözinden cümle āgāh
- 135 Buyurdi āferīn her beytine yüz
Çü ma' nī bīkrini gördi yüze yüz
- 136 Çü taḥsīn-i firāvān kıldı sultān
Ḥudāvend-i⁴¹ ḥudāvendān-ı devrān
- 137 Ḥavāşş-ı devleti a' yān-ı leşker
Ḷamusı mihter ü bihter ü server
- 138 Didiler şehriyārā kām-kārā
Bu ma' nī olsaydı āşikārā
- 139 Ki bize daḥı ḥazḶ olaydı vāfir
Budur biz cümlemüzde meyl-i ḥāḶır
- 140 Ki geçmiş işleri hem añlayavuz
Biraz ' ibret dutuban tañlayavuz
- 141 Yavuzlar fi' lini bilüp koyavuz
Eyüler işine cāndan uyavuz
- 142 Şehüme toḶrular⁴² gibi Ḷapavuz
Ḥıyānetler yolın koyup şapavuz

---

⁴⁰ Yazmada dūr-şāhī yazılmış.

⁴¹ Yazmada ḥudāvendā yazılmış.

⁴² Yazmada öz toḶrular yazılmış.

- [6b] 143 Çü hâdden geçdi bu begler niyâzı
Hudâvend-i cihân⁴³ sulţân u gâzî
- 144 Buyurdı ben kemîne çâkerine
İşigindeki kullar kihterine
- 145 Ki öldise Nizâmî añâ cân ol
Anuñ şîrîn sözine tercümân ol
- 146 ‘Acemden hâşıl itdi ol şenâlar
N’ola ger Türk eren kıla du‘âlar
- 147 Didüm şâhâ kuluñ haddi degül bu
Benüm şi‘rümde yoğdur rengi ne bû
- 148 Ki ol ulu sözine medhal idem
Veyâ bir müşkilin anuñ hall idem
- 149 Ki şi‘ri tolıdur dürlü ‘ibârât
Letâ’ifdür ser-â-ser isti‘ârât
- 150 Ulularuñ ‘itâbından ağladum
Şehüme karşı vâlih şöyle kald[um]
- 151 Yine emr itdi şâhinşâh kılına
Ki el urmağı bâğınuñ gülüne
- 152 Bizümçün deste deste eyle göster
Çü bîkr⁴⁴ özenüp çün senden ister
- 153 Gücüñ yitdükçe bu sırrı ‘ayân kııl
Bu uçmağ gibi meclisde beyân kııl

⁴³ Yazmada Hudâvendâ cihân yazılmış.

⁴⁴ Yazmada bekr yazılmış. Flemming bîkr şeklinde okumuş (Flemming 1974: 262).

- 154 Yine bu bikre⁴⁵ ton geydür nev-āyīn
Bizüm adumuza kıy pāk kābīn
- 155 Çü kābīn idesin bu pāk-zādı
Pes andan bulasın çok dürlü şādī
- 156 Yolına döşeyem kimhā vü atlas
Nişār idem aña altun u kirpās⁴⁶
- 157 Nişār İşār idem ol deñlü tek dir
Ki yite saña ger alurısañ dīr
- [7a] 158 ılurısañ tercüme bu dāsītānı
Müzeyyen eyleyüp bu būsītānı
- 159 Oımısar nice kim ola devrān
Bu ma' nīdārı olmaz hīç vīrān
- 160 [Ö]lümnden soñra bizi ideler yād
Revānumuzı añup ılalar şād
- 161 [Ci]hān durduça adumuz alısar
alursa mālumuz yadlar alısar
- 162 Şāh Maħmūd' uñ idi⁴⁷ Zāvilistān
Tamām Īrān-zemīn ü Kābilistān
- 163 [Ne] Çīn odı ne Māçīn ne Nükerān⁴⁸
Ne Hindüstān ne Arrān ne [de] Tūrān

---

⁴⁵ Yazmada bekr yazılmış. Flemming bikr şeklinde okumuş. (Flemmşng 1974: 262).

⁴⁶ Yazmada altun-ı kirpas yazılmış.

⁴⁷ Yazmada adī yazılmış.

⁴⁸ Flemming Anirān şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 263).

- 164 [Ka]muya şehriyârdı vü sultân
Kamu andan alurdı hüküm ü fermân
- 165 [Ha]zâyin tolduraydı dürlü mâlı
Selâtin tâcı anuñ pâyimâlı
- 166 Sarâ-perde delim eyvân-ı kaçrı
Mu‘ aşır görmedi hiç aña ‘ aşrî
- 167 Çerisi illeri⁴⁹ inen çoğıdı
Anuñ kullarına sağış yoğıdı
- 168 [Ka]nı şehri ya kanı şehriyârı
Kılımadı aña bir şehri-yârî
- 169 [Ka]nı ol çok ili vü genc ü mâlı
Kanı ol heybeti vü yâl [ü] bâlı⁵⁰
- 170 [Se]râ-perde kanı vü kaçr-ı İrân
Görinmez hiç ne ma‘ mür u ne vîrân
- 171 [Ka]nı leşker kanı at u kanı il⁵¹
Kamusından eşer kalmadı gey bil
- 172 Bilür mi kimse şorgül hâş u ‘ âma
Eşer andan be-ğayr⁵² ez-Şâh-nâme
- [7b]** 173 Anuñ Firdevsî’yidi dost-dârı
Ki qodı buncılayın yâdigârı

---

⁴⁹ Yazmada yılleri yazılmış.

⁵⁰ Yazmada yâla balı yazılmış.

⁵¹ Yazmada yıl yazılmış.

⁵² Yazmada bi-ğayr yazılmış.

- 174 Eger Şāh-nāme olmasaydı mevcūd
Ne Firdevsī añılurđı ne Maĥmūd
- 175 Bugün okıyıcak sen Şāh-nāme
Bulınur āşikāra ĥāş u ‘āma
- 176 Ki Maĥmūd’ıdı bir sulţān u server
Aña Firdevsī’yidi medĥ-güster⁵³
- 177 Gel imdi sen daĥı der-yāb ü dūr yāb
Zi ma‘nī gūşi mā-pūr dār u pūr yāb
- 178 Biraz gün ceĥd idüp bu dāsitānı
Tamām idüp gel öp bu āsitānı
- 179 Çü gördüm Ĥüsrev’ümi şöyle ŧālib
Kitābı okumaĥa şevĥi ĥālib
- 180 Çü bir kemter ĥul idüm ü vefā-dār
Ĥudāvendi sözine cāndan uyar⁵⁴
- 181 Rehīnidüm delim⁵⁵ in‘āmına ben
Du‘ācı devleti eyyāmına ben
- 182 Beni luĥfı anuñ yirden⁵⁶ götürmiş
Ĥıluban terbiyet göĥe yitürmiş
- 183 Çü ‘ām iken idindi ben ĥulın ĥāş
Pes andan vācib oldı bā-zıdd ihlāş

---

⁵³ Yazmada medĥ ü keseter yazılmış.

⁵⁴ Yazmada uy yazılmış.

⁵⁵ Flemming ve Güneş dilüm okumuş (Flemming 1924: 264), (Güneş, 2010: 323).

⁵⁶ Yazmada perden yazılmış.

- 184 Ki emrine muṭīʿ olam hemīşe
İdinem ҡulluđını iş ü pīşe
- 185 Çiger bu iş maḥallidür ʿ itāba
Degüldi gey el urmağ bu kitāba
- 186 Velī çünkim ҡalem şāhuma meʾmūr
Bilürler cümle kelmemüzi maʿ zūr
- 187 Ümīdüm var ki bu defter oğına
Eger kāmīl eger ebter oğına
- [8a] 188 İşiden gönline ʿ ışķ ola ḥasīn⁵⁷
Açıla gönli vü olmaya ḥazīn⁵⁸
- 189 Şafā bula vü ʿ ışķı artuğ ola
Gözi açıla gönli bahtu tola
- 190 Aña Faḥrīʾni elbette şafādan
Unutmaya hemān laḥza duʿ ādan
- 191 Çalab dutsun hemīşe ol eri şād
Ki ķıla Faḥrīʾyi bir ḥayrıla yād
- 192 Diye yā Rab egerçi ḥayr işi yoğ
Senüñ fazluñ öküşdür raḥmetüñ çoğ
- 193 Çü fazluñ çoğ anuñ fiʿ line bağma
Žaʿ īf cānın ṭamu odına yađma
- 194 Çü şāh buyruğıla ķıldum ser-āğāz
Çalab adıyla kim yoğ aña enbāz

---

⁵⁷ Yazmada casin yazılmış.

⁵⁸ Yazmada ḥasīn yazılmış.

- 195 Kerīm ü lem-yezel Cebbār [u] Bārī
Viren ağaçlara her bārı bārī
- 196 Hudāvend-i Hudāvendān-ı ʿālem
Ki toprağdan yaradur zāyiʿ ādem
- 197 Çü cehd itdüm Çalab’a bī-kerāna⁵⁹
Taḥiyyet bī-ḥad ol faḥr-ı cihāna
- 198 Selām itdüm resūl-i iḥtiyāra
Vefā-dār-ı nübüvvet⁶⁰ çār yāra⁶¹
- 199 Şehūñ buyruğına kıldum iṭāʿ at
Dil ü cāndan be-ḳadr-i istiṭāʿ at
- 200 Gücüm yitdükçe oldum tercümānı
Nizāmī’nüñ ki şād olsun revānı
- 201 Eger her bir sözine virmesem dād
Ki işiden ola işidicek şād
- 202 Hikāyet añladu kıldum ʿayān ben
Ki kılam şāhuma her dem beyān ben
- [8b]** 203 Şeker pālūzesin şīrīn bişürdüm
Ḳatardum⁶² zī ki yir yana düşürdüm
- 204 Sözüme virdi şāh elḳāb-ı revnaḳ
Şekerden ṭatluraḳ göründi muṭlaḳ

---

⁵⁹ Yazmada bī-kerānā yazılmış.

⁶⁰ Yazmada bünüvvet yazılmış.

⁶¹ Yazmada çār-ı yāra yazılmış.

⁶² Flemming ḳotardum şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 265).

- 205   abl iderse ŐahinŐah kitbı
          YiŐiser b-gmn dürlü  itbı
- 206   DeŐesz ehli içre yoŐsa mişdür
          Őehm mnendi yoŐ dnyda deyyr
- 207   Başa Firdevs dimek ger yaramaz
          Őehm MaŐmd aŐadur begler Ayaz
- 208   Delim yıl dünyede pyende olsun
          Cihn Őhları aşa bende olsun
- 209   Başa pes Şükr  ni met vcib oldu
          GŐl ŐhuŐ Őensıyıla ıoldı
- 210   Ne soyum var ne gücüm var ne mlum
          Hdvendm bilür her dürlü hlm
- 211   Ki⁶³ eylgine pdŐ idebilem
          Vey yzden⁶⁴ biri Őkrini ılam
- 212   Elümden bu gelür ancaŐ ki mdm
          ŐehŐ medŐini idem ŐubŐ u ger Őm

FAŐREDDNİ MEDŐ (Kaside)

- 213   Zih ferŐunde faŐr-u devlet  dn
          Ki devletlendi begler devletindin
- 214   Güneş gibi yüzini grmeğin
          ŐehinŐhlar derildi mişl-i Pervn

---

⁶³ Yazmada iki Şeklinde yazılmıştır.

⁶⁴ Yazmada y harfinin noktaları yazılmamıŐ.

- 215 Çalab hulk-ı hasen kômîş teninde
Ki muhsinler kılur hüsnine taḥsîn
- 216 Keremdür pîşesi halka hemîşe
Ki yüzinde dilenci görmedi çîn
- [9a] 217 Doqış gününde Rüstem'dür ki bulur
Kılıcı düşmeninüñ gögsini kın
- 218 Görür düşmen[i] cenginde heybetden
Delim kahr u meşakḳat kôrku kîn
- 219 Deñizdür diyesin keff-i kerîmin
Ki cūdından durur şâhlar güher-çîn
- 220 Güler yüzün gören tesrînde hergiz
‘Aleb kılmaz gül ü süsen⁶⁵ ne nesrîn⁶⁶
- 221 Vurur bezm-i çemende şubḫ-demler
Rebî‘ üñ kızları yüzine tezyîñ
- 222 Gören bezmini bulur çok feraḫlar
Ki yokdur meclisinde kimse ğamġîn
- 223 Felek her dem virür ta‘ zîmiyiçün
Yiñi yiñi şeref devletle temkîn
- 224 Doġur düşmenlerinüñ boġazına
Kader kudret kemendin kılıban dîn
- 225 Dutar Merrîḫ bişinci felekden
Şahuñ düşmenlerine ḫışmıla kîn

---

⁶⁵ Yazmada süsin yazılmış.

⁶⁶ Yazmada teşrin yazılmış.

- 226 Kılur Bercīs⁶⁷ fahrına hemİşe
Medīhin düzmegün resmini telķin
- 227 Begüm yokdur devründe kaçar rı
Ne se hāzfi⁶⁸ kim degül satr bī-şin
- 228 Senün hem devründemisseydi⁶⁹ Rüstem
Ne kılıç getirirdi⁷⁰ vü ne zübīn
- 229 Çü devlet rahşına devlet tapuñdur
Huceste⁷¹ rahse devletle bugün⁷² bin
- 230 Şeker gibi Türkī dilce düzevüz⁷³
Senünçün kışsa-ı Pervīz ü Şīrīn
- 231 ‘Acem dilince düzen⁷⁴ düzdi ‘ışkın
Ne cengin zıkr kıldı vü ne şulhın
- [9b] 232 Şehüm buyurđı Firdevsī sözinden
Yitürem nazmını maḥbū‘-ı Şīrīn
- 233 Kıluban şükrini şehdile memzūc
Yidürem⁷⁵ halka şīrīn havz-ı Şīrīn
- 234 Şehüm müzdine yiye halk giti
Şeh ü dervīş ü mün‘im yig ü miskīn

---

⁶⁷ Yazmada Bermis yazılmış.

⁶⁸ Yazma ne saḥzef yazılmış.

⁶⁹ Yazmada meseyyed yazılmış.

⁷⁰ Yazmada getirirdi yazılmış.

⁷¹ Yazmada hāceste yazılmış.

⁷² Yazmada b harfinin noktası konulmamış.

⁷³ Yazmada düzüz yazılmış.

⁷⁴ Yazmada duran yazılmış.

⁷⁵ Yazmada bederem yazılmış.

- 235 Çü buyurdı şehüm Firdevsî şî‘rin
Kıluban tercüme hoş resm-i tazmîn
- 236 Nizâmî nazmına memzûc iderven
Çü gendüzüme borç itdüm öderven
- 237 Ümîdüm var ki mühlet vire Yezdân
Hüdâvend-i rahîm ü Rabb-i rahmân
- 238 Ki uçmadın cânım kuşu kafesden
Veyâ nefsum boşalmadın nefesden
- 239 Tamâm ola elümde ‘Işk-nâme
Şehüm adına irürem tamâma
- 240 Hüdâvend-i⁷⁶ cihân gâzî vü server
Şaf-ârâ şaf-şiken şaf-sâz u şaf-der
- 241 Şeh-i evcât u sultân-ı sevâhil
Sehî vü bende-perver⁷⁷ dâd u ‘âdil
- 242 Mübâriz Ğâzî Muhammed Beg bin Aydın
Ki andan oldı bu uç ili aydın
- 243 Mesâcid yapıdı vü yıkdı delim deyr
Elinden geldi çok ihsân öküş hayr
- 244 Sevâhil Kâfiristânıdı cümle
Açıldı ser-be-ser çok kıldı hamle
- 245 Fireng ü Alanos suyu sağışsuz
Şehinşâh iline dutdı kamu yüz

---

⁷⁶ Yazmada Hüdâvendâ yazılmış.

⁷⁷ Yazmada yerver yazılmış.

- 246 İrişdiler k̄amunuñ içi pür-k̄in
K̄amusın kırdı⁷⁸ sulṭān-ı selāṭin
- [10a] 247 Kılıcından amān bulmadı biri
Ki dönüp eline varaydı diri
- 248 Olar devlet kılıcıyla çü bölđi
Sa‘ ādet bāğçesinde gülce güldi⁷⁹
- 249 Müyesser kıldı Yezdān her murādın
Selāṭin tāca yazarlardı adın
- 250 Çalab’dan nezr ü kurbānıla ol şāh
Oğul dilerdi tā kim k̄ādir Allāh
- 251 Aña virdi biş oğul cüvān-baht
Bişi dağı yaraşur binmege taht
- 252 Ulalup her biri olmışdı bir şāh
Bilisi çok gözi açuķ u āgāh
- 253 Sikenderdür biri Dārā-yı Dārā
Hızır Beg şehriyār-ı mesned-ārā
- 254 Şeker sözin diyeydüñ āb-ı hayvān
Ki bağışlardı her lafzında bir cān
- 255 İkinci Rüstem-i devrān huđāvend
Umur Pāşā-yı gāzī vü ‘ adüvv-bend

---

⁷⁸ Yazmada kırdı yazılmış.

⁷⁹ Yazmada geldi yazılmış

- 256 Ki [anuñ] k rkusından Gebr   Efreng
Aluban cengin olmiřlarıdı⁸⁰ deng
- 257  cnci oğlunun adı Sleym n
Ki ř h dirdi aña Gebr   Mslm n
- 258 Seĥ  k nı seĥ vet menba  ıydı
Mürüvvet baĥrı iĥs n mecma  ıydı
- 259 Daĥı bir oğlı  br h m Beg ol kim
Hav  kuşı oğındanıdı belin⁸¹
- 260 Bah dur didiler aña ulular
Bah durlar v hem yüzü sulular
- 261 Beşinci oğlı ş hinş h-ı a  z m
Ĥud vend-i ĥud vend n-ı    lem
- [10b]** 262 ş h-i ferĥunde faĥr-ı devlet   d n
Mükerrem    s  bin Muĥammed bin Aydın
- 263 Ki mişlin g rmedi gerdn-ı gerd n
Sa   det virmiş aña p k Yezd n
- 264  alap'dan cümle maĥřdı müyesser
Oňat düřdi iři cümle ser- -ser
- 265 Ĥud vend-i⁸² cih n ş h-ı kem- z r
Aña uyan gişi yoldan kim azar

---

⁸⁰ Yazmada ilmişleridi yazılmış.

⁸¹ Yazmada belim yazılmış, Flemming b lm okumuş (Flemming, 1974: 267).

⁸² Yazmada ĥud vend  yazılmış

- 266 Zamānında ne miḥnet var ne k̄īn
Kılıçsuz görmez oldu kimse bir kın
- 267 Güneşdür şāh degül ta' rīfe muḥtāc
Kamu şāhlar başına uzadur tād
- 268 Çalab geçmişlerine raḥmet itsün
Benüm alqışlarum şāhuma yitsün
- 269 Niçe kim olalar topraqda maḥcüb
Ḥalāyık içre olsun şāh maḥbüb
- 270 Ger anlardan giçiyse yaşına vardur⁸³
Ulu devletlüdür şāh-ı cihāndur
- 271 Ger anlarda bir er varıdı hoş-ḥū
Kamu hoş-ḥūlara cāmi' durur bu
- 272 Hünerde her ne kim anlarda zāhir
Olupdı şāha kısmet kıldı kādır
- 273 Daḥı yüz ol kadar baḥt u sa' ādet
Seḥāvet erlik ü çok eygü ' ādet
- 274 Ki zātında ḥudāvend-i cihānuñ
Görinür dile gelmez vaşfi anuñ
- 275 Yüzi güneş gibi tābende olsun
Cihānda baḥtıla pāyende olsun
- 276 Şeker şīrīn sözine çāker⁸⁴ olsun
Kamu Ḥüsrevler aña kihter olsun

---

⁸³ Vezin kusurlu.

⁸⁴ Yazmada çaker yazılmış.

- [11a] 277 Cihân durduqça dursun devletiyle
Ki halkı ıoyurur çok ni‘ metiyle

ĀĠĀZ-I DĀSĪTĀN

- 278 Eyitdi ol söz eyden bilge üstād
Ki dutmışdı çok eski dāsītān yād

- 279 Ki çün Kisrī’nüñ ayı oldı kıara
Kıodı tahtını Hürmüz şehriyāra

- 280 Cihān dutıcı Hürmüz dād iderdi
Cihānı dādıla ābād iderdi

- 281 Delim nezrile kıurbānıla Yezdān
Aña virdi bir er oğlan ne oğlan

- 282 Görüñdi bī-bahā bir dāne lü’lü’
Sa‘ ādet kıulzüminden hūb u sulu

- 283 Tıoğışı bahtlı vü kıutlu bahtı
Bititmiř tālī‘ aña tāc u tahtı

- 284 Ata yüzinde husrevlık çü görđi
Adını Hüsrev-i Pervīz⁸⁵ virdi

- 285 Yüzi aydınıraķ şems ü kıamerden
şeker gibi gülişi yig şekerden

- 286 Güliği tāze řāhlık budağından
Kızıl yākıütıdı devlet tıağından

---

⁸⁵ Yazmada Hüsrev ü Pervīz yazılmış.

- 287 Yüzi güneşleyin virürdi tâbı
Yiñerdi görki gökde mâh-tâbı⁸⁶
- 288 Getürürlerdi şâh bezmine hurrem
Kızıl gül destesince şād u bî-ğam
- 289 Çü bişikden işi meydāna düşdi
Anuñ sevgüsü cümle cāna düşdi
- 290 Bu resme çünki ol yidi yaşadı
Ne diyeyin ki ne gökçek paşadı
- [11b] 291 Göründi yüzi gülzārında revnağ
Diyeydüñ Yūsuf-ı Mışrî’ydi muṭlağ
- 292 Getürdi Hürmüz aña bilge üstād
Ki zāyi^ç olmaya ol serv-i āzād
- 293 Bu söze geçmedi ay çok ḥudāvend
Ki oldı ^ç ilm ü ḥikmetde hünermend
- 294 Şu resme sözde ol kâdir olupdı
Ki gevherden deñiz gibi ṭolupdı
- 295 Gişi kim dürlü ^ç ilme dād virdi⁸⁷
Ḳatında söz suṭurlābıla dirdi
- 296 Çü anca baķışından kıl yarardı
Sözi kılınçıdı ḳamuya yarardı
- 297 Çü on yaşına ol şâh-zāde irdi
Başın yüz yaşlularuñ yile virdi

---

⁸⁶ Yazmada mâhitâbı yazılmış.

⁸⁷ Vezin kusurlu.

- 298 Dutardı erkek aşlanıla pençe
Zebûn olurdı ursa bir ʃabanca
- 299 Kılıç şalsa deriñ⁸⁸ iki biçerdi
Oķı on ʃat demür saçdan geçerdi
- 300 Şeşerdi oķıla kıldan girih bir
Sökerdi süñile ʃondan zirih bir
- 301 Ki on yay barmağ uciyla çekerdi
Anuñ yasını güciyle çekerdi
- 302 Eger yağısı dīv olmasaydı aķ
Oğunaydı elinde görse çomaķ
- 303 Sögüt yaprağı demrenlü hadengi
Kime ursa unıdurıdı cengi
- 304 Sögüt yaprağı gibi şalınurdı
Boyın görenden ögi alınurdı
- 305 Süñüler ıldırımca ʃaşa ursa
Kaķırdı yalmanı yaru otursa
- [12a] 306 Çü yiñi ‘ ömrüñ on dördi yetdi
Bilüsi ʃuşınuñ ʃanadı bitdi
- 307 Kığırdı gizlüsini⁸⁹ āsumānuñ
Eyü yavuz sağışladı cihānuñ
- 308 Büzürg Ümīd adlu bir hünermend
Hünermend aña dimiş çok huđāvend

---

⁸⁸ Flemming ve Güneş direk şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 269), (Güneş, 2010: 333).

⁸⁹ Yazmada gezlüsini yazılmış.

- 309 Yir arpa arpa ayağında gögi
Gerek ölçeydi arpa arpa ögi
- 310 Uğurlayın eline girmiş anuñ
Kilīdi genc ü gönül hem cihānuñ
- 311 Kığırdı bir gün anı şāh-zāde
Şeker sözler eyitdi üstāda⁹⁰
- 312 Hüner baırında isterdi cevāhir
Elikdürdi cevāhir hūb u nādir
- 313 Anuñ öğretmeginden oldı server
Delim hikmet kazandı andan ez-ber
- 314 Zuhal⁹¹ çarğından işbu pīr⁹² dek ol
Gönül sırrını bildi az u ger bol
- 315 Yağında oldı bir deryā-derūn ol
Ne kanda kim diyeydūñ zū-fünūn ol
- 316 Alulıq gitdi añlamağda oldı
Hemīşe devleti revnağda oldı
- 317 Çü bellü bildi ol bilmekde āyet
Bu çegzinen gönül sırrın tamāmet
- 318 Tapudan görmedi yigrek cihān ol
Kesilmezdi⁹³ bir zamān tapudan ol

---

⁹⁰ Vezin kusurlu.

⁹¹ Yazmada zeħal yazılmış.

⁹² Flemming yire şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 270).

⁹³ Yazmada kesilmez dili yazılmış.

- 319 Cihān issi cihāndan yig severdi
Cihān n'olur ki cāndan yig severdi
- 320 Cihāndan yaş uzunluğıyıçun şāh
Götürdi güç ki kılmaya za' if āh
- [12b] 321 Kığırdıcı kığırdı şehir içinde
Ki olmasun ulular qahr içinde
- 322 Eger girür olursa at eline
Dutarsa kimseye bir gişi kīne
- 323 Gire bāğa vü iline⁹⁴ yemişe
Düşük⁹⁵ yoqsul evine ol kemişe
- 324 Veyā yad ' avratuñ yüzine baqa
Özini hışmumuz odına yaqa
- 325 Siyāset olısdur lāyık aña
Delim anda açdı kim andı aña
- 326 Çü süst olmadı ' adl⁹⁶ itmekde sulţān
Nite ola cihānuñ işi vīrān
- 327 Yıkılmak[la] cihāndan el götürdi
Qamu qaygulu şād oldı oturdı

**HÜSREV ŞĀD AVDAN GELÜP KÖYE QONUP KÖY QAVMI
İNCİNDÜĞİN EYDÜR**

---

⁹⁴ Yazmada ilüne yazılmış.

⁹⁵ Yazmada düşüñ yazılmış.

⁹⁶ Yazmada mağdl yazılmış.

- 328 Kāzā-yı bed meger Hüsrev sevinü
Çıka yazıya bir gün ata binü
- 329 Temāşā itdi düşürdi vü çok av
Ki düşdi Hüsrev şāhdan ile çav
- 330 İrağdan gözi oldı bir köye duş
Ki bāğ ırmağ anda çok öter kuş
- 331 Buyurdi ol zamān ol serv talı
Ki şaldı hoş çemende kıl u kālī⁹⁷
- 332 Yeşil yaprakda kızıl şu içerdı
Aña dek kim bu şaru gül kaçardı
- 333 Güneş yüz çün⁹⁸ gök aşārdan⁹⁹ çevürdi
Şaru dīvār irdi sancağ urdı
- 334 Bu toprakdan üşendi kim döker kan
Şuya atdı nılūfer bigi kalkan
- [13a] 335 Beg oğlı köye girdi bir ev açdı
Girüben yidi içdi issi kaçdı
- 336 İşidüp erğanūnı cüş iderdi
Süciler erguvānī nüş iderdi
- 337 Piyāleyi süciden güldürürdi
Cihānı nüş üniyle taldururdi

---

⁹⁷ Yazmada kıl ı kalı yazılmış.

⁹⁸ Flemming ve Güneş yüz gök şeklinde yazmış (Flemming, 1974: 271), (Güneş, 2010: 336).

⁹⁹ Flemming aşarından şeklinde okumuş.

- 338 Meger boşandı bir at gey añla
Ekine ağzını uzatdı tañla
- 339 olı gūrı ki andıdı dudağı
oru aldı vü yağma ıldı bāğı
- 340 Güneş tañla çökürdi yüce başın
Ayırdı gün teninden gice başın
- 341 Hhaber irürdiler bir iki gişi
Şehe kim Hüsrev'ün yavuzdur işi
- 342 Giçen gice ile güç eyledi çok
Ne ıla çün ki şahdan orusu yok
- 343 Didi şah kim bilmezsin ne suçu var
Suçından ıldılar şahı haberdār
- [13b] 344 Ki dervīši ıkarđı bucağından
olı kesti oru yoqsul bāğından
- 345 Ekine girdi atı bozdı yıdı
Ekin issinün ünı göge ıdı
- 346 Eger bu güç iden bir yad olaydı
Beg anuñ han-u-mānını alaydı
- 347 Urur neşter an alan yad eline
Velī ditrer eli gendü olına
- 348 Buyurđı şah kim atını başalar
Bıça dartup siñirlerin keseler

- 349 Buyurduğ qoruğ issine qulını
Çaluya virdiler kıızıl gülını
- 350 Ol ev kim urdıdı řāh-zāde tahtın
Ev issine buyurdı cümle rahtın
- 351 Qopardı çenginüñ dırnaqlarını
Uvatdı çengini¹⁰⁰ barmaqlarını
- 352 Siyāset gör ki kıırlardı öñdin
Oğula bilmeyenler mezheb ü dīn
- 353 Qanı ol eylük ü ‘adl u eyü ad
Ki oğuldan alurlardı bular dād
- 354 Eger suçsuz dökerler şimdi yüz qan
Dimezler kim qan mı yā su mı aqan
- 355 Oda tapan giřinüñ adı ‘ādil
Müsülmān’dan ki zılm ide ne hāřıl
- 356 Gavürdü¹⁰¹ anuñ adı sen Müsülmān
Anı añ bu Müsülmānlıqdan utan
- 357 Gücüñ nice ki yiter dād kııl dād
Ki kıılalar aduñ eylügile yād
- 358 Eyü yavuz cihāndan bellü gider
Ne bahtulu gişi kim eylük ider
- [14a] 359 Nizāmī’den dutaruz yād bunı
Ki ögüt qıřınuñ acıdur üni

¹⁰⁰ Flemming çenginüñ şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 272).

¹⁰¹ Flemming geberdi şeklinde okumuş (Flemming, 1974 :273).

HÜRMÜZ ŞÂHDAN ULULAR HÜSREV'ÜN SUÇIN DİLEDÜKLERİN EYDÜR

- 360 Çü Hüsrev gördi özini iñen ħor
Girü gendü işinden oldı ğam-ħor
- 361 Hākīkat añladı kim yavuz itdi
Atası her ne kim itdi az¹⁰² itdi
- 362 Elinden gendü başına el urdı
Ayağın durdı kayğudan delürdi
- 363 Şefā^c atçı dutundı [bir] çoqları
Ki şāha¹⁰³ ilteler bŷy-ı çınarı
- 364 Meger kim rahmet ide pādişāhī
Aña dutmaya ol geçmiş günāhı
- 365 Kefenleydi getürdi tīğ-ı pŷlād
Kıyāmet kōpdı vŷ dünyāda feryād
- [14b] 366 Çü taht öñine irdi kıldı zārī
Yüz urdı yine görüp şehriyārı
- 367 Ki bu kŷlŷ[nı] suçsuz sağışla
Ululıķ kŷl giçilere bağışla
- 368 Henüz ağızumda kōķar sŷd iy ata
Sŷd ićen cānını kim oda ata
- 369 ˆInāyet kŷl ki bu bī-çāre oğlan
Şehŷñ ħışmına döymez oldı ħayrān

---

¹⁰² Yazmada uz yazılmış.

¹⁰³ Yazmada şāhā yazılmış.

- 370 Eger suçluysam işde kılıç uş baş
Başum kes dök kanum saña öküş yaş
- 371 Ki kamu kayguyı götüribilem
Eger şāh rāzī olmazsa ne kılam
- 372 Bunı didi ve girü yire yüzi
Koyup ağladı çok göyüندی özi
- 373 Çü gördiler yavaş ol nām-dārı
Kamu ağladı küllī kıldı zārī
- 374 Çü anlar zārīyile āha düşdi
Hey-ā-hey ağlamak kim şāha düşdi
- 375 ‘Aceptledi ki şunca giçi oğlan
Suçın bilüp öninde oldı¹⁰⁴ nālān
- 376 Bir oğlana ki devlet ola yoldaş
Atası buyruğundan çekmeye baş
- 377 Oğul endīşe kıl saña ne kıla
Oğuldan ol dağı hem ün bile
- 378 Yavuz kılma oğuldan hīç gönüli
Ki ala dāduñ andan oğul oğlı
- 379 Çü Hürmüz gördi oğlın şöyle muğbil
Hüner issi vü rāy issi vü ‘ākıl
- 380 Yavaşlıkda vü erlikde yegāne
Çalab’dan bahtulu vü bī-bahāne

---

¹⁰⁴ Yazmada oldın yazılmış.

- [15a] 381 Yüzin öpdi vü cânım dirdi aña
Çerisi begligini virdi aña
- 382 Çü çıkdı daşra ol hazretten özi
Cihāna düşdi vü erligi sözi
- 383 Seḥā vü ‘adl özinde görünürdi
Cihān dutmaq yüzinde görünürdi
- 384 Çü gice zülfi müşkīn koḡu saçdı
Güneş yüzi karañulıḡa kaçdı
- 385 Bilin bağladı Hüsrev el götürdi
Çalab’a kulluḡ itdi vü oturdı
- 386 Göñül endişelüydi uyıdı ol
Ki uyḡu bulmamışdı gözine yol
- 387 Düşinde ceddin ol rüşen-revānı
Görürdi rüşen ol Nüşīnrevān’ı
- 388 Ki eydürdi aña iy cânım oḡul
Yavuz kıлма atañ işine göñül
- 389 Eger gitdiyse nesneñ sevgülü dört
Saña muştılam dört nesne al yort
- 390 Çü ol ḡorḡu saña gösterdi turşı
Ḳoruk gibi yüzüñ kılmaduñ ekşi
- 391 Gele ḡatuña bir ay yüzlü dil-dār
Ki şīrīnlikde bī-mişli ola yār

- 392 Dağı kim kesdi atıñ siñirin şāh
Ne aygu yidüñ¹⁰⁵ andan ne didüñ āh
- 393 ır at vire Yezdān adı Şeb-dīz
atı yilden segirdimi dağı tīz
- 394 [Dağı kim]¹⁰⁶ viridi şāh dihana¹⁰⁷ tahtuñ
Ne kim varısa odauñda rahtuñ
- 395 Dağı kim şabr ılduñ iy ser-efrāz
Ol egzide kim murib oldu bī-sāz
- [15b] 396 alıcı Pārbed adlu apuña¹⁰⁸
Gele bir zühre mānendi apuña
- 397 Eger zāyi' oldısa boncuuñ dört
Gözetgil dört güher al rāygān dört¹⁰⁹
- 398 Elüñden gitdiyse iy cānum altun
Sen altun yirine al dürr-i meknün
- 399 Yime uşsa sevin iy nūr-ı dīde
Ki beglerden sen olursın güzīde
- 400 ü Hüsrev uyusından örüdüdü
alab ulluına yine yüz urdü
- 401 Dün ü gün dilde sözin gizleridi
Dede gösterdüini gözleridi

---

¹⁰⁵ Yazmada didüñ yazılmış.

¹⁰⁶ Yazmada deha yazılmış.

¹⁰⁷ Yazmada dehanı yazılmış.

¹⁰⁸ Vezin kusurlu.

¹⁰⁹ Flemming dürt okumuş (Flemming, 1974: 274).

402 Uyanuğ bilgelerle göz ışıdup
Hikāyet diridi hem söz ıřıdúp

403 Meger kim gönli virürdi tanuğlık
Ki bir gün olasıdur uyanuğlık

ŞĀVUR-I NAĖĖĖĖ HĖSREVĖ ŞĀHA ŐĖRĖN'ÜN VAŞFIN EYDĖP HĖSREV'E 'ĀŐIK
OLDUĞIN [EYDĖR]

404 NedĖmi varıdı Ėař adı Őāvūr
Cihān görmiř veger seyyāĖ-ı meřhūr

405 Eyü naĖĖāřıdı kim görse anı
Diridi kim budur naĖĖāř-ı MānĖ

406 Elinde anca vardı luşfila su
Ki virürdi suya ol rengile bĖ

407 Yir öpdi taĖt öñinde ağız açdı
ŐeĖe şarşu şeker sözini sağdı

408 Buyurursa şehüm geyden¹¹⁰ yavuzdan
Diyem bildüğümüñ birini yüzden

409 İřāret kıldı HĖsrev kim yuvatma
Eyit ıssı vü hengāme sovutma

[16a] 410 İki efsūncı kılmıř iki gözin
Yavuz gözden meger sağlaya özin

411 Tuşağında güliřinüñ tuzu var
Degül řĖrĖn tuz anuñdur şeker-bār

¹¹⁰ Flemming k'ey'den, Güneş keyden şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 275), (Güneş, 2010: 343).

- 412 Şanasın burnı gümüşden kılıçdı
Ki kızıl almayı ol iki biçdi
- 413 Anuñ şem' inde yüz pervâne gördüm
Yüzine karşı yüz dīvâne gördüm
- 414 Şabā ol saçı yüzden gice gündüz
Kime kaçum şatar u kime kunduz
- 415 Müvekkel kıldı her bağışa yüz nāz
Eñek ayva şanasın yüz yiñi yaz
- 416 Yañağı ılduzuñ yüzini urmuş
Yüzi ayuñ günüñ boynını burmuş
- 417 İki gögsi iki nār aq gümüşdür
Sözi şekker boyı yüce kamışdur
- 418 [Āhū boynın] ol aq boynına komuş
Eteklerin gözi yaşıyla yumuş
- 419 Kaşındağı yiñi bayram hilāli
Gören gişinüñ ayruksıdı hāli
- 420 Ol esrük nergisinden kıldı hayrān
İrem¹¹¹ bāğına ol kim şata¹¹² reyhān
- 421 Taña batırdı Mecnūnı hayāli
Oyında yiñdi vü Leylī cemāli
- 422 Şu fermānla ki ister halkı kırmağ
Elinde on qalem ya' nī ki barmağ

---

¹¹¹ Yazmada erem yazılmış.

¹¹² Yazmada şana yazılmış.

- 423 Sözinde yüz savaş var lîki dil-bend
Tıtağında biñ öpmek cümlesi kıand
- 424 Şekerden sözi dağı tatlurağdur
Kıamudan yüzi dağı kıutlurağdur
- [16b] 425 Kıuluñvan didi toprağına   anber
Güzeller cānıdur ol hūb u dil-ber
- 426 Yüzi nesrīn saçı kıoķusı nesrīn
Tıdağı řirīn adı dağı řirīn
- 427 Ulular kıızlarıydı¹¹³ kıapusında
Dururlar yetmiş güzel kıapusında
- 428 Gōñül aldayıcı kıamusı cāndur
Kıamusı gül-ruğ u řirīn-zebāndur
- 429 Kıamusı řād olup yirler içerler
Tolu ay bigi menziller geğerler
- 430 Gehī ay ĥirmenine müşk saçarlar¹¹⁴
Gehī gül ĥirmeninde şu içerler
- 431 Birinüñ burķa ı yoğdur yüzinde
Birinüñ  aybı hīç yoğdur özinde
- 432 Güzellikde kıamunuñ işleri yoğ
Yimek içmekden artuğ işleri yoğ
- 433 Baķıřda  ālemüñ cānın dōkerler
Felekde ılduzuñ gözin dikerler

---

¹¹³ Yazmada kıızlarında yazılmış.

¹¹⁴ Yazmada içerler yazılmış.

- 434 Mehîñ Bânû ki anuñdur ol iqlîm
Bu resme vardur anuñ çok zevk-i selîm
- 435 K̄ara âhûrda baġludur bir atı
Ki gitmekte yile virür berâtı
- 436 Dimişler ad ol şeb-renge Şeb-dîz
Aña ‘ aşık olur kuş çün gider tîz
- 437 Bir altundan ulu zencîr düzmiş
Ayaġın baġlamış kayguyı üzmiş
- 438 Ne Şîrîn gibi şîrîn sözler gördüm
Ne Şeb-dîz gibi bir şeb-renge irdüm
- 439 Bu sözden şabrı şāhuñ oda yandı
Ferāġat uyudu vü ‘ ışk uyandı
- [17a] 440 Göñül bir gezden ol Şîrîn’e virdi
İnanđı Şāvūr’a sâbâş dirdi
- 441 Gişi kim Çîn’üñidi¹¹⁵ naķş-bendi
Begendiler anı kim ol begendi
- 442 Delürdi Hüsrev anı çün işitdi
Ne uyıdı biraz ne göz işitdi
- 443 Bu sözi şorayıdı her dem andan
Gişi çün ‘ aşık ola şabrı kıandan
- 444 Bu endîşeyle birkaç gün dolandı
Kuru çavın işitmekle hūlandı

---

¹¹⁵ Yazmada Çînüñ yazılmış.

- 445 Çün elden vardı ol iş el götürdi
Dükendi şabri ayaktan oturdu¹¹⁶
- 446 Kırıldı halvete nakkâşî şâh-zâd
Çatında kıldı ol geçmiş sözi yâd
- 447 Aña didi ki iy yâr-ı vefâ-dâr
İşe yara ki işüm oldu düşvâr
- 448 Çü urduñ buncılayın hûba bünyâd
Tamâm eyle tamâm iy bilge üstâd
- 449 Şeker dime sözüñi muhtaşar kıl
Çü didüñ gel Hûzistân'a sefer kıl
- 450 Saña varmağ gerek bundan ol ile
Dilerseñ kim işüm varmaya yile
- 451 Elikdürmek gerek alıla anı
Dölendirmek gerek bu gönli cânı
- 452 Nazar kılmak gerek kim meyli var mı
Kimesneyle ulaşmaqlık diler mi
- 453 Eger yumşağısa mûmlayın ol yâr
Aña vir mihrümüz mührin yüri var
- 454 Demür yüreklü ise ayruğ añma
Baña di kim sovuğ pülâdı dögme
- [17b]** 455 Yir öpdi söz bilici bilge Şävür
Didi kim Hüsrev olsun şâd u pür-nür

---

¹¹⁶ Flemming ayakdan öttürdi şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 279).

- 456 Seven gişkiye görünsün ‘ azîz ol
Yavuz göz bulmasun andan yaña yol
- 457 Çü şaha âferîñ kıldı hünermend
Cevâbın virdi didi iy ħudâvend
- 458 Gönülde dutmağıl kayğu gönülde
Gönülde ağudur kayğu gönülde
- 459 Sevingil yi vü iç [ü] şādumân ol
Ki uş ben bir gönüldeñ dutmışam yol
- 460 Gidişte dutmayam bir yirde ārām
Ne uyıyam ne yiyem ne dutam cām
- 461 Meger kim dil-berüñ saña getürem
Pes andan fâriğ oluban oturam
- 462 Ger od gibi demürden geyse қаftān
Veger gevherce¹¹⁷ taşdan olsa penhān
- 463 Getürem çıkaruban anı başdan
Nite kim od demürden la‘ l taşdan
- 464 Eger gülde eger dikende olam
Çü anı isteyem қандаса bulam
- 465 Eger devlet baña yārī kılursa
Veger cānum bir iki gün қалursa
- 466 Getürem Hüsrev’e tapucı ola
Gele devlet gibi қapucı ola

---

¹¹⁷ Yazmada lüherce yazılmış.

- 467 Veger bilem 'áciz kıaldum u zâr
Girü işden kılam şâhı ħaberdâr
- 468 Çü söz eydildi eyden örüdüdü
Yarağın düzdi yola izi urdü
- 469 Ne uyıdı ne [d]iñlendi vü naqqâş
Bir ayda kıodı Şîrîn tağına baş
- [18a] 470 Ovadan yazıdan kesdi öküş yol
İve irişdi İrmen tağına ol
- 471 Çü ħürîlerle uçmağa çıkardı
Yayan ıssıda ol tağa çıkardı
- 472 Çü Şāvūr anda vardı yiñidi yaz
Reyâĥîne kııurdu lâle yüz nâz
- 473 [Gi]yüp renkleri¹¹⁸ taşlar anda fî'l-ĥâl
Kızıl gül tonlarından şaru vü al
- 474 [Kıay]adan vardı bir kilse yapılmış
Keşîş anda delim deyre kıapılmış
- 475 Ol eski deyre kıondı bilge naqqâş
Keşîş gibi ne etmek yidi ne aş
- 476 [S]öz eydici ħünermend eyle didi
Ol oĥtın kim sözüñ şehdini yidi
- 477 [Kı]i var ol deyruñ altında mağāra
Kıara taş anda bir beñzer süvāra

---

¹¹⁸ Yazmada zengeri yazılmış.

- 478 [Ḳo]rudan ayğıra her bir kıranda
Gelür bir yorğa kısrak dāyim anda
- 479 [Ḳa]labuñ buyruğıyla yığılur ol
Ḳalab diyincegin inanıcı ol
- 480 [Ḳ]ün¹¹⁹ kim ol toḥumdan toğa inan
Yilişde yiñe yıl gidişde devrān
- 481 [Eyt]di ol ögülmüş hikmet-engīz
Ki ol taşun şuyından çekdi Şeb-dīz
- 482 [Ger] ol tağı kiliseyi şorasın
Ne anı vü ne bünyādın göresin
- 483 [Da]ḥı kürsi¹²⁰ ki dirler El-Ḥirāk'ı
Öñinde taş yatur üstinde tākı
- 484 [Eyvā]nı cümle yıqılmış görünmez
Zamān anı vīrān qılmış¹²¹ görünmez
- [18b]** 485 Ḳalab'uñ gerçi ki ʿibretleri bol
Gözüñ aç gör kıyāmet örneği ol
- 486 Ḳü dört yüz yılda şunuñ gibi tağa
Şol işler ola kim düşe ayağa
- 487 Sulu bir pāre şıkşañ var bilürsin
Niçün yüz yıllık endīşe qılursın

---

¹¹⁹ Flemming ḳul[un] kim şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 279).

¹²⁰ Yazmada gürsi yazılmış.

¹²¹ Yazmada qalmış yazılmış.

- 488 Nizāmī'dür kamu söz ehli faḥrī
İnanmazsañ aña n'itsün bu Faḥrī
- 489 Zihī terk-i edeb bu tercümānlık
Zihī ağduqluğ u zī Türkmenlik
- 490 Nizāmī nazmı gevherdür bahāsuz
Benüm şı' rüm baqır puldur¹²² şafāsuz
- 491 Benüm ḥaddüm degüldi bu kitāba
Qılam medḥal düşem dürlü 'itāba
- 492 Ulular dutalar her sözüme daq
Muqābil nite ola sunqura baq
- 493 Çü sulṭān emridür ben bende me'mür
Meşeldür dilde ke'l-me'mür ma'zür¹²³

**ŞĀVUR NAQQĀŞ ḤÜSREV'ÜN ŞÜRETİN AĞACA YAPIŞDURUP ŞİRİN GÖRÜP
SEVDÜĞİN EYDÜR**

- 494 Çü zülfin gicenüñ taradı devrān
Çırāğına dünüñ pervāneveş cān
- 495 Varup¹²⁴ gice cihānı kıldı rüşen
Cihān bir külḥaniken oldı gülşen
- 496 Görüldi Müşterī gösterdi menşür
Ki kırtuldu belādan şāh-ı Şāvür¹²⁵

¹²² Yazmada yuldur yazılmış.

¹²³ "Kendine bir iş emredilen o işte mazurdur, kusuruna bakılmaz." anlamında Arapça bir söz.

¹²⁴ Yazmada virüp yazılmış.

¹²⁵ Flemming Şāpür şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 280).

- 497 Ol eski deyr içinde bilge naqqâş
Biraz diñlendi tâ kim hoş ola baş
- 498 Haber şordı ululardan hünermend
Ki yarın qanda qonar ol hüdâvend
- [19a] 499 Güneş yüzleriyle ol tolu ay
Ne yirde çaldırısardur def ü nây
- 500 Haber virdiler ol qocalar aña
Ki ol hūblar maqāmi qanğı yaña
- 501 Ki bu tağūñ öñinde bir çemen var
Aqar şular yanında bīşecük var
- 502 Sehergāh servi boylular dururlar
Çemenden yaña nāzıla yürürler
- 503 Temāşā eyleyüp yirler iquerler
Dün ü gün şādılığıla gequerler
- 504 Öñürdü tañla gül yüzlüden üstād
Bilin baqladı vü ʿazm kıldı şād
- 505 Eline¹²⁶ kâğıd aldı resmi çizdi
Bi-ʿaynih Hüsrev'ün yüzini düzdi
- 506 Çü reng urdı yañağına beñine
Yapuşdurdı bir aqaç özdegine
- 507 Perī gibi bu gez gizlendi Şāvūr
Perī yüzlüler irişdi qamu hūr

---

¹²⁶ Yazmada elib yazılmış.

- 508 Dirildiler gül ü reyḥān ü sünbül
Gehī serv oldılar gāh deste [gāh] gül
- 509 Biraz gülden dökerlerdi gül-ābı
Biraz gülmeklerinden¹²⁷ hem cülābı
- 510 Gelinler¹²⁸ görmemişler hīç dāmād
Cihānda şād u hoş kābīnden āzād
- 511 Oturmuşlar nite kim yār ile yār
Sığışmazlar nite kim ḳabına nār
- 512 Çü ol yirde ḳadem başmazdı aḡyār
Ḳamu raḡş urdı ol yañaḡı gülzār
- 513 Biraz bu güllere taḡsīn iderdi
Biraz ol bülbüle telḳīn iderdi
- [19b] 514 Sevinmekdi¹²⁹ hemīşe anlara iş
Yimek içmek temāşayıdı saḡış
- 515 Oturmuş ortada Şīrīn-i zībāy
Şanasın girmiş Ülker içine ay
- 516 Eger ‘āşıḳlarıyçun¹³⁰ aḡzı açar
Gehī virür ḳadeḡ gāh gendü içer
- 517 Çü gendüzini gördi ol ṭolu māh
Gözi ol şürete ṭuş oldu nā-gāh

¹²⁷ Yazmada eglemeklerinden yazılmış.

¹²⁸ Yazmada şeklinde yazılmış.

¹²⁹ Yazmada sevinmekden yazılmış.

¹³⁰ Yazmada aşıkların çü yazılmış.

- 518 Eyitdi hūblara Şīrīn ki tūruñ
Ne şūretdür berü yakın getürüñ
- 519 Getürdiler aña ol şūreti cüst
Çü gördi oldı a' zāsı kamu süst
- 520 Biraz baqdı oda yaqdı özini
Gidermezdi hıç andan ol gözini
- 521 Ne koyup anı kaçmağa yarardı
Ne bir dem anı kuçmağa yarardı
- 522 Nice baqduqça çok hayrān olurdı
Nice gördükçe ser-gerdān olurdı
- 523 Delim kaygurdı her bir lāle-ruhsār
Ki Şīrīn şūrete olur giriftār
- 524 Hevesden gördügince mest olurdı
Çü gizlerlerdi görmezse ölürdi
- 525 Paraladılar ol naqşı gözini
Ki naqşı yiñeridi naqş-ı Çīnī
- 526 Çü Şīrīn şūretüñ adını dile
Getürdi didiler kim süci dile
- 527 Ki ol naqşı perīler gizlediler
Bulunmadı niçe kim gözlediler
- 528 Perīlüdür bu yazıdan kaçalum
Bir ayruq yirde 'ıyşa el açalum

- [20a] 529 Fidā bu işde baş u cān kılalum
Bu şüret gizlûsin istep bulalum
- 530 Çü Şîrîn gördi anlar toĝru dirler
Ol işe çāreyiçün kayĝu yirler
- 531 Olardan yardım istep¹³¹ kıldı zārî
Ki yardım içün ister yār yârî
- 532 Gereklüdür her işde yār nā-çār
Çalab'dur kim aña yok beñdeş ü yār
- 533 Delim işler ki ol yārıla biter
Çok iş yār olmaduĝıyla yiter
- 534 Didi büt yüzlülere ol dil-ārām
Ki bu şüret iletdi benden ārām
- 535 Gönül bu sözde penhān itmeyelüm
Bu naqşa karşı yiyelüm içelüm
- 536 Yine başladı nūşa nūş sākî
Çomadılar gönülde ĝuşşa bākî
- 537 Yine başdan nişāt¹³² itdiler āĝāz
Yine başladılar içerler az az
- 538 Geçer ol acı süciyile Şîrîn
Cihān esridür ol acıyla şîrîn
- 539 Kaçan içse kadeh ol hûb-ı ruĝ-fāş
Öñinde şüretün kordı yire baş

---

¹³¹ Yazmada isteyüp yazılmış.

¹³² Yazmada fişāt yazılmış.

- 540 Çü esrüklik sevgü oldı her dem
Kıpudan yaña kaçdı küymeñ ol dem
- 541 Birin ol bütlerinüñ qodı anda
Ki gözcilik ide sağda vü şolda
- 542 Geçürken her kimi kim yolda göre
Aña ol şüret aqvâlinı şora
- 543 Delim şoruldı anda gizlü vü fâş
Ki ne naqş bilindi ve ne naqqâş
- [20b] 544 İnen buñaldı Şîrîn çünki gişi
Bulunmadı ki bildüreydi işi
- 545 Ki kimdür bu naqş-ı Çîn ü naqqâş
Ne gişidür ki yüzde yazdı göz qaş

NAQQÂŞ¹³³ ŞÄVUR ŞÜRET AqvÄLİN ŞİRİN'E BİLDÜRDÜĞİN EYDÜR

- 546 Göründi aqsuzın Şävür-ı üstäd
Keşîş gibi çü gördi boyı şimşäd
- 547 İraqdan gördi bilişlik nişânın
Delürdi şora vü bile nihânın
- 548 İşâret kıldı kim oquñ keşîşi
Aña şoruñ nedür bu şüret işi
- 549 Bilür ola nedür bu şüret adın
N'eyidüğün bunı yazan murâdın

---

¹³³ Yazmada NAQQÂŞ kelimesinin yazımında şın harfinin noktaları çıkmamış.

- 550 Dapucısı segirdüp vardı fi'l-hāl
Didi her nite oldıyısı aḥvāl
- 551 Didi üstād bu incü[dür] delinmez
Ayağ üstinde bu ma' nī bilinmez
- 552 Girü yıl gibi vardı ol nigāra
Cevābını eyitdi āşikārā
- 553 Gönüldi bir gümiş tağ gibi fi'l-hāl
Bırakdı tağa cenge ceng ḥalḥāl
- 554 İrişdi Şāvūra şabrı alını
Boyı serv ağacı gibi şalını
- 555 Beñiyle ğamzesi uğrı vü ğammāz
Biligi yüz müşkile yiñi yaz
- 556 Güher dartıcı kulağdan¹³⁴ niḳābı
Götürdi yiñdi gökde āftābı
- 557 Dudağda yüz tuz u gözinde yüz nāz
Şekerden tatlurağ hoş çekdi āvāz
- [21a] 558 Çü ḥalvet buldı pīr ü yār-ı hem-rāz
Söze başladı ḳodı kibrile nāz
- 559 Ki iy üstād-ı Çīn yaradanuñçun
Beni emīn ḳıl āḥir öz cānuñçun
- 560 Anuñçun kim işüm şūrīde oldı
İşüm gibi gönül şūrıla tıldı

---

¹³⁴ Yazmada ḳulluğdan yazılmış.

- 561 Bu ŧüret sevgüsinden ŧöyle zāram
ŧanasın ŧürete dāyim ŧaparam
- 562 Bu bir işde bulın bir işüme sen
Saña dağı bulınam bir işde ben
- 563 Çü senden oldı bağrum pāre pāre
Girü senden gerek bu işe çāre
- 564 Çü didüm ben kulađuña bugün rāz
Eger sen kıŧŧa bilürseñ kıl āđāz
- 565 Füsüncü bilge ol ŧāvür-ı nađkāŧ
Sözüñ tođrusıñı dise gerek fāŧ
- 566 Elin öpdi bilezük¹³⁵ gibi der-đāl
Ayadına düşüp nite ki đalđāl
- 567 Büt-i ŧırın'e ol alkıŧ idüp yād
Eyit aña [kim] iy eydici üstād
- 568 Ki dünden düşmenüñ karañırađdur
Cihānuñ görkine yüzüñ turağdur
- 569 Anuñ đakđıyıçun kim baña zıñhār
Varupdur toğru eydem size güftār
- 570 Benem ŧüretçi ol kim dengi azdum
Bu resme Hüsrev'üñ nađŧını yazdum
- 571 Ne ŧüret kim ŧüretçi düzdi anı
Niŧānı var mı lıkin đanı cānı

---

¹³⁵ Yazmada bularuñ yazılmıŧ. Flemming bilezik ŧeklinde okumuŧ (Flemming, 1974: 283).

- 572 Baña şüretçilik öğretti üstād
Uruldı cāna ayruḡ yirde bünyād
- [21b] 573 Çü Hüsrev şüretinden oldu efkār
Ḳıyās it gösterürse saña dīdār
- 574 Yaradılmış göresin bir cihān hūr
Cihānı görmemiş hep göz göre nūr
- 575 Güzel yaḡşı hūlu mevzūn oḡlan
Geyik baḡışlu kīn güninde aslan
- 576 Hāzān yilinden emīn tāze gülzār
Yigitlik budāḡı üstinde gül-nār
- 577 Gülinde bitmedük daḡı benefşe
Elikdür Hüsrev'i aldanma nefse
- 578 Şorarsañ aşlını Cemşīd şahdur
Güneşdür yañaḡı [vü] alnı māhdur
- 579 Çerisi ancadur ovaya sıḡmaz
İrüşür sancaḡınuñ ucu aya
- 580 Çü baḡışlaya altun başdan aşā
Demür güli gelicek vāy taşa
- 581 Felek meydāndadur anuñ zebūnı
Özi yavaşıdupdur bu ḡarūnı
- 582 Cemāli kim cihānuñ bayramıdur
Zamāne cevri zaḡmı merhemidür

- 583 Bu hüsñ gerek kim var ol cihân-dâr¹³⁶
Cihânı kıldı ʿ işquñ gözine ʿar
- 584 Ne süci içer ü ne cām dutar
Ne dün uyur ne gün ārām dutar
- 585 Nazar Şirinden artuḡ nāzenīne
Bıraḡmaz kim ʿolısar işbu ḡına
- 586 Medāyin’de ola ʿ āşıḡ ʿuraḡı
Ola İrmen¹³⁷ ʿaḡı maʿ şūḡ odaḡı
- 587 Ne bu anuñ ʿuraḡın gördüḡi var
Bunuñ odaḡına ne ol girdüḡi var
- [22a] 588 Çü dem aḡlıḡdan urdı şubḡ-ı şādıḡ
Oḡıdı def-i¹³⁸ nevmīdi ḡaralıḡ
- 589 Hezārān nergis ol gökde ʿulundı
Ki yüz yapraḡlu şaru gül bulundı
- 590 Bir uçmaḡ gibi görđi murḡzārı
İçinde bengü şuyınca bıñarı
- 591 Utanup ol bıñardan āb-ı ḡayvān
ḡarañulıḡ içinden oldı penhān
- 592 İrürmişidi Şeb-dīz ol nigārı
Oturmuş üstine yoluñ ḡubārı

---

¹³⁶ Vezin kusurlu.

¹³⁷ Yazmada İrsen yazılmış.

¹³⁸ Yazmada def-i nevmīdi yazılmış. Flemming harf-i nevmīdi şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 284).

- 593 Yörendi ol nigāruñ çevre yanın
Yağında görmedi ādem nişānın
- 594 Kōnuban bir yaña bağladı atı
Gözetmek k̄apusın bağladı k̄atı
- 595 Çü kıldı şuya k̄aşd ol h̄üb-ı meh-rū
İrağdan geldi çarhūñ üstine şu
- 596 Süheyl şî' r içinden kıldı āzād
Felekden gördi şî' ri kıldı feryād
- 597 H̄arīr-i nīlgūn bağladı bile
Suya girdi urdı od [eli] ile
- 598 Güneş gibi çü kühli geydi Şīrīn
Yaraşdı suda nīlūferle nesrīn
- 599 H̄işārı kim gök oldu ya' nī aḡşam
Yüzün gökden ' ayān kılursa meh-tāb¹³⁹
- 600 Şuda şāfī teni olmuşdı tībān
Nite güher gök atlas içre gālṭān
- 601 ' Acebdür yundığı çeşme gül-i ter
Yalan didüm ki gül ḡod şuda yiter
- 602 Bırakmışdı saçından suya ağı
Ne balık kim dutardı ay u ṭağı
- [22b] 603 Bezenmiş müşk ü kāfūr ile ol ḡūr
Cihān ṭoldı şanayduñ müşk-i kā[fūr]

---

¹³⁹ Beyitte kafiye yok.

604 Meger kim olmışıdı gönli tanuq
Ki iriser konuq düzerdi anuq

605 Tuṭağından şeker şuda üzerdi
Ḳonuğa virmege şerbet düzerdi

ḤÜSREV ŞİRİN'İ YUNIDURURKEN GÖRDÜĞİN EYDÜR

606 Söz eyden koca bilen pārsī dil
‘Acem şāhı sözin şöyle didi [bil]

607 Ki çün Ḥüsrev gişi İrmen tağına
Viribidi dil-ārām odağına

608 Gice gündüz buyıdı intizārı
Ki kim irişe muştılayı yarı

609 Dün ü gün kulluğı terk itmezidi
Şehinşāh kapusından gitmezidi

610 ‘Azīzidi iñen şāhuñ gözine
Ki bir gün irdi yavuz göz özine

611 Şehe olmışıdı Behrām¹⁴⁰ yağı
Unıdup yidügi iylügi yağı

612 Gişi kim döndüre yüzün beginden
Buru olmasun eksük göbeginden

613 Ḥıyānet olana hīç er dimez er
Ḥıyānet etmegini hem yimez er

---

¹⁴⁰ Yazmada Behrām’a yazılmış.

- 614 Dükensün egrinüñ günü vü yaşı
Cihānda olmasun kim gözi yaşı
- 615 Begine toğru olandur Müsülmān
Ki ĥāyin gişide yoğ hergiz ĩmān
- 616 Yolın egmez kimüñ varısa uşşı
Ki egrülikde bulmaz kimse aşşı
- [23a] 617 İşi oñmazısa cürm ü ciyānet¹⁴¹
Veger oñarısa adı ĥıyānet
- 618 Tuz etmek sağlamak ulu hünerdür
Tuz etmek bilmeyen itden beterdür
- 619 İte ger viresin bir pāre etmek
Ėapuñdan bilmez ayruğ seyre gitmek
- 620 Tenüñde varısa nāmūs ile ‘ār
Yüri itden dağı kem olma zĩnhār
- 621 Gerek toğru ola bu¹⁴² yoldaşına
Nice gelse ĥatı gün er başına
- 622 Eger er gişiyiseñ hā emānet
Begüñe olmasun işüñ ĥıyānet
- 623 Eger ĥışın veger yazın ve yayın
Eyit kim ĥılmasun dünyāda ĥāyin
- 624 Zihĭ mülĥid zihĭ yoğ işlü nākes
Ki adın şata ala kimĥā atlas

---

¹⁴¹ Yazmada ĥıyānet yazılmış.

¹⁴² Yazmada vü yazılmış.

- 625 Vefâ er gişkiye Hâkdan ‘atâdur
Vefâsuzlara er dimek hâţâdur
- 626 Cefâ kılsa begüñ aña vefâ kııl
Dimezven kim vefâ kılsa cefâ kııl
- 627 Gözetme altunuñ çoğını iy yâr
Harâbatî degülseñ iy vefâ-dâr
- 628 Kim altun çok virürse aña dönme
Ya kerkes gibi her murdâra kıonma
- 629 Toğan bigi saña şeh bilegi pes
Anı gözle nazâr her yañadan kes
- 630 Begini gözledügiyiçün aru
Nite balı virür şîrîn yâ aru
- 631 Öñince er gişinüñ adı egri
Aña uğrasa yigrek kıara ağrı
- [23b] 632 Eyü adıla olsa yaşşı gişi
Dirilüp egrilik olınca işi
- 633 Meşeldür kim Çalab doğruyı sever
Eşek yükden kaçup ağırdı sever
- 634 Horâsân ilini dutmışdı Behrâm
Ki şahdan çok acı yutmışdı¹⁴³ Behrâm
- 635 Ki iglik viribimişdi şeh aña
Er oldur kıahrı kıoyup eylük aña

---

¹⁴³ Yazmada yitmişdi yazılmış.

- 636 Kızıl im ü yeşil gönlek nakışlu
Şaru sarunicağ ol tünd¹⁴⁴ işlü
- 637 İyibıdı hil' at Behrām-ı Çübîn¹⁴⁵
Bu şahriyçun şehe dutmışıdı kîn
- 638 Horāsān'da kodı bir pehlevānı
Tolu endīşe çok kīne cānı
- 639 Rey'e geldi çerisiyile Behrām
Biraz gün diñlenüp çün dutdı ārām
- 640 Kılurdu fikrini çoğa vü aza
Buyurdu kim kuyumcı sikke kıza
- 641 Yarusın sikkenin tertīb ide tīz
Ki Īrān şehriyārı şah-ı Pervīz
- 642 Oğudı kıtına bir tāciri ol
Cihān görmüşı kim uşşı idi bol
- 643 Ki bāzırgānlıgıdı dāyim işi
Geçürürdi seferde yaz u kışı
- 644 Bir on biñ aqça bir hemyāna kıoydı
İşinüñ kıolayını çünki kıuydı
- 645 Mührile virdi bāzırgāna Behrām
Ki dutma Taysufūn'a dek hīç ārām
- 646 Gör atlaslarından iste şatun
Biri ibrişim olsun nakşı altun

---

¹⁴⁴ Yazmada tend yazılmış.

¹⁴⁵ Yazmada Hübîn yazılmış.

- [24a] 647 Tađıtđıl ağçayı řāra vü ile
Ola kim viresin ol řāhı yile
- 648 Çü tola açça ile Hürmüz iy řāh
Gümānsuz olısar bu işden āgāh
- 649 Çü ağçadan Hüsrev oğuya adın
Sen andan göresin işler fesādın
- 650 Bir ilçi buldı usluıdı řāha
Anuñıçun ki küslüıdı řāha
- 651 Delim göynükle yazdı nāme aña
Göyünmiř tañ mı göynügin ger aña
- 652 Añup Bermūze'[yi] hem Sāve řāhı
Tağıtduğın şağışsuz ol sipāhı
- 653 Dağı ħil'at ki Hürmüz aña ıydı¹⁴⁶
Ki kıızıl im ü yeşil gönlegidi
- 654 Pes andan didi ayruğ beni dağı
Görem şanma çıđarđıl şudan ağı
- 655 Kaçan kim tağta bine řāh-ı Pervız
Varam kulluğına bil bağlayam tız
- 656 Ger oğlansa ne var tağta sezādur
Vefā var anda řapuñ bı-vefādur
- 657 Rağbül itmişvenin řāhlayu anı
Rağlı oldum koyup yolına cānı

---

¹⁴⁶ Flemming ve Güneş iydi şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 287), (Güneş, 2010: 364).

- 658 Anuñ buyruğıyla tağı vü yazı
Kılam tola kanıla tağ vü yazı
- 659 Eger ben hürmeti bir yaña koyam
Bu Sāsānīlerüñ kökini oyam
- 660 Bu toħmıçun yiri yaratmadı Hıa
Bu kapudan egilmek oldu ırağ
- 661 Dilerdi kim şāhı yile vireydi
Günāhsuz oğlı kanına gireydi
- [24b] 662 Çün ilçi geldi Bađdād'a irişdi
Şeh öñinde yir öpdi [vü] görüşdi
- 663 Çü Behrām' uñ bitisin gördi Hürmüz
Yüzi kızardı gülce oldu beñiz¹⁴⁷
- 664 Hem oğlı adın aqçadan oğıdı
Şınılayduñ anı kimse doğıdı
- 665 Kıyardı çok oğuldan kayđu yidi
Dönüp Āzer-güşesb¹⁴⁸ özine didi
- 666 Ki Hüsrev erligile irdi aña
Ki yavuz qaşd ide başladı baña
- 667 İlümde adına aqça yüridür
Ne kim aña yavuz ādem yiridür

---

¹⁴⁷ Yazmada yazılmış.

¹⁴⁸ Flemming Āyngüşesb şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 288).

- 668 Didi Āzer-güşesb'ün aña özi
Ki sensüz görmesün meydānı gözi
- 669 Dilerven didi şāh yakında anı
Yoq idüp arıdam andan cihānı
- 670 Yine virdi cevāb ol isteyen ad
Ki sensüz olsun ol bu dünyeden yad
- 671 Uğurlayın kığırdı bir eri Hürmüz¹⁴⁹
Ki kara dünđe ne kim dirisem düz
- 672 Dilerseñ Hürmüz'i Pervîz'i öldür
Gider anı çün Īrān'a (...) taldur
- 673 Şehe didi dilerseñ qalmaya şehr
Buyurgıl baña gencüñden biraz zehr
- 674 Sücisine qatayın zehr-i qattāl
Ki bir ayak içüben öle fi'l-hāl
- 675 Göñül baqladı kim oynaya oyun
Duta şāh-zāde vü ol büke boyun
- 676 Buyıdı Hürmüz'ün göñlinde tedbîr
Ne bilürdi ne oyun düzdi taqdîr
- [25a] 677 Ki Hüsrev yolu mekrile dutılmaz
Yiñi ay hem kemendile utılmaz
- 678 Kimün kim toğru ola göñli cānı
Cihān duta cihān dutmaya anı

---

¹⁴⁹ Vezin kusurlu.

- 679 Cihānuñ yigrek işi toğruluğdur
Gişinuñ yatlu fi‘li uğruluğdur
- 680 Hūrūfı gör ki cümle muhtelifdür
Hemīn toğru arada bir elifdür
- 681 Bu yigirmi toğuz harfe çü bünyād
Uruldı ilk elif naqş itdi üstād
- 682 Elif toğruluğından kān içinde
Mekān idindi belkim cān içinde
- 683 Büzürg Ümīd bu tedbiri bildi
Yiñi şahı gelüp halvetde buldı
- 684 Segirdü geldi didi¹⁵⁰ Hüsrev’e rāz
Ne kim añla didi çoğ u veyā az
- 685 Vebālünde¹⁵¹ görürem didi ılduz
Gerek bura kulađuñ şah-ı Hürmüz
- 686 Bir iki gün ırağ olđıl bu ilden
Gidişde katırağ yil katı yilden
- 687 Bu Hüsrev bellü bildi kim zamāne
Anı öldürmege ister bahāne
- 688 Sarāya vardı nergis gözlülere
Vaşiyet kıldı şīrīn sözlülere
- 689 Ki ava gidiserven degül çoğ
İki hafta duram yā var veyā yoğ

---

¹⁵⁰ Yazmada Segirdü didi geldi yazılmış.

¹⁵¹ Yazmada Vebānide yazılmış

- 690 Gelürse nârpistân bu bâğa
Güzel řāvūs binmiş kara ağa
- 691 Kõnuđdur konduruñ mihmân-ı hoşdur
Siz aysız cümle vü ol güneşdür
- [25b] 692 Veger isterse şahrâ ol dil-ârâm
Revânı tuncuğup dutmazsa ârâm
- 693 Ne yazıda dilerse serv-i âzâd
Anuñıçun uruñ bir kaçra bünyâd
- 694 Hemân nakşa ki düşdi gönli şahuñ
Haber virürdi ilhâm-ı ilâhuñ
- 695 Çü söz eydildi gönüldi çeriler
Süleymân gibi bir bölük perîler
- 696 Bir kazıcı tağı göğüsü kızmış
Yirin İrmen yolunuñ talı¹⁵² kazmış
- 697 Şehüñ korkusıyla şöyle kaçardı
Ki bir günde iki menzil geçerde
- 698 Kazâ kim¹⁵³ ol ay saçını yurdu
Kâtı sürdi atı yoruldu durdu
- 699 Diridi kıllarına şâh-ı Pervîz
Ki konuñ virüñ atlara ʿalef tîz

---

¹⁵² Flemming İrmen yolunun kazmış şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 289).

¹⁵³ Yazmada yazılmış.

- 700 Bu gez [ol] aşdı seyrân eyleyürek
Zamân cevrin öziyle söyleyerek
- 701 Baķup gördi çok uçmaķ gibi gülşen
Bıñar¹⁵⁴ ol gülşenüñ içinde rüşen
- 702  Uķābı gördi kim örüdururdu
Durrāc kevşer içinde otururdu
- 703 Atı arķun başup otı yiridi
Ol arķunlıkda arķuncaķ diridi
- 704 Ger ol ay cānum olsa hoş olaydı
Daķı şol at benüm olsa n’olaydı
- 705 Ne bilürdi ki ol ayıla Şeb-dīz
Anuñ dergāhına  azm eyledi tīz
- 706  apuya mest çok ma  şūķ[-ı] meh-rū
Gelür kim göz sebel  olar baş uyķu
- [26a] 707 [Di]diler bunda bir cādū gelüpdür
Yidi ılduzı bir yirde gülüpdür
- 708 [Yi]re dirse ki uç uça havāya
Yire ine eger in diye aya
- 709 [G]öge eydürse devr eyleme dur
 ura  opınca maķşer nitekim  ūr
- 710 [Bi]ze bir  aşr buyurdu ovada
 İmāret idevüz issi havāda

---

¹⁵⁴ Yazmada bañar ol yazılmış.

- 711 Ki andan issirek hîç olmaya yir
Bir işüm yaluñuz yirde geçer dir
- 712 [Ki]mesne varmaya issi havādan
Ki cādūlık kıla anda avadan
- 713 Şebihun¹⁵⁵ eylegil cādūya usta
Havāsı issı bir yatlu yir iste
- 714 Aña bir kaçır yapğıl kim cehennem
Anuñ katında olsun bāğ-ı hurrem
- 715 [Pe]s andan atlas u altun u dīnār
Vucūh-ı harc virdiler ki al var
- 716 Çü bir yük mālıla gönüldi üstād
Cihānda yir istedi dūr ez-bād
- 717 [Kara]çuğ kuyı gibi çevresin tağ
Ki cāna tağ ura vü sızıra yağ
- 718 [Şoñ] ucı buldı bir ancılayın yir
Ki tıfl anda ola bir haftada pīr
- 719 [Ne] kavlınden¹⁵⁶ çevürdi yüz ne sapdı
Tamuda ancılayın kaçırı yapdı
- 720 Cihān bir gice kim olmışdı müşkīn
Gönüldi kaçırına Şīrīn-i şīrīn

---

¹⁵⁵ Flemming ve Güneş şebihun şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 290), (Güneş, 2010: 369).

¹⁵⁶ Yazmada kavlınden yazılmış.

- 721 [Du]rurdu anda zindān içre cevher
Şanasın taş içinde aru gevher
- 26b** 722 Hārīfi oldu Hüsrev ārzūsı¹⁵⁷
İki ‘ālemden olaydı umusı
- 723 Çü Hüsrev oldu ol bîñardan¹⁵⁸ ayru
Ümīdsüzlikden oldu göñli şayru
- 724 İrağ olınca ol peyker gözinden
Giderdi uyku ol server gözinden
- 725 Sevinürdi yine dutardı ümīd
Ki tağdan toğmamışdur dağı hürşīd
- 726 Bu yoldan maşrıka çün dutmışam yüz
Göriserven güneş yüzün gümānsuz
- 727 Gişi ıydı haberçün Hüsrev şāh
Ki Hürmüz kaçduğundan olup āgāh
- 728 Ne rāyı var eyü mi kaçdı yā şüm
Dilerdi kim bile aḥvāl ma‘lūm
- 729 Eger yavuzsa kaçdı kaçā dağı
Ne bāğçe isteye ne bāğ u rāğı

[HÜSREV KAÇUP GÜSTEHEM VÜ BENDÜ’YI ZİNDĀNA KOYDUĞIN EYDÜR]¹⁵⁹

- 730 Çü Hüsrev gitdüğinden oldu āgāh
Segirdüñ didi kullara tīz şāh

¹⁵⁷ Vezin kusurlu.

¹⁵⁸ Yazmada bañardan ayru yazılmış.

¹⁵⁹ Yazmada başlık 916. beyitten önce yazılmış.

- [27a] 731 Aluñ Güstehem Bendü'yı gelüñ tîz
 732 Ki anlar Hüsrev'eydi iki tayı
 733 Bulardan dağı her kim añadı yâr
 734 Didi Güşesb'e ol zamân ki ol şâh
 735 Çü Hüsrev gitdi Behrâm'ı ne itlüm
 736 Delim Āzer-güşesb urdıldı râyı
 737 Benüm kanımıçun gözin açupdur
 738 Ayagum bağla vü aña beni ıy
 739 Eyt[di] şâh aña bu iş degüldür
 740 Çeri ıyam aña sen olasın baş
 741 İyim gişi aña yol göstere yol
- 731 Aluñ Güstehem Bendü'yı gelüñ tîz
 732 Ki anlar Hüsrev'eydi iki tayı
 733 Bulardan dağı her kim añadı yâr
 734 Didi Güşesb'e ol zamân ki ol şâh
 735 Çü Hüsrev gitdi Behrâm'ı ne itlüm
 736 Delim Āzer-güşesb urdıldı râyı
 737 Benüm kanımıçun gözin açupdur
 738 Ayagum bağla vü aña beni ıy
 739 Eyt[di] şâh aña bu iş degüldür
 740 Çeri ıyam aña sen olasın baş
 741 İyim gişi aña yol göstere yol
- 731 Aluñ Güstehem Bendü'yı gelüñ tîz
 732 Ki anlar Hüsrev'eydi iki tayı
 733 Bulardan dağı her kim añadı yâr
 734 Didi Güşesb'e ol zamân ki ol şâh
 735 Çü Hüsrev gitdi Behrâm'ı ne itlüm
 736 Delim Āzer-güşesb urdıldı râyı
 737 Benüm kanımıçun gözin açupdur
 738 Ayagum bağla vü aña beni ıy
 739 Eyt[di] şâh aña bu iş degüldür
 740 Çeri ıyam aña sen olasın baş
 741 İyim gişi aña yol göstere yol

---

¹⁶⁰ Vezin kusurlu.

- 742 Eger beglik dilerse t̄ac u hem taht
Bilürven ki döniser şali^c ü baht¹⁶¹
- 743 Veger şulluğuma virürse boyun
Anuñdur devletüñ naşında oyun
- 744 Cihānda varavuz bir alu aña
Geye devlet külāhın işi oña
- 745 Anuñ ola cihānda pehlevānlık
Eger itmezse cānuñ yilķovanlık

ĀZER-GÜŞESB BEHRĀM-I ÇÜBİNE GÖNİLÜP YOLDA DİLENDÜĞİ...

- [27b] 746 Bıraķ Āzer-güşesb eytdi özine
Yola ^cazm itdi uyup řāh sözine
- 747 Bir er hem-şehrīsi vü zinde şalmış
Aña uğurlayın çok alkış itmiş
- 748 Ki hem-şehrī řuluñ zindānda şalmış
Yürek şanıla göz yaşıla şolmiş
- 749 Eger řāhdan dilerseñ bile varam
Şılam savaş eren bağrını yaram
- 750 Savaşda virem öñüñde aru cān
Tek olsun ĥālī benden işbu zindān
- 751 şehe Āzer-güşesb ıydı gişi bir
Varup didi ki iy řāh-ı cihān-gır

---

¹⁶¹ Yazmada taht yazılmış.

- 752 Yatur zindānda hem-şehrüm bir er zār
Cihāndan kılmış anı Bendū bīzār
- 753 Baña bağıslasa şāh anı n'ola
Ki bu kula uyup ʿazm ide yola
- 754 Didi şāh kim bu yoq işlü kulmaş
Nite kılasıdur öñüñde savaş
- 755 Bir erdür kan dökici işsiz oğrı
Dilersin kim vire başuña ağrı
- 756 Velīkin çün dilersin çäre yoqdur
Bağısladum egerçi suçı çoqdur
- 757 Aña bağısladı yavuz kıranı
Yavuz işlü eri suçsuz kıranı
- 758 Binüp Āzer-güşesb soyı bile¹⁶²
Şağışın soyınuñ kim sayabile
- 759 Gönüldi çün¹⁶³ Hemedān'a irişdi
Çerisi cümle merdāne irişdi

**[HÜSREV MECLİSİNDE OTURURKEN NAĞKĀŞ GELÜP ŞİRİN HİKĀYETİN
EYİTDÜĞİN EYDÜR]¹⁶⁴**

- [28a] 760 Semāʿ ıdı şehinşāh dergehinde
Nedīmi bir biş on erdür kemīnde

---

¹⁶² Vezin kusurlu.

¹⁶³ Yazmada çünkim yazılmış.

¹⁶⁴ Yazmada başlık 824.beyitten önce yazılmış.Flemming 760.beyitten önce okumuş (Flemming, 1974: 293).

- 761 amu hikmet s3zini s3yleşürdi
amusı  ıyş u  ışret eyleşürdi
- 762 Aşılmış argehe çevre keçeydi
Sovuk aña [ki] pes andan geçeydi
- 763 Denī apuda çekmiş tīġ-ı hūn-ār
Ki andan oldu aġyār işi düşvār¹⁶⁵
- 764 İçinde argehūñ  ūd anca dutdı
Buārından dutu bir  üdü dütdi
- 765 Süci siñici  ışret olu oda
odılar bir oca altundan oda
- 766 K3m3rler İrmenī tīz od içinde
aralar geyip  ıyş ide içinde
- 767 ızıl araya nite ıldı bī-dād
Çü ara üstine reng urmaz üstād
- 768 Meger kim rūzgār öğretti nīrengi
Ki ara ılıımızdan aldı rengi
- 769 K3m3r dihānı şu  le bāġ 3zre
Ek3p lāle benefşe diler 3zre
- 770 Gāvur milletlü Hind3stānī bir pīr
Gel3p Zerd3şt gibi Zendi oır
- 771 abeşden yazıcı Bulġara irmiş
ara a üstine zincifer virmiş

---

¹⁶⁵ Yazmada düşhur yazılmış.

- 772 Kışın reyhāna dönmiş andan oda
Ki kış reyhānı olur dirler oda
- 773 Hōrūs¹⁶⁶ ötince şīşe başdan atmış
Hōrūs ol kim eyü vaqtile ötmüş
- 774 Ol od ibiklü kuş reşkile birkaç
Gügercin oda girmişidi durrāc
- [28b] 775 Yidiydi anda içenler şarābı
Gehī ördek gehī keklik kebābı
- 776 Cihānuñ oldı anda tāze rūhı
İrürdiler bular şubha şabūhı
- 777 Ne hoş bāğıdı dirliğin bu bāğı
Hāzān yili aña olmasa yağı
- 778 Zamāne kaçırıdur gey kaçır-ı hurrem
Eger bünyād olsaydı muhkem
- 779 Bu toprak deyri bünyādı çü yildür
Yile virgil ki bir virāne ildür
- 780 Çü dün yarınuñ yoqdur i' timādı
Biri gāyib birinüñ yoqdur adı
- 781 Bugündür naqd-i ' ömrüñ iy qarındaş
Bilimez giceye dek ire mi yaş
- 782 Gelüñ gül gibi zevkile güllüm
Şabāh olunca hep uyanuq ollum

---

¹⁶⁶ Flemming hōrūs şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 293).

- 783 N'ola terk itsevüz bir gice uyķu
Dutar bir ğün nice bir gice uyķu
- 784 Bu gice yiñ içüñ işdür degül ğiç
Ecel yili kılası başumuz ğiç
- 785 Ne esrük sākī dutmış cām-ı billūr
Düşüpdı ceng üninden 'āleme şūr
- 786 İrişdi ğül yañaķlu serv-i kāmēt
Şehüñ dil-berlerinden bir kıyāmet
- 787 Ki destūr ister uş ğapuda Şāvūr
Ġirü dönsün mi yāhūd var mı destūr
- 788 Sevinmekden gerek sıçrayadı şāh
Ġirü şabr itdi içinden diyüp āh
- 789 Buyurdı ğazretine ğirdi naķķāş
Ġöricek Ġüsrev'üñ tıldı ğözi yaş
- [29a] 790 Ümīd ğorķu içindeyidi cānı
Ġaţar tīği iki biçmişdi anı
- 791 Ġözi yolda ğişi ğöñli yarımdu
Ki bu yolda belālardan 'azīmdür
- 792 Ġişinüñ olmasun hīç yolda ğözi
Ki ğöñli yavuz [u] şaru vü yüzi
- 793 Çü ğördi Mānī ellü bilge naķķāş
Tıtağıla yazdı yirde ğöz ü ğaş

- 794 Yir öpdi çün şāhuñ görđi ayağın
Kalan kullar gibi durdı ayağın
- 795 Çok i' zāz eyledi Şāvūr'ına şāh
Otur didi vü hālvēt kıldı hārgāh
- 796 Kūl eyler ādemi her yirde ihsān
Ki ihsānuñ kılıdur cümle insān
- 797 Kūlağdan semrir ādem tatlu sözden
Degül hāyvān ki semriye boğazdan
- 798 Delüye uymağıl virürse yüz genc
Ki her gencinde gizlü ola yüz renc
- [29b] 799 Nişānın şordı ol ova vü tağūñ
' Acāyiblerin ol bīnar u bāğūñ
- 800 Du' āya başladı ol bilge naqqāş
Ki dūnyāda delim olsun şehe yaş
- 801 Çerisi düşmene olsun muzaffer
İrılmasun başından devlet ü fer
- 802 Murādına sa' ādet yoldaş olsun
Hāsūduñ toptolu bağrı baş olsun
- 803 Sözi öñden soña dek hep eyitdi
Ki nite buldı vü ne çāre itdi
- 804 Yaluñuz kalduğın kuş gibi tağda
Gözi yaşını bīnar gibi bāğda

- 805 Bıñardan bıñara ‘azm itdüğini
Bir ayı gösterüp ol gıtdüğünü
- 806 Şüret gösterüp okıduğın efsün
Kılup bir fitne fitneyile meftün
- 807 Anı Hindü gibi azıtdüğünü
Şehün müşküsına¹⁶⁷ yüz dutduğünü
- 808 Çü kıldılar yini yaz yüzliyi yād
Delüler gibi Hüsrev kıldı feryād
- 809 Yine yalvardı kim ol gül yañaqlu
Nite dutuldıydı şekker dudaqlu
- 810 Didi üstād ‘aqlum kıldı yārī
Dağı iqbāl ü baht u şehriyārī
- 811 Egerçi fitne ‘ālemdür ol māh
Aña gey fitne oldu şüret-i şah
- 812 Elikdürdüm ben ol serv-i revānı
Güzel yüzlü büti gül yüzlü cānı
- 813 Çü ‘azm itmege anı tiz kıldum
Pes andan çäre-yi Şeb-diz kıldum
- [30a] 814 Nigārın esen yilile fi-lhāl
Viribidüm kılup çok hile vü āl
- 815 Bir iki gün bu yolda sayru kaldum¹⁶⁸
Rikābından anuñçun ayru kaldum

---

¹⁶⁷ Yazmada meşküsına yazılmış.

¹⁶⁸ Yazmada kıldım yazılmış.

- 816 Bilürven şimdi ol ay çok dürişmiş
Melik müşküsına¹⁶⁹ ola irişmiş
- 817 Şehinşâh sevgüsinden kuçdı anı
Çoç altun virdi vü çoç la' l-i kâni
- 818 Sipâsını ' alem kıldı yiñine
Didi çün lâyıkıdı âferîne
- 819 Bînar içinde başın yuduğın mâh
Añuban Şāvūr'a inandı ol şâh
- 820 Melik dağı ne kim gördidi yek-ser
Birin birin didi ger hayr ü ger şer
- 821 Haķıķat oldu kim ol yâr-ı ÷annâz
Medâyin'den yañaru¹⁷⁰ kıldı pervâz
- 822 Karâr oldu ki girü bilge Şāvūr
Gide pervâne gibi isteyü nür
- 823 Zümürüd pâresin kâna getüre
Yiñi yazı gülistâna getüre
- 824 Zihî hoşdur bu dirlik nev-bağârı
Zihî yigdür yigitlik rüzigârı
- 825 Ne dirlik gibi dünyâda sağış var
Ne yigitlik günince yay u kış var
- 826 Cihân sultânı şâh Hüsrev cüvândı
Cihâna şâhıdı vü nev-cüvândı

---

¹⁶⁹ Yazmada meşküsina yazılmış.

¹⁷⁰ Yazmada biñaru yazılmış.

- 827 Anuñ ‘ahdından aña dik ki âdem
Degüldi görmiş andan yaḥşî ‘âlem
- [30b] 828 Ne bir cur‘ a süci içerdî ırsuz
Ne muṭribsüz ‘işrete açardı yüz
- 829 Özi ‘işretde bir gün mey getürdi
Mehîñ Bânü girüben şâd oturdi
- 830 Melik buyurdi aña ḥâş ḥil‘at
Mücellâ buldı daḥî öñdin rif‘at
- 831 Süci anuñla ḥâş ayaktan içdi
Sözi anuñla her yañadan açdı
- 832 Çü acı süciye tuṭaḫ bulaşdı
Ḥikâyet uci Şîrîñ’e ulaşdı
- 833 Nigâr eksüklüğinden didi kışşa
Göñül gülmek ṭolu tuṭaḡ u ḡuşşa
- 834 Ki Bânü’nuñ qarındaşı kızını
Ṭolu ay tâc idinmişken özini
- 835 Qara tuşî işitdüm çekmiş anı
Bilinmez yiri ‘Anḡâ gibi qanı
- 836 Baña evden irişdi peyk bugün
Nişân virdi ki qandadur yüzi gün
- 837 Eger bunda iki hafta ṭuravan
Bilem qandalığın çünkim şoravan

- 838 Viribiyem bir ilçi tâ kim anı
Getüre sen sevindür gönli cânı
- 839 Tapu kıldı vü kodı toprağa baş
Eyitdi Hâk saña virsün öküş yaş
- 840 Beni şöyle ki şād itdün iy şāh
Ümîdüm var seni şād ide Allāh
- 841 Ben ol çün bildüm olasın vāşıl¹⁷¹
Ki bahtı kılına vü ola hāşıl¹⁷²
- 842 Eger ilçi viribirse şeh aña
Gerek kim öñdinirek diye baña
- [31a] 843 Ki Gülgün'ı bağışlayam aña tîz
Ki toğmışdur bile Gülgün u Şeb-dîz
- 844 Ki Şeb-dîzile hiçbir at yarışmaz
Meger Gülgün ki aña yıl [irişmez]
- 845 Eger tolu aya beñzerse Şeb-dîz
Segirdiminde Gülgün dura [gey tîz]
- 846 Melik buyurdu ki Gülgün'ı ol hūr
Viribidi ki bine [gide Şāvūr]
- 847 Yaluñuz Şāvūr andan örüdüdü
Binüp Gülgün'a ol yola yol [urdu]
- 848 Medāyin 'azmiyidi gönline rāy
Tolu ayı taleb kılurdu [bir ay]

---

¹⁷¹ Yazmada haşıl yazılmış.

¹⁷² Yazmada oldı vaşıl yazılmış.

- 849 Çü buldı Hüsrev'üñ müşküsına yol
Nigârı bulmadı müşküyda ol
- 850 Degüldi müşkûda ol hür-i pür-nür
Dönüben geldi andan kaçra Şävür
- 851 Biraz kaçruñ kapusın kaçdı durdu
Gişi geldi kapuya aña şordı
- 852 Ki gişisin didi didi yalavaç
Ki Hüsrev'den gelürven kapuyı aç
- 853 Kapuyı açdı girdi kaçra Şävür
Ol arada ki halvet oturur hür
- 854 Çü Şîrîn kaçrına ansuzda girdi
Cihândan taşra bir işkence gördi
- 855 Oturmuş taş içinde aru gevher
Cehennemde firişte yüzlü dil-ber
- 856 Yañağı la'le döndi ol güherden
Utandı vü yiri şuladı derden
- 857 Eyitdi didi vü neydi bu bî-dād
Ki kayguñdan degüldi bu kul āzād
- [31b]** 858 Ümîdüm var egerçi çok dürişdüñ
Gidüp katılıguñ bahta irişdüñ
- 859 Ne yirdür bu ki pes zaḥmetlü yirdür
Nite geçdi tapuñ kim ol ki yirdür

- 860 [Bu zulme]tde vilāyet virmeye nūr¹⁷³
Bu ʔamuda ʔanāʕ at itmeye ʔūr
- 861 [Meger] bir ʕ özri var ol daʔı ʔulmaş
Ki sensin laʕ l ü laʕ lüñ yiridür ʔaş
- 862 Çü gördi naʔş-ı ÇİN naʔķāş-ı ÇİNİ
İşi bitdi ʔaşınuñ gitdi çİNİ
- 863 ʔodı utandığınan el yüzine
Sipāsıla cevāb eytdi sözine
- 864 Ki ger ʔayğularum şerħin idersem
Güci eylediler baña dirisem
- 865 Dimek olmaz anı veyā işitmek
Göñül açmağ yok ü hem göz ışıtmak¹⁷⁴
- 866 Gelüp buyurduğın müşkūya girdüm
Bir avuç pür-melālet anda gördüm
- [32a] 867 Mezādıçun ʔamu bāzāra girmiş
(...)
- 868 Çü ben şāhuñ gelindüm el açaram
Bir avuç (...).dan (...)saçaram
- 869 Bulardan istedüm bir ʔaşr-ı ʔurrem
Bular düzdi [baña cāy-ı cehennem]
- 870 Günüden beni oda yağdı anlar
Bu ʕ ibret biri (...)

---

¹⁷³ Yazmada yüz yazılmış.

¹⁷⁴ Yazmada işitmek yazılmış.

- 871 Çü kıldılar beni bunda āvāre
Dururvan gönli gögs[i pāre pāre]
- 872 Pes andan didi aña dur örü tīz
Ki şöyle kıldı fermān [şāh Pervīz]
- 873 Çeküp Gülgün'ı bindürdi nigāri
Gönüldiler Çalab'dan uma yārī
- 874 Uçardı atı götürüp Hümā'yı
Kanat bağladı vü dutdı havāyı
- 875 Bu yaña Hüsrev'ün işi itdi zārī¹⁷⁵
Gözi yolda ki kaçan ire yāri
- 876 Eger göz yolda olmağ gey ölümdür
Çü vaşla irişür ucu ne ğamdur
- 877 Ne hoş yol gözlemekden soñra bāri
Ümīde irüre ümīdvārī¹⁷⁶
- 878 Oturmuş şāh bir gün nīm-hūş-yār
Ümīdi bu ki bahtı ola bīdār
- 879 İrişdi ilçi şāhuñ kapusına
Çü alqış eyleyüben tapusına
- 880 Gözi çīnī çanağ bigiydi nemlü
Bili zengī saçı bigiydi hamlu
- 881 Getürdi Zeng ü Çīn hañtıyla menşür
Ki oldı çin zengün şāhı bī-nür

---

¹⁷⁵ Vezin kusurlu.

¹⁷⁶ Vezin kusurlu.

- [32b] 882 [Açdı bu çarh-ı kiyānı] Türkmenlik
Gözi Hindü'larından pāsübānlık
- 883 (...) derdinden
İraç oldu ışıq iki gözinden
- 884 (...) dılar efkār
Gözine günü gice bigidür tār
- 885 [Dīvāndan gāyib ol]dı Yūsuf-ı hūb
Zamāne urdı aña dağ-ı Ya'kūb
- 886 Cihān gören gözini virdi size
‘Aşā aldı eline kodı nīze
- 887 Cihān şāhı gözün yumdı cihāndan
Siz olsañuz gerek şoñra şāh andan
- 888 Didi Bağdād gavgāsın hep aña
Güle döndi yüzi vü batdı taña
- 889 Eyit her kim ol döne bilüden¹⁷⁷
Beter bilgil sen anı bir delüden
- 890 Kayurmaya bu dönen yüce gökden
Hemīşe ayru ola us u ögden
- 891 Yavuz ola anuñ işi felekden
Hemīşe ayru ola ol dilekden
- 892 Aña ben kulluğa boyun vireydüm
Dün ü gün karşı ayağın duraydum

---

¹⁷⁷ Vezin kusurlu.

- 893 Velī ata gerek dökeydi kıanum
Ben ayıraydum¹⁷⁸ andan ıtatlu cānum
- 894 Ben anuñ bir kıulıvan Şimdi kihter
Aña kihterven illā ile mihter
- 895 Yakınlr tahta her biri birer sōz
Yazup didiler iy-mülke iki göz
- 896 İriş zinhār yoksa bu taht u bu tād
Olur düşmen elinde cümle tārāc
- [33a] 897 Çü bindi tahta Pervīz-i cihān-dār
Ėatına vardı her kim gevheri var
- 898 Okıyuvire kim gönlüm açıla
Ėatılık derdi yabana saçıla
- 899 Üçünci ol kim olur saña tayı
Ki anlardan gelüpdür baña kayı
- 900 Cihānı gözleriyle görmesünler
İkisi bir eve hem girmesünler
- 901 Bulardan alıvirgil dād u kīnüm
Çü görürsin benüm feryād u kınum
- 902 Aña Ėüsrev eyitdi k'iy Őehinřāh
Yok olsun gözlerüñçün kılmayan āh

---

¹⁷⁸ Yazmada ayrandan yazılmış.

- 903 Saña düşmen olanuñ ‘ ömri kızsalsun¹⁷⁹
Saña yavuz şanan cānına gelsün¹⁸⁰
- 904 Velīkin bu şehinşāha ‘ ayāndur
Ki ol Behrām Çübīn pehlevāndur
- 905 Çeri var añunıla yig ü atlu
Bahādur cümlesi yaraqlu yatlu
- 906 Eger biz Güstehem gönlin yıķavuz
Cihāndan zārīlīgıla çıķavuz
- 907 Koca yazıcıyı koyam kapuya
Ki şāhlar sözlerin diye tapuya
- 908 Bir atluı kim görmiş ola savaş
Delim cenge irişmiş big veyā [baş]
- 909 Yiñi yiñi viribiyem shehe ben
Gönül yıķma perişānlīgıla sen
- 910 Bu işi Güstehem’den bilme iy şāh
Çalab’ dandur eger şādī eger āh
- 911 Senüñ gönlüñ bu işe şabr kılsun
Hemīşe şāh uşşıyıla bir olsun
- [33b] 912 Bunı didi vü ağlayu gönüldi
Sözini gizledi gözini sildi
- 913 Oğul mihri atanuñdan çoğıdı
Ki gönlinde anuñ kīne yoğıdı

---

¹⁷⁹ Vezin kusurlu.

¹⁸⁰ Flemming cānı kesilsün şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 300).

914 Bu işe dāsītān didi bir ayıķ
Olur ayıķ sözi girtü vü bayıķ

915 Ki yigit yār u datlu sözlü vü çerb
Çocadan yig ki her sözi ola çerb

ĤÜSREV KAÇUP GÜSTEHEM BENDÜ'YU ZINDĀNA KOYDUĞIÑ EYDÜR

916 Çü bildi rüzigār işini Behrām
Ki ol şāha nite oldı ser-encām

917 Ne resme urdılar gözine dāğı
Nite söyüندی ol rüşen çırāğı

918 Oğul nice anuñ tahtına bindi
Gidüp şāhlıgınuñ miķdārı sındı

919 Ol işden ıaldı Behrām özi taña
Delim endīşe vü fikridi aña

920 Buyurđı kūsı taşra çıkaralar
Ululıķ sancağın taşra uralar

921 Çeri bindi vü hep yüklendi büngāh
Diler kim ola Ĥüsrev tahtına şāh

922 Çerisi taşğ gibi oldı revāne
Sürerlerdi varınca Nehrevān'a

923 Eger¹⁸¹ uçmaķ dilerseñ şayup ur rāy
Ki altundan kilīd olur demür rāy

---

¹⁸¹ Yazmada eli yazılmış.

- 924 Kılıç urııcı yüzden rā'yı yigrek
İki yüz hamleden bir yayı yigrek
- 925 Sıyasın rāyıla leşkerleyin ton
Kılıçla bir iki olur veyā on
- [34a] 926 Cihānda kimse ger kıalsa muḥalled
Kıalayıldı cihān faḥrı Muḥammed
- 927 Cihānda eylügile 'ömri şarf it
Gidicek bāri bir gey adıla git
- 928 Ölü dirildi bu 'İsā nefesden
Ḥalāyık kuş gibi çıka kafesden
- 929 Bu faḥr-ı devlet ü dünyā vü dīni
Ki yok zātında hergiz kibr ü kīni
- 930 Ḥudāvendā Ḥudāvendā delim yıl
Cihān-dār u cihān-gır-i cihān kııl
- 931 Çü āgāh oldu Ḥüsrev ol işinden
Perişān oldu anuñ sağışından

ḤABER FIRİSTĀDEN-İ PĀDİŞĀHRĀ

- 932 Viribidi çok iş görmişlerin şāh
Ki olalar cihān işinden āgāh
- 933 Eyitdi anlara şāh-ı cihān-dār
Çeri ḥālını bilün söyle kim var
- 934 Savaşda bir midür Behrām'ıla şu
Barışmak mı dilerler yā ki basu

- 935 Çeri albinde mi Çüb n-i Behr m
Vey  ortada mı dutar ol  r m
- 936 Ne resme oturur ç n duta d v n
EŖerken uladur mı it   doğan
- 937 Varuban iŖ g renler iŖiginden
Ki kimse a lamadın keŖiginden
- 938 Mu ayyen kıldılar yağınu  iŖin
Didiler H srev'e gizl  ŖaĖıŖın
- 939 Ki leŖker c mle anu ıla bird r
Eger yigit eger oğlan Ŗird r
- [34b] 940 Ne vaqtın kim s r r ol Ŗuyı yola
Gerek kim gend  orta yirde ola
- 941 EŖer bir dem çerin  ŖaĖına ol
Dağı bir dem Ŗolına ol iŖi Ŗol
- 942 HıŖımlarıludur hep gizl  iŖi
Hiç  gmez yad erenle bir ŖaĖıŖı
- 943 Dutar d v n nite kim Ŗehriy r ol
ılır yazıda y zile Ŗik r ol
- 944 Ŗanasın a na Ŗ hlıĖıdı p Ŗe
Ki Dimne defterin our hemiŖe
- 945 Vezirine eyitdi H srev-i Ŗ h
Ki uzak oldu bir iŖ m z iyv h

- 946 Ki çün Behrām yağıya şala at
Deñizde ejdehāya ola āfāt
- 947 Dağı ol kim bu şāhlar resmini ol
Dutupdur pādişāhdan öğrenüp yol¹⁸²
- 948 Dağı ol kim vezīridür Kelīle
Ki andan öğrenür şāh resm ü hīle¹⁸³
- 949 Oturdılar bile bunda vü Şāvūr¹⁸⁴
Dağı İrmene suyıbaşı meşhūr
- 950 Tanışdılar Īrān şāhıla penhān
Bilenler pādişāhlıqdan çok erkān
- 951 Ululara eyitdi şöyle Pervīz
Ki iy savaşçılar siz kamu hūn-rīz
- 952 Giçidür siz kamudan imdi yaşum
Yigitlikden degül[dür] tolu yaşum
- 953 Gerek kim bu işe çāre ne ola
Mebādā beñzümüz kayguyla şola
- 954 Vezīri didi aña kāmurān ol
Tenümüze hemīşe ‘aql u cān ol
- [35a] 955 Bu dönen çarḡ rāzı çün bilindi
Cihānda bilü üç ülü kılandı

---

¹⁸² Yazmada bol yazılmış.

¹⁸³ Flemming öğrenür resm ü veşile şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 302).

¹⁸⁴ Yazmada Şābur yazılmış.

- 956 Anuñ yarusıdur şāhlar ülüsi
Ki artuğdur¹⁸⁵ şehüñ fer ü bilüsi
- 957 Dağı bir ülüsi zāhidlerüñdür
Üçünci şāha tapucı erüñdür
- 958 Ger işidürse şāhinşāh bu sözi
Ki didi uyanuğ eski er özi
- 959 Didi altumla yazma sözüñdür
Ki artuğ uşlu қatumda özüñdür
- 960 Güherdür bilgenüñ sözi gümānsuz
Baña endīşe şöyle gösterür yüz
- 961 Ki çün işbu iki leşker yüze yüz
Yöne doқına atlular yüze yüz
- 962 Baña ‘ayb olmaya ger қalbgāha
Varuban gösterürsem yüz sipāha
- 963 Dirisem çağırup Behrām-ı şūma
Ki andan kimse yoқ kim eylük uma
- 964 Biraz hoş söz bize olmağıçun rām
Meger қoya savaşı duta ārām
- 965 Aña yüz gösterürsem barışıқdan
Haber virürsem aña қarışıқdan
- 966 Yig ola barışup қılursa tapu
Yüce ola anuñla işbu қapu

---

¹⁸⁵ Flemming artuğ dur şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 302).

- 967 Veger savaş dilerse hoş savaşam
Deñizce kaynayam şuyıla taşam
- 968 Kamu iş bilen anuñ hoş sözine
Didiler āferīn ü hem özine
- 969 Ulular aña alkış eylediler
Eyā řāh-ı cihān dip söylediler
- [35b] 970 Ki yavuzlık özüñden olsun ırak
Yüzüñ olsun cihānda dāyimā ak
- 971 Saña olsun hemīře devlet ü baht
Ululuk pādiřāhlık tāk u hem taht
- 972 Didi Hüsrev ki hergiz dünyede řāh
řıgıñup yağısından kılmasun āh
- 973 Medāyin'den çıkardı şu řehinřāh
Ovada dutdı çadır yıgdı büngāh
- 974 İki leşker yakın irişdi yoldan
řehinřāh şağdan u subaşı şoldan
- 975 Cihān şem' i çü gizlü oldı gözden
Kara zülfin gice çözerdi tözden
- 976 Karam ol bindi iki sudan atlu¹⁸⁶
Yolı bekle yaña¹⁸⁷ yaraklu yatlu
- 977 Çü gündüz deşnesinden kaçdı gice
Tuțağı kırıyup n'eydem ki nice

---

¹⁸⁶ Yazmada oqlu yazılmış.

¹⁸⁷ Yazmada baña yazılmış.

ḤÜSREV VÜ BEHRÂM YİRİNE ÇERİYİLE GELÜP [KONDUKLARIN EYDÜR]

- 978 Naķāre çaldılar iki yañadın
Güneşdi gösteren yoluñ oñadın
- 979 Didi Güsthem ü Bendū'ya Pervīz
Ki uruñ başuñuza siz ışık tīz
- 980 Ulularıla şöyle ol revāne
Uyup irişdilerdi Nehrevān'a
- 981 K̄ara olıdı nāçār anda Çübīn
Çü su iki umaç oldıdı yakın
- 982 Yarındası çü bindi şāh-ı hāver
Çerisin sürdi Behrām-ı dil-āver
- 983 Cihān görmişlerin oķıdı cümle
Gerek kim Ḥüsrev'e kılardı hamle
- [36a] 984 K̄ara kuyruklu bir ablaķ ata ol
Baķır toynaķlu binmiş tozıdur yol
- 985 Biligi bir kılıçdı tīz ü hindī
Ki anı çok yalıñ gören şu şandı
- 986 Sürerdi atın ıldırım gibi tīz
Nitekim ra^c d ola ğurrān-ı hūn-rīz
- 987 Şolında dīv-i şūm İzed-ġüşesb¹⁸⁸ ol
Ki egri dutmışdı dīn ü hem yol

¹⁸⁸ Yazmada erdi geşesb yazılmış.

- 988 Yelân Sineyle hem Āzer-güşesb it
Ki kīnde boldı anlar sevgüde kıt
- 989 Üç erliklü dutar Hākān erinden
Tolu kīne ulu kıan leşkerinden
- 990 Boyun dutmışlarıdı kim cihān-dār
Kıaçan kim duta ilde tıĝ-ı hūn-hār
- 991 Anı baĝlu dutalar yā ki başlu
Gözi yaşlu zār [u] baĝrı başlu
- 992 Bu yaña şāh o yaña pehlevādı
Arada Nehrevān suyu revādı
- 993 İki yaña çeri sözi budı hā
Ki göre pehlevān ne diye şāha
- 994 Ki Behrāmıla şāh vardı araya
Periřān bir açuķ yüksek araya
- 995 Şehinřāh boz ata binmişdi çok ‘āc
Başında altun u yāķūtıla tāc
- 996 Tıonı altunılaydı atılas u al
Kıulavuzıdı aña ol bilen el
- 997 Şaĝında Güstehem řolında Bendū
Daĝı Hıarrād-ı Berzīn’di¹⁸⁹ unıdu
- 998 Çü gördi şāh yüzın Behrām-ı Çübīn
Gidermişidi [ol] yüzınüñ [ren]gin

---

¹⁸⁹ Yazmada Hıarrad Pürzīn yazılmış.

- [36b] 999 Dönüben pehlevānlara eyitdi
Ki bu rūspī-zādeyi kim büyütüdi¹⁹⁰
- 1000 Giçilikten ululığa er oldı
Boyı çekdi vü boyı server oldı
- 1001 Tolu müşk oldı tolu geydügi ‘āc
Ferīdūn’dur şanasın urınup tāc
- 1002 Gey öğrenmiş bu şāhlar resmini ol
Yaqında dutısardur dünyeden yol
- 1003 Sürer Nüşīnevān resmince suyu
Bu göñli qara kim tünd oldı hūyu
- 1004 Görüñ suyında kim var adanur¹⁹¹ er
Ki savaşda ola erliklü server
- 1005 Bir atlu görmezin suyında ben hīç
Ki savaşda bizümle kıla derpīç
- 1006 Erenler savaşın bu gez göre ol
Nite er çapınur savaşda sağ şol
- 1007 Göre gürüz ışık erde oқ atmaq
Erenler qan çamurı içre batmaq
- 1008 İşide ra‘ d gibi [bir] na‘ ra erden
Nite yaş olur er çoqalı derden
- 1009 Çeriye uğrarısam qurıya Nīl
Benüm cengüme nite qatlana pīl

---

¹⁹⁰ Yazmada rūspī-zāde zī bitdi yazılmış.

¹⁹¹ Yazmada odanur yazılmış.

- 1010 Deñize hañçerüm oqursa efsün
Gerek başdan başa suyu ola hün
- 1011 Ünümden yüce tağlar yıqılalar
Yire yırtıcılar hep dıqılalar
- 1012 Bunı didi vü sürdi ablağın ol
Diyeydüñ yil eserdi tozıdup yol
- 1013 Savaş yirin gözetdi bir kolay yir
Anı gören gişi didi zihî şır
- [37a] 1014 Geçüp andan irişdi Nehrevân'a
Qoca er dutdı yüz ol nev-cüvāna
- 1015 Yola birkaç yigitler leşkerinden
Qamu yağı she İrān erinden
- 1016 Didi Hüsrev bahādurlara Behrām
Eyidüñ qağı yirde dutdı ārām
- 1017 Aña Gürdī didi iy şāh-ı āfāq
Şol ablaq ata binen atluya baq
- 1018 Çü Hüsrev gördi Behrām' uñ binişin
Öñinden añladı soñraqı işin
- 1019 Gözi ağızı açılmış burnı öter
Gönülde hışm tağdan taşdan öter
- 1020 Başında giçilik aşla görünmez
Ki kulluq üsküfin hergiz urınmaz

- 1021 Pes andan didi iy Bendū Güstehem
Meşel degül ki nite bildürür fehm
- 1022 Ki yükine eşek gelmezse ne var
Yükin¹⁹² arķasına iltür ĥarekdār
- 1023 Çü dīv azdurdı Behrām'ı ĥayurmaz
Bu ayruķ yaradan yolına girmez
- 1024 Kimüñ kim göñli şayrudur ĥama^c dan
Gözi gülmekden ayrudur ĥama^c dan
- 1025 İki gün bir düzende olmaz uşşı
Ĥekīmüñ ögüdinden almaz aşşı
- 1026 Görürven rāyı Çübīn'üñ savaşdur
Ne dādı var içinde ne yavaşdur
- 1027 Savaşursavuz anuñla yig ola
Velī baķmaķ gerek gey şaĥa şola
- 1028 Ne bilür kimse savaşdayiken kim
Kime ümīd ola yāĥūd kime bīm
- [37b] 1029 Bu resme su[yıdur] yaraķlu yatlu
Başı Behrām-ı Çübīn ablaķ atlu
- 1030 Bahādur er şanasın Rüstem-i Zāl
Çerisi her biri bir dīv-i ĥattāl
- 1031 Bu sözde ger sizüñ de göñlüñüz var
Baña bu sözi söylersem degül ^cār

---

¹⁹² Yazmada yikin yazılmış.

- 1032 Ben öñdin hoş dutam avıdam anı
Yig andan kim dökem yoq yire kanı
- 1033 Ger andan eyü bir söz [ki] işidem
Geçem yavuzluğundan hoş iş idem
- 1034 Cihānuñ bir bucağın aña virem
Sevem şulh itmegi savaşı yirem
- 1035 Ki savaş barışık ola cihānda
Bulunmaya gişi bizden fiğānda
- 1036 Aña Güstehem eytdi iy şehinşāh
Cihānda şādumān ol itmegil āh
- 1037 Güherdür sözlerüñ iy şāh-ı ‘ālem
Tapuñ yigin bilür v’allāhu a‘lem
- 1038 İşüñ eylükdür ol kul işi bī-dād
Başı yil tolu başuñ beyinden şād
- 1039 Bu gez şāh-ı cihān atını sürdi
Çeri öñine geçdi anda durdı
- 1040 İrağdan şordı Behrām’a şehinşāh
Savaş günde düğün isterdi ol şāh
- 1041 Pes andan didi iy Behrām-ı server
Nedür işbu savaş u uruş u şer
- 1042 Tapuñdur yaraşığı bārgāhuñ
Dağı ser-māyesi her pādişāhuñ

ḤÜSREV BEHRÂM YİRLÜ YİRİNE ÇERİYİLE GELÜP YÜZ-BE-YÜZ OLUP
[DURDILAR]

- [38a] 1043 Yazuqlusın sipāsuñ yoq Çalap'dan
Toludur göñlüñ ü cānuñ gāzabdan
- 1044 El-ān šāh dirsın adum güherden¹⁹³
Beni ayru dutarsın hem hünerden
- 1045 Meger bu šāhlığa lāyık degülven
Ne ulu pādişāhlara oğulvan
- 1046 Atam Hürmüz dedem Nüşīnrevān'dur
Bugün Īrān'da buyruğum revāndur
- 1047 Kimi lāyık görürsın šāhlığa sen
Çü gevhersüz hünersüz olmışam ben
- 1048 Aña Behrām eyitdi k'iy yaramaz
İşüñde vü sözüñde yoq biraz sāz
- 1049 Senüñ šāhlar söziyle ne sözüñ var
Ki ne savaşçı ersın ne cihān-dār
- 1050 El-ān šāhduñ velīkin şimdi kulsın
Kuluñ kulu gibi belkim degülsın
- 1051 Baña oqudılar šāhlıqda alkış
Senüñ Īrān'da yazuñ eyleyem kış
- 1052 Göñül dutam ki bu Īrān'da hergiz
Kıomayam kim başasın yire bir iz

---

¹⁹³ Vezin kusurlu.

- 1053 Dağı didüm kim ılduzuñ iñen şüm
Yaraşmaz saña şahlıqdan gözün yum
- 1054 Ünin dimişven iy dīv-i ser-efrāz
Ki tahta ağmayasın çoğ u ne az
- 1055 Ki düşmendür saña Īrānlu cümle
Gönül qazmağa ider cümle hamle
- 1056 Derüñi şoymağa bıçaq bilerler
Etün senün ite¹⁹⁴ virmek dilerler
- 1057 Aña Hüsrev didi iy yaramaz dīv
Saña kimdür diyen yavuzlığa iv
- [38b] 1058 Qatı ‘ayb olur erden sözi zişti
Yavuzlıqdan mıdur sen dün sirişti
- 1059 Senün beyyineñden olmadı rüşen
Ne bahtulu ki üstine geydi cevşen
- 1060 Ne dīv ol kim yakın ire zamānı
Uzanur ağzı içinde zebānı
- 1061 Özüm göyner sen ulu pehlevāna
Ki dünyādan olıarsın revāne
- 1062 Yaraşur hışmı kīni terk iderseñ
Tenün toğru yola koyup yiderseñ
- 1063 Savaşı ço yavaş ol geç bu işden
Ki yimiş istemiş yok hıç kışdan

---

¹⁹⁴ Yazmada etün anuñ eti yazılmış.

- 1064 Bu yavuzlığı saña ögreden kim
Meger kim dīvle itdūñidi bir im
- 1065 Viren gişi bu işde saña yilte
Diler tīzcek cenāzeñ sine ilte
- 1066 Bunı didi vü kıondı kıayğulu şāh
Kıodı tācın yire kııldı delim āh
- 1067 Egilüp dutdı güneşden yaña yüz
Cihān yaradana ol pūr-ı Hürmüz
- 1068 Didi sensin bilen kimdür bu Behrām
Kıulıdur itmek olmaz buña ārām
- 1069 Gerekdür ağlamak bunuñla tahta
Bu tāca bu pād^c şāhlığa bu bahta¹⁹⁵
- 1070 Bu şoydan yüz çevirdiyise şāhlık
Ben ayruķ añmayayın pādişāhlık
- 1071 Varayın oda tapayın hemīşe
Ne kıura kıarılayın ben ne işe
- 1072 Ne altun dutayın ne gevher ü genc
Kilīm olsun baña ton rāhatum renc
- [39a] 1073 Eger baña kıalursa bu taht u bu tāc
Kıuluñvan toğru dergāhına muhtāc
- 1074 Suyuma vir yalım yig eyle bahtum
Kıula virme alup tācum u tahtum

---

¹⁹⁵ Vezin kusurlu.

- 1075 Eger yiñem bu atı tını rahtı
Oda virem dağı tacı vü tahtı
- 1076 Dağı bu küpeyi¹⁹⁶ tavkı kuşağı
Ki kızdan iridür dürri uşağı
- 1077 Dağı on bedre şaru altun açam
Bu gök künbed içine saçu saçam
- 1078 Didi deyirden örüdüdü ol şah
Gice uğrayup itmiş nâle vü âh
- 1079 Gönüldi geldi andan şöyle kim tüz¹⁹⁷
Didi Behrâm'a feryâd idüben söz
- 1080 Ki iy kul tamulık dīv-i bed-endiş
İraqdur senden us şeytâna sen iş
- 1081 Saña uş yirine kîn oldu sağış
Yavuz dīvden alupdur özüñ alqış
- 1082 Gözüñe bu diken büstân göründi
Saña bu tamu şadırvân göründi
- 1083 Çırâğı bilüñüñ söynüp qarardı
Cânuñ aydınlığı göynüp qarardı
- 1084 Yavuz ılduzlusın iy şüm-ı bed-baht
Saña lâyıq degüldür isteme taht
- 1085 Sözüñden yüregüm oldu tolu baş
Çalab vire senüñ işüñe pādāş

---

¹⁹⁶ Yazmada küpe yazılmış.

¹⁹⁷ Flemming toz şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 309).

- 1086 Eger ben şāhlıġa lāyık degülem
Baña dirlik gerekmez yig ki ölem
- 1087 Cevābın şöyle virdi yine Behrām
Ki iy beyinsüz uşdan bī-nevā ħām¹⁹⁸
- [39b] 1088 Atañ kim dutardı ol dünyā vü dīn
Cihānda dutmazıdı kimseye kīn
- 1089 Sen anuñ kıymetini bilmedüñ var
Anı tahtından indürdüñ katı ħor
- 1090 Umarsın kim olasın tahtına şāh
Hem ola göñlüñ işde cüst ü āgāh
- 1091 Arusuzsın yaradana yaġısın
Yavuzlık şehrisin fitne taġısın
- 1092 Veger Hürmüz cihānda kılmadı dād
Ĥalāyık senden ider cümle feryād
- 1093 Bu Īrān'da çü sen aña oġulsın
Şehinşāh olmaġa lāyık degülsin
- 1094 Ben imdi Hürmüz'üñ kīnin dilerven
Bu Īrān tahtına hem diş bilerven
- 1095 Bu günden girü ħānumdur¹⁹⁹ bu Īrān
‘ Īmāret ola kıanda varsa vīrān

---

¹⁹⁸ Yazmada çam yazılmış.

¹⁹⁹ Yazmada ħāmumdur yazılmış.

- 1096 Ki sen şāhlar gözine urasın dāğ
Gözünde kalmasun hīç yahtu²⁰⁰ vü yağ
- 1097 Benümdür bilgil imden girü bu taht
Güneşden balığa dek devlet ü baht
- 1098 Didi Hüsrev nice yavuz hululıķ
Saña Sāsān şoyındandır ululıķ
- 1099 Yaramaz yavuz işe rağbet itmek
Saña Sāsān şoyı virmişdür etmek
- 1100 Aña Behrām eyitdi kim ‘ ayāndı
Ki Sāsān rüzigārında şobāndı
- 1101 Girü Hüsrev eytdi çün öldi Dārā
Nite Sāsān’a virdi āşikārā
- 1102 Şehe ne ol delim kıymetlü tacı
Çü tatlu cānını virürdi acı
- [40a] 1103 Eger gitdiyse bahtı aşlı xanı
Xomazsın yaramaz sözi [bir] yanı
- 1104 Ne us olur ne rāy olur bu ne ög
Ulu şāhın diyü gendüzünü ög
- 1105 Didi vü güldi vü döndi vü gitdi
Çerisine dutup yüz ‘ azm itdi
- 1106 Ulu Hāxān çerisinden ol üç Türk
Ki oğları dimişdi çok şuya ürk

---

²⁰⁰ Yazmada tahtu yazılmış.

- 1107 Ki dimişler[di] Behrām'a ki biz üç
Çalap atında ger olmazısa suç
- 1108 Eger diri veġer ölü řāhı biz
apuņa iltevüz süriyü aciz
- 1109 Birisi kim teni aru degüldi
Bilüsi avmi yaru degüldi²⁰¹
- 1110 Segirdürdi savaş isterdi atı
adengidi řanayduņ bindüg atı
- 1111 Kemendin²⁰² ollamış iki otuz am
Özi gey tünd ü tız olmiş hemān-dem
- 1112 Ki řāhinřāha irişdi yaşın ol
Güherlü tāc ılmışıdı aşın ol
- 1113 Burulmiş ol kemendin atdı řāha
Ziyān olmadı başına didi hā
- 1114 Basup urdı yasın bunda vü döndi
Havā anuņ oı zaşmıyla ondı
- 1115 Eyitdi ışmıla Behrām Türk'e
Ki uğrasa atuņ n'olaydı börke
- 1116 Saņa kim didi [ki] řāhıla savaş
Dutardı gördüņ ayağda özüm baş
- 1117 Pes andan geldi leřkergāha Behrām
Tenüņde ferri göñlinde yoğ ārām

---

²⁰¹ Vezin kusurlu.

²⁰² Yazmada kemendin yazılmış.

[40b] 1118 Çü kız kardaşı bildi kim su döndi
Karındaşı savaşdan geldi şondı

BEHRĀM KIZ KARDAŞINA GELÜP KIZ KARDAŞI NAŐĪHAT İTDÜĞİ YİRDÜR

1119 Karındaşı şatına geldi ol tĩz
İçi²⁰³ kayđu şolu gözi güher-rĩz

1120 Aña didi ki iy ceng isteyen řĩr
Nite varduñ şehe baña şaber vir

1121 Yigitlikden olursa tĩz ü tünd ol
Anuñla barışışdan aça gör yol

1122 Cevābın şöyle virdi aña Behrām
Ki aña řāh diyendür beyinsüz řām

1123 Ne savaşçı ne bağışlayıcı er
Ne uşludur ne dād issi ne mihter

1124 Hüner yigrek olur aşlı güherden
Şolu yigdür teni řāhuñ hünerden

1125 Eyitdi yine kız kardaşı aña
Ki iy ad isteyen tĩz uşlu saña

[41a] 1126 Nice didüm sözüm iřitmedüñ sen
Yavuz řūyı řoyup iř itmedüñ sen

1127 Didi ol kim bilüden geydi tācı
Ki şoğru söylemekdür sözi acı

---

²⁰³ Yazmada açı yazılmış.

- 1128 Gişi kim ‘aybuñı didi yüzüñe
Sözüñ toğrusıñı açdı özüñe
- 1129 Bu rāyıla sarāyuñ kılma vīrān
Yiter Rāy saña ger olmazsa Īrān
- 1130 Meşel didi bir uşlu buña işit
Bilü nūryıla gözüñi ışıt
- 1131 Ki virmişdi eşek kim bula boynuz
Kulağdan çıkdı oldu hāli yavuz
- 1132 Yirilmekdür saña bu işde aşşı
Uruguñda yoğıdı tāc issi
- 1133 Bu işi bilmezsin kim şoñı n’ola
Budur korqum gözüm kan yaşla dola
- 1134 İlenç ü qarış istersin cihāndan
Utanmazsın ne erden ne cihāndan
- 1135 Ki diye cümle kim Çübīn’e Behrām
Cihānda pehlevānken oldu bed-nām
- 1136 Yaradan dağı hışm ide bu işe
Tenüñ cānuñ tamu odında bişe
- 1137 Saña Hürmüz’di ancağ ol cihān-dār
Ki kıldı nām u nān u genc Īşār
- 1138 Çü sen ol Sāve şāhuñ genc ü rahtın
Elikdördüñ kuşağın tāc u tahtın

1139 Başa tâc urduñ güm-râh olduñ²⁰⁴
Bu Īrân tahtı hırşıyla ıolduñ

1140 Çü andan bulduñ ad u şan u nuşret
Bu gez avlarsın uş şâhlığı şöhret

[41b] 1141 Kâmu eylügeni bilgil yaradandan
Yüzüñ döndürmegil hırşıyla andan

1142 Bu savaşa ki düzüldüñ üzülgi
Bu yiñi şehriyârıla düzülgil

1143 Gönülde dīve iş yâr olduñ²⁰⁵
Yaradana meger ağıyâr olduñ²⁰⁶

1144 Çü Hürmüz kağıdı özüñe öñdin
Güşesbâyīn sözile dutdı ol kīn

1145 Gerekti şabrıla sen anda durmağ
Yaramaz kul begile ceng kurmağ

1146 Çü şöyle geldi aña bir katı iş
Oğul Berda^c dan irdi bileyü diş

1147 Yaraşmazdı yiñi şâhdan üzölmek
Yigidi şehriyârıla düzülmek

1148 Senüñ rāyuñsuz ol iş işlemezdi
Tapuñsuz yaylamazdı kışlamazdı

---

²⁰⁴ Vezin kusurlu.

²⁰⁵ Vezin kusurlu.

²⁰⁶ Vezin kusurlu.

- 1149 Cihānda diñlenüp bulur idüñ baht
Ne sevdâdı saña bu t̄ac u bu taht
- 1150 Saña ne olısar baña bilinmez
Ki gönülde biraz bilü bulunmaz
- 1151 Didi Behrām toğru dirsın iy cān
Bu toğrulığa tanuğdur yaradan
- 1152 Velī Şimdi bu endişe ıalupdur
BaŐumı genc-i renci tap alupdur
- 1153 Gönül hırŐıla Şayrudur ıarındaŐ²⁰⁷
Tolupdur genc ü kīne gönül baş
- 1154 Ulu olam ger ölüme virem cān²⁰⁸
Bu işden yoğdur gönlümde yā cān
- 1155 Degül mümkin ölümden olmağ āzād
Eger yüz ıat geyürse ğişi pülād

ŐÜSREV²⁰⁹ BEGLERİYLE TANIŞDUĞIN EYDÜR

- [42a] 1156 Yigit Őāh ol yañadan dutuban yol
Çü geçdi Nehrevān köprüsini ol
- 1157 Didi Şöyle ki iy begler ulular
Cihānda görmiş iş ü hoŐ²¹⁰-hülular

---

²⁰⁷ Vezin kusurlu.

²⁰⁸ Vezin kusurlu.

²⁰⁹ Yazmada BEHRĀM yazılmış.

²¹⁰ Yazmada ğunuŐ yazılmış.

- 1158 Baña şahlıķda işbu öñ işdür²¹¹
Sınamaĝa muvâfık bu dokışdur
- 1159 Atalarumuza siz tapduñuz çok
Kılıç şalduñuz u hem atduñuz oķ
- 1160 Size ben açısarvan bu zamân rāz
Gerekmez kim işide leşker āvāz
- 1161 Sözüüm işitmesün Īrān eri hīç
Ki rāzum bilmeye işbu çeri hīç
- 1162 Kāmu endīšemüz fāsīd ola çün
Çeriyile bu gizlü rāzı bugün
- 1163 Bu gice kıldum endīşe segirdim
Çeri kılsa gerek bu gice bir im
- 1164 Ki ol Behrām'ı gördüm sözde gey tīz
Savaşçı iş eridür fitne-engīz
- 1165 Aña ger kılavuz bu dünle başkun
Kızıl kandan dola bu yazı Ceyhün
- 1166 Savaşda ger kıla Hāķ baña yārī
Kılavuz bu gice gey kār[-ı] zārī
- 1167 Göñül baĝladı bir gezden su varı
Ulu giçi yayası vü süvārı
- 1168 Ki çıkmaya biri şah buyruĝından
Dutalar yügrük atı kuyruĝından

---

²¹¹ Vezin kusurlu.

- 1169 Sarâyına çü geldi Hüsrev-i şâh
Buyurdi halvet idüñ didi hargâh
- [42b] 1170 Okıdı tayısın Bendü'yı Hüsrev
Dağı Güstehem'i görürdi Hüsrev
- 1171 Şebihün²¹² işini anlara didi
Bu gice kalmañuz cānlara didi
- 1172 Aña Güstehem eyitdi şehriyārā
Savaşdan emĪn olduñ āřikārā
- 1173 Çeriñi anlara düşmen bilürsin
Īnanup bu gice başkun kılursın
- 1174 Saña göñlüñ gibidür cümlesi iç
VelĪ aşlına kimdür şala kılıç
- 1175 Oğul bir yaña ata bir yañadın
Gör imdi nicedür işüñ oñadın
- 1176 Ķarındař bu yaña ol yaña tayı
Kimüñ ola savařmağā kolayı
- 1177 Oğul atayıla nite savaşa
Savaşanları kılalar temāřā
- 1178 Ķarındařı Ķarındař nite sıya
Yigen tayısına ne resme kıya
- 1179 Gerekmezdi bu sözi dimek ile
Çü didüñ bellü virdüñ işi yile

---

²¹² Flemming ve Güneş şebihün şeklinde okumuş ((Flemming, 1974: 313), (Güneş, 2010: 408).

- 1180 Didi Gerdü'ya bu ħod geçdi vardı
Eger söylenmeseydi yöni vardı
- 1181 Geçen beñzer yile dönmez girü yil
Ne söz döner ne yil [ü] ne kıara sil
- 1182 Murādı vü güç ü genc hem çeri çok
Yolından azıdur yigit eri çok
- 1183 Bu gice bu savaş yirinde kıalma
Yirinde kıo suyu vü genc alma
- 1184 Gümānsuz bilürin kim işbu rāzı
Bu düzgüni bu ħāli vü bu sāzı

ĤÜSREV ATASI ĤUZUR ÇĀDIRINDA ĤALVET OTURURKEN BENDÜY...²¹³

- [43a] 1185 Boğazına bıraқdılar hemengāh
Şehi aşa kıodılar öldi iy āh
- 1186 Ne taĥtı aşşı itdi vü ne tācı
Dirildi taşlu lıkin öldi acı
- 1187 Şanasın yoğıdı hergiz cihānda
Cihānda şehriyār u kıul fiğānda
- 1188 Budur dönen zamānuñ işi hā uş
Ki zehr eyler kime virürise nüş
- 1189 Eger ser-māye budur umma aşşı
Ki ummaz aşşı kimüñ varsa uşşı

---

²¹³ Flemming başlığı 1185. beyitten önce okumuş, Güneş 1201. beyitten önce okumuş ((Flemming, 1974: 314), (Güneş, 2010: 411).

- 1190 Çü irdi ucına Hürmüz zamānı
Ecelden bulmadı bu dem amānı
- 1191 Ne tāca meyli aldı²¹⁴ vü ne tahta
Cihān tahtı yirine virdi tahta
- 1192 Hürüş itdi hemān lahza naķāre
Yüzi ol anlularuñ oldu ara
- 1193  Alem görüندی yoldan pehlevānı
eri aplayuban dururdu anı
- 1194 Cefālu Güstehem Bendü'yi fi'l-hāl
ıķuban açdılar bıraķdılar māl
- 1195 açarlardı Şehe yakın irince
Ki açmaķ yig başı yile virince
- 1196 Çü Hüsrev gördi almışlardı yaru
İçi sızdı vü beñzi oldu şaru
- 1197 Yañağı aķımaķdan şararupdı
Egerçi kīnle nūrı ararupdı
- 1998 Velīkin gizledi göñlinde ol kīn
Ki düşmendi atı Behrām-ı Çübīn
- 1199 eriye didi řāh kim ulu yoldan
Sapuñ yolsuz yire sağdan u şoldan

---

²¹⁴ Yazmada aldı yazılmış.

- [43b] 1200 Girün²¹⁵ yazıya uzaq yola düpdüz
Çekün²¹⁶ renc ü zaḥmetden buluban²¹⁷ yüz²¹⁸
- 1201 Çü şāh eyvānına irişdi Çübīn
Çeriden urdı çoq erliklü pür-kīn
- 1202 Zirihlü altı biñ kılıç şalıcı
Savaşda her birisi cān alıcı
- 1203 Şehi qovmağıçun şalmışdı ol ḥām
Çeri başı Siyāvuş oğlu Behrām
- 1204 Bu yaña düşdi Ḥüsrev yazılara
Eren qamçı ururdu tāzīlara
- 1205 Yavuz yağı elinden qaçırıp cān
Giderlerdi görüp yüz dürlü yā cān
- 1206 Demürlü qapusın yaptı çü girdi
Çü anuñ gibi qatı günü girdi
- 1207 Tōnandı geydi qaftānın güherlü
Muraşşa^c tāc urundu ol hūnerlü
- 1208 Tāma ağı ki hīç inmezdi anı
Çeri gördi ki tōlmiş çevre yanı
- 1209 Dururdu leşker anda cem^c olunca
Çeri qurbān yirine hep gelince

---

²¹⁵ Yazmada gerek yazılmış.

²¹⁶ Yazmada çekül yazılmış.

²¹⁷ Yazmada balun yazılmış.

²¹⁸ Vezin kusurlu.

- 1210 İrağdan řāh tonıyla görünürdi
Ki kuşak kuşanup tāc urunurdi
- 1211 Diridi her gişi kim řāh ola ol
Ki tācı şu^ç lesi kıllur göge yol
- 1212 Çü bildi kim gümānsuz ol gelen şu
şanur kim Ğüsrev-i Pervīz ola bu
- 1213 řehūñ gösterdi řuya Bendū tonın
Dönüp soyundı geydi gendü tonın
- [44a] 1214 Ki diri olduğınca řāh başi
Yaraşmaz ki geye tācı subaşi
- 1215 Veger kırkarısañ řehden gözūñ aç
Bu řehr-i Ŧaysufūn'dan rařtuñ al kaç
- 1216 Ğorāsān şehrine vardılar āsān
Bu Ğrān ilini dünyāda yok şan
- 1217 Be-cid nāme viribi řāha yalvar
şehe yalvarsa²¹⁹ subaşi degül 'ār
- 1218 Bu birkaç yalvaru nāme yazıla
řehinřāh gönli ol kīnden yazıla
- 1219 Ğüsrevrān Ğüsrev'ūñ çün bitdi sözi
Araya geldi Zāde-Ferruğ özi
- 1220 Sözi dādıla didi Zād-ı Ferruğ
Eyü söze eyüdür bellü pāsūğ

---

²¹⁹ Yazmada yanvarsa yazılmış.

- 1221 Eyitdi iy ulular siz işidüñ
Gerekse eylük eylüge iş idüñ
- 1222 Ol öñdin söyleyendür bellü güm-râh
Ki didi pehlevân olsun şehinşâh
- [44b] 1223 Kimesne görmedi buncılayın iş
Ki şimdi Hüsrev'e uğra[dı uş]
- 1224 Ki Hüsrev gibi şâh kaçdı elinden
Gider düşmenlere Behrâm elinden
- 1225 Aradan sıçrayuban durdı Sunbâr
Yalın kılıç dutup Hindü-yı hün-ğâr
- 1226 Didı bu [bir] cihân görmiş bahâdur
Uludur [vü] ad issi pür-bahâdur
- 1227 Pes imdi şehler aşlından şehinşâh
Bulunınca bu olsun bu ile şâh
- 1228 Yig oldur kim bine tahta yigin ol
Ki gey erdür savaşçı bilüsi bol
- 1229 Bu cengîler başı işitdi sözi
El urdı çekdi kılıç kından özi
- 1230 Eyitdi şehler aşlından eger kıız
Bilesiz iy eren bir arada siz
- 1231 Qomayam kimseye kim şâh ola ol
Budur toğru ola ne resme hem yol

- 1232 Çü Bābuy-ı İrmenī gördi ol işi²²⁰
Ki itdi ol subaşı tünd gişi
- 1233 Kılıç çekdi kınından örüdüdü
Yiñiden bir söz açdı ceng kurdı
- 1234 Ki şeh Behrām'dur u kuluz aña biz
Eren başın göresiz cümle tap siz
- 1235 Çekilmiş çün kılıçlar gördi Behrām
Yirinden tızcek örüdüdü Behrām
- 1236 Eyitdi kim yirinden her ki dura
Savaşıçun elin kılıca ura
- 1237 Kesem anuñ iki kolın hemān-dem
İki orta ola bilmezlik ü kem
- [45a] 1238 Bunı didi aradan durdı gitdi
Varuban halvete endişe itdi
- 1239 Tağıldı ol dirnek [anda] hemān-dem
Çamunuñ yüzi tonuğ gözi pür-nem
- 1240 Çü gerildi²²¹ cihānda kara çadır
Bezek kıldı aña ılduzı kâdir
- 1241 Havā kuşları çünkim dutdı ārām
Kalem kâğıd getürüñ didi Behrām
- 1242 Divīdile kalem bir yazıcı er
İletdi bilgeye ol server-i ser

---

²²⁰ Vezin kusurlu.

²²¹ Yazmada gezidi yazılmış.

- 1243 Aña didi ki yaz²²² Īrān erinden
Cihān-gīr ü ulu ad işlerinden
- 1244 Hārīr üstine bir gey ‘ ahd-nāme
Bu gez ‘ arz eylegil hāşa vü ‘ āma
- 1245 Ki şahdur eyle Çübīn’i baht issi
Güherlü yüce tāc u taht issi
- 1246 Cihānda toğrulıķ ister hemīn ol
Uzatmaz hergiz egri işlere ķol
- 1247 Çü yazıldı biti göturdiler şem‘
Hemān lahza tağıldı ol ulu cem
- 1248 Çü [dün] oldı çādırıyla penhān
Güneşden şaru oldı küllī keyhān
- 1249 Bir er geldi ki artuğıdı bahtı
Ķodı Behrām’uñ eyvānına tahtı
- 1250 Süpurdiler eyvān oldı çü ‘ āc²²³
Yüce taht üzresine astılar²²⁴ tāc
- 1251 Oturdı tahta Behrām-ı dil-āver
Başa üsküf ķodı pür-dürr-i gevher
- 1252 Getürdi yazıcı ‘ ahdı şehāne
Yazılmış çok bahālu perniyāna²²⁵

---

²²² Yazmada yür yazılmış.

²²³ Vezin kusurlu.

²²⁴ Yazmada isteler yazılmış.

²²⁵ Yazmada püryanane yazılmış.

- [45b] 1253 Tanuqlık yazdılar cümle ulular
Ulu devletlüler yüzi şulular
- 1254 Ki Behrām oldı dünyāya şehinşāh
Bu işi bilmeyen er olsun āgāh
- 1255 Çü ulular adın yazdılar andan
Mühürlep kıldılar ol ‘ahd u peymān²²⁶
- 1256 Benümdür didi şahlık taht-ı İrān
Bu işe tanuqdur hem ol yaradan
- 1257 Ki kādirdür kamu işe nigeht-dār
Cihānuñ halkına ol bārī-yi bar
- 1258 Bu şahlıktan şoyumuz aşşı alsun
Cihānda biñ yıl işbu resme qalsun
- 1259 Bizüm oğlanlarımız şah olsun
Bu devlet çarhı üzre mäh²²⁷ olsun
- 1260 Oğuldan oğula bu resmile baht²²⁸
Hemīşe qalsun hem tāt u hem taht
- 1261 Pes andan didi İrānluya Çübīn
Ki götrüldi aradan cengile kīn
- 1262 Ne gişi kim degül bu imile bir
Eger giçi yigit ger yaşamış pīr

---

²²⁶ Yazmada penhan yazılmış.

²²⁷ Yazmada mahī yazılmış.

²²⁸ Yazmada taht yazılmış.

- 1263 Hemīn Īrān'da üç gün olsun andan²²⁹
Güneş dördüncü gün çün ola ḥandān
- 1264 amu Ḥüsrev atına Rūm'a gitsün
Bu günden başınuñ yarağın itsün
- 1265 Ne gişi kim şehe ulaşmışıdı
Ol işden yaşına bulaşmışıdı
- 1266 Gönüldi gitdiler amusı Rūm'a
amusı Ḥüsrev'içün řāhlık uma
- 1267 amu yirden yürüp²³⁰ āvāre oldu
amu ḥayrān u hem bīçāre oldu
- [46a] 1268 Yaturdı bađlu Bendū diridi vāy
Özi zindānda dün günle iki ay
- 1269 Anı dün gün sağınurıdı Behrām
Siyāvuř oğlı n'itsün kām u nā-kām
- 1270 Anı Bendūy dađı hem aldarıdı
Ayağum bendini bir al diridi
- 1271 Ayağı bağıla isterdi çāre
Ki bula bu²³¹ yavuzlık rūzgāra
- 1272 Diridi olmağıl nevmīd şehden
Gişi çok bağta irer derd ü āhdan

---

²²⁹ Yazmada anda yazılmış.

²³⁰ Yazmada yüdüüp yazılmış.

²³¹ Yazmada işbu yazılmış.

- 1273 arañu gice un rüşen gün olur
Gümânsuz yavu ılan girü bulur
- 1274 Ne var eger giç alursa taht²³² pîrüz
Nite kim hoş-nüvâz işile pîrüz
- 1275 ala Behrâm'a şanma tâcıla taht
Bilür her gişide kim varısa baht
- 1276 Ki dihķân aşlı şâhlıĝa yaramaz
Özini yile virür şöra az az
- 1277 Bilürseñ ' ađdi barmaĝuñıla şay
Gele şu Rüm'dan olıcaĝ iki ay
- 1278 Uralar odı bu tahta vü tâca
Bu genci vireler yoĝsula aca
- 1279 Aña Behrâm eyitdi iy cihân-dâr
Amân virürse cânuma vü zinhâr
- 1280 Senüñ öĝüdüñe dutam dil ü cân
ılam derdüñe hem dârü vü dermân
- 1281 Didi kim and içerven olu aya
Daĝı ıldırırma tahte's-şerâya
- 1282 Ki ger Hüsrev gele İrân-zemîne
Getüre su duta Behrâm'a kîne
- [46b]** 1283 Dilerseñ cânuma andan amân sen
atında adum olmazısa düşmen

---

²³² Yazmada baht yazılmış.

- 1284 Tenüme ger ziyân olmazsa şâhdan
Bu öñdin itdügüm yavuz günâhdan
- 1285 Diri oldukça kul olam aña ben
Yolında terk idem cāndan anuñ ten
- 1286 Didi işbu sözi aldı ele Zend
Didi Bendü’ya and iç iy hudâvend
- 1287 Çü Bendü dutdı ol Vestâ vü Zendi
Aña and içmege yavlağ özendi
- 1288 Didi kim dürlü hayvân düridenden
Yaşardandan u soñra kırıdandan
- 1289 Bir eylük bilmesün Bendü meger renc
Cihânda miñnet olsun aña yoğ genc
- 1290 Ki Hüsrev yüzini gördükde özi
Suçuñı dilemek olmazsa sözi
- 1291 Oturmayam saña varmazsa bir il
Bu işe bağlamışvan Hâğ bilür bil
- 1292 Çü Behrām işitdi andan bu andı
Başı yirden göge²³³ irişdi şandı
- 1293 Eyitdi kim saña dirven bu rāzum
İşitgil [kim] n’ider göñlümde sāzum
- 1294 Kırām Çübīn’e Behrām’a duzağ bir
Ki çāre itmege olmaya tağşır

---

²³³ Yazmada gökden yire yazılmış.

- 1295 Kılıçlayam anı seyrānda bir gün
Kılam aydın günini qarañu dün²³⁴
- 1296 Deñizde qalmamışdur biraz nem²³⁵
Cihāndan oldu mı şeh-zādeler kem
- 1297 Ki kimse diye Behrām'a cihān-dār
Ne ādem qaḥṭ oldu [vü] ne cihān tar
- [47a] 1298 Aña Bendüy eyitdi k'iy bilen iş
Beni sen cüst bil²³⁶ ü hem kılan iş
- 1299 Gelür yaqında dünyā issi ol şāh
Binür tahtına şādīyle nā-gāh
- 1300 Günāh n'olur kim bir eylük ḥarācın
Vire sözümle bil kim gendü tācın
- 1301 Eger göñlüñ senüñ bu sözde ola
Veger şapmaduñisa egri yola
- 1302 İki ayağumı bağdan kıl āzād
Sen öñdin Ḥüsrev'i bu işde kıl yād
- 1303 Bu işden açıla elden söz ü sav
Çü şāhuñ kulağına²³⁷ düşe bu çav
- 1304 İşidüp oldu Behrām bu sözi şād
Hemān-dem kıldı anı bağdan āzād

---

²³⁴ Yazmada qarañudan yazılmış.

²³⁵ Vezin kusurlu.

²³⁶ Yazmada vü yil yazılmış.

²³⁷ Yazmada kulluğına yazılmış.

1305 Çü müşki-reng²³⁸ oldı dünyānuñ yūzi²³⁹
Habeş şuyına oldı reng-pīrūzī²⁴⁰

1306 Didi Bendū'ya ger var ise imkān
Çü Çübīn'e şala yazıda çevgān

1307 Danışmışdur benümle biş dil-āver
Ki uralar aña tīgıla hançer

1308 Zirih geydi tonı altında ol cüst
Binüp kıldı rikāb ağır 'inān süst

1309 Bir 'avrat vardı Behrām'uñ bed-endīş
Ki düşmendi anuñ cānına yoq iş

1310 Göñüldeñ yāridı Çübīn'e ol şüm
Gözine yavuz işüñ bir avuç kum

1311 Gişi viribidi Çübīn'e penhān
Ki yarın saqla düşmeden ten ü cān

1312 Ki geymişdür tonı içinde Behrām
Zirih hīç nedür bilmez in aña kām

[47b] 1313 Yavuzlık kime şanur bilmez in ben
Yig andan ger ırağ olasın sen²⁴¹

1314 Çü Çübīn'e bu sözi gey işitdi
Ki çevgān urmağnuñ gözünü ışitdi

²³⁸ Yazmada müşkī-reng yazılmış.

²³⁹ Yazmada yüz yazılmış. Vezin kusurlu.

²⁴⁰ Yazmada zeng-pīrüz yazılmış. Flemming ve Güneş zeng-pīrūzī şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 320), (Güneş, 2010: 420).

²⁴¹ Vezin kusurlu.

- 1315 Ne gişi kim eşiü meydüna geldi
Segirdü ol yakın çevgāna geldi
- 1316 Añul añul yepirdi arkasın ol
Uzadurdu erenler boynına kol
- 1317 Bu resme tā Siyāvuş oğına ol
Sunup dutdu vü bildi didi hey gel
- 1318 Bitersin ağulu ılandan iy dün
Niçün geydüñ zirih meydānda bugün
- 1319 Nedür añlat ki hālün bileyin ben
Aña lāyık saña iş kılayın ben
- 1320 Bunı didi kılıç çıkardı kından
Başından ayağa dek kesdi kīnden
- 1321 Çü Bendü oldu öldüğinden āgāh
Günü yahtusu tulundu didi āh
- 1322 Yiñi cevşen geyüben bindi ata
Bilik bağlandı kim yolda oğ ata
- 1323 Çıkuban kaçdı şehrüñ kapusından
Hem ırağ oldu düşmen tapusından
- 1324 Kaçardı ive ive ilden ile
Yola girdi ki varur Erdevīl'e

ÇÜBİN MEYDĀNA GİRÜP BEHRĀM ÇUÇAL GİYÜP ÇÜBİN'İ ÖLDÜRMEK...

[İSTEDÜĞİN BEYĀN İDER]

1325 Çü meydāndan girü Behrām döndi
Çatı hışmıla eyvānına kondı

1326 Buyurdı ol zamān Meh-rūya Çübīn
Nigebān ol didi Bendū'ya Çübīn

[48a] 1327 Didiler şehriyārā gitdi Bendüy
Göñül dutma aña sözümeze uy

1328 Gice ol öldürdügüñ Behrām bildi²⁴²
Hemān-dem kaçdı cāna çāre kıldı

1329 Peşīmān oldı yār öldürdüginden
Ol ad issini zār öldürdüginden

1330 Biz öñ Bendū'nuñ başın kesmedük ol
Ölümden kırtıluban istedi yol

1331 Gerekdür ağlamak bu işüme zār
Görelüm nice hüküm ider cihān-dār

1332 Ki kimi dilerise dutar ol aç
Kime dilerse virür taht u hem tāt

1333 Biraz suyla Bendū ol yañadın
Kaçardı isteyüp yoluñ oñadın

---

²⁴² Vezin kusurlu.

- 1334 Segirdü²⁴³ yıl gibi ol ‘azm itdi
Yola kim İrmeni Mūşıl gitdi²⁴⁴
- 1335 Tolu yırtıcı yol u yazı susuz
Dutulmuş gördi çadır ova düpdüz
- [48b] 1336 Varup gördi ki Mūşıl İrmenidi
Ki Hüsrev cānıdı vü ol tenidi
- 1337 Yaluñuz vardı Bendü ol cihān-cūy
Bir arada ki gülzārıdı vü cūy
- 1338 Tapu kıldı çün ol Mūşıl’ı gördi
Didi aḥvālın aña ol cömerdi
- 1339 Didi Mūşıl aña kim Bendü durğıl
Yiñi yiñi şehiçün gel fāl urğıl
- 1340 Saña her dem ḥaber ulaşa şāhdan
Cihānı isteyen ol pādişāhdan
- 1341 Ki Rūm ilinde ne işdedür ol şāh
İşi şādī midür yā kayğu [vü] āh
- 1342 Çü Bendü diñledi vü döndi gitdi
Özi yoldaşlarını da‘ vet itdi
- 1343 Bular Mūşıl’ile durdılar anda
Ḳamunuñ gözleri şāh-ı cihānda

---

²⁴³ Yazmada segirdüm yazılmış.

²⁴⁴ Vezin kusurlu.

HÜSREV KAÇDUĞI YİRDÜR²⁴⁵

- 1344 Bu yaña Hüsrev-i Pervîz kaçça
Giderdi gözleri kan yaşı saça
- 1345 Avınmağıçun avlarıdı Pervîz
Ki Şîrîn şûrı kapdı bir yaña tîz
- 1346 Ki iş kızlarıyla ol hûb-mevzûn
Çıkagelmişdi avıtu vü ol gün
- 1347 İki ‘ aşık dağı maħmûr kalmış²⁴⁶
Göñülden her biri mehcûr kalmış²⁴⁷
- 1348 İki avcı bir av üstine düşmiş
Biri birin avlamağa dü[ri]şmiş
- 1349 İki oğ atıcı kim başlara tâc
Biri birin idinmişlerdi umaç
- [49a] 1350 Birine şâh eli gey tâc virmiş
Biri yüz tâcını târâc kılmış
- 1351 Biri sünbül gülûñ üstine çekmiş
Biri gül yöresine sünbül ekmiş
- 1352 Biri ‘ anber saçın tuluña çözmüş
Biri müşkîn kemend omuza dizmiş
- 1353 Biri tavkıla tolu ayı utmış
Biri ğabğabdan aya tavkı dutmuş

---

²⁴⁵ Yazmada Behrâm Çübîn Kaçduğı Yirdür yazılmış.

²⁴⁶ Yazmada kılmış yazılmış.

²⁴⁷ Yazmada kılmış yazılmış.

- 1354 Biri birine anlar anca baqđı
Ki gözlerinden iki çeşme aqđı
- 1355 Ne Şîrîn'den añaru geçdi Pervîz
Ne Gülgün'ı kıoyup 'azm itdi Şeb-dîz
- 1356 Görürseñ 'ışkıla gitmiş kıararı
Kılursa kıarşuña yüz dürlü zârî
- 1357 Seni aldayuban döndürmesün yüz
Bilürven olmuş iş buncılayın yüz
- 1358 Budur kıorkıum ki şîrîn sözile şâh
Yiye pâlûze-yi Şîrîn'i nâ-gâh
- 1359 Seni kıoya dutuşmış 'ışkına zâr
Bir ayruq gül yañaqluya ola yâr
- 1360 Diril şöyle bakup ol yüzi nûra
Öñ itmekden yüri düşme tenûra
- 1361 İşitdüm on biñ anuñ gökçeği var
Kamu şekker tuțađlu yüzi gülzâr
- 1362 Çü kıarşusına gele ol kıamu gül
Ne dirsın saña mı bağlaya göñül
- 1363 Velî gör gevhere bulmaya çâre
Nite gevher şatun almaya vara
- 1364 Çü göre aru adıla ussıla
Seni benden dileyeye nâmûsıla

- [49b] 1365 Felek virdi saña gey pārsālīk
Cihān hem sende gördi pādişāhlīk
- 1366 Ger ol ayısa biz hem āftābuz
Vü Keyhūsrev'se biz Efrāsiyāb'uz
- 1367 Ere uymağ degül erlik ağı bil
Yig 'avrat ol kim olmaya sağı bil
- 1368 Delim gül kim gülistāndan alalar
Çoğusın aluban elden şalalar
- 1369 Delim süciyi kim cāma çekerler
Dirüp cur'a diyü elden dökerler
- 1370 Tefekkür kı l gönülde işbu rāzı
Helāl olmağ mı yig yā 'aşık-bāzı
- 1371 Çü Şırın dutdı ol öğütlere güş
Sözün şerbet mişāli kıldı hoş nüş
- 1372 Gönülünde anuñ dağı hemānıdı
Bu söze özi hem dāsitanıdı
- 1373 Yidigen ılduza içdi bu gez and
Dağı aña ki oldur bir hudāvend
- 1374 Ki kan yaş dökse gözümde hayāli
Ulaşmayam meger olam helāli
- 1375 Çü Bānū virürdi Şırın'e andı
Gönülde gitdi endişe figandı

- 1376 Bu gez Şîrîn'e Bânū virdi destūr
Ki Hüsrev'le otura fâş ü mestūr
- 1377 Yaluñuz olmayalar lîkin anlar
İl içinde uralar dâsitânlar
- 1378 Dağı bir gün şabâh-ı ' âlem-ârâ
Ki kıldı la' li bî-ḥadd sengi qara²⁴⁸
- 1379 Oturmuşdı Şumarayıla Şîrîn
Kııupdı ellerin kıınayla rengîn
- [50a] 1380 Dişi aslan gibi binmiş güzel ḥūr
İrişdiler qamunuñ yüzi pür-nūr
- 1381 Qamu şūrıla Şîrîn qapusına
Gelüp yüz urdı Şîrîn tapusına
- 1382 Yüğündi her biri İsfendiyârî
Ok atmaqda dağı Sâm-ı süvârî
- 1383 Çü çevgân urmağa at depdilerdi
Topı gül çenberinden qapdııardı
- 1384 Ḥadenge serv gibi bindiler şād
Qamu şimşād gibi yükünden āzād
- 1385 Qamu burqa' -āsā qavuşdı²⁴⁹ aya
Revân oldılar ol ' ālî sarāya
- 1386 Çıkageldi qapucu virdi destūr
Ki girdiler sarāya cümle ol ḥūr

---

²⁴⁸ Yazmada fara yazılmış.

²⁴⁹ Yazmada qomışdı yazılmış.

- 1387 Nüvâziş kıldı Şîrîn'e vü durdı
Buyurdu tâ ki sağ yaña oturdu
- 1388 Çü gördi bütler el-ḥaḫ kamu dil-bend
Sarâ tolu şekerdi şâr tolu kand
- 1389 Velî gâfil ki od[ca] güçleri var
Savaşda her birindendür eren zâr
- 1390 Gerek kızlar ' arz ide kâr-bârın²⁵⁰
Güle meydâna gönüldi nigârîn
- 1391 Çü meydâna sevinü geçdilerdi
Sevinmekden perîce uçdılar
- 1392 Çü Hüsrev gördi [ki] ol cümle cānān
Çemende kumrılardur evde toğan
- 1393 Didi Şîrîn'e gel atlar çapalum
Bu yazıda biraz topı kçalum
- 1394 Çelik çevgānına bıraḫdılar top
Girişmeyle cihānı yaḫdılar top
- [50b] 1395 Bu bir yañadan ılduzlarıla māh
Daḫı bir yañadan kullarıyla şāh
- 1396 Geyik aslanıla oyun dutardı
Gehî durrāc u geh toğan utardı
- 1397 Gehî topı güneş iltürdi geh māh
Gehî Şîrîn ururdu ucı geh şāh

---

²⁵⁰ Yazmada kārübānın yazılmış.

- 1398 Çü çevgânıla topdan oldılar toğ
Ulu meydānda cevlān itdiler çoğ
- 1399 Gönüldiler ol aradan ovaya
İti yazıya toğanı havāya
- 1400 Çün aldılar geyik ü kekligi çoğ
Bular dürlü idiler kim ucu yoğ
- 1401 Oğıñ zağmından her bir nāz-pīşe
Kulandan kılmışdı biri bişe²⁵¹
- 1402 Süñü nevgiyle her hatun-ı zībā
Tolu bir muğ-zār aqtardı ima²⁵²
- 1403 Melik²⁵³ ol dişi av aslanlarından
Taña batmışdı hem cevlānlarından
- 1404 Ki meydān içre her biri Hümādı
Dağı kovmağda adı ejdehādı
- 1405 Melik Şīrīn'e baqardı nihānī
Ki ol avdan ne ola armağanı
- 1406 Geyik ucası vü göziydi nā-gāh
Ki göründiyidi avlariken şāh
- 1407 Sığın esrük elinde tīğ-ı pūlād
Geyik yirine aslan avlamış şād

---

²⁵¹ Flemming ve Güneş yiri bīşe şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 325), (Güneş, 2010: 428).

²⁵² Yazmada imā yazılmış.

²⁵³ Yazmada felek yazılmış.

- 1408 Cihān dutıcı Hüsrev oldu avı
Cihāna düşdi ol hūb avcı çavı
- 1409 Çü gögüñ²⁵⁴ tāvūsından kaldı boş bāğ
Bāğa gül dirmege girdi kara zāğ
- [51a] 1410 Kesildi cilveden tāvūs lar tap
Cihānı zāğ alup kaldı kuğu hep
- 1411 Kāmu yuvalarına çekdiler yüz
Taña dek yatdılar arnuqla düpdüz
- 1412 Yarındası sevinü vü uru kef
Melik işigine bağladılar şaf
- 1413 Hemān çevgān topı başladılar
Hemān oqıla avı başladılar
- 1414 Bu resme kıldılar ‘ömri bir ay şarf
Bu hırfetden komadı biri bir harf
- 1415 Kōlay isterdi şahinşāh bulaydı
Ki Şīrīn’e özi hem-dem olaydı
- 1416 Tamām olmazdı ümīdi ol işde
Ki kimüñ eglenürdi ol sağışda
- 1417 Şeker tudaqlu gice çün dönerdi
Hümāyı dirliğüñ sındağ dünnerdi
- 1418 Şehinşāh didi iy gökçeklere şah
Yüzüñ devlet gözine hoş nazargāh

---

²⁵⁴ Yazmada gönül yazılmış.

- 1419 Berü gel tañladan biz iki bugün
Qılalum hoş cihānda ‘ ayş u düğün
- 1420 Süci içelüm ‘ ayş endīşe kıllum
Sevinlüm oynamağı pīşe kıllum
- 1421 Bu deyr içinde ger şāduz ya ğamnāk
Olupdur zehremüz qorquyıla çāk
- 1422 Çü bu deyri qoyup gitmek gerekdür
Gülišmek ağlamaqdan yigirekdür
- 1423 Gözine barmağın qodı perīveş
Yir öpdi vü didi gitdüñ giceñ hoş
- 1424 Tolu ay va‘ desine şāh ol dün
Budı fikri k’irte nevaht ola gün
- [51b] 1425 Yarındası perī yüzlü semen-ber
Perī yüzlülerile saça şekker
- 1426 Gelüp şāh işigine qodılar baş
Quşaq bağladılar u açdılar fāş
- 1427 Şehi añup kılurdu süciyi nüş
Olup kul gibi aña halka der-güş

HÜSREV ŞİRİN ŞAHRĀDA ŞOHBET...

- 1428 Çü yaşıl [pīr] yiri vü āsumānı
Qıla sebzile yaşıl bu cihānı
- 1429 Yigitler qocalar cümle ser-ā-ser
Olalar gülsitānlarda ber-ā-ber

- 1430 Çü²⁵⁵ gülden gül çıkara tahta Kāvūs
Benefşe bitüre çın perr-i řāvūs
- 1431 Delim kuşda ki ‘ ışk āvāze ola
Delim ‘ ışk eskiyiken tāze ola
- 1432 Çü Şīrīn’den sevindi řāh cānı
Cihān řādī kılurdu rāygānı
- 1433 Yigit řād u sever řād olmağı çok
Sevinmekden deriye sığmağı yok
- 1434 ‘ Alem gül řādīlıktan bāğa urdu
Çerisi kumrılaruñ zāğa urdu
- 1435 Semen sākī piyāle nergise yük
Benefşe ser-hoş u kıızıl gül esrük
- 1436 Şabā hūblar yüzinden burka‘ almış
Şalā kılmış aña kim yolda kıalmış
- 1437 Kıadīfe örtülü bir ferş olmış
Şakāyık la‘l gūne ‘ arş olmış
- 1438 Reyāhīn kıızları el yüze urmuş
Çiçek saçını taramağa durmuş
- [52a] 1439 Havā gevherlerin büstāna saçmış
Zümürred üstine incüyi açmış
- 1440 Kıanat süglün reyāhīne salardı
Reyāhīn süglüne kıanat ulardı

---

²⁵⁵ Yazmada bu yazılmış.

- 1441 Öterdi bülbül ü kımrı [vü] durrâc
Kılur ‘âşıkların şabrını târâc
- 1442 Açılmış degme budağda bahârı
Gerek hoş dutmış avuçda nişârı
- 1443 Geyik buzağusı sığın şuyında
Çemende anasıyla vü oyunda
- 1444 Bu yazı gür²⁵⁶ kılr ‘âşık-nüvâzı
Hañdur olmaz ise ‘ışk-bâzı
- 1445 Yürürler Hüsrev ü Şîrîn dün ü gün
Gülistânlarda kılr ‘ıyş u düğün
- 1446 Geh içerdirdi süci tağ içinde
Direrlerdi güli geh bâğ içinde
- 1447 Temâşâ eyleyürek elde süci
İrişdilerdi Şehrüd’a şoñ ucı
- [52b]** 1448 Yidek bağladılar Şehrüd’a andan
Kulağ dutdılar ır ünine cāndan
- 1449 Çü Şîrîn gülidi ol şeker ü ħand
Neyi²⁵⁷ Şehrüd’uñ tolu neyi khand²⁵⁸
- 1450 Su revnağ buldı yiryüzi nürından
Şedef bulmışdı nîsân yağmurından

---

²⁵⁶ Flemming gör şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 327).

²⁵⁷ Yazmada neyin yazılmış.

²⁵⁸ Yazmada tand yazılmış.

- 1451 Saçı²⁵⁹ müşkînden oldu ‘ anber erzân
Şeker bal tudağı la‘ line kurbân
- 1452 Çü gül gördiydi nergis gibi gözin
Dişiyle kıldı pâre pâre özin
- 1453 Semen ki hocalıktan diridi ben
Tuluñı kulu kulağı dibinden

ŞİRİN SEYRANA ÇIKDUĞI YİRDÜR

- 1454 Temâşâya melik ‘ azm itdi bir gün
Nazargâhdı Şîrîn ol yüzi gün
- 1455 Kimüñ kim ancılayın cânı ola
Ne yire baksa gözi nür tola
- 1456 Çemende buldılar eglenmeye yir
Gören gişi otın süsendi²⁶⁰ hep dir
- 1457 Ol uçmağ gibi şahrâda şehinşâh
Buyurdi kim dutalar hayme bârgâh
- 1458 Karavaşlar u kullar bir araya
Alup Ülker tolu ayı araya
- 1459 Oturmuş bile Şîrîn’ile Hüsrev
Yüzinden uçmağ olmuşdı derim ev
- 1460 Süciyile ‘ ışk olmuşıdı hem-dest
Ol iki süciden Hüsrev olup süst

---

²⁵⁹ Yazmada suçı yazılmış.

²⁶⁰ Yazmada su şandı yazılmış.

- 1461 Görüñdi nā-geh aslan tünd ü gey tîz
Koparu kıyruğıla [toz]²⁶¹ hün-rîz
- [53a] 1462 Kūdurmış gibi leşkergāha düşmiş
Çeri kırküp dirîğ u āha düşmiş
- 1463 İrişdi bārgāh kıtına yakın
Kıatı Hüsrev özine kııldı aķın²⁶²
- 1464 Şeh esrük kııldı hāmle aslana
Nazāra cümle ol şāh-ı cihāna
- 1465 Eline aldı Çāçî yasını tîz
Duru geldi şāh-ı ferhunde Pervîz
- 1466 Havāle kııldı aña iki kıolın
Sağın öñdin ü toğrı dutdı şolın
- 1467 Şehüñ kıulağına gez söyledi rāz
Açup şaşkın hadenge urdı pervāz
- 1468 Eli şāhuñ tuluñında kıalupdı
Ki aslan kıan deñizine dalupdı
- 1469 Buyurdı kim başın tenden üzeler
Derisin boynına dek hem yüzeler
- 1470 Egerçi şîr şüretlüyidi Pervîz
Melikidi melik durmaz olur tîz
- 1471 Ol uçdan şehler özine hemîşe
Kıılıç dutmaķ içerken oldu pîşe

---

²⁶¹ Flemming ve Güneş okumamış (Flemming, 1974: 328), (Güneş, 2010: 433).

²⁶² Yazmada atın yazılmış.

- 1472 Çü geldi ol hüner Hüsrev elinden
El öpmek buldı ol gökçek gelinden
- 1473 Cülâbıla tudağını ter itdi
Elin öpmekle tolu şeker itdi
- 1474 Melik mührin şeker tenginüñ açdı
Ki şeker yimege ol katı açdı
- 1475 Şeker virmez olur hîç elde revnağ
Ağızda tatlu olur şeker ancak
- 1476 Dudağın öpdi didi bal ola bu
Sevinü durdı ki hoş hâl ola bu
- [53b] 1477 İki ‘aşık çü şerbet dutdılardı
Kayurmağı yabana atdılardı
- 1478 Çü bir dem yiri bulurlardı hâlî
Karışdururlardı vü süd ü balı
- 1479 Şol oğrı gibi kim cevher bulaydı
Bes andan pāsbān esrük olaydı
- 1480 Çü fırsat çekse düşmen gözine mîl
Kılurlardı tudağ öpmege ta‘ cîl
- 1481 Şu resme kuçdı ol māh-ı münîri
Ki kaşumına geydürdi harîri
- 1482 Ol oğtın kim süciden mest olaydı
Şeker öpmek gerek şāh çok olaydı

- 1483 Yapışduğı yiri şöyle dutardı
Ki aq glde benefşe ter biterdi
- 1484 Utanmağından ol gklerin ayda
Ki ayun ĥod yolu gkdr her ayda
- 1485 Eger esrük olayıdı ger ayık
Sepıdacı dutardı elde bayık

ĤÜSREV ŞİRİN'İ V NAĖĖĖĖ OĞUDUP 'AYS U 'İŞRET İTD[Gİ] YERDR²⁶³

- 1486 Bir aydın gice kim ygrkdi günden
Geçeydi ayun aydınlığı günden
- 1487 Tolu 'İsâ yili gice dimâğı
Degül ol yıl ki öldüre çırâğı
- 1488 ĖaraulıĖdan anda bir niŐandı
Ki dirlik suyu arada revandı
- 1489 Gice Ėarausu mŐkn a' mrı
Sağınmağçun kııurdı perde-drı
- 1490 Őab bu çdirun tozin arıtmıŐ
DiŐin ılduz seŐer gelse sırtmıŐ
- 1491 Sevinp Ėurd u ĖuŐlar hep gelpdi²⁶⁴
Dnekde cümlesi muŐrib olupdı
- 1492 Bularda dürlü drlyidi vz
Velkin oldılar ol dünle dem-sz

²⁶³ Yazmada ŞIFAT-I RZ baŐlığı yazılmış.Bk: 1572.

²⁶⁴ Flemming bu beyiti sayfa 138/b 4.beyitten itibaren eklemiŐ. Güneş yeni sayfa vermemiŐ (Flemming, 1974: 329), (Güneş, 2010: 436).

- 1493 Şeh Eferīdūn taht üstüne konmuş
Yönin Cemşīd mihrābına dönmiş
- 1494 Dutup Şīrīn yüzi ʿışkı dimāğın
Unutdurmış aña şemʿ in çırāğın
- 1495 Seher yilinden ü sebze gülinden
Haber Şīrīn'e degdi şāh dilinden
- 1496 Ki bundan dağı yig dün mi geliser
Bu gülden dağı yig gül mi geliser
- 1497 Niçün bunca ırağdan gözleyevüz
Niçün yol yürüyüp iz gizleyevüz
- 1498 Eger nūruz biraz nūrı görelüm
Veger uçmağdayuz hūrī görelüm
- 1499 Veger kanuz kanuñ hīç kaynamaz mı
Göñül bizdin yaña hīç oynamaz mı
- 1500 Havā hoşdur göñül hoş güldürelüm
Tennūr ıssıdur itmek yoğuralum
- 1501 Ne her gün yiñiden olur yiñi yaz
Ne her sâʿ at dutılır ördek ü kıaz
- 1502 Usa ol yig[dür] ki bitmiş i yiye
İşi ol yitürür kim işe kıya
- [54a] 1503 Bu fikrile kim eydürdi tolu māh
Göñül yoldan azardı girü nā-gāh

- 1504 Öñinde dīvi bağlayu dururdu
Ferişte andın aña añdururdu
- 1505 Şehinşāh tahtı bir yaña urulmuş
Şehāne bezm hoş ʿ işret kurulmuş
- 1506 Oturmışdı taht öñinde Şāvūr
Cemālini idinmişidi manzūr
- 1507 Dağı bir yañadan ol fitne gözlü
Çatında on oturmuş nār gögüzlü
- 1508 Hırīkis Süheyl ol gözi ala
ʿ Aceb-Nüş u Felek-Nāz u Hümeylā
- 1509 Hümāyūn Semen-Türk Perī-Zād
Hoten-Ĥatun Gevher-Mülk-i dil-şād
- 1510 Gül-ābı laʿ lgūn sākī şunardı
Çızarup yüzleri laʿ le dönerdi
- 1511 Çü esrüklik uduñ hūnın getürdi
Bilü odağına girdi oturdu
- 1512 Melik buyurdu kim her dilsitānı
Diye nevbetle bir hoş dāsitānı
- 1513 Oğı kirpükden idüp yayı kaçdan
Gönül oğlayıcılar başa başdan
- 1514 Şekerden her biri bir teng açmış
Şeker şīrīn sözinden Mışır'a kaçmış

- 1515 Hırıkis sözde öñdin dutdı meydān
Ki devlet yirde bir ceng itdi penhān
- 1516 Ferīdūn çavın ol gencüñ işitdi
Çıkardı yirden anı hoş iş itdi
- 1517 Süheyl ol sīm-ten didi ki süglün
Oyında serv dibinde idi bir gün
- [54b] 1518 Havādan indi bir şāhīn seḡergāh
Getürdi nāzenīn süglüni nā-gāh
- 1519 ‘ Aceb-Nūş ol şeker yüzlü eyitdi
Ki ‘ anber būyı bir gül bāğda bitdi
- 1520 Bir uçmaḡ kuşu bu gülzāra çapdı
Ki ‘ anber bu güli nā-gāh kapdı
- 1521 Yig andan dāsītān didi Felek-Nāz
Ki açuḡ gözümüz virdi tolu nāz
- 1522 Aña bir göz daḡı ulaşdı açuḡ
İki göz nūrı bir gözdendür²⁶⁵ artuḡ
- 1523 Hümeylā didi bir şu vardı rūşen
Aḡardı çevresinde tāze gülşen
- 1524 Yigit aslan susuz çıḡdı busudan
Ṭoyınca içşün ol aslan bu şudan
- 1525 Hümāyūn didi bir la‘ l-i Bedaḡşān
Bizüm vardı satıcıyıdı penhān

---

²⁶⁵ Yazmada gezdendir yazılmış.

- 1526 Bir ulu řāh bahtı kıldı tārāc
Muraşşa´ eyledi ol la´ lile tāc
- 1527 Semen tenlü Semen-Türk eytdi bir gün
Şedefden çıķdı dürr²⁶⁶ rüşen kılan dün
- 1528 Felek bir řāhı ´ aķdine getürdi
Anı bir cevhere daķı yitürdi
- 1529 Perī yüzlü Perī-Zād eytdi bir ay
Göründi av yirinde hüşne ol bay
- 1530 İrişdi bir güneş gökden hemān-dem
Ol ayı çenberine çekdi muķkem
- 1531 Hōten-Hātun eyitdi řād u ra´ nā
Ki yaluñuzdı bir řimşād-ı zībā
- 1532 Ulaşdı bir gün aña serv-i āzād
Ki bir yirde hoş olur serv-i řimşād
- [55a] 1533 Söze hem virdi Gevher-Mülk behre
Ki birkaç gün yaluñuzıdı Zühre
- 1534 Sa´ ādet virdi devlet kāmurānı
Ki oldu Müşterī Zühre kırānı
- 1535 Çü nevbet geldi ki söyleye Şāvūr
Söze ´ ışķıla virdi revnaķ u nūr
- 1536 Ki Şīrīn cām içindeydi aru bal
Gelüp Hüşrev aña yağ oldu fi-lhāl

---

²⁶⁶ Yazmada derrü yazılmış.

- 1537 Ben işde dürlü şan' atda ' ayānam
Ki helvāları içre za' ferānam²⁶⁷
- 1538 Pes andan Pehlevīce didi üstād
Ki aḥsent iy iki sevgülü hem-zād
- 1539 Cihāna sizensiz iki nūrlu ılduz
Cihānda siz oluñ her ay u ılduz
- 1540 Çü söz Şīrīn tuḡağında görindi
Bahāsı sinuban şekker yirindi
- [55b] 1541 Utanmağdan diridi yire baḡup
Ki ' ışḡ odı degüldi göñli yaḡup
- 1542 Çü işüñ çāresin başladı Şāvūr
Göñül ḡalına ' ışḡ aşladı Şāvūr
- 1543 Eger ' ışḡuñ ḡazāsı yazılupdur
Baña bu yazuyı Şāvūr yazupdur
- 1544 Çü şāh ' ışḡı benüm göñlüm ḡolupdur
Yüzüm burcında ḡüsn-i ay olupdur
- 1545 Baña Ḥüsrev çü virdi nuḡlıla²⁶⁸ mey
Ne Ḥüsrev kim ḡulıdur Ḥüsrev-i Key
- 1546 Çü nevbet Ḥüsrev'e geldi didi şāh
Ki aslan vardı bir çayırda nā-gāh
- 1547 Geyik yolını ol aslanuñ aldı
Kemendin ḡollayup boynına şaldı

---

²⁶⁷ Yazmada zü' firānem yazılmış.

²⁶⁸ Yazmada naḡlıla yazılmış.

- 1548 Ben aslanam ki Œir̄n baña açdı
Saçı zencirini boynuma dağdı
- 1549 Elüm dutmazısa Œir̄n göyündüm
Yanar müm bigiyken yilden söyündüm
- 1550 Eger aslan savaşuma gelürse
Ya kim bendin yaña Œir̄n olursa
- 1551 H̄ar̄f ehli idi cinsidi hep yār
Arada yoğıdı ađyār-ı deyyār
- 1552 Meger Œir̄n özi nerm oldu yine
Ki H̄üsrev ‘ışkıyla germ oldu yine
- 1553 Kadeh̄ tolu süci gönli tolu cūř
řehe řundı ki nūř it H̄üsrev’e nūř
- 1554 Melik gül gibi her dem açılurdu
Sözinden bezme şekker saçılurdu
- 1555 Sevinmekden çü bütler buldı behre
Koyup şahr̄ayı cümle vardı şehre
- 1556 Cih̄an yip yimediler arpaca ğam
Ferağdan kılmadılar bir semen kem²⁶⁹
- 1557 Çü güneş şişesi şaşa doğundı
Cih̄an şarardı çünkim şişe sındı
- [56a] 1558 Gelinler dağı çok Œir̄n’ile yār²⁷⁰
Kamu meclis gelini řāha uyar

²⁶⁹Flemming bu beyiti sayfa 141/b 1. Beyitten itibaren eklemiş (Flemming, 1974: 332).

²⁷⁰ Yazmada yād yazılmış.

- 1559 Şeker çoğıdı vü bādāmıdı az
Sağışsuzdı gügercin biridi bāz
- 1560 Kāmu şāhı añuban içdiler mey
Seher²⁷¹ olınca ʿ işret kıldılar gey
- 1561 Bular olmazdı bir gice sücisüz
Ne bir dem ırsuz u ne çalıcısuz
- 1562 Süci yigitlik ü maʿ şūķ-ı gülzār
Zihī dirlik zihī hoş iş ü bāzār
- 1563 Gül ü gülzāra bakup anda geçmek
Süci maʿ şūķ elinden almaķ içmek
- 1564 Elin kıлмаķ hamāyil yār yāra
Tolaşmaķ nārven nār ağacı nāra
- 1565 Gehī bakmaķla komaķ renc ü derdi
Geh oynamaķ tudaķ öpmege nerdi
- 1566 Getürmek yiñi yazı geh kucağa
Benefşe bağlamaķ gehī saķağa
- 1567 Gehī diriliginüñ bendin üzmeķ
Gehī ser-bendi egrisini düzmeķ
- 1568 Gehī gülşende hoş hoş kovalaşmaķ
Gehī yitüp dutup kuçmaķ talaşmaķ
- 1569 Tutaķdan konuğa helvā yidürmeķ
Nigāra yalvarup rāzın didürmeķ

---

²⁷¹ Yazmada baħr yazılmış.

1570 ulagına nigāruñ rāz eyitmek
Gōñül aygusını az az eyitmek

1571 Cihān budur bu od yodur cihānda
Veger varsa geer tīz bir zamānda

[IFAT-I RŪZ]²⁷²

[56b] 1572 Meger dūnlerde bir gice bahārı
Görindi devlet ū bat itdi yārī

1573 Olup gūn gibi ol gūn aydan aydın
ade aldı ele ay yūzlū īrīn

1574 Ol aydında ki rūşendi gūneşden
Sūci olmıř revān bir bařa bařdan

1575 Őtūrdi uřı dirdi nūř sākī
Gōñūlden gitdi ma ūkuñ firāı

1576 Yūrūrdi her yaña bir serv-i annāz
Aılmış her budada bir yiñi yaz

1577 Biri dutmış[dı] sāgar yirine def
Biri cūllāb dutmaa aup kef

1578 ū bira devr yōrendi piyāle
Uyuma oldu her başa avāle

1579 Oturmadan ārīflerden gidūp uř
odılar meclisi bīgāneden boş

²⁷² Yazmada HŪSREV İRİN’i VŪ NAĀŐI OIDUP ‘IYŐ U ‘IŐRET İTDŪĐI YİRDŪR bařlıĐı yazılmıř.
Bk: 1486.

- 1580 Hümârı sâķīlerüñ başı dutdı²⁷³
Dimâğın çalıcılaruñ uyutdı
- 1581 Düzülmiş meclis [u] yok anda düşmen
Hudâyâ tâze gül yok anda diken
- 1582 Şehüñ gitmişdi ol demde kararı
Olupıdı ârzü bâzî-şikârı²⁷⁴
- 1583 Saçı ucın dil-ârâmuñ gülinden
Elikdürdi kaçup eyyâm elinden
- 1584 Dudağın öpdi didi iy kuluñ ben
Kuşa kim avlamışsın dâne vir sen
- 1585 Kō geçsün çünki geçdi ‘ömrüñ öñi
Bugün gün yiñidür ü rızq yiñi
- 1586 Ben ü sen bizden artuğ bunda kim var
Nedür saķınduğüñ bunda ne bım var
- [57a] 1587 Biraz gelüben içi yanmışla ol
Gelürseñ bir gün olsun işbu gün ol
- 1588 Yemiş ağacı mânendi ki bārın²⁷⁵
Bugün duta dura aduna yarın
- 1589 Nice yüz dürlü ümīd ola bende²⁷⁶
Nice biñ dürlü taķşır ola sende

---

²⁷³ Yazmada döndi yazılmış.

²⁷⁴ Vezin kusurlu.

²⁷⁵ Yazmada yārın yazılmış.

²⁷⁶ Yazmada bunda yazılmış.

- 1590 Ne lâzım ağuyı bir şaba şoymağ
Aña şırın diyüben adı oymağ
- 1591 Nite terk ide yaş incüyi ğişi
Ki yaşla yıgdür incü delmek işi
- 1592 Emerken şuzıyı yimege yarar
Ki büyimege şomaz şurdı yarar
- 1593 Gel aslan gibi pençe açmağıl var
Ki aslan düşürici pençemüz var
- 1594 Delim²⁷⁷ şol zülfi ģäle dökme çatı
Řazā şavsun mālũndan vir zekātı
- 1595 Çü bulduň²⁷⁸ alıcı kim řatasın nıl
Yüküň řeř duraguňsa ol zamān Nıl
- 1596 şeker sözlü aña virdi cevābı
Cevābından şeker döke ‘unnābı
- 1597 Ki ģoř olmaya ben bir zen-řumāra
Ĥārīf olmağ bir ulu tāc-dāra
- 1598 Gölügüm şöyle řābük²⁷⁹ görmez ben
Ki tāzī atlaruň izin başam ben
- 1699 Görürven ata binmekde özüm süst
Nite başam yig aşlan süksüni cüst

---

²⁷⁷ Yazmada dekim yazılmış.

²⁷⁸ Yazmada bildüň yazılmıř.

²⁷⁹ Flemming çabuk şeklinde okumuştur (Flemming, 1974: 334).

- 1600 Eger nāz eyleyem dilek hemāndur
Ki ıssıda şeker yimek ziyāndur
- 1601 Bu ıssı İmin olıcağ ħudāvend
Şeker baña mübārek şāhuma қand
- [57b] 1602 ‘Aķıķin kıldı andan girü sākin
Güher dökmeκden oldu la‘li emīn
- 1603 Çiger başında varıdı baş çekmek
Dün ü gün ‘ışk odından yaş dökmeκ²⁸⁰
- 1604 Diken gibi kızardı қақup ol nār
Zihī diken ki kızıl gül vire bār
- 1605 Savaşıçun kirpügüñ oķı gezlü
Savaşında velī yüz şulĥ gizlü
- 1606 Gözile bī-şümār ol nāz iderdi
Daĥı bir gözi kışı yaz iderdi
- 1607 Çü başın burdı tıldı müşk қоynı
Çü döndi diledi ‘özrini boynı
- 1608 Çü dileκde şehi gey ıssı gördi
Mürüvvet bende olmaz didi durdı
- 1609 Daĥı sağısladı ol yüzi meh-tāb
K’arқamdur yüzüm mānendi miĥrāb
- 1610 Ne hoşdur bu ĥūblar nāzı āĥir
Gözinden қоduğın gizlüce oĥır

---

²⁸⁰ Vezin kusurlu.

- 1611 aqımaq bir gzile ya' nı dur git
Gönül bir gzile dimek ki şabr it
281
- 1612 Deger yüz raġbet cn ki cnn
Gerekmez diye v terk eyleye cn
- 1613  Hüsrev gördi ki ol mh-ı yra²⁸²
Aña kıılır degül bir dürlü re
- 1614 Didi ksth aña kim iy dil-rm
Niun gönlün dlenmez dutġıl rm
- 1615 Süci içdüm  idn bile bayıķ
Ne ma' nıdr ben esrgn sen ayıķ
- 1616 Ayıķlıķ şatma kim esrklign var
Yavu kııldı n gönül hod ne e nek var
- 1617 Eger gönlün bize olmazsa dil-dr
Yüze aldamaġ n gelsün perivr
- 1618 Disn kim dostum olmazısa yaġı
Bize yigrek ola v ol bayaġı
- 1619 Ttaġ n dan gerekmezse n ki anam
Bu kıızġında beni oġıl ki yanam
- 1620 Budur orķum ki yarın ne kıılasın
 ben bir dirinn cnın alasın
- 1621 Dutı sardur seni bir gün bu anum
Ki uyımaz ' aşık lar anı anum

---

²⁸¹ Vezin kusurlu.

²⁸² Yazmada ry yazılmış.

- 1622 Dutam ki baña hîç ulaşmağũ yok
Bir öpmek pul ile dolaşmağũ yok
- 1623 Dudağũ öpmege zehrem çü yoğdur
Öpersem işigũn tozını çoğdur
- 1624 Dimezven öpmegũn hükmin baña ço
Dudağũn datmağı bendin yaña ço
- 1625 Bir öpmek vir ki on girü alasın
Bu deñlü aşşıyı kanda bulasın
- 1626 Çü yüz yük kãnd bãzircãnısın sen
Getür dartınma şekker kãnısın sen
- 1627 Açarsañ açup işũn şağlayalar
Veger bağlarısañ hem bağlayalar
- 1628 Seni kuçam bulut nite ki suyu
Cãnumsın cãna kim kıılır pusuyu
- 1629 Bu gice tãze dutalum bu işi
Ki dutmaz hîç boyın yãrına gişi
- 1630 Oyun zũlfũnle itme oynasañ ut
Benümle oyna bu gice elüm dut
- 1631 Bu göñlüm cãndan irdi eyle dermãn
Hişãr eyle kavuñ sığınmağa cãn
- 1632 Şeker gibi ger öpersem tudagañ
Eger öpersem ol nãzük ayağũn

- [58a] 1633 amu Őir nd r a' z n' iy ud vend
Őekerd r ger neb tı ola ger and
- 1634 Şeker dudaqlu didi iy cih n-d r
Bu yaramaz işi terk eyle z nh r
- 1635 Ki Őehlere rev  olmaz yavuzlu
Gerek her iŐlerinde ola uzlu
- 1636 Dek otur d kmegil y zden suyumu
Mur d ummaıl a larsa  y n mi
- 1637 Ki bulmazsın bu işde hi maŐ d
Sen od olmıŐsın ben olayın '  d
- 1638 G n l sevg  yoiken mihr bandı
Ey  ulı g rem c nda nih ndı
- 1639   geldi ' iŐ nite ta nıŐ olam²⁸³
Gide azunluum oş a nıŐ olam
- 1640 Vel   z mle nerd oynamaq olmaz
Gişi  z oŐluın isterse bulmaz
- 1641 Cih nu  yarusı Ő d yi nd r
Daı yarusı  z d yi nd r
- 1642 Yavuz g nli ne l zım r m ılmaq
 ki gey adluyı bed-n m ılmaq
- 1643 Bes ol yig  z m zden utanavuz
Bu udla Ta rıdan ya na d nev z

---

²⁸³ Vezin kusurlu.

- 1644 Bırakmağ   avratı h ıç olmaz erlik
Ere  zin bırakmağ yağşı dirlik
- 1645 Ne kul kim sen bir ulu h anı sevmez
G n l var anda kim ol c anı sevmez
- 1646 Vel  sıtmaluya helv yı datmağ
Yaramaz mi  dede şafr yı dutmağ
- 1647 Melik c n g rdi ol işde anı h am
Dili tosun vel kin g nli gey r m
- [58b] 1648 Didi yalvaru iy m h-ı ser-efr z
  İt bı y ruň her zam n n z²⁸⁴
- 1649 Rev  mı maşlağat mı kim begendi
Dutasıyken el urmağ  atı bendi
- 1650 Yilerd m kim ele z lf n get rem
Elikd rem seni v  el g t rem
- 1651 Seni bulmağa d rişd m evvelden
Ele geld n sen [ ] ben vardum elden
- 1652 Dilek bir dutsağa vir ş d eyle
M b rek  lmişi  z d eyle
- 1653 Yanum vařluň b đından  olu g l  ıl
Ki g vdem ayrulığdan oldu bir  ıl
- 1654 Meger g lden g l- bı duta  alam
G list ndan biraz hem  oğu alam

---

²⁸⁴ Vezin kusurlu.

- 1655 Sen esrük²⁸⁵ uş elümde saçuñ uci
Yiridür ger içem şād olu süci
- 1656 Senüñle içerem şād olmayam mı
Seni gördüm sa' ādet bulmayam mı
- 1657 Kūşak zerrīn olur bulsam senüñle
Tudağ şīrīn olur gülsem senüñle
- 1658 Eger benden üzilürseñ sen iy cān
Nite kim zehresinden aġu ilan
- 1659 Ben ayruğ kalısarvan tāze gülden
Sen ayruğ bir diken mānendi koldan
- 1660 Baña ger dudaġuñdan olmaya mey
Göñül ola velīkin olmaya gey
- 1661 ' İtāb olursa benden añaru pes
Meyāncı arada saçuñ uci bes
- 1662 Çü ol hoş dāsitānı şāh eyitdi
Dutup saçı ucın uyıdı yatdı
- [59a]** 1663 Felek yāķūt cāmın çünki şundi
Kara toprak kıızıl yāķūta döndi
- 1664 Melik durdı vü oldı cāmı pür-mey
Daġı ser-hoşdı dünki süciden gey
- 1665 Hemān sevdāyıla tolmış dimāġı
Hemān odıla yanmışdur çırāġı

---

²⁸⁵ Yazmada emrūñ yazılmış.

- 1666 Havā ıssıydı vü [ot] iñen tîz
 uru otdan nite ideydi perhîz
- 1667 atı udı nigārı ol adar bes
 Nite baqlarsa tācir tahta aqlas
- 1668 Delim dūrişdi Őîrîn özi cāndan
 azāsın aslanuñ şavdı ulandan
- 1669 Şehi gōrdi ki gitmişdi arārı
 Dek otur didi ılma nā-bekārı
- 1670 Ne lāzım gendüzüñi germ ılmaq
 Beni küstāh hem bî-şerm ılmaq
- 1671 ü olur ẖvācenüñ o sav u sözi
 Utanmaz ẖvāceden ulluçı özi
- 1672 ul u ıymetle sözile girişme
 Siyāset ıl ya dınma vü yerişme²⁸⁶
- 1673 Bünüdi şāhuñ olduğınca asa
 Murāda irmeye her endise sa
- 1674 ü girü pādişāhlı ona başa
 Murāda ire şāhlı ona başa
- 1675 Ol esrük  alı hî yaramaz işe
 Ki bağ ayakda elde duta şîşe
- 1676 Sen iste devleti ben saña yāram
 Elikdūr devleti ben elde varam

---

²⁸⁶ Flemming yaraşma Şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 338).

- 1677 Țapuya devletile varısa rüz
Ben ü devlet bile yalvarısaruz
- [59b] 1678 Severven devleti yüz cān saçarvan
Yağı muvan ki devletden kaçarvan
- 1679 Çü devlet kapusın açduñ yime ğam
Eyü günde çü toğduñ hurrem ol hem
- 1680 Degül āvāreyiken gey tolaşmaq
Veyā şāhuñ murādıyla ulaşmaq
- 1681 Dilerseñ kim dilek benden alasin
Budur qorqum ki şāhlıqdan qalasin
- 1682 Veger soñra yig olursañ evvelden
Dirġā ki ben olam varmış elden
- 1683 Cihān mülküñdür atañdan qalupdur
Qatı hayf oldı ayruqlar alupdur
- 1684 Cihānı ol alur kim dek oturmaz
Cihān dutılıcaq küymeñ götürmez
- 1685 Dölenmekle olur her kedhüdālıq
Usañlıqla yıqılır pādişāhlıq
- 1686 Yigitsin begsın [ü] hem qılıcuñ var
Dölenme başuña tāc isteyü var
- 1687 Elüñden fitnenüñ bağını bir aç
Elüñden ne gelür göster yiter kaç

- 1688 Bu Hindü'nuñ ki oldı cümle rahtuñ
İdüben Türkmenlik dutdı tahtuñ
- 1689 Kılıçla päre päre eyle cismin
Ola kim bozasın anuñ tılısmın
- 1690 Ki Hüsrevler eli çün isteye kām
Gehī kılıç dutar olur gehī cām
- 1691 Hemīn senden ele bir kılıç almak
Cihānuñ çevre yanı leşker olmak
- 1692 Felek bile kıla savaş senüñle
Ura düşmenlerüñe taş senüñle
- [60a] 1693 Benüm dağı elüm varsa getürem
Yoğısa alkış idem dek oturam
- 1694 Şehi ol katı od yavlağ kağıtdı
Kağup Şeb-dīz'e bindi çıkdı gitdi
- 1695 Didi tızlikle gitdüm giceñ hoş
Eger oda veğer şuya olam tuş
- 1696 Çalab bilür ki oddan irmeyem baş
Deñizde bir kılum hīç olmaya yaş
- 1697 Çıkardum bilüsüz tama gölügi
Girü alam aşğa direm ögi
- 1698 Bodıçı kim düzebilürven āhir
Urup boynın üzebilürven āhir

- 1699 akımadan bir od yandıraysın ben
Yanaysın oda ya dek duraysın ben
- 1700 Murādsuzlğıla geh bīm idersin
Gehī erlik işin ta‘līm idersin
- 1701 Beni ıkaradı ‘ışkuñ hān u māndan
ıkarur ok gişiyi ‘ışk cāndan
- 1702 Eger başumda sevdāñ olmayadı
Gidüp tācum işüm tañ olmayadı
- 1703 Kemişdi boynuma zūlfūñ kemendi
Bırakduñ unki ılduñ şehrūbendī
- 1704 Baña öñ süci virdūñ esrük itdūñ
Bu gez esrük oyuban daşra gitdūñ
- 1705 Sözüñ ü esridür bu kim örüdur
Özüñ ayıklara düşmenlere vur
- 1706 Uram düşmenlerüñ elini yıam
Ol otın kim uyudan daşra ıam
- 1707 Dilerven yola girem ‘azm idem
Olam fāriğ işüm suynca gidem
- [60b]** 1708 Ögüdūñ cümlesini yād dutam
Dürişem cehd idem yağıyı utam
- 1709 Benüm öñdin iñen yigidi batum
Ki hem tāc issiydüm hem vardı tatum

- 1710 Beni ‘ālemde āvāre sen kılduñ
Gücümü kesdüñ ü bī-çāre kılduñ
- 1711 Eger kıayguñ yaqamı almayadı
Bu toprağa beni yıl şalmayadı
- 1712 Belī tā kim benümle hoşdı sözüñ
Şekerden dağı şīrīnidi sözüñ
- 1713 Bu dem ki sevmez olduñ benden ırduñ²⁸⁷
Giderven şimdi çün destūr virdüñ
- 1714 Gönülmekden özüm gāfil degüldi
Kıonuqđum gitmegüm müşkil degüldi
- 1715 Çü hon kıoduñ oturduñ şimdi gitmek
Gerek çün kıoyduñ enbānuma etmek
- 1716 Pes andan kıısdı ol Şeb-dīz’e mehmīz
Yola girdi çeriyle ‘azm idüp tīz
- 1717 Gönül Şīrīn’den incimiş giderdi
Yola girmişdi Rūm’a kıaşd iderdi
- 1718 Bu yolda olmasun diridi tārāc
Ki tācı terk kııldı terkini tāc²⁸⁸
- 1719 ‘Uqāb-ı çār-per²⁸⁹ altında Şeb-dīz
Nehengi bilde ya‘nī kıılıcı tīz

---

²⁸⁷ Flemming arduñ şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 340).

²⁸⁸ Yazmada kaç yazılmış.

²⁸⁹ Yazmada çār-pār yazılmış.

- 1720 Çerisi girdi yola kôparu toz
Yir olmışdı at kârası vü boz²⁹⁰
- 1721 Çeri bir deyre irişdi hemân-gâh
Çağırdılar ruhbân oldı âgâh
- 1722 Didiler aşğa in pîr-i râhib
Başı hoş dutsun ol Yezdân-ı vâhib
- [61a] 1723 Ne dirsın didi bu iş noht ola râh
Ne gün Īrân-zemîne olavan şâh
- 1724 Cevâbın didi kim bu on iki ay
Geçecek olasın şâh ile vü bay
- 1725 Yine şordı kim işbu eren²⁹¹ kim
Ola kim andan ola cânuma im
- 1726 Ne gişiden zaḥmet ola özüme
Bilürseñ vir cevâb işbu sözüme
- 1727 Aña virdi ḥaber kim adı Sunṭâm
Bir er ola ki ister devlet ü kâm
- 1728 Ki [sen] dirsın ol ere şâh tayı
Seversin yokdur andan sende kayı
- 1729 Saḳıngıl şehriyâr aşşısuz erden
İçi toludur anuñ mekr ü şerden
- 1730 Baḳup Sunṭâm'a didi Ḥusrev özi
Ki aduñ fâş kıldı gizlü sözi

---

²⁹⁰ Yazmada bon yazılmış.

²⁹¹ Yazmada viren yazılmış.

- 1731 Saña Güstehem virmişdi atañ nām
Sen eydürsin benem savaşda Sunṭām
- 1732 Didi şāh ruhbāna kim ṭayım olur
Yigenven ṭayıdan ne ṭayım olur
- 1733 Şehe rāhib didi kim Güstehem'den
Ola kīne saña çoḡdan u kemden²⁹²
- 1734 Aña şāh didi kim iy rāy uran er
N'ola şoñra ḡaber vir ḡayr u ger şer
- 1735 Didi rāhib şehe kim olma ḡamḡīn
Ki ayruḡ dutmaya dünyā saña kīn
- 1736 Yavuzlıḡ gelmeye saña ḡışiden
Meger ḡükm ide yavuz ḡün ışıdan
- 1737 Ki ser-keş kıla anı bir ḡün aduñ
Senüñ ola velī ḡaşıl murāduñ
- [61b]** 1738 Ne var ger yavuz olursa ḡümānı
Senüñ ucuñdan avıçḡa zamānı
- 1739 Şehe Güstehem eyitdi k'iy cihān-dār
ḡöñül dutmañ bu işden hīç siz ṭar
- 1740 Yaradañcun cihānı ḡüni ayı
Cihānda sen bir ulu kethüdüayı
- 1741 Daḡı ıldırım içün ay u ḡünçün
Daḡı yir ü ḡöḡiçün ay u ḡünçün

---

²⁹² Yazmada gehden yazılmış.

- 1742 Ki toğruluğdur Güstehem'n iŖi
Degüldür egrilik kılası giŖi
- 1743 Eger Güstehem'n ayruksursa ryı
ararsun²⁹³ bağtının güni v ayı
- 1744 Cihn ıssı cihn yaradalı rz
' Ayn kılmadı ĥalk çoğ u ne az
- 1745 Nite Ters sözine inanursın
Yaramaz sözi aŖıllu Ŗanursın
- 1746 Beni sözinden anu ĩmin eyle
 and içdüm nite olam ben eyle
- 1747 Ki Ters Ŗehriyra kıldı rŖen
Ere bil bigi yoğ yigi cevŖen
- 1748 Didi Hüsrev ki iy krkan bu iŖden
Geç imdi yatlu sözden yoğ ŖađıŖdan
- 1749 znden görmedüm ben bir yavuzluğ
ĖŖndr toğruluğ her yirde uzluğ
- 1750 Velkin bu dönen arĥun iŖini
Bilimez bilen ılduz sađıŖını
- 1751 Eger gönlün azarsa kim ne yıla
Unıdup eylk egrilik mi kıla
- 1752 alab'dan olıcağ olacağ iŖ bir
Ne bil kıaldı uŖluda ne tedbr

---

²⁹³ Yazmada kıarsun yazılmıŖ.

- [62a] 1753 Yine şöyle didi ol rāhibe şād²⁹⁴
Eyü olsun günüñ hem gönüñ ābād
- 1754 Kiliseden gönüldi şehre Pervîz
Çatı yıl gibi atlar sürdiler tîz
- 1755 Şehi karşıladı şār uluları
Güherlülere yüzi suluları
- 1756 Çü yakın geldi ol şāra şehinşāh
Bir atlu viribidi Kayşer-i şāh
- 1757 Didi bu ilde ger bir ārzüsü²⁹⁵ var
Neyise istesün şeh-i cihān-dār
- 1758 Ne var bir degülse bu il ü vü ol
Gönül birdür arada var açuğ yol
- 1759 Bu Rüm uçdan uca tapuña kıldur
Ulusı giçisi döner degüldür
- 1760 Saña ben düzmeyince yarağ²⁹⁶ u su
Ne ārām isteyem ne aş u ne su
- 1761 Çü Hüsrev diñledi oldu inen şād
Özi endişeden hem oldu āzād
- 1762 Kığırdı Pālū'yı Güstehem Pervîz
Hemān ol Endiyān'ın özini tîz

---

²⁹⁴ Yazmada şah yazılmış.

²⁹⁵ Yazmada er ārzü var yazılmış.

²⁹⁶ Yazmada yazuğ yazılmış.

- 1763 Dağı Şävür'ıla Hırrād-ı Pürzīn
Ki aslandı dutıcağ her biri kīn
- 1764 Pes andan şöyle didi anlara şah
Ki iy biz kamu işde cüst ü āgāh
- 1765 Buyurdı perde dutan açdı kapu
Ki ilçiler gire kıлмаğa tapu
- 1766 İrişdiler yakın Kayşer özine
Tapu kıldılar ol server özine
- 1767 Cihānı yaradanı öñdin ögdi
Çalap adıyla şeytānı dügdi
- [62b] 1768 Ki oldur bilge vü beñdeşsüz ü bir
Ne tanıdı kimseye ne kıldı tedbīr
- 1769 Yaratdı yidi kat gögi vü yiri
Nehengi şu içinde tağda şīri
- 1770 Anuñ buyruğıla döner felekler
Dileksüz bitürür ol çok dilekler
- 1771 Gök²⁹⁷ [ü] ılduz yaradan her ne kim var
Aña kıldur eger seyyār²⁹⁸ u devvār
- 1772 Delim hayvān kim bizden öñ itdi
Keyūmers-ī şahı öñdin yaratdı
- 1773 Ki evvel şah olan oldı cihāna
Hudāvend olan aza vü cihāna

---

²⁹⁷ Yazmada gel yazılmış.

²⁹⁸ Flemming eyyār şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 343).

- 1774 Gel andan t̄a Ferīdūn-ı ŧehinŧāh
Baña²⁹⁹ degdi olaruñ t̄acı vü ŧāh
- 1775 Ben oldum yönile Īrān-zemīne
Cihānda dutmadum deyyāra kīne
- 1776 Bir ulu urıg³⁰⁰ oldı āŧikāre
ŧeh oldı geh Behmen geh Dārā
- 1777 Ululıg t̄acı çün degdi Ūubād'a
El urdı 'adl u inŧāfa vü dādā
- 1778 Bilürsin hōd ulu Nūŧīnrevān'ı
Ki 'adlile olur rūŧen revānı
- 1779 Bu ŧoya gelmedi hergiz yavuzlıg
Ūamunuñ iŧi eylūgidi uzlıg
- 1780 Bu gez bir kul aradan çıkdı güm-rāh
Binūben tahta oldı dūnyeye ŧāh
- 1781 Bugün dād isterem iy ŧāhib-i baht
Ne ūskūf dilerem ne t̄ac ü ne taht
- 1782 Ne giŧi kim urınur t̄ac u ne tahta
Binür sultāndur dağı aŧa bahta³⁰¹
- [63a] 1783 Bilür bellü ki bu taht u bu devlet
Kimūndür ŧahlıg u t̄ac u bu mülket

---

²⁹⁹ Yazmada buña yazılmıŧ.

³⁰⁰ Yazmada uzuğ yazılmıŧ.

³⁰¹ Yazmada tahta yazılmıŧ.

- 1784 Baña bu işde yārī eyleye ol
Vefāsuza kılıçla söyleye ol
- 1785 Ki düşmişven yürürin dünyede zār
Özümden olmuşam udıla bīzār
- 1786 Çü Kayşer ancılayın söz işitdi
Ki aña ol kulu nice iş itdi
- 1787 Kağımağdan güle döndi yañağı
Kızardı yüzi gögerdi tudağı
- 1788 Güli nergisden anuñ tolu toldı
Dili³⁰² göñli dağı pür-nāle³⁰³ oldı
- 1789 Okıduqça dağı çok oldı derdi
Göründi taht aña kim lāciverdī
- 1790 Didi Hırrād-i Berzīn'e cihān-dār
Ki bilür kimde kim ' aql u bilü var
- 1791 Ki Hüsrev baña cāndan sevgülüdür
Hışımdur cānuma aşlı uludur
- 1792 Silīhüm var [ü] gencüm leşkerüm çok
Ne var elde ki eydem bende ol yok
- 1793 Gözüm dilerse dutmayam dirīğ hīç
Nedür hod genc ü māl u ton tīğ iç
- 1794 Cihān görmüş yazıcı bir getürdi
Ululuk tahtına karşı oturdı

---

³⁰² Yazmada diti yazılmış.

³⁰³ Yazmada nāre yazılmış.

- 1795 Cevābın nāmenüñ hüküm oldu yazdı
Ne bir sözde yañıldı vü ne azdı
- 1796 Delim hoş söz öğüt yazdı vü andan
Aña añdurdı öñdinki zamāndan
- 1797 Ki şehler rūzigārı nite geçdi
Kimi zulm itdi kim ‘adla el açdı
- [63b] 1798 Kimi tīz geçdi kimi kaldı çok yıl
Nice eglense er dünyāda yok bil
- 1799 Çü yazmağdan yazan uşandı ardı
Alup Kayşer bir erliklüye virdi
- 1800 Söz eyden gönli aydın yok azıcı
Bilü ıssı [vü] dillü vü yazıcı
- 1801 Aña didi ki var u Hüsrev’e di
Ki gönli nūrlu tāze yüzli şah i
- 1802 Benüm vardur yarağ u leşker ü genc
Çeri dirmekde hıç görmez özüm renc
- 1803 Veger olmazsa ben her yañadın māl
Direydüm her uludan diyeydüm al
- 1804 Ki gönlüñ dilegile Rūm elinden
Sen Īrān’a varayduñ tā elinden
- 1805 Alayduñ düşmenden tahtı vü taci
Olaydı Çübīn’üñ dirliğı acı

- 1806 Bu Rūm ilinde ğam yime gül işi
Ki budur çekzinen gerdūnuñ işi
- 1807 Geh arka virür [ü] geh avıdur kıl
Geh aşşı gösterür [ü] geh ziyān ol
- 1808 Bize imdi ton u māl şu dirince
Göñül aç düzelüm yirlü yirince
- 1809 İrişdi Hüsrev'ün katına ol er
Didi Kayşer sözün cümle ser-ā-ser
- 1810 Oturdu halvet odağında Kayşer
Vezīrile tanışdı hayr u ger şer
- 1811 Didi kim işbu kim bizden diler dād
Umar kim yardumumuzdan ola şād
- 1812 Ne idelüm kim bula³⁰⁴ kuvvet [ü güç]³⁰⁵
Ki kılmış bir yaramaz kıl buña güç
- [64a]** 1813 Giçilikden ola kim kırtıla bu
Eger altun bulursa yarağ u su
- 1814 Çü Kayşer'ün³⁰⁶ vezīr işitdi derdin
Kığıruñ feylesūfuñ didi dördin
- 1815 Bir anlaruñla tanışalum biz
Ne kim kolayısa şöyle koyasız

---

³⁰⁴ Yazmada bala yazılmış.

³⁰⁵ Yazmada eksik yazılmış.

³⁰⁶ Yazmada Pervizün yazılmış.

- 1816 Buyurđı Ŗayşer-i Rũm ol cihân-dâr
Ki geldi feylesũf anda hemân-gâh
- 1817 Yigidũn Ɣoca aşlı Ɣamunuñ Rũm
Ŗamunuñ gũnli yumşaq Ŗõyle kim mũm
- 1818 Oturup eski sũzi Ɣıldılar yâd
Ki biz hĩç olmaduƔ ĩrânludan şâd
- 1819 Hemân gũnden ki ĩskender gidũpdũr
Bize ĩrânlũ³⁰⁷ ne işler idũpdũr
- 1820 Nice yaƒma savaş u nice asmaƔ
YazuƔsuz Ɣan dũkũben ili başmaƔ
- 1821 Çalap gũrdi ki yavuz işleri var
‘ ĩvaş birũrdi yũzine cihân-dâr
- 1822 Sen imdi dınma dek dur ƔıƔ aradan
Çũ Sâsânĩleri ƔıƔdı aradan
- 1823 Eger Hũsrev bula tahtın [u] tâcın
Ulala vũ ala Rũm’ũn ĩarâcın
- 1824 YıƔa uçdan uca bu Rũm ilini
Yaradan ger irũrirse elini
- 1825 Bularda dĩn veyâ uş var mı bir añ
Utanursın bu ĩrânluya zĩ tañ
- 1826 Çũ Ŗayşer anlarũn işitdi sũzin
Bu gez ayruƔ dũzende dutdı õzin

---

³⁰⁷ Yazmada ĩrânluya yazılmış.

- 1827 Bir atlu ıydı şāha ayşer-i Rūm
İdüp nāmeyle ol avāli ma' lūm
- [64b] 1828 Ol uşlu ocalar didügi sözi
Şehe ' arz itdi ayşer Rūm' uñ özi
- 1829 Çü geldi Hüsrev' uñ atına atlu
Didi ayşer sözin ger hūb [u] yatlu
- 1830 Hem ol ayşer bitisin virdi añā
Sağışsuz söyledi kim batdı añā
- 1831 Çü Hüsrev gördi göñli ar oldı
Yüzi şarardı ğamdan zār oldı
- 1832 Cevābın şöyle virdi kim bu sözi
Ki eskimişdür eger ayşer özi
- 1833 amu rencümüz açdı yile virdi
Bu yolda atlarımız yile irdi
- 1834 Ki gitdük döndük işbu elden uş biz
Umusuz oluñ Īrān' dan daı siz
- 1835 Görüñ imdi atalarumuz işin
Ol üründü şehinşāhlar doışın
- 1836 Savaşı bī-dād ıldılar mı yā dād
ocalardan görüñ kimdür dutan yād
- 1837 Şor ol Rūm aşlusına çün gele tuş
Ki yavuz arğa midur yā ki bayuş

1838 Gişi³⁰⁸ kim Rūm ilinde ilde baş ol
Çalab'dan yaña hīç kıomadı baş ol

1839 Atalarumuz ol ne aslarıdı
Cihānda her biri bir serveridi

1840 Getürmezdi biri hīç gişiden nāz
Kıomazdı olmağa kimse ser-efrāz

1841 Bu sözleri kim şimdi bī-bahādur
Ki karşı başumuza ejdehādur

1842 Bir ilet Kıayşer'e bizden selāmı
Eyit kim işbu aşşısuz kelāmı

[65a] 1843 Getürmezler ulular uş öñine
Güher kim şata tuşına degine

1844 Eyü yavuz şoñ ucı bunda kıalmaz
Nesin varısa kıor hīç nesne almaz

1845 Ne oynayam ne bir dem dutam ārām
Kilīmümi meger şudan kııkaram

1846 Çü Rūmīler bitürmezler bu işi
Iyam Hākān-ı Çīn iline gişi

1847 Ne kim dindiye sözler hep tanıuğdur
Ki öñdin ban suyu³⁰⁹ top bulanuğdur

---

³⁰⁸ Yazmada yazılmış.

³⁰⁹ Yazmada yazılmıştır.

- 1848 Viribidiklerüm çün döneler tîz
Bu şâristânlu diye³¹⁰ gitdi Pervîz
- 1849 Ne az kalam bu şâr³¹¹ içinde ne çok
Çü Kayşer'den bu işe çâre hîç yok
- 1850 Didi Īrânluya kim şöyledür rây
Ki yola girevüz çün görine ay
- 1851 Baña dünyâ yaradan kıla yârî
Elümden kimsene kılmaya zârî
- 1852 Ki işüm eylik ü erlik olısar
Cihâna 'adl u ihsânım tölısar
- 1853 Gönülden incinüp Kayşer özine
Didi nâme cevâbını sözine
- 1854 Bu resme nâmede söz yazdı yazın
Degüldi Hüsrev-i şâh sözde uzun
- 1855 Kıtı yımşak eger zışt ü eger hûb
Eger merdûd u ger maṭlûb maḥbûb
- 1856 Sözüñ toğrusı acıyısa ne var
Gücüñ yitdükçe toğrı söyle sen var
- 1857 İrişdi Hüsrev işiginden atlu
Şehinşâh Kayşer'e yaraqlu yatlu

---

³¹⁰ Yazmada yazılmış.

³¹¹ Yazmada şad yazılmış.

- [65b] 1858 Çü Kayşer gördi vü oğudı nāme
Şanaduñ göñlini doğıdı nāme
- 1859 Delim endīşe buldı göñline yol
Vezīrini kığırdı katına ol
- 1860 Didi gözlegil sen işbu rāzı
Bula mı Hüsrev ayruq izz ü nāzı
- 1861 Kığırdı bilge çok feylesūfı ol
Anlardan şordı geçmiş işleri bol
- 1862 Görüñ didi çü Hüsrev kıla savaş
Ola mı yig ü yāhūd hor yavaş
- 1863 Alu olasıyısa yağıdan ol
Aña biz diyelüm Çin'e revān ol
- 1864 Koyalum anı biz Hākān'a varsun³¹²
Çü derdi katıdur dermān ursun
- 1865 Veger gālib olırsarsa yağıdan
Atası bigi yağılar tağıdan
- 1866 Yıgdür virevüz şuyı biz aña
Meger kīni unıdup eylük aña
- 1867 Çü bilge diñledi şehūñ sözini
Açuban eski zīcūñ ol yüzini
- 1868 Aña ılduz bilenler baqdılar hem
Tefekkür eylediler cümle bir dem

---

³¹² Yazmada bir Hākān vursun yazılmış.

- 1869 Şoñucı didi ılduz sayıcı er
Bu resme Qayşer'e iy şāh-ı server
- 1870 Gözetdüm eski zıci çok bugün
Ki ılduzdan anı düzdi Felātūn
- 1871 Yaqında giç degül Hüsrev ola şāh
Qamu Īrān-zemīne ol şehinşāh
- 1872 Otuz yıl böyle vü dağı sekiz yıl
Yavuz yıl esmeye andan yaña bil³¹³
- [66a] 1873 Çü Qayşer diñledi didi vezīre
Ki rüşen oldı işbu rāz-ı tīre
- 1874 Vezīri didi kim çün göstere yüz
Bu dönen gökde bir aḥvāli ılduz
- 1875 Sevilmez bilü varlığıyla ol
Sen anuñ devletiyle kāmurān ol
- 1876 Çü Hüsrev bundan ol Hākān-ı Çīn'e
Vara vü yardımcıun şuyı bine
- 1877 Ala düşmenden ol Īrān-zemīni
Ola şeksüz qaқыup bize kīni
- 1878 Nażar kıl işi bizden yig bilürsin
Bu işe nice endīşe kılursın
- 1879 Pes andan didi Qayşer yig ola bu
Ki şāha virevüz genc ü yaraқ su

---

³¹³ Yazmada yıl yazılmış.

- 1880 Sözi nice añam yigdür ki ben genc
Virem şāha meger ki az ola renc
- 1881 Pes andan nāme yazdı şāha girü
Çok alķış üstine alķış virü
- 1882 Ki uşlularıla biz tedbīr kılduķ
Eyü yavuzda rāyı bir kılduķ
- 1883 Tanışduķ dürlü işi söyledük biz
Girü öñdüñki yola ķoduķ uş iz
- 1884 Dükendi imdi ol öñdüñki söz hep
Uş açdum genc ben ol deñlü kim tap
- 1885 Bu İstanbul içinde anca su var
Ki anlar bekleyübilür il ü şār
- 1886 Görem her dürlü iş ü söz oñadın
Direm leşker her il ü her yañadın
- 1887 Çü bir bir dirile leşker kapuya
Iyam ķamusı varalar tapuya
- [66b] 1888 Bu bunca söz ü sav [u] rāy urmaķ
Eger ağduķ eger ķolay durmaķ
- 1889 Anuñçun didi kim bu eski sözi
Getürdi araya söz bilen özi
- 1890 Ol oħtın Erdeşir'üñ ođlı Şāvūr³¹⁴
Cihānı taldurupdı al u tut ur

---

³¹⁴ Yazmada şabur yazılmış.

- 1891 Segirdimidi vü kıрмаğ u yağma
Dağı gücile kın olmışdı peydā
- 1892 Geç andan Hürmüz'i añ ve ubād'ı
Ki anlaruñ yoğıdı ile dādı
- 1893 Çü ilde almadı bir şār-ı ma' mūr
amu Rūmī erenler oldu mehcūr
- 1894 Eger Rūmī eren dutdıysa kīne
apuñ dañlamasun biz od bu kīne
- 1895 Göñül baqlamağa hīç dimezüz dīn
Bize olmasun iş yavuzluğı kīn
- 1896 Cihānda oğrulıkdur iş bize
Getürmez egrilik teşvīş bize
- 1897 ıgırduğ anları kim gördiler güç
Delim söz söyledük anlara şoñ uc
- 1898 amunuñ göñlin itdük sözile pāk
Helāk iden ağıularını tiryāk
- 1899 Sözi düketdük anda kim bularuñ
Biri añmaya eski rūzigāruñ
- 1900 Ne kim geçdiyse şūr u ceng ü gāvğā
Dağı an dökme il yıkmağ u yağma
- 1901 Ne kim buyruğ olursa cümlesi rām
Oluban söz dutarlar aş u ger 'ām

- 1902 Hemân virmek gereksiz dil bize siz
Ki yavuz şanmaya siz Rûm'a hergiz
- [67a] 1903 Eyit kim nice kim Īrân'a ben şâh
Olam Rûmî erenler kılmaya âh
- 1904 Dağı bir Rûm elinde kim varı³¹⁵
Gözetmeye ne genc ü ne tavarı
- 1905 Getürüñ bu dilekleri yirine
Çomañ kim Rûm eri sizden yirine
- 1906 Hışımlık kılalum [u] yâr olalum
Biri birimize hem yâr olalum
- 1907 Size her vaqt ki uğraya bir iş
Veger savaş ola vü şûr u doķıř
- 1908 Çamumuz yâr olalum u çarındaş
Çoyalum bir yaña kîmile savaş
- 1909 Çü kılmaya dilek bu şâr u ilden
Dutarsız kîn çolarsız kibr ü yilden
- 1910 Bize bir ' ahd-nâme yazuñuz berk
Çıluñ yavuzlığı vü kîneyi terk
- 1911 Aña uruñ şehâne mühr ü hergiz
Dağı kîn yolına başmayalum iz
- 1912 Hem Īrec kîni sözün açmayalum
Sıyup çavl egri yola kaçmayalum

---

³¹⁵ Vezin kusurlu.

- 1913 Bir olsun şimdiden Īrān'ıla Rūm
Daḥı bizden ne yadlıġ [u] ne ceng um
- 1914 Benüm perdem içinde bir kıızım var
Ki devletlūdudurur bilmek aña yār
- 1915 Dile benden aru dīnümüzile
Bizüm yolumuz u Īnümüzile
- 1916 Ki Ḳayşer urıķı toġa bir oġul
Īrec kĪninden aru duta göñül
- 1917 Savaşdan iki şu olmaya 'āciz
Çekişmek ḳalmaya arada hergiz
- [67b] 1918 Göñül gözinden ger örtü şoyasın
Bu sözi toġruluk diyü şayasın
- 1919 Ulaşmaḳdan ḳala peymānumuz çok
Çalap'dan bundan artuḳ şanumuz yok
- 1920 Geçelden hoş-nüvāz u dem-i Pirūz
Geçüpdür ay u yıl u gice vü rüz
- 1921 Ki virdiler ikisi baş yile³¹⁶
Çü şāh dād itmez oldıydı ile
- 1922 Dürüşdi hoş-nüvāz öziyle Pirūz
Çıḳarmaya başından bu cihān toz
- 1923 Çü Pirūz anuñıla ḳıldı savaş
Yile virdi savaşda cānıla baş

---

³¹⁶ Vezin kusurlu.

- 1924 Suyı vü bahtı virdi cümle yile
Gider uş kılmasa şāh dād ile
- 1925 Yigitsin şimdi sen hīç görmedüñ iş
Dilerseñ dünye talı vire yemiş
- 1926 Kavulsuz gişiyе olmayıgör yār
Kefensüz ölsün ol kim kavli yoğ var
- 1927 Gücüñ yitdükçe kavli sıma bekle
Veger geñsüz sınursa girü ekle
- 1928 Kimüñ kim kavli yoğsa dīni hem yoğ
Kimüñ kim kavli vardur dīni var çok
- 1929 Şehe tahtıla tacı kıldı nefrīn
Ki kavli yoğ u hem gönlinde var kīn
- 1930 Sözümi añla vü yazgıl cevābın
Gözetgil işüñ ü sözüñ şavābın
- 1931 Bu rāzı bilmesün yazıcı gizle
Yolı her gişiden şorınca izle
- 1932 Cevābın nāmenüñ çün oқыyam ben
Bilem kim nice sağınç eyledüñ sen
- [68a] 1933 Hemān-dem açça ıyam ton u hem şu
Kıomayam hātıruñ içinde kaygu
- 1934 Ne gişi kim kıatuñda ol uludur
Bilüsi artuğ u yüzi şuludur

- 1935 Eger kīnūñ aña varısa gider
Göñüldeñ erligile kīne düşer
- 1936 Suçın anuñ yaradana bağışla
Eyle yağıya eylük sağışla
- 1937 Dilerseñ kim saña yārī kıla baht
Dutasın il ü şu vü tâc u hem taht
- 1938 Elüñ ilüñ tavarından kısa dut
Kağımaq ger gelürse göñlüñe yut
- 1939 Saña yaqın gişi göñlini kıl şād
Dağı dervīş özin kayğudan āzād
- 1940 Çü bağışlayasın feryād iresin
Nite tahtuñı sen yile viresin³¹⁷
- 1941 Ne şāh kim bahtiyār oldı vü bīdār
Eline aldı düşmeden nigeñ-dār
- 1942 Çü düşmeden yavuzlık görmediler
Şeh oldılar ‘ācizlik³¹⁸ görmediler
- 1943 Biz imdi dilerüz tapuña beglik
Bulasın ögüdümüz ile yeglik
- 1944 Kırısun diyü nāme Kayşer-i Rūm
Buyurdı yazıcı saçdı biraz kum

---

³¹⁷ Yazmada varasın yazılmış.

³¹⁸ Yazmada yazılmış.

- 1945 Çü nokta urdı her bir müşkile ol
Mühürledi bitiyi müşkile ol
- 1946 Yüzügi қаşıла basdı mühür tız
İydı elçile kim oқыya Pervız
- 1947 Çü nāme geldi şāha oқıdı şāh
Ulaşmaqlıq sözinden oldı āgāh
- [68b] 1948 Didi Īrānlulara kim bugün gün
Göñül üstinde seyr ider digergün
- 1949 Ki Қayşer nāme ıydı tolu alқış
Sözi cümle ögüt ögüt olur iş
- 1950 Dilek budur ki öñdünki geçen kın
Kīniyile diñlene dürlü miskīn
- 1951 Dağı savaşmaya Rūm'ıla Īrān
‘ İmāret cengile olmaya vīrān
- 1952 Cevāb Īrānludan işitdi şöyle
Ki dāyim barışık sözini söyle
- 1953 Ki kaçan kim aradan gide kīne
Nite olıcaқ gişi tahtuña bine³¹⁹
- 1954 Eger hāşıl olursa bu murāduñ
Yazalar cümle şāhlar tāca aduñ
- 1955 Çü anlaruñ sözün işitdi Hüsrev
Buyurdı halvet ol yād gişiden ev

---

³¹⁹ Vezin kusurlu.

- 1956 Buyurđı atına yazıcı durdı
Divit iinde  anber mşke ordı
- 1957 Harir stine gendü yazdı nme
Anucun ayşer'e ol nk-nme
- 1958 Sözi udan uca hep Pehlevi'ydi
Yazusı hbıdı vü Hsrevi'ydi
- 1959 Ki Hsrev şöyle ılır  ahd u peymn
Ki nice kim teninde olısar cn
- 1960 Nice kim şh olam ola yirüm tat
Ola İrn benüm hem tc u hem tat
- 1961 Getürü dimeyem bcını Rüm'ü
Suya buyurmayam ki gret umu
- 1962 Ne şristn kim aldu Rüm elinden
atı cengile Rümler elinden
- [69a]** 1963 amusın ayşer'e virdüm ser--ser
ü ayın atam oldu imdi ayşer
- 1964 ızın daı ki arıdur uşşı bol
Anadan atadan gevherlödür ol
- 1965 Atası buyruıla dilerin ben
Anuıla saryum eylerin³²⁰ ben

---

³²⁰ Yazmada yazılmış.

- 1966 Ol Īrānlu eren³²¹ ki vir baña su
Dağı kızuñ ki uşludur [u] hoş-ḥū
- 1967 Yalansuz kīne götürdüm aradan
Bu söze tanuḡ olsun ol yaradan
- 1968 Bir³²² oldı şimdiden Rūm'ıla Īrān
‘ Īmāret ola ḡanda varsa vīrān
- 1969 Yazılmış ḡaṡṡumıladur bu nāme
Ki rūşendür yazum ḡaşşa vü ‘ āma
- 1970 Ḳodum bu nāmeye mührümi ben uş
Mühürden ṡolu oldum kīneden boş
- 1971 Bu ḡavli şımayam var olduḡumca
Bu Īrān'da cihān-dār olduḡumca
- 1972 Ne kim didüñise sen ta‘ cille yi
Aşa kim başlamışsın tīzrek yi
- 1973 Çü ol sözleri ḡıldı şöyle ol yād
Ḳıḡırdı geldi tīz Ḳurşīd-i Ḳarrād
- 1974 Aña virdi şehāne ‘ ahd u nāme
Ki ilte Ḳayşer'e ol nīk-nāme
- 1975 Subaşı yil gibi durdı yirinden
Ata bindi gönüldi leşkerinden

---

³²¹ Yazmada urun yazılmış.

³²² Yazmada biter yazılmış.

- 1976 Segirdü geldi ayşer atına tız
Biti virdi ki³²³ yazmışıdı Pervız
- 1977 ü ayşer nāmenüñ mührini açdı
Oıdı sözlerini incü saçdı
- [69b] 1978 Buyurdı kim her uşlu yine geldi
Gişi kim söz dimekden incü deldi
- 1979 Tanışdı anlaruñla ayşer-i şāh
Ki iy siz uşlular hep oluñ āgāh
- 1980 Ki almadı bu nāmeyle bahāne
ü Īrān'ıla Rūm oldu yegāne
- 1981 Bu işe biz nice dermān ılalum
Şeh-i Īrān'la ne peymān ılalum
- 1982 Örüdüdüldir ol cümle ulular
Cevābıçun şehe yüzi sulular
- 1983 Ki biz amu giçiyüz sen ulusın
Bu Rūm'uuñ ayşer'isin hoş-ūlusın
- 1984 Yigin apuñ ılur fermān senüñdür
Tenümüzde dilerseñ cān senüñdür
- 1985 ü ayşer diñledi ol sözlerini hep
amuya alkış itdi anca kim ap
- 1986 Oıdı ayşer özi pıřekārı
Aña didi ne kim endıřevārı

---

³²³ Yazmada kim yazılmış.

- 1987 Uzun fikrile bir h̄ile³²⁴ düzetdi
Ol Īrānlu eren ‘ aqlın gözetdi
- 1988 Buyurdi düzdi bir tuz kız tılısmı³²⁵
Ki fark itmezdi andan kimse cismi
- 1989 Oturmış bir güzel ‘ avrat işi nāz
Yüzi udlu güzelliğe yiñi yaz
- 1990 İki yanında gökçek qaravaşlar
Qamuda gül yañaqlar qara qaşlar
- 1991 Oturmışdı ol taht üzere epsem
Yüzi gün gözi yaşlu özi pür-ğam
- 1992 Çü düzdi ol tılısmı bilge üstād
Didiler Qayşer’e vü oldılar şād
- [70a] 1993 Bağışladı delim cādūlara māl
Delim aqça vü tonlar dikme vü al
- 1994 Didi Güstehem’e k’iy ad issi server
Qızum varıdı bir zībā vü dil-ber
- 1995 Çü boy çekdi gelinlik oldı ol ay
Hışım varıdı (...) ³²⁶
- 1996 Aña ‘ Īsā yolınca virdüm anı
Bilüsüzlükden ol server revānı

---

³²⁴ Yazmada mīle yazılmış.

³²⁵ Yazmada fer tılısma yazılmış.

³²⁶ Yazmada اوساؤ بائرب yazılmış.

- 1997 Sarâyına viribidüm anı şād
Elinden rûzigāruñ kıldı feryād
- 1998 Revānı yigidüñ göklere pervāz
Çılup oldı cihānda ‘ömri gey az
- 1999 Oturmışdur ol imdi yaslu derdi
Çılup rûşen günini lâciverdī
- 2000 Ögütlerseñ revā ola ol ayı
Ki bilürsin nedür sözüñ kolayı
- 2001 Aña Güstehem eytdi şöyle kılam
Ögüdile gözi yaşını silem
- 2002 Tılışmuñ katına ad issi vardı
Dirüp başına ne kim uşşı vardı
- 2003 Çatında Güstehem oturdı ğamnāk
Ögüt virürdi ol yasluya bī-bāk
- 2004 Didi aña ki iy Çayşer kıızı dād
İşe uşlu ğişi kılmaya feryād

ÇAYŞER-İ RŪM BĀNŪYI GŪSTEHEM ALUP ÇIZI MERYEM ÇATUNA İLEDŪP

- 2005 Kimesne bulmaz ‘ömre pâdişāhlık
Ne aşlan bīşede³²⁷ ne şuda balık
- 2006 Ölümünden hīç boyun olmadı āzād
Ölümçün yaradıldı ādemī-zād

---

³²⁷ Yazmada beytinde yazılmış.

- [70b] 2007 Göñül kayguya virme unıd āhı
Ki ne yoqsulı or lm ne řāhı
- 2008 Szi yilidi cmle pehlevānuñ
Ki dilszdi v cānsuzdı ten anuñ
- 2009 Yaşını barmağıla her zamān ol
Silerdi yig [] ılmazdı fiđān ol
- 2010  tañladı Gstehem ol işi
ığıru ayşer aña ıydı gişi
- 2011 Nite grdñ didi işbu ızum sen
Ki yasından³²⁸ anuñ ayđuluvan ben
- 2012 Didi virdm ğt yoğımış uşşı
đdm virmedi h aña aşşı
- 2013 İkinci gn didi Pāl'ya ayşer
Ki bugn Endiyān'la sen iy mihter
- 2014 Dağı řāvrıla varuñ bu ıza
Ola kim utana syleye size
- 2015 Ola kim đdñz diñleye ol
 bile hrmetñz ' ađluñuz bol
- [71a] 2016 mdm var ki vire bir cevābı
 andan iřidesiz bir hiťābı
- 2017 Bes ol yaslu elinden olam āzād
Anuñ ağlamağından āh u feryād

---

³²⁸ Yazmada yaşından yazılmış.

- 2018 Durup ol üç ulu er her yañadın
Eyitdiler aña sözüñ oñadın
- 2019 Cevābuñ yüzine açmadılar göz
Vefāsuz ‘ avrat anda dimedi söz
- 2020 Dutup Qayşer qatına geldiler zār
Bu hāli söylediler çār u nā-çār
- 2021 Ki nice kim ögüt virdük aña biz
Cevāb işitmedük dilinde hergiz
- 2022 Çü oñmadı ol üç uşlula tedbīr
Didi Hārrād-ı Berzīn’e cihān-gīr
- 2023 Ki iy ad ıssı yazıcı hünerver
Şehinşāh hāzretinde yig ü server
- 2024 N’ola varup görürseñ kızum özin
Ola kim işidesin tatlu sözin
- 2025 İdi Hārrād-ı Berzīn’i³²⁹ cihān-dār
Didi eyvāndan yaslu kıza var
- 2026 Çü vardı qatına Hārrād-ı Berzīn
Doğuşmış gördi aña qayğu gözin
- 2027 Başın gördi vü tācın yüzini hem
Gözinden eksük olmaz bir zamān nem
- 2028 Öñinde durdı bir dem sildi yaşın
Selām eyler gibi bir egdi başın

---

³²⁹ Yazmada Berzīne yazılmış.

- 2029 Çü taht üstinde aña tapu kıldı
Tılışımduğın anuñ uşlu bildi
- 2030 Gözetdi ‘avratı ayğa başdan
Halâyıq gördi çevre qaravaşdan
- [71b] 2031 Delim söz didi ‘avrat dınmadı hıç
Delim endişe kıldı göñlini pıç
- 2032 Didi kim ger bu ‘avrat ögini gam
Alupdur qaravaşlar niçün epsem
- 2033 Duruban bir bulardan çıkmaz āvāz
Ne çok söyler var arada vü ne az
- 2034 Eger yaş ise şol gözinde gey nem
Gerekdi lahza lahza oladı kem
- 2035 Öñinde bir araya dökilür yaş
Ne sola vü ne şağa burur ol baş
- 2036 Yaşı çevre saçılmaz hıç gözinden
Elin ayruq yire kıomaz dizinden
- 2037 Eger bu gövdede bir cān olaydı
Niçün ancaq öñi cünbān olaydı
- 2038 Ne cānı var bu şeklüñ hem ne cismi
Düzüpdür feylesüf işbu tılışımı
- 2039 Gelüp Qayşer kıatına didi Hırrād
Ki bu ay yüzlüde yok ‘adlile dād

- 2040 Tılışm itmişler ol Rūmı erenler
Ki añlamadılar öñdin görenler
- 2041 Delim güldi çü Qayşer Rūm işitdi
Tudağın açdı dişini işitdi
- 2042 Aña didi cihānda çok zamān qal
Seni dünyāda bulmasun yavuz hāl
- 2043 Ki Hüsrevler qapusında olasın
Vezīr anuñıçun kim kethüdcāsın
- 2044 Evüm vardur didi bir tañlamalu
Ki oq irürmez aña qatı yaylu
- 2045 Göricek bilesin didi ki n'ola
Tılısm veyā Çalap işi mi ola
- [72a] 2046 Dönüp Hırrād-i Berzīn vardı aña
Mu' allaq atlu gördi batdı taña
- 2047 Girü Qayşer qatına geldi özi
Eyitdi şöyle ad issine sözi
- 2048 Ki ol atlu demürden dur muşavver
Hem ol miqnātısdandur³³⁰ müdevver
- 2049 Sağışsuz alkış itdi Qayşer aña
Ululuk lāyık oldı didi saña

---

³³⁰ Flemming miqnātısdandurur şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 356).

- 2050 Eyü sözler³³¹ eren senden³³² işidür
Tapuñ Īrānluda uşlu gişidür
- 2051 Ne şāhuñ kim apusunda ola bir
Senüñ gibi gişi kim ıla tedbīr
- 2052 Anuñ şeksüz irişür başı aya
Hezārān āferīn sen kethüdāya
- 2053 Delim altun aça at u dīnār
Delim ıymetlü tācı dürr-i şehvār
- 2054 Aña virdi vü ıldı āferīn çok
Didi Īrān'da hergiz beñdeşüñ yok
- 2055 Çü ayşer bildi kim dirildi hep su
Cihān tozdan şanasın oldu Hindū
- 2056 Üründü ıldı Rūmī yüz biñ er ol
Savaşçı her birinüñ erligi bol
- 2057 Silāh u aça virdi at u çoal
Bir atluya çeriden dimedi al
- 2058 Anuñ bir kızı vardı adı Meryem
Yavaş u bilüsi çok göñli hurrem
- 2059 Nigārın ru-ı hüsñüñ gögi ayı
Saçı hindī vü uluñı Hıāyī
- 2060 Yüzine arşu yüz omış yire Rūm
Yañağı şeb-çirāg ol resme kim mūm

---

³³¹ Yazmada sözleri yazılmış.

³³² Yazmada sen yazılmış.

- [72b] 2061 Gibi mercāna yüz biñ ta' ne urmuş
Saçı cān yolına yüz ağı kırmış
- 2062 Dem-i 'İsā olup sözinde peydā
Ki hem Meryem'den olmuşdur Mesīhā
- 2063 Getürdi araya anca cihān ol
Ki töldi at [u] kıtırdan ulu yol
- 2064 Döşekler atlas u dībā-yı Rūmī
Ki naqşı altun ebrüşimdi bümü
- 2065 Çok altun āleti cevher nigārı
Delim yāķūt [u] dürrī-yi şehvārı
- 2066 Delim la' l ü delim tonlar çok altun
Dağı çok³³³ Rūm atlası dībā olsun
- 2067 Dağı çok bilezük hem küpe vü tād
Çalab bileydi incüsin taşın kaç
- 2068 'İmārı düzdi dört altundan lü'lü'
Hacı şehvār güherdenidi tolu
- 2069 Kulu üç yüzlü erliklü vü ayık
Eyer uyanları altunlu bayık
- 2070 Kıravaş üç yüz ay mānendi kaç
Kimi Çerkes kimi Rūm kimi Kırçāk
- 2071 İki yigirmi Rūmī hādimi hem
Perī yüzlü kaması hūb u hurrem

---

³³³ Yazmada çok delim yazılmış.

- 2072 İdi³³⁴ hem feylesūfuñ dördüni ol
    Kamu uşlu bilen āyīne hem yol
- 2073 Didi cümle sözün anlara Kayşer
    Dağı Meryem özine ol dil-āver
- 2074 Döşekden tondan altundan gümüştän
    Bilen Rūmī bilü ıssı sağıştan
- 2075 Sağış dutmağda görüydü delim renc
    Ki üç yüz biñ er artuğıdı ol genc
- [73a] 2076 Şehūñ ilçilerine virdi çok māl
    Ki hoş oldı kamuda hātır u hāl
- 2077 Delim ton virdi biz ü altun u at
    Delim çuğal u yarağ yarağ u yat
- 2078 Dağı yazdı alardan şükri şāha
    Ki lāyıkdur kamusı pādīşāha
- 2079 Yaraşur rāz var olursa Pālū
    Ki kamu uslulardur andan alu
- 2080 Gişi Hārrād-ı Berzīn'den yigi hīç
    Ne görüdi ne göre anuñ gibi hīç
- 2081 Anuñçun bunı yaratdı yaradan
    Ki ola āşikāra cümle penhān
- 2082 Dururdu şayan ılduzları örü
    Gönilmek vaqtinüñ sa' dını görü

---

³³⁴ Flemming ve Güneş iydi şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 357), (Güneş, 2010: 485).

- 2083 Yola ol gün [ki] Hüsrev sürdiydi at
Ki dir Behrām-rüz ol güne hep Tāt
- 2084 Eyü fāl u eyü ılduzıla ol
Eyü iqbāl u kıtlu yüzile ol
- 2085 Bile ol gün eşdi Qayşer özi
Bu gez dördünci gün ol işbu sözi
- 2086 Didi kim varmadın İrān zemīne
Quşağuß şeşme vü hem açma sīne
- 2087 Yalıncağ görmesün Hüsrev tenüñ hıç
Yüzüñden gitmesün örtü senüñ hıç

HÜSREV MERYEM'İ ALUP QAYŞER-İ RŪM BEĞİNE GÖNDERÜR

- 2088 Duruban alqış idüp didi Qayşer
Ki saña tapucı bu çarh-ı aħzār
- 2089 Savaşçı er Niyetüs qardaşıydı
Ki savaşda çerisinüñ başıydı
- [73b] 2090 Aña didi saña Meryem yaqındur
Hışımdur qanda dīnde hem yaqındur
- 2091 Sımarladum saña kıızı vü mālı
Düzenlü bu çeriyi dürlü hālī
- 2092 Niyetüs dutdı ol kılluğa boyın
Çevirdi Qayşer ağlamaqda boyın
- 2093 Boyun dutdı Niyetüs ol sözine
Dönüp Qayşer getürdi yaş gözine

- 2094 Giderdi su velī sıǵmazdı yola
Niyetūs öñ baquban saǵa şola
- 2095 Elinde gürzi vü düzerdi şuyı
Özi alçaq velī tündidi hūyı
- 2096 Çü şuyuñ geldüğini bildi Hüsrev
Çerisile ‘ azīmet kıldı Hüsrev
- 2097 Çü subaşlarınıñ tozı belürdi
‘ Alemler görünüp leşker gelürdi
- 2098 Ne su kimse bulıtdan kılmadı fark
Eren çuqal ışıq içindeydi ğark
- [74a] 2099 Ol ad issi suyı Hüsrev çü görđi
Yüzi güldi düşini hayra yordı
- 2100 Göñül aydın kıluban güldi qatı
Uruban ökçe sürdi qara atı
- 2101 Niyetūs’ı görüp kuçdı görüşdi
Delim şordı aña yavlaq girişdi
- 2102 ‘ İmārīden yaña tız atı sürdi
Yüzini Meryem’üñ çün anda görđi
- 2103 Anı şordı vü öpdı öz elini
Sevindi görüben gökçek gelini
- 2104 Getürdi leşkeri perde sarāya
Döşetdi³³⁵ bir oda ol gizlü aya

---

³³⁵ Yazmada dutdı yazılmış.

- 2105 Oturdu söyledi anuñla üç gün
Çü dördüncide açdı yüzini gün
- 2106 Kõnuqlık kıldı bī-endāze gey toy
Didiler şu erine yi iç ü toy
- 2107 Niyetūs'ı oqutdı Hüsrev-i şāh
Bile güli³³⁶ ki savaşıydı āgāh
- 2108 Çeri başlarını ger çok [u] ger az
Kimi kim ol çerideydi ser-efrāz
- 2109 Çü Hüsrev gördi ol üründü suyu
Savaşı atluyı hep tünd-ḥūyı
- 2110 Çala[b'a] āferīn kıldı öginde
Ki yaratduğı yirinde göginde
- 2111 Bulumaz uşlular hergiz bahāne
Anı öger gelen gişi cihāna
- 2112 Didi ol ululara kim yaradan
Baña yārī kılurısa aradan
- 2113 Götürem³³⁷ erligile düşmeni ben
Baña gülşen aña yir ola külhān
- [74b] 2114 Hele siz diñlenüñ içüñ ü yiyüñ
Ne siz işidüñ ne ḥayr u şer diyüñ

---

³³⁶ Yazmada yazılmıştır.

³³⁷ Yazmada getürem yazılmış.

- 2115 Yidi gün yidiler hem içdiler şād
Göñül yüz dürlü қayğulardan āzād
- 2116 Sekizinde çeriyi düzdi ol hūr
Felek mānendi tīz gök ü pūr-nūr
- 2117 Göge āvāze³³⁸ çıқdı çalup kūsī kūsı
Havā su³³⁹ tozılayıdı ābnūsī
- 2118 Çeriyile geldi Āzerbāygān'a
Uma tahtın ki virdi rāyigāna
- 2119 İki hafta olıcaқ қondı hep su
Ne yirde қondılarsa қurudı şu
- 2120 Ol ilde varıdı bir yazı gey giñ
Siz aña iy eren gül yazusı diñ
- 2121 Sarā-perde uyup қondı cihān-dār
Bile қondı çeri oldı cihān-dār
- 2122 Niyetūs didi mihter bu suya
Sen alğıl tā ki hep şu saña uya
- 2123 Ol aradan bahādurlarıla ol
Ata қamçı uruban gözledi yol
- 2124 Segirdüben giderdi yola özi
Kim uğrasa yolu şormaқdı sözi
- 2125 Ol araya ki Muşıl İrmenī'di
Şanasın gövdesi pīlūñ teniydi

---

³³⁸ Yazmada avan yazılmış.

³³⁹ Yazmada hāvasuz yazılmış.

- 2126 Çerisindeydi Bendü aña hemrâh
Ki tayı dirdi Bendü'ya şehinşâh
- 2127 Çü Hüsrev geldüğini bildilerdi
Şehi qarşulayı gönüldilerdi
- 2128 Çeri öninde ol iki dil-âver
Baqup gördi ikisi dağı server
- [75a] 2129 Didi Güstehem'e şol iki atlu
Segirdüben gelür yaraqlu yatlu
- 2130 Bir anları gözet gör kimler ola
Segirdü nite girdiler bu yola
- 2131 Didi Güstehem şöyle k'iy cihân-gîr
Şol ablağ atluya añlayu bağ bir
- 2132 Qarındaşumdur ol Bendü-yı³⁴⁰ server
Bir ayruğ şu eridür yârî ol er
- 2133 Aña Hüsrev eyitdi kim ne dirsın
Sen ol Bendü gamın şöyle mi yirsın
- 2134 Eger diriyise zindânda ola
Ölü şâh dârıla meydânda ola
- 2135 Didi Güstehem şâha yime qayı
Nazar kıll oldur ol tapuña tayı
- 2136 Yağın gelsün ger olmazısa Bendüy
Bu Güstehem'ün qanın dökmege uy

---

³⁴⁰ Yazmada Bendüsî yazılmış.

- 2137 İrişdiler hemān-dem şehriyāra
Yaya oldılar anlar āşikāra
- 2138 Çü Hüsrev kıatına yaklaşdı anlar
Ol iki big ögilmiş pehlevānlar
- 2139 Tapu kıluban ögdilerdi řāhı
Kul ol hoşdur ki öge pādiřāhı
- 2140 řorup Hüsrev didi Bendū'ya kim ben
şanur idüm toprağa girüpsin sen
- 2141 Eyitdi Hüsrev'e ol hālini hep
Eyü yavuz gečen ahevālini hep
- 2142 Aña ne resme eylük itdi Behrām
Anı kırtardı³⁴¹ gendü gitdi Behrām
- 2143 Dağı ol çāreyi kim itmişidi
Tonı řāh aña kıoyup gitmişidi
- [75b] 2144 Geyüben tonı çıkıduğını şama
Ne dil virdüğini Behrām-ı hāma
- 2145 İşidü ağladı kıldı delim āh
şol yoldařuñ ne gişidür didi řāh
- 2146 Didi řāha budur Mūřıl-ı mihter
Ki ata binmedi buncılayın er
- 2147 Tapuñ İrān-zemīnden gideli bu
Ne rāhat görđi bir yirde ne uyku

---

³⁴¹ Yazmada kırtardı yazılmış.

- 2148 Yola baqardı kim şāh-ı cūvān-baḥt
Gele yarışdura eyvānıla taḥt
- 2149 Hemīşe yiri vü yazıyı³⁴² vü tağ
Ne bāğçe istedi ne sebze ne bāğ
- 2150 Sarāyı çādırumuz gāh olupdur
Şehūñ sevgüsiyle gönli ʔolupdur
- 2151 Çerisi var bunuñ kim sağışı yoğ
Silāḥ u genci var u altını çoğ
- 2152 Gidelden şāh özi Rūm iline ol
Küyerdi³⁴³ şehriyāra gözleyüp yol
- 2153 Didi Mūşīl'e Ḥüsrev iy cihān-dār
Ki bizde ol emekde minnetüñ var
- 2154 ʔapuñ bizden ululıq adı bula
Ululıguñ adıla dünya ʔola
- 2155 Aña Mūşīl eyitdi k'iy cihān-dār
Buyurursañ ʔuluña ḥāḫırum var
- 2156 Ki öpem üzengüde ayağüñ ben
Ki yoluñda fidādur³⁴⁴ cānıla ten
- 2157 Aña Ḥüsrev didi gördüñ delim renc
‘İvağ ol renc bulasın delim genc

---

³⁴² Yazmada yazıdı yazılmış.

³⁴³ Yazmada geyerdı yazılmış.

³⁴⁴ Yazmada nidādur yazılmış.

- 2158 Ola hāşıl ne kim varsa murāduñ
Cihāna eylügile ʔola aduñ
- [76a] 2159 Uzatdı üzengüden ayağın şāh
Segirdü vardı ʔatına hemān-gāh
- 2160 Şehüñ öpdi rikābın hem ayağın
Delim mihrile şolın gāh sağın
- 2161 Buyurdı Mūsīl' e şāh bindi ata
Oğul anuñ gibi ʔazansa ata
- 2162 Viribidi uyanuğlarını şāh
Ki olalar cihān işinden āgāh
- 2163 Çü oldı Nīmrüz' uñ suyu āgāh
Ki yoldan irdi sula Hüsrev-i şāh
- 2164 ʔamuyı bağladılar kūsı bile
Çeri dirneşdi gelmez vaşfı dile
- 2165 Bu bilmekden sevindi her ʔarafdār
Segirdü geldiler hep Hüsrev'e yār
- 2166 Çü Behrām'a hāber irişdi kim uş
Suyından Hüsrev'üñ düşdi ile cūş
- 2167 Yine şahlıg [u] ferri tāze oldı
Çerisi dağı bī-endāze oldı
- 2168 Çeriden ürdi bir ad issini ol
Hışımdı çün biline hem nīk-ğāh ol

- 2169 Ki erliklüyidi vü bilisi bol
Ki adıyıldı Dārā-penāh ol
- 2170 Yazıcı [ol] kığırdı atına tız
Buyurdı kim ola sözden güher-rız
- 2171 Bitiler yazdı ululara penhān
ıla va‘ de delim in‘ām u ihsān
- 2172 Bitiyi übīn‘den görü özine
Daı Güstehem‘e Bendü özine
- 2173 Daı Şāvūr‘a³⁴⁵ vü hem Endiyān‘a
Ki sayılur biri on pehlevāna
- [76b]** 2174 Biti baı cihān yaradan adı
Ki dürlü ni‘ mete ol virdi dadı
- 2175 Yaradan yir ü gök ü dürlü ayvān
Yiri sākin ılan ü ar-ı gerdān
- 2176 Pes andan yazdı amuñuz el açuñ
Yavuz uslu ehi oyup [u] açuñ
- 2177 Ki Sāsān tomı olalı cihānda
Ne āzād ıldı³⁴⁶ rāat ne cihānda
- 2178 Bu Sāsānī erenden ummañ ihsān
Ki sögütten degül yāūt āsān
- 2179 ü bu nāme irie apuñuza
Bilüñ kim geldi devlet apuñuza

---

³⁴⁵ Yazmada niabur yazılmı, Flemming Şāpūr‘a eklinde okumu (Flemming, 1974: 362).

³⁴⁶ Flemming aldı eklinde okumu ((Flemming, 1974: 362).

- 2180 Benüm atumda bellüdüür yirüñüz
Göñül dutmaya yavuz hibirüñüz
- 2181 Çü bir gezden berü ‘azm idesiz siz
Guşsa yol bulmaya göñlüme hergiz
- 2182 Ne Rüm’dan üşenem ne leşkerinden
Ne erliksüz yaradan mihterinden
- 2183 amunuñ başını alam [u] tahtın
Yarağın yatını vü cümle rahtın
- 2184 odı ol nâmelere mühri Behrâm
Dilerdi ıla ol ad iss’lerin râm
- 2185 Şehinşâh dergâhına geldi ol cüst
Yürüyü gâh ivmekle vü gâh süst
- 2186 Ululuk gördi anda delim su
Ki didi bunlara anda yite şu
- 2187 Göñülde dirdi bunuñ bigi şâh
Dirîgâ³⁴⁷ nite Çübîn şâh ola âh
- 2188 Yâbânda yürüye Pervîz-i Hürmüz
Anuñ tahtına Behrâm ola gürbüz
- [77a] 2189 Bir erven yad [u] düşmensiz kem-âzâr
Deve yükiyile otuz yüküm var
- 2190 Niçün gendüzimi oda kemişem
Düşem zârı ile derdile pişem

---

³⁴⁷ Yazmada dirîken yazılmış.

- 2191 Çü işüñ kolayı göründi rüşen
Ere bilü gibi yoğ taze gülşen
- 2192 Varam Hüsrev atına ılam i' lām
Virem bitileri kim yazdı Behrām
- 2193 Dağı hedīye ne kim virdiyse ol
Budur toğrulığ u āyīn u hem yol
- 2194 Tolu endīşe geldi bārgāha
Biti vü hedyeyile ulu şāha
- 2195 İletdi hedīye vü nāmeleri
Sözini ' arza ıldı[vü] tavarı
- 2196 Şehinşāh nāmeleri çünkim açdı
Oıyup tācire çok incü saçdı
- 2197 odılar kürsī altundan oturdı
Şehinşāh bu sözi dile getürdi
- 2198 Ki iy uslu [vü] söz bilici server
Sen ol Behrām'ı bil gey [or] u kihter
- 2199 İşüñe bulasın bizden ğarağ çok
Murāda irdüñ ayruğ hīç sözüñ yoğ
- 2200 Buyurdı yazıcı geldi oturdı
Cevābın yazmağa kāđıd getürdi
- 2201 Delim alışıla yazdı yazan er
Ki iy il issi leşker şāhı server

- 2202 Bitũn geldi vü oqıduğ sözini
Delim ağırladuğ ilçũn özini
- 2203 Gõnũlden Hũsrev'e hep dũşmen olduğ
Senũnle Şöyle kim cãn [u] ten olduğ
- [77b] 2204 Ne endişe bize Rũmĩ erenden
Kim erlik uma ırağdan erinden
- 2205 Kãmu kından kılıç çũn çıkaravuz
Savaşda Rũm erin cũmle kıravuz
- 2206 Bu Hũsrev göre suyuñ hãy-ı hũyuñ
Dağı erligũn ü ol yũce boyuñ
- 2207 Tenine ditremek dũře hemãn-dem
Koca dilkũ gibi ola geçi kim
- 2208 Kõdı bitilere mũhr ol cihãn-dãr
Didi ol bilũ issine ki al var
- 2209 Bulasın bu iřũnde eylũk ü genc
Saña rãhat ola bu gõrdũgũn renc
- 2210 Aña virdi gũher altun u dãnãr
Bahãlu la' l u hem lũ'lũ' -i řehvãr
- 2211 Aña didi ki Çũbĩn'e iletgil
Ne kim dirven bir bir [aña] beyãn kıl
- 2212 İletdi nãmeleri ol yigit er
Elinden aldı Behrãm-ı dil-ãver

- 2213 Çün oqıdı vü ol yazuyı gördi
Havāyı kıgıruban ʿ aklı sürdi³⁴⁸
- 2214 Yaraqlandı vü itdi ʿazm yola
Didi Īrānlu gör kim nite ola
- 2215 ʿ Aceb bunuñ ser-encāmı vü işi
Eyü yormadı düşün hīç gişi
- 2216 Qocalar vardılar qatına anuñ
Qararmış gördiler ol pehlevānuñ
- 2217 Gözini vü göñlini didi cümle
Savaşına şehüñ sen itme hamle
- 2218 Eger Hüsrev gele Īrān-zemīne
Qılıç ola aña iş gürz ü kīne
- [78a] 2219 Bu Īrān tahtına aldanma zinhār
Gözüñ bağlamasun bu dehr-i ğaddār
- 2220 Eşer kılmadı söz Behrām-ı şūma
Çıqardı su şehile savaş uma
- 2221 Segirdü vardı Āzərbaygān'a
Çeri erliklü sıgmazdı cihāna
- 2222 Çeri irdi çeriye qondı yaqın
Ki kıllalar biri birine aqın
- 2223 Qarınca bulmadı yol kim geçeydi
Siñek hem bulmadı yir kim uçaydı

---

³⁴⁸ Yazmada sardı yazılmış.

- 2224 Eyitdi şöyle ol kîn isteyen er
Varalum görelüm bu Rûmî leşker
- 2225 Ne yarağ u ne yatıla gelüpdür
Nice çuçal u atıla gelüpdür
- 2226 Kâmu erliklüler bindiler ata
Yalân sineyle mihr İzed Güşesb tâ
- 2227 Çeriyi göreler kim kîne diler
Kâmu Behrâm için dişini biler
- 2228 Çü gördiler çeriyi ol üç atlu
Didiler mihtere yarağlu yatlu
- 2229 Deñiz gibi çeridür bu gelen sü
Bizüm endişemüzden daşradur bu
- 2230 Bu yüzden Rûmî atlu bārgāha
Varuban yüz kōdılar cümle şāha
- 2231 Şehūñ öñinde bil bağladılar fāş
K'İrānlula kulum diyü savaş
- 2232 Şehe hoş geldi ol söz didi varuñ
Savaşda gey eren ödini yaruñ
- 2233 Çü güneş tañlacağ çıkdı busudan
Aya irdi ħurūş ol iki şudan
- [78b] 2234 Şanasın bir felek mānendi döndi
Güneş yüzi kılıçdan şöyle tundi

- 2235 Erenler na'rası vü atlar üni
Felekde kıldı hayrân ayı günü
- 2236 Çü anı gördi ol savaşı Behrâm
Kılıç çekdi vü atın sürdi ol hām
- 2237 Segirdürdi yalunuz ine ağa
Bağardı leşkerinde sola sağa
- 2238 Bağup Hüsrev çü gördi ol savaşı
Kararmış yazıyı vü tağ [u] taşu
- 2239 Şu resme oldı yazı şanasın mîğ
Havâdan yağdururdu hançer ü tîğ
- 2240 Yineşûsıla Bendü dağı şâh
Segirdü bağdılar tağa hemân-gâh
- 2241 Oturdıladı tağ üstinde anlar
Bağarlardı ki niyder pehlevânlar
- 2242 Çü kûs âvâzı çıkdı iki sudan
Erenler girdi araya busudan
- 2243 Çü Hüsrev gördi ol inile ceng
Yirinde kaldı hayrân ol olup deng
- 2244 Güneş çün gökde açdı gizlü râzı
Çeriler başı katdı davul-bâzı
- 2245 Getürdi ne kadar kim suyu vardı
Ulular cümle bile yola vardı

- 2246 Yol üstinde amışlar varıdı saz
amış biici er o anda yo az
- 2247 Iradan gricek Behrm-ı şiri
Daı o suyu v bira diliri³⁴⁹
- 2248 Didiler bu yola nite [ki] girdn
Delim devrn eleminden renc grdn
- [79a] 2249 Ki pşe udan uca oludur su
Savaşı v yig erden var[dur] busu
- 2250 Didi Behrm [ki] bunda atlu ger var
Uyupdur Hsrev'e şh-ı cihn-dr
- 2251 eriden rdi Nestd'ı şehinşh
Aa virdi eriyi hep ki n-gh
- 2252 Yolumuz aluban bizi dutalar
Savaşda oynayup bizi utalar
- 2253 amu ekdiler ata bat³⁵⁰ tengi
Yaraqlandı savaşa cmle cengi
- 2254 amışlıa od urdılar dutuşdı
erinn arasına od dşdı
- 2255 amışlı udan uca kll yandı
Bir er yandı bir aala uvandı
- 2256  Nestd'a bauban grdi bn
Segirden ata ısmarladı dizgin

---

³⁴⁹ Yazmada deliri yazılmış.

³⁵⁰ Flemming atı şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 366).

- 2257 Kemendile atından apdı anı
Elin baqladı yire depdi anı
- 2258 Hemān-dem diledi Nestūḁ zinhār
Didi aña [iy] ad issi cihān-dār
- 2259 Niçün yire dökersin anımı sen
Bağışla luḁfuñıla cānumı sen
- 2260 Beni öldürme bile varayın ben
Olup dervīş Hā'a yalvarayın ben
- 2261 Aña Behrām eyitdi iy bed-endīş
Gerekmez baña savaşda seni iş
- 2262 Başuñ kesmek bañadur ār u hem teng
Ki olımayasın Behrām'a hem-ceng
- 2263 Elümden urtılursañ yola gir var
Ne kim gördüñ eyit bilsün cihān-dār
- [79b] 2264 Çü Nestūḁ ol sözi işitdi alkış
Virüp didi ki dād olsun saña iş
- 2265 Rey'e ol bīşeden yüz urdı Behrām
Varup birkaç gün anda durdı Behrām
- 2266 Biraz gün durdı vü Hāān'a geçdi
Ki derde uğradı dermāna geçdi
- 2267 Bu yaña şāh şu yirine vardı
Ki Behrām'ıñ soñı vü genci virdi³⁵¹

---

³⁵¹ Yazmada virdi şeklinde yazılmış. Flemming ve Güneş vardı şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 367), (Güneş, 2010: 501).

- 2268 Çeri şoñında buldı genc ü çok tâc
Buyurdı suyına kim kıldı târâc
- 2269 Yaradandın yaña durdı örü ol
Didi iy gösterüp azmışlara yol
- 2270 Götürdüñ düşmenüñ şerrin aradan
Ki arıtsın³⁵² viren özi yaradan
- 2271 Pes andan döndi vü vardı sarāya
Buyurdı iş bilen bir kethüdāya
- 2272 Ki gel diye bilü issi debīre
Ki yaza müşkile ol aq harīre
- 2273 Biti şāh-ı cihāndan Qayşer'e ol
Delim ögüp kıluban āferīn bol
- 2274 Savaş aḥvālını cümle ser-ā-ser
Bitide yazdı tā kim bile Qayşer
- 2275 Şehüñ mührini urdı nāmeye ol
Virüp ilçiye dutdı ilerü yol
- 2276 İrişdi nāmesiyle şehriyāruñ
Qatına elçi Qayşer-i nām-dāruñ
- 2277 Çü Qayşer oқudı tahtından indi
Dilinde Tañrı'ya çok şükr dindi
- 2278 Çalab'a didi kim iy gösteren yol
Hemīşe var u viresin azıq bol

---

³⁵² Yazmada arısın yazılmış.

- [80a] 2279 Buyurđı atına vardı deb̄iri
alem iletdi vü műşk ű ar̄iri
- 2280 Hemān ol nāmenűn yazdı cevābın
ı uma budağı gibi iābın
- 2281 alab'ı adı nāme evvelinde
Ki hep işler anun udret elinde
- 2282 Ki oldur suya viren ferrile dād
Biri amḡin ılan u bir eri řġġ
- 2283 Tolu ay issi vű gűneř issi
ılan sovu ay u hem gűneř ıssı
- 2284 Ululıġıla devlet bilgil andan
Sipās andan bil ayrılınca cāndan
- 2285 Hemīře dād u eylűk ıl cihānda
Ki eylűk yig gűrűne [vű] nihānda³⁵³
- 2286 Gűherlű tācı ayřer'lerden aa
alupdı kim gűn alurdı taa
- 2287 Daı bir av u iki kűpeyile
Bahāsın anlarun kim eydebile
- 2288 Yűz altmıř biz amu doıma altun
Bin altuna alınmış biri şatun
- 2289 Deve yűkiyle otuzdı ızılı
Daı incű vű yāűtun ızılı

---

³⁵³ Yazmada nihāndan yazılmış.

- 2290 Cevāhir-i muraşşa' tâcıdı ol
Dağı bir tahtı kim incüsiydi bol
- 2291 İydı biñ feylesūfı Kayşer-i şāh
Nişār u hedyeyile ol şehinşāh
- 2292 Çün ol işlerden oldı Hüsrev āgāh
Sevindi Kayşer işinden hemān-gāh
- 2293 İydı karşılamakçun Hüsrev atlu
Ululardan biñ er yaraqlı yatlu
- [80b] 2294 Çü bular geldiler Hüsrev katına
Du' ālar kılu yüce devletine
- 2295 Kamu Kayşer ıydugı armağanı
Çü Hüsrev gördi şād oldı revānı
- 2296 Oğudı nāme bağıdı çevre yaña
Görüp ol mālı bī-[hadd] batdı taña
- 2297 Vezīrine eyitdi Hüsrev-i şāh
Ki bu güherlü Rūmī tonı nā-gāh
- 2298 Geyürsem geymedi bu tonı dihkān
Geyür yā cāşelīk veyā ki ruhbān
- 2299 Tonumuzdan çü bir haç ola peydā
Oturmağumuz ola mişl-i Tersā
- 2300 Geyürsem işbu adanur erenler
Bu şāh Tersā midur diye görenler

- 2301 Vezīri didi dīne ne ziyān var
Geyürse ayşer'ũñ onın cihān-dār
- 2302 Urundı tācı hep incüsi şehvār
Pes andan geydi ol onı cihān-dār
- 2303 atına Rūmīler Īrānī'ler hep
Delim dürlü erenler anca kim ap
- 2304 Dirildiler oturdılar amu şād
amusı bay [u] pek aygudan āzād
- 2305 Buyurdı tā ki onı oyalar tīz
ıgıruñ Rūmīleri didi Pervīz
- 2306 Niyetūs'ıla Rūmī pehlevānlar
Şehinşāh onına dirildi anlar

AYŞER-İ RŪM HŪSREV'E HİL' AT VİRİBİYŪP... HŪSREV GİYŪP TAHTA...

- 2307 Cihān-dār aldı yazıyı hemān-dem
Ulularıla urup rāy-i Zemzem
- [81a]** 2308 Niyātūs anı göre atdı etmek
Görüben bāzı ol terk itdi etmek
- 2309 Eyitdi bāzı açı bile hay hay
Bu güç 'Īsā'ya ayşer'den degül gey
- 2310 Çü Bendū gördi el ardıyla urdı
Yüzün açā apucınuñ yogurdı
- 2311 Ol işi göre HŪsrev oldı ğamgīn
Şaru gül gibi beñzi şoldı ğamgīn

2312 Dönüp Güstehem'e didi kim bu şeydâ
Çü içdi süci olur şûri peydâ

2313 Ne işi var Niyeţüs-ı Rûmî ile
Özin ħor itdi nefis-i şûmıyıla

2314 Niyeţüs ol aradan bindi çâbük
Çerisine yüz urdı yarım esrük

2315 Zırh geydi savaşa bağladı baş
Ki boza meclisi vü kıla savaş

2316 Savaşçı atlular çok savaş istep
Şehüñ dergâhına yüz dutdılar hep

[81b] 2317 Viribirseñ katumuza vegerni
Tola ĖavĖâ vü şûr u ceng-i dîñî

2318 Ben ol kuldân dağı artuğ kılam şûr
Ki taĖtuñ almağa kılmışdı ol zûr

2319 Eyitdi Ėüsrev'e Meryem ki şimdi
Getürem bu çerinüñ cengin imdi

2320 Baña vir bu savaşçı Bendü'yı bir
Eyâ iy şâh³⁵⁴ u sultân-ı cihân-gîr

2321 Çeriye iltüben girü selâmet
Getürem şehriyâra bî-melâmet

2322 İydı Bendü'yı ol şâh-ı cihân-dâr
Niyeţüs'a on atlıyıla bîdâr

---

³⁵⁴ Yazmada şahı yazılmış.

- 2323 Bir uslu ‘avrata hem ıydı Meryem
Ki yavuz sözde bulunmazdı bir dem
- 2324 Didi kim atamuñ qardaşına var
Eyit kim iy bed-endiş inşāfuñ var
- 2325 Ne hürmet kılduğını şāha Qayşer
Özüñ görmezmidı iy usda ebter
- 2326 Neler virmişdi altundan gümüşden
Cevāhirden ü bizden dürlü işden
- 2327 Ulaşmaqdan hışımlıqdan tavardan
Çeriden tondan atdan cümle vardan
- 2328 Bugün sen bu hışımlığı yıqarsın
Niçün Qayşer ögüdinden çıkarısın
- 2329 Dimez midı saña Qayşer ki Hüsrev
Qomaz dīnin³⁵⁵ bulucaq il ü hem ev
- 2330 Görüş Bendū’yıla hoş söyle aña
Yüzsüz dime çün ki [ol] vara saña
- 2331 İşini Qayşer’uñ virme yile sen
Qoğıl dirileyin şādīyile ben
- [82a]** 2332 Çün ol ‘avrat didi Meryem sözini
Avıtdı ol Niyāṭūs’uñ özini
- 2333 Vü hem Bendū’yı hoş dutdı Niyāṭūs
Qaxımađını hem yatdı yire Yineṭūs

---

³⁵⁵ Yazmada ditin yazılmış.

- 2334 Binüben geldi Hüsrev katına tîz
Hoş oldu gönül aña didi Pervîz
- 2335 Ki bugün kayguyı kılmayalum yâd
Koğıl yiyüp içüben olalum şâd
- 2336 Çü Hüsrev sözi uzandı Niyâţūs
Çerisine gönüldi çaldurup kūs
- 2337 Didi H̄arrâd-ı Berzî'n'e cihân-dâr
Ki dîvân dut çeri 'arz eyleyü var
- 2338 Çü gördiler bize gelmekde çok renc
Dirîğ itme tavar u ton u hem genc
- 2339 Kime ton lâyıķısa virdi hil' at
Kime at u kime biz kime ni' met
- 2340 Niyâţūs özine virdi güher bol
Ne at u kul ne altun kuşığı ol
- 2341 Ne kim Rüm'dan Kubâd almışdı şâr
Dağı Kistrî vü Hürmüz ol cihân-dâr
- 2342 Niyâţūs'a buyurdu yazdılar 'ahd
Özi saçdı ol acı hanzala şehd
- 2343 Pes andan ol Medâyin'den yaña şâd
Varuban oldu gönli gamdan âzâd
- 2444 Delim kıymetlü bir şaşr-ı şâhâne
Düzetdiler ferağ virürdi câna

- 2345 Buyurdı vardı atına debīri
alem aldı ele mūgi arīri
- 2346 Yazuban virdi ululara menūr
Yıu gōnli amunuñ oldu ma' mūr
- [82b]** 2347 Eytidi³⁵⁶ āh-ı cihānuñ ulları siz
ıluñ o āferīn ün ulları siz
- 2348 Ne an dōkūñ ne dutuñ kimseye kīn
Yavuzlu beklemeñ beglik amu dīn
- 2349 Eger iñlerse sizden kimsene zār
Olurısa bir gii sizden āzār
- 2350 Olısar yiri³⁵⁷ ol gū idenūñ dār
Hemān ol dūnyede yiri yanar nār
- 2351 amuñuz pādiāhsız gencūñūze
Kimesne orta olmaz rencūñūze
- 2352 Yiñ ü virūñ dutınuñ yār u hem i
Eger varısa sizden kimse dervī
- 2353 Gelūben ol seergāh yisūn ol a
omayam kimse gōzin kim ola ya
- 2354 Ola kim bulına bir āferīn dir
Dūriem kim 'imāret ola bu yir

---

³⁵⁶ Yazmada eyit ey yazılmı.

³⁵⁷ Yazmada biri yazılmı.

ŞİRİN HÜSREV'DEN AYRI DÜŞÜP FERYÂD KILDU[ĞI] YİRDÜR

- 2355 Çü ayıla münevver oldı Balık
Şeh-i Pervîz'e degdi pâdişâhlık
- 2356 İkizde Zühre vü Yengeçde Bircîs
Sa' âdet virmiş ez-teslîs ü tesdîs
- 2357 Güneş olmış güneş burcında manzûr
Bırakmış Delv burcına Zuhal nûr
- 2358 Bu tâli' deki Pîrûz aldıdı baht³⁵⁸
Yir idindi melik pîrûzegûn taht
- 2359 ' İnâyet çün aña geldi ilâhî
Cihânuñ oldı başdan başa şâhı
- 2360 Çü kutlu oldı aña tahtıla tâc
Bu gez Şîrîn hayâli kıldı târâc
- [83a] 2361 Egerçi vardı şahlığı vü genci
Velîkin ayrulıkdandı renci
- 2362 Dimezven kim tarab kılmazıdı şâh
Kııurdı lîk³⁵⁹ gönülsüz ü âh
- 2363 Gehî diler kim içe süciyi hâm
Gehî yaşıla toldururdı câm
- 2364 Gehî diridi iy gönül ço nâzı
Eyit şâhlık mı yig yâ ' ışk-bâzî

³⁵⁸ Yazmada taht yazılmış.

³⁵⁹ Yazmada lîk yazılmış.Flemming [ve]lîk şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 371).

- 2365 Bu şahlıqda baña ger yâr olaydı
Göñül arada bir müzd-dâr³⁶⁰ olaydı
- 2366 Göñül sevmez ki dutam taht u tâcı
Göñüle ben dağı olmazvan acı
- 2367 Qara günine göñül gice geldi
Bu hâli bilmezem ki nice geldi
- 2368 Şıçan inine şıgmazdı ‘ aceb bu
Ki bağlar kıuyruğı ucına cārū
- 2369 Qaracaydı bir zengīde dīdār
Qızılığa döner çün oldı bīmār
- 2370 Yine Hüsrev çağırurdu özine
Ki bakmaz kimse devletsüz yüzine
- 2371 Qaçan devletden aşlā server olmaz
Ere olmazsa devlet Qayşer olmaz
- 2372 Bilimez gişi devletsüz murādı
Bilür [mi] hīç devletsüz er adı
- 2373 Otur devletle andan istegil kām
Olıcaq dāne kıuşı tīz dutar dām
- 2374 Sen al ol³⁶¹ buğdayı ol saña yiter
Ġaraż ger otısa arada biter³⁶²

---

³⁶⁰ Yazmada yazılmış.

³⁶¹ Yazmada evvel yazılmış.

³⁶² Yazmada yeter yazılmış.

2375 Delim bunuñ gibi efsâne gönül
İşitdi kanı gönül yâ ne gönül

[83b] 2376 Çü yurd idindi gönül ı ışkı nâ-çâr
Alur rahtını şabr u taşra kaçar³⁶³

2377 İki yüz gez olur gönül peşimân
Velîkin bulımaz derdine dermân

2378 İraqlık kayğusına eyledi şabr
Ki yârî vaşlıyıla toyladı şabr

ḤAYRET-İ ŞİRİN RÂ (...)

2379 Getürdi deftere sözden düze genc³⁶⁴
Ki görmışdi söz öğrenmekde çok renc

2380 Ki Şîrîn çünki şahdan girü kaldı
Gönül oda vü gözi suya taldı

2381 Boğazlanmış koyun gibi düşüben
Ururdı el ayak devlet buşuban

2382 Yuvalanurdı yirde bir zamân ol
Dökerdi zülfi müşkînden yüze bol

2383 Biş on dırnağı nesrîn gibi açmış
Anuñla lâle yırtup jâle saçmış

2384 Gehî bādāmı saçdı şekkere âb
Gehî finduqla ıssırurdı ı unnâb

³⁶³ Yazmada çıkar yazılmış.

³⁶⁴ Flemming düzen senc şeklinde okumuş ((Flemming, 1974: 372).

- 2385 Gehī ʔop gibi ser-gerdān olurđı
Geh iki bükilüp ʔevgān olurđı
- 2386 Uyanuğ nergise geh ʔuz ekerdi
Şuyı lāleye nergisden dokerdi
- 2387 Gehī gönline sögmek yād iderdi
Gönülsüzler gibi feryād iderdi
- 2388 Gehī bahtına³⁶⁵ eydürdi ki iy pīʔ
Bu işden hūbırađ yođdur işüñ hīʔ
- 2389 Gönülde bir murāda kim sen ađduñ
Elikdürdüñ girü elden bırađduñ
- [84a] 2390 Ayađuñ añsuzın bir gence batdı
Özüñ bī-renc anı yabana atdı
- 2391 Cihāndan bir ʔırāđı kim sen urduñ
Elüñe girdügi sā‘ atde urduñ
- 2392 Sevine dirliğüñ bu gez el ildüñ
Bir içim içmedin gizlendi bildüñ
- 2393 Ol otdan ʔııdı uş dütüñüñ imdi
Peşīmānsın ne aşşı ünüñ imdi
- 2394 Delim aldı bu miħnetde nigārın
Hem āħir hoş geʔürdi rüzigārın
- 2395 Başın zārīyle ʔoprađdan götürdi
Alup ʔoprađı ħorlıđdan oturdı

---

³⁶⁵ Yazmada tahtına yazılmış.

- 2396 Mihīn³⁶⁶ Bānū'ya vardı³⁶⁷ ol dil-ārām
Şeh işinden aña virürdi peygām
- 2397 Ol işe Bānū gönül oldu hurrem
Ki Bānū fikri dağı olıdı hem
- 2398 Naşīhat virdi gözi nūrına çok
Bu işde didi saña hīç ziyān yok
- [84b] 2399 Yüri şabr it bu işde bir iki ay
Ki olmaz dāyim işi kimsenüñ vāy
- 2400 Yaramaz devlet ağan su gibi tīz
Ki tīz ağan şudur köpürü nefis tīz³⁶⁸
- 2401 Biter öñdin tohum andan yaşarur
İşi[ni] öñ izden şoñra başarur
- 2402 Murāduñ bigi giçirek bitendür
Ki çok içen gişi tīzcek bitendür
- 2403 Yaramaz yol eri kim tīz süre
Ki her kim tīz süre tīz tura
- 2404 Delim Hüsrev elinden renc gördüñ
Ne izzet bulduñ u ne genc gördüñ
- 2405 Ger aşşı olmadıysa hīç ziyān yok³⁶⁹
Eti yiyümez olur yañniden tok

---

³⁶⁶ Yazmada mühīm yazılmış.

³⁶⁷ Yazmada virdi yazılmış.

³⁶⁸ Yazmada gebr ü nefis i tiz yazılmış. Flemming köprü sıyan tīz şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 373).

³⁶⁹ Yazmada çok yazılmış.

- 2406 Pes imdi şabr vaḳti oldı öñgil³⁷⁰
Ki su yoḳuşa çıḳmaq ḳatı müşkil
- 2407 Çü vaḳti ola kim döne inişe
Girü ḳalmaya devlet ire işe
- 2408 Çü biraz Bānū bu sözden eyitdi
Yaluñuz büt berkidi şabra yitdi
- 2409 Giçerdi şabrıla bir rūzigārı
Ne tende cān u ne cānda ḳarārı
- 2410 Mehīn Bānū virürdi aña ümīd
Ki tā ol ay şolup olmaya nevmīd
- 2411 Ḳıḡırdı ḥalvete birgün özini
Eyitdi hep aña gizlü sözini
- 2412 Ol oḡtın kim irişdi ‘ömri yaşa
Ḳavışmışdı ḥayātı şoñra başa
- 2413 Kilīdin gencinüñ hep virdi aña
Virürdi cānını virürdi aña
- [85a] 2414 Bir iki gün çü sayru oldı andan
Teni cāndan uşandı cān cihāndan
- 2415 Şīrīn cānından ayırdı cihānı
Cihānı ḳodı Şīrīn’e vü cānı
- 2416 Tūlundı güneşi ḳarardı günü
Ne ğayret şāhlıḳda var ne günü

---

³⁷⁰ Yazmada ivgil yazılmış.

- 2417 Yaradılmışuñ işbudur nihâdı
Şoñı kayğulu olsa öñi şādī
- 2418 Her işüñ öñi var [u] hem soñı³⁷¹ var
Sevinmekden soñ ucı derd ü ğam var
- 2419 Kaçan gördüñ kim ola şīşe taşdan
Ki soñra yaradı ol işe taşdan
- 2420 Fiğān bu çarḥ elinden kamu göyner
Ki gāh şīşe düzer gāh şīşe oynar
- 2421 Arı evvelde virür balı aru
Soñucı girü yir ol balı aru
- 2422 Bu cisme kim ʔoludur üsküfi yil
Ne aldanduñ kime ʔaldı bu yoḡ il
- 2423 Şu yilden kim başuñdan üsküf alur
Yıḡılur serv ot hoş tāze ʔalur³⁷²
- 2424 Bu cān bünyād yolıdur çün bilürsin
Ne aşşıyla yile tekye ʔılursın
- 2425 Cihān şinamaġa ʔıldumdı tedbīr
Cihān hoşluġı el ʔaşımaġı bir
- 2426 Çün el ʔaşıyasın ol hoş görünür
Velī soñ ucı acıdan urınur

---

³⁷¹ Yazmada yazılmış.

³⁷² Yazmada ʔılur yazılmış.

- 2427 Bu resme dñnye cāmınıñ ‘uqārı
Evvel esrüklik³⁷³vü şoñra ħumārı
- 2428 Qo qayguyı cihān qayguya degmez
Buña uşlu gışı hıç boyın egmez
- [85b] 2429 Olursa Mışır sultānı naşībün
Tıoyınca yigüdür ancaq naşībün
- 2430 Eger gencün ola ger bir pulun yoq
Naşībün ol kim ola boğazuñ toq
- 2431 Tenünde nice olsa ten-dürüstlik
Tıabı‘ at bilmeye hıç dürlü süstlik
- 2432 Mizācuñdan çü döne istikāmet
Geñezlikde bulunmaya selāmet
- 2433 Cihān ağudur [u] acı ħūyı var
Helākinden yiyen az olmaz efkār
- 2434 Isıtma az yiyeni dutmaz olur
Velı çok yigüden günde yüz ölür
- 2435 Yaramaz yigüyı tārāc kıлмақ
Ota hem mi‘ deyi muħtāc kıлмақ
- 2436 Çün etmek yimegüñdür gül-şeker var
Mizācuñ gül-şekerle ne işi var
- 2437 Neyi kim gözleseñ³⁷⁴ gül gibi qoqar
Şekerse yidüğün yiyisi çıkar

---

³⁷³ Yazmada ol esrükligi yazılmış.

³⁷⁴ Yazmada gizleseñ yazılmış.

- 2438 Felek Şunca ki ĥıle issidür saĥ
Dün ü gün ablaĥı var eski aĥsaĥ
- 2439 Bu ablaĥla duriŐür aĥa ine
Küyer kim biri ĥona biri bine
- 2440 Bu ĥayĥu seyli kim atamız aldı
Ata öldi ecel oĥula ĥaldı
- 2441 Cihānı uşlu ĥiŐi acı ĥöre
Dirilen ĥatlu ĥire acı ĥöre
- 2442 Cihān ol ĥiŐi adından dutar ‘ār
Ki döner bu cihān iĥün ĥöñül dar
- 2443 Günüñ olduĥça yime ‘ıŐĥ iĥün ĥam
Ki rezzāĥ-ı cihān rıĥı itmeye kem
- [86a] 2444 Ćü ĥalmaz³⁷⁵ dünyede devletle varmaĥ
Cihānuñ mülki degmez iki yarmaĥ
- 2445 Eyit[di] ĥikmet issi kim ĥümānsuz
Ölümde bilinür her yig ü yavuz
- 2446 Elin dut Faĥrı’ñüñ dermānla ĥöndür
Bu dünyādan anı ĩmānla ĥöndür
- 2447 Günāhı var yazılır topraĥınca
Vebāli³⁷⁶ var aĥaĥlar yapraĥınca

---

³⁷⁵ Yazmada ĥılmaz yazılmış.

³⁷⁶ Yazmada veyāyi yazılmış.

- 2448 Hîç eyelükden yaña tedbîri yoğdur
Velî tã' atda kim tağşîri çoğdur³⁷⁷
- 2449 Günâhı çoğına 'afvuñ dağı çoğ
Şevâbı yoğısa aña tañuñ yoğ
- 2450 Hüdâvendâ sözüñ budur tamâmı
Ġarîğ-i rağmet olsun ol Nizâmî

REFTEN-ĠÜSREV BE-TEMÂŞÂ-YI ÂB-I ARAS VE ŞİR-KÜŞTEN-İ ĠÜSREV³⁷⁸

- 2451 Çü Bânü şâhlığı Şîrîn'e degdi
Balığdan nûrı tâ Pervîne degdi
- 2452 Vilâyet 'adliyile ola hep şâd
Ġamu zindâniyân oldılar âzâd
- 2453 Ža' if erden götürdi zulum u cevri
Cihândan gitdi zulum u cevri derdi
- 2454 Müsellem kıldı şehri vü obayı
Ki dünyâdan severdi yig du' âyi
- 2455 Gügercin dutdı toğanıyla oyun
Su içdi bir suvatda Ġurd u Ġoyın
- 2456 Geyik Ġorkusıyla Ġaplan sinerdi
Tavuğ şâhînüñ üstine binerdi
- 2457 Ra' iyyet cümle ger biliş ü ger yad
Ġılurlardı andı adına yâd

³⁷⁷ Yazmada yoğdur yazılmış.

³⁷⁸ Flemming ŞİRİN SEYRANA ÇIKDUGI YERDÜR şeklinde başlık yazmış (Flemming, 1974: 376).

- [86b] 2458 Açuqlık dünyeda anca belürdi
İkinci bir tohumdan³⁷⁹ yüz bulurdu
- 2459 Çü nıyet eylük ola pādişāhuñ
Küllī gevher olur her bir giyāhuñ
- 2460 Ucuzlğı vü kızlğı cihānuñ
Olur rāyı içinde pādişāhuñ
- 2461 Çü Şīrīn özi şehlikden bī- haberdi
Ki şehlik hātır u zīr ü zeberdi
- 2462 Nedür ger devleti Keyhüsrev'idi
Yābāna gitmege yavlaq kavīdi
- 2463 Haber şorardı her bir kārūvāndan
Nişān isterdi sultān-ı cihāndan
- 2464 Çü bilindi ki sultān-ı cūvān-baht
İrürdi yiryüzinden göklere taht
- 2465 Güher saçdı vü gencin itdi İşār
Nişār itdi delim altun u dīnār
- 2466 Velī Meryem'den ötrü gönliydi tar
Ki Meryem taş yüreklüydü [vü] vaqār
- 2467 Şehe hem virmişidi andı Meryem
Ki andan artuğa olmaya hem-dem
- 2468 Çü Şīrīn ol acıdan vāqıf oldı
Yüzinüñ lü'lü'yi şarara şoldı

---

³⁷⁹ Yazmada mutından yazılmış.

- 2469 Gülef yüzlüler andan girü kaldı
Karavaşdan biş onın bile aldı
- [87a] 2470 Delim getürdi hem altun u atlas
Yüriyen dörd ayaklu anca kim bes
- 2471 Öküz [u] koyun u hem at u üstür
Deñiz gibi gönüldi tağ ova pür
- 2472 Melik çaldı³⁸⁰ ki geldi yār yaqın
Hayālī şuyı yine kıldı yāraqın³⁸¹
- 2473 Velī Meryem'denidi derd ü āhı
Ki Meryem dün ü gün gözlerdi şāhı
- 2474 Getürmege eve virmezdi destür
Aña hem virmezidi şöyle mehcür
- 2475 Qanā' at kıldı peygāma ırakdan
Ki tolu yağduğı yigdür quraqdan

BEHRĀM ÇÜBİN QAÇUP ÇİN'E VARDUĞIN EYDÜR

- 2476 Toğar çün buldı Perviz-i cihān-dār
Qılup Behrām-ı Çübīn'e cihān-dār
- 2477 Qaçup Behrām-ı Çübīn Çīn'e vardı
Egerçi yile yoruldu vü vardı
- 2478 Delim suyurgadı³⁸² Hākān-ı Çīnī
Virüp hil' at delim alile çīnī

³⁸⁰ Flemming bildi ki şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 377).

³⁸¹ Yazmada yine aqın yazılmış.Flemming aqın şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 373).

³⁸² Flemming su yarğadı şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 373).

- 2479 Çerisi begligini virdi aña
    Kıomadı tã kim Īrãn ilin aña
- 2480 Ki eylükdür eri dutan duzağa
    Uçar kuşu bırağur dāne ağa
- 2481 Kızın virdi aña vü delim genc
    Ne ħarcı oldu ne gördi delim renc
- 2482 İşi yoğıdı illã ‘ işret ü av
    Cihāna düşdi andan çok söz ü sav
- 2483 Ħaber Pervîz’e irişdi ki Behrām
    Varuban ÇĪn’e buldı baħt u ārām
- [87b] 2484 Senüñ gencüñden artuğ oldu genci
    Şeh oldu görmedin bir dürlü renci
- 2485 İçi derdiyle guşşayıla tıldı
    Delim incinüben kayğulu oldu
- 2486 Ulularıla kıldı şāh tedbîr
    Didi her biri bu ma‘ nîde söz bir
- 2487 Buyurdu ħarañu günde debîre
    Ki ħara müşkile çĪnĪ ħarĪre
- 2488 Yaza Ħākān-ı ÇĪn özine biti
    Ki her sözi bıçağdan tîz ü iti
- 2489 Yaza öñ āferĪn cān yaradana
    Ki güçlüdür diri vü tuvāna

- 2490 Diriseñ kim Çalap birdür ü hem bar
Ne ortağ var aña ne beñdeş ü yār
- 2491 Şehüñ bir kılı vardı nā-sipās ol
Ne şāha rām ve ne Yezdān-şinās ol
- 2492 Giçiydi yaramazıdı bilüsüz
Aña beglik atam virdi bilüsüz
- 2493 Degül gizlü cihānda anuñ işi
Bilür bellü giçiler ulu gişi
- 2494 Ki kimse virmedi hıç kātına yol
Ne gişi kim bilür issi idi ol
- 2495 Saña vardı [vü] uğurlad[un] özin
Elin dutduñ [u] çün işitdün sözün
- [88a]** 2496 Bu işi ulular hoş görmediler
Bu işi eyü yavuz dimediler
- 2497 Çü bu nāme ire kātuna göz aç
Tanuğ rāyuñda kıl endişe birkaç
- 2498 Eger bağlap ayağın ıyasın sen
Bulasın aşşılar ger kıyasın sen
- 2499 Veger nī şalam Īrān'dan çeri bir
Ki Tūrān'da kılām Rūşen günü³⁸³ kır
- 2500 Çün ol biti Hākān [eline] irdi³⁸⁴
Sözini şāhlaruñ göñline dirdi

---

³⁸³ Yazmada ginü yazılmış.

³⁸⁴ Yazmada çün ol iti Hākān'a irdi yazılmış.

- 2501 Eyitdi kâşide tañla selâma
Gelicek um cevâbı iste nâme
- 2502 Dönüben andan odağına vardı
Ne dölenmek ne biraz uykuya vardı
- 2503 Dururdu görünince şem' -i tábân
Segirdü vardı tâ dergâh-ı Hâkân
- 2504 Cevâbın yazmağa Hâkân debîri
Getürdi müşkile çîn-i harîri
- 2505 Öñinde yazdı âferîn cevâb ol
Özinden aña kim cân âferîn ol
- 2506 Dağı didi ki nâmeñ oqudum ben
Senüñ ilçüñ katuma oqudum ben
- 2507 Sen öz kuluña buyur işbu sözi
Yaraşmaz dünyede hergiz şâh özi
- 2508 Ki ulu gişi ulu³⁸⁵ olmasa yâ
Giçi gişi giçi añlamasa yâ
- 2509 Benümdür Çîn ü Tūrân hep başa baş
Dağı Haytâla vü suynavan baş
- 2510 Degülven hergiz añdı bir sıyândan
Ne bunuñ gibi söze ben uyandan
- [88b] 2511 Bunuñ gibi sözi dimek degül gey
Çavulsuz er işin dimek degül gey

---

³⁸⁵ Yazmada alu yazılmış.

- 2512 Çü dutmışvan ele Behrām elini
Baña geldükde koyuban elini
- 2513 Qorisam sevgüsini bir yaña ben³⁸⁶
Yavuzlık ger şanursam bir aña ben
- 2514 Beni saymaya³⁸⁷ uslu aru sudan
Çalap'dan qorqaram ne qaygu sudan
- 2515 Ululuğun eger artuq olaydı
Bilun artuğırağ olsa qalaydı
- 2516 Qodı ol nāmeye mühri cihān-dār
Didi kim yile³⁸⁸ yilmekde sen ol yār
- 2517 İrişdi ilçisi Perviz'e şāha
Bir ay yolu sürüp ol pādīşāha
- 2518 Çü bitisin oqudı Hüsrev anuñ
Özine üşdi qaygusu cihānuñ
- 2519 Oqudı qatına subaşların şāh
Qamusın qıldı ol ma' nīden āgāh
- 2520 Cevāb işitdi İrānludan özi
Ki iy sultānlaruñ cānı [vü] gözi
- 2521 Bu işi bilme āsān itme taqşir
Otur rāy ur ögüt işit nedür pīr

---

³⁸⁶ Yazmada yaña dan yazılmış.

³⁸⁷ Yazmada soymaya yazılmış.

³⁸⁸ Yazmada nile yazılmış

- 2522 Üründü kı1 bu İrān'dan ulu bir
Bilüsi çok [u] yazıcı ögüt bir
- 2523 Ki benden yakın ol Hākān'a vara
Sözile kı1a yolın āşikāra
- 2524 Diye Behrām'a öñdin çok ululuk
Girüben istedi şoñra aluluk³⁸⁹
- 2525 İşi oñadına irince küydi³⁹⁰
Bigine ' āşī olup tāc geydi³⁹¹
- [89a] 2526 Çü oldı güyegü Hākān'a Behrām
Degül āsān müyesser eylemek kām
- 2527 Diye eylügile Hākān'a özi
Ki yad er bilmeye didügi sözi
- 2528 Pes andan bu haber Behrām'a geldi
Ki Hākān'a ' Acem'den nāme geldi
- 2529 Segirdü geldi ol Hākān-ı Çīn'e
Eytidi başlayuban āferīne
- 2530 Ki iy şāh-ı cihān Hākān ı Çīn'i
Çatuñda görmedi hīç kimse çīni
- 2531 Bu kula şöyle oldı şimdi ma' lüm
Ki biti viribimiş şāha ol şüm

---

³⁸⁹ Yazmada ululuk yazılmış.

³⁹⁰ Yazmada keydi yazılmış.

³⁹¹ Yazmada gitdi yazılmış.

- 2532 Üründü kı1 bu ÇİN'den bir çeri sen
Ki İRÂN'ı senüñçün alayım ben
- 2533 Kılıçla dutayım İRÂN u RŪm'ı
Saña şāh disün İRĀnī³⁹² vü RŪmī
- 2534 Senüñ aduña dünle pāsbānlar
Kı1la İRÂN u TŪrĀn'da fiğānlar
- 2535 Kesem ol bī-hüner HŪsrev başın fāş
Ne el kıalsun teninde ne ayak baş
- 2536 Çü ben kılluğūña bağlayavan bil
Kıyam Sāsānīler³⁹³ toğmına bir bil
- 2537 Çü Behrām'uñ sözün işitdi HĀkĀn
Biraz fikrile göz ışıtdı HĀkĀn
- 2538 Özi andan tolu endīşe oldı
Göñül endīşesi bir bīşe oldı
- 2539 Kığırdı anları kim ululardı
Söz eydici vü yüzi şululardı
- 2540 Eyitdi anlara Behrām'uñ işin
Açuban kıamu gizlenmiş sağışın
- [89b]** 2541 Cevāb işitdi şöyle ululardan
Hışımlardan ol [u] hoş hŪlulardan
- 2542 Ki bu iş horisa düşvārdur hem
Ki Sāsān toğmı dünyādan ola kem

---

³⁹² Yazmada İRĀnu yazılmış.

³⁹³ Yazmada Sāsā bütler yazılmış.

- 2543 Velīkin çün diyen Behrām-ı yeldür
Tamām olur ki işi bī- hayāldür
- 2544 Bunuñ Īrān'da çoçdur sevgülü yār
Dağı yarıcısı Hāķān cihān-dār
- 2545 İşidüp Behrām' uñ göñli hoş oldu
İçi şādīlīg u gülmekle tıldı
- 2546 Sözi baña getürdi pehlevānlar
Ki bulalar iki yigidi anlar
- 2547 Ki yaraşa ol ikiye ululıķ
Emek görıcı bulmaduķ ululıķ
- 2548 Bir ulu Çin'de vardı adı Çinüy³⁹⁴
Dağı bir erlik issi adı Zengüy³⁹⁵
- 2549 Kığırdı anları Hāķān-ı Çinī
Virüp tonı delim altunlu çinī
- 2550 Ol iki pehlevāna söyledi şāh
Ki savaşıda ayıķ oluñ ve āgāh
- 2551 Hemīşe gözleñüz Behrām'a hergiz
Özinden ıraķ olmañ dāyimā siz
- 2552 Üründü suyu koşdı anlara şāh
Kamu ad isleri hem işde āgāh

---

³⁹⁴Yazmada yazılmış.

³⁹⁵ Yazmada rengu yazılmış.

- 2553 Buyurđı aldılar Behrām kūsī
Güneş olmışdı tozdan ābnūsī³⁹⁶
- 2554 Ulu şāh çünki āgāh oldu bildi
Ki çıķdı bīşeden odı gönüldi
- 2555 Getürdi suyu Behrām āşikāra
Ki gögüñ nūrı tozdan oldu ara
- [90a] 2556 Didi H̄arrād-ı Berzīn'e cihān-dār
Ki yaraķlan yūri Çīn şāhına var
- 2557 Bilü issi bu Īrān'da apuñdur
Söz añlayıcı nīrānda apuñdur
- 2558 Çü Çīn yolına girdi armağanla
Gehī şādīyile gehī figānla
- 2559 Çü H̄ākān işigine irdi özi
Gözetdi er ki bilür ola sözi
- 2560 Anuñçun kim diye H̄ākān-ı şāha
Ol Īrān'dan bir ulu bārgāha
- 2561 İrişmişdür bir ilçi varısa yol
Girüben şāha arşu yir öpe ol
- 2562 Çü bildi geldüñüz H̄ākān şehinşāh
Buyurđı açdılar yolu hemān-gāh
- 2563 Çü āşid³⁹⁷ vardı yaķın gördi apu
Dilini ısa dutup ıldı apu

---

³⁹⁶ Flemming enbūsī şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 381).

³⁹⁷ Yazmada āşid yazılmış.

- 2564 Didi şâhdan kaçan kim buyruq ola
Sözile bu kulnuñ dili tola
- 2565 Eyit Şîrîn sözile gönümüz kap
Sözün dinmişi iç ü dinmedük kap
- 2566 Yaratğan özine ön âferîn ol
Eyitdi baña gitdi âferîn ol
- 2567 Ki kara yir ü rüşen gök yaratdı
Tonuq tende ol aydın ög yaratdı
- 2568 Direksüz çarh-ı gerdân eyleyen ol
Bulmaz nitelik buyruğına yol
- 2569 Virendür bize taht u şâhlıg u tãc
Dutandur bizi yalıncağ u muhtãc
- 2570 Ne bunda var ğaraž ne anda var kîn
Ki birin bay dutar u birin elgin
- [90b] 2571 Nedür maqşūd [u] dilek bu aradan
Gişi bilmez meger girü yaradan
- 2572 Hışımdur şimdi saña şâh-ı Īrân
Senüñdür Hüsrev-i Īrân u NĪrân
- 2573 Bilürsin iy ulularaolur kan³⁹⁸
Ki anasınun atasıdı Hãkãn
- 2574 Çalap'dan âferîn olsun tapuña
Ulular başları kosun kapuña

---

³⁹⁸ Flemming ulular olur kaçan şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 383).

- 2575 Sözi söylerdi ol diñlerdi Hâkân
Eytidi iy bilü issi suhan-dân
- 2576 Senüñ gibi dağı ĩrân'da varsa
Ne bahtulu kim aña şehriyârsa
- 2577 Buyurdı düzdiler bir yir aña tîz
Yağın oturdı vü oldı şeker-rîz
- 2578 Buyurdı armağanlarını Hârâd
Sımarlardı hazîne-dârına şâd
- 2579 Aña uçmaq gibi düzdi bir odağ
İdi tonlar kızıl u saru vü ağ
- 2580 Özi 'işretde hûnda avda mādâm
Bile Hâkânıla dutardı ârâm
- 2581 Meger Hâkân halvetde buldı özi
Aña küstâğ didi işbu sözi
- 2582 Ki bu Behrâm-ı Çübîn bed-güherdür³⁹⁹
Yavuz endişelü dîvden biterdür
- 2583 Cihân görmişlere şatar tavara
Ki⁴⁰⁰ ol bir hîçe degmez âşikâra
- 2584 Anı tâc issi ol Hürmüz getürdi
Ulu kıymetde Keyvân'a yitürdi
- 2585 Belürmezdi cihânda hergiz adı
Cihânda hâşıl oldı hep murâdı

---

³⁹⁹ Yazmada bez-güherdür yazılmış.

⁴⁰⁰ Yazmada ya yazılmış.

- [91a] 2586 Tapuñ kıla aña çok dürlü ihsân
Soñ ucı ol sıya ‘ahdıla peymân
- 2587 Ki sıdı şāh-ı Īrān’ıla öñdin
Ne toğrulıķ var özinde vü ne dīn
- 2588 Viribirseñ dutup Pervīz-i Şāha
İrürdüñ Hüsrev’üñ başını māha
- 2589 Senüñ olur pes andan Çīn ü Īrān
Bir olsun Hüsrev-i Pervīz [u] Hākān
- 2590 Kaķıdı Hākān diñleyü bu sözi
Kaçardı kaķımaķdan iki gözi
- 2591 Aña didi bu sözi ayruķ açma
Yüzüñ suyını saķın yire saçma
- 2592 Degülven andı vü kavli şınuban
Kaşavül sıyana topraķ olur⁴⁰¹ kefen
- 2593 Çü sözi diñledi Hārād-ı Berzīn
Didi gendüye kim ne söyle ne dīn
- 2594 Çü Hākān’dan ümīdi kesdi Hārād
Bu gez Hatun’a uydı göñline şād
- 2595 Kaşoca varıdı Türk adı Kaşulundı
Ki Türk içinde yoksul [u] zebūnıdı
- 2596 Ki geydügi anuñ kürkidi gey hām
Yidügi keşķ [u] şaruyıdı mādām

---

⁴⁰¹ Yazmada yil kefen sen yazılmış.

- 2597 Gişi viribidi oꞗudı anı
Oturdı yanına didi ħuvvānī
- 2598 Direm virdi aña altun u dīnār
Eyü ton virdi vü çok dürlü tavar
- 2599 Bu gez başladı söyler kedħüdüāya
Ki ne rāyıla yaꞗışa sarāya
- 2600 Didi Ĥarrād-ı Berzīn özine pīr
Ki sen yazıcı uşlu bilgesin bir
- [91b]** 2601 Eger otacılıꞗdan bileydüñ
Aduñı elde bellü kılayıduñ
- 2602 Olayduñ Ĥatun'ıñ başına bir tād
Ki kıızı şayru oldı ota muħtād
- 2603 Aña didi otacılıꞗ bilürven
Diriseñ ol işi daħı kılurvan
- 2604 Segirdü kedħüdüā Ĥatun'a irdi
Ĥaber otacı geldi diyü virdi
- 2605 Aña Ĥatun eyitdi şād⁴⁰² ol sen
Getürgil kim sözüñden şādīven ben
- 2606 Gelüp Ĥarrād-ı Berzīn'e didi pīr
Ki bu rāzuñı hergiz bilmesün bir
- 2607 Var aña aduñı bildürme hergiz
Otacılıꞗda olma süst [ü] ˆaciz

---

⁴⁰² Yazmada şah yazılmış.

- 2608 Revān H̄atun'a vardı çāre issi
Anuñ sayrusı gördi bağrın ıssı
- 2609 Buyurdu nār suyını buldılar t̄iz
Dağı su teresin ol yār-ı Pervīz
- [92a] 2610 Yidi günde soğuldı ol nigārīn
Özi hoş itdi H̄atun rūzigārın
- 2611 Getürdi katına bir bedre altun
Dağı altunlu bizden biş hatun
- 2612 Aña didi bu rāzı al bizden
Dağı istek dirīğ olmaya⁴⁰³ sizden
- 2613 Didi H̄arrād aña H̄atun buyursun
Gerek olduğda alam şimdi dursun
- 2614 İrişdi Merv'e Behrām ol yañadın
Düzüben suyu sürüp yol oñadın
- 2615 Gişi H̄ākān'a ıydı Türk [ü] Çīnden
Çomañ kimse yıguñ İrān zemīnden
- 2616 Ki H̄üsrev olmaya bu işden āgāh
Varavuz iline suyıla nā-gāh
- 2617 Kığırdıcı çağırdı kimse hergiz
Mühürsüz başmasun İrān'a hīç iz
- 2618 Giderse tar idem aña Çīn ilin
İki pāre kılam kılıçla bilin

---

⁴⁰³ Yazmada olamaya yazılmış.

- 2619 Durup H̄arrād-ı⁴⁰⁴ Berzīn anda üç ay
Ne yoqsul bildi rāzını ne bay
- 2620 [K̄ulunı] oqıdı göñli iñen⁴⁰⁵ tar
Buyurdı [ki] otur iy pīr-i hūş-yār
- 2621 Eyitdi aña iy pīr-i ser-efrāz
Ki yoqdur bir göñül dünyāda bī-rāz
- 2622 T̄onuñ kürk [ü] yidügüñ arpa taru
Dirersin Çīn'de her kapuya varu
- 2623 Bu gez yigün güvāriş⁴⁰⁶ oldı biryān
T̄onuñ var uş degülsin zār u giryān
- 2624 Çü şimdi geçdi 'ömründen yakın yüz
Delim dün gün görüpsin tağ u hem düz
- [92b]** 2625 Bir iş vardur velīkin qorqulu gey
Yā baht ola veyā topraq saña pey
- 2626 K̄ılam H̄ākān-ı Çīn'den mühri hāşıl
Segirdü git ive menzil be-menzil
- 2627 Gerek Behrām-ı Çübīn'e varasın
Biraz gün Merv'üñ içinde durasın
- 2628 K̄ara kürküñ geyüben dutasın yol
Götürgil bir bıçağı hey revān ol

---

⁴⁰⁴ Yazmada Farrād-ı Berzīn yazılmış.

⁴⁰⁵ Güneş igen şeklinde okumuş (Güneş, 2010: 531).

⁴⁰⁶ Flemming güvāriş(?) şeklinde okumuş ((Flemming, 1974: 385).

- 2629 Gözet behrām-ı rûzı tâ ki Behrām
Dutar ol günü gey meş'üm bed-rām
- 2630 Delimden bilürin ol gün yaluñuz
Oturur kimseye göstermedin yüz
- 2631 Gerekmez otura cem' ile ol gün
Geyür Çinī harīri alı gülgün
- 2632 Eyit H̄atun kızından bir haber var
Gerek diyem ki işitmeye deyyār
- 2633 Hemān yiñüñde yalın bıçağı cüst
Dut u yakın varıcağ olmağıl süst
- 2634 Eyit çün varasın Behrām'a yakın
Ki H̄atun kızını didi rāzı sağın
- 2635 Kulağına eyit gizlü bu sözi
Me-bādā işide deyyāruñ özi
- 2636 Diyicek saña kim ne rāz-durur ol
İve Behrām'a yağış tız ü cüst ol
- 2637 Anuñ ur göbeline zağmı birçağ
Sen andan yol bul u göçe gör [ü] kaç
- 2638 Ne gişi kim işide ünin anuñ
Segirde atlarına pehlevānuñ
- 2639 Bir döşek kova gide bir genc
Saña h̄iç kimseden irişmeye renc

- [93a] 2640 Saña olmaya ol dem kimse meşğul
    Çamusın azıdasın şöyle kim gül
- 2641 Ölümdeñ kurtılursañ sen iy fānī
    Bahā virüp şatun alduñ cihānı
- 2642 Saña Pervīz-i şāh bir şehir vire
    Seni ayruğ bu bahtuñ nite yire
- 2643 Öürseñ yaşaduñ çok görüben gün
    Eyü yavuz görüpsin yas u düğün
- 2644 Ol uşluya Çulun dönüp didi kim
    Gerekmez baña yol gösterdici kem
- 2645 Benüm ‘ömrüm irişdi şimdi yüze
    Cānum kayğu suyında nice yüze
- 2646 Saña olsun fidā cānum tenüm hem
    Ki dutansın elüm eylükle her-dem
- 2647 Çü işitdi bu sözi bilge Harrād
    Segirdü vardı Hatun katına şād
- 2648 Aña didi ki dilek günidür bu
    Dilek budur i ÇİN ilinüñ Bānū
- 2649 Dutulmuşdur benüm nökerlerüm uş
    Yürer ger ayağumı kılasın boş
- 2650 Eger alıvirürseñ mühr-i Hākān
    Sen eyle bil bağışlarsın baña cān

- 2651 Aña H̄atun didi esrük uyır şāh
Meger balçık koyam mührine nā-gāh
- 2652 Mühür balçığını H̄arrād-ı Berzīn
Virüp H̄ākān'a vardı Bānū-yı Çīn
- 2653 Kōdı balçığını yüzük kaşına
İletdi virdi uşlular başına
- 2654 Aña çok alkış itdi yazıcı er
Kuluna virdi mühri ol hünerver
- [93b] 2655 Kulun ol mühri aldı vü gönüldi
Keşān'dan Merv'e özi 'azm kıldı
- 2656 Gelüp durdı olunca gün ki Behrām
Görürdi şūm adı Rūz-ı Behrām
- 2657 Yaluñuz bir kulılaydı cihān-dār
Kātında alma ayva vardı hem nār
- 2658 Kulun dergāhına vardı yaluñuz
Didi kapucısına ki'y ziyānsuz
- 2659 H̄aber viribiçün H̄ākān kızından
Ne savaşçı gişi ne pehlevāndan
- 2660 Kulağuma eyitdi gizlü özi
Gerek eydem işide şāh bu sözi
- 2661 Anuñçun kim sevinmekdendür ayru
Dağı yüklüdür özi katı şayru

- 2662 Eger destür olursa şāha irem
Getürdügüm sözi ben şāha virem
- 2663 Segirdü apucu Behrām'a vardı
Didi ol sözi[ni] şöyle ki vardı
- 2664 Didi Behrām aña kim getür sen
Yüzini apudan tā ki görem ben
- 2665 ulun apu yaruğına odı baş
Diler kim Behrām özine ura baş
- 2666 Çü gördi bir ocadı rāz [u] hem süst
Bitüñ varısa vir didi baña cüst
- 2667 ulun didi aberdür iy cihān-dār
Gerekmez senden artuğ bile deyyār
- 2668 Aña didi eyitgil iy yigāne
ulađuma sözüñi bī- bahāne
- 2669 ulun vardı bıçağıla yiñinde
Çü Behrām yüzini gördi öñinde
- [94a]** 2670 Egildi kim ulağına diye rāz
Anı deşneyle urdı ol ıle-sāz
- 2671 Didi Behrām yil oldum ben iy āh
Segirdü geldiler baariken řāh
- 2672 Eyitdi kim dutuñ şol pīri anı
Disün kim kim viribimişdür anı

- 2673 Ne gişi kim sarāy içinde vardı
Segirdü ol oca atına vardı
- 2674 Dögerleridi ağız açmazıdı
Saınup rāz aaçdan açamazdı
- 2675 Ayağıyla eli sınınca anı
Dögerleridi aardı çevre anı
- 2676 Pes andan geldiler Behrām'a hep zār
amu ayğulu cāndan cümle bīzār
- 2677 Hemān-dem ız arındaşı irişdi
Saın yolmağā başından dürişdi
- [94b] 2678 Dizine odı aste başı zār ol
ılurdu gendüziyle kār u zār ol
- 2679 Diridi kim apuñ ılsaydı cevlān
açardı bīře oyup irkek aşlan
- 2680 Cihānuñ diregin kim yıdı şimdi
ulavuz bu yavuzā kimdür imdi
- 2681 Elā iy sanlu sular sayıcı er
Cihān dutıcı orusuz hūnerver
- 2682 Elā iy gölgelü aba aaç hay
Seni kim atarup virdi baña vāy
- 2683  Aceb ne orusuz ıydı bu řāha
Ne zālimdür bırağan cānum āha

- 2684 Benüm bağruma kim urdı bugün baş
Kim ayırdı bugün benden şarındaş
- 2685 Diridüm saña dāyim iy şarındaş
Vefā cāmına urma durmadın şaş
- 2686 Ki ger Sāsān şoyından şalsa bir kıız
Özine tāc ura tağt üzere iz
- 2687 Anı koyup ayruğa şapmaya ĩrān
Eger yüz gez kılursa yağı vĳrān
- 2688 Benüm öğütlerüm dutmadı řapuñ
Dirĳā ki yıkıldı yüce řapuñ
- 2689 Delim zārĳ vü alnuğluğda Behrām
Didi iy cāna [vü] göñlüme ārām
- 2690 Ögüdüñ derdüme dermān olupdı
Velĳkin başum ölçüsi şolupdı
- 2691 Baña hergiz ögüdüñ kıymazıdı
Çü kılağuma řeytān kıymazıdı
- 2692 Nařĳbüm buyıdı ancağ cihāndan
Gönüldüm ayrulup erden cihāndan
- [95a] 2693 Tamām oldı ger dād u [ger] bĳ-dād
Dağı geçmiş işi kıılma bugün yād
- 2694 Siz imdi yönüñüz Tañrı'ya dutuñ
Delim eylügile yavuzı utuñ

- 2695 amuñuz üsrev-i Pervîz'e varuñ
ul oluñ işigine řehriyaruñ
- 2696 Bağışlarsa suçuñuz üsrev-i şah
Siz aña diñüz ancağ güneş ü mäh
- 2697 ıluñ İrân-zemînde baña dağme
Çü cânım uğramışdur atı zağme
- 2698 Buyurdu kim gele yazıcı yakın
ara ala ıla ol kâğıd aın
- 2699 Yaza bir nâme âkân özine ol
Uyuban anda Çübîn sözine ol
- 2700 Didî âkân-ı şaha gitdi Behrâm
Delim zârî vü ĥorile nâ-kâm⁴⁰⁷
- 2701 Pes andan virdi ız ardaşına öğüt
Teni ditrerdi şol resme ki söğüt
- 2702 arındaşı yüzine yüz koyup an
İki gözi şolu virdi ağ'a cân
- 2703 Anuñçun amu ağlaşdı gören zâr
Göñül ayğulu cânndan cümle bîzâr
- 2704 Gözinden an döküp ardaşı feryâd
İderdi vü ılurdu sözlerin yâd
- 2705 Anuñ derdinden olmuşıdı gey teng⁴⁰⁸
Gümüşden düzdi bir tâbût aña neng

---

⁴⁰⁷ Yazmada nâ-gâh yazılmıştır.

⁴⁰⁸ Yazmada reng yazılmış.

- 2706 Ȧonatdı dűrlű atlasla tenin ol
Kefen geydűrdi yāķűt cevűenin ol
- 2707 Gűl-ābıla tenine dűkdi kāfűr
Ecel cāmından olmışıdı maħműr
- [95b] 2708 Budur fānĭ sarāyuñ iűleri hem
Çű bilűrsin ki ķalmazsın yime ğam
- 2709 Cihānı gűr ki Behrām’a ne ķıldı
Nedűr Behrām eyit Sām’a ne ķıldı
- 2710 Ne ķıldı anlara sen ne umasın
Ki eylűkden bugűn gűzűñ yumasın
- 2711 Elűñ bağlanmadın bu ķayğuñı yi
Ne kāhilsin kűyerem saña dűni
- 2712 Girű ķalan senűñ neñdűr ğaber vir
Yidűrmezseñ soñucu dűűmenűñ yir
- 2713 Çű sultān-ı seğer taħtına bindi
űuyına zengĭnűñ Rűmĭ depindi

ĦŪSREV ‘ATEBE GİÇŪP OTURURKEN PEYK GELŪP

- 2714 Eyű fālıdı ol gűn yaħtululu baħt
Urulmuş Ħűsrev’içűn Ħűsrev-i taħt
- 2715 Dűzűlmiű her bucaķda bir űehāne
Çekűben hem birinde bir yegāne
- 2716 Bezenmiű Ħűsrev’ile Ħűsrev-i taħt
Yiğit űalı‘ lű sultān-ı cűvān-baħt

- 2717 İki yanında ol sulţānı tahtuñ
Oturmuş ҡulları ol nĭk-bahtuñ⁴⁰⁹
- 2718 Dürerler ҡamunuñ altun ҡuşağı
Güher tonlu irisi vü uvağı
- 2719 Ağız açmazdı söze anda deyyār
Diyeydüñ ҡullar olmış naqş-ı dĭvār
- 2720 Dirildi hācib-i cāndār u destūr
Қapudan oldı hāşa ‘āma destūr
- 2721 Çü devlet ҡapusı açıldı tañla
Sevinü peyk girdi zeng ü çañla
- [96a] 2722 Yir öpdi didi şāha şādumān ol
Hemīşe şehriyār u kāmran ol
- 2723 Sen altun ferlü tāzī atlara bin
Ki bindi ağaç ata Behrām Çübĭn
- 2724 Bu taş bağrından eyyāmuñ şehinşāh
Meşel Behrām içün urdı hemān-gāh
- 2725 Çü virdi devletümüz budağı yār
Қarardı ayı Çübĭn’üñ ҡılup zār
- 2726 Degül Behrām eger Behrāmısa Gūr
Cihāndan behresidür şoñ ucı gūr
- 2727 Cihānda tā cihān yarı olupdı
Cihānuñ ol cihān-dārı olupdı

---

⁴⁰⁹ Yazmada nĭk u bahtuñ yazılmış.

- 2728 anı ol arslan yrekl server
Ki arşusına durmazdı azanfer
- 2729 anı tı ki od urduñ cihāna
abanca hem Direfş-i Kāvīyān'a
- 2730 Cihān olsa ne var Behrām-ı Gūrī
Göresin bunda yüz Behrām-ı gūrı
- [96b] 2731 ü Hüsrev söyledi v diñledi s
Ulular gözlerinden dkdiler Şu
- 2732 Egerçi dşmenidi oldu ol Őād
Anuñ aygularından oldu āzād
- 2733 Ki düşmen Őoñına 'mr olsa bir dem
Degül uşlu işi atında ol kem
- 2734 Velīkin rüzigār işine özi
Delim aygurdı an yaş dökdi gözi
- 2735 İnp tahtından aygurdı ol gün
Aıtdı gözlerinden yaşı Gülgün
- 2736 Yidi üç gün ayu kim oldu Behrām
Ne tahta bindi ve ne dutdı ārām
- 2737 ü gün drdncisi ' işret düzetdi
Güzeller gözlerini hoş gözetdi
- 2738 Eli baıŐlamaa başladı tā
Delim gevherden aldı bir Őreyyā

- 2739 Çü sâķī nūşı esrük kıldı şāhı
Añup Şīrīn'i göge çıķdı āhı
- 2740 Buyurdı Bārbed özini oķuñ
Çopuz [u] sâzıla ķayguyı doķuñ
- 2741 İrişdi Bārbed bülbülce öte
Elinde şu gibi ķopuzı duta
- 2742 Üründi kıldı yüz destāndan üstād
Otuz laħnı ki ğam gibi kıllur şād
- 2743 Ol otuz onıla yaķdı cihānı
Gehī virdi göñül geh aldı cānı
- 2744 Eyitdi sözlerini Bārbed bih
Şehinşāh aña yüz gez didi kim zih
- 2745 Çün ay gerdün yaķasından yüz açdı
Güneş ķarañulıķ içine kaçdı

ŞIFAT-I ŞEB

- [97a] 2746 Şebistāna gönüldi yine Hüsrev
Aña tarıdı Şīrīn hicrile ev
- 2747 Çü Şīrīn'den açardı bir hikāyet
Kıllurdı Meryem acıdan şikāyet
- 2748 Şāh esrükdi oturmuş ķarşu Meryem
Aña ' İsā demin oķurdı her dem
- 2749 Ki Şīrīn gerçi güldi benden ayru
Ki olmayam anuñ ' ışkıla şayru

- 2750 Velîkin özi düşmen kām olupdur
Benümçün dünyede bed-nām olupdur
- 2751 Çün ben hoş dutam ağır layam anı
Revādur senden incinmezse cānı
- 2752 Gişi şal⁴¹⁰ [anı] bu kaçra getürsün
Bile kulluqçılaruñla otursun
- 2753 Aña baqmaya ger baqarsa özüm
Oda yansun cihān görici gözüm
- 2754 Cevābın didi Meryem k'iy cihān-dār
Muḥālif olmaya ḥükmüñe deyyār
- 2755 Qaravaşuñ saña boyun virüpdür
Eyit emrüñe 'āşī kim görüpdür
- 2756 Çün sen bī-renc ḥelvā bulduñ ıssı
Sovuk birinç istemegüñ⁴¹¹ ne aşşı
- 2757 Eger ḥelvā gibi olursa Şīrīn
Boğazda olasıdur acı şīrīn
- 2758 Yi ḥurmā bu dütünden saña ne sūd
Ki gey şīrīn olur ḥelvā-yı bī-dūd
- 2759 Baña bir cādūyı hem-dem kılasın
Beni ğamgīn anı ḥurrem kılasın
- [97b]** 2760 Biñ efsün bilür artuq ez-ber ol ay
Birin ger ilerü duta baña vāy

---

⁴¹⁰ Yazmada hal yazılmış.

⁴¹¹ Yazmada istemüñ yazılmış.

- 2761 Seni aldayuban benden ayura
Ki Şîrîn şād ola Meryem kayura
- 2762 Anuñ efsünların ben gey bilürem
Anuñçun işüme çäre kıluram
- 2763 Çok ‘avrat var bilimez elliden yüz
‘Uṭârid kor anuñ işigine yüz
- 2764 Delim ‘avrat şu reyḥân saḫsısıdur
Ki taşu görk ü içi çirkile pür
- 2765 Vefâ kılmaz didi ol söz bilen tât
Ne ‘avrat ne kılıç ne bindüğüñ at
- 2766 Erenler istediler çäre[yi] çok
Vefâ ‘avratda gördiler ki hîç yok
- 2767 Vefâ erlikdür ‘avratda ne ister
Çü ‘avrat didüñ anda mihr göster
- 2768 Gönül bağlamağıl bu bî-vefâya
Ki andan uğramışvan çok cefâya
- 2769 Çekerseñ ğayreti pür-derd olasın
Yoğısa ğayretüñ nâ-merd olasın
- 2770 Biri yaluñuz ol kim şād olasın
Dağı süsen gibi âzād olasın
- 2771 Bu tâc-ı Kayşer ü taht-ı şehinşâh
Ki ger Şîrîn gele bu ile nâ-gâh

2772 Bıraġam boynuma müşkīn bir urġan
Asam cevrūnden özümi virem cān

2773 Yig oldur kim [ol] ovada otura⁴¹²
‘ İmāret yire baykuş kim getüre

2774 Yaġın bildi çü işitdi bu sözi
Ki işile barışmaz hīç iş özi

[98a] 2775 Sözi bir yañadın daġı dirdi
Anı oġşardı vü şabr iderdi

2776 Hemīşe Hüsrev’e varurdi naġkâş
Haber uğurlayın virdi degül fâş

2777 Cevābın hem uğurlayın virürdi
Ne ol bunı ne bu anı görürdi

HÜSREV NAKKÂŞ GÖNDÜRÜP GELÜP ŞİRİN ALUP HÜSREV’İ GİTDÜĞİ...

2778 Didi yalvaru bir gün Şāvūr’a şāh
Ki Şirīnsüz nice bir kılayın āh

2779 Getür bir burca sen ol ayı penhān
Dutayın gizlü tende nite kim cān

2780 Şalāh-ı devletiçün aña raġbet
Ki eydürven ġod andan yig ne devlet

2781 Ki ġorġarvan døyemez⁴¹³ Meryem aña
İş iderven işiden bata taña

⁴¹² Yazmada oturam yazılmış.

⁴¹³ Flemming doymaz şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 392).

- 2782 Virür ‘İsâ gibi özini dâra
Bu işi görürin uş âşikâra
- 2783 Pes ol yigrek ki ol ayıla her bâr
Uğurlayın irişevüz perîvâr
- 2784 Uğurlayın kılalum ‘ışk-bâzî
Kış içine dutalum yiñi yazı
- 2785 Boyun dutdı şehûñ hükmine naqqâş
Ki naqş-ı çinî saña bağlayam fâş
- 2786 İrişdi kaşra deryâ gibi pür-cüş
Ki ola mevcî anuñ cümlesi nüş
- 2787 Hikâyet kıldı Şîrîn’e ser-âgâz
Ki vaqitdür kılursañ devlete nâz
- 2788 Şehûñ Raşşî seni avlamağa tîz
Velî Meryem’den anı iy şeker-rîz
- [98b] 2789 Anuñcun Meryem’uñ gönlini şanur
Ki Kayşer özi ‘ahdından utanur
- 2790 Gel imdi biz ikimüz ‘azm idelüm
Şehûñ müşkûsı yolınca gidelüm
- 2791 Uğurlayın şehile eyle ‘işret
Ola kim düşmenüñden döne devlet
- 2792 Yaluñuz oturan büt boş giden mâh
Özinden boş yaluñuz ya‘ nî bî-şâh

- 2793 aıyup⁴¹⁴ Őāvūr'a arşı ıldı feryād
Ki özüñden utan iy Tañrı'dan yād
- 2794 Dimāğum ĥaste oldu sözüñi kes
Uzatma kim baş ağırtmağısa bes
- 2795 Senüñ inşāfuña ben açan irdüm
Yok inşāfuñ ben uş inşāf virdüm
- 2796 Bu işden Ĥa seni ıra dutsun
Bu utdan yüzüñi hem a dutsun
- 2797 ıarduñ sen beni mülk-i cihāndan
ıarayın dirsın Şimdi cāndan
- 2798 Güherven ben nice kāsıd olavan
Degülven yıl oımadın yileven yılavan
- 2799 Gelincük gibiven bu taş içinde
Ki aludan düzer naaş-ı ın'de
- 2800 Kireçden ız Őebistāna yaramaz
içek mūm olsa būstāna yaramaz
- 2801 Didüm bir gişıye cān u cihāndur
Cihānı aldı bu gez aşdı cāndur
- 2802 azāyı gör yavuz kim geldi başa
Diken oydı içümdeki bu başa
- 2803 Dirim derdüm küllī dikende aldum
Uşa vardum işümi yile şaldum

---

⁴¹⁴ Yazmada aıyup yazılmış.

- [99a] 2804 Ben itdüm baña kime қақıyayın
Yañıldum ben suçı kime қoyayın
- 2805 Dil odı alıcaқ ağız göyünmez
Su diyiceк içüñ odı söyünmez
- 2806 Terāzū eyleyüp düzdi iki baş
Biri altun çeker biri cev ü taş
- 2807 Terāzū kim bizi vezn itdi Hüsrev
Yaluñuz bir başı var u tolu cev
- 2808 Çü bir havza suyı ısladurıdım⁴¹⁵
Deñize girene uşlu diyen kim
- 2809 Çü ayru yaraşuram ol tapudan
Ne lāzım içerü düşmek қuyudan
- 2810 Ne dirsın bir gönül şöyle perīşān
Nite bir ejdehāya ola mihmān
- 2811 Göresin niçe gez bu yire düşdüm
Gönül yāқara bağı yire düşdüm
- 2812 Viribimiş degül ol bī-vefā hām
Selām-ı huşk veyāhud tāze peygām
- [99b] 2813 Baña bu қаşr içinden taşra çıқmaқ
Yaramaz varasam⁴¹⁶ yirise uçmaқ
- 2814 Degül Hüsrev ki Keyhüsrev'se ol şāh
Üşenmez pençesinden hīç anuñ māh

---

⁴¹⁵ Yazmada ısladur eyrim yazılmış.

⁴¹⁶ Yazmada varasum yazılmış.

- 2815 Eger baña kaqıyuban mığa
Kaқыam ki döke cevşen sınığa
- 2816 Diyem kirpügüme k'iy Sa' d-ı Vaqqāş
Bir oq ur ki ola atı raqqāş
- 2817 İyam zülfümi tā aqına aqa
Bir ipi şabrınuñ boynına daqa
- 2818 Hıyālüme buyuram nā-gehānı
Bu yire viribiye nā-gāh anı
- 2819 Degülven kuş ki gişi dutabile
Yā her toğan baña kaynağın ile
- 2820 Bilüsüzlügile düşdüm duzağa
Bilüle kırtılam konam budaga
- 2821 Yiriyse Hüsrev'ün büt-hāne-i Çın
Degül çoraqda hergiz şehd ü şırın
- 2822 Eger yügrükise şeb rengi Şeb-diz
Segirdiminde Gülgün dağı gey tiz
- 2823 Şeker qarğusını dikdiyse Meryem
Benüm hurmāmı Meryem dikmedi hem
- 2824 Ger eydürse benem tāt issi hatun
Beni Kayşer özi almadı şatun
- 2825 Bu acıdan düşüpdür cānuma cüş
Ki Şırın cān çeker Meryem kıllur nüş

- 2826 Bir incü isteyen suya boğuldı
Dağı bir sirke şoran bal buldı
- 2827 Degüldüm ‘ aşık oldıyisa taqdır
Peşmānem haḫā kıldum ne tedbır
- [100a] 2828 Göñül ol yig ki hiç bakmaya aña
Bir ite bağa vü bakmaya [b]aña
- 2829 Beni toğurmasa ya⁴¹⁷ toğurınca
İte virseydi [anam] ud⁴¹⁸ urınca
- 2830 Gel egri oturup toğru diyeyin
Nice bu ayrılığdan ğam yiyeyin
- 2831 Nice ğor oldı işbu yolda özüm
Nice qarardı degme yirde gözüm
- 2832 Benümle kıldı şāh ol resme cengi
Ki şulhuñ kılmadı arada rengi
- 2833 Tapu kıлмаğdan aña uş egildüm
Çeküp kayğuları yükin büküldüm
- 2834 Göñül efsün okımağla utan kim
Evüñ uğrısını yāḫūd dutan kim
- 2835 Qamu yirlerde uğrılar olur yād
Ev uğrısı elinden āh u feryād
- 2836 Gicir başum elüm degmez ki uram
Ferāgatla başuma dırnağ uram

---

⁴¹⁷ Yazmada ne yazılmış.

⁴¹⁸ Yazmada ite virse nida oda urınca yazılmış.

- 2837 Dilüm hōd tolu zaḥm andan olupdur
Ki andan nice dil zaḥmın bulupdur
- 2838 Bir er ger baña olmazısa dil-dār
Beni kim sevdi tā kim seve ol yār
- 2839 Beni o ağlayayın işbu gün sen
Anası ölmüşe öğretme şīven
- 2840 Benüm sevgüm ousu yodur anda
Ĝuşsam bir ılca dutmaz hīç cānda
- 2841 Yürek oynardı bildüm çarḥ-ı ğaddār
Ziyāna uğradıysa çār u nā-çār
- 2842 Delim gez sınıamışvan ben nişānda
Yürek oynayan er olur ziyānda
- [100b]**2843 Gözüm oynar bu gez iy vāh ne göre
Ne göre girü bi'smi'llāh ne göre
- 2844 ara toprağa dökme yig bahārı⁴¹⁹
Ĝazān yili dökilür berk ü bārı
- 2845 Dutılma yigrek av itine avda
Aña gülince işi sözde sevdā
- 2846 Erenler kim deñizden tuz oparur
Ĝaber gendü ayağıla aparur
- 2847 İra oldumsa mālumdan ilümden
Degülven bağlu olumdan bilümden

---

⁴¹⁹ Yazmada bahāyı yazılmış.

- 2848 Dutılmaz h kme hergiz iki b ny d
Tama suz bir   birisin  z d
- 2849 Pes andan inc ye m hr urd   ekker
G l- b-ı  ekkerile didi dil-ber
- 2850 Ki  ah ger diye kim anı severven
Eyt kim aldamağını  ovarvan
- 2851 Veger eyd rse  ir n'e a am y z
Eyt kim Meryem orucıyla d z
- 2852 Dise  ir n'i bu g nl m unıtmaz
Eyt⁴²⁰ helv ya esr k rağbet itmez
- 2853 Dirise dudağın  pmek yiter i 
Eyt ağuzu ndan ırağ bilme di 
- 2854 Dirise  u avan ol m  k-i m y 
Eyt kim var unıt i bu umuy 
- 2855 Vi alı dirse anu van eyit sen
Ki ağzu  dut veger ne s ylerin ben
- 2856 O urdu⁴²¹ bir a  ol dil-ber fes ne
Arada n z u k s  b -ker n.a
- 2857   It b  ger i g rdi⁴²²  i e ta da
  A ı ı kesdi nar ı ol sava da

---

⁴²⁰ Yazmada eyt kim yazılmı .

⁴²¹ Yazmada a ardı yazılmı .

⁴²² Flemming urd   eklinde okumu  (Flemming, 1974: 396).

- [101a] 2858 Çü Şāvūr'la savaşdı ol dil-ārām
Biraz gönli kayudan buldı ārām
- 2859 Añılcağ didi iy söz bilen üstād
Sözün kayğulu gönüller ider şād
- 2860 Eger bir gün şehe virseñ selāmı
Degür ol devlete benden peyāmı
- 2861 Ki Şīrīn eydür iy bed-mihr [ü] bed-^c ahd
Kanı ol şöhet-i Şīrīn çün şehd
- 2862 Şanur idüm ki benden dönmeysin
Dağı bir gülistāna konmayasın
- 2863 Haṭā kılduñ saña bu gez şanımı
Ki gönülden seversin düşmenümi
- 2864 Eyü devlet gibi yār olmayasın
Cihān gibi vefā-dār olmayasın
- 2865 Murāduñ gözlemekdür ancağ işüñ
Murāduñ gözlemek hem hoşdur işüñ
- 2866 Çü sen ancağ murāduñ gözleyesin
Nite ayruğ murādın izleyesin
- 2867 Seni bāğa koyınca kana taldum
Çü yimişlendi bāguñ taşra kaldum
- 2868 Odundan⁴²³ birgün ısınmadı⁴²⁴ özüm
Dütünüñden evet kör oldı gözüm

---

⁴²³ Yazmada adundan yazılmış.

⁴²⁴ Yazmada ısıtma yazılmış.

2869 Cefâ yitmez mi bünyâdumı yıķduñ
Çü bildüñ ad u san adumı yıķduñ

2870 Benidüm saña yâr u sen baña yâr
Çü yâruñ var dutarsın özüm aġyâr

2871 Çü rüsvâyılık ipin boynuma daķduñ
Kıyışmaķ⁴²⁵ suyına ķalkān bıraķduñ

2872 Beni öldürmege virdüñ berâtı
Aķıtduñ gözlerümden hem Furâtı

[101b]2873 Cānumdan ķalan ancaķ bir ramaķdur
Kim eyde kim çıkarmaķ anı ģaķdur

2874 Kılıç urma yazuķ Şîrîn'e bugün
Ki Rûm ilinde öñ kılduñdı düġün

2875 Beni hicrânıla rencür idersin
Kāşum bulut gözüm yaġmur idersin

2876 İcümde 'ıřķ odından od yandı
Dirġā 'ıřķ gördi oda yandı

2877 Kāyuñ her tamaruma şardı bir mār
Sıdum her bir kıluñ dibinde bir ģār

2878 Ne dünle uyķu vü ne gündüz rāģat
'İnāyet yok evet bî-ģadd cerāģat

2879 'Ömür kısa nite şabr ideyin ben
Ayak aķsaķ ne yire gideyin ben

---

⁴²⁵ Yazmada ķayıřmaķ yazılmış.

- 2880 Gözüm yaşıla āhumdan cehennem
Ola bir burqa⁴²⁶ deñizler ola bir nem
- 2881 Yavuz olmaya aḥvāl sensüz
Ki böyledür⁴²⁷ bildüñ bu ḥāli sensüz
- 2882 Gemi göz yaşına nice süreyin
Vişālüñ isteyü nice durayın
- 2883 İşüm sensüz⁴²⁸ bilürven kim yarımdur
Göñül n'olası oldı cāna yemdür
- 2884 Ki şabr [u] ^ıışk arası gey dīvārdur
Degüldür ^ıāşık ol kim şabri vardur
- 2885 Bu resme gerçi Şīrīn oldı rencūr
Şeh-i Hüsrev'den olsun renc ü gamdur
- 2886 Çü Şīrīn okudı bu dāsitānı
Revān-ı Şāvūr öpdi āsitānı
- 2887 Bizüm⁴²⁹ tedbīrümüzden rāyuñ artuḡ
Görürven şādīlıḡdan vāyuñ artuḡ
- [102a] 2888 Ne kim dirseñ yirindedür sözüñ hep
Cefā vü cevr ü nāzuñ göñlüñe ṭap
- 2889 Pes andan şoñra çoḡ fikr eyleridi
Sözi dartubanın ḡarc eyleridi

---

⁴²⁶ Yazmada birqa^ı yazılmış.

⁴²⁷ Yazmada beyledür yazılmış.

⁴²⁸ Yazmada senden yazılmış.

⁴²⁹ Yazmada bu yazılmış.

- 2890 Gerek sözi bilüye derc kılmak
Çeküp altun pes andan harc kılmak
- 2891 Söz oğdur degme yire atmak olmaz
Kirişden çün çıka oğ dutmak olmaz
- 2892 Söz ağızda iken dutmağa yarar
Ki ağızdan çıkıcağ taşu yarar
- 2893 Kıızıl dil iy niçe başdan kara kan
Döküpdür saru yüze işit inan
- 2894 Cigerler oda yandı dilden el-ħak
Başın yile virür bir sözle aħmak
- 2895 Dil epsem olsa yindek⁴³⁰ baş esendür
Çü bî-hüde uzana baş kesendür
- 2896 Çü bir vaşfa olupdur dil ü ħançer
‘ Aceb mi ħançerüñ kesdügi ħançer
- 2897 Dile dañ yire mi didiler ad dil
Ki ya‘ nî her neye kim uğrasañ dil
- 2898 Gücüñ yitdükçe kısa dut zebānı
Dilerseñ kim doğunmaya ziyānı
- 2899 Uzansa ejdehādur kim uzanur
Delüdüdü ol kim ejdehā kazanur
- 2900 Begendiler sözüñ azın [u] özin
Ki kıoyarlar aşı oranla tuzın

---

⁴³⁰ Yazmada yazılmış. Flemming neydün şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 398).

- 2901 Kılıçdur dil bu söze hîç gümân yok
Ki anuñ qorqusından tende cân [yok]
- 2902 Kılıç kından çıkıcaq taşu yarar
Dil ağızda iken ol işe yarar
- [102b]2903 Başa dil şordı kim mâluñ nicedür
Ki yirüñ cümle a'zâdan yücedür
- 2904 Dile virdi cevâbın baş özüñ
Nice dek dura vü çıkmaya sözüñ
- 2905 Esenven hîç derdüm yok rencüm
Ne ağrum var ne şayrum var ne sancum
- 2906 Veger bî-hûde söze başlayasın
Belâ[ya] uğraduban taşlayasın
- 2907 Dili her kim kısa dutarsa başı
Esen ola vü uzun ola yaşı
- 2908 Uzadan dilini 'ömrin kılur kem
Ögüt duta vü gör bu sözi muhkem
- 2909 Dilüñ dut söyleme sen iy qarındaş
Ki dilden oldu uşlular içi baş
- 2910 Gişide bir dil ü iki kulağdur
İşitse iki vü bir dise hağdur
- 2911 Çalab'uß adı evvel olsa söze
Şekerden şatlurağ görünür öze

2912 Çalap adıyla kılduğ biz hem āgāz
Çalap kim yoğdur aña yār u enbāz

2913 Kerīm ü lem-yezeldür lā-yezel ol
Hudāvend-i cihān u zü‘l-celāl ol

2914 Kāmu fānīdür [ü] bākī duran ol
Cihāna ‘ışkıla revnağ viren ol

2915 Çü Şāvūr [u] Şīrīn kışşasını dün
İşitdüh diñle bir hoş kışşa bugün

2916 Tolu derd ü fiğāndur bu ne kışşa
Ki her harfi olupdur zarf-ı guşşa

2917 Bunı oқыyan ister kim duta yād
Ki bunuñ adıdur Şīrīn ü Ferhād

[103a] 2918 Gişi kim ‘ışka boyun dutmadı ol
Yā gölükdür yā sığırdur yā koyun ol

2919 Eger ‘ışk olmasa bu kāmı sözler
Ki oқыnsa sevinür cümle özler

2920 Ne oқыnıydı ne dile geleydi
Ne bülbül öte ve ne gül güleydi

2921 Yine bir ‘ışk-nāme kıldum āgāz
Yine açıldı ilde bir yiñi yaz

2922 İñen mevzūn iñen maṭbū‘ vü şīrīn
Nite Ferhād’ı şeydā kıldı Şīrīn

- 2923 Bugün Ferhād sözine başlayalum
Bu mühür ağacına aşlayalum
- 2924 Ki Һasret vireyimiş ol ser-encām
Dirġā kimse almaz dünyeden kām
- 2925 Cihān bir gişiyе virmez amānı
Delünüñ ola bir söze gümānı
- 2926 Delimler geldiler bunda қalan kim
Murād alan cihāndan ol fülān kim
- 2927 Kime virür cihān bir dürlü rāҺat
Ki urmaz şoñra yüz dürlü cerāҺat
- 2928 Kime virди eyit ol ni‘ met ü genc
Ki bulmadı şoñ ucı miҺnet ü renc
- 2929 Gişi kim dünyeden ister murādı
Қazansun eylük itmekle yig adı
- 2930 Şu resme kim şehinşāh-ı cihān-dār
Һudāvendā cihān şāh-ı kem-āzār⁴³¹
- 2931 Yigāne faҺr-ı mülk ü devlet ü dīn
Şehinşāh ‘ İsā bin MuҺammed bin Aydın
- 2932 Cihānda devleti pāyende olsun
Cihān şāhları aña bende olsun
- [103b]**2933 Perī şüretlü atlas tonlu ‘ ayyār
Gümiş tuluñlu taş yüreklü dil-dār

---

⁴³¹ Yazmada kim-āzār yazılmış.

- 2934 Ol ovada ki bir yatlu yiridi
Südi hep yigüden yigrek yiridi
- 2935 Eger yüz dürlü helvâyı bulurdu
Yidügi koyın kısrakdan olurdu
- 2936 Koyundan aña ırağıdı menzil
Olupdı süt getürmek katı müşkil
- 2937 Ol ovada acı ot bitmişidi
Ağu ağacı çevüre dutmışıdı
- 2938 Ol ağü ağacın çoban bilüpdi
Koyın otlağını ırağ kılupdı
- 2939 Südüñ sevdāsı Şirīn'i alupdı
Ne çäre eyleyem diyü kalupdı
- 2940 Ki süt taşımak ol ırağ ovadan
Kayıkdurdu çobanların ovadan
- 2941 Çü⁴³² gice kara zülf egri bırağdı
Kulağa aydan altun halka dağdı
- 2942 Oturmuş halkada gönül yağan mäh
Burlup halka ilan gibi her-gäh
- 2943 Seher olunca bu fikri kılurdu
Bu endīşe odına yağılurdu
- 2944 Öñinde Şāvūr oturmuşdı ancak
Söze her yañadan virürdi revnağ

---

⁴³² Yazmada bu yazılmış.

FERHĀD SŪTĪ KAYADAN GETŪRŪP ŐĪRĪN'E...

2945 Ol endiŐeyle kim ŐĪrĪn kızardı
Meger andan biraz ŐāvŪr sizerdi

2946 Çü gül yŪzlŪ aña aŪlatdı ħāli
Açıldı lāle yaprağınca ħāli

ĦŪSREV

[104a] 2947 BaŐ egdi nite kim HindŪ perĪye
‘Uĕārid nite ĕapsa MŪŐterĪ’ye

2948 Didi vardur bulurvan bir gey ūstād
YigitdŪr bilŪsi ĕoĕ adı Ferhād

2949 KŪlŪngine çŪ vire Őan‘ata baŐ
Yiri balıĕa ĕuŐ gibi yaza fāŐ

2950 DŪzicek hendese ‘ibret Őaĕar ol
MeceŐti bilŪr IĕlĪdĪs aĕar ol

2951 ĕıZıL gŪl bitŪre Őan‘atla yaza
DemŪrle ĕaŐa ĕĪn naĕŐını yaza

2952 Bu ūstādıla bite iŐŪñ āsān
Dikenden gŪl ĕıĕa iy eylŪge kān

2953 Her iŐ ūstādsuz olur Őarp dŪŐvār
Őñ ūstād u Őoñ ucı iŐ bāzār

2954 GiŐi mŪmdan yŪzŪk eyler olur ĕoĕ
VelĪ altun yŪzŪge ĕāĕatı yoĕ

2955 Eger fermān virürseñ kuluñ olam
Elikdürem anı kandasā bulam

[104b]2956 Ki Çīn'de biz ikiydük ğamdan āzād
Biz ikimüzi öğretti bir üstād

2957 Çü pīşe sırrına ser-tā-ser irdi
Külünk aldı kalem uş baña virdi

2958 Külüngile elin öper kamu Rūm
Külüngile kılur katı taşu mūm

2959 Çü Şāvūr işbu sözi şerh itdi
Südūñ Şīrīn özinden kaydı gitdi

2960 Çü gün güneş gözgüsini açdı
Gice yüz biñ gözün yumdı vü kaçdı

2961 Ol atı istedi Şāvūr-ı naqqāş
Elikdürdi kayayı kim keser taş

2962 Getürdi tā ki şād revān-ı Şīrīn
Kodılar aña bir kürsī-yi zerrīn

2963 Tağa beñzerdi muṭlaḳ ol kesen tağ
Gören gişide kalmadı öd ü yağ

2964 Şanaduñ pīlidi bili vü boyı
İki pīlden⁴³³ gürıdı hāy u hūyı

2965 Külüngile taşā uzadı çok kōl
İki taşça olurmış cevheri ol

---

⁴³³ Yazmada bilimden yazılmış.

- 2966 apucular aña hoş söylediler
Ağırlayu ey yir eylediler
- 2967 Dururdu perdenn ardında std
Bilin bağlayuban açmış elin şd
- 2968 Oyuncu⁴³⁴ [anca] egmişidi boyun
Ki nice perdeden gösterdi oyun
- 2969 Cihn ansuzda dn başkunın itdi
‘ Aceb oyun ki ol arada gitdi
- 2970 şeker gibi glişi şrn’e az⁴³⁵
Gülüp vz-ı şrn ile dem-sz
- [105a]** 2971 şeker sadı auban iki yķt
şeker [] yķt andan aldılar ķut
- 2972 şu ĥurmnuñ ki servinden biterdi
Gnisinden delim ĥurm yiterdi
- 2973 Dudağından şeker ol deñlü sadı
Ki şekker ķardı Ĥzistn’a vardı
- 2974 İşitdüm şrn nin aldı adı
Ki dilde şrn’n şrnidi dadı
- 2975 Ne şrnlik ki virdi aña Ĥlik
ninden uyumazdı hoş balıķ
- 2976 Ne meclisde ki dudağın açardı
Ne ten kim anda olsa cn saçardı

---

⁴³⁴ Yazmada onıncı yazılmış.

⁴³⁵ Yazmada az iki kez yazılmış.

- 2977 Ne kulaḡ kim anuñ üni gireydi
Ger Eflâṭun'ısa öñden varaydı
- 2978 Çü sözün diñledi Ferhâd [u] ḡanı
Bağırda ḡaynadı vü yandı cānı
- 2979 Bir āhı çekdi göynüklü ciğerden
Uçuḡlu gibi gitdi 'aḡl erden
- 2980 Yire düşdi ve yuvalandı nālān
Dürüldi nite kim yancılmış ılan
- 2981 Çü görđi bī-ḡarār ol bī-nevāyı
ḡomış boş göñlinüñ ḡuşı yuvayı
- 2982 Ki söziyile ḡıldı aña dermān
Hemān dāneyile ḡuş dutdı penhān
- 2983 Pes andan didi aña ol perī-zād
Ki şād eyle beni iy bilge üstād
- 2984 Çevükligile göñlüm şād eyle
Bu yıḡuḡ ḡaşrı hoş ābād eyle
- 2985 Iraḡdur ḡoyunumuz süde biz aç
Geñez alalum südi bir sehl yol aç
- [105b]**2986 Bu yirden ḡoyına dek bir iki ferseng
Bir ırmaḡ açmaḡıçun eyle āheng
- 2987 Ki çobanlar saḡalar südi f'il-ḡāl
Diyem ḡulluḡçuma bundaki süt al

- 2988 Sözi Şîrîn dāyim söylerdi şîrîn
Olurdi bî-ḥūd ol Ferhād miskîn
- 2989 İşidürdi sözi vü söylemezdi
Nedür maqşūdını fehm eylemezdi
- 2990 Unıtdı kim cevāb eyde sözine
Ḳodı barmaq buñalmaḳdan gözine
- 2991 Külügin getürüp çıḳdı vü gitdi
Göñül sevgüye miskîn vaḳf itdi
- 2992 Ḥaber şordı duranlara kesen taḡ
Ki esrükven ḳaçan esrük olur şaḡ
- 2993 Nedür buyruḡı bilmezven eyidüñ
Sözini iki ḳılmazvan eyidüñ
- 2994 Yaḳınlar aña ḳıldılar rivāyet
Ki Şîrîn nicesi ḳıldı ḥikāyet
- 2995 Çü ol endîşeyi Ferhād bildi
Gözinden buyruḡına yir ḳıldı
- 2996 Çevükdi özi ol şan'ata çābük
Ki olur nāzenīnüñ işi nāzük
- 2997 Şu resme taşuñ endāmını sökdi
Ḳayayı mūm gibi yumşatdı döḡdi
- 2998 Bir ay urdı külüñgi ḳayaya ol
Deñiz gibi bir ark itdi süde yol

- 2999 Ağıldan aşra irince h nermend
İki y zl  aşıyla itdi gey bend
- 3000 Şu resme d zdi aşdan ırmağ ol
Ki boyına⁴³⁶ yoğıdı bir ıla yol
- [106a] 3001   iş irdi Őoñına havuz yaptı
Ki dirlik eŐmesi ol havza apdı
- 3002 uru aş bağlayup havza ki yandı
Eli Şuyından eyid n kim indi
- 3003 Aña ađdur im ret Şarp u d Őv r
Ki el⁴³⁷ Őunmadı işe bilge mi m r
- 3004 Eger y z ağ olurısa dem rden
Keser  dem geñez yımŐağ amurdan
- 3005 Ne  re var ki  dem bilmez anı
Hem n urtarımaz ol atlu c nı
- 3006 Haber Ő r n'e virdiler ki Ferh d
Bir ayda havz [u] ırmağ yaptı  st d
- 3007 Şu resme ki oyından her zam n s t
Ayağıla gel r nođt isteseñ dut
- 3008 Ol uÇmağ y zl  h r  ive d rdi
ıŐup havzı v  ol ırmağı g rdi
- 3009 Deg ld r Şandı ol havzı idilmiş
Ola dirdi g renler yaradılmış

---

⁴³⁶ Yazmada yuyına yazılmış.

⁴³⁷ Yazmada ol yazılmış.

- 3010 Evet âdem işinden olur ırak
Südüñ ırmağı havz u hür-i uçmak
- 3011 Delim Ferhād eline virdi alkış
Ki rahmet aña kim şöyle ide iş
- 3012 Çü zahmet oldu ırağ anı yakın
Okıdı vü uğurladı nigārın
- 3013 Yakınlardan yirin yüce düzetdi
Kamu ahvālını anuñ gözetdi
- 3014 Didi üstādlığıñ[uñ] haqqı çokdur
Bu varumuz şāgirdüñ haqqı yokdur
- 3015 Güherden kulağına⁴³⁸ dün çırāğı
Küpe aşā komışdı odağı
- [106b]**3016 Olurıdı anuñ nūrından aydın
Şanaduñ aya asmışdı Pervīn
- 3017 Güneş gibi bezerdi tahtı tācı
Hem incüsi bir iklīmüñ harācı
- 3018 Çıkardı kulağından ol sözi bal
Bırakdı kim beni şatmağıçun al
- 3019 Çü bundan dahı yig vaqte irevüz
Tekellüf tapuña artuğ kılavuz
- 3020 Aña alkışa Ferhād ağız açdı
Elinden aldı ayağına saçdı

---

⁴³⁸ Yazmada kulluğına yazılmış.

3021 Bes andan dutdı yazıdın yaña yol
Deñiz gibi döküp yazıda yaş ol

3022 Şu kórkıudan aña rāzın açardı
Ādemden yüz adım ırağ kaçardı

FERHĀD SU GETÜRDİ FERHĀD GÖRÜP...

[107a] 3023 Kıtılıkla geçürdi yay [u] kışı
Elinde kalmadı bir umlu işi

3024 Ne ayrılığına döyebilürdi
Ne ulaşmağına çäre kılırdı

3025 Batupdı balçığa göñli ayağı
Odından göñlinüñ hep sızdı yağı

3026 Dilinde iş işinde kalmamış⁴³⁹ su
Teninden güç gözinden girmiş uyku

3027 Yürürdi dīv gibi ādemden ayru
Düşe dura nite durursa şayru

3028 Gidüpdi tağ [u] yazıda kararı
Düşüp andan tağa yazıya zārı

3029 Boyı gül budağı gibi egilmiş
Tonını gül gibi yüz pāre kılmış

3030 Buñalmış yolda diken kóparurdı
Ayağdan mıh yürürken kabarurdı

---

⁴³⁹ Yazmada kılmamış yazılmış.

- 3031 Ne diken tonumı yırtı diridi
Ne kılıçdan başı kaydın yiridi
- 3032 İraqlıkdan bir uğurdan delürdi⁴⁴⁰
Gidüp şabrı vü şeydālık belürdi
- 3033 Nişārı gözinüñ kan yaş olurdı
İlinde yaz u kış çiçek bulurdı
- 3034 Havāya bağlasa dutuğ iñiden
Şırımış gökleriñ saķfin yiñiden⁴⁴¹
- 3035 Şu isterdi şusuz oğlanca Ferhād⁴⁴²
Ki şuya dāyeye bilmez nedür ad
- 3036 Oda yakıldı göynükden vücūdı
Kara toprağı göz yaşıla yudı
- 3037 Göyündürmiş gönül odı dimāğın
İçin yakmış yaķar gibi çırāğın
- [107b]** 3038 Belāya rence gey umaç olupdı
İçi renc ü belā taşu tölupdı
- 3039 Dökerdi acı Şirīn ı ışķıla yaş
Yaşından kırķ ferseng oldu yir yaş
- 3040 Ayıķ esrük içi ķorķup umaçdan
İlan nite ki taşdan ķurd ağaçdan

---

⁴⁴⁰ Yazmada delürmiş yazılmış.

⁴⁴¹ Yazmada ikiden yazılmış.

⁴⁴² Yazmada gibi Ferhād yazılmış.

- 3041 Ğuşşa evmiş añña ğuşşayla ol şād
Nite kim genc ola vīrānda ābād
- 3042 Bulunmazıdı bir derdine dermān
Biraz kırtarımazdı kıyġudan cān
- 3043 Ğalupdı yaluñuz ve şayru vü zār
Ne var bir dostı kıtında ne bir yār
- 3044 Anuñ ġöñlini Şīrīn şöyle almış
Arada küllī Ferhād adı kıalmış
- 3045 Ne kıyġusından ayrılubilürdi
Ne bir hāl añladur [ġişi] bulurđı
- 3046 Ger işiginde anuñ toz kıopardı
Ğözine anı sürmeyçün kıopardı
- 3047 Veger öñinde bir dip ot ġöreydi
Ğerek öpeydi ġözine süreydi
- 3048 Eger kıılaydı bir gez adını yād
Öperdi ‘ışkına yüz gez yiri şād
- 3049 Çü baksa ġörse kıaşrı çevre yanın
Tıonı yirine yırtardı cānın
- 3050 Yavuġ gibi kıaçardı her yaña zār
Aña ayruġ olaydı mūnis ü yār
- 3051 Tosun vahşī gibi ürkerdi her-dem
Yābān ġayvānıla olmışdı maġrem

- 3052 Bu duzağda bulunan cānavardan
Dirilmiş kurd u dilkü şîr-i nerden
- [108a] 3053 Tolu bir yazı araya alupdı
Bu dürlü cānavar içre kılupdı
- 3054 Süpürürdi yolın yirin yatağın
Birisin yalarıdı bir ayagın
- 3055 Gehî yağmur çala koldaş olurdı
Gehî kulanıla yoldaş olurdı
- 3056 Gehî şıgınıla oyun kurdı
Gehî aşlanuñ arkasın tarardı
- 3057 Geyikle gündüzin şöbet kılurdı
Gice katına yağmurca gelürdi
- 3058 Dönerdi çarğ gibi gice gündüz
Yimez içmez göynüklüyidi bāmüz
- 3059 Şu resmile ki cevrlü yol varurdı
Eger yol yol bulsa bir ay ol varurdı
- 3060 Veger yolında bir dīvār olaydı
Görürdi ol zamân k'efkâr olaydı
- 3061 Kuyu ger olsa yolda kim geçerdı
Saşınmamağdan içine uçardı
- 3062 Veger gözine doşınaydı bir oğ
‘ Aceb kirpüğini yumar mıdı yok

- 3063 Feraḥ kim yāri ḳayḡusın şavardı
Göñülđen ḳahrıla anı ḳovardı
- 3064 Ğuşşa kim göñline olurdı ol iş
Varurdı ḳarşu at yarışıla biş
- 3065 Edīmin yüzinüñ yurdı ḳanıla
Süheyl isterdi gözinde fiḡānla
- 3066 Gereklüyidi uyḳu uyımazdı
Ḥayālin dil-berinüñ ḳoyımazdı
- 3067 Göñül raḡtından ayru ḳalmışıdı
Ki ayruḳ raḡtıla ev ṭolmışıdı
- [108b] 3068 Anuñçun naḳş āşüfte olupdı
Ki ayruḳ naḳş göñlini alupdı
- 3069 Seḫerden gice olinca yilerdi
Meger kim gendüden çıḳmaḳ dilerdi
- 3070 Dilerdi kim teninden ıraḡ ola
Meger kim yaluñuz yārını bula
- 3071 Ḳafesde bilmezidi kim ḳuşı yoḳ
Melik meydādadur evde gişi yoḳ
- 3072 Şu resme oldı yāri ʿışḳına ḡarḳ
Ki yāri gendüzinden itmedi fark
- 3073 Odı görseyidi yā nār u yā nūr⁴⁴³
Ulaşmaḳ ayrulıḳ diridi budur

---

⁴⁴³ Yazmada tūr yazılmış.

- 3074 Ne naqşı ol kim öñinde görürdi
Özi gönline anı fâl ururdi
- 3075 Gişi ‘ ışk üzere yavuz fâl urmaz
Urursa gendüzine hûb görmez
- 3076 Konuğ olurdı her hefte ol aya
İrağdan yaqarıdı gönlin aya
- 3077 İrağdan gördüğine kâni‘ idi
Yaqınlıqdan çü bahtı mâni‘ idi
- 3078 Yine yazıya düşüp gideridi
Yiñiden nevha vü âh ideridi
- 3079 Geyik gibi kimi görse kaçardı
Gelürdi havza tatlu süt içerdi
- 3080 Cihânda südden artuğ yimezidi
Koyup havzı kaçayın dimezidi
- 3081 Cihânda dâsitân oldı bu sözler
Qamu halquñ dili toldı bu sözler

DERGĀH-I PĀDİŞĀHRĀ BĀ-EYVĀN...

- [109a] 3082 Bir ol kim olaydı gey hâş-ı dergâh
Bu işden şâh özini kıldı âgâh
- 3083 Ki Şîrîn acısından şimdi Ferhâd
Cihâna dâsitândur iş ü feryâd
- 3084 Anuñ başını bir sevdâ dutupdur
Ki ol sevdâyla yabana yatupdur

- 3085 Nigâr-ı hûb sevdâsına meftûn
Gezer yalın ayağ u baş dün [ü] gün
- 3086 Bu gönüm dir ki Şîrîn'ün evidür
Bu sözile üni⁴⁴⁴ yavlağ kavîdür
- 3087 Ne azdan saşınur özin ne çoğdan
Ne kılıçdan uğınur ol ne oğdan
- 3088 Görürven gönli ol aydan yıkılmış
Çanâ' at ol şeker sözine kılmış
- 3089 Virür köşkine her hafta selâmı
Olupdur bir habercisi gulâmı
- 3090 Melik bu dâsitânı çün işitdi
Anı görmeklige gözin işitdi
- 3091 Yig eyler bir bege tapu iki kul
Yig ırlar bir güliçün iki bülbül
- 3092 Çumâşuñ kim ikidür müşterîsi
Bahâsın arturur şeksüz birisi
- 3093 Şehün bir yönden oldı hâtırı şād
Ki anuñla hem-derd oldı Ferhād
- 3094 Dağı bir yönde yağıldı güniden
Saşındı gül yañaqlusın tüniden
- 3095 Bu endîşe şehün gönlin alupdı
Ki ayakları balçıkda kalupdı

---

⁴⁴⁴ Yazmada anı yazılmış.

3096 Çü dürlü derd bu gevdeye üşe
Yüce servi anuñ ayğa düşe

[109b]3097 Özi işine çäre idemez hıç
Ki işi şayrunuñ şayrudur [u] güç

3098 Olur sağıkda sözler sağı kolay
Ki şayrulıqda hem şayru olur rāy

3099 Otacı gerçi kim nabzı dutar ol
Çü şayru ola ayruğa şunar qol

3100 Biş on uşluyıla şāh-ı cihān-gır
Oturdı söyledi vü kıldı tedbır

3101 Ki bu bir delüye biz neyleyelüm
Ne qapudan bunuñla söyleyelüm

3102 Eger qorsam bunu işüm yıkıldı
Veger qanın saqarsam suç ne kıldı

3103 Dürişdüm çok bu şāhlıqda ki bayram
Adım qāş olmaya arada bir ‘ām

3104 Baña bayram ider ay yüzlü dil-dār
Ki kıldı bir delüyi Hüsrev’e yār

3105 Aña uşlu eren virdi cevābı
Ki rāyuñ rüşen eyler āf-tābı

3106 Ki tāk issi qamu işüğüñ bekler
İçer toprağıña and ulu begler

- 3107 Cihān özin yaşuñ endāzesidür
Sa‘ādet bahtunuñ dervāzesidür
- 3108 Bu Mecnūn’a eger olursa tedbīr
Demür olmaz gerek altunla zencīr
- 3109 Ger ümīdi qapusın aña açmaq
Güneş gibi delim altunı saçmaq
- 3110 Ki sevdāya müferriḥ olur altun
Müferriḥ alınur⁴⁴⁵ altunla şatun
- 3111 Ne dil-ber çıqa ol altunla dīnden
Bu şīrīnligile bize Şīrīn’dēn
- [110a] 3112 Delim gözlüyī altun kör ide um
Delim pūlād altun eyleye mūm
- 3113 Eger altunla barışmazsa başı
Aña iş idelüm bir qatı taşı
- 3114 Ki ölince işi ol taş olsun
Dimāḡı kuru gözi yaş olsun
- 3115 Çü şāh anlaruñ işitdi sözini
Buyurdi kim buluñ Ferhād özini
- 3116 Naḡībūñ ḡāşıraḡı eyle serheng
Anı istemege kıldılar āheng
- 3117 Didiler cümle yoldaşa ki gözleñ
Ola kim bulasız Ferhād’ı izleñ

---

⁴⁴⁵ Yazmada iletür yazılmış.

- 3118 Aşağı yukarı ararlar idi
Ne irerlerdi ne ararlar idi
- 3119 Gice olunca isterlerdi anı
Karañu gicenüñ çıkınca cānı
- 3120 Felek tākından ılduz olıcağ fāş
Koyıcağ re's-i 'ağreb dümbine baş⁴⁴⁶
- 3121 Gice sancağları çün ahtarıldı
Hoten gözçileri burca dirildi
- 3122 Kara yir geydi hil' at dikme vü al
Felek urundı altun tād fi'l-ḥāl
- 3123 Bir anlardan ki viribidi şāh
Nazar bırağdı ol Ferhād'a nā-gāh
- 3124 Yigit gördi Ferīdün ferlü yig er
Bahādur pehlevān u cüst server
- 3125 Aña virdi selām ü didi iy yad
Saña nice virüpdür rüzigār ad
- 3126 Eyitdi kim benem Ferhād şayru
Güzel Şīrīn'e 'āşık andan ayru
- [110b]**3127 Baña bir va' de Şīrīn virmedi yār
Geçer açlığıla günlerüm zār
- 3128 Cevābı virdi ilçi aña andan
Ki öñer⁴⁴⁷ şehriyār özüñi cāndan

---

⁴⁴⁶ Yazmada yaş yazılmış.

⁴⁴⁷ Yazmada öñler yazılmış.

- 3129 Seni şāh bu acıdan kıla āzād
Vire Şīrīn'i⁴⁴⁸ saña vü kıla dād
- 3130 Eyitdi aña Ferhād-ı ciger-süz⁴⁴⁹
Ki iy günüm yüzüñ görmekle nevrüz
- 3131 Bu çoraq yirde devā kıl
Eyitme Hüsrev'e Şīrīn vefā kıl
- 3132 Benümledür ki görmedüm cins
Meger cin oldu cinsüm görmedüm ins
- 3133 Yüzüm görse kaçardı dīv perī āh
Neden bilür beni ol Hüsrev-i şāh
- 3134 Kısarsın⁴⁵⁰ gergedan⁴⁵¹ gibi beni tañ
Budur dirsın pīle Hindüstān'ı añ
- 3135 Eyit aña ol ilçi kim içüp and
Ki seni aındı Hüsrev ol Hudāvend
- 3136 Çalapdan olayım ırağ u güm-rāh
Saña viribimediye beni şāh
- 3137 Pes andan döndi ilçi gönli hoş şād
Eyit[di] şāha kim bulundu Ferhād
- 3138 Oturmuş şāh dutmuş ilde pür-cām
Bulup yol dergāhına hāş u ger 'ām

---

⁴⁴⁸ Yazmada Şīrīn ü yazılmış.

⁴⁴⁹ Flemming cigersüz şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 490).

⁴⁵⁰ Yazmada kısarsın yazılmış.

⁴⁵¹ Yazmada gökden yazılmış.

- 3139 Getürdiler anı şöyle ki bir dağ
İçine ‘ ışk odı urmuşıdı gey dağ
- 3140 Ulu taş gibi girdi kapudan ol
Halâyık uymış ardınca tolup yol
- 3141 Ne tahtı gözledi ne Hüsrev’i hem
Yigin pençe yire urmuşdı muhkem
- [111a]** 3142 Nigārın derdi⁴⁵² yaqasını dutmuş
Ki ol şahı vü gendü unutmuş
- 3143 Buyurdu şah ki bir genc açalar
Her adımda aña saçu saçalar
- 3144 Oturdu pilleyin ‘ ışkıla hatun
Saçu saçdılar aña pılce altun
- 3145 Çü gönül dünya çirkinden berıdi
Katında altun u toprak biridi
- 3146 Çü altuna konuk egmedi gözi
Güher gencini saçdı Hüsrev özi
- 3147 Ne nükte kim aña diridi Perviz
Cevab eydürdi nükteyle aña tiz
- 3148 Ne yirdensin didi öñ aña şordı
Bilişlik mülketinden didi durdı
- 3149 Eyitdi aña ne şan‘ at bilürler
Didi kim cān şatup kaygu alurlar

---

⁴⁵² Yazmada durdı yazılmış.

- 3150 Eyitdi cān şatmaq ne edebdür
Didi ‘ aşık olandan ne ‘ acebdür
- 3151 Eyitdi ‘ aşık oldı kim gönülden
Didi ki ne gönül cāndan digil sen
- 3152 Eyitdi saña Şîrîn cānı cān mı
Didi ne cān bu cānum ya‘ nî cān mı
- 3153 Eyitdi görünür mi saña mäh-rū
Didi düşde velîkin xanı uyqu
- 3154 Eyitdi sevgüden baht olasın yād
Didi kim giricek toprağa Ferhād
- 3155 Eyitdi virme gönül kılma cānsuz
Didi kim bu iki düşmendür ansuz
- 3156 Eyitdi iy gönülsüz dutgıl ārām
Didi ārām xanı bî-dil-ārām
- [111b]**3157 Eyitdi ger girürseñ odağına
Didi kim bırağam baş ayağına
- 3158 Eyitdi ger gözüñi eyleye yaş
Didi kim bir gözüm koyam dağı yaş
- 3159 Eyitdi kimse anuñla savaşa
Didi yiye demür ger xatı taşsa
- 3160 Eyitdi var mı yoluñ aña kolay
Eyitdi kim ırağdan görünür ay

- 3161 Eyitdi dilese hep sende varı
Didi kim Hâk'dan olayıdı yâri
- 3162 Eyitdi başuñıla şād olursa
Didi virem aña ger alurısa
- 3163 Eyitdi sevgüsin cāndan gidergil
Didi kim ' aşık itmez bu işi bil
- 3164 Eyitdi işbu derde döy ögüñ dir
Didi kim cāna kim toydı haber vir
- 3165 Eyitdi diñlen işbu iş hāmdur
Didi kim baña diñlenmek harāmdur⁴⁵³
- 3166 Eyitdi şabrıla ögmiş iken çok
Didi şabrı gönül ider gönül yok
- 3167 Eyitdi kimseden korçar mısın sen
Didi kim ayrulıgından hemîn ben
- 3168 Eyitdi hîç gerek mi gice hem-dem
Didi kim bunda qalmazsam olur hem
- 3169 Cevābından çü Hüsrev qaldı ' aciz
Aña ayruq haber şormadı hergiz
- 3170 Didi gördüm haţâyı vü şavābı
Bu resme görmedüm hāzır cevābı
- 3171 Bu iş çün gelmedi altunla başa
Şınayam bu gez altun gib taşa

---

⁴⁵³ Yazmada merāmdur yazılmış.

- [112a] 3172 Dilin kılıç gibi uzatdı Pervîz
Bırakdı taş a almasını gey tîz
- 3173 Ki bizüm var yolumuzda ulu taş
Ki andan geçmek olur yolcuya dağ
- 3174 Gerek kim taş içinden açasın yol
Yaraya gelmege vü gitmege ol
- 3175 Bu tedbîre boyun dutmadı gişi
İşüñdür bu degüldür ayruğ işi
- 3176 Güzel Şîrîn'e virürin saña and
Ki andan kıtırak gelmez baña and
- 3177 Ki işbu hâcetümi yitüresin⁴⁵⁴
Çü muhtâcam işümi bitüresin
- 3178 Demür bileklü er virdi cevâbı
Ki kıavl itmek olur⁴⁵⁵ işüñ şavâbı
- 3179 Çü yolından şehüñ taşğı götürem
Bu kıulluğımı yirine getürem
- 3180 Bu şartıla ki kıulluğ itmiş olam
Bu işüñ ucına hem yitmiş olam
- 3181 Benüm gönlümi şâh luţfila yide
Ki Şîrîn şekkerini terk ide
- 3182 Şu resme kıakıdı Ferhâd'a Pervîz
Dilerdi boynına ura kıılıç tîz

---

⁴⁵⁴ Yazmada bitüreyin yazılmış.

⁴⁵⁵ Yazmada olur kelimesi iki kez yazılmış.

- 3183 Yine didi ki şart itmek revâdur
Buyurduğum degül toprak kayadur
- 3184 Veger toprağısa kaçan biçiser
Veger biçerise ne yire saçar
- 3185 Kaçıyup didi ki döner degülem
Bu kavle durımazsam er degülem
- 3186 Bilün bağla vü bu işe elün aç
Külüng al tağa çık cehd eyle birkaç
- [112b]3187 Çü cümle diñledi bu sözi Ferhād
Nişanın şordı ‘ādil şehden üstād
- 3188 Nişanın viridi bir tağūñ şeh-i şīr
Ki her bir gişi aña Bīsutūn dir
- 3189 Anuñçun ki kayayıdı hārā
Yüzinde katılığı āşikāra
- 3190 Dimekdür⁴⁵⁶ Bīsutūn ya‘ nī direksüz
Nite boyın vire aña yüreksüz⁴⁵⁷
- 3191 Şehūñ tağında ol tağı kesen şād
Gönüldi tağ gibi katı pulād
- 3192 Tağa çıkdı öñinden dīv kaçdı
Kuşak bağladı kazmaya el açdı
- 3193 Bir ulu kürsī öñdin düzdi taşdan
Aña naqş urdı hoş bir başa başdan

---

⁴⁵⁶ Yazmada demekden yazılmış.

⁴⁵⁷ Yazmada yüzüksüz yazılmış.

3194 Şîrîn resmini şöyle düzdi ya' nî⁴⁵⁸
Nite kim yazdısa Erjengü Mânî

3195 Tapuñ ol şüretüñ hâlin işitdi
Ki bir yigit anuñla ne iş itdi

[113a] 3196 Aña olmışdı ' aşık ol cüvân-merd
Kuru taş a kapılmağ gey katı derd

3197 Olupdı hân u mânından âvâre
Aña bir karı ' avrat kıldı çâre

3198 Koyun kuyruğunu bağladı aña
Bu işi işiden er batdı taña

3199 Karıldı biş yigit kuru taşıla
Ne tañ karıldığı kuru yaşıla

3200 Halâşına anuñ bir gey sebebdi
Cihânda işbu iş yavlağ ' acebdi

HÜSREV FERHÂD'I GETÜRÜP KAYADAN ŞU GETÜRÜP...

3201 Çü Ferhâd' uñ eli şüret işinden
Başladı⁴⁵⁹ bu gez ol tağ uñ taşından

3202 Bırağmağa kayalar aç didi kol
Terâzüsuz bırağurdı taşı ol

3203 Külüngiyile çün tağa çıkardı
Bir ulu burc âşârından yıkardı

---

⁴⁵⁸ Yazmada yanî yazılmış.

⁴⁵⁹ Flemming ve Güneş boşaldı şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 413), (Güneş, 2010: 508).

- 3204 Seher diñlenmezidi gice[ye] dek
Keserdi yarıçun tağ durmadın dek
- 3205 Gice kayğu ovasından dönüp tız
İnerdi güneşi tağa güher-rız
- 3206 Karalık aklığı pür-naqş iderdi
‘ Alem götürüben sultān giderdi
- 3207 Varurdu şüretine bir zamān ol
Güherden taşda isterdi nişān ol
- 3208 Öperdi yüz gez ayağını hayrān
Naqāre gibi kılurıdı efgān
- 3209 Ki iy naqş idenüñ gözine mihrāb
Dünine derdmendüñ yüzi meh-tāb
- [113b]**3210 Gümüştü [vü] taş yüreklü yārum
Senüñdür göñlümün içinde varum
- 3211 Güher mānendisın taşda gülinmiş
Taşuñdan gevherüm bağı delinmiş
- 3212 Öñinde bir zamān ağlarıdı bol
Pes andan gösterürdi ‘ özri çok ol
- 3213 Çıkardı tağa karşı otururdu
Dün ü gün kayğu yükin götürürdi
- 3214 Bakardı kaşra kim andādı Şırın
Diridi rāzıyla iy nigārın

- 3215 Ciger anı dken gnlini Şad it
İŞe uramıŐ işin dz [] dd it
- 3216 Murdın n-murdu dir vef kıl
mdın bir mdsz rev kıl
- 3217 Beni hd amayısar birgn z
Grrken Hsrev-i Pervz'i gz
- 3218 lrsem ta degl  iŐkunda ma zl
 benden yige gl oldu meŐl
- 3219 Benm bir yr iken yz dn  gn
Cihnı yaar azumdan ıan n
- 3220 Oturmuş Őrn gle gl gibi Şad
Şeker dker kılıca Hsrev'i yd
- 3221 Fid klmıŐ  aceb Ferhd-ı miskn
Gzel Őrn cnıyun cn-ı Őrn
- 3222 Ger amazsa beni iy tolu ayum
Benm bumsın⁴⁶⁰ u hem yaz u yayum
- 3223 Bu  iŐ odı[nı] yile kim urursın
Bu gndeven bu gnde kim grrsın
- 3224 Deglise yzm taşdan demrden
Vef ister zm taşdan demrden
- [114a]** 3225 Semz pehl saa eksk degl yr
İki aŐŐb bir yanda n var

---

⁴⁶⁰ Yazmada yaumsın yazılmış.

- 3226 Benüm bu tağda yaluñuz u⁴⁶¹ kıalmış
Aruqlıkdan yirilmış diri kıılmış
- 3227 Irağdan ˘ iřkuñ odına yanaram
Döyer mi nūra pervāne řınaram
- 3228 Benüm toğrulığum hağkıyçun iy yār
Beni öldürdüğüne minnetüm var
- 3229 Meger kim guşşam ĩmin ol biraz
Bu dirilikden ölüm yigdür yüz gez
- 3230 Benüm günüm gibi ılduz cihāna
Benüm baştumıla oğlanı ana
- 3231 Gice göstermesün bu çarđ-ı gerdün
Seher toğurmasun mes˘ üd-ı ger dün
- 3232 Du˘ ā kıldı şanasın baña anam
Ki dāyim ayrulığ odına yanam
- 3233 Esirgerse cihān kıılıcı senden
Nite tırnağ keser barmağı benden
- 3234 Eger meyl itmezise çarđ-ı gerdān
Nite saña virür süd ü baña şan
- 3235 Anañ⁴⁶² südi hağkıyçun iy perĩ-zād
Ki ırmağumda içdüğünde süt řğđ
- 3236 şekerlü sütden añasın beni yār
Ki susalığı süt şekerle yoyar

---

⁴⁶¹ Yazmada ruğalmış yazılmış.

⁴⁶² Yazmada anuñ yazılmış.

3237 Çobanlar gibi sūdile elüm dut
Ki ʿışkuñda bir oĝlanvan emen sūt

3238 Baña ger virmeziseñ tatlu sūt sen
Aĝız Şirîn idem⁴⁶³ aduñıla ben

3239 Çü yok sencileyin yār-ı vefā-dār
Beni yüzüñden ırak kıoma zinhār

[114b] 3240 Bu kuru tudaĝum kıĝıru ter it
Bu kara gice'i aydın seher it

3241 Şu gönüli yıķma kim cānı sensin
Cihānda derdinüñ dermānı sensin

3242 Çü girdüñ bu ĝarībüñ kıanına öñ
Kıonuk idinmekiçün yolını öñ

3243 Kıan içdüm kıanum içme iy yüzi ak
Ĝarībem iy yüzüm şāruña toprak

3244 Ĝarīblikdan çü yok tapuñ naşibi
Ĝarīblikdan saķın bıķma ĝaribi

3245 Eger ben yilisem⁴⁶⁴ iy boyı şimşād
Söĝüt gibi başıñ şal bu yile şād

3246 Veger topraķsam iy genc-i revān sen
Bu topraķda ziyāret-ķāne eyleñ

3247 Kıomazsañ iy yanar şem'üm gibi tāĝ
Çırāĝuñda sızuram bir gice yağ

---

⁴⁶³ Yazmada idüm yazılmış.

⁴⁶⁴ Yazmada bilisem yazılmış.

- 3248 İşigünden ırağ öldürme bārī
Ki kimse Şöyle dutmaz hīç yārī
- 3249 Bu gōñlin alduđuñ gişiye dād it
Ėuřřa yiyenüñ gōñülini řād it
- 3250 Elüñde olmuşam saman⁴⁶⁵ gibi ĥor
Elüm tağa ne var kıılırısa zor
- 3251 Ulu tağdan elüm çünkim olur çerb
Çeri olursa tağ u taş göre ĥarb⁴⁶⁶
- 3252 Eğer ĥayvāna kıılam kıılıcum tīz
Görinmez gözüme şeb-dīz ü Pervīz
- 3253 Eğer řirīn eğer şeb-dīz ü Ferhād
Řamunuñ ĥarfi bişdür iy perī-zād
- 3254 Çü biş ĥarf oldı her birinüñ adı
N'içün Ĥüsrev eli alur murādı
- [115a]** 3255 Baña ġālib görünmez hīç düşmen
Ki ol mađlūb [u] ġālibde iken ben
- 3256 Velīkin bilürem kim devletüm yok
Bu düşmen devletinden kıorķarın çok
- 3257   Aceb müdbirliğüm bu yolda hem vār
Ki muķbil gişidür cānuma ađyār

---

⁴⁶⁵ Yazmada samuz yazılmış.

⁴⁶⁶ Yazmada hep yazılmış.

- 3258 Eger şāhısa daħı olmasun hīç
Ki bir muķbil gişiyile kıla der-pīç⁴⁶⁷
- 3259 Çü katılıķdan ölüm baña⁴⁶⁸ yigrek
Ki cān kayġu dutar u kayġu yürek
- 3260 Ne şarp iş geldi ‘ ışķuñdan bu başa
Ki taşu başa urdum başu taşu
- 3261 Yalan şanma ki girçekdür bu saġış
İşe yara ki katı oldu bu iş
- 3262 Yanarvan ‘ ışķıla şöyle ki finer
Bu derdile gönül her gice yanar
- 3263 Gümüşüm altunum yoġısa gizlü
Ki saçam izüñe iy ħāre gözlü
- 3264 Bu şaru yañaġum çün döke yaşlar
Geh altun döker ü geh gümüş işler
- 3265 Gel işbu cānı üstüñe saçayın
Niçe dīv gibi ādemden kaçayın
- 3266 Cihānuñ benden artuķ çorlusı yoķ
Kimesnem yoķ ħışımdan az u ne çoķ
- 3267 Şu yārum dünyede şol deñlü vardur
Ki ger bir yirde düşersem diye dur
- 3268 Ne işüm var ki her ħālümü tuya
Ölürsem aġzuma biraz şu kıoya

---

⁴⁶⁷ Der-pīş kelimesi vezin gereġi der-pīç şeklinde yazılmış.

⁴⁶⁸ Yazmada yaña yazılmış.

3269 Benüm bu kıyguda yüz cân bir baş
Fidâ kılmış kıomış bir işüğe baş

[115b]3270 Eger bir kıuyuda yüz yıl duravan
Hemîn üstümde âhumı göreven

3271 Eger yüz yıl gezersem tağda hayrân
Şuyumca gölgem⁴⁶⁹ uyar ancak iy cân

3272 Bu derdile nice it cânlu oldum
Ki segbân⁴⁷⁰ gibi tozlu kıanlu oldum

3273 Benüm yirde ayağum yok itüñ var
Benüm şerde durağum yok itüñ var

3274 Benem kıymetsüz ü toprağ olmış
Ne toprağda ne taşda hayr bulmış

3275 Çü bu toprağda bir gün olmadum şād
Girem toprağa tā kim olam āzād

3276 Saña ilten beni ölüm yilidür
Yiñin yağam çeken toprağ elidür

3277 Çü bunuñ gibi turfe söz açardı
Göñül ol şürete miskin saçardı

3278 Cihân töldi ki ol bî-çäre Ferhād
Büt-i Şîrîn' için kıaya keser şād

3279 Her ilden aña bir taşçı gelürdi
Görürdi barmağ ısırup kıalürdi

---

⁴⁶⁹ Yazmada göñlüm yazılmıştır.

⁴⁷⁰ Yazmada segun yazılmıştır.

3280 Demürin taşın anuñ çün görürdi
Taña batubanın hayrân kalurdi

3281 Meger kızlarla birgün şād Şîrîn
Oturmuş nite kim ayıla Pervîn

FERHÂD [GÖR]ÜP KAYA ÜZERİNE ŞİRİN...

3282 Varurdi söz arada her bir işden
Kimi yazdan diridi kimi kışdan

3283 Biri geçmiş zamānı yād iderdi
Göñül ol almağıla şād iderdi

[116a] 3284 Biri söylerdi geldeç rūzigārı
Kılavuz ‘ıyş dimekdi şumārı

3285 Ne dürlü söz ki göñül ide hurrem
Didiler hem göñülde yudılar gam

3286 Çü söz söze ulaşdı soñra Ferhād
Añıldı oldu anda Bîsutün yād

3287 Gelüp didi güzel Şîrîn varayın
‘Alem hoş Bîsutün’a bir urayın

3288 Demür bileklü Ferhād’ı göreyin
N’içün taşta demür urur şorayın

3289 Buyurdi kim eyer uralar ata
Şabāya altun ālet uralar tā

3290 Yine ol dilrübā vü hūb u zībā
Tolu la’l üsküfi vü ton-ı dībā

- 3291 Meger bulunmadı aḥūrda Gülgün
Bir ayruḡ ata bindi dil-ber ol gün
- 3292 Çıka geldi nite kim bir yiñi yaz
Gerek yağmacı ol kim bîşesi nâz
- 3293 Gümüş şağ gibi şağ şazanı şordı
Şazan şaya şaya şazana irdi
- 3294 Çü geldi müşki nesrîn saça dil-dâr
İrişdi şağa gümüş şağı dür-bâr
- 3295 Yüzi ‘ aksinden anuñ cümle yazı
Ṭolu la‘ l oldu vü mât itdi yazı
- 3296 Anuñ la‘ lin añup cân dirdi Ferhâd
Şazardı şağı kân şazarça üstâd
- 3297 Gözin ol şaş bağırlu yaş iderdi
Velîkin şaşıla savaş iderdi
- 3298 Şazardı şağı şağ şüretlü şeydâ
Öñinde ğuşşa bir şağ gibi peydâ
- [116b]**3299 Anuñçun şağı cehd idüp yışardı
Ki ğöñül dilegi şaşdan çışardı
- 3300 Yañanın řayanuñ yurıdı şanla
Ki şaşdan la‘ l umardı cânla
- 3301 Çü şîrîn şudağı la‘ lin bilürdi
řanayduñ sen güher şaşda bulurdi

- 3302 Demür gönline elde ıssırakdı
Külünge taş şan yımşak çörekdi
- 3303 Bir elle taş keser balçık gibi yaş
Dağı bir elle başar bağına taş
- 3304 Çü ol büt ı ışkı gönline konardı
Anuñ ı ışkıyla taşdan büt yanardı
- 3305 Çü nâz işlü büte ol gözin açdı
Delü gönli havâyı dutdı kaçdı
- 3306 Havâsından anuñ kim cânıdı cân
Gönül tende tamarda kaynadı kan
- 3307 Gönül döymezdi ı ışkına nigaruñ
Ögi gitdi çü yüzün gördi yaruñ
- 3308 Boğazlanmış kuşa beñzerdi pür-gam
Kesilmiş bağı tolmış gözleri nem
- 3309 Uçuqlu gibi bir demden ayıldı
Biraz durdı⁴⁷¹ iñen yine bayıldı⁴⁷²
- 3310 Yine çün gördi ol ay yüzlü yarı
İnanmazdı ki oldur hüb nigarı
- 3311 Çü ma' lüm oldu ol bütdür işbu
Yirinden ditreyü durdı vü hoş bu
- 3312 Ki çün ol ayı gördi kıldı hayrân
Şeker saçdı sözinden şekkeristân

---

⁴⁷¹ Yazmada *dirdi* yazılmış.

⁴⁷² Yazmada *yayıldı* yazılmış.

3313 Ki n'eylersin sen iy Ferhād-ı hayrān
Ne ma' nīden kesersin Bīsūtūn'ı [sen]

[117a] 3314 Ne istersin ne dirsın ne dilersin
Demürile bu taşını ne dilersin

3315 Sevindi çün şeker sözün ışıtdı
Güline söyledi gözün ışıtdı

3316 Ki iy yār iy gönül alıcı iy cān
Büt-i Şīrīn hep hūblara sultān

3317 Güzel yañaqlu şūh u serv-kāmet
Perī yüzlü semen tenlü kıyāmet

3318 Yüzi hoş sözi şīrīn gözi bādām
Benüm gönlüme dün ü gündüz ārām

3319 Ne diyem saña iy gönüm alan cān
Ki hem serv ağacısın hem gülistān

3320 ' Aceb ne t̄ālī' üm varıdı bugün
Ki buldum dilegüm yā Rab zī düğün

3321 Gözin imdi uyumış bahtum açdı
Yiñi güneş çü tağa nūr saçdı

3322 Degüldür bu t̄ālī' le ılduzum t̄ā
Gele sencileyin eyü binüp ata

3323 Meger yoluñ yañıldıñ iy tolu māh
Ki düşdüñ bu ıssuz bucağa nā-gāh

- 3324 Senüñ yüzüñle iy cān şād olurvan
Ayāğuna saçum yoğdur bilürven
- 3325 Cihānda altunum mālum çü yoğdur
Yüzüm izüñe sürsem dağı çoğdur
- 3326 Yüzümden saçam altun yoluña cān
Gözümden hem izüñe la' l u mercān
- 3327 Göñül yoğdur cānum var zār u rencūr
Çabül eyleriseñ nūrun ' alā nūr
- 3328 Baña şorarsın aḥvālūmi iy yār
Ne diyem ḥālūmi gör ḥaste vü zār
- [117b] 3329 Baña ' ışkuñ çü ta' līm eylediler
Cānum ḳayğūña teslīm eylediler
- 3330 Seḫergāh āhıla tağı yıḳarvan
Gice yidigen ılduzın yaḳarvan
- 3331 Tenüm çün zār olur yimekte ḳayu
Benümiçün iniler ḳurd u ayu
- 3332 Delürüp yabana gitmişdi özüm
Çamuydı göñlüm ü deryādı gözüm
- 3333 Geyigile ḳulan olurdı işüm
Peleng ü bebrile bitürdi işüm
- 3334 Hemīşe göñlüme dem-sāz u hem-rāz
Olurdu dürlü ḫayrān ḳış u ger yaz

- 3335 Ne yirdüm ne bulurdum dünyeden dād
‘ Aceb anam ne virmişdi baña ad
- 3336 Çü bu resme geçerdi yılum ayum
Şehā aňlatdılar āhum [u] vāyum
- 3337 [Ki] buyurdi ulu dergāha vardum
Çü kığırdı özümü şāha vardum
- 3338 Çü yakın vardum ulu bārgāha
Ki ilteler beni Pervīz-i şāha
- 3339 Oturmuş yig arslanca cihān-dār
Yöresinde delim kırdidi tarrār
- 3340 Bunı çün gördi altun saçdı fi’l-ḥāl
Pes andan şordı baña bir bir aḥvāl
- 3341 Ne ḥaber ki şorardı şāh baña
Cevāb şöyle virdüm batdı taña
- 3342 Pes andan kıldı ulularla tedbīr
Ki nite ola bu Mecnūn’a zencīr
- 3343 Kıarı kırd u yaşamış dilkü gibi
Didiler şāha kim işbu ğarībi
- [118a]** 3344 Şeker sözile öñdin işini düz
Bu gez bir tağa ilet boynını üz
- 3345 Sözüñ zencīrile işini sağla
Bunı sen Bīsutūn tağına bağla

- 3346 Elin açdı baña didi cihân-dâr
Yararsañ Bîsutûn tağını yarar
- 3347 Senüñ başuña virdiler baña and
Ki bu tağdan açam yol iy ħudāvend
- 3348 Çü ben ol andı anlardan işitdüm
Özüme tağı yıķmağı iş itdüm
- 3349 Qarâr oldur ki ger diri qalursam
Bu işi hem tamâm ider olursam
- 3350 Dağı añmaya aduñı şehinşâh
Eger ‘ışķuñdan eyler olsa biñ âh
- 3351 Bahâne ‘ışķuñ oldı iy yüzi aķ⁴⁷³
Baña ölümdür işbu taş u bu dağ
- 3352 Senüñ ayrılığundan iy yüzi ay
İşüm günden güne zârî durur vây
- 3353 Baña ‘ışķ odı urdı tağ u döğün
Anadan toğduğum gün zî yavuz gün
- 3354 Felekden iy ‘aceb ölüm ne düşdi
Ki dürlü guşşalar başuma üşdi
- 3355 Bu işi düzdiler kim öldüreler
Benüm çavumı ile tolduralar
- 3356 Anuñçun beni bunda sürdilerdi
Ki ölümüm mu‘ayyen gördilerdi

---

⁴⁷³ Yazmada mâh yazılmış.

- 3357 Bahāne oldu kesmek baña tağı
Sinüme ger ulavuz oldu yağı
- 3358 Gör işbudur aceb Ferhād diri
Eliyle siniyçün azardı yiri
- [118b]3359 Bilesiz dirligümde yoğıdı yār
Şoñumda dağı yoğıdur dest-i deyyār
- 3360 Ki sinümi bir ulu yolda aza
Yapa bir ubbe yükselde vü yaza
- 3361 Sinüm üstinde kim bī-çāre Ferhād
amu ömrinde bir dem olmadı şād
- 3362 Büyümiş nāzükidi bir ğarīb ol
İletdi anı dil-ber kūyına yol
- 3363 Saçıla küldi yār anı olından
Delü gönlini hem aldı elinden
- 3364 Ğuşşası yārınun aşd itdi cāna
Bir aşşı görmedin düşdi ziyāna
- 3365 Çoğıdı dirligi çok zārī ile
Oturmadın iki dem yārı ile
- 3366 Oıyan bu ser-encām sinümden
Ola āgāh hālümden inumdan
- 3367 Diyeler⁴⁷⁴ kim iy Çalap cānını şād it
Bu ışıla şehīd olmuşa dād it

---

⁴⁷⁴ Yazmada diler kim yazılmış.

- 3368 Nigārā ben apuda ol arībem
Ki ulamalıundan bī-naībem
- 3369 Bu ara dada ayalar yıaram
Ne a azma ki cānumı yıaram
- 3370 ü ben gitdüm dilerven başua a
Yigitlikde büyük servi oynu ba
- 3371 Dudau ül gibi her laza ülsün
Seni kim isterise ād bulsun
- 3372 Boyu servi hemīe urrem olsun
Yüzü mānendi önlü bī-am olsun
- 3373 Bunı didi el urdı yine aa
Külü alayu aldı ola aa
- [119a] 3374 eker leb getürürdi bir ade süt
Eline virdi kim ādīlıa dut
- 3375 Elinden aldı içdi ol yigit er
Ne diyem anadu yiridi ekker
- 3376 Ola īrīn gibi sākī semen sāk
Ne süt zehrise daı ola tiryāk
- 3377 ü īrīn sākī ola öhre-i ehr⁴⁷⁵
Ne süt nū ola ger virürise zehr
- 3378 ü āı oldu esrük anda daı
Birez eglenmedi vü döndi sākī

---

⁴⁷⁵ Yazmada öhre vü ehr yazılmıtır.

3379 Teni altun götürmekden dürüldi
Atı gevher yükiñden hem yoruldu

3380 İşitdüm yil gidişlü atı oldu
Anı çün gördi aķ gül beñzi şoldı

3381 Çü ‘ ařıķ gördi ol ma‘ řûķ-ı zîbâ
Yire düşiser atdan güldi şeydâ

[119b]3382 Götürdi boynına atıla anı
Gönüldi götürüp serv-i revânı

3383 Getürdi kaçırına anı⁴⁷⁶ şikeste
Teninden bir kıln kılmadı haste

3384 Kõodı nevbet yirine anı Ferhâd
Girü döndi vü gitdi taĝa üstâd

3385 Demürçilik hemân taşa iderdi
Demürile hemân taşı diderdi

ŞİRİN VARUP KAYADA ... VARUP GÖRÜP FERHÂD'A PİYÂLE

3386 Cihân ulusu Hüsrev her zamân ol
Be-cid şirîn'den isterdi nişân ol

3387 Biñ artuķ varıdı cäsüsü anuñ
Ki şorarıdı hâlin dilsitânuñ

3388 Kõosa barmaĝını burnına her-gâh
Şehi ol işden iderlerdi âĝâh

---

⁴⁷⁶ Yazmada ol yazılmıştır.

- 3389 Ol vaqtin kim varup Ferhād'ı gördi
Degül taş kim çatı pulādı gördi
- 3390 Haberdar itdiler şah-ı cihānı
Ki çün Ferhād'ı gördi dilsitānı
- 3391 Eli kuvvetlü oldı vü teni sağ
Ayağdan ahtarur her zaḥm bir tağ
- 3392 Demüri şöyle [kim] şınadı taşā
Gerek kim Bīsutūn öte taşā
- 3393 Ümīdlü olsa dilkücek olur çerb
Eger kılıdurursa kırdıla ḥarb
- 3394 Çü altundan bir arpa arta mişkāl
Terāzū döndürür yüziñi fi'l-ḥāl
- 3395 Eger қalursa ol resme bir ay ol
Çıkarur tağuñ içinden ulu yol
- [120a] 3396 Şehe taş urdı ol taş dikmeginden
Geçerdi la'li terk itmek öginden
- 3397 Yine şah şordı ayıqlara ḥālī
Ki bu işe kıluñ tedbīr-i cālī
- 3398 Didiler ol kocalar şehriyāra
Dilerseñ kim ola bu işe çāre
- 3399 Viribigil bir ilçi vara nā-gāh
Aña diye ki Şīrīn öldi iy āh

- 3400 Meger ala eli birkaç gün işden
Haıat alana işbu sağışdan
- 3401 Pes isteyüp buldılar bir şm sözlü
onu alınlu v hem⁴⁷⁷ ar gözlü
- 3402 aımadan an saıcı ařřāb
Bıyığı olu od u alb u allāb
- 3403 Yavuz sözler o grettiler aa
Didiler virevüz bir genci saa
- 3404 Viribidiler anı Bīsutn'a
Yavuz gösterdiler yol naşs-i dna
- 3405 Varup Ferhād zini gördi bildi
Dilin adı v gönlin ar ıldı
- 3406 Ki ebleh işidür işbu işn
Bu gafillıda alağıl sağışn
- 3407 Didi bir yāru adına bu işi
Hoş işlerven ki yok mānendi eşi
- 3408 Ne yār ol kim dili şerbetdr andan
Baa řīrīnrekdr atlu cāndan
- 3409  ekşi yüzlü acı sözlü ol yār
Sözin řīrīn'den işitdi  şekker
- 3410 ağırdı şasretile ıldı feryād
Ki řīrīn öldi bilmez mi bu Ferhād

---

⁴⁷⁷ Yazmada deher yazılmış.

- [120b]3411 Dirîgâ kanı ol serv-i şeker-bâr⁴⁷⁸
Ölüm yilile düşdi toprağa zâr
- 3412 Aya ‘anber koyardı kara toprak
Saçup gül şuyıla yudılar andağ
- 3413 Guşşasıyla birezcük oldılar zâr
Kodılar toprağa döndiler iy yâr
- 3414 Çü işitdi anuñ Ferhâd sözün
Bırakdı kayadan tağ gibi özin
- 3415 Cigerden virdi şöyle bir sovuğ yıl
Diyeydüñ kim biline urdılar bil
- 3416 Didi iyvâh ki çekdümdi delim renc
Oş oldum rencile hîç görmedin genc
- 3417 Eger kurd uğrasa koynuñ yüzine
Bağar yoğsul keçicügi yüzine
- 3418 Yire girmiş boyı serv ü yüzi ağ
N’içün ben koymayam başuma toprak
- 3419 Çü ayru düşdi gül bigi yüzinden
Nite olmaya baña bağ zinden
- [121a]3420 Çayırdan kekligüm çün uçdı iy cân
Bulut gibi dökem yaş yirine kan
- 3421 Cihân nûrı çırâğum öldi bu⁴⁷⁹ gün
Nite bu günde günüm olmadı dün

---

⁴⁷⁸ Yazmada bâz yazılmış.

⁴⁷⁹ Yazmada bir yazılmış.

- 3422 Çırāğum öldi bilüm sovuğ oldı
Ayum gitdi günüm şarara şoldı
- 3423 Meger Şīrīn'i görem ol cihānda
Bulunam bir segirdimde ben anda
- 3424 Şalādur didi Şīrīn acısına
Yiri öpdi virdi cān gönüldi sine
- 3425 Budur iş gice vü gündüz zamāna
Bahā kaygu virür göynüklü cāna
- 3426 Çü bir bī-çāre uğraya bir işe
Gerek kim yüz belā odına bişe
- 3427 Kaçan kim gül budağına ege baş
Yağa başına gül yirine yüz taş
- 3428 Şu resme hoşluğundan bulmaya behr
Ki ağzında nebāt ola anuñ zehr
- 3429 Bu devrāndan gişi kırtıla arı
Ki ilte bu 'imāretten 'imārı
- 3430 Mesīhā gibi deyr içre durağı
Ola bulmaya yaқан yüz çırāğı
- 3431 Özüñe kıılma yavuz hū cehennem
Eyü hūñ uçmağ olsun halka merhem⁴⁸⁰
- 3432 Çü hulğ u ādemīliğile tılduñ
Hem anda bunda hem uçmağda olduñ

---

⁴⁸⁰ Yazmada derhem yazılmış.

- 3433 Uyıma iy göz āḥir bunca esrük
Cihāna el götür atıḡ u çābük
- 3434 Ki anca yatasın topraḡda bī-cān
Ki unıda seni bu çarḡ-ı gerdān
- [121b] 3435 Çü bu elli yıl oynacaḡ ‘ömriyçün sen
Nice bir nāzıla besleyesin ten
- 3436 Degül elli sen elli [biñ] dut iy yār
Çü soñra dükenür añmaḡ zihī ‘ār
- 3437 Doḡuz ḡapulu evden raḡtı çıkar
Doḡuz başlu ılandan emīn ol var
- 3438 Gerekdür bu yola Ferhād olmaḡ
Bes ölmek ḡayḡudan āzād olmaḡ
- 3439 Külüḡi şapın ol dün gün kesen taş
Ḳılurdu nār ağacından velī yaş
- 3440 Anuñçun kim işine ol ḡolaydı
Gerek ḡurıyıcak bir yaş bulaydı
- 3441 Çün ol baḡrı yaḡan söz ḡulaḡına
İrişdi attı ḡazmasın taḡına
- 3442 Demür taşa ağaç topraḡa batdı
İşitdüm topraḡı yaşıdı bitdi
- 3443 Külüḡi destesinden bir budaḡ nār
Ağaç oldu vü virdi nār u çok bār

- 3444 Bilürven nâr ağacını Nizâmî
Degül görmüş işidüpdür kelâmı
- 3445 Söze kim iki tanuğ ola ayık
İnanur kâdî-yi İslam bayık
- 3446 Bu nâr ağacını görmüş inen çok
Çalabuñ kudretine hîç şek yok
- 3447 Kuru taş kireçde gördi özüm
Ki bitti çıbuğı⁴⁸¹ hem virdi üzüm
- 3448 Gören gişi çıbuğı yüce tamı
Bilür kim sözi girçekdür Nizâmî

FERHÂD ÖLÜP GELÜP HÜSREV'E HÂBER VİRÜP HÜSREV

- [122a] 3449 Söz eyden şöyle kodı söze bünyâd
Ki Şîrîn 'ışkıla çün öldi Ferhâd
- 3450 Şîrîn bağrını yağıdı derdi dâğı
Ki kıldı nâzenîn kuşsuz budâğı
- 3451 Çü düşdi şoldı serv-i sebzârı
Delim ağladı vü çok kıldı zârî
- 3452 Tonatdı nite resmise ilinde⁴⁸²
Kodı toprağa kaldı yil elinde
- 3453 Yüce bir künbedi kıldı 'imâret
Ki anuñ toprağı oldı ziyâret

⁴⁸¹ Yazmada çıbuğı vü yazılmış.

⁴⁸² Yazmada elinde yazılmış.

3454 Didiler Hüsrev'e sağdan u soldan
Ki diken zahmeti götrüldi yoldan

3455 Peşimân oldı itdügi işe şah
Ki suçsuz bir teni yitürdi nā-gāh

3456 Delim endîşe kıldı hem yiridi
‘ İvâz bulam diridi ğam yiridi

3457 Gişi kim bir gişiye yavuz ire
Aña girü hemân yavuz yüz ire

3458 Bu endîşeyle geçdi ay u yılı
Hem âhir bir gün andan yidi sili

3459 Okıdı hâş yazıcısı[nı] Pervîz
Ki olur kâğıd üstine güher-rîz

3460 Yaza Şîrîn'e şîrîn bir hîtâbı
Sözi şîrîn velî acı ‘ itâbı

3461 Yaza ol nâmenüñ üstinde ‘ unvân
Hudâvendâ cihân-dâra iy sulţân

3462 Yaradıcıdur ol insi vü cânı
Tonuq toprağa viren aru cânı

3463 Yir üstine gögi⁴⁸³ gerdân kılan ol
Gök altında yiri meydân kılan ol

[122b]3464 Göge ılduzı ârâyiş viren ol
Kuru ağaca yaş yimiş viren ol

---

⁴⁸³ Yazmada gölgi yazılmış.

- 3465 Çü añdı şıdkıla bir Allāh adın
Bu gez ölçerdi göynüklüler adın
- 3466 Ki hūblar şāhı ol Şīrīn-i dil-bend
Ki şīrīnlikdedür andan hacīl kıand
- 3467 İşıtdüm ki heveslü yāriçun fāş
Delim gün yas dutup dökmiş içi yaş
- 3468 Oturmuş toprağa dökmiş şu gözden
Sovuk yilden buñalmış issi közden
- 3469 Bürincük ayuñ üstinden götürdi
Yüz açdı çözdü saç yasa oturdu
- 3470 Cihānı yaqdı feryād eylemekden
İñile ‘āşıkı yād eylemekden
- 3471 Budur hem böyle hoşdur şartı bārī
Nişānı sevmegün bu ola yārī
- 3472 Ki dağ yıkıcı hammālıçun öküş
Fiğān itdi nitekim şubḥ-dem kuş
- 3473 Ğarīb ü küşte degmez mi fiğāna
Aña ağılarsa yaraşur cihāna
- 3474 Bu resme derdile bir ‘āşık ölse
Anuñçun ağlamayan eyle olsa
- 3475 Sağışumuz ıraç anuñ işinden
Yanaruz līk tapuñuñ rencişinden

3476 Ki incindüñ ölüminden anuñ çok
Ki öldi vü dahı terk itdi şek yok

3477 Geremezdi anı öldürmek öñdin
Çü öldürdüñ nice olası[n] ğamġin

3478 Yigil kayġusın çün ıanını içdüñ
Yadırgama çü anuñla gey içdüñ

[123a] 3479 Eger toprağda yüz yıl oturasın
Degül çäre ki yirden götüresin

3480 Cihān tolosa Mecnūnıla Vāmıķ
Anuñ mānendi yok Şīrīn'e 'āşıķ

3481 Velīkin aşşı kılmaz āhıla ün
Kebābı yok n'içün çıkara dütün

3482 Yimekte ğuşsa hīç olmadı taķşīr
Ne itmege yarar çün oldu taķdīr

3483 Ölümdür dirliğüñ kaşırına bünyād
Ebed kılmadı hergiz ādemīzād

3484 Ol ılduzdı sen iy ay yüzlü gündüz
Çü gündüz ola bī-şek söyner ılduz

3485 Çırāġıdı ol u sen şubḡ-ı şādıķ
Tañ olıcaķ çırāġ ölse muvāfıķ

3486 Sen odsın līk ol 'ūd belā-keş
Çün od yaķıla 'ūd göynesidür hoş

- 3487 Yanar mūmsın sen ol pervāne-i zār
Çü yanar mūm pervāne cān oynar
- 3488 Döküldiyse birez şu bardağūndan
Ağa yatur Şaṭṭ u Dicle bāğūndan
- 3489 Çü bedrūñ var [u] yok dutğıl hilāli
Çü ḥūb var olmazısa n'ola ḥāli
- 3490 Ki Ferhād öldiyse Şīrīn var olsun
Şaru gül gitdiyse nesrīn var olsun
- 3491 Çü yazdı nāmeyi yazıcı durdı
Yir öpüp izzetile şāha virdi
- 3492 Çü gördi nāmesin Şīrīn-i şīrīn
Göriser acısın hem şehd ü şīrīn
- 3493 Eline virdi ilçinūñ biti şāh
Alup Şīrīn'e iletdi seḥergāh
- [123b]3494 Yir öpdi nāmenūñ mührin götürdi
Durup oğdı bir bir ḥarf oturdı
- 3495 Şeker gördi ki müşge қatılupdı
Oğul balı ki zehre batılupdı
- 3496 Ne ol şerbetleri yudabilürdi
Ne қақırdı vü ne tızlık қılurdı
- 3497 Saқıngıl iy ḥekīm gör ne dir eyyām
Ki her işe ivaż olursa encām

- 3498 K omaz iŐ n ey yise v  ger d n
Bilin bağlapdur işbu işe gerd n
- 3499  u H srev tanzile Ferh d i n bir
Biti viribidi Ő r n'e dilėr
- 3500  alap tağd r Ő yleydi ki Meryem
G zin yumdı v   ldi d nyeden kem
- 3501 İŐitd m Ő yle Ő r n acı zehrin
Şehe virdi  u gend  i di⁴⁸⁴ behrin
- 3502  u Meryem sağladı Meryem orucın
Ağız yumdı zam ne kesdi g cin
- [124a] 3503 H laŐ oldu Şeh-i '  lem elinden
Nite kim y kl ler Meryem elinden
- 3504  u Meryem ağacı yığıldı andan
Őavuldu kayėu v  endişe c ndan
- 3505 Vel kin h rmeti un Ő h bir ayı
Yasın dutdı v  eėė n didi v y
- 3506 Anı uğurlayup  ığmadı tağta
K ra geydi d Őendi kuru tağta
- 3507  u Ő r n a ladı aھv l-i m tem
Hem a a g l g r ndi v  diken hem
- 3508 Sevindi g ldi bir y nden rev nı
Ki kurtuldu g niden aru c nı

---

⁴⁸⁴ Yazmada a dı yazılmış.

- 3509 Dağı bir yönden oldu zār u giryān
Şoñın añup oturdu bağıri biryān
- 3510 Şehinşāh gönli için ol tolu ay
Sevinmekden elini çekdi bir ay
- 3511 Bir aydan şoñra kim diken aradan
Şavuldı kıldı yārī bir yaradan
- 3512 Gönülde fikir kıldı söz şavābın
Bitisine şehūñ virdi cevābın
- 3513 Ne sözler kim anuñ gönlinde idi
Gönülde cümlesini şāha didi
- 3514 Çü yazıcı kalem aldı eline
Çalab adını yazdı evveline
- 3515 Söze virdi Çalab adıyla revnağ
Birez her bir sözüñ dībācesin çoğ
- 3516 Ki oldur pādişāhlar pādişāhı
Bağışlar bir avuç kula günāhı
- 3517 Hūdāvendā cihāna kār u sāz ol
Bizüm kulluğumuzdan bī-niyāz ol
- [124b]**3518 Degül şüret şüretçiler Yaradan
Müneccimler anuñ işinde nādān
- 3519 Virür hiç kılmaduğ tapu kula kut⁴⁸⁵
Hem ordadur kalemşüz taşda yāķūt

---

⁴⁸⁵ Yazmada tut yazılmıştır.

- 3520 Deñizde tağda yazıda kıomaz hĩç
Hemĩſe kimse gõnlin kıaygudan pĩç
- 3521 Çü miħnetden ola ni‘ mete noķſān
Elümüzi dutar çün göre ħayrān
- 3522 Çü ſükriñ ni‘ metinüñ unıdavuz
Kıulağumuz burur kim ſükr idevüz
- 3523 Anuñ ħükminededür hep ħalkuñ iſi
Yaradılmıſlaruñ ħāli dõniſi
- 3524 Gehĩ yoķlığı gösterür gehĩ genc
Gehĩ rāħat virür giſiye gāħ renc
- 3525 Bu devrān iħre kim dünile gündür
İki gün yas ise bir gün düğündür
- 3526 Gelini ſāħumuñ girdiyse yire
Gelinler daħı varsa n‘ iſe yire
- 3527 Felek anuñçun tĩz yaydı anı
Bilürdi kim ſehũñ tĩz toydı cānı
- 3528 Ger andan yig yoğısa ſāħa bir yār
Degül ğam kim ſehinſāħ tĩz toyar
- 3529 Nażar bir gökçege yine bırağā
Kıara gözler açup baķa bırağā
- 3530 Dirĩğ oldur ki ol güneſ tulinā
Cihānda kıalana bir ay bulına

- 3531 Üşenme gitse ol hūb [u] ol genc
Ki gencidi vü yirde yig⁴⁸⁶ olur genc
- 3532 ayurma kim alur her kim ayu yir
Götürmez ayguyı ne gök ve ne yir
- [125a] 3533 Anuñ eger yatağı oldu tahta
N' için sen binmeyesin yüce tahta
- 3534 Yig oldur Meryem' için şolmayasın
Ki 'İsā olurısañ bulmayasın
- 3535 Saçı aç kirpüğüñden saçmağıl nem
omazsañ ayguyı artar dağı gam
- 3536 Ölen ardınca hergiz kimse ölmez
Be-cid aygulu olmağ hem hoş olmaz
- 3537 Dölenmez göñlüñ ansuz dutsun ārām
Unıt çün gitdi gözüñden dil-ārām
- 3538 Sen ol bāı begüm kim her ki toğdı
Gerek bata güneş gibi ki toğdı
- 3539 Ölüye ılma ağlamağla bī-dād
Ki şabr it dirse ol⁴⁸⁷ itme feryād
- 3540 Getürgil Şata cāmı şöyle kim Cem
Dut eski zenbīli Bağdād'dan kem
- 3541 Cihān bāğından eksildiye bir al
Cihān sulanı sensin sen esen al

---

⁴⁸⁶ Yazmada biñ yazılmıştır.

⁴⁸⁷ Yazmada derseñ ölügen yazılmıştır.

- 3542 Güneş gibi yaluñuz ol cihānda
Dürüşü qōma figān qaygu cānda
- 3543 Eger bir qūşa olursa çift bir qūş
Özüñ Simurğ u Simurğ'a qanı tuş
- 3544 Eger gitdiyse gevher dutma mātem
Ki kānsın kānda olmaya güher kem
- 3545 [Eger] yundısa yoq yazıda qoğıl
Ki yazıda bir cins öküş olur bil
- 3546 Eger gül gitdi diken olsa yig az
‘İvāz ol bir güle al yüz yiñi⁴⁸⁸ yaz
- 3547 Eger kesr oldı büt Kisrī var olsun
Qo gitsün Meryem'i ‘İsā var olsun
- [125b]** 3548 Çü şāh Şīrīn bitisini oqıdı
Anı şīrīn sözi yavlaq doqıdı
- 3549 Didi kim bu cevāb (u) yā savaşdur
Kesek atan gişi yidügi taşdur
- 3550 İş itdi tā ki iş itmek gerekdi
İşitdi ne ki işitmek gerekdi
- 3551 Yine Şīrīn'den ol şeker dilerdi
Siñek gavgāsı gitdi diş bilerdi
- 3552 Çü bayramdan elin çekdiydi Meryem
Cihān oldı şehe bayramca hurrem

---

⁴⁸⁸ Yazmada yüziñi yazılmıştır.

- 3553 Çü düşmen gitdi iş dilekçe bitdi
Bir içüm şu yiter düşmen çü yitdi
- 3554 Baña düşmen şoñında bir nefes yig
Bile düşmenle olmağdan kafes yig
- 3555 Diri luţfıla şāh Şīrīn'e peygām
Velī olmadı şāh buyruğına rām
- 3556 Şehüñ dutmadı hīç fermānını ol
Çü derdüñ bulmadı dermānını ol
- 3557 Ki andan yig umardı Hüsrev-i yār
Dağı yigrek ola dirdi talebkār
- 3558 Viribiyüp ulular kıya kābīn
Gelinlerde nite kim varsa āyīn
- 3559 Azın azın küs ü āğāz olurdı
Küsü çün atarardı⁴⁸⁹ nāz olurdı
- 3560 Qumāşın görkinüñ işde görürdi
Bahā dirdi revā işde görürdi
- 3561 Çü üşendi vü hādden geçdi nāzı
Şeh endīşe kılup qodı niyāzı
- 3562 Ki gönül vire bir sevgülü yāra
Vara yār isteyü ayruq diyāra⁴⁹⁰
- [126a]** 3563 Bir işi gendüziyçün duta cüst
İşi başarmağa hem olmaya süst

---

⁴⁸⁹ Yazmada atartıdı yazılmış.

⁴⁹⁰ Yazmada diyārı yazılmış.

3564 Şorardı hikâyet her gişiden
Uşañ olmaz her işe göz ışıdan

ŞİRİN GİDÜP FERHÂD'A PİYÂLE SÜD VİR⁴⁹¹

- 3565 Cihân dutucılar resminde birgün
Oturmuş tahta Hüsrev ol yüzi gün
- 3566 Elini öpmeye kâmusı muhtâc
Kuşağ bağlayuban her bir geyen tâc
- 3567 Oturmuş taht öninde cümle şâhân
Zi Gür tâ Çîn vez Rey tâ Sipâhân
- 3568 Hoten şâhı vü Zengüñ şehriyârı
Şehüñ adına içerler ' uqârı
- 3569 Çü birkaç devri yörendürdi sâkı
Odından beglerün kalmadı⁴⁹² dağı
- 3570 Götürdi örtü Hüsrev söz yüzinden
Didi odı bırağub üfür yüzinden
- 3571 Ki hūblar kim ola kuçmağa lâyıq
Ne ilde bulına bize muvâfıq
- 3572 Biri didi leţâfet Rūm içinde
Biri didi ki hūblar çok Çîn'de
- 3573 Biri didi ki Ermen olsun âbâd
Ki hūblar anda qopar hep perî-zâd

---

⁴⁹¹ Başlık ile konu arasında uyumsuzluk var.

⁴⁹² Yazmada kılmadı yazılmış.

- 3574 Biri didi ki hūblar yiri Kişmīr
Ki şīrīnlikde yoqdur anda taqşīr
- 3575 Biri didi ki lāyık şāha dil-ber
Sipāhān'da bilürven adı Şekker
- 3576 Şeker andan görür yüz dürlü bī-dād
Hūzistān'a⁴⁹³ kıllur efgān u feryād
- [126b]**3577 Tudağında anuñ yüz gülmegi var
Tudağında şeker kıldur degül yār
- 3578 Çemen kaftānı servinden alup tar
Semen oldı görüben gümüşin zār
- 3579 Niķābın alsa yil ü açsa māhı
Kıuyudan kayladı Yūsuf yüz āhı
- 3580 Hemīn 'aybı budur kim ol dil-ārām
Kıllur küstāh özine hāş u ger 'ām
- 3581 Her arada her ādemle oturur
Kadeh uluyla giçiyle götürür
- 3582 Kimüñle kim kılıç idüp düzilür
Yıkılup hān u mānından üzilür
- 3583 Gice her kim kıoca ol selvi talın
Unutmaz hergiz ağzındağı balın
- 3584 Göñül bağıladıysa aña boyından
İşi endīşesi geçdi oyından

---

⁴⁹³ Yazmada Hūristan'a yazılmış.

- 3585 Şeker bāzārı sevdāsı başından
Ki şirīnligi var Şekker işinden
- 3586 Ne ansuz küymege çāre kılurdı
Sipāhān'dan ne kığırubilürdi
- 3587 Bir endīşeyle bir yıl şabr kıldı
Bu hāli kimse ne sizdi ne bildi
- 3588 Çü geçdi yıl yola sürdi çeri ol
Sipāhān'dan yaña dutdı yigin yol
- 3589 Sipāhān'a varup kondı şehinşāh
Süvārın gey mu'azzam gördi ol şāh
- 3590 Neşāta başlayup⁴⁹⁴ süci içerdi
Sözini yārinüñ her dem açardı
- 3591 Uğurlayın ol acı kandalığın
Şorup bildi sarāyı kandalığın
- [127a] 3592 Yaluñuz bir gice bir kulla durdı
Şeker bāzārı yolına iz urdı
- 3593 Çü Hüsrev Şekker'üñ kuyına irdi
Sipāhān Kaşr-ı Şirīn oldı dirdi
- 3594 Sarāyuñ halkasını arkun arkun
Ururđı çıkdı kul kuşağı altun
- 3595 Güzel yüzlü yigit gördi dururđı
Çü şāhlık pertevin anda görürdi

---

⁴⁹⁴ Yazmada neşa taşlayup yazılmış.

- 3596 olını dutdı t kim ondı Pervz
 Alef dkdi nine yidi eb-dz
- 3597 aret ıldı kim ekker yz aa
udaından eker onua saa
- 3598 eker ıdı elinden cm-ı cllb
Aız olu eker gzi olu hb
- 3599 Oturdı v gtrdi cm-ı ni met
Bt anu gibi y Rab uffa hlvet
- 3600 Oturmı h-ı lem nite kim Cem
eker arusına ho d u hrrem
- 3601 Biri biri uyınca virdi sci
Gzine yimek yidi o ucı
- 3602 Sci nı udadan n aldı
eker durdı aradan mmı aldı
- 3603 abl olası zrile yzi a
ehinh iiginden oldu iraq
- 3604 aravalardan rdi bir arava
Ki bezerdi aa bada u olda
- 3605 Aa geydrdi onın daınurdu⁴⁹⁵
Viribidi v andan daı nrın
- 3606  grdi h gelindi selvi alın
eker anup yiridi r balın

---

⁴⁹⁵ Flemming daı zerinde okumu (Flemming, 1974: 432).

- [127b]3607 Ulaşdı aña vü aldı murâdın
Tolaşdı kuçdı vü şormadı adın
- 3608 Şeker şanup şorardı bal dudağın
Üzümin yiridi şormazıdı bağın
- 3609 Çü tañ yaradı durdı ol qaravaş
Gönüldi Hüsrev öñinde koyup baş
- 3610 Şeker katına geldi çâr u nâ-çâr
Eyitdi Şekker'e ahvâl ü esrâr
- 3611 Ne kim şahdan görüben işidüpdi⁴⁹⁶
Didi halvetde her nâz iş idüpdi
- 3612 Şanur şah bile yatan dil-ber oldı
Qaravaş mûm dutandur Şekker oldı
- 3613 Aña didi gönülde saña mihmân
Benüm gibile 'İş itdüñ mi penhân
- 3614 Cevâbın virdi k'iy şah Hudâvend
Cihânda görmemişven saña mânend
- 3615 Ağır⁴⁹⁷ gelmezse bir 'aybuñ 'ayândur
Ki ağzuñda birez çoqu nihândur
- [128a]3616 Gülef yüzlüye didi şah ne tedbîr
Semen tenlü didi bir yıl yimek sîr
- 3617 Şeh ol büt-hânenen çün çıqdı gitdi
Tamâmat bir yıl ol ögüdi dutdı

---

⁴⁹⁶ Yazmada işidürdi yazılmış.

⁴⁹⁷ Yazmada ağır yazılmıştır.

- 3618 Bu söz üstine bir yıl çün bitdi
Mizâcından şehûñ ol hâli⁴⁹⁸ gitdi
- 3619 Yine bildurlayın bir gice durdı
Aña geldi Şeker yidügi yurdu
- 3620 Hemân bildurki şîrînlige buldı
Şeker kıandasa şîrîn anda oldı
- 3621 Çü geçdi anda birkaç dürlü oyun
Kuçuldu bil ü hem⁴⁹⁹ öpüldi boyn
- 3622 Çü gice şuyı sınıkıdı seherden
Melik şordı yine şîrîn Şeker'den
- 3623 Ki konuk baña beñzer saña birgün
Gelüben kıldı mı bu resme dügün
- 3624 Cevâbını şekerden virdi Şekker
Ki bildur geldi bir mihmân-ı server
- 3625 Velî koğardı ağızı ol cüvânuñ
Senüñ müşkîn [ü] çirkinidi anuñ
- 3626 [Didi] şâh kamunuñ 'aybın bilürsin
Cemâlûñ 'aybını⁵⁰⁰ görmez olursın
- 3627 Şehe şordı ki 'aybumı digil fâş
Ki göz mi yüz mi alın mı veya kaç

---

⁴⁹⁸ Yazmada mal yazılmış.

⁴⁹⁹ Yazmada mumi yazılmış.

⁵⁰⁰ Yazmada 'aybınıñ yazılmış.

3628 Didi şâh kim ‘ ayıbdan bu kıtırak
Ki bir dem olmaduñ yağından ırak

3629 Felek gibi her erle düzilürsin
Cihân gibi bir erden üzilürsin

3630 Güzel kışşın güzelliğe kınadsın⁵⁰¹
N’içün her dem bir ağaca kınarsın

[128b]3631 Seni gül gibi dutar her sağığı
Boduç gibi öpersin her tudağı

3632 Cevâbın viridi Şekker k’iy cihân-dâr
Şeker kızdur şınağıl işde bâzâr

3633 Şanursın kimse yidi bu şekerden
Yâ kimse şatun aldı bu güherden

3634 Mühürlüdür hazînem Tañrı tanuğ
Bu hondon yimedi hiç konuğ anuğ

3635 Ne gece döşegüme kimse geldi
Ne gündüz incümi hiç gişi deldi

3636 Kıravaşlardur anlar kim görürsin
Ki halvet odağı bilü girürsin

3637 Evet benven ki kıatuña gelen ol
Kılup ‘ işret süciyle uzadan el

3638 Velîkin ol ki girür bucağıña
Bir ayruğdur ki düşer kıcağıña

---

⁵⁰¹ Flemming nigârsın şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 434).

- 3639 Çü şāh işitdi Şeker'den bu sözi
Bu ma' nīye tanuqlık virdi özi
- 3640 Çü maşrıķ odınuñ çıķdı yalıñı
Şāh andan şu gibi gitdi yalıñı
- 3641 Sipāhān uluların istedi ol
Bulardan şordı dil-ber hāline yol
- 3642 Bir ağızdan⁵⁰² ķamu ol uyanuķlar
Arulıķına oldılar tanuķlar
- 3643 Ki kimse Şekker'üñ açmadı tengin
Ķızıl güldür ki hīç saçmadı rengin
- 3644 Ķumāşın yükde revāyişde dutar
Biş on ķaravaşını işde dutar
- 3645 Ķılur her bir gişi ile temāşā
Velī yoķdur yaramaz işi hāşā
- [129a] 3646 Sarāyından oķıdı ol nigāri
Gelin⁵⁰³ idindi kābīn ķıydı arı
- 3647 Deliksüz incüsin bir demde deldi
' Aķıķ u la' l bir araya geldi
- 3648 Medāyīn şehrine gönüldi andan
Şeker anuñla hoş [u] şād u handān
- 3649 Şeker ki ' ışķ-ı Şīrīn' i ķovardı
Şeker şīrīnligin ya' nī severdi

---

⁵⁰² Yazmada ağızdan yazılmış.

⁵⁰³ Yazmada yalan yazılmış.

- 3650 Şeker yimekten uşandı cihân-dâr
Yine Şîrîn ister çâr u nâ-çâr
- 3651 Delü kılmış şehi Şîrîn-i dil-ber
Ezilmiş nite kim şu içre şekker
- 3652 Yanar Şîrîn'den ayru şöyle kim şem'
Ki mûm hoşdur nite kim balıla cem
- 3653 Şeh ol kayguya çâre bulmazıdı
Ki rāzın kime diye bilmezidi
- 3654 Gönül hem-rāz ola vü evden ola
Ki yād gönli yaramaz işbu yola
- 3655 Uğurlanmağ gerekmez sen kumāşuñ
Koma kim bile yat içüñ ü taşuñ
- 3656 Şu resme rāzuñı bilsün eyü yār
Nite kim bilürise yavuz ağıyār
- 3657 Deñilmez sözüñi ağıyāra dime
Degül ağıyāra toğru yāra dime
- 3658 Dime halvetde vü dīvāra ol sağ
Ki çok olur dīvār ardında kulağ
- 3659 Sağınma rāzı kim demek yaramaz
Sağınmaduğ yig eydilmeyicek rāz
- 3660 Eger bilge eger bilmez ola yār
Mühürsüz aña ısmarlama tavar

- [129b]3661 Sözi ol resme bisle kim ser-encâm
Eyitmekden bulasın sen eyü nâm
- 3662 Eger yüz yüz görürseñ aru yakın
Çü bir yüz yavuz ola anda saqın
- 3663   Adüvv göziyle baq  arfuña aç göz
Eyü yavuz bu  arfinden⁵⁰⁴ bilür öz
- 3664 Melik bilmişdi çün rāyıydı pür-nür
Ki Şîrîn gönline añlardı Şāvūr
- 3665 Kırğırdı dergāha vü hāş kıldı
Nigār ansuz buñalduđını bildi
- 3666 Çü qaldı yaluñuz ol serv-i bālā
Dökerdi nergisi lü  l   yi lāle
- 3667 Üşendi bir gice hāl  arlığından
Ki gice yüz yıl oldu zārîlıđından
- 3668 Şanayduñ giceydi bir qara zāğ⁵⁰⁵
Uçamaz diyeydüñ ölmüş qara tağ
- 3669 Şîrîn gönline qaygu qonuq olmış
Çırāđı gice gibi donuğ olmış
- 3670 Gönül şayrulığından zār olupdı
Cihānıla savaşmağa  olupdı
- 3671 Meşel hoşdur işittüñ ola nice
Ki şayrunuñ helāki oldu gice

---

⁵⁰⁴ Yazmada hırqatden yazılmış.

⁵⁰⁵ Yazmada tağ yazılmıştır.

3672 Ölü şayruya gice cānı virmek
Ki şayrudan biter şayruyı görmek

3673 Dil açdı didi Şîrîn iy zamâne
Bu dün midür belâ mıdur veyâ ne

ŞİRİN GİCE HALVETİNDE OTURUR MELÛL ĞAMNÂK

3674 Degül dün bir ılandur qara rengi
Yâ âdem yiyici bir qara zengî

[130a] 3675 Anuñçun aqlaram kim qara zengî
Gelüp gönlümden almaz pas u rengi

3676 Ne tañ iy lâjiverdî gök bu işüñ
Ki her giceden ayruqsı dün işüñ

3677 Meger gönlüm dütüni yoluñ aldı
Diken âhumdan ayağũnda qaldı

3678 Benümile ne kîñüñ var iy gice
Bilimezven ne dîñüñ var iy gice

3679 Cüvân-merd ol ne olduñ ağı bu dün
Beni yâ tîzcek öldür yâ tîz ol gün

3680 N'îçün qara bulut gibi durursın
Öñüñde ot mı kılc mı görürsin

3681 Tütunuñ⁵⁰⁶ elini tîz bağladılar
Qaçan Ülker ayağın tağladılar

---

⁵⁰⁶ Yazmada tütîñüñ şeklinde yazılmış.

- 3682 Ben ol mūmvan ki dūn [ü gün]⁵⁰⁷ fenārem
Dūn uzunında mūmlayın yanaram
- 3683 Dügüm gör çarhı yaşumda vü aña
Bu sözleri oқы [vü] gör ü tañla
- [130b]3684 Oқы iy kuş eger varısa dilūñ
Gül iy tañla eger varısa bilūñ
- 3685 Eger kāfir degülseñ iy ħurūs bir
N'ičün göstermedūñ āvāz u tekbīr
- 3686 Veger od olmadūñ iy şubĥ-ı şādık
Demürde taşra olmağūñ ne lāyıq
- 3687 Bu kayğudayıldı dīvāne gönli
Seĥer şem' i bulup pervāne gönli
- 3688 İşi[ni] şem' i gibi kıldı rüşen
Dūn aña gülĥan iken oldı rüşen
- 3689 Çü Şīrīn buldı şubĥūñ kīmiyāsın
Diyeydūñ düğine degşürdi yasın
- 3690 Şebistānı süpür[ür]di yüziyle
Çalab'a diridi şīrīn sözile
- 3691 Ĥudāvendā dūnümi gündüz eyle
Cihāna gün gibi beni yüz eyle
- 3692 Dūnüm karañudur rüşen çırāğ it
Güneş [gibi] bu gice yüzüm ağ it

---

⁵⁰⁷ Yazmada dūn dulpi? yazılmış.

3693 Helāk eyler bu kayǵu pehlevānı
Bu kayǵudan çıkar gōynüklü cānı

3694 Gücüm yoǵ kim gōtürem bu belāyı
Esirge raḥmetüñden mübtelāyı

3695 Beni urtar Ḥudāyā anlu yaşdan
Bedaḥşān la' li gibi işbu taşdan

3696 Elin yalvaranuñ dutabilen sen
Elim dut çünkü feryād iderem ben

3697 Uşaq ma' şūmlaruñ gözi yaşıyçun
oca maḥlūmlaruñ baǵrı başıyçun

3698 Döşeklerde ğarībler yasduǵıyçun
apularda esīrler basduǵıyçun

[131a] 3699 Şu ḥucceçun ki gōñli bende dutar
Ol āyetçün kim cānı zinde dutar

3700 amu dīn-dārıluñ aru dīniyçün
amu peygāamberüñ ḥüb āyetiçün

3701 Ğarażdan bī-nevā muḥtäclarıyçun
Ḥalāyıqdan dilenmez açlarıyçun

3702 Ḥaḳ'a şıǵımanuñ yol varduǵıyçun
Günāh issi uluñ yalvarduǵıyçun

3703 amu ğāzīlerüñ alnı deriyçün
Şehīdler anı aḳduǵı yiriyçün

- 3704 Girü qalmışlarıçun kârüvândan
İraq düşmişleriçün hân u mândan
- 3705 Yiñi öğrenmiřüñ virdi haqıyçun
Dağı göynüklünüñ derdi haqıyçun
- 3706 Dün ağlayan qarağı hürmetıyçun
Seher duran cırâğı hürmetıyçun
- 3707 şu nûrıyçun ki var gözden hicâbı
Ola⁵⁰⁸ ihsânı çün kim yok hisâbı
- 3708 Üründü evliyânuñ halvetıyçun
Yazuqsuz enbiyânuñ hulletıyçun
- 3709 şu tâ' at çün ki qatuñda şevâb ol
Du' âyiçun ki olur müstecâb ol
- 3710 Ol âhiyçun ki çıkarsañ nefesde
Ol adıyçun ki qomaz kuş kafesde
- 3711 Ki qanlı göñlüme raħm eyle bir dem
Beni qurtar veğer-ni ğarq ider ğam
- 3712 Eğer [her] bir qılum bir dil olursa
Eğer tesbîħde ay u yıl olursa
- 3713 Henüz dilsüzliligile qalmış olam
Yüzinden řükriñüñ bir qılmış olam
- [131b]** 3714 Sen ol varsın ki kimsin diyecek yok
Yoğı var varı yoğ itdüğüñ çok

---

⁵⁰⁸ Yazmada ol yazılmış.

- 3715 Yaluñuzlık hicābından nihānsın
Yimezsın līkin rezzāķ-ı cihānsın
- 3716 Senüñ kapuñda ķorķandan umandan
Kimesne ķalmadı maķrūm ĩmāndan
- 3717 İřüñde kim ola biñ dürlü ta' zīm
Aña yol bulmaz illā ki teslīm
- 3718 Felegi bađladuñ⁵⁰⁹ eyvānı açduñ
Bize cān u cihān [u] rızķ sađduñ
- 3719 Virürsın rūzī ger cān alursın⁵¹⁰
Ne dilerseñ idersin sen bilürsın
- 3720 Senüñ tevfiķuñıla üstüvārın
Bu tevfiķ üstüne tevfiķ umarın
- 3721 Ki ben şayru vü kuvvetsüz [ü] zārem
Gider rencüm za' ĩfüm gey nizārem
- 3722 Bugün in' āmuñıla göñlümüz al
Ki in' āmuñla ĥoř dur baña her ĥāl
- 3723 Sürerseñ ĥükmi yāĥūd bir ķazāyı
Baña teslīmiçün öñ vir rızāyı
- 3724 Bu gizlü rāzı nite saķlayam ben
Ki gizlersem bilürsın gizlüyi sen
- 3725 Bilürven bende bir aşşılı iş yoķ
Eger yoķ bende sende bārī var çoķ

---

⁵⁰⁹ Yazmada felek bađladunuñ yazılmış.

⁵¹⁰ Yazmada olursın yazılmış.

- 3726 Çü bilürdi baş oldı gözi yaşdan
Kilîdin işinüñ çıkardı taşdan
- 3727 Açıldı devlet-i gülzâr-ı bî-ḥâr
Ki Şîrîn acısı oldı şeker-bâr
- 3728 Niyâzı Hüsrev'üñ gönline koydı⁵¹¹
Ki gönlinde ne kim varıdı yoydı

ḤÜSREV ŞİRİN ODASINA GELÜP ŞİRİN HAŞ ḤALÂYIKINA...

- [132a] 3729 Çü altundan 'alem götürdi 'âlem
Ki târâc eyleye ḳanda ki var ḡam
- 3730 Melik 'azm eyledi kim ava gide
Gönül derdine tâ bir çâre ide
- 3731 Ḥuceste fâlîla şâh-ı cihân-gîr
Gönüldi yazıya vü ḳaşd-ı naḥcîr
- 3732 Çü kûse kûsiler hep zaḥmı urdı
Felek gibi yirinden yiri durdı
- 3733 Çü boru vü nefîr ü şûr u nâyı
Cihân işitdi şandı şûr nâyı
- 3734 Çalındı vü ḳıyâm itdi ḳıyâmet
Ki maḥşer gün gibiydi 'alâmet
- 3735 Çeribaşları dikdiler 'âlem hep
Bahâdurlar yazıya çıḳdılar hep

---

⁵¹¹ Yazmada ḳondı yazılmış.

3736 Çıka geldi cihân-dâr-ı cüvân-baht
Rikâbınca yayan çok şâhib-i taht⁵¹²

3737 Bu bir yaña giderdi mîr-i Fağfûr
Dağı bir yaña subaşıyı kayşûr

3738 Kuşak bağlanmış u açmışdı kaşı
Bezenmiş tâc-ı Efrîdûn'la başı

3739 Ğ Alem bir Kâviyânî şeh başında
Birez bulut gibiydi mâh başında

3740 Kılıç bağlandı altunlu güherlü
Kuşananlar bahâdurlar hünerlü

3741 Bu resme çünki şerden çıkdı gitdi
Cihân iqbâl-i istikbâl itdi

3742 Buyurdı ol cihân dutucu güneş
Aña kim bişirürdi kim avdan⁵¹³ aş

[132b]3743 Ğirive çünki başladı tabl-bâz
Havâda kaldı av kuşları kutladı pervâz

3744 Revân⁵¹⁴ oldu havâdan ava şahin
Cihânda kalmadı keklik güvercin

3745 Yidi gün avladı ol tağ u yazı
Toğan turnâ vü tavşan aldı tâzî

---

⁵¹² Yazmada baht yazılmış.

⁵¹³ Yazmada avan yazılmıştır.

⁵¹⁴ Yazmada havân yazılmış.

- 3746 Bir av alurdu avlardı dağı bir
Bu gez ayruğsı ava kıldı tedbır
- 3747 Bir av yirinde eglenmezdi bir dem
Sürerdi avlayurağ řāh-ı  ālem
- 3748 Pes andan sürdi yigin řāh- Pervīz
Dönüp yönini řīrīn қаsrına tīz
- 3749 Çü қаsrıñ kıldı bir ferseng yolu
Buyurdu kıondı sunuñ şağ [u] řolı⁵¹⁵
- 3750 Cihāna dutdı dutuğ gice müşkīn
Қatı kış u şovuğ yil esdi çirkin
- 3751 Sovuğ yil yanar od gibi yaқardı
şudan kılıç gib buzlar çıқardı
- 3752 Ne deñlü olsa bir⁵¹⁶ ıssı havālu
Sovuğ yasın çekemez kıatı yalu
- 3753 Buyurdu řāh kim od yanduralar
  Abır ü   anber ü   ūd yanduralar
- 3754 Görünmezdi buđurdan gökdeki nūr
Havādan dökilürdi yire kāfūr
- 3755 Yatup diñlendi ol gice řehinřāh
Uyıldı gün öñinde tā seřergāh
- 3756 Güneş la'li çü şaşra çıқdı kāndan
Günüñ   ışkıyla gice çıқdı cāndan

---

⁵¹⁵ Yazmada şağı şolın yazılmış.

⁵¹⁶ Yazmada yir yazılmış.

3757 Melik durdı sevinü döşeginden
Göge irürdi ʿ işret döşeginden

[133a] 3758 Seher başladı ʿ işret itmege şāh
Ki hūb olur iken ʿ işret sehergāh

3759 Süci birkaç kadeh çün şundi sāķī
Sevinmekden komadı guşsa bāķī

3760 Süciden çünki şahuñ kızdı başı
Murādın añladı vü dökdi yaşı

3761 Çıkup taşra binüp Şeb-dīz'e gitdi
Nigārın kaşrına hoş ʿ azm itdi

3762 Göñül esrük ü rakķāş⁵¹⁷ anuñla
Biş on kulluķcı aldı hāş anuñla

3763 Haber Şīrīn'e viridi kapucılar
Ki şāh geldi bile yoķ tapucılar

3764 Buyurdi bağlayalar gey hişārın
Kapı öñinde on gişi nişārın

3765 Dutup dururlardı kim çü Pervīz
Görine olalar aña güher-rīz

3766 Genc ü kimhā vü hāş el-hāşş atlas
Yola ol deñlü yaydıları kim pes

3767 Bezendi ucdan uca yol güherden
Buğūr irdi göge ʿ üd u şekerden

---

⁵¹⁷ Yazmada ar kaç yazılmış.

3768 Tolu ay gibi kaşruñ dāmı[n]da ol
Çıķup diñlerdi ķapuda⁵¹⁸ küyüp yol

3769 Çü Şırın gördi Hüsrev'i irakdan
İşi elden varup düşdi ayaķdan

3770 Biraz ögi gidüp bī-ķūd yaturdı
Gözin açdı ögin dirdi oturdı

3771 Tanışdı göñli ile kim cihān-dār
Ki geldi esrük ü⁵¹⁹ bī-ķūd ne hüşyār

3772 Eger yol virmez olursam vişāķa
Ne cānıla døyem acı firāķa

[133b]3773 Veger dınmazsam u olurısam rām
Olam Veyse gibi dünyāda bed-nām

3774 Dürişem toğru yolca gitmiş olam
Eger top olmasa cehd itmiş olam

3775 Çü şahinşāh irişdi ķapucılar
Segirdişdi bile hep ķapucılar

3776 Nişār itdiler aña aķça altun
Yire hem dөşediler aķlas altun

3777 Ol aķlas ferşe başup Şāh-ı Perviz
Yaķın ķaşra gelince sürdi Şeb-diz

---

⁵¹⁸ Yazmada ķapuñuz yazılmış.

⁵¹⁹ Yazmada esrüki yazılmış.

- 3778 Demürden apı görđi aa bağlı
apuda aldı ayrān gōnli dāđlı⁵²⁰
- 3779 ehināh bir apucıyı oıdı
Didi kim nāzenīn n'ıūn aıdı
- 3780 Ne acı görđi īrīn benden āır
Ki bađlar apuyı vū bunca aır
- 3781 Gir aa di degül āh bir gulāmı
Selāmı oına ıydı peyāmı
- [134a] 3782 Ki bir onuk apuya geldi n'itsūn
Aa yol var mı yā girū mi gitsūn
- 3783 Dudağdan ekkeri bala atarsın
onuğa bağlı apu mı dutarsın
- 3784 apu a pādiāham kim yilerven
Gelüp girū senūñ 'ōzrūñ dilerven
- 3785 Bilürsin ben saa hī bunda yavuz
Sıđınmazdan n'ıūn dōndüresin yüz
- 3786 Gerekdür gōnli bizümle bir itmek
Yaramaz görmedin yüzüñi gitmek
- 3787 Dilerseñ kim bu yirde az uram
o kim bir gez ayağ üstinde görem
- 3788 ehūñ peygāmını zārıyla virdi
eker leb iidüben āh dirdi

---

⁵²⁰ Yazmada ağlı yazılmı.

- 3789 Buyurdi iş bilen qaravaşına
Ki çık⁵²¹ tapuya Hüsrevler başına
- 3790 Fülân şeş-tâkı al u taşra çıkar
Ki başı dutıcağ eyvâna çıkar
- 3791 Dutup içini taşdan pāk eyle
‘ Abîr ü müşk anda hāk eyle
- 3792 Döşek kızıllu şâl güherlü ‘aqlu
Bir altun kürsî ço altı ayaqlu
- 3793 Şehâne şukqa dut incülü ur bend
Pes andan di ki iy şâh-ı Hudâvend
- 3794 Sarâ Türkî degül Hindü’sı tamuñ
Cevâbın şâh şöyle dir peyâmuñ
- 3795 Ki ger konuğısañ nâz eyleme çok
Ne yirde kondurursam kon dime yok
- 3796 Revâ oldur bu güci götüresin
Ki şol manzarda birgün oturasın
- [134b]** 3797 Ol iş bilen qaravaşı kapuda
Çıkup Şîrîn buyurduğı tapuda
- 3798 Bir eksüksüz getürdi hep yirine
Oñat kulluğcıdan kimdür yirine
- 3799 Kamu tertîbi yirince çü itdi
Şehi kondurdu gendü çıkdı gitdi

---

⁵²¹ Yazmada çok yazılmış.

- 3800 Pes andan çok bezek bağladı aya
Diyeydüñ bir perī uçmış havāya
- 3801 Bırakdı öñine bir ton muraşsa^ç
Şarındı⁵²² mıķna^ç a māh-ı muķanna^ç
- 3802 Muraşsa^ç ç anberile bir ħamāyil
Daķındı [kim] kıla yüz ç aķlı zāyil
- 3803 Ser-āgūş⁵²³ kim bitüpdı dürr ü taşa
Ķopaydı cinnīler resmine başa
- 3804 Uruban ta^ç ne řāvüsa hümāya
Güzel süglün gibi uçdı havāya
- 3805 Göñüller almaķ āgāz eyleyüben
Niyāzı görüben nāz eyleyüben
- 3806 Ħırāmān ķaşrınıñ burcına ol māh
Çıkuban öpdı yir baķariken řāh
- 3807 Ķulağından nişār itdi delim la^ç l
Ki çok la^ç l aldı Şeb-dīz'üñ demür na^ç l
- 3808 Hemān Yezdān'a ħalţān incüyi ol
Şehe kıldı nişār u şoldı dar yol
- 3809 Çü Ħüsrev baķdı gördi şolu ayı
Ki dutmışdur hümā gibi havāyı
- 3810 Anuñ ç ışķıyıla kim yārdı cüst
Düşeyazdı yire olup özi süst

---

⁵²² Yazmada şeprindi? yazılmış.

⁵²³ Yazmada serāģenc? yazılmış.

- 3811 Velî şan^ç atdur gendüzin götürdi
Öpüp gendü elin karşı oturdı
- [135a] 3812 Dil uzatdı delim ^ç özrile Pervîz
Şoruban⁵²⁴ Şîrîn oldı şeker-rîz
- 3813 Ki yindek tâze ol iy serv-i âzâd
Tudağuß la^ç l u boyuß serv-i şimşâd
- 3814 Bu gönül luţfuñıla tâze oldı
Gişilik dağı bî-endâze oldı
- 3815 Güher gencin [u] hâş el-ğaşş u atlas
Yoluma dökdüñ anca kim didüm pes
- 3816 Hemîn ola nişâr iy cân özüñden
Yüzüñle şâdem iy şâdî yüzüñden
- 3817 Çapuyı⁵²⁵ bağlamağuß ne revâdur
Haţâ gördüm ^ç aceb yâ hod haţâdur
- 3818 Dimezven ki yücedür senden özüm
Ululıqdan degüldür işbu sözüm
- 3819 Keremlüler ki konuqla dururlar
Çonuqların dağı yigrek görürler
- 3820 Cevâbın virdi serv-i mâh-i dîdâr
Ki kıalsun devletile çok cihân-dâr
- [135b] 3821 Felek olsun anuß kılıcı bağı
Hemîşe tâze olsun yüzi bâğı

---

⁵²⁴ Yazmada şorup yazılmış.

⁵²⁵ Yazmada çamuyı yazılmış.

- 3822 N'ıçün dirsın ki urduñ yüksek taht
Karavaşlaruñ yüksek olur baht
- 3823   Alem oldum seni sevmekde b -şek
  Alem ol yig ki başdan ol yüksek
- 3824 Eger aydan yüce olursa bu baş
Şehinşâh h zretindeven karavaş
- 3825 Dağı didüñ ki konuğı sevenler
Konuğ yüzini görmeye ivenler
- 3826 Konuğı işbu resme tağlamazlar
Konuğ yüzine kapu bağlamazlar
- 3827 Ne konuğsın sen iy evüñ toğanı
Gerek avlayasın keklik nih n 
- 3828 Konuğsañ konuğa virdüm odağın
Karavaş gibi ben durdum ayağın
- 3829 Konuğun hoş degül red ü kab li
Kab li red ider konuğ fuz l 
- 3830 Kapu bağladuğum yavlağ rev dur⁵²⁶
Sen esr k geldüğüñ z r  ha adur
- 3831 Ben oturmuş olam halvetde mest r
Bize t hmet ola şeh gelse maħm r
- 3832 Sen  ñ kılmak yigidi evde tedb r
Viribimek gerekdi bir biş on p r

---

⁵²⁶ Yazmada rev di yazılmış.

- 3833 Beni almaḡ šu resme ki vü āyīn⁵²⁷
Bu ḡāsıdılgıla⁵²⁸ nice varayın
- 3834 Ḳaçan šīrīn ola bu işde šīrīn
Nite eyitse⁵²⁹ olmazısa kābīn
- 3835 Dilersin serserin beni alasin
Gülefçe ḡoḡumı alup šalasin
- [136a] 3836 Bu šūrı šekker[le] ancaḡ ḡılursın
Ki šīrīn šekkeri yigre[k] bilürsın
- 3837 Benüm ‘ıšḡumdan u benden ırḡsın
Beni hīḡ görmemišdür yadıraḡsın
- 3838 Bugün düšmiš benüm ḡuš gibi dāma
Ḳapu baḡlamıš aḡmıš yüce ḡama
- 3839 Demürden baḡa ḡütī⁵³⁰ gibi düšmiš
Baña ḡāli‘ ḡaḡımıš baḡt küsmiš⁵³¹
- 3840 [Yalu]ñuzlıḡa ‘anḡā gibi ḡāni‘
Ne çāre šöyle emretdiyse šāni‘
- 3841 Ki sen šādī ḡılasın ben dökem yaš
Saña uçmaḡ ola vü ḡısmet baña ḡaš
- 3842 Degülven ḡiçi oḡlan aldayasın
Güliceḡ virü ḡurmā aldı yasın

---

⁵²⁷ Yazmada ve ra ayin yazılmıš.

⁵²⁸ Yazmada ḡāsadılgıla yazılmıš.

⁵²⁹ Yazmada āyınsa? yazılmıš

⁵³⁰ Yazmada ḡūli yazılmıš.

⁵³¹ Yazmada bišmiš yazılmıš.

- 3843 Yaradan haqqıçun kim hār u hūrmā
Bağışlar yaz u kış issi vü sermā
- 3844 Ki hūrmāyı yimez hīç kimse bī-hār
Güne rağbet yoğ olmazsa gice tar
- 3845 Saña çok bulınur bu yolda dil-dār
Velīkin acı Şīrīn'em ben iy yār
- 3846 Benüm 'ışkımda sen sulţānlıgıla
Geçürdüñ vaqtüñi hoş hānlıgıla
- 3847 Ne sā'at bir ġarībi yād itdüñ
Ne gün gönülüm senden şād itdüñ
- 3848 Ne gönül 'ışkıla āvāre kılduñ
Fırākımdan ne tōmı pāre kılduñ
- 3849 Yā kaŋgı peyke diyeydüñ bir peyāmı⁵³²
Ne gice viribidüñ yā selāmı
- 3850 Üzerdüñ sen kadeh hūblarıla şād
Kalem Şāvūr varurdı kazma Ferhād

ĤÜSREV GELÜP ŞİRİNİLE SARĀYINDA KAPU BAĞLU İKEN

- [136b]3851 Cihān issi yine dūr dürcin açdı
Güher kânına karşı incü saçdı
- 3852 Gülef yüzlüye didi iy semen-ber
Tenüñden tañ yili her gün semenber

⁵³² Flemming diyeydüñ peyāmı şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 445).

- 3853 Yüzüñ gülzârı dâyim tâze olsun
Cihâna hûblıgıñ âvâze olsun
- 3854 Benüm ağızımdan artuğ dudaguña
Benüm yüzümden artuğ sağağıña
- 3855 Cihânda kimse ağızı uğramasun⁵³³
Güniden bağrumı hem toğramasun⁵³⁴
- 3856 ‘İtâbuñ gerçi zehre batılupdur
Aña dirlik şuyından çatılupdur
- 3857 Boyuñ servi yücedür bu revâdur
Velîkin yüksege çıkmak hañadur
- 3858 Yiter zulm eyle kim olur mükâfât
Yoğısa bunda dünyâda çok âfât
- 3859 O zâlim kim dutar bir tîğ-ı kattâl
Döker halkıñ kanını yire fi’l-hâl
- 3860 Şu resme kim dağı göñlüñ⁵³⁵ rañımdür
Ki suç sava vü âdemden kerımdür⁵³⁶
- 3861 Bu ucuzlık baña benden olupdur
Diyimezven saña senden olupdur
- 3862 Yañıldum ‘ışk u beglik olmaya bir
Ki yokdur ‘ışk dîvânında tedbîr

---

⁵³³ Yazmada ağırmasun yazılmış.

⁵³⁴ Yazmada doğurmasun yazılmış.

⁵³⁵ Yazmada gelik? yazılmış.

⁵³⁶ Yazmada kerımdür yazılmış.

3863 Baña sulţānlıǵıla nāz idersin
 ul olam yidilem anca yidersin

3864 ula[ǵum] dutup iltüp ger atasın
 Varam yabana daǵı dökmezem yaş

[137a] 3865 Görürsem başumuñ üstinde aңer
 Yüzüm döndürmezem senden iy dil-ber

3866 Baña cānsın hem dirliksin iy yār
 Bilürsin sen ne var bilmezse aǵyār

3867 Ayı esrük ayālũñ gāh bī-gāh
 İdinmişven gice gündüz nażargāh

3868 Ger ayru ǵişi bu  ışa ereydi
 İşin başarup o gün mi direydi

3869 onum alvetde ǵamdan yırtaridüm⁵³⁷
 Yiñi onıla girü örteridüm

3870 Anuñçun kim çeri döndürmezevüz
 İşi sulţānlıǵuñ olmaya yavuz

3871 Degülven rindüler oş kim uravan
 Alup anbūrı maḡ'leñe varavan⁵³⁸

3872 Benem  aşı cihān issi cihānda
 Cihān dutmaq anı  ış anda

[137b] 3873 Velī çün zülfũñ adın işidürem
 Anuñ vaşfıyla gözüm işiduram

---

⁵³⁷ Yazmada yer yeridüm yazılmış.

⁵³⁸ Yazmada varavuz yazılmış.

- 3874 Alurdum bir kılm yüz taht u tâca
Virürdüm biñ gönül sen boynı ‘âca
- 3875 Tenüm ayruğ gişiyle eglenürdi
Velî cânım senüñle eglenürdi
- 3876 Murâda bir adım atdımsa n’ola⁵³⁹
Yigididüm yigitlik şöyle ola

HÜSREV GİNE ŞİRİN’E KAPUYI AÇAR GİREYÜM ŞOHBET...

- 3877 Yine tāvūs yüzlü mäh-peyker
İki la‘l açdı tâ kim saça şekker
- 3878 Cihân issi cihân-dutıcı olsun
Zamânla oynayup oyuncu olsun
- 3879 Yidi ılduz she ferrâş olsun
Hemîşe bahtı bağı yaş olsun
- 3880 Benüm gönlümde Hüsrev’den neler var
Qoğıl şahlık hisâbın ‘ışka bir var
- 3881 Yañağum hūblara tannâz olupdur
Qılincum girü incüm nâz olupdur
- 3882 Reyâhîne koqumdandur tarâvet
Bala şirînligümdendür halâvet
- 3883 Güneş bahtumda bir pervâne oldı
Yüzüm gördi kamer dīvâne oldı

---

⁵³⁹ Yazmada adem dimesse yazılmış.

3884 ‘Aķıķüm la‘ lüñ urur başına seng
Kıomadı yüz gülüm yüz gülde bir reng

3885 Delim gez gözlere ben virmişem nür
Tatardan itmişem göz darlığın dūr

3886 Çü āyā müşgimi zencīr iderven
Delim arslanları naķcīr iderven

[138a] 3887 Adumdur yüz cihān u bir cihān nāz
Saķınmağum çoğ u kaķımağum az

3888 Hemān şekker dökicidūr durağum
Hemā[n] yirinedūr girü dimāğum

3889 Ne var almam ger oldı[ysa] gümüş nār
Hemān ‘ ışķum odı cānlarda yanar

3890 Hemān ‘ āķılları bağlayıcıvan
Hemān ‘ āşıkıları tavlayıcıvan

3891 Yañağum idicek aydın cihānı
Şatar zerince dāyim erguvānı

3892 Bu esrük nergisüm nesrīne uymaz
Elin her gişinüñ kanına kıymaz

3893 Saķın kanuña el açmayuban sen
Ki bunuñ gibi çok kan itmişem ben

İKİSİ HÜSREV Ü ŞİRİN SARĀYINDA ŞOĞBET İDÜP SÖYLEŞDİ

[138b] 3894 Melik yine eyitdi iy yüzi māh
Olısar diyü diyü söz seĖergāh

- 3895 Güzellik sağışın nice kılırsın
Yüzüñ yüz ol kadardur kim bilürsin
- 3896 Baña çün pâdişâhsın dökme kanum
Yazuğdur bî-günâh acıtma cânum
- 3897 Belî şâhsın velîkin gevherüñ yoğ
Budur şîrînsin ammâ şekkerüñ yoğ
- 3898 Kağımağı ko barışmağ yolın aç
Nifâkıla getürgil ‘özri birkaç
- 3899 Kağımak hūblaruñ ger âletidür
Velî eyelük eyüler ‘âdetidür
- 3900 Evet mağdūmlaruñ tîzligi olur
Biraz hem rahmet-engîzligi olur`
- 3901 Baña hoş söyleseñ hoşdur hıvandum
Ne diñlendüm elüñden ne güvendüm
- 3902 Kāmu bilür gişiyeye oldı ma‘lūm
Ki olur müstağak dünyāda mağrūm
- 3903 Cihān olduğça cânum sen olasın
Tenüm durduğça cânum sen olasın
- 3904 Senüñ bendüñden āzād olubilem
Göñülden kırtılımazsam ne kılam
- 3905 Cefā atın şalmağsa baña yiter
Gücile göñlümi almağsa yiter

3906 Cefâ kılmak degül hoş fâl eyü bil
Bu gice gicedür âhir degül bil

3907 Beni hoş dut aduña bîşe geldüm
Seni dilerven işbu işe geldüm

3908 Cevâbıla Şîrîn-i leb-nüş
Şekerden kıldı şâhı halka der-güş

GİNE HÜSREV Ü ŞİRİN ŞOHBET İTDÜKLERİ KAPU...

[139a] 3909 Güher kabarcuğundan açdı yâkût
Budağ hurmâya virdi kanda hem kut

3910 Aña evvel didi iy şâh-ı âdem
‘Alem urduñ ki gördi cümle ‘âlem

3911 Egerçi reşk-i mâh u Müşterî-em
Saña cân u⁵⁴⁰ gönülden müşterî-em

3912 Ne sevgüñden çevürdüm yüz ne şapdum
Ne bir yüz gören artuğ yire tapdum

3913 Seni añdum senüñle gönülüm açdı
Senüñle tokıdı⁵⁴¹ hem sensüz açdı

3914 Senidüñ⁵⁴² sözüm ü hem sen sağincum
Senidüñ mâl u gencüm hem sen incüm

3915 Saña virdüm gönül dutdum saña yüz
Çevürdüm dünyeden senden yaña yüz

---

⁵⁴⁰ Yazmada bânu yazılmış.

⁵⁴¹ Yazmada tokıdum yazılmış.

⁵⁴² Yazmada senidem yazılmış.

[139b]3916 Velîkin sevgü sende görmedüm ben
Belî çekdüñ boyın râm olmaduñ sen

3917 Hîsâbın ârzünuñ yindek itmek
Vefâ vaqtinde koyup yarı gitmek

3918 Taleb itmek dün ü gün öz murādın
Ne yâr adın saklamağ ne öz adın

3919 Şanursın şehveti sen ‘ışk ya‘nî⁵⁴³
Pes iy fâriğ kanısa ‘ışk kanı

3920 Yarar ger pîle muhkem bendi uram
Çü şâhsın saña baydağ nite sürem

3921 Geyige arslan uş böyle uya mı
Yiyüp bir serçe tavşangil tuya mı

3922 Eger sen serviseñ ben⁵⁴⁴ hâr u yâ hâs
İkimüz dağı bir toprağdanuz bes

3923 Dilüñ hoş yandurur od iy cihân-dâr
Hoş ol kim yakmaya ‘aşıkları zâr

3924 Bu kayğu seyli nâ-gâh eyledi cüş
Beni dağı seni hem alısar hoş

3925 Hele tûfândan özüñe haşardur
Bu kapuda gerek otur gerek dur

[140a]3926 Yiğ oldur kim [şâh] olduğumca aña
Yaşıymayam ki yaşıymaya baña

---

⁵⁴³ Yazmada yanî yazılmış.

⁵⁴⁴ Yazmada ben yâ yazılmış.

- 3927 Bu Hüsrev gördi [kim] ol yâr-ı ʔannâz
Çıkarası degül başdan biraz nâz
- 3928 Oğurdı anda efsün tâc issi
‘ Aceb Bâbil’de efsûndan ne aşşı
- 3929 Didi yalvaru iy cānum cihānum
Çırâğum nûrum u şem‘üm revānum
- 3930 Özüññ bahtı bahtumuñ şafâsı
Tenümüñ cānı cānumuñ beğāsı
- 3931 Nice nice bizümle[dür] bu savaş⁵⁴⁵
Nice boş küpecikden yağlamak baş
- 3932 Sen öz ‘ aybuñı gözden gizlemek ne
Benüm ‘ aybumı yindek izlemek⁵⁴⁶ ne
- 3933 Yiter ‘ ışk odını cāna bırakma
Beni yirden ʔoduñ ʔana bırakma
- 3934 Helâk itdüñ beni tîmâr idersin
Zihî şayrumı târumâr idersin
- 3935 Yaşuñ uzun ne hoş tîmâr olur bu
Yıkıldum cümle ne mi‘mâr olur bu
- 3936 ‘ Azâb eylersin iy cān ʔaṭâdur
Ki⁵⁴⁷ uçmağda yok ʔamuda revâdur

---

⁵⁴⁵ Yazmada bizümle bu Siyâvuş yazılmış.

⁵⁴⁶ Yazmada gizlemek yazılmış.

⁵⁴⁷ Yazmada ‘ Azab yazılmış.

- 3937 Bu gice vir baña bu kapudan yol
Dutuldum zülfüne âhir yiter ol
- 3938 Bu yolu⁵⁴⁸ aç u kîne kapusın yap
Unıtma şöhetümüz cevrişe tap
- 3939 Kapu açmağa ger yoğısa imkân
Ki ola bir ğarībe anda dermân
- 3940 Bırağ burqa⁶ yüzüñden alnuñı aç
Ne hâcet güneşe burqa⁶ veyâ tâc
- [140b]3941 Kıızıl yâķütıla⁶ anber senüñ var
Müferrih sen düzebilürsin iy yâr
- 3942 Delürdümise uşşımı⁵⁴⁹ sen alduñ
Elüm sen dut ki sen yabana şalduñ
- 3943 Dudağıñ balını bizden kaçurduñ
Dilüñ nişile gönüm birkaç urduñ
- 3944 Bu yumşaklığıla olma iri sen
Ki kirpü⁵⁵⁰ görmedüm bir kaçımı ben
- 3945 Beni göndür gönül hoşluğuyla şād
Ki varam içem ü aduñ idem yād
- 3946 Yüzüm kaldı ise ayru özüñden
Nağar hoşnüd ola bārī yüzüñden

---

⁵⁴⁸ Yazmada yaşlı yazılmış.

⁵⁴⁹ Yazmada aşşını yazılmış.

⁵⁵⁰ Yazmada girüb yazılmış.

3947 Veger olmazısañ bir dem baña rām
Nite dileyessin ‘ öZR iy dil-ārām

3948 Sınuğ göñlüme urma bu kadar taş
Ki güldür degül [yā] pulād u yā taş

ḤÜSREV Ü ŞİRİN

3949 Gücüm yiter ki şimdi girü gidem
Özüñden yig bir işi hem-dem idem

[141a] 3950 Velīkin şöhetüñi ögerin ben
Ki çok Һurmet kılupsın ilerü sen

3951 İcāzet virdi tuṭağına ŞİRİN
Ki sözde göstere hem şehd ü şİRİN

3952 ‘ Aķıķın getirüp lü’lü’yi açdı
Güher yumdı vü incü la‘l saçdı

3953 Didi öñdin ki iy şāh-ı cüvān-baḥt
Bezenmişdür senüñle tāc u hem taḥt

3954 Senüñ düşmenlerüñ üstine bellü
‘ Alem ayaklu olsun kılıç ellü

3955 Yaşuñ uzun yalımuñ yüce olsun
Yüzüñ gülsün düşmen yüzi şolsun

3956 Hemīşe saña kılsun baḥt u yārī
Ki ayakda dutarsın rüzigārı

3957 Pes andan oldı yanar od gibi tīz
Eyitdi Ḥüsrev’e ki şāh-ı Pervīz

- 3958 Beni gör hālümü añla terk it
Yanar oda dutuşmış gör yüri git
- 3959 Belā seyli yuvalar bizi nā-çār
Sen al rahtuñı girü yuvaña var
- 3960 Yarasa gibi dünle kıılma pervāz
Cura toğanca gündüz uç kış [u] yaz
- 3961 Ol efsün gitdi kim öñ işidürdüñ
Yā ol sevgü ki gönül ışıdurduñ
- 3962 Ben ol Türk'em [ü] Tātca hem bilürem
Bilürem nāz u tannāzlık kııluram
- 3963 Dürişme rence olma yimegil gam
Edeple sözüñi ya' nī ki epsem
- 3964 Delālî yi[gil] toğan gibi murdār
Yime ger keskin ü olmağıl hor⁵⁵¹
- [141b]** 3965 Pes andan kııldı andan Tañrı'ya yād
Be-dādār u be-dīn ü dünyā vü dād
- 3966 Dağı diri [vü] çün kim ölmegi yok
Uyanuq çün ki uyımaz az u çok
- 3967 Gök için kim ulur her gice gülşen
Güneş çünkim kıılur dünyayı rü[şen]
- 3968 Cemāl-i hūrıçun uçmağ içinde
Hızānıçun kara toprak içinde

---

⁵⁵¹ Yazmada huvar yazılmış.

- 3969 Kerîmiçün ki virür minnet itmez
‘ Alîmiçün ki bildügin unitmaz
- 3970 Bu dün için devrânı döndürençün
Yaradanıçun ‘ üryân göndürençün
- 3971 Degül Hüsrev [ü] Keyhüsrev’ se aduñ
Kâbînsüz hâşıl olmaya murâduñ
- 3972 Bu kaçımakla şâhdan yüz çevürdi
Elikdür didi genc el çekdi durdı
- 3973 Gice çünkim Hötên âhûsı yitdi
Özin öz müşgiyile tâze itdi

HÜSREV İLE ŞİRİN ŞOHBET İDERKEN HÜSREV [YA?] KAPUYI...

- 3974 Geyik buzağusı gibi ağzı südlü
Gezerdi sebze hep yüzi udlu
- 3975 Geyik gibi şehüñ göbegi düşmiş
Geyik gizlü nigârı aña buşmış
- 3976 Delim iñlerdi kim rahmet kıla yâr
Aña kılındı şol resme ki ağıyâr
- 3977 Bir ulu karañu dünden çü geçdi
Melik ol aradan göynükle geçdi
- 3978 Süerderdi atını şayru gibi zâr
Gözi yağmur dökerdi bulıt [u] qar
- [142a] 3979 Yöni girü qaluban bağı başlu
Yola bî-hüd gönüldi gözi yaşlu

- 3980 Ne ayak kim süreydi atını tîz
Ne el kim⁵⁵² duta tâ kim düze Şeb-dîz
- 3981 Diridi Һasret ü zârı ile ol
Ki bir Һağ olsa yâhûd bir Һuyı yol
- 3982 Meger kim egleneydüm bu sebebden
İrağ olmayadum ol nûş-lebden
- 3983 Gehî tünd⁵⁵³ olup el dize ururdı
Gehî ağlayu âh diyü dururdı
- 3984 Çün irişdi çerisine şehinşâh
İçi tasa Һolu göñli Һolu âh
- 3985 Bu kilkiyile⁵⁵⁴ her dem bilge Naqqâş
Diridi açğıl alın çatmağıl Һaş
- 3986 Diridi saña Şîrîn Һoğrudur yâr
Dili ger acı oldıyısa ne var
- 3987 Ne var Şîrîn Һılursa şür u ğavğâ
Dikensüz iy ‘aceb kim gördi Һurmâ
- 3988 Ne şîrîndür eger Һağıya Şîrîn
‘ Aceb mi Һüsrev’e ger Һıya Şîrîn
- 3989 Ki şîrînlıkde şafrâ oldı Һâşıl
Göñülde Һayğuyı dutmağ ne müşkil

---

⁵⁵² Yazmada ol kim yazılmış.

⁵⁵³ Yazmada tend yazılmış.

⁵⁵⁴ Yazmada kelkiyile yazılmış.

3990 Melik çün gördi ağyār anda hīç yoķ
Şikāyet eyledi Şāvūr'ına çoķ

3991 Ki gördüñ mi ne itdi baña ol yār
Ne itdi ol göñül alıcı dil-dār

3992 Ne utanmazlığ itdi ol vefāsuz
Çü ' avratdur ҡanı ud u ҡanı yüz

3993 Ne ol ҡatı sovuқdan ҡızdı özi
Ki yumşatdı birezcük ҡatı sözi

[142b]3994 Anuñ ulaşmağından hōr oluram
Tözından bağrumı yip zār oluram

3995 Düşüp pīl ayağı altında yatmaķ
Yig andan kim igāna el uzatmaķ

3996 Şuya boğılsa yig kim ҡurbağadan
Gişi yardım uma yāhūd bağadan

3997 Gişi incüyi aru şuda bulur
Ki topraķ isteyen er topraķ olur

3998 Yir öpdi öñdin⁵⁵⁵ naķķāş-ı Şāvūr ol
Pes andan didi bahtıla öküş ol

3999 Ki aķımağda tīz olmaķ degül gey
Suçı bağışlayandur Hātım-i Tāy⁵⁵⁶

4000 ' Aceb mi hūblaruñ tapduğı tīzcek
Cefāların götür yāhūd elüñ çek

⁵⁵⁵ Yazmada ol naķķāş-ı Şāvūr ol yazılmış.

⁵⁵⁶ Yazmada Hātım-i Hāy? Yazılmış.

- 4001 amu hūblar yavuz hūlu olurlar
Gelinler hem yūzi Őulu olurlar
- 4002 Ne gūldūr ol ki İmindūr dikenden
Bu sırrın Őor gūl āgacın dikenden
- 4003 Ne genc ola ki olmaya ılanı
Ne aşŞı var ki olmaya ziyānı
- 4004 Boyun ekmek gūzeller āletidūr
Niyāz itmek sevenler ‘ādetidūr
- 4005 ū ‘avratdur apuñı bađladuñ dur
Ki bacañdan gire anca vire nūr
- 4006 Şanur mısın ki guşŞa yimez ola
Meger Şabrıla rāzın dimez ola
- 4007 Gice yūklūyise tođura āđir
HemİN olmağ gerek bu gice Őābir
- 4008 Gişi Şabrıla olur bağdan āzād
Ki Şabrıla yig olur ādemİ-zād

[143a] 4009 Umaram kim bu iŐ almaya mūŐkil
Murādı tİzde Őāhuñ ola hāŐıl

- 4010 Bu va‘ deyle Şehi ol Őād iderdi
Yığılmış gōñlini ābād iderdi

ŐİRİN HŪSREV’E YANUP ARDINA DŪŐŪP HŪSREV....

- 4011 Hemān sōz issi pİR-i sāl hūrde
Bu hālūñ Őūretinden ađdı perde

- 4012 Ki Şîrîn göñli şâhsuz oldı gey dar
Gözinden kıanlı yaş ağıardı bıñar
- 4013 Ki kıanı baş bu kıayğıuyı götüre
Göñül kıanı ki şabr ide otura
- 4014 Çü gitdi tākātı şūrīde⁵⁵⁷ oldı
Utandı işlerinden beñzi şoldı
- 4015 Kıatı çekdi kıolañ Gülgün'a ol teng
Anı Gülgün gözi yaş u gül-reng
- 4016 Binüp ol kıutlu rahşsa yola kıondı
Su gibi yanar od üstine bindi
- 4017 Yola kıullar tönıla 'azm idüben
Girüp Şeb-dîz izin Gülgün gidüben
- 4018 İrişdi Hüsrev'ün leşkerğahına
Çün oldı yakınırak ħargahına
- 4019 Dilini bağılu gördi pāsbānuñ
Kimesne girmedi yolına anuñ
- 4020 Üşendi çevre yanın gözlemekden
Pusa yasa özini gizlemekden
- 4021 Şehinşāh ħazretinde bilge⁵⁵⁸ Şāvūr
Çü aydan tölmişdi yir ü gök nūr
- 4022 İrağıdan gördi bir atlu gelürdi
Aña fālı iñen kıutlu gelürdi

---

⁵⁵⁷ Yazmada şūrīde yazılmış.

⁵⁵⁸ Yazmada bille yazılmış.

- [143b]4023 Şāhı ol dem uyutmışdı üstād
Delim efsūn⁵⁵⁹ aya karşı idüp yād
- 4024 Çıķup Şīrīn'e karşı yüridi ol
Kimesne bilmedi aldı biraz yol
- 4025 Çü yakın geldi şordı kim ne ersin
Perī misin nesin kıanda gidersin
- 4026 Ki arslan bunda gelse güci gider
İlanı korkıudan kårınca yider
- 4027 Çü gördi Şāvūr'ı gül yüzlü bildi
Kõonup Gülgün'dan aña tapu kıldı
- 4028 Taña batdı tañlayıcaķ işitdi
Haķīkat bilmege biraz yaķışdı
- 4029 Nazar çün ol yüze yañağa irdi
Başı göge yüzi toprağa irdi
- 4030 Aña didi ki nite düşdi bu rāy
Ki gökçek yüzün oldu 'ālem-ārāy
- 4031 Gözümün oldu tozuñ tütüyāsı
Bu luţfuñ haddi yokdur hem kıyāsı
- 4032 Elini dutdı vü bir yaña gitdi
Hikāyet kıilup ahvālin eyitdi
- 4033 Delülikden şehe yol virmedügin
Peşīmān olup aña irmedügin

---

⁵⁵⁹ Yazmada emşun yazılmış.

- 4034 Olur olmaz hikāyet eyledügin
Sözin kuş gibi bî-vaqt eyledügin
- 4035 Didi andan çü şāh atını sürdi
Bu göñlüme ğuşşa baġını urdı
- 4036 İşümden şöyle ben bî-çāre oldum
Ki ‘aqlum gidüben āvāre oldum
- 4037 Ben uş tapuña hoş ta‘līm iderven
Saña gendüzimi teslīm iderven
- [144a] 4038 İki hācet dilerven hācetüm ol
Bu hācetde baña sen dest-gīr ol
- 4039 Biri çün şāh ‘işret kıla āġāz
Cihāna düşdi nūş-ā-nūş āvāz
- 4040 Delim luţf idüben ihsān kılasın
Beni bir köşede penhān kılasın
- 4041 Şehe añlatmayasın⁵⁶⁰ gizlü rāzum
Budur senden benüm evvel niyāzum
- 4042 Şehüñ nāzenīn āyīnin cemālin
Görem hem kıdd u kılin yāl ü bālin
- 4043 İkinci ger bulursa kıtuma yol
Kābīnsüz baqmaya bendin yaña ol
- 4044 Vegernī yoluma girüp giderven
Başum alup odama ‘azm iderven

---

⁵⁶⁰ Yazmada anlanmayasın yazılmış.

- 4045 Ki kayğudan dükendi⁵⁶¹ şabr u tākāt
İşüm kayğu vü şāh işi ferāgat
- 4046 Çü anuñ cümle işin bildi üstād
Boyun dut[dı] işine and idüp yād
- [144b]4047 İletdi āhūra Gülgün'ı Şāvūr
Gölükci⁵⁶² getürdi ħargāha mestūr
- 4048 Şu resme bağladı anı ki Şeb-dīz
Bunı eyle ağırladı ki Pervīz
- 4049 İki girdek düzetmişidi Hüsrev
Biri çādırdı vü biri derim ev
- 4050 İçi altunla cevherle bezenmiş
Hemīşe 'ıyşa şāh anda özenmiş
- 4051 Birisi 'ayş itmegiçün adı fāş
Biri gizlü ki uyquya qoya baş
- 4052 Perī yüzlüyi penhān nitekim ħūr
Yatacağ girdege ilette Şāvūr
- 4053 Elin aldı vü girdi girdege ol
Çıqup yaptı qapu taḥsīn qılup bol
- 4054 Şehūñ qatına geldi yüzi gülce
Bilin bağlayuban qulluğa qılca
- 4055 Gehī mūmı düzüp eylerdi rüşen
Gehī durup tavāf iderdi gülşen

---

⁵⁶¹ Yazmada şe kendi yazılmış.

⁵⁶² Yazmada gölerci yazılmış.

4056 Çün uykudan uyandı Hüsrev-i Şāh
Münevver oldı gökde nite kim māh

4057 Çok alkış kodı Şāvūr'a cihān-dār
Ki ben uykuda bahtuñ yār u bīzār

4058 Bu gice görmişem bahtuñda bir düş
Sevindüm umaram yārum gele tuş

4059 Görürdüm ya' nī uçmaq gibi bāğı
Dutardum anda bir rüşen çırāğı

4060 Çırāgumuñ bu aydında degül bir
Ki bu işde nite olası ta' bīr

4061 Dilin uzatdı ta' bīrine Şāvūr
Ki rüşen eyleye gözüñi ol nūr

[145a] 4062 Şabāha irüre Hāq kara düni
Kucasın tīzcegin ol yüzi günü

4063 Bu muştuluğa gel süci içelüm
Göñülden la' l kânını açalum

4064 Yarın bir yiñi meclis sāz idelüm
Bu gez sözile nice sāz idelüm

4065 Sehergāhı çün bezendi tağ u yazı⁵⁶³
Gelin gibi güneş açdı duvağı⁵⁶⁴

4066 Uyandı girü uykudan şehinşāh
Sevinü gönli oldı cüst [ü] āgāh

⁵⁶³ Flemming Sehergāh çün bezedi tağ u bāğı şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 456).

⁵⁶⁴ Yazmada dudağı yazılmış.

- 4067 Buyurdı bağladılar bārgāhı
Yiñiden düzdi yine kārgāhı
- 4068 Urulmuş bārgāh-ı pādişāhī
Dirilmiş anda sālār u sipāhī
- 4069 Oturmuşlardı kürsī üstine şād
Çamunuñ hātırı kayğudan āzād
- 4070 Piyāle sākī mālāmāl idüpdi
Aradan kayğu bir yaña gidüpdi
- [145b]4071 Oturmuş Bārbed kōpuz elinde
Düzerdi nağme-ter her bir kılında
- 4072 Gönüller micmerine oldıdı ‘ūd
Ol oğtın kim çalardı Bārbed ‘ūd
- 4073 Çü zağme oldı ebrüşime tuş
Uyurdı gice gice aslan u kuş
- 4074 Kulağın kōpuzuñ söyle bururdı
Ki burmağdan kōpuz zārī kılurdı
- 4075 Nikīsā adlu bir er dağı çengī
Begidi hāşı vardı nām u nengi
- 4076 Anuñ gibi hoş eydici hoş-āvāz
Bu çeng arkalu çarh-ı erğanün-sāz
- 4077 Nevālar nağmeler çalarıdı cüst
Havā kuşu olurdı işidüp süst

- 4078 Özini Zühre'den artuğ görürdi
Hemîn ol Bārbed resmin ururdi
- 4079 Melik ol ikiye cânın saçardı
Göñül kapusın u gencin açardı
- 4080 Çağırdı perdeden ol cân Pervîz
Ki iki muṭribuñ birin oḡuñ tîz
- 4081 Kapu öñinde otursun hoş çeng
Benüm göynüklerüme kılsun âheng
- 4082 Disün göynüklü hâlüm sâzıla ol
Ben arḡunraḡ aña âvâzıla ol
- 4083 Nikîsâ'ya kapu öñinde Şāvür
İki adım ıraḡ didi kim otur
- 4084 Kapudan bakmaḡıl iki gözüñ yum
Ḳulaḡ [dutup] hemân andan ḡaber um
- 4085 Ne kim gizlü dirise âşikâra
Ḳoş-âvâzıla bildür şehriyâra
- [146a] 4086 Nikîsâ nite kim buyurdi ol râ[s]t
Bu ırı çaldı mevzûn perdesi râst

VE ḲÛSREV ḲATINDA ÇENG ÇALINDUĞI YİRDÛR

- 4087 Uyıma iy göz imdi bir zamân sen
Ki devletde bulasın bir nişân sen
- 4088 Benümle düzüñ iy baḡt yiter kaç
Kilîdile bu göñlüm baḡını aç

- 4089 Çıkar başumdan iy t̄ali^ç ağırılık
İşit bir gez nice nice sağırılık
- 4090 Ciger yanar yürek kıana batupdur
Esirgerseñ demi şimdi yatupdur
- 4091 Kıatı üftāde vü inen za^ç ifem
Velī cān oynamāğa gey hārīfem
- 4092 Beni bırakma gölge gibi yire
Ki ben çok durmuşam bahtımı yire
- 4093 Sarāyuñ kulluğına virmişem baş
Baña sen şāh [u] ben saña kıaravaş
- 4094 Şorarsın baña ki nite geçersin
Ki ayrılığum ağusın içersin
- 4095 Çü bilürsin ü şorarsın ^çacebdür
Ne diyem işüm dün gün ta^ç abdur
- 4096 Nite ola ğarīb ü zār kıılmış
İçin endīşesi yārınuñ almış
- 4097 Gülef mānendi sevgüde yüz açmış
Cihānı görmedin yabana kıaçmış
- 4098 Boğulmuşda ne t̄abūt ve ne hōd raht
Ölü dağı bulurmuş dünyede baht⁵⁶⁵
- [146b]**4099 Bu göñlüm nā-murād u yaluñuzdur
Yaluñuzlıkda hālüm gey yavuzdur

---

⁵⁶⁵ Yazmada başş yazılmış.

4100 Çü saña şöyle hoşdur pes ne tedbîr
Senüñ fermānuñıla olmışuz bir

4101 Saña hüküm itmezem kim taqılursın
Beni yigrek dutarsañ sen bilürsin

ŞİRİN GELÜP HÜSREV'ÜN ODAĞINDA OTURURKEN ŞİRİN AYRU ODADA

4102 Hazîn āvāzıla ol murğ-ı gülzâr
Sipāhân'da bu ırı ırladı zâr

4103 Benem kıyuñda iy eylük çırāğı
Gişi kim ola tanımış ayağı

4104 Ki ger koyun gibi keseñ başum zâr
Kapuña yilerem it gibi nâ-çâr

4105 Alursın göñlümi endişe yokdur
Göñülsüzlige yiter pîşe yokdur

[147a] 4106 Girü qalmışvanın sen mähveşden
Nite kim qalsa bir zerre güneşden

4107 Yüzüñden ayrulup çıqdum beñizden
Balık gibi kim ayrılır deñizden

4108 Yüzüñ mülkinde çünkim tazedür ay⁵⁶⁶
Gerek esrit tudağundan gerek ay

4109 Bu 'ömrile ki ellidür yâ yitmiş
Yâ yaqındur bize va' deye yitmiş

---

⁵⁶⁶ Yazmada ray yazılmış.

- 4110 Ne lâzım yüz düğüm ayağa dügmek
Sözi ağızda egmek yâ ne bükme⁵⁶⁷
- 4111 Eger bir dem tudağum güldüresin
Ölü diri kılasın öldüresin
- 4112 Hāsūd-ı şūm [u] bed-baht-ı la'îni
Hāsūduñ olsun uddan tolu sini
- 4113 Çamu 'ömrümde gözümde odağūñ
N'ola bir gice öpersem ayağūñ
- 4114 Baña hoşdur yüzüne göz ıştırma⁵⁶⁸
Mübārekdür hem āvāzuñ işitmek
- [147b]4115 Gözümde gizlüsün lîkin sen iy cān
Yavuz gözden nite kim āb-ı hayvān
- 4116 Çalap kim yaradıcılık işidür
Düni kara kılap günü işidur
- 4117 Ümîdüm var ki luḫfı ile bir dün
Çara kayğū dünini eyleye gün
- 4118 Çü Şîrîn Bārbed'den buldı sâz uz
İşitdi 'ışk elinden görde yavuz
- 4119 Gögüzden çekdi nâle ol büt-i teng⁵⁶⁹
Didi çengîye digil hoş çalup çeng

---

⁵⁶⁷ Yazmada bükme yazılmış.

⁵⁶⁸ Yazmada işitmek yazılmış.

⁵⁶⁹ Yazmada şeng yazılmış.

- 4120 Çal ol yolu ki yolsuz kıoya řāhı
Meger bizden kese feryād u āhı
- 4121 Kātı sihr itdi çalmağda Nikīsā
Rehāvīde bu ırı bülbül-āsā
- 4122 Düzil iy yār içi yanmışlarla
Yürek kıanı ile kıanmışlarla
- 4123 Ki dün geçdi vü yarın hem geçiser
Bugün her kim kıona yarın göçiser
- 4124 Dügüm şeş bizümile bağıluluk tap
Öñ gör ‘ömri uşāñlıķ kıapusın yap
- 4125 Eger yārı vü yāğūd řehriyārı
Degüldür birinüñ muhkem dīvārı
- 4126 Yig oldur kim bu gice hoş geçevüz
Amān olursa yarın hem içevüz
- 4127 Çü bilmez iresin gişi yārına
Bu gice yig kim iriše yārına
- 4128 Beni ‘ıřķuñla kııldıñ hālķa bir ber-gūş
Boyun virdüm kıodum kıulluğa baş uş
- 4129 Bu ‘aybıla beni şatun alupsın
Kıaravaş dimezem hātun alupsın
- [148a] 4130 Çü ‘aybumıla alduñ girü şatma
Bahāmı aluban mālūña kıatma

- 4131 Bu   omr mden d lik siz nle birlik
Hem n ulařmađ andan řoňra dirlik
- 4132  ulağum s z n işitmege  anı 
Dilersem dağı olsun bağt m ni 
- 4133 Ben ol b ğum yimiş m dirmediler
 apumı a mağa hem irmediler
- 4134 Uzadan senden artuğ n ruma el
şunıcağ esrid rven n ruma el
- 4135 şu lebden  zge kim ağzı şekerd r
Bu b d mum d d ndan b -đaberd r
- 4136 Urursaň bařuma finduđ gibi řař
  Unn bum g rmeye hi  kimsene f ş
- 4137 Eger đurm  derici baňa uya
Hem n benden d gin yiňine  oya
- 4138 Ađız kim alma uma benden aňa
İř ola kim diri olduđça aňa
- 4139 Turuncıla kim n işi olursa
 adem bı ağa  or n renc- s 
- 4140 G neş olursa bir gişiye ay ol
Bulmaz senden artuğ bu b ğa yol
- 4141  apuyı a madumsa şehriy ra
Y z m  stine geld m şehriy ra

4142 Şehüñ ayağına ger kıomadum baş
Kıayurmaz çün şehe oldum kıaravaş

4143 Perīşānem suçumdan kim kıılupvan
Peşīmānlık odına yakıılupvan

4144 Kıuru kıılda çü çaldı Bārbed bir
Bu terligile kim didüm laţıf ır

[148b]4145 Çü Şırın diñledi ögi uyuıldı
Çırāğı gibi gönlin oda yaıldı

4146 Kıatı feryād kııldı serv-i āzād
Ki feryādından itdi şāh feryād

4147 Çü şāh işitdi Şırın'ün āvāzın
Aña düzdi ünini azın azın

4148 Bu yañadın terāne başlayup ay
Şehinşāh ol yañadın diridi⁵⁷⁰ vāy

4149 Çü iki 'āşık anda āh itdi
Çalıcı hep aradan çııldı gitdi

4150 Melik buyurdu kim Şāvūr hālī
Cemā' atdan sarāyı kıla hālī

4151 Çü ħargāhdan işitdi nāle vü āh
Gidüp şabrı gönüldi ħargehe şāh

4152 Yolını aldı ol dem uşlu Şāvūr
Elin dutdı didi yiründe geydür

---

⁵⁷⁰ Yazmada dürdi yazılmış.

4153 Çiger Hüsrev işi elden giderdi
Çü el dutucu buldı şabr iderdi

4154 Pes andan didi bu yakıcı āvāz
Kimüñdür gizleme aç perdeden rāz

ODADA HİL' AT ALUP ŞİRİN GELÜP HÜSREV İLE ŞOHBET...

4155 Hikāyet eydüriken şāh [u] Şāvūr
Cihānı gördiler aldı tolu nūr

4156 Perī yüzlü görüñdi görke gey bay
Nite çıksa bulutdan bir tolu ay

4157 Gözi esrük özi ' ayyār u üstād
Şeh ayağına düşdi ol perī-zād

4158 Çü şāh ma' şūķı odağında görđi
Bu tañ başın öz ayağında görđi

[149a] 4159 Sevindi vü aña yir itdi farkın
Ki başdan ayağa bilürdi farkın

4160 Melik tañladı kim ol yüzi gül-reng
Ne çün şād oldı öñdin şoñra dil-teng

4161 Didi şāh kulağına gizlü Şāvūr
Ki ay dutuldığıyçun şimdi ma' zūr

4162 Anuñçun kim buña dek ol perī-zād
Dirildi yavuz andan⁵⁷¹ pāk u āzād

---

⁵⁷¹ Yazmada anddan yazılmış.

- 4163 Bu dem ҡorķar ki řāh gücile fi'l-ħāl
Ĥacīllıķdan ura ay yüzine ĥāl
- 4164 Çü řāh añladı kim ol pāk-āyīn
Ulaşmaķ istemez olmazsa kābīn
- 4165 Delim and içdi vü ķavl eyledi ol
Ki kābīnsüz uzatmayam aña ķol
- 4166 Ulular cem' idem ķatuma birgün
Ķıyalar kābīn ola bezm-i dügün
- [149b]4167 Velī bu gice cāma süci ķoysun
Bu dem olmaz ol iş nā-ĉār geysün
- 4168 Bu bir gice gelüp ķayģu getürlüm
Yüze yüz řād oluban ĥoř oturlum
- 4169 Çü řīrīn Ĥüsrev'üñ andın işitdi
Gülüp ol tolu ay Ülker işitdi
- 4170 Ķarahdı süciden tolu dudağı
Ki yüz sākīyi anuñ bir ayağı
- 4171 Ķılurdu esrük [ü] bī-huş belkim
Olurdu cur' ası yüz ' aķla ĥākim
- 4172 Tudağın şöyle rağbetle öperdi
Şu mıķnātıřca kim āhen ķapardı
- 4173 Velīkin řoĥbet aruyıdı muılaķ
Döşek yek rengidi olmazdı eblaķ

- 4174 Çü Hüsrev gördi kızıl gül-periden
Sevindi gül gibi çıkdı deriden
- 4175 Göñül bağlayup ol aru nigāra
Ara yirde arulıķ āşikārā
- 4176 Bu resme yidi gün ‘ ayş itdiler şād
Gehī ‘ özr ü gehī nāz itdiler yād
- 4177 Yidinci gice kim iş vardı elden
Piyāle fāriğ oldı gid ü gelden
- 4178 Melik buyurdı kim gice hem ol ay
Girü burcina varmağa kıla rāy
- 4179 Vara kaçırında birkaç gün otura
Ki şāh yüz dürlü ‘ izzetle getüre
- 4180 Şehinşāh ol aradan göçdi gitdi
Medāyīn’den yañaru ‘ azm itdi
- 4181 Melik buyurdı kim ılduz sayanlar
Sipehri arpa arpadur sayanlar
- [150a]** 4182 Felek rāzın kıllalar āşikāra
Diyeler girçegini şehriyāra
- 4183 Ki başlamağa yarar [ola] ol gün
Mübārek gün ile⁵⁷² hoş bezm-i düğün
- 4184 Raşad bağlayıcılar açdı⁵⁷³ müşkil
Hümāyūn t̄ali‘ idüp anda hāşıl

---

⁵⁷² Yazmada gıgile? yazılmış.

⁵⁷³ Yazmada içdi yazılmış.

4185 Çü bindi tahta bahtıla sehergâh
Gelincügi günüñ oldı hacîl mâh

HİKÂYET-İ KARI

4186 [Bu] kararı çıkdı kara hırkasından
Bırakdı bizi tañla arkasından

4187 Gelin' çün şah hem arāyiş düzetdi
Güneş gördi 'acebleyü gözetdi

4188 Deve biñ kara gözlü ürküci tağ
Kızıl kıvırcuğ u kuvvetlü vü şağ

4189 Biñ at başdan ayağa dek güherlü
Demür toynaqlu hem altun eyerlü

4190 Katar biñ gözleri ılduzı şeb-reng
Ki gitmekde iderlerdi yili deng

4191 Kulu biñ yüzi ay u ton-ı dîbâ
Kuşağı altun u yañağı zîbâ

4192 Karavaş biñ ki gögsi kamunuñ nâr
Yüzi gül cümleñüñ tudağı gül-nâr

4193 Hazîne şandığı hem iki yüz yük
Tolu incü cevâhir cümle büyük

4194 Lü'lü' mefreş tolu tonlu buğıdı
İki yüz dime biş yüzden çoğıdı

4195 Çık altunlu bezenmiş öz 'imârı
İçinde on güzel gül-ruğ nigârı

- [150b]4196 Miḥaffe bir muraşşa⁶ cevherile
Anuñ ḥāşşı ser-ā-ser gevher ile
- 4197 Yidekler yügrişür Türkī vü Tāzī
Ṭolu uçdan ova vü cümle yazı
- 4198 Gelinler yolca binmişler hümāya
Kettān dülbendi şarmışlardı aya
- 4199 Dökerlerdi şeker yola gülişden
Ḳalupdı ol gülişlerden gül işden
- 4200 Bu revnaḳla bu nūrıla ḳamu ḥūr
Ki yavuz göz bulardan dāyimā dur
- 4201 Ḳamu nāzıla ḳıldılar temāşā
Urınup ḥūblıḡ üsküfini başa
- 4202 Büt-i Şīrīn'e ḳarşu üşdiler şād
Ne ḥoşdur ḳarşulaya serv-i şimşād
- 4203 Yola saçdılar uçdan uca genci
Ki oldı Ḥüsrev ü Şīrīn güvenci
- 4204 Getürdiler güzel Şīrīn'i şehre
Ḳarār itmişidi ayıla Zühre
- 4205 Medāyin şehrine çün geldi Şīrīn
Ṭoyurdu⁵⁷⁴ şehrüñ elginin faḳīrin
- 4206 Ḥazāyin oldı saçudan ḳamu yol
Virürlerdi nişārı saḡ u ger şol

---

⁵⁷⁴ Yazmada ṭoyurduñ yazılmış.

- 4207 Her adımda ideridi nigārı
Şeh ayağına saçardı nişārı
- 4208 Şu deñlü dökdiler aqça ki dağı
Balıqdan aqça biter bir gör ağı
- 4209 Gelüp Cem dergāhına kondı mehveş
Qızı burcına şol resme ki güneş
- 4210 Oquñ gelsün didi mübedleri şah
Dağı qanda varısa uşlu āgāh
- [151a] 4211 [Bula]ra didi Şirīn qışşasından
Bular cān virdi Şirīn guşşasından
- 4212 [Ki b]aña bu nigārındur iş ü yār
Ne resme hoş dutarsam bunı yarar
- 4213 [Anı] çift idinürsem gey revādur
Ki zaqma merhem ü derde devādur
- 4214 [Şehd] qandayısa şekker gelür tuş
Yuvada çiftiyile dölenür quş
- 4215 [Boyu]nduruqda çift olmazsa öküz
Yiri şapan demüri yırtamaz düz
- 4216 [Olu]pdur bir ü yoğ ayruq dağı bir
Tamuda bir degül diyen yiri bir
- 4217 [Qamus]ı söz şekerden söylediler
Qamusı şāha alqış eylediler

- 4218 [Şîrî]nüñ elin aldı dutdı Pervîz
Kıgırdı mübedi [vü] söyledi tîz
- 4219 [Kaçan] kim varıdı mübedde âyîn
Hemân-dem kıldı ol Şîrîn'i kâbîn
- 4220 [Ki] kâbîn işi bitdi Hüsrev-i şâh
Viribidi sarâyına hemân-gâh
- 4221 [Çü Şîrîn] oldı şîrîn-ter şekerden
Şalâdur didi Şîrîn-ter şekerden
- 4222 [Eyitd]i katına bir hoş kelâmı
Viribidi shehe Şîrîn peyâmı
- 4223 [Bırağ bu] gice süci içme dağı
Beni süci idin hem cām u sâķî
- 4224 [Süci]den çün ki gey esrük ola baş
Kebâbı bilmez ol kuru mı yâ yaş
- 4225 [Bir er] çün kim murâda uzada kıl
Dise esrükdüm esrük ola ol

HÜSREV SER-HOŞ GELÜP ŞİRİN KAYIN ANASIN VİRDÜĞİ...

- [151b]4226 ' Acem şâhın hoş geldi bu peygâm
Didi olsun ne dirse ol dil-â[râm]
- 4227 Melik Şîrîn'i añup acı süci
Tolu içerdı yitdügince süci
- 4228 Sevinmekden içeridi şırf şolu
Bu resme giceden geçdi bir ülü

- 4229 Çü vaqti oldı kim çün serv-i âzâd
Gelin qatına vara güyegü şâd
- 4230 Şu deñlü esridi kim şehriyârı
Getürdi getürüp ğâşîye-dârı
- 4231 Çün ol şâh-ı cihânı şöyle gördi
Nigârın qaçdı halvet-gâha girdi
- 4232 Aña harf itdi Şîrîn gey laîfe
Ki ayıklar ider esrük hârife
- 4233 Qarı varıdı anda bil⁵⁷⁵ bükülmiş
Dişi uvanmış u yinmiş dökülmiş
- 4234 Ki Şîrîn ana idinmişdi anı
Delim yıl görmişidi bu cihânı
- 4235 Donatdı qaşdıla Şîrîn ‘ acüzı
Görinmezdi yüzi illâ ki gözi
- 4236 Viribidi gelincük gibi şâha
Qara bulıda yil nite ki mâha
- 4237 Gerekti sınaya esrükligün mâh
Ki farq eyler mi bulıtdan ayı şâh
- 4238 Velî esrüklüğü gül oldı añ[a]
Qomadı qayn anasıduğın aña
- 4239 İdüp yüz cehdile çağırdı qarı
Ki öldüm ana cânı eyle yârı

---

⁵⁷⁵ Yazmada bir yazılmış.

- [152a] 4240 Çü Şîrîn ol qarı ünin işitdi
Anuñ feryādına irdi iş itdi
- 4241 Yidi perde açuban çıkdı ol hūr
Yüzinde fāşıdı her yidi hem nūr
- 4242 Gül ü şekker ne gül yā kangı şekker
Aña beñzer ola Allāhu ekber
- 4243 Çü gördi şehriyār ol dil-rübāyı
Şanasın gördi Mecnūn ʔolu ayı
- 4244 Delūligi yiñi aydan çoğaldı
Ol esrūklikle şāhı uyqu aldı
- 4245 Birazdan çün başından süci kaçdı
Uyandı ʔışkıla gözini açdı
- 4246 Acı süci hoş itmiş rūzigārın
Ki Şîrîn öpmegi yidi⁵⁷⁶ humārın
- 4247 Benefşeyle gül⁵⁷⁷ eylerdi münacāt
Şeker eydürdi fi't-te'ḥîri āfāt
- 4248 Çü soyuldı bulut anuñ yüzinden
Gönüldi şabr gitdi şāh özinden
- [152b] 4249 Güzeller yüziyle şabr eylemez uş
İki ʔaşık bulıssa şabrıdı būs
- 4250 Çevüklük kıldı lîkin ʔoydı ḥāzın
Aça başla[dı] kuflın azın azın

---

⁵⁷⁶ Yazmada eydi yazılmış.

⁵⁷⁷ Yazmada gün yazılmış.

4251 ‘Aķıķından getürdi mühr-i yâķüt
Şeker yâķûta andan aldılar ķut

ĤÜSREV ĤÜBLARA BUYURUP GELÜP ĤİL‘ AT VİRDÜĞİ YİRDÜR

4252 Ne mazlüm ayağı đarbın işitmiş
Ne źālimler eli aña iř itmiř

4253 Ne andan yoķsula bir ĥabbe virmiş
Ne řāhlar güciyle ol baĥta irmiş

4254 Meger řāh Ĥızır’dı vü dün ķaralıķ
Ki dirlik şuyına bıraķdı balıķ

4255 Elinden sününün⁵⁷⁸ ururdu đarbın
İderdi ķal‘ a cengün anda ĥarbın

4256 Ne diyem ki niřāna oķ atardı
Sünük gibi ruĥab süde ķatardı⁵⁷⁹

4257 Ťamup gül şuyı gümiş cām içine
Şeker ķarıldıdı bādām içine

4258 Şedef mercān budağına geĥüpdi
Bir arada od u su el⁵⁸⁰ aĥupdu

4259 Ol odıla řuyuñ rengile bī-şek
Ťolupdı jīve vü zincifri döşek

⁵⁷⁸ Yazmada sevgünün yazılmış.

⁵⁷⁹ Flemming sünük gibi ruĥab suda ķotardı şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 466).

⁵⁸⁰ Yazmada od u sual yazılmış.

- 4260 Uyımadılar on⁵⁸¹ gice vü on gün
Medāyin halkı kıllardı düğün
- 4261 Uyurdu iki tāvūs ol arada
Ne hoşdur çifte tāvūs bir arada
- 4262 Çü uyğudan uyandı şah-ı dil-dār
Haq'a şükritdiler bī-ḥadd u miqdār
- [153a]** 4263 Suyıla yudıladıydı endām
Ṭapacaq bir evi düzdi dil-ārām
- 4264 Şehile oldılar kulluğa meşgül
Çü kâfirlerdi pes olmadı maqbül
- 4265 Medāyin'de olupdı şehr-ārāy
Düğün rengi yüyilmediydi bir ay
- 4266 Melik birgün oturmışdı ḥalvet
Buyurdu geldi ḥūblar virdi ḥil' at
- 4267 Bulara eyledi ārāyiş aru
Güherle kızıl u altunla şaru
- 4268 Hümāyūn'ı didi Şāvūr'a sen al
Şeker yidi 'ivaż virdi aña bal
- 4269 Semen Türkī idindi Bārbed'e yār
Nikīsā'ya Hümeylā oldu dil-dār
- 4270 Üçi üç nāzenīnden oldılar şād
Üçi bir gice[de] hem oldu dāmād

---

⁵⁸¹ Yazmada ol yazılmış.

- [153b]4271 Buyurđı ħil' atı çün geydi Şāvūr
Bu gez emreyledi yazıldı menşūr
- 4272 Mehīn Bānū ilin Şāvūr-ı üstād
Taşarruf ide vü itmeye bī-dād
- 4273 Çü görđi devletini işde Şāvūr
Yaқın müddetde ol il oldı ma' mūr
- 4274 Şeh andan şoñra şād u ħurrem oldı
Çü devletle murāda hem-dem oldı
- 4275 Yigitlik ü murād u pādişāhlık
Bu üçden yig beni yaratdı ħālik
- 4276 Dün ü gün işi şādī idi vü ır
Cihānı yimege itmezdi taқşīr
- 4277 Ki beglig[in] Pervīz-i cihān-dār
Cihānda dutmışiken her ne kim var
- 4278 Қodı ' adli [vü] oldı şöyle bī-dād
Ra' iyyet қаyғulandıғından ol şād
- 4279 Ele çıkup Ferruĥzād-ı cihān-süz⁵⁸²
Göge irürđi İrān'dan özi toz
- 4280 Aluban her gişiden bāc [u] tapқur
Yıқuban gördüđi her köyi ma' mūr
- 4281 Dürişdürđi öziyçün bir yiñi genc
İle sağınmadı ille yiñi renc

---

⁵⁸² Flemming cihānsuz şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 467).

- 4282 Çü kaldıldardı etmeksüz ü susuz
Kamu düşmen iline dutdılar yüz
- 4283 Çün oldı tatlu dirlik anlara zehr
Karış tıoldı vü nefrîn il ü hem-şehr
- 4284 Bir er vardı hünersüz [ü] şüm bed-sāz⁵⁸³
Gürāz adı vü bulmuş şehden i' zāz
- 4285 Ki dāyim Rūm ilin ol gözleridi
Yavuz dīv idi bir fettān eridi
- [154a] 4286 Çü dād şāh eyleriken oldı bī-dād
Çevürdi yüz tuz etmek itmedi yād
- 4287 Tuz etmek bilmeyenden āh u feryād
Tuz etmek bilmeyen hīç olmasun şād
- 4288 Şehūñ varıdı Meryem'den bir oğlı
Ki hoş olmazdı andan hīç gönli
- 4289 Ne bilişi görürdi hoş ne yādı
İşi dāyim şer ü Şīrūye adı
- 4290 Eşek beyinlü beynisinde yengeç
Anuñ başında eylük umma sen hīç
- 4291 Kātı yüzlü ezrağ gözlü [vü] aşkar
İşi yindek yavuzlık şūriş ü şer
- 4292 İşitdüm şöyle kim ol dīv-i mekkār
Giçi oğlaniken on iki yaşar

---

⁵⁸³ Yazmada bed nām yazılmış.

- 4293 Çü Şîrîn'e degindi diridi fâş
Ki Şîrîn baña çift olsaydı iy kâş
- 4294 Anuñ mührin mi vaşf idem yâ kînin
Bilüsin devletin mi yâ ki dînin
- 4295 Sarâyı şāhuñ andan pür-gamıdı
Degül 'İsâ ger ibn-i Meryem'idi
- 4296 Büzürgümîd'e didi şāh-ı Keyhān
Ki göñlüme görünmez hoş şol oğlan
- 4297 Bu şüm ılduzlu dîvi tañların ben
Fesādın t̄ali' inüñ añların ben
- 4298 Yavuzlık itmege hergiz erinmez
Ki öz anasına emîn görünmez
- 4299 Sözinde görmezin hergiz anuñ sâz
Anı dir ol ki hîç işe yaramaz
- 4300 Ne Şîrîn'e ne baña sevgüsü var
Ne kız kardaşlarını bir dem oğşar
- [154b]** 4301 Delim yād er bulunur pes vefā-dār
Çarındaşdan yig olur bî-cefā yār
- 4302 Büzürg Ümîd eyitdi iy şehinşāh
Aru göñlüñ eyü yavuzdan āgāh
- 4303 Dutam kim oğuldan üşenürsin
Yüzün göricek ılan kuşanursın

- 4304 Bu ucuz gevherünüñ pāresidür
Cihān gören gözinüñ qarasıdur
- 4305 Gişi nār ağacına atmaz ağaç
Ki oğlın idinüpdür başına tâc
- 4306 Añun⁵⁸⁴ tut ağacına taş ururlar
Ki yavrısını aşılmış görürler
- 4307 Yaramaz oğula düşmenlik itmeñ
Göñülden yoқ oğul mihrine gitmeñ
- 4308 Buyurdı Hüsrev-i Pervîz andan
Ki Şîrûye sarâyı oldu zindân
- 4309 Gūrâz-ı şüm çünkim oldu güm-râh
Bu hâli bilmeziken Hüsrev-i şâh
- 4310 Dağı bir Zâd-ı Ferruḡ adlu erdi
Ki şāhuñ işiginde mu‘ teberdi
- 4311 Şehüñ peymānesi⁵⁸⁵ çün taldıydı
Şehe ol dağı ‘ aşī oldu idi
- 4312 Bu işde yār idindi ol Gūrâz’ı
Ulaşdırdılar ilden ile rāzı
- 4313 Gūrâz ol subaşı bir biti yazdı
İydi Kayşer oқıdı yoldan azdı
- 4314 Aña didi ki gel Īrān ilin al
Ben işde bir işçün düzmişem āl

---

⁵⁸⁴ Yazmada anın yazılmış.

⁵⁸⁵ Yazmada peymānesin yazılmış.

4315 Çü Kayşer bitiyi oqıdı leşker
Dirişdürdi diler kim qopara şer

[155a] 4316 Çün ol işden haber bildi cihân-dâr
Göründi gözine düşvâr iş hõr

4317 Ulularla çün oturdı Hüsrev-i Şâh
Olanlarla her işde cüst ü âgâh

4318 Göñül endîşeye garq eyledi ol
Bulardan şordı her bir yañadan yol

4319 Buyurdı Zâd-ı⁵⁸⁶ Ferruḡ vardı şuya
Şehüñ buyruḡını bildürdi şuya

4320 Ki buyurur⁵⁸⁷ şehinşâh-ı cihân-dâr
Ki õndin idüñüz cümle vefâ-dâr

4321 Çalap yolından imdi kimdür azan
Sıyan ‘ahdı vü Rûm’ a bitı yazan

4322 Çü Hüsrev sözini işitdi ol şu
Yañakları qamunün oldı şaru

4323 Kimesne ağız açmadı vü hem-râz
Birinden çıqmadı ol laḡza âvâz

4324 Gürâzıla çün özi bir olupdı
İçi fikrile hîleyle tolupdı

4325 Uḡurlayın didi anlara râzı
Qızardı yüzlerinüñ girü sâzı

---

⁵⁸⁶ Yazmada zâti Ferruḡ yazılmış.

⁵⁸⁷ Yazmada yürür yazılmış.

- 4326 Eyitdi yoğ size ęoręu[đan] āzār
Ki sizden görmedi bir suç cihān-dār
- 4327 Birikdürüñ dili vü göñli sözi
Digüz bizde ne görđi suç şer özi
- 4328 Ulular çün istediler āvāzın
Hem ulu bildi anuñ gizlü rāzın
- 4329 Çü şāh ęatına geldi Zād-ı Ferruğ
İletdi sözine ol resme pāsūđ
- 4330 Girü çün şāh didi kim anlara var
Ki sizde tīz eyidüñ egri kim var
- [155b]4331 Çün vardı leşkere ol şüm-ı bed-bağt
Silāđ u genc adadı tāc u hem-tağt
- 4332 Didi bilmezseñüz bir şehriyārı
Ėara bilüñ başuñuz rüzigārı
- 4333 Ki dutarisa kīne şāh-ı Ėrān
Bu Ėrān ilini bil-cümle vīrān
- 4334 Gerek kim ęanęı oğlıdur hünermend
Yüzi udlu anı oğ iy ĥudāvend
- 4335 Yüce tağta çıkaruñ u el açuñ
Güherlü tācına siz incü saçuñ
- 4336 V'ola zindānda Şīrüy gibi oğul
Begenmez bu işi hīç Tāt u Moğul

4337 Ururdi her gişiyle rāy u tedbīr
Bu söz üstine çün geçdi zamān bir

4338 Ki geldi didiler yakın Toḥār'ı
Çara oldu çamunuñ rūzigārı

4339 Aña karşı gönüldi Zād-ı Ferruḥ
Ki egri olmasun hīç şād u ferruḥ

4340 Delim suyla çün aña irişdi
Tapu kıldı vü anuñla görüşdi

4341 Biraz söyleşdiler geh gizlü geh fāş
Tolu kīne gönül fitne tolu baş

4342 Dilin uzatdı Zād-ı Ferruḥ u yad
İderdi [Ḥüsrev] olduğunu bī-dād

4343 Şunuñ didi ki budur fikr ü rāyı
Ki bulalar yiñi bir pādişāhı

4344 Ki zindānda oldı[dı] katı bī-dād
Şehinşāh oldı bī-dād işlere şād

4345 Çara rāyı olıcağ şāh günü
İşitmez dād-ḥ^vāh özinden üni

[156a] 4346 İşitmezse gele şāhuñ kulağı
Yakında şarar ayaga tolağı

4347 İnanmaz ayruğa işini 'ākıl
Peşīmānlık olur ğafletde ḥāşıl

- 4348 Çü Zād-ı Ferruḡ işitdi sözini
Üründü kıldı Īrān'da özini
- 4349 Aña didi ki gel zindāna gitlüm
Biz ol dutsaqlara bir çāre itlüm
- 4350 Çıkar' lum suçsuz ol Şīrūy-ı şāhı
Yigitdür pehlevān yoḡdur günāhı
- 4351 Bile altı biñ er var cümle atlu
Olupdur dutsaḡuñ aḡvāli yatlu
- 4352 Bulursa ḡükmi Pervīz'üñ revānı
Ḳomaz Īrān'da ol bir pehlevānı
- 4353 Meger kim ḡoyalar ḡuyuya anı
Ki Īrānlu bula emn ü amānı
- 4354 Savaşa şu getürdi tünd ü ḡün-rīz
Subaşı ḡarşu çıḡdı cengiḡün tīz
- 4355 Yüze yüz urdı su bir yire üşdi
Subaşı ol savaḡ yirinde düşdi
- 4356 Ḳarardı ḡüni vü bozuldı işi
Hemīşe şöyledür dünyāda ḡişi
- 4357 Gehī rāḡat bulur olur gehī renc
Gehī miḡnet olur ḡismet⁵⁸⁸ gehī renc
- 4358 Ṭaḡıldı şehriyāruñ suyu cümle
Biri ol yaḡıya ḡılmadı ḡamle

---

⁵⁸⁸ Yazmada ḡismi yazılmıḡ.

- 4359 Toḡār özi bu gez zindāna gitdi
Savaş tonıyla çok zindāna yitdi
- 4360 Kātı çağırdı Şīrūy özine ol
Añul virdi cevābın sözine ol
- [156b]4361 Toḡār’uñ yüzini Şīrū çü gördi
Göñül kayǵu toľuban örüdurdi
- 4362 Aña didi ki Hüsrev kanı vü siz
Ne ma‘ nīden gerek beni koyasız
- 4363 Beni şimdi nite kılursız āzād
Ki řāh dutmış-durur ger dād u bī- dād
- 4364 Aña didi Toḡār u iy řāh-zāde
Ne lāzım sen getürmek řāhı yāde
- 4365 Eger bizümle bir olmazısañ sen
Bayıķ topraǵa virgil baş u hem ten
- 4366 Kıpuda Zād-ı Ferruḡ hem dururdi
Kıomazdı geçmege ḡalkı ururdi
- 4367 Ki nā-gāh bilmesün diyü cihān-gīr
Kıomışdı perde-dārı kıpuda bir
- 4368 Çü şoldı güneřüñ yüzi kāmı su
Kıodı baş gözlerini dutdı uyķu
- 4369 Buyurdi pāsbanlarına řāhuñ
Ki kāmı yirlü yirüñüze varuñ

4370 Cihānı ʔolduruñ feryād [u] ünden
Bu gice çağıruñ ayruksı dünden

4371 ʔubād adına ʔıluñ bāng u feryād
[Ki] her arada ʔılmañ Hüsrev'i Yġġ

4372 Didiler cümle şöyle ʔılalum biz
Dağı añmayalum Perviz'i hergiz

4373 Çü gice ʔıldı ʔara çadırın bāz
İrişdi göge her yañadan āvāz

4374 Ki çok yıl 'ömri olsun bu ʔubād'uñ
Her ilde virsün inşafını⁵⁸⁹ dāduñ

4375 ʔarañu dünde uyumuşıdı şāh
Oturmuşıdı Şirīn eyleyü āh

[157a] 4376 Çü ünin diñledi ol pāsbānuñ
İçi yandı oda şāh-ı cihānuñ

4377 Aña didi ki şāha n'olısar bu
Bu işde görmezın ne reng ü ne bu

4378 Ol āvāzı işidüp şāh uyandı
Gözi yaşardı⁵⁹⁰ gönli oda yandı

4379 Didi Şirīn'e ol ki ay yüzlü
Ne dirsın uyğuda iy şehd sözlü

4380 Didi şāha ki gözün aç u işit
ʔulağ dut pāsbān ünini işit

---

⁵⁸⁹ Yazmada inşi' ni? yazılmış.

⁵⁹⁰ Yazmada başardı yazılmış.

- 4381 Çü şāh ünin işitdi pāsbānuñ
Şarardı yañağı şāh-ı cihānuñ
- 4382 Didi kim dünüñ çü üç baḥşı oldı
Bizüm bilgeligümüz ölçüsi ṭoldı
- 4383 Bu şüm oğul anadan doğıcaḵ⁵⁹¹ ben
Ḳubād şeh didüm gizlü adını sen
- 4384 Gör imdi nite oldı āşikāra
Yaқındur bu günüm olmağı ḵara
- 4385 Aña Şīrīn didi bir çāre bul sen
Mebādā saña ḵaynaḵ eyle düşmen
- 4386 Çü rūşen ola düşmen ṭura düpdüz
Gümānsuz cümle bu taḥta duta yüz
- 4387 Hemān-dem bir zırırh gencinden aldı
İki Hindū ḵılıç ḵalanı ḵaldı
- 4388 Başında tācı vü tırkeş bilinde
Bir altundan siper daḥı elinde
- 4389 Savaşçı bir ḵulıla çıḵdı gitdi
Ḳarañu dünde bāga ‘azm itdi
- 4390 Ḳızıl altunla aydın ḵıldı bāğı
Aña dek kim belürdi şubḥuñ ağı
- [157b]4391 Ulu bāğ içre yatdı ol nigün-baḥt
Ne döşek varıdı altında ne taḥt

---

⁵⁹¹ Yazmada doḵcaḵ yazılmış.

- 4392 Budaġa aşıdı altun kalkanın ol
Ol arada ki ıraġıdı gey yol
- 4393 Çü la' le düzdi güneş taşı daġı
Sarāya girdi ta' cīlile yaġı
- 4394 Sarāyı istediler cümle bir bir
Bulınmadı şehinşāh cihān-gīr
- 4395 Kāmu yaġmaladılar şāh gencin
Anuñ yād itmediler hīç rencin
- 4396 Girü döndiler andan gözleri yaş
Zamāne işlerinden içleri baş
- 4397 Dururdu Hüsrev [şāh] baķçede aç
Bıraķmış gölge üstine bir ağaç
- 4398 Uzun günden çü yarım geçdiydi şāh
Acıġup etmek isterdi idüp āh
- 4399 Meger varıdı bāġuñ bāġbānı
Ki hīç bilmezdi ol şāh-ı cihānı
- 4400 Didi kulluķçıya şāh-ı cihān-gīr
Ki çıkarġıl bu kuşakdan derik bir
- 4401 Ki ol derikde varıdı biş kızıl taş
Daġı gevhher anı gören şanur baş
- 4402 Eyitdi bāġbānına cihān-dār
Ki al bu derigi [vü] bāzāra var

4403 Bunı şat bir iki etmek şatun al
Ki açlıktan yavuz oldu baña hâl

4404 İletdi bāgbān etmek şatana
Ki etmek vire ol şāh-ı cihāna

4405 Çü gördi⁵⁹² anı etmekçi didi kim
Bahāsını bilen gişi bunuñ kim

[158a] 4406 İkisi vardılar cevher şatana
Didiler kim eyit buña bahā ne

4407 Çü gördi cevheri ol güher-i hūb
İgen kıymetlü vü şehlerde maṭlūb

4408 Buña kimdür bahā eyden didi sen
Uğurladuñ olısar bilürin ben

4409 Çü kuşak pāresi Hüsrev'de idi
Seni bu kulluğa digil kim idi

4410 Yola girdiler andan ive üç er
Getürüp altun u kıymetlü gevher

4411 Getürdiler çü gördi Zād-ı Ferruḥ
Didi şāha yüzgün bize ferruḥ⁵⁹³

4412 Aluban gevheri yüz dutdı şāha
Didi kim Hüsrev'üñdür bellü şāha

4413 Didi Şîrūye andan bāgbāna
Bıraḫma göz göre özüñi ḫana

---

⁵⁹² Yazmada gezdi yazılmış.

⁵⁹³ Yazmada mezuh yazılmış.

- 4414 Eyit toğru bu gevher issi anı
Veger-ni ger degülmiş issi anı
- 4415 Didi řāha ki bāđdadur řāha ol
Öñinde yā zırh geymiş öñi yol
- 4416 Boyı serv ağacına ça' ne urur
şanasın pādiřāhdur şöyle durur
- 4417 uřađdan sökdi bunı virdi baña
Yüri bāzāra var didi tiz baña
- 4418 Getür etmek dağı atığ ne kim var
Bu dem gitdüm atından iy cihān-dār
- 4419 Anı Ğüsrevdüğin şirüy bildi
Ki devleti aña ođ cevr ıldı
- 4420 İydi dergāhdan aña üç yüz atlu
şehün ađvāli oldu atı yatlu
- [158b]4421 İrağdan ünkü řāh ol suyu gördi
ılığ aldı ele vü örüdüdü
- 4422 ü řāhinřāh yüzini gördi ol şu
Girü döndi amu gözden döke şu
- 4423 Gelüben didiler kim Zād-ı Ferruğ
Bu fālı bilmezüz biz hıç ferruğ
- 4424 Ki biz ullaruz [u] ol pādiřāhdur
ılıđ řalmađ aña yavlađ řaťādur⁵⁹⁴

---

⁵⁹⁴ Flemming günāhdur şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 473).

- 4425 Aña kimse savaşa kılmaz āheng
Gerekse yiri bāğ olsun gerek ceng
- 4426 Varuban Zād-ı Ferruḡ şāh kıatına
Buyurdı bindi hep ser-keş atına
- 4427 Çü yakın vardı Ḥüsrev yaluñuzdı
Şehe karşı sözün bişürdi düzdi
- 4428 Didi ger vire şāhinşāh destūr
Bu suçdan ger duta bu kıulı ma' zūr
- 4429 Varam diyem sözi her nitekim var
Dönem girü dirise yoluña var
- 4430 Aña Ḥüsrev didi kim söyle sözüñ
Ki ne savaşçıdur ne dost özüñ
- 4431 Eyitdi Zād-ı Ferruḡ ki şehinşāh
Cihān işinden olmuş gönli āgāh
- 4432 Biñ öldürdüñ dut işbu ceng erinden
Şoñucu alu kıalduñ mihterinden
- 4433 Kıamu Īrānlu leşker düşmenüñdür
Göñülden şanma kim anlar senüñdür
- 4434 Gel imdi kim bile bu çarḡ-ı gerdān
Saña kılmaya rüzı derd ü efgān
- 4435 Didi şāh-ı cihān Pervīz aña
Yaramaz gişidendür kıorķu baña

- [159a] 4436 Ki dimişdi aña ılduz şayan er
Delürmişdi sözinden řāh-ı mihter
- 4437 Bir iki dağ arasında seni bir
Yaramaz şul helāk ide ne tedbīr
- 4438 Olası olışardur řār u nā-řār
Çalap emrinden ādem nite kaçar
- 4439 İletdiler aña pīli vü bindi
Ne ayruķ ağzın açdı vü ne dindi
- 4440 Oturdı arķasında ol pīlūñ řāh
Gönüldi leşkerine eyleyü āh
- 4441 Vezīrinden Ŗubād andan eyitdi
Şehi incitmeñ ayruķ yüki yitdi
- 4442 İletsünler ziyānsuz Ťaysafūna
Ki řimdi göñli döndi kıara hūna
- 4443 Müvekkel қо aña yaraķlu yatlu
Galīnūs özile olsun biñ atlu
- 4444 Budur resm-i cihān-ı pūr-cefānuñ
Ümīdin dutma andan hīç vefānuñ
- [159b] 4445 Şeh-i ferħunde Ėüsrev zār u miskīn
Ŗurımıř ağzı olmış gözi nemgīn
- 4446 Ayadında demürden bir ağır bend
Aña devr-i zamān virmış öküş pend

- 4447 Ayađı bendile maĥbūs-ı maĥbūn
Oturdı delim āhıla maĥzūn
- 4448 Ol acıda ki ħalmıřdı cihān-dār
Hemīn Őīrīn'i ħodılar aña yār
- 4449 Şeker dudaklı Őīrīn sōyleridi
Gōñül virürdi ħulluĥ eyleridi
- 4450 Ki devletde bunuñ gibi degül kem
Gehī gülmek sevinmek gāh mātem
- 4451 Yüzün birħaç gün açuĥ olsun u aĥ
Ki bağlu ħalmayısar⁵⁹⁵ dāyim ayak
- 4452 Gerekmez ħiři özin yıħa kīnden
Ki yüz Şayruyı gördüm döndi sinden
- 4453 Ne her kim diridür sıtmasuz olur
Ne her kim sıtma dutar düşer ölü
- 4454 Bilüyle gōñülde yoya gör ħam
Ki ħayġu ħayġu arturur ħum⁵⁹⁶ nem
- 4455 Bulurmışsaydı Őāhlıĥ pāyidarı
Saña nite degeydi Őehriyārı
- 4456 Bu endīŐeyle ħünkim Őād olasın
Unıdup taĥt u tād āzād olasın
- 4457 Bu resme Ĥüsrev'e teskīn virürdi
Bu sōzile günü düne irürdi

---

⁵⁹⁵ Yazmada bağlu dāyim yazılmış.

⁵⁹⁶ Flemming ve Güneş ħoma Şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 475).

4458 Degüldi ҡulluđından taŗra Őĩrĩn
Қııurdı acı dirligini Őĩrĩn

ЃЃSREV'İ DUTUP GÖTÜRÜP HEMİN ҚATUMDA...

[160a] 4459 İŗit iy Őāh-ı Keyhān Bārbed'den
Ki nice Ğūsrev'içün ҡıldı Őĩven

4460 İŗitdi Bārbed kim mesned ü tāc
Yüzin döndürdi Ğūsrev'den ҡodı aç

4461 Gidüp Cehrūm'dan irdi Ŧaysafūn'a
Gözi batdı yaŗa vü bađrı ħūna

4462 Gelüp ol evde gördi Őehriyārı
ŗararmıŗ beņzi ҡılmıŗ çok zārĩ

4463 Ayağın durdı ҡarŗu bir zamān ol
İriŗdi ҡapuya kĩl ü fiđān ol

4464 ağırup Őađu Őađdı Pehlevĩ zār
ü buldı sāz beņizlü Ğūsrev-i zār

4465 Anuñ zārĩlıđın Őāh iŗidürdi
Eren Őāhdan delim āh iŗidürdi

4466 amu bekçileri olmıŗdı giryān
Olur gibi yanar od içre biryān

4467 Diridi ol cihān sultānı Ğūsrev
amu derd issinūñ dermānı Ğūsrev

4468 Delim devletlü çok yalımlu Őāhum
İŗitgil nice irer göge āhum

- 4469 anı ol pādīşāhlık devlet ü baht
anı ol  izzet ü ol bī-kerān raht
- 4470 anı ol erlik ü heybet yaraşık
Cihāna virüridi bahtuñ ışık
- 4471 anı sulţānlığıñ kıymetlü tācuñ
anı ol mesnedüñ hem taht-ı  ācuñ
- 4472 anı çalan gişiler dürlü sāzı
anı şırın anuñ ol dürlü nāzı
- 4473 anı ol Kāvīyānī sancaguñ yā
ılıcuñ Çācīyān u ol atı ya
- [160b]4474 anı Şeb-dīz atuñ hem altun uyan
Ki tozın görmezidi aña uyan
- 4475 Oğul isterdüñ ola arqa vü yār
Oğuldan imdi olduñ haste vü zār
- 4476 Gücin kesdi şehā güç⁵⁹⁷ eyledi çok
Ki güci dükenüp olsun özi yok
- 4477 Revānuña yaradan yār olsun
Seni yavuz şananlar zār olsun
- 4478 Yaradançun aduñçun iy ser-efrāz
Dağı nev-rüz u güz ü yaz çün yaz⁵⁹⁸
- 4479 Ki dağı almayavan sāz elüme
Yig ol kim kıoyavan başum elüme

---

⁵⁹⁷ Yazmada güğ yazılmış.

⁵⁹⁸ Yazmada yazı çün yaz yazılmış.

4480 Oda yaqam ne kim varisa ālet
Ki görgil düşmeni gey qatı hālet

4481 Kesüben barmaqın bī-çāre elde
Dutardı oldu efsāne ol ilde

4482 Evine vardı bir qaqlmağı qaqldı
Ne ālet kim varıdı oda yaqldı

4483 Ne gışi kim yavuzlıql itdi şāha
Düşüpdü dün ü gün qorqu āha

4484 Yavuzlıql eyleyen her gışi vardı
Ki ol işde anuñ bir sözi vardı

4485 Qapuda cümlesi ive Qubād'a
Getürdiler yavuzlıqları yāda

4486 İki şāh ola bir ile hūdāvend
Biri şāh birüñ var ayağında bend

4487 Çü oğul ata ile barışa fāş
Qamu qullar ziyān eyleyeler baş

4488 Bu işde biz senüñle olmazuz bir
Bu işde bizümile qılma teqbīr

[161a] 4489 Didi Şīrūye kim girüñ sarāya
Biraz meşqūl oluñ teqbīr ü rāya

4490 Görüñ dünyāda kim kem ola sizden
Götüre işbu qaydı daqlı bizden

- 4491 amu öldürücü isterdi anlar
Ki yolda gördiler nā-gāh bir er
- 4492 Gözi gök yañaqları şaruydı
Teni kıllu vü uru yaruydı
- 4493 Aya balıklı arnı aç u bed-baht
Yaramaz er başı aba vü kem raht
- 4494 Kimesne bilmedi adın u şanın
Ulularda giçilerde nişanın
- 4495 Segirdü Zād-ı Ferru atına ol
İrişdi amulı mel' ün dutup yol
- 4496 Eytidi bu işimdür buyurursañ
Benüm avum durur ger oyurursañ
- 4497 Eytidi Zād-ı Ferru kim bu işi
Tamām idersen iy erliklü gişi
- 4498 Virem bir kīse olu saña dīnār
Daı oqlını virem özüñe yār
- 4499 Aduñ nedür didi iy tīz gürbüz
Eytidi kim adumdur Mihr-i Hürmüz⁵⁹⁹
- 4500 Ğarībem yo kimesnem yaluñuzam
Bu işde gey oñatvan yavla uzam
- 4501 Nişanın şordı vü gönüldi ol şüm
Bacaya vardı girdi vü yanar müm

---

⁵⁹⁹ Yazmada Mihr-i müz yazılmış.

- 4502 Şehüñ yaşduğına çün geldi ol şüm
Elinde ħançeri vü tîz yanar mûm
- 4503 Şehüñ bağrını yırtup şem' i der-ħâl
Söyündürdi vefâsuz dîv-i⁶⁰⁰ kıattâl
- [161b]4504 Şu resme urdı şâhuñ bağrına tîğ
Döküldi kıan döker gibi suyu mîğ
- 4505 Tolu aydan çü bir güneş ayırdı
Ne yandı içi ne göñli kıayurdu
- 4506 Bacadan çıkdı şeytân gibi bitdi
Dirîğâ şehriyâruñ yüki yitdi
- 4507 Melik ħoş uykıda gögsi yarılmış
Cihânuñ taħtı u baħtından yarılmış
- 4508 Gözin açmış özini küşte görmüş
Zamâne⁶⁰¹ bađrınıñ kıanını şormuş
- 4509 Döşek kıanından olmışıdı tûfân
Şuşamaқdan teninde kıurmuş kıan
- 4510 Göñülde didi yârî uyarayın
Güzel Şîrîn nigârı uyarayın
- 4511 Baña vire bir içüm şu meger ol
Yine fikritdi didi [kim] eger ol
- 4512 Uyanup görürise ħâlümü zâr
Fiğân ide cihândan ola bîzâr

---

⁶⁰⁰ Yazmada diyü yazılmış.

⁶⁰¹ Yazmada zamâ yazılmış.

- [162a] 4513 Delim gice ol uyku görmeyüpdür
Ferāgat döşegine girmeyüpdür
- 4514 Pes ol yigdür ki bu iş ola gizlü
Ben ölem uyıya ol ala gözlü
- 4515 Şu resme virdi cān acı şehinşāh
Ki Şīrīn yārını kılmadı āgāh
- 4516 Uyarmadı nigārı virdi cānı
Girü kodı metā^c ıla cihānı
- 4517 Delim kıandan ki Hüsrev'den saçıldı
Gözi Şīrīn'ün uykıudan açıldı
- 4518 Uyardı nergisini issi kıanı
Çağırdı kim bu gülzār issi kıanı
- 4519 Perīşān oldu ol hūb u Hıṭāyī
Ki düşde görmişidi ol ḥaṭāyı
- 4520 Harīr örtü getürdi şāhdan ol māh
Deñiz gördi kıızıl kıandan didi āh
- 4521 Yüz urdı ağlayu ol āf-tāba
Dirīgā naķşı uğradı ḥarāba
- 4522 Kıara kııldı düni ağlamağından
Kıurur ağzı yaşı çağlamağından
- 4523 Şağı sağdı birez ağladı Şīrīn
Acı olmışdı añā^c ömr-i şīrīn

- 4524 Oda yağıldı ol ŧırın nigārın
Çün ol hāletde gördi rūzigārın
- 4525 Delim āh u figānıla gönüldi
Çü işüñ kolayın fehm itdi bildi
- 4526 Getürdi kırdı   anber müşkile ol
Ki şataşmıŧıdı gey müşkile ol
- 4527 Yudı ŧāhı saçup kāfūr u gül-āb
Tene virürdi gök ayı gibi tāb
- [162b]4528 Tonatdı düzdi tertībini ŧāhuñ
Ki yoğ ancılayın hıç pādiŧāhuñ
- 4529 Çü düzdi ŧāhuñ ārāyiŧlerin māh
Segirdüben eve girdi hemān-gāh
- 4530 Özine yiñi ārāyiŧ düzetdi
Zihī nāzük   aceb furŧat gözetdi
- 4531 Meger gönülde kıldı endiŧe ol
Budur hod   aŧıka āyın ü hem yol
- 4532 Meger ŧırıye kim ŧırın gerekdi
Velī güç olmamağı dir yigrekdi⁶⁰²
- 4533 Uğurlayın giŧi ıydı aña ol
Ki bir hafta bu yasda kıyđulu ol
- 4534 Geçüp bir hafta iki hafta ayı
Benüm bāđumda yıl on iki ayı

---

⁶⁰² Yazmada yigrekdür didi yazılmıŧ.

- 4535 Temāşâyıla    mrin eyleye şarf
Sevinmekden  omaya gir  bir  arf
- 4536 A a H srev'den artu   urmet idem
Dirise gel gelem git dise gidem
- 4537 Anı genc eyleyem altunla direm
Kil din c mle genc n  a virem
- 4538 Bu peyg ma Ő r n  n g ş dutd 
 ak yup Ő re gibi c ş dutd 
- 4539  atı sirke gibi ol t z old 
A a ol la za vest - iz old 
- 4540 Vel  aldadı t  kim k ye ol Ő m
 nandı didi kim olupdur m m
- 4541 Pes andan H srev' n varını c mle
Yi ni v  eski  avarını c mle
- 4542 Nid  yalınca a mu t ca  ıldı
 ar be  ks ze v  a a  ıldı
- [163a] 4543 Őehin ah c nı un itdi fid  hep
Şu de l  virdiler alan didi⁶⁰³  ap
- 4544 Se er  n ba ın uy udan g t rdi
Hel ki g nline Ő r n get rdi
- 4545 Buyurd  Őehriy r  ol nik -  ahd
A a    d a acından d zeler mehd

---

⁶⁰³ Yazmada virdiler alan didi yazılmış.

- 4546 Pes altun tahtayıla kaplayalar
Delim incü güher çok saplayalar
- 4547 Muraşsa‘ eyledi çün şāh-ı mehdin
Cihānuñ eglemezleridi ‘ahdin
- 4548 Ki kılmaz kimseye hīç pāyidārı
Ne yoqsulı qor u ne nām-dārı
- 4549 ‘Acem şāhları resmince nigārın
Qayurdı mehdine ol şehriyārın
- 4550 Qodı ol mehdi şāhlar arqasına
İletdiler seher vaqtinde sine
- 4551 Cihān dutucılar qamusı yaya
Ne yoqsula küyer dünyā ne baya
- 4552 Şāhuñ öñince cümle başın açmış
Qamu gözden kızıl qan yaşı saçmış
- 4553 Bırakmış zaqmesini Bārbed hem
Nikīsā zaqmına yoğıdı merhem
- 4554 Büzürg Ümīd’üñ ümīdi kesilmiş
Çü gördi Hüsrev’üñ yası yasılmış
- 4555 Yüce āvāzıla feryād kıldı
Gözi yaşı ile oda yakıldı
- 4556 Aqıpdı baş qaravaşlar u qullar
Qamu geymişleridi qara çullar

4557 Şanayduñ servidi arada Şîrîn
Ya almış ayı ara yire Pervîn

[163b]4558 Kâmer gibi yaşıl mıķna^c şarınmış
Güneş gibi kıızıl burķa^c bürünmiş

4559 Güzel řāvuslayın giderdi ol mâh
Anı gören gişiler diridi âh

4560 Gümân iltürdi her gişi ki Şîrîn
Ölüminden şehüñ olmadı ğamġîn

4561 Hemân Şîrûye daġı bu gümânda
Ki Şîrîn sevgüsini dutdı cânda

4562 Giderdi yolca ol ay oynayu şâd
Cihândan cândan olmuş göñli âzâd

4563 İrişdi künbedine şehriyâruñ
İçine koydı şâh düzdi nigâruñ

4564 Şehüñ mehdin ķodılar künbedine
Ne diyem mehdine yâ künbedine

4565 Ulular durdılar cümle yüze yüz
Çeri başları ulu giçi düpdüz

4566 Bilin baġladı Şîrîn-i şeker-rîz
Segirdüp girdi künbed içine tîz

4567 Kâpusın künbedüñ baġladı andan
Eline deşne aldı durdı cândan

- 4568 Ciger-gāhını açdı şehriyāruñ
Hem öpdı bağrınıñ ağızını yāruñ
- 4569 Ne yirde gördiyse zaḥmını dil-ber
Hem anda urdı gendüzine ḥançer
- 4570 Pes andan aldı şāhı kucağına
Ḳodı yüz yüze kułaḳ kułağına
- 4571 Ḳatı çağırdı zī kim ḥoş iş itdi
Duranlar cümle āvāzın işitdi
- 4572 Ki cāna cān tene hem ten ulaşdı
Gönüldi cān u ten tenle tolaşdı
- [164a] 4573 İlähā yarlığa ol āşınāyı
Çün ire bu söze ḳıla du' āyı
- 4574 Ki yā Rab tāze dut bu toprağı sen
Bu iki yāra vir⁶⁰⁴ uçmaḳda gülşen
- 4575 Ululara çü ma' lūm oldu bu rāz
Bir uğurdan çağırdı cümle dem-sāz
- 4576 Ki aḥsent i zamān şābāş iy yir
Gelini güyegüye şöyle sen vir
- 4577 Çü muṭrib ola bu Zengī vü Ḳıfçaḳ
Dügün yindek bunuñ gibi olacaḳ
- 4578 Ḳılup hem taht iki tāc erini terk
Ḳapusın künbedüñ bağladılar berk

---

⁶⁰⁴ Yazmada dir yazılmış.

- 4579 Girü döndiler andan cümle nâ-çâr
Bu sözi yazdılar ol toprağa zâr
- 4580 Ki hîç Şîrîn'den⁶⁰⁵ artuğ cümle cāndan
Durup çıkmadı ayruğ çün cihāndan
- 4581 Ki Şîrîn[den ayruğ] dağı bir kim görüpdür⁶⁰⁶
Ki özin kimse için öldürüpdür
- 4582 Göñül virme cihāna kim bu nâ-merd
Kimesne haqqına olmaz cüvān-merd
- 4583 Mürüvvet yok gişilikden ırağdur
Taşından Bîsutün'ün katırağdur
- 4584 Bu dāsitānda yarar göz yaşın açmağ
Gül-ābuñ acısın Şîrîn'e saçmağ
- 4585 Anuñçun kim yaşı kışa oldı
Yigitlikde kızıl gül beñzi şoldı

HÜSREV ÖLDÜĞİ YIRDURUR

- 4586 Söz eydici hikāyet şöyle kıldı
Ki Hüsrev begligi andan yıkıldı
- [164b]4587 Ki dünlerde bir aydın gice nâ-gāh
Düşinde Muştafā'yı gördi ol şāh
- 4588 Binüp bir tâziye yortup gelürdi
Yüzi nûrı şehün gözin alurdi

⁶⁰⁵ Yazmada şerrinden yazılmış.

⁶⁰⁶ Flemming Ki Şîrîn[den ayruğ] bir kim görüpdür şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 481).

- 4589 Didi arķuncaķ aña iy yigāne
Dut İslām'ı bıraķ küfri yabana
- 4590 Cevābın didi olmayınca başsuz
Dīnünden Őanmađıl kim döndürem yüz
- 4591 Üç⁶⁰⁷ ay ol ķorķudan ķalmıŐdı Şayru
Gözi dün uyķusından idi ayru
- 4592 Bu acıdan meger bir tañla Pervīz
Didi ĥalvetde Őīrīn'e ki dur⁶⁰⁸ tīz
- 4593 Varalum gel⁶⁰⁹ açalum maĥzen-i genc
Anı görlüm k'aradan giderür renc
- 4594 İkiŐi daĥı maĥzene [çün] irer
Güherden bulmadılar basacaķ yir
- 4595 GümiŐden bir tılısmı gördi Pervīz
Laťif üstinde bir levĥ-i dil-āvīz
- 4596 Kıızıl altundan anda yatmıŐıdı
Ol işden 'ibrete Őāh batmıŐıdı
- 4597 Ol altun levĥa ĥall olmış gümiŐden
Yazılmış levĥa zer tölmiş gümiŐden
- 4598 Kıoca buldılar istep kim oķıdı
ŐehinŐāhı ol oķumaķ doķıdı

---

⁶⁰⁷ Yazmada üvaç yazılmış.

⁶⁰⁸ Yazmada der yazılmış.

⁶⁰⁹ Yazmada gül yazılmış.

4599 Çün ol yazuyı hep oqıdı [ol] pır
Şehe añlatdı ma' nīsini bir bir

4600 Muḥammed kim Çalap üründü kıldı
Sa' ādet issi anı girtü bildi

4601 Bu şūrete görine bir nişān ol
' Arab dilinde bir şāhib-ķırān ol

[165a] 4602 Kulağın ılduzuñ mu' cizle bura
Gele şoñra hemīşe ḥükmi dura

4603 Risālet ḥatm ola anda gümānsuz
Nübüvvet tābı açılmaya ansuz

4604 Kāmu millet ola devrinde ma' dūm
Anuñ şer' in dutan peyveste maḥdūm

4605 Gişide pādişāhlık artuķ ola
Ki şer' i emriyle gire yola

4606 İnana añna kimüñ varsa uşşı
Ki savaşı ziyāndan şulḥ aşşı

4607 Çü şāh ol şūrete kıldı nażar çoķ
İçine düşdi ķorķudan eşer çoķ

4608 Didi kim şanasın bu şekl-i mevzūn
Ol atludur ki düşde gördüm ol dün

4609 Çü Şīrīn gördi şāh beynini pūr-cūş
Bozuldı naķşı ol naķşı görüp uş

- 4610 Didi şāha ki iy hūb u cūvān-merd
Neyi çün inilersin yoĝiken derd
- 4611 Bu naqşı kim qadīmden gizlemişler
Haqīkat bilmekiçün izlemişler
- 4612 Bunuñ gibi nebī şāhib-velāyet
Ki andan söylenür işbu hikāyet
- 4613 İlāhī huccetidür uyanuqlıq
Virür dīnine ol huccet tanuqlıq
- 4614 Ger anuñ dīnine raĝbet ide şāh
Bir iken on qat ola devlet ü cāh
- 4615 Çalab’uñ heybetinden emīn ola
Sa’ ādet mesnedinde sākin ola
- 4616 Didi Şīrīn’e Hüsrev toĝru dirsın
Delim sevgüyle qayĝu yirsın

[165b]4617 Yaradalı bu dünyāyı Yaradan
Atalarum daĝı oldı mu’ ayyen

- 4618 Ben anlaruñ dīninden çıqamazvan[ın]
Olaruñ resmini hem yıqamazvan
- 4619 Göñül diler velīkin baĝtum uymaz
Ne devletlü ki baĝtı aña kıymaz

NĀME-İ HÜSREVRA NĀME

- 4620 Necāşī çün kim buldı itmām
Buyurdı nāme Hüsrev adına nām

- 4621 Dutar ol cümle maḥlūḳātuñ işin
Cihānuñ yaz u yayın güz ü kışın
- 4622 Düni gün eyler ü günü dün eyler
Dügüni yas u yası dügün eyler
- 4623 Yimez andan ḥalāyıḳ cümle yir toḳ
Degül yirde vü ansuz hīç yir yoḳ
- 4624 Sipās u minnet aña ḳıl ḳılursañ
Bilicisin eger anı bilürseñ
- 4625 Elüñden nesne gelmez ḳādir oldur
Ḳamu gizlü işüñe nāzır oldur
- 4626 Buyurma sen ki fermān Tañrı’nuñdur
Tenüñ içindeki cān Tañrı’nuñdur
- 4627 Sen iy ‘āciz ki Ḥüsrev oldı aduñ
Veger KeyḤüsrev’iseñ Keyḳubād’uñ
- 4628 Yaradılmışsın elbette ölürsin
Ölümden şanma kim āzād olursın
- 4629 Ṭanuḳlıḳ vir ki ‘ālemde Çalap var
Ḳadīm ü lem-yezel Deyyān u Rab var
- 4630 Çalap kim ādemīyi server itdi
Beni hep ādeme peygāmbēr itdi
- [167a] 4631 Oda ṭapmaḡı gönülden bıraḳḡıl
Getür İmān u küfri yaḳḡıl

- 4632 alupsın od içinde yimedın am
Müsölmān ol yüri oddan müsellem
- 4633 ü atm oldu vü nāme anı dürdi
Muammed yazdı unvān mühr urdı
- 4634 Bir uşlu aldı iliyle hemān-gāh
Viribidi şāh Pervīz'e ol şāh
- 4635 ü ilçi arza kıldı nāme Pervīz
aımadan anı aynarıdı tīz
- 4636 Yazu gördi arası an dökem tīz
Muammed'den aña kim adı Pervīz
- 4637 urūrı şāhlıuñ yoldan ıardı
aımadan evini hep yıardı
- 4638 Ki kimdür benümile şöyle küstā
Benem Kisrī şāıb-i tā u hem kā
- 4639 Ne Zühre'yle ol ādemde temkīn
Ki yaza adumuñ üstinde adın
- 4640 Yüzi kızardı āteş-āne oldu
aıdı şöyle ol dīvāne oldu
- 4641 Yavuz endīşe itdi yavuz itdi
Yavuz itdi işi kim üni yitdi
- 4642 ü gördi ilçi ol ışmı uundı
Daı eglenmedi tīz girü döndi

4643 Ol oddan çün kim ilçi āh kıldı
Bilürler şem' ini āgāh kıldı

4644 Du' ā pervāne mānendi uçardı
Ki göñli qaşrını küllī geçerdi

4645 'Acem 'ışın du' āsı kıldı acı
Yire Kısırī başından düşdi tācı

[167b]4646 Bir er geldi dutup elde bir ağaç
Sıdı hükmile ağacı didi aç

4647 Gözüñi kim demür bileklü ervan
Ki dīñüñi sıyup saña gelürven

ḤATM-I KİTĀB

4648 Dilerseñ Faḥrīyā kim şād olasın
Cihānda qağudan āzād olasın

4649 Çalap virdüğine eyle kanā' at
Ḥasūd olmağı idinme şanā' at

4650 Özüñe girü kīne virmegil yol
Çalap qullarına hoş mihrübān ol

4651 Ne kim şanurisañ gendü başuña
Anı şangıl işüñe qardaşuña

4652 Ki qalmaz kimse bunda pāyidār ol
Sen eylükile bunda yādigār ol

- 4653 Çü senden arta alur mālī deyni⁶¹⁰
omagıl dūřmene var dostıla yi
- 4654 Geer almaz eyü yavuz ne kim var
Bilürsin almayısar bunda deyyār
- 4555 Ne lāzımdur cihān iün alaşmaq
Ne dūnyānuñ aremine olařmaq
- 4656 Çü ‘ ömrüñ dūnyede yarım nefesdür
Saña bir loma vü bir ıra besdür
- 4657 Çün elli gedi aılmadı gözün
Bu biş günde ne aşıl ide özüñ
- 4658 Sen oğlanlı zamānın çün geürdüñ
Yigitlik kārvanın çün göürdüñ
- 4659 uluñuñ ara iken şöyle kim ır
arışdı araya a olduñ uş pır
- [168a]** 4660 ocalı ‘ ömrine bařduñ adem uş
Nedīm oldı saña şimdi n’idem uş
- 4661 Zamāne urdı saña bira gez dāđ
İüñde omadı asret odı yağ
- 4662 Ođullar ölümi kesdi gücüñ hem
Birisi zamına olmadı merhem
- 4663 Muammed diyü ađladıñ biraz gün
Ururduñ göge āh Amed diyü ün

---

⁶¹⁰ Flemming dīni şeklinde okumuş (Flemming, 1974: 485).

- 4664 Bu gez Maḥmūd'ıla ḥoş eglenürken
Şoñumda ḳala diyü öglenürken
- 4665 Sa'âdet ḳılmadı baḥtıla yārī
Aradan gitdi virdi saña zārī
- 4666 Çü dün gün oldı işüñ derdile ğam
Güvenç şādī vü rahatla feraḥ kem
- 4667 Heves ḳılmaḳ heves-nāme demek ne
Yigitler loḳmasın şöyle yimek ne
- 4668 Ḥudāvend-i cihān sulṭān-ı a'zam
Muḥammed sīret ü hem 'İsevī-dem
- 4669 Cihānda pāyidār olsun hemīşe
Ki eylükdür müdām özine pīşe
- 4670 Eli bağışlamağa ḳılsa āġāz
Bağışlar bu cihān mālın görür⁶¹¹ az
- 4671 Elinden kimse incinmez meger genc
Bağışlar genci bir gişiye bī-renc
- 4672 Ḥudāvendā anı pāyende ḳılġıl
Anı şāh ḥalkı aña bende ḳılġıl
- 4673 Kemīne ḳul bu Faḥreddīn laḳablu
Bu illü yoḳ Mışırlu yā Ḥaleblü
- 4674 Adı Ya'ḳüb özi ibn-i Muḥammed
Şehini isteyen dāyım muḥalled

---

⁶¹¹ Yazmada görüz yazılmış.

- [168b]4675 Bu ulu hānedāna ol du'ācı
Hemīşe meddāh⁶¹² u yindek ŷenācı
- 4676 Yidügi ni' metüñ haqqını bilen
Şehüñ in' āminuñ ŷükrini kılan
- 4677 Şehinşāh adına bu dāsītānı
Düzüp geldi öper bu āsitānı
- 4678 Yiñi yıl başı Ferverdīn-i Nevrüz
Ki olmışıdı güneş 'ālem-efrüz
- 4679 Receb ayı doqızında seḡergāh
Ḳuzı burcında ol seyyāreye ŷāh
- 4680 'Alem⁶¹³ urmışıdı kim bitdi bu defter
Ḳaḳ'a minnet ḳomadı bunı ebter
- 4681 On ikinci günü āzer-māhuñ⁶¹⁴
Tamām itdüm du'āsın pādişāhuñ
- 4682 Dürişdüm kim yazam nazmını mevzün
Başarsam eyleyedüm dürr-i meknün
- 4683 Şükür yüz biñ Çalab'a ḡamd⁶¹⁵ bī-ḡadd
Ki degdi issine işbu mücelled

---

⁶¹² Yazmada medḡ yazılmış.

⁶¹³ Yazmada 'ālem yazılmış.

⁶¹⁴ Yazmada āzāri māhuñ yazılmış.

⁶¹⁵ Yazmada ḡamd u yazılmış.

Şadaqallāhul-‘ azīm
ve şadaqa resūl el-kerīm
ve naḥnū ‘ alā zālīke min eş-şāhidīn
ve’l-ḥamdü lillūhi rabbü ’l-‘ ālemīn

3. BÖLÜM

3. DİZİN

- A**
- āb:** -5- [Far.] Su.
ā. 2384/a (ā.- u ḥayāt) 0115/b; (ā.- ı ḥayvān) 0254/a, 0591/a, 4115/b
- ābād:** -6- [Far.] Bayındır, mamur.
ā (ā. eyle-) 2984/b; (ā. it-) 0280/b, 4010/b; (ā. ol-) 1753/b, 3041/b, 3573/a
- ‘abīr:** -2- [Ar.] Turunç, iğde, gül, amber, misk gibi çeşitli ot, kök ve maddelerin karıştırılması ile elde edilen güzel koku.
‘a. 3753/b, 3791/b
- ablak:** -7- [Ar.] Alaca, gösterişli ve güzel (at).
a. 0984/a, 1017/b, 1029/b, 2131/b
a.+ ı 2438/b
a.+ ın 1012/a
a.+ la 2439/a
- ābnūsī:** -1- [Far.] Abanos ağacı gibi simsiyah.
a. 2553/b
a. 2117/b
- ‘āc:** -6- [Ar.] Fil dişi, bağa.
‘ā. 0995/a, 1001/a, (‘ā ol-) 1250/a
‘ā.+ a 3874/b
‘ā.+un 4471/b, (taht-ı ‘ā.) 4471/b
- ‘acāyib:** -1- [Ar.] Tuhaf, anlaşılmaz.
‘a.+ lerin 0799/b
- ‘aceb:** -23- [Ar.] 1. Şaşılacak şey, ilginç şey.
‘a. 2969/b, 3221/a, 3257/a; (‘a. mi) 2896/b, 3988/b, 4000/a
‘a.+ di 3200/b
‘a.+ dür 0601/a 3150/b, 4095/a
2. Acaba.
‘a. 0736/b, 2215/a, 2368/a, 2683/a, 3062/b, 3320/a, 3335/b, 3354/a, 3358/a, 3817/b, 3928/b, 3987/b, 4530/b
- ‘aceble-/ ‘aceple:** -2- [Ar.+T.] Şaşırarak, hayret etmek.
‘a.- di 0375/a
‘a.- yü 4187/b
- ‘Aceb-nüş:** -2- Hüsrev’in cariyelerinden biridir.
‘A. 1508/b, 1519/a
- ‘Acem:** -7- [Ar.] 1. İran ülkesi, Acemistan.
‘A.+ den 0146/a, 2528/b
2. Fars.
‘A. 0231/a, 0606/b, 4226/a, 4549/a, 4645/a
- acı:** -44- [T.] 1. Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, acı.
a. 0634/b, 2757/b, 2937/a, 3501/a
a.+ sı 3727/b
2. Herhangi bir dış etken dolayısıyla duyulan rahatsızlık, ızdırap.
a. 1102/b, 1186/b, 1805/b, 2441/a, 2441/b, 3780/a, 4523/b; (a. kıl-) 4645/a
a.+ da 4448/a
a.+ dan 2426/b, 2468/a, 2747/b, 2825/a, 3129/a, 4592/a
a.+ sını 3492/b, 4584/b
a.+ sına 3424/a
a.+ sından 3083/a
a.+ yla 0538/b
3. Şiddetli, sert, keskin.
a.+ dur 0359/b
4. Kırıcı, üzücü, incitici.
a. 0538/a 0832/a, 1127/b, 2342/b, 2366/b, 2433/a, 3039/a, 3409/a, 3460/b, 3591/a, 3772/b, 3845/b, 3986/b, 4227/a, 4246/a, 4458/b, 4515/a
a.+ yısa 1856/a

- acıq-** -1- [T.] Acıkmak.
a.- up 4398/b
- acıt-** -1- [T.] Canını yakmak, ağrı ve sızı vermek.
a.- ma (cānum a.) 3896/b
- ‘āciz:** -7- [Ar.] Çaresiz, zavallı.
‘ā. 0089/a, 1108/b, 4627/a; (‘ā. ƣal-) 0467/a, 3169/a; (‘ā. ol-) 1917/a, 2607/b
- ‘ācizlik:** -1- [Ar.] Aciz olma.
‘ā. (‘ā. gör-) 1942/b
- ‘acūz:** -1- [Ar.] Kocakarı.
‘a.+ 1 4235/a
- aç-:** -130- [T.] 1. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek, açmak.
a. 0004/a, 0125/a, 0852/b, 1687/a, 3535/a, 3784/a, 3940/a, 4088/b, 4154/b ,4646/b; (yol a.) 2985/b, 3938/a
a.- a (ƣıfl a.) 4250/b; (yüz a.) 3597/a
a.- alar 3143/a
a.- alum 4063/b, 4593/a
a.- am 1077/a; (yol a.) 3347/b; (yüz a.) 2851/a
a.- an 0099/b
a.- ar 2950/b
a.- ardı 0828/b, 4079/b
a.- arsañ 1627/a
a.-asın (yol a.) 3174/a
a.- dı 0325/b, 0335/a, 0853/a, 1474/a, 1765/a, 1833/a, 1977/a, 2041/b, 2105/b, 2196/a, 2960/a, 3305/a, 3469/b, 3851/a, 3913/a, 3913/b, 3952/a, 4184/a, 4568/a; (yüz a.) 2745/a
a.- dılar 2562/b
a.- dum 1884/b
a.- duñ 3718/a, 1679/a
a.- ğıl (alın a.) 3985/b
a.- ma 2086/b
a.- madı 3643/a
a.- madumsa 4141/a
a.- mağa 3939/a, 4133/b
a.- mağıl 1593/a
a.- mağ 3109/a, 4584/a
a.- miş 1439/b, 1514/a, 4552/a; (gözin a.) 4508/a
a.- mişdı 3738/a
a.- uban 1867/b, 4241/a
a.- up 1467/b, 1577/b, 3529/b
a.- updu 4556/a
2. İstemek, dua etmek.
a. (elüñ a.) 3186/a
a.- alum; (el a.) 0528/b
a.- aram (el a.) 0868/a
a.- dı (el a.) 3346/a, 1797/b, 3192/b
a.- mayuban (el a.) 3893/a
a.- miş (elin a.) 2967/b
a.- uñ (el a.) 2176/a, 4335/a
a.- updu (el a.) 4258/b
3. İnsanın iç sıkıntısını ortadan kaldırmak, gidermek.
a. (göñül a.) 1808/b
a.- dı (perde a.) 4011/b
a.- mak (göñül a.) 0865/b
4. Dikkatli olmak.
a. (göz a.) 3663/a; (göz a.) 0077/a, 0485/b, 1215/a, 2497/a, 4380/a
a.- dı (göz a.) 3770/b; (gözini a.) 4245/b
a.- madılar (göz a.) 2019/a
a.- updur (gözin a.) 0737/a
5. Korumak.
a. (ƣol a.) 3202/a
6. Bir şeyin olmasını sağlamak.
a. (yolın a.) 3898/a
a.- a (yol a.) 1121/b
a.- dı (bağtım a.) 3321/a
a.- up 1627/a
7. Konuşmak.
a.- ar (ağızı a.)
a.- ardı (dudağın a.) 2976/a
a.- dı (söz a.) 1233/b; (ağız a.) 0407/a, 3020/a; (ağızın a.) 4439/b; (dilin a.) 3405/b, 3673/a; (la‘l a.) 3877/b
a.- madı (ağız a.) 4323/a
a.- mazdı (ağız a.) 2719/a
a.- mazıdı (ağız a.) 2674/a
8. Bir konu hakkında konuşmaya başlamak.
a.- ardı (hikāyet a.) 2747/a; (söz a.) 3277/a, (sözini a.) 3590/b
a.- dı 0831/b, 1128/b

a.- ma (ayruḡ a.) 2591/a
a.- mayalum (sözin a.) 1912/a
9. Sırrını söylemek.
a.- ardı (râzın a.) 3022/a
a.- ısarvan 1160/a
a.- uban 2540/b,
10. Fethetmek.
a.- dı 0882/a
11. Doğmak, görünmek, ortaya çıkmak.
a.- dı 2244/a, 4065/b
a.- sa 3579/a
12. Ortaya çıkarmak.
a.- dılar (fâş a.) 1426/b
a.- mağıçun 2986/b
13. Çiçek açmak.
a.- dı (yâḡūt a.) 3909/a
a.- mış 2383/a; (yüz a.) 4097/a
a.- uban 2971/a

aç: -14- [T.] Karnı tok olmayan, aç.
a. 0077/b, 1332/a, 2985/a, 4397/a, 4493/a; (a. kı1-) 0082/a; a. (a. ḡo-
“aç bırakmak”) 4460/b
a.+ a 1278/b, 4542/b
a.+ dı 1474/b
a.+ larıçun 3701/b

açıl: -16- [T.] Kapalı durumdan açık duruma gelmek, açılmak.
a.- a 0898/a, 1303/a; (göñüli a. “gönlü ferahlamak”) 0188/b; (gözi a.) 0189/b
a.- dı 0244/b, 2721/a, 2921/b, 2946/b, 3727/a; (uyḡudan a.) 4517/b
a.- madı 4657/a
a.- maya 4603/b
a.- mış 1019/a, 1442/a, 1576/b
a.- urdı (gül gibi a.) 1554/a

açlık: -2- [T.] Açlık.
a.+ dan 4403/b
a.+ ıla 3127/b

açuk: -7- [T.] Açık, aralıklı.
a. 0094/a, 0252/b, 0994/b, 1521/b, 1522/a, 1758/b, 4451/a

açuklık: -1- [T.] Açık olma durumu.

a. 2458/a

ad: -125- [T.] 1. İsim, ad.

a. 0112/a, 0353/a, 0436/a, 0670/a, 1125/b, 2897/a, 3035/b, 3125/b; (a. vir-) 3335/b
a.+ ı 0257/a, 0355/a, 0356/a, 0404/a, 0426/b, 0617/b, 0631/a, 0780/b, 1404/b, 1590/b, 1727/a, 2058/a, 2174/a, 2372/b, 2656/b, 2911/a, 2948/b, 3254/a, 3575/b, 4051/a, 4284/b, 4289/b, 4636/b, 4674/a; (a. ḡal-) 3044/b; (a. vir-) 0393/a
a.+ ıdur 2917/b
a.+ ın 0249/b, 0549/a, 0624/b, 0649/a, 0664/a, 1255/a, 3465/a, 3465/b, 3607/b, 3918/b, 4639/b
a.+ ına 0239/b, 0667/a, 2457/b, 3407/a, 3568/b, 4371/a, 4677/a
a.+ ından 2442/a
a.+ ını 0284/b, 0526/a, 3048/a, 3514/b, 4383/b
a.+ ıyçun 3710/b
a.+ ıydı 2169/b
a.+ ıyıla 1767/b
a.+ ıyla 0194/b, 2912/a, 3515/a
a.+ um 0045/b, 1044/a, 1283/b
a.+ umdur 3887/a, 4999/b
a.+ umuñ 4639/b
a.+ umuza 0154/b
a.+ uñ 0357/b, 1730/b, 1737/a, 1954/b, 2158/b, 3971/a, 4627/a, 4999/a
a.+ una 1588/b
a.+ uña 2534/a, 3907/a
a.+ uñçun 4478/a
a.+ uñı 2601/b, 2607/a; (a. añ-) 3350/a
a.+ uñıla 3238/b
2. Herkesçe tanınmış veya işitilmiş olma durumu, nam.
a. 1140/a, 1226/b, 1243/b, 1329/b, 1994/a, 2002/a, 2023/a, 2047/b, 2099/a, 2168/a, 2184/b, 2258/b, 2552/b, 2869/b
a.+ ı (a. belür-) 2585/a, 2154/a, 2548/a, 2548/b, 2595/a, 2929/b, 2974/a

- a.+ ıla 0632/a, 0927/b, 1364/a, 2154/b
a.+ ım 3103/b
a.+ ın 4494/a; (a. işit-) 3873/a
a.+ ina 4620/b
a.+ umı 2869/b
a.+ umuz 0161/a
a.+ uñ 3945/b
- ada-:** -1- [T.] Bir dileğin gerçekleşmesi amacıyla kutsal olduğuna inanılan bir güce niyette bulunmak, nezretmek.
a.- dı 4331/b
- adan-:** -2- [T.] Adama işine konu olmak.
a.- ur 1004/a, 2300/a
- âdem:** -22- [Ar.] İnsan.
â. 0021/a, 0100/a, 0593/b, 0667/b, 0797/a, 0827/a, 1297/b, 3004/b, 3005/a, 3010/a, 3674/b, 4438/b; â (şâh-ı â.) 3910/a; â (zâyi' - i â.) 0196/b
â.+ de 4639/a
â.+ den 3022/b, 3027/a, 3265/b, 3860/b
â.+ e 4630/b
â.+ i 0796/a
â.+ le 3581/a
- âdemî:** -1- [Ar.] İnsana, insanoğluna ait, insanla ilgili.
â.+ yi 4630/a
- âdemîlik:** -1- [Ar.+T.] Adamlık, insanlık.
â.+ ile 3432/a
- âdemî-zâd/ âdemî-zâd:** -3- [Ar.+Far.] İnsanoğlu.
â. 2006/b, 3483/b, 4008/b
- âdet:** -3- [Ar.] Alışkanlık, huy, tabiat, âdet.
â. 0273/b
â.+ idür 3899/b, 4004/b
- adım:** -4- [T.] Adım.
a. 3022/b, 4083/b; (a. at-) 3876/a
a.+ da 3143/b, 4207/a
- âdil:** -3- [Ar.] Adaletle iş gören, doğru, âdil.
â. 0241/b, 0355/a, 3187/b
- âdl:** -10- [Ar.] Adalet, hak tanırılık, doğruluk.
â. 0353/a, 0383/a, 1777/b, 1852/b;
(â. it-) 0326/a
â.+ a 1797/b
â.+ i 4278/a
â.+ ile 1778/b, 2039/b
â.+ iyile 2452/a
- adlu:** -5- [T.] İsimli, adlı.
a. 0308/a, 0396/a 4075/a, 4310/a
a.+ yı 1642/b
- âdüyv:** -1- [Ar.] Düşman, hasım.
â. 3663/a
- âdüyv-bend:** -1- [Ar.+ Far.] Düşmanların elini, kolunu bağlayan.
â. 0255/b
- âfâk:** -1- [Ar.] Her taraf, etraf, çevre.
â. (şâh-ı â.) 1017/a
- âfât:** -3- [Ar.] Belalar, musibetler.
â. 3858/b; (â. ol-) 0946/b; (fi't-te' hîri â. "afetlerin ertelenmesi hakkında") 4247/b
- âferîn:** -19- [Far.] Beğenme, alkış.
â. 0005/b, 0968/b, 2052/b, 2489/a, 2505/a; (â. buyur-) 0135/a; (â. kııl-) 0457/a, 2054/a, 2110/a, 2273/b, 2347/b; (â. ol-) 0120/b, 2505/b, 2566/a, 2566/b, 2574/a
â.+ e 0818/b, 2529/b
â. +dir 2354/a
- âftâb:** -2- [Far.] 1. Güneş.
â.+ ı 0556/b, 3105/b
â.+ uz 1366/a
2. Güzel. (kadın)
â.+ a 4521/a
- âfv:** -3- [Ar.] Suçunu bağışlama, affetme.
â.+ uñ 0127/b, 2449/a
â.+ uñı 0038/a

- ağ:** -6- [T.] 1. Tarla sınırı.
a.+ a 0690/b, 2237/a
2. İplik, sicim veya tel gibi malzemeden kafes şeklinde örülmüş, göz göz seyrek örgü.
a.+ ı 0602/a, 0654/b
3. Tuzak.
a.+ a 2480/b
a.+ ı 2061/b
4. Aydınlık.(Sabahın ilk ışıkları.)
a.+ ı 4390/b
a. (a. it-) 3692/b
- ağ:** -5- [T.] 1. Yükselmek, yukarı çıkmak.
a.- dı 1208/a
a.- duğ 1888/b
a.- mayasın 1054/b
a.- miş 3838/b
2. Binmek.
a.- a 2439/a
- ağaç:** -32- [T.] 1. Ağaç.
a. 0506/b, 2682/a, 2723/b, 3442/a, 3443/b, 4305/a, 4397/b
a.+ a 3464/b, 3630/b
a.+ dan 2674/b, 3040/b
a.+ ı gibi 0554/b
a.+ ı 1564/b, 1588/a, 2937/b, 3504/a,
a.+ in 2938/a, 4002/b
a.+ ina 2923/b, 4305/a, 4306/a, 4416/a
a.+ indan 3439/b, 4545/b
a.+ ını 3444/a, 3446/a
a.+ ısın 3319/b
a.+ la 2255/b
a.+ lar 2447/b
a.+ lara 0195/b
2. Ağaçtan yapılmış sopa, değnek.
a. 4646/a
a.+ ı 4646/b
- āgāh:** -33- [Far.] Bilgili, haberli, uyanık.
ā. 0252/b, 1764/b, 2107/b, 2552/b, 4210/b, 4302/b; (ā. it-) 3388/b; (ā. kııl-) 2519/b, 3082/b, 4317/b, 4515/b, 4643/b; (ā. ol-) 0134/b, 0648/b, 0727/b, 0730/a, 0931/a, 0932/b, 1254/b, 1321/a, 1721/b, 1947/b, 1979/b, 2162/b 2163/a,
- 2292/a, 2550/b, 2554/a 2616/a, 3366/b,4431/b;
ā. (cüst ü ā. ol- “bilgili, arayan,araştırın”) 1090/b,4066/b
- āgāz:** -8- [Far.] Başlama, başlangıç.
ā. 4039/a; (ā. eyle-) 3805/a; (ā. it-) 0537/a; (ā. kııl-) 0564/b, 2912/a, 2921/a, 4670/a; (ā. ol-) 3559/a
- ağdukluk:** -1- [T.] Karışık, bozuk, kusurlu.
a. 0489/b
- ağıl:** -1- [T.] Koyun, keçi gibi küçükbaş hayvanlarının gecelediği, etrafı çevrili, üstü açık yer, mandıra.
a.+ dan 2999/a
- ağır:** -4- [T.] 1. Taşınması güç olan, ağır.
a. 0127/a, 4446/a
2. Zor, güç, külfetli.
a. 1308/b, 3615/a
- ağırdı:** -1- [T.] Bağırıtı, anırtı.
a. 0633/b
- ağırla:** -4- [T.] Misafiri iyi karşılayarak saygı göstermek, gereken hizmeti yapmak, izzet ve ikramda bulunmak.
a.- dı 4048/b
a.- duğ 2202/b
a.- yam 2751/a
a.- yu 2966/b
- ağırlık:** -1- [T.] Tartıda ağır olma durumu.
a. 4089/a
- ağız/ āguz:** -37- [T.] 1. Ağız.
a. 2805/a, 3238/b, 3598/b, 4138/a
a.+ da 1475/b, 2892/a, 2902/b, 4110/b
a.+ dan 2892/b, 3642/a
a.+ ı 0516/a, 1019/a, 1060/b, 3625/a, 3855/a, 3974/a, 4135/a; (a. kıır-) 4445/b,4522/b
a.+ ında 3428/b
a.+ ındağı 3583/b
a.+ ını 0338/b, 4568/b
a.+ uma 3268/b

a.+ umda 0368/a
a.+ umdan 3219/b, 3854/a
a.+ uñda 3615/b
a.+ uñdan 2853/b
2. Konuşmaya başlamak, söz söylemek.
a.+ ın (a. aç-) 0407/a, 2674/a, 2719/a, 3020/a, 4323/a,4439/b
3. Susmak.
a. yumdı 3502/b
a.+ uñ (a. dut-) 2855/b

ağla-: -25- [T.] Ağlamak.
a.- dı 0372/b, 0373/b, 2145/a, 3451/b, 4523/a
a.- dum 0150/a
a.- duñ 4663/a
a.- mağından 2017/b, 4522/a
a.- mağ 0374/b, 1069/a, 1331/a
a.- mağda 2092/b
a.- mağdan 1422/b
a.- mağla 3539/a
a.- mayan 3474/b
a.- ram 3675/a
a.- rıdı 3212/a
a.- rsa 3473/b
a.- yan 3706/a
a.- yayın 2839/a
a.- yu 0912/a, 3373/b, 3983/b, 4521/a

ağlaş-: -1- [T.] Birlikte, karşılıklı ağlamak
a.- dı 2703/a

ağlat-: -1- [T.] Ağlamasına sebep olmak.
a.- duğunu 0068/a

ağrı/ ağru: -3- [T.] Ağrı.
a. 0631/b, 0755/b
a.+ m 2905/b

ağrı-: -1- [T.] Ağrımaya sebep olmak, acıtmak, elem vermek.
a.- mağisa (baş a.-) 2794/b

ağu: -8- [T.] Zehir.
a. 1658/b, 2937/b, 2938/a
a.+ dur 0458/b, 2433/a
a.+ larını 1898/b
a.+ sın 4094/b

a.+ yı 1590/a

ağulu: -1- [T.] Zehirli.
a. 1318/a

ağyar: -12- [Ar.] Yabancılar, başkaları.
a. 0512/a, 0763/b, 3257/b, 3656/b, 3866/b, 3990/a; (a.-ı deyyār) 1551/b; (a. dut-) 2870/b; (a. kı-ı) 3976/b; (a. ol-) 1143/b
a.+ a 3657/a, 3657/b

āh: -59- [Far.] Feryat, inilti.
ā. 0392/b, 0734/b, 0788/b, 0910/b, 1078/b, 1185/b, 1321/b, 1341/b, 2017/b, 2187/b, 2671/a, 2835/b, 3133/a, 3399/b, 3788/b, 3984/b, 4287/a, 4520/b, 4525/a, 4559/b, 4663/b; (ā. diyü dur-) 3983/b; (ā. eyle-) 3350/b, 4375/b, 4440/b
ā.+ a 4483/b; (nāle vü ā. işit-) 4151/a; (ā. bırak-) 2683/b; (ā. düş-) 0374/a; (ā. işit-) 4465/b; (ā. it-) 1036/b, 3078/b, 4149/a,4398/b; (ā. kı-ı) 0320/b, 0902/b, 0972/b, 1066/b, 1903/b, 2145/a, 2362/b, 2778/b, 4643/a
ā.+ dan 1272/b
ā.+ ı 2007/a, 2473/a, 2739/b, 3579/b; (feryād u ā. kes-) 4120/b; (ā.+ ı çek-) 2979/a
ā.+ ıla 3330/a, 3481/a, 4447/b
ā.+ ıyçun 3710/a
ā.+ um 3336/b, 4468/b
ā.+ umdan 2880/a, 3677/b
ā.+ umı 3270/b

‘ahd: -10- [Ar.] Söz verme, söz.
‘a. 1255/b, 1959/a, 1974/a, 2342/a
‘a.+ ı 1252/a, 4321/b
‘a.+ ıla 2586/b
‘a.+ ından 0827/a, 2789/b
‘a.+ in 4547/b

‘ahd-nāme: -2- [Ar.+Far.] Anlaşmanın şartlarını ve anlaşmayı yapanların imzalarını taşıyan kağıt, ahitname.
‘a. 1244/a, 1910/a

āhen: -1- [Far.] Demir.

- ā. 4172/b
- āheng:** -4- [Far.] Uygunluk, düzen.
ā. (ā. eyle-) 2986/b; (ā. kıl-
“düzenlemek”) 3116/b, 4081/b,
4425/a
- aḥı:** -3- [T.] Oysa ki.
ā. 1367/a 3679/a, 4208/b
- āḥir:** -14- [Ar.] Son, sonraki, en sonra, ahir.
ā. 0041/a, 0087/b, 0127/b, 0559/b,
1610/a, 1698/a, 1698/b, 2394/b,
3433/a, 3458/b, 3780/a, 3937/b,
4007/a; (ā. degül) 3906/b
- aḥmak:** -1- [Ar.] Akılı kıt, anlayışsız,
budala.
a. 2894/b
- Aḥmed:** -2- Hz. Muhammed’in
isimlerinden biri.
A. 0112/a, 4663/b
- aḥsent:** -2- [Ar.] Aferin.
a. 1538/b, 4576/a
- aḥşam:** -1- [T.] Akşam.
a. 0599/a
- aḥtar -:** -1- [T.] Aktarmak, çevirmek.
a.- ur 3391/b
- aḥtarıl-:** -1- [T.] Yere dikilmek, saplanmak.
a.- dı 3121/a
- āḥū:** -2- [Far.] Ceylan.
ā. (ā. boynın) 0418/a
ā.+ sı 3973/a
- āḥūr:** -3- [Far.] Hayvanların barındırıldığı
dam, ahır.
ā.+ a 4047/a
ā.+ da 0435/a, 3291/a
- aḥvāl:** -17- [Ar.] 1. Durumlar, hâller.
a. 0728/b, 2881/a, 3340/b, 3610/b;
(a. ol-) 0550/b
a.+ i 1827/b, 1874/b, 4351/b,
4420/b
- a.+ in 1338/b, 4032/b
a.+ ini 0542/b, 2141/b, 2274/a,
3013/b
a.+ ümi 3328/a
2. Yas, matem hâli.
a. (a.- i mâtem) 3507/a
- aḥzâr:** -1- [Ar.] Yeşil, yemyeşil.
a. (çarḥ-ı a. “yemyeşil âlem”) 2088/b
- aḥ:** -15- [T.] Beyaz.
a. 0302/a, 0417/a, 0418/a, 1483/b,
2272/b, 2579/b, 3243/a, 3351/a,
3380/b, 3418/a, 3603/a, 4451/a,
4659/b; (a. dut-) 2796/b; (a. ol-) 0970/b
- aḥ-:** -12- [T.] Akmak.
a.- a 2817/a, 3488/b
a.- an 0354/b, 2400/a, 2400/b
a.- ardı 1523/b
a. (kanı a.-) 2675/b, 3703/b
a. (yaş a.-) 4012/b
a.- dı 1354/b, 1548/a
a.- duñ (“yönelmek”) 2389/a
- aḥarşu:** -1- [T.] Nehir, dere, çay, ırmak gibi
devamlı akıp giden su.
a.+ lar 0501/b
- aḥça:** -13- [T.] Para.
a. 0644/a, 0648/a, 0667/a, 1933/a,
1993/b, 2053/a, 2057/a, 3776/a,
4208/a, 4208/b
a.+ dan 0649/a, 0664/a
a.+ yı 0647/a
- ‘aḥd:** -2- [Ar.] Bağlama, düğümlenme;
bağlanma, düğümlenme.
‘a.+ i 1277/a
‘a.+ ine 1528/a
- ‘aḥkıl:** -3- [Ar.] Akıllı.
‘ā. 0379/b, 4347/a
‘ā.+ ları 3890/a
- aḥın:** -5- [T.] Saldırmak.
a. 1112/b; (a. kıl- “saldırmak”) 1463/b, 2222/b, 2698/b

- a.+ a 2817/a
- akıt-** -2- [T.] Akıtmak.
a. (yaşı a.-) 2735/b
a.- duñ 2872/b
- akık:** -6- [Ar.] Kırmızı renkli değerli bir taş.
a. 3647/b
a.+ ı 2857/b
a.+ ın 3952/a
a.+ ından 4251/a
a.+ in 1602/a
a.+ üm 3884/a
- akıl:** -13- [Ar.] Us, akıl.
a. 0954/b, 1790/b, 2979/b
a.+ a 0102/b, 4171/b
a.+ ı 1675/a, 2213/b, 3802/b
a.+ ın 1987/b
a.+ u 3792/a
a.+ um 0810/a; (a. git-) 4036/b
a.+ uñuz 2015/b
- aklık:** -2- [T.] Beyazlık, aklık.
a.+ dan 0588/a
a.+ ı 3206/a
- akreb:** -1- [Ar.] Akrep
a. (re's-i a. "akrep başı") 3120/b
- akşak:** -3- [T.] 1. Hafifçe topallayan, aksayan, topal.
a. 2879/b; (eski a.) 2438/b
2. İyi gitmeyen, düzensiz.
a. 1673/a
- aks:** -1- [Ar.] Çarpma, çarpıp geri dönme.
a.+ inden 3295/a
- aktar:** -2- [T.] 1. Yere yıkmak, devirmek.
a.- up 2682/b
2. Aramak, taramak, araştırmak.
a.- dı 1402/b
- al-:** -165- [T.] 1. Almak.
a. 0389/b, 0397/b, 0398/b, 0715/b, 1215/b, 1270/b, 1803/b, 1993/b, 2374/a, 2612/a, 2987/b, 3018/b, 3186/b, 3722/a, 3959/b, 4268/a, 4402/b
a.- a 0624/b, 1823/b,
a.- alar 1368/a
a.- alum 2985/b
a.- am 2613/b
a.- an 4543/b
a.- asın 1681/a
a.- aydı 0346/b
a.- ayduñ 1805/a
a.- dı 0339/b, 0505/a, 0886/b, 1286/a, 1465/a, 1547/a, 1573/b, 1941/b, 2212/b, 2307/a, 2345/b, 2394/a, 2469/b, 2655/a, 2738/b, 2957/b, 3514/a, 3602/b, 3745/b, 3762/b, 3807/b, 3842/b, 4155/b, 4421/b, 4567/b; (elin a. "el tutmak") 4053/a, 4218/a; (elinden a.) 3020/b, 3363/b, 3375/a; (kucakına a.) 4570/a; (uyku a. "uykuya dalmak") 4244/b
a.- dıdı 2358/a
a.- dılar 1400/a, 2971/b, 4251/b
a.- duğ (elinden a.) 1962/a
a.- duñ 4130/a; (aklımı a.-) 3942/a
a.- ğıl 2122/b
a.- ısar 0161/b,
a.- ıvirgil 0901/a
a.- ıvirürseñ 2650/a
a.- ma 0087/b, 1183/b
a.- mağa 2318/b
a.- mağ 1563/b, 1691/a, 3833/a
a.- mayavan 4479/a
a.- mayaydı 1711/a
a.- maz 1025/b, 1844/b, 2924/b, 3675/b
a.- mış 1436/a, 4096/b, 4557/b
a.- mışdı 2341/a
a.- sa 3579/a
a.- sun 1258/a
a.- u 1863/a
a.- uban 0256/b, 4130/b, 4280/a, 4412/a
a.- uñ 0731/a
a.- up 1074/b, 1410/b, 1458/b, 1799/b, 2395/b, 3493/b, 3578/a, 3871/b
a.- updı 2939/a
a.- updur 1152/b, 1683/b, 2032/b
a.- upsın 4129/b

a.- ur 1684/a, 2376/b, 2423/a
a.- urdı 0164/b, 3746/a
a.- urısa 3162/b
2. Yardımcı fiil, almak.
a. (şatun a.) 4403/a
a.- a (dād a.) 0378/b
a.- am (girü a.) 1625/a,1697/b
a.- dı (şatun a.) 3633/b
a.- duñ (şatun a.) 2641/b
a.- madı (şatun a.) 2824/b
a.- maya (şatun a.) 1363/b
a.- upsın (şatun a.) 4129/a
a.- urlarıdı (dād a.) 0353/b
a.- ursa (giç a.) 1274/a
a.- updı (araya a.) 3053/a
a.- updur (alkış a. “övgü almak”)1081/b
a.- urdum (kılın a. “yolmak”) 3874/a
3. Ele geçirmek, fethetmek.
a. 4314/a.
a.-a 1877/a
a.- ayım 2532/b
a.- dı 2440/a, 2801/b
4. Yok etmek, öldürmek.
a.- am (başını a.) 2183/a
a.- an (kan a.) 0347/a
a.- asın (cânın a.) 1620/b
a.- dı (cânı a.) 2743/b
a.- ursın (cân a.) 3719/a
a.- up 4044/b
5. (Koku) almak, duymak.
a.- am (koğu a.) 1654/b
a.- uban (kokusın a.)1368/b
a.- up (koğumı a.) 3835/b
6. Affettirmek, gönül almak.
a.- an (göñlüm a.) 3319/a
a.- duğuñ (göñlin a.) 3249/a
a.- mağıla (göñlin a.) 3283/b
a.- mağ (göñüller a.) 3805/a
a.- mağsa (göñlümi a.) 3905/b
a.- mış (göñlini a.) 3044/a
a.- updı (göñlin a.) 3095/a; (göñlini a.) 3068/b
a.- ursın (göñlümi a.) 4105/a
7. Mutlu olmak, mesut olmak.
a.- an (murād a.) 2926/b
a.- dı (muradın a.) 3607/a
a.- ur (muradın a.) 3254/b
8. İstemek (evlenmek).

a.- asın 3835/a
9. Satın almak.
a.- urlar 3149/b
10. Ün almak, ünlenmek.
a.- dı 2974/a
11. Yol almak, ilerlemek.
a.- dı (yol a.) 4024/b,(yolımı a.) 4152/a, (yoluñ a.) 3677/a
a.- uban (yolumuz a.) 2252/a
12. Renklenmek, renk almak.
a.- dı (rengi a.) 0768/b
13. Söylemek, dile getirmek.
a.- ıcağ 2805/a
14. Hoşa gitmek.
a.- ısar (hoş a.) 3924/b
15. Kamaştırmak.
a.- urdı 4588/b

al [I]: -4- [T.] Hile, kurnazlık, oyun.
a. 4314/b; (hîle vü a. kıl-) 0814/b
a.+ ıla 0451/a, 2478/b

al [II]: -9- [T.] Kırmızı.
a. 0473/b, 0996/a, 1890/b, 2208/b, 3122/a, 3546/b, 3790/a
a.+ a 2698/b
a.+ ı 2631/b

ala: -2- [T.] Ela (göz).
a. 1508/a, 4514/b

‘alā: -1- [Ar.] Üst, üzere.
‘a. 3327/b

‘alāmet: -1- [Ar.] İz, nişan.
‘a. 3734/b

Alanos: -1- Slav ırkından bir halktır (?).
A. 0245/a

alar: -1- [T.] Onlar.
a.+ dan 2078/a

alçağ: -1- [T.] Yumuşak huylu, uslu.
a. 2095/b

alçu: -1- [T.] Alçı.
a.+ dan 2799/b

alda-: -8- [T.] Aldatmak.

a.- dı 4540/a
a.- mağını 2850/b
a.- mağuñ 1617/b
a.- rıdı 1270/a
a.- yasın 3842/a
a.- yıcı 0428/a
a.- yuban 1357/a, 2761/a

aldan-: -3- [T.] Görünüşe bakarak yanlış bir kanıya varmak.
a.- duñ 2422/b
a.- ma 0577/b, 2219/a

aleb: -1- (?)
a. (a. kı1-) 0220/b

alef: -2- [Ar.] Hayvanların yediği ot ve saman.
a. 0699/b, 3596/b

âlem [I]: -17- [Ar.] Dünya, cihan.
a. 0100/b, 0827/b, 3729/a, 3735/a, 3910/b; (hudâvend-i hudâvendân-ı) a. 0196/a, 0261/b; (şâh-ı a.) 1037/a, 3600/a, 3747/b; (şeh-i a.) 3503/a
a.+ de 1710/a, 4629/a
a.+ den 0722/b
a.+ durur (fitne a.) 0811/a
a.+ e 0785/b
a.+ üñ 0433/a

alem [II]: -13- [Ar.] 1. Bayrak, sancak.
a. 0818/a, 3206/b, 3729/a, 3739/a, 3823/b, 3954/b
a.+ ler 2097/b
2. İşaret, nişan.
a. 1193/a, 3287/b; (a. ur-) 1434/a, 3910/b, 4680/a; (a. ol-) 3823/a

a^lem: -1- [Ar.] Çok âlim.
a. 1037/b

âlem-ârâ/ âlem-ârây: -2- [Ar.+Far.] Âlemi, dünyayı süsleyen.
a. (şabâh-ı a.) 1378/a; (a. ol-) 4030/b

âlem-efrüz: -1- [Ar.+Far.] Cihanı parlatan, bütün aleme ışık saçan.
a. (a. ol-) 4678/b

âlet: -11- [Ar.] 1. Vasıta, fırsat.
a. 0022/b
a.+ idür 3899/a, 4004/a
a.+ le 0023/b
a.+ üñ 0062/b
2. Alet.
a. 0023/b, 3289/b, 4480/a, 4482/b
a.+ e 0023/a
a.+ i 2065/a

alıcı: -4- [T.] Bir şeyi satın almaya istekli ve talip olan kimse, müşteri.
a. 1202/b, 3316/a, 3991/b; (a. bul-) 1595/a

alın-: -3- [T.] 1. Satın alınmak, para karşılığı temin edilmek.
a.- mış (şatun a.-) 2288/b
a.- ur (şatun a.-) 3110/b
2. Fikri alınmak.
a.- urdı (ögi a.-) 0304/b

alın: -6- [T.] Alın.
a. (a. aç-) 3985/b (a. mı) 3627/b
a.+ ı 0578/b, 3703/a
a.+ u 0554/a
a.+ uñı 3940/a

alınlu: -1- [T.] Alınlı.
a. 3401/b

âlî: -1- [Ar.] Yüksek, yüce, büyük, ulu.
a. 0052/b

âlim: -1- [Ar.] Çok bilen, âlim.
a.+ için 3969/b

âlî-sarây: -1- [Ar.+Far.] Yüksek saray.
a.+ a 1385/b

alkış: -22- [T.] Medih, dua.
a. 0093/b, 0567/a, 0879/b, 0969/a, 1051/a, 1881/b, 1949/a, 2264/a, 3011/a; (a. al-)1081/b; (a. eyle-) 4217/b; (a. it-)0747/b, 1693/b,

- 1985/b, 2049/a, 2088/a, 2654/a; (a. ço-) 4057/a
a.+ a 3020/a
a.+ ıla 2201/a
a.+ larum 0268/b
- Allāh:** -5- [Ar.] Allah.
A. 0250/b, 0840/b, 3465/a; (Allāhu A.) 4242/b; (A. u Ekber) 4242/b
- alma:** -5- [T.] Elma.
a. 2657/b, 4138/a
a.+ m 3889/a
al.+sını 3172/b
a.+ yı 0412/b
- alnuḳluḳ:** -2- [T.] Âcizlik.
a.+ da 2689/a
a.+ ıla 0028/a
- alt:** -8- [T.] Alt.
a.+ ı 3792/b
a.+ ında 0477/a, 1308/a, 1719/a, 3463/b, 3995/a, 4391/b
a.+ undan 0765/b
- altı:** -2- [T.] Altı.
a. 1202/a, 4351/a
- altmış:** -1- [T.] Altmış sayısı.
a. 2288/a
- altun:** -81- [T.] Altın.
a. 0156/b, 0398/a, 0398/b, 0580/a, 0628/a, 0646/b, 0715/a, 0817/b, 0995/b, 1072/a, 1077/a, 1813/b, 2053/a, 2064/b, 2065/a, 2066/a, 2077/a, 2210/a, 2288/a, 2340/b, 2465/b, 2470/a, 2598/a, 2611/a, 2718/a, 2723/a, 2806/b, 2890/b, 2941/b, 2954/b, 3110/a, 3112/a, 3112/b, 3122/b, 3144/b, 3145/b, 3171/b, 3264/b, 3289/b, 3326/a, 3340/a, 3379/a, 3594/b, 3776/a, 3776/b, 3792/b, 4189/b, 4191/b, 4392/a, 4410/b, 4474/a, 4546/a, 4597/a
a.+ a 2288/b, 3146/a
- a.+ dan 0437/a, 0923/b, 2068/a, 2074/a, 2197/a, 2326/a, 3394/a, 3729/a, 4388/b, 4596/a
a.+ ı 2151/b, 3109/b
a.+ ıla 0959/a
a.+ ılaydı 0996/a
a.+ la 3108/b, 3110/b, 3111/a, 3113/a, 3171/a, 4050/a, 4267/b, 4390/a, 4537/a
a.+ um 3263/a, 3325/a
a.+ uñ 0627/a
- altunlu:** -5- [T.] Altınlı.
a. 2069/b, 2549/b, 2611/b, 3740/a, 4195/a
- alu:** -3- [T.] Aciz, geri.
a. 0744/a, 2079/b; (a. ḳal- “aciz kalmak”) 4432
- aluluk:** -2- [T.] Acizlik.
a. 0316/a, 2524/b
- ‘ām [I]:** -7- [Ar.] Genel, herkese ait.
‘ā. 3103/b; (ḥāṣ u ger ‘ā.) 1901/b, 3138/b, 3580/b
‘ā.+ a (ḥāṣ u ‘ā.) 0172/a, 0175/b
‘ā. iken 0183/a
- ‘āma [II]:** -3- [Ar.] Umum, genel.
‘ā. (ḥāṣṣa vü ‘ā. “halk, kamu, herkes”) 1244/b, 1969/b, 2720/b
- amān:** -7- [Ar.] Eminlik, korkusuzluk.
a. (a. bul-) 0247/a; (a. dile-) 1283/a; (a. ol-) 4126/b; (a. vir-) 1279/b
a.+ ı 1190/b, 2925/a; (emn ü a.) 4353/b
- a‘mār:** -1- [Ar.] Ömürler.
a.+ ı 1489/a
- ammā:** -1- [Ar.] Fakat, lakin.
a. 3897/b
- añ-:** -34- [T.] Hayırlamak, yad etmek.
a. 0356/b, 1825/a, 1892/a, 3134/b, a.- a 0105/b, 0190/a, 0635/b, 0651/b, 2479/b
a.- am 1880/a
a.- asın 3236/a

a.- dı 2281/a, 2510/a, 3135/b,
3465/a
a.- dum 3913/a
a.- ma 0454/a
a.- mağ 3436/b
a.- maya 1899/b (aduñi a.) 3350/a
a.- mayalum 4372/b
a.- mayayın 1070/b
a.- mayısar 3217/a
a.- mazsañ 3222/a
a.- miş 1639/b
a.- uban 0819/b, 1560/a
a.- up 0160/b, 0652/a, 1427/a,
2739/b, 3296/a, 3509/b, 4227/a

aña: -329- [T.] Ona.

a. 0091/b, 0092/b, 0102/b, 0105/a,
0112/a, 0145/a, 0156/b, 0166/b,
0168/b, 0176/b, 0194/b, 0208/b,
0251/a, 0257/b, 0260/a, 0263/b,
0265/b, 0276/b, 0281/b, 0283/b,
0292/a, 0308/b, 0325/a, 0325/b,
0364/b, 0381/a, 0381/b, 0388/a,
0436/b, 0447/a, 0453/b, 0488/b,
0500/a, 0519/a, 0532/b, 0542/b,
0548/b, 0567/b, 0626/a, 0628/a,
0631/b, 0635/a, 0651/a, 0653/a,
0666/a, 0667/b, 0668/a, 0714/a,
0738/a, 0739/a, 0740/a, 0741/a,
0744/a, 0747/b, 0757/a, 0762/b,
0777/b, 0811/b, 0827/a, 0830/a,
0842/a, 0843/a, 0844/b, 0851/b,
0872/a, 0885/b, 0888/a, 0892/a,
0894/b, 0902/a, 0919/b, 0944/a,
0954/a, 0965/a, 0965/b, 0969/a,
0996/b, 1017/a, 1034/a, 1036/a,
1048/a, 1057/a, 1093/a, 1100/a,
1120/a, 1122/a, 1122/b, 1125/a,
1146/a, 1165/a, 1172/a, 1234/a,
1240/b, 1243/a, 1279/a, 1285/a,
1287/b, 1289/b, 1298/a, 1307/b,
1312/b, 1319/b, 1327/b, 1338/b,
1339/a, 1373/b, 1427/b, 1436/b,
1466/a, 1494/b, 1504/b, 1522/a,
1532/a, 1536/b, 1590/b, 1596/a,
1613/b, 1614/a, 1727/a, 1734/a,
1771/b, 1786/b, 1789/b, 1796/b,
1801/a, 1830/a, 1863/b, 1866/a,
1866/b, 1868/a, 1911/a, 1914/b,
1935/a, 1974/a, 1986/b, 1996/a,

2001/a, 2004/a, 2010/b, 2012/b,
2018/b, 2021/a, 2026/b, 2029/a,
2042/a, 2044/b, 2046/a, 2049/a,
2054/a, 2090/a, 2101/b, 2113/b,
2120/b, 2126/a, 2133/a, 2142/a,
2143/b, 2155/a, 2157/a, 2210/a,
2211/a, 2211/b, 2218/b, 2251/b,
2258/b, 2261/a, 2286/a, 2330/a,
2334/b, 2359/a, 2360/a, 2396/b,
2410/a, 2411/b, 2413/a, 2413/b,
2449/b, 2474/b, 2479/a, 2481/a,
2490/b, 2492/b, 2505/b, 2513/b,
2576/b, 2577/a, 2579/a, 2581/b,
2586/a, 2591/a, 2598/a, 2603/a,
2605/a, 2607/a, 2612/a, 2613/a,
2618/a, 2621/a, 2648/a, 2651/a,
2654/a, 2664/a, 2668/a, 2696/b,
2705/b, 2744/b, 2746/b, 2748/b,
2753/a, 2780/a, 2781/a, 2828/a,
2833/a, 2845/b, 2912/b, 2932/b,
2936/a, 2946/a, 2962/b, 2966/a,
2975/a, 2982/a, 2983/a, 2994/a,
3003/a, 3011/b, 3020/a, 3022/a,
3041/a, 3050/b, 3105/a, 3109/a,
3113/b, 3125/a, 3128/a, 3130/a,
3135/a, 3143/b, 3144/b, 3147/a,
3147/b, 3148/a, 3149/a, 3160/a,
3162/b, 3169/b, 3188/b, 3190/b,
3193/b, 3196/a, 3197/b, 3198/a,
3279/a, 3399/b, 3403/a, 3457/b,
3473/b, 3507/b, 3584/a, 3604/b,
3605/a, 3607/a, 3613/a, 3619/b,
3660/b, 3688/b, 3717/b, 3742/b,
3765/b, 3776/a, 3781/a, 3782/b,
3856/b, 3910/a, 3926/a, 3975/b,
3976/b, 4022/b, 4027/b, 4030/a,
4033/b, 4082/b, 4138/a, 4138/b,
4147/b, 4159/a, 4165/b, 4232/a,
4238/a, 4238/b, 4242/b, 4252/b,
4268/b, 4314/a, 4339/a, 4340/a,
4349/a, 4362/a, 4364/a, 4377/a,
4385/a, 4419/b, 4420/a, 4424/b,
4425/a, 4430/a, 4435/a, 4436/a,
4439/a, 4443/a, 4446/b, 4448/b,
4474/b, 4523/b, 4533/a, 4536/a,
4537/b, 4539/b, 4545/b, 4589/a,
4606/a, 4619/b, 4624/a, 4636/b,
4672/b; (a. dek) 0332/b, 4390/b
a.+ dı 0733/a
a.+ dur 0207/b

- ana:** -15- [T.] Anne.
a. 3230/b, 4234/a, 4239/b
a.+ dan 1964/b, 3353/b, 4383/a
a.+ m 2829/b, 3232/a, 3335/b
a.+ ñ 3235/a
a.+ sı 2839/b
a.+ sıduğın (kayın a.) 4238/b
a.+ sına 4298/b
a.+ sınıñ 2573/b
a.+ sıyla 1443/b
- añaru:** -2- [T.] Öte; ileriye doğru, o bir taraf.
a. 1355/a, 1661/a
- ‘amber:** -12- [Ar.] Güzel koku, amber.
‘a. 0425/a, 1352/a, 1451/a, 1519/b, 1520/b, 1956/b, 3412/a, 3753/b, 3941/a, 4526/a; (dülbend-i ‘a.) 0107/b
‘a.+ ile 3802/a
- anca:** -15- [T.] Öyle, onun gibi.
a. 0296/a, 0406/a, 0764/a, 1354/a, 1885/a, 1985/b, 2063/a, 2303/b, 2458/a, 2470/b, 2968/a, 3434/a, 3815/b, 4005/b
a.+ dur 0579/a
- ancak:** -13- [T.] Sadece, yalnızca.
a. 0212/a, 1137/a, 1475/b, 2037/b, 2429/b, 2692/a, 2696/b, 2865/a, 2866/a, 2873/a, 2944/a, 3271/b, 3836/a
- ancılayın:** -5- [T.] Onun gibi, o kadar, öyle.
a. 0718/a, 0719/b, 1455/a, 1786/a, 4528/b
- and:** -21- [T.] Yemin, ant.
a. 3135/a, 3176/b; (a. iç-) 1281/a, 1286/b, 1287/b, 1373/a, 1746/b, 3106/b, 4165/a; (a. it-) 4046/b; (a. vir-) 3176/a, 3347/a
a.+ ı 0325/b, 1375/a, 2457/b, 2467/a, 2592/a, 3348/a (a. işit-) 1292/a
a.+ in 1504/b, 4169/a
- anda:** -67- [T.] Onda.
a. 0325/b, 0330/b, 0472/a, 0473/a, 0474/b, 0477/b, 0478/b, 0541/a, 0543/a, 0656/b, 0712/b, 0718/b, 0721/a, 0740/b, 0775/a, 0776/a, 0866/b, 0981/a, 1039/b, 1145/a, 1209/a, 1239/a, 1343/a, 1488/a, 1563/a, 1581/a, 1581/b, 1645/b, 1816/b, 1899/a, 2019/b, 2102/b, 2186/a, 2246/b, 2265/b, 2570/a, 2619/a, 2699/b, 2719/a, 2767/b, 2840/a, 2976/b, 3286/b, 3378/a, 3423/b, 3432/b, 3573/b, 3574/b, 3595/b, 3620/b, 3621/a, 3662/b, 3791/b, 3928/a, 3939/b, 3990/a, 4050/b, 4059/b, 4068/b, 4149/a, 4184/b, 4233/a, 4255/b, 4569/b, 4596/a, 4603/a
a.+ dı 3214/a
- andağ:** -1- [T.] Hemen, o anda, derhâl.
a. 3412/b
- andan:** -143- [T.] Ondan.
a. 0018/b, 0094/b, 0155/b, 0164/b, 0172/b, 0183/b, 0242/b, 0313/b, 0378/b, 0392/b, 0443/a, 0456/b, 0461/b, 0520/b, 0649/b, 0654/a, 0669/b, 0711/a, 0715/a, 0763/b, 0772/a, 0813/b, 0827/b, 0847/a, 0850/b, 0872/a, 0887/b, 0893/b, 0948/b, 0963/b, 1014/a, 1021/a, 1032/b, 1033/a, 1041/a, 1079/a, 1117/a, 1140/a, 1141/b, 1255/a, 1261/a, 1263/a, 1283/a, 1292/a, 1313/b, 1448/a, 1479/b, 1521/a, 1538/a, 1602/a, 1716/a, 1725/b, 1728/b, 1764/a, 1774/a, 1796/a, 1872/b, 1879/a, 1881/a, 1892/a, 1988/b, 2016/b, 2079/b, 2176/a, 2271/a, 2284/a, 2284/b, 2302/b, 2343/a, 2373/a, 2401/a, 2414/a, 2467/b, 2469/a, 2482/b, 2502/a, 2528/a, 2538/a, 2589/a, 2637/b, 2676/a, 2701/a, 2768/b, 2780/b, 2837/a, 2837/b, 2849/a, 2889/a, 2890/b, 2945/b, 2971/b, 2983/a, 3021/a, 3028/b, 3126/b, 3128/a, 3137/a, 3173/b, 3176/b, 3212/b, 3340/b, 3342/a, 3408/a, 3458/b, 3466/b, 3504/a, 3528/a, 3557/a,

3576/a, 3605/b, 3640/b, 3648/a,
3748/a, 3793/b, 3800/a, 3957/a,
3965/a, 3995/b, 3998/b, 4035/a,
4084/b, 4131/b, 4154/a, 4162/b,
4251/b, 4253/a, 4274/a, 4288/b,
4295/a, 4308/a, 4396/a, 4410/a,
4413/a, 4441/a, 4444/b, 4541/a,
4567/a, 4570/a, 4579/a, 4586/b,
4612/b, 4623/a

añdur-: -2- [T.] Hatırlatmak, hatıra
getirmek.
a.- dı 1796/b
a.- urdı 1504/b

anı: -119- [T.] Onu.
a. 0014/b, 0015/a, 0020/b,
0071/b, 0072/b, 0105/b, 0311/a,
0356/b, 0405/a, 0441/b, 0442/a,
0451/a, 0463/a, 0464/b, 0482/b,
0484/b, 0521/a, 0521/b, 0571/a,
0629/b, 0657/a, 0664/b, 0669/a,
0672/b, 0678/b, 0687/b, 0752/b,
0753/a, 0790/b, 0807/a, 0813/a,
0817/a, 0835/a, 0838/a, 0865/a,
0889/b, 0985/b, 0991/a, 1013/b,
1032/a, 1089/b, 1193/b, 1208/a,
1269/a, 1270/a, 1295/a, 1304/b,
1516/b, 1528/b, 1647/a, 1737/a,
1864/a, 1870/b, 1996/a, 1997/a,
2103/a, 2111/b, 2142/b, 2236/a,
2257/a, 2257/b, 2308/a, 2390/b,
2446/b, 2584/a, 2597/a, 2670/b,
2672/b, 2675/a, 2687/a, 2751/a,
2752/a, 2759/b, 2775/b, 2777/b,
2788/b, 2850/a, 2873/b, 2955/b,
3005/a, 3012/a, 3046/b, 3063/b,
3074/b, 3090/b, 3116/b, 3119/a,
3139/a, 3362/b, 3363/a, 3380/b,
3382/a, 3383/a, 3384/a, 3404/a,
3477/a, 3506/a, 3527/a, 3548/b,
4015/b, 4048/a, 4213/a, 4234/a,
4299/b, 4334/b, 4353/a, 4401/b,
4405/a, 4419/a, 4537/a, 4559/b,
4593/b, 4600/b, 4624/b, 4633/a,
4651/b, 4672/a, 4672/b; (a.
degülven) 2818/b

añıl:- -3- [T.] Anılmak.
a.- çağ 2859/a

a.- dı 3286/b
a.- urdı 0174/b

‘ankā: -2- [Ar.] Efsanevi anka kuşu.
‘a. (‘a. gibi) 0835/b, 3840/a

añla:- -22- [T.] Anlamak.
a. 0338/a, 0684/b, 1930/a, 3683/a,
3958/a
a.- dı 0361/a, 1018/b, 3507/a,
3760/b, 4164/a
a.- ğıl 3406/b
a.- madılar 2040/b
a.- madın 0937/b
a.- mağda 0316/a
a.- masa 2508/b
a.- na 3400/b
a.- rdı 3664/b
a.- rın 4297/b
a.- rsañ 1636/b
a.- yavuz 0140/a
a.- yıcı 2557/b
a.- yu 2131/b

anlar: -50- [T.] Onlar
a. 0374/a, 0530/a, 0732/a, 0870/a,
0988/b, 1354/a, 1377/a, 1885/b,
2137/b, 2138/a, 2241/a, 2306/b,
2546/b, 3636/a, 4433/b, 4491/a
a.+ a 0514/a, 0933/a, 1171/a,
1173/a, 1764/a, 1897/b, 2073/a,
2540/a, 2552/a, 2710/a, 4283/a,
4325/a, 4330/a
a.+ da 0271/a, 0272/a
a.+ dan 0270/a, 0732/b, 0899/b,
1861/b, 3123/a, 3348/a
a.+ ı 0050/b, 1897/a, 2130/a,
2539/a, 2549/a
a.+ laruñ 4618/a
a.+ uñ 1826/a, 1892/b, 1955/a,
2287/b, 3115/a
a.+ uñla 1815/a, 1979/a

añlat:- -7- [T.] Anlatmak.
a. 1319/a
a.- dı 2946/a, 4599/b
a.- dılar 3336/b
a.- mayasın 4041/a
a.- u (hikāyet a.-) 0202/a
a.- ur 3045/b

- ansuz:** -8- [T.] Onsuz, o olmadan.
a. 0017/b, 3155/b, 3537/a, 3586/a,
3665/b, 4603/b, 4623/b
a.+ da 2969/a
- ansuzda:** -1- [T.] Ansızın.
a. 0854/a
- añsuzın:** -2- [T.] Ansızın.
a. 0546/a, 2390/a
- anuç:** -2- [T.] Hazır, mevcut, var.
a. 0604/b, 3634/b
- añul:** -3- [T.] Yavaş, ağır.
a. (a. añul “yavaş yavaş”) 1316/a;
(a. vir-) 4360/b
- anuñ:** -178- [T.] Onun.
a. 0093/a, 0108/a, 0109/a, 0111/b,
0112/b, 0113/a, 0113/b, 0121/a,
0127/a, 0145/b, 0148/b, 0165/b,
0167/b, 0173/a, 0182/a, 0193/a,
0256/a, 0274/b, 0289/b, 0301/b,
0310/a, 0313/a, 0346/b, 0356/a,
0413/a, 0434/b, 0569/a, 0581/a,
0587/a, 0658/a, 0705/b, 0714/b,
0827/a, 0891/a, 0894/a, 0913/b,
0918/a, 0931/b, 0956/a, 0968/a,
1089/a, 1114/b, 1237/a, 1285/b,
1309/b, 1361/a, 1372/a, 1689/b,
1729/b, 1746/a, 1770/a, 1788/a,
1875/b, 1936/a, 2008/b, 2011/b,
2017/b, 2029/b, 2052/a, 2058/a,
2188/b, 2216/a, 2281/b, 2493/a,
2518/a, 2596/a, 2608/b, 2637/a,
2638/a, 2705/a, 2732/b, 2749/b,
2762/a, 2763/b, 2786/b, 2814/b,
2901/b, 2977/a, 3013/b, 3016/a,
3044/a, 3046/a, 3084/a, 3096/b,
3200/a, 3280/a, 3295/a, 3296/a,
3304/b, 3306/a, 3387/a, 3414/a,
3428/b, 3453/b, 3475/a, 3476/a,
3480/b, 3513/a, 3518/b, 3523/a,
3533/a, 3577/a, 3625/b, 3810/a,
3821/a, 3873/b, 3994/a, 4019/b,
4046/a, 4170/b, 4196/b, 4240/b,
4248/a, 4290/b, 4294/a, 4299/a,
4306/a, 4328/b, 4395/b, 4465/a,
4472/b, 4484/b, 4604/b, 4614/a; (a.
gibi) 1206/b, 2080/b, 2161/b,
3599/b, 4076/a
(a. ol-) 0745/a
a.+ çun 0560/a, 0815/b, 1889/a,
1957/b, 2081/a, 2560/a, 2661/a,
2703/a, 2762/b, 2789/a, 3068/a,
3189/a, 3299/a, 3356/a, 3440/a,
3474/b, 3527/a, 3675/a, 3870/a,
4162/a, 4585/a
a.+ dur 0411/b, 0434/a, 0743/b
a.+ ıla 0905/a, 0939/a, 1923/a,
1965/b
a.+ içun 0650/b, 0693/b, 2043/b
a.+ la 0017/a, 0831/a, 0831/b,
0966/b, 1027/a, 1121/b, 2105/a,
2383/b, 3093/b, 3159/a, 3195/b,
3478/b, 3648/b, 3762/a, 3762/b,
4340/b
a.+ van 2855/a
- apar:** -1- [T.] Götürmek, alıp götürmek.
a.- ur 2846/b
- ‘ār:** -6- [Ar.] Utanma, utanç.
‘ā. 0620/a, 1031/b, 1217/b, 2262/a,
3436/b; (‘ā. dut-) 2442/a
- ar:** -1- [T.] Yorulmak, dermansız kalmak.
a.- dı 1799/a
- ara:** -59- [T.] 1. Ara.
a. 4175/b, 4557/b
a.+ da bir 3103/b
a.+ da 0680/b, 1337/b, 1758/b,
1917/b, 2365/b, 2832/b, 2856/b,
2969/b, 3282/a, 3581/a, 4258/b,
4261/b, 4371/b, 4557/a (bu a.)
0043/a
a.+ dan 1225/a, 1261/b, 1780/a,
1953/a, 1967/a, 2314/a, 3511/a,
3602/b, 4149/b, 4180/a, 4593/b,
4665/b
a.+ dasız (bir a.) 1230/b
a.+ sı 2884/a
a.+ sına 2254/b
a.+ sında 0053/a, 4437/a
a.+ ya 1458/a, 2035/a, 2242/b (a.
al-) 3053/a; (bir a.) 3647/b
2. Orta.

a.+ da 0992/b, 1488/b, 1551/b,
1661/b, 2033/b, 2374/b, 3044/b
a.+ dan 1238/a, 1822/a, 1822/b,
2112/b, 2270/a, 4070/b
a.+ ya 0033/a, 0994/a, 1219/b,
1458/b, 1889/b, 2063/a

ara-: -3- [T.] Aramak.

a.- rlarıdı 3118/a, 3118/b
a.- ya 0994/b

‘**Arab**’: -1- [Ar.] Arap ırkıdan olan.

‘A. 4601/b

ārām: -26- [Far.] Durma, dinlenme.

ā. 0460/a, 0534/b, 0584/b, 0692/b,
0935/b, 1016/b, 1117/b, 1760/b,
2483/b, 2689/b, 3156/a, 3156/b,
3318/b, 3537/a; (ā. bul-) 2858/b; (ā.
dut-) 0639/b, 0645/b, 0964/b,
1241/a, 1614/b 1845/a, 2736/b
2580/b; (ā. it-) 1068/b; (ā. ol-)
0013/a

ārāyış: -5- [Far.] Ziyet, süs, bezek.

ā. 4187/a, 4530/a; (ā. eyle-) 4267/a
(ā. vir-) 3464/a
ā.+ lerin 4529/a

art: -6- [T.] Arka taraf, arka.

a.+ inca 3140/b, 3536/a
a.+ ında 2967/a, 3658/b
a.+ ıyla 2310/a

arı: -6- [T.] Temiz, pak.

a. 0006/a, 0093/b, 2421/a, 3429/a,
3646/b
a.+ dur 1964/a

arıt-: -3- [T.] Arıtmak, temizlemek.

a.- am 0669/b
a.- miş 1490/a
a.- sın 2270/b

ark: -1- [T.] Su yolu, kanal.

a. (a. it-) 2998/b

arqa: -10- [T.] 1. Arka, sırt.

a. 4475/a
a.+ ma 0080/b

a.+ mdur 1609/b

a.+ sın 1316/a, 3056/b

a.+ sına 1022/b, 4550/a

a.+ sında 4440/a

a.+ sından 4186/b

2. Destek, dayanak.

a. (a. vir-) 1807/a

arqalu: -1- [T.] Akabinde, sonrasında,
peşinden (?).

a. 4076/b

arqun: -3- [T.] Yavaş, ağır, sakin.

a. 0703/a; (a. arqun “yavaş yavaş”)
3594/a

arquncaq: -2- [T.] Yavaşça, hafifçe,
sessizce.

a. 0703/b, 4589/a

arqunlık: -1- [T.] Yavaşlık, sakinlik.

a.+ da 0703/b

arqunraq: -1- [T.] Daha yavaş.

a. 4082/b

armağan: -4- [T.] Hediye, armağan.

a.+ ı 1405/b, 2295/a

a.+ la 2558/a

a.+ larını 2578/a

arnuq: -1- [T.] Yorulmuş, yorgun,
yorgunluk.

a.+ la 1411/b

arpa: -11- [T.] 1. Arpa.

a. 0019/a, 0020/b, 2622/a, 3394/a

a.+ ca 1556/a

2. Tane.

a. (arpa a.) 0309/a, 0309/b

a.+dur (arpa a.) 4181/b

Arrān: -1- Kafkasya'da Kura ve Aras
nehirleri arasındaki tarihî coğrafi
bölge.

A. 0163/b

arslan/ aşlan/ aslan: -30- [T.] Aslan.

a. 0575/b, 1407/b, 1461/a, 1468/b,
1524/a, 1524/b, 1546/b, 1550/a,
1593/b, 1599/b, 2005/b, 2679/b

- 2728/a, 3921/a, 4026/a, 4073/b; (a. gibi) 1380/a, 1593/a
a.+ a 1464/a
a.+ am 1548/a
a.+ ca 0740/b, 3339/a
a.+ dı 1763/b
a.+ ıla 0298/a, 1396/a
a.+ ları 3886/b
a.+ larından 1403/a
a.+ uñ 1547/a, 1668/b, 3056/b
- ‘arş: -2- [Ar.] 1. İslam inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.
‘a. (‘ a. ol-) 1437/b
2. Taht.
‘a.+ uñ 0108/a
- art-:** -3- [T.] Artmak.
a.- a 3394/a; (a.- a ƙal-) 4653/a
a.- ar 3535/b
- artuƙ:** -35- [T.] 1. Fazla.
a. 1934/b, 2760/a, 2887/a, 2887/b, 3387/a, 4536/a; (a. it-) 0086/a; (a. ol-) 0189/a, 4605/a
a.+ dur 0956/b
a.+ ıdı 1249/a
a.+ ıraƙ 2515/b
a.+ ıdı 2075/b
2. Başka.
a. 0034/b, 0432/b, 0585/a, 0959/b, 1522/b, 1586/a, 1919/b, 2318/a, 2484/a, 2667/b, 3080/a, 3266/a, 3854/a, 3854/b, 3912/b, 4078/a, 4134/a, 4140/b, 4580/a; (a. ol-) 2515/a; (a. ƙıl-) 3019/b
a.+ a 2467/b
- artur-:** -2- [T.] Arttırmak.
a.- ur 3092/b; (ƙayƒu ƙayƒu a.-) 4454/b
- aru:** -21- [T.] Temiz, pak.
a. 0630/a, 0721/b, 0750/a, 0855/a, 1364/a, 1536/a, 1915/a, 2421/a, 2421/b, 2514/a, 3462/b, 3508/b, 3662/a, 3700/a, 3997/a, 4175/a, 4267/a, 4302/b; (a. dut-) 1916/b; (a. degül) 1109/a
- a.+ yıdı 4173/a
- aruƙlıƙ:** -1- [T.] Zayıflık.
a.+ dan 3226/b
- aruluƙ:** -1- [T.] Temizlik, doğruluk.
a. 4175/b
a.+ ına 3642/b
- arusuz:** -1- [T.] Ahlıksız, temiz olmayan, pis, murdar.
a.+ sını 1091/a
- aru:** -1- [T.] Arı.
a. 0630/b
- ‘arz: -6- [Ar.] Yüksek bir makama, anlatma, bildirme, sunma.
‘a. (‘ a. eyle-) 1244/b, 2337/b; (‘ a. it-) 1390/a, 1828/b
‘a.+ a 4635/a (‘ a. ƙıl-) 2195/b
- ärzü:** -5- [Far.] İstek, heves, arzu.
ä. 1582/b, 3606/b
ä.+ nuñ 3917/a
ä.+ sı 0722/a, 1757/a
- as- / aş-:** -8- [T.] Asmak.
a.- a (küpe a.) 3015/b; (a. ko-) 1185/b, 1385/a.
a.- am 2772/b
a.- dı 4392/a
a.- maƙ 1820/a
a.- mışdı 3016/b
a.- tılar 1250/b
- ‘aşā: -1- [Ar.] Değnek, baston.
‘a. 0886/b
- āsān:** -5- [Far.] 1. Kolay.
ā. 1216/a, 2178/b, 2526/b, 2952/a
2. Kolaylaştırmak.
ā. (ā. it-) 2521/a
- āşār:** -2- [Ar.] Kale, burç.
a.+ dan 0333/a
ā.+ ından 3203/b
- aşıl-:** -2- [T.] Asılmak.
a.- mış 0762/a, 4306/b

- aşılı:** -1- [Ar.+T.] Aslı, esası olan, gerçeğe dayanan.
a. 1745/b
- ‘āşī:** -3- [Ar.] İsyân eden, günah işleyen, emre karşı gelen.
‘ā. 2755/b; (‘ā. ol-) 2525/b, 4311/b
- āsītān/ āstān:** -3- [Far.] Eşik.
ā.+ ı 0178/b, 2886/b, 4677/b
- aşl:** -10- [Ar.] Temel, esas.
a.+ ı 1103/a, 1124/a, 1276/a, 1791/b, 1817/a
a.+ ına 1174/b
a.+ ndan 1227/a, 1230/a
a.+ ını 578/a
a.+ usına 1837/a
- aşlā:** -2- [Ar.] Hiçbir vakit, hiçbir zaman.
a. 1020/a, 2371/a
- aşlar:** -1- Aslar, İskandinav mitolojisinde ve hatta Cermen mitolojisinde hükümler Tanrı soylarının adıdır. İskandinav mitolojisinde Aesir olarak karşımıza çıkar (?).
a. + ıdı 1839/a
- ‘aşrī:** -1- [Ar.] İçinde bulunulan zamânın en son yeniliklerine, fikirlerine, gereklerine ve zevkine uygun, çağdaş, modern
‘a. 0166/b
- aşşı:** -21- [T.] Fayda, kar.
a. 0616/b, 1025/b, 1132/a, 1258/a, 1807/b, 2012/b, 2393/b, 2405/a, 2756/b, 3364/b, 3928/b, 4003/b, 4606/b; (a. it-) 1186/a; (a. kı1-) 3481/a; (a. ol-) 0036/b; (a. um-) 1189/a, 1189/b
a.+ lar 2498/b
a.+ yı 1625/b
a.+ yla 2424/b
- aşşılı:** -1- [T.] Faydalı, karlı.
a. 3725/a
- aşşısuz:** -2- [T.] Faydasız
- a. 1729/a, 1842/b
- āsumān:** -2- [Far.] Gök, gökyüzü, sema, felek.
ā.+ ı 1428/a
ā.+ uñ 0307/a
- aş:** -6- [T.] Yemek.
a. 0475/b, 1760/b (a. bişür-) 3742/b; (a. yi-) 2353/a
a.+ a 1972/b, 2900/b
- aş-:** -1- [T.] Aşmak.
a.- dı 0700/a
- aşağa/ aşı:** -5- [T.] Aşağı.
a. 0580/a, 1697/b, 1722/a, 1782/b, 3118/a
- ‘āşık:** -27- [Ar.] Aşık, vurgun, tutgun.
‘ā. 0586/a, 1347/a, 1477/a, 2827/a, 3126/b, 3381/a, 3474/a, 3480/b, 3872/a, 4149/a, 4249/b; (‘ā. ol-) 0436/b, 0443/b, 3150/b, 3151/a, 3196/a, 3378/a; (‘ā. it-) 3163/b; (‘ā. degüldür) 2884/b
‘ā.+ a 4531/b
‘ā.+ ı 3470/b
‘ā.+ lar 1621/b
‘ā.+ ları 3890/b, 3923/b
‘ā.+ larıçun 0516/a
‘ā.+ laruñ 1441/b
‘ā.+ uñ 0013/a
- ‘āşık-bāzī:** -1- [Ar.+Far.] Aşk oyunu, sever görünmek.
‘ā (‘ā. ol-) 1370/b
- ‘āşık-nüvāz:** -1- [Ar.+Far.] Aşığın gönlünü hoş eden.
‘ā+ ı 1444/a
- āşikārā/ āşikāra/ āşikāre:** -17- [Far.] 1. Açık, meydanda, gözle görülebilen, belli, ayan, vazih, bariz.
ā. 0175/b, 0552/b, 1101/b, 1172/b, 2137/b, 2555/a, 2583/b, 2782/b, 3189/b, 4085/a, 4175/b, 4182/a, 4384/a

2. Meydana çıkarmak, belli etmek,
ortaya koymak.
ā. (ā. ol-) 0138/b, 1776/a, 2081/b;
(ā. kıl-) 2523/b

āşinā: -1- [Far.] Bildik, tanıdık, bilen,
tanıyan.
ā.+ yı 4573/a

aşkar: -1- [Ar.] Kızıl saçlı adam.
a. 4291/a

aşla-: -2- [T.] Aşı yapmak, aşlamak.
a.- dı 1542/b
a.- yalum 2923/b

āşüfte: -1- [Far.] Düşkün.
ā. (ā ol-) 3068/a

at: -76- [T.] At.
a. 0171/a, 0322/a, 0338/a, 0393/a,
0704/b, 0844/a, 0946/a, 1720/b,
2053/a, 2057/a, 2063/b, 2077/a,
2339/b, 2340/b, 2471/a, 2765/b,
3064/b, 4189/a; (a. dep-) 1383/a;
(a. sür-) 2083/a
a.+ a 0328/b, 0995/a, 1017/b,
1175/a, 1322/a, 1599/a, 1975/b,
2123/b, 2146/b, 2161/a, 2226/a,
2253/a, 2256/b, 3289/a, 3291/b,
3322/b
a.+ dan 2327/b, 3381/b
a.+ ı 0345/a, 0435/a, 0594/a,
0698/b, 0703/a, 0874/a, 1075/a,
1110/b, 1168/b, 2100/b, 2816/b,
2961/a, 3379/b, 3380/a; (a. sür-)
2102/a
a.+ ıla 2225/b, 3382/a
a.+ in 2236/b, 3905/a; (a. sür-)
0986/a
a.+ ina 4426/b
a.+ indan 2257/a
a.+ mı 0348/a, 3978/a, 3980/a; (a.
sür-) 1039/a, 4035/a
a.+ lar 1754/b, 2235/a; (a. çap-)
1393/a
a.+ lara 0699/b, 2723/a
a.+ larına 2638/b
a.+ larumuz 1833/b
a.+ laruñ 1598/b

a.+ uñ 0392/a, 1115/b, 4474/a

at-: -20- [T.] 1. Atmak, fırlatmak.
a.- a 0368/b, 0984/a; (oğ a.) 1322/b
a.- an (kesek a.) 3549/b
a.- ardı 4256/a
a.- arıdı 3559/b
a.- ıcı (ok a.) 1349/a
a.- dı 0334/b, 1113/a, 2308/a
a.- duñuz (ok a.) 1159/b
a.- mağ 2891/a (oğ a.) 1007/a
a.- mağda (oğ a.) 1382/b
a.- maz 4305/a
a.- mış (başdan a.) 0773/a
a.- tı 3441/b
2. Önem vermemek, önemsiz görüp
dikkate almamak, üzerinde
durmamak.
a.- dı (yabana a.) 2390/b
a.- dıladı (yabana a.) 1477/b
3. Adım atmak, yürümek.
a.- dımsa (adım a.) 3876/a

ata: -28- [T.] Baba.
a. 0284/a, 0368/a, 0893/a, 2161/b,
2440/b, 2723/b, 4487/a
a.+ dan 1964/b
a.+ larum 4617/b
a.+ larumuz 1835/a, 1839/a
a.+ larumuza 1159/a
a.+ m 1046/a, 1963/b, 2492/b
a.+ muñ 2324/a
a.+ muz 2440/a
a.+ ñ 0388/b, 1088/a, 1731/a
a.+ ñdan 1683/a
a.+ nuñdan 0913/a
a.+ sı bigi 1865/b
a.+ sı 0361/b, 0376/b, 1965/a
a.+ sıdı 2573/b
a.+ yıla 1177/a

‘atā: -1- [Ar.] Cömertçe verme, ihsan,
bağış.
‘a.+ dur 0625/a

āteş-hāne: -1- [Far.] Ateşe tapanların ibâdet
yeri, Mecûsî tapınağı, âteşgede.
ā. 4640/a

atıg: -1- [?] Çabuk davranabilen, çevik.

- a. 3433/b
- aṭlas:** -16- [Ar.] İpekli kumaş.
a. 0156/a, 0600/b, 0624/b, 0715/a, 0996/a, 1667/b, 2064/a, 2470/a, 2933/a, 3766/a, 3776/b, 3777/a, 3815/a
a.+ ı 2066/b
a.+ la 2706/a
a.+ larından 0646/a
- atlu:** -27- [T.] Atlı.
a. 0905/a, 0976/a, 1005/a, 1029/b, 1756/b, 1827/a, 1829/a, 1857/a, 2046/b, 2048/a, 2129/a, 2228/a, 2230/a, 2250/a, 2293/a, 4022/a, 4351/a, 4420/a, 4443/b
a.+ dur 4608/b
a.+ lar 0961/b, 2316/a
a.+ ya 1017/b, 2057/b, 2131/b
a.+ yı 0908/a, 2109/b
a.+ yıla 2322/b
- av:** -21- [T.] Evcil olmayan hayvanları yakalama ve vurma işi.
a. 1348/a, 1403/a, 1529/b, 2482/a, 2845/a, 3743/b, 3746/a, 3747/a; (ā. düşür-) 0329/a
a.+ a 0689/a, 3730/a, 3744/a, 3746/b
a.+ da 2580/a, 2845/a
a.+ dan 1405/b, 3742/b
a.+ ı 1408/a, 1413/b
a.+ larıdı 1345/a
a.+ um 4496/b
- avadan:** -1- [Far.] Alet, edevat takımı.
a. 0712/b
- āvāre:** -7- [Far.] Dağınık, perişan.
ā. (ā kııl-) 0871/a, 1710/a, 3848/a; (ā. ol-) 1267/a, 3197/a 4036/b,
ā.+ yiken 1680/a
- āvāz:** -21- [Far.] Ses, seda, avaz.
ā. 0557/b, 1160/b, 1492/a, 2033/a, 3685/b, 4039/b, 4154/a, 4323/b, 4373/b; (ā.- ı şīrīn) 2970/b; (hoş- ā) 4076/a,
ā.+ ı 2242/a; (ā. işit-) 4378/a
- ā.+ ıla 4082/b, 4085/b, 4102/a, 4555/a
ā.+ ın 4147/a, 4328/a; (ā. işit-) 4571/b
ā.+ uñ (ā. işit-) 4114/b
- āvāze:** -1- [Far.] Şöhret, ün.
ā (ā. ol- ünlenmek-) 3853/b
- avcı:** -2- [T.] Avı kendine iş edinen kimse.
a. 1348/a, 1408/b
- avıçğa:** -1- [T.] İhtiyar.
a. 1738/b
- avın-:** -1- [T.] Avunmak.
a.- mağıçun 1345/a
- avit-:** -4- [T.] Avutmak.
a.- am 1032/a
a.- dı 2332/b
a.- u 1346/b
a.- ur 1807/a
- avla-:** -10- [T.] Avlamak.
a.- dı 3745/a
a.- mağa 1348/b, 2788/a
a.- mış 1407/b
a.- mışsın 1584/b
a.- rdı 3746/a
a.- riken 1406/b
a.- rsın 1140/b
a.- yasın 3827/b
a.- yurağ 3747/b
- ‘avrat:** -20- [Ar.] Kadın, zevce, eş.
‘a. 1309/a, 1367/b, 1989/a, 2019/b, 2031/a, 2032/a 2332/a, 2763/a, 2764/a, 2765/b, 2767/b, 3197/b
‘a.+ a 2323/a
‘a.+ da 2766/b, 2767/a
‘a.+ dur 3992/b, 4005/a
‘a.+ ı 1644/a, 2030/a
‘a.+ uñ 0324/a
- avuç:** -5- [T.] Avuç.
a. 0866/b, 1310/b, 3516/b
a.+ da 1442/b
a.+ dan 0868/b
- ay [I]:** -108- [T.] Ay, gökteki ay.

a. 0017/b, 0293/a, 0391/a, 0430/a, 0499/a, 0515/b, 0602/b, 0677/b, 0698/a, 0704/a, 0816/a, 0834/b, 0848/b, 1414/a, 1424/a, 1529/a, 1539/b, 1573/b, 1724/a, 1741/a, 1741/b, 1850/b, 1920/b, 1995/a, 2039/b, 2283/a, 2283/b, 2399/a, 2410/b, 2517/b, 2619/a, 2745/a, 2760/a, 3104/a, 3160/b, 3310/a, 3352/a, 3484/a, 3510/a, 4108/a, 4108/b, 4140/a, 4148/a, 4156/b, 4161/b, 4163/b, 4169/b, 4178/a, 4191/a, 4379/a, 4562/a; (hüsn-i a. ol-) 1544/b; (a. bigi) 0429/b; (a. gibi) 3768/a
a.+ a 0708/b, 0845/a, 1281/a, 1353/b, 1385/a, 2104/b, 3016/b, 3076/b, 3412/a, 3800/a, 4023/b, 4198/b; (a. ir-) 2233/b; (a. irüş-) 0579/b; (başı a. iriş-) 2052/a
a.+ da 0469/b, 1484/a, 1484/b
a.+ dan 1573/a, 2941/b, 3088/a, 3824/a, 4021/b, 4244/a, 4505/a
a.+ ı 0279/a, 0848/b, 1353/a, 1458/b, 1530/b, 1740/a, 1743/b, 2000/a, 2059/a, 2235/b, 2725/b, 2779/a, 3312/a, 3809/a, 4237/b, 4243/b, 4557/b (a. gibi) 4527/b
a.+ ıla 2355/a, 4204/b
a.+ ısa 1366/a
a.+ sız 0691/b
a.+ um 3222/a, 3422/b
a.+ uñ 0111/a, 0416/b, 1484/b, 1486/b, 3469/a

ay [III]: -20- [T.] Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.

a. 1268/b, 1277/b, 2070/a, 2998/a, 3059/b, 3395/a, 3458/a, 3510/b, 3530/b, 3712/b, 4265/b, 4591/a
a.+ a 3076/a
a.+ da 3006/b
a.+ dan 3511/a
a.+ ı 3505/a, 4534/a, 4534/b, 4679/a
a.+ um 3336/a

ay-: -1- [T.] Bayılma, sarhoşluk, uyku durumu gibi bir durumdan kurtulup kendine gelmek, ayılmak.

a. 0085/a

āyā: -2- [Far.] Acaba, şüphe ve tereddüt bildiren ünlem.
ā. 3886/a

ayak: -72- [T.] Ayak.

a. 0551/b, 0674/b, 2381/b, 2535/b, 3085/b, 3787/b, 3980/a, 4451/b, 4493/a; (a. akså) 2879/b
a.+ a 0486/b, 2030/a, 3096/b, 4110/a, 4159/b, 4346/b; (a. dek) 1320/b, 4189/a
a.+ da 1116/b, 1675/b, 3956/b
a.+ dan 3030/b, 3391/b, 3769/b
a.+ ı 1271/a, 3025/a, 3995/a, 4103/b, 4170/b, 4252/a, 4447/a
a.+ ıla 2846/b, 3007/b
a.+ ın 0794/a, 2159/a, 2160/a, 2498/a, 3054/b, 3681/b, 3828/b
a.+ ın (a. bağla- “durdurmak”) 0437/b; (a. dur- “hareket edememek”) 0362/b, 0794/b, 0892/b, 4463/a
a.+ ına 0566/b, 3020/b, 3157/b, 4142/a, 4157/b, 4207/b
a.+ ında 0309/a, 4158/b, 4446/a, 4486/b
a.+ ını 0044/a, 3208/a
a.+ ıyla 2675/a
a.+ ları 3095/b
a.+ tan 0445/b, 0831/a
a.+ um (a. bağla-) 0738/a
a.+ um 1270/b, 3273/a
a.+ umı 1302/a, 2649/b
a.+ uñ 1632/b, 2156/a, 2390/a, 4113/b
a.+ una 3324/b
a.+ uñda 3677/b

ayaklı: -3- [T.] Ayaklı.

a. 2470/b, 3792/b; (a. ol-) 3954/b

a’yān: -1- [Ar.] Bir şehrin ileri gelenleri, eşraf.

a. (a.- ı leşker) 0137/a

‘ayān: -8- [Ar.] Belli, açık, meydanda.

‘a. (‘a. kı1-) 0153/a, 0202/a, 0599/b, 1744/b

‘a.+ am 1537/a
‘a.+ dı 1100/a
‘a.+ dur 0904/a, 3615/a

Ayaz: -2- Gazneli Mahmut’un, akıllı ve sadık olduğu için çok inandığı adamlardan biri.
A. 0207/b
A.+ a 0104/a

‘ayb: -14- [Ar.] Utanılacak hal ve davranış, kusur.
‘a (‘a. ol-) 0962/a, 1058/a
‘a.+ dan 3628/a
‘a.+ ı 0431/b, 3580/a
‘a.+ ıla 4129/a
‘a.+ ın 3626/a
‘a.+ ını 3626/b
‘a.+ umı 3627/a, 3932/b
‘a.+ umıla 4130/a
‘a.+ uñ 3615/a
‘a.+ uñı 1128/a, 3932/a

aydın: -17- [T.] 1. Aydın, ışıklı, parlak.
a. 0262/b, 1486/a, 1800/a, 2567/b, 3240/b, 4587/a; (a. ey-) 0007/a; (a. it-) 3891/a; (a. kıl-) 1295/b, 2100/a, 4390/a; (a. ol-) 0242/b, 1573/a, 3016/a
a.+ ırağ 0285/a
2. Aydınlık.
a.+ da 1574/a, 4060/a

Aydın: -2- Gazi Mehmed Beg Bin Aydın.
A. 0242/a, 2931/b

aydımlar: -1- [T.] Aydınlar.
a.+ uñ 0128/a

aydınlık: -2- [T.] Aydınlık.
a.+ ı 1083/b, 1486/b

âyet: -3- [Ar.] Kuran’ın herhangi bir cümlesi, ayet.
â. 0317/a
â.+ çün 3699/b
â.+ iyçün 3700/b

aygır: -1- [T.] Damızlık erkek at.

a.+ a 0478/a

ayı/ ayu: -2- [T.] Ayı.
a. 0805/b, 3331/b

ayık: -12- [T.] Sarhoşluğu veya baygınlığı geçmiş olan,aklı başında.
a. 0914/a, 0914/b, 1485/a, 1615/b, 2069/a, 3040/a, 3445/a, 3867/a; (a. ol-) 2550/b
a.+ lar 4232/b
a.+ lara 1705/b, 3397/a

ayıklık: -1- [T.] Ayıklık.
a. 1616/a

ayıl-: -4- [T.] Ayılmak.
a.- a 0705/a, 2783/a, 3281/b
a.- dı 3309/a

ayır-/ ayur-: -5- [T.] Ayırmak.
a.- a 2761/a
a.- aydum 0893/b
a.- dı 0340/b, 2415/a, 2684/b, 4505/a

âyin: -6- [Far.] Dinî tören,merasim.
â. 2193/b, 3558/b, 3833/a, 4219/a, 4531/b
â.+ in 4042/a

âyine: -1- [Far.] Ayna.
â. 2072/b

ayrıl-/ ayrul-: -5- [T.] Ayrılmak.
a.- ınca 2284/b
a.- ubilürdi 3045/a
a.- ur 4107/b
a.- up 2692/b, 4107/a

ayru: -17- [T.] Ayrı.
a. 0064/b, 0815/b, 2661/a, 2749/a, 2809/a, 3027/a, 3126/b, 3652/a; (a. düş-) 3419/a; (a. dut-) 1044/b; (a. kal-) 3067/a; (a. ol-) 0723/a, 0890/b, 0891/b, 3946/a, 4591/b
a.+ dur 1024/b

ayruk: -39- [T.] 1. Başka.
a. 0528/b, 0572/b, 0619/b, 1359/b, 1659/a, 1659/b, 1826/b, 2036/b,

- 2132/b; (a. aç-) 2591/a; (a. ol-) 3050/b
a.+ a 2687/a, 3099/b, 4347/a, 3068/b, 3169/b, 3291/b, 3562/b, 3868/a, 3875/a, 4216/a, 4581/a
a.+ dur 3638/b
a.+ lar 1683/b
2. Bundan sonra,artık.
a. 0454/a, 0654/a, 1023/b, 1070/b, 1735/b, 1860/b, 2199/b, 2642/b, 2866/b, 3067/b, 3175/b, 4439/b, 4441/b, 4580/b
- ayruksı-:** -2- [T.] Başkalaşmak, başka türlü olmak, tagayyür etmek, değişmek.
a.- rsa 1743/a
a.- dı 0419/b
- ayruksı:** -3- [T.] Başka, başka türlü.
a. 3676/b, 3746/b, 4370/b
- ayruluk:** -9- [T.] Ayrılık.
a. 3073/b, 3232/b
a.+ dan 1653/b, 2830/b
a.+ danıdı 2361/b
a.+ ina 3024/a
a.+ ından 3167/b
a.+ um 4094/b
a.+ uñdan 3352/a
- ‘**ayş:** -4- [Ar.] Yaşama, yiyip içme, zevk ve sefa.
‘a. 1420/a, 4051/a; (‘a. u düğün kıl-) 1419/b; (‘a. it-) 4176/a
- ayva:** -2- [T.] Ayva.
a. 0415/b, 2657/b
- ‘**ayyār:** -2- [Ar.] Yiğit.
‘a. 2933/a, 4157/a
- az:** -31- [T.] Az.
a. 0314/b, 0684/b, 1054/b, 1276/b, 1559/a, 1744/b, 1849/a, 1880/b, 2033/b, 2108/a, 2246/b, 2433/b, 2434/a, 2970/a, 3266/b, 3546/a, 3787/a, 3887/b, 3966/b, 4670/b; (a. az) 0537/b; (a. eyit-) 1570/b; (a. ol-) 1998/b
a.+ a 0640/a, 1773/b
- a.+ dan 3087/a
a.+ dum 0570/a
a.+ ın 2900/a
- az-:** -8- [T.] Azmak.
a.- an 4321/a
a.- ardı (yoldan a. “yoldan çıkmak”)1503/b
a.+ ar 0265/b
a.- arsa (göñülüñ a.)1751/a
a.- dı 1795/b; (yoldan a.) 4313/b
a.- ıcı 1800/a
a.- mışlara 2269/b
- a‘zā:** -3- [Ar.] Organlar, uzuvlar.
a.+ dan 2903/b
a.+ ñ 1633/a
a.+ sı 0519/b
- ‘**azāb:** -1- [Ar.] Ceza, işkence.
‘a. (‘a. eyle- “işkence etmek”) 3936/a
- āzād:** -42- [Far.] Kurtulmuş, serbest olan, hür.
ā. 0106/b, 0112/b, 0510/b, 1384/b, 2115/b, 2304/b, 2848/b, 2956/a, 4069/b, 4162/b; (serv-i ā.) 0292/b, 0693/a, 1532/a, 3813/a, 4146/a, 4229/a; (ā. eyle-) 1652/b; (ā. kıl-) 0032/a, 0596/a, 1302/a, 1304/b, 1939/b, 2177/b, 3129/a, 4363/a; (ā. ol-) 1155/a, 1761/b, 2006/a, 2017/a, 2343/b, 2452/b, 2732/b, 2770/b, 3275/b, 3438/b, 4008/a, 4456/b, 4562/b, 4628/b, 4648/b; (ā. olubil-) 3904/a; (ā. degül) 0857/b
- āzādī:** -1- [Far.] Azatlık, hür olma, serbestlik.
ā.+ yiçündür 1641/b
- a‘zām:** -2- [Ar.] Büyük, yüce, ulu.
a. (sultān-ı a.) 4668/a; (şāhınşāh-ı a.) 0261/a
- āzār:** -2- [Far.] İncitme, kırılma.
ā. 4326/a; (ā. ol-) 2349/b
- azdur-:** -1- [T.] Azdırmak.

a.- dı 1023/a

Āzerbāygān: -1- Azerbaycan.
Ā.+ a 2118/a, 2221/a

Āzer-güşesb: -7- Hürmüz'ün veziridir
(Azergeşesb).
Ā. 0665/b, 0736/a, 0746/a, 0751/a,
0758/a, 0988/a
Ā.+ üñ 0668/a

āzer-māh: -1- [Far.] Mart ayı.
ā.+ uñ 4681/a

azğunlık: -1- [T.] Azgınlık.
a.+ um 1639/b

azık: -1- [T.] Yolculuk sırasında veya
dışarıda çalışırken yenmek üzere
hazırlanan yiyecek.
a. 2278/b

azın: -6- [T.] Biraz, hafifçe.
a. (a. azın “hafif hafif”) 3559/a,
4147/b, 4250/b

azıt: -3- [T.] Azıtmak.
a.- asın 2640/b
a.- duğını 0807/a
a.- ur 1182/b

‘azımet: -1- [Ar.] Gitme, gidiş, yola çıkma.
‘a. (‘a kııl-) 2096/b

‘azız: -2- [Ar.] Yüce, kıymetli, değerli.
‘a. (‘a. görün-) 0456/a
‘a.+ idi 0610/a

‘azm: -23- [Ar.] 1. Gitme, gidiş, yola
çıkma.
‘a. (‘a. eyle-) 0705/b, 3730/a; (‘a.
it-) 0746/b, 1105/b, 1334/a, 1355/b,
1454/a, 2214/a, 3761/b, 4180/b,
4389/b; (‘a. it-) 0753/b 0805/a,
1707/a, 1716/b, 4017/a, 4044/b;
(‘a. kııl- sefere çıkmak-) 0504/b,
2655/b
2. Kasıt, niyet, karar verme.
‘a. (‘a. it-) 0813/a, 2181/a, 2790/a
‘a.+ iyidi 0848/a

B

Bābil: -1- Babil.

B.+ de 3928/b

bābuy: -1- [T.] Yaşlı Hıristiyan veya Müslüman kadın, kocakarı.

b. (b.- ı İrmenî) 1232/a

bāc: -2- [Far.] Vergi, harç.

b. 4280/a

b.+ ını 1961/a

baça: -3- [Far.] Baca.

b.+ dan 4506/a

b.+ ñdan 4005/b

b.+ ya 4501/b

bādām/ bādām: -5- [Far.] Badem (Sevgilinin güzel gözü).

b. 3318/a, 4257/b

b.+ ıdı 1559/a

b.+ ı 2384/a

b.+ um 4135/b

bāğ: -40- [Far.] Büyük bahçe, bağ, bostan.

b. 0330/b, 0729/b, 0769/a, 1409/a, 1446/b, 2149/b, 4391/a; (b.-ı ħurrem ol-) 0714/b; (b. ol-) 4425/b

b.+ a 0323/a, 0690/a, 1409/b, 1434/a, 2867/a, 4140/b, 4389/b

b.+ da 0804/b, 1519/b

b.+ dadur 4415/a

b.+ ı 0339/b, 0777/a, 3821/b, 4059/a, 4390/a

b.+ ıdı 0777/a

b.+ ın 3608/b

b.+ ina 0099/a, 0420/b

b.+ ından 0344/b, 1653/a, 3541/a

b.+ inuñ 0097/b, 0151/b

b.+ um 4133/a

b.+ umda 4534/b

b.+ umsin 3222/b

b.+ uñ 0799/b, 2867/b, 4399/a

b.+ uñdan 3488/b

bağ: -13- [T.] Bağ, ip, sicim.

b. 1675/b, 3370/b, 3419/b

b.+ a 3839/a

b.+ dan 1302/a, 1304/b, 4008/a

b.+ ı 3821/a, 3879/b

b.+ ıla 1271/a

b.+ ını 1687/a, 4088/b; (ğuşsa b. ur-) 4035/b

bağa: -1- [T.] Kaplumbağa.

b.+ dan 3996/b

bāgbān: -4- [Far.] Bahçıvan, bağcı.

b. 4404/a

b.+ a 4413/a

b.+ ı 4399/a

b.+ ina 4402/a

bāğçe: -3- [Far.] Bahçe.

b. 0729/b, 2149/b

b.+ sinde 0248/b

Bağdād: -3- Bağdat.

B. 0888/a

b.+ a 0662/a

b.+ dan 3540/b

bağır: -24- [T.] Ciğer, göğüs, sine.

b.+ da 2978/b

b.+ ı 0802/b, 0991/b, 2811/b, 3211/b, 3308/b, 3509/b, 3697/b, 3979/a, 4461/b; (b. yak-) 3441/a

b.+ ın 2608/b

b.+ ina 4504/a; (b. taş baş-) 3303/b

b.+ ından 2724/a

b.+ ını 0749/b, 4503/a; (b. yağ-) 3450/a

b.+ inuñ 4508/b, 4568/b

b.+ um 0563/a

b.+ uma 2684/a

b.+ umı 3855/b, 3994/b

bağırılı: -1- [T.] Bağırılı.

b. 3297/a

bağışla: -21- [T.] Bağışlamak.

b. 0367/b, 1936/a, 2259/b

b.- dı 0757/a, 1993/a

b.- dum 0756/b

b.- mağa 2738/a, 4670/a

b.- r 3516/b, 3843/b, 4670/b, 4671/b

b.- rdı (cān b.) 0254/b

b.- rsa (suçuñuz b.) 2696/a

b.- rsın 0059/b; (cān b.) 2650/b

b.- sa 0753/a
b.- ya 0580/a
b.- yam 0843/a
b.- yandur (suçı b.) 3999/b
b.- yasın 1940/a

bağışlayıcı: -1- [T.] Bağışlayıcı, affedici.
b. 1123/a

bağla-: -62- [T.] 1. Bağlamak.
b. 3345/b, (ayaķum b.) 0738/a
b.- dı 0594/a, 0594/b, 0733/b,
0874/b, 2257/b, 3198/a, 4048/a,
4567/a; (baş b. "niyet etmek")
2315/a (bezek b.) 3800/a; (ķuşaķ
b.) 3192/b
b.- dılar 1448/a, 2164/a, 3681/a;
(ķuşaķ b.) 1426/b
b.- duñ 3718/a
b.- maķ 1566/b
b.- miş (ayaķın b.) 0437/b
b.- p 2498/a
b.- r 2368/b
b.- rsa 1667/b
b.- rısañ 1627/b
b.- sa 3034/a
b.- yalar 1627/b, 3764/a
b.- yam 2785/b
b.- yu (b. dur-) 1504/a
b.- yuban (ķuşaķ b.) 3566/b
b.- yup 3002/a
2. Yükleme, hamletmek.
b.- (bilüñ b.) 3186/a
b.- dı (bile b.) 0597/a; (bilin b.)
0385/a, 0504/b, 4566/a
b.- dılar (bil b.) 2231/a
b.- mişvan (bil b.) 1291/b
b.- pdur (bilin b.) 3498/b
b.- yam (bil b.) 0655/b
b.- yavan (bil b.) 2536/a
b.- yuban (bilin b.) 2967/b, 4054/b
3. Gönül bağlamak, sevmek.
b.- dı (gönül b.) 0675/a, 1167/a
b.- dıysa (gönül b.) 3584/a
b.- mağa (gönül b.) 1895/a
b.- mağıl (gönül b.) 2768/a
b.- ya (gönül b.) 1362/b
b.- yup (gönül b.) 4175/a
4. Kapatmak, izin vermemek,
engellemek.

b.- dılar. (bārgāhı b.) 4067/a;
(ķapusın b.) 4578/b.
b.- duğum (ķapu b.) 3830/a
b.- duñ (ķapuñı b.) 4005/a
b.- yıcılar (raşad b.) 4184/a
b.- mağun (ķapuyı b.) 3817/a
b.- mazlar (ķapu b.) 3826/b
b.- miş (ķapu b.) 3838/b
b.- r (ķapuyı b.) 3780/b
b.- yıcıvan (‘ āķılları b.) 3890/a
5. Gözünü kör etmek, gözünü
bağlamak.
b.- masun (gözün b.) 2219/b
6. Saf tutmak.
b.- dılar (şaf b.) 1412/b

bağlan-: -4- [T.] Bağlanmak.
b.- dı 3740/a; (bilik b.) 1322/b
b.- madın (elüñ b.) 2711/a
b.- miş (ķuşaķ b.) 3738/a

bağlu: -8- [T.] Bağlanmış, bağlı.
b. 0991/a, 1268/a, 2847/b, 3778/a,
3783/b, 4019/a; (b. ķal-) 4451/b
b.+ dur 0435/a

bağluluk: -1- [T.] Bağlılık.
b. 4124/a

bahā: -11- [Far.] Kıymet, değer, karşılık.
b. 3425/b, 3560/b, 4406/b, 4408/a;
(b. vir-) 2641/b
b.+ dur 3124/b
b.+ mı 4130/b
b.+ sı 1540/b
b.+ sın 2287/b, 3092/b
b.+ sın 4405/b

bahādur: -8- [Far.] Cesur, yiğit, kahraman.
b. 0260/a, 0905/b, 1030/a
b.+ lar 0260/b, 3735/b, 3740/b
b.+ lara 1016/a
b.+ larıla 2123/a

bahālu: -2- [Far.+T.] Pahalı.
b. 1252/b, 2210/b

bahāne: -5- [Far.] Vesile, sebep, bahane.
b. 0687/b, 1980/a, 2111/a; (b. ol-)
3351/a, 3357/a

bahār: -3- [Far.] 1. Bahar mevsimi.

b.+ ı 1572/a, 2844/a

2. Meyve ağaçlarının bahar mevsiminde açan çiçekleri.

b.+ ı 1442/a

bahāsuz: -1- [Far.+T.] Kıymetsiz, değersiz.

b. 0490/a

baḥr: -2- [Ar.] Deniz, derya.

b.+ ı 0258/b

b.+ ında 0312/a

baḥş: -1- [Far.] Verme, harcama.

b.+ ı 4382/a

baḥt: -62- [Far.] Kader, baht, talih.

b. 0189/b, 0273/a, 0742/b, 0810/b, 0971/a, 1097/b, 1149/a, 1260/a, 1275/b, 1572/b, 1937/a, 2358/a, 2483/b, 2714/a, 3154/a, 3839/b, 4088/a, 4098/b, 4132/b, 4469/a; (çübîn-i b.) 1245/a; (şāḥib-i b.) 1781/a; (b. u yāri kıl-) 3956/a; (b. ol-) 2625/b, 3822/b

b.+ a 0858/b, 1069/b, 1782/b; (b. ir-) 1272/b, 4253/b

b.+ ı 0283/a, 0841/b, 0878/b, 1103/a, 1249/a, 1526/a, 1924/a, 3077/b, 3879/b, 3930/a, 4619/b

b.+ ıla 0275/b, 3998/b, 4185/a, 4665/a

b.+ ına 2388/a

b.+ ından 4507/b

b.+ ınıñ 1743/b

b.+ ulu 2576/b

b.+ um açdı 3321/a

b.+ um 1074/a, 1709/a, 4619/a

b.+ umda 3883/a

b.+ umı 4092/b

b.+ umıla 3230/b

b.+ umuñ 3930/a

b.+ uñ 2642/b, 4057/b, 4470/b

b.+ uñda 4058/a

b.+ unuñ 3107/b

baḥtiyār: -1- [Far.] Talihli, mesut, mutlu.

b. (b. ol-) 1941/a

baḥtlu/ baḥtulu: -4- [Far.+T.] Bahtli.

b. 0283/a, 0358/b, 0380/b, 1059/b

baḥ: -44- [T.] Bakmak.

b. 0492/b, 1017/b, 2131/b, 3663/a
b.- a 0324/a, 2828/b; (açup b.) 3529/b

b.- ar 3417/b

b.- ardı 1405/a, 2148/a, 2237/b, 3214/a

b.- ariken 2671/b, 3806/b

b.- arlardı 2241/b

b.- arsa 2753/a

b.- dı 0520/a, 1354/a, 2296/a, 3809/a

b.- dılar 1868/a, 2240/b

b.- duḡça 0522/a

b.- ma 0047/b, 0193/a

b.- maḡıl 4084/a

b.- maḡ 1027/b

b.- maḡla 1565/a

b.- maya 2753/a, 2828/a, 2828/b, 4043/b

b.- maz (yüzine b.) 2370/b

b.- sa 1455/b, 3049/a

b.- uban 2094/b, 2256/a

b.- up 0701/a, 1360/a, 1541/a, 1563/a, 1730/a, 2128/b, 2238/a

baḡça: -1- [Far.] Bahçe.

b.+ da 4397/a

baḡır: -2- [T.] Bakır.

b. 0490/b, 0984/b

baḡış: -3- [T.] Bakış.

b.+ a 0415/a

b.+ da 0433/a

b.+ ından 0296/a

baḡışlu: -1- [T.] Bakışlı.

b. 0575/b

bāḡī: -4- [Ar.] 1. Ebedi, sonsuz, geçici olmayan.

b. (b. dur-) 2914/a; (b. ol-) 3538/a

2. Kalan, artan, öteki, diğer.

b. (b. ḡo-) 0536/b, 3759/b

bal: -16- [T.] Bal.

b. 1451/b, 1476/a, 1536/a, 2826/b,
3018/a, 3608/a, 4268/b
b.+ a 3783/a, 3882/b
b.+ ı 0630/b, 2421/a, 2421/b,
3495/b
b.+ ıla 3652/b
b.+ ın 3583/b, 3606/b
b.+ ını 3943/a

bālā: -1- [Far.] Yüksek, yüce.
b. (serv-i b.) 3666/a

balçık: -8- [T.] Çamur, balçık.
b. 2651/b; (b. gibi) 3303/a
b.+ a 3025/a
b.+ da 3095/b
b.+ ını 2652/a, 2653/a
b.+ umı 0076/a
b.+ umuz 0026/a

balçıklı: -1- [T.] Balçıklı.
b. 4493/a

balık: -11- [T.] Balık.
b. 0114/b, 0602/b, 2005/b, 2355/a,
2975/b, 4254/b; (b. gibi) 4107/b
b.+ a 2949/b; (b. dek) 1097/b
b.+ dan 2451/b, 4208/b

bāmūz: -1- [?] Utangaç, mahçup.
b. 3058/b

Bān: -1- Özel isim (?).
B. (B. suyu) 1847/b

bāng: -1- [Far.] Ses, seda, yüksek sesle
bağırma, haykırış.
b. (b. u feryād kıl-) 4371/a

bānū: -14- [Far.] Kadın, hanım.
b. 0434/a, 0829/b, 1375/a, 1376/a,
2397/a, 2397/b, 2408/a, 2410/a,
2451/a, 2648/b, 4272/a; (b.- yı çin)
2652/b
b.+ nuñ 0834/a
b.+ ya 2396/a

bar: -4- [T.] Var (Allah).
b. 2490/a (birdür ü hem b.); (b. u
bir) 0058/a; (bir ü b.) 0073/b

b. (bārī-yi b.) 1257/b

bār: -7- [Far.] 1. Yemiş, meyve, mahsul,
ber.
b. 3443/b
b.+ ı 0195/b
b.+ ın 1588/a
2. Yük.
b.+ ı 2844/b
3. Manevi ağırlık, eziyet, keder,
üzüntü.
b. 1604/b,
b.+ ı 0877/a
4. Defa, kere.
b. 2783/a

Bārbed: -12- Acem kökenli müzisyen.
B. 2740/a, 2741/a, 2744/a, 4071/a,
4072/b, 4078/b, 4144/a, 4460/a,
4553/a
B.+ den 4118/a, 4459/a
B.+ e 4269/a

bardağ: -1- [T.] Bardak.
b.+ uñdan 3488/a

bārgāh: -9- [Far.] Padişahın karargahı,
saray, yüksek divan.
b. 1457/b, 1463/a; (b.- ı pādīshāhī)
4068/a
b.+ a 2194/a, 2230/a, 2560/b,
3338/a
b.+ ı 4067/a
b.+ uñ 1042/a

barış-: -6- [T.] Barışmak.
b.- a 4487/a
b.- mağ 3898/a; (b. mı) 0934/b
b.- maz 2774/b
b.- mazsa 3113/a
b.- up 0966/a

barışık: -4- [T.] Barışık.
b. 1035/a, 1952/b
b.+ dan 0965/a, 1121/b

bārī: -7- [Far.] Hiç olmazsa, hiç değilse,
öyle ise.
b. 0195/a, 0195/b, 0927/b, 3248/a,
3471/a, 3725/b, 3946/b

Bārī: -1- [Ar.] Allah, Tanrı.
B. (B.- yi bār) 1257/b

barmak: -11- [T.] Parmak.
b. 0301/a, 0422/b, 2990/b, 3279/b
b.+ ı 3233/b
b.+ ıla 2009/a
b.+ ın 1423/a, 4481/a
b.+ ını 3388/a
b.+ larını 0351/b
b.+ uñıla 1277/a

baş-/ bas-: -16- [T.] 1. Basmak.
b.- acağ 4594/b
b.- alar 0348/a
b.- am 1598/b, 1599/b
b.- asın 1052/b
b.- duğıçun 3698/b
b.- duñ (qadem b.“ayak basmak”) 4660/a
b.- masun 2617/b
b.- mayalum (iz b.) 1911/b
b.- mazdı 0512/a
b.- up 0703/a, 1114/a, 3777/a
2. Kimselere dert yanmadan her türlü acıya katlanmak.
b.- ar (bağırına taş b.) 3303/b
3. Baskın yapmak.
b.- mağ (ili b.) 1820/b
4. Bir şey üzerinde, parmak, mühür gibi bir şeyle iz yapmak.
b.- dı (mühür b.) 1946/a

başkun: -3- [T.] Baskın.
b. 1165/a; (b. kıl-) 1173/b
b.+ ın 2969/a

basu: -1- [T.] Demir tokmak.
b. 0934/b

baş: -203- [T.] 1. Baş.
b. 0370/a, 0497/b, 0706/b, 1696/a, 2035/b, 2535/b, 2904/a, 3085/b, 3157/b, 3269/a, 3824/a, 4396/b, 4401/b; (b. ağıt-) 2794/b b; (b. bağla-) 2315/a; (baş u cān kıl-) 0529/a; (b. çek- “sözünü dinlememek”) 0376/b; (b. eg- “emre uymak”) 2947/a, 3427/a; (b. u hem ten vir- “ölmek”) 4365/b; (b.

kes-) 2895/b; (b. қо- “yolundan gitmek”) 0091/a, 0469/b, 0539/b, 0839/a, 1426/a, 1838/b, 2665/a, 3120/b, 3269/b, 3609/b, 4051/b, 4142/a; (b. қо-) 4128/b; (b. ur- “başvurmak”) 2665/b; (b. vir-) 0035/b, 1921/a, 1923/b 2949/a, 4093/a; (dil epsem olsa yendek b. esendür “rahat olmak”) 2895/a
b.+ a 1139/a, 1251/b, 1578/b, 2802/b, 2903/a, 3171/a, 3260/a, 3260/b, 3803/b, 4201/b; (b. қон- “ummadığı bir şeye kavuşmak”) 1674/a, 1674/b
b.+ dan 0580/a, 2030/a, 2893/a, 3823/b, 4159/b, 4189/a; (b. çık- “doğru yoldan sapmak”) 0463/a, 3927/b
b.+ ı 1214/a, 3031/b, 3113/a, 3260/b, 3738/b; (b. dut-) 3790/b; (b. esen ol-) 2907/a; (b. қо-) 2678/a; (b. aya iriş-) 2052/a; (b. yerden göge eriş- “istediğini elde etmek”) 1292/b, 4029/b
b.+ ın 0297/b, 0340/a, 0340/b, 0819/a, 1234/b, 1330/a, 1469/a, 2027/a, 2395/a, 2535/a, 2894/b, 4158/b, 4544/a, 4552/a; (b bur-) 1607/a; (b. dut-) 1580/a; (b. eg- “emre uymak”) 2028/b; (b. kız-) 3760/a
b.+ ına 0267/b, 0362/a, 0621/b, 1113/b, 2002/b, 2602/a, 3427/b, 3884/a, 4305/b
b.+ ında 0995/b, 1020/a, 3739/a, 3739/b, 4290/b, 4388/a
b.+ ından 0801/b, 1320/b, 1922/b, 2677/b, 4645/b
b.+ ını 2183/a; (b. māha ir- “istediğini elde etmek”) 2588/b
b.+ ınıñ 1264/b
b.+ lara 1349/a
b.+ ları (b. қо-) 2574/b
b.+ um 0370/b, 2690/b, 2836/a, 4479/b; (b. al- “çekip gitmek”) 4044/b; (b. kes-) 4104/a
b.+ uma 2836/b, 3418/b, 4136/a; (b. üş- “etraf, çevre”) 3354/b
b.+ umdan 4089/a
b.+ umuñ 3865/a

b.+ uñ 1038/b, 3245/b; (b.+ uñ kes-) 2262/a
b.+ uña 0755/b, 1686/b, 3347/a, 4651/a
b.+ uñdan 2423/a
b.+ uñuza 0979/b
2. Bir topluluğu yöneten kimse.
b. 0908/b, 1838/a; (b. çek- “öncülük etmek”) 1603/a (b. dut- “öncülük etmek”) 1116/b; (b. ol-) 0740/a, 2909/b; (b. degül) 2509/b
b.+ a gel- 2802/a
b.+ ı 0109/b, 1029/b, 1203/b; (çeri b.) 1229/a, 2244/b, 4029/b
b.+ ına 2653/b, 3789/b
b.+ ıydı (“çeri başı”)2089/b
b.+ ları (“çeri başı”)4565/b
b.+ larını (“çeri başı”)2108/a
b.+ umuza 1841/b
3. Bir şeyin başladığı yer, başlangıç.
b.+ a 2412/b
b.+ ı 4678/a (“yıl başı”)
4. Yara.
b. (bağrı b. ol-) 0802/b, 1085/a; (b. ur-) 2684/a
b.+ ıyçun 3697/b
5. Önce, ilk.
b. 3931/b, 4368/b, 4487/b, 4556/a; (b. ol-) 3726/a
b.+ dan 0537/a, 0773/a
6. Birbirinden üstün olmayan, denk.
b.+ a (b. baş) 2509/a
7. Bir şeyin toparlak ve çıkıntılı olan uç kısmı.
b. 2806/a
b.+ı 2807/b
8. Akıl, fikir, şuur, zihin.
b. 1153/b, 4013/a, 4224/a, 4341/b
b.+ ı 1038/b, 1195/b, 1722/b
b.+ ında 1603/a
b.+ ından, 3585/a, 4245/a
b.+ umda 1702/a, 3683/a
b.+ umı 1152/b
b.+ umuz 0784/b
b.+ uñuz 4332/b
b.+ ını 3084/a
b.+ uñıla 3162/a

9. Dağ, tepe, ağaç gibi şeylerde en yüksek nokta.

b.+ uña (dağ b.) 3370/a

10. Başlık.

b.+ ı 2174/a

11. Baştan başa, bütün.

b.+a (b. başdan) 1513/b, 3193/b,

b.+ dan (b. başa) 1010/b, 1574/b, 2359/b

başar-: -4- [T.] Başarmak.

b.- mağa 3563/b

b.- sam 4682/b

b.- up 3868/b

b.- ur 2401/b

başdaş: -1- [T.] Akran, emsal.

b. 3604/b

başla-: -22- [T.] Başlamak.

b.- dı 0536/a, 0558/b, 0666/b, 0800/a, 1542/a, 2599/a, 2738/a, 3201/b, 3743/a, 3758/a, 4250/b

b.- dılar 0537/b, 1413/a, 1413/b

b.- mağa 4183/a

b.- mışsın 1972/b

b.- rvanın 0001/b

b.- yalum 2923/a

b.- yasın 2906/a

b.- yuban 2529/b

b.- yup 3590/a, 4148/a

başlu: -4- [T.] 1. Başa sahip olan.

b. 3437/b

2. Başında bir önder bulunan.

b. 0991/a

3. Yara.

b. 0991/b, 3979/a

başsuz: -1- [T.] Başsız, başı olmayan.

b. 4590/a

bat-: -18- [T.] 1. Batmak, kaybolmak (güneş vs.)

b.- a 2781/b, 3538/b

b.- dı 0888/b, 1830/b, 2046/b, 2296/b, 3198/b, 3341/b, 4028/a

b.- mışdı 1403/b

b.- mışdı 4596/b

b.- ubanın 3280/b

2. Bir sıvının üstünde iken içine gömülmek.
b.+dı 4461/b
b.- mağ 1007/b
b.- updı (b. balçığa) 3025/a
b.- updur 4090/a
3. Saplanmak, girmek.
b.- dı (toprağa b.) 3442/a, 2390/a
- bat:** -1- [Far.] Eyerin altına konulan keçe.
b. 2253/a
- batıl:** -2- [T.] Karıştırmak, katılmak.
b.- updı 3495/b
b.- updur 3856/a
- batır:** -1- [T.] Batırmak (güneş vs.)
b.- dı 0421/a
- bay:** -7- [T.] Zengin, varlıklı.
b. 1529/b, 1724/b, 2304/b, 2570/b,
2619/b, 4156/a
b.+ a 4551/b
- başağı:** -1- [T.] Değişik bir tarafı bulunmayan, farklı olmayan, sıradan.
b. (b. ol-) 1618/b
- baydak:** -1- [T.] Yayan.
b. 3920/b
- bayık:** -6- [T.] Hazır.
b. 1485/b, 1615/a, 2069/b, 3445/b,
4365/b; (b. ol-) 0914/b
- bayıl:** -1- [T.] Bayılmak.
b.- dı 3309/b
- baykuş:** -2- [T.] Baykuş.
b. 2773/b
b.+ mıdur 1837/b
- bayram:** -6- [T.] Bir dinde mübarek addolunan gün, bayram.
b. 0419/a, 3103/a; (b. it- “çok sevinmek”) 3104/a
b.+ ca 3552/b
b.+ dan 3552/a
b.+ ıdur 0582/a
- bâz [I]:** -2- [Far.] Tekrar, geri, yine.
b. 1559/b, 4373/a
- bâz [II]:** -1- [Far.] Doğan.
b.+ ı 1582/b
- bâzâr:** -8- [Far.] 1. Alışveriş yeri, çarşı, pazar.
b. 3632/b
b.+ a 0867/a, 4402/b, 4417/b
b.+ ı 3585/a, 3592/b
2. Alışveriş.
b. 1562/b, 2953/b
- bâzı:** -2- [Far.] Birtakım, bir kısım.
b. 2308/b, 2309/a
- bâzırgân:** -2- [Far.] Tüccar, tacir.
b.+ a 0645/a
b.+ ısın 1626/a
- bâzırgânlık:** -1- [Far.+T.] Tüccarlık.
b.+ idi 0643/a
- bâ-zıdd:** -1- [Far.+Ar.] Zıttıyla.
b. 0183/b
- bebr:** -1- [Far.] Kaplana benzer, ondan daha büyükçe ve yırtıcı hayvan.
b.+ ile 3333/b
- be-cid:** -2- [Far.+Ar.] Ciddiyetle.
b. 1217/a, 3386/b, 3536/b
- bed:** -1- [Far.] Kötü, fena, çirkin.
b. (każâ-yı b.) 0328/a
- Bedahşân:** -2- Bedahşân.
B. (la' l-i B. “Bedahşân şehrinde işlenen çok değerli yakut.”) 1525/a, 3695/b
- bed-endîş:** -4- [Far.] Kötü düşünen.
b. 1309/a, 2261/a, 2324/b; (dîv-i b.) 1080/a
- bedr:** -1- [Ar.] Ayın on dördüncü gecesindeki şekli, dolunay.
b.+ üñ 3489/a

- bedre:** -2- [Ar.] İçi altınla dolu kese.
b. 1077/a, 2611/a
- bed-^çahd:** -1- [Far.+Ar.] Ahdinde durmayan, vefasız.
b. 2861/a
- bed-baht:** -4- [Far.] Bahtsız, bahtı kara, talihsiz.
b. 4493/a; (şüm-ı b.) 1084/a, 4331/a; (b.- ı la^çini) 4112/a
- bed-güher:** -1- [Far.] İçi, tabiatı bozuk, soysuz, mayası bozuk.
b.+ dür 2582/a
- bed-mihr:** -1- [Far.] İyilik etmeyen, insaniyetsiz.
b. 2861/a
- bed-nām:** -4- [Far.] Adı kötüye çıkmış olan, şöhreti kötü olan.
b. (b. kıl-) 1642/b; (b. ol-) 1135/b, 2750/b, 3773/b
- bed-rām:** -1- [Far.] Uğursuz, kötü.
b. 2629/b
- bed-sāz:** -1- [Far.] Kötülük yapan.
b. 4284/a
- beg:** -23- [T.] Bey.
b. 0242/a, 0253/b, 0259/a, 0335/a, 0346/b
b.+ e 3091/a
b.+ ile 1145/b
b.+ inden 0612/a
b.+ ine 0615/a
b.+ ini 0630/a
b.+ idi 4075/b
b.+ ler 0143/a, 0207/b, 0213/b, 1157/a, 3106/b
b.+ lerden 0399/b
b.+ lerün 3569/b
b.+ sin 1686/a
b.+ üm 0227/a, 3538/a
b.+ üñ 0626/a
b.+ üñe 0622/b
- beglik:** -9- [T.] Beylik.
b. 0742/a, 1943/a, 2348/b, 2492/b, 3862/a
b.+ i 4586/b
b.+ in 4277/a
b.+ ini 0381/b, 2479/a
- Behmen:** -1- Eski İran hükümdarlarından birinin adıdır.
B. 1776/b
- behr:** -2- [Ar.] Nasip, pay.
b. (b. bul-) 3428/a
b.+ in 3501/b
- Behrām:** -118- Sasani İmparatorluğu hükümdarlarından birinin adıdır.
B. 0611/a, 0634/a, 0634/b, 0639/a, 0645/a, 0904/b, 0916/a, 0919/a, 0946/a, 1016/a, 1048/a, 1068/a, 1087/a, 1100/a, 1115/a, 1117/a, 1122/a, 1135/a, 1151/a, 1203/b, 1224/b, 1235/a, 1235/b, 1241/b, 1254/a, 1269/a, 1279/a, 1292/a, 1304/a, 1312/a, 1325/a, 1328/a, 2142/a, 2142/b, 2184/a, 2188/b, 2192/b, 2227/b, 2236/a, 2250/a, 2261/a, 2265/a, 2265/b, 2483/a, 2512/a, 2553/a, 2555/a, 2614/a, 2629/a, 2656/a, 2664/a, 2665/b, 2669/b, 2671/a, 2689/a, 2700/a, 2709/b, 2723/b, 2724/b, 2726/a, 2736/a; (B.- ı Çübīn) 0637/a, 0998/a, 1029/b, 1198/b, 2477/a, 2476/b, 2582/a, 2627/a; (B.- ı dilāver) 0982/b, 1251/a, 2212/b; (B.- ı gūrī) 2730/a; (B.- ı gūr) 2730/b; (B.- ı hāma) 2144/b; (B.- rūz) 2083/b; (B.- ı server) 1041/a; (B.- ı şīri) 2247/a; (B.- ı şūma) 0963/a, 2220/a; (B.- ı yel) 2543/a; (Çübīn-i B.) 0935/a; (rūz-ı B.) 2656/b; (B. degül) 2526/a
b.+ a 1040/a, 1079/b, 1107/a, 1275/a, 1282/b, 1294/a, 1297/a, 2166/a, 2262/b, 2524/a, 2528/a,
- begen-:** -5- [T.] Beğenmek.

- 2551/a, 2634/a, 2636/b, 2663/a,
2676/a, 2709/a
B.+ dur 1234/a
B.+ ı 0735/a, 1023/a, 1164/a,
2198/b
B.+ ıla 0934/a, 0994/a
B.+ ısa 2726/a
B.+ uñ 0663/a, 1018/a, 1249/b,
1309/a, 2267/b, 2537/a, 2540/a,
2545/a
- Behrām:** -1- [Far.] Merih yıldızı.
B. (B.-ı rüz) 2629.
- behre:** -3- [Far.] Pay, hisse.
b. 1555/a; (gevher-mülk b.) 1533/a
b.+ sidür 2726/b
- beḳā:** -1- [Ar.] Devam, süreklilik.
b.+ sı 3930/b
- bekçi:** -1- [T.] Bekçi.
b.+ leri 4466/a
- bekle-:** -6- [T.] 1. Beklemek.
b.- meñ 2348/b
2. Korumak, Muhafaza etmek.
b. 0126/b, 0976/b, 1927/a
b.- r 3106/a
b.- yübilür 1885/b
- belā:** -9- [Ar.] Dert, felaket, musibet.
b. 3038/b, 3426/b, 3959/a
b.+ dan 0496/b
b.+ lardan 0791/b
b.+ mıdur 3673/b
b.+ ya 2906/b, 3038/a
b.+ yı 3694/a
- belā-keş:** -1- [Far.+Ar.] Bela çeken, eziyet
ve sıkıntı çeken.
b. 3486/a
- belī:** -3- [Far.] Evet.
b. 1712/a, 3897/a, 3916/b
- beliñ:** -1- [T.] Ürkü, korku.
b. 0259/b
- belkim:** -3- [T.] Belki.
- b. 0682/b, 4171/a; (b. degülsin)
1050/b
- bellü:** -13- [T.] Belli.
b. 0065/a, 0317/a, 0358/a, 0687/a,
1220/b, 1222/a, 1783/a, 2493/b,
2601/b, 3954/a, 4412/b; (b. vir-)
1179/b
b.+ dür 2180/a
- belür-:** -5- [T.] Belirmek, ortaya çıkmak.
b.- di 2097/a, 2458/a, 3032/b,
4390/b
b.- mezdi 2585/a
- ben:** -309- [T.] Ben.
b. 0004/a, 0009/a, 0027/b, 0045/a,
0118/a, 0121/b, 0128/b, 0144/a,
0181/a, 0181/b, 0183/a, 0202/a,
0202/b, 0459/b, 0493/a, 0562/b,
0564/a, 0659/a, 0812/a, 0841/a,
0868/a, 0892/a, 0893/b, 0894/a,
0909/a, 1005/a, 1032/a, 1047/b,
1070/b, 1071/b, 1086/a, 1094/a,
1160/a, 1285/a, 1313/a, 1319/a,
1319/b, 1453/a, 1537/a, 1548/a,
1584/a, 1586/a, 1597/a, 1598/a,
1598/b, 1615/b, 1620/b, 1637/b,
1651/b, 1659/a, 1676/a, 1676/b,
1677/b, 1682/b, 1699/a, 1699/b,
1746/b, 1749/a, 1760/a, 1775/a,
1803/a, 1880/a, 1884/b, 1903/a,
1965/a, 1965/b, 1932/a, 1970/a,
2011/b, 2113/a, 2140/a, 2156/a,
2260/a, 2260/b, 2318/a, 2331/b,
2366/b, 2506/a, 2506/b, 2510/b,
2513/a, 2513/b, 2532/b, 2536/a,
2605/b, 2662/b, 2664/b, 2671/a,
2751/a, 2762/a, 2795/a, 2795/b,
2798/a, 2804/a, 2804/b, 2842/a,
2855/b, 2879/a, 2879/b, 3167/b,
3238/b, 3245/a, 3255/b, 3348/a,
3368/a, 3370/a, 3418/b, 3423/b,
3682/a, 3696/b, 3721/a, 3724/a,
3785/a, 3828/b, 3831/a, 3841/a,
3845/b, 3885/a, 3893/b, 3916/a,
3922/a, 3944/b, 3950/a, 3962/a,
4036/a, 4037/a, 4057/b, 4082/b,
4092/b, 4093/b, 4133/a, 4297/a,

4297/b, 4314/b, 4383/a, 4408/b,
4514/b, 4618/a
b.+ de 1589/a, 1608/b, 1792/b,
3725/a, 3725/b
b.+ den 0083/b, 0534/b, 0737/b,
0750/b, 1364/b, 1658/a, 1661/a,
1681/a,
1713/a, 1915/a, 2523/a, 2684/b,
2749/a, 2761/a, 2860/b, 2862/a,
3218/b, 3233/b, 3266/a, 3780/a,
3837/a, 3861/a, 4137/b, 4138/a
b.+ din 1550/b, 1624/b, 4043/b
b.+ em 0570/a, 1731/b, 2824/a,
3126/a, 3274/a, 3872/a, 4103/a,
4638/b
b.+ i 0046/b, 0047/b, 0076/b,
0082/a, 0084/a, 0123/b, 0182/a,
0559/b, 0654/a, 0738/a, 0840/a,
0870/a, 0871/a, 1044/b, 1298/b,
1619/b, 1670/b, 1701/a, 1710/a,
1711/b, 1746/a, 2260/a, 2514/a,
2759/b, 2797/a, 2824/b, 2829/a,
2838/b, 2839/a, 2872/a, 2875/a,
2983/b, 3018/b, 3133/b, 3134/a,
3136/b, 3217/a, 3222/a, 3228/b,
3236/a, 3239/b, 3276/a, 3338/b,
3356/a,
3679/b, 3691/b, 3695/a, 3711/b,
3833/a, 3835/a, 3837/b, 3907/a,
3924/b, 3933/b, 3934/a, 3945/a,
3958/a, 4040/b, 4092/a, 4101/b,
4128/a, 4129/a, 4223/b, 4275/b,
4362/b, 4363/a, 4630/b
b.+ idüm 2870/a
b.+ üm (b. gibile) 3613/b
b.+ üm 0047/b, 0048/a, 0121/b,
0147/b, 0268/b, 0490/b, 0491/a,
0704/b, 0737/a, 0901/b, 1009/b,
1544/a, 1693/a, 1709/a, 1802/a,
1914/a, 1960/b, 2180/a, 2645/a,
2649/a, 2684/a, 2688/a, 2823/b,
2840/a, 3181/a, 3219/a, 3222/b,
3226/a, 3228/a, 3230/a, 3230/b,
3269/a, 3273/a, 3273/b, 3318/b,
3355/b, 3837/a, 3838/a, 3846/a,
3854/a, 3854/b, 3880/a, 3932/b,
4041/b, 4081/b, 4496/b, 4534/b
b.+ ümçün 2750/b
b.+ ümdür 1097/a, 1256/a, 2509/a
b.+ ümiçün 3331/b

b.+ ümile 3678/a, 4638/a
b.+ ümle 1307/a, 1630/b, 1712/a,
2832/a, 4088/a
b.+ ümledür 3132/a
b.+ üm 0121/a
b.+ ven 3637/a

baña: -120- [T.] Bana.

b. 0036/b, 0042/b, 0047/a, 0073/a,
0078/a, 0080/a, 0087/a, 0207/a,
0209/a, 0454/b, 0465/a, 0569/a,
0572/a, 0666/b, 0673/b, 0753/a,
0836/a, 0842/b, 0864/b, 0869/b,
0899/b, 0960/b, 0962/a, 1031/b,
1051/a, 1072/b, 1073/a, 1086/b,
1120/b, 1150/a, 1158/a, 1166/a,
1543/b, 1545/a, 1548/a, 1601/b,
1622/a, 1624/a, 1660/a, 1704/a,
1774/b, 1784/a, 1791/a, 1851/a,
1966/a, 2112/b, 2113/b, 2261/b,
2320/a, 2365/a, 2512/b, 2546/a,
2566/b, 2644/b, 2650/b, 2666/b,
2682/b, 2691/a, 2697/a, 2759/a,
2760/b, 2804/a, 2813/a, 2815/a,
2819/b, 2828/b, 2838/a, 2870/a,
2957/b, 3104/a, 3127/a, 3165/b,
3176/b, 3232/a, 3234/b, 3238/a,
3255/a, 3259/a, 3328/a, 3329/a,
3335/b, 3340/b, 3341/a, 3346/a,
3347/a, 3351/b, 3353/a, 3357/a,
3408/b, 3419/b, 3554/a, 3623/a,
3722/b, 3723/b, 3839/b, 3841/b,
3861/a, 3863/a, 3866/a, 3896/a,
3901/a, 3905/a, 3926/b, 3937/a,
3947/a, 3991/a, 4038/b, 4093/b,
4094/a, 4114/a, 4137/a, 4212/a,
4293/b, 4300/a, 4403/b, 4417/a,
4417/b, 4435/b, 4511/a
b.+ dur 2262/a

beñ: -2- [T.] Deri üzerindeki kahverengi
veya siyah renkli küçük lekeler.

b.+ ine 0506/a
b.+ iyle 0555/a

bend: -10- [Far.] 1. Bağ, köstek, kelepçe.

b. 3793/a, 4446/a, 4486/b
b.+ i 1649/b, 3920/a
b.+ ile 4447/a
b.+ in 1567/a

- b.+ ini 1270/b
b.+ ünden 3904/a
2. Su mecrası için yapılan kemer.
b. (b. it-) 2999/b
- bende:** -5- [Far.] Kul, köle, bağlı.
b. 0493/a; (b. dut-) 3699/a; (b. kılğıl) 4672/b; (b. ol-) 0208/b, 2932/b
- bende-perver:** -1- [Far.] Adamlarını kayıran, onlara bakıp ikram eden.
b. 0241/b
- beñdeş:** -3- [T.] Eş, benzer, emsal.
b. 0532/b, 2490/b
b.+ üñ 2054/b
- beñdeşsüz:** -1- [T.] Eşsiz, benzersiz.
b. 1768/a
- Bendü/ Bendüy:** -36- Hüsrev'in dayısı.
B. 0752/b, 0997/a, 1021/a, 1213/a, 1268/a, 1270/a, 1287/a, 1289/a, 1298/a, 1321/a, 1327/a, 1333/a, 1337/a, 1339/a, 1342/a, 2126/a, 2133/b, 2136/a, 2172/b, 2240/a, 2310/a; (B.- yı server) 2132/a
B.+ nuñ 1330/a
B.+ ya 0979/a, 1286/b, 1306/a, 1326/b, 2126/b, 2140/a
B.+ yı 0731/a, 1170/a, 1194/a, 2320/a, 2322/a, 2333/a
B.+ yıla 2330/a
- benefşe:** -7- [Far.] Menekşe.
b. 0577/a, 0769/b, 1430/b, 1435/b, 1483/b, 1566/b
b.+ yle 4247/a
- bengü:** -1- [T.] Sonu olmayan, ebedi.
b. 0590/b
- beñiz:** -9- [T.] Yüz, yüzün rengi.
b. 0663/b
b.+ den 4107/a
b.+ i (b. şarar-) 4462/b; (b. şaru ol-) 1196/b; (b. şol-) 2311/b, 3380/b, 4014/b, 4585/b
b.+ ümüz (b. sol-) 0953/b
- beñizlü:** -1- [T.] Benizli.
b. (sâz b. "solgun benizli") 4464/b
- beñze:** -11- [T.] Benzemek.
b.- r 0055/a, 0055/b, 0477/b, 1181/a, 3623/a; (b. ol-) 4242/b
b.- rdi 2963/a, 3308/, 3604/b
b.- rse 0845/a
b.- rsin 0055/a
- ber-â-ber:** -1- [Far.] Beraber, birlikte.
b. (b. ol-) 1429/b
- berât:** -2- [Ar.] Ferman.
b.+ ı 0435/b, 2872/a
- Bercîs:** -1- [Far.] Müşteri yıldızı.
B. 0226/a
- Berda':** -1- İran bölgesinde bir şehir.
B.+ dan 1146/b
- berg:** -1- [Far.] Yaprak.
b. 2844/b
- ber-güş:** -1- [Far.] Kulakta.
b. (halka b. kıl-) 4128/a
- berî:** -1- [Ar.] Temiz, arı.
b.+ di 3145/a
- berîd:** -1- [Ar.] Postacı, haberci, ulak.
b.- i 0095/b
- berk:** -4- [T.] Berk, sağlam, sıkı, muhkem.
b. 1910/a, 4578/b
b.+ idi 2408/b
- Bermûze:** -1- Save Han'ın oğludur.
B.+ yi 0652/a
- berü:** -3- [T.] Daha yakın, beri.
b. 0518/b, 2181/a; (b. gel-) 1419/a
- bes:** -11- [Far.] Yeter, yetişir, kâfi.
b. 1479/b, 1643/a, 1661/b, 1667/a, 2017/a, 2470/b, 2794/b, 3021/a, 3438/b, 3922/b
b.+ dür 4656/b

- besle-:** -2- [T.] Beslemek.
b.- düm 0009/a
b.- yesin 3435/b
- beş:** -1- [T.] Beş.
b. 0019/b
- beşinci:** -1- [T.] Beşinci.
b. 0261/a
- beter / biter:** -3- [Far.] Çok fena, daha fena, çok kötü.
b. 0889/b
b.+ dür 0618/b, 2582/b
- beyābān:** -1- [Far.] Çöl, sahra, badiye.
b. 0116/a
- beyān:** -3- [Ar.] Açıklama, anlatma, söyleme.
b. (b. kı1-) 0202/b, 0153/b, 2211/b
- beyin:** -4- [T.] Beyin.
b.+ den 1038/b
b.+ ini 4609/a
b.+ üm 0075/a
b.+ sinde 4290/a
- beyinlü:** -1- [T.] Beyinli.
b. 4290/a
- beyinsüz:** -2- [T.] Beyinsiz
b. 1087/b, 1122/b
- beyt:** -1- [Ar.] Ev, mesken, hane.
b.+ ine 0135/a
- beyyine:** -1- [Ar.] Delil, işaret.
b.+ ñden 1059/a
- beze-:** -1- [T.] Süslemek, bezemek.
b.- rdi 3017/a
- bezek:** -2- [T.] Bezek, süs, nakış.
b. (b. bağla-) 3800/a; (b. kı1-) 1240/b
- bezen-:** -8- [T.] Süslenmek.
b.- di 3767/a, 4065/a
- b.- miş 0603/a, 2716/a, 3738/b, 4050/a, 4195/a
b.- mişdür 3953/b
- bezm:** -7- [Far.] İçkili, eğlenceli, meclis.
b. 1505/b; (b.- i çemen) 0221/a; (b.- i düğün) 4166/b, 4183/b
b.+ e 1554/b
b.+ ine 0288/a
b.+ ini 0222/a
- be-dādār:** -1- [Far.] Adaletli, adil.
b. 3965/b
- be-dīn:** -1- [Ar.+Far.] Ahiret (?).
b. (b. ü dünyā) 3965/b
- be-ğayr:** -1- [Far.] Başka.
b. 0172/b
- be-ğadr:** -1- [Ar.+Far.] Derece, ölçü, miktar.
b. (b.- i istiṭā‘at “gücü yettiği kadar”) 0199/b
- bıçak:** -7- [T.] Bıçak.
b. 0348/b; (b. bile-) 1056/a
b.+ a 4139/b
b.+ dan 2488/b
b.+ ı 2628/b, 2633/a
b.+ ıla 2669/a
- bıķ-:** -1- [T.] Bıkmak.
b.- ma 3244/b
- bıldır/ bıldur:** -3- [T.] Geçen yıl.
b. 3624/b
b.+ ki (“geçen yılki”) 3620/a
b.+ layın 3619/a
- bıñar:** -10- [T.] Pınar.
b. 0701/b, 0799/b, 0819/a, 4012/b; (b. gibi) 0804/b
b.+ a 0805/a
b.+ dan 0591/a, 0723/a, 0805/a
b.+ ı 0590/b
- bırak-:** -41- [T.] 1. Bırakmak.
b. 0746/a, 3940/a, 4223/a
b.-a 3529/b

b.- am 3157/b
b.-dı 3018/b, 3172/b, 3801/a,
4254/b
b.- dılar 1185/a,1194/b, 1394/a
b.- duñ 1703/b, 2389/b, 2871/b
b.- ma 0079/b,3933/a, 3933/b,
4092/a, 4413/b
b.- mağa 3202/a
b.- urdı 3202/b
b.- miş 2357/b, 4397/b, 4553/a
b.- mişdı 0602/a
b.- ur 2480/b
b.- ub 3570/b
2. Maruz bırakmak, bir kötülüğe
uğratmak.
b.- a 3529/a,
b.- am 2772/a
b.- dı 3123/b
3. Koyup gitmek, terk etmek.
b.- an (cānum āha b.) 2683/b
b.- dı 0553/b, 2941/a, 3414/b,
4186/b
b.- mağ 1644/a, 1644/b
4. Kesmek, sona erdirmek, devam
ettirmemek.
b. 4589/b
b.- ğıl 4631/a
5. İzin vermek, müsâade etmek.
b.- maz 0585/b

bıyık: -1- [T.] Bıyık.
b.+ ı 3402/b

biç-: -6- [T.] Biçmek.
b.- di 0412/b
b.- erdi 0299/a
b.- erise 3184/b
b.- ici 2246/b
b.- iser 3184/a
b.- mişdi 0790/b

big: -2- [T.] Bey.
b. 0908/b, 2138/b

biğâne: -1- [Far.] Yabancı, aşına olmayan.
b.+ den 1579/b

bigi: -13- [T.] Gibi.
b. (atası b.) 1865/b; (ay b.) 0429/b;
(bilü b.) 1747/b; (bunuñ b.) 2187/a;

(gül b.) 3419/a; (murāduñ b.)
2402/a; (nīlūfer b.) 0334/b; (toğan
b.) 0629/a
b.+ dür (gice b.) 0884/b
b.+ ne 2525/b
b.+ ydi (çanağ b.) 0880/a; (saçı b.)
0880/b
b.+ yken (müm b.)1549/b

bih: -1- [Far.] İyi.
b. 2744/a

bihter: -1- [Far.] En iyi, daha iyi, pek iyi.
b. 0137/b

bikr: -3- [Ar.] El değmemiş,
dokunulmamış, bâkire.
b. 0152/b
b.+ e 0154/a
b.+ ini 0135/b

bil: -231- [T.] 1. Bilmek.
b. 0171/b, 1300/b, 1872/b, 2284/b,
3545/b
b.- di 0317/a; (haber b.) 4316/a
b.- dügin 3969/b
b.- düğümüñ 0408/b
b.- düñ 2392/b, 2881/b
b.- e 2085/a, 2580/b, 3655/b,
4434/a
b.- en 0606/a, 0996/b, 1750/b,
2074/b, 2765/a, 2859/a, 1889/b
b.- esiz 1230/b, 3359/a
b.- eydi 2067/b
b.- ici 0455/a, 2198/a
b.- icisin 4624/b
b.- imez 0781/b, 1750/b, 2763/a;
(murādı b. “isteğine kavuşmuş”) 2372/a
b.- me 2853/b
b.- medi 4024/b
b.- mek 1914/b
b.- mekde 0016/b, 0317/a
b.- mekden 2165/a
b.- mekiçün (haķıķat b.) 4611/b
b.- meye 2431/b, 2527/b
b.- meyen 0618/b, 4287/b
b.- meyenden 4287/a
b.- meyenler 0352/b
b.- mez mi 3410/b

b.- mez 0619/b, 2571/b, 3005/a, 3035/b, 4127/a, 4224/b; (b. ol-) 3660/a
b.- mezem 2367/b
b.- mezidi 3071/a, 3653/b
b.- meziken 4309/b
b.- mezin 0343/a, 1312/b, 1313/a
b.- mezüz 4423/b
b.- mezven 2993/a
b.- üñ 0933/b, 2179/b
b.- üpdi 2938/a
b.- ür 0210/b, 0549/a, 1037/b, 1275/b, 1696/a, 1783/a, 1790/b, 2493/b, 2559/b, 2760/a, 2950/b, 3448/b, 3663/b; (b. mi) 0172/a; (ne b.) 1028/a, 2372/b
b.- ürdi 0676/b, 0705/a, 3301/a, 3527/b, 3726/a, 4159/b
b.- ürem 0002/b, 3962/a, 3962/b
b.- ürin 1184/a, 2630/a
b.- ürseñ 0564/b, 1277/a, 1726/b, 4624/b
b.- ürsin 0088/b, 0487/a, 2000/b, 2424/a, 2573/a, 2708/b, 3626/a, 3719/b, 3724/b, 3785/a, 3866/b, 3895/b, 4095/a, 4101/b, 4654/b
b.- ürven 0742/b, 0816/a, 1357/b, 2603/a, 2883/a, 3324/b, 3444/a, 3575/b, 3725/a
2. Anlamak, farkına varmak, fark etmek.
b. 0606/b
b.-di 0683/a, 0687/a, 0916/a, 1118/a, 1212/a, 1317/b, 1328/a, 2055/a, 2096/a, 2554/a, 2562/a, 2619/b, 2995/a, 3405/a, 3587/b, 3591/b, 3665/b, 4027/a, 4046/a, 4328/b, 4419/a, 4525/b, 4600/b
b.- dilerdi 2127/a
b.- düm 0841/a, 2841/a
b.- e 0547/b, 3554/b; (hürmetüñüz b.) 2015/b
b.- em 0467/a, 0837/b, 1932/b
b.- en (bahāsını b. “değer bilmek”) 4405/b; (hakkını b.) 4676/a
b.- esin 2045/a
b.- eyin 1319/a
b.- gil 0889/b, 1097/a, 1141/a, 2284/a

b.- imezven 3678/b
b.- medüñ (kıymetini b.) 1089/a
b.- mesün (eylük b.) 1289/a
b.- mezse 3866/b
b.- mişdi 3664/a
b.- sün (rāzuñı b.) 3656/a
b.- üp 0141/a, 0375/b
b.- ür 2494/b; (hakk b.-) 1291/b
3. Saymak, kabul etmek.
b. 1798/b, 2650/b
b.- di (yakın b.) 2774/a; (uşlu b.) 2029/b
b.- mesün 1931/a
b.- üñ 4332/b
4. Öğrenmek.
b. 1367/a, 1367/b, 3163/b, 3906/a, 3906/b
b.- di (sırrını b.) 0314/b
b.- mege 4028/b
b.- mesün, 2606/b ,4367/a
b.- meye 1161/b
b.- sün 2263/b
5. Tanımak.
b. 1298/b, 2198/b, 4333/b
b.- düñ 2869/b
b.- e 0005/a, 0377/b, 2107/b
b.- en 1068/a, 2072/b
b.- enler 0950/b, 1868/a
b.- ine 2168/b
b.- medi 4494/a
b.- meyendür 0065/a
b.- eyidüñ 2601/a
b.- mez 0029/a
b.- mezdi 4399/b
b.- mezseñüz 4332/a
b.- ür 3133/b
b.- ürise 3656/b
b.- ürler 0186/b
b.- ürsin 1778/a, 1878/a, 3836/b; (düşmen b.) 1173/a
6. Farkında olmak.
b.- ürem 2762/a
b.- ürin 4408
b.- ürler, 4643/b/b
7. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak.
b.- en (iş b.) 0968/a, 1298/a, 2271/b, 3789/a, 3797/a
b.- me 2521/a
b.- meyen 1254/b

b.- mezin 1133/a,
b.- ür (b. gişi) 3902/a
b.- ürlr 3149/a
8. Sorumlu kabul etmek, muhatap tutmak.
b.- me 0910/a
9. Yardımcı fiil.
b.- ürsin (düze b.)3941/b

bil: -26- [T.] Bel.
b. 2536/b, 3621/b; (b. bağla-) 0655/b, 1291/b, 2231/a, 2536/a; (b. bükül-) 4233/a; (b. ur-) 3415/b
b.+ de 1719/b
b.+ e (b. bağla-) 0597/a
b.+ i 0880/b, 2964/a
b.+ in 2618/b; (b. bağla-) 0385/a, 0504/b, 2967/b, 3498/b 4054/b 4566/a
b.+ inde 4388/a
b.+ ine 3415/b
b.+ üle 2820/b
b.+ üm 3422/a
b.+ ümden 2847/b
b.+ üñ 3684/b; (b. bağla-) 3186/a

bildür-: -5- [T.] Bildirmek, haber vermek.
b.- 4085/b
b.- di 4319/b
b.- eydi 0544/b
b.- me 2607/a
b.- ür 1021/b

bile: -22- [T.] Birlikte, beraber.
b. 0728/b, 0749/a, 0758/a, 0843/b, 0949/a, 1459/a, 1615/a, 1677/b, 1692/a, 2121/b, 2164/a, 2245/b, 2260/a, 2274/b, 2309/a, 2469/b, 2667/b, 2752/b, 3612/a, 3763/b, 3775/b, 4351/a

bile-: -5- [T.] Bilemek.
b.- er (dişini b.-)2227/b
b.- rdi (diş b.-) 3551/b
b.- rler (bıçak b.-)1056/a
b.- rven (diş b.-) 1094/b
b.- yü (diş b.-) 1146/b

bilek: -1- [T.] Bilek.
b.+ i 0629/a

bilekli: -3- [T.] Bilekli.
b. 3178/a, 3288/a, 4647/a

bilezük: -2- [T.] Bilezik.
b. 0566/a, 2067/a

bilge: -24- [T.] Bilge.
b. 0278/a, 0292/a, 0448/b, 0455/a, 0475/a, 0497/a, 0565/a, 0793/a, 0800/a, 0822/a, 1768/a, 1861/a, 1867/a, 1992/a, 2647/a, 2983/b, 3003/b, 3660/a, 3985/a, 4021/a
b.+ lerle 0402/a
b.+ nüñ 0960/a
b.+ sin 2600/b
b.+ ye 1242/b

bilgelik: -1- [T.] Bilgelik.
b.+ ümüz 4382/b

bili/ bilü: -33- [T.] Bilgi.
b. 0955/b, 1130/b, 1150/b, 1511/b, 1752/b, 1790/b, 1800/b 1875/a, 2074/b, 2208/b, 2272/a, 2557/a, 2575/b, 3636/b; (b. bigi) 1747/b; (b. gibi) 2191/b
b.+ den 0889/a, 1127/a
b.+ ñ 2515/b
b.+ ñüñ 1083/a
b.+ si 0252/b, 0306/b, 0956/b, 1109/b, 1228/b, 1934/b, 2058/b, 2169/a, 2522/b, 2948/b
b.+ sin 4294/b
b.+ yile 4454/a
b.- ye 2890/a

bilik: -3- [T.] Belik, ortadan iki yana ayrılmış saçın tek tarafı, saç örgüsü.
b. (b bağlan-) 1322/b
b.+ i 0555/b, 0985/a

bilin-: -7- [T.] Bilinmek.
b.- di 0543/b, 0955/a, 2464/a
b.- mez 0551/b, 0835/b, 1150/a
b.- ür 2445/b

bilış: -2- [T.] Dost, tanıdık, aşına.
b. 2457/a
b.+ i 4289/a

bilgişlik: -2- [T.] Aşinalık, tanışıklık.
b. 0547/a, 3148/b

billür: -1- [Far.] Çok parlak, şeffaf, duru ve temiz (cam) ve bu camdan yapılmış (nesne), kristal.
b. (cām-ı b.) 0785/a

bilmezlik: -1- [T.] Cahillik.
b. 1237/b

bilüsüz: -3- [T.] Bilgisiz, cahil.
b. 1697/a, 2492/a; (b. degül) 2492/b

bilüsüzlik/ bilüsüzlük: -2- [T.] Bilgisizlik, cahillik.
b.+ den 1996/b
b.+ ile 2820/a

bim: -3- [Far.] Korku.
b. 1028/b, 1586/b; (b. it-) 1700/a

bimār: -1- [Far.] Hasta.
b. (b. ol-) 2369/b

biñ: -29- [T.] Bin sayısı.
b. 0093/b, 0423/b, 1202/a, 1258/b, 1361/a, 1589/b, 2056/a, 2061/a, 2075/b, 2288/b, 2291/a, 2293/b, 2760/a, 2960/b, 3350/b, 3387/a, 3436/a, 3717/a, 3874/b, 4188/a, 4189/a, 4190/a, 4191/a, 4192/a, 4351/a, 4432/a, 4443/b, 4683/a
b.+ inden 0117/a

bin-: -54- [T.] 1. Binmek.
b. 0229/b, 2723/a
b.- di 0921/a, 0976/a, 0982/a, 1322/a, 1694/b, 1975/b, 2161/a, 2314/a, 2723/b, 3291/b, 4016/b, 4185/a, 4426/b, 4439/a
b.- diler 1384/a, 2226/a
b.- düğ 1110/b
b.- düğün 2765/b
b.- e 0846/b, 1876/b, 1953/b, 2439/b
b.- en 1017/b
b.- erdi 2456/b
b.- işin 1018/a
b.- medi 2146/b

b.- mekte 1599/a
b.- miş 0690/b, 0984/b, 1380/a
b.- mişdi 0995/a
b.- mişler 4198/a
b.- ü 0328/b
b.- üben 1780/b, 2334/a
b.- üp 0758/a, 0847/b, 1308/b, 3322/b, 3761/a, 4016/a, 4588/a
b.- ür 1782/b
2. Tahta binmek, çıkmak.
b.- di 0897/a, 0918/a, 2713/a, 2736/b
b.- e 0655/a, 1228/a
b.- mege 0251/b
b.- meyesin 3533/b
b.- ür 1299/b

bindür-: -1- [T.] Bindirmek.
b.- di 0873/a

bir: -808- [T.] 1. Bir sayısı.
b. 0015/b, 0031/a, 0031/b, 0037/a, 0047/a, 0056/a, 0064/b, 0065/a, 0066/a, 0075/b, 0082/b, 0117/a, 0148/b, 0168/b, 0176/a, 0180/a, 0191/b, 0252/a, 0254/b, 0259/a, 0266/b, 0271/a, 0281/b, 0282/a, 0298/b, 0300/a, 0300/b, 0308/a, 0315/a, 0322/b, 0330/a, 0335/a, 0338/a, 0341/a, 0346/a, 0376/a, 0391/a, 0396/b, 0435/a, 0437/a, 0438/b, 0440/a, 0459/b, 0460/a, 0465/b, 0469/b, 0474/a, 0477/b, 0478/a, 0478/b, 0487/a, 0495/b, 0501/a, 0506/b, 0521/b, 0523/a, 0528/b, 0553/a, 0562/a, 0562/b, 0574/a, 0590/a, 0619/a, 0638/a, 0642/a, 0644/a, 0650/a, 0671/a, 0674/b, 0686/a, 0693/b, 0695/b, 0696/a, 0697/b, 0707/a, 0707/b, 0710/a, 0711/b, 0713/b, 0714/a, 0716/a, 0718/a, 0718/b, 0738/b, 0744/a, 0747/a, 0751/a, 0752/a, 0755/a, 0760/b, 0764/b, 0765/b, 0770/a, 0779/b, 0786/b, 0805/b, 0806/b, 0815/a, 0828/a, 0838/a, 0844/a, 0848/b, 0854/b, 0861/a, 0866/b, 0868/b, 0869/a, 0889/b, 0894/a, 0908/a, 0914/a, 0924/b, 0925/b, 0927/b, 0942/b, 0945/b,

0957/a,	0984/a,	0985/a,	0994/b,	2848/b,	2862/b,	2873/a,	2877/a,
1005/a,	1008/a,	1013/a,	1025/a,	2877/b,	2880/b,	2894/b,	2896/a,
1030/b,	1033/a,	1034/a,	1064/b,	2910/a,	2910/b,	2915/b,	2921/a,
1103/b,	1130/a,	1146/a,	1163/b,	2921/b,	2925/a,	2925/b,	2927/a,
1167/a,	1226/a,	1233/b,	1242/a,	2934/a,	2948/a,	2956/b,	2962/b,
1244/a,	1249/a,	1262/a,	1270/b,	2979/a,	2985/b,	2986/a,	2986/b,
1289/a,	1291/a,	1294/a,	1300/a,	2998/a,	2998/b,	3000/b,	3006/b,
1309/a,	1310/b,	1348/a,	1359/b,	3017/b,	3023/b,	3032/a,	3042/a,
1373/b,	1401/a,	1402/b,	1414/a,	3043/b,	3045/b,	3047/a,	3053/a,
1414/b,	1437/a,	1486/a,	1488/a,	3054/b,	3059/b,	3060/a,	3062/a,
1512/b,	1514/a,	1515/b,	1518/a,	3082/a,	3084/a,	3089/b,	3091/a,
1519/b,	1520/a,	1522/a,	1522/b,	3091/b,	3093/a,	3094/a,	3101/a,
1523/a,	1525/a,	1526/a,	1528/a,	3104/b,	3113/b,	3123/a,	3127/a,
1528/b,	1529/a,	1530/a,	1531/b,	3139/a,	3143/a,	3158/b,	3188/a,
1546/b,	1556/b,	1561/a,	1571/b,	3188/b,	3193/a,	3193/b,	3195/b,
1574/b,	1576/a,	1576/b,	1590/a,	3197/b,	3200/a,	3203/b,	3207/a,
1597/a,	1597/b,	1606/b,	1611/a,	3212/a,	3216/b,	3219/a,	3225/b,
1611/b,	1613/b,	1620/b,	1622/b,	3237/b,	3258/b,	3267/b,	3269/a,
1625/a,	1645/a,	1652/a,	1659/b,	3269/b,	3270/a,	3279/a,	3282/a,
1687/a,	1691/a,	1696/b,	1699/a,	3287/b,	3291/b,	3292/a,	3298/b,
1721/a,	1727/b,	1740/b,	1749/a,	3344/b,	3360/a,	3360/b,	3362/a,
1752/a,	1756/b,	1757/a,	1768/a,	3364/b,	3374/a,	3383/b,	3391/b,
1776/a,	1780/a,	1795/b,	1799/b,	3394/a,	3395/a,	3399/a,	3401/a,
1812/b,	1815/a,	1827/a,	1839/b,	3403/b,	3407/a,	3415/a,	3423/b,
1842/a,	1874/b,	1893/a,	1904/a,	3426/a,	3435/b,	3440/b,	3443/a,
1907/a,	1910/a,	1914/a,	1916/a,	3453/a,	3455/b,	3457/a,	3460/a,
1945/a,	1987/a,	1988/a,	1989/a,	3465/a,	3474/a,	3505/a,	3508/a,
1994/b,	2016/a,	2016/b,	2028/b,	3509/a,	3510/b,	3511/a,	3515/b,
2033/a,	2037/a,	2044/a,	2057/b,	3516/b,	3525/b,	3528/a,	3529/a,
2058/a,	2104/b,	2120/a,	2130/a,	3530/b,	3541/a,	3543/a,	3545/b,
2131/b,	2132/b,	2168/a,	2189/a,	3546/b,	3554/a,	3562/a,	3563/a,
2234/a,	2255/b,	2271/b,	2282/b,	3566/b,	3587/a,	3604/a,	3615/a,
2287/a,	2290/b,	2299/a,	2320/a,	3616/b,	3617/b,	3618/a,	3624/b,
2323/a,	2344/a,	2349/b,	2354/a,	3629/b,	3630/b,	3638/b,	3645/a,
2369/a,	2389/a,	2390/a,	2391/a,	3662/b,	3668/a,	3674/a,	3674/b,
2392/b,	2399/a,	2409/a,	2414/a,	3685/a,	3712/a,	3723/a,	3725/a,
2425/b,	2430/a,	2455/b,	2458/b,	3730/b,	3739/a,	3746/a,	3749/a,
2459/b,	2463/a,	2484/b,	2491/a,	3752/a,	3779/a,	3781/a,	3782/a,
2499/a,	2510/a,	2513/a,	2517/b,	3792/b,	3798/a,	3800/b,	3801/a,
2532/a,	2536/b,	2538/b,	2548/a,	3802/a,	3832/b,	3847/a,	3849/a,
2548/b,	2560/b,	2561/a,	2577/a,	3859/a,	3874/a,	3876/a,	3880/b,
2579/a,	2583/b,	2600/b,	2602/a,	3883/a,	3884/b,	3887/a,	3921/b,
2611/a,	2621/b,	2625/a,	2628/b,	3939/b,	3943/b,	3944/b,	3949/b,
2632/a,	2639/a,	2642/a,	2657/a,	3977/a,	3981/b,	4022/a,	4040/b,
2666/a,	2686/a,	2699/a,	2705/b,	4058/a,	4059/b,	4064/a,	4071/b,
2715/a,	2715/b,	2738/b,	2747/a,	4075/a,	4087/a,	4087/b,	4106/b,
2759/a,	2772/a,	2778/a,	2779/a,	4117/a,	4128/a,	4140/a,	4144/a,
2801/a,	2807/b,	2808/a,	2810/a,	4156/b,	4170/b,	4196/a,	4208/b,
2810/b,	2816/b,	2817/b,	2826/a,	4216/a,	4216/b,	4222/a,	4225/a,
2826/b,	2828/b,	2838/a,	2840/b,	4228/b,	4253/a,	4263/b,	4265/b,

4281/a, 4284/a, 4285/b, 4288/a,
4310/a, 4313/a, 4314/b, 4326/b,
4332/a, 4337/b, 4343/b, 4349/b,
4352/b, 4355/a, 4367/b, 4385/a,
4387/a, 4388/b, 4389/a, 4397/b,
4400/b, 4403/a, 4437/a, 4446/a,
4463/a, 4482/a, 4484/b, 4486/a,
4491/b, 4505/a, 4511/a, 4533/b,
4534/a, 4535/b, 4575/b, 4581/a,
4587/a, 4588/a, 4592/a, 4595/a,
4595/b, 4601/a, 4601/b, 4614/b,
4634/a, 4646/a, 4656/b, 4671/b,
4998/a

2. Herhangi bir.

b. (b. çokları) 0363/a; (b. gün)
0311/a, 0328/b, 0403/b, 0610/b,
1378/a, 1454/a, 1517/b, 1527/a
1532/b 1587/b,1621/a, 1737/a
2778/b, 2411/a, 2860/a, 2868/a,
3217/a, 3275/a, 3281/a, 3458/b,
3565/a, 3623/a, 3796/b, 4166/a,
4266/a; (b. gece) 0720/a, 0783/a,
0783/b 0829/a, 0878/a 1295/a,
1561/b, 1572/a, 3247/b, 3592/a,
3619/a, 3667/a, 4113/b, 4168/a,
4270/b; (b. gez) 2181/a, 2323/b,
2733/a, 3048/a, 3309/a, 3361/b,
3628/b, 3787/b, 4089/b; (b. yana),
0594/a, 0659/a, 1175/a, 1345/b,
1395/a, 1395/b, 1505/a, 1507/a,
1908/b, 2513/b, 2775/a, 3737/a,
3737/b, 4032/a, 4070/b, 4318/b; (b.
yirde) 1532/a, 2147/b; (b. zaman)
0318/b, 1296/a, 2027/b, 2382/a

3. Tek, bir.

b. 0058/a, 0073/b, 1052/b, 1653/b,
1794/a, 2486/b, 2522/a, 3303/a,
3303/b, 3499/a, 3511/b, 3642/a,
3912/b, 3922/b; (b. an) 1825/a; (b.
dem) 0941/a, 0941/b, 1478/a,
1561/b, 1845/a, 1868/b, 2028/a,
3647/a, 3711/a, 3747/a, 3947/a,
4111/a, 4300/b
b.+ er 0895/a
b.+ idi 1559/b
b.+ in 2570/b
b.+ dür 2490/a

4. Birkez, bir defa.

b. 3553/b

5. Birlikte, beraber.

b. 0900/b b. (b. araya)
3647/b,1458/a, 2035/a; (b. et-)
3786/a; (b. ol-) 0911/b, 1913/a,
1968/a, 2051/a, 2589/b, 3862/a,
4100/b, 4324/a, 4365/a, 4488/a
b.+ dür 0939/a, 1758/b

b.+ idi 3145/b

6. Tek tek, bir bir.

b. (b. bir) 1887/a, 2211/b, 3340/b,
3494/b, 4394/a, 4599/b

b.+ in (b. birin) 0820/b

7. Aynı, denk, eşit.

b. 2606/b, 4060/a; (b. degül)
4216/b; (b. degülse) 1758/a; (b.
midür) 0934/a; (b. kıl-) 3713/b;
(râyı b. kıl-) 1882/b

8. Bazen, arada bir.

b. (arada b.) 0680/b, 2365/b, 3103/b

9. Zamir.

b.+ i 0019/a, 0019/b, 0211/b,
0247/a, 0252/a, 0253/a, 0646/b,
0780/b, 0870/b, 0895/a, 1030/b,
1168/a, 1347/b, 1350/b, 1351/a,
1351/b, 1352/a, 1352/b, 1353/a,
1353/b, 1382/a, 1404/a, 1414/b,
1514/a, 1577/a, 1577/b, 1763/b,
1839/b, 1840/a, 1899/b, 2173/b,
2282/b, 2288/b, 2439/b, 2486/b,
2770/a, 2806/b, 3283/a, 3284/a,
3572/a, 3572/b, 3573/a, 3574/a,
3575/a, 3601/a, 4039/a, 4049/b,
4051/b, 4358/b, 4486/b; (her b.)
0201/a

b.+ in 0541/a, 2760/b, 4080/b

b.+ inüñ 0431/a, 0431/b, 0780/b,
2056/b, 3254/a, 4125/b

b.+ inde 2715/b

b.+ inden 4323/b

b.+ indendür (her b.) 1389/b

b.+ ine 1350/a

b.+ ini 0408/b

b.+ isi 1109/a, 1202/b, 3092/b,
4051/a, 4662/b

b.+ isin 2848/b, 3054/b

b.+ üñ 4486/b

bir-: -2- [T.] Vermek.

b. (ögüt b.) 2522/b

b.- ürdi (‘ ivaz b.) 1821/b

biraz/ birez: -47- [T.] Biraz.

b. 0140/b, 0178/a, 0442/b, 0497/b,
0509/a, 0509/b, 0513/a, 0513/b,
0520/a, 0639/b, 0673/b, 0851/a,
0964/a, 1048/b, 1150/b, 1296/a,
1333/a, 1393/b, 1498/a, 1587/a,
1654/b, 1944/b, 2266/a, 2408/a,
2502/b, 2537/b, 2627/b, 2858/b,
2945/b, 3042/b, 3229/a, 3268/b,
3309/b, 3770/a, 3378/b, 3488/a,
3515/b, 3615/b, 3739/b, 3900/b,
3927/b, 4024/b, 4028/b, 4341/a,
4489/b, 4523/a 4663/a

birazdan: -1- [T.] Az sonra.

b. 4245/a

Bircıs: -1- Müşteri (Jüpiter) gezegeni.

B. 2356/a

birezcük: -2- [T.] Birazcık.

b. 3413/a, 3993/b

biribiri: -6- [T.] Birbiri.

b. 1354/a
b.+ mize 1906/b
b.+ n 1348/b, 1349/b
b.+ ne 0024/b, 2222/b

birikdür-: -1- [T.] Biriktirmek.

b.- üñ 4327/a

birinç: -1- [Far.] Pirinç.

b. 2756/b

birkaç: -20- [T.] Birkaç.

b. 0444/a, 0774/a, 1015/a, 1218/a,
1533/b, 1578/a, 2247/b, 2265/b,
2497/b, 2637/a, 2856/a, 3186/b,
3569/a, 3621/a 3400/a, 3759/a,
3898/b, 4179/a, 4451/a, 4661/a

birlik: -1- [T.] Birlik.

b. 4131/a

biryân: -3- [Far.] Kebap.

b. 2623/a, 3509/b, 4466/b

bisle-: -1- [T.] Büyütmek, beslemek.

b. 3661/a

Bısutün: -10- Ferhat'ın Şîrîn'e kavuşmak için deldiği dağın ismi.

B. 3188/b, 3190/a, 3286/b, 3345/b,
3346/b, 3392/b

B.+ a 3287/b, 3404/a

B.+ ı 3313/b

B.+ uñ 4583/b

biş: -18- [T.] Beş.

b. 0251/a, 0760/b, 1307/a, 2383/a,
2469/b, 2611/b, 3064/b, 3100/a,
3199/a, 3254/a, 3644/b, 3762/b,
3832/b, 4194/b, 4401/a, 4657/b

b.+ dür 3253/b

b.+ i 0251/b

biş-: -2- [T.] Pişmek.

b.- e 1136/b, 3426/b

bişe [I]: -8- [Far.] 1. Pişe, huy, alışkanlık.

b. (b. kıl-) 1401/b; (b. ol-) 2538/b

b.+ si 3292/b

2. İş.

b. 3907/a

b.+ den 2265/a

bişe [II]: -3- [Far.] Orman, sazlık.

b. (b. ko-)2679/b

b.+ de 2005/b

b.+ den 2554/b

bişecük: -1- [Far.+T.] Küçük orman, ağaçlık.

b. 0501/b

bişik: -1- [T.] Beşik.

b.+ den 0289/a

bişinci: -1- [T.] Beşinci.

b. 0225/a

bişür-: -3- [T.] Pişirmek.

b.- di 4427/b

b.- düm 0203/a

b.- ürdi 3742/b

bit-: -29- [T.] 1. Bitmek, sona ermek, tamamlanmak.

b.- di 1519/b, 3553/a, 3618/a, 4220/a, 4680/a; (işi b.) 0862/b; (sözi b.)1219/a
b.- e 2952/a
b.- endür 2402/a, 2402/b
b.- er 0533/a, 3672/b, 4208/b;
b.- erdi 2972/a
b.- ersin 1318/a
b.- mişi 1502/a
b.- ti 3447/b
b.- üpdü 3803/a
b.- ürdü 3333/b
b.- üresin 3177/b
2. Çok yorulmak, kuvveti ve dayanacak gücü kalmamak.
b.- di 0306/b
3. Yeşermek, çıkmak.
b.- di 1519/b, 3442/b
b.- er 2401/a, 2374/b
b.- erdi 1483/b
b.- medük 0577/a
b.- mişidi 2937/a
b.- üre 2951/a
4. Ortaya çıkmak.
b.- di 4506/a

biti/ bitü: -26- [T.] Mektup.

b. 1247/a, 1976/b, 2174/a, 2194/b, 2273/a, 2488/a, 2500/a, 2531/b, 3493/a, 3499/b, 4313/a, 4321/b
b.+ de 2274/b
b.+ ler 2171/a
b.+ lere 2208/a
b.+ leri 2192/b
b.+ ñ 2202/a, 2666/b
b.+ sin 0663/a, 1830/a, 2518/a
b.+ sine 3512/b
b.+ sini 3548/a
b.+ yi 1945/b, 2172/a, 4315/a

bitit-: -1- [T.] Takdir etmek, nasip etmek.

b.- miş 0283/b

bitür-: -3- [T.] Bitirmek.

b.- e 1430/b
b.- mezler 1846/a
b.- ür 1770/b

biz: -108- [T.] Biz şahıs zamiri.

b. 0037/a, 0139/b, 0906/a, 1107/a, 1108/a, 1234/a, 1330/a, 1366/a, 1366/b, 1419/a, 1764/b, 1815/a, 1818/b, 1834/a, 1863/b, 1864/a, 1866/a, 1882/a, 1883/a, 1894/b, 1943/a, 1981/a, 1983/a, 2021/a, 2077/a, 2288/a, 2339/b, 2790/a, 2912/a, 2956/a, 2956/b, 2985/a, 3101/a, 4349/b, 4372/a, 4423/b, 4424/a, 4488/a
b.+ de 2153/b, 4327/b
b.+ den 0734/b, 1035/b, 1586/a, 1772/a, 1811/a, 1842/a, 1878/a, 1913/b, 2154/a, 2199/a, 2326/b, 2611/b, 2612/a, 3943/a, 4120/b, 4490/b
b.+ din 1499/b
b.+ e 0026/b, 0027/a, 0038/a, 0044/b, 0139/a, 0710/a, 0964/a, 1617/a, 1618/b, 1808/a, 1819/b, 1877/b, 1895/b, 1896/a, 1896/b, 1902/a, 1910/a, 2204/a, 2338/a, 2569/a, 3111/b, 3571/b, 3718/b, 3831/b, 4109/b, 4411/b
b.+ i 0032/a, 0160/a, 2252/a, 2252/b, 2569/b, 2807/a, 3959/a, 4186/b
b.+ üm 0033/a, 0154/b, 1259/a, 1525/b, 1915/b, 2229/b, 2887/a, 3173/a, 3517/b, 4382/b
b.+ ümçün 0152/a
b.+ ümile 4124/a, 4488/b
b.+ ümle 1005/b, 3786/a, 4365/a
b.+ ümledür 3931/a

bi'smi'llâh: -2- [Ar.] Besmele.

b. 0001/a, 2843/b

bi-^çaynih: -1- [Ar.] Aynıısı, tıpkısı.

b. 0505/b

bî-bahâ: -2- [Far.] Pahasız, çok değerli.

b. 0282/a

b.+ dur 1841/a

bî-bahâne: -2- [Far.] Bahanesiz, sebepsiz.

b. 0380/b, 2668/b

bî-bâk: -1- [Far.] Korkmayan, çekinmeyen, sakınmayan.

- b. 2003/b
- bī-cān:** -1- [Far.] Cansız, ruhsuz.
b. 3434/a
- bī-cefā:** -1- [Ar.+Far.] Eziyetsiz, cefasız.
b. 4301/b
- bī-çāre:** -8- [Far.] Çaresiz, zavallı.
b. 0369/a, 3278/a, 3361/a, 3426/a, 4481/a; (b. kı1-) 1710/b; (b. ol-) 1267/b, 4036/a
- bī-dād:** -14- [Far.] Zulüm, işkence.
b. 0857/a, 1038/a, 2693/a, 3576/a, 4286/a, 4344/b, 4363/b; (b. it-) 4272/b, 4342/b; (b. kı1-) 0767/a, 3539/a; (b. ol-) 4278/a, 4344/a; (b. kıldılar m) 1836/a
- bī-dār:** -3- [Far.] Uyanık, uyumayan, uykusuz.
b. 1941/a, 2322/b; (b. ol-) 0878/b
- bī-dil-ārām:** -1- [Far.] Gönlü süsleyen (güzel), sevgilinin yokluğu.
b. 3156/b
- bī-dūd:** -1- [Far.] Dumansız.
b. (helvā-yı b. ol-) 2758/b
- bī-endāze:** -3- [Far.] Ölçüsüz, aşırı.
b. 2106/a; (b. ol-) 2167/b, 3814/b
- bī-gāh:** -1- [Far.] Vakitsiz, zamansız.
b. 3867/a
- bī-gam:** -3- [Ar.+Far.] Gamsız, tasasız.
b. 0288/b; (b. kı1-) 0123/b; (b. ol-) 3372/b
- bī-gümān:** 1- [Far.] Şeksiz, şüphesiz.
b. 0205/b
- bī-günāh:** -1- [Far.] Günahsız.
b. 3896/b
- bī-ḥaber:** -2- [Ar.+Far.] Habersiz, bilgisiz.
b.+ di 2461/a
b.+ dūr 4135/b
- bī-ḥadd:** -6- [Ar.+Far.] Hadsiz, sınırsız, pek çok.
b. 0197/b, 2296/b, 2878/b, 4262/b, 4683/a; (b. kı1-) 1378/b
- bī-ḥār:** -2- [Far.] Dikensiz.
b. 3844/a; (devlet-i gülqzār-ı b.) 3727/a
- bī-ḥayāl:** -1- [Ar.+Far.] Hayal olmayan, gerçek.
b.+ dūr 2543/b
- bī-ḥuṣ:** -1- [Far.] Şaşkın, sersem.
b. (esrük ü b. kı1-) 4171/a
- bī-ḥūd:** -4- [Far.] Kendinden geçmiş, bayılmış.
b. 2988/b, 3770/a, 3771/b, 3979/b
- bī-hūde:** -2- [Far.] Boşuna, boş yere, beyhude.
b. 2895/b, 2906/a
- bī-hüner:** -1- [Far.] Elinden iş gelmez, hünersiz.
b. 2535/a
- bī-ḳarār:** -1- [Ar.+Far.] Kararsız.
b. 2981/a
- bī-kerān:** -3- [Far.] Sınırsız, sonsuz, uçsuz bucaksız.
b. 4469/b
b.+ a 0197/a, 2856/b
- bī-melāmet:** -1- [Ar.+Far.] Ayıpsız.
b. (b. getür-) 2321/b
- bī-miṣl:** -1- [Ar.+Far.] Eşi, benzeri olmayan, benzersiz.
b.+ i 0391/b
- bī-naṣīb:** -1- [Ar.+Far.] Nasipsiz, talihsiz.
b.+ em 3368/b
- bī-nevā:** -4- [Far.] Nasipsiz, zavallı, çaresiz.
b. 1087/b, 3701/a
b.+ dur 0089/a

- b.+ yı 2981/a
- bī-nihāyet:** -1- [Ar.+Far.] Sonsuz.
b.+ dūr 0002/b
- bī-niyāz:** -1- [Far.] İhtiyacı olmayan.
b. 3517/b
- bī-nūr:** -1- [Ar.+Far.] Nursuz, aydınlık olmayan.
b. (b. ol-) 0881/b
- bī-rāz:** -1- [Far.] Sırrı olmayan, sırsız.
b. 2621/b
- bī-renc:** -3- [Far.] Sıkıntısız, zahmetsiz.
b. 2390/b, 2756/a, 4671/b
- bī-sāz:** -1- [Far.] Sazsız, saz olmadan.
b. 0395/b
- bī-şāh:** -1- [Far.] Şahsız, şahı olmayan.
b. 2792/b
- bī-şek:** -3- [Far.+Ar.] Şüphesiz.
b. 3484/b, 3823/a, 4259/a
- bī-şerm:** -1- [Far.] Utanmaz.
b. (b. kı1-) 1670/b
- bī-şīn:** -1- (?)
b. 0227/b
- bī-şümār:** -1- [Far.] Sayısız, pek çok.
b. 1606/a
- bī-vaqt:** -1- [Far.+Ar.] Vakitsiz, uygunsuz.
b. (b. eyle-) 4034/b
- bī-vefā:** -3- [Far.+Ar.] Vefasız, hayırsız.
b. 2812/a
b.+ dur 0656/b
b.+ ya 2768/a
- bīzār:** -6- [Far.] Rahatsız, bıkmış, usanmış.
b. 1785/b, 2676/b, 2703/b, 4057/b;
(b. kı1-) 0752/b; (b. ol-) 4512/b
- bodıç/ boduç:** -2- [T.] Su kabı, çömlek.
b. (b. gibi) 3631/b
- b.+ ı 1698/a
- boğ:** -1- [T.] Reis, baş.
b.+ ıdı 4194/a
- boğaz:** -5- [T.] Boğaz.
b.+ da 2757/b
b.+ dan 0797/b
b.+ ına 0224/a, 1185/a
b.+ uñ 2430/b
- boğazlan-:** -2- [T.] Boğazlanmak.
b.- mış 2381/a, 3308/
- boğıl-/ boğul-:** -3- [T.] Boğulmak.
b.- sa 3996/a
b.- dı 2826/a
b.- mışda 4098/a
- bol:** -18- [T.] Çok, bol.
b. 0314/b, 0485/a, 1228/b, 1861/b,
1964/a, 2015/b, 2056/b, 2169/a,
2273/b, 2278/b, 2290/b, 2340/a,
2382/b, 3212/a, 4053/b
b.+ dı 0988/b
b.+ durur 0049/a
b.+ ıdı 0642/b
- boncuq:** -1- [T.] Boncuk.
b.+ uñ 0397/a
- borç:** -2- [T.] Borç.
b. (b. it-) 0236/b; (b. ol-) 0027/b
- boru:** -1- [T.] Boru.
b. 3733/a
- boş:** -8- [T.] Boş.
b. 1409/a, 1579/b, 1970/b, 2792/a,
2792/b, 2981/b, 3931/b; (b. kı1-)
2649/b
- boşal-:** -1- [T.] Boş duruma gelmek,
boşalmak.
b.- madın 0238/b
- boşan-:** -1- [T.] Hayvan, başlığınan,
koşum takımından veya bağından
kurtulmak.
b.- dı 0338/a

boy: -17- [T.] Boy.

b. 1995/a

b.+ ı 0417/b, 0546/b, 0554/b,
1000/b, 2964/a, 3029/a, 3245/a,
3418/a, 4416/a

b.+ ından 3584/a

b.+ una (“boyu kadar”) 3000/b

b.+ uñ 2206/b, 3372/a, 3813/b,
3857/a

boyın/boyun: -39- [T.] Boyun.

b. 0304/b, 1629/b, 2006/a, 2092/b,
3621/b, 3916/b; (b. bük-) 0675/b;
(b. çek-) 4004/a; (b. dut-) 0990/a,
2092/a, 2093/a, 2785/a, 2918/a,
3175/a, 4046/b; (b. eg-) 2428/b,
2968/a; (b. vir-) 0743/a, 0892/a,
2755/a 3190/b, 4128/b

b.+ ı 1607/b, 3874/b

b.+ ın 0418/a, 1698/b

b.+ ına 0418/a, 1316/b, 1469/b,
1547/b, 2817/b

b.+ ına 3182/b, 3382/a

b.+ ını 3344/b; (b. bur- “boynunu
kesmek, vurmak”) 0416/b

b.+ uma 1548/b, 1703/a, 2772/a,
2871/a

boyınduruğ: -1- [T.] Araba çeken veya çift
süren öküz ve mandaların
boyunlarına geçirilen ağaç.

b.+ da 4215/a

boylu: -1- [T.] Boylu.

b.+ lar 0502/a

boynuz: -1- [T.] Boynuz.

b. 1131/a

boz-: -3- [T.] Bozmak, işe yaramaz duruma
getirmek.

b.- a 2315/b

b.- asın 1689/b

b.- dı 0345/a

boz: -2- [T.] Açık toprak rengi.

b. 0995/a, 1720/b

bozul-: -2- [T.] Bozulmak.

b.- dı 4356/a, 4609/b

böl-: -1- [T.] Bölmek, parçaya ayırmak.

b.- di 0248/a

bölük: -1- [T.] Bölük.

b. 0695/b

börk: -1- [T.] Kadife, çuha, keçe ve
özellikle hayvan postundan
yapılmış kürksüz başlık.

b.+ e 1115/b

böyle: -4- [T.] Bunun gibi olan, buna
benzer, bu türlü, bu tarzda ve sıfatta
bulunan.

b. 1872/a, 3471/a, 3921/a

b.+ dür 2881/b

bu: -794- [T.] 1. İşaret zamiri.

b. 0011/b, 0013/a, 1212/b, 1218/a,
1227/b, 1476/a, 1476/b, 1705/a,
1813/a, 1879/a, 1888/a, 2147/a,
2165/a, 2229/b, 2368/a, 2648/a,
2777/b, 3311/b, 3471/b, 3737/a,
3935/a, 3935/b, 4377/a; (b.
degüldür) 3175/b

b.+ dı 0993/a, 1424/b

b.+ dur 0139/b, 0405/b, 1133/b,
1188/a, 1189/a, 1231/b, 1358/a,
1571/a, 1620/a, 1681/b, 1806/b,
1950/a, 2146/a, 2193/b, 2450/a,
2648/b, 2708/a, 3073/b, 3134/b,
3425/a, 3471/a, 3580/a, 3897/b,
4041/b, 4343/a, 4444/a, 4531/b

b.+ lar 0353/b, 1343/a, 1400/b,
1561/a, 2294/a, 4211/b

b.+ lara 4211/a, 4267/a

b.+ larda 1825/a

b.+ lardan 2033/a, 3641/b, 4200/b,
4318/b

b.+ ña 1068/b, 1130/a, 1812/b,
2428/b, 4406/b, 4408/a; (b. dek)
4162/a

b.+ ncılayın 0173/b

b.+ nda 0707/a, 0837/a, 0871/a,
1114/a, 1586/a, 1586/b, 1844/a,
2250/a, 2570/a, 2730/b, 2926/a,
3168/b, 3356/a, 3432/b, 3785/a,
3858/b, 4026/a, 4652/a, 4652/b,
4654/b

b.+ ndaki 2987/b

b.+ ndan 0450/a, 1496/a, 1876/a,
1919/b, 3019/a
b.+ nı 0359/a, 0372/a, 0549/b,
0912/a, 1012/a, 1066/a, 1238/a,
1320/a, 2081/a, 2777/b, 2917/a,
3102/a, 3340/a, 3345/b, 3373/a,
4048/b, 4212/b, 4403/a, 4417/a,
4680/b
b.+ nlara 2186/b
b.+ nuñ 0587/b, 2151/a, 2215/a,
2544/a, 2917/b, 4405/b; (b. bigi)
2187/a; (b. gibi) 2375/a, 2510/b,
2511/a, 3277/a, 3893/b, 4577/b,
4612/a; (b. gibi degül) 4450/a
b.+ nuñla 0011/a, 0012/b, 1069/a,
3101/b
b.+ yıldı 0608/a, 0676/a, 2692/a
2. İşaret sıfatı.
b. 0016/a, 0020/a, 0023/b, 0030/a,
0042/a, 0070/b, 0073/a, 0076/b,
0085/a, 0086/a, 0088/a, 0100/a,
0118/a, 0123/b, 0124/a, 0124/b,
0125/b, 0138/b, 0143/a, 0147/a,
0153/a, 0153/b, 0154/a, 0155/a,
0158/a, 0158/b, 0159/b, 0178/a,
0178/b, 0185/a, 0185/b, 0187/a,
0212/a, 0242/b, 0271/b, 0290/a,
0293/a, 0317/b, 0332/b, 0334/a,
0346/a, 0356/b, 0367/a, 0369/a,
0434/b, 0439/a, 0443/a, 0444/a,
0451/b, 0488/b, 0489/a, 0491/a,
0501/a, 0507/a, 0513/a, 0528/a,
0529/a, 0529/b, 0534/b, 0535/a,
0535/b, 0545/a, 0548/b, 0549/a,
0551/a, 0551/b, 0561/a, 0562/a,
0563/b, 0570/b, 0581/b, 0583/a,
0587/a, 0621/a, 0637/b, 0648/b,
0659/b, 0660/a, 0660/b, 0670/b,
0681/a, 0683/a, 0686/a, 0687/a,
0690/a, 0700/a, 0726/a, 0736/b,
0739/a, 0739/b, 0753/b, 0754/a,
0777/a, 0779/a, 0784/a, 0791/b,
0815/a, 0824/a, 0857/a, 0857/b,
0859/a, 0860/a, 0860/b, 0870/b,
0875/a, 0878/b, 0882/a, 0890/a,
0896/a, 0904/a, 0910/a, 0911/a,
0914/a, 0928/a, 0929/a, 0947/a,
0953/a, 0955/a, 0958/a, 0992/a,
0999/b, 1002/a, 1003/b, 1006/a,
1023/b, 1029/a, 1031/a, 1031/b,

1039/a, 1045/a, 1052/a, 1063/a,
1064/a, 1065/a, 1068/a, 1069/b,
1070/a, 1073/a, 1075/a, 1076/a,
1077/b, 1082/a, 1082/b, 1093/a,
1094/b, 1095/a, 1097/a, 1104/a,
1129/a, 1132/a, 1133/a, 1136/a,
1139/b, 1140/b, 1142/a, 1142/b,
1149/b, 1151/b, 1152/a, 1154/b,
1158/b, 1160/a, 1162/b, 1163/a,
1163/b, 1165/a, 1165/b, 1166/b,
1171/b, 1173/b, 1176/a, 1179/a,
1180/a, 1183/a, 1184/b, 1190/b,
1204/a, 1215/b, 1216/b, 1226/a,
1227/b, 1229/a, 1244/b, 1254/b,
1256/b, 1258/a, 1259/b, 1260/a,
1262/a, 1264/b, 1271/b, 1278/a,
1278/b, 1284/b, 1291/b, 1292/a,
1293/a, 1301/a, 1302/b, 1303/a,
1303/b, 1304/a, 1314/a, 1317/a,
1331/a, 1344/a, 1372/b, 1373/a,
1376/a, 1393/b, 1395/a, 1414/a,
1414/b, 1421/a, 1422/a, 1428/b,
1444/a, 1490/a, 1496/b, 1503/a,
1520/a, 1520/b, 1524/b, 1543/b,
1571/a, 1601/a, 1610/a, 1619/b,
1621/a, 1625/b, 1629/a, 1630/b,
1631/a, 1634/b, 1637/a, 1643/b,
1688/a, 1704/b, 1711/b, 1713/a,
1718/a, 1723/a, 1724/a, 1739/b,
1748/a, 1750/a, 1757/a, 1758/a,
1759/a, 1779/a, 1780/a, 1783/a,
1783/b, 1784/a, 1806/a, 1824/a,
1825/b, 1826/b, 1832/a, 1833/b,
1841/a, 1846/a, 1848/b, 1849/a,
1849/b, 1854/a, 1869/b, 1874/b,
1878/b, 1885/a, 1889/a, 1894/b,
1905/a, 1909/a, 1918/b, 1922/b,
1931/a, 1954/a, 1967/b, 1969/a,
1970/a, 1971/a, 1971/b, 1980/a,
1981/a, 1983/b, 2014/a, 2020/b,
2032/a, 2037/a, 2038/a, 2039/b,
2085/b, 2088/b, 2091/b, 2122/a,
2130/b, 2136/b, 2178/a, 2179/a,
2197/b, 2206/a, 2209/a, 2209/b,
2219/a, 2219/b, 2224/b, 2229/a,
2230/a, 2248/a, 2267/a, 2297/b,
2298/a, 2300/b, 2309/b, 2312/a,
2319/b, 2320/a, 2328/a, 2354/b,
2358/a, 2360/b, 2365/a, 2367/b,
2388/b, 2392/a, 2394/a, 2398/b,

2399/a, 2408/a, 2420/a, 2422/a,
2422/b, 2424/a, 2427/a, 2439/a,
2440/a, 2442/b, 2446/b, 2486/b,
2496/a, 2496/b, 2497/a, 2521/a,
2522/a, 2528/a, 2531/a, 2532/a,
2542/a, 2557/a, 2564/b, 2582/a,
2590/a, 2591/a, 2594/b, 2599/a,
2606/b, 2612/a, 2616/a, 2623/a,
2635/a, 2642/b, 2647/a, 2660/b,
2680/b, 2683/a, 2711/a, 2724/a,
2752/a, 2758/a, 2768/a, 2771/a,
2771/b, 2774/a, 2782/b, 2796/a,
2796/b, 2799/a, 2801/b, 2802/b,
2811/a, 2813/a, 2818/b, 2825/a,
2830/b, 2843/a, 2852/a, 2863/a,
2881/b, 2885/a, 2886/a, 2901/a,
2908/b, 2916/a, 2919/a, 2923/b,
2943/a, 2943/b, 2952/a, 2984/b,
2986/a, 3014/b, 3052/a, 3053/b,
3081/a, 3081/b, 3082/b, 3086/a,
3086/b, 3090/a, 3095/a, 3096/a,
3101/a, 3103/a, 3108/a, 3111/b,
3129/a, 3131/a, 3152/b, 3155/b,
3163/b, 3170/b, 3171/a, 3171/b,
3175/a, 3179/b, 3180/a, 3180/b,
3185/b, 3186/a, 3187/a, 3198/b,
3201/b, 3223/a, 3223/b, 3226/a,
3229/b, 3231/a, 3240/a, 3240/b,
3242/a, 3245/b, 3246/b, 3249/a,
3256/b, 3257/a, 3260/a, 3261/a,
3261/b, 3262/b, 3264/a, 3269/a,
3272/a, 3275/a, 3314/b, 3322/a,
3323/b, 3336/a, 3342/b, 3344/b,
3347/b, 3349/b, 3351/b, 3355/a,
3366/a, 3367/b, 3369/a, 3397/b,
3398/b, 3406/b, 3407/a, 3410/b,
3421/a, 3421/b, 3429/a, 3429/b,
3434/b, 3435/a, 3438/a, 3446/a,
3458/a, 3465/b, 3474/a, 3525/a,
3549/a, 3587/b, 3618/a, 3623/b,
3628/a, 3633/a, 3633/b, 3634/b,
3639/a, 3639/b, 3663/b, 3673/b,
3676/a, 3679/a, 3683/b, 3687/a,
3692/b, 3693/a, 3693/b, 3694/a,
3720/b, 3724/a, 3741/a, 3746/b,
3787/a, 3796/a, 3814/a, 3824/a,
3833/b, 3834/a, 3836/a, 3845/a,
3857/a, 3861/a, 3868/a, 3892/a,
3906/b, 3924/a, 3925/b, 3927/a,
3931/a, 3937/a, 3938/a, 3944/a,

3948/a, 3970/a, 3972/a, 3982/a,
3985/a, 4002/b, 4007/b, 4009/a,
4010/a, 4011/b, 4013/a, 4030/a,
4031/b, 4035/b, 4038/b, 4058/a,
4060/a, 4060/b, 4063/a, 4064/b,
4076/b, 4086/b, 4088/b, 4099/a,
4102/b, 4109/a, 4121/b, 4126/a,
4127/b, 4129/a, 4131/a, 4135/b,
4140/b, 4144/b, 4148/a, 4154/a,
4158/b, 4163/a, 4167/a, 4167/b,
4168/a, 4176/a, 4186/a, 4200/a,
4212/a, 4223/a, 4226/a, 4228/b,
4234/b, 4271/b, 4275/b, 4297/a,
4304/a, 4309/b, 4312/a, 4333/b,
4336/b, 4337/b, 4359/a, 4370/b,
4374/a, 4377/b, 4383/a, 4384/b,
4386/b, 4400/b, 4402/b, 4409/b,
4414/a, 4418/b, 4423/b, 4428/b,
4434/a, 4456/a, 4457/a, 4457/b,
4488/a, 4488/b, 4496/a, 4497/a,
4500/b, 4514/a, 4518/b, 4533/b,
4538/a, 4561/a, 4573/b, 4574/a,
4574/b, 4575/a, 4577/a, 4579/b,
4582/a, 4584/a, 4592/a, 4601/a,
4608/a, 4611/a, 4617/a, 4657/b,
4664/a, 4670/b, 4673/a, 4673/b,
4675/a, 4677/a, 4677/b, 4680/a

bu ara: -6- [T.] Bura.

b. +da 0043/a,1230/b, 1337/b,
4258/b, 4261/b
b. +dan 2571/a

bu: -3- [Far.] 1. Koku.

b. 0406/b
2. Bir şeyin varlığını belli eden iz.
b. (reng ü b. “düzen, hile, iz”)
0147/b, 4377/b

bucağ: -5- [T.] Kenar,köşe.

b.+ a 3323/b
b.+ da 2715/a
b.+ in 1034/a
b.+ ından 0344/a
b.+ uña 3638/a

budağ: -16- [T.] Dal, ince dal, filiz.

b. 3443/a, 3909/b; (b. budağ)
0030/a
b.+ a 2820/b, 4392/a

b.+ da 1442/a, 1576/b
b.+ ı gibi 2280/b, 3029/a
b.+ ı 0576/b, 2725/a, 3450/b
b.+ ına 3427/a, 4258/a
b.+ ından 0286/a

buğday: -1- [T.] Buğday.
b.+ ı 2374/a

bugün: -28- [T.] Bugün.
b. 0175/a, 0229/b, 0564/a, 0836/a,
1046/b, 1162/b, 1318/b, 1419/a,
1585/b, 1588/b, 1781/a, 1870/a,
1948/a, 2013/b, 2328/a, 2335/a,
2684/a, 2684/b, 2693/b, 2710/b,
2874/a, 2915/b, 2923/a, 3320/a,
3722/a, 3838/a, 4123/b
b.+ dür 0781/a

buğâr: -1- [Ar.] Buhar.
b.+ ından 0764/b

buğûr: -2- [Far.] Tütsü.
b. 3767/b
b.+ dan 3754/a

bul-: -131- [T.] 1. Bulmak.
b. 2637/b
b.- a 1131/a, 1271/b, 1812/a,
4353/b; (b. mı) 1860/b
b.- alar 2546/b, 4343/b
b.- alum 0529/b
b.- am 0464/b, 2955/b, 3456/b
b.- aruñ 1899/a
b.- asın 0155/b, 1625/b, 2157/b,
2199/a, 2498/b, 4087/b
b.- asız 3117/b
b.- avuz 0031/b
b.- aydı 1415/a, 1479/a, 3440/b
b.- dı 0558/a, 0650/a, 0683/b,
0718/a, 0803/b, 0830/b, 0849/a,
1472/b, 1555/a, 1859/a, 2476/a,
2483/b, 2581/a, 2826/b, 3620/a,
3689/a, 4118/a, 4153/b, 4464/b,
4620/a
b.- dılar 1456/a, 2609/a, 3401/a,
4598/a
b.- dum 3320/b
b.- duñ 1595/a, 2756/a

b.- ımaz 2568/b, 3717/b, 4140/b;
(derdine dermân b.) 2377/b;
b.- ına 2354/a
b.- madı 0849/b, 1190/b, 2223/a,
2223/b, 2928/b; (derdin dermânını
b.) 3556/b
b.- madılar 4594/b
b.- maduğ 2547/b
b.- mağa 1651/a
b.- mağıçundur 0041/a
b.- mamışdı (uyku gözine yol b.)
0386/b
b.- masun 0456/b, 2042/b
b.- maya 2181/b, 3430/b
b.- mayasın 3534/b
b.- maz 0616/b, 1640/b, 2005/a
b.- mazesin 1637/a
b.- sa 3059/b
b.- sam 1657/a
b.- ucağ 2329/b
b.- umaz 2111/a
b.- uñ 3115/b
b.- unan 3052/a
b.- up 3138/b, 3687/b
b.- updur 2837/b
b.- ur 0094/b, 0105/b, 0217/a,
0222/a, 1273/b, 3997/a;
b.- urdı 2935/a, 3033/b, 3045/b,
3301/b
b.- urlardı 1478/a
b.- urmuş 4098/b
b.- urmuşsaydı 4455/a
b.- ursa 1813/b, 4043/a, 4352/a
b.- uruz 0030/a
b.- urvan 2948/a
2. Elde etmek, kazanmak.
b.- a 1823/a, 2154/a; (şafâ b.)
0189/a
b.- asın (nâm b.) 3661/b
b.- dı (yiglik b.) 0102/a; (ārām b.)
2858/b; (revnāk b.) 1450/a
b.- duñ 1140/a; (‘izzet b.) 2404/b
b.- madı (amân b.) 0247/a
b.- maya (behr b.) 3428/a; (çäre b.)
1363/a
b.- mayam mı (sa‘âdet b.) 1656/b
b.- mazıdı (çäre b.) 3653/a
b.- mış (ğayr b.) 3274/b; (i‘zâz b.)
4284/b
b.- mışdı (şedef b.) 1450/b

b.- sun (şād b.)3371/b
b.- ur idūñ 1149/a
b.- urdum 3335/a
3. Erişmek, ulaşmak, varmak.
b. 4385/a
b.- a 3070/b,
b.-asın1943/b, 2209/a,
b.- dı 2268/a
b.- ur 4357/a
4. İlgi ve yakınlık görmek.
b.- uban (yüz b.) 1200/b
b.- urdı (yüz b.) 2458/b

bulanık: -1- [T.] Bulanık, berrak olmayan.
b.+ dur 1847/b

bular: -6- [T.] Bunlar.
b. 0776/b, 0869/b
b.+ da 1492/a
b.+ dan 0733/a, 0869/a, 0901/a

bulaş-: -2- [T.] Bulaşmak, sürülmek.
b.- dı 0832/a
b.- mışdı 1265/b

Bulgar: -1- Bulgar.
B.+ a 0771/a

bulut/ bulıt: -11- [T.] Bulut.
b. 1628/a, 2875/b, 3978/b, 4248/a;
(b. gibi) 3420/b, 3680/a, 3739/b
b.+ a 4236/b
b.+ dan 2098/a, 4156/b, 4237/b

bulın-/ bulun-: -20- [T.] Bulunmak.
b. 0562/a
b.- a 3530/b, 3571/b
b.- am 0562/b, 3423/b
b.- dı 0589/b, 3137/b
b.- inca 1227/b
b.- madı 0527/b, 0544/b, 3291/a,
4394/b
b.- maya 1035/b
b.- maya 2432/b
b.- maz 1150/b
b.- mazdı 2323/b
b.- mazıdı (derdine dermān b.)
3042/a
b.- ur 0175/b, 3845/a, 4301/a

buluş-: -1- [T.] Buluşmak.
b.- sa 4249/b

büm: -1- [Far.] Baykuş.
b.+ ı 2064/b

buñal-: -5- [T.] Bunalmak, sıkılmak.
b.- dı 0544/a
b.- duğını 3665/b
b.- mağdan 2990/b
b.- mış 3030/a, 3468/b

bunca: -4- [T.] Bu kadar, çok.
b. 1497/a, 1888/a, 3433/a, 3780/b

buncılayın: -4- [T.] Bunun gibi, böyle.
b. 0448/a, 1223/a, 1357/b, 2146/b

bunda: -1- [T.] Burada.
b. 0949/a

bur-: -8- [T.] Burmak, bükmek.
b.- a 0685/b, 4602/a
b.- dı (başın b.) 1607/a
b.- mağdan 4074/b
b.- mış (boynını b.) 0416/b
b.- ur 2035/b, 3522/b
b.- urdı 4074/a

burc: -10- [Ar.] Kale surlarının gerekli yerlerine yapılan savunma kulesi.
b. 3203/b
b.+ a 2779/a, 3121/b
b.+ ina 2357/b, 3806/a, 4178/b,
4209/b
b.+ ında 1544/b, 2357/a, 4679/b

burıl-/ burul-: -2- [T.] Burulmak, bükülmek.
b.- mış 1113/a
b.- up 2942/b

burka: -7- [Ar.] Kadınların yüzlerini gizlemek için kullandıkları örtü, peçe, nikap.
b. 1385/a, 1436/a, 2880/b, 3940/a,
3940/b, 4558/b
b.+ ı 0431/a

buru: -1- [T.] Bağırsaklarda duyulan şiddetli ağrı, buruntu.

- b. 0612/b
- burun:** -3- [T.] Burun.
b.+ ı 0412/a, 1019/a
b.+ ma 3388/a
- büş:** -1- [Far.] Öpme, öpüş.
b. 4249/b
- būsitān/ būstān:** -5- [Far.] Çiçek bahçesi, güzel kokulu çiçeklerle dolu yer, bostan.
b. 0010/b, 1082/a
b.+ a 1439/a, 2800/b
b.+ ı 0158/b
- busu:** -4- [T.] Pusu.
b. 2249/b
b.+ dan 1524/a, 2233/a, 2242/b
- buş-:** -2- [T.] Öfkelenmek, kızmak.
b.- miş 3975/b
b.- uban 2381/b
- būy:** -2- [Far.] Koku.
b.+ ı 0363/b, 1519/b
- buyruk:** -17- [T.] Buyruk, emir.
b. (b. ol-) 1901/a, 2564/a
b.+ ı 2993/a
b.+ ıla 0194/a, 1770/a, 1965/a
b.+ ina 0199/a, 2568/b, 2995/b, 3555/b
b.+ ından 0376/b, 1168/a
b.+ ını 4319/b
b.+ ıyla 0479/a, 0658/a
b.+ um 1046/b
b.+ uında 0035/b
- buyur-:** -82- [T.] 1. Buyurmak, emretmek.
b. 2507/a
b.- am 2818/a
b.- dı 0144/a, 0331/a, 0348/a, 0350/b, 0640/b, 0830/a, 0846/a, 0920/a, 1169/b, 1326/a, 1457/b, 1469/a, 1512/a, 1765/a, 1816/a, 1955/b, 1956/a, 2305/a, 2342/a, 2553/a, 2562/b, 2577/a, 2578/a, 2609/a, 2620/b, 2698/a, 2740/a, 3115/b, 3143/a, 3289/a, 3337/a, 3742/a, 3753/a, 3764/a, 3789/a, 4067/a, 4086/a, 4150/a, 4178/a, 4181/a, 4266/b, 4271/a, 4308/a, 4319/a, 4369/a, 4426/b, 4545/a, 4620/b; (hil' at b.) 0107/a
b.- duğum (b. degül) 3183/b
b.- duğuñ 0866/a
b.- duğ 0349/a
b.- duñ 0026/b
b.- ma 4626/a
b.- mayam 1961/b
b.- sun 2613/a
b.- ur 4320/a
b.- ursa 0408/a
b.- ursañ 2155/b, 4496/a
2. Söylemek.
b.- dı 0232/a, 0235/a, 0710/a, 1387/b, 1944/b, 1988/a, 2268/b, 2271/b, 2487/a; (āferin b.) 0135/a
3. Gelmek.
b.- dı 0789/a, 1978/a, 2161/a, 2170/b, 2200/a, 2279/a, 2345/a, 3749/b
b.- duğı 3797/b
4. Göndermek.
b.- gıl 0673/b
- buz:** -1- [T.] Buz.
b.+ lar 3751/b
- buzagu:** -2- [T.] İnek ve benzeri hayvanların yavrusu.
b.+ sı 1443/a
b.+ sı gibi 3974/a
- Bū-Bekr:** -1- Ebu Bekir.
B.+ e 0110/b
- Bū-Behl:** -1- Ebu Cehl.
B.+ e 0110/b
- bük-:** -2- [T.] Bükmek.
b.- e (boyın b.-) 0675/b
b.- mek 4110/b
- bükil-/ bükül-:** -3- [T.] Bükülmek.
b.- düm 2833/b
b.- miş (bil b.) 4233/a
b.- üp 2385/b

bülbül: -5- [Far.] Bülbül.
b. 1441/a, 2920/b, 3091/b
b.+ ce 2741/a
b.+ e 0513/b

bülbül-āsā: -1- [Far.] Bülbül gibi.
b. 4121/b

büngāh: -2- [Far.] Kese, çadır.
b. 0921/a, 0973/b

bünü-: -1- [T.] Yerinden oynamak.
b.- di 1673/a

bünyāq: -12- [Far.] Asıl, esas ,temel.
b. 0572/b, 0681/a, 0778/b, 2424/a,
2848/a, 3483/a; (b. ço-) 3449/a; (b.
ur-) 0693/b, 0448/a
b.+ ı 0779/a
b.+ ın 0482/b
b.+ umı 2869/a

bürincük: -1- [T.] Baş örtüsü.
b. 3469/a

bürün-: -1- [T.] Bürünmek.
b.- miş 4558/b

büt: -18- [Far.] 1. Put, heykel.
b. 2408/b, 2792/a, 3304/b, 3547/a;
(b.- i teng) 4119/a
b.+ dür 3311/a
b.+ ler 1388/a, 1555/a
b.+ lerinüñ 0541/a
2. Güzel.
b. 0534/a, 3304/a, 3599/b; (b.- i
şirîn) 3316/b; (b.- i şirîne) 0567/a,
4202/a; (b.- i Şirîn' için) 3278/b
b.+ e 3305/a
b.+ i 0812/b

bütün: -1- [T.] Bütün.
b. (b. ol-) 0014/a

büt-hāne: -2- [Far.] Bütlerin konulduğu
yer.
b. (b.- i çin degül) 2821/a
b.+ den 3617/a

büyi-/ büyü-: -2- [T.] Büyüme.

b.- mege 1592/b
b.- miş 3362/a

büyük: -3- [T.] Büyük.
b. 0080/a, 3370/b, 4193/b

büyüt-: -1- [T.] Büyütmek.
b.- di 0999/b

Büzürg Ümîd: -6- Hüsrev-i Perviz'in
muallimidir.
B. 0308/a, 0683/a, 4302/a
B.+ e 4296/a
B. + üñ 4554/a

C

cādū: -4- [Far.] Cadı,büyücü.

c. 0707/a
c.+ lara 1993/a
c.+ ya 0713/a
c.+ yı 2759/a

cādūlūk: -1- [Far.+T.] Cadılık.

c. (c. kı1-) 0712/b

cāh: -1- [Ar.] İtibar, makam.

c. 4614/b

cālī: -1- [Far.] Açık, anlaşılır.

c. (tedbīr-i c. kı1-) 3397/b

cām: -18- [Far.] Kadeh.

c. 0460/b, 0584/a, 1536/a, 1690/b,
2363/b, 4223/b, 4257/a
c.+ a 1369/a, 4167/a
c.+ ı 1664/a, 3540/a; (c. billur)
0785/a; (c. cūllāb) 3598/a; (c.
ni' met) 3599/a
c.+ ın 1663/a
c.+ ına 2685/b
c.+ ından 2707/b
c.+ inuñ 2427/a

cāmi': -1- [Ar.] Toplayan, toplayıcı, bir
araya getiren, cemedan.

c.+ durur 0271/b

cān: -209- [Far.] 1. Hayat,can.

c. 0494/b, 0682/b, 0954/b, 1151/a,
1154/b, 1202/b, 1205/a, 1205/b,
1280/a, 1311/b, 1612/a, 1612/b,
1631/b, 1658/a, 1678/a, 1984/b,
2061/b, 2409/b, 2414/b, 2424/a,
2489/a, 2505/b, 2779/b, 2801/a,
2825/b, 2901/b, 2976/b, 3152/b,
3259/b, 3269/a, 3271/b, 3296/a,
3306/a, 3316/a, 3319/a, 3324/a,
3326/a, 3420/a, 3487/b, 3718/b,
3816/a, 3936/a, 4080/a, 4091/b,
4115/a, 4572/a, 4572/b, 4626/b;
(c.- ı şīrīn) 3221/b; (c. al-) 3719/a;
(c. bağısla-) 0254/b, 2650/b; (c. kı1-
) 0529/a, 3042/b; (c. ol-) 0145/a,
1959/b, 2037/a; (c. şat-) 3149/b,

3150/a; (c. vir-) 0750/a, 1154/a,
2702/b, 2772/b, 3424/b, 4211/b,
4515/a; (cān mı c.) 3152/a, 3152/b
c.+ a 0289/b, 0572/b, 0717/b,
1628/b, 2689/b, 2883/b, 3164/b,
3364/a,
c.+ da 2840/b
c.+ dan 1631/a, 1701/b, 2703/b,
2797/b, 3151/b, 3756/b, 4562/b,
4580/a; (dil ü c.) 0199/b
c.+ dur 0428/a, 2801/b
c.+ ı 0571/b, 0638/b, 0678/a,
0790/a, 0812/b, 1432/a, 1645/b,
2038/a, 2415/b, 2520/b, 2751/b,
3005/b, 3152/a, 3241/a, 3265/a,
3462/a, 3508/b, 3527/b, 3930/b,
4239/b; (c. al-) 2743/b; (c. çık-) 3119/b,
3693/b; (yolına c. kıo-) 0657/b; (c. ol-) 1455/a; (c. vir-) 3462/b,
3672/a, 4516/a
c.+ ıdı 3306/a
c.+ ıdur 0425/b
c.+ ıla 1923/b, 2156/b, 3772/b
c.+ ın 0433/a 0193/b, 3049/b; (c. al-
) 1620/b; (c. saçı-) 4079/a
c.+ ına 0093/b, 0120/b, 0903/b,
1309/b
c.+ ından 2415/a
c.+ ını 0368/b, 1102/b, 2413/b,
3367/a
c.+ ıdı 1336/b
c.+ ıyçun 3221/b, 4543/a
c.+ lara 1171/b
c.+ larda 3889/b
c.+ sın 3866/a
c.+ um 0381/a, 0388/a, 0398/a,
0465/b, 0704/a, 0893/b, 2645/b,
2646/a, 2683/b, 2697/b, 3152/b,
3327/a, 3329/b, 3896/b, 3903/a,
3903/b, 3929/a
c.+ uma 1279/b, 1283/a, 1725/b,
1791/b, 2825/a, 3257/b
c.+ umdan 2873/a
c.+ umı 2259/b, 3369/b
c.+ umsın 1628/b
c.+ umuñ 3930/b
c.+ uñ 0745/b, 1043/b, 1083/b,
1136/b
c.+ uñçun 0559/b
2. Ruh.

- c. 0025/b, 2203/b,
c.+ a 1328/b, 2344/b; 3425/b, (c.
cān) 4572/a
c.+ da 2409/b
c.+ dan 1285/b, 2284/b, 2414/b
c.+ ı 0451/b, 0838/b, 3699/b
c.+ um 0238/a, 3875/b,
3. Gönül.
c. 0009/a,
c.+ a 3933/a,
c.+ da 1638/b, 3542/b, 4561/b
c.+ dan 0141/b, 0180/b, 0319/b,
1448/b, 1668/a, 1791/a, 2676/b,
3128/b, 3163/a, 3408/b, 3504/b
c.+ ı (c. yan-) 2978/b
4. Çok içten, samimi.
c. (c. u gönülden) 3911/b
c.+ dan 4567/b
c.+ la 3300/b
- cānān:** -2- [Far.] Gönülden sevilen, gönül
verilmiş olan kadın, sevgili.
c. 1392/a, 1612/a
- cānavar:** -2- [Far.] Vahşi, yırtıcı.
c. 3053/b
c.+ dan 3052/a
- cāndār:** -1- [Far.] Silahlı kimse, muhafız.
c. (hācib-i c. “kapı muhafızı”)
2720/a
- cānlu:** -1- [Far.+T.] Canlı.
c. (c. ol-) 3272/a
- cānsuz:** -2- [Far.+T.] Cansız.
c. 3155/a
c.+ dı 2008/b
- cārū:** -1- [Far.] Süpürge.
c. 2368/b
- Cāşelik:** -1- İslamiyetten önce Bağdat’ta
bulunan Hristiyan rahiplerine
denir.
C. 2298/b
- cāsūs:** -1- [Ar.] Bir kimsenin sırlarını
başkasının hesabına öğrenen kişi.
c.+ ı 3387/a
- cāy:** -1- [Far.] Yer.
c. (c.- i cehennem “cehennem
yeri”) 0869/b
- cebbār:** -1- [Ar.] Cebreden, zor kullanan
(kimse), zorba.
c. 0195/a
- cedd:** -1- [Ar.] Dede, ata.
c.+ in 0387/a
- cefā:** -8- [Ar.] Eziyet, zulüm.
c. 2869/a, 2888/b, 3905/a; (c. kııl-)
0626/a, 0626/b; (c. kııl- degül)
3906/a
c.+ ların 4000/b
c.+ ya (c. uğra-) 2768/b
- cefālu:** -1- [Ar.+T.] Cefalı.
c. 1194/a
- cehd:** -7- [Ar.] Çalışma, gayret.
c. (c. eyle-) 3186/b; (c. it-) 0178/a,
0197/a, 1708/b, 3299/a, 3774/b
c.+ ile 4239/a
- cehennem:** -5- [Ar.] Cehennem.
C. 0714/a, 2880/a, 3431/a; (cāy-i C.
“Cehennem yeri”) 0869/b
c.+ de 0855/b
- Cehrūm:** -1- İran’da bir yer ismidir.
C.+ dan 4461/a
- cem’:** -3- [Ar.] Toplama, bir araya gelme.
c. 1209/a; (c. it-) 4166/a
c.+ ile 2631/a
- Cem:** -5- İran hükümdarlarından biridir,
Cemşid.
C. 1247/b, 3540/a, 3600/a, 3652/b,
4209/a
- cemā’at:** -1- [Ar.] Topluluk.
c.+ dan 4150/b
- cemāl:** -7- [Ar.] Yüz güzelliği, güzellik.
c. (c.- i hūriçün) 3968/a
c.+ i 0421/b, 0582/a
c.+ in 0018/a, 4042/a

c.+ ini 1506/b
c.+ uñ 3626/b

Cemşid: -2- İran hükümdarı, Cemşid.
C. 1493/b, 578/a

cenāze: -1- [Ar.] Cenaze.
c.+ ñ 1065/b

ceng: -27- [Far.] Savaş, vuruşma, ceng.
c. 0553/b, 0785/b, 1120/a, 1145/b,
1233/b, 1900/a, 1913/b, 2243/a,
2262, 4432/a; (c. it-) 1515/b; (c. ol-
) 4425/b; (c.- i dīnī) 2317/b
c.+ e 0553/b, 0908/b
c.+ i 0303/b, 2253/b; (c. kıl-)
2832/a
c.+ için 4354/b
c.+ ile 1261/b, 1951/b, 1962/b
c.+ in 0231/b, 0256/b, 2319/b
c.+ inde 0218/a
c.+ üme 1009/b
c.+ uñ 4255/b

cengī: -1- [Far.] Savaş eden, savaş hâlinde
bulunan.
c.+ ler 1229/a

cerāhat: -2- [Ar.] Yaralama, yara.
c. 2878/b, 2927/b

cerāhatlü: -1- [Ar.+T.] Yaralı.
c. 0012/a

cev: -2- [Far.] Arpa.
c. 2806/b, 2807/b

cevāb: -48- [Ar.] Bir soruya karşı söylenen
söz, cevap.
c. 0863/b, 1952/a, 2021/b, 2505/a,
2520/a, 2541/a, 3147/b, 3549/a,
3128/a, 3178/a; (c. eyit-) 2990/a;
(c. vir-) 0670/a, 1726/b, 3341/b
c.+ ı 2501/b, 3170/b; (c. vir-)
1596/a, 2016/a
c.+ ıla 3908/a
c.+ in 1724/a, 1795/a, 1832/a,
1930/a, 1932/a, 2200/b, 2280/a,
2504/a, 2777/a, 3632/a, 3794/b,
4360/b, 4590/a; (c. di-) 2754/a; (c.

vir-) 0457/b, 1087/a, 1122/a,
2904/a, 3512/b, 3614/a, 3820/a
c.+ ından 1596/b, 3169/a
c.+ ını 0552/b, 1853/b (c. vir-)
3624/a
c.+ için 1982/b
c.+ uñ 2019/a

cevāhir: -5- [Ar.] Cevherler, kıymetli
taşlar, elmaslar.
c. 0312/a, 0312/b, 4193/b; (c.- i
muraşşac) 2290/a
c.+ den 2326/b

cevālet: -1- [Ar.] Bir nesnenin seçilmiş
güzidesi.
c. (c. ol-) 0023/a

cevher: -9- [Ar.] Değerli taş, elmas.
c. 0721/a, 1479/a, 2065/a, 4406/a
c.+ e 1528/b
c.+ i 2965/b, 4407/a
c.+ ile 4196/a
c.+ le 4050/a

cevlān: -3- [Far.] Dolaşma, gezme.
c. (c. it-) 1398/b; (c. kıl-) 2679/a
c.+ larından 1403/b

cevr: -8- [Ar.] Cefa, zulüm, eziyet.
c. 2888/b; (c. kıl-) 4419/b
c.+ i 0582/b, 2453/a, 2453/b
c.+ in 0700/b
c.+ ise 3938/b
c.+ ünden 2772/b

cevrülü: -1- [Ar.+T.] Eziyetli.
c. 3059/a

cevşen: -5- [Far.] Örme zırh, savaş elbisesi.
c. 1059/b, 1322/a, 1747/b, 2815/b
c.+ in 2706/b

Ceyhūn: -1- Ceyhun Nehri.
C. 1165/b

ciger: -5- [Far.] İç, kalp, yürek.
c. 3215/a, 4090/a
c.+ den 2979/a, 3415/a
c.+ ler 2894/a

ciger-süz: -1- [Far.] İç yakan, yürek yakan.
c. (ferhād-ı c.) 3130/a

cigergāh: -1- [Far.] Göğüs, sine.
c.+ ını 4568/a

cihān: -279- [Far.] Dünya, âlem, kâinat.
c. 0010/b, 0056/b, 0092/a, 0161/a,
0208/b, 0277/a, 0280/a, 0318/a,
0319/a, 0319/b, 0495/b, 0538/b,
0574/a, 0603/b, 0678/b, 0720/a,
0826/a, 0886/a, 0887/a, 0926/b,
0932/b, 0975/a, 1067/b, 1191/b,
1297/b, 1365/b, 1408/a, 1432/b,
1556/a, 1557/b, 1571/a, 1683/a,
1684/b, 1744/a, 1922/b, 2055/b,
2063/a, 2162/b, 2174/a, 2425/a,
2425/b, 2428/a, 2433/a, 2442/a,
2442/b, 2681/b, 2727/a, 2730/a,
2925/a, 2927/a, 2930/b, 2932/b,
2969/a, 3107/a, 3233/a, 3278/a,
3386/a, 3421/a, 3480/a, 3541/a,
3541/b, 3552/b, 3565/a, 3718/b,
3733/b, 3741/b, 3742/a, 3851/a,
3872/a, 3878/a, 3887/a, 3903/a,
4304/b, 4431/b, 4467/a, 4551/a,
4655/a, 4670/b; (c. dut-)0383/b,
3872/b; (c. gibi) 2864/b, 3629/b; (c.
görücü) 2753/b; (c. görmüş) 0404/b,
0642/b, 0983/a, 1226/a, 1794/a,
2583/a; (resm-i c.- ı pür-cefā)
4444/a; (cihān-gîr-i c. kıl-) 0930/b;
(ḥudāvend-i c.) 0143/b, 0240/a,
0265/a, 2913/b, 4668/a; (rezzāk-ı
c.) 2443/b; (şāh-ı c.) 0969/b,
1039/a, 2530/a, 4435/a
c.+ a 0382/b, 0826/b, 1408/b,
1539/a, 1773/a, 1773/b, 1852/b,
2111/b, 2158/b, 2221/b, 2482/b,
2729/a, 2914/b, 3083/b, 3230/a,
3433/b, 3473/b, 3517/a, 3691/b,
3750/a, 3853/b, 4039/b, 4470/b,
4582/a; (faḥr-ı c.) 0119/a, 0197/b;
(şāh-ı c.) 1464/b, 4404/b
c.+ da 0057/a, 0275/b, 0510/b,
0614/b, 0716/b, 0744/a, 0745/a,
0926/a, 0927/a, 0955/b, 0970/b,
1035/a, 1036/b, 1088/b, 1092/a,
1135/b, 1149/a, 1157/b, 1187/a,
1187/b, 1240/a, 1246/a, 1258/b,

1289/b, 1419/b, 1539/b, 1571/a,
1740/b, 1839/b, 1896/a, 1998/b,
2042/a, 2177/a, 2177/b, 2285/a,
2493/a, 2585/a, 2585/b, 2727/a,
2932/a, 3080/a, 3081/a, 3200/b,
3241/b, 3325/a, 3423/a, 3530/b,
3542/a, 3614/b, 3744/b, 3855/a,
3872/a, 4277/b, 4648/b, 4669/a;
(îrān-zemîne c.) 1775/b; (şāh-ı c.)
1343/b
c.+ dan 0319/a, 0320/a, 0327/a,
0358/a, 0752/b, 0854/b, 0887/a,
0906/b, 1134/a, 1134/b, 1296/b,
2391/a, 2414/b, 2453/b, 2692/a,
2692/b, 2726/b, 2926/b, 4512/b,
4562/b, 4580/b; (mülk-i c.) 2797/a;
(şulṭān-ı c.) 2463/b; (şāh-ı c.)
2273/a
c.+ dur 2801/a; (şāh-ı c.) 0270/b
c.+ ı 0280/b, 0337/b, 0495/a,
0574/b, 0583/b, 0669/b, 0900/a,
1340/b, 1394/b, 1410/b, 1428/b,
1684/a, 1740/a, 1767/a, 1890/b,
2415/a, 2415/b, 2441/a, 2641/b,
2709/a, 2743/a, 2801/b, 3219/b,
3470/a, 3891/a, 4097/b, 4155/b,
4234/b, 4276/b, 4370/a, 4516/b;
(şāh-ı c.) 3390/a, 4231/a, 4399/b
c.+ ıla 3670/b
c.+ sını (rezzāk-ı c.) 3715/b
c.+ um 3929/a
c.+ uñ 0106/b, 0307/b, 0310/b,
0326/b, 0568/b, 0582/a, 0679/a,
0776/a, 1034/a, 1257/b, 1641/a,
1691/b, 2359/b, 2444/b, 2460/a,
2518/b, 2680/a, 2727/b, 3266/a,
4507/b, 4547/b, 4621/b;
(ḥudāvend-i c.) 0274/a; (şāh-ı c.)
2347/a, 4376/b, 4381/b

cihān-cūy: -1- [Far.] Dünyaya hâkim
olmaya çalışan sultan, hükümdar.
c. 1337/a

cihān-dâr: -60- [Far.] Cihanı elde tutan
hükümdar, padişah.
c. 0583/a, 0733/b, 0930/b, 0990/a,
1049/b, 1137/a, 1279/a, 1297/a,
1331/b, 1634/a, 1739/a, 1790/a,
1816/a, 1821/b, 1971/b, 2025/a,

2121/a, 2121/b, 2153/a, 2155/a,
2208/a, 2258/b, 2263/b, 2301/b,
2302/b, 2307/a, 2337/a, 2341/b,
2476/b, 2516/a, 2544/b, 2556/a,
2657/a, 2667/a, 2754/a, 3339/a,
3346/a, 3632/a, 3650/a, 3771/a,
3820/b, 3923/a, 4057/a, 4316/a,
4326/b, 4402/a, 4418/b, 4448/a;
(c.- ı cüvân-baht) 3736/a; (pervîz-i
c.) 0897/a, 2476/a, 4277/a; (şâh-ı
c.) 0933/a, 2250/b, 2322/a; (şeh-i
c.) 1757/b; (şehinşâh-ı c.) 2930/a,
4320/a
c.+ a 3461/b
c.+ ı ol- 2727/b

cihân-gîr: -11- [Far.] Dünyayı zapt eden,
padişah.
c. 1243/b, 2022/b, 2131/a, 4367/a,
4394/b.;(c.- i cihân kııl-) 0930/b;
(sulţân-ı c.) 2320/b; (şâh-ı c.)
0751/b; (şâh-ı c.) 3100/a, 3731/a,
4400/a

cihân-süz: -1- [Far.] Dünyayı yakıp
kavuran.
c. (Ferruĥzâd-ı c.) 4279/a

cilve: -1- [Ar.] Hoşa gitmek, ilgi çekmek
için takınılan çekici tavrı.
c.+ den 1410/a

cin: -1- [Ar.] Cin.
c. 3132/b

cinâyet: -1- [Ar.] Adam öldürme.
c. 0617/a

cinnî: -1- [Ar.] Kötü ruh, cin.
c.+ ler 3803/b

cins: -4- [Ar.] Başlıca nitelikleri aynı olan
ve aralarında çok yakın
benzerlikler bulunan varlık veya
nesnelere topluluğu, tür, nevi.
c. 3132/a, 3545/b
c.+ idi 1551/a
c.+ üm 3132/b

cism: -4- [Ar.] Madde.

c.+ e 2422/a
c.+ i 1988/b, 2038/a
c.+ in 1689/a

cömerd: -1- [Far.] Eli açık kerim, semih.
c.+ i 1338/b

cüd: -1- [Ar.] İnsanlara ihtiyaçlarını
bildirmelerine meydan vermeden
lütüfta, ihsanda bulunma, el
açıklığı, cömertlik.
c.+ ından 0219/b

cur'a: -3- [Ar.] Yudum, bir yudum.
c. 0828/a
c. 1369/b
c.+ sı 4171/b

cura: -1- [T.] Cılız, çelimsiz, ufak tefek,
küçük, yavru (atmaca.)
c. 3960/b

cüş: -7- [Far.] Coşma, kaynama.
c. 1553/a, 4538/b; (pür-c.) 4609/a;
(c. düş-) 2166/b, 2825/a; (c. eyle-) 3924/a; (c. it-) 0336/a

cüy: -1- [Far.] Akarsu, ırmak, çay, dere.
c. 1337/b

cülâb/ cüllâb: -4- [Far.] Gül suyu.
c. 1577/b; (câm-ı c.) 3598/a
c.+ ı 0509/b
c.+ ıla 1473/a

cümle: -91- [Ar.] Bütün, hepsi, hep, tümü.
c. 0020/a, 0057/b, 0114/b, 0134/b,
0186/b, 0244/a, 0264/a, 0264/b,
0289/b, 0350/b, 0484/a, 0680/a,
0691/b, 0759/b, 0796/b, 0896/b,
0939/a, 0983/a, 1055/a, 1055/b,
1092/b, 1135/a, 1234/b, 1253/a,
1386/b, 1392/a, 1429/a, 1464/b,
1555/b, 1688/a, 1809/b, 1868/b,
1924/a, 1949/b, 1954/b, 1982/a,
2008/a, 2073/a, 2081/b, 2183/b,
2205/b, 2217/a, 2230/b, 2245/b,
2253/b, 2274/a, 2327/b, 2457/a,
2676/b, 2703/b, 2903/b, 2919/b,
3117/a, 3187/a, 3295/a, 3567/a,

3910/b, 3935/b, 4046/a, 4193/b,
4197/b, 4320/b, 4333/b, 4351/a,
4358/a, 4372/a, 4386/b, 4394/a,
4537/b, 4541/a, 4541/b, 4552/a,
4565/a, 4571/b, 4575/b, 4579/a,
4580/a, 4621/a, 4623/a
c.+ müzde 0139/b
c.+ nüñ 4192/b
c.+ si 0117/b, 0423/b, 0905/b,
1174/a, 1491/b, 1901/a, 2786/b,
4485/a
c.+ sini 1708/a, 3513/b

cünbān: -1- [Far.] Sallanan, kımıldanan,
hareket eden.
c. (c. ol-) 2037/b

cürm: -1- [Ar.] Suç, kabahat.
c. 0617/a

cüst: -18- [Far.] Arama, araştırma.
c. 0015/a, 0519/a, 1090/b, 1308/a,
1599/b, 1764/b, 2185/a, 2633/a,
2666/b, 3124/b, 3810/a, 4077/a,
4317/b; (c. u sağ it-) 0084/b; (c. ü
āgāh ol-) 4066/b; (c. bil-) 1298/b;
(c. dut-) 3563/a; (c. ol-) 2636/b

cüvān: -2- [Far.] Genç, delikanlı.
c.+ dı 0826/a
c.+ uñ 3625/a

cüvān-baht: -6- [Far.] Bahtı açık, talihli,
şanslı.
c. 0251/a; (cihān-dār-ı c.) 3736/a;
(şulṭān-ı c.) 2464/a, 2716/b; (şāh-ı
c.) 2148/a, 3953/a

cüvān-merd: -4- [Far.] Cömert, eli açık.
c. 3196/a, 3679/a, 4582/b, 4610/a

Ç

- çâbük:** -4- [Far.] Çabuk, seri.
ç. 1598/a, 2314/a, 2996/a, 3433/b
- Çâciyân:** -1- Taşkent şehrinden olan kişiler, Şaşlılar.
Ç. 4473/b
- Çaçi:** -1- [Far.] Türkistan'ın Taşkent şehrinden olan, Şaşlı. (Çaçlı)
Ç. 1465/a
- çâdır:** -8- [Far.] Çadır.
ç. 0973/b, 1240/a, 1335/b
ç.+ dı 4049/b
ç.+ ın 4373/a
ç.+ ıyla 1248/a
ç.+ umuz 2150/a
- çağır-:** -13- [T.] 1. Çağırmaq.
ç.- dı 2617/a, 4080/a, 4239/a, 4360/a, 4518/b, 4575/b
ç.- dılar 1721/b
ç.- up 0963/a,
ç.- urdı 2370/a
2. Bağırmaq, haykırmak.
ç.- dı 3410/a, 4571/a
ç.- uñ 4370/b
ç.- up 4464/a
- çağla-:** -1- [T.] Köpürmek, çağıldamak (su).
ç.- mağından 4522/b
- çâk:** -2- [Far.] Yırtık, yarık.
c. (ç. kıl-) 0111/a; (ç. ol-) 1421/b
- çaq-:** -2- [T.] Çakmak.
ç. 2070/a
ç.- dı (çaqmağı ç.-) 4482/a
- çâker:** -2- [Far.] Kul, köle, bende.
ç. (ç ol-) 0276/a
ç.+ ine 0144/a
- çaqmaq:** -1- [T.] Çakmak.
ç.+ ı (ç. çaq-) 4482/a
- çal-:** -14- [T.] 1. Çalmak.

- ç.- a 3055/a
ç.- dı 2472/a, 4144/a, 4634/a
2. Müzik aleti çalmak.
ç. 4120/a
ç.- ardı 4072/b
ç.- arıdı 4077/a
ç.- an 4472/a
ç.- dı (ırı ç.) 4086/b
ç.- dılar 0978/a, 2553/a
ç.- maqda 4121/a
ç.- up (çeng ç.) 4119/b; (kūsı ç.) 2117/a

- Çalab/ Çalap:** -60- [T.] Tanrı, Allah.
Ç. 0065/b, 0099/b, 0101/b, 0105/a, 0191/a, 0194/b, 0215/a, 0268/a, 0400/b, 0479/b, 0633/a, 1085/b, 1107/b, 1696/a, 1767/b, 1821/a, 2045/b, 2067/b, 2490/a, 2912/a, 2912/b, 3367/a, 3500/a, 3514/b, 3515/a, 4116/a, 4321/a, 4438/b, 4600/a, 4629/a, 4630/a, 4649/a, 4650/b
Ç.+ a 0197/a, 0385/b, 2110/a, 2278/a, 3690/b, 4683/a
Ç.+ dan 0025/a, 0120/a, 0250/a, 0264/a, 0380/b, 0873/b, 1043/a, 1752/a, 1838/b, 1919/b, 2514/b, 2574/a, 3136/a
Ç.+ dandur 0910/b
Ç.+ dur 0532/b
Ç.+ ı 2281/a
Ç.+ uñ 0479/a, 0485/a, 2911/a, 3446/b, 4615/a

- çaldır-/ çaldur-:** -2- [T.] Bir musiki eserini bir çalgı aletiyle icra ettirmek, çaldırmak.
ç. (kūs ç.- up) 2336/b
ç.- ıardur (def ü nây ç.) 0499/b

- çalıcı:** -4- [T.] Çalıcı, şarkı çalan.
ç. 0396/a, 4149/b
ç.+ laruñ 1580/b
ç.+ suz 1561/b

- çalın-:** -1- [T.] Çalınmak.
ç.- dı 3734/a

- çalı:** -1- [T.] Çalı.

- ç.+ ya 0349/b
- çamur:** -2- [T.] Çamur.
ç.+ dan 3004/b
ç.+ ı 1007/b
- çañ:** -1- [T.] Çan.
ç.+ la (zeng ü ç.) 2721/b
- çanak:** -1- [T.] Çanak.
ç. (ç bigi) 0880/a
- çap:** -2- [T.] Koşmak, süratle hareket etmek.
ç.- dı 1520/a
ç.- alum (atlar ç.) 1393/a
- çapın:** -1- [T.] Hızlı hareket etmek, atılmak, saldırmak.
ç.- ur 1006/b
- çâr:** -5- [Far.] Çare.
ç. 2020/b, 2841/b, 3610/a, 3650/b, 4438/a
- çâre:** -32- [Far.] Kurtulma yolu, çare, tedbir.
ç. 0034/b, 0122/b, 0563/b, 0756/a, 1849/b, 2608/a, 3005/a, 3479/b, 3840/b; (ç. bul-) 1363/a, 3653/a, 4385/a; (ç.- yi Şeb-dîz kıl-) 0813/b; (ç. eyle-) 2939/b; (ç. iste-) 1271/a; (ç. it-) 0803/b, 1294/b, 3730/b, 3097/a, 4349/b; (ç. kıl-) 1328/b, 1613/b, 2762/b, 3024/b, 3197/b, 3586/a; (ç. ol-) 0953/a, 3398/b
ç.+ sin 1542/a
ç.+ yi 2766/a; (ç. it-) 2143/a
ç.+ yiçün 0530/b
- çarğ:** -17- [Far.] Felek, dünya, talih.
ç. 0955/a, 2420/a; (ç.- ı ğaddâr “gaddar felek”) 2841/a; (ç.- ı gerdân “dönen felek”) 2175/b, 3234/a, 3434/b, 4434/a; (ç.- ı gerdân eyle-) 2568/a; (ç.- ı gerdün “dönen felek”) 0070/b, 3231/a; (ç.- ı kiyâni) 0882/a
ç.+ ı 1259/b, 3683/a
ç.+ indan 0314/a
- ç.+ uñ 0020/a, 0595/b, 1750/a
- çarğ:** -1- [Far.] Keman yayı.
ç. (ç.- ı ergânün-sâz) 4076/b
- çâr-per:** -1- [Far.] Dört kanatlı.
ç. (“uqâb-ı ç. “dört kanatlı kartal (sancak)”) 1719/a
- çâr-yâr:** -1- [Far.] Hz. Muhammed'den sonra halife olan Hz. Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali'ye verilen ortak isim, dört halife.
ç.+ a 0198/b
- çat:** -1- [T.] Çatık hâle getirmek.
ç.- mağıl (kaç ç.) 3985/b
- çav:** -7- [T.] Şöhret, nam.
ç. 1303/b (ç. düş-) 0329/b
ç.+ ı 0104/a, 1408/b
ç.+ ın 0444/b, 1516/a
ç.+ umı 3355/b
- çavuş:** -1- [T.] Çavuş.
ç.+ larıdı 0109/b
- çayır:** -2- [T.] Çayır.
ç.+ da 1546/b
ç.+ dan 3420/a
- çegzin:** -2- [Ar.] Dönmek, dolaşmak.
ç.- en 0317/b, 1806/b
- çek:** -40- [T.] 1. Bir şeyi bir tarafa doğru çekmek.
ç. (kalem ç.) 0039/b
ç.- di 0481/b, 1530/b, 4015/a; (kılıç ç.) 1229/b, 1233/a, 2236/b
ç.- diler 2253/a
ç.- dūñ 3916/b
ç.- emez 3752/b
ç.- en 3276/b
ç.- erdi 0301/a, 0301/b
ç.- mek (boyun ç.) 4004/a
ç.- miş 0763/a, 0835/a, 1351/a
ç.- se (gözine mîl ç.) 1480/a
ç.- üben 2715/b
ç.- üp 0873/a, 2890/b
ç. (elūñ ç.) 4000/b

ç.- di (el ç.) 3510/b, 3972/b
ç.- diler (yüz ç.) 1411/a
ç.- diydi 3552/a
2. Dayanmak, katlanmak.
ç.- di (āhı ç.) 2979/a
ç.- dümdi (renc ç.) 3416/a
ç.- erseñ 2769/a
ç.- üñ 1200/b
ç.-üp 2833/b
3. (Avaz, nale kelimeleriyle)
Bağırarak, haykırmak.
ç.- di (āvāz ç.) 0557/b; (nāle ç.)
4119/a
4. (Hudut, sınır kelimeleriyle)
Koymak, tayin etmek, tespit etmek.
ç.- di (boyı ç.) 1000/b, 1995/a,
5. Tartmak, ağırlığını ölçmek.
ç.- er 2806/b
6. İstemek.
ç.- er (cān ç.) 2825/b
7. İmbikten geçirmek suretiyle elde
etmek, damıtmak.
ç.- erler 1369/a
8. Bir işe ön ayak olmak, bir
konuda öncülük etmek.
ç.- mek (baş ç.) 1603/a
ç.- meye (baş ç.) 0376/b

çekil- -1- [T.] Çekilmek.
ç.- miş (kılıç ç.) 1235/a

çekiş- -1- [T.] Anlaşmazlık içinde
bulunmak, tartışmak, münakaşa
etmek.
ç.- mek 1917/b

çelik- -1- [T.] Çelik.
ç. 1394/a

çemen- -8- [Far.] Çimen, yeşillik yer.
ç. 0501/a, 3578/a
ç.+ de 0331/b, 1392/b, 1443/b,
1456/a; (bezm-i ç.) 0221/a
ç.+ den 0502/b

çenber- -2- [Far.] Çember.
ç.+ inden 1383/b
ç.+ ine 1530/b

çend- -1- [Far.] Birkaç.

ç.+ ise 1673/b

çeng- -3- [Far.] Telli çalgı.
ç. 4076/b, 4081/a; (ç. çal-) 4119/b

çengi/ çengi: -4- [Far.] Çeng denen sazı
çalın kimse.
ç. 4075/a
ç.+ nüñ 0351/a, 0351/b
ç.+ ye 4119/b

çerb- -4- [Far.] 1. Üstün, muzaffer.
ç. 0915/a
2. Cömert.
ç. (elüm ç. ol-) 3251/a
3. Kurnaz.
ç. (dilkücek ç. ol-) 3393/a
4. Tatlı
ç. (sözi ç. ol-) 0915/b

çeri- -79- [T.] Ordu, askerler.
ç. 0740/a, 0905/a, 0921/a, 0933/b,
0935/a, 0993/a, 1039/b, 1161/b,
1163/b, 1182/a, 1193/b, 1203/b,
1208/b, 1209/b, 1462/b, 1721/a,
1802/b, 2108/a, 2121/b, 2128/a,
2164/b, 2221/b, 2222/a, 2268/a,
2337/b, 2499/a, 2532/a, 3251/b,
3588/a, 3870/a, 4565/b
ç.+ den 1201/b, 2057/b, 2168/a,
2251/a, 2327/b
ç.+ deydi 2108/b
ç.+ dür 2229/a
ç.+ ler 0695/a, 2244/b
ç.+ ñi 1173/a
ç.+ nüñ 0941/a, 2254/b, 2319/b
ç.+ si 0109/a, 0167/a, 0381/b,
0579/a, 0759/b, 0801/a, 0922/a,
1030/b, 1434/b, 1720/a, 2151/a,
2167/b, 2479/a
ç.+ sile 2096/b
ç.+ sin 0982/b
ç.+ sinden 1106/a
ç.+ sindeydi 2126/a
ç.+ sine 1105/b, 2314/b, 2336/b,
3984/a
ç.+ sinüñ 2089/b
ç.+ siyile 0639/a
ç.+ ye 1009/a, 1199/a, 2222/a,
2321/a

- ç.+ yi 2091/b, 2116/a, 2227/a,
2228/a, 2251/b
ç.+ yile 1162/b, 2118/a
ç.+ yle 1716/b
- çeribaş:** -1- [T.] Askerin başı, başbuğ.
ç.+ ları 3735/a
- Çerkes:** -1- Çerkes.
Ç. 2070/b
- çeşme:** -3- [Far.] Çeşme.
ç. 0601/a, 1354/b
ç.+ si 3001/b
- çevgân:** -8- [Far.] Cirit oyununda
kullanılan ucu eğri değnek, sopa.
ç. 1306/b, 1314/b, 1383/a, 1413/a;
(ç. ol-) 2385/b
ç.+ a 1315/b
ç.+ ıla 1398/a
ç.+ ina 1394/a
- çevir-/ çevür-:** -10- [T.] Çevirmek.
ç.- di 0333/a, 2092/b; (yüz ç.)
0719/a, 3972/a, 4286/b
ç.- düm (yüz ç.) 3912/a, 3915/b
ç.- diyise (yüz ç.) 1070/a
ç.- e 2937/b
ç.- mezseñ 0014/b
- çevre:** -12- [T.] Etraf, çevre.
ç. 0593/a, 0762/a, 1208/b, 1691/b,
2030/b, 2036/a, 2296/a, 2675/b,
3049/a, 4020/a
ç.+ sin 0717/a
ç.+ sinde 1523/b
- çevük:** -1- [T.] Çevik, güçlü.
ç.+ di 2996/a
- çevüklük:** -2- [T.] Çeviklik.
ç. (ç. kıl-) 4250/a
ç.+ ile 2984/a
- çibuk:** -2- [T.] Küçük ve ince ağaç dalı,
ağaç olmak üzere toprağa dikilen
körpe dal.
ç.+ ı 3447/b, 3448/a
- çıgan:** -1- [T.] Fakir, yoksul.
ç.+ a 3995/b
- çık-:** -86- [T.] 1. Bulunan yerden çıkmak.
ç. 1822/a, 2280/b, 3186/b, 3789/b
ç.- a 0328/b, 0928/b, 2891/b,
2952/b
ç.- am (daşra ç.-) 1706/b
ç.- an 3219/b
ç.- ar 2437/b, 3437/a, 3790/b,
4089/a; (taşra ç.-) 3790/a; (câni ç.-)
3693/b
ç.- ardı 0471/a, 0471/b, 1516/b,
3299/b, 3751/b; (tağa ç.-) 3203/a
ç.- arsin 2328/b
ç.- avuz 0906/b
ç.- dı 1131/b, 1524/a, 1527/b,
1694/b, 1780/a, 1822/b, 2117/a,
2233/a, 2242/a, 2393/a, 2554/b,
2991/a, 3594/b, 3598/a, 3617/a,
3640/a, 3756/b, 4149/b, 4174/b,
4186/a, 4241/a; (daşra ç.-) 0382/a;
(ç. git-) 3741/a, 3799/b, 4389/a;
(tağa ç.-) 3192/a; (taşra ç.-) 3756/a
ç.- dılar 3735/b
ç.- duğını 2144/a
ç.- dum 4107/a
ç.- ıcağ 2892/b; (kılıç kından ç.-)
2902/a
ç.- inca (câni ç.) 3119/b
ç.- madı 4323/b, 4580/b
ç.- mağ 3069/b; (taşra ç.-) 2813/a;
(yoğuşa ç.-) 2406/b,
ç.- sa 4156/b
ç.- uban 1194/b, 1323/a, 3806/b
ç.- up 3008/b, 3768/b, 3797/b,
4024/a, 4053/b, 4279/a; (taşra ç.-)
3761/a
2. Ortaya çıkmak, görünmek.
ç.- a (ç. gel-) 3292/a, 3736/a
ç.- dı 4506/a
3. Yukarı doğru gitmek, kalkmak.
ç.- dı (göke ç.-) 2739/b
ç.- mağ (yükseke ç.-) 3857/b
ç.- dı 0345/b
4. Ayrılmak.
ç.- a (dînden ç.-) 3111/a
ç.- amazvanın 4618/a
ç.- maya (buyruğından ç.) 1168/a,
2904/b

5. Karşı gelmek.
ç.- dı (karşu ç.) 4354/b
6. Tahta çıkmak.
ç.- madı 3506/a
7. Sesi çıkmak, yükselmek.
ç.- maz 2033/a

çık: -1- [T.] Safi, halis.
ç. (ç. altunlu) 4195/a

çıkar-: -28- [T.] 1. Çıkarmak.
ç.- a 3481/b
ç.- alar 0920/a
ç.- am 1845/b
ç.- avuz 2205/a
ç.- dı 0344/a, 0973/a, 1320/a,
1701/a, 2220/b, 3018/a, 3213/a
ç.- dum 1697/a
ç.- duñ 2797/a
ç.- ğıl 0654/b, 4400/b
ç.- lum 4350/a
ç.- mağ 2873/b
ç.- maya 1922/b
ç.- sañ 3710/a
ç.- ur 1701/b, 3395/b
2. Elde etmek.
ç.- a 1430/a
ç.- dı 3726/b
3. Çıkmak zorunda bırakmak.
ç.- ayın 2797/b
4. Doğru yoldan saptırmak, baştan
çıkarmak.
ç.- ası (ç. degül) 3927/b
ç.- dı 4637/a
ç.- uban 0463/a
5. Yüksek bir yere erişmek.
ç.- uñ (tahta ç.) 4335/a

çım: -2- [T.] Gerçek, doğru, hakiki.
ç. 0881/b, 1430/b

çınār: -1- [Far.] Çınar ağacı.
ç.+ ı 0363/b

çırāğ: -26- [Far.] Mum, ışık, kandil.
ç. 3485/b; (ç. it-) 0084/a, 3692/a
ç.+ ı 0917/b, 1083/a, 1665/b,
1487/b, 2391/a, 3015/a, 3430/b,
3669/b, 3706/b, 4059/b,
4103/a; (ç. gibi) 4145/b

ç.+ ıdı 3485/a
ç.+ ın 0096/a, 1494/b, 3037/b
ç.+ ina 0094/a, 0494/b
ç.+ um 0081/a, 3421/a, 3422/a,
3929/b
ç.+ umuñ 4060/a
ç.+ uñda 3247/b

çiger: -3- [Far.] Gerçi, her ne kadar.
ç. 0185/a, 1603/a, 4153/a

çiçek: -3- [T.] Çiçek.
ç. 1438/b, 2800/b, 3033/b

çift: -5- [Far.] 1. Çift.
ç. 3543/a, 4213/a, 4215/a,
2. Eş.
ç. (ç. ol- "eş olmak") 4293/b
ç.+ iyile 4214/b

çifte: -1- [Far.] İki bir arada.
ç. 4261/b

Çin: -40- Çin.
Ç. 0163/a, 2509/a, 2556/b, 2558/a,
2589/a, 2618/a, 2648/b, 2951/b,
3567/b; (Ç.- i harīri) 2504/b; (bānū-
yı Ç.) 2652/b (büt-ḥāne-i Ç. degül)
2821/a; (ḥākān-ı Ç.) 1846/b,
2488/a; (nağş-ı Ç.) 0545/a, 0862/a;
(üstād-ı Ç.) 0559/a
Ç.+ de 2548/a, 2622/b, 2956/a,
3572/b; (nağkâş-ı Ç.) 2799/b
Ç.+ den 2532/a, 2615/a; (ḥākān-ı
Ç.) 2626/a
Ç.+ e 1863/b, 2477/a, 2483/b;
(ḥākān-ı Ç.) 1876/a, 2529/a
Ç.+ i 2530/b; (ḥākān-ı Ç.) 2530/a
Ç.+ üñidi 0441/a

çin: -4- [Far.] Büklüm, kıvrım.
ç.+ i 0216/b, 0862/b, 0880/a,
0881/a

Çini: -3- 1. Çin ülkesine ait.
Ç. (ḥākān-ı Ç.) 2478/a, 2549/a
2. Çini.
Ç. 2478/b, 2549/b, 2631/b, 2487/b;
(nağkâş-ı Ç.) 0862/a; (nağş-ı Ç.)
0525/b, 2785/b

- Çinüy:** -1- Çin hakanının Behrâm'ın hizmetine verdiği asker.
Ç. 2548/a
- çirk:** -1- [Far.] Kir, pas.
ç.+ ile 2764/b
- çirkin:** -3- [Far.] Çirkin.
ç. 3750/b
ç.+ den 3145/a
ç.+ idi 3625/b
- çiz:** -1- [T.] Çizmek.
ç.- di 0505/a
- çoban:** -4- [T.] Çoban.
ç. 2938/a
ç.+ lar 2987/a; (ç. gibi) 3237/a
ç.+ ların 2940/b
- çoğal:** -1- [T.] Çoğalmak.
ç.- di 4244/a
- çok/ çoğ:** -163- [T.] 1. Sayı bakımından fazla olan, çok.
ç. 0030/b, 0039/b, 0040/a, 0122/a, 0169/a, 0192/b, 0193/a, 0243/b, 0244/b, 0252/b, 0273/b, 0277/b, 0278/b, 0293/a, 0308/b, 0329/a, 0533/b, 0628/a, 0634/b, 0638/b, 0665/a, 0684/b, 0701/a, 0706/a, 0747/b, 0795/a, 0814/b, 0816/a, 0817/b, 0858/a, 0932/a, 0950/b, 0985/b, 0995/a, 1054/b, 1106/b, 1182/a, 1182/b, 1201/b, 1252/b, 1272/b, 1398/b, 1400/a, 1482/b, 1558/a, 1671/a, 1701/b, 1744/b, 1770/b, 1789/a, 1792/a, 1798/a, 1849/a, 1861/a, 1870/a, 1881/b, 1919/a, 1928/b, 2033/b, 2042/a, 2058/b, 2065/a, 2066/a, 2066/b, 2067/a, 2076/a, 2108/a, 2151/b, 2196/b, 2199/a, 2246/b, 2247/b, 2268/a, 2277/b, 2316/a, 2338/a, 2379/b, 2402/b, 2434/b, 2449/a, 2482/b, 2522/b, 2524/a, 2598/b, 2643/a, 2763/a, 2766/a, 2768/b, 2889/a, 2948/b, 2954/a, 2965/a, 3103/a, 3212/b, 3266/b, 3365/a, 3403/a, 3443/b, 3446/a, 3515/b,
- 3572/b, 3658/b, 3714/b, 3725/b, 3736/b, 3795/a, 3800/a, 3807/b, 3820/b, 3845/a, 3858/b, 3887/b, 3893/b, 3966/b, 4092/b, 4359/b, 4374/a, 4462/b, 4468/a, 4546/b, 4607/b
ç.+ a 0640/a
ç.+ dan 1733/b, 3087/a
ç.+ dur 0756/b, 1623/b, 2448/b, 2544/a, 3014/a, 3325/b
ç.+ ını 0627/a
ç. degül 0689/a
ç.+ ıdı 0167/a, 0913/a, 1559/a, 3365/a, 4194/b
ç.+ ına 2449/a
2. Aşırı bir biçimde.
ç. 0155/b, 0222/a, 0330/b, 0342/a, 0372/b, 0434/b, 0522/a, 1159/a, 1433/a, 2054/a, 2347/b, 2586/a, 2398/a, 2654/a, 3166/a, 3256/b, 3451/b, 3476/a, 3950/b, 3990/b, 4057/a, 4419/b, 4476/a, 4607/a
- çoğal/ çuğal:** -5- [T.] Savaşlarda giyilen zırh.
ç. 2057/a, 2077/b, 2098/b, 2225/b
ç.+ ı 1008/b
- çomak:** -1- [T.] Değnek.
ç. 0302/b
- çorağ:** -2- [Far.] Verimli olmayan toprak.
ç. 3131/a
ç.+ da (ç. degül) 2821/b
- çorlu:** -1- [T.] Hastalıklı, illetli.
ç.+ sı 3266/a
- çökür:** -1- [T.] Aşağı indirmek, eğmek.
ç.- di 0340/a
- çörek:** -1- [T.] Çörek.
ç.+ di 3302/b
- çöz:** -3- [T.] Çözmek.
ç.- di 3469/b
ç.- erdi 0975/b
ç.- miş 1352/a
- Çübün:** -31- Behrâm Çübün.

Ç. 0904/b, 0981/a, 1201/a, 1261/a,
1326/a, 1326/b, 2187/b, 2256/a,
2699/b, 2723/b; (Behrām-ı Ç.)
0637/a, 0998/a, 1029/b, 1198/b,
2477/a, 2582/a; (Ç.- i Behrām)
0935/a
Ç.+ den 2172/a
Ç.+ e 1135/a, 1294/a, 1306/b,
1310/a, 1311/a, 1314/a, 2211/a;
(Behrām-ı Ç.) 2476/b, 2627/a
Ç.+ i 1245/a
Ç.+ üñ 1026/a, 1805/b, 2725/b

çül: -1- [Ar.] Giyim, giysi.
ç.+ lar 4556/b

çü: -488- [Far.] Çünkü, mademki.

ç. 0001/a, 0015/a, 0034/a, 0049/a,
0077/a, 0077/b, 0087/b, 0088/b,
0090/a, 0091/a, 0130/a, 0134/a,
0135/b, 0136/a, 0143/a, 0152/b,
0155/a, 0179/a, 0180/a, 0183/a,
0193/a, 0194/a, 0197/a, 0229/a,
0235/a, 0236/b, 0248/a, 0284/a,
0289/a, 0296/a, 0297/a, 0306/a,
0317/a, 0326/a, 0360/a, 0366/a,
0373/a, 0374/a, 0379/a, 0382/a,
0384/a, 0390/a, 0400/a, 0448/a,
0449/b, 0457/a, 0464/b, 0468/a,
0471/a, 0472/a, 0486/a, 0493/a,
0494/a, 0506/a, 0512/a, 0517/a,
0519/b, 0524/b, 0526/a, 0530/a,
0540/a, 0546/b, 0558/a, 0563/a,
0564/a, 0573/a, 0580/a, 0588/a,
0595/a, 0598/a, 0648/a, 0649/a,
0663/a, 0681/a, 0695/a, 0716/a,
0723/a, 0730/a, 0735/a, 0767/b,
0779/a, 0780/a, 0793/a, 0808/a,
0813/a, 0832/a, 0849/a, 0854/a,
0862/a, 0868/a, 0871/a, 0876/b,
0879/b, 0897/a, 0901/b, 0916/a,
0931/a, 0975/a, 0977/a, 0981/b,
0982/a, 0998/a, 1018/a, 1023/a,
1047/b, 1093/a, 1102/b, 1118/a,
1138/a, 1140/a, 1144/a, 1146/a,
1156/b, 1169/a, 1179/b, 1190/a,
1196/a, 1201/a, 1206/a, 1206/b,
1212/a, 1232/a, 1240/a, 1247/a,
1248/a, 1250/a, 1255/a, 1287/a,
1292/a, 1303/b, 1305/a, 1306/b,

1314/a, 1321/a, 1325/a, 1342/a,
1362/a, 1364/a, 1371/a, 1375/a,
1383/a, 1388/a, 1391/a, 1392/a,
1398/a, 1409/a, 1422/a, 1428/a,
1430/a, 1432/a, 1449/a, 1452/a,
1472/a, 1477/a, 1478/a, 1480/a,
1511/a, 1535/a, 1540/a, 1542/a,
1544/a, 1545/a, 1546/a, 1555/a,
1557/a, 1578/a, 1595/a, 1607/a,
1607/b, 1608/a, 1613/a, 1620/b,
1623/a, 1626/a, 1639/a, 1662/a,
1671/a, 1674/a, 1679/a, 1679/b,
1705/a, 1715/a, 1746/b, 1756/a,
1761/a, 1786/a, 1799/a, 1814/a,
1822/b, 1826/a, 1829/a, 1831/a,
1846/a, 1849/b, 1858/a, 1862/a,
1864/b, 1867/a, 1873/a, 1876/a,
1887/a, 1893/a, 1909/a, 1921/b,
1923/a, 1940/a, 1942/a, 1945/a,
1947/a, 1955/a, 1963/b, 1973/a,
1977/a, 1980/b, 1985/a, 1992/a,
1995/a, 2010/a, 2015/b, 2016/b,
2022/a, 2026/a, 2029/a, 2041/a,
2055/a, 2096/a, 2097/a, 2099/a,
2105/b, 2109/a, 2127/a, 2138/a,
2163/a, 2166/a, 2179/a, 2181/a,
2191/a, 2228/a, 2233/a, 2236/a,
2238/a, 2242/a, 2243/a, 2256/a,
2264/a, 2277/a, 2294/a, 2295/b,
2299/a, 2310/a, 2312/b, 2336/a,
2338/a, 2355/a, 2360/a, 2376/a,
2407/a, 2408/a, 2414/a, 2432/a,
2444/a, 2451/a, 2459/a, 2461/a,
2464/a, 2468/a, 2497/a, 2512/a,
2518/a, 2526/a, 2536/a, 2537/a,
2558/a, 2559/a, 2562/a, 2563/a,
2593/a, 2594/a, 2624/a, 2647/a,
2666/a, 2669/b, 2691/b, 2697/b,
2708/b, 2713/a, 2721/a, 2725/a,
2731/a, 2737/a, 2739/a, 2747/a,
2767/b, 2774/a, 2808/a, 2809/a,
2858/a, 2866/a, 2867/b, 2869/b,
2870/b, 2871/a, 2886/a, 2895/b,
2896/a, 2915/a, 2941/a, 2946/a,
2949/a, 2957/a, 2959/a, 2960/a,
2978/a, 2981/a, 2995/a, 3001/a,
3012/a, 3019/a, 3049/a, 3077/b,
3096/a, 3099/b, 3115/a, 3145/a,
3146/a, 3169/a, 3177/b, 3179/a,
3187/a, 3201/a, 3218/b, 3239/a,

3242/a, 3244/a, 3254/a, 3259/a,
3275/a, 3277/a, 3286/a, 3294/a,
3301/a, 3304/a, 3305/a, 3307/b,
3311/a, 3321/b, 3325/a, 3329/a,
3336/a, 3337/b, 3338/a, 3348/a,
3370/a, 3377/a, 3378/a, 3381/a,
3394/a, 3409/a, 3409/b, 3414/a,
3419/a, 3426/a, 3432/a, 3435/a,
3436/b, 3451/a, 3465/a, 3477/b,
3478/b, 3484/b, 3487/b, 3489/a,
3489/b, 3491/a, 3492/a, 3499/a,
3501/b, 3502/a, 3504/a, 3507/a,
3514/a, 3521/a, 3522/a, 3548/a,
3552/a, 3553/a, 3553/b, 3556/b,
3561/a, 3569/a, 3588/a, 3593/a,
3595/b, 3606/a, 3609/a, 3621/a,
3622/a, 3639/a, 3640/a, 3662/b,
3666/a, 3689/a, 3726/a, 3729/a,
3732/a, 3733/a, 3749/a, 3756/a,
3765/a, 3769/a, 3775/a, 3799/a,
3809/a, 3886/a, 3920/b, 3977/a,
3992/b, 4005/a, 4014/a, 4021/b,
4025/a, 4027/a, 4035/a, 4046/a,
4073/a, 4095/a, 4100/a, 4118/a,
4127/a, 4130/a, 4144/a, 4145/a,
4147/a, 4149/a, 4151/a, 4153/b,
4158/a, 4164/a, 4169/a, 4174/a,
4185/a, 4221/a, 4229/a, 4240/a,
4243/a, 4248/a, 4262/a, 4264/b,
4273/a, 4274/b, 4282/a, 4286/a,
4293/a, 4315/a, 4322/a, 4329/a,
4348/a, 4361/a, 4368/a, 4373/a,
4376/a, 4381/a, 4382/a, 4386/a,
4393/a, 4398/a, 4405/a, 4407/a,
4409/a, 4411/a, 4422/a, 4427/a,
4464/b, 4487/a, 4505/a, 4525/b,
4529/a, 4554/b, 4575/a, 4577/a,
4607/a, 4609/a, 4633/a, 4635/a,
4642/a, 4653/a, 4656/a, 4666/a

çün: -142- [Far.] Çünkü, mademki.

ç. 0026/a, 0056/a, 0152/b, 0279/a,
0333/a, 0342/b, 0436/b, 0442/a,
0443/b, 0445/a, 0480/a, 0607/a,
0639/b, 0662/a, 0672/b, 0726/a,
0756/a, 0759/a, 0794/a, 0818/b,
0841/a, 0936/a, 0946/a, 0955/a,
0961/a, 1101/a, 1162/a, 1219/a,
1235/a, 1263/b, 1273/a, 1338/a,
1400/a, 1417/a, 1647/a, 1690/a,

1713/b, 1715/b, 1777/a, 1837/a,
1848/a, 1850/b, 1874/a, 1932/a,
2102/b, 2168/b, 2205/a, 2213/a,
2244/a, 2292/a, 2330/b, 2332/a,
2347/b, 2359/a, 2369/b, 2424/a,
2426/a, 2436/a, 2476/a, 2495/b,
2500/a, 2543/a, 2634/a, 2745/a,
2751/a, 2756/a, 2861/b, 2891/b,
3090/a, 3121/a, 3171/a, 3203/a,
3225/b, 3264/a, 3280/a, 3310/a,
3312/a, 3315/a, 3331/a, 3340/a,
3380/b, 3390/b, 3420/a, 3441/a,
3449/b, 3478/a, 3482/b, 3486/b,
3521/b, 3537/b, 3559/b, 3617/a,
3618/a, 3664/a, 3707/b, 3709/a,
3759/a, 3873/a, 3896/a, 3966/a,
3966/b, 3984/a, 3990/a, 4018/b,
4029/a, 4039/a, 4056/a, 4065/a,
4142/b, 4160/b, 4205/a, 4224/a,
4225/a, 4229/a, 4231/a, 4245/a,
4271/a, 4283/a, 4311/a, 4316/a,
4317/a, 4324/a, 4328/a, 4330/a,
4331/a, 4337/b, 4340/a, 4478/b,
4502/a, 4524/b, 4538/a, 4544/a,
4547/a, 4573/b, 4580/b, 4594/a,
4599/a, 4610/b, 4620/a, 4643/a,
4657/a, 4658/a, 4658/b

çünki: -13- [Far.] Şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zira.

ç. 0290/a, 0544/a, 0644/b, 1585/a,
1663/a, 1703/b, 2380/a, 2554/a,
3696/b, 3741/a, 3743/a, 3760/a,
4421/a

çünkim: -12- [Far.+T.] Çünkü.

ç. 0186/a, 0731/b, 0837/b, 1241/a,
1557/b, 2196/a, 3251/a, 3967/b,
3973/a, 4108/a, 4309/a, 4456/a

D

dād: -37- [Far.] Hak, adalet.
d. 0241/b, 0357/a, 0901/a, 1123/b,
1781/a, 2004/a, 2039/b, 2693/a,
3965/b, 4286/a, 4363/b; (d. al-
“adaleti yerine getirmek”) 0353/b;
(d. bul-) 3335/a; (d. it-) 0280/a,
3249/a, 3367/b; (düz ü d. it-) 3215/b;
(d. kıl-) 0357/a, 1092/a,
1924/b, 3129/b; (d. u eylük kıl-) 2285/a;
(d. kıl- mı) 1836/a; (d. ol-) 2264/b;
(d. vir-) 0201/a, 0295/a, 2282/a
d.+ a 1777/b
d.+ ı 1026/b, 1892/b
d.+ ıla 0280/b, 1220/a
d.+ ından 4135/b
d.+ uñ 0378/b, 4374/b

dād: -3- [Far.] Yardım, bağış, ihsan.
d. (d. dile-) 1811/a; (d. it-) 1921/b;
(d. vir-) 2174/b

dağ: [T.] Tat.
d.+ ı (şîrînidî d.) 2974/b

dād-ḥvāh: -1- [Far.] Adalet isteyen.
d. 4345/b

dağ: -9- [T.] Dağ.
d. 3139/a, 3139/b, 3173/b, 3351/b,
3472/a, 4437/a
d.+ da 3369/a
d.+ ı 0729/a
d.+ ısa 0127/a

dāğ: -5- [Far.] 1. Kızgın demirle vücuda
vurulan damga, işaret, nişa.
d. 4661/a; (d. ur-) 1096/a
d.+ ı 0917/a, 3450/a
2. Yara.
d. (d.-ı Ya‘ kûb) 0885/b

dağı: -3- [T.] Dahi, da/de görevindeki
bağlama edatı.
d. 0654/a, 2167/b, 4393/a

dāglu: -1- [Far.+T.] Acılı.
d. (gönli d. “içi yanan”) 3778/b

daḥı: -168- [T.] 1. Bile, da/ de görevindeki
bağlama edatı.

d. 0005/b, 0008/b, 0100/b, 0394/a,
0395/a, 0426/b, 0704/b, 0733/a,
0947/a, 0948/a, 1042/b, 1053/a,
1077/a, 1170/b, 1373/b, 1378/a,
1404/b, 1507/a, 1528/b, 1606/b,
1763/a, 1891/b, 1900/b, 1904/a,
1911/b, 1913/b, 1939/b, 1951/a,
1966/b, 2014/a, 2073/b, 2143/a,
2193/a, 2206/b, 2247/b, 2287/a,
2289/b, 2290/b, 2341/b, 2506/a,
2544/b, 2548/b, 2609/b, 2612/b,
2661/b, 2693/b, 2770/b, 2822/b,
2826/b, 2862/b, 3094/a, 3158/b,
3350/a, 3376/b, 3509/a, 3605/b,
3705/b, 3814/b, 3825/a, 3864/b,
4210/b, 4372/b, 4401/b, 4418/a,
4478/b, 4479/a, 4490/b, 4561/a,
4642/b, 4998/b

2. Daha.

d. 0064/b, 0066/a, 0082/b, 0139/a,
0177/a, 0251/b, 0259/a, 0273/a,
0377/b, 0392/a, 0393/b, 0424/a,
0424/b, 0483/a, 0562/b, 0620/b,
0653/a, 0725/b, 0810/b, 0820/a,
0830/b, 0861/a, 0941/b, 0949/b,
0957/a, 0997/b, 1075/b, 1076/a,
1136/a, 1270/a, 1281/b, 1347/a,
1372/a, 1382/b, 1395/b, 1496/a,
1496/b, 1522/a, 1558/a, 1609/a,
1641/b, 1664/b, 1693/a, 1712/b,
1741/a, 1741/b, 1782/b, 1788/b,
1789/a, 1834/b, 1872/a, 1964/a,
2066/b, 2067/a, 2078/a, 2128/b,
2172/b, 2173/a, 2240/a, 2318/a,
2366/b, 2397/b, 2449/a, 2509/b,
2576/a, 2603/b, 2611/b, 2775/a,
3019/a, 3258/a, 3303/b, 3325/b,
3359/b, 3476/b, 3526/b, 3535/b,
3557/b, 3737/b, 3746/a, 3819/b,
3860/a, 3922/b, 3924/b, 3966/a,
4075/a, 4098/b, 4132/b, 4208/a,
4216/a, 4223/a, 4310/a, 4311/b,
4388/b, 4581/a, 4594/a, 4617/b

3. Ve bağlama edatı.

d. 0070/b, 0577/a

daḥme: -1- [Far.] Mezar.
d. (d. kıl-) 2697/a

dağ: -1- [Ar.] Özur, kusur.
d. 0492/a

dağ-: -4- [T.] 1. Takmak.
d.- dı 2941/b
2. Sarmak, dolamak.
d.- a (boyunına d.) 2817/b
d.- dı (boyunuma d.) 1548/b
d.- duñ (boyunuma d.) 2871/a

dağı: -2- [T.] Dahi, da/de görevindeki
bağlama edatı.
d. 3378/a, 3569/b

dağın-: -2- [T.] Takınmak.
d.- dı 3802/b
d.- urdı 3605/a

dal-: -1- [T.] Dalmak.
d.- updı (denizine d.) 1468/b

dalâlet: -1- [Ar.] Doğru yoldan ayrılma,
yoldan çıkma, sapkınlık.
d. 0096/b

dâm: -3- [Far.] Tuzak
d. 2373/b
d.+ a 3838/a
d.+ ında 3768/a

dâmâd: -2- [Far.] Damat.
d. 0510/a; (d. ol-) 4270/b

dañ: -1- [T.] Sebepsiz, boş.
d. (d. yire “boşuna, boş yere”)
2897/a

dâne: -7- [Far.] 1. Hayvan yemi olarak da
kullanılan hububat tanesi.
d.+ ñ idi 0075/a
d.+ yile 2982/b
d. 1584/b, 2373/b, 2480/b
2. Adet, tane.
d. 0019/a, 0282/a

danış-: -1- [T.] Konuşmak, söylemek.
d.- mişdur 1307/a

dañla-: -1- [T.] Şaşırmak, şaşmak.
d.- masun 1894/b

dapucı: -1- [T.] Tapucu.
d.+ sı 0550/a

dâr: -3- [Far.] Dar ağacı.
d. 2350/a
d.+ a 2782/a
d.+ ıla 2134/b

dar: -3- [T.] Dar.
d. 2442/b, 3808/b, 4012/a

Dârâ: -5- Keyaniyan’dan dokuzuncu ve
sonuncu hükümdardır. Ekber,
Keykubad da
denir.
D. 1101/a, 1776/b; (D.-Penâh)
2169/b; (D.- yı dârâ) 0253/a

darb: -2- [Ar.] Vurma, vuruş.
d.+ ın 4252/a, 4255/a

darlık: -1- [T.] Darlık, dar olma durumu.
d.+ ın 3885/b

dart-: -3- [T.] 1. Tartmak, değerlendirmek.
d.- ıcı 0556/a
d.- ubanın 2889/b
2. Çekmek.
d.- up 0348/b

dartın-: -1- [T.] Çekinmek, utanmak.
d.- ma 1626/b

dârû: -1- [Far.] İlaç.
d. 1280/b

dâsitân: -16- [Far.] Destan, hikâye.
d. 0278/b, 0914/a, 1521/a; (d. ol-
“ünlenmek”) 3081/a
d.+ da 4584/a
d.+ dur 3083/b
d.+ ı 0158/a, 0178/a, 1512/b,
1662/a, 2886/a, 3090/a, 4677/a
d.+ ın 0134/a
d.+ ıdı 1372/b
d.+ lar 1377/b

daşra: -4- [T.] Dışarı.
d. 1704/b; (d. çık-) 0382/a, 1706/b
d.+ dur 2229/b

- dat-**: -2- [T.] Tatmak.
d.- mağı 1624/b
d.- mağ 1646/a
- datlu**: -1- [T.] Tatlı.
d. 0915/a
- da‘vet**: -1- [Ar.] Çağırma, gelmesini isteme, çağrı.
d. (d. it-) 1342/b
- Dāvūdī**: -1- [Ar.] Davut peygamberin sesine benzer kalın, gür ve etkili (ses).
D. 0008/a
- davul-bāz**: -1- [Ar.+Far.] Yer kaşına bağlanan, avda kuşları çağırmaya, askerleri toplamaya, düşmanı ürkütmeye yarayan, elle çalınır, alt tarafı kısa bir dümbelek biçimindeki davul.
d.+ ı 2244/b
- dāye**: -1- [Far.] Dadı.
d.+ ye 3035/b
- dāyim**: -16- [Ar.] Her zaman, sürekli.
d. 0101/a, 0113/b, 0478/b, 0561/b, 0643/a, 1952/b, 2685/a, 2988/a, 3232/b, 3853/a, 3891/b, 4285/a, 4289/b, 4451/b, 4674/b; (d. ol-) 2399/b
- dāyimā**: -4- [Ar.] Her zaman, sürekli.
d. 0970/b, 0011/b, 2551/b, 4200/b
- debīr**: -6- [Far.] Yazıcı, kâtip.
d.+ e 2272/a, 2487/a
d.+ i 2279/a, 2345/a, 2504/a
d.+ üñ 0052/a
- dede**: -2- [T.] Dede.
d. 0401/b
d.+ m 1046/a
- def**: -3- [Ar.] Musiki aleti, def.
d. 0499/b, 1577/a; (d.-i nevmīdi “ümitsizlik tefi”) 0588/b
- defter**: -4- [Ar.] Defter.
d. 0187/a, 4680/a
d.+ e 2379/a
d.+ in 0944/b
- deg-**: -14- [T.] 1. Değmek.
d.- mez, 2836/a
2. Ulaşmak, erişmek.
d.- di 1495/b, 1774/b, 1777/a, 2355/b, 2451/a, 2451/b, 4683/b
d.- er 1612/a
d.- eydi 4455/b
3. Layık olmak.
d.- mez 2428/a, 2444/b, 2583/b; (d. mi) 3473/a
- degin-**: -2- [T.] Kavuşmak, nail olmak.
d.- di 4293/a
d.- e 1843/b
- degme**: -3- [T.] Olur olmaz, rastgele, sıradan, herhangi bir.
d. 1442/a, 2831/b, 2891/a
- degsür-**: -1- [T.] Değiştirmek.
d.- di 3689/b
- degül**: -100- [T.] Değil.
d. (ağyāra d.) 3657/b; (‘ār d.) 1031/b, 1217/b; (āsān d.) 2526/b; (bir d.) 4060/a, 4216/b; (Behrām d.) 2726/a; (bir d.) 1262/a; (bī-şīn d.) 0227/b; (bunuñ gibi d.) 4450/a; (buyurduğum d.) 3183/b; (cefā kııl-d.) 3906/a; (çāre d.) 3479/b; (çāre kııl-d.) 1613/b; (çıkarası d.) 3927/b; (çok d.) 0689/a; (çorağ.da d.) 2821/b; (dem d.) 2733/b; (eksük d.) 3225/a; (elli d.) 3436/a; (fāş d.) 2776/b; (gam d.) 3528/b; (giç d.) 0784/a, 1871/a; (gizlü d.) 2493/a; (göndürençün d.) 3971/a; (görmüş d.) 3444/b; (gücümüz d.) 0028/b; (ğulāmı d.) 3781/a; (ħaddi d.) 0147/a; (ħayvān d.) 0797/b; (ħoş d.) 3829/a, 3906/b; (Ĥüsrev d.) 2814/a; (‘īsā d.) 4295/b; (Ķayşerden d.) 2309/b; (gey d.) 2511/a, 2511/b; (meşel d.) 1021/b (muħtāc d.) 0267/a; (mümkin d.) 1155/a; (ne d.)

3674/a; (öldüre d.) 1487/b; (pür-nür d.) 0850/a; (sögütten d.) 2178/b; (Şirîn d.) 0411/b; (şüret d.) 3518/a; (tañ d.) 3218/a; (taş d.) 3389/b, 3948/b; (tîz olmak d.) 3999/a; (tolaşmak d.) 1680/a; (türki d.) 3794/a; (uymak d.) 1367/a; (viribimiş d.) 2812/a; (yâr d.) 3577/b; (yirde d.) 4623/b
d.+ di (aru d.) 1109/a; (âzād d.) 0857/b; (ġāfil d.) 1714/a; (görmüş d.) 0827/b; (haddüm d.) 0491/a; (gey d.) 0185/b; (müşkil d.) 1714/b; (odı d.) 1541/b; (taşra d.) 4458/a; (uzun d.) 1854/b; (yaru d.) 1109/b
d.+ düm (‘āşık d.) 2827/a, 2884/b; (döner d.) 1759/b; (iş d.) 0739/a; (lâyık d.) 1084/b; (sağış d.) 0739/b; (tolu d.) 0952/b; (ululıktan d.) 3818/b
d.+ dür (egrilik d.) 1742/b; (idilmiş d.) 3009/a; (iş d.) 3175/b; (muhkem d.) 4125/b; (tālî‘le d.) 3322/a
d.+ em (döner d.) 3185/a; (er d.) 3185/b; (lâyık d.) 1086/a
d.+ ise (demürden d.) 3224/a
d.+ miş (issi kanı d.) 4414/b
d.+ se (bir d.) 1758/a
d.+ señ (harābātī d.) 0627/b; (kāfir d.) 3685/a
d.+ sin (belkim d.) 1050/b; (lâyık d.) 1093/b; (uş d.) 2623/b
d.+ ven (bağlu d.) 2847/b; (hoş d.) 3871/a; (giçi d.) 3842/a; (kuş d.) 2819/a; (lâyık d.) 1045/a; (şınuban d.) 2592/a; (sıyāndan d.) 2510/a; (yılavan d.) 2798/b

degür:- -1- [T.] Ulaştırmak, eriştirmek.
d. 2860/b

dehr: -1- [Ar.] Dünya, cihan, âlem.
d. (d.- i ġaddār) 2219/b

dek/ dik: -15- [T.] Dek, değin, kadar.
d. (aña d.) 0332/b, 0827/a, 4390/b; (ayağa d.) 1320/b, 4189/a; (güneşden balıka d.) 1097/b; (boyunına d.) 1469/b; (buña d.)

4162/a; (giceye d.) 0781/b, 3204/a; (koyuna d.) 2986/a; (pire d.) 0314/a; (şoña d.) 0803/a; (taña d.) 1411/b; (taysufūna d.) 0645/b

dek: -8- [T.] Sessiz, sakin, terbiyeli.
d. (d. otur- “terbiyeli olmak”) 1636/a, 1669/b, 1684/a, 1693/b; (d. dur- “terbiyeli, sessiz durmak”) 1699/b, 1822/a, 2904/b, 3204/b

del:- -4- [T.] Delmek.
d.- di 1978/b, 3635/b, 3647/a
d.- mek (incü d.) 1591/b

deliksüz: -1- [T.] Deliksiz.
d. 3647/a

delim: -106- [T.] Çok.
d. 0166/a, 0181/a, 0208/a, 0218/b, 0243/a, 0281/a, 0313/b, 0325/b, 0474/b, 0523/a, 0533/a, 0543/a, 0651/a, 0736/a, 0800/b, 0908/b, 0919/b, 0930/a, 1066/b, 1102/a, 1368/a, 1369/a, 1431/a, 1431/b, 1594/a, 1668/a, 1772/a, 1796/a, 1859/a, 1897/b, 1993/a, 1993/b, 2031/a, 2031/b, 2041/a, 2053/a, 2053/b, 2065/b, 2066/a, 2075/a, 2077/a, 2077/b, 2101/b, 2145/a, 2157/a, 2157/b, 2160/b, 2171/b, 2186/a, 2201/a, 2202/b, 2248/b, 2273/b, 2303/b, 2344/a, 2375/a, 2394/a, 2404/a, 2465/b, 2470/a, 2478/a, 2478/b, 2481/a, 2481/b, 2485/b, 2549/b, 2624/b, 2689/a, 2694/b, 2700/b, 2734/b, 2738/b, 2764/a, 2842/a, 2972/b, 3011/a, 3109/b, 3112/a, 3112/b, 3339/b, 3416/a, 3451/b, 3456/a, 3467/b, 3807/a, 3812/a, 3885/a, 3886/b, 3976/a, 4023/b, 4040/a, 4165/a, 4234/b, 4301/a, 4340/a, 4447/b, 4465/b, 4468/a, 4513/a, 4517/a, 4525/a, 4546/b, 4616/b
d.+ den 2630/a
d.+ ler 2926/a

delin:- -2- [T.] Delinmek.

d.- mez 0551/a
d.- miş 3211/b

delü: -10- [T.] Deli.
d. 3305/b, 3363/b, 3651/a
d.+ den 0889/b
d.+ dür 2899/b
d.+ ler gibi 0808/b
d.+ nüñ 2925/b
d.+ ye 0798/a, 3101/a
d.+ yi 3104/b

delülük: -2- [T.] Delilik.
d.+ den 4033/a
d.+ i 4244/a

delür-: -7- [T.] Delirmek.
d.- di 0362/b, 0442/a, 0547/b,
3032/a
d.- dümise 3942/a
d.- mişdi 4436/b
d.- üp 3332/a

Delv: -1- [Ar.] Kova burcu.
d. 2357/b

dem: -44- [Far.] 1. Zaman, an.
d. 0202/b, 0223/a, 0443/a, 0521/b,
0540/a, 0540/b, 0941/a, 1190/b,
1340/a, 1478/a, 1554/a, 1561/b,
1713/a, 1845/a, 1868/b, 2028/a,
2323/b, 2640/a, 2748/b, 3361/b,
3365/b, 3590/b, 3628/b, 3630/b,
3711/a, 3747/a, 3947/a, 3985/a,
4023/a, 4111/a, 4152/a, 4163/a,
4167/b, 4300/b, 4418/b; (d.- i pirüz
“kutlu zaman-) 1920/a
d.+ de 1582/a, 3647/a
d.+ den 3309/a
d.+ i 4090/b
2. Nefes.
d. 0941/b, 2733/a; (d.- i ‘îsā)
2062/a; (d. ur- “bahsetmek, söz
etmek.) 0588/a

demin: -1- [T.] Biraz önce, az önce.
d. 2748/b

demrenlü: -1- [T.] Ok, mızrak vb. şeylerin
ucundaki sivri demir, temren.

d. 0303/a

demür: -30- [T.] Demir.
d. 0299/b, 0454/a, 0580/b, 0923/b,
3108/b, 3159/b, 3178/a, 3288/a,
3288/b, 3302/a, 3442/a, 3807/b,
4189/b, 4647/a
d.+ de 3686/b
d.+ den 0462/a, 0463/b, 3004/a,
3224/a, 3224/b, 3778/a, 3839/a,
4446/a
d.+ dendür 2048/a
d.+ i 3392/a, 4215/b
d.+ ile 3314/b, 3385/b
d.+ in 3280/a
d.+ le 2951/b

demürçilik: -1- [T.] Demircilik.
d. 3385/a

demürlü: -1- [T.] Demirli.
d. 1206/a

dem-sâz: -4- [Far.] Dost, sırdaş.
d. 2970/b, 3334/a, 4575/b; (d. ol-)
1492/b

deñesüz: -1- [T.] Densiz, hâl ve
hareketlerini bilmeyen.
d. 0206/a

deng [I]: -1- [Far.] Şaşkın, sersem.
d. (d. ol-) 2243/b

deng [II]: -2- [Far.] Sıkıntılı.
d. (d. it-) 4190/b; (d. ol-) 0256/b

denī: -1- [Ar.] Alçak, kötü, kişiliksiz.
d. 0763/a

deñil-: -1- [T.] Denilmek.
d.- mez 3657/a

deñiz: -21- [T.] Deniz.
d. 0114/a, 4520/b; (d. gibi) 0294/b,
2229/a, 2471/b, 2998/b, 3021/b
d.+ ce 0113/a, 0967/b
d.+ de 0946/b, 1296/a, 1696/b,
3520/a
d.+ den 2846/a, 4107/b

- d.+ dür 0219/a
d.+ e 1010/a, 2808/b
d.+ ine (d. dal-) 1468/b
d.+ inüñ 0048/b
d.+ ler 2880/b
- denk:** -1- [T.] Aynı değerde olan şey veya eş.
d.+ i (d. az “benzeri olmayan”) 0570/a
- deñlü:** -10- [T.] Kadar, denli.
d. 0157/a, 1625/b, 1884/b, 2973/a, 3267/a, 3752/a, 3766/b, 4208/a, 4230/a, 4543/b
- dep-:** -2- [T.] Tepmek.
d.- di 2257/b
d.- dilerdi (at d.) 1383/a
- depin-:** -1- [T.] Tepinmek.
d.- di 2713/b
- der:** -2- [Far.] Kapı.
d.+ den 0856/b, 1008/b
- derc:** -1- [Ar.] Toplama.
d. (d. kıl- “toplamak”) 2890/a
- derd:** -39- [Far.] Dert, keder.
d. 1272/b, 2418/b, 2473/a, 2916/a, 3096/a, 3196/b, 4467/b, 4610/b; (d. ü efgān kıl-) 4434/b
d.+ e 3164/a, 4213/b; (d. uğra-) 2266/b
d.+ i 0898/b, 1565/a, 1789/a, 1864/b, 1999/a, 2453/b, 3142/a, 3450/a, 3705/b
d.+ ile 2190/b, 3262/b, 3272/a, 3474/a; (d. ğam ol-) 4666/a
d.+ in 1814/a
d.+ inden 0883/a, 2705/a
d.+ ine 3730/b; (d. dermān bul-) 2377/b, 3042/a
d.+ inüñ 3241/b
d.+ iyle 2485/a
d.+ üm 2803/a, 2905/a
d.+ üme 2690/a
d.+ üñ 3556/b
- d.+ üñe 1280/b
- derdmend:** -1- [Far.] Dert sahibi.
d.+ üñ 3209/b
- dergāh/ dergeh:** -14- [Far.] Büyük bir zatın kapısı, huzuru, eşiği.
d. (d.- ı hākān) 2503/b; (hāşş-ı d.) 3082/a
d.+ a 3337/a, 3665/a
d.+ dan 4420/a
d.+ ına 0052/b, 0705/b, 1073/b, 2185/a, 2316/b, 2658/a, 3138/b, 4209/a
d.+ inde 0760/a
- der-güş:** -2- [Far.] Küpe, kulağa takılan halka.
d. 1427/b, 3908/b
- der-ḥāl:** -2- [Far.+Ar.] Hemen, şimdi.
d. 0566/a, 4503/a
- deri/ derü:** -5- [T.] 1. Deri.
d.+ den 4174/b
d.+ ñi (d. şoy-) 1056/a
d.+ sin (d. yüz-) 1469/b
d.+ yçün 3703/a
2. Vücut.
d.+ ye 1433/b
- der-:** -1- [T.] Toplamak.
d.- ici (“toplayıcı”) 4137/a
- derik:** -3- [T.] Kесе, para kesesi.
d. 4400/b
d.+ de 4401/a
d.+ i 4402/b
- deril-:** -1- [T.] Toplanmak, bir araya gelmek.
d.- di 0214/b
- derim:** -2- [T.] Büyük çadır.
d. 1459/b, 4049/b
- deriñ:** -1- [T.] Derin.
d. 0299/a
- dermān:** -14- [Far.] Çare.

- d. (derdine d. bul-) 2377/b, 3042/a;
(d. eyle-) 1631/a; (d. kı1l-) 1280/b, 1981/a, 2982/a; (d. ol-) 2690/a, 3939/b; (d. ur-) 1864/b
d.+ a 2266/b
d.+ ı 3241/b, 4467/b
d.+ ını 3556/b
d.+ la 2446/a
- der-piç:** -2- [Far. der-piç] Önde.
d. 3258/b; (d. kı1l- “göz önünde”) 1005/b
- derün:** -1- [Far.] İç, iç taraf, dahil.
d. (deryâ d. ol-) 0315/a
- dervâze:** -1- [Far.] Kale ve şehirlerin büyük giriş kapısı.
d.+ sidür 3107/b
- derviş:** -5- [Far.] 1. Hak yolunda yürüyüp, nefsinin ıslah eden kişi, derviş.
d. (d. ol-) 2260/b
2. Fakir.
d. 0234/b, 1939/b, 2352/b
d.+ i 0344/a
- dervîze:** -1- [Far.] Dua, istek.
d. (d. it- “dua etmek”) 0123/a
- deryâ:** -3- [Far.] Deniz.
d. (d. derün ol-) 0315/a; (d. gibi) 2786/a
d.+ dı 3332/b
- der-yâb:** -1- [Far.] Haberdar, bilen, bulunmuş.
d. 0177/a
- dest:** -1- [Far.] El.
d. (d.- i deyyâr) 3359/b
- destân:** -1- [Far.] Hikâye, destan.
d.+ dan 2742/a
- deste:** -5- [Far.] 1. Bağ, demet, tutam.
d. 0508/b; (d. deste) 0152/a
d.+ since 0288/b
2. Tutulacak yer, kabza, sap.
d.+ sinden 3443/a
- destür:** -10- [Far.] İzin, müsaade.
d. 0787/a, 0787/b, 2720/a, 2720/b;
(d. ol- “izin almak”) 2662/a; (d. vir- “izin vermek”) 1376/a, 1386/a, 1713/b, 2474/a, 4428/a
- dest-gîr:** -1- [Far.] Yardımcı.
d. (d. ol- “yardımcı olmak”) 4038/b
- deşne:** -3- [Far.] 1. Hançer.
d. 4567/b
d.+ yle 2670/b
2. Tan yeri.
d.+ sinden 0977/a
- devâ:** -3- [Ar.] İlaç, çare, derman.
d. (d. kı1l- “çare bulmak”) 0088/a, 3131/a
d.+ dur 4213/b
- deve:** -3- [T.] Deve.
d. 2189/b, 2289/a, 4188/a
- devlet:** -71- [Ar.] 1. Bir hükümet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan siyasi topluluk.
d.+ indin 0213/b
d.+ i 2462/a
d.+ ine 2294/b
2. Mutluluk, saadet, talih, baht.
d. 0248/a, 0286/b, 0465/a, 0744/b, 0801/b, 0971/a, 1097/b, 1259/b, 1418/b, 1515/b, 1534/a, 1572/b, 1677/b, 1679/a, 1727/b, 2179/b, 2381/b, 2400/a, 2407/b, 2721/a, 2864/a, 2931/a, 4469/a; (d.- i gülzâr-ı bî-hâr) 3727/a; d. (faḥr-ı d. ü dîn) 0213/a, 0262/a; (faḥr-ı d. ü dünyâ vü dîni) 0929/a (raḥse_i d.) 0229/a; (d. gibi) 0466/b
d.+ e 2787/b, 2860/b
d.+ de 4087/b, 4450/a
d.+ den 1678/b, 2371/a
d.+ i 0316/b, 1676/a, 1676/b, 1678/a, 4419/b; (ḥavâşş-ı d.) 0137/a
d.+ için (şalâḥ-ı d.) 2780/a
d.+ ile 1677/a, 3820/b
d.+ in (d. mi) 4294/b
d.+ inden 3256/b

- d.+ ini 4273/a
d.+ iyle 0277/a, 1875/b
d.+ le 2373/a, 4274/b; (raḥse-i d.)
0229/b
d.+ ümüz 2725/a
d.+ üñ 0743/b
3. Makam, mevki.
d. 0105/b, 0376/a, 1783/a, 2284/a,
2371/b, 4614/b
d.+ i 0181/b, 2932/a
d.+ le 0223/b, 2444/a
d.+ üm 3256/a
- devletlen-:** -1- [Ar.+T.] Talihlenmek, aynı
talihe sahip olmak.
d.- di 0213/b
- devletlü:** -5- [Ar.+T.] Talihli, bahtlı.
d. 4468/a, 4619/b
d.+durur 1914/b
d.+ dür 0270/b
d.+ ler 1253/b
- devletsüz:** -3- [Ar.+T.] Talihsiz, bahtsız.
d. 2370/b, 2372/a, 2372/b
- devr:** -8- [Ar.] 1. Dönme.
d. 1578/a
d.+ i 3569/a
d.+ ini 0016/a
d. eyleme 0709/a
2. Kendine özgü bir özellik taşıyan
zaman parçası.
d. (d.- i zamān) 4446/b
d.+ inde 4604/a
d.+ üñde 0227/a; (d. misseydi
“devrinde olsaydı”) 0228/a
- devrān:** -10- [Ar.] Dünya, felek.
d. 0009/b, 0480/b, 0494/a, 2248/b,
3525/a; (ḥudāvend-i ḥudāvendān-ı
d.) 0136/b; (rūstem-i d.) 0255/a
d.+ ı 3970/a
2. Kader, talih, baht.
d. (d. ol-) 0159/a
d.+ dan 3429/a
- devvār:** -1- [Ar.] Çok dönen, daima dönen,
devreden.
d. 1771/b
- deyn:** -1- [Ar.] Borç.
d.+ i 4653/a
- deyr:** -11- [Ar.] 1. Kilise.
d. 0243/a, 0497/a, 3430/a
d.+ e 0474/b, 0475/a, 1721/a
d.+ i 0779/a,
d.+ uñ 0477/a
2. Meyhane.
d. 1421/a,
d.+ i 1422/a
3. Ateşe tapanların ibadet yeri,
Mecusi tapınağı, ateşgede.
d.+ den 1078/a
- deyyān:** -1- [T.] Esmā-i hüsnadan, Allah’ın
en güzel isimlerindedir.
d. 4629/b
- deyyār:** -10- [Ar.] Kimse, fert,
şahıs.(olumsuz cümlelerde hiç
kimse.)
d. 0206/b, 2632/b, 2667/b, 2719/a,
2754/b, 4654/b; (ağyār-ı d.)
1551/b; (dest-i d.) 3359/b
d.+ a 1775/b
d.+ uñ 2635/b
- dıkl-:** -1- [T.] Hücüm etmek, saldırmak.
d.- alar 1011/b
- dın-:** -5- [T.] Ses çıkarmak, söz söylemek.
d.- dı 4439/b
d.- ma 1672/b, 1822/a
d.- madı 2031/a
d.- mazsam 3773/a
- dırnağ:** -3- [T.] Tırnak.
d. (d. ur-) 2836/b
d.+ ı 2383/a
d.+ larını 0351/a
- di-:** -593- [T.] Demek, söylemek.
d. 0454/b, 1801/a, 3793/b; (d.
degül) 3781/a
d.- di 0343/a, 0372/a, 0425/a,
0440/b, 0447/a, 0455/b, 0457/b,
0476/a, 0534/a, 0550/b, 0551/a,
0606/b, 0654/a, 0665/b, 0668/a,
0669/a, 0673/a, 0684/a, 0684/b,

0685/a, 0730/b, 0734/a, 0751/b,
0754/a, 0795/b, 0810/a, 0818/b,
0820/b, 0833/a, 0857/a, 0872/a,
0888/a, 0912/a, 0914/a, 0954/a,
0958/b, 0959/a, 0972/a, 0979/a,
1012/a, 1013/b, 1016/a, 1017/a,
1021/a, 1041/a, 1057/a, 1066/a,
1068/a, 1078/a, 1079/b, 1098/a,
1105/a, 1113/b, 1116/a, 1120/a,
1127/a, 1128/a, 1130/a, 1151/a,
1157/a, 1169/b, 1171/a, 1171/b,
1180/a, 1199/a, 1220/a, 1222/b,
1226/a, 1238/a, 1241/b, 1243/a,
1256/a, 1261/a, 1281/a, 1286/a,
1286/b, 1288/a, 1306/a, 1317/b,
1320/a, 1321/b, 1326/b, 1338/b,
1339/a, 1393/a, 1418/a, 1423/b,
1476/a, 1517/a, 1521/a, 1523/a,
1525/a, 1538/a, 1546/a, 1584/a,
1608/b, 1614/a, 1634/a, 1648/a,
1669/b, 1695/a, 1723/a, 1724/a,
1730/a, 1732/a, 1733/a, 1734/a,
1735/a, 1748/a, 1753/a, 1757/a,
1764/a, 1790/a, 1801/a, 1809/b,
1811/a, 1814/b, 1829/b, 1850/a,
1853/b, 1860/a, 1862/a, 1869/a,
1873/a, 1874/a, 1879/a, 1889/a,
1948/a, 1986/b, 1994/a, 2004/a,
2011/a, 2012/a, 2013/a, 2022/b,
2025/b, 2032/a, 2039/a, 2042/a,
2044/a, 2045/a, 2049/b, 2054/b,
2073/a, 2086/a, 2088/a, 2090/a,
2112/a, 2122/a, 2129/a, 2131/a,
2135/a, 2140/a, 2145/b, 2146/a,
2153/a, 2157/a, 2186/b, 2208/b,
2211/a, 2214/b, 2217/a, 2232/a,
2250/a, 2258/b, 2264/b, 2269/b,
2278/a, 2301/a, 2305/b, 2312/a,
2324/a, 2334/b, 2337/a, 2398/b,
2486/b, 2506/a, 2516/b, 2556/a,
2564/a, 2581/b, 2591/a, 2593/b,
2597/b, 2600/a, 2603/a, 2606/a,
2612/a, 2613/a, 2634/b, 2644/a,
2648/a, 2651/a, 2658/b, 2663/b,
2664/a, 2666/b, 2667/a, 2668/a,
2671/a, 2689/b, 2700/a, 2722/a,
2744/b, 2765/a, 2778/a, 2849/b,
2859/a, 2948/a, 2983/a, 3014/a,
3125/a, 3148/a, 3149/b, 3150/b,
3151/b, 3152/b, 3153/b, 3154/b,

3155/b, 3156/b, 3157/b, 3158/b,
3159/b, 3161/b, 3162/b, 3163/b,
3164/b, 3165/b, 3166/b, 3167/b,
3168/b, 3170/a, 3183/a, 3185/a,
3202/a, 3287/a, 3346/a, 3373/a,
3407/a, 3416/a, 3424/a, 3505/b,
3513/b, 3549/a, 3570/b, 3572/a,
3572/b, 3573/a, 3574/a, 3575/a,
3611/b, 3613/a, 3616/a, 3616/b,
3626/a, 3628/a, 3673/a, 3779/b,
3852/a, 3910/a, 3929/a, 3953/a,
3972/b, 3998/b, 4030/a, 4035/a,
4083/b, 4119/b, 4152/b, 4154/a,
4161/a, 4210/a, 4211/a, 4221/b,
4226/b, 4268/a, 4296/a, 4314/a,
4325/a, 4330/a, 4332/a, 4343/a,
4349/a, 4362/a, 4364/a, 4377/a,
4379/a, 4380/a, 4382/a, 4385/a,
4400/a, 4405/a, 4408/a, 4411/b,
4412/b, 4413/a, 4415/a, 4417/b,
4428/a, 4430/a, 4435/a, 4489/a,
4510/a, 4511/b, 4520/b, 4540/b,
4543/b, 4589/a, 4590/a, 4592/b,
4608/a, 4610/a, 4616/a, 4646/b,
4999/a; (cevâbın d.) 2754/a; (d.
didi) 0852/a; (d. dur-) 3148/b; (söz
d.) 2031/a; (sözini d.) 2332/a
d.- diler 0138/a, 0260/a, 0526/b,
0707/a, 0895/b, 0938/b, 0968/b,
1327/a, 1722/a, 1992/b, 2106/b,
2228/b, 2248/a, 2897/a, 3117/a,
3285/b, 3343/b, 3398/a, 3403/b,
3454/a, 4338/a, 4372/a, 4406/b,
4423/a
d.- dügi 1828/a, 2527/b
d.- düm 0147/a, 0564/a, 0601/b,
1053/a, 1126/a, 2801/a, 3815/b,
4144/b, 4383/b
d.- düñ 0027/b, 0392/b, 0449/b,
1179/b, 2767/b, 3825/a
d.- düñise 1972/a
d.- gil 3151/b, 3627/a, 4119/b,
4409/b
d.- ler 0769/b
d.- me 0021/a, 0449/a, 2330/b,
3657/b, 3658/a, 3795/b, 4194/b; (d.
degül) 3657/a
d.- medi 2057/b; (söz d.) 2019/b
d.- mediler 2496/b

d.- mek 0022/b, 0207/a, 0625/b, 0865/a, 1611/b, 3659/a, 4667/a; (sözi d.) 1179/a; (d. degül) 2511/a, 2511/b
d.- mekden (söz d.) 1978/b
d.- mekdi 3284/b
d.- mekdür 3190/a
d.- meyem 1961/a
d.- mez 0613/a; (râzın d. ol-) 4006/b; (d. midi) 2329/a
d.- mezem 4129/b
d.- mezidi 3080/b
d.- mezler 0354/b
d.- mezüz 1895/a
d.- mezven 0626/b, 1624/a, 2362/a, 3818/a
d.- miş 0308/b
d.- mişdi 1106/b, 4436/a
d.- mişler 0436/a
d.- mişlerdi 1107/a
d.- mişven 1054/a
d.+ ñ 2120/b
d.- ñüz 2696/b, 4327/b
d.- p 0788/b
d.- r 0711/b, 2083/b, 3086/a, 3164/a, 3188/b, 3216/a, 3497/a, 3794/b, 4299/b, 4532/b; (âferîn d.) 2354/a
d.- rdi 0257/b, 0381/a, 1575/a, 2126/b, 2187/a, 2500/b, 2775/a, 3009/b, 3296/a, 3557/b, 3560/b, 3593/b, 3788/b; (söz d.) 0295/b
d.- rem 4537/a
d.- ridi 0402/b, 0405/b, 0699/a, 0703/b, 1211/a, 1268/a, 1270/b, 1272/a, 1453/a, 1541/a, 1718/a, 2364/a, 2679/a, 3031/a, 3073/b, 3147/a, 3214/b, 3282/b, 3456/b, 3690/b, 3981/a, 3985/b, 3986/a, 4148/b, 4293/a, 4467/a, 4559/b
d.- ridüm 2685/a
d.- rim 2803/a
d.- rise 2853/a, 2854/a, 4085/a, 4429/b, 4536/b
d.- risem 0864/b, 0963/a
d.- riseñ 2603/b, 2490/a
d.- rler 0483/a, 0530/a, 0772/b
d.- rse 0708/a, 2855/a, 3539/b, 4226/b
d.- rseñ 2888/a

d.- rsin 1044/a, 1151/a, 1362/b, 1723/a, 1728/a, 2133/a, 2797/b, 2810/a, 3134/b, 3314/a, 3822/a, 4379/b, 4616/a
d.- rven 1293/a, 2211/b
d.- se 0565/b, 2852/a, 2910/b, 4225/b, 4536/b
d.- sün 1618/a, 2533/b, 2672/b, 4082/a
d.- ye 0051/b, 0192/a, 0708/b, 0842/b, 0907/b, 0993/b, 1135/a, 1297/a, 1512/b, 1612/b, 1848/b, 2272/a, 2300/b, 2524/a, 2527/a, 2560/a, 2670/a, 2850/a, 3267/b, 3399/b, 3653/b
d.- yecek 3714/a
d.- yeler 3367/a, 4182/b
d.- yelüm 1863/b
d.- yem 0408/b, 2632/b, 2816/a, 2987/b, 3319/a, 3328/b, 3375/b, 4095/b, 4256/a, 4429/a, 4564/b
d.- yen 1057/b, 2543/a, 2808/b, 4216/b
d.- yendür 1122/b
d.- yesin 0219/a
d.- yeydüm 1803/b
d.- yeydüñ 0254/a, 0291/b, 0315/b, 1012/b, 2719/b, 3415/b, 3668/b, 3689/b, 3800/b, 3849/a
d.- yeyin 0290/b; (egri oturup doğru d.) 2830/a
d.- yicek 2636/a, 2805/b
d.- yimezven 3861/b
d.- yincegin 0479/b
d.- yü 1104/b, 1369/b, 1918/b, 1944/a, 2231/b, 2939/b, 4367/a, 4663/a, 4663/b, 4664/b; (d. diyü) 3894/b; (âh d. dur-) 3983/b; (d. vir-) 2604/b
d.- yüben 0001/a, 0001/b, 1590/b
d.- yüñ 2114/b
d.- yüp 0969/b

dip: -3- [T.] Bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya bunun hemen yanı başı.
d.+ inde 2877/b
d.+ inden 1453/b
d.+ indeyidi 1517/b

dībā: -4- [Far.] Eskiden çok makbul tutulan, genellikle desenli, ağır dokuma ipekli kumaş.
d. (d.- yı Rūmī) 2064/a; (ton-ı d.) 3290/b, 4191/a; (d. ol-) 2066/b

dībāce: -1- [Far.] Ön söz, başlangıç, mukaddime.
d.+ sin 3515/b

Dicle: -1- Dicle Nehri.
D. 3488/b

dit-: -1- [T.] Parçalamak, ditmek.
d.- erdi 3385/b

dīdār/ dīdār: -4- [Far.] Yüz, çehre.
d. 0038/b, 0573/b, 2369/a; (serv-i mäh-i d.) 3820/a

dīde: -1- [Far.] Göz.
d. (nūr-ı d.) 0399/a

didür-: -1- [T.] Dedirmek, demek zorunda bırakmak.
d. (rāzın d.- mek) 1569/b

digergün: -1- [Far.] Başka türlü, değişmiş durumda.
d. 1948/b

dihkân: -4- [Far.] Köylü.
d. 1276/a, 2298/a
d.+ a 0394/a
d.+ ı 0769/a

dik-: -7- [T.] 1. Dikine duracak şekilde yere koyup yerleştirmek.
d.- meginden 3396/a
2. Beklemesi, göz kulak olması için bir şeyin başına koymak.
d.- diler 3735/a
3. Kök salıp yetişmesi için toprağa yerleştirmek.
d.- diyse 2823/a
d.- medi 2823/b
4. Bir şeyi ele geçirmek isteğine kapılmak.
d.- erler (gözin d.) 0433/b

5. Biçilmiş ya da yırtılmış kumaş, deri, yara ve benzeri şeyleri iğneye geçirilmiş iplikle birbirine tutturmak.
d.- me 1993/b, 3122/a

diken: -19- [T.] Diken.
d. 0110/b, 1082/a, 1581/b, 1604/b, 1659/b, 2802/b, 3030/a, 3031/a, 3454/b, 3507/b, 3511/a, 3546/a, 3677/b; (d. gibi) 1604/a
d.+ de 0464/a, 2803/a
d.+ den 2952/b, 4002/a, 4002/b

dikensüz: -1- [T.] Dikensiz.
d. 3987/b

dil: -63- [T.] 1. Konuşma organı, dil.
d. 0005/b, 2805/a, 2897/a, 2902/b, 2903/a, 2910/a, 3712/a
d.+ e 2897/a, 2904/a
d.+ in 3172/a
d.+ inde 3026/a,
d.+ üñ 3684/a,
2. Konuşma, söz söyleme yetisi.
d. 2895/a (d. aç-) 3673/a; (d. uzat-) 3812/a; (d. vir-) 1902/a
d.+ de 0401/a
d.+ e (d. gel-) 0274/b, 2164/b, 2920/a; (d. getir-) 0526/b, 2197/b
d.+ i 3081/b
d.+ in 3405/b; (d. uzat-) 4061/a, 4342/a
d.+ ini 4019/a
d.+ üm (d. dutul- “konuşmamak”) 0118/b
d.+ üñ (d. dut-) 2909/a
3. Lafız, söz.
d. 2837/b, 2893/a, 2896/a, 2901/a
d.+ de 0493/b (d. “ünlenmek”) 2974/b
d.+ den 2894/a, 2909/b
d.+ i 0103/b, 1647/b, 1788/b, 2564/b, 2907/a, 3408/a, 3986/b, 4327/a
d.+ inden 1495/b
d.+ inde 0113/b, 2021/b, 2277/b
d.+ ini 2563/b; (d. uzat-) 2908/a
d.+ üm 2837/a
d.+ ümi 0006/a

- d.+ üme 0007/b
d.+ üñ 3923/a, 3943/b
4. Lisan, dil.
d. 0606/a
d.+ ce 0230/a
d.+ ince 0231/a
d.+ inde 4601/b
5. Gönül.
d. (d. ü cān) 0199/b,1280/a; (d. vir-) 2144/b
- dil-:** -2- [T.] Parçalara ayırmak, dilmek.
d. 2897/b
d.- ersin 3314/b
- dil-ārām:** -12- [Far.] Gönlü süsleyen (güzel), sevgili.
d. 0013/b, 0534/a, 0607/b, 0692/a, 1614/a, 2396/a, 2858/a, 3537/b, 3580/a, 3947/b, 4226/b, 4263/b
d.+ uñ 1583/a
- dil-āver:** -6- [Far.] Yürekli, cesur, yiğit.
d. 1307/a, 2073/b, 2128/a; (Behrām-ı d.) 0982/b, 1251/a, 2212/b
- dil-āvīz:** -1- [Far.] Gönül çeken, cazip.
d. (levh-i d.) 4595/b
- dil-bend:** -3- [Far.] Gönül bağlayan sevgili.
d. 0423/a, 1388/a; (şīrīn-i d.) 3466/a
- dil-ber:** -17- [Far.] Gönlü kendine çeken, güzel.
d. 0425/b, 0855/b, 1994/b, 2849/b, 2856/a, 3111/a, 3291/b, 3362/b, 3575/a, 3641/b, 3865/b, 4569/a; (şīrīn-i d. kıl-) 3651/a; (d. ol-) 3612/a
d.+ inüñ 3066/b
d.+ lerinden 0786/b
d.+ üñ 0461/a
- dil-dār:** -10- [Far.] Gönlü kendine bağlamış olan kimse, sevgili.
d. 0391/a, 2933/b, 3104/a, 3294/a, 3845/a, 3991/b; (şāh-ı d.) 4262/a
- (d. ol-) 1617/a, 2838/a; (d. ol-) 4269/b
- dile-:** -65- [T.] İstemek.
d. 0526/a, 1915/a
d.- di 2258/a; (‘ özrini d.) 1607/b
d.- mek 1290/b
d.- r 0921/b, 1065/b, 2363/a, 2665/b, 4315/b, 4619/a; (dād d.) 1811/a; (kīne d.) 2227/a; (d. mi) 0452/b
d.- rdi 0250/b, 0661/a, 0728/b, 2184/b, 3069/b, 3070/a, 3182/b, 3551/a
d.- rem 1781/b
d.- rin 1965/a
d.- rise 1332/a
d.- rler 0934/b, 1056/b
d.- rse 0693/a, 0742/a, 0967/a, 1332/b, 1793/a
d.- rsem 4132/b
d.- rseñ 0450/b, 0672/a, 0673/a, 0749/a, 0923/a, 1681/a, 1925/b, 1937/a, 1984/b, 2898/b, 3398/b, 3719/b, 3787/a, 4648/a; (amān d.) 1283/a
d.- rsin 0755/b, 0756/a, 3314/a, 3835/a
d.- rüz 1943/a
d.- rven 0669/a, 1094/a, 1707/a, 3370/a, 3907/b, 4038/a; (‘ özrüñ d.) 3784/b
d.- se 3161/a
d.- ye 1364/b
d.- yesin (suçını d.) 0124/b; (‘ özr d.) 3947/b
- dilek:** -16- [T.] İstek, arzu, talep, rica.
d. 1600/a, 1652/a, 1681/a, 1909/a, 1950/a, 2571/a, 2648/a, 2648/b
d.+ çe 3553/a
d.+ de 1608/a
d.+ den 0891/b
d.+ i 3299/b
d.+ ile 1804/a
d.+ ler 1770/b
d.+ leri (d. yirine götür-) 1905/a
d.+ üm 3320/b
- dileksüz:** -1- [T.] İsteksiz, dileksiz.

- d. 1770/b
- dilen-:** -1- [T.] Dilenmek.
d.- mez 3701/b
- dilenci:** -1- [T.] Dilenci.
d. 0216/b
- dilîr:** -1- [Far.] Yürekli, cesur, yiğit.
d.+ i 2247/b
- dil-gîr:** -1- [Far.] Gönle sıkıntı veren, gönlü incinmiş.
d. 3499/b
- dilkü:** -4- [T.] Tilki.
d. 3052/b; (d. gibi) 2207/b, 3343/a
d.+ cek 3393/a
- dillü:** -1- [T.] Dil bilen, dil konuşan.
d. 1800/b
- dil-rübâ:** -2- [Far.] Gönül kapan, herkesi kendine bağlayan.
d. 3290/a
d.+ yı 4243/a
- dilsitân:** -3- [Far.] Gönül alan, zapt eden.
d.+ ı 1512/a, 3390/b
d.+ uñ 3387/b
- dilsüz:** -1- [T.] Dilsiz.
d.+ di 2008/b
- dilsüzlik:** -1- [T.] Dilsizlik.
d.+ ile 3713/a
- dil-şâd:** -1- [Far.] Sevinmiş, gönlü hoş olmuş.
d. (gevher-mülk-i d. "Hüsrev'in on cariyesinden biridir.) 1509/b
- dil-teng:** -1- [Far.] Gönlü sıkıntılı, kederli.
d. 4160/b
- dimâg:** -9- [Ar.] Akıl, şuur, beyin.
d.+ ı 1665/a, 3114/b; (d. degül) 1487/a
d.+ m 1494/a, 1580/b, 3037/a
d.+ um 2794/a, 3888/b
- d.+ uma 0088/a
- Dimne:** -1- Kelile ve Dimne. (Behrâm ile veziri arasındaki ilişki Kelile ile Dimne ile ilişkilendirilmiştir.)
D. 0944/b
- dîn:** -27- [Ar.] İnanç sistemi, din.
d. 0262/a, 0352/b, 0987/b, 1088/a, 1825/a, 1895/a, 2348/b, 2587/b, 2593/b, 2931/a; (d. kııl-) 0224/b
d.+ de 2090/b
d.+ den (d. çık) 3111/a
d.+ e 2301/a
d.+ i 0929/a, 1928/a, 1928/b
d.+ in 2329/b, 4294/b
d.+ inden 4618/a
d.+ ine 4613/b, 4614/a
d.+ iyçün 3700/a
d.+ ümden 4590/b
d.+ ümüzile 1915/a
d.+ üñ 3678/b
d.+ üñi 4647/b
- din-:** -4- [T.] Denmek, söylenmek.
d.- di (şükr d.) 2277/b
d.- diyse 1847/a
d.- medük 2565/b
d.- mişi 2565/b
- dînâr:** -6- [Ar.] Para, altın para.
d. 0715/a, 2053/a, 2210/a, 2465/b, 2598/a, 4998/a
- dîn-dâr:** -1- [Ar.+Far.] Dinin emir ve yasaklarına hakkıyla uyan, dinine kuvvetle bağlı olan kimse.
d.+ laruñ 3700/a
- dîni** -1- [Ar.] Dinle ilgili, dine ait.
d. (ceng-i d.) 2317/b
- dîfle-:** -17- [T.] Dinlemek.
d. 2915/b
d.- di 0134/a, 1342/a, 1761/a, 1873/a, 1985/a, 2731/a, 4145/a, 4376/a; (sözi d.) 2593/a, 3187/a; (sözün d.) 2978/a; (sözünü d.) 1867/a
d.- rdi 2575/a, 3768/b
d.- ye 2015/a

- d.- yü 2590/a
- diñlen-**: -11- [T.] Dinlenmek.
d. 3165/a
d.- di 0469/a, 0497/b, 3755/a
d.- düm 3901/b
d.- e 1950/b
d.- mek 3165/b
d.- mezidi 3204/a
d.- üñ 2114/a
d.- üp 0639/b, 1149/a
- dip-**: -1- [T.] Kök.
d. (d. ot.) 3047/a
- dir-**: -23- [T.] Toplamak, derlemek.
d. 0157/a, 1456/b
d.- di 3770/b
d.- em 1697/b, 1886/b
d.- erlerdi 1446/b
d.- ersin 2622/b
d.- eydi 3868/b
d.- eydüm 1803/b
d.- ince 1808/a
d.- isem 0671/b,
d.- mediler 4133/a
d.- mege 1409/b
d.- mekde 1802/b
d.- üp 1369/b, 2002/b
- dir-**: -1- [Far.] Geç.
d. 0157/b
- Direfş-**: -1- Bayrak, sancak.
D. (D.- i Kāvīyāna “Dahhak’ın zulmüne karşı ayaklanan Gave adındaki demircinin önlüğünden yaptığı ve İranlılar’ca kutsal sayılan meşin bayrak”) 2729/b
- direk-**: -1- [T.] Direk.
d.+ in 2680/a
- direksüz-**: -2- [T.] Sütünsüz, direksiz.
d. 2568/a; (Bīsūtūn ya^c nī d.) 3190/a
- direm-**: -1- [Ar.] Dirhem, gümüş para, akçe.
d. 2598/a
- diri-**: -17- [T.] Canlı, sağ.
- d. 0247/b, 1108/a, 1214/a, 1285/a, 2489/b, 3349/a, 3358/a, 3555/a, 3966/a, 4111/b, 4138/b; (d. kıl- “yaşamasına izin vermek”) 0068/b, 3226/b
d.+ dür 4453/a
d.+ nūñ 1620/b
d.+ sin 0063/a
d.+ yise 2134/a
- dirġ-**: -5- [Far.] Yazık, eyvah.
d. 1793/a, 3530/a; (d.u āha) 1462/b; (d. it- “yazık etmek”) 2338/b; (d. ol-) 2612/b
- dirġā-**: -8- [Far.] Yazık, eyvahlar olsun.
d. 1682/b, 2187/b, 2688/b, 2876/b, 2924/b, 3411/a, 4506/b, 4521/b
- diril- [I]**: -15- [T.] Canlanmak, dirilmek.
d. 1360/a
d.- di 0928/a, 1186/b, 2055/a, 2306/b, 2720/a, 3121/b, 4162/b
d.- diler 0508/a, 2304/a
d.- en 2441/b
d.- eyin 2331/b
d.- miş 3052/b, 4068/b
d.- üp 0632/b
- diril- [II]**: -1- [T.] Toplanmak, tecemmü etmek.
d.+ e 1887/a
- dirişdür-**: -1- [T.] Çekiştirmek, mücadele etmek.
d.- di 4315/b
- dirlik/ dirilik-**: -22- [T.] Hayat, yaşam, canlılık.
d. 0824/a, 1086/b, 1488/b, 1562/b, 1644/b, 3001/b, 3856/b, 4131/b, 4254/b, 4283/a; (d. gibi) 0825/a
d.+ den 3229/b
d.+ i 1805/b, 3365/a
d.+ inüñ 1567/a
d.+ iñ 0777/a,
d.+ sin 3866/a
d.+ üñ 1417/b, 2392/a, 3483/a
d.+ ini 4458/b
d.+ ümde 3359/a

- dirnek:** -1- [T.] Toplantı, dernek.
d. 1239/a
- dirneş-:** -1- [T.] Toplanmak, bir araya gelmek.
d.- di 2164/b
- diş:** -9- [T.] Diş.
d. 2853/b; (d. bile- “kötülük yapmak ve öğ almak için fırsat kollamak”) 1094/b, 1146/b, 3551/b
d.+ i 4233/b
d.+ in 1490/b
d.+ ini biler 2227/b
d.+ ini 2041/b
d.+ iyle 1452/b
- dişi:** -3- [T.] 1. Kadın.
d.+ nüñ 0098/a
2. Bu cinsten olan.
d. 1380/a, 1403/a
- ditre-:** -4- [T.] Titremek.
d.- mek 2207/a
d.- r 0347/b
d.- rdi 2701/b
d.- yü (d. dur-) 3311/b
- dīv:** -21- [Far.] 1. Şeytan.
d. 1023/a, 1057/a, 1060/a, 0302/a;
(d.- i beğ-endiş) 1080/a; (d.- i kıattāl) 1030/b, 4503/b; (d.- i mekkār) 4292/a; (d.- i ser-efrāz) 1054/a; (d.- i şüm) 0987/a; (d. gibi) 3027/a, 3265/b
d.+ den 1081/b, 2582/b
d.+ e 1143/a
d.+ i 1504/a, 4297/a
d.+ idi 4285/b
d.+ le 1064/b
2. Cin.
d. 3133/a, 3192/a
- dīvān:** -5- [Far.] Yüksek meclis.
d. 0936/a, 0943/a; (d. dut- “meclisi toplamak”) 2337/b
d.+ dan 0885/a
d.+ ında 3862/b
- dīvāne:** -4- [Far.] Deli, mecnun.
- d. 0413/b, 3687/a; (d. ol-) 3883/b, 4640/b
- dīvār:** -8- [Far.] Duvar.
d. 0333/b, 3060/a, 3658/b; (naķş-ı d. ol-) 2719/b
d.+ a 3658/a
d.+ dur 2884/a
d.+ ı 4125/b
d.+ uñda 0031/b
- dīvīt:** -2- [Ar.] Divit.
d. 1956/b
d.+ ile 1242/a
- diyār:** -1- [Ar.] Memleket, ülke.
d.+ a 3562/b
- diz-:** -1- [T.] Dizmek.
d.- miş (kemend d.) 1352/b
- diz:** -3- [T.] Diz.
d.+ e (el d. ur-) 3983/a
d.+ inden 2036/b
d.+ ine 2678/a
- dizgin:** -1- [T.] Hayvanı idare etmeye yarayan kayış.
d. 2256/b
- doğ-:** -1- [T.] Doğmak.
d.- ıcaķ 4383/a
- doğru:** -1- [T.] Doğru.
d.+ yı 0633/a
- doķ:** -1- [T.] Tok.
d.+ dur 0034/a
- doķı:** -5- [T.] En ince noktalarına kadar özen göstererek, emek vererek ortaya çıkarmak.
d.- dı 0664/b, 1858/b, 3548/b, 4598/b
d.- duñ 0044/b
- doķıma:** -1- [T.] Dokuma.
d. 2288/a
- doķın-/ doķun-:** -4- [T.] Dokunmak.

- d.- a 0961/b
d.- aydı 3062/a
d.- dı 1557/a
d.- maya (ziyānı d.) 2898/b
- dokuş:** -4- [T.] Savaş, vuruş.
d. 0217/a, 1907/b
d.+ dur 1158/b
d.+ ın 1835/b
- dokuz/ dokuz:** -3- [T.] Dokuz sayısı.
d. 3437/a, 3437/b
d.+ ında 4679/a
- doğu:** -2- [T.] Vurmak.
d.- ñ 2740/b
d.- r 0224/a
- doğuş:** -1- [T.] Çarpışma, mücadele.
d.- miş 2026/b
- dol:** -2- [T.] Dolmak.
d.- a 1165/b, 1133/b
- dolan:** -1- [T.] Dönmek, dolaşmak.
d.- dı 0444/a
- dolaş:** -1- [T.] Dolaşmak.
d.- mağuş 1622/b
- donat:** -1- [T.] Süslemek, göz alıcı duruma getirmek.
d.- dı 4235/a
- donuğ:** -1- [T.] Parlak olmayan, mat.
d. (gice gibi d. ol-) 3669/b
- dost:** -4- [Far.] Dost, arkadaş.
d.+ ı 3043/b
d.+ ıla 4653/b
d.+ um 1618/a
d. 4430/b
- dost-dār:** -1- [Far.] Dosta sahip, dostu olan.
d.+ ı 0173/a
- dög:** -1- [T.] Dövmek.
d.- ün 3353/a
d.- erleridi 2674/a, 2675/b
- dök:** -55- [T.] 1. Dökmek, akıtmak.
d. (kanı d.) 0370/b
d.- di 2707/a, 2997/b; (yaş d.) 2734/b, 3760/b
d.- diler 2731/b
d.- e 1596/b, 4422/b; (yaşlar d.) 3264/a
d.- em (kan d.) 3420/b, 4636/a; (kanı d.) 1032/b; (yaş d.) 3841/a
d.- en (kanı d.) 3215/a
d.- er (kan d.) 0334/a; (kanını d.) 3859/b; (kan d. gibi) 4504/b
d.- er 3220/b, 3264/b
d.- erdi 2382/b, 2386/b, 3666/b, 3978/b; (yaş d.) 3039/a
d.- erler 1369/b; (kan d.) 0354/a
d.- erlerdi 0509/a, 4199/a
d.- ersin (kanı d.) 2259/a
d.- eydi (kanı d.) 0893/a
d.- me 0454/b, 1594/a; (kanı d.) 3896/a
d.- mege (kanı d.) 2136/b
d.- megil 1636/a
d.- mek 2844/a; (kan d.) 1900/b; (yaş d.) 1603/b
d.- meyem (yaş d.) 3864/b
d.- miş 3468/a
d.- miş (yaş d.) 3467/b
d.- se (yaş d.) 1374/a
d.- üben (kan d.) 1820/b
d.- üñ (kan d.) 2348/a
d.- üp 3021/b; (kan d.) 2704/a
d.- üpdür 2893/b
2. Yığmak.
d.- di 3596/b
d.- diler 4208/a
d.- e 2815/b
3. Çok sarfetmek, çok harcamak.
d.- düñ 3815/b
d.- erler (cânın d.) 0433/a
d.- mekten 1602/b
- dökici:** -2- [T.] Dökücü.
d. (kanı d.) 0755/a
d.+ dür (şeker d.) 3888/a
- dökil/ dökül:** -6- [T.] Dökülmek.
d.- di 4504/b
d.- diyse 3488/a
d.- miş (dişi d.) 4233/b

d.- ür 2035/a, 2844/b
d.- ürdi 3754/b

dölen-: -7- [T.] Sükûnet bulmak, huzura kavuşmak, ağır davranmak.

d.- dirmek 0451/b
d.- me 1686/b
d.- mek 2502/b
d.- mekle 1685/a
d.- mez 1614/b, 3537/a
d.- ür 4214/b

dön-: -66- [T.] 1. Geri dönmek.

d.- di 1114/a, 1118/a, 1325/a, 2271/a, 3137/a, 3378/b; (girü d.) 3384/b, 4422/b, 4642/b
d.- diler 3413/b; (girü d.) 4396/a, 4579/a
d.- dük 1834/a
d.- e 2407/a
d.- eler 1848/a
d.- em (girü d.) 4429/b
d.- er 1181/b
d.- iser (tâli' ü baht d.) 0742/b
d.- evüz 1643/b
d.- mez (girü d.) 1181/a
d.- sün mi (girü d.) 0787/b
d.- üben 0850/b, 2502/a
d.- üp 0247/b, 2046/a, 2093/b, 3205/a
2. Yönünü bir tarafa çevirmek.
d.- di 1105/a, 1342/a, 1607/b
d.- e (istikâmet d.) 2432/a
d.- emez 0014/b
d.- me 0628/a
d.- mekten 0015/b
d.- miş 1493/b
d.- üben 0999/a
d.- üp 0665/b, 1213/b, 2312/a, 2644/a; (yönini d.) 3748/b
3. Bir şekle benzemek, dönüşmek.
d.- di 0856/a, 0888/b, 1663/b, 1787/a, 2234/a
d.- miş 0772/a
d.- üdi 4442/b
4. Vazgeçmek, terk etmek.
d.- e 0889/a, 2791/b
d.- di 4452/b
d.- er 2369/b; (d. degüldür) 1759/b; (d. degülem) 3185/a

d.- erdi 1417/a, 1510/b

d.- meyesin 2862/a

5. Hareket etmek.

d.- en 0890/a, 0955/a, 1188/a, 1750/a, 1874/b

d.- er 0015/b, 2442/b; (felekler d.) 1770/a

d-erdi (çarlı gibi d.) 3058/a

döndür-: -11- [T.] 1. Geri döndürmek.

d.- meyvüz 3870/a

2. Sırt çevirmek, sırtını dönmek.

d.- di (yüzün d.) 4460/b

d.- e (d. yüzün) 0612/a

d.- em (yüz d.) 4590/b

d.- esin (yüz d.) 3785/b

d.- megil (yüzüñ d.) 1141/b

d.- mesün (yüz d.) 1357/a

d.- meyem (yüzüm d.) 3865/b

3. Hareket ettirmek.

d.- ençün 3970/a

d.- ür 0015/a

4. Yönünü bir tarafa çevirmek.

d.- ür 3394/b

dönüş/ dönüş: -3- [T.] 1. Dönmek, hareket etmek işi.

d.+ i 0020/a, 0070/b

2. Durum.

d.+ i 3523/b

dört: -11- [T.] Dört.

d. 0389/a, 0389/b, 0397/a, 0397/b, 0486/a, 2068/a, 2470/b

d.+ i 0306/a

d.+ in 1814/b

d.+ üni 2072/a

dördüncü: -4- [T.] Dördüncü.

d. 1263/b, 2085/b

d.+ de 2105/b

d.+ si 2737/a

döşe-: -2- [T.] Bir şeyi bir yere sermek, yaymak.

d.- diler 3776/b

d.- yem 0156/a

döşek: -13- [T.] Yatak.

- d. 2639/a, 3792/a, 4173/b, 4259/b,
4391/b, 4509/a
d.+ den 2074/a
d.+ inden 3757/a, 3757/b
d.+ ine 4513/b
d.+ ler 2064/a
d.+ lerde 3698/a
d.+ üme 3635/a
- döşen-:** -1- [T.] Düşkünlük göstermek,
kendini vermek.
d.- di 3506/b
- döşet-:** -1- [T.] Döşeme işini yaptırmak,
yerleştirmek.
d.- di 2104/b
- döy-:** -7- [T.] Tahammül etmek,
dayanmak.
d. 3164/a
d.- e bilürdi 3024/a
d.- em 3772/b
d.- emez 2781/a
d.- mez 0369/b
d.- mezdi 3307/a
d.- er mi 3227/b
- du' â:** -11- [Ar.] Allah'a yalvarma.
d. 4644/a; (d. kı1-) 3232/a
d.+ dan 0190/b
d.+ lar (d. kı1-) 0146/b, 2294/b
d.+ sı 4645/a
d.+ sın 4681/b
d.+ ya 0800/a
d.+ yı 2454/b; (d. kı1-) 4573/b
d.+ yıçun 3709/b
- du' âcı:** -2- [Ar.+T.] Biri için Allah'a dua
eden kimse.
d. 0181/b, 4675/a
- dudağ:** -17- [T.] Dudak.
d.+ da 0557/a
d.+ dan 3783/a
d.+ ı 0339/a, 4170/a
d.+ ın 1476/a, 2853/a, 2976/a,
3608/a; (d. öp-) 1584/a
d.+ ından 2973/a
d.+ lu 0809/b
- d.+ uñ 1623/a, 1624/b, 3371/a,
3943/a
d.+ uña 3854/a
d.+ uñdan 1660/a
- dudağlı:** -2- [T.] Dudaklı.
d. (şeker d.) 1634/a, 4449/a
- dün:** -5- [Ar.] Alçak, soysuz.
d. 1058/b, 1318/a, 3231/b, 3498/a
d.+ a (nağs-i d.) 3404/b
- dur-:** -100- [T.] 1. Beklemek, durmak.
d. 0709/a, 1611/a, 3267/b, 3925/b,
4005/a, 4200/b, 4592/b
d.- a 0845/b, 1236/a, 2904/b,
4602/b
d.- an 3706/b
d.- anlar 4571/b
d.- anlara 2992/a
d.- ayın 1699/b, 2882/b
d.- dı 0698/b, 1039/b, 1225/a,
1387/a, 1664/a, 1956/a, 2028/a,
2656/a, 3309/b, 3491/a, 3602/b,
3609/a, 3619/a, 3757/a, 3972/b;
(ayakın d.) 0362/b, 0794/b, 4463/a
d.- dılar 1343/a, 4565/a
d.- du 0851/a
d.- dum 3828/b
d.- ğil 1339/a
d.- madın 2685/b, 3204/b
d.- maz 1470/b
d.- mazdı 2728/b
d.- mışam 4092/b
d.- sun 2613/b
d.- u 1465/b
d.- uban 2033/a, 2088/a
d.- up 2018/a, 3494/b, 4055/b,
4580/b
d.- urlar 0427/b, 0502/a, 3819/a
d.- urdı 1209/a, 2503/a, 2967/a,
3595/a, 4366/a, 4397/a
d.- urvan 0871/b
2. Önceki durumu sürdürmek.
d.- an 2914/a,
d.- duğça 0161/a, 0277/a, 3903/b
d.- sun 0277/a
3. Varlığını sürdürmek.
d.- ur 4496/b
d.- urdı 0721/a,

4. Bir yerde bulunmak.
d.- am 0689/b
d.- asın 2627/b
d.- avan 3270/a
d.- aydum (ayağın d.) 0892/b
d.- dı 2265/b, 2266/a, 3592/a
d.- mağ 1145/a
d.- up 2619/a,
5. Kalkmak, dolaşmak.
d.- dı 1238/a; (yirinden d.) 1975/a;
(yirinden yiri d.) 3732/b
6. Verdiği sözü yerine getirmek.
d.- ımazsam (kavl.e d.)3185/b
d.- mağ 1888/b
7. Görünmek.
d.- ur 4416/b
d.- ursın 3680/a
8. Sona ermek.
d.- ursa 3027/b
9. Yardımcı fiil.
d. (dek d.) 1822/a
d.- a (duta d.) 1588/b
d.- dı (didi d.) 1608/b, 3148/b,
4567/b; (ditreyü d.) 3311/b; (sevinü
d.) 1476/b
d.- mış (taramağa d.) 1438/b
d.- ur (râz d.) 2636/a; (zârı d.)
3352/b
d.- urdı (âh diyü d.) 3983/b;
(bağlayı d.) 1504/a; (kaplayuban
d.) 1193/b
d.- ırlardı (dutup d.) 3765/a

dür: -2- [Far.] Uzak.
d. 0716/b; (d. it- “uzaklaştırmak”)
3885/b

durak: -4- [T.] Durulan yer, durak.
d.+ ı 3430/a
d.+ um 3273/b, 3888/a
d.+ uñsa 1595/b

durrâc: -4- [Ar.] Turaç (kuş).
d. 0702/b, 0774/b, 1396/b, 1441/a

dut-: -270- [T.] 1. Elle kavramak, tutmak.
d. 1630/b, 1890/b, 2446/a, 2633/b,
3007/b, 3436/a, 3540/b, 3793/a,
4432/a; (elüm d.) 3237/a, 3942/b,
3696/b

d.- a 1675/b, 2741/b, 3980/b; (d.
dur-) 1588/b
d.- abilen 3696/a
d.- am (cām) 0460/b
d.- an 1765/a
d.- andur 3612/b
d.- ansın (elüm d. “yardım etmek”)
2646/b
d.- ar 0225/a, 0584/a, 3521/b,
3631/a; (kılıç d.) 1690/b
d.- ardı 0298/a, 1483/a, 1485/b,
4481/b; (baş d.) 1116/b
d.- ardum 4059/b
d.- arsin 0060/a, 3783/b,
d.- asıyken 1649/b
d.- dı 1466/b; (elin d.) 4152/b,
4218/a; (elini d.) 4032/a; (kolını d.)
3596/a
d.- dıladı (şerbet d. “ikram etmek”)
1477/a
d.- duñ 2495/b
d.- ıcağ (başı d.) 3790/b
d.- ıcı (el d.) 4153/b
d.- ğıl 3489/a
d.- mağa 1577/b,
d.- mağ (kılıç d.) 1471/b; (oğ d.)
2891/b
d.- maz 2434/a
d.- mazısa 1549/a
d.- mış 0785/a, 1353/b
d.- mışdı 1577/a
d.- mışdur 3809/b
d.- mışvan 2512/a
d.- uñ 2672/a
d.- up 1105/b, 1568/b, 1662/b,
2020/a, 2588/a, 3791/a, 4646/a;
(kılıç d.) 1225/b
d.- updur 0947/b
2. Yakalamak, tutmak.
d.- a 0675/b, 0990/b; (aru d.)
1916/b
d.- abile 2819/a
d.- alar 0991/a, 1168/b, 2252/a
d.- an 2480/a, 2834/b
d.- ar 2373/b; (bende d.) 3699/a
d.- ardı (balık d.) 0602/b
d.- dı 0874/b, 1287/a, 2982/b,
3305/b
d.- ıılır 1501/b
d.- mış 3138/a, 3142/a

- d.- up (d. dur-) 3765/a
3. Dinlenmek.
- d.- a (ārām d.) 0964/b
- d.- am (ārām d.) 1845/a
- d.- ardı (ārām d.) 2580/b
- d.- dı (ārām d.) 0639/b, 1016/b, 1241/a, 2736/b
- d.- ğıl (ārām d.) 1614/b, 3156/a
- d.- ma (ārām d.) 0645/b
- d.- mayam (ārām d.) 0460/a
- d.- mazsa (ārām d.) 0692/b
- d.- sun (ārām d.) 3537/a
4. Hatırlamak.
- d.- a (yād d.) 2917/a
- d.- am (yād d.) 1708/a
- d.- an (yād d.) 1836/b
- d.- aruz (yād d.) 0359/a
- d.- mışdı (yād d.) 0278/b
5. Dinlemek, uymak.
- d. (kulağ d.) 4380/b
- d.- a (öğüt d.) 2908/b
- d.- alar 0492/a
- d.- am (dil ü cān d.) 1280/a
- d.-ar 0584/b, 0935/b
- d.- dı (kulağ d.) 1515/a, 4538/a; (güş d.) 1371/a; (öğüdi d.) 3617/b
- d.- dılar (kulağ)1448/b
- d.- madı 3556/a; (öğütlerüm d. “öğüt dinlemek”) 2688/a
- d.- up (kulağ d.) 3864/a, 4084/b
6. (Bir yeri) Bir maksatla ayırmak.
- d.- alar1457/b
- d.- dı 0973/b
7. Varsaymak, kabul etmek.
- d.- a 0936/a, 2760/b
- d.- alum 2784/b
- d.- am 1622/a
- d.-ar 2629/b
- d.- maz 3248/b
- d.- mışdı 2937/b
8. Herhangi bir durumda bulundurmak.
- d. (dīvān d.) 2337/b; (tāze d.) 4574/a; (hoş d. “anlaşmak, iyi muamele etmek”) 3907/a; (şādīlık d.) 3374/b
- d.- a (cüst d.) 3563/a; (kine d.) 1282/b; (ma^c zūr d.) 4428/b
- d.- alum (tāze d.) 1629/a
- d.- am (gönül d.) 1052/a; (hoş d.) 1032/a, 2751/a
- d.- andur (muhtāc d.) 2569/b
- d.- ar 0943/a, 1332/a, 2570/b, 3644/a, 3644/b; (‘ār d. “utanmak”) 2442/a (uyku d.) 0783/b; (zinde d.) 3699/b
- d.- ardı (ümīd d.) 0725/a
- d.- arısa (kīne d.) 4333/a
- d.- arsa (kīne d.) 0322/b
- d.- arsam (hoş d.) 4212/b
- d.- arsañ (yigrek d.) 4101/b
- d.- arsin (ağyār d.) 2870/b; (ayru d.) 1044/b
- d.- arsız (kīn d.) 1909/b
- d.- dı (cüş d.) 4538/b; (düzende d.) 1826/b; (fālın d.) 0018/b; (hoş d.) 2333/a; (kīn d.) 1144/b; (uyku) 4368/b; (yasın d.) 3505/b
- d.- dıysa (kine d.) 1894/a
- d.- ğıl (arı d.) 0006/a
- d.- ıcağ (kīn d.) 1763/b
- d.- undı 0363/a
- d.- ma (gönül d.) 1327/b; (mātem d.) 3544/a (ümīdin d. “ümitlenmek”) 4444/b
- d.- madum (kine d.) 1775/b
- d.- mañ (gönül d.) 1739/b
- d.- maya (gönül d.) 2180/b, (kīn d.) 1735/b
- d.- mazıdı (kīn d.) 1088/b
- d.- mış (hoş d.) 1442/b
- d.- mışdı (kīn d.) 0637/b
- d.- uban (‘ibret d) 0140/b
- d.- uñ (kīn d.) 2348/a
- d.- up (yas d.) 3467/b
- d.- updur (sevdā d.) 3084/a
- d.- sun (ağ d. “temiz tutmak”) 2796/b; (hoş d.) 1722/b; (ırağ d.) 2796/a; (şād d.) 0191/a
9. Ele geçirmek, almak.
- d.- a 0678/b; (d.- a kal-) 1654/a
- d.- am 2366/a
- d.- ar (kaygu d.) 3259/b; (sıtma d. “musallat olmak”) 4453/b
- d.- ardı 1088/a
- d.- asın 1937/b
- d.- ayım 2533/a
- d.- ayın 1072/a,

d.- dı 1317/b, 1688/b, 3750/a
d.- ıcı. 0280/a, 1408/a, 2681/b;
(cihân d. ol-)3878/a
d.- ucu (cihân d.) 3742/a
d.- uclar (cihân d.) 3565/a, 4551/a
d.- ılıcağ 1684/b
d.- mağ (cihân d.) 0383/b, 3872/b
d.- maya 0364/b, 0678/b
d.- mayam 1793/a
d.- mışdı (ilini d.) 0634/a
d.- mışdurur 4363/b
d.- mışiken 4277/b
10. Haberdar etmek.
d.- am 4303/a
11. Tâkip etmek, izlemek.
d. 4589/b
d.- an 4604/b
d.- mışdı 0987/b
d.- ılmaz (yolu d.) 0677/a
12. Vekil tutmak.
d.- ar 0989/a
13. Ölçmek, saymak.
d.- mağda (sağış d.) 2075/a
d.- ar (nabzi d.) 3099/a
14. Bir kimseyi ücret karşılığında
görevlendirmek.
d.-ar 3859/a
15. Tanınmak.
d.- ar (nâm d.) 4621/a
16. Oynamak.
d.- ardı (oyun d.) 1396/a
d.- dı (oyun d.) 2455/a
17. Sözünde durmak.
d.- arlar (söz d.) 1901/b
18. Az konuşmak.
d. (ağuzuñ d.) 2855/b; (dilüñ d.)
2909/a
d.- arsa (dili kısa d.) 2907/a
d.- up 2563/b
19. (Rüzgâr, fırtına bir yeri) Etkisi
altına almak.
d.- arsin 3956/b
20. Yola çıkmak.
d.- asın (yol d.) 2628/a
d.- dı (yol d.) 2275/b, 3021/a,
3588/b
d.- ıardur (yol d.) 1002/b
d.- mışam (yol d.) 0459/b
d.- uban (yol d.) 1156/a
d.- up (yol d.) 4495/b

21. Hapsetmek, bulundurmak.
d.- ayın 2779/b
d.- dı 0764/a, 4561/b
d.- mağa 2892/a
d.- mağıl 0458/a
d.- mağ 1646/b; (ğayguyı d.)
3989/b
d.- maz 2840/b
22. Yüz çevirmek.
d.- a (yüz d.) 4386/b
d.- dı (yüz d.) 0245/b, 1014/b,
1067/a, 4412/a
d.- dılar (yüz d.) 2316/b, 4282/b
d.- duğını (yüz d.) 0807/b
d.- dum (yüz d.) 3915/a
d.- mışam (yüz d.) 0726/a
23. Başına vurmak, dokunmak.
d.- dı (humârı başın d.) 1580/a
24. Karşı gelmek, itiraz etmek.
d. (kısa d. “uzak tutmak”) 1938/a,
2898/a
d.- dı (boyun d.) 2092/a, 2093/a,
2785/a, 4046/b
d.- madı (boyun d.) 2918/a, 3175/a
d.- maz 1629/b
d.- mışlarıdı (boyun d.) 0990/a
25. Kan görmeye dayanmamak.
d.- ıardur (kanum d.) 1621/a
26. Dönmek, çevirmek.
d.- uñ 2694/a
d.- up 1494/a

dutıl-: -2- [T.] Tutulmak.
d.- mağ (“avlanmak”) 2845/a
d.- maz (“kendini kaptırmak”)
2848/a

dutin-: -1- [T.] Tutunmak, dayanmak.
d.- uñ 2352/a

dutsağ: -3- [T.] Tutsak.
d.+ a 1652/a
d.+ lara 4349/b
d.+ uñ 4351/b

dutuk [I]: -2- [T.] Örtü, perde.
d. 3034/a, 3750/a

dutuk [II]: -1- [T.] Tutuşmuş, yanmış.
d. 0764/b

- dutul-:** -6- [T.] 1. Konuşmamak.
d.- dı (dilüm d.) 0118/b
d.- dıydı 0809/b
2. Tutulmak(Güneş ve ay).
d.- dıgıyçun 4161/b
3. Tutkun hâle gelmek, âşık olmak.
d.- dum 3937/b
4. Ele geçirilmiş.
d.- mış 1335/b
d.- mışdur 2649/a
- dutuş-:** -3- [T.] Tutuşmak.
d.- dı (od d.) 2254/a
d.- mış (d. 'ışkına) 1359/a; (oda d.)
3958/b
- duvağ:** -1- [T.] Duvak.
d.+ ı 4065/b
- duzak:** -4- [T.] Tuzak.
d. (d. kur-) 1294/a
d.+ a 2480/a; (d. düş-)2820/a
d.+ da 3052/a
- düg-:** -2- [T.] Bağlamak, düğümlemek.
d.- di (şeytânı d.) 1767/b
d.- mek 4110/a
- düğüm:** -3- [T.] Düğüm.
d. 3683/a, 4110/a; (d. şeş- "düğüm
çözmek") 4124/a
- dügün/ dügin:** -17- [T.] Düğün.
d. 1040/b, 2643/b, 2874/b, 3320/b,
4265/b, d. 4137/b, 4419/a 4577/b;
(bezm-i d.) 4166/b, 4183/b; (d. kııl-
) 1445/b, 4260/b; (d. kııldı mı)
3623/b
d.+ dür 3525/b
d.+ e 3689/b
d.+ i (d. yas u yası d. eyle-) 4622/b
- düken-:** -6- [T.] Tükenmek.
d.- di 1884/a; (şabr u tākāt d.)
4045/a; (şabrı d.) 0445/b
d.- sün 0614/a
d.- üp (güci d.) 4476/b
d.- ür 3436/b
- düket-:** -1- [T.] Tüketmek.
- d.- dük (sözi tüket-) 1899/a
- dülbend:** -2- [Far.] Sarık, başörtüsü.
d. (d.- i 'anber) 0107/b
d.+ i 4198/b
- dülik:** -1- [Far.+T.] İkilik.
d. 4131/a
- dümb:** -1- [Far.] Kuyruk.
d.+ ine (re's_i 'ağreb d.) 3120/b
- dün:** -69- [T.] 1. Gece.
d. 1248/a, 1424/a, 1496/a, 1527/b,
2969/a, 3015/a, 3676/b, 3679/a,
3682/b, 3688/b, 3706/a, 3970/a,
4117/a, 4254/a, 4591/b, 4608/b; (d.
ü gün) 0401/a, 0503/b, 0609/a,
0892/b, 1268/b, 1269/a, 1445/a
1603/b, 2438/b, 2473/b 2624/b,
3085/b, 3213/b, 3219/a 3682/a,
3918/a, 4276/a 4483/b; (d. ü
gündüz) 3318/b; (d. gün) 3439/a,
4095/b, 4666/a; (d. eyle-) 4622/a;
(d. it-) 0067/a, 0067/b; (d. kııl-)
1295/b; (d. midür) 3673/b
d.+ de 0060/b, 0671/b, 4375/a,
4389/b
d.+ den 0568/a, 3977/a, 4370/b
d.+ e (günü d. ir-) 4457/b
d.+ i 2711/b, 4062/a, 4522/a (d. gün
eyle-) 4622/a; (d. kara kııl-) 4116/b
d.+ ile 3525/a
d.+ ine 3209/b
d.+ ini 4117/b
d.+ ki 1664/b
d.+ lerde 4587/a
d.+ lerden 1572/a
d.+ üm 3692/a
d.+ ümi (d. gündüz eyle-) 3691/a
d.+ üñ 0494/b, 4382/a
2. Bir önceki gün, dün.
d. 0780/a, 3421/b, 4123/a
- düne-:** -1- [T.] Tünemek.
d.- rdi 1417/b
- dünek:** -1- [T.] Kuş yuvası, tünek.
d.+ de 1491/b

dünle: -5- [T.] Geceleyin.
d. 1165/a, 1492/b, 2534/a, 2878/a
3960/a

dünyâ/ dünnye: -54- [Ar.] 1. Dünya.
d. 0070/a, 0929/a, 1088/a, 1299/a,
1735/b, 1851/a, 1925/b, 2154/b,
2427/a, 3145/a 3965/b, 4551/b
d.+ de 0208/a, 0972/a, 1785/a,
2350/b, 2444/a, 2507/b, 2750/b,
3267/a, 4098/b, 4656/a
d.+ den 0670/b, 1002/b, 2924/b,
2929/a, 3335/a, 3500/b, 3915/b
d.+ da 0206/b, 0365/b, 0623/b,
0800/b, 0825/a, 1216/b, 1798/b,
2042/b, 2458/a, 2621/b, 3773/b,
3858/b, 3902/b, 4356/b, 4490/a
d.+ dan 1061/b, 2446/b, 2454/b,
2542/b
d.+ nuñ 1305/a, 4655/b
d.+ ye 1780/b
d.+ ya 1254/a
2. Dünya (gezegen).
d.+ yı 3967/b, 4617/a

düpdüz: -5- [T.] Baştan başa, dümdüz.
d. 1200/a, 1335/b, 1411/b, 4565/b;
(d. ıur-) 4386/a

dür-: -3- [T.] 1. Katlamak, kıvrırmak.
d.- di 3008/a,
d.- erler 2718/a
2. Toplamak.
d. 4633/a

dürç: -1- [Ar.] Kutu, sandık.
d.+ in 3851/a

dürüş-/ dürüş-: -15- [T.] Çalışmak, gayret
etmek.
d.- di 1668/a, 1922/a, 2677/b
d.- düm 1651/a, 3103/a, 4682/a
d.- düñ 0858/a
d.- em 1708/b, 2354/b, 3774/a
d.- me 3963/a
d.- miş 0816/a, 1348/b
d.- ü 3542/b
d.- ür 2439/a

dürüşdür-: -1- [T.] Çalıştırmak.

d.- di 4281/a

dürüt-: -1- [T.] Türetmek, üremek,
çoğalmak.
d.- enden 1288/a

dürlü: -45- [T.] Çeşit, tür.
d. 0149/a, 0155/b, 0165/a, 0205/b,
0210/b, 0295/a, 0491/b, 1205/b,
1288/a, 1356/b, 1400/b, 1492/a,
1537/a, 1589/a, 1589/b, 1613/b,
1883/a, 1886/a, 1950/b, 2091/b,
2115/b, 2174/b, 2175/a, 2303/b,
2326/b, 2431/b, 2484/b, 2586/a,
2598/b, 2706/a, 2927/a, 2927/b,
2935/a, 3053/b, 3096/a, 3285/a,
3334/b, 3354/b, 3576/a, 3621/a,
3717/a, 4179/b, 4472/a, 4472/b
d.+ yidi 1492/a

dürr: -9- [Ar.] İnci.
d. 1527/b, 3803/a, 3851/a; (d.- i
gevher) 1251/b; (d.- i meknün)
0398/b, 4682/b; (d.- i şehvâr)
2053/b; (d.- yi şehvârı) 2065/b
d.+ i 1076/b

dürül-: -2- [T.] Bükülmek, eğilmek.
d.- di 2980/b, 3379/a

dür-bâr: -1- [Ar.+Far.] İnci saçan.
d. 3294/b

dür-yâb: -6- [Ar.+Far.] İnci bulan (?).
d. 0177/a.

düş-: -61- [T.] 1. Yukarıdan aşağıya doğru
inmek.
d.- di 3451/a, 4645/b; (ölüm d.)
3354/a, 3411/b
d.- e 3096/b
d.- miş 3838/a, 3839/a; (göbeki d.)
3975/a
2. Yıkılmak, devrilmek.
d.- di 1204/a, 2980/a
d.- düm 2811/b
d.- edura 3027/b
d.- er 4453/b
d.- ersem 3267/b
d.- eyazdı (yire d.) 3810/b

d.- iser (yire d.) 3381/b
d.- me 1360/b
d.- miş 1348/a
d.- üben 2381/a
d.- üp 0566/b, 3995/a
3. İstenmeyen bir durumda bulunmak.
d.- di (od d.) 2254/b; (ziyāna d.) 3364/b
d.- di (āha d.) 0374/a
d.- düm (duzağa d.) 2820/a
d.- em 0491/b, 2190/b
d.- er 0039/a, 3638/b
d.- mek 2809/b
d.- üpdü 0785/b, 4483/b
4. Yakalanmak, tutulmak.
d.- di (cāna d.) 0289/b; (göñüli d.) 0694/a
5. İşi düşmek.
d.- di 0264/b
6. Dünyaya gelmek, hayata gelmek.
d.- di 1408/b, 2482/b, 4039/b
d.- mişven 1785/a
7. Ayrı kalmak.
d.- di (ayru d.) 3419/a
d.- mişleriçün (ırağ d.) 3704/b
8. Elden ayaktan düşmek.
d.- di 3769/b
9. Aklına gelmek, içine düşmek.
d.- di (içine d.) 4607/b; (rāy d.) 4030/a
d.- er 1935/b,
10. Ortaya çıkmak.
d.- di 0289/a
11. Payına isâbet etmek.
d.- di 0374/b
d.- e 2207/a
12. Ölmek.
d.- di 4355/b
13. Coşma.
d.- di (cüş d.) 2166/b
d.- üpdür (cüş d.) 2825/a
14. Haber gelmek.
d.- di (çav d.) 0329/b; (sözi d.) 0382/b
d.- e (çav d.) 1303/b
15. Bir yere gelmek, bulunmak.
d.- düm 2811/a
d.- düñ 3323/b
d.- miş 1462/a, 1462/b

d.- üp 3028/b, 3078/a,
16. Azalmak.
d.- miş 0098/b

düş: -10- [T.] Düş, hayal.
d. (d. gör-) 4058/a
d.+ de 3153/b, 4519/b; (d. gör-) 4608/b
d.+ di 4157/b
d.+ e 0486/b
d.+ in 2215/b
d.+ inde 0387/a, 4587/b
d.+ ini (d. hayra yor-) 2099/b

düşmen: -51- [Far.] Düşman.
d. 0080/a, 1323/b, 1480/a, 1581/a, 2733/a, 2750/a, 3255/a, 3256/b, 3553/a, 3553/b, 3554/a, 3955/b, 4282/b, 4385/b, 4386/a; (d. bil-) 1173/a; (d. ol-) 0896/b, 0903/a, 1283/b, 2203/a
d.+ den 0126/b, 1311/b, 1805/a, 1877/a, 1941/b, 1942/a
d.+ di 1198/b, 1309/b
d.+ dür 1055/a, 3155/b
d.+ e 0801/a, 4653/b
d.+ i 0218/a, 2113/a, 4480/b
d.+ idi 2732/a
d.+ inüñ 0217/b
d.+ le 3554/b
d.+ lere 1224/b, 1705/b
d.+ lerine 0225/b
d.+ lerüñ 1706/a, 3954/a
d.+ lerüñe 1692/b
d.+ lerinüñ 0224/a
d.+ ümi 2863/b
d.+ üñ 0568/a, 2270/a, 2712/b
d.+ üñden 2791/b
d.+ üñdür 4433/a

düşmenlik: -1- [Far.+T.] Düşmanlık.
d. etmeñ 4307/a

düşmensiz: -1- [Far.+T.] Düşmansız.
d. 2189/a

düşük: -1- [T.] Eski değerini yitirmiş olan.
d. 0323/b

düşür-: -3- [T.] Düşürmek.

d.- ici (“ öldürücü”)1593/b
d.- di (av d.) 0329/a
d.- düm 0203/b

düşvâr: -6- [Far.] Güç, zor.
d. 2953/a, 3003/a, 4316/b; (d. ol-
“güç olmak”) 0447/b, 0763/b
d.+ dur 2542/a

düt-: -1- [T.] Tütmek.
d.- di 0764/b

dütün: -5- [T.] Tütün.
d. 3481/b
d.+ den 2758/a
d.+ i 3677/a
d.+ üñ 2393/a
d.+ üñden 2868/b

düz-: -53- [T.] 1. Yapmak, oluşturmak,
düzene sokmak.
d. (işini d.) 3344/a
d.- di 0468/b, 0869/b, 1870/b,
1988/a, 1992/a, 2116/a, 2579/a,
2705/b, 2806/a, 3000/a, 3193/a,
4067/b, 4147/b, 4263/b, 4393/a,
4427/b, 4528/a, 4529/a, 4563/b;
(düzen d.) 0231/a; (oyun d.) 0676/b;
(‘ imârı d.) 2068/a
d.- diler 2577/a; (iş d.) 3355/a
d.- e 3980/b; (genc d.) 2379/a;
(mehd d.) 4545/b
d.- e bilürsin 3941/b
d.- e bilürven 1698/a
d.- elüm 1808/b
d.- er 2799/b; (şîşe d.) 2420/b
d.- erdi 0604/b, 0605/b, 2095/a,
4071/b
d.- evüz 0230/a
d.- ıcek 2950/a
d.- ildi 0023/b
d.- mek (eğrisini d.) 1567/b
d.- meyince 1760/a
d.- miş (zencîr d.) 0437/a
d.- mişem 4314/b
d.- üben 2614/b
d.- üñ 4088/a
d.- üp 4055/a, 4677/b
d.- üpdür 2038/b
2. Yapmak, resmetmek.

d.- di 0505/b, 0571/a, 3194/a,
d.- megüñ 0226/b

düz: -5- [T.] Düz, doğru.
d. 0671/b, 2624/b, 2851/b, 4215/b;
(d. ü dād it- -doğru-) 3215/b

düzen: -3- [T.] Düzen.
d. (d. düz-) 0231/a
d.+ de 1025/a; (d. dut-) 1826/b

düzenlü: -1- [T.] Düzenli.
d. 2091/b

düzet-: -7- [T.] Düzeltmek, yoluna
koymak.
d.- di 3013/a, 4187/a, 4530/a; (hîle
d.) 1987/a; (‘ işret d.) 2737/a
d.- diler 2344/b
d.- mişidi 4049/a

düzgün: -1- [T.] Doğru, düzgün.
d.+ i 1184/b

düzül-/ düzil-: -8- [T.] 1. Düzme işi
yapılmak, hazırlanıp meydana
getirilmek.
d.- ür 3582/a
2. Düzene konmak, hazırlanmak.
d. 4122/a
d.- ürsin 3629/a
d.- düñ 1142/a
d.- gil 1142/b
d.- mek 1147/b
d.- miş 1581/a, 2715/a

E

ebdân: -1- [Ar.] Bedenler vücutlar.
e. (haşr-ı e.) 0116/b

ebed: -2- [Ar.] Sonsuz, ebedi.
e. (e. kı1-) 3483/b
e.+ sin 0054/a

eblağ: -1- [Ar.] Alacalı.
e. 4173/b

ebleh: -1- [Ar.] Akılsız, akli kıt.
e. 3406/a

ebrüşim: -2- [Far.] İbrişim, ipek iplik.
e.+ di 2064/b
e.+ e 4073/a

ebter: -3- [Ar.] Faydasız.
e. 0187/b, 2325/b, 4680/b

ecel: -4- [Ar.] Ömrün sonu.
e.+ den 1190/b
e. 0784/b, 2440/b, 2707/b

edep: -3- [Ar.] Terbiye, nezaket.
e. (terk-i e.) 0489/a
e.+ dür 3150/a
e.+ le 3963/b

edim: -1- [Ar.] Deri.
e.+ in 3065/a

Eferîdün/ Efrîdün: -2- [Far.] İnan
hükümdarı.
E. 1493/a
E.+ la (tâc-ı E.) 3738/b

efgân: -4- [Far.] Bağırma, feryat.
e. 3505/b; (derd ü e. kı1-) 4434/b;
(e. u feryâd kı1-) 3576/b (e. kı1-) 3208/b

efkâr: -4- [Ar.] 1. Endişe, taş. a.
e. 0884/a; (e. ol-) 2433/b
2. Fikir.
e. (e. ol-) 0573/a, 3060/b

eflâk: -1- [Ar.] Felekler, gökler.

e. 0111/b

Eflâton: -1- Yunan filozofu, Platon.
E.+ isa 2977/b

Efrâsiyâb: -1- Tur'un torunlarından olup
efsanevi Zerdüş kralı Feridun'un
üç oğlundan biridir.
E.+ uz 1366/b

Efreng: -1- Avrupalı.
E. (gebr ü E.) 0256/a

efsâne: -2- [Far.] Hikâye, efsane.
e. 2375/a, 4481/b

efsun: -9- [Far.] Büyü, sihir.
e. 0806/a, 1010/a, 2760/a, 2834/a,
3928/a, 3961/a, 4023/b
e.+ dan 3928/b
e.+ ların 2762/a

efsüncü: -1- [Far.] Büyücü.
e. 0410/a

eg-: -8- [T.] 1. Eğmek, bükmek.
e.- di (başın e.) 2028/b
e.- e (baş e.) 3427/a
e.- mek 4110/b
2. Buyruğuna girmek.
e.- di (baş e.) 2947/a
e.- medi 3146/a
e.- mez 0616/a, (boyın e.) 2428/b
e.- mişidi (boyın e.) 2968/a

eger: -145- [Far.] Şayet, eğer.
e. 0035/a, 0046/a, 0066/a, 0083/b,
0127/a, 0174/a, 0187/b, 0201/a,
0302/a, 0322/a, 0346/a, 0354/a,
0370/a, 0371/b, 0389/a, 0397/a,
0453/a, 0464/a, 0465/a, 0516/a,
0564/b, 0622/a, 0623/a, 0659/a,
0708/b, 0729/a, 0742/a, 0745/b,
0749/a, 0778/b, 0837/a, 0842/a,
0845/a, 0876/a, 0906/a, 0910/b,
0923/a, 0939/b, 1073/a, 1075/a,
1086/a, 1103/a, 1108/a, 1155/b,
1180/b, 1189/a, 1230/a, 1262/b,
1274/a, 1301/a, 1485/a, 1498/a,
1543/a, 1550/a, 1600/a, 1617/a,

1632/b, 1658/a, 1695/b, 1702/a,
1711/a, 1743/a, 1751/a, 1771/b,
1813/b, 1823/a, 1832/b, 1855/a,
1855/b, 1888/b, 1894/a, 1935/a,
1954/a, 2034/a, 2037/a, 2134/a,
2218/a, 2349/a, 2352/b, 2430/a,
2498/a, 2515/a, 2601/a, 2650/a,
2662/a, 2687/b, 2726/a, 2757/a,
2815/a, 2822/a, 2860/a, 2919/a,
2935/a, 2955/a, 3004/a, 3048/a,
3059/b, 3102/a, 3108/a, 3113/a,
3234/a, 3245/a, 3252/a, 3253/a,
3258/a, 3270/a, 3271/a, 3350/b,
3393/b, 3395/a, 3417/a, 3479/a,
3533/a, 3543/a, 3544/a, 3545/a,
3546/a, 3547/a, 3660/a, 3662/a,
3684/a, 3684/b, 3685/a, 3712/a,
3712/b, 3725/b, 3772/a, 3774/b,
3824/a, 3922/a, 3988/a, 4111/a,
4125/a, 4137/a, 4365/a, 4511/b,
4624/b

egerçi: -12- [Far.] Her ne kadar, gerçi.
e. 0014/a, 0024/a, 0192/a, 0756/b,
0811/a, 0858/a, 1197/b, 1470/a,
2361/a, 2477/b, 2732/a, 3911/a

egil-: -5- [T.] Eğilmek, bükülmek.
e.- di 2670/a
e.- düm 2833/a
e.- mek 0660/b
e.- miş 3029/a
e.- üp 1067/a

egle-: -2- [T.] Oyalamak, hoşnut etmek.
e. 0126/a
e.- mezleridi 4547/b

eglen-: -10- [T.] Hoşça vakit geçirmek.
e.- eydüm 3982/a
e.- medi 3378/b, 4642/b
e.- meye 1456/a
e.- mezdi 3747/a
e.- se 1798/b
e.- ürdi 1416/b, 3875/a, 3875/b
e.- ürken 4664/a

egri: -11- [T.] 1. Yanlış, hatalı.

e. 0631/a, 0987/b, 1246/b, 1912/b,
4330/b, 4339/b; (e. yola şap-)
1301/b
e.+ nüñ 0614/a
2. Bir tarafa eğilmiş olan, eğik.
e. 2941/a; (e. oturup doğru di-)
2830/a
e.+ sini (serbendi e. düz-) 1567/b

egrilik/ egrülük: -4- [T.] Yanlışlık.
e. 0632/b, 1896/b; (e. kıl-) 1742/b;
(e. mi kıl-) 1751/b
e.+ de 0616/b

egzi: -1- [T.] Nağme.
e.+ de 0395/b

ehl: -3- [Ar.] Bir işin ustası, o işte becerikli kimse.
e.+ i 0488/a; (e. içre) 0206/a
e.+ iyidi 1551/a

ejdehā: -6- [Far.] Ejderha, yılan.
e. 2899/b
e.+ dı 1404/b
e.+ dur 1841/b, 2899/a
e.+ ya 0946/b, 2810/b

ek-: -3- [T.] 1. Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.
e.- miş 1351/b
e.- üp 0769/b
2. Serpmek.
e.- erdi (tuz e.) 2386/a

ekin: -3- [T.] Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı durum.
e. 0345/b
e.+ e 0338/b, 0345/a

ekle-: -1- [T.] Eklemek.
e. 1927/b

eksil-: -1- [T.] Azalmak, az duruma gelmek.
e.- diyse 3541/a

eksük: -3- [T.] Az, noksan.

- e. (e. ol-) 0612/b, 2027/b; (e. degül) 3225/a
- eksüklük:** -2- [T.] Eksiklik.
e.+ için 0086/a
e.+ inden 0833/a
- eksüksüz:** -1- [T.] Eksiği olmayan, tam, tamam.
e. 3798/a
- ekşi:** -2- [T.] Ekşi.
e. (e. yüzlü “asıklı suratlı”) 3409/a; (yüzüñ e. kıll- “surat asmak”) 0390/b
- el:** -202- [T.] 1. El.
e. 0996/b, 2310/a, 2381/b, 2392/a, 2425/b, 2426/a, 2535/b, 3637/b, 3980/b; (e. aç-) 0528/b, 0868/a, 1797/b, 2176/a, 3192/b, 3893/a, 4258/b, 4335/a; (e. çek- “vazgeçmek”) 3972/b; (e. dize ur-) 3983/a; (e. dutıcı) 4153/b; (e. götür-) 0327/a, 0385/a, 0445/a, 1650/b, 3433/b; (e. ço-) 0863/a; (e. öp-) 1472/b; (e. ur-) 0151/b, 0185/b, 0362/a, 1229/b, 1438/a, 1649/b, 1777/b, 3373/a; (e. uzat-) 3995/b, 4134/a; (e. şun-) 0041/b, 3003/b, 4134/b
e.+ de 1447/a, 1475/a, 1485/b, 1675/b, 1792/b, 3302/a, 4481/a, 4646/a
e.+ den 0445/a, 1368/b, 1369/b, 1682/b, 3769/b, 4177/a; (e. bırak-) 2389/b; (e. git- “kaybetmek”) 4153/a
e.+ e 1573/b, 1650/a, 1691/a, 2345/b, 2512/a, 4421/b; (e. al- “incelemek”) 1286/a
e.+ i 0015/a, 0347/b, 0597/b, 1350/a, 1468/a, 1690/a, 2675/a, 2738/a, 3002/b, 3201/a, 3254/b, 3391/a, 3400/a, 4252/b, 4670/a
e.+ idür 3276/b
e.+ im (e. dut-) 3696/b
e.+ in 1236/b, 1564/a, 2036/b, 2257/b, 2446/a, 2495/b, 3346/a, 3552/a, 3696/a, 3811/b, 3892/b, 4218/a; (e. aç-) 2967/b; (e. al-) 4053/a; (e. dut-) 4152/b; (e. öp-) 0566/a, 1473/b, 2958/a
e.+ inde 0302/b, 0406/a, 0422/b, 0896/b, 1407/a, 2095/a, 2281/b, 2741/b, 3023/b, 3452/b, 4071/a, 4388/b, 4502/b
e.+ inden 0243/b, 0362/a, 1472/a, 1804/b, 1997/b, 2835/b, 3503/a, 3503/b, 3598/a, 4255/a, 4671/a; (e. al-) 1563/b, 1962/b, 2212/b, 3020/b, 3363/b, 3375/a; (e. kaç-) 2017/a, 1583/b, 1224/a, 1224/b, 1205/a
e.+ ine 0247/b, 0310/a, 0322/a, 0347/a, 0505/a, 0886/b, 1465/a, 1941/b, 3493/a, 3514/a, 4567/b; (e. vir-) 3011/a, 3374/b
e.+ ini 1706/a, 1824/b, 2512/a, 2512/b, 3566/a, 3681/a; (e. çek- “vazgeçmek”) 3510/b; (e. dut-) 4032/a; (e. öp-) 2103/a
e.+ üm 1549/a, 1630/b, 1693/a, 2836/a, 3250/b, 3251/a; (e. dut-) 3237/a, 3942/b; (e. dut- “yardım etmek”) 2646/b
e.+ ümde 0239/a, 1655/a
e.+ ümden (e. gel- “yapabilmek”) 0006/b, 0212/a, 1851/b, 2263/a
e.+ üme 4479/a, 4479/b
e.+ ümüzi (e. dut- -yardım etmek-) 3521/b
e.+ üñ 1938/a (e. aç-) 3186/a; (e. bağla-) 2711/a; (e. çek- “vazgeçmek”) 4000/b
e.+ üñde 3250/a
e.+ üñden 0398/a, 1687/a, 3901/b; (e. gel- “yapabilmek”) 1687/b, 4625/a
e.+ üñe 2391/b
e.+ iyile
e.+ le 3303/a, 3303/b
e.+ lerin 1379/b 3358/b
2. Sahip olmak.
e.+ de 1676/b, 2601/b
3. Yabancı.
e.+ den 1303/a
4. Memleket, il.
e. 1651/b
e+ den 1651/b, 1834/a

- e+ e 4279/a
e.+ inde (Rūm e.) 1904/a
e.+ inden (Rūm e.) 1804/a, 1962/a
e.+ine 2500/a
5. Bir kişi tarafından yapılmak.
e.+ inden 2404/a, 2420/a, 4118/b
- elā:** -2- [T.] Sarıya çalan kestane rengi (göz).
e. 2681/a, 2682/a
- el-ān:** -2- [Ar.] 1. Şimdiye kadar.
e. 1050/a
2. Şimdi.
e. 1044/a
- elbette:** -2- [Ar.] Şüphesiz, kuşkusuz.
e. 0190/a, 4628/a
- elçi:** -2- [T.] Bir devleti diğer bir devlet katında temsil eden kimse.
e. 2276/b
e.+ le 1946/b
- elem:** -1- [Ar.] İztırab, keder.
e.+ inden 2248/b
- elgin:** -2- [T.] Aciz, miskin, sefil.
e. 2570/b
e.+ in 4205/b
- elif:** -3- [Ar.] Arap alfabesinin ilk harfi.
e. 0681/b, 0682/a
e.+ dür 0680/b
- elikdür-:** -12- [T.] Elde etmek, ele geçirmek.
e. 0577/b, 1676/b, 3972/b
e.- di 0312/b, 1583/b, 2961/b
e.- düm 0812/a
e.- düñ 1138/b, 2389/b
e.- em 1650/b, 2955/b
e.- mek 0451/a
- elkâb:** -1- [Ar.] Lakaplar, unvanlar.
e. (e.- ı revnağ “güzel lakap”) 0204/a
- elli/ ellü:** -7- [T.] Elli sayısı.
e. 0793/a 3435/a, 3436/a, 4657/a
- e.+ den 2763/a
e.+ dür 4109/a
- ellü:** -1- [T.] Elli, eli olan.
e. (kılıç e. ol-) 3954/b
- el-ḥaḳ:** -2- [Ar.] Hakikaten, doğrusu.
e. 1388/a, 2894/a
- el-ḥaşş:** -2- [Ar.] Saf, halis.
e. 3766/a, 3815/a
- El-Ḥirāk:** -1- [Ar.] Suriye'nin güneyinde küçük bir şehirdir, Al-Hirak.
E.+ ı 0483/a
- em-:** -2- [T.] Emmek.
e.- en (süt e.) 3237/b
e.- erken 1592/a
- emānet:** -1- [Ar.] Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya, kimse vb.
e. 0622/a
- emek:** -2- [T.] Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, mesai, zahmet.
e. 2547/b
e.+ de 2153/b
- emīn/ emn:** -7- [Ar.] 1. Güvenilir, itimat edilir kimse.
e. 0576/a, 4298/b; (e. ü amānı “korkusuzluk, güvenlik”) 4353/b
2. Herhangi bir konuda tereddüt ve şüphesi olmayan.
e. (e. kıl-) 0559/b; (e. ol-) 1172/b, 1602/b, 3437/b, 4615/a
- emr:** -9- [Ar.] Buyruk, emir.
e. 0025/a; (e. it-) 0130/a, 0151/a
e.+ idür 0493/a
e.+ inden 4438/b
e.+ ine 0184/a
e.+ iyile 4605/b
e.+ üne 2755/b
e.+ üñle 0056/a

- emret-:** -1- [Ar.+T.] Kesin olarak bildirmek, buyurmak.
e.- diyse 3840/b
- emreyle-:** -1- [Ar.+T.] Emretmek.
e.- di 4271/b
- enbân:** -1- [Far.] Heybe.
e.+ uma 1715/b
- enbâz:** -2- [Far.] Eş, benzer.
e. 0194/b, 2912/b
- enbiyâ:** -1- [Ar.] Nebiler, peygamberler.
e.+ nuñ 3708/b
- encâm:** -1- [Far.] Son, nihayet.
e. 3497/b
- endâm:** -2- [Far.] Beden, vücut.
e. 4263/a
e.+ ını 2997/a
- endâze:** -1- [Far.] Ölçü, miktar.
e.+ sidür 3107/a
- endişe:** -38- [Far.] 1. Düşünce.
e. 0919/b, 0960/b, 2194/a, 2204/a, 2943/b, 4105/a; (e. kal-) 1152/a; (e. kıl-) 0377/a, 1163/a, 1420/a, 1878/b, 2497/b, 3561/b; (e. it-) 1238/b
e.+ müz 1162/a
e.+ müzden 2229/b
e.+ si 3584/b
e.+ yi 2995/a
e.+ yle 3458/a, 3587/a, 4456/a
2. Tasa, kaygı.
e. 0638/b, 1375/b, 1859/a, 3095/a, 3504/b; (e. kıl-) 0487/b, 2031/b, 3456/a, 4531/a; (e. it-) 4641/a; (e. ol-) 2538/a
e.+ den 1761/b
e.+ si 2538/b, 4096/b
e.+ yle 0444/a, 2945/a
e.+ ye 4318/a
- endişeli:** -2- [Far.+T.] Endişeli, düşünceli.
e. 2582/b
e.+ ydi 0386/a
- endişevârî:** -1- [Far.] Düşünceli gibi olan, endişelenen.
e. 1986/b
- Endiyân:** -3- Hüsrev'in askerlerinden biridir.
E.+ a 2173/a
E.+ la 2013/b
E.+ uñ 1762/b
- enek:** -2- [T.] 1. Çene, çene kemiği.
e. 0415/b
2. Enenmiş, burulmuş, erkekliği giderilmiş (hayvan).
e. 1616/b
- epsem:** -4- [T.] Sessiz, susmuş.
e. 1991/a, 2032/b, 3963/b; (dil e. ol-) 2895/a
- er:** -109- [T.] 1. Erkek, adam.
e. 0271/a, 0281/b, 0613/a, 0613/b, 0621/b, 0622/a, 0625/a, 0625/b, 0631/a, 0635/b, 0747/a, 0752/a, 0958/b, 1004/a, 1006/b, 1008/b, 1014/b, 1030/a, 1123/a, 1242/a, 1249/a, 1254/b, 1727/b, 1734/a, 1798/b, 1809/a, 1869/a, 2018/a, 2075/b, 2132/b, 2146/b, 2201/a, 2212/a, 2224/a, 2246/b, 2255/b, 2293/b, 2372/b, 2511/b, 2527/b, 2559/b, 2654/a, 2681/a, 2838/a, 2842/b, 3124/a, 3178/a, 3198/b, 3375/a, 3409/a, 3997/b, 4075/a, 4225/a, 4284/a, 4301/a, 4410/a, 4436/a, 4491/b, 4493/b, 4646/a; (e. degülem) 3185/b; (e. ol-) 1000/a
e.+ de 1007/a
e.+ den 1008/a, 1058/a, 1134/b, 1729/a, 2453/a, 2692/b, 2979/b, 3629/b
e.+ di 4310/a
e.+ dür 0755/a, 0760/b,
e.+ e 1367/a, 1644/b, 1728/a, 1747/b, 2371/b
e.+ i 0191/a, 0671/a, 0757/b, 2282/b, 2403/a, 2480/a
e.+ idi 4285/b
e.+ idür 2132/b
e.+ in 2205/b

e.+ ine 2106/b
e.+ ini 4578/a
e.+ le 3629/a
e.+ sin 4025/a
e.+ üñdür 0957/b
2. Asker.
e. 2056/a, 2089/a, 4351/a,
e.+ den 2249/b,
e.+ dür 1228/b
e.+ i 1161/a, 1182/b, 1905/b,
e.+ idür 1164/b,
e.+ inden 0989/a, 1015/b, 1243/a,
2204/b, 4432/a
e.+ sin 1049/b,

er-: -2- [T.] Kavuşmak, nail olmak.
e.- e 2191/b
e.- eydi (‘ işğa e.) 3868/a

Erdeşir: -1- Sasani İmparatorluğu’nun kurucusu ve ilk hükümdarı.
E.+ üñ 1890/a

Erdevîl: -1- İran’ın Erdebil şehridir.
E.+ e 1324/b

eren: -31- [T.] Er, erkek.
e. 0146/b, 0749/b, 1204/b, 1230/b,
1234/b, 1389/b, 1725/a, 1894/a,
1966/a, 1987/b, 2050/a, 2098/b,
2120/b, 2232/b, 3105/a, 4465/b
e.+ den 2178/a, 2204/a
e.+ le 0942/b
e.+ ler 1006/a, 1007/b, 1316/b,
1893/b, 1903/b, 2040/a, 2235/a,
2242/b, 2300/a, 2303/b, 2766/a,
2846/a

erğānūn: -2- [Far.] Org.
e. (çarḡ-ı e.) 4076/b
e.+ ı 0336/a

erğuvān: -1- [Far.] Eflatunla kırmızı arası renkte çiçek açan, süs ağacı.
e.+ ı 3891/b

erğuvānī: -1- [Far.] Erguvan renginde olan.
e. 0336/b

erin-: -1- [T.] Tembellik etmek, üşenmek.

e.- mez 4298/a

Erjeng: -1- İran hurafelerine göre meşhur ressam Mani’nin yaptığı resimleri ihtiva eden mecmua.
E. (E. ü Mānī) 3194/b

erkān: -3- [Ar.] Bir topluluğun ileri gelenleri, büyükler, üstler.
e. 0950/b; (e. ol-) 0021/b
e.+ dan 0021/a

erkek: -1- [T.] Erkek.
e. 0298/a

erlik: -18- [T.] Erkeklik, yiğitlik.
e. 0273/b, 1367/a, 1644/a, 1700/b,
1852/a, 2204/b, 2548/b, 4470/a
e.+ de 0380/a
e.+ dür 2767/a
e.+ i 0382/b, 2056/b
e.+ ile 0666/a, 1935/b, 2113/a
e.+ lüyidi 2169/a
e.+ süz 2182/b
e.+ üñ 2206/b

erliklü: -8- [T.] Yiğit olan.
e. 0989/a, 1004/b, 1201/b, 2069/a,
2221/b, 4497/b
e.+ ler 2226/a
e.+ ye 1799/b

Ermen: -1- Ermeni.
E. 3573/a

ervan: -2- [T.] Delikanlı.
e. 2189/a, 4647/a

erzān: -1- [Far.] Uygun, layık.
e. (e. ol-) 1451/a

es-: -4- [T.] Esmek.
e.- di (yil e.) 3750/b
e.- en (e. yilile) 0814/a
e.- erdi (yil e.) 1012/b
e.- meye (yil e.) 1872/b

esen: -4- [T.] Sağ salim, afiyette, sıhhatte.
e.+ dür (baş e.) 2895/a
e.+ ven 2905/a

- e. (e. kal- “hoşça kal”) 3541/b;
(başı e. ol- “rahat ve sıhhatte
olmak”) 2907/b
- eşer:** -4- [Ar.] Bir şeyin varlığını gösteren
belirti, alamet.
e 0172/b, 4607/b; (e. kalma- “yok
olmak”) 0171/b; (e. kıl-) 2220/a
- esir:** -1- [Ar.] Savaşta düşman eline düşen
kimse, tutsak.
e.+ ler 3698/b
- esirge-:** -3- [T.] Korumak, himaye ve
muhafaza etmek,
e. 3694/b
e.- rse 3233/a
e.- rseñ 4090/b
- eski:** -13- [T.] 1. Çok zamandan beri var
olan, üzerinden zaman geçmiş olan,
kadim.
e. 0278/b, 0958/b, 1818/a, 1889/a,
4541/b
2. Zamanın etkisiyle veya kullanıla
kullanıla yıpranmış, bozulmuş,
yeniliğini kaybetmiş, köhne.
e. 0475/a, 0497/a, 1867/b, 1870/a,
2438/b, 3540/b
e.+ yiken 1431/b
3. Bir zamanlar var olup şimdi
mevcut olmayan.
e. 1899/b
- eski-:** -1- [T.] Üzerinden zaman geçmek.
e.- mişdür 1832/b
- esrâr:** -1- [Ar.] Sırlar, gizli şeyler.
e. 3610/b
- esrit-:** -5- [T.] Sarhoş etmek, kendinden
geçirmek.
e. 4108/b
e.- i 4230/a
e.- ür 0538/b, 1705/a
e.- ürven 4134/b
- esrük:** -34- [T.] 1. Sarhoş.
e. 0085/a, 0420/a, 0785/a, 1435/b,
1655/a, 1675/a, 1704/b, 2314/b,
- 2651/a, 2852/b, 2992/b, 3040/a,
3378/a, 3433/a, 3762/a, 3771/b,
3830/b, 3867/a; (e. ü bî-ğuş kıl-)
4171/a; (e. it-) 1704/a, 4232/b; (e.
kıl-) 2739/a; (e. ol-) 1479/b, 1485/a,
4224/a, 4225/b
e.+ düm 4225/b
e.+ ün 1615/b
e.+ ven 2992/b
2. Kızgın, öfkeli.
e. 1407/a, 1464/a, 3892/a, 4157/a
e.+ di 2748/a
- esrüklik:** -7- [T.] Sarhoşluk.
e. 0540/a, 1511/a, 2427/b
e.+ i 4238/a
e.+ le 4244/b
e.+ üñ 1616/a
e.+ ün 4237/a
- eş-:** -3- [T.] Hızlı yürümek.
e.- er 0941/a
e.- erken 0936/b
e.- üp 1315/a
- eş:** -2- [T.] 1. Çift.
e.+ di 2085/a
2. Denk değerde, benzeri.
e.+ i 3407/b
- eşek:** -4- [T.] Eşek
e. 0633/b, 1022/a, 1131/a, 4290/a
- et:** -2- [T.] Et.
e.+ i 2405/b
e.+ üñ 1056/b
- etek:** -1- [T.] Etek.
e.+ lerin 0418/b
- etmek:** -18- [T.] Ekmek.
e. 0475/b, 0618/a, 0618/b, 0619/a,
1099/b, 1715/b, 2308/a, 2308/b,
2436/a, 4398/b, 4403/a, 4404/a,
4404/b, 4418/a, 4286/b, 4287/a,
4287/b
e.+ ini 0613/b
- etmekçi:** -1- [T.] Ekmekçi.
e. 4405/a

etmeksüz: -1- [T.] Yiyeceksiz, ekmeksiz.
e. (e. ü susuz) 4282/a

ev: -29- [T.] Mesken, hane.
e. 0335/a, 0350/a, 0350/b, 1459/b,
1955/b, 2329/b, 2746/b, 2835/b,
3067/b, 4049/b
e.+ de 1392/b, 3071/b, 3832/a,
4462/a
e.+ den 0836/a, 3437/a, 3654/a
e.+ e 0900/b, 2474/a, 4529/b
e.+ i 4263/b
e.+ idür 3086/a
e.+ ine 0323/b, 4482/a
e.+ ini 4637/b
e.+ miş 3041/a
e.+ üm 2044/a
e.+ üñ 2834/b, 3827/a

evcât: -1- [Ar.] En yüksek nokta, zirveler.
e. (şah-ı e.) 0241/a

evet: -5- [T.] Ancak, fakat, lakin, amma.
e. 2868/b, 2878/b, 3010/a, 3637/a,
3900/a

evliyâ: -1- [Ar.] Erenler, ermişler, veliler.
e.+ nuñ 3708/a

evvel: -13- [Ar.] 1. Önce, ilk.
e. 0041/a, 0087/b, 1773/a, 2427/b,
3910/a, 4041/b
e.+ de 2421/a
e.+ den 0048/a, 1651/a, 1682/a
2. Başlangıç.
e. 2911/a
e.+ inde 2281/a
e.+ ine 3514/b

eyâ: -1- [Far.] Ey, hey!
e. 0969/b, 2320/b

eydil-/ eyitil-: -1- [T.] Söylenmek,
denilmek.
e.- di (söz e.) 0695/a
e.- meyicek (“söylenmeyecek”)
3659/b

eyer: -2- [T.] Binek hayvanlarının sırtına
konulan, oturmaya yarayan nesne.

e. 2069/b, 3289/a

eyerlü: -1- [T.] Eyer vurulmuş.
e. 4189/b

eygü: -1- [T.] İyi.
e. 0273/b

eyt-/ eyit-/ eyüt-: -165- [T.] Demek,
söylemek.

e. 0409/b, 0567/b, 0623/b, 0889/a,
1903/a, 2263/b, 2324/b, 2364/b,
2565/a, 2632/a, 2634/a, 2709/b,
2755/b, 2850/b, 2851/b, 2852/b,
2853/b, 2854/b, 2855/a, 2928/a,
3135/a, 4406/b, 4414/a; (kelâmı e.)
1842/b; (kulakına e.) 2635/a

e.- di 0278/a, 0481/a, 0518/a,
0552/b, 0739/a, 0746/a, 0803/a,
0839/b, 0857/a, 0863/b, 0902/a,
0933/a, 0945/a, 0951/a, 0999/a,
1036/a, 1048/a, 1100/a, 1101/a,
1115/a, 1125/a, 1172/a, 1221/a,
1230/a, 1236/a, 1279/a, 1293/a,
1298/a, 1519/a, 1527/a, 1529/a,
1531/a, 1662/a, 1739/a, 2001/a,
2133/a, 2141/a, 2155/a, 2224/a,
2261/a, 2297/a, 2309/a, 2319/a,
2347/a, 2408/a, 2411/b, 2445/a,
2501/a, 2529/b, 2540/a, 2566/b,
2575/b, 2605/a, 2621/a, 2660/a,
2672/a, 2744/a, 3126/a, 3130/a,
3137/b, 3149/a, 3150/a, 3151/a,
3152/a, 3153/a, 3154/a, 3155/a,
3156/a, 3157/a, 3158/a, 3159/a,
3160/a, 3160/b, 3161/a, 3162/a,
3163/a, 3164/a, 3165/a, 3166/a,
3167/a, 3168/a, 3610/b, 3894/a,
3957/b, 4032/b, 4302/a, 4326/a,
4402/a, 4431/a, 4441/a, 4496/a,
4497/a, 4999/b; (kelâmı e.) 4222/a;
(sözi e.) 2047/b; (sözler e.) 0311/b
e.- diler 2018/b

e.- dürdi 2388/a
e.- e 0064/a, 2873/b; (cevâb e.)
2990/a

e.- ebilmek 2287/b

e.- em 0569/b, 1792/b, 2660/b

e.- en 0278/a, 0468/a, 0606/a,
1800/a, 3449/a, 4408/a

e.- gil 2668/a
e.- ici (“söyleyen”) 0476/a, 0567/b,
2539/b, 4076/a, 4586/a
e.- ildi 0468/a
e.- me 3131/b
e.- mek 1570/b; (rāz e.) 1570/a
e.- mekden 3661/b
e.- se 3834/b
e.- ügin (ne e.) 0549/b
e.- üñ 1016/b, 2993/a, 2993/b,
3002/b, 4330/b
e.- ür 1220/b, 2861/a
e.- ürdi 0388/a, 1503/a, 3147/b,
4247/b
e.- üriken (hikāyet e.) 4155/a
e.- ürse 0709/a, 2824/a, 2851/a
e.- ürsin 1731/b
e.- ürven 2780/b

eyle-: -122- [T.] Eylemek, etmek
anlamlarında yardımcı fiil.

e. 0152/a, 1631/b, 1936/b, 3116/a;
(ābād e. “imar etmek”) 2984/b;
(āheng e. “düzenlemek”) 2986/b;
(aydın e. “aydınlatmak”) 0007/a;
(āzād e. “serbest bırakmak”) 1652/b;
(cehd e. “çabalamak”) 3186/b;
(dermān e. “çare olmak”) 1631/a;
(dünümü gündüz e.) 3691/a;
(hāk e.) 3791/b; (hoş-āvāze e.) 0008/b;
(īmin e.) 1746/a; (issi e.) 1245/a;
(ḳanā‘at e. “yetinmek”) 4649/a;
(ḳaynaḳ e.) 4385/b; (pāk e. “temizlemek”) 3791/a;
(pāre pāre e.) 1689/a; (raḥm e. “acımak”) 3711/a;
(rūšen e.) 0081/a; (seyrān e. “gezmek”) 0700/a;
(ṣād e. “sevindirmek”) 1652/a, 2983/b, 2984/a;
(tamām e.) 0448/b; (tāze e.) 0008/a;
(terk e.) 1634/b; (yārī e. “dost olmak”) 4239/b;
(yig e.) 1074/a; (yoldaş e.) 0091/b; (yüz e.) 3691/b;
(zūlm e. “haksızlık etmek”) 3858/a;
(‘işret e.) 2791/a
e.- di (ārāyiş e. “süslenmek”) 4267/a;
(cūş e. “çoşmak”) 3924/a;
(ḡarḳ e. “boğulma, dolma”) 4318/a;
(güç e.) 0342/a, 4476/a; (i‘zāz e. “ağdırlamak”) 0795/a;
(ḳavl e. “sözleşmek”) 4165/a; (muraşsa‘ e.

“kıymetli taşlarla süslemek”) 1526/b, 4547/a; (şabr e. “sabretmek”) 2378/a; (şikāyet e. “şikāyet etmek”) 3990/b; (‘azm e. “gayret göstermek”) 0705/b, 3730/a
e.- diler (alkış e.) 0969/a, 4217/b; (güci e. “zorlamak”) 0864/b; (ta‘līm e. “öğretmek”) 3329/a; (tefekür e. “düşünmek”) 1868/b; (teslīm e. “verilmesi gereken yere vermek”) 3329/b; (yir e. “yer hazırlamak”) 2966/b
e.- dügin (sözin bī-vaḳt e. “vakitsiz konuşmak”) 4034/b; (hikāyet e. “anlatmak”) 4034/a
e.- dūñ (farz e. “farz kılmak”) 0027/a; (saḡınç e. “emek vermek”) 1932/b
e.- gil (usta e.) 0713/a; (‘arz e. “sunmak”) 1244/b
e.- me (devr e. “dönmek”) 0709/a
e.- me (nāz e. “nazlanmak”) 3795/a
e.- mek (müyesser e. “nasip etmek”) 2526/b
e.- mekden (feryād e. “haykırmak”) 3470/a; (yād e. “anmak”) 3470/b
e.- mez (şabr e.) 4249/a
e.- mezdi (fehm e. “anlamak”) 2989/b
e.- mezsın (minnet e. “iyilik istemek”) 0059/a; (vaşıyyet e.) 0059/b
e.- ñ (ziyāret-ḡāne e.) 3246/b
e.- r 2954/a; (āh e.) 3350/b; (selām e. gibi) 2028/b; (farḳ e. mi) 4237/b; (düni gün e. ü günü dün e.) 4622/a; (helāk e.) 3693/a; (ḳul e.) 0796/a; (rūšen e.) 3105/b; (dügüni yas u yası düğün e.) 4622/b; (yig e.) 3091/a; (zehr e.) 1188/b
e.- rdi (münācāt e.) 4247/a; (rūšen e.) 4055/a
e.- ridi (fıkr e.) 2889/a; (ḡarc e. “harcamak”) 2889/b; (ḳulluḳ e.) 4449/b
e.- riken 4286/a
e.- rin 1965/b
e.- riseñ (ḳabūl e.) 3327/b

e.- rsin (ne e.) 3313/a; (‘ azāb e. “acı çektirmek”) 3936/a
e.- ye 1784/a, 3112/b, 4117/b;
(gözünü yaş e.) 3158/a; (rüşen e.
“aydınlatmak”) 4061/b; (şarf e.)
4535/a; (tārāc e. “yağmalamak”) 3729/b; (terk e.) 1612/b
e.- yeler (ziyān e.) 4487/b
e.- yelüm (ne e.) 3101/a
e.- yem 1600/a, 4537/a; (çāre e.)
2939/b; (yazūñ kış e.) 1051/b
e.- yen (çarḥ-ı gerdān e.) 2568/a;
(yavuzlık e.) 4484/a
e.- yesin (ḥoş e. “iyi muamele etmek”) 0124/a
e.- yeydüm 4682/b
e.- yeyidi (yazı kış e. kış yaz e.) 0069/a
e.- yü (āh e.) 4375/b, 4440/b; (‘ arz e.) 2337/b
e.- yüben 0879/b; (āgāz e. “başlamak”) 3805/a; (men‘ e.) 0035/a; (nāz e.) 3805/b
e.- yüp 0158/b (müzeyyen e. “süslemek”); (temāšā e. “seyretmek”) 0503/a; (terāzū e. “tartmak”) 2806/a
e.- yürek 700/a, 1447/a

eyle: -6- [T.] Öyle.

e. 0104/a, 0476/a, 1746/b, 2650/b, 3474/b, 4048/b

eyleş-: -1- [T.] Karşılıklı yapmak.

e.- ürdi 0761/b

eylük/ eylik: -37- [T.] İyilik.

e. 0353/a, 0635/b, 0963/b, 1221/b, 1300/a, 1751/b 1852/a, 1866/b, 1936/b, 2209/a, 2285/b, 3899/b, 4103/a; (e. bil-) 1289/a; (e. it-) 0358/b, 2142/a, 2929/b; (e. kıl-) 2285/a; (nīyet e. ol-) 2459/a; (e. um-) 4290/b
e.+ den 2448/a, 2710/b
e.+ dür 1038/a, 2480/a, 4669/b
e.+ e 1221/b, 2952/b
e.+ i 1141/a
e.+ idi 1779/b

e.+ ile 0357/b, 0927/a, 2158/b, 2527/a, 2694/b, 4652/b
e.+ ine 0211/a
e.+ le 2646/b

eyü: -40- [T.] İyi.

e. 0043/a, 0090/a, 0307/b, 0353/a, 0358/a, 0405/a, 0632/a, 0773/b, 1033/a, 1220/b, 1638/b, 1679/b, 1753/b, 1844/a, 1882/b, 2050/a, 2084/a, 2084/b, 2141/b, 2215/b, 2496/b, 2598/b, 2643/b, 2714/a, 2864/a, 2966/b, 3322/b, 3431/b, 3656/a, 3661/b, 3663/b, 3906/a, 4302/b, 4654/a; (e. mi) 0728/a
e.+ ler 0141/b, 3899/b
e.+ ye 0041/b
e.+ yise 3498/a

eyvān: -10- [Far.] Köşk, kasır.

e. 1250/a; (e.- ı kaşrı) 0166/a
e.+ a 3790/b
e.+ dan 2025/b
e.+ ı 0484/a, 3718/a
e.+ ıla 2148/b
e.+ ina 1201/a, 1249/b, 1325/b

eyyām: -4- [Ar.] 1. Günler.

e. 3497/a
2. Devir.
e.+ ina 0181/b
e.+ uñ 2724/a
3. Uygun zaman, an.
e. 1583/b

ez-ber: -2- [Far.] Akılda tutma, ezber.

e. 0313/b, 2760/a

ezil-: -1- [T.] Ezilmek.

e.- miş 3651/b

ezrak: -1- [Ar.] Gök renginde, mavi.

e. 4291/a

ez-bād: -1- [Far.] Esen yelden.

e. 0716/b

ez-kāf: -1- [Far.] Kaf Dağı’ndan.

e. 0056/b

ez-şāh-nāme: -1- [Far.] Şahname'den.
e. 0172/b

ez-teşlīs: -1- [Far.+Ar.] Üçünden.
e. 2356/b

F

f.+ dūr 2914/a

fağfūr: -1- [Far.] Çin imparatorlarına verilen unvan.
f. (mīr-i f. “Çinli kumandan”) 3737/a

fahr: -11- [Ar.] Övünme, büyüklük.
f. (f.- ı cihāna “kainatın övünç kaynağı, Hz. Muhammed”) 0119/a, 0197/b; (f.- ı devlet) 0262/a, 0929/a; (f.- ı mülk) 2931/a; (f.- u devlet) 0213/a
f.+ ı 0128/a, 0488/a, 0926/b
f.+ ıdur 0092/a
f.+ ina 0226/a

Fahreddīn: -1- Fahrüddin Yakub b. Muhammed (Fahrī).
F. 4673/a

Fahrī: -8- Fahrüddin Yakub b. Muhammed (Fahrī).
F. 0089/a, 0128/b, 0488/b
F.+ dūr 0092/b
F.+ ni 0190/a, 0191/b
F.+ nūñ 0125/a, 2446/a

fahriyā: -1- [Ar.] Övünme.
f. 4648/a

faķır: -1- [Ar.] Yoksul, parasız.
f.+ in 4205/b

fāl: -10- [Ar.] Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve telvesi, el ayası vb.ne bakarak anlam çıkarma.
f. 2084/a, 3906/a; (f. ur- “fal bakmak”) 1339/b, 3074/b, 3075/a
f.+ ı 4022/b, 4423/b
f.+ ıdı 2714/a
f.+ ıla 3731/a
f.+ ın (f. dut-) 0018/b

Felātūn: -1- Eflatun (Platon).
F. 1870/b

fānī: -3- [Ar.] Ölümlü, baki olmayan.
f. 2641/a, 2708/a

fāriğ: -4- [Ar.] Vazgeçmiş.
f. 1707/b, 3919/b; (f. ol- “vazgeçmek, bırakmak”) 0461/b, 4177/b

farķ: -7- [Ar.] 1. Benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık.
f. (f. eyler mi) 4237/b
f.+ ın 4159/a, 4159/b
f.+ ina 0108/a
2. Anlamak, sezme,
f. (f. it-) 1988/b, 3072/b; (f. kı1-) 2098/a

farz: -1- [Ar.] Şart ve gerekli olan şey.
f. (f. eyle-) 0027/a

fāsīd: -1- [Ar.] Bozulmak.
f. (f. ol-) 1162/a

fāş: -20- [Far.] Meydana çıkmış, açığa vurulmuş, duyulmuş.
f. 0020/a, 0543/a, 0565/b, 2231/a, 2535/a, 2776/b, 2785/b, 2949/b, 3120/a, 3467/a, 3627/a, 4051/a, 4136/b, 4293/a, 4341/a, 4487/a; (fāş ü mestur “meydana çıkmış veya saklı”) 1376/b; (f. aç-) 1426/b; (f. kı1-) 1730/b
f.+ ıdı 4241/b

fazl: -7- [Ar.] Cömertlik, iyilik, lütuf.
f. (f. it-) 0047/a
f.+ uñ 0002/b, 0048/b, 0049/a, 0192/b, 0193/a
f.+ uñla 0047/a

feh̄m: -3- [Ar.] Anlama, anlayış, idrak.
f. 1021/b; (f. eyle- “anlamak”) 2989/b; (f. it-) 4525/b

felek: -26- [Ar.] 1. Dünya, âlem, devran.
f. 0016/a, 1692/a, 2234/a, 2438/a; (f. ol-) 3821/a
f.+ ler (f. dön-) 1770/a
2. Gökyüzü, semâ.

- f. 0581/a, 1528/a, 1663/a, 2116/b, 3120/a, 3122/b, 3527/a; (f. gibi) 3629/a, 3732/b
f.+ de 0111/a, 0433/b, 2235/b
f.+ den 0225/a,
3.Kader, baht.
f. 0223/a, 1365/a, 4182/a
f.+ den 0891/a, 3354/a, 0596/b,
f.+ i 3718/a
- Felek-nāz:** -2- Hüsrev'in cariyelerinden biridir.
F. 1508/b, 1521/a
- fenār/ fener:** -2- [Yun.] İçinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı.
f. 3262/a
f.+ em 3682/a
- fer:** -2- [Far.] Şan, nüfuz.
f. 0801/b, 0956/b
- ferāgat:** -4- [Ar.] Rahatlık.
f. 0439/b, 4045/b; (f. döşegine) 4513/b
f.+ la 2836/b
- ferah:** -5- [Ar.] Gönül açıklığı, sevinç, sevinme.
f. 3063/a, 4666/b; (f. vir-) 2344/b
f.+ dan 1556/b
f.+ lar 0222/a
- Ferhād:** -44- Hüsrev-i Perviz'in sevgilisi Şîrîn'in aşığıdır.
F. 2923/a, 2948/b, 2978/a, 2988/b, 2995/a, 3006/a, 3011/a, 3020/a, 3035/a, 3044/b, 3083/a, 3093/b, 3115/b, 3126/a, 3137/b, 3154/b, 3187/a, 3253/a, 3278/a, 3286/a, 3296/a, 3358/a, 3361/a, 3384/a, 3405/a, 3410/b, 3414/a, 3449/b, 3490/a, 3499/a, 3850/b; (F.- 1 cigersüz 3130/a); (F.- 1 hayrân) 3313/a (Şîrîn ü F.) 2917/b; (F.- 1 miskin) 3221/a; (gerekdür F. ol-) 3438/a
F.+ a 3123/b, 3182/a
F.+ ı 2922/b, 3117/b, 3288/a, 3389/a, 3390/b
- F.+ uñ 3201/a
- ferhunde:** -4- [Far.] Uğurlu, kutlu, mesut, mübarek.
f. 0213/a; (şâh-ı f.) 1465/b; (şeh-i f.) 0262/a, 4445/a
- Ferîdün:** -3- İran'ın efsanevi kahramanı.
F. 1516/a, 3124/a; (F.- 1 şehinşâh) 1774/a
F.+ dur 1001/b
- ferište/ firişte:** -2- [Far.] Melek.
f. 0855/b, 1504/b
- ferlü:** -2- [Far.+T.] Süslü.
f. 2723/a, 3124/a
- fermân:** -9- [Far.] Emir, buyruk.
f. 0025/a, 0164/b, 1984/a; (f. buyur-) 4626/a; (f. kııl-) 0872/b; (f. vir-) 2955/a
f.+ ını 3556/a
f.+ la 0422/a
f.+ uñıla 4100/b
- ferr:** -3- [Far.] Parlaklık, aydınlık, nur.
f.+ i 1117/b, 2167/a
f.+ ile dād viren 2282/a
- ferrâş:** -1- [Ar.] Hizmetçi.
f. (f. ol-) 3879/a
- ferruḡ:** -17- [Far.] Uğurlu, kutlu.
f. 4339/b, 4411/b, 4423/b; (zād-ı f. "hayırlı olan") 1220/a, 4310/a, 4319/a, 4329/a, 4339/a, 4342/a, 4348/a, 4366/a, 4411/a, 4423/a, 4426/a, 4431/a, 4495/a, 4497/a
- ferruḡ-zād:** -1- [Far.] Hayırlı, kutlu, doğuştan uğurlu.
f.- ı cihânsuz 4279/a
- ferseng:** -3- [Far.] Fersah.
f. 2986/a, 3749/a; (f. ol-) 3039/b
- ferş:** -2- [Ar.] Yayma, döşeme.
f. (f. ol-) 1437/a
f.+ e (atlas f.) 3777/a

ferverdīn: -1- [Far.] Celâli takviminde baharın ilk ayı.
f. (f.- i nevrüz) 4678/a

feryād: -29- [Far.] Bağırma, haykırış, figan.
f. 0901/b, 1940/a, 2017/b, 3083/b, 4287/a, 4370/a; (f. u âhı) 4120/b; (bāng u f. kı1-) 4371/a; (efgān u f. kı1-) 3576/b; (f. eyle-) 3470/a; (f. it-) 1079/b, 1092/b, 2387/b, 2704/a, 3539/b, 3696/b, 4146/b; (f. kı1-) 0596/b, 0808/b, 1997/b, 2004/b, 2793/a, 3410/a, 4146/a, 4555/a; (f. kıp-) 0365/b; (f. ol-) 2835/b
f.+ ma 4240/b
f.+ ndan 4146/b

fesād: -2- [Ar.] Fenalık, kötülük.
f.+ m 0649/b, 4297/b

fesāne: -1- [Far.] Efsane.
f. 2856/a

fettān: -1- [Ar.] Fitne ve fesada teşvik eden.
f. 4285/b

feylesūf: -6- [Ar.] Filozof.
f. 1816/b, 2038/b
f.+ ı 1861/a, 2291/a
f.+ uñ 1814/b, 2072/a

fınduk: -2- [Far.] Fındık (sevgilinin ağzı).
f. (f. gibi) 4136/a
f.+ la 2384/b

fidā: -6- [Ar.] Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme.
f. 0529/a; (f. it-) 4543/a; (f. kı1-) “gözden çıkarmak”) 3221/a, 3269/b; (f. ol-) 2646/a
f.+ dur 2156/b

figān: -15- [Far.] Acı ile bağırma, feryat.
f. 2420/a, 4463/b; (f. it-) “haykırmak”) 3472/b, 4512/b; (f. kı1-) 2009/b; (f. kıo-) 3542/b
f.+ a 3473/a
f.+ da 1035/b, 1187/b
f.+ dı 1375/b

f.+ dur 2916/a
f.+ ıla 4525/a
f.+ la 2558/b, 3065/b
f.+ lar (f. kı1-) 2534/b

fikr: -13- [Ar.] Düşünce, fikir.
f. 4343/a; (f. eyle-) 2889/a; (f. it-) “düşünmek”) 4511/b; (f. kı1-) 3512/a
f.+ i 1424/b, 2397/b; (f. kı1-) 2943/a
f.+ idi 0919/b
f.+ ile 1503/a, 1987/a, 2537/b, 4324/b
f.+ ini (f. kı1-) 0640/a

fi‘l: -6- [Ar.] İş, eylem, amel.
f.+ i 0679/b
f.+ ine 0193/a
f.+ ini 0141/a
f.+ ümden 0049/a
f.+ üme 0047/b
f.+ ümüñ 0048/a

fi‘l-hāl: -13- [Ar.] Derhâl, bu anda, hemen.
f. 0473/a 0550/a, 0553/a, 0674/b, 0814/a, 1194/a, 1536/b 2987/a 3122/b, 3340/a, 3394/b, 3859/b, 4163/a

firāk: -3- [Ar.] Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme.
f.+ a 3772/b
f.+ ı 1575/b
f.+ umdan 3848/b

firāvān: -1- [Far.] Çok, aşırı, bol.
f. (taḥsīn-i f. kı1-) 0136/a

Firdevsī: -6- Samaniler ve Gazneliler dönemleri İran edebiyatının önde gelen Fars şairi, Firdevsî.
F. 0174/b, 0207/a, 0232/a, 0235/a
F.+ yidi 0173/a, 0176/b

fireng: -1- [Far.] Batılı.
f. 0245/a

fitne: -7- [Ar.] Karışıklık, kargaşa.
f. 1091/b, 1507/a, 4341/b; (f. ‘ālemdurur) 0811/a; (f. ol-) 0811/b

f.+ nüñ 1687/a
fitne (f. f.+ yile) 0806/b

fitne-engiz: -1- [Ar.+Far.] Fitne koparan,
fesat çıkararı.
f. 1164/b

fit- te'hirî āfāt: -1- [Ar.] “Ertelemede
feleket vardır.”
f. 4247/b

Furāt: -1- Fırat Nehri.
F.+ ı 2872/b

furşat: -2- [Ar.] Uygun zaman, elverişli
zaman.
f. 1480/a; (f. gözet-) 4530/b

fuzūlî: -1- [Ar.] Boş yere, boşuna, gereksiz
yere.
f. 3829/b

fülân: -2- [Ar.] Falan.
f. 2926/b, 3790/a

füsūncı: -1- [Far.] Büyü, sihir.
f. 0565/a

G

ġabġab: -1- [Ar.] Çenenin alt kısmı.
ġ.+ dan 1353/b

ġaddâr: -2- [Ar.] İnsafsız, acımayan, zalim.
g. (çarġ-ı ġ. “gaddar felek”) 2841/a;
(dehr-i ġ.) 2219/b

ġaffâr: -1- [Ar.] Kullarının günahlarını
affeden, bağışlaması çok olan
Allah’ın isimlerinden biridir.
Ġ. 0038/a

ġâfil: -2- [Ar.] Çevresinden ve
gerçeklerden habersiz olan, gaflet
içinde bulunan.
ġ. 1389/a; (ġ. degüldi) 1714/a

ġafillik: -1- [Ar.+T.] Umursamazlık,
gafillik.
ġ.+ da 3406/b

ġaflet: -3- [Ar.] Dalgınlık, dikkatsizlik,
gafillik.
ġ.+ de 4347/b
ġ.+ den 0085/b
ġ. 0079/b

ġâh: -15- [Far.] Ara sıra, bazen.
g. 0103/a, 0103/b, 0508/b, 0516/b,
2150/a, 2160/b, 2185/b, 2420/b,
3524/b, 3867/a, 4450/b

ġâlib: -4- [Ar.] Üstün gelen, yenen.
ġ. 0179/b; (ġ. ol-) 1865/a; (ġ. görün-
) 3255/a
ġ.+ de 3255/b

Galînûs: -1- Antik Roma Uygarlığı’nın en
önemli hekimlerindendir. İslam
dünyasında Calinus olarak bilinir.
G. 4443/b

ġaltân: -2- [Far.] Yuvarlanan, yuvarlamıcı.
ġ. 0600/b, 3808/a

ġam: -26- [Ar.] Kaygı, tasa, keder.
ġ. 1556/a, 2032/a, 2418/b, 3285/b,
3528/b, 3535/b, 3711/b, 3729/b; (ġ.

yi- “tasalanmak”) 1679/a, 1806/a,
2443/a, 2708/b, 2830/b, 3456/b,
3963/a, 4632/a; (ġ. gör-) 4454/a;
(derdile ġ. ol-) 4666/a; (ġ. gibi)
2742/b

ġ.+ dan 1831/b, 2343/b, 2956/a,
3869/a
ġ.+ dur 0876/b, 2885/b
ġ.+ ın 2133/b

ġamġîn: -8- [Ar.+Far.] Kaygılı, kederli.
ġ. 0222/b, 2311/b; (ġ. kıl-) 2282/b,
2759/b (ġ. ol-) 1735/a, 3477/b,
4560/b, 2311/a

ġammâz: -1- [Ar.] Söz taşıyan, laf
yetiştiren.
ġ. 0555/a

ġamnâk: -3- [Ar.+Far.] Kederli.
ġ. 0121/a, 1421/a, 2003/a

ġamze: -1- [Ar.] Yanak çukuru.
ġ.+ si 0555/a

ġam-ġor: -1- [Ar.+Far.] Gam çeken,
kederlenen, tasalanan.
ġ. (ġ. ol-) 0360/b

ġaraż: -5- [Ar.] Kötü maksat, garez.
ġ. 0070/a, 2199/a, 2374/b, 2570/a
ġ.+ dan 3701/a

ġâret: -1- [Ar.] Yağma.
ġ. 1961/b

ġarîb: -13- [Ar.] Kimsesiz, zavallı, biçare.
ġ. 3362/a, 3473/a, 4096/a
ġ.+ e 3939/b, 4542/b
ġ.+ em 3243/b, 3368/a, 4500/a
ġ.+ i 3244/b, 3343/b, 3847/a
ġ.+ ler 3698/a
ġ.+ üñ 3242/a

ġarîblık: -2- [Ar.+T.] Kimsesizlik,
zavallılık, biçarelik.
ġ.+ dan 3244/a, 3244/b

ġarîġ: -1- [Ar.] Boğulmuş, gark olmuş.

- ğ (ğ.- i rahmet ol- “rahmete boğulmak”) 2450/b
- ğark:** -4- [Ar.] Batma, boğulma.
ğ. 2098/b; (ğ. eyle-) 4318/a; (ğ. it-) 3711/b; (ğ. ol-) 3072/a
- ğāṣiye-dār:** -1- [Ar.+Far.] At uşağı, seyis.
ğ.+ ı 4230/b
- ğavğā:** -5- [Far.] Kavga, dövüş.
ğ. 1900/a, 2317/b; (şūr u ğ. kıl-) 3987/a
ğ.+ sı 3551/b
ğ.+ sın 0888/a
- ğāvur:** -2- [Far.] Müslüman olmayan kimse.
g. 0770/a
g.+ dı 0356/a
- ğāyib:** -2- [Ar.] Göz önünde olmayan, hazır bulunmayan, nerede olduğu bilinmeyen.
g. 0780/b; (ğ. ol-) 0885/a
- ğayret:** -3- [Ar.] Çalışma, çabalama.
ğ. 2416/b
ğ.+ i 2769/a
ğ.+ üñ 2769/b
- ğāzab:** -1- [Ar.] Öfke, kızgınlık, hışım.
ğ.+ dan 1043/b
- ğāzanfer:** -1- [Ar.] Aslan.
ğ. 2728/b
- ğāzī:** -5- [Ar.] Müslümanlıkta düşmanla savaşıyor veya savaş yapmış kimse.
ğ. 0143/b, 0240/a, 0242/a; (pāṣā-yı ğ.) 0255/b
ğ.+ lerüñ 3703/a
- gebr:** -2- [Far.] Ateşe tapan kimse, ateşperest.
g. 0256/a, 0257/b
- geç-/ giç:** -67- [T.] 1. Bir yerden başka bir yere gitmek, geçmek.
g.- üpdı 4258/a
- g.- di 0859/b, 1039/b, 1156/b, 1180/a, 1355/a, 2266/a, 2266/b
g.- dilerdi 1391/a
g.- en 1181/a
g.- erdi 3061/a, 4644/b
g.- üp 1014/a
g.- ürken 0542/a
g.- sün 1585/a
2. Bir yeri aşmak, öbür yana ulaşmak.
g.- di (haddden g.) 0143/a
g.- erdi 0697/b
g.- erler (menziller g.) 0429/b
g.- eydi 1486/b, 2223/a
g.- mege 4366/b
g.- mek 3173/b
g.- eydi (sovuğ g.) 0762/b
3. Yaşanıp bitmek.
g.- di 0090/a, 0122/a, 1585/a, 1797/a, 2624/a, 3458/a, 3584/b, 3588/a, 3621/a, 3977/a, 3977/b, 4123/a, 4228/b, 4337/b, 4657/a; (tīz g.) 1798/a
g.- diydi 4398/a
g.- diyse 1900/a
g.- er 0711/b, 1571/b, 3127/b
g.- erdi 3336/a
g.- erler 0503/b
g.- ersin 4094/a
g.- evüz (hoş g.) 4126/a
g.- ıcek 1724/b
g.- iser 4123/a
g.- medi 0293/a
g.- üp 4534/a
g.- üpdür 1920/b
4. İstediklerini yaptıracak kadar hatırı sayılır olmak.
g.- di (nāzı g.) 3561/a
5. Son bulmak, hükmü ve etkisi kalmamak, ortadan kalkmak.
g.- en 0342/a, 1950/a, 2141/b
g.- erdi 2409/a
6. Saplanmak, batmak, girmek.
g.- erdi 0299/b
7. Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
g.- mek 1563/a
g.- er 0538/a
8. Bir şeyi düşünmek, aklından geçmek.

g.- erdi 3396/b
9. Vazgeçmek
g. 1063/a, 1748/b, 1892/a
g.- em 1033/b
g.- er 4654/a

geçel: -1- [T.] Eskiden.
g.- den 1920/a

geçi: -1- [T.] Keçi.
g. 2207/b

geçmiş: -7- [T.] Zaman bakımından geride kalmış, yaşanıp bitmiş.
g. 0364/b, 0446/b, 2693/b, 3283/a
g.+ lerine 0268/a
g.- miş 0140/a, 1861/b

geçür: -5- [T.] 1.Geçirmek.
g.- di (hoş g.) 2394/b
2.Zaman harcamak
g.- di 3023/a
g.- düñ 3846/b, 4658/a
g.- ürdi 0643/b

geh: -22- [Far.] Bazen, ara sıra.
g. 0103/a 1396/b, 1397/a, 1397/b,
1446/a, 1446/b, 1565/b, 1566/a,
1700/a, 1776/b, 1807/a, 1807/b,
2385/b, 2386/a, 2743/b, 3264/b,
4341/a

gehi: -47- [Far.] Bazen, ara sıra.
g. 0430/a, 0430/b, 0508/b, 0516/b,
0775/b, 1396/b, 1397/a, 1397/b,
1565/a, 1566/b, 1567/a, 1567/b,
1568/a, 1568/b, 1690/b, 1700/b,
2363/a, 2363/b, 2364/a, 2384/a,
2384/b, 2385/a, 2387/a, 2388/a,
2558/b, 2743/b, 3055/a, 3055/b,
3056/a, 3056/b, 3524/a, 3524/b,
3983/a, 3983/b, 4055/a, 4055/b,
4176/b, 4357/a, 4357/b, 4450/b

gel: -203- [T.] 1. Varmak ulaşmak, gelmek.
g. 0177/a, 0178/b, 0449/b, 1317/b,
1339/b, 1393/a, 1774/a, 2272/a,
2790/a, 4063/a, 4314/a, 4349/a,
4536/b, 4593/a; (berü g.) 1419/a

g.- den (git ü g.) 4177/b
g.- di 0639/a, 0662/a, 0684/a,
0851/b, 1079/a, 1117/a, 1119/a,
1169/a, 1219/b, 1249/a, 1315/a,
1315/b, 1816/b, 1829/a, 1973/b,
1976/a, 2047/a, 2179/b, 2185/a,
2200/a, 2202/a, 2334/a, 2367/a,
2367/b, 2472/a, 2529/a, 3610/a,
3619/b, 3635/a, 3763/b, 3771/b,
3782/a, 4025/a, 4054/a, 4205/a,
4266/b, 4329/a, 4338/a, 4502/a,
4646/a, 4677/b; (başa g.
“yönetmek”) 2802/a; (bir araya g.
“bir araya gelmek”) 3647/b;
(çeriyile g. “birlikte gitmek”) 2118/a; (duru g.) 1465/b; (mihmān-
ı server g. “misafir gelmek”) 3624/b; (nevbet g. “sırası gelmek”) 1535/a, 1546/a
g.- diler 2020/a, 2165/b, 2294/a,
2671/b, 2676/a, 2926/a
g.- düğini 2096/a, 2127/a
g.- düğün 3830/b
g.- düm 3907/a, 4141/b
g.- düñ 1651/b
g.- düñüz 2562/a
g.- e 0033/b, 0391/a, 0396/b,
0466/b, 1277/b, 1282/a, 1362/a,
2148/b, 2218/a, 2698/a, 2771/b,
3322/b, 4602/b
g.- em 4536/b
g.- en 1212/a, 2111/b, 2229/a,
3637/a
g.- icked 0580/b
g.- ince 1209/b, 3777/b
g.- iser 1496/a, 1496/b
g.- medi (başa g. “yönetmek”) 3171/a
g.- mege 3174/b
g.- mekte 2338/a
g.- mezse 1022/a
g.- dükde 2512/b
g.- se 3831/b, 4026/a
g.- sün 1617/b, 4210/a; (yakın g.) 2136/a
g.- üben 1587/a, 2353/a, 3623/b
g.- üñ 0731/a,
g.- üp 0683/b, 0770/b, 0866/a,
1381/b, 1426/a, 1536/b, 2039/a,

2606/a, 2656/a, 3287/a, 3675/b,
3784/b, 4168/a, 4209/a, 4462/a
g.- üpdü 1491/a
g.- üpdür 0707/a, 2225/a 2225/b
g.- ür 0478/b, 2129/b, 3007/b,
4214/a
g.- ürdü 2097/b, 3057/b, 3079/b,
3279/a, 4022/a, 4588/a
g.- ürse 0690/a, 1550/a
g.- ürseñ 1587/b
g.- ürven 0852/b, 4647/b
2. Uzak bir yerden daha yakın bir
yere varmak.
g.- di 0595/b, 1756/a
3. Yapmayı becermek, yapabilmek.
g.- di 0243/b; (hüner g.) 1472/a
g.- mesün (elümden g.) 0006/b
g.- ür 0212/a, 1687/b
4. Gidilen yerden dönmek
g.- di 0850/b, 1118/b
5. Rast gelmek, rastlamak, isabet
etmek
g.- di 1146/a
6. Hiç beklenmedik bir zamanda
çıkıp gelmek.
g.- di (çıkça g.) 1386/a, 3292/a,
3736/a
g.- mişdi (çıkça g.) 1346/b
7. Etki bırakmak, bir hisse sebep
olmak.
g.- di 1639/a, 3260/a; (hoş g.)
2232/a, 4226/a; (endîşe g.) 2194/a
g.- düm (“maruz kalmak”) 3907/b
g.- e 1837/a, 4058/b
g.- sün 0903/b
g.- ürdü 4022/b
g.- ürse 1938/b
8. Söylenmek, anlatılmak.
g.- di 1947/a, 2604/b; (haber g.)
2528/a; (nâme g.) 2528/b
g.- e 4346/a
g.- eydi (dile g.) 2920/a
g.- icked 2501/b
g.- mez (dile g.) 0274/b, 2164/b
g.- meyince (emr ü fermân) 0025/a
9. Daha önce gidilen bir yere tekrar
dönmek.
g.- di 1978/a
g.- üben 4423/a
10. (Koku) duyulmak.

g.- di 3294/a
11. Çıkmak, sadır olmak, sudur
etmek.
g.- mez 3176/b, 4625/a
g.- mezse 3615/a
g.- se 0621/b, 1490/b
12. (Haydi) ünlem.
g. 1593/a, 2830/a, 3265/a, 4434/a
g.- üñ 0782/a
13. Hakim olmak.
g.- di 2359/a
g.- medi 1779/a
g.- meye 1736/a
g.- üpdür 0899/b
g.- ür 0706/b, 1299/a
14. Doğmak, neşet etmek, hasıl
olmak.
g.- üpdür 0021/a

geldeç: -1- [T.] Gelecek.
g. 3284/a

gelin: -15- [T.] Evlenmek için hazırlanmış,
süslenmiş kız veya yeni evlenmiş
kadın.
g. 3646/b, 4229/b; (g. gibi) 4065/b
g.+ çün 4187/a
g.+ den 1472/b
g.+ i 1558/b, 2103/b, 3526/a,
4576/b
g.+ ler 0510/a, 1558/a, 3526/b,
4001/b, 4198/a
g.+ lerde 3558/b

gelin-: -3- [T.] Gelinmek, gelmek.
g. 0009/a
g.- di 3606/a
g.- düm 0868/a

gelincük: -3- [T.] Yazın kırlarda, özellikle
ekin tarlalarında yetişen, kırmızı ve
otsu bitki.
g. (g. gibi 4236/a); (g. gibiven)
2799/a
g.+ i 4185/b

gelinlik: -1- [T.] Gelin olma çağına gelmiş.
g. 1995/a

gem: -1- [Ar.] Gam, keder.

g.+ i 2882/a

genc: -70- [Far.] Hazine.

g. 0169/a, 0310/b, 0798/a, 1072/a, 1137/b, 1138/a, 1153/b, 1183/b, 1289/b, 1793/b, 1802/a, 1879/b, 1880/a, 1884/b, 1904/b, 2075/b, 2157/b, 2209/a, 2268/a, 2338/b, 2379/a, 2404/b, 2481/a, 2639/a, 2928/a, 3041/b, 3143/a, 3416/b, 3524/a, 3531/a, 3531/b, 3766/a, 3972/b, 4003/a, 4281/a, 4331/b, 4537/a, 4671/a; (g.- i renci) 1152/b; (g.- i revân “Karun'un kaybolan hazinesi”) 3246/a; (mağzen-i g.) 4593/a

g.+ e 2390/a

g.+ i 0099/b, 0101/b, 1278/b, 2151/b, 2267/b, 2361/a, 2484/a, 3403/b

4203/a, 4671/b

g.+ idi 3531/b

g.+ in 2465/a, 3815/a, 4079/b, 4395/a

g.+ inde 0798/b

g.+ inden 4387/a

g.+ ine 0053/b

g.+ ini 3146/b

g.+ inüñ 2413/a

g.+ üm 1792/a, 3914/b

g.+ üñ 1516/a, 2430/a, 4537/b

g.+ üñden 0673/b, 2484/a

g.+ üñüze 2351/a

genc: -1- [T.] Canlı, hareketli, dinç.

g. 1182/a

gendü: -17- [T.] Kendi.

g. 0347/b, 0360/b, 0362/a, 0516/b, 0940/b, 1213/b, 1300/b, 1957/a, 2142/b, 2846/b, 3142/b, 3501/b, 3799/b, 3811/b, 4651/a

g.+ den 3069/b

g.+ ye 2593/b

gendülik: -1- [T.] Mevcudiyet, varlık.

g.+ ümüzden 0032/a

gendüzi/ gendüzü: -12- [T.] Kendi.

g.+ me 0236/b

g.+ mi 2190/a, 4037/b

g.+ n 3811/a

g.+ nden 3072/b

g.+ ne 3075/b, 4569/b

g.+ ni 0517/a

g.+ ñi 1104/b, 1670/a

g.+ yçün 3563/a

g.+ yle 2678/b

geñez: -4- [T.] Kolay.

g. 0025/b, 0079/a, 2985/b, 3004/b

geñezlik/ geñezlik: -2- [T.] Kolaylık.

g.+ da 0078/b

g.+ de 2432/b

geñsüz: -1- [T.] İsteği olmayarak,

istemeyerek, ister istemez.

g. 1927/b

ger: -118- [Far.] Eğer.

g. 0017/b, 0023/a, 0046/a, 0146/b, 0157/b, 0207/a, 0212/b, 0270/a, 0271/a, 0314/b, 0462/a, 0482/a, 0619/a, 0651/b, 0656/a, 0704/a, 0820/b, 0864/a, 0926/a, 0958/a, 0962/a, 1031/a, 1033/a, 1107/b, 1129/b, 1154/a, 1165/a, 1166/a, 1262/b, 1282/a, 1284/a, 1306/a, 1313/b, 1366/a, 1421/a, 1485/a, 1632/a, 1633/b, 1655/b, 1660/a, 1734/b, 1738/a, 1757/a, 1810/b, 1824/b, 1829/b, 1855/b, 1901/b, 1918/a, 1938/b, 2032/a, 2108/a, 2136/a, 2250/a, 2365/a, 2374/b, 2405/a, 2430/a, 2457/a, 2462/a, 2498/b, 2513/b, 2649/b, 2686/a, 2693/a, 2753/a, 2760/b, 2771/b, 2824/a, 2838/a, 2850/a, 2977/b, 3046/a, 3061/a, 3109/a, 3138/b, 3157/a, 3158/a, 3159/b, 3162/b, 3222/a, 3231/b, 3238/a, 3267/b, 3334/b, 3349/a, 3357/b, 3377/b, 3498/a, 3528/a, 3580/b, 3719/a, 3795/a, 3864/a, 3868/a, 3889/a, 3899/a, 3920/a, 3939/a, 3964/b, 3986/b, 3988/b, 4043/a, 4104/a, 4142/a, 4206/b, 4295/b, 4363/b, 4428/a, 4428/b, 4496/b, 4614/a; (g. degülmiş) 4414/b

- gerçi:** -6- [Far.] Her ne kadar.
g. 0485/a, 2749/a, 2857/a, 2885/a, 3099/a, 3856/a
- gerdân:** -7- [Far.] Dönen, döndüren, dolaşan, dolaştıran.
g. (çarḥ-ı g. “dönen dünya”) 2175/b, 2568/a, 3234/a, 3434/b, 4434/a; (gerdün-ı g.) 0263/a; (g. kııl-)3463/a
- gerden-keş:** -1- [Far.] İnatçı, kibirli.
g.+ e 0110/a
- gerden-şiken:** -1- [Far.] Gerdan kıran.
g. 0110/a
- Gerdü:** -1- İran'ın Markazi Eyaleti, Arak İlçesinin Merkez Bölgesi'ndeki Sedeh Kırsal Bölgesi'nde bir köydür.
G.+ ya 1180/a
- gerdün:** -6- [T.] Dünya, sema, felek.
g. 2745/a, 3498/b; (çarḥ-ı g.) 3231/a; (g.- ı gerdân) 0263/a
g.+ uñ 1806/b; (çarḥ-ı g.) 0070/b
- gerek:** -55- [T.] Gerek.
g. 0067/a, 0067/b, 0123/a, 0309/b, 0450/a, 0451/a, 0451/b, 0452/a, 0563/b, 0565/b, 0583/a, 0621/a, 0685/b, 0788/a, 0842/b, 0887/b, 0893/a, 0940/b, 0953/a, 0983/b, 1010/b, 1027/b, 1163/b, 1390/a, 1442/b, 1482/b, 1635/b, 1715/b, 2627/a, 2890/a, 3047/b, 3108/b, 3174/a, 3292/b, 3392/b, 3426/b, 3440/b, 3538/b, 3827/b, 3925/b, 4007/b, 4108/b, 4334/a, 4425/b; (g. ol-) 2613/b; (g. mi) 3168/a
g.+ di 1145/a, 3832/b
g.+ dür 1069/a, 1331/a, 1422/a, 3438/a, 3786/a
- gerek-:** -22- [T.] Gerekmek.
g. 2632/b, 2660/b, 4362/b
g.- di 2034/b, 3550/a, 3550/b, 4237/a, 4532/a
- g.- mez 1086/b, 1160/b, 1612/b, 2261/b, 2631/a, 2644/b, 2667/b, 3655/a, 4452/a
g.- mezdi 1179/a, 3477/a
g.- mezseñ 1619/a
g.- se 1221/b, 4425/b
- gerekli:** -2- [T.] Gerekli.
g.+ dür 0532/a
g.+ yidi 3066/a
- gereksiz:** -1- [T.] Gereksiz.
g. 1902/a
- gergeden:** -1- [Far.] Gergedan.
g. (g. gibi) 3134/a
- geril-:** -1- [T.] Belirli bir uzama ile çekilmek, gerilmek.
g.- di 1240/a
- germ:** -2- [Far.] İyilik ve kötülük, acılık ve tatlılık gibi hayatın her çeşit tecellisi.
g. (g. kııl- “kötülük yapmak”) 1670/a; (g. ol- “acı çekmek”) 1552/b
- getür-:** -83- [T.] 1. Alıp gelmek, getirmek.
g. 1626/b, 2664/a, 2779/a, 4418/a, 4631/b
g.- di 0292/a, 0365/a, 0829/a, 0881/a, 1511/a, 1518/b, 1528/a, 1794/a, 1889/b, 2063/a, 2104/a, 2200/b, 2245/a, 2470/a, 2504/b, 2555/a, 2584/a, 2611/a, 2962/a, 3383/a, 4047/b, 4230/b, 4251/a, 4354/a, 4520/a, 4526/a, 4544/b
g.- diler 0519/a, 3139/a, 4204/a, 4411/a
g.- e 0823/a, 0823/b, 1282/b, 2773/b, 4179/b
g.- em 0461/a, 0463/a, 0466/a, 1693/a, 2319/b
g.- e 0838/b
g.- gil 2605/b, 3540/a
g.- irdi 0228/b
g.- mege 2474/a
g.- mek 1566/a, 2936/b

g.- mezler 1843/a
g.- sün 2752/a
g.- üñ 0518/b, 1241/b, 1961/a
g.- üp 2991/a, 3952/a, 4230/b, 4410/b
g.- ürdi 3374/a
g.- ürlerdi 0288/a
2. Yapmak, ifa etmek.
g.- di 1252/a; (yirine g.) 3798/a
g.- em (yirine g.) 3179/b
g.- üñ (dilekleri yirine g.) 1905/a
3. Etmek, eylemek anlamında yardımcı fiil.
g.- di 2093/b
g.- em 1650/a
g.- lüm 4168/a
g.- mez 1896/b
g.- mezdi (nâz g.) 1840/a
4. Söylemek anlatmak.
g.- di 2379/a, 2546/a; (dile g.) 0526/b, 2197/b
g.- düğüm 2662/b
g.- em (bî-melâmet g.) 2321/b
g.- gil 3898/b
5. Hatırlamak.
g.- diler 4485/b
g.- mek 4364/b

gevde/ gövde: -5- [T.] İnsan bedeni, vücut.
g.+ de 2037/a
g.+ m 1653/b
g.+ si 2125/b
g.+ ye 0025/b, 3096/a

gevher: -25- [Far.] Cevher, mücevher, elmas.
g. 0721/b, 0855/a, 1072/a, 1363/b, 3379/b, 3544/a, 4196/b, 4401/b, 4410/b, 4414/a; (dürr-i g.) 1251/b; (g.- mülk behre) 1533/a; (g. it-) 0072/b; (g. ol-) 2459/b
g.+ ce (-cevher gibi-) 0462/b
g.+ den 0294/b, 2738/b
g.+ dür 0490/a
g.+ e 1363/a
g.+ i 0897/b, 4412/a
g.+ lerin 1439/a
g.+ üm 3211/b
g.+ üñ 3897/a
g.+ ünüñ 4304/a

gevherlü: -1- [Far.+T.] Cevherli.
g.+ dür (“varlıklı”) 1964/b

gevhersüz: -1- [Far.+T.] Cevhersiz.
g. (“bir şeyin özü, esası, varlığındaki değişmeyen asli maya”) 1047/b

Gevher-mülk: -1- Hüsrev’in cariyelerinden biridir.
G. (G.- i dil-şād) 1509/b

gey: -70- [Soğd.] 1. Çok, pek, gayet, pek çok.
g. 0778/a, 0811/b, 0845/b, 0876/a, 1111/b, 1164/a, 1166/b, 1350/a, 1365/a, 1461/a, 1560/b, 1608/a, 1647/b, 1664/b, 1680/a, 1998/b, 2034/a, 2106/a, 2120/a, 2198/b, 2309/b, 2625/a, 2596/a, 2629/b, 2705/a, 2758/b, 2822/b, 2884/a, 2999/b, 3082/a, 3139/b, 3172/b, 3196/b, 3478/b, 3589/b, 3721/b, 3764/a, 4012/a, 4091/b, 4099/b, 4156/a, 4213/a, 4224/a, 4232/a, 4392/b, 4480/b, 4500/b, 4526/b; (g. ol-) 1660/b
2. İyi.
g. 0171/b, 0338/a, 0408/a, 0927/b, 1002/a, 1027/b, 1228/b, 1244/a, 1314/a, 1642/b, 2232/b, 2762/a, 2948/a, 3038/a, 3200/a; (g. degül) 0185/b, 2511/a, 2511/b, 3999/a
g.+ dür 4152/b

gey-/ giy-: -37- [T.] Giymek.
g.- di 0598/a, 1059/b, 1207/a, 1213/b, 1308/a, 2302/b, 2315/a, 3122/a, 3506/b, 4271/a; (tâc g. “taç takmak”) 2525/b; (tâcı g.) 1127/a
g.- dügi 1001/a, 2596/a
g.- düñ 1318/b
g.- dürdi 1481/b, 2706/b
g.- e 1214/b; (külâhın g.) 0744/b
g.- en 3566/b
g.- ip 0766/b
g.- medi 2298/a
g.- meye 0100/a
g.- miş 4415/b
g.- mişdür 1312/a

g.- mişleridi 4556/b
g.- se 0462/a
g.- sün 4167/b
g.- üben 1322/a, 2144/a, 2628/a
g.- üp 0473/a
g.- ür 2298/b, 2631/b
g.- ürse 1155/b, 2301/b
g.- ürsem 2300/a

geydür-: -2- [T.] Giydirmek.

g. 0154/a
g.- di 3605/a

geyik: -15- [T.] Geyik.

g. 0575/b, 1396/a, 1400/a, 1406/a,
1407/b, 1443/a, 1547/a, 2456/a,
3974/a, 3975/b; (g. gibi) 3079/a,
3975/a
g.+ e 3921/a
g.+ ile 3333/a
g.+ le 3057/a

geyür-: -1- [T.] Giydirmek.

g.- sem 2298/a

gez: -46- [T.] Kez, defa.

g. 0507/a, 0700/a, 1006/a, 1039/a,
1140/b, 1244/b, 1373/a, 1376/a,
1467/a, 1704/b, 1780/a, 1826/b,
2085/b, 2360/b, 2377/a, 2392/a,
2594/b, 2599/a, 2623/a, 2687/b,
2744/b, 2801/b, 2811/a, 2842/a,
2843/a, 2863/a, 3048/a, 3048/b,
3171/b, 3201/b, 3208/a, 3229/b,
3344/b, 3465/b, 3746/b, 3787/b,
3885/a, 4064/b, 4089/b, 4271/b,
4359/a, 4661/a, 4664/a
g.+ den 0440/a, 2181/a; (bir k. "hep
birlikte") 1167/a

gez-: -3- [T.] Gezmek.

g.- er 3085/b
g.- erdi 3974/b
g.- ersem 3271/a

gezlü: -1- [T.] Açıkça bilinmeyen,
görülmeyen, açık ve aşikar
olmayan, meçhul, gizli.
g. 1605/a

gibi: -198- [T.] Gibi, benzetme edatı.

g. (ağacı g.) 0554/b; (‘anḳā g.)
0835/b, 3840/a; (anuñ g.) 1206/b,
2080/b, 2161/b, 3599/b, 4076/a;
(aslan g.) 1380/a, 1593/a; (ay g.)
3768/a; (ayı g.) 4527/b; (balçık g.)
3303/a; (balık g.) 4107/b; (biñar g.)
0804/b; (bilü g.) 2191/b; (boduç g.)
3631/b; (budağı g.) 2280/b, 3029/a;
(bularuñ g.) 0566/a; (bulut g.)
3420/b, 3680/a; (bunuñ g.) 2375/a,
2510/b, 2511/a, 3277/a, 3893/b,
4577/b, 4612/a; (buzagusı g.)
3974/a; (cihān g.) 2864/b, 3629/b;
(çarḥ g.) 3058/a; (çirāğı g.) 4145/b;
(çobānlar g.) 3237/a; (delüler g.)
0808/b; (deñiz g.) 0294/b, 2229/a,
2471/b, 2998/b, 3021/b; (g. degül)
4450/a; (deryā g.) 2786/a; (devlet
g.) 0466/b, 2864/a; (diken g.)
1604/a; (dilkü g.) 2207/b, 3343/a;
(dirlik g.) 0825/a; (dīv g.) 3027/a,
3265/b; (felek g.) 3629/a, 3732/b;
(finduğ g.) 4136/a; (ğam g.)
2742/b; (gelin g.) 4065/b; (gelincük
g.) 4236/a; (gergeden g.) 3134/a;
(geyik g.) 3079/a, 3975/a; (gice g.)
3669/b; (gölge g.) 4092/a;
(gönülsüzler g.) 2387/b; (gül g.)
0106/a, 0782/a, 2311/b, 2437/a,
3029/b, 3220/a, 3371/a, 3631/a,
4174/b; (gün g.) 1573/a, 3691/b;
(güneş g.) 0214/a, 0275/a, 0598/a,
3017/a, 3109/b, 3538/b, 3542/a,
3692/b, 4558/b; (günüm g.) 3230/a;
(gül g.) 1554/a; (helvā g.) 2757/a;
(hindü g.) 0807/a; (hümā g.)
3809/b; (Hüsrev g.) 1224/a; (ılan
g.) 2942/b; (işüm g.) 0560/b; (it g.)
4104/b; (‘īsā g.) 2782/a; (kamer g.)
4558/a; (қан döker g.) 4504/b;
(қарavaş g.) 3828/b; (kerkes g.)
0628/b; (keşīş g.) 0475/b, 0546/b;
(kılıç g.) 3171/b, 3172/a, 3751/b;
(қоруқ g.) 0390/b; (қойун g.)
2381/a, 4104/a; (қудурmış g.)
1462/a; (құл g.) 1427/b; (құлı g.)
1050/b; (қullar g.) 0794/b; (қуш g.)
0804/a, 0928/b, 2949/b, 3838/a,
4034/b; (қуы g.) 0717/a; (la‘li g.)

3695/b; (Mesîhâ g.) 3430/a; (mûm g.) 2061/a, 2997/b; (naķâre g.) 3208/b; (nergis g.) 1452/a; (nesrîn g.) 2383/a; (od g.) 0462/a, 3751/a, 3957/a; (oĝrı g.) 1479/a; (olur g.) 4466/b; (perî g.) 0507/a; (pervâne g.) 0822/b; (ra^c d g.) 1008/a; (saman g.) 3250/a; (şayru g.) 3978/a; (segbân g.) 3272/b; (selâm eyler g.) 2028/b; (senüñ g.) 0064/a, 2051/b, 2576/a; (serv g.) 1384/a; (sirke g.) 4539/a; (sögüt g.) 3245/b; (su g.) 2400/a, 4016/b; (şu g.) 2741/b, 3640/b; (süsen g.) 2770/b; (süglün g.) 3804/b; (Süleymân g.) 0695/b; (süñük g.) 4256/b; (Şeb-dîz g.) 0438/b; (şeker g.) 0230/a, 0285/b, 1632/a, 2970/a; (şem^c i g.) 3688/a; (şem^c üm g.) 3247/a; (şeytân g.) 4506/a; (Şimşâd g.) 1384/b; (şire g.) 4538/b; (Şîrîn g.) 0438/a, 3376/a; (Şîrüy g.) 4336/a; (şunuñ g.) 0486/a; (taĝ g.) 0553/a, 0922/a, 3140/a, 3191/b, 3293/a, 3298/b, 3414/b; (toĝan g.) 3964/a; (toĝrular g.) 0142/a; (top g.) 2385/a; (tütî g.) 3839/a; (uçmaĝ g.) 0153/b, 0590/a, 0701/a, 1457/a, 2579/a, 4059/a; (uçuklu g.) 2979/b, 3309/a; (vaĥşî g.) 3051/a; (veyse g.) 3773/b; (yaĝar g.) 3037/b; (yapraĝı g.) 0304/a; (yarasa g.) 3960/a; (yavuk g.) 3050/a; (yıldırım g.) 0986/a; (yil g.) 0552/a, 1334/a, 1754/b, 1975/a; (Zerdüşt g.) 0770/b
g.+ dür (göñlüñ g.) 1174/a
g.+ le (benüm g.) 3613/b
g.+ ven (gelincük g.) 2799/a
g.+ ydi (bulut g.) 3739/b; (gün g.) 3734/b

gice: -99- [T.] Gece.

g. 0340/b, 0342/a, 0384/a, 0414/a, 0495/a, 0608/a, 0720/a, 0783/a, 0783/b, 0784/a, 0975/b, 0977/a, 1078/b, 1163/a, 1163/b, 1166/b, 1171/b, 1173/b, 1183/a, 1273/a, 1328/a, 1417/a, 1486/a, 1487/a, 1489/a, 1561/a, 1572/a, 1629/a, 1630/b, 1920/b, 2367/a, 2941/a,

2960/b, 3057/b, 3058/a, 3069/a, 3119/a, 3121/a, 3168/a, 3205/a, 3231/a, 3247/b, 3262/b, 3330/b, 3425/a, 3583/a, 3592/a, 3619/a, 3622/a, 3635/a, 3667/a, 3667/b, 3671/b, 3672/a, 3678/a, 3678/b, 3692/b, 3750/a, 3755/a, 3756/b, 3844/b, 3849/b, 3867/b, 3906/b, 3937/a, 3967/a, 3973/a, 4007/a, 4007/b, 4058/a, 4073/b, 4113/b, 4126/a, 4127/b, 4167/a, 4168/a, 4177/a, 4178/a, 4223/a, 4260/a, 4370/b, 4373/a, 4513/a, 4587/a; (g. gibi) 3669/b; (g. bigidür) 0884/b
g.+ de 4270/b
g.+ den 3676/b, 4228/b
g.+ dür 3906/b
g.+ i 3240/b
g.+ ñ 1423/b, 1695/a
g.+ nüñ 0494/a, 3119/b
g.+ ye (g. dek) 0781/b, 3204/a
g.+ yidi 3668/a

gici: -1- [T.] Kaşımak.
g.- r 2836/a

giç: -4- [T.] Belirtilen, istenen, alışılan zamandan sonra, geç.
g. 0784/a, 0784/b, 1274/a; (g. degül) 1871/a

giçi: -19- [T.] Küçük.
g. 0375/a, 1167/b, 1262/b, 2508/b, 3842/a, 4292/b, 4565/b
g.+ dür 0952/a
g.+ ler 2493/b
g.+ lerde 4494/b
g.+ lere 0367/b
g.+ rek 2402/a
g.+ si 1759/b
g.+ ven 0080/a
g.+ ydi 2492/a
g.+ yle 3581/b
g.+ yse 0270/a
g.+ yüz 1983/a

giçilik: -3- [T.] Küçüklük.
g. 1020/a
g.+ den 1813/a
g.+ ten 1000/a

gidiş: -3- [T.] Gidiş.
g.+ de 0480/b, 0686/b
g.+ te 0460/a

gidişlü: -1- [T.] Gidişli.
g. 3380/a

giñ: -1- [T.] Geniş.
g. 2120/a

gir-: -71- [T.] 1. Kapalı bir yere girmek.
g. (yola g.) 2263/a, 3781/a
g.- di 0853/a, 0854/a, 1206/a,
1206/b
1409/b, 1511/b, 2242/b, 2721/b,
3140/a, 4231/b, 4393/b, 4501/b,
4529/b, 4566/b, 789/a; (yola g.)
1324/b, 1716/b, 1720/a; (yolına g.)
2558/a; (girdege g. “girdeğe
girmek”) 4053/a
g.- diler 1386/b; (yola g.) 2130/b,
4410/a
g.- diyse 3526/a
g.- dügi 0587/b
g.- düm 0866/a; (g. yola) 0042/a,
g.- e 0323/a, 1765/b, 2441/b,
4005/b; (gövdeye cân g. “gövdeye
can girmek”) 0025/b
g.- em (toprağa g.) 3275/b
g.- evüz (yola g.) 1850/b
g.- eydi (g. kulağ “duyulmak”)
2977/a
g.- ıcek (toprağa g.) 3154/b
g.- medi (yola g.) 4019/b
g.- mesünler 0900/b
g.- meyüpdür 4513/b
g.- miş 0515/b, 0867/a, 3418/a;
(gözinden uyku g. “uyumak”)
3026/b
g.- mişidi 0774/b
g.- üben 0335/b, 0829/b, 2524/b,
2561/b
g.- üñ 1200/a, 4489/a
g.- üp 4017/b, (yoluna g.) 4044/a
g.- üpsin (toprağa g.) 2140/b
g.- ür 3638/a
g.- ürseñ 3157/a
g.- ürsin 3636/b
2. Bir yeri ele geçirmek, zaptetmek,
işgal etmek.

g.- di 0335/a, 0345/a
3. Akarsu, deniz veya göle girmek.
g.- di 0597/b
g.- ene (deñize g.) 2808/b
4 .Katına gelmek.
g.- di 0789/a
5. Bir işe kalkışmak, girişmek.
g.- düñ (yola g.) 2248/a
g.- e (yola g.) 4605/b
g.- em (yola g.) 1707/a
g.- mişdi (yola g.) 1717/b
g.- mez (yoluna g.) 1023/b
6. Yakalamak, eline geçmek.
g.- dügi (elüñe g.) 2391/b
g.- miş 0310/a
7. Canını almak, öldürmek.
g.- düñ (қанına g.) 3242/a
g.- eydi (қанına g.) 0661/b

girçek: -3- [T.] İnkâr edilmeyecek şekilde
var olan, var olmuş bulunan,
hakiki.
g.+ dür 3261/a, 3448/b
g.+ ini 4182/b

girdek: -3- [T.] Gelinle güveyin düğün
gecesi yalnız kaldıkları oda, hacle.
g. 4049/a
g.+ e 4052/b; (g. gir-) 4053/a

giriftâr: -1- [Far.] Tutulmuş, yakalanmış,
tutkun, müptela.
g. (g. ol-) 0523/b

giriş: -1- [Far.] Düğüm.
g. 0300/a

giriş-: -1- [T.] Müdahale etmek, karışmak.
g.- di 2101/b

giriş: -2- [Far.] Naz, işve.
g.- me 1672/a
g.- meyle 1394/b

giriş: -1- [Far.] Bağırma, bağrışma, feryat.
g.+ e 3743/a

girtü: -2- [T.] Kirtü, gerçek, hakiki, sahih.
g. 0914/b, 4600/b

girü: -58- [T.] 1. Geri.

g. 0360/b, 0467/b, 0552/a, 0563/b, 0788/b, 0822/a, 1101/a, 1273/b, 1325/a, 1503/b, 1602/a, 1883/b, 2421/b, 2571/b, 2712/a, 2843/b, 3457/b, 3784/b, 3869/b, 3881/b, 3888/b, 4066/a, 4178/b, 4325/b, 4330/a, 4650/a; (g. al-) 0087/b, 1625/a, 1697/b; (g. dön-) 1181/a, 3384/b, 4396/a, 4422/b, 4429/b, 4579/a, 4642/b; (g. dönsün mi) 0787/b; (g. git-) 3949/a; (g. kal-) 2380/a, 2407/b, 2469/a, 3704/a, 3979/a, 4106/a; (g. ko-) 4516/b, 4535/b; (g. mi) 3782/b; (günden g.) 1095/a; (imden g.) 1097/a

2. Tekrar.

g. 0372/a, 1674/a, 1881/a, 1927/b, 2047/a, 2321/a, 2389/b, 3959/b, 4130/a

girür: -1- [T.] Girdirmek, sokmak.

g. 0322/a

giryân: -3- [Far.] Ağlayan, ağlayıcı.

g. 2623/b, 3509/a, 4466/a

gişi: -143- [T.] Kişi, kimse.

g. 0029/a, 0105/b, 0265/b, 0295/a, 0322/b, 0341/a, 0358/b, 0441/a, 0443/b, 0544/a, 0607/a, 0612/a, 0632/a, 0727/a, 0741/a, 0751/a, 0791/a, 0851/b, 1013/b, 1035/b, 1065/a, 1128/a, 1155/b, 1211/a, 1232/b, 1262/a, 1265/a, 1272/b, 1311/a, 1315/a, 1456/b, 1591/a, 1629/b, 1640/b, 1742/b, 1782/a, 1838/a, 1846/b, 1934/a, 1939/a, 1953/b, 1978/b, 2004/b, 2010/b, 2051/b, 2080/a, 2111/b, 2215/b, 2349/b, 2372/a, 2402/b, 2428/b, 2441/a, 2442/a, 2493/b, 2494/b, 2508/a, 2508/b, 2571/b, 2597/a, 2615/a, 2638/a, 2659/b, 2673/a, 2733/b, 2752/a, 2819/a, 2918/a, 2929/a, 2954/a, 3045/b, 3071/b, 3075/a, 3175/a, 3188/b, 3429/a, 3448/a, 3457/a, 3549/b, 3635/b, 3645/a, 3764/b, 3868/a, 3996/b, 3997/a, 4008/a, 4103/b, 4127/a,

4305/a, 4356/b, 4405/b, 4452/a, 4483/a, 4484/a, 4497/b, 4533/a, 4560/a, 4641/b

g.+ de 0615/b, 1275/b, 1736/a, 2910/a, 2963/b, 4605/a

g.+ den 1726/a, 1840/a, 1931/b, 1955/b, 3564/a, 4280/a

g.+ dendür 4435/b

g.+ dür 0545/b, 2050/b, 2145/b, 3257/b

g.+ ler 4472/a, 4559/b

g.+ nüñ 0098/b, 0355/a, 0419/b, 0631/a, 0679/b, 0792/a, 3892/b

g.+ sin 0852/a

g.+ ye 0013/b, 0082/b, 0456/a, 0625/a, 1926/a, 2801/a, 2925/a, 3249/a, 3457/a, 3524/b, 3902/a, 4140/a, 4671/b

g.+ yi 1701/b

g.+ yiseñ 0622/a

k.+ yle 3258/b, 3875/a, 4337/a

gişilik: -2- [T.] Bir kimseye özgülü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet.

g. 3814/b

g.+ den 4583/a

git: -143- [T.] 1. Gitmek.

g. 2626/b, 4177/b, 4536/b; (dur g.) 1611/a; (yürü g.) 3958/b

g.- di 0316/a, 0735/a, 1105/a, 1238/a, 1327/a, 1334/b, 1342/a, 1575/b, 1848/b, 2142/b, 2453/b, 2566/b, 2700/a, 2959/b, 2969/b, 3384/b, 3553/a, 3640/b, 3761/a, 3961/a, 4032/a, 4180/a, 4359/a, 4665/b; (çıkdı g.) 1694/b, 3617/a, 3741/a, 3799/b, 4149/b, 4389/a; (çıkdı vü g.) 2991/a

g.- diler 1266/a

g.- düğinden 0730/a

g.- düğini 0805/b

g.- dük 1834/a

g.- düm 0086/b, 1695/a, 3370/a, 4418/b

g.- düñ 1423/b, 1704/b

g.- e 0822/b, 0846/b, 1639/b, 1953/a, 2639/a, 3730/a

g.- elden 2152/a

g.- eli 2147/a
g.- elüm 2790/b
g.- em 4536/b; (girü g.) 3949/a
g.- en 2792/a
g.- er 1224/b, 1924/b, (tîz g.)
0436/b
g.- erdi 1344/b, 1717/a, 2094/a,
2124/a, 3206/b, 3737/a, 4559/a,
4562/a
g.- eridi 3078/a
g.- erlerdi 1205/b
g.- erse 2618/a
g.- ersin 4025/b
g.- erven 1713/b, 4044/a
g.- eyin 2879/b
g.- iserven 0689/a
g.- lüm 4349/a
g.- mege 2462/b, 3174/b
g.- megüm 1714/b
g.- mek 0619/b, 1715/a, 3786/b;
(koyup g.) 1422/a, 3917/b
g.- mekte 0435/b, 4190/b
g.- meñ 4307/b
g.- mezidi 0609/b
g.- miş (yolca g.) 3774/a
g.- mişdi 3332/a
g.- mişidi 2143/b
g.- se 3531/a
g.- sün 1264/a, 3547/b; (girü mi g.)
3782/b
g.- üben 4017/b
g.- üp 0858/b, 0918/b, 1579/a,
1702/b, 3032/b, 3770/a, 4151/b,
4461/a
g.- üpdî 3028/a, 4070/b
g.- üpdür 1819/a
2. Kaybolmak, yok olmak.
g.- di 0862/b, 1375/b, 3537/b,
3546/a, 3618/b, 4014/a, 4248/b
g.- diyse 0389/a, 0398/a, 1103/a,
3490/b, 3544/a
g.- er 1935/a, 3721/b, 4026/a
g.- erdi (uyku g.) 0724/b; (elden g.)
“yitirmek”) 4153/a
g.- ergil 3163/a
g.- ermişdi 0998/b
g.- mesün 2087/b
g.- miş 1356/a
g.- mişdi 1582/a, 1669/a
3. Aklını kaybetmek, delirmek.

g.- di (‘aql g.) 2979/b; (ögi g.)
3307/b
g.- üben (‘aqlum g.) 4036/b
4. Geçmek (zaman).
g.- di 3422/b
5. İyi geçinmek, suyuna gitmek.
g.- em 1707/b
6. Ölmek.
g. 0927/b
g.- er 0358/a
g.- ıcek 0927/b
g.- mek 0091/a
7. Bitmek.
g.- di 3551/b

giter- -3- [T.] Uzaklaştırmak, çıkarmak,
gidermek.
g. 0672/b
g.- mezdi (“gözünü çekmek”)
0520/b
g.- ür 4593/b

giti- -1- [Far.] Dünya, cihan, âlem.
g. 0234/a

giyâh- -1- [Far.] Ot.
g.+ uñ 2459/b

gizle- -12- [T.] Saklamak, gizlemek.
g. 1931/a
g.- di 0912/b, 1198/a
g.- diler 0527/a
g.- me 4154/b
g.- mek 3932/a
g.- mekten 4020/b
g.- mişler 4611/a
g.- ridi 0401/a
g.- rlerdi 0524/b
g.- rsem 3724/b
g.- yevüz (iz g.) 1497/b

gizlen- -3- [T.] Saklanmak, gizlenmek.
g.- di 0507/a, 2392/b
g.- miş 2540/b

gizlü- -31- [T.] Gizli, saklı.
g. 0543/a, 0798/b, 0938/b, 0942/a,
1162/b, 1605/b, 1730/b, 2104/b,
2244/a, 2411/b, 2493/a, 2635/a,
2660/a, 2779/b, 3263/a, 3724/a,

3975/b, 4041/a, 4051/b, 4085/a,
4161/a, 4328/b, 4341/a, 4383/b,
4514/a, 4625/b
g.+ sin 0529/b, 4115/a; (g. ol-)
0975/a
g.+ sini 0307/a
g.+ yi 3724/b

gizlüce: -1- [T.] Gizlice.
g. 1610/b

göbek: -3- [T.] Göbek.
g.+ i (g. düş-) 3975/a
g.+ inden 0612/b
g.+ ine 2637/a

göç-: -3- [T.] Bulunduğu yerden ayrılıp
yerleşmek üzere başka yere gitmek.
g.- di 4180/a
g.- e 2637/b
g.- iser 4123/b

göçür-: -1- [T.] Göçmesine yol açmak.
g.- düñ 4658/b

göger-: -1- [T.] Yeşermek; koyu yeşil bir
renk almak.
g.- di 1787/b

gögüs: -6- [T.] Göğüs.
g.+ i 0417/a, 0696/a, 0871/b,
4192/a, 4507/a
g.+ ini 0217/b

gögüz: -1- [T.] Göğüs.
g.+ den 4119/a

gögüzlü: -1- [T.] Göğüslü.
g. 1507/b

gök: -53- [T.] 1. Yeryüzünün üstünü
kaplayan kubbe biçimindeki mavi
boşluk, sema.
g. 0333/a, 0599/a, 1077/b, 1771/a,
2116/b, 2175/a, 2567/a, 3463/b,
3532/b, 3967/a, 4021/b, 4527/b;
(gök atlas) 0600/b
g.+ de 0287/b, 0556/b, 0589/a,
1874/b, 2244/a, 4056/b
g.+ deki 3754/a

g.+ den 0599/b, 0890/a, 1530/a
g.+ dür 1484/b
g.+ e 0182/b, 0345/b, 0709/a,
1211/b, 1292/b, 2117/a, 3464/a,
3767/b,
4029/b, 4373/b, 4663/b; (g. çık-)
2739/b; (g. ir-) 3757/b, 4279/b,
4468/b
g.+ i 0309/a, 1769/a, 2059/a,
3463/a
g.+ için 1741/b
g.+ inde 2110/b
g.+ lere 1998/a, 2464/b
g.+ lerüñ 1484/a, 3034/b
g.+ üñ 1409/a, 2555/b
2. Gökyüzünün rengi, mavi.
g. (lâjiverdî g.) 3676/a; (gözi g.)
4492/a

gökçek: -8- [T.] Güzel, şirin, hoş, latif.
g. 0290/b, 1472/b, 1990/a, 2103/b,
4030/b
g.+ e 3529/a
g.+ i 1361/a
g.+ lere 1418/a

gölge: -3- [T.] Gölge.
g. 4397/b; (g. gibi) 4092/a
g.+ m 3271/b

gölgeli: -1- [T.] Gölgeli.
g. 2682/a

gölük: -3- [T.] Beygir, katır ve eşek gibi
yük hayvanı.
g.+ dür 2918/b
g.+ i 1697/a
g.+ üm 1598/a

gölükci: -1- [T.] At bakıcısı.
g. 4047/b

göndür-: -4- [T.] 1. Göndermek, yollamak.
g. 2446/a
g.- ençün (g. degül) 3970/b
2. Uğurlamak.
g. 2446/b, 3945/a

gönlek: -2- [T.] Gömlek.
g. 0636/a

g.+ idi 0653/b

gönül: -307- [T.] Gönül, yürek.

g. 0075/b, 0209/b, 0310/b, 0314/b,
0317/b, 0386/a, 0428/a, 0440/a,
0535/a, 0560/b, 0833/b, 1055/b,
1153/a, 1153/b, 1327/b, 1500/a,
1503/b, 1513/b, 1542/b, 1570/b,
1611/b, 1616/b, 1638/a, 1645/b,
1717/a, 1758/b, 1916/b, 1918/a,
1948/b, 2007/a, 2100/a, 2115/b,
2180/b, 2334/b, 2364/a, 2365/b,
2366/a, 2367/a, 2375/a, 2375/b,
2376/a, 2377/a, 2380/b, 2442/b,
2538/b, 2621/b, 2703/b, 2810/a,
2811/b, 2828/a, 2834/a, 2883/b,
2942/a, 2991/b, 3037/a, 3067/a,
3145/a, 3151/b, 3166/b, 3218/b,
3277/b, 3283/b, 3285/a, 3299/b,
3306/b, 3307/a, 3316/a, 3327/a,
3654/a, 3670/a, 3730/b, 3762/a,
3814/a, 3848/a, 3945/a, 3991/b,
4013/b, 4079/b, 4318/a, 4341/b,
4361/b, 4619/a; (g. aç-) 0865/b,
1808/b; (g. bağla-) 0675/a, 1167/a,
1362/b, 1895/a, 2768/a, 3584/a,
4175/a; (g. dut-) 1052/a, 1739/b; (g.
hürrem ol-) 2397/a; (g. ıştır-) 3961/b;
(g. ol-) 1660/b; (g. oynamaz mı) 1499/b;
(g. vir-) 0005/a, 2743/b, 3155/a, 3562/a,
3874/b, 3915/a, 4449/b, 4582/a; (g.
yan-) 3262/b; (g. yık-) 0909/b;
(gönül kıl-) 0388/b
g.+ de 0458/a, 0458/b, 0536/b,
1019/b, 1143/a, 1150/b, 1370/a,
2187/a, 3512/a, 3989/b, 4510/a,
4531/a
g.+ den 0459/b, 1310/a, 1347/b,
1375/b, 1575/b, 1853/a, 1935/b,
2203/a, 2389/a, 2863/b, 3063/b,
3151/a, 3285/b, 3513/b, 3613/a,
3904/b, 4063/b, 4307/b, 4433/b,
4454/a, 4631/a
g.+ den (cân u g.) 3911/b
g.+ e 0012/a, 2366/b
g.+ i 0189/b, 0378/a, 0403/a,
0451/b, 0604/a, 0678/a, 0723/b,
0791/a, 0792/b, 0838/b, 0871/b,
1003/b, 1024/a, 1218/b, 1541/b,

1553/a, 1642/a, 1647/b, 1788/b,
1800/a, 1801/b, 1817/b, 1831/a,
2058/b, 2343/b, 2346/b, 2545/a,
2620/a, 2858/b, 3025/a, 3088/a,
3137/a, 3305/b, 3510/a, 3654/b,
3687/a, 3687/b, 3699/a, 3771/a,
3778/b, 3786/a, 3984/b, 4012/a,
4066/b, 4288/b, 4327/a, 4378/b,
4431/b, 4442/b, 4505/b, 4562/b,
4644/b; (g. açıl-) 0188/b; (g. düş-) 0694/a;
(g. tol-) 2150/b; (g. yak-) 3241/a
g.+ in 0906/a, 1898/a, 3076/b,
3405/b, 3520/b, 4145/b; (g. al-) 3095/a,
3249/a
g.+ inde 0676/a, 0913/b, 1117/b,
1198/a, 1929/b, 3728/b
g.+ inden 3302/a
g.+ indeyidi 3513/a
g.+ ine 0013/a, 0188/a, 0848/a,
1859/a, 2387/a, 2594/b, 3064/a,
3074/b, 3304/a, 3669/a, 3728/a,
4544/b; (g. dir-) 2500/b
g.+ ini 0125/a, 0126/a, 1858/b,
1939/a, 2031/b, 2217/a, 2789/a,
3215/a, 3249/b, 3363/b, 3664/b,
4010/b; (g. al-) 3044/a, 3068/b
g.+ inüñ 2981/b, 3025/b
g.+ iydi 2466/a
g.+ ler 2859/b, 4072/a; (g. al-) 3805/a
g.+ üm 0898/a, 1631/a, 2852/a,
2984/a, 3086/a, 3332/b, 3677/a,
3847/b; (g. al-) 3319/a; (g. tol-) 1544/a
3913/a, 3943/b, 4088/b, 4099/a
g.+ ümde 1154/b, 1293/b, 3880/a
g.+ ümden 3675/b
g.+ üme 0004/b, 2181/b, 2689/b,
3318/b, 3334/a, 3711/a, 3948/a,
4035/b, 4296/b
g.+ ümi 0085/a, 0124/a, 3181/a,
4105/a; (g. al-) 3905/b
g.+ ümüñ 3210/b
g.+ ümüz 2565/a, 3722/a
g.+ üñ 0911/a, 1043/b, 1090/b,
1614/b, 1617/a, 1753/b, 1804/a,
3372/b, 3537/a, 3860/a, 4302/b; (g.
az-) 1751/a; (g. ol-) 1301/a; (g.
gibidür) 1174/a

g.+ ünde1372/a,
g.+ üne 1938/b, 2888/b
g.+ üñüz 1031/a

gönül-/ gönül:- -39- [T.] Yönelmek,
teveccüh etmek, istikamet almak,
yüzünü döndürmek.
g.- di 0553/a, 0695/a, 0716/a,
0720/b, 0759/a, 0912/a, 1079/a,
1266/a, 1390/b, 1754/a, 1975/b,
2336/b, 2471/b, 2554/b, 2655/a,
2746/a, 3191/b, 3382/b, 3424/b,
3609/b, 3648/a, 3731/b, 3979/b,
4151/b, 4248/b, 4339/a, 4440/b,
4501/a, 4525/a, 4572/b
g.- diler 0873/b, 1399/a
g.- dilerdi 2127/b
g.- düm 2692/b
g.- mek 2082/b
g.- mekten 1714/a
g.- ür 0741/b

gönülsüz: -4- [T.] Gönülsüz, isteksiz.
g. 0013/b, 2362/b, 3156/a
g.+ ler gibi 2387/b

gönülsüzlük: -1- [T.] Gönülsüzlük.
g.+ e 4105/b

gör-: -383- [T.] 1. Görmek.
g. 0352/a, 0485/b, 0646/a, 1121/b,
1363/a, 2130/a, 2214/b, 2637/b,
2802/a, 3358/a, 3683/a, 4208/b
g.- di 0135/b, 0284/a, 0379/a,
0517/a, 0519/b, 0546/b, 0547/a,
0590/a, 0701/a, 0702/a, 0793/a,
0794/a, 0862/a, 0998/a, 1018/a,
1196/a, 1208/b, 1232/a, 1235/a,
1335/b, 1336/a, 1338/a, 1388/a,
1608/a, 1613/a, 1669/a, 1821/a,
1831/a, 1858/a, 2026/b, 2027/a,
2030/b, 2046/b, 2080/b, 2099/a,
2102/b, 2109/a, 2128/b, 2213/a,
2236/a, 2238/a, 2243/a, 2256/a,
2310/a, 2563/a, 2608/b, 2669/b,
2857/a, 2876/b, 3008/b, 3307/b,
3310/a, 3312/a, 3340/a, 3380/b,
3381/a, 3389/a, 3389/b, 3390/b,
3405/a, 3447/a, 3492/a, 3495/a,
3595/a, 3606/a, 3769/a, 3778/a,

3809/a, 3883/b, 3987/b, 4019/a,
4022/a, 4027/a, 4158/a, 4158/b,
4174/a, 4187/b, 4231/a, 4243/a,
4243/b, 4273/a, 4327/b, 4361/a,
4405/a, 4407/a, 4411/a, 4421/a,
4422/a, 4462/a, 4520/b, 4524/b,
4595/a, 4609/a, 4636/a, 4642/a;
(düşinde g.) 4587/b
g.- didi 0820/a
g.- diler 2216/b, 2228/a, 2338/a,
4155/b, 4491/b
g.- diydi 1452/a
g.- düği 0587/a, 4280/b
g.- düğince 0524/a
g.- düğine 3077/a
g.- dükçe 0522/b
g.- dükde 1290/a
g.- düm 0179/a, 0413/a, 0413/b,
0438/a, 1164/a, 1656/b, 4452/b;
(düşde g.) 4608/b
g.- düñ 1116/b, 2011/a, 2263/b,
2404/a, 2404/b, 2419/a; (g. mi)
3991/a
g.- e 0542/a, 0574/b, 0741/b,
1006/a, 1007/a, 1364/a, 2080/b,
2206/a, 2308/a, 2311/a, 2441/a,
2441/b, 2843/a, 2843/b, 3251/b,
3521/b; (göz g.) 4413/b
g.- elüm 1498/a, 1498/b, 2224/b
g.- em 0654/b, 1886/a, 2664/b,
3423/a, 3787/b, 4042/b
g.- en 0220/a, 0222/a, 0419/b,
0886/a, 0985/b, 1013/b, 1456/b,
2703/a, 2963/b, 3448/a, 3912/b,
4304/b, 4401/b, 4559/b
g.- enden 0304/b
g.- enler 2040/b, 2300/b, 3009/b
g.- esin 0482/b, 0574/a, 2811/a
g.- esiz 1234/b
g.- even 3270/b
g.- eydi 3047/a
g.- eyin 3288/a
g.- ecek 0789/b, 2045/a, 2247/a,
4303/b
g.- iserven 0726/b
g.- lüm 4593/b
g.- medi 0216/b, 0263/a, 0318/a,
0593/b, 1223/a, 2530/b
g.- medin 4097/b

g.- medüm 3132/a, 3132/b, 3170/b, 3944/b
g.- mek 3672/b
g.- mekiçün 0214/a
g.- mekle 3130/b
g.- meklige 3090/b
g.- memiş 0574/b
g.- memişdür 3837/b
g.- memişler 0510/a
g.- memişven 3614/b
g.- mesün 2087/a; (gözi g.) 0668/b
g.- mesünler (gözleriyle g.) 0900/a
g.- meye 3825/b, 4136/b
g.- mez 3075/b; (g. ol-) 0266/b
g.- mezidi 4474/b
g.- mezin 1005/a, 1598/a, 4377/b
g.- mezse 0524/b
g.- mişem (düş g.) 4058/a
g.- miş 0908/a, 1157/b, 3444/b, 3446/a, 4508/a; (g. degüldi) 0827/b
g.- mişidi (düş g.) 4519/b
g.- se 0302/b, 0405/a, 3049/a, 3079/a, 3133/a
g.- seyidi 3073/a
g.- üben 0030/b, 2103/b, 2308/b, 3578/b, 3611/a
g.- üñ 1004/a, 1862/a
g.- üp 0366/b, 1205/b, 2101/a, 2296/b, 4609/b
g.- üpdür 2755/b
g.- üpsin 2624/b
g.- ür 0218/a
g.- ürdi 0387/b, 1170/b, 2656/b, 2777/b, 3074/a, 3279/b, 3280/a, 3595/b, 4078/a, 4289/a; (görkinüñ g.) 3560/a
g.- ürdüm 4059/a
g.- ürise 4512/a
g.- ürken 3217/b
g.- ürler 4306/b
g.- ürsem 3865/a
g.- ürseñ 2024/a, 3662/a
g.- ürsin degülise 3223/b
g.- ürsin 0060/a, 3636/a, 3680/b
g.- ürven 0040/a, 1026/a, 1599/a
2. Anlamak, farkına varmak.
g. 0680/a, 1175/b, g.1444/a, 2709/a, 3497/a, 3683/b, 3328/b, 3958/a, 3958/b, 4384/a; (öñ g.) 4124/b

g.- di 0530/a, 0360/a, 0663/a, 1392/a, 1647/a, 2186/a, 2295/b, 2666/a, 2981/a, 3910/b, 3927/a, 3990/a, 4118/b, 4554/b
g.- diler 2766/b
g.- düm 3170/a, 3817/b
g.- e 0993/b
g.- eler 2227/a
g.- em 1638/b
g.- esin 2730/b
g.- gil 4480/b
g.- iser 3492/b
g.- mezmidi 2325/b
g.- mez (g. ol-) 3626/b
g.- ü 2082/b, 2172/a
g.- üñ 1835/a, 1836/b, 4490/a
g.- üpdür, 4581/a
g.- ürdi 3060/b,
g.- ürem 0685/a
g.- ürün 2782/b
g.- ürseñ 1356/a
g.- ürven 2887/b, 3088/a
3. Varsaymak, kabul etmek.
g. 2908/b
g.- di 3124/a, 3589/b
g.- diler 0373/a, 1897/a
g.- dilerdi 3356/b
g.- medi 0166/b
g.- medin 3786/b
g.- mezin 4299/a,
g.- üpsin 2643/b
g.- ür 4670/b
g.- ürdi (revâ g.) 3560/b
g.- ürler 3819/b
g.- ürsin (lâyık g.) 1047/a
4. Yapmak, ifa etmek.
g.- enler 0937/a
g.- mişlerin 0932/a
5. Yaşamak, geçirmek, tecrübe etmek.
g. (ğam g.) 4454/a
g.- di 0596/b, 1365/b, 2481/b, 3780/a; (işkence g.) 0854/b; (râhat g.) 2147/b
g.- diydi 2075/a
g.- diyse 4569/a
g.- düğüñ 2209/b
g.- düm 0866/b
g.- düñ (renc g.) 2157/a, 2248/b
g.- elüm 1331/b

g.- esin 0649/b
g.- medi 4326/b
g.- mediler (yavuzluk g.) 1942/a;
(‘âcizlik g.) 1942/b
g.- medin 2484/b, 3364/b, 3416/b
g.- medüm 1749/a,3916/a
g.- medüñ 1925/a
g.- meyüpdür (uyku g.) 4513/a
g.- mez 1802/b
g.- miş (cihân g.) 0404/b, 1226/a,
1794/a
g.- mişdi 2379/b, 4234/b
g.- mişi (cihân g.) 0642/b
g.- mişlere (cihân g.) 2583/a
g.- mişlerin(cihân g.) 0983/a
g.- üben 0030/b, 3805/b; (gün g.)
2643/a
g.- ür 3576/a
6. Söylenmek, ağızdan çıkmak.
g.- indi (tuşakından g.) 1540/a
7. Duymak
g.- ürsin (feryâd u kınum g.)
0901/b
8. Anlayışla, hoşgörüyüyle
karşılama.
g.- mediler (hoş g.) 2496/a

görici: -2- [T.] Gören, görici.
g. 2547/b; (cihân g.) 2753/b

görin-: -22- [T.] Görünmek.
g.- di 1572/b
g.- e 1850/b, 3765/b, 4601/a
g.- mez 0170/b, 0484/a, 0484/b,
1020/a, 3252/b, 4296/b, 4298/b;
(ğâlib g.) 3255/a
g.- mezdi 4235/b
g.- üp 2097/b
g.- ür 0274/b, 2426/a, 2911/b,
3160/b; (g.- ür mi) 3153/a
g.- ürdi 0383/a, 0383/b, 1210/a

göriş-: -1- [T.] Görüşmek.
g. 2330/a

görk: -5- [T.] Güzellik, gösteriş.
g. 2764/b
g.+ i 0287/b
g.+ ine 0568/b
g.+ inüñ (g. gör-) 3560/a

g.+ e 4156/a

görün-: -21- [T.] Görünmek.
g.- di 0204/b, 0282/a, 0291/a,
0496/a, 0546/a, 1082/a, 1082/b,
1193/a, 1461/a, 1529/b, 1789/b,
2191/a, 3507/b, 4156/a, 4316/b
g.- diyidi 1406/b
g.- e 2285/b
g.- ince 2503/a
g.- mezdi 3754/a
g.- sün (‘azîz g.) 0456/a

görüş-: -3- [T.] Görüşmek.
g.- di 0662/b, 2101/a, 4340/b

göster-: -33- [T.] Göstermek.
g. 0038/a, 0038/b, 0079/a, 0152/a,
1687/b, 2767/b
g.- di 0018/a, 0390/a, 0496/a,
1213/a, 2968/b
g.- diler 3404/b
g.- düğini 0401/b
g.- e 3951/b; (yol g. -kılavuzluk
etmek-) 0741/a; (yüz g.) 1874/a
g.- en 0978/b; (yol g.) 2278/a
g.- medin (yüz g.) 2630/b
g.- medüñ 3685/b
g.- mesün 3231/a
g.- üp 0805/b, 0806/a; (yol g.)
0087/a, 2269/b
g.- ür 0960/b, 1807/b, 3524/a
g.- ürdi 3212/b
g.- ürse 0573/b
g.- ürsem 0962/b, 0965/a
g.- ürseñ (yol g.) 0042/b

gösterdici: -1- [T.] Göstertici.
g. (yol g.) 2644/b

götrül-: -2- [T.] Götürülmek.
g.- di 1261/b, 3454/b

götür-: -39- [T.] 1. Yanında götürmek, alıp
gitmek.
g.- diler 1247/a, 3469/a, 3599/a,
3729/a, 3811/a
g.- gil 2628/b
g.- üben 3206/b
g.- üp 0874/a, 3382/b

g.- ür 3581/b
2. Taşımak için tutup kaldırmak.
g.- di 3382/a, 3494/a, 3570/a
g.- mekten 3379/a
3. Çekilmek, uzaklaşmak.
g. 4000/b; (el g.) 3433/b
g.- di (el g.) 0327/a, 0385/a, 0445/a
g.- di 0556/b, 2395/a, 2453/a, 4544/a
g.- dün (şerrin g.) 2270/a
g.- e 4490/b
g.- esin 3479/b, 3796/a
g.- em 2113/a, 3179/a, 3694/a; (el g.) 1650/b
g.- ibilem (kayguyı g.) 0371/a
g.- mez 1684/b, 3532/b
g.- miş 0182/a
g.- ürdi 3213/b
4. Katlanmak, tahammül etmek.
g.- di (güç g.) 0320/b
g.- düm 1967/a
g.- e (kayguyı g.) 4013/a

göyne- -2- [T.] Yanmak.
g.- r 2420/a; (özüm g.) 1061/a

göynük: -5- [T.] Acı, yanık, yanmış, yanma, kızarmış, hicran, ızdırap, keder.
g.+ den 3036/a
g.+ in 0651/b
g.+ le 3977/b
g.+ lerüme 4081/b
g.+ le 0651/a

göynüklü: -8- [T.] Gönül yakıcı, acıklı.
g. 0088/a, 2979/a, 3425/b, 3693/b, 4082/a
g.+ ler 3465/b
g.+ nüñ 3705/b
g.+ yidi 3058/b

göyün- -6- [T.] Yanmak.
g.- di 0372/b
g.- düm 1549/a
g.- esidür 3486/b
g.- mez 2805/a
g.- miş 0651/b
g.- üp 1083/b

göyündür- -1- [T.] Yakmak.
g.- miş 3037/a

göz: -207- [T.] Göz.
g.+ den 0410/b, 0975/a, 3468/a, 3707/a, 3932/a, 4115/b, 4422/b, 4552/b
g.+ dendür 1522/b
g.+ e 0038/b
g.+ i 0094/a, 0094/b, 0252/b, 0330/a, 0418/b, 0517/b, 0614/b, 0791/a, 0804/b, 0880/a, 0882/b, 0991/b, 1019/a, 1024/b, 1119/b, 1239/b, 1455/b, 1508/a, 1606/b, 1991/b, 2001/b, 2380/b, 2398/a, 2520/b, 2590/b, 2702/b, 2734/b, 3114/b, 3146/a, 3318/a, 3598/b, 3697/a, 3726/a, 3978/b, 3979/b, 4015/b, 4157/a, 4235/b, 4461/b, 4492/a, 4517/b, 4555/b, 4591/b; (g. açıl-) 0189/b; (g. gör-) 0668/b; (g. nemgîn ol-) 4445/b; (g. yaş tol-) 0789/b; (g. yaşar-) 4378/b; (g. yolda) 0875/b (g. yolda ol-) 0792/a
g.+ ile 1606/a, 1611/a, 1611/b
g.+ in 0410/a, 1452/a, 2026/b, 2353/b, 3305/a, 3321/a, 4508/a, 4588/b; (g. aç-) 0737/a, 3770/b; (g. dik-) 0433/b; (g. ısıt-) 3090/b, 3315/b; (g. yaş it-) 3297/a; (g. yum-) 0887/a, 2960/b, 3500/b
g.+ inde 0557/a, 2034/a, 3065/b
g.+ inden 0724/a, 0724/b, 0883/b, 1610/b, 1918/a, 2027/b, 2036/a, 2704/a, 2995/b, 4012/b; (g. uyku gir-) 3026/b
g.+ ine 0100/b, 0583/b, 0610/a, 0884/b, 0917/a, 1096/a, 1310/b, 1418/b, 1423/a, 2093/b, 2990/b, 3046/b, 3047/b, 3062/a, 3209/a, 3601/b, 4316/b; (g. mîl çek-) 1480/a; (uyku g. yol bul-) 0386/b
g.+ ini 0520/b, 0525/a, 0886/a, 0912/b, 2217/a; (g. aç-) 4245/b
g.+ inüñ 3033/a, 4304/b
g.+ iydi 1406/a
g.+ iyle 3663/a
g.+ ler 3529/b
g.+ lere 3885/a

g.+ leri 1343/b, 1344/b, 3308/b, 4190/a, 4396/a
g.+ lerinden 1354/b, 2731/b, 2735/b
g.+ lerini 2737/b, 4368/b
g.+ leriyle 0900/a
g.+ leründen 2872/b
g.+ lerüñçün 0902/b
g.+ üm 0077/a, 0085/b, 1793/a, 2753/b, 2875/b, 2880/a, 3158/b, 3332/b; (g. ıñıt-) 3873/b; (g. şan yaşla dol-) 1133/b; (g. şarar-) 2831/b; (g. kör ol-) 2868/b; (g. oyna-) 2843/a
g.+ ümde 1374/a
g.+ ümden 3326/b, 4113/a, 4115/a
g.+ üme 0079/b, 0081/b, 3252/b
g.+ ümüñ 4031/a
g.+ ümüz 1521/b
g.+ üñ 0485/b, 3217/b, 4657/a; (g. aç-) 1215/a, 4380/a; (g. bağla-) 2219/b; (g. ıñıt-) 1314/b; (g. yum-) 1053/b, 2710/b, 4084/a
g.+ üñde 1096/b
g.+ üñden 3537/b
g.+ üñe 1082/a
g.+ üñi 4061/b, 4647/a; (g. ıñıt-) 1130/b; (g. yaş eyle-) 3158/a
g. 0456/b, 0545/b, 0574/b, 0610/b, 0706/b, 0748/b, 0793/b, 0895/b, 1522/a, 1522/b, 2882/a, 3036/b, 3433/a, , 3885/b, 4087/a, 4200/b, 4584/a; (g. aç-) 2019/a, 2497/a, 3663/a; (g. gör-) 4413/b; (g. ıñıt-) 0402/a, 0442/b, 0865/b, 2537/b, 3564/b, 4114/a; (g. yaşı) 0737/b; (g. yolda ol-) 0876/a; (g. mi) 3627/b

gözcilik: -1- [T.] Gözetlemek işi.
g. (g. it- “etrafi gözetlemek”) 0541/b

gözçi: -1- [T.] Gözlemeleme veya gözetleme işini yapan kimse.
g.+ leri 3121/b

gözet-: -16- [T.] 1. Dikkatle bakmak, gözlemek.
g. 2130/a, 2629/a

g.- di 1013/a, 2030/a, 2559/b, 4187/b, 2737/b; (‘ aqlın g.) 1987/b
g.- düm (g. zıci) 1870/a
g.- gil 0397/b, 1930/b
g.- mek 0594/b
g.- meye 1904/b
2. Korumak, himâye etmek.
g.- di 3013/b
3. Kollamak, aramak.
g.- di (fırşat g.) 4530/b
g.- me 0627/a

gözü: -1- [T.] Ayna.
g.+ sini 2960/a

gözle-: -19- [T.] 1. Dikkatle bakmak, gözle takip etmek.
g.- mekten 4020/a
g.- ñ 3117/a
g.- ñüz 2551/a
g.- ridi 0401/b, 4285/a
g.- señ 2437/a
g.- yevüz 1497/a
2. Bir şeyin olmasını veya birinin gelmesini beklemek.
g. 0629/b
g.- di 3141/a; (yol g.) 2123/b
g.- diler 0527/b
g.- dügiyiçün 0630/a
g.- gil 1860/a
g.- mek (murâduñ g.) 2865/b
g.- mekten (yol g.) 0877/a
g.- mekdür (murâduñ g.) 2865/a
g.- rdi 2473/b
g.- yesin (murâduñ g.) 2866/a
g.- yüp (yol g.) 2152/b

gözlü/ gözli: -9- [T.] 1. Gözlü.
g.+ lere (nergis g.) 0688/a
g.+ yi 3112/a
g. 4291/a; (fitne g.) 1507/a; (hâre g.) 3263/b; (şar g.) 3401/b; (çara g.) 4188/a, (ala g.) 4514/b
2. Kalp gözü açık olan.
g.+ nüñ 0096/a

ğubâr: -1- [Ar.] Toz, ince toprak.
ğ.+ ı 0592/b

ğül: -2- [Ar.] şeytan.

- ğ. 2640/b, (ğ. ol-) 4238/a
- ğulām:** -2- [Ar.] Köle, esir, hizmetçi.
ğ.+ ı 3089/b, 3781/a
- ğūr:** -1- [Far.] (?)
ğ.+ ı 0339/a
- ğūr:** -1- [Far.] Mezar, kabir.
g. 2726/b
- Gūr/ Gūrī:** -2- Yaban eşeği. Behram-ı Gur, yaban eşeği avına meraklı olduğu için bu lakabı almıştır.
G. (Behrāmısa G.) 2726/a, 2730/b
- Gūr:** -3- Afganistan'ın orta kesiminde yer alan bir şehir.
G. 3567/b
- Gūrāz:** -5- Hüsrev'i tahttan inmesini istediği için Kayser'e mektup yazar ve Hüsrev'i kötüler. Amacı Kayser'in İran'a gelmesini sağlamaktır.
G. 4284/b, 4313/a; (G.- ı şüm) 4309/a
G.+ ı 4312/a
G.+ ıla 4324/a
- ğurrān:** -1- [Far.] Kükreyen, haykırın.
ğ. (ğ.- ı ħūrīz) 0986/b
- ğurūr:** -1- [Ar.] Kendini beğenme, büyüklük taslama, boş şeylerle övünme.
ğ.+ ı 4637/a
- ğuşşa:** -21- [Ar.] Gam, keder, hüzn, tasa.
ğ. 0399/a, 0536/b, 0833/b, 2181/b, 3041/a, 3064/a, 3249/b, 3298/b, 3759/b; (ğ. bağıcı ur-) 4035/b; (zarf-ı ğ. ol-) 2916/b; (ğ. yi-) 3482/a; (ğ. yimez ol-) 4006/a
ğ.+ lar 3354/b
ğ.+ m 2840/b, 3229/a
ğ.+ sı 3364/a
ğ.+ sından 4211/b
ğ.+ sıyla 3413/a
ğ.+ yıla (ğ. tol-) 2485/a
- ğ.+ yla 3041/a
- ğuşşalu:** -1- [Ar.+T.] Kederli.
ğ. 0012/b
- ğūş:** -2- [Far.] Kulak.
g. 4538/a
g. (g. dut- "dinlemek") 1371/a
- ğüç:** -39- [T.] Güç, kuvvet.
g. 0320/b, 1182/a, 1812/a, 1897/a, 2309/b, 3026/b, 3097/b; (g. it-) 0346/a, 2350/a; (g. eyle-) 0342/a, 4476/a; (g. kııl-) 1812/b; (g. ol-) 4532/b
g.+ i 0048/a, 3796/a, 4026/a; (g. düken-) 4476/b; (g. eyle-) 0864/b; g.+ ile 1891/b, 3905/b, 4163/a
g.+ in (g. kes-) 4476/a
g.+ in 3502/b
g.+ iyle 0301/b, 4253/b
g.+ leri 1389/a
g.+ üm 0210/a, 3694/a; (g. yit-) 0080/b, 0200/a, 3949/a
g.+ ümi (g. kes-) 1710/b
g.+ ümüz (g. degül) 0028/b
g.+ üñ 2898/a, 4662/a; (g. yit-) 0153/a, 0357/a, 1856/b, 1927/a
- ğüçlü:** -1- [T.] Güçlü, gücü yeten.
g.+ dür 2489/b
- ğüçsüz:** -1- [T.] Güçsüz.
g.+ leri 0029/b
- ğüftār:** -1- [Far.] Söz, kelam.
g. 0569/b
- ğügercin/ güvercin:** -4- [T.] Güvercin.
g. 0774/b, 1559/b, 2455/a, 3744/b
- ğüher:** -33- [Far.] Elmas, cevher, inci.
g. 0016/b, 0397/b, 0556/a, 0600/b, 1843/b, 2210/a, 2340/a, 2718/b, 3146/b, 3211/a, 3301/b, 3544/b, 3815/a, 3851/b, 3909/a, 3952/b, 4546/b; (g.- i ħüb) 4407/a; (ğüher g.) 1602/b; (g. saç-) 2465/a

g.+ den 0856/a, 1044/a, 1124/a,
3015/a, 3207/b, 3633/b, 3767/a,
4594/b
g.+ denidi 2068/b
g.+ dür 0960/a, 1037/a
g.+ le 4267/b
g.+ ven 2798/a

güherlü: -10- [Far.+T.] 1. Elmas ve taşlarla
bezenmiş.
g. 1112/b, 1207/a, 1245/b, 2286/a,
2297/b, 3740/a, 3792/a, 4189/a,
4335/b
2. Kıymetli.
g.+ leri 1755/b

güher-çîn: -1- [Far.] Cevher toplayan.
g.+ durur ("cevher toplayandır")
0219/b

güher-rîz: -5- [Far.] Cevher saçan.
g. 1119/b, 3205/b, 3459/b; (g. ol-)
2170/b, 3765/b

gül: -101- [Far.] Gül.
g. 0220/b, 0288/b, 0332/b, 0430/b,
0473/b, 0504/a, 0508/a, 0508/b,
0589/b, 0601/b, 0786/a, 0809/a,
0812/b, 1351/b, 1359/b, 1362/a,
1368/a, 1383/b, 1409/b, 1430/a,
1434/a, 1435/b, 1452/a, 1496/b,
1519/b, 1563/a, 1581/b, 1604/b,
1653/a, 1806/a, 1990/b, 2120/b,
2920/b, 2946/a, 2952/b, 3029/a,
3094/b, 3380/b, 3412/b, 3427/a,
3427/b, 3490/b, 3507/b, 3546/a,
4002/b, 4027/a, 4192/b, 4199/b,
4242/a, 4247/a, 4257/a, 4585/b;
(g.- i ter) 0601/a; (g. bit-) 2951/a;
(g. bigi) 3419/a; (g. gibi) 0106/a,
0782/a, 2311/b, 2437/a, 3029/b,
3220/a, 3371/a, 3631/a, 4174/b; (g.
gibi açıl-) 1554/a
g.+ ce 0248/b, 4054/a
g.+ de 0464/a, 1483/b, 3884/b
g.+ den 0509/a, 1430/a, 1496/b,
1654/a, 1659/a
g.+ dür 3643/b, 4002/a; (g. degül)
3948/b

g.+ e 0107/a, 0888/b, 1390/b,
1787/a, 3220/a, 3546/b
g.+ i 1446/b, 1520/b, 1788/a,
2107/b; (demür g. "demir külünk")
0580/b
g.+ için 3091/b
g.+ idi 0286/a, 1449/a
g.+ inde 0577/a
g.+ inden 1495/a, 1583/a
g.+ ine 0151/b, 3315/b
g.+ ini 0349/b
g.+ lere 0513/a
g.+ üñ 1351/a

gül-: -27- [T.] Gülmek.
g. 3684/b
g.- di 0248/b, 1105/a, 2041/a,
2099/b, 2100/a, 2749/a, 3381/b,
3508/a
g.- er 0220/a
g.- eydi 2920/b
g.- icked 3842/b
g.- inmiş 3211/a
g.- lüm 0782/a
g.- megi (yüz g.) 3577/a
g.- mek 0833/b, 4450/b
g.- mekden 1024/b
g.- mekle 2545/b
g.- meklerinden 0509/b
g.- sem 1657/b
g.- sün 3371/a; (yüzüñ g.) 3955/b
g.- üm 3884/b
g.- üp 2970/b, 4169/b
g.- üpdür 0707/b

gül-âb: -7- [Far.] Gül suyu.
g. 4527/a; (g.- ı şekerile) 2849/b
g.+ ı 0509/a, 1510/a, 1654/a
g.+ ıla 2707/a
g.+ uñ 4584/b

gölce: -1- [Far.] Güle benzeyen, gül gibi.
g. 0663/b

güldür-: -4- [T.] Güldürmek.
g.- elüm 1500/a
g.- esin 4111/a
g.- eydi 0068/a
g.- ürdi 0337/a

- gülef:** -5- [Far.] Gül.
g. 0110/b, 2469/a, 3616/a, 3852/a, 4097/a
- gülefçe:** -1- [Far.+T.] Gül gibi.
g. 3835/b
- Gülgün:** -14- Şebdiz'in kardeşi (at).
g. 0843/b, 0844/b, 0845/b, 2822/b, 3291/a, 4015/b, 4017/b
g.+ a 0847/b
g.+ dan 4027/b
g.+ ı 0843/a, 0846/a, 0873/a, 1355/b, 4047/a
- gülgün:** -3- [Far.] Gül renkli, pembe.
g. 2631/b, 2735/b
g.+ a 4015/a
- gülhan:** -1- [Far.] Ocak, ateşhane.
g. 3688/b
- gülince:** -1- [T.] Gülünç, komik, eğlence.
g.- ince 2845/b
- gülistân/ gülsitân:** -7- [Far.] Gül bahçesi, gülü çok olan yer.
g. 3319/b
g.+ a 0823/b, 2862/b
g.+ dan 1368/a, 1654/b
g.+ larda 1429/b, 1445/b
- güliš:** -5- [T.] Yüzdeki gülme ifadesi, gülümseme.
g.+ den 4199/a
g.+ i 0285/b, 2970/a
g.+ inüñ 0411/a
g.+ lerden 4199/b
- güliš-:** -1- [T.] Karşılıklı gülmek, birlikte gülmek.
g.- mek 1422/b
- gül-nār:** -2- [Far.] Nar çiçeği.
g. 0576/b, 4192/b
- gül-perî:** -1- [Far.] Gizemli gül.
g.+ den 4174/a
- gül-reng:** -2- [Far.] Gül renkli, pembe.
g. 4015/b, 4160/a
- gül-ruḥ:** -2- [Far.] Gül yanaklı.
g. 0428/b, 4195/b
- gül-şeker:** -2- [Far.] Gül tatlısı, gülbeşeker.
g. 2436/a
g.+ le 2436/b
- gülşen:** -12- [Far.] Gül bahçesi, gülistan, gülzar.
g. 0010/b, 0081/b, 0701/a, 1523/b, 2113/b, 2191/b, 3967/a, 4055/b, 4574/b; (g. ol-) 0495/b
g.+ de 1568/a
g.+ üñ 0701/b
- gülzâr:** -13- [Far.] Gül bahçesi, gülşen, gülistan.
g. 0512/b, 0576/a, 1361/b, 4518/b; (devlet-i g.- ı bî-ḥâr) 3727/a; (ma' şük-ı g.) 1562/a; (murg-ı g.) 4102/a
g.+ a 1520/a, 1563/a
g.+ ı 0097/b, 3853/a
g.+ ında 0291/a
g.+ ıdı 1337/b
- gümân:** -5- [Far.] Zan, şüphe.
g. 2901/a, 4560/a
g.+ da 4561/a
g.+ ı 1738/a; (g. ol-) 2925/b
- gümânsuz:** -9- [Far.+T.] Şüphesiz.
g. 0648/b, 0726/b, 0960/a, 1184/a, 1212/a, 1273/b, 2445/a, 4386/b, 4603/a
- gümüş:** -18- [T.] Gümüş.
g. 0553/a, 2933/b, 3210/a, 3264/b, 3293/a, 3294/b, 3889/a, 4257/a
g.+ den 0412/a, 2074/a, 2326/a, 2705/b, 4595/a, 4597/a, 4597/b
g.+ dür 0417/a
g.+ in 3578/b
g.+ üm 3263/a
- güm-râh:** -5- [Far.] Yolunu kaybetmiş, yolunu şaşırılmış.

g. 1222/a, 1780/a; (g. ol-) 1139/a, 3136/a, 4309/a

gün [I]: -132- [T.] Gün.

g. 0012/b, 0013/b, 0178/a, 0311/a, 0328/b, 0403/b, 0444/a, 0465/b, 0610/b, 0621/b, 0639/b, 0686/a, 0733/b, 0815/a, 0829/a, 0836/b, 0878/a, 1025/a, 1263/a, 1263/b, 1295/a, 1346/b, 1378/a, 1424/b, 1454/a, 1454/b, 1501/a, 1517/b, 1527/a, 1532/a, 1533/b, 1573/a, 1585/b, 1587/b, 1621/a, 1723/b, 1736/b, 1737/a, 1948/a, 2013/a, 2083/a, 2085/a, 2085/b, 2105/a, 2115/a, 2265/b, 2266/a, 2286/b, 2414/a, 2627/b, 2630/a, 2631/a, 2714/a, 2735/a, 2736/a, 2737/a, 2778/a, 2839/a, 2860/a, 2960/a, 3275/a, 3291/b, 3353/b, 3400/a, 3421/a, 3458/b, 3467/b, 3525/b, 3679/b, 3745/a, 3847/b, 3852/b, 4176/a, 4179/a, 4183/a, 4183/b, 4451/a, 4663/a; (rüşen g. ol-) 1273/a; (g. gör-) 2643/a (g. gibi) 3691/b; (g. gibiydi) 3734/b; (g. mi) 3868/b
g.+ de 0697/b, 1040/b, 1679/b, 2434/b, 2487/a, 2610/a, 3223/b, 3421/b, 4657/b
g.+ den 1264/b, 1819/a, 3352/b, 4398/a; (g. girü) 1095/a
g.+ deven 3223/b
g.+ e 2083/b, 3352/b
g.+ i 0614/a, 1206/b, 1321/b, 2416/a, 2416/b, 2499/b, 2629/b, 4345/a, 4356/a, 4641/b, 4681/a
g.+ iden 3508/b
g.+ idür 2648/a
g.+ ince 0825/b
g.+ inde 0575/b
g.+ ine 2367/a
g.+ ini 1295/b, 1999/b
g.+ lerüm 3127/b
g.+ üm gibi 3230/a
g.+ üm 3130/b, 3421/b, 3422/b
g.+ üñ 1753/b, 2443/a, 4185/b
g.+ ünde 0217/a

gün [II]: -40- [T.] Gündüz.

g. 0340/b, 0401/a, 0503/b, 0584/b, 0609/a, 0783/b, 0892/b, 1269/a, 1445/a, 1603/b, 2105/b, 2438/b, 2473/b, 2624/b, 2656/a, 3085/b, 3439/a, 3565/b, 3755/b, 4117/b, 4260/a; (dün ü g.) 3219/a 4276/a; (dün ü g. eyle-) 4622/a; (g. it-) 0067/a, 0067/b; (g. gibi) 1573/a
g.+ den 1486/a
g.+ dür 3525/a
g.+ e 3844/b
g.+ i 0061/a, 0884/b, 4062/b, 4457/b; (g. ıñıt-) 4116/b
g.+ iden 3094/a
g.+ le 1268/b
g.+ üm 4384/b
g.+ üñ 3756/b

gün [III]: -8- [T.] Güneş.

g. 1991/b
g.+ çün 1741/a, 1741/b
g.+ den 1486/b
g.+ i 1740/a, 1743/b, 2235/b
g.+ üñ 0416/b

günâh: -8- [Far.] Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış.

g. 1300/a, 3702/b
g.+ dan 1284/b
g.+ ı 0364/b, 2447/a, 2449/a, 3516/b, 4350/b

günâhsuz: -1- [Far.+T.] Günahı, suçlu olmayan, masum.

g. 0661/b

gündüz: -14- [T.] Gündüz.

g. 0414/a, 0608/a, 0977/a, 2878/a, 3058/a, 3318/b, 3425/a, 3484/a, 3484/b, 3635/b, 3867/b, 3960/b; (dünümi g. eyle-) 3691/a
g.+ in 3057/a

güneş: -55- [T.] Güneş.

g. 0333/a, 0340/a, 0384/b, 0499/a, 0726/b, 1263/b, 1397/a, 1530/a, 1557/a, 2233/a, 2234/b, 2244/a, 2283/a, 2283/b, 2357/a, 2553/b, 2696/b, 2745/b, 2960/a, 3321/b, 3530/a, 3742/a, 3756/a, 3883/a,

- 3967/b, 4065/b, 4140/a, 4187/b, 4209/b, 4393/a, 4505/a, 4678/b; (g. gibi) 0214/a, 0275/a, 0598/a, 3017/a, 3109/b, 3538/b, 3542/a, 3692/b, 4558/b
g.+ den 1067/a, 1097/b, 1248/b, 1574/a, 4106/b
g.+ di 0978/b
g.+ dür 0267/a, 0578/b, 0691/b
g.+ e 3940/b
g.+ i 2416/a, 3205/b
g.+ üñ 4368/a
- güneşleyin:** -1- [T.] Güneş gibi.
g. 0287/a
- güni/ günü:** -2- [T.] Haset.
g.+ den 0870/a, 3855/b
g.+ sinden 2972/b
- gür:** -2- [T.] Bol, verimli.
g.+ ıdı 2964/b
- gürbüz:** -2- [Far.] Kahraman.
g. 4999/a; (g. ol-) 2188/b
- Gürdî:** -1- Hüsrev'in askeridir.
G. 1017/a
- gürüz:** -1- [T.] Gür, bol.
g. 1007/a
- gürz:** -2- [Far.] Ateşli silahların icadından önce savaş aleti olarak kullanılan, demir, tunç, bakır veya pirinçten ağır topuz, bozdoğan, şeşper.
g. 2218/b
g.+ i 2095/a
- Güstem:** -26- Hüsrev'in dayısı.
G. 0731/a, 0906/a, 0979/a, 0997/a, 1021/a, 1036/a, 1172/a, 1194/a, 1731/a, 1739/a, 1762/a, 2001/a, 2003/a, 2010/a, 2131/a, 2135/a
G.+ den 0910/a, 1733/a
G.+ e 1994/a, 2129/a, 2172/b, 2312/a
G.+ i 1170/b
G.+ üñ 1742/a, 1743/a, 2136/b
- Güşesb/ Güşesbâyın:** -3- Behram-ı Çübin'in komutanlarından biridir.
G. 2226/b, //1144/b
G.+ e 0734/a
- güväriş:** -1- [Far.] Hazma yardımcı olan şeyler.
g. 2623/a
- güven:** -1- [T.] Güvenmek.
g.- düm 3901/b
- güvenç:** -2- [T.] Güven, inanma, itimat.
g. 4666/b
g.+ i 4203/b
- güvegü:** -3- [T.] Damat, güveyi.
g. 2526/a, 4229/b
g.+ ye 4576/b
- güz:** -2- [T.] Sonbahar, hazan.
g. 4478/b, 4621/b
- güzel:** -22- [T.] Göze ve kulağa hoş gelen, güzel.
g. 0427/b, 0575/a, 0690/b, 0812/b, 1380/a, 1989/a, 3126/b, 3176/a, 3221/b, 3287/a, 3317/a, 3595/a, 3630/a, 3804/b, 4195/b, 4204/a, 4510/b, 4559/a
g.+ ler 0425/b, 2737/b, 4004/a, 4249/a
- güzellik:** -4- [T.] Güzellik.
g. 3895/a
g.+ de 0432/a, 1989/b, 3630/a
- güzide:** -1- [Far.] Seçkin, seçilmiş, mümtaz.
g. (g. ol-) 0399/b

H

hā: -4- [T.] Evet, işte anlamında ünlem bildirir.
h. 0622/a, 0993/a, 1113/b, 1188/a

hāb: -1- [Far.] Uyku.
h. 3598/b

habbe: -1- [Ar.] En ufak şey, zerre.
h. (h vir-) 4253/a

haber: -30- [Ar.] Haber.
h. 1495/b, 2483/a, 2604/b, 2632/a, 2659/a, 2776/b, 2846/b, 3341/a; (h. bil-) 4316/a; (h. gel-) 2528/a; (h. ir-) 0341/a; (h. iriş-) 2166/a; (h. um- "beklemek") 4084/b; (h. şor-) 0498/a, 2463/a, 2992/a, 3169/b (h. ulaş-) 1340/a; (h. vir- "söylemek") 0500/a, 0694/b, 0965/b, 1120/b, 1727/a, 1734/b, 2712/a, 3006/a, 3164/b, 3763/a
h.+ çün 0727/a
h.+ dür 2667/a

haberci: -1- [Ar.+Far.] Haber getiren, haber götürən kimse.
h.+ si 3089/b

haberdār: -3- [Ar.+Far.] Haberi olan, haberli, vakıf.
h. (h. it-) 3390/a; (h. kıl-) 0343/b, 0467/b

Habeş: -3- Habeş Eyaleti.
H. 0017/a, 1305/b
H.+ den 0771/a

hacālet: -1- [Ar.] Utanma, mahcup olma, utanç.
h.+ den 0118/b

hācet: -6- [Ar.] Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç.
h. 0088/b, 3940/b, 4038/a
h.+ de 4038/b
h.+ üm 4038/a
h.+ ümi 3177/a

hac: -1- [Far.] Haç.
h.+ ı 2068/b

hācib: -1- [Ar.] Kapıcı, kapıcı başı.
h (h.- i cāndār) 2720/a

hacīl: -2- [Ar.] Utanmış, mahcup.
h. 3466/b; (h. ol-) 4185/b

hacīllık: -1- [Ar.+T.] Utanmışlık.
h.+ dan 4163/b

haç: -3- [Far.] Haç.
h. 2299/a
h.+ a 2310/b
h.+ ı 2309/a

hadd: -5- [Ar.] 1. Sınır.
h.+ den (h. geç-) 0143/a
h.+ en 3561/a
h.+ i 4031/b
2. Hakkı, yetkisi veya yeterliği olmamak.
h.+ i degül 0147/a
h.+ üm (h. degüldi) 0491/a

hadeng: -4- [Far.] Ok.
h.+ e 1384/a, 1467/b
h.+ i 0303/a
h.+ idi 1110/b

hādīm: -1- [Ar.] Hizmet eden, yardımcı olan kimse.
h.+ i 2071/a

hafta/ hefte: -8- [Far.] Birbiri arkasına gelen yedi günden ibaret zaman bölümü.
h. 0689/b, 0837/a, 2119/a, 3076/a, 3089/a, 4533/b, 4534/a
h.+ da 0718/b

hançal: -1- [Ar.] Ebu Cehil karpuzu denilen meyvesi çok acı bir nebat.
h.+ ıla 2342/b

hağ: -27- [Ar.] 1. Allah, Cenabıhak.
h. 0043/b, 0660/a, 0839/b, 2796/a, 4062/a

h.+ a 2260/b, 2702/b, 3702/a,
4262/b, 4680/b
h.+ dan 0093/b, 0625/a, 3161/b
h.+ dur 2910/b
2. Doğru.
h.+ dur 2873/b
3. Ayrıcalık, pay, hak.
h (h. bil-) 1291/b; (h. kı1-) 1166/a
h.+ ı 3014/a, 3014/b
h.+ ina 4582/b
h.+ için 3843/a
h.+ ıyçun 3228/a, 3235/a, 3705/a,
3705/b
h.+ ıyıçun 0569/a
4. Değer.
h.+ ını (h bil-) 4676/a

hāk: -2- [Far.] Toprak.
h. 0121/b; (h. eyle-) 3791/b

hākān: -38- [T.] Kağan, hakan.
h. 0989/a, 1106/a, 2500/a, 2504/a,
2537/a, 2537/b, 2544/b, 2559/a,
2562/a, 2573/b, 2575/a, 2581/a,
2589/b, 2590/a, 2659/a, 2699/a;
(dergāh-ı h.) 2503/b; (h.- ı ÇİN)
1846/b, 2488/a; (h.- ı Çİnden)
2626/a; (h.- ı Çİne) 1876/a, 2529/a;
(h.- ı Çİni) 2530/a; (h.- ı ÇİNİ)
2478/a, 2549/a; (h.- ı şāha) 2560/a,
2700/a; (müher-i h.) 2650/a
h.+ a 1864/a, 2266/a, 2523/a,
2526/a, 2527/a, 2528/b, 2615/a,
2652/b
h.+ dan 2594/a
h.+ ıla 2580/b

hākīkat: -6- [Ar.] Gerçek, asıl.
h. 0054/b, 0361/a, 3400/b, 4028/b,
4611/b; (h. ol-) 0821/a

hākīm: 1- [Ar.] Hükmeden, hakim.
h. (h. ol-) 4171/b

hāl: -40- [Ar.] Hâl, durum.
h. 2042/b, 2076/b, 3045/b, 3667/a,
3722/b, 4163/b; (h. ol-) 1476/b,
4403/b
h.+ i 0419/b, 1131/b, 1184/b,
2020/b, 2091/b, 2367/b, 2881/b,

2946/a, 2946/b, 3397/a, 3489/b,
3523/b, 3587/b, 3618/b, 4150/a,
4309/b
h.+ in 3387/b; (h. işit-) 3195/a
h.+ ine 3641/b
h.+ ini 0089/b, 0933/b, 2141/a
h.+ üm 0210/b, 4082/a, 4099/b
h.+ ümden 3366/b
h.+ ümi 3268/a, 3328/b, 3958/a,
4512/a
h.+ üñ 1319/a, 4011/b

hālāş: -2- [Ar.] Kurtulma, kurtuluş.
h. (h. ol-) 3503/a
h.+ ina 3200/a

hālāvet: -1- [Ar.] Hoşluluk, tatlık.
h. 3882/b

hālāyık: -7- [Ar.] Halk.
h. 0269/b, 0928/b, 1092/b, 2030/b,
3140/b, 4623/a
h.+ dan 3701/b

hāle: -1- [Ar.] Bir nesnenin etrâfını
çevreleyen daire biçimindeki şey.
h. 1594/a

hāleblü: -1- [Ar.+Far.] Halepli.
h. 4673/b

hālet: -2- [Ar.] Durum, keyfiyet, nitelik.
h. 4480/b
h.+ de 4524/b

hālḥāl: -2- [Ar.] Kadınların, özellikle Arap
kadınlarının ayaklarına taktıkları
gümüş veya altın halka, ayak
bileziği.
h. 0553/b, 0566/b

hālī: -3- [Ar.] 1. Boş.
h. (h. ol-) 0750/b
2. Tenha, ıssız.
h. 1478/a; (h. kı1-) 4150/b

Hālīk: -2- [Ar.] Yaratan, Allah.
H. 2975/a, 4275/b

Hālīl: -1- Gazneli Mahmut'un çerisidir.

Ḥ. 0109/a

ḥalk: -14- [Ar.] Halk.

ḥ. 0234/a

ḥ.+ a 0216/a, 0233/b, 1744/b,
3431/b

ḥ.+ ı 0277/b, 0422/a, 4260/b,
4366/b, 4672/b

ḥ.+ ina 1257/b

ḥ.+ uñ 3081/b, 3523/a, 3859/b

ḥalka: -7- [Ar.] Vücudun kulak, parmak,
bilek gibi yerlerine takılan,
genellikle kıymetli madenden daire
biçiminde süs eşyası.

ḥ. 1427/b, 2941/b, 2942/b, 3908/b,
4128/a

ḥ.+ da 2942/a

ḥ.+ sını 3594/a

ḥall: -3- [Ar.] Bir durumu çözme,
çözümleme; bağlı olan bir şeyi
açma, çözme.

ḥ. (ḥ. it-) 0071/b, 0148/b; (ḥ. ol-
“hallolmak”) 4597/a

ḥalvet: -21- [Ar.] Çevre ile her türlü ilişkiyi
kesip yalnız kalma, tenhaya
çekilme.

ḥ. 0051/b, 0558/a, 1810/a, 1955/b,
3599/b, 3636/b, 4266/a; (ḥ. it-)
1169/b; (ḥ. kıl-) 0795/b; (ḥ. otur-)
0853/b

ḥ.+ de 0683/b, 2581/a, 3611/b,
3658/a, 3831/a, 3869/a, 4592/b

ḥ.+ e 0446/a, 1238/b, 2411/a

ḥ.+ ıyçun 3708/a

ḥalvetgāh: -1- [Ar.+Far.] Herkesin
giremediği halvet olunan yer.

ḥ.+ a 4231/b

ḥām: -11- [Far.] Acemi kimse, tecrübesiz.
Terbiye görmemiş kişi.

ḥ. 1087/b, 1122/b, 1203/a, 1647/a,
2236/b, 2363/a, 2596/a, 2812/a

ḥ.+ a (Behrām-ı ḥ.) 2144/b

ḥ.+ dur 3165/a

ḥ.+ ı 0735/b

ḥam: -1- [Far.] Katlanmış, kıvrılmış,
kıvrım.

ḥ. 1111/a

ḥamāyil: -2- [Ar.] Muska, tılsım.

ḥ. 1564/a, 3802/a

ḥamd: -2- [Ar.] Kulun Allah’ın yüceliğini,
sonsuz lutuf ve ihsanı karşısında
yaratana minnet ve şükran
duygularını bildirmesi.

ḥ. 4683/a; (ḥ. u şenā kıl-) 0002/a

ḥamle: -7- [T.] 1. İleriye doğru atılma,
atılış.

ḥ (ḥ. it-) 1055/b; (ḥ. kıl-) 0244/b,
0983/b, 1464/a, 4358/b

ḥ.+ den 0924/b

2. Düşmana karşı yapılan saldırı,
saldırma, savlet, hücum.

ḥ. (ḥ. it-) 2217/b

ḥamlu -1- [Far.+T.] Bükümlü, kıvrımlı.

ḥ. 0880/b

ḥammāl: -1- [Ar.] Ücretle yük taşıyan
kimse.

ḥ.+ ıçun 3472/a

ḥān: -1- [T.] Han, kağan.

ḥ.+ ı 1645/a

ḥān:-1- [Far.] Ev, yurt, memleket.

ḥ.+ umdur 1095/a

ḥançer: -9- [Ar.] 1. Hançer.

ḥ. 1307/b, 2239/b, 3865/a; (dil ü ḥ.
ol-) 2896/a; (ḥ. ur-) 4569/b

ḥ.+ i 4502/b

ḥ.+ üm 1010/a

ḥ.+ uñ 2896/b

2. Gırtlak.

ḥ. 2896/b

ḥand: -1- [Far.] Gülme, gülüş.

ḥ. 1449/a

ḥandān: -2- [Far.] Gülen, şen, neşeli.

ḥ. 3648/b; (ḥ. ol- “yüzü gülmek”)
1263/b

- ḥānedān:** -1- [Far.] Köklü, asil ve büyük aile, tarihteki tanınmış bir kimseye dayanan soy.
ḥ.+ a 4675/a
- ḥānlık:** -1- [T.] Han olma durumu.
ḥ.+ ıla 3846/b
- ḥān u mān:** -5- [T.] Ev, bark, ocak.
ḥ.+ dan 1701/a, 3704/b
ḥ.+ ından 3197/a, 3582/b
ḥ.+ ını 0346/b
- ḥār:** -3- [Far.] Diken.
ḥ. 2877/b, 3843/a, 3922/a
- ḥārā:** -1- [Far.] Çok sert (taş için).
ḥ. 3189/a
- ḥārāb:** -1- [Ar.] Kötü durumda, perişan.
ḥ.+ a 4521/b
- ḥārābātī:** -1- [Ar.] Vaktini meyhanede geçiren, meyhane müdavimi, içkiye düşkün.
ḥ. (ḥ. degülseñ) 0627/b
- ḥārāc:** -3- [Ar.] Müslüman olmayan tebaadan ve sahibi müslüman olmayan araziden alınan vergi.
ḥ.+ ı 3017/b
ḥ.+ ın 1300/a, 1823/b
- ḥārām:** -1- [Ar.] Din kurallarına aykırı olan, dini bakımdan yasak olan.
ḥ.+ dur 3165/b
- ḥārb:** -3- [Ar.] Savaş, cenk.
ḥ. 3251/b, 3393/b
ḥ.+ ın 4255/b
- ḥārc:** -4- [Ar.] Bir iş için harcanan para, masraf, gider.
ḥ. (vucūh-ı ḥ.) 0715/b; (ḥ. kııl-) 2890/b; (ḥ. eyle- “söylemek”) 2889/b
ḥ.+ ı (ḥ. ol-) 2481/b
- ḥāre:** -1- [Far.] Dalgalanır gibi görünen parlak çizgiler, meneviş (göz için.)
ḥ. (ḥ. gözlü) 3263/b
- ḥarekdār:** -1- [Far.] Eşekle yük çeken, eşekçi.
ḥ. 1022/b
- ḥarem:** -1- [Ar.] Herkesin girmesine izin verilmeyen, saygı gösterilmesi gereken yer.
ḥ.+ ine 4655/b
- ḥarf:** -12- [T.] 1. Harf.
ḥ. 0040/b, 3254/a, 3494/b, 4535/b; (h.- i nevmīdi) 0588/b; (ḥ. ḳo-) 1414/b
ḥ.+ e 0681/a
ḥ.+ i 3253/b
ḥ.+ inden 3663/b
ḥ.+ uña 3663/a
2. Söz.
ḥ. (ḥ. it- “söz söylemek”) 4232/a
ḥ.+ i 2916/b,
- ḥargāh/ ḥargeh:** -8- [Far.] Büyük çadır, otağ.
ḥ. 0795/b, 1169/b
ḥ.+ a 4047/b
ḥ.+ dan 4151/a
ḥ.+ e 0762/a, 4151/b
ḥ.+ ına 4018/b
ḥ.+ üñ 0764/a
- ḥārīf:** -6- [Ar.] 1. Meslektaş.
ḥ. 1551/a; (ḥ. ol-) 1597/b
ḥ.+ em 4091/b
ḥ.+ i 0722/a
2. İçki ve eğlence arkadaşı, dost.
ḥ.+ e 4232/b
ḥ.+ lerden 1579/a
- ḥārīr:** -11- [Ar.] İpek.
ḥ. 1244/a, 1957/a, 4520/a; (ḥ.- i nīlgūn “lacivert renginde ipek”) 0597/a
ḥ.+ e 2272/b, 2487/b
ḥ.+ i 1481/b, 2279/b, 2345/b, 2631/b; (çīn-i ḥ. “çin ipeği”) 2504/b

Ḥarrād/ Ḥarrād- 1 Berzīn/ Ḥarrād-1 Pürzīn:

-22- Hüsrev'in askerlerinden biridir.

Ḥ. 1763/a, 2026/a, 2039/a, 2046/a, 2578/a, 2593/a, 2594/a, 2600/a, 2613/a, 2619/a, 2647/a, 2652/a; (Ḥurşīd-i Ḥ.) 1973/b
Ḥ.+ den 2080/a
Ḥ.+ di 0997/b
Ḥ.+ e 1790/a, 2022/b, 2337/a, 2556/a, 2606/a
Ḥ.+ i 2025/a

ḥarūn: -1- [Ar.] İnatçı.

ḥ.+ ı 0581/b

ḥāş: -24- [Ar.] Seçkin, seçilmiş, özel.

ḥ. 0104/a, 0404/a, 0830/a, 0831/a, 3459/a, 3762/b, 3766/a, 3815/a, 3922/a; (ḥāş u 'āma "herkes") 0172/a, 0175/b; (ḥāşa 'āma) 2720/b; (ḥāş u ger 'ām) 1901/b, 3138/b, 3580/b; (ḥāşa vü 'āma) 1244/b, 1969/b; (ḥ.- ı dergāh) 3082/a; (ḥ. idin-) 0183/a; (ḥ. ol-) 3103/b; (ḥ. kı1-) 3665/a
ḥ.+ ı 4075/b, 4196/b
ḥ.+ ırağı 3116/a

ḥased: -1- [Ar.] Kıskançlık, çekememe.

ḥ. 0053/b

ḥasen: -1- [Ar.] Güzel.

ḥ. (ḥulq-ı ḥ. ḳo-) 0215/a

ḥāşıl: -15- [Ar.] Olan, meydana gelen.

ḥ. 0355/b, 4184/b; (ḥ. it-) 0146/a, 4657/b; (ḥ. kı1-) 0107/b, 2626/a; (ḥ. ol-) 0841/b, 3989/a, 4347/b
2. Gerçek olmuş, gerçekleşmiş.
ḥ. (ḥ. ol-) 1737/b, 1954/a, 2158/a, 2585/b, 3971/b, 4009/b

ḥasīn: -1- [Ar.] Sağlam, kuvvetli.

ḥ. (ḥ. ol-) 0188/a

ḥasret: -4- [Ar.] Özlem.

ḥ. 3981/a, 4661/b; (ḥ. vir-) 2924/a
ḥ.+ ile 3410/a

ḥaste: -5- [Far.] Hasta.

ḥ. 2678/a, 3328/b; (ḥ. kı1-) 3383/b; (ḥ. ol-) 2794/a, 4475/b

ḥasūd: -4- [Ar.] Çok kıskanç, haset eden, kıskanan.

ḥ. (ḥ.- ı şüm) 4112/a; (ḥ. ol-) 4649/b
ḥ.+ uñ 0802/b, 4112/b

ḥāşā: -1- [Ar.] "Asla, katiyen, hiçbir şekilde" anlamında kullanılan ret sözü.

ḥ. 3645/b

ḥaşr: -1- [Ar.] Toplanma, bir araya getirme.

ḥ. (ḥ.- ı ebdān ol-) 0116/b

ḥat/ ḥatt: -3- [Ar.] 1. Çizgi gibi devam eden şey.

ḥ. 0771/b

ḥ.+ ıla 0881/a

2. Yazı.

ḥ.+ umıladur 1969/a

ḥatā: -12- [Ar.] Hata, kusur.

ḥ. 3817/b; (ḥ. kı1-) 2827/b, 2863/a
ḥ.+ dur 0625/b, 1444/b, 3817/b, 3830/b, 3857/b, 3936/a, 4424/b
ḥ.+ yı 3170/a, 4519/b

ḥatar: -2- [Ar.] Tehlike, güvensizlik.

ḥ. 0790/b

ḥ.+ dur 3925/a

ḥatır: -7- [Ar.] 1. Hatır, gönül.

ḥ. (meyl-i ḥ.) 0139/b.

ḥ.+ ı 3093/a, 4069/b

ḥ.+ uñ 1933/b

2. Durum, keyif, hâl.

ḥ. (ḥ. u ḥāl) 2076/b

3. Birine karşı duyulan saygı, sevgi.

ḥ.+ u 2461/b

ḥ.+ um 2155/b

Ḥatim- i Ṭāy: -1- Tay kabilesinin residir. Cömertliğiyle meşhurdur.

Ḥ. 3999/b

ḥatm: -2- [Ar.] Bitirme, sona erdirme, tamamlama.

- h. (h. ol- “tamamlanmak”) 4603/a, 4633/a
- h̄atun:** -14- [T.] 1. Kadın.
h. 2604/a, 2605/a, 2610/b, 2611/b, 2613/a, 2632/a, 2634/b, 2647/b, 2651/a, 2824/a, 3144/a; (h̄.- ı zībā) 1402/a
h̄.+ a 2608/a
2. Eş zevce.
h. 4129/b
h̄.+ a 2594/b,
h̄.+ uñ 2602/a
- havā:** -14- [Ar.] 1. Hava.
h. 1666/a
2. Gökyüzü.
h. 1439/a, 2117/b
h.+ da 3743/b
h.+ dan 1518/a, 2239/b, 3744/a, 3754/b
h.+ ya 0708/a, 1399/b, 3034/a, 3804/b
h.+ yı 0874/b, 3809/b
- havāle:** -2- [Ar.] Havale, başkasına devretme.
h. (h. kııl- “engel olmak”) 1466/a; (h. ol-) 1578/b
- havālet:** -1- [A] Havale, başkasına devretme.
h. (h̄ kıılmış ol-) 0022/a
- havālu:** -1- [Ar.+T.] Herhangi bir nitelikte havası olan.
h. (ıssı h.) 3752/a
- havāşş:** -1- [Ar.] Duygular.
h̄ (h̄.- ı devleti) 0137/a
- hāver:** -1- [Far.] Güneşin doğduğu taraf, doğu, şark.
h. (şāh-ı h̄.) 0982/a
- havuz/ havz:** -11- [Ar.] Havuz.
h. 3001/a, 3006/b, 3010/b; (h̄.- ı şīrīn) 0233/b
h̄.+ a 2808/a, 3001/b, 3002/a, 3079/b
- h̄.+ ı 3008/b, 3009/a, 3080/b
- hāy u hūy/ hāy-i hūy:** -2- [Far.] Kalabalığın yaptığı gürültü.
h.+ ı 2964/b
h.+ uñ 2206/a
- hay:** -3- [T.] İyi dilek, azarlama, şaşma ve sevinç bildirmede kullanılan bir söz.
h. 2309/a, 2682/a
- hayāl:** -7- [Ar.] 1. Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş.
h̄.+ em 0118/a
h̄.+ i 0421/a, 1374/a
h̄.+ in 3066/b
h̄.+ üme 2818/a
h̄.+ uñ 3867/a
2. Bir kişi, olay veya nesnenin zihinde canlanan, biçimlenen sureti.
h̄.+ i 2360/b
- hayālī:** -1- [Ar.] Hayal niteliğinde olan, hayal ürünü olan.
h̄. 2472/b
- hayāt:** -2- [Ar.] Yaşam.
h̄.+ ı 2412/b; (āb-ı h̄. “su”) 0115/b
- hayf:** -1- [Ar.] Yazık.
h̄. (h̄. ol- “ziyan olmak”) 1683/b
- hayır/ hayr:** -11- [Ar.] Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hal ve iş.
h̄. 0192/a, 0243/b, 0820/b, 1734/b, 1810/b, 2114/b; (h̄. bul-) 3274/b; (h̄. kııl-) 0072/a; (h̄. ol-) 0090/b
h̄.+ a (düşini h̄. yor-) 2099/b
h̄.+ ıla 0191/b
- hāyin:** -3- [Ar.] Hain, kötü.
h̄. 0615/b; (h̄. kııl-) 0623/b; (h̄. ol-) 0735/b
- hayltaş:** -1- [Ar.] Gazne ordusunda en küçük askerî rütbe.
h̄.+ ı 0109/a

ḥayme: -1- [Ar.] Çadır.
ḥ. 1457/b

ḥayrān: -14- [Ar.] 1. Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.
ḥ. 3208/a, 3271/a, 3521/b; (ferhād-ı ḥ.) 3313/a; (ḥ. ḳal-) 3280/b; (ḥ. ḳıl-) 0420/a, 2235/b, 3312/a; (ḥ. ol-) 0369/b, 0522/a, 2243/b, 3334/b
2. Şaşkın, şaşırıp kalmış kimse.
ḥ. 1267/b, 3778/b

ḥaytā: 1- [T.] Osmanlı Devleti'nde cesaretleri ve savaş yeteneklerinin üstünlüğü ile meşhur olan daimi süvari serhat kullarının ayrıldığı beş sınıftan biri.
h.+ la 2509/b

ḥayvān: -9- [Ar.] 1. Hayvan.
ḥ. 0797/b, 1288/a, 1772/a, 2175/a
ḥ.+ a 3252/a
ḥ.+ ıla 3051/b
2. Hayat, dirilik, canlılık
ḥ (āb-ı ḥ. "hayat suyu") 0254/a, 0591/a, 4115/b

Ḥayy: -1- [Ar.] Allah'ın isimlerinden biridir.
Ḥ. (Ḥ. u Ḳayyūm "diri olan, ölümsüz") 0073/b

ḥazān: -4- [Far.] Güz, sonbahar.
ḥ. 0576/a, 0777/b, 2844/b
ḥ.+ için 3968/b

ḥazāyin: -2- [Ar.] Hazineleşme.
ḥ. 0165/a, 4206/a

ḥazf: -1- [Ar.] Ortadan kaldırma, kaldırılma, çıkarma, silme.
ḥ.+1 (se ḥ.) 0227/b

ḥāzır: -1- [Ar.] Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan.
ḥ. (ḥ. cevābı) 3170/b

ḥazın: -1- [T.] Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.
ḥ. (ḥ. ol-) 0188/b

ḥazın: -1- [Ar.] Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.
ḥ. 4102/a

ḥāzin: -1- [Ar.] Hazine muhafızı, hazinedar.
ḥ. 4250/a

ḥazīne: -2- [Ar.] Hazine.
ḥ. 4193/a
ḥ.+ m 3634/a

ḥazīne-dār: -1- [Ar.+Far.] Bir hazineyi korumak ve yönetmekle görevli kimse.
ḥ.+ ina 2578/b

ḥazret: -6- [Ar.] Kat, huzur, nezd.
ḥ.+ den 0382/a
ḥ.+ inde 2023/b, 4021/a
ḥ.+ indeven 3824/b
ḥ.+ ine 0789/a
ḥ.+ üñe 0033/b

ḥazze: -1- [Ar.] Sevinç duyma, hoşlanma, saadet.
ḥ. 0139/a

hedīye/ hediye: -4- [Ar.] Karşılıksız verilen şey, armağan.
h. 2193/a, 2195/a
h.+ yile 2194/b, 2291/b

ḥekīm: -2- [Ar.] Mesleği hastalıkları teşhis ve tedavi etmek olan kimse, tıp doktoru, tabip.
ḥ. 3497/a
ḥ.+ üñ 1025/b

helāk: -7- [Ar.] 1. Ölme, mahvolma, yok olma.
h. (h. tt-) 1898/b, 4437/b
h.+ i 3671/b
h.+ inden 2433/b
2. Perişan olma, bitkin duruma gelme.

- h. (h. eyle-) 3693/a; (h. it-) 3934/a
h.+ i 4544/b
- helâl:** -3- [Ar.] 1. Dinin yasaklamadığı, helal.
h. (h olmak mı) 1370/b
h.+ ı (h yi-) 3964/a
2. Nikahlı eş.
h.+ i (h. ol-) 1374/b
- hele:** -2- [T.] 1. Özellikle, bilhassa, her şeyden önce.
h. 3925/a
2. “Biraz bekle, dur bakalım” anlamında cümlelerin başına getirilir:
h. 2114/a
- helvâ:** -8- [Ar.] Un veya unlu maddelerle şeker ve yağdan yapılan, muhtelif şekil ve çeşitleri olan tatlı.
h. 2756/a; (h.- yı bî-düd ol-) 2758/b; (h. yidür-) 1569/a; (h. gibi) 2757/a
h.+ ları 1537/b
h.+ ya 2852/b
h.+ yı 1646/a, 2935/a
- hem:** -179- [Far.] Hem, hem de.
h. 0058/a, 0098/a, 0140/a, 0228/a, 0260/b, 0310/b, 0377/b, 0402/b, 0509/b, 0613/b, 0652/a, 0664/a, 0677/b, 0742/a, 0865/b, 0900/b, 0968/b, 0971/b, 0987/b, 0988/a, 1044/b, 1090/b, 1094/b, 1159/b, 1182/a, 1231/b, 1256/b, 1260/b, 1267/b, 1270/a, 1280/b, 1298/b, 1323/b, 1332/b, 1365/b, 1366/a, 1372/b, 1403/b, 1415/b, 1469/b, 1533/a, 1627/b, 1654/b, 1670/b, 1686/a, 1709/b, 1753/b, 1761/b, 1830/a, 1868/a, 1906/b, 1912/a, 1928/a, 1929/b, 1933/a, 1937/b, 1960/b, 2027/a, 2038/a, 2048/b, 2062/b, 2067/a, 2071/a, 2072/a, 2072/b, 2086/b, 2090/b, 2115/a, 2160/a, 2168/b, 2173/a, 2193/b, 2210/b, 2223/b, 2262/a, 2262/b, 2283/b, 2323/a, 2329/b, 2333/a, 2333/b, 2338/b, 2352/a, 2394/b, 2397/b, 2418/a, 2435/b, 2467/a, 2470/a, 2471/a, 2474/b, 2490/a, 2542/a, 2552/b, 2624/b, 2646/a, 2657/b, 2666/a, 2708/a, 2715/b, 2729/b, 2777/a, 2796/b, 2823/b, 2865/b, 2872/b, 2912/a, 3017/b, 3098/b, 3141/a, 3168/b, 3180/b, 3222/b, 3257/a, 3285/b, 3319/b, 3326/b, 3349/b, 3363/b, 3379/b, 3401/b, 3432/b, 3447/b, 3456/a, 3458/b, 3471/a, 3492/b, 3507/b, 3519/b, 3536/b, 3563/b, 3621/b, 3776/b, 3855/b, 3866/a, 3900/b, 3909/b, 3913/b, 3914/a, 3914/b, 3924/b, 3951/b, 3953/b, 3962/a, 4001/b, 4031/b, 4042/b, 4114/b, 4123/a, 4126/b, 4133/b, 4178/a, 4187/a, 4189/b, 4193/a, 4223/b, 4241/b, 4270/b, 4328/b, 4331/b, 4365/b, 4366/a, 4471/b, 4474/a, 4531/b, 4553/a, 4568/b, 4569/b, 4572/a, 4578/a, 4618/b, 4638/b, 4662/a, 4668/b; (h. degül) 1679/b
- hemân:** -30- [Far.] Derhal, çabucak, hiç vakit geçirmeden.
h. 0190/b, 0694/a, 1192/a, 1247/b, 1413/a, 1413/b, 1665/a, 1665/b, 1762/b, 1819/a, 1902/a, 2280/a, 2350/b, 2633/a, 2982/b, 3385/a, 3385/b, 3457/b, 3620/a, 3808/a, 3888/a, 3888/b, 3889/b, 3890/a, 3890/b, 4011/a, 4084/b, 4561/a
h.+ dur 1600/a
h.+ ıdı 1372/a
- hemân-dem:** -15- [Far.] Hemen, o anda.
h. 0130/b, 1111/b, 1237/a, 1239/a, 1304/b, 1328/b, 1530/a, 1933/a, 2137/a, 2207/a, 2258/a, 2307/a, 2677/a, 4219/b, 4387/a
- hemân-gâh/ hemen-gâh:** -11- [Far.] Hemen o anda.
h. 1185/a, 1721/a, 1816/b, 2159/b, 2240/b, 2292/b, 2562/b, 2724/b, 4220/b, 4529/b, 4634/a
- hem-dem:** -6- [Far.] Birlikte bulunan, samimi, canciğer arkadaşı, dost.

h. 2467/b, 2759/a, 3168/a; (h. it-) 3949/b; (h. ol-) 1415/b 4274/b

Hemedân: -1- İran'da bir şehir.
H.+ a 0759/a

hemîn: -14- [Far.] Derhal, hemen.
h. 0680/b, 1246/a, 1263/a, 1691/a, 3005/b, 3167/b, 3270/b, 3580/a, 4078/b, 4131/b, 4137/b, 4448/b; (h. ol-) 3816/a, 4007/b

hemîşe: -32- [Far.] Daima, her zaman.
h. 0184/a, 0191/a, 0216/a, 0226/a, 0316/b, 0514/a, 0890/b, 0891/b, 0911/b, 0944/b, 0954/b, 0971/a, 1071/a, 1260/b, 1471/a, 2149/a, 2278/b, 2285/a, 2551/a, 2722/b, 2776/a, 3334/a, 3372/a, 3520/b, 3821/b, 3879/b, 3956/a, 4050/b, 4356/b, 4602/b, 4669/a, 4675/b

hem-şehr/ hem-şehrî: -4- [Far.] 1. Aynı şehir ve memleketten olan kişilerden her biri.
h. 0748/a, 4283/b
h.+ si 0747/a
2. Hitap sözcüğü.
h.+ üm 0752/a

hemyân: -1- [Far.] Kese, torba.
h.+ a 0644/a

hem-derd: -1- [Far.] Dert ortağı.
h. (h. ol-) 3093/b

hem-dest: -1- [Far.] El ele, birlikte.
h. 1460/a

hem-râh: -1- [Far.] Yol arkadaşı, yoldaş.
h. 2126/a

hem-râz: -4- [Far.] Sırdaş, dost.
h. 3334/a, 4323/a; (yâr-ı h.) 0558/a;
(h. ol-) 3654/a

hem-zâd: -1- [Far.] Birlikte doğmuş.
h. 1538/b

hendese: -1- [Ar.] Bir şeyi sınırlayan, kuşatan şekil, ölçü.
h. 2950/a

hengâme: -1- [Far.] Gürültü, patırtı, şamata.
h. 0409/b

henüz: -2- [Far.] 1. Daha şimdi, yeni.
h. 0368/a
2. Daha, hâlâ, şimdiye kadar.
h. 3713/a

hep: -58- [T.] Her zaman, hep.
h. 0093/a, 0116/a, 0574/b, 0782/b, 0803/a, 0888/a, 0921/a, 0942/a, 1011/b, 1209/b, 1410/b, 1456/b, 1491/a, 1551/a, 1847/a, 1884/a, 1958/a, 1979/b, 1985/a, 2055/a, 2083/b, 2109/b, 2119/a, 2122/b, 2141/a, 2141/b, 2165/b, 2203/a, 2251/b, 2281/b, 2302/a, 2303/a, 2316/b, 2411/b, 2413/a, 2452/a, 2509/a, 2585/b, 2676/a, 2888/a, 2934/b, 3025/b, 3161/a, 3316/b, 3523/a, 3573/b, 3732/a, 3735/a, 3735/b, 3775/b, 3798/a, 3974/b, 4149/b, 4426/b, 4543/a, 4599/a, 4630/b, 4637/b

her: -153- [T.] Bütün, tüm, her.
h. 0013/b, 0046/b, 0057/a, 0062/a, 0065/b, 0135/a, 0195/b, 0201/a, 0202/b, 0210/b, 0223/a, 0249/a, 0252/a, 0254/b, 0272/a, 0361/b, 0415/a, 0443/a, 0478/a, 0492/a, 0523/a, 0532/a, 0540/a, 0542/a, 0550/b, 0628/b, 0629/b, 0733/a, 0796/a, 0798/b, 0831/b, 0889/a, 0895/a, 0897/b, 0915/b, 1030/b, 1042/b, 1202/b, 1211/a, 1236/a, 1275/b, 1340/a, 1347/b, 1382/a, 1401/a, 1402/a, 1404/a, 1484/b, 1501/a, 1501/b, 1512/a, 1514/a, 1539/b, 1554/a, 1576/a, 1576/b, 1578/b, 1635/b, 1648/b, 1673/b, 1685/a, 1749/b, 1763/b, 1771/a, 1803/a, 1803/b, 1839/b, 1886/a, 1886/b, 1907/a, 1931/b, 1945/a, 1978/a, 2009/a, 2018/a, 2056/b,

2165/a, 2403/b, 2418/a, 2445/b,
2459/b, 2463/a, 2486/b, 2488/b,
2622/b, 2715/a, 2748/b, 2783/a,
2819/b, 2877/a, 2877/b, 2897/b,
2907/a, 2916/b, 2944/b, 2953/a,
3007/a, 3050/a, 3076/a, 3089/a,
3143/b, 3188/b, 3254/a, 3262/b,
3268/a, 3279/a, 3282/a, 3371/a,
3386/a, 3391/b, 3497/b, 3515/b,
3532/a, 3538/a, 3564/a, 3564/b,
3566/b, 3581/a, 3583/a, 3590/b,
3611/b, 3629/a, 3630/b, 3631/a,
3631/b, 3645/a, 3676/b, 3712/a,
3722/b, 3852/b, 3892/b, 3967/a,
3985/a, 4071/b, 4123/b, 4207/a,
4241/b, 4277/b, 4280/a, 4280/b,
4317/b, 4318/b, 4337/a, 4371/b,
4373/b, 4374/b, 4429/a, 4453/a,
4453/b, 4484/a, 4560/a

hergiz: -35- [Far.] Asla, katiyen, hiçbir vakit.

h. 0053/b, 0063/a, 0220/a, 0615/b,
0929/b, 0972/a, 1020/b, 1052/a,
1187/a, 1246/b, 1779/a, 1902/b,
1911/a, 1917/b, 2021/b, 2054/b,
2111/a, 2181/b, 2507/b, 2510/a,
2551/a, 2585/a, 2606/b, 2607/a,
2617/a, 2691/a, 2821/b, 2848/a,
3169/b, 3483/b, 3536/a, 3583/b,
4298/a, 4299/a, 4372/b

her-dem: -2- [Far.] Her zaman, her vakit.
h. 2646/b, 3051/a

her-gâh: -2- [Far.] Her zaman, her vakit.
h. 2942/b, 3388/a

havâ: -12- [Ar.] 1. İstek, arzu.
h.+ sından 3306/a
h.+ yı 3305/b
2. Hava, gökyüzü.
h. 0259/b, 1114/b, 1241/a, 1500/a,
4077/b
h.+ da 0710/b
h.+ dan 0712/a
h.+ sı 0713/b
h.+ yı 2213/b
h.+ ya 3800/b

heves: -2- [Ar.] İstek, arzu, meyil.
h. (h. kıl- “istek duymak”) 4667/a
h.+ den 0524/a

heveslü: -1- [Ar.+T.] Bir şeyi elde etmeye,
öğrenmeye veya onunla uğraşmaya
istekli olan, arzulu, meraklı.
h. 3467/a

Heves-nâme: -1- Tâcîzâde Câfer
Çelebi'nin eseridir.
H. 4667/a

hey: -2- [T.] Seslenme ünlemi.
h. 1317/b, 2628/b

hey-â-hey: -1- [T.] Seslenme ünlemi.
h. (âha düşdi h.) 0374/b

heybet: -4- [Ar.] 1. Ululuk, azamet.
h.+ i 0169/b
h.+ inden 4615/a
2. Korkuyla karışık saygı uyandıran
görünüş.
h. 4470/a
h.+ den 0218/a

hezârân: -3- [Far.] Binlerce, bin kere.
h. 0120/b, 0589/a, 2052/b

hürâmân: -1- [Far.] Salına salına, naz ile,
eda ile yürüyen.
h. 3806/a

hürfet: -1- [Ar.] Esnaf kollarından her
birinin yaptığı iş, meslek, zanaat,
esnafın mesleği.
h.+ den 1414/b

hırka: -3- [Ar.] Hırka.
h. 4656/b
h.+ sını 0111/a
h.+ sından 4186/a

hırş: -3- [Ar.] Bir şeyi elde etmek için
duyulan, önüne geçilmez derecede
kuvvetli istek.
h.+ ıla 1141/b, 1153/a
h.+ ıyla (h. tol-) 1139/b

hışım: -8- [T.] Akıraba.
h. 1995/b
h.+ dan 3266/b
h.+ dı 2168/b
h.+ dur 1791/b, 2090/b, 2572/a
h.+ lardan 2541/b
h.+ larıladur 0942/a

hışmılık: -3- [T.] Akırabalık, yakınlık.
h. (h kııl-) 1906/a
h.+ dan 2327/a
h.+ ı (h. yıķ-) 2328/a

hışm: -9- [Ar.] Kızgınlık, öfke, hışım.
h. 1019/b; (h. it-) 1136/a
h.+ ı 1062/a, 4642/a
h.+ ıla 0225/b, 1115/a, 1325/b
h.+ ına 0369/b
h.+ umuz 0324/b

Hıtâyî: -1- Hıta (bugünkü kuzeybatı Çin)
ülkesine ait olan.
H. 2059/b
H.+ ı 4519/a

hıvan: -1- [T.] Kıvanmak, sevinmek,
memnun olmak.
h.- dum 3901/a

hıyânet: -5- [Ar.] Güveni kötüye kullanma,
aldatma, vefasızlık.
h. 0613/b, 0617/b; (h. ol-) 0613/a,
0622/b
h.+ ler 0142/b

Hızır: -2- Ölümsüz olduğuna ve zorda
kalan insanlara yardım ettiğine
inanılan zat.
H. 0253/b
H.+ dı 4254/a

hicâb: -2- [Ar.] Perde, örtü, engel.
h.+ ı 3707/a
h.+ ından 3715/a

hicr: -1- [Ar.] Ayrılık.
h.+ ile 2746/b

hicrân: -1- [Ar.] Ayrılık, ayrılık acısı.
h.+ ıla 2875/a

hiç: -100- [Far.] 1. Hiç, hiçbir zaman, asla.
h. 0006/b, 0036/a, , 0159/b, 0166/b,
0170/b, 0378/a, 0431/b, 0510/a,
0520/b, 0613/a, 0645/b, 0711/a,
0792/a, 0942/b, 1005/a, 1063/b,
1096/b, 1161/a, 1161/b, 1208/a,
1312/b, 1475/a, 1499/a, 1499/b,
1622/a, 1629/b, 1637/a, 1644/a,
1675/a, 1696/b, 1739/b, 1793/a,
1802/b, 1818/b, 1838/b, 1840/a,
1844/b, 1849/b, 1895/a, 1925/a,
2006/a, 2012/b, 2031/a, 2036/a,
2080/a, 2080/b, 2087/a, 2087/b,
2180/b, 2199/b, 2215/b, 2372/b,
2388/b, 2398/b, 2405/a, 2428/b,
2431/b, 2448/a, 2494/a, 2617/b,
2766/b, 2774/b, 2814/b, 2828/a,
2840/b, 2901/a, 2905/a, 3097/a,
3168/a, 3248/b, 3255/a, 3258/a,
3416/b, 3446/b, 3482/a, 3519/a,
3520/a, 3556/a, 3634/b, 3635/b,
3643/b, 3785/a, 3837/b, , 3990/a,
4287/b, 4288/b, 4290/b, 4299/b,
4336/b, 4339/b, 4395/b, 4399/b,
4423/b, 4444/b, 4528/b, 4548/a,
4580/a, 4623/b
h.+ e 2583/b
2. Hiçbir.
h. 0844/a
h.+ üñüz 2180/b

hiç kimse: -5- [Far.+T.] Hiç kimse.
h. 0071/a, 2530/b, 2639/b, 3844/a,
4136/b

hikâyet: -12- [Ar.] Hikâye, kıssa.
h. 0402/b, 0832/b, 2747/a, 3564/a,
4612/b; (h. anlat-) 0202/a; (h. eyit-
) 4155/a; (h. eyle-) 4034/a; (h. kııl-)
2787/a, 2994/b, 4032/b, 4586/a

hikmet: -7- [Ar.] Bilgelik.
h. 0761/a, 2445/a; (h. engiz “hikmet
veren”) 0481/a; (h. kazan-) 0313/b
h.+ de 0293/b
h.+ lerüñ 0079/a

hilâf: -1- [Ar.] Zıt, karşıt.
h. 0066/b

hilâl: -2- [Ar.] Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, yeni ay.
h.+ i 0419/a, 3489/a

hil'at: -9- [Ar.] Padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükafat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan.
h. 0637/a, 0653/a, 0830/a, 2339/a, 2478/b, 3122/a, 4266/b; (h. buyur-) 0107/a
h.+ i 4271/a

hîle: -5- [Ar.] Bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak amacıyla yapılan tertip, düzen.
h. 0948/b, 2438/a; (h. vü âl kıl-) 0814/b; (h. düzet-) 1987/a
h.+ yle (h. tol-) 4324/b

hîle-sâz: -1- [Ar.+Far.] Hileci, oyuncu.
h. 2670/b

himmet: -1- [Ar.] Lütuf, iyilik, iyi davranma.
h.+ iydi 0113/a

hin: -1- [Ar.] Keskin (?).
h.+ di 0985/a

hindî: -1- [Far.] Siyah, kara.
h. 2059/b

Hindû: -8- Hint halkından olan.
H. 2055/b, 2947/a, 4387/b; (H.- yı hûn-hâr) 1225/b; (H. gibi) 0807/a
H.+ larından 0882/b
H.+ nuñ 1688/a
H.+ sı 3794/a

Hindüstân: -2- Hindistan.
H. 0163/b
H.+ i 3134/b

Hindüstânî: -1- Hindistan'a ait olan.
H. 0770/a

Ĥirikis: -2- Hüsrev'in cariyelerinden biridir.
Ĥ. 1508/a, 1515/a

Ĥirmen: -2- [Far.] Harman.
h.+ inde 0430/b
h.+ ine 0430/a

Ĥisâb: -3- [Ar.] Hesap.
h.+ i 3707/b
h.+ ın 3880/b, 3917/a

Ĥişâr: -3- [Ar.] Bir yerin korunması için yapılan yüksek duvarlı, kuleli, etrafı hendeklerle çevrili küçük kale, kerman.
h. 1631/b
h.+ i 0599/a
h.+ ın 3764/a

Ĥiţâb: -3- [Ar.] 1. Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme, tevcih etme.
h.+ i 3460/a
h.+ ın 2280/b
2. Sözüün bir kimseye yöneltildiğini anlatmak için kullanılan seslenme sözü.
h.+ i (h. işit-) 2016/b

Ĥocalık: -1- [Far.+T.] Hocalık.
h.+ dan 1453/a

Ĥod: -13- [Far.] Kendi, bizzat, -de, dahi, yahut.
h. 0601/b, 1180/a, 1484/b, 1571/a, 1616/b, 1778/a, 1793/b, 1894/b, 2780/b, 2837/a, 3217/a, 3817/b, 4098/a, 4531/b

Ĥon: -4- [Far.] Sofra.
h. (h. ço-) 1715/a
h.+ dan 3634/b
h.+ ina 2306/b
h.+ i 2305/a

Ĥor: -12- [Far.] Hor, hakir, değersiz.
h. 0360/a, 1089/b, 1862/b, 2198/b, 4316/b; (h. it-) 2313/b; (h. ol-) 2831/a, 3250/a, 3964/b, 3994/a
h.+ isa 2542/a
h.+ ile 2700/b

Ḥorāsān: -3- İran'ın doğusunda ve
kuzeydoğusunda yer alan bölge.
Ḥ. 0634/a, 1216/a
ḥ.+ da 0638/a

ḥorlık: -1- [Far.+T.] Değersizlik, aşağılık.
ḥ.+ dan 2395/b

ḥorūs/ ḥurūs: -3- [Far.] Horoz.
ḥ. 0773/a, 0773/b, 3685/a

ḥoş: -109- [Far.] Duyguları okşayan, zevk
veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.
ḥ. 0125/a, 0235/b, 0331/b, 0510/b,
0557/b, 0777/a, 0877/a, 0964/a,
0967/a, 0968/a, 1033/b, 1371/b,
1418/b, 1419/b, 1423/b, 1476/b,
1500/a, 1505/b, 1512/b, 1516/b,
1562/b, 1639/b, 1662/a, 1695/a,
1796/a, 2423/b, 2426/a, 2541/b,
2737/b, 2915/b, 2966/a, 2975/b,
2984/b, 3137/a, 3193/b, 3287/b,
3311/b, 3318/a, 3407/b, 3486/b,
3600/b, 3648/b, 3761/b, 3846/b,
3871/a, 3901/a, 3906/a, 3923/a,
3923/b, 3924/b, 3935/a, 4037/a,
4076/a, 4081/a, 4085/b, 4119/b,
4168/b, 4183/b, 4222/a, 4289/a,
4296/b, 4507/a, 4571/a, 4650/b,
4664/a; (ḥ. dut-) 1032/a, 1442/b,
1722/b, 2333/a, 2751/a, 3907/a,
4212/b; (ḥ. eyle-) 0124/a; (ḥ. geç-) 2394/b, 4126/a; (ḥ. gel-) 2232/a,
4226/a; (ḥ. gör-) 2496/a; (ḥ. ḥoş
kovalaş-) 1568/a; (ḥ. it-) 2610/b,
4246/a; (ḥ. ol-) 0497/b, 0704/a,
1532/b, 1597/a, 2076/b, 2334/b,
2545/a, 3536/b, 4288/b; (ḥ. söyle-) 2330/a; (ḥ. degül) 3829/a
ḥ.+ dı 1712/a
ḥ.+ dur 0824/a, 1500/a, 1610/a,
2139/b, 2865/b, 3471/a, 3652/b,
3671/a, 3722/b, 3901/a, 4100/a,
4114/a, 4202/b, 4261/b; (mihmān-ı
ḥ.) 0691/a

ḥoşluk: -4- [Far.+T.] İyilik, güzellik,
hoşluk.
ḥ.+ ı 2425/b
ḥ.+ ıla 3945/a

ḥ.+ ın 1640/b
ḥ.+ ından 3428/a

ḥoşnūd: -2- [Far.] Bir kimseden veya bir
hâlden memnun durumda olan,
razı.
ḥ. (ḥ. ol-) 0036/a, 3946/b

ḥoş-āvāze/ ḥoş-āvāz: -2- [Far.] Güzel sesli,
sesi güzel olan.
ḥ. 4076/a; (ḥ. eyle-) 0008/b

ḥoş-ḥū: -3- [Far.] Güzel huylu, iyi
karakterli.
ḥ. 0271/a, 1966/b
ḥ.+ lara 0271/b

ḥoş-ḥūlu: -2- [Far.] Güzel huylu, iyi huylu.
ḥ.+ lar 1157/b
ḥ.+ sın 1983/b

ḥoş-nūvāz: -3- [Far.] Gönül okşayan.
ḥ. 1274/b, 1920/a, 1922/a

Ḥoten: -3- Doğu Türkistan'da Semerkant
ile Buhara arasında meşhur bir
şehirdir.
Ḥ. 3121/b, 3568/a, 3973/a

Ḥoten-ḥatun: -2- Hoten Hanım.
Ḥ. 1509/b, 1531/a

ḥū: -2- [Far.] Huy.
ḥ. 3431/a
ḥ.+ ñ 3431/b

ḥūb: -40- [Far.] Güzel.
ḥ. 0312/b, 0425/b, 1408/b, 1829/b,
1855/a, 3075/b, 3290/a, 3310/b,
3489/b, 3531/a, 3700/b, 4519/a,
4610/a; (ḥ.- ı meh-rū) 0595/a; (ḥ.- ı
ruḥ-fāş) 0539/a; (ḥ. u ḥurrem)
2071/b; (güher-i ḥ.) 4407/a; (nigār-
ı ḥ.) 3085/a; (yūsuf-ı ḥ.) 0885/a; (ḥ.
ol-) 3758/b; (ḥ. u sulu) 0282/b
ḥ.+ a 0448/a
ḥ.+ ıdı 1958/b
ḥ.+ ırak (-daha güzel-)2388/b

- h.+ lar 0500/b, 1436/a, 1610/a,
3466/a, 3571/a, 3572/b, 3573/b,
3574/a, 4001/a, 4266/b
h.+ lara 0518/a, 3316/b, 3881/a
h.+ larıla 3850/a
h.+ laruñ 3899/a, 4000/a
- hüblik:** -2- [Far.+T.] Güzellik.
h. 4201/b
h.+ uñ 3853/b
- hüb-mevzün:** -1- [Far.+Ar.] Güzel ahenkli,
biçimli.
h. 1346/a
- hucet:** -4- [Ar.] Senet, vesika, delil.
h. 4613/b; (h. vir-) 0026/b
h.+ çun 3699/a
h.+ idür 4613/a
- huceste:** -2- [Far.] Kutlu, uğurlu, mübarek.
h. 0229/b, 3731/a
- hulan-:** -1- [T.] Huy edinmek, âdet
edinmek.
h.- dı 0444/b
- hulk:** -3- [Ar.] Huy, karakter, tabiat.
h. 3432/a; (h.- ı hasen ço-) 0215/a
h.+ ı 1638/b
- hullet:** -1- [Ar.] Gerçek dostluk, arkadaşlık.
h.+ ıyçun 3708/b
- hulu:** -3- [T.] Huylu.
h. 0575/a; (h. ol-) 4001/a
h.+ lardan 2541/b
- hululuk:** -1- [T.] Huyluluk.
h. 1098/a
- humâr:** -3- [Ar.] İçkiden sonra gelen baş
ağrısı ve sersemlik.
h.+ ı 2427/b; (h. başın dut-) 1580/a
h.+ ın 4246/b
- hün:** -5- [Far.] Kan.
h. 1010/b
h.+ a 4442/b, 4461/b
h.+ da 2580/a
- h.+ ın 1511/a
- hün-hâr:** -3- [Far.] Kana susamış, kan
dökücü, zalim, gaddar.
h. (Hindü-yı h.) 1225/b; (tığ-ı h.)
0763/a, 0990/b
- hün-rîz:** -5- [Far.] Kan dökücü, zalim.
h. 0103/a, 0951/b, 1461/b, 4354/a;
(ğurrân-ı h.) 0986/b
- hür:** -16- [Ar.] Cennet kızı, çok güzel kız
veya kadın, huri.
h. 0017/a, 0507/b, 0574/a, 0603/a,
0846/a, 0853/b, 0860/b, 1380/a,
1386/b, 2116/a, 4052/a, 4200/a,
4241/a; (h.- i pür-nür) 0850/a; (h.- i
uçmağ) 3010/b
h.+ ıçun (cemâl-i h.) 3968/a
- hürî:** -3- [Ar.+Far.] Cennet kızı.
h. 1498/b, 3008/a
h.+ lerle 0471/a
- hurmâ:** -10- [Far.] Hurma ağacının
meyvesi.
h. 2758/a, 2972/b, 3842/b, 3843/a,
3987/b, 4137/a
h.+ mı 2823/b
h.+ nuñ 2972/a
h.+ ya 3909/b
h.+ yı 3844/a
- hurmet:** -5- [Ar.] Bir şeye veya bir kimseye
değer vermektan ileri gelen ölçülü
davranma hissi, çekinme ile karışık
bir sevginin verdiği dikkat ve itina
gösterme duygusu, saygı.
h. (h. it-) 4536/a; (h. kıl-) 3950/b
h.+ ıçun 3505/a
h.+ ıyçun 3706/a, 3706/b
- hurrem:** -15- [Far.] Sevinçli, şen, gönül
açıcı.
h. 0288/a, 2058/b, 3600/b; (kaşr-ı
h.) 0778/a, 0869/a; (bâğ-ı h. ol-
) 0714/b; (şâd u h. ol-) 4274/a; (h. it-
) 3285/a; (h. kıl-) 2759/b; (h. ol-
) 0012/b, 1679/b, 2397/a, 3372/a,
3552/b

- h.+idi (hüb u h.) 2071/b
- hurşid:** -2- [Far.] Güneş.
h. 0725/b; (h.- i harrād) 1973/b
- hurûf:** -1- [Ar.] Harfler.
h.+ ı 0680/a
- hurûş:** -2- [Far.] Coşma, güreleme.
h. 2233/b; (h. it-) 1192/a
- husrev:** -2- [Far.] Hükümdar, şah, padişah.
h. 1730/a, 4616/a
- husrevlik:** -1- [Far.+T.] Hükümdarlık, padişahlık.
h. 0284/a
- hüsrevrân:** -1- [Far.] Hükümdarlık süren, hükmeden.
h. 1219/a
- hüş:** -1- [Far.] Akıl, şuur.
h. 1579/a
- huşk:** -1- [Far.] Kuru.
h. (selâm-ı h. -kuru selam-) 2812/b
- hüş-yâr:** -2- [Far.] Akıllı başında.
h. (nîm-h.) 0878/a; (pîr-i h.) 2620/b
- huvvânî:** -1- [Ar.+F.] Hainler, hıyanet edenlerle ilgili.
h. 2597/b
- hüy:** -1- [Far.] Günah, suç, hata.
h. (h. kılavuz) 0037/a
- hüy:** -4- [Far.] Doğuştan olan tabiat, yaratılış, mizaç.
h.+ ı 1003/b, 1126/b, 2095/b, 2433/a
- Hüzistân:** -3- İran'ın güney batısında bir eyalet.
H.+ a 0449/b, 2973/b, 3576/b
- HUDâvend:** -30- [Far.] Allah, sahip.
H. 0066/b, 0255/a, 0293/a, 0308/b, 0457/b, 0498/b, 1286/b, 1373/b, 1601/a, 1633/a, 1773/b, 3135/b, 3347/b, 3614/a, 4334/b, 4486/a; (H.- i cihân) 0143/b, 0240/a, 0265/a, 0274/a, 2913/b, 4668/a; (H.- i HUDâvendân-ı devrân) 0136/b; (H.- i HUDâvendân-ı 'âlem) 0196/a, 0261/b; (H.- i raḥîm) 0237/b; (H.- i ser-efrâz) 0130/a; (şâh-ı H.) 3793/b
H.+ i 0180/b
H.+ üm 0210/b
- HUDâvendâ:** -9- [Far.] Allah'ım, Tanrı'm.
H. 0001/a, 0930/a, 2450/a, 2930/b, 3461/b, 3517/a, 3691/a, 4672/a
- HUDâyâ:** -5- [Far.] Allah'ım, Tanrı'm.
H. 0003/a, 0026/a, 0052/a, 1581/b, 3695/a
- HUDâvendân:** -3- [Far.] Ey Allah'ım.
H. (HUDâvend-i H.- ı devrân) 0136/b; H. (HUDâvend-i H.- ı 'âlem) 0196/a, 0261/b
- hük:** -14- [Ar.] 1. Hakimiyet.
h. (h. it-) 1331/b, 1736/b
h.+ i 4602/b
h.+ üne 2754/b
2. Emir, buyruk.
h. (h. ü fermân) 0164/b; (h. it-) 4101/a; (h. ol-) 1795/a
h.+ e 2848/a
h.+ i 3723/a, 4352/a
h.+ in 1624/a
h.+ indedür 3523/a
h.+ ine 2785/a
h.+ ile 4646/b
- hümâ:** -6- [Far.] Saadet, mutluluk ve devlet denilen efsanevi kuş.
H. (H. gibi) 3809/b
H.+ dı 1404/a
H.+ ya 3804/a, 4198/a
H.+ yı 0874/a, 1417/b
- hümâyün:** -4- [Far.] Kutlu, mübarek, saadetli.
h. 1509/a, 1525/a, 4184/b
h.+ ı 4268/a

h.+ üñ (ruh-ı h.) 2059/a

Hümeylâ: -3- Nikîsâ'nın eşi, Hüsrev'in cariyelerinden biridir.

H. 1508/b, 1523/a, 4269/b

hüner: -8- [Far.] Bir işte gösterilen ustalık, beceriklilik, maharet.

h. 0312/a, 0379/b, 1124/a; (h. gel-) 1472/a

h.+ de 0272/a

h.+ den 1044/b, 1124/b

h.+ dür 0618/a

hünerlü: -2- [Far.+T.] Becerekli, hünerli.

h. 1207/b, 3740/b

hünermend: -8- [Far.] Hünerli, hüner sahibi (kimse), usta.

h. 0308/a, 0308/b, 0457/a, 0476/a, 0498/a, 2999/a, 4334/a; (h. ol-) 0293/b

hünersüz: -2- [Far.+T.] Beceriksiz, marifetsiz.

h. 1047/b, 4284/a

hünerver: -3- [Far.] Hünerli, marifet.

h. 2023/a, 2654/b, 2681/b

hürmet: -3- [Ar.] Saygı, değer verme.

h. (h. kı1-) 2325/a

h.+ i 0659/a

h.+ üñüz (h. bil-) 2015/b

Hürmüz: -24- Hüsrev-i Perviz'in babasıdır, Sasani şahıdır.

H. 0279/b, 0280/a, 0292/a, 0379/a, 0648/a, 0653/a, 0663/a, 0671/a,

0727/b, 1046/a, 1092/a, 1144/a, 1190/a, 2341/b, 2584/a; (mihir-i H.)

4999/b; (pervîz-i H.) 2188/a; (pür-i H.) 1067/b; (şâh-ı H.) 0685/b

H.+ di 1137/a

H.+ i 0672/a, 1892/a

H.+ üñ 0676/a, 1094/a

hüsn: -5- [Ar.] Güzellik.

h. 0583/a; (h.- i ay ol-) 1544/b

h.+ e 1529/b

h.+ ine 0215/b

Hüsrev: -215- Sasani İmparatorluğu hükümdarlarından birinin adıdır.

Ĥ. 0134/a, 0328/a, 0329/b, 0360/a,

0385/a, 0400/a, 0409/a, 0442/a,

0455/b, 0573/a, 0607/a, 0649/a,

0666/a, 0677/a, 0687/a, 0722/a,

0723/a, 0727/a, 0730/a, 0735/a,

0808/b, 0826/a, 0902/a, 0921/b,

0931/a, 0972/a, 1016/a, 1018/a,

1057/a, 1098/a, 1101/a, 1170/a,

1170/b, 1196/a, 1204/a, 1264/a,

1266/b, 1282/a, 1290/a, 1336/b,

1392/a, 1408/a, 1445/a, 1459/a,

1460/b, 1463/b, 1472/a, 1536/b,

1545/a, 1545/b, 1552/b, 1613/a,

1748/a, 1761/a, 1791/a, 1823/a,

1831/a, 1857/a, 1860/b, 1862/a,

1871/a, 1876/a, 1955/a, 1959/a,

2083/a, 2087/a, 2096/a, 2096/b,

2099/a, 2109/a, 2127/a, 2133/a,

2138/a, 2140/a, 2153/a, 2157/a,

2192/a, 2206/a, 2218/a, 2238/a,

2243/a, 2292/a, 2293/a, 2294/a,

2295/b, 2311/a, 2329/a, 2334/a,

2336/a, 2370/a, 2404/a, 2518/a,

2535/a, 2616/a, 2714/b, 2716/a,

2731/a, 2746/a, 2807/a, 2814/a,

3135/b, 3146/b, 3169/a, 3254/b,

3386/a, 3499/a, 3565/b, 3570/a,

3593/a, 3609/b, 3809/a, 3927/a,

3971/a, 4049/a, 4153/a, 4174/a,

4322/a, 4342/b, 4362/a, 4397/a,

4419/a, 4427/a, 4430/a, 4445/a,

4459/b, 4467/a, 4467/b, 4586/b,

4620/b, 4627/a; (Ĥ. ü Şîrîn) 4203/b;

(Ĥ.- i İrân) 2572/b; (Ĥ.- i key)

1545/b; (Ĥ.- i Pervîz) 0284/b,

1212/b, 1344/a, 2589/b, 4308/a;

(Ĥ.- i Pervîze) 2695/a; (Ĥ.- i

Pervîzi) 3217/b; (Ĥ.- i şâh) 0945/a,

1169/a, 1854/b, 2107/a, 2163/b,

2297/a, 2696/a, 3133/b, 4056/a,

4220/a, 4309/b, 4317/a; (Ĥ.- i taht)

2714/b, 2716/a; (Ĥ.- i yâr) 3557/a;

(Ĥ.- i zâr) 4464/b; (Ĥ. gibi) 1224/a

Ĥ.+ den 0852/b, 3880/a, 4460/b,

4517/a, 4536/a; (şeh-i Ĥ.) 2885/b

Ĥ.+ deyidi 4409/a

Ĥ.+ e 0466/a, 0684/a, 0938/b,
0983/b, 1223/b, 1546/a, 1553/b,
1801/a, 2141/a, 2165/b, 2203/a,
2250/b, 2319/a, 2776/a, 3104/b,
3131/b, 3454/a, 3957/b, 3988/b,
4457/a

Ĥ.+ eydi 0732/a

Ĥ.+ i 0577/b, 1302/b, 3141/a,
3220/b, 3769/a, 4371/b

Ĥ.+ le 1376/b

Ĥ.+ ler 0276/b, 1690/a, 2043/a,
3789/b

Ĥ.+ ümi 0179/a

Ĥ.+ üñ 0341/b, 0505/b, 0570/b,
0789/b, 0849/a, 0875/a, 1219/a,
1809/a, 1829/a, 2166/b, 2588/b,
2821/a, 3728/a, 4018/a, 4169/a,
4541/a, 4554/b

Ĥ.+ üñdür 4412/b

Ĥüsrevî: -1- Ĥüsrev'e ait.

Ĥ.+ ydi 1958/b

Ĥüsrev ü Şîrîn: -2- Ĥüsrev ü Şîrîn
mesnevisi.

Ĥ. 0129/a, 0129/b

hüşyâr: -1- [Far.] Aklı başında, sarhoş
olmayan.

h. 3771/b

ĥvâce: -2- [Far.] Hoca.

ĥ.+ den 1671/b

ĥ.+ nüñ 1671/a

I

ılan: -10- [T.] Yılan.

1. 1658/b, 2980/b, 3040/b, 4303/b;
(1. gibi) 2942/b
- 1.+ dan 1318/a, 3437/b
- 1.+ dur 3674/a
- 1.+ ı 4003/a, 4026/b

ıldırım: -4- [T.] Yıldırım.

1. 1741/a; 1. (1. gibi) 0986/a
- 1.+ a 1281/b
- 1.+ ca (“yıldırım gibi”) 0305/a

ılduz: -34- [T.] 1.Yıldız.

1. 0060/b, 1490/b, 1539/a, 1539/b,
1750/b, 1771/a, 1868/a, 1869/a,
1874/b, 3120/a, 3230/a, 3484/b,
3879/a, 4181/a, 4436/a
- 1.+ a 1373/a
- 1.+ dan 0021/b; (1. düz-) 1870/b
- 1.+ dı 3484/a
- 1.+ ı 0061/b, 0707/b, 1240/b,
3464/a, 4190/a
- 1.+ ıla 2084/a
- 1.+ ın 3330/b
- 1.+ ları 2082/a
- 1.+ larıla 1395/a
- 1.+ um 3322/a
- 1.+ uñ 0416/a, 0433/b, 1053/a,
4602/a
2. Baht, tahlil.
1. 0685/a

ılduzlu: -2- [T.] Yıldızlarla kaplı.

1. 4297/a
- 1.+ sın 1084/a

ılk-: -1- [T.] İtaat etmek, inkıyat etmek.

- 1.- a 2815/a

ır: -8- [Far.] Nağme, şarkı, türkü.

1. 1448/b, 4144/b, 4276/a
- 1.+ ı 4121/b; (1. çal-) 4086/b; (1. ırla-
“şarkı söylemek”) 4102/b
- 1.+suz 0828/a, 1561/b

ır-: -1- [T.] Uzaklaşmak.

- 1.- duñ 1713/a

ırak: -49- [T.] Uzak.

1. 2853/b, 2940/a, 3012/a, 3136/a,
3248/a, 3475/a, 4083/b; (1. dut-)
2796/a; (1. düş- “uzak düşmek”)
3704/b; (1. kaç-) 3022/b; (1. kı1-)
2938/b; (1. kıo-) 3239/b; (1. ol-
“uzaklaşmak”) 0660/b, 0686/a,
0724/a, 0883/b, 0970/a, 1323/b,
1313/b, 2551/b, 2847/a, 3010/a,
3070/a, 3603/b, 3628/b, 3982/b
- 1.+ dan 0330/a, 0547/a, 0595/b,
1040/a, 1210/a, 1497/a, 2204/b,
2247/a, 2475/a, 3076/b, 3077/a,
3160/b, 3227/a, 3769/a, 4022/a,
4421/a
- 1.+ dur 0734/b, 1080/b, 2985/a,
4583/a
- 1.+ ıdı 2936/a, 4392/b
- 1.+ sın 3837/a

ıraklık: -2- [T.] Uzaklık.

1. 2378/a
- 1.+ dan 3032/a

ırl-: -1- [T.] Ayrılmak, uzaklaşmak.

- 1.- masun 0801/b

ırla-: -2- [T.] Şarkı, türkü söylemek.

- 1.- dı. (ır1 ı.) 4102/b
- 1.- r 3091/b

ıрмаğ: -7- [T.] Su yolu, ark.

1. 0330/b, 2986/b, 3000/a, 3006/b
- 1.+ ı 3008/b, 3010/b
- 1.+ umda 3235/b

ısın-: -1- [T.] Isınmak, sıcak duruma gelmek.

- 1.- madı 2868/a

ısr- / ıssır-: -2- [T.] Isırmak.

- 1.- up (barmağ ı.) 3279/b
- 1.- urdı 2384/b

ısıtma: -1- [T.] Sıtma hastalığı.

1. 2434/a

ıslat-: -1- [T.] Islatmak.

- 1.- urıdım 2808/a

ismarla- -2- [T.] Ismarlamak, emanet etmek.
1.- dı 2256/b
1.- ma 3660/b

ıssı: -17- [T.] Isı, sıcaklık.
1. 0409/b, 0713/b, 1601/a, 1608/a, 1744/a, 1800/b, 2023/a, 2074/b, 2283/b, 2608/b, 2756/a, 3752/a
1.+ da 0471/b, 1600/b
1.+ dur 1500/b
1.+ rakdı 3302/a
1.+ ydı 1666/a

ıssuz: -2- [T.] 1.Kimse bulunmayan veya az kimse bulunan, تنها.
1. 3323/b
2.Yalnız, kimsesi olmayan.
1. 0124/a

ışık: -5- [T.] Işık.
1. 0883/b, 1007/a, 2098/b; (1. ur-) 0979/b; (1. vir-) 4470/b

ışıt: -16- [T.] Parlatmak, aydınlatmak.
1. (gözünü 1.) 1130/b
1.- an (göz 1.) 3564/b.; (gün 1.)1736/b
1.- dı (dişini 1.) 2041/b; (göz 1.) 0442/b, 2537/b; (gözün 1.) 1314/b, 3090/b, 3315/b
1.- mağ (göz 1.) 0865/b, 4114/a
1.- up (göz 1.) 0402/a
1.- ur (günü 1.) 4116/b
1.- uram (gözüm 1.) 3873/b
1.- urduñ (gönül 1.) 3961/b
1.- ursın (ılduz 1.) 0060/b

ışk: -73- [Ar.] Aşk, sevgi.
ı1. 0188/a, 0439/b, 1431/b, 1541/b, 1542/b, 1603/b, 1639/a, 1701/b, 2443/a, 2876/a, 2876/b, 2884/a, 2919/a, 3075/a, 3139/b, 3223/a, 3353/a, 3862/a, 3862/b, 3872/b, 3919/a, 3919/b, 3933/a, 4118/b; (ı1.- āvāze ol-) 1431/a; (ı1.- ı Şīrini) 3649/a; (pāye-i ı1.) 0011/a; (sermāye-i ı1. ol-) 0011/b; (ı1. ol-) 1460/a
ı1.+ a (ı1. er-) 3868/a

ı1.+ a 2918/a, 3880/b
ı1.+ ı 0189/a, 1494/a, 1544/a, 3304/a; (ı1. nā-çār) 2376/a
ı1.+ ıla 1356/a, 1535/b, 2749/b, 2914/b, 3039/a, 3144/a, 3262/a, 3367/b, 3449/b, 3848/a, 4245/b
ı1.+ ın 0231/a
ı1.+ ına 0111/b, 1359/a, 3048/b, 3072/a, 3307/a
ı1.+ ında 0121/a
ı1.+ ıyıla 3810/a
ı1.+ ıyla 1552/b, 3304/b, 3756/b
ı1.+ um 3889/b
ı1.+ umda 3846/a
ı1.+ umdan 3837/a
ı1.+ uñ 0583/b, 1543/a, 1701/a, 3227/a, 3329/a, 3351/a
ı1.+ uñda 3218/a, 3237/b
ı1.+ uñdan 3260/a, 3350/b
ı1.+ uñla 4128/a

ışk-bāzi: -3- [Ar.+Far.] Aşk oyunu.
ı1. 1444/b, 2364/b, 2784/a

ışk-nāme: -2- [Ar.+Far.] Aşk mesnevisi.
ı1. 0239/a, 2921/a

ıy-: -27- [T.] Göndermek.
1. 0738/a
1.- am 0740/a, 1846/b, 1887/b, 1933/a, 2817/a
1.- asın 2498/a
1.- dı 0653/a, 0727/a, 0751/a, 1827/a, 1946/b, 1949/a, 2010/b, 2025/a, 2291/a, 2293/a, 2322/a, 2323/a, 2579/b, 2615/a, 3781/b, 4313/b, 4420/a, 4533/a
1.- duğı 2295/a
1.- ım 0741/a

ıyıbı-: -1- [T.] Göndermek.
1.- dı 0637/a

ıyş: -6- [Ar.] Hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk u safa.
ı1. 0766/b, 3284/b; (ı1. u düğün kıll-) 1445/b, (ı1. u ışret eyleş- “yeme, içme”) 0761/b
ı1.+ a 0528/b, 4050/b

İ

‘**ibārāt**: -1- [Ar.] İbareler, söz dizisi.
‘i. 0149/a

ibiklü: -1- [T.] İbiği olan, ibikli.
i. (i. kuş) 0774/a

ibn: -2- [Ar.] Oğul.
i. (i.- i meryemidi) 4295/b; (i.- i muhammed) 4674/a

İbrāhīm: -1- Aydınoglu İsa bin Muhammed’in oğullarından biridir.
İ. 0259/a

‘**ibret**: -5- [Ar.] Kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç.
‘i. 0870/b; (‘i. dut-) 0140/b; (‘i. saç-) 2950/a
‘i.+ e 4596/b
2.Acayip, şaşılacak kadar tuhaf.
‘i.+ leri 0485/a

ibrişim: -1- [Far.] Bükülmüş ipekten iplik.
i. 0646/b

icāzet: -1- [Ar.] İzin, müsaade.
i. (i. vir- izin vermek-) 3951/a

iç: -90- [T.] 1. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dahil.
i. 2565/b
i.+ i 4050/a
i.+ inde 0009/b, 0321/a, 0497/a, 0590/b, 0701/b, 0702/b, 0721/b, 0764/a, 0766/a, 0766/b, 0819/a, 0855/a, 1026/b, 1060/b, 1312/a, 1377/b, 1421/a, 1446/a, 1446/b, 1769/b, 1849/a, 1885/a, 1914/a, 1956/b, 2460/b, 2595/b, 2627/b, 2673/a, 2799/a, 3572/a, 3968/a, 3968/b, 4195/b, 4632/a
i.+ inden 0591/b, 0596/a, 2813/a, 3174/a, 3395/b
i.+ indeydi 1536/a, 2098/b
i.+ ine 0515/b, 1077/b, 2784/b, 3061/b, 3139/b, 4257/a, 4257/b, 4563/b, 4566/b; (i. kaç-) 2745/b

i.+ ini 3791/a

i.+ leri 4396/b

2. Akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri.

i.+ i 0246/a, 1119/b, 1587/a, 1729/b, 2485/a, 2545/b, 2764/b, 2909/b, 3038/b, 3040/a, 3467/b, 3984/b, 4324/b, 4505/b; (i. sız-) 1196/b; (i. yan-) 4376/b; (i. yanmışlar) 4122/a

i.+ in 4096/b; (i. yak-) 3037/b

i.+ inde 0009/a, 0682/a, 0682/b, 1933/b, 3210/b; (kahr i. ol-) 0321/b

i.+ indeki 4626/b

i. inden 0788/b

i.+ indeydi 0790/a

i.+ ine (i. korku düş-) 4607/b

i.+ ümde 2876/a

i.+ ümdeki 2802/b

i.+ ümi 0007/a

i.+ üñ 2805/b, 3655/b

i.+ üñde 4661/b

iç-: -67- [T.] İçmek.

i. 0459/a, 1174/a, 1793/b, 2106/b; (and i.) 1286/b

i.- di 0335/b, 0831/a, 2312/b, 2455/b, 3375/a, 3501/b; (and i. “yemin etmek”) 1373/a, 4165/a

i.- diler 2115/a; (mey i.) 1560/a

i.- düğünde 3235/b

i.- düm 1615/a, 3243/a; (and i.) 1746/b

i.- düñ 1615/a, 3478/a, 3478/b

i.- elüm 0535/b, 1420/a, 4063/a

i.+ e 2363/a

i.- em 1655/b, 3945/b

i.- en 0368/b, 2402/b

i.- enler 0775/a

i.- er 0516/b, 0584/a; (and i.) 3106/b

i.- erdi 0332/a, 0828/a, 3079/b, 3590/a, 4227/b

i.- erem 1656/a

i.- eridi 4228/a

i.- erken 1471/b

i.- erler 0429/a, 0430/b, 0503/a, 0537/b, 3568/b

i.- erlerdi 1446/a

i.- ersin 4094/b
i.- erven (and i.) 1281/a
i.- evüz 4126/b
i.- me 3243/a, 4223/a
i.- medin 2392/b
i.- mege (and i.) 1287/b
i.- mek 0514/b, 1563/b
i.- mekten 0432/b
i.- mez 3058/b
i.- se 0539/a
i.- seler 0115/b
i.- sün 1524/b
i.- üben 0674/b, 2335/b
i.- üñ 2114/a, 0784/a
i.- üp 3135/a

içim/ içüm: -3- [T.] Bir defada içilecek su.
i.+ im 2392/b
i.+ üm 3553/b, 4511/a

içerü: -1- [T.] İç bölüm, içeri.
i. 2809/b

içre: -13- [T.] İçinde.
i. 0269/b, 0600/b, 0721/a, 1007/b,
1404/a, 1537/b, 3053/b, 3430/a,
3525/a, 3651/b, 4391/a, 4466/b;
(ehli i.) 0206/a

içün: -16- [T.] Sebep bildirmeye yarayan edat, için.
i. 0531/b, 1266/b, 1741/a, 2227/b,
2442/b, 2443/a, 2714/b, 2724/b,
3499/a, 3510/a, 3967/a, 3970/a,
4459/b, 4581/b, 4655/a; (ne i.)
0487/b

idil-: -1- [T.] Yapılmış, edilmiş.
i.- miş 3009/a

idin-: -17- [T.] 1. Edinmek, sahip olmak.
i.- di 3646/b; (hâşş i.) 0183/a;
(mekân i.) 0682/b; (yâr i.) 4269/a,
4312/a; (yir i.) 2358/b; (yurd i.)
2376/a
i.- em (iş ü pişe i.) 0184/b
i.- me (şanâ' at i.) 4649/b
i.- mekiçün 3242/b
i.- mişdi 4234/a
i.- mişidi (manzûr i.) 1506/b

i.- mişken 0834/b
i.- mişven 3867/b
i.- ürsem 4213/a
2. Varsaymak, kabul etmek.
i.- mişlerdi (umaç i.) 1349/b
i.- üpdür 4305/b

iglik: -1- [T.] Hastalık.
i. 0635/a

iğlâş: -1- [Ar.] Samimiyet, içtenlik, ihlas.
i. 0183/b

ihsân: -10- [Ar.] Bağışlama, bağışta bulunma.
i. 0243/b, 0258/b, 0796/a, 2171/b;
(i. kıl-) 2586/a, 4040/a; (i. um-) 2178/a
i.+ ı (i. ol-) 3707/b
i.+ um 1852/b
i.+ uñ 0796/b

ihtiyâr: -1- [Ar.] Yaşlı, kocamış.
resül-i i.+ a 0198/a

ikbâl: -3- [Ar.] Baht açıklığı, talih.
i. 0810/b, 2084/b; (i.- i istiğbâl it-) 3741/b

iken: -10- [T.] Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.
i. 0104/b, 0183/a, 2892/a, 2902/b,
3166/a, 3219/a, 3255/b, 3688/b,
4614/b, 4659/a

iki: -116- [T.] 1. İki sayısı.
i. 0299/a, 0341/a, 0410/a, 0412/b,
0417/a, 0465/b, 0686/a, 0689/b,
0697/b, 0722/b, 0732/a, 0790/b,
0815/a, 0837/a, 0883/b, 0895/b,
0924/b, 0925/b, 0961/a, 0974/a,
0976/a, 0978/a, 0981/b, 0993/a,
1025/a, 1111/a, 1237/a, 1237/b,
1268/b, 1277/b, 1302/a, 1347/a,
1348/a, 1349/a, 1354/b, 1419/a,
1460/b, 1466/a, 1477/a, 1522/b,
1538/b, 1539/a, 1642/b, 1724/a,
1917/a, 1990/a, 2071/a, 2119/a,
2128/a, 2129/a, 2138/b, 2233/b,
2242/a, 2287/a, 2377/a, 2385/b,

2399/a, 2414/a, 2444/b, 2546/b,
2550/a, 2590/b, 2618/b, 2702/b,
2717/a, 2806/a, 2848/a, 2910/a,
2910/b, 2964/b, 2965/b, 2971/a,
2986/a, 2993/b, 2999/b, 3091/a,
3091/b, 3155/b, 3225/b, 3365/b,
3445/a, 3525/b, 3877/b, 4038/a,
4049/a, 4080/b, 4083/b, 4084/a,
4149/a, 4193/a, 4194/b, 4249/b,
4261/a, 4292/b, 4387/b, 4403/a,
4437/a, 4486/a, 4534/a, 4534/b,
4574/b, 4578/a
i.+ dūr 3092/a
i.+ müz 2790/a, 3922/b
i.+ müzi 2956/b
i.+ ydük 2956/a
i.+ ye 2547/a, 4079/a
2. İyelik ekiyle birlikte zamir
olarak kullanılır.
i.+ si 0900/b, 1921/a, 2128/b,
4406/a, 4594/a

ikinci: -5- [T.] İki sayısının sıra sıfatı.
i. 0255/a, 2013/a, 2458/b, 4043/a,
4681/a

ikiz: -1- [T.] İkizler burcu.
i.+ de 2356/a

İklîdîs: -1- Matematik ilminin kurucusu ve
piri sayılan Yunan matematikçi,
Öklidîs.
İ. 2950/b

iklîm: -2- [Ar.] Ülkü, diyar.
i. 0434/a
i.+ üñ 3017/b

il: -75- [T.] Memleket, il.
i. 1291/a, 1377/b, 1758/a, 1885/b,
1886/b, 1900/b, 1937/b, 2201/b,
2329/b, 2422/b, 4273/b, 4283/b
i.+ de 0990/b, 1757/a, 1838/a,
1893/a, 2120/a, 2921/b, 3138/a,
3571/b, 4374/b, 4481/b
i.+ den 0051/a, 0686/a, 1324/a,
1909/a, 3279/a, 4312/b
i.+ dūr 0779/b
i.+ e 0329/b, 0342/a, 0450/a,
0647/a, 0648/a, 0894/b, 1179/a,

1227/b, 1324/a, 1892/b, 1921/b,
1924/b, 2166/b, 2771/b, 3355/b,
4281/b, 4312/b, 4486/a
i.+ i 0169/a, 0242/b; (i. baş-) 1820/b
i.+ in 2479/b, 2618/a, 4272/a,
4285/a, 4314/a
i.+ inde 1341/a, 1806/a, 1838/a,
2874/b, 3033/b, 3452/a
i.+ ine 0245/b, 1846/b, 2152/a,
2616/b, 4282/b
i.+ ini 1216/b, 1824/a, 4333/b; (i. dut-) 0634/a
i.+ inüñ 2648/b
i.+ leri 0167/a
i.+ ümde 0667/a
i.+ ümden (i. degülven) 2847/a
i.+ üñ 1938/a

il-: -1- [T.] Değmek, dokunmak.
i.- dūñ 2392/a

İlâh: -1- [Ar.] İlah, Allah.
i.+ uñ (ilhâm-ı i.) 0694/b

İlâhâ: -1- [Ar.+Far.] Ey Allah'ım.
i. 4573/a

İlâhî -4- [Ar.+Far.] Allah'la ilgili.
i. 0091/b, 0125/a, 2359/a, 4613/a

î lām: -1- [Ar.] Bildirme, anlatma.
i. (i. kı1-) 2192/a

ilçi/ ilçü: -21- [T.] Bir devleti başka bir
devlet katında temsil eden kimse,
sefir.
i. 0650/a, 0662/a, 0838/a, 0842/a,
0879/a, 2561/a, 3128/a, 3135/a,
3137/a, 3399/a, 4635/a, 4642/a,
4643/a
i.+ ler 1765/b
i.+ lerine 2076/a
i.+ ñ 2202/b, 2506/b
i.+ nüñ 3493/a
i.+ si 2517/a
i.+ ye 2275/b
i.+ yle 4634/a

ile: -23- [T.] İle.

i. (yār i.) 0511/a; (eli i.) 0597/b; (müşk ü kâfūr i.) 0603/a; (nāmūs ile) 0620/a; (pul i.) 1622/b; (şāh i.) 1724/b; (öğüdümüz i.) 1943/b, (zārī i.) 2190/b; (Niyetūs-ı Rūmī i.) 2313/a; (ḥüsrev i.) 2716/a; (ḳaynaḳın i.) 2819/b; (āvāz ı şīrīn i.) 2970/b; (zārī i.) 3365/a; (yārī i.) 3365/b; (bir kiři i.) 3645/a, (göñüli i.) 3771/a, (zārī i.) 3981/a; (luḳfi i.) 4117/a; (ḳanı i.) 4122/b; (gün i.) 4183/b; (cevher i.) 4196/a; (gevher i.) 4196/b; (ata i.) 4487/a; (yaşı i.) 4555/b

ilenç: -1- [T.] Beddua, kargıı.
i. 1134/a

ilerü: -3- [T.] 1. İleri.
i. 2275/b
2. Benzerlerini geride bırakmıı.
i. 2760/b, 3950/b

ilet-/ ilt-: -30- [T.] Götürmek, iletmek, ulaştırmak.
i. 3344/b; (selāmı i. “söylemek”) 1842/a
i.- di 0534/b, 1242/b, 2195/a, 2212/a, 2279/b, 2653/b, 3362/b, 3493/b, 4047/a, 4052/b, 4329/b, 4404/a
i.- diler 4439/a, 4550/b
i.- e 1065/b, 1974/b, 3429/b
i.- eler 0363/b, 3338/b
i.- en 3276/a
i.- evüz 1108/b
i.- gil 2211/a
i.- sünler 4442/a
i.- üben (selāmet i.) 2321/a
i.- üp 3864/a
i.- ür 1022/b
i.- ürdi 1397/a, 4560/a

ilhām: -1- [Ar.] Esin, ilham.
i. (i.- ı İlähuñ) 0694/b

ilin-: -1- [T.] İlişmek, sataşmak.
i.+ e 0323/a

ilk: -1- [T.] İlk, önce.

i. 0681/b

illā/ ille: -5- [Ar.] Muhakkak, mutlaka, ille.
i. 0894/b, 2482/a, 3717/b, 4235/b, 4281/b

illü: -1- [T.] Memleket halkı, yurttaş, yerli halk.
i. 4673/b

‘ilm: -2- [Ar.] Bilgi.
‘i. 0293/b
‘i.+ e 0295/a

im: -7- [T.] İşaret, nişan, alamet.
i. 0636/a, 0653/b; (i. it-) 1064/b; (i. ḳıl-) 1163/b; (i. ol-) 1725/b
i.+ den girü 1097/a
i.+ ile 1262/a

ima: -1- [T.] Ovalarda yaşayan büyük geyik.
i. 1402/b

İmān: -6- [T.] Allah’a inanma, dinî inanç
İ. 0091/b, 0615/b, 4631/b
İ.+ dan 3716/b
İ.+ ını 0126/b
İ.+ la 2446/b

‘imār: -3- [Ar.] Bir yeri bayındır duruma getirme işi, bayındırlık.
‘i.+ ı 3429/b, 4195/a; (‘i. düz-) 2068/a

‘imāret: -9- [Ar.] Bir yeri bayındır ve mamur etme, bayındırlık.
‘i. 1951/b, 2773/b, 3003/a; (‘i. it-) 0710/b; (‘i. ḳıl-) 3453/a; (‘i. ol- “tamir edilmek”) 1095/b, 1968/b, 2354/b
‘i.+ den 3429/b

‘imārī: -1- [Ar.] İmarla ilgili olan.
‘i.+ den 2102/a

imdi: -26- [T.] Şimdi.
i. 0177/a, 0952/a, 1094/a, 1175/b, 1227/a, 1748/b, 1808/a, 1822/a, 1835/a, 1884/a, 1943/a, 1963/b,

1999/a, 2319/b, 2393/a, 2393/b,
2406/a, 2680/b, 2694/a, 2790/a,
3321/a, 4087/a, 4321/a, 4384/a,
4434/a, 4475/b

İmin: -4- [T.] Emniyet ve güven içinde olan, emin, korkusuz.
İ. (İ eyle-) 1746/a; (İ. ol-) 1601/a, 3229/a
İ.+ dür 4002/a

İmkân: -2- [Ar.] Mümkün olma, olanak.
i. 1306/a, 3939/a

İn: -11- [T.] Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek.
i. 0708/b, 1722/a
i.- di 1518/a, 2277/a, 3002/b
i.- e 0708/b, 2237/a, 2439/a
i.- erdi 3205/b
i.- mezdi 1208/a
i.- üp 2735/a

İn: -1- [T.] Yabani hayvanların kendilerine barınak edindikleri kovuk.
i.+ ine 2368/a

İn: -2- [Ar.] İnsan.
İ.+ ile 2243/a
İ.+ ümüzile 1915/b

İn'âm: -5- [Ar.] Lütuf ve ihsanda bulunma, iyilik etme.
i. 2171/b
i.+ ina 0181/a
i.+ inuñ 4676/b
i.+ uñla 3722/a
i.+ uñla 3722/b

İnan-: -13- [T.] İtimat etmek, güvenmek.
i. 0480/a, 2893/b
i.- a 4606/a
i.- dı 0440/b, 0819/b, 4540/b
i.+ ıcı ("inanan kişi") 0479/b
i.- maz 4347/a
i.- mazdı 3310/b
i.- mazsañ 0488/b
i.- up 1173/b
i.- ur 3445/b
i.- ursın 1745/a

İnân: -1- [Ar.] Dizgin.
İ. 1308/b

İnâyet: -4- [T.] Lutuf, ihsan, iyilik.
İ. 0004/a, 2359/a, 2878/b; (İ. kıl-
"ihsan etmek") 0369/a

İnci: -1- [T.] İncinmek.
i.- miş 1717/a

İncin: -5- [T.] Birinin herhangi bir davranışı yüzünden üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.
i.- düñ 3476/a
i.- mez 4671/a
i.- mezse 2751/b
i.- üben 2485/b
i.- üp 1853/a

İncit: -1- [T.] Kötü söz veya davranışla birini kırmak, üzme.
i.- meñ 4441/b

İncü: -25- [T.] İnci.
i. 1977/b, 1978/b, 2289/b, 2826/a, 3851/b, 4193/b, 4546/b; (i. saç-) 2196/b, 4335/b; (i. del-) 1591/b; (i. la¹ saç-) 3952/b
i.+ dür 0551/a
i.+ m 3881/b, 3914/b
i.+ mi 3635/b
i.+ si 2302/a, 3017/b
i.+ sin 2067/b, 3647/a
i.+ siydi 2290/b
i.+ ye 2849/a
i.+ yi 1439/b, 1591/a, 3808/a, 3997/a

İncülü: -1- [T.] İnci takınmış olan.
i. 3793/a

İndür: -1- [T.] Çekilmek zorunda bırakmak, ayırmak, düşürmek.
i.- düñ (tahtundan i.) 1089/b

İñen: -18- [T.] Çok, gayet, pek, ziyade, daha ziyade.
i. 0039/b, 0167/a, 0360/a, 0544/a, 0610/a, 1053/a, 1666/a, 1709/a, 1761/a, 2620/a, 2922/a, 3309/b,

3446/a, 3758/b, 4022/b, 4091/a,
4407/b

iñi: -1- [T.] İnilti.
i.+ den 3034/a

iñile: -3- [T.] İnlemek, sızlanmak.
i. 3470/b
i.- r 3331/b
i.- rsin 4610/b

iniş: -1- [T.] İnme işi.
i.+ e 2407/a

iñle: -2- [T.] Acı, üzüntü belirten kesik
sesler çıkarmak, inildemek.
i.- rdi 3976/a
i.- rse (zār i.) 2349/a

ins: -2- [Ar.] İnsan.
i. 3132/b
i.+ i 3462/a

inşâf: -6- [Ar.] Hakka ve adalete uygun
davranış, adâletle hareket etme,
merhametli davranma.
i. 2795/b
i.+ a 1777/b
i.+ ını 4374/b
i.+ uñ 2324/b, 2795/b
i.+ uña 2795/a

insân: -1- [Ar.] İnsan.
i. 0796/b

intizâr: -1- [Ar.] Bekleme, bekleyiş.
i.+ ı 0608/a

ip: -2- [T.] Dokuma malzemesinden
yapılan ve bağlamak için
kullanılan, çeşitli kalınlıkta
bükülmüş sicim.
i.+ i 2817/b
i.+ in 2871/a

ir-: -64- [T.] Erişmek, ulaşmak.
i.- di 0333/b, 0366/a, 0610/b,
0666/a, 1146/b, 1190/a, 1631/a,
2163/b, 2222/a, 2500/a, 2559/a,
2604/a, 2957/a, 3293/b, 3593/a,

3767/b, 4029/a, 4029/b, 4240/b,
4461/a; (aya i.) 2233/b; (şoñına i.)
3001/a; (yaşına i.) 0297/a; (yile i.)
1833/b

i.- düm 0438/b, 2795/a
i.- düñ (murāda i.) 2199/b
i.- e 0875/b, 2497/a, 3457/a,
3457/b, 4573/b; (işe i.) 2407/b;
(murāda i.) 1674/b; (yakın i.)
1060/a; (i. mi) 0781/b
i.- em 2662/a
i.- er 4594/a; (bahta i.) 1272/b;
(göke i.) 4468/b
i.- erlerdi 3118/b
i.- esin 1940/a, 4127/a
i.- evüz (vahte i.) 3019/a
i.- ince 1195/a, 2525/a, 2999/a
i.- iser 0604/b
i.- mediler 4133/b
i.- medügin 4033/b
i.- meye 1673/b
i.- meyem 1696/a
i.- miş 0771/a; (bahta i.) 4253/b
i.- ürdi 2464/b, 4457/b; (göke i.)
3757/b, 4279/b
i.- ürdiler 0776/b
i.- ürdüñ (başını māha i.) 2588/b
i.- üre 0877/b, 4062/a
i.- ürem (tamāme i.) 0239/b
i.- ürmişidi 0592/a

İrân: -54- İnan.

İ. 0641/b, 0950/a, 1015/b, 1094/b,
1095/a, 1129/b, 1139/b, 1161/a,
1216/b, 1243/a, 1951/a, 1960/b,
1968/a, 2086/a, 2219/a, 2479/b,
2534/b, 2589/a, 2615/b, 2687/a,
4314/a, 4333/b; (İ. u Rūmı) 2533/a;
(Hüsrev-i İ.) 2572/b; (kaşr-ı İ.)
0170/a; (şāh-ı İ.) 2572/a, 4333/a;
(taht-ı İ.) 1256/a
İ.+ a 0672/b, 1804/b, 1903/a,
2617/b
İ.+ da 1046/b, 1051/b, 1052/a,
1093/a, 1263/a, 1971/b, 2054/b,
2544/a, 2557/a, 2576/a, 4348/b,
4352/b
İ.+ dan 1834/b, 2499/a, 2522/a,
2560/b, 4279/b
İ.+ ı 2532/b

- İ.+ ıla 1913/a, 1980/b; (şâh-ı İ.)
2587/a
İ.+ la (şeh-i İ.) 1981/b
- İrân-zemîn:** -9- İran ülkesi.
İ. 0162/b
İ.+ de 2697/a
İ.+ den 2147/a
İ.+ e 1282/a, 1723/b, 1775/a,
1871/b, 2218/a
İ.+ i 1877/a
- İrânî:** -2- İran halkı, vatandaşı.
İ. 2533/b
İ.+ ler 2303/a
- İrânlı:** -16- İranlı.
İ. 1055/a, 1819/b, 1966/a, 1987/b,
2214/b, 4353/b, 4433/a
İ.+ da 2050/b
İ.+ dan 1818/b, 1952/a, 2520/a
İ.+ la 2231/b
İ.+ lara 1948/a
İ.+ ya 1261/a, 1825/b, 1850/a
- İrec:** -2- İran mitolojisindeki Feridun'un en küçük oğlunun adıdır.
İ. 1912/a, 1916/b
- İrem Bağı:** -1- Cennet bağı, dünya cenneti, cennet kadar güzel ve bayındır yer.
İ. 0420/b
- iri:** -3- [T.] Büyük, iri.
i. 3944/a
i.+ dür 1076/b
i.+ si 2718/b
- iriş-:** -58- [T.] Ulaşmak, erişmek.
i. 0896/a
i.- di 0470/b, 0507/b, 0554/a,
0662/a, 0759/a, 0759/b, 0786/a,
0836/a, 0879/a, 0974/a, 1014/a,
1112/a, 1201/a, 1292/b, 1530/a,
1721/a, 1809/a, 1857/a, 2276/a,
2483/a, 2517/a, 2614/a, 2645/a,
2677/a, 2741/a, 2786/a, 3294/b,
3441/b, 3775/a, 3984/a, 4018/a,
4340/a, 4373/b, 4463/b, 4495/b,
4563/a; (haber i.) 2166/a; (katına i.)
1463/a; (yaşa i. "yaşa gelmek")
2412/a
i.- diler 0246/a, 1380/b, 1766/a,
2137/a
i.- dilerdi 0980/b, 1447/b
i.- düñ 0858/b
i.- e 0608/b, 2179/a, 4127/b
i.- evüz 2783/b
i.- meye 2639/b
i.- mez 0844/b
i.- miş 0816/b, 0908/b
i.- mişdür 2561/a
i.- ür 0876/b; (başı aya i.) 2052/a
- irkek:** -2- [T.] Erkek.
i. 2679/b
i.+ üñ 0098/a
- İrmen:** -6- Ermeni.
İ. 0470/b, 0586/b, 0607/a, 0696/b
İ.+ e 0949/b
İ.+ idi 1336/a
- İrmenî/ İrmeni:** -4- Ermeni.
İ. 0766/a, 1334/b; (Bâbuy-i İ.)
1232/a
İ.+ di 2125/a
- irte:** -1- [T.] Ertesi, gelecek, yarın.
i. 1424/b
- irür-:** -3- [T.] Ulaştırmak, eriştirmek.
i.- diler (haber i.) 0341/a
i.- irse 1824/b
i.- mez 2044/b
- irüş-:** -1- [T.] Varmak, ulaşmak.
i.- ür (aya i.) 0579/b
- İsâ:** -12- Hz. İsa.
İ. 0262/b, 0928/a, 1487/a, 1996/a,
2748/b, 2931/b, 3534/b, 3547/b,
4295/b; (dem-i İ.) 2062/a; (İ. gibi) 2782/a
İ.+ ya 2309/b
- İşâr:** -3- [Ar.] İkrâm etme, esirgemenen verme.
İ. (İ. it- "ikram etmek") 2465/a; (İ. kıl-) 1137/b; (nişâr İ. it-) 0157/a

ise: -6- [T.] Olunca, olursa, olsa da, -ince, -diği için, -diği vakit.
i. 0454/a, 1306/a, 2034/a, 3525/b, 3946/a
i.+ ñ 4627/b

İsevi-dem: -1- [Ar.+Far.] Hz. İsa'nın nefesi.
İ. 4668/b

İsfendiyârî: -1- Keyâniyan'dan Küştasb'ın oğludur. Kahramanlıklarıyla tanınır.
İ. 1382/a

İskender: -1- İskender.
İ. 1819/a

İslâm: -2- [Ar.] İslam.
İ. (kādî-yi İ.) 3445/b
İ.+ ı 4589/b

issi/ is: -58- [T.] Sahip, malik.
i. 0108/b, 0319/a, 0335/b, 0379/b, 0710/b, 0712/a, 1123/b, 1132/b, 1226/b, 1245/b, 1299/a, 1994/a, 2002/a, 2099/a, 2201/b, 2258/b, 2272/a, 2283/a, 2445/a, 2548/b, 2557/a, 2575/b, 2584/a, 2608/a, 2824/a, 3106/a, 3468/b, 3702/b, 3843/b, 3851/a, 3872/a, 3928/a, 4011/a, 4414/a, 4414/b, 4518/a, 4518/b, 4600/b; (cihân i.) 3878/a; (i. eyle-) 1245/a
i.+ dür 2438/a
i.+ ne 0349/a, 0350/b, 2047/b, 2208/b, 4683/b
i.+ ni 1329/b, 2168/a
i.+ nüñ 0345/b, 4467/b
i.+ leri 2552/b
i.+ lerin 2184/b
i.+ rek 0711/a
i.+ ydüm 1709/b
i.+ yidi 2494/b

İstanbul: -1- İstanbul.
İ. 1885/a

iste-: -78- [T.] 1. İstemek.
i. 0646/a, 0713/b, 1676/a, 2501/b

i.- di 0716/b, 1330/b, 2149/b, 2524/b, 2961/a
i.- diler 4328/a
i.- düm 0869/a
i.- gil 2373/a
i.- megüñ 2756/b
i.- mez 4164/b
i.- miş 1063/b
i.- p 0531/a, 2316/a, 4598/a
i.- r 0152/b, 0422/a, 0531/b, 0787/a, 1246/a, 1727/b, 2767/a, 2917/a, 3224/b, 3650/b; (murâdı i.) 2929/a
i.- rdi 0312/a, 1040/b, 1110/a, 1415/a, 3035/a, 3065/b, 4398/b, 4491/a; (çäre i.) 1271/a; (nişân i.) 2463/b3207/b, 3386/b
i.- rdüñ 4475/a
i.- rem 1781/a
i.- rlerdi 3119/a
i.- rse 0692/a
i.- rsin 1134/a, 3314/a
i.- señ 0017/a, 0017/b, 3007/b
i.- sün 1757/b
i.- ye 1690/a
i.- yem 1760/b
i.- yen 0670/a, 1120/a, 1125/b, 1340/b, 2224/a, 2826/a, 3997/b, 4674/b
i.- yü 0822/b, 1686/b, 2882/b
i.- yüp 1333/b
2. Beklemek, ummak.
i.- diler 2766/a
i.- me 1084/b
i.- rse 1640/b
i.- ye 0729/b
3. Aramak.
i.- diler 4394/a
i.- mege 3116/b
i.- p 0529/b
i.- r 0687/b,
i.- rise 3371/b
i.- yem 0464/b
i.- yü 3562/b
i.- yüp 3401/a
4. Çağırılmak.
i.- di 3641/a

istek: -1- [T.] Talep.
i. 2612/b

- isti'ārāt:** -1- [Ar.] İstiareler; hakiki mana ile mecazi mana arasındaki benzerlikten dolayı bir kelimenin manasını geçici olarak alıp başka bir kelime için kullanma sanatı.
i. 0149/b
- istikāmet:** -1- [Ar.] Yön, cihet.
i. (i. dön- "yönünü çevirmek") 2432/a
- istikbāl:** -1- [Ar.] Karşılama.
i. (iḳbāl-i i. it- "karşılama") 3741/b
- istiḫā'at:** -1- [Ar.] Kudret, güç, takat, güç yetme.
i. (be-ḳadr-i i.) 0199/b
- iş [İ]:** -371- [T.] İş, amel, fiil.
i. 0185/a, 0445/a, 0514/a, 0533/b, 0738/b, 0932/a, 0937/a, 0968/a, 1033/b, 1080/b, 1146/a, 1148/a, 1164/b, 1223/a, 1309/b, 1346/a, 1357/b, 1562/b, 1723/a, 1752/a, 1886/a, 1895/b, 1896/a, 1907/a, 1925/a, 1949/b, 2261/b, 2264/b, 2352/a, 2542/a, 2625/a, 2853/a, 2953/a, 2953/b, 3001/a, 3026/a, 3064/a, 3083/b, 3165/a, 3171/a, 3200/b, 3260/a, 3261/b, 3425/a, 3553/a, 3725/a, 4009/a, 4138/b, 4167/b, 4177/a, 4212/a, 4316/b, 4514/a; (i. bil-) 1298/a, 2271/b, 3789/a, 3797/a; (i. et-) 3550/a; (i. it-) 1126/b, 1221/b, 1786/b, 2781/b, 3011/b, 3113/b, 3195/b, 3348/b, 3550/a, 3611/b, 4240/b, 4252/b, 4571/a; (i. ḳıl-) 1298/b, 1319/b; (i. ü pīşe idin-) 0184/b; (hoş i.) 1516/b; (i. degüldür) 0739/a
i.+ de 0062/a, 0065/b, 0529/a, 0532/a, 0562/a, 0562/b, 1065/a, 1090/b, 1132/a, 1302/b, 1416/a, 1537/a, 1637/a, 1647/a, 1764/b, 1784/a, 2398/b, 2399/a, 2552/b, 3560/a, 3560/b, 3632/b, 3644/b, 3834/a, 4060/b, 4273/a, 4312/a, 4314/b, 4317/b, 4377/b, 4484/b, 4488/a, 4488/b, 4500/b
- i.+ dedür 1341/a
i.+ den 0467/b, 0648/b, 0919/a, 1063/a, 1154/b, 1265/b, 1303/a, 1739/b, 1748/a, 2326/b, 2388/b, 2616/a, 2796/a, 3082/b, 3282/a, 3388/b, 3400/a, 4199/b, 4316/a, 4596/b
i.+ dūr 0784/a, 1158/a
i.+ e 0530/b, 0563/b, 0911/a, 0914/a, 0953/a, 1071/b, 1099/a, 1136/a, 1256/b, 1257/a, 1291/b, 1502/b, 1849/b, 1878/b, 1981/a, 2004/b, 2397/a, 2419/b, 3003/b, 3186/a, 3215/b, 3397/b, 3398/b, 3426/a, 3455/a, 3497/b, 3498/b, 3526/b, 3564/b, 3907/b; (i. ir-) 2407/b; (i. yara- "yararlı olmak") 0447/b, 2902/b, 3261/b; (i. yaramaz "işe yaramayan") 1675/a, 4299/b
i.+ i 0022/b, 0070/a, 0192/a, 0264/b, 0289/a, 0326/b, 0341/b, 0544/b, 0548/b, 0617/a, 0632/b, 0643/a, 0679/a, 0744/b, 0763/b, 0875/a, 0891/a, 0910/a, 0941/b, 0942/a, 1038/a, 1133/a, 1179/b, 1188/a, 1232/a, 1254/b, 1341/b, 1502/b, 1591/b, 1629/a, 1634/b, 1779/b, 1806/a, 1806/b, 1878/a, 1883/a, 1989/a, 2010/a, 2045/b, 2215/a, 2311/a, 2313/a, 2399/b, 2436/b, 2482/a, 2493/a, 2496/a, 2496/b, 2525/a, 2543/b, 2603/b, 2693/b, 2782/b, 2845/b, 2996/b, 3023/b, 3097/b, 3114/a, 3163/b, 3175/b, 3198/b, 3349/b, 3407/a, 3523/a, 3563/a, 3563/b, 3584/b, 3645/b, 3769/b, 3870/b, 3949/b, 4045/b, 4139/a, 4153/a, 4220/a, 4276/a, 4289/b, 4291/b, 4336/b, 4356/a, 4497/a; (i. bil-) 2521/a; (i. bit-) 0862/b, 1846/a; (i. düz-) 3355/a; (i. degüldür) 1742/a
i.+ için 4314/b
i.+ idür 3406/a, 4116/a
i.+ ile 1274/b
i.+ imdür 4496/a
i.+ in 0938/a, 1018/b, 1700/b, 1835/a, 2511/b, 2540/a, 3215/b, 3868/b, 4046/a, 4621/a
i.+ inde 3026/a, 3518/b

i.+ inden 0360/b, 0931/a, 0932/b, 2162/b, 2292/b, 2396/b, 3010/a, 3201/a, 3475/a, 3585/b, 4431/b
i.+ ine 0141/b, 2734/a, 3097/a, 3440/a, 4046/b; (i. gönül kıılma-) 0388/b
i.+ ini 0916/a, 1171/a, 1750/a, 2331/a, 2401/b, 3345/a, 3688/a, 4347/a; (i. düz-) 3344/a
i.+ inüñ 0644/b, 3726/b
i.+ ler 0486/b, 0533/a, 0649/b, 2281/b; (i. it-) 1819/b
i.+ lerden 2292/a
i.+ lere 1246/b, 4344/b
i.+ leri 0140/a, 0432/b, 1821/a, 1861/b, 2708/a
i.+ lerinde 1635/b
i.+ lerinden 1243/b, 4014/b, 4396/b
i.+ üm 0447/b, 0450/b, 0560/a, 0711/b, 1702/b, 1707/b, 1852/a, 2883/a, 3102/a, 3268/a, 3352/b, 4045/b, 4095/b; (i. bit-) 3333/b; (i. gibi) 0560/b
i.+ ümden 4036/a
i.+ üme 0562/a, 1331/a, 2762/b
i.+ ümi 2803/b; (i. bit--) 3177/b
i.+ ümüz 0945/b
i.+ üñ 0622/b, 1038/a, 1175/b, 1310/b, 1542/a, 1627/a, 1930/b, 2191/a, 2388/b, 2418/a, 2865/a, 2865/b, 2952/a, 3178/b, 3180/b, 3406/a, 3498/a, 3676/a, 3676/b, 4525/b, 4666/a
i.+ üñde 0058/b, 0062/b, 0071/a, 1048/b, 2209/a, 3717/a
i.+ üñdür 1749/b, 3175/b
i.+ üñe 1085/b, 2199/a, 4625/b

iş [III]: -9- [T.] 1. Eş, zevce.
i. 1143/a, 1157/b, 2218/b, 2774/b
i.+ ile 2774/b
i.+ üm 3333/a
i.+ üñe 4651/b
2. Benzer.
i.+ leri 0432/a
i.+ üñ 0062/b

‘İş: -1- [Ar.] Hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk u safa.
‘İ. (‘İ. itdüñ mi) 3613/b

işâret: -4- [Ar.] Bir şeyi, anlatılmak istenen bir manayı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme.
i. (i. kııl- “göstermek”) 0128/b, 0409/a, 0548/a, 3597/a

işbu: -53- [T.] 1. Bu, işte bu anlamında işâret sıfatı.
i. 0028/a, 0314/a, 0585/b, 0750/b, 0961/a, 0966/b, 1041/b, 1158/a, 1161/b, 1184/a, 1258/b, 1286/a, 1370/a, 1587/b, 1725/a, 1726/b, 1811/a, 1834/a, 1842/b, 1860/a, 1873/b, 2011/a, 2038/b, 2085/b, 2507/a, 2581/b, 2831/a, 2839/a, 2854/b, 2959/a, 3164/a, 3165/a, 3177/a, 3200/b, 3265/a, 3311/a, 3343/b, 3351/b, 3400/b, 3406/a, 3498/b, 3654/b, 3695/b, 3818/b, 3826/a, 3907/b, 4432/a, 4490/b, 4612/b, 4683/b
2. İşâret zamiri.
i. 2300/a
i.+ dur 2417/a, 3358/a

işde: -1- [T.] Bir kimse, şey veya durumu işâret etmek için kullanılır.
i. 0370/a

işig/ işüg: -17- [T.] Kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak, eşik.
i.+ e 3269/b
i.+ i 0109/b
i.+ inde 3046/a, 4310/b
i.+ inden 0937/a, 1857/a, 3603/b
i.+ indeki 0144/b
i.+ ine 1412/b, 1426/a, 2559/a, 2695/b, 2763/b
i.+ üñ 0081/b, 1623/b, 3106/a
i.+ ünden 3248/a

işit: -107- [T.] 1. Duymak.
i. 1130/a, 2893/b, 4089/b, 4380/a, 4459/a; (ünini i.) 4380/b
i.- di 0442/a, 1314/a, 1516/a, 1814/a, 1952/a, 2041/a, 2264/a, 2375/b, 2520/a, 3409/b, 3414/a, 3639/a, 3733/b, 4028/a, 4118/b, 4147/a, 4169/a, 4169/b, 4348/a,

4460/a; (andı i.) 1292/a; (āvāzın i.)
4571/b; (cevāb i.) 2541/a; (hālın i.)
3195/a; (nāle vü āh i.) 4151/a; (söz
i.) 1786/a; (sözi i.) 1229/a; (sözin i.)
1826/a, 1955/a, 2537/a, 3315/a;
(sözünü i.) 3115/a, 4322/a; (ünün i.)
4240/a, 4381/a
i.- düm 0835/a, 1361/a, 2974/a,
3380/a, 3442/b, 3467/a, 3501/a,
4292/a; (andı i.) 3348/a
i.- e 1160/b, 2635/b, 2638/a,
2660/b; (na^c ra i.) 1008/a
i.- em 1033/a
i.- en 0188/a, 0201/b, 2781/b,
3198/b
i.- esin 2024/b
i.- gil 4468/b
i.- ıcek 0201/b
i.- medük 2021/b
i.- mege (sözün i.) 4132/a
i.- mek 0865/a, 3550/b; (āvāzün i.)
4114/b
i.- mekle 0444/b
i.- meye 2632/b
i.- mez 4345/b
i.- mezse 4346/a
i.- miş 4252/a
i.- se 2910/b
i.- tün 3671/a
i.- ü 2145/a
i.- üben 3788/b
i.- ün 1221/a, 2114/b
i.- üp 0336/a, 1304/a, 2545/a,
4077/b; (āvāzı i.) 4378/a; (söz i.)
0402/b
i.- üpdi 3611/a
i.- üpdür 3444/b
i.- ür 2050/a
i.- ürdi 2989/a, 4465/a; (āh i.)
4465/b
i.- ürdün 3961/a
i.- ürem (adın i.) 3873/a
i.- ürse 0958/a
i.- ürsin 0060/a
2. Dinlemek.
i. (ögüt i.) 2521/b
i.- di 2647/a, 2774/a, 3090/a,
3550/b
i.- dün 2495/b, 2915/b
i.- esiz (hiṭābı i.) 2016/b

i.- gil 1293/b
i.- lüm 0129/b
i.- medün 1126/a
i.- mesün 1161/a

ışkence: -1- [Far.] Bir kimseye yapılan
eziyet.
i. (i. gör-) 0854/b

ışle: -4- [T.] 1. Bir şeye emek vererek onu
daha elverişli bir duruma getirmek.
i.- mezdi 1148/a
i.- r 0022/b
i.- rven 3407/b
2. İnce ve süslü şeyler yapmak,
nakışlamak.
i.-r 3264/b

ışlü -5- [T.] Bir işle, bir şeyle uğraşan.
i. 0624/a, 0636/b, 0754/a, 0757/b,
3305/a

ışret: -15- [Ar.] İçki içme, içki.
ıi. 0765/a, 1505/b, 2482/a, 3757/b,
3758/b; (ıyş u ıi. eyleş-) 0761/b;
(ıi. düzet-) 2737/a; (ıi. eyle-)
2791/a; (ıi. it-) 3758/a; (ıi. kııl-)
1560/b, 3637/b, 4039/a
ıi.+ de 0829/a, 2580/a
ıi.+ e 0828/b

ışsiz: -1- [T.] İşi olmayan.
i. 0755/a

it-: -364- [T.] Etmek, eylemek, yapmak
anlamlarında kullanılan yardımcı
fiil.
i. (ağ i.) 3692/b; (çırāğ i.) 0084/a,
3692/a; (dād i.) 3249/a, 3367/b;
(düz ü dād i.) 3215/b; (fazl i.)
0047/a; (kıyās i.) 0016/a, 0573/b;
(nūş i.) 1553/b; (şabr i.) 1611/b,
2399/a, 3539/b; (sağ i.) 0084/b;
(şarf i.) 0927/a; (seher i.) 3240/b;
(sipās i.) 0016/b; (şād i.) 3215/a,
3249/b, 3367/a; (ter i.) 3240/a; (terk
i.) 3958/a
i.- di 0361/b, 1232/b, 1473/b,
1516/b, 2969/a, 3799/a, 4630/b; (āh
i.) 4149/a; (alkış i.) 1985/b, 2049/a,

2654/a; (ark i.) 2998/b; (‘arz i.) 1828/b; (aşı i.) 1186/a; (‘azm i.) 0746/b, 1105/b, 1334/a, 1355/b, 1454/a, 2214/a, 3761/b, 4180/b, 4389/b; (bend i.) 2999/b; (ceng i.) 1515/b; (çäre i.) 0803/b; (da‘vet i.) 1342/b; (emr i.) 0130/a, 0151/a; (endîşe i.) 1238/b, 4641/a; (eylük i.) 2142/a; (fehmi.) 4525/b; (feryād i.) 4146/b; (fidā i.) 4543/a; (figān i.) 3472/b; (ḥarf i.) 4232/a; (ḥāşıl i.) 0146/a; (ḥor i.) 2313/b; (ḥoş i.) 2610/b; (ḥurūş i.) 1192/a; (iḳbāl-i istiḳbāl i.) 3741/b; (İşār i.) 2465/a; (iş i.) 1786/b, 3195/b, 3550/a, 4240/b, 4571/a; (kaşd i.) 3364/a; (kıyām i.) 3734/a; (kulluk i.) 0385/b; (māt i.) 3295/b; (naş i.) 0681/b; (ne i.) 3991/a, 3991/b; (nişār i.) 2465/b, 3807/a; (öñ i.) 1772/a; (şabr i.) 0788/b; (server i.) 4630/a; (sihr i.) 4121/a; (şerḥ i.) 2959/a; (tāze i.) 3973/b; (temāşā i.) 0329/a; (ter i.) 1473/a; (terk i.) 2308/b, 3476/b; (utanmazlık i.) 3992/a; (uz i.) 0361/b; (vaḳf i.) 2991/b; (vezn i.) 2807/a; (yārī i.) 1572/b; (yavuz i.) 0361/a, 4641/a, 4641/b; (yavuzluk i.) 4483/a; (yir i.) 4159/a; (zārī i.) 0875/a; (zulm i.) 1797/b

i.- diler (āgāz i.) 0537/a; (cevlān i.) 1398/b; (ḥaber dār i.) 3390/a; (nāz i.) 4176/b; (nişār i.) 3776/a; (‘ayş i.) 4176/a

i.- dügi 3455/a

i.- dügini (‘azm i.) 0805/a

i.- dügüm 1284/b; (yoğ i.) 3714/b

i.- dük 1898/a

i.- düm 2804/a; (artuk i.) 0086/a; (borç i.) 0236/b; (cehd i.) 0197/a; (iş i.) 3348/b; (selām i.) 0198/a; (şef‘ i.) 0086/b; (tamām i.) 4681/b

i.- düñ (esrük i.) 1704/a; (helāk i.) 3934/a; (şād i.) 0840/a, 3847/b; (yād i.) 3847/a; (‘İş i. mi) 3613/b

i.- düñidi (im i.) 1064/b

i.- e 0766/b; (‘arz i.) 1390/a; (‘azm i.) 0753/b; (çäre i.) 3730/b; (figān i.) 4512/b; (gözcilik i.) 0541/b;

(ḥāşıl i.) 4657/b; (helāk i.) 4437/b; (ḥışm i.) 1136/a; (ḥurrem i.) 3285/a; (ḥükm i.) 1736/b; (iş i.) 3011/b; (kaşd i.) 0666/b; (kör i.) 3112/a; (rağbet i.) 4614/a; (rahmet i.) 0364/a; (şabr i.) 4013/b; (şād i.) 0840/b; (taşarruf i.) 4272/b; (terk i.) 1591/a, 3181/b; (tertīb i.) 0641/a; (zulm i.) 0355/b

i.- ebilem (pādāş i.) 0211/a

i.- eler (yād i.) 0160/a

i.- elüm (‘azm i.) 2790/a; (iş i.) 3113/b; (ne i.) 1812/a; (sāz i.) 4064/a, 4064/b

i.- em 1033/b; (alkış i.) 1693/b; (‘azm i.) 1707/a; (cehd i.) 1708/b; (cem‘ i.) 4166/a; (dervīze i.) 0123/a; (ḥall i.) 0148/b; (hemdem i.) 3949/b; (ḥurmet i.) 4536/a; (medḥal i.) 0148/a; (medḥini i.) 0212/b; (na‘t i.) 0119/a; (ne i.) 0045/a, 0977/b, 4660/b; (nişār i.) 0156/b; (nişār İşār i.) 0157/a; (şīrīn i.) 3238/b; (tar i.) 2618/a; (terk i.) 1285/b; (vaşf i.) 4294/a; (yād i.) 3945/b

i.- emez (çäre i.) 3097/a

i.- en (güc i.) 0346/a; (helāk i.) 1898/b

i.- enüñ (güç i.) 2350/a; (naş i.) 3209/a

i.- er 3166/b; (bayram i.) 3104/a; (esrük i.) 4232/b; (eylük i.) 0358/b; (feryād i.) 1092/b; (ğarḳ i.) 3711/b; (ḥamle i.) 1055/b; (ḥükm i.) 1331/b; (ne i.) 1293/b, 2241/b; (red i.) 3829/b; (seyr i.) 1948/b; (şād i.) 2859/b; (tamām i.) 3349/b

i.- erdi 3385/a, 4255/b; (ābād i.) 0280/b, 4010/b; (bī-dād i.) 4342/b; (cūş i.) 0336/a; (dād i.) 0280/a; (feryād i.) 2387/b, 2704/a; (gözin yaş i.) 3297/a; (kaşd i.) 1717/b; (kışı yaz i.) 1606/b; (nāz i.) 1606/a; (nüş i.) 0336/b; (pür-naş i.) 3206/a; (şabr i.) 2775/b, 4153/b; (savaş i.) 3297/b; (şād i.) 3283/b, 4010/a; (taḥsīn i.) 0513/a; (tavāf i.) 4055/b; (telḳīn i.) 0513/b; (yād i.) 2387/a, 3283/a

i.- erem (feryād i.) 3696/b
i.- eridi (āh i.) 3078/b; (nigārı i.)
4207/a
i.- erlerdi (āgāh i.) 3388/b; (deng i.)
4190/b
i.- erse (qabūl i.) 0205/a
i.- ersem 0864/a
i.- ersen (tamām i.) 4497/b
i.- erseñ (terk i.) 1062/a
i.- ersin 3719/b; (bīm i.) 1700/a;
(nāz i.) 3863/a; (rencūr i.) 2875/a;
(tār i.) 0061/a; (tār u mār i.) 0061/b,
3934/b; (ta^c līm i.) 1700/b; (tīmār i.)
3934/a; (yağmur i.) 2875/b
i.- erüz (qaşd i.) 0028/a
i.- erven 0236/a; (iş i.) 2781/b;
(nağcır i.) 3886/b; (ta^c līm i.)
4037/a; (teslīm i.) 4037/b; (zencır
i.) 3886/a; (^c azm i.) 4044/b
i.- esin (kābin i.) 0155/a
i.- esiz (^c azm i.) 2181/a
i.- evüz (^c imāret i.) 0710/b;
(kulluķuñ i.) 0028/b; (şükr i.)
3522/b
i.- eydi (dün i.) 0067/a; (gün i.)
0067/b; (qaz i.) 0069/b; (perhız i.)
1666/b; (toğan i.) 0069/b
i.- eyin (şabr i.) 2879/a
i.- ıcek (aydın i.) 3891/a
i.- lüm (çāre i.) 4349/b; (ne i.)
0735/a, 0735/b
i.- me 1630/a; (āsān i.) 2521/a;
(dirīg i.) 2338/b; (feryād i.) 3539/b;
(hamle i.) 2217/b
i.- medi (farq i.) 3072/b; (yād i.)
4286/b
i.- mediler (yād i.) 4395/b
i.- medüñ (iş i.) 1126/b
i.- mege 3482/b; (^c azm i.- mege)
0813/a; (çāre i.) 1294/b; (^c işret i.)
3758/a; (yavuzlık i.) 4298/a
i.- megi 1034/b
i.- megiçün 4051/a
i.- megil (āh i.) 1036/b
i.- mek 1500/b; (ārām i.) 1068/b;
(bir i.) 3786/a; (iş i.) 3550/a; (qavl
i.) 3178/b; (niyāz i.) 4004/b; (rağbet
i.) 1099/a; (şarq i.) 3183/a; (taleb i.)
3918/a; (tamām i. “tamamlamak”)

0317/b; (terk i.) 3396/b; (yindek i.)
3917/a
i.- mekde (^c adl i.) 0326/a
i.- mekden (oñ i.) 1360/b
i.- mekle (eylük i.) 2929/b
i.- meñ (düşmenlik e.) 4307/a
i.- meye (bī-dād i.) 4272/b;
(qanā^c at i.) 0860/b; (rızk i.) 2443/b
i.- meyelüm (penhān i.) 0535/a
i.- mez (dād i.) 1921/b; (gevher i.)
0072/b; (hall i.) 0071/b; (medhal i.)
0071/a; (minnet i.) 3969/a; (rağbet
i.) 2852/b; (şerr i.) 0072/a; (^c aşık i.)
3163/b
i.- mezdi (farq i.) 1988/b; (taqşır i.)
4276/b
i.- mezem (hüküm i.) 4101/a
i.- mezidi (terk i.) 0609/a
i.- mezise (meyl i.) 3234/a
i.- mezse (yilkovanlık i.) 0745/b
i.- miş (cehd i. ol-) 3774/b; (kulluķ
i. ol-) 3180/a
i.- miş 1078/b; (alkış i.) 0747/b;
(hoş i.) 4246/a; (iş i.) 4252/b
i.- mişem (dür i.) 3885/b; (qan i.)
3893/b
i.- mişidi 4204/b; (çāreyi i.) 2143/a
i.- mişler (tılışm i.) 2040/a
i.- mişsin (müşkil i.) 0071/b
i.- mişvenin (qabūl i.) 0657/a
i.- señ (dün i.) 0067/b; (gün i.)
0067/a
i.- sevüz (terk i.) 0783/a
i.- sün (ne i.) 0488/b, 1269/b,
3782/a; (rağmet i.) 0268/a; (yarağın
i.) 1264/b
i.- üben 1688/b; (^c azm i.) 4017/a;
(luţf i.) 4040/a; (söz feryād i.)
1079/b
i.- üm 0057/b
i.- üñ (halvet ü.) 1169/b; (iş i.)
1221/b
i.- üñüz 4320/b
i.- üp 1513/a, 3582/a, 4239/a; (āh i.)
4398/b; (alkış i.) 2088/a; (and i.)
4046/b; (^c azm i.) 1716/b; (cehd i.)
0178/a, 3299/a; (ma^c lüm i.)
1827/b; (tālī^c i.) 4184/b; (tamām i.)
0178/b; (yād i.) 0567/a, 4023/b;
(yoq i.) 0669/b

i.- üpdi (iş i.) 3611/b; (mâl-â-mâl i.)
4070/a
i.- üpdür (işler i.) 1819/b

‘i. 2157/b, 3456/b, 3546/b; (‘i. bir-
) 1821/b; (‘i. ol-) 3497/b; (‘i. vir-)
4268/b

it: -15- [T.] Köpek.

i. 0936/b, 0988/a, 3272/a; (i. gibi)
4104/b
i.+ den 0618/b, 0620/b
i.+ e 0619/a, 1056/b, 2828/b,
2829/b
i.+ i 1399/b
i.+ in 4223/b
i.+ ine 2845/a
i.+ üñ 3273/a, 3273/b

iṭā‘at: -1- [Ar.] Emre uyma, söz dinleme.
i. (i kıl-) 0199/a

‘itāb: -10- [Ar.] Azarlama, paylama.

‘i. (‘i ol-) 1661/a
‘i.+ a 0185/a, 0491/b
‘i.+ ı 0205/b, 1648/b, 2857/a,
3460/b
‘i.+ ın 0129/b
‘i.+ ından 0150/a
‘i.+ uñ 3856/a

iti: -1- [T.] Sert, keskin, şiddetli.
i. (bıçağdan tiz ü i.) 2488/b

i‘timād: -1- [Ar.] Güvenme, emniyet etme,
güven, emniyet.
i.+ ı 0780/a

itmām: -1- [Ar.] Bitirme, tamamlama.
i. 4620/a

iv: -3- [T.] Ev.
i.+ e 0470/b, 3008/a, 4410/a

iv-: -8- [T.] Acele etmek, koşmak, çabuk
davranmak.
i. 1057/b
i.- e 1324/a, 2626/b, 2636/b, 4485/a
i.- enler 3825/b
i.- mekle 2185/b

‘ivaz: -6- [Ar.] Bir şeye karşılık olarak
verilen veya alınan şey, bedel,
karşılık.

iy: -195- [T.] Seslenme edatı.

i. 0038/a, 0043/b, 0065/b, 0066/b,
0122/b, 0368/a, 0388/a, 0395/a,
0398/a, 0399/a, 0447/a, 0448/b,
0457/b, 0559/a, 0567/b, 0627/a,
0627/b, 0648/a, 0751/b, 0781/a,
0840/a, 0895/b, 0902/a, 0910/a,
0951/b, 1017/a, 1021/a, 1036/a,
1037/a, 1041/a, 1048/a, 1054/a,
1057/a, 1080/a, 1084/a, 1087/b,
1120/a, 1125/b, 1151/a, 1157/a,
1185/b, 1221/a, 1230/b, 1279/a,
1286/b, 1298/a, 1318/a, 1418/a,
1538/b, 1584/a, 1614/a, 1633/a,
1634/a, 1648/a, 1658/a, 1734/a,
1739/a, 1748/a, 1764/b, 1781/a,
1801/b, 1869/b, 1979/b, 1994/a,
2004/a, 2013/b, 2023/a, 2120/b,
2131/a, 2153/a, 2155/a, 2198/a,
2201/b, 2258/b, 2261/a, 2269/b,
2278/a, 2320/b, 2324/b, 2325/b,
2364/a, 2388/a, 2520/b, 2530/a,
2573/a, 2575/b, 2620/b, 2621/a,
2641/a, 2648/b, 2658/b, 2667/a,
2668/a, 2671/a, 2681/a, 2682/a,
2685/a, 2689/b, 2754/a, 2788/b,
2793/b, 2816/a, 2859/a, 2861/a,
2893/a, 2909/a, 2952/b, 2983/b,
3125/a, 3130/b, 3156/a, 3209/a,
3214/b, 3222/a, 3228/a, 3235/a,
3243/a, 3243/b, 3245/a, 3246/a,
3247/a, 3253/b, 3263/b, 3271/b,
3313/a, 3316/a, 3319/a, 3323/a,
3324/a, 3328/a, 3347/b, 3351/a,
3352/a, 3354/a, 3367/a, 3399/b,
3413/b, 3420/a, 3433/a, 3436/a,
3461/b, 3484/a, 3497/a, 3614/a,
3632/a, 3673/a, 3676/a, 3678/a,
3678/b, 3684/a, 3684/b, 3685/a,
3686/a, 3793/b, 3813/a, 3816/a,
3816/b, 3827/a, 3845/b, 3852/a,
3865/b, 3866/a, 3894/a, 3910/a,
3919/b, 3923/a, 3929/a, 3936/a,
3941/b, 3947/b, 3953/a, 3987/b,
4087/a, 4088/a, 4089/a, 4103/a,
4115/a, 4122/a, 4293/b, 4302/a,

4334/b, 4364/a, 4379/b, 4418/b,
4459/a, 4478/a, 4497/b, 4576/a,
4589/a, 4610/a, 4627/a, 4999/a

iylüg: -1- [T.] İyilik.
i.+ i 0611/b

iyvāh: -3- [T.] Eyvah!
i. 0945/b, 2843/a, 3416/a

iz: -14- [T.] Bir şeyin bir yerde bıraktığı
belirti.
i. 2617/b, 2686/b; (i. baş-) 1911/b;
(i. gizle-) 1497/b; (i. ço-) 1052/b,
1883/b; (i. ur-) 3592/b
i.+ den 2401/b
i.+ i 0468/b
i.+ in 1598/b, 4017/b
i.+ üñe 3263/b, 3325/b, 3326/b

i‘zāz: -2- [Ar.] Ağırılama, ikram etme,
saygı gösterme.
i. (i. bul-) 4284/b; (i. eyle-) 0795/a

İzed-güşesb: -2- Hürmüz’ün veziridir
(Azergeşesb).
İ. 0987/a, 2226/b

izle-: -5- [T.] 1. Arkasından gitmek, takip
etmek.
i. 1931/b
i.- ñ 3117/b
i.- mişler 4611/b
i.- yesin (murādın i.) 2866/b
2. Bir olayın gelişmesini dikkatle
takip etmek.
i.- mek 3932/b

‘izz: -1- [Ar.] Yücelik, ululuk, şeref, değer,
itibar.
‘i. 1860/b

‘izzet: -4- [Ar.] Kıymet, itibar.
‘i. 4469/b; (‘i. bul-) 2404/b
‘i.+ ile 3491/b
‘i.+ le 4179/b

J

jāle: -1- [Far.] Sabahları yaprak ve çiçeklerde görülen su damlaları, çiy, şebnem.
j. (j. saç- “kan damlası”) 2383/b

jīve: -1- [Far.] Cıva.
j. 4259/b

K

ķab: -2- [T.] İçine sıvı veya katı herhangi bir madde konan eşya.

ķ.+ a 1590/a

ķ.+ ina 0511/b

ķaba: -2- [T.] Hacimli.

ķ. 2682/a, 4493/b

ķabar-: -1- [T.] Kabarmak.

ķ.- urdı 3030/b

ķabarcuķ: -1- [T.] Sıvıların içinde veya yzünde meydana gelen, içi hava dolu kabartı.

ķ.+ indan 3909/a

Kābilistān: -1- Bugünkü Afganistan Kabil Eyaleti merkezli bōlgeye atıfta bulunan tarihî bir bōlgesel isimdir.
k. 0162/b

kābīn: -10- [Far.] Nikahta erkek tarafından geline verilmesi kabul edilen nikah parası.

k. 0154/b, 4220/a; (k. it) 0155/a; (k. kıı-) 4219/b; (k. kıy-) 3558/a, 3646/b; (k. ol-) 3834/b, 4164/b, 4166/b

ķ.+ den 0510/b

kābīnsüz: -3- [Far.+T.] Kabinsiz, Nikahta erkek tarafından geline verilmesi kabul edilen nikah parası verilmeyen.

k. 3971/b, 4043/b, 4165/b

ķabūl: -6- [Ar.] Rız olma, kabul etme.

ķ. (ķ. it-) 0205/a, 0657/a; (ķ. eyle-) 3327/b; (ķ. ol-) 3603/a

ķ.+ i 3829/a; (ķ red it-) 3829/b

ķaç-: -57- [T.] Kaçmak.

ķ. 1215/b, 2637/b

ķ.- a 0729/a, 1344/a

ķ.- alum 0528/a

ķ.- amazdı 2674/b

ķ.- ar 0227/a, 2376/b, 4438/b

ķ.- ardı 0332/b, 0697/a, 1324/a, 1333/b, 2679/b, 3050/a, 3079/a, 3133/a; (ırak ķ.) 3022/b

ķ.- arlardı 1195/a

ķ.- arvan 1678/b

ķ.- ayın 3080/b, 3265/b

ķ.- dı 0335/b, 0384/b, 0540/b, 0731/b, 0977/a, 1224/a, 1323/a,

1328/b, 2960/b, 3192/a, 3305/b, 4231/b, 4245/a; (iine ķ.) 2745/b

ķ.- dılar 1194/b

ķ.- duğından 0727/b

ķ.- mağa 0521/a

ķ.- maķ 1195/b

ķ.- mayalum 1912/b

ķ.- mış 1514/b; (yābāna ķ.) 4097/b

ķ.- uñ 2176/b

ķ.- up 0633/b, 1583/b, 2477/a

ķaç: -11- [T.] Soru sıfatı.

ķ. 1533/b, 1578/a, 1687/b, 2067/b, 2247/b, 2265/b, 3186/b, 3569/a, 3621/a, 3943/b, 4088/a

ķaçan: -15- [T.] Ne zaman, ne vakit.

ķ.- an 0539/a, 0655/a, 0875/b, 0990/b, 1953/a, 2371/a, 2419/a, 2564/a, 2795/a, 2992/b, 3184/a, 3427/a, 3681/b, 3834/a, 4219/a

ķaçır-/ ķaçur-: -2- [T.] 1. Bir daha ele geçmemek üzere yitirmek.

ķ.- up 1205/a

2. Uzaklaştırmak.

ķ.- duñ 3943/a

ķadar: -5- [Ar.] Bir şeyin, kıyaslandığı diğer bir şey ölçüsünde, derecesinde veya büyüklüğünde olduğunu anlatır.

ķ. 0273/a, 1667/a, 2245/a, 3948/a

ķ.+ dur 3895/b

ķadd: -1- [Ar.] Boy.

ķ. (ķ u ķāl “boy bos düzgünlüğü”) 4042/b

ķadeh: -8- [Ar.] Kadeh.

ķ. 0516/b, 0539/a, 1553/a, 1573/b, 3374/a, 3581/b, 3759/a, 3850/a

ka-dem: -3- [Ar.] Ayak.
k. 0512/a, 4139/b; (k. baş-) 4660/a

ka-der: -1- [Ar.] Kader.
k. 0224/b

ka-dife: -1- [Ar.] Bir yüzü kısa, ince, sık tüylerle kaplı, ipek, pamuk veya yünden, parlak yumuşak kumaş.
k. 1437/a

ka-dim: -2- [Ar.] Kadim, eski.
k. 4629/b
k.+ den 4611/a

ka-dir: -7- [Ar.] Muktedir, gücü yeten.
k. 0065/b, 0250/b, 1240/b, 4625/a;
(k. kıl-) 0272/b; (k. ol- -muktedir olmak-) 0294/a
k.+ dür 1257/a

ka-f: -1- [Ar.] Kaf harfi.
k. 0056/a

ka-fes: -5- [Far.] Kaçmalarını önlemek için hayvanların içine kapatıldığı, aralıklı olarak yapılmış mahfaza.
k. 3554/b
k.+ de 3071/a, 3710/b
k.+ den 0238/a, 0928/b

ka-fir: -4- [Ar.] Allah'ın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.
k. 0065/a, 0125/b; (k. degülseñ) 3685/a
k.+ lerdi 4264/b

Kāfiristān: -1- [Ar.] Kāfir ülkesi, Müslüman olmayanların yaşadığı yer.
K.+ ıdı 0244/a

ka-ftān: -3- [Far.] Çoğu ipekten yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi.
k. 0462/a
k.+ ı 3578/a
k.+ ın 1207/a

ka-für: -5- [Ar.] Kāfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz

ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, güzel kokulu bir madde.

k. 0603/a, 2707/a, 3754/b; (k. u gülāb) 4527/a; (müşk-i k.) 0603/b

ka-ğid: -6- [Far.] Kağıt.
k. 0116/a, 0505/a, 1241/b, 2200/b, 2698/b, 3459/b

ka-ğ: -1- [Far.] Köşk, kasır, kule gibi yüksek bina.
k. 4638/b

ka-hil: -1- [Ar.] Gayretsiz, tembel.
k.+ sin 2711/b

ka-hr: -6- [Ar.] 1. Derin üzüntü, sıkıntı, keder
k. (k. u kısu kıl-) 0024/b; (k. u meşakkat) 0218/b; (k. içinde ol-) 0321/b
k.+ ıla 3063/b
2. Mahvetme, perişan etme.
k.+ ı 0635/b
k.+ ıyçun 0637/b

ka-ht: -1- [Ar.] Azlık, kıtlık, yokluk.
k. (k. ol-) 1297/b

ka-ğ: -3- [T.] El veya ayakla itmek, ittirmek, itip dürtmek, vurmak.
k.- dı 0851/a
k.- up 1604/a, 1694/b

ka-ğı: -32- [T.] Öfkelenmek, kızmak.
k.- dı 1144/a, 2590/a, 3182/a, 3779/b, 4640/b
k.- mağı 3898/a
k.- mağımı 2333/b
k.- mağum 3887/b
k.- mağ 1611/a, 1938/b, 3899/a
k.- mağda 3999/a
k.- mağdan 1197/a, 1699/a, 1787/a, 2590/b, 3402/a, 4635/b, 4637/b
k.- mağla 3972/a
k.- mış 3839/b
k.- r 3780/b
k.- rdı 0305/b, 3496/b
k.- ya 3988/a

ķ.- yam 2815/b
ķ.- yayın 2804/a
ķ.- yuban 2815/a
ķ.- yup 1877/b, 2793/a, 3185/a,
4538/b

ķakıt- -1- [T.] Öfkelen­dirmek, kızdırmak.
ķ.- dı 1694/a

ķakum: -3- [Ar.] Sansargillerden, yazın
esmer kırmızı, kışın beyaz renkli
kürkü değerli, etçil hayvan.
ķ. 0414/b
ķ.+ ı 3944/b
ķ.+ ina 1481/b

ķal-: -118- [T.] 1. Baki kalmak, varlığını
devam ettirmek.
ķ. 2042/a
ķ.- a 1919/a
ķ.- ayıdı 0926/b
ķ.- dı 2243/b
ķ.- ısar 0161/a
ķ.- sa (muħalled ķ.) 0926/a
ķ.- sun 1258/b, 1260/b, 3820/b
2. Bir durumda bulunmaya devam
etmek.
ķ. (esen ķ.) 3541/b
ķ.- am (duta ķ.) 1654/a
ķ.- a 4664/b
ķal-an 2926/a
ķ.- ana 3530/b
ķ.- dı 0919/a, 1798/a, 3452/b,
3743/b, 3778/b; (‘ ěciz ķ.) 3169/a;
(ayru ķ.) 3946/a; (yaluñuz ķ.)
3666/a
ķ.- dıladı 4282/a
ķ.- duğın (yaluñuz ķ.) 0804/a
ķ.- dum 0815/a, 2803/a, 2867/b;
(ayru ķ.) 0815/b, (‘ ěciz ķ.) 0467/a;
(vālih ķ.) 0150/b
ķ.- duñ (alu ķ.) 4432/b
ķ.- ısarvan (ayru ķ.) 1659/a
ķ.- masun 1096/b
ķ.- maya 1909/a; (müşkil ķ.) 4009/a
ķ.- mayısar (bağlu ķ.) 4451/b
ķ.- maz 2444/a, 4652/a, 4654/a
ķ.- mazzam 3168/b
ķ.- mazzın 2708/b

ķ.- mış 1436/b, 3713/a; (yaluñuz ķ.)
3226/a; (zinde ķ.) 0747/a
ķ.- mışdı 4448/a, 4591/a
ķ.- mışdı (ayru ķ.) 3067/a
ķ.- mışlardı 1196/a
ķ.- mışvanın (girü ķ.) 4106/a
ķ.- updı 1468/a, 2939/b, 3043/a,
3053/b, 3095/b, 4199/b
ķ.- updur (endışe ķ.) 1152/a
ķ.- upsın 4632/a
ķ.- ur (tāze ķ.) 2423/b
ķ.- urdı 2286/b, 3279/b; (ħayrān ķ.)
3280/b
ķ.- urısañ 0157/b
ķ.- ursa 3395/a
ķ.- ursam 3349/a
3. Tamamen bitmek, tükenmek
(olumsuz).
ķ.- dı 1752/b; (ne meyli ķ.) 1191/a
ķ.- madı 1980/a, 2963/b, 3023/b,
3569/b, 3744/b; (eşer ķ.) 0171/b
ķ.- mamış 3026/a
ķ.- mamışdur 1296/a
ķ.- maya 0673/a, 1917/b
4. Bir şeyden geri kalmak,
yapamamak.
ķ.- a 3400/a
ķ.- alar (ķāşır ķ.) 0117/b
ķ.- am 1849/a
ķ.- an 0794/b
ķ.- asın 1681/b
ķ.- madı (maħrūm ķ.) 3716/b
ķ.- mayısar 4654/b
ķ.- sun 2535/b
5. Birinin uhdesine bırakılmak,
sahiplenilmek.
ķ.- a 1275/a
ķ.- dı 2422/b
ķ.- ursa 1073/a
6. Bir şeyden geriye kalmak.
ķal-an 2873/a; (girü ķ.) 2712/a
ķ.- anı 4387/b
ķ.- aydı 2515/b
ķ.- dı 1409/a, 1410/b, 2440/b,
3749/a; (girü ķ.) 2380/a, 2469/a;
(ķalanı ķ.) 4387/b
ķ.- madı 1893/a
ķ.- maya (girü ķ.) 2407/b
ķ.- maz 1844/a,
ķ.- mış (adı ķ.) 3044/b

ķ.- mışlarıçun (girü ķ) 3704/a
ķ.-sa 2686/a, 4106/b
ķ.- uban (girü ķ.) 3979/a
ķ.- updı 2286/b
ķ.- ur 3532/a; (arta ķ.) 4653/a
ķ.- ursa 0161/b
ķ.- updur 1683/a
7. Konaklamak, konmak.
ķ 2057/b
ķ.- ma 1183/a
ķ.- mañuz 1171/b
ķ.- mış 0748/a
ķ.- ursa 0465/b

ķal' a: -1- [Ar.] Kale.
ķ. 4255/b

ķalb: -1- [Ar.] Sahte, düzme.
ķ. (ķ. u ķallāb "kalıptan kalıba giren kimse, kalpazan") 3402/b

ķalb: -1- [Ar.] Kalp.
ķ.+ inde (ķ. mi) 0935/a

ķalbgāh: -1- [Ar.+Far.] Can evi.
ķ.+ a 0962/a

ķalem: -11- [Ar.] Kalem.
ķ. 0115/a, 0186/a, 0422/b, 1241/b,
1242/a, 2279/b, 2345/b, 2957/b,
3514/a, 3850/b; (ķ. çek-) 0039/b

ķalemsüz: -1- [Ar.+T.] Kalem-siz.
ķ. 3519/b

ķalkān: -1- [T.] Kalkan balığı.
ķ. 0334/b

ķalkān: -2- [T.] Ok, kılıç vb.nden korunmak için savaşıların kullandığı korunmalık.
ķ. 2871/b
ķ.+ ın 4392/a

ķallāb: -1- [Ar.] Kalıptan kalıba giren kimse.
ķ. 3402/b

ķām: -8- [Far.] Arzu, meram, maksat.

k. 1269/b, 1312/b, 1690/a, 1727/b,
2373/a, 2526/b, 2924/b; (k. ol-) 2750/a

ķamçı: -2- [T.] Bir ucuna ip, deri vb. bağı olan vurma, dövme aracı.
ķ. (ķ. ur-) 1204/b, 2123/b

ķamer: -3- [Ar.] Ay, mah.
ķ. 3883/b; (ķ. gibi) 4558/a
ķ.+ den 0285/a

ķāmet: -1- [Ar.] Boy, endam.
ķ (serv-i ķ.) 0786/a

ķamış: -3- [T.] Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkiler.
ķ. 2246/b
ķ.+ dur 0417/b
ķ.+ lar 2246/a

ķamışlık: -2- [T.] Üzerinde kamış bitmiş olan, kamışları bol olan yer.
ķ. 2255/a
ķ.+ a 2254/a

ķāmil: -1- [Ar.] Noksansız, tam, bütün.
ķ. 0187/b

ķāmran/ ķāmurān: -4- [Far.] Arzusuna, muradına ermiş, bahtiyar.
k. 0954/a; (k. ol-) 1875/b, 2722/b
k.+ ı 1534/a

ķamu: -141- [T.] Bütün, tüm, hepsi.
ķ. 0018/b, 0063/b, 0110/a, 0164/b,
0245/b, 0267/b, 0271/b, 0276/b,
0327/b, 0371/a, 0373/b, 0488/a,
0507/b, 0512/b, 0519/b, 0761/a,
0867/a, 0951/b, 0968/a, 1015/b,
1141/a, 1162/a, 1257/a, 1264/a,
1267/a, 1267/b, 1361/b, 1362/a,
1381/a, 1384/b, 1385/a, 1388/a,
1411/a, 1558/b, 1560/a, 1633/a,
1764/b, 1833/a, 1871/b, 1893/b,
1983/a, 2072/b, 2079/b, 2205/a,
2226/a, 2227/b, 2253/a, 2288/a,
2295/a, 2304/a, 2348/b, 2420/a,
2452/b, 2540/b, 2552/b, 2676/b,

2703/a, 2835/a, 2914/a, 2919/a,
2958/a, 3013/b, 3081/b, 3106/a,
3361/b, 3642/a, 3700/a, 3700/b,
3703/a, 3799/a, 3902/a, 4001/a,
4113/a, 4200/a, 4201/a, 4206/a,
4282/b, 4368/a, 4369/b, 4395/a,
4422/b, 4433/a, 4466/a, 4467/b,
4487/b, 4491/a, 4552/b, 4556/b,
4604/a, 4625/b
k. + da 1990/b, 2076/b
k. + dan 0424/b, 0952/a
k. + muz 1908/a
k. + nuñ 0246/a, 0432/a, 1239/b,
1343/b, 1380/b, 1779/b, 1817/a,
1817/b, 1898/a, 2183/a, 2346/b,
2718/a, 3253/b, 3626/a, 4069/b,
4192/a, 4338/b
k. + nün 4322/b
k. + ñuz 2176/a, 2351/a, 2695/a
k. + sı 0137/b, 0428/a, 0428/b,
0429/a, 0761/b, 1266/a, 1266/b,
1887/b, 2071/b, 2078/b, 2304/b,
3566/a, 4217/a, 4217/b, 4551/a
k. + sın 0246/b, 0733/b, 1963/a,
2519/b, 2640/b
k. + sından 0171/b
k. + ya 0164/a, 0296/b, 1985/b
k. + yı 2164/a

kām-kār: -1- [Far.] İsteğine ulaşmış,
isteğine kavuşmuş.
k. + a 0138/a

kān: -12- [Far.] Bir şeyin çok bol
bulunduğu yer veya kimse.
k. 0682/a, 2952/b, 3296/b
k. + a 0823/a
k. + da 3544/b
k. + dan 3756/a
k. + ı 0258/a; (la⁶ l-i k.) 0817/b
k. + ina 3851/b
k. + ını 4063/b
k. + ısın 1626/b
k. + sın 3544/b

қан: -77- [T.] Kan.
k. 0347/a, 0755/a, 0989/b, 1007/b,
1133/b, 1344/b, 1374/a, 1468/b,
2573/a, 2702/a, 2734/b, 2893/a,
3033/a, 3234/b, 3243/a, 3306/b,

3402/a, 4509/b, 4552/b, 4636/a; (k.
dök-) 0334/a, 0354/a, 1820/b,
1900/b, 2348/a, 2704/a, 3420/b; (k.
döker gibi) 4504/b; (k. it-) 3893/b;
(k. mı) 0354/b
k. + a 2867/a, 3933/b, 4413/b; (k.
bat-) 4090/a
k. + da 0315/b, 2090/b, 3729/b,
3872/b
k. + dan 0443/b, 1165/b, 4517/a,
4520/b
k. + ı 0571/b, 1103/a, 1621/b,
2672/a, 2978/a, 4122/b; (k. ak-)
2675/b, 3703/b; (k. dök-
“öldürmek”) 1032/b, 3215/a; (k.
kayna- “coşup yerinde
duramamak”) 4635/b
k. + ıla 0658/b, 0748/b, 3065/a
k. + ın 3102/b, 3478/a; (k. dök-)
2136/b
k. + ina 3242/a, 3892/b; (k. gir-
“birini öldürmek”) 0661/b
k. + ından 4509/a
k. + ını 4508/b; (k. dök-) 3859/b
k. + la 3300/a
k. + um 0370/b, 1621/a, 1621/b,
3243/a; (k. dök-) 0893/a, 3896/a
k. + umı (k. dök-) 2259/a
k. + umıçun 0737/a
k. + uñ (k. kaynamaz mı) 1499/a
k. + uña 3893/a
k. + uz 1499/a

қан: -2- [T.] İnanmak, kanaat getirmek.
k. - am 1619/a
k. - mışlarıyla 4122/b

қанā'at: -6- [Ar.] Elindekenden hoşnut
olma durumu, kanıklık, yeter
bulma, yetinme, fazlasını
istememe, doyum.
k. 0053/b, 3088/b; (k. eyle-)
4649/a; (k. it-) 0860/b; (k. kıl-)
2475/a
k. + la 0084/a

қанат: -6- [T.] Kanat.
k. 0044/b, 0874/b, 1440/a, 1440/b
k. + ı 0306/b
k. + sın 3630/a

- kanca:** -1- [T.] Nereye.
k.+ ca 3863/b nereye
- kand:** -8- [Ar.] Şeker, şeker kamışı.
k. 0423/b, 1388/b, 1449/b, 1601/b,
1626/a, 1633/b, 3466/b
k.+ ıydı 0339/a
- kanda:** -14- [T.] Nerede, nereye.
k. 0498/b, 1095/b, 1625/b, 1968/b,
2186/b, 3909/b, 4025/b, 4210/b
k.+ dur 0836/b
k.+ n 0762/b
k.+ sa 0464/b, 2955/b, 3620/b
k.+ yısa 4214/a
- kandalık:** -3- [T.] Nerede olduğu.
k.+ in 0837/b, 3591/a, 3591/b
- kanğı:** -6- [T.] Hangi, hangisi.
k. 0500/b, 0741/b, 1016/b, 3849/a,
4242/a, 4334/a
- kanı:** -39- [T.] Hani, nerede.
k. 0168/a, 0169/a, 0169/b, 0170/a,
0171/a, 0353/a, 0835/b, 2375/b,
2728/a, 2729/a, 2861/b, 3153/b,
3156/b, 3411/a, 3543/b, 3872/b,
3919/b, 3992/b, 4013/a, 4013/b,
4362/a, 4414/a, 4414/b, 4469/a,
4469/b, 4470/a, 4471/a, 4471/b,
4472/a, 4472/b, 4473/a, 4474/a,
4518/a, 4518/b
k.+ sa 3919/b
- kāni:** -3- [Ar.] Kanaat eden, elindeki
yeterli bulup fazlasını istemeyen,
kendisine verilene razı olan.
k. 3840/a, 4132/a
k.+ idi 3077/a
- kanlu:** -5- [T.] İçinde veya üstünde kan
bulunan.
k. 3695/a, 3711/a, 4012/b; (k. ol-)
3272/b
k.+ laruñ 1192/b
- kap:** -8- [T.] Birdenbire çekip almak,
yakalayıp tutmak.
- k. 2565/b; (gönülümüz k. “gönül
almak”) 2565/a,
k.- alum (topı k.) 1393/b
k.- ardı 4172/b
k.- dı 1345/b, 1520/b, 2257/a
k.- dıladı (topı k.) 1383/b
- kapı:** -1- [T.] Kapalı duruma getirmek.
k.- rdı (gözine k.) 3046/b
- kapıl:** -2- [T.] Karşı koyamayıp bir şeyle
birlikte sürüklenmek, kendisini
sürükleyen şeyden kurtulamamak.
k.- mağ 3196/b
k.- mış 0474/b
- kapla:** -2- [T.] 1. Bir şeyin dış yüzünü
başka bir madde ile örtmek, üstüne
başka bir madde geçirmek,
döşemek veya yapıştırmak.
k.- yalar 4546/a
2. Yeri tutmak, kapatmak.
k.- yuban 1193/b
- kaplan:** -1- [T.] Kaplan.
k. 2456/a
- kapu:** -78- [T.] 1. Kapı, eşik.
k. 1765/a, 2563/a, 3764/b, 3778/a,
3784/a, 3826/b, 3830/a, 3838/b,
3939/a, 4081/a, 4083/a; (k. mı)
3783/b
k.+ da 0763/a, 3768/b, 3778/b,
3797/a, 3925/b, 4366/a, 4367/b,
4485/a
k.+ dan 0540/b, 2664/b, 3140/a,
3937/a, 4084/a
k.+ larda 3698/b
k.+ mı (k. aç-) 4133/b
k.+ ña 0396/a, 4104/b
k.+ ñdan 0082/a, 0619/b
k.+ ñı 4005/a
k.+ sın 0851/a, 1206/a, 4567/a,
4578/b
k.+ sina 0879/a, 1381/a
k.+ sından 1323/a
k.+ sın 0099/b
k.+ sınıñ 0101/b
k.+ ya 0851/b, 1887/a, 2622/b,
4463/b; (k. ço-) 0907/a

ķ.+ yı 0852/b, 0853/a ,3780/b,
3817/a 4141/a
2. Kat, huzur.
ķ. 0966/b, 2665/a, 4053/b
ķ.+ da 0787/a
ķ.+ dan 0660/b, 2720/b, 3101/b
ķ.+ ñ 2688/b
ķ.+ ña 2574/b
ķ.+ ñda 0089/a, 3368/a, 3716/a
ķ.+ ñuza 2179/b
ķ.+ sı 2721/a
ķ.+ sın 0004/a, 0594/b, 1679/a,
3109/a, 3938/a, 4079/b, 4124/b,
ķ.+ sında 0427/a, 2043/a, 2051/a
ķ.+ sından 0050/a, 0609/b
ķ.+ ya 0706/a

ķapucı/ ķapucu: -9- [T.] Hükümdarın
kapısında bekleyen ve gelenleri
takdim eden görevli.
ķ. 0466/b, 1386/a, 2663/a
ķ.+ lar 2966/a, 3763/a, 3775/a
ķ.+ ñ 0050/b
ķ.+ sına 2658/b
ķ.+ yı 3779/a

ķapulu: -1- [T.] Kapısı olan.
ķ. 3437/a

ķār: -3- [Far.] İş, fiil, amel.
k. (k.-ı zārī “ağlama işi) 1166/b; (k.
u sâz “iş yapan, becerikli kimse”)
3517/a; (k. u zâr kıl-) 2678/b

ķar: -1- [T.] Kar.
ķ. 3978/b

ķar-: -1- [T.] Karıştırmak, birbirine
katmak.
ķ.- dı 2973/b

ķara: -67- [T.] 1. Kara, siyah.
ķ. 0435/a, 0477/b, 0671/b, 0690/b,
0767/b, 0768/b, 0771/b, 0835/a,
0975/b, 0984/a, 1181/b, 1240/a,
1409/b, 1663/b, 1990/b, 2100/b,
2487/b, 2555/b, 2567/a, 2628/a,
2698/b, 2844/a, 2893/a, 2941/a,
3036/b, 3122/a, 3240/b, 3369/a,
3412/a, 3506/b, 3529/b, 3668/a,

3668/b, 3674/a, 3674/b, 3675/a,
3680/a, 3968/b, 4062/a, 4186/a,
4188/a, 4236/b, 4345/a, 4373/a,
4384/b, 4442/b, 4522/a, 4556/b,
4659/a; (düni ķ. kıl- “karanlık”)
4116/b; (ķ. kıl-) 1378/b; (ķ. ol-)
0279/a; ; (göñülü ķ.) 1003/b; (ķ. ağrı
“kötü”) 0631/b (ķ. gün. “zor,
kötü”) 2367/a; (ķ. kayğu) 4117/b;
(ķ. rüzigār “sert”) 4332/b, 4338/b
ķ.+ lar 0766/b
ķ.+ ya 0767/a, 4659/b
ķ.+ sı 1720/b, 4636/a
ķ.+ sıdur 4304/b
2. Esmer.
ķ. 0976/a; (ķ ol-) 0981/a, 1192/b

ķaraca: -1- [T.] Geyikgillerden, boynuzları
küçük ve çatallı bir av hayvanı,
ahu, ceylan.
ķ.+ yıldı 2369/a

ķaraçuk: -1- Karaçuk Dağı.
ķ. 0717/a

ķarab-: -1- [T.] Kamaşmak.
ķ.+ dı 4170/a

ķarak: -1- [T.] Göz, göz bebeği.
ķ.+ ı 3706/a

ķaralık: -4- [T.] Kara olma durumu.
ķ. 0588/b, 3206/a, 4254/a; (ķ. ol-)
0114/a

ķarañıraq: -1- [T.] Daha karanlık.
ķ.+ dur 0568/a

ķarañu: -10- [T.] Karanlık.
ķ. 0060/b, 1273/a, 2487/a, 3119/b,
3977/a, 4375/a, 4389/b; (ķ. dün kıl-
) 1295/b
ķ.+ dur 3692/a
ķ.+ sı 1489/a

ķarañulik: -4- [T.] Karanlık.
ķ. 0591/b, 2745/b
ķ.+ a 0384/b
ķ.+ dan 1488/a

karar: -8- [Ar.] Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.
k. 3349/a, 4204/b; (k. ol-) 0822/a
k.+ ı 1356/a, 1582/a, 1669/a,
2409/b, 3028/a

karar: -12- [T.] Aydınlığı azalmak, karanlık olmak.
k.- dı 1083/a, 1083/b, 1557/b,
2416/a, 2590/b, 2725/b, 4356/a;
(gözüm k.) 2831/b
k.- miş 2216/b, 2238/b
k.- sun 1743/b
k.- updı 1197/b

karavaş: -23- [T.] Cariye, halayık.
k. 2070/a, 3604/a, 3609/a, 3612/b,
3824/b, 4093/b, 4129/b, 4192/a; (k.
ol-) 4142/b; (k. gibi) 3828/b
k.+ dan 2030/b, 2469/b
k.+ ı 3797/a
k.+ ma 3789/a
k.+ mı 3644/b
k.+ lar 1458/a, 1990/a, 2032/b,
4556/a
k.+ lardan 3604/a
k.+ lardur 3636/a
k.+ laruñuñ 3822/b
k.+ uñ 2755/a

kardaş: -8- [T.] Kardeş.
k.+ ı 1118/a, 1125/a, 2704/a
k.+ ma 2324/a, 2701/a
k.+ ıydı 2089/a
k.+ larını 4300/b
k.+ uña 4651/b

karga: -1- [T.] Karga.
k.+ mıdur 1837/b

kargu: -1- [T.] Kamış.
k.+ sını (şeker k.) 2823/a

karı: -6- [T.] Yaşlı, ihtiyar.
k. 3197/b, 3343/a, 4186/a, 4233/a,
4239/a, 4240/a

karıl: -4- [T.] Karışmak, karıştırılmak.
k.- ayın 1071/b
k.- dı 3199/a

k.- dıdı 4257/b
k.- duğı 3199/b

karın: -1- [T.] Karın.
k.+ ı 4493/a

karınca: -2- [T.] Karınca.
k. 2223/a, 4026/b

karındaş: -16- [T.] Kardeş.
k. 0781/a, 1153/a, 1176/a, 1178/a,
1908/a, 2684/b, 2685/a, 2909/a
k.+ dan 4301/b
k.+ ı 0834/a, 1118/b, 1119/a,
1178/a, 2677/a, 2702/a
k.+ umdur 2132/a

karış: -2- [T.] İlenç, beddua, kargış.
k. 1134/a, 4283/b

karış-: -1- [T.] Karışmak.
k.- dı 4659/b

karışdur-: -1- [T.] Karıştırmak, birbirine katmak.
k.- urlardı 1478/b

karışık: -1- [T.] Kargaşa, gerginlik içinde olan.
k.+ dan 0965/b

karşu: -26- [T.] 1. Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi.
k. 1794/b, 3064/b, 3811/b
k.+ sına 1362/a, 3600/b
2. Yüzünü bir şeye doğru çevirerek.
k. 1794/b, 2060/a, 2748/a, 3213/a,
4024/a, 4463/a
3. Katında, yanında, nezdinde
k. 0150/b, 0407/b, 4023/b, 4202/a,
4427/b, 4339/a
4. Karşılık olarak, mukabil.
k. 0413/b, 0535/b, 1841/b 2561/b,
3851/b
5. Ön, kat, huzur.
k. 0892/b
k.+ ña 1356/b
6. Karşıt, zıt, muhalif.
k. 2793/a; (k. çık-) 4354/b

ķ.+ sına 2728/b

ķarřula- -4- [T.] Dışarıdan gelen bir kimseye karşılıyıcı olarak çıkmak, istikbal etmek.
ķ.- dı 1755/a
ķ.- maķçun 2293/a
ķ.- ya 4202/b
ķ.- yı 2127/b

ķārūvān/ ķārvān: -3- [Far.] Uzak yerlere yolcu ve ticaret eřyası tařıyan yūk hayvanı katarı, kervan.
k.+ dan 2463/a, 3704/a
k.+ ın 4658/b

ķār-bār: -1- [Far.] İş güç.
k.+ ın 1390/a

ķārgāh: -1- [Far.] İş yeri.
k.+ ı 4067/b

ķařd: -10- [Ar.] 1. Niyet, istek, amaç.
ķ. (ķ. it- “amaçlamak”) 0028/a, 1717/b
ķ.+ ı 0728/a, 0729/a
ķ.+ ıla 4235/a
2. Öldürme, yaralama, zarar vermeye teşebbüs etmek.
ķ. (ķ.- ı naķcır “avlanmak”) 3731/b;
(ķ. it- “öldürmeyi amaçlamak”) 0666/b, 3364/a; (ķ. ķıl-) 0595/a
ķ.+ ı (ķ. cāndur) 2801/b

ķāřıd: -2- [Ar.] Haber götüren, postacı, ulak.
ķ. 2563/a
ķ.+ e 2501/a

ķāřıdlık: -1- [Ar.+T.] Niyetli, kasıtlı olma durumu.
ķ.+ ıla 3833/b

ķāřır: -1- [Ar.] Kusurlu, aciz.
ķ. (ķ. ķal-) 0117/b

ķāřıd: -1- [Ar.] Revaçta olmayan, sūrürsüz, geçmez, aranmaz.
k. (k. ol-) 2798/a

ķařr: -33- [Ar.] Kōřk, küçük saray.
ķ. 0710/a, 0714/a, 2813/a; (ķ.- ı ĥurrem) 0778/a, 0869/a; (ķ.- ı İrān) 0170/a; (ķ.- ı řāhāne) 2344/a; (ķ.- ı řīrīn) 3593/b
ķ.+ a 0693/b, 0850/b, 0853/a, 2752/a, 2786/a, 2999/a, 3214/a, 3777/b
ķ.+ ı 0719/b, 2984/b, 3049/a; (eyvān-ı ķ.) 0166/a
ķ.+ ıdur 0778/a
ķ.+ ına 0720/b, 0854/a, 3383/a, 3483/a, 3748/b, 3761/b
ķ.+ ında 4179/a
ķ.+ ını 4644/b
ķ.+ ınıñ 3806/a
ķ.+ uñ 0851/a, 3749/a, 3768/a

ķařřāb: -2- [Ar.] Kasap.
ķ. 3225/b, 3402/a

ķař: -12- [T.] Kaş.
ķ. 0545/b, 0793/b; (ķ. çat-) 3985/b;
(ķ. mı) 3627/b
ķ.+ dan 1513/a
ķ.+ ı 3738/a
ķ.+ ıla 1946/a
ķ.+ ına 2653/a
ķ.+ ındağı 0419/a
ķ.+ ınıñ 0862/b
ķ.+ lar 1990/b
ķ.+ um 2875/b

ķāř: -1- [Far.] Keşke.
k. 4293/b

ķařı: -2- [T.] Kaşımak.
ķ.- mağı (el ķ.) 2425/b
ķ.- yasın (el ķ) 2426/a

ķat: -5- [T.] Katmak, karıştırmak.
ķ.- ardı 4256/b
ķ.- ardum 0203/b
ķ.- arsin 3783/a
ķ.- ayın (zehr-i ķattāl ķ.) 0674/a
ķ.- dı 2244/b
ķ.- ma 4130/b

ķat: -67- [T.] Huzur, nezd.
ķ. 0299/b, 1155/b, 1769/a, 4614/b

ķ.+ ina 0642/a, 0897/b, 1119/a,
1264/a, 1809/a, 1829/a, 1859/b,
1956/a, 1976/a, 2002/a, 2020/a,
2026/a, 2039/a, 2047/a, 2138/a,
2170/a, 2192/a, 2216/a, 2276/b,
2279/a, 2294/a, 2303/a, 2334/a,
2345/a, 2494/a, 2519/a, 2611/a,
2647/b, 2673/b, 3057/b, 3610/a,
4054/a, 4222/a, 4229/b, 4329/a,
4426/a, 4495/a; (ķ. iriş-) 1463/a; (ķ.
var-) 2159/b
ķ.+ ında 0295/b, 0446/b, 0714/b,
1107/b, 1283/b, 1507/b, 2003/a,
2657/b, 2733/b, 3043/b, 3145/b
ķ.+ ından 4418/b
ķ.+ uma 2506/b, 4043/a, 4166/a
ķ.+ umda 0959/b, 2180/a
ķ.+ umuza 2317/a
ķ.+ uña 0391/a, 2497/a, 3637/a
ķ.+ uña 1934/a, 2530/b, 3709/a

ķati: -56- [T.] 1. Çok.

ķ. 0698/b, 1058/a, 1089/b, 1110/a,
1198/b, 1325/b, 1463/b, 1474/b,
1594/a, 1683/b, 1694/a, 1962/b,
2044/b, 2100/a, 2406/b, 2661/b,
2697/b, 2936/b, 3752/b, 4091/a,
4121/a, 4146/a, 4344/a, 4360/a,
4571/a; (ķ. yatlu ol-) 4420/b
ķ.+ dur 1864/b
ķ.+ raķ 3176/b, 3628/a
ķ.+ raķdur 4583/b
2. Kırıcı, acı.
ķ. (ķ. söz) 3993/b
3. Sıkıntılı, zor.
ķ. 0621/b, 0686/b, 1146/a, 1206/b,
3196/b, 4480/b; (ķ. ol-) 3261/b
ķ.+ raķ 0686/b
4. Şiddetli.
ķ. (ķ. sovuκ) 3993/a; (ķ. yıl) 0393/b,
1754/b
5. Sert.
ķ. 0594/b, 1649/b, 4015/a, 4473/b;
(ķ. kış) 3750/b; (ķ. kuç-) 1667/a; (ķ.
pulād) 3191/b, 3389/b; (ķ. sirke)
4539/a (ķ. taş) 2958/b, 3113/b,
3159/b; (ķ. yüzlü) 4291/a; (ķ.
yumşak) 1855/a

ķatik: -1- [T.] Karın doyurulurken baş
yiyecek sayılan ekmeğın yanına
katılan herhangi bir yiyecek.
ķ. 4418/a

ķatıl: -2- [T.] Eklenmek, ilave edilmek,
karıştırılmak.
ķ.- updı 3495/a
ķ.- updur 3856/b

ķatılıķ: -6- [T.] 1. Zorluk, güçlük.
ķ. 0898/b
ķ.+ dan 0078/a, 3259/a
ķ.+ la 3023/a
ķ.+ uñ 0858/b
2. Sertlik.
ķ.+ ı 3189/b

ķatır: -2- [T.] Atgillerden, kısırak ile erkek
eşegin çiftleşmesinden doğan
melez hayvan.
ķ. 4190/a
ķ.+ dan 2063/b

ķatib: -1- [Ar.] Yazan, yazıcı.
k. 0114/b

ķatlan-: -1- [T.] Dayanmak, tahammül
etmek.
ķ.- a 1009/b

ķattāl: -4- [Ar.] Çok kan alıcı, çok
öldürücü.
ķ (dīv-i ķ.) 1030/b, 4503/b; (tīğ-i ķ.)
3859/a; (zehr-i ķ.) 0674/a

ķav-: -1- [T.] Kovmak.
ķ.+ uñ 1631/b

ķavıř-/ ķavuş-: -1- [T.] Ulaşmak, erişmek,
varmak, vasıl olmak.
ķ.- mışdı 2412/b

ķavī: -2- [Ar.] Güçlü.
ķ.+ di 2462/b
ķ.+ dür 3086/b

ķaviyān: -1- Demirci Kave'nin zalim
Zahhak karşısında ayaklandığı

esnada bayrak olarak kullandığı
bez parçasına verilen ad.
K.+ a (Direfş-i K.) 2729/b

Kāviyānī: -2- Kaviyan'a ait olan.
K. 3739/a, 4473/a

ķavl/ ķavül: -13- [Ar.] 1. Söz, kelam.
ķ.+ inden 0719/a
2. Anlaşma, sözleşme.
ķ. 1912/b, 2592/b; (ķ. eyle-
“sözleşmek”) 4165/a; (ķ. it-)
3178/b
ķ.+ e 3185/b
ķ.+ i 1926/b, 1928/a, 1928/b,
1929/b; (andı vü ķ. sın- “anlaşmayı
bozmak”) 2592/a; (ķ. sı-) 1927/a,
1971/a

ķavm: -1- [Ar.] Halk, kavim.
ķ.+ i 1109/b

ķavulsuz: -2- [Ar.+T.] Sözüünü tutmayan.
ķ. 1926/a, 2511/b

Kāvūs: -1- Keykavus, Keykubad'ın oğlu,
Siyavuş'un babası, Keyhusrev'in
dedesidir.
K. 1430/a

ķay-: -1- [T.] Durmakta olduğu yerden
kurtulup aşağı düşmek.
ķ.- dı 2959/b

ķaya: -13- [T.] Sert ve iri taş kütlesi.
ķ. 3278/b, 3293/b
ķ.+ dan 0474/a, 3414/b
ķ.+ dur 3183/b
ķ.+ lar 3202/a, 3369/a
ķ.+ nuñ 3300/a
ķ.+ ya 2998/a
ķ.+ yı 2961/b, 2997/b
ķ.+ yıldı 3189/a

ķayd: -2- [Ar.] Kaygı, endişe, tasa.
ķ.+ ı 4490/b
ķ.- ın 3031/b

ķayġu: -70- [T.] Endişe, gam, keder, tasa.

ķ. 0392/b, 0458/a, 0458/b, 0530/b,
0665/a, 1341/b, 1933/b, 2026/b,
2440/a, 2514/b, 2645/b, 3205/a,
3213/b, 3259/b, 3504/b, 3542/b,
3669/a, 3693/a, 3924/a, 4045/b,
4070/b, 4117/b, 4168/a; (ķ. ķayġu
artur-) 4454/b; (ķ. al-) 3149/b; (ķ.
dut-) 3259/b; (ķ. ıol-) 1119/b,
4361/b; (ķ. vir-) 3425/b; (ķ. yir-)
4616/b
ķ.+ da 3269/a
ķ.+ dan 0362/b, 1939/b, 2304/b,
3042/b, 3438/b, 3520/b, 3693/b,
4045/a, 4069/b, 4648/b
ķ.+ dayıldı 3687/a
ķ.+ lardan 2115/b
ķ.+ ları 2833/b
ķ.+ larından 2732/b
ķ.+ larum 0864/a
ķ.+ ñ 1711/a
ķ.+ ña 3329/b
ķ.+ ñdan 0857/b
ķ.+ ñı 2711/a
ķ.+ sı 2518/b
ķ.+ sın (ķ. şav-) 3063/a; (ķ. yi-)
3478/a
ķ.+ sına 2378/a
ķ.+ sından 3045/a
ķ.+ sını 1570/b
ķ.+ ya 2007/a, 2428/a, 3653/a
ķ.+ yı 0371/a, 0437/b, 2335/a,
2428/a, 2740/b, 3532/b, 3535/b; (ķ.
dut-) 3989/b; (ķ. götür-) 4013/a
ķ.+ yla 0953/b

ķayġulan-: -1- [T.] Kaygılanmak,
tasalanmak.
ķ.- duġından 4278/b

ķayġulu: -10- [T.] Kaygılı, kederli.
ķ. 0327/b, 1066/a, 2676/b, 2703/b,
2859/b; (ķ. ol-) 2417/b, 2485/b,
3536/b, 4533/b
ķ.+ van 2011/b

ķayġur-: -3- [T.] Kaygulanmak, esef
etmek, üzölmek.
ķ.- dı 0523/a, 2734/b, 2735/a

ķayı/ ķayu: -10- [T.] Kaygı, endişe.

ķ. 0732/b, 0899/b, 1728/b, 2736/a,
3331/a; (ķ. yi-) 2135/a, 3532/a
ķ.+ dan 2858/b
ķ.+ m (ķ ol-) 1732/b
ķ.+ ñ 2877/a

ķayıķdur-: -1- [T.] Yüz ķevirmek,
saptırmak.
ķ.- dı 2940/b

ķayınata: -2- [T.] Kaynata, kayın peder.
ķ.+ m 1963/b

ķayınana: -1- [T.] Kayınvalide.
ķ.+ sıduğın 4238/b

ķayla-: -1- [T.] Atlamak.
ķ.- dı 3579/b

ķayna-: -5- [T.] Coşmak, heyecanlanmak.
ķ.- dı 2978/b, 3306/b
ķ.- maz mı (ķanuñ ķ.) 1499/a
ķ.- rıdı (ķanı ķ.) 4635/b
ķ.- yam 0967/b

ķaynak: -2- [T.] 1. Bir suyun ķıktığı yer,
kaynarca, pınar, memba, göz.
ķ.+ ın 2819/b
2. Bir şeyin ķıktığı yer, menşe.
ķ. eyle 4385/b

ķayşer: -70- [Ar.] Roma ve Germen
imparatorlarına verilen unvan.
ķ. 1766/a, 1786/a, 1799/b, 1809/b,
1810/a, 1826/a, 1828/b, 1829/b,
1830/a, 1832/b, 1853/a, 1858/a,
1873/a, 1879/a, 1916/a, 1949/a,
1963/b, 1976/a, 1977/a, 1985/a,
1986/a, 2004/a, 2010/b, 2013/a,
2020/a, 2039/a, 2041/a, 2047/a,
2049/a, 2055/a, 2073/a, 2085/a,
2088/a, 2092/b, 2093/b, 2274/b,
2277/a, 2292/b, 2295/a, 2325/a,
2328/b, 2329/a, 2371/b, 2789/b,
2824/b, 4313/b, 4315/a; (ķ.- i nām-
dār) 2276/b; (ķ.- i Rūm) 1816/a,
1827/a, 1944/a; (ķ.- i şāh) 1756/b,
1979/a, 2291/a (tāt-ı ķ.) 2771/a
ķ.+ den 1849/b; (ķ. degül) 2309/b

ķ.+ e 1842/a, 1857/b, 1869/b,
1957/b, 1963/a, 1974/b, 1992/b,
2273/a
ķ.+ isin 1983/b
ķ.+ lerden 2286/a
ķ.+ üñ 1814/a, 2301/b, 2331/a

ķayşūr -1- [Ar.] Kayser.
ķ. 3737/b

ķayur-: -8- [T.] 1. Mukayyet olmak,
ilgilenmek, önem vermek.
ķ.- a 2761/b
2. Kaygılanmak, tasalanmak,
endişe etmek.
ķ.- dı 4505/b, 4549/b
ķ.- ma 3532/a
ķ.- maya 0890/a
ķ.- maz 1023/a, 4142/b
ķ.- mağı 1477/b

ķayyūm: -1- [Ar.] Allah'ın isimlerinden
biridir.
ķ. (Ĥayy u ķ.) 0073/b

ķaz: -2- [T.] Kaz.
ķ. 1501/b
ķ.+ ı 0069/b

ķaz-: -14- [T.] 1. Toprağı açmak, oymak.
ķ.- a (sinümi ķ.) 3360/a
ķ.- an 3293/b
ķ.- ana 3293/b
ķ.- arça 3296/b
ķ.- ardı 3296/b, 3298/a, 3358/b
ķ.- ma 3850/b
ķ.- mağa 1055/b
ķ.- maķ (tağ ķ.) 3369/b
ķ.- maya 3192/b
ķ.- mış 0696/b
2. Nakşetmek, oyarak yazmak.
ķ.- a 0640/b
ķ.- anı (tağ ķ.) 3293/a

ķazā: -7- [Ar.] Kaderin, Allah tarafından
ezelde tayin ve tespit edilen
biçimde ve zamanda
gerçekleşmesi.
ķ. 0698/a; (ķ.- yı bed) 0328/a
ķ.+ yı 3723/a

2. Ecel, ölüm.
 k. 1594/b
 k.+ sı 1543/a
 k.+ sın 1668/b
 k.+ yı 2802/a
- kazan-:** -4- [T.] Edinmek, elde etmek.
 k.- dı (hikmet k.) 0313/b
 k.- sa 2161/b
 k.- sun 2929/b
 k.- ur 2899/b
- kazıcı:** -1- [T.] Kazan, kazma işini yapan.
 k. 0696/a
- kâdî:** -2- [Ar.] 1. Davalara hüküm ve kaza eden, kadı.
 k (k.- yi İslâm) 3445/b
 2. Yapan, yerine getiren.
 k. (k ol-) 0083/a
- kazma:** -1- [T.] Toprağı kazmakta kullanılan alet.
 k.+ sın 3441/b
- kebâb:** -3- [Ar.] Ateş üzerinde kavrulmuş pişirilen yemek.
 k.+ ı 3481/b, 4224/b; (keklik k.) 0775/b
- keçe:** -1- [T.] Yapağı veya keçi kılınının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş.
 k.+ ydi 0762/a
- keçi:** -1- [T.] Keçi.
 k.+ cügi 3417/b
- ked:** -1- [Ar.] Çalışma, çabalama, uğraş.
 k. (k. kıl-) 0050/a
- kedhüdâ/ kethüdâ /kethüdâ:** -5- [Far.] Zengin kimselerin ve devlet büyüklerinin buyruğunda çalışan, onların birtakım işlerini gören kimse, kâhya.
 k. 2604/a
 k.+ ya 2599/a
 k.+ sın 2043/b
- k.+ ya 2052/b, 2271/b
- kedhüdâlık:** -1- [Far.+T.] Kahyalık.
 k. 1685/a
- kef:** -2- [Ar.] Avuç, elin iç kısmı.
 k. 1577/b
 k. (k. ur- “alkışlamak, el vurmak”) 1412/a
- kefen:** -2- [Ar.] Kefen.
 k. 2592/b, 2706/b
- kefenle:** -1- [Ar.+T.] Ölüyü kefene sarmak.
 k.- ydi 0365/a
- kefensüz:** -1- [Ar.+T.] Kefensiz.
 k. 1926/b
- keff:** -1- [Ar.] Elin iç kısmı, el ayası, avuç.
 k. (k.- i kerim “cömert el, açık el”) 0219/a
- keklik:** -5- [T.] Keklik.
 k. 0775/b, 3744/b, 3827/b
 k.+ i 1400/a
 k.+ üm 3420/a
- kelâm:** -3- [Ar.] Söz, kelam.
 k.+ ı 3444/b; (k. eyit-) 1842/b, 4222/a
- Kelîle:** -1- Kelile ve Dimne hikâyesindeki çakallardan biridir. (Behrâmın veziri Kelile’ye benzetilmiştir.)
 K. 0948/a
- kelime:** -1- [Ar.] Cümle, söz.
 k.+ müzi 0186/b
- kem:** -18- [Far.] 1. Kötü, fena, değersiz, adi.
 k. 2034/b, 2733/b, 3500/b, 4450/a;
 (k. kıl-) 2908/a; (k. ol-) 0620/b, 4490/a
 k.+ den 1733/b
 2. Eksik, noksan.

k. 1237/b, 2443/b, 3540/b, 2644/b,
4493/b, 4666/b; (k. kı1-) 1556/b; (k.
ol-) 1296/b, 2542/b 3544/b

kemend: -8- [Far.] 1. Hayvanları
yakalamak için kullanılan, ucu
ilmikli, kaygan uzun ip.
k. (k. diz-) 1352/b
k.+ in 1111/a, 1113/a, 1547/b
k.+ ile 0677/b, 2257/a
2. İdam için kullanılan yağlı kayış.
k.+ i 1703/a
k.+ in 0224/b

kimhâ: -1- [Far.] Bir tür ipek kumaş.
k. 0156/a

kemîn: -1- [A.] Pusu.
k. 0760/b

kemîne: -3- [Far.] Hakir, aciz.
k. 0144/a; (k. kı1) 0092/b, 4673/a

kemiş-: -3- [T.] Koymak, bırakmak, atmak.
k.- di 1703/a
k.- e 0323/b
k.- em 2190/a

kemter: -2- [Far.] Çok değersiz, çok aşağı.
k. 0130/b, 0180/a

kem-âzâr: -3- [Far.] Az inciten.
k. 0265/a, 2189/a; (şâh-ı k.) 2930/b

kerâmet: -1- [Ar.] Ermiş kimselerin
gösterdiklerine inanılan, doğüstü,
şaşkınlık uyandırıcı davranış veya
durum.
k. (k. kı1-) 0038/b

kerem: -4- [Ar.] Lütuf, iyilik, merhamet,
ihسان.
k. 0030/b; (k. kı1- “Lütuf-la
muâmelede bulunmak, lütfetmek”)
0004/b, 0037/b
k.+ dür 0216/a

keremlü: -1- [Ar.+T.] Cömert, lütufkâr.
k.+ ler 3819/a

kerîm: -6- [Ar.] Kerim sahibi, cömert
(Allah).
k. 0058/a, 0195/a, 2913/a
k.+ dür 3860/b
k.+ için 3969/a
k.+ in (keff-i k.) 0219/a

kerîmâ: -1- [Ar.+Far.] Ey kerem sahibi,
cömert Allah'ım.
k. 0003/b

kerkes: -1- [T.] Akbaba.
k. (k. gibi) 0628/b

kes-: -35- [T.] Kesmek.
k. 0370/b; (naẓar k.) 0629/b;
(sözünü k. “bölmek”) 2794/a
k.- di 0392/a, 0470/a, 1320/b,
2857/b, 3502/b, 4662/a; (gücin k.)
4476/a; (ümîdi k.) 2594/a
k.- dügi 2896/b
k.- düñ (gücümü k.) 1710/b
k.- e (feryâd u âhı k.) 4120/b
k.- eler 0348/b
k.- em 1237/a, 2535/a
k.- en 2963/a, 2992/a, 3191/a,
3439/a; (başum k.) 4104/a
k.- endür (baş k.) 2895/b
k.- er 2961/b, 3004/b, 3278/b,
3303/a; (tırnağ k.) 3233/b
k.- erdi 3204/b
k.- ersin 3313/b
k.- medük 1330/a
k.- mek 3357/a; (başuñ k.) 2262/a
k.- ti 0344/b
k.- üben 4481/a

kesek: -1- [T.] Bel, çapa veya sabanın
topraktan kaldırdığı iri parça.
k. (k. atan) 3549/b

kesil-: -4- [T.] Kesilmek.
k.- di 1410/a
k.- mezdi 0318/b
k.- miş 3308/b; (ümîdi k. “ümid-i
tükenmiş”) 4554/a

keskin: -1- [T.] Keskin.
k. 3964/b

kesr: -1- [Ar.] Kırılma.
k. (k. ol-) 3547/a

Keşân: -1- İran'da bir şehir.
K.+ dan 2655/b

keşik: -1- [T.] Sıra, nöbet.
k.+ inden 0937/b

keşiş: -4- [Far.] Rahip.
k. 0474/b; (k. gibi) 0475/b, 0546/b
k.+ i 0548/a

keşk: -1- [Far.] İyice dövülmüş buğdayın
etle birlikte uzun süre
kaynatılmasıyla yapılan bir yemek.
k. (k. u taru) 2596/b

kethüdāyi: -1- [Far.] Zengin kimselerin ve
devlet büyüklerinin buyruğunda
çalışan, onların birtakım işlerini
gören kimse, kâhya.
k.+ ı 1740/b

kettân: -1- [Ar.] Keten.
k. 4198/b

Keşser: -1- Cennette bir nehir veya havuz.
K. 0702/b

keyhân: -3- [Far.] Dünya.
k. 1248/b; (şâh-ı k.) 4296/a, 4459/a

Keyhüsrev: -5- İran'ın Keyânîler
sülalesinin efsanevi hükümdarıdır.
K. 4627/b; (Hüsrev-i K.) 1545/b
K.+ idi 2462/a
K.+ se 1366/b, 2814/a, 3971/a

Keykubād: -1- İran'ın Keyânîler
sülalesinin ilk hükümdarıdır.
K.+ uñ 4627/b

Keyümers: -1- İran mitolojisinde yaratılan
ilk insan ve ilk hükümdar olarak
geçmektedir.
K. (K.- ĩ şâh) 1772/b

Keyvân: -1- [Far.] Zuhâl gezegeni, Satürn.
K.+ a 2584/b

Kıfçak/ Kıfçäk: -1- Hazar ve Karadeniz'in
kuzeyinde yaşamış Türk boyu,
Kıfçak.
K. 2070/b, 4577/a

kıgır: -23- [T.] Çağırarak, seslenmek,
davet etmek.
k.- dı 0307/a, 0311/a, 0321/a,
0446/a, 0671/a, 1762/a, 1859/b,
1861/a, 1973/b, 2170/a, 2411/a,
2539/a, 2549/a, 3337/b, 3665/a,
4218/b
k.- duğ 1897/a
k.- u 2010/b, 3240/a,
k.- uban 2213/b
k.- ubilürdi 3586/b
k.- uñ 1814/b, 2305/b

kıgırdıcı: -2- [T.] Çağırarak, davet eden.
k. 0321/a, 2617/a

kıl: -513- [T.] Yapmak, etmek, eylemek
anlamında yardımcı fiil.
k. (âgâz k.) 0564/b; (âzâd k.)
0032/a, 1302/a, 1939/b; (‘ayân k.)
0153/a; (beyân k.) 0153/b, 2211/b;
(cefâ k.) 0626/b; (cihân-gîr-i cihân
k.) 0930/b; (çeri k.) 2532/a; (dâd
k.) 0357/a; (devâ k.) 0088/a,
3131/a; (emîn k.) 0559/b; (endîşe
k.) 0377/a, 2497/b; (eylûk k.)
2285/a; (gül k.) 1653/a; (harb k.)
3393/b; (‘inâyet k.) 0369/a
(kerâmet k.) 0038/b; (kerem k.)
0004/b, 0037/b; (muhtaşar k.)
0449/a; (nazar k.) 1878/a, 2135/b;
(revâ k.) 0088/b, 3216/b; (sefer k.)
0449/b; (sipâs u minnet k.) 4624/a;
(siyâset k.) 1672/b; (şâd k.) 1939/a;
(tefekür k.) 1370/a; (ululuk k.)
0367/b; (üründü k.) 2522/a; (vefâ
k.) 0626/a, 3131/b, 3216/a; (yâd k.)
1302/b
k.- a (ağın k.) 2698/b; (âşikâra k.)
2523/b; (âzâd k.) 3129/a; (câdûlık
k.) 0712/b; (dâd k.) 3129/b; (derpîç
k.) 1005/b, 3258/b; (du‘âlar k.)
0146/b; (du‘âyı k.) 4573/b; (eylûk
egrilik mi k.) 1751/b; (fiğânlar k.)
2534/b; (hağ k.) 1166/a; (hâlî k.)

4150/b; (ih̄sān k̄.) 2586/a; (ne k̄.) 0342/b, 0377/a; (raḥmet k̄.) 3976/a; (rām k̄.) 2184/b; (rāy k̄.) 4178/b; (red k̄.) 0050/b; (savaş k̄.) 1692/a, 1862/a, 2315/b; (serkeş k̄.) 1737/a; (tedbīr k̄.) 0052/a, 2051/b; (va^c de k̄.) 2171/b; (yād k̄.) 0191/b; (yārī k̄.) 1851/a, 1937/a; (yaşıl k̄.) 1428/b; (zāyil k̄.) 3802/b; (‘ işret k̄.) 4039/a
k̄.- alar (aķın k̄.) 2222/b; (rāzın k̄.) 4182/a; (şād k̄.) 0160/b; (temāşā k̄.) 1177/b; (yād k̄.) 0357/b
k̄.- alum (cān k̄.) 0529/a; (dermān k̄.) 1981/a; (hışımlık k̄.) 1906/a; (‘ ışkqbāzī k̄.) 2784/a; (peymān k̄.) 1981/b; (şöyle k̄.) 4372/a; (ayş u düğün k̄.) 1419/b
k̄.- am (aydın k̄.) 1295/b; (beyān k̄.) 0202/b; (dermān k̄.) 1280/b; (ḥaberdār k̄.) 0467/b; (ḥāşıl k̄.) 2626/a; (i^c lām k̄.) 2192/a; (medḥal k̄.) 0491/b; (ne k̄.) 0371/b, 3904/b; (pāre k̄.) 2618/b; (rūşen k̄.) 2499/b; (savaş k̄.) 0749/b; (şöyle k̄.) 2001/a; (şūr k̄.) 2318/a; (şükriini k̄.) 0211/b; (tīz k̄.) 3252/a; (yazı k̄.) 0658/b
k̄.- an (ġamġin k̄.) 2282/b; (gerdān k̄.) 3463/a; (iş k̄.) 1298/b; (meydān k̄.) 3463/b; (rūşen k̄.) 1527/b; (sākin k̄.) 2175/b; (sovuķ k̄.) 2283/b; (şād k̄.) 2282/b; (şükriini k̄.) 4676/b; (yavu k̄.) 1273/b
k̄.- ası (egrilik k̄.) 1742/b; (giç k̄.) 0784/b
k̄.- asıdur (savaş k̄.) 0754/b
k̄.- asın (bī-ġam k̄.) 0123/b; (boş k̄.) 2649/b; (diri k̄.) 4111/b; (ġamġin k̄.) 2759/b; (hemdem k̄.) 2759/a; (ḥurrem k̄.) 2759/b; (ih̄sān k̄.) 4040/a; (ne k̄.) 1620/a; (penhān k̄.) 4040/b; (savaş k̄.) 0740/b; (şādī k̄.) 3841/a
k̄.- avuz (artuķ k̄.) 3019/b; (başkun k̄.) 1165/a; (hūy k̄.) 0037/a; (‘ ıyş k̄.) 3284/b; (zārī k̄.) 1166/b
k̄.- aydı (ḥamle k̄.) 0983/b; (yād k̄.) 3048/a
k̄.- ayıduñ (bellü k̄.) 2601/b

k̄.- ayın (āh k̄.) 2778/b; (iş k̄.) 1319/b
k̄.- dı (acı k̄.) 4645/a; (āferīn k̄.) 0457/a, 2054/a, 2110/a (āġāh k̄.) 2519/b, 3082/b, 4643/b; (āh k̄.) 1066/b, 2145/a, 4643/a; (aķın k̄.) 1463/b; (‘ alem k̄.) 0818/a; (aydın k̄.) 4390/a; (āzād k̄.) 0596/a, 1304/b, 2177/b; (bāz k̄.) 4373/a; (bezek k̄.) 1240/b; (bī-dād k̄.) 0767/a; (bī-ḥadd k̄.) 1378/b; (cengi k̄.) 2832/a; (cevr k̄.) 4419/b; (çāk k̄.) 0111/a; (çāre k̄.) 1328/b, 3197/b; (çevüklük k̄.) 4250/a; (derġuş k̄.) 3908/b; (dermān k̄.) 2982/a; (du^c ā k̄.) 3232/a; (endīşe k̄.) 2031/b, 3456/a, 4531/a; (esrük k̄.) 2739/a; (fāş k̄.) 1730/b; (fermān k̄.) 0872/b; (feryād k̄.) 0596/b, 0808/b, 1997/b, 2793/a, 3410/a, 4146/a, 4555/a; (fikr k̄.) 3512/a; (ḥalvet k̄.) 0795/b; (ḥamle k̄.) 0244/b, 1464/a; (ḥāşıl k̄.) 0107/b; (ḥāşş k̄.) 3665/a; (ḥavāle k̄.) 1466/a; (ḥayrān k̄.) 0420/a, 2235/b, 3312/a; (ḥikāyet k̄.) 2787/a, 2994/b, 4586/a; (īşār k̄.) 1137/b; (işāret k̄.) 0128/b, 0409/a, 0548/a, 3597/a; (kābīn k̄.) 4219/b; (ķādīr k̄.) 0272/b; (ķanā^c at k̄.) 2475/a; (ķara k̄.) 1378/b, 4522/a; (ķaşd k̄.) 0595/a; (ķonuklık k̄.) 2106/a; (miḥrāb k̄.) 0019/a; (muḥtāca k̄.) 4542/a, 4542/b; (müsellem k̄.) 2454/a; (müvekkel k̄.) 0415/a; (müyesser k̄.) 0249/a; (nāme k̄.) 4635/a; (nażar k̄.) 4607/a; (nāzenīn k̄.) 3450/b; (ne k̄.) 2709/a, 2709/b, 2710/a, 3102/b; (nefrīn k̄.) 1929/a; (nişār k̄.) 3808/b; (nüş k̄.) 1371/b; (nüvāziş k̄.) 1387/a; (pāre pāre k̄.) 1452/b; (pervāz k̄.) 0821/b; (rāḥat k̄.) 2177/b; (Rūmī k̄.) 2056/a; (rūşen k̄.) 0495/a, 1747/a, 3688/a; (şabr k̄.) 3587/a; (sākin k̄.) 1602/a; (savaş k̄.) 1923/a; (ser-āġāz k̄.) 0130/b; (suṭurlāb k̄.) 0019/b; (süst k̄.) 1308/b; (şād k̄.) 0504/b; (şeydā k̄.) 2922/b; (şīven k̄.) 4459/b; (taḥşīn-i firāvān k̄.) 0136/a; (tapu k̄.) 0839/a, 1338/a, 2029/a, 2563/b,

4027/b, 4340/b; (tār k.) 0583/b; (tar k.) 3405/b; (tārāc k.) 1526/a, 2268/b, 2360/b; (tedbīr k.) 1768/b, 2486/a, 3100/b, 3342/a, 3746/b; (terk k.) 1718/b; (üründü k.) 4348/b, 4600/a; (üstād k.) 2742/a; (vaşıyyet k.) 0688/b; (yād k.) 0446/b, 1973/a, 3965/a; (yağma k.) 0339/b; (yār k.) 3104/b; (yārağ.ın k.) 2472/b; (yārī k.) 0810/a, 3511/b; (yir k.) 2995/b; (zārī k.) 0366/a, 0373/b, 0531/a, 3451/b; (zıkr k.) 0231/b; (‘arza k.) 2195/b; (‘azīmet k.) 2096/b; (‘azm k.) 0504/b, 2655/b; (‘imāret k.) 3453/a; (dügün k. mı) 3623/b
k.- dılar (‘ahd u peymān k.) 1255/b; (āheng k.) 3116/b; (āvāre k.) 0871/a; (ḥaberdār k.) 0343/b; (mu‘ayyen k.) 0938/a; (rivāyet k.) 2994/a; (şarf k.) 1414/a; (taḫu k.) 1766/b; (temāşā k.) 4201/a; (yād k.) 0808/a, 1818/a; (‘işret k.) 1560/b; (bī-dād k. mı) 1836/a; (dād k. mı) 1836/a
k.- duğını (ḥürmet k.) 2325/a
k.- duğunı (diri k.) 0068/b
k.- duğ (bir k.) 1882/b; (hem-āğāz k.) 2912/a; (tedbīr k.) 1882/a
k.- dum (āğāz k.) 2921/a; (‘ayān k.) 0202/a (çāre-yi Şeb-dīz k.) 0813/b; (endīşe k.) 1163/a; (ḥaṭā k.) 2827/b; (iṭā‘at k.) 0199/a; (ser-āğāz k.) 0194/a; (tedbīr k.) 2827/b; (tīz k.) 0813/a
k.- dumdı (tedbīr k.) 2425/a
k.- duñ (āvāre k.) 1710/a, 3848/a; (ber-güş k.) 4128/a; (bī-çāre k.) 1710/b; (ḥaṭā k.) 2863/a; (ḥayr k.) 0072/a; (pāre k.) 3848/b; (şabr k.) 0395/a; (şehrübendi k.) 1703/b; (yavu k.) 1616/b
k.- duñdı (dügün k.) 2874/b
k.- ğıl (bende k.) 4672/b; (pāyende k.) 4672/a
k.- ıcağ (yād k.) 3220/b
k.- imadı (yārī k.) 0168/b
k.- ıvir (mübārek k.) 0009/b
k.- lum (endīşe k.) 1420/a; (pīşe k.) 1420/b; (yād k.) 0032/b

k.- ma (aç k.) 0082/a; (bī-dād k.) 3539/a; (cānsuz k.) 3155/a; (muḥṭāc k.) 0082/b; (nā-bekārī k.) 1669/b; (pervāz k.) 3960/a; (tedbīr k.) 4488/b; (vīrān k.) 1129/a; (yād k.) 2693/b; (yavuz k.) 0378/a, 3431/a
k.- madı (āğāh k.) 4515/b; (‘ayān k.) 1744/b; (dād k.) 1092/a; (ebed k.) 3483/b; (eşer k.) 2220/a; (farğ k.) 2098/a; (ḥamle k.) 4358/b; (ḥaste k.) 3383/b; (reng.i k.) 2832/b; (sa‘ādet k.) 4665/a
k.- madılar (kem k.) 1556/b
k.- maduğ (taḫu k.) 3519/a
k.- maduñ (yüzün ekşi k.) 0390/b
k.- mağa (taḫu k.) 1765/b
k.- mağ (bed-nām k.) 1642/b; (bī-şerm k.) 1670/b; (cefā k. degül) 3906/a; (derc k.) 2890/a; (germ k.) 1670/a; (ḥamāyil k.) 1564/a; (ḥarc k.) 2890/b; (heves k.) 4667/a; (muḥṭāc k.) 2435/b; (naẓar k.) 0452/a; (öñ k.) 3832/a; (rām k.) 1642/a; (tārāc k.) 2435/a
k.- mağdan (taḫu k.) 2833/a
k.- mağta (taḫu k.) 0122/a
k.- mañ (yād k.) 4371/b
k.- masa (dād k.) 1924/b
k.- masun (āh k.) 0972/b; (ḥāyın k.) 0623/b
k.- maya (āh k.) 0320/b, 1903/b; (derd ü efgān k.) 4434/b; (feryād k.) 2004/b; (zārī k.) 1851/b
k.- mayalum (yād k.) 2335/a
k.- mayan (āh k.) 0902/b
k.- maz (āheng k.) 4425/a; (‘aleb k.) 0220/b; (aşşı k.) 3481/a; (ḫahr u kısu k.) 0024/b; (pāyidārı k.) 4548/a; (vefā k.) 2765/a
k.- mazdı (fiğān k.) 2009/b
k.- mazıdı (tarab k.) 2362/a
k.- mazvan (iki k.) 2993/b
k.- miş (ḥavālet k. ol-) 0022/a
k.- miş (bir k.) 3713/b; (bīzār k.) 0752/b; (diri k.) 3226/b; (fidā k.) 3221/a, 3269/b; (güç k.) 1812/b; (iki gözün k.) 0410/a; (maḥmūr k.) 1347/a; (mehcūr k.) 1347/b; (pāre k.) 3029/b; (şalā k.) 1436/b;

(sözine k.) 3088/b; (şîrîn-i dil-ber k.) 3651/a; (târâc k.) 1350/b; (vîrân k.) 0484/b; (zâr k.) 4096/a; (zârî k.) 4462/b
k.- mışdı (bişe k.) 1401/b; (tâc k.) 1112/b; (zûr k.) 2318/b
k.- sa (âgâz k.) 4670/a; (cefâ k.) 0626/a; (im k.) 1163/b; (vefâ k.) 0626/b
k.- saydı (cevlân k.) 2679/a
k.- sun (âheng k.) 4081/b; (baht u yârî k.) 3956/a; (şabr k.) 0911/a
k.- u (du‘âlar k.) 2294/b
k.- uban (âferîn k.) 2273/b; (aydın k.) 2100/a; (dîn k.) 0224/b; (şükriyi k.) 0233/a; (tapu k.) 2139/a; (terbiyet k.) 0182/b; (tercüme k.) 0235/b
k.- uñ (âferîn k.) 2347/b; (bâng u feryâd k.) 4371/a; (dağme k.) 2697/a; (tedbîr-i câlî k.) 3397/b; (terk k.) 1910/b
k.- up (cihân-dâr k.) 2476/b; (düni kara k.) 4116/b; (endîşe k.) 3561/b; (hikâyet k.) 4032/b; (hîle vü âl k.) 0814/b; (‘işret k.) 3637/b; (meftûn k.) 0806/b; (pervâz k.) 1998/b; (rûşen k.) 1999/b; (tahsîn k.) 4053/b; (târâc k.) 1441/b; (terk k.) 4578/a; (zâr k. degül) 2725/b
k.- updı (ırak k.) 2938/b; (rengîn k.) 1379/b
k.- upsın (hürmet k.) 3950/b
k.- upvan (kim k.) 4143/a
k.- ur (‘âşık-nüvâzî k.) 1444/a; (çâre k. degül) 1613/b; (dügün k.) 1445/b; (efgân u feryâd k.) 3576/b; (hâş u ger ‘âm k.) 3580/b; (ked k.) 0050/a; (kem k.) 2908/a; (kîn k.) 0225/b; (müm k.) 2958/b; (nüş k.) 2825/b; (peymân k.) 1959/a; (pusuyı k.) 1628/b (rûşen k.) 3967/b; (şâd k.) 2742/b; (şikâr k.) 0943/b; (tahsîn k.) 0215/b; (tapuñ k.) 1984/a; (temâşâ k.) 3645/a; (yol k.) 1211/b
k.- uram (çâre k.) 2762/b; (hamd u senâ k.) 0002/a; (nâz u tannâzlık k.) 3962/b

k.- urdı (âh k.) 2362/b; (çâre k.) 3024/b, 3586/a; (esrük ü bî-hoş k.) 4171/a; (fikri k.) 0640/a, 2943/a; (nâz k.) 0472/b; (nüş k.) 1427/a; (perdedârî k.) 1489/b; (şohtbet k.) 3057/a; (şâdî k.) 1432/b; (şikâyet k.) 2747/b; (şîrîn k.) 4458/b; (tizlik k.) 3496/b; (yâd k.) 2704/b; (yaş k.) 3439/b; (zâr k.) 2678/b; (zârî k.) 4074/b
k.- urdı (taleb k.) 0848/b
k.- urıdı (efgân k.) 3208/b
k.- urısa (yârî k.) 2112/b; (zor k.) 3250/b
k.- urlardı (dügün k.) 4260/b; (siyâset k.) 0352/a; (ta‘cîl k.) 1480/b
k.- urlardı (yâd k.) 2457/b
k.- ursa (‘ayân k.) 0599/b; (şür u gavgâ k.) 3987/a; (tapu k.) 0966/a; (vîrân k.) 2687/b; (yârî k.) 0465/a; (zârî k.) 1356/b
k.- ursañ (kıl k.) 4624/a; (nâz k.) 2787/b; (rahmeti k.) 0049/b; (tercüme k.) 0158/a; (yigrek k.) 0089/b
k.- ursın (başkun k.) 1173/b; (endîşe k.) 0487/b, 1878/b; (nice k.) 3895/a; (tekye k.) 2424/b; (şûrî k.) 3836/a
k.- ursız (âzâd k.) 4363/a
k.- urvan (işî k.) 2603/b

kıl: -14- [T.] Kıl, tüy.

k. 0296/a, 1653/b
k.+ a 3000/b
k.+ ca 2840/b, 4054/b
k.+ da 4144/a
k.+ dan 0300/a
k.+ ımızdan 0768/b
k.+ ın alurdum 3874/a
k.+ ın 3383/b
k.+ ında 4071/b
k.+ um 1696/b, 3712/a
k.+ uñ 2877/b

kılıç: -55- [T.] Kılıç.

k. 0103/b, 0228/b, 0299/a, 0370/a, 1159/b, 1202/a, 1229/b, 1320/a, 2205/a, 2218/b, 2765/b, 3182/b,

3582/a, 3740/a, 3954/b, 4387/b, 4421/b, 4424/b; (k. al-) 1691/a; (k. çek-) 1233/a, 2236/b; (k. dut-) 1225/b, 1471/b, 1690/b; (k. gibi) 3172/a, 3751/b; (k. kından çık-) 2902/a; (k. şal-) 1174/b; (k. ur-) 2874/a; (k. urıcı) 0924/a; (k. mı) 3680/b
k.+ a (k. ur-) 1236/b
k.+ dan 2234/b, 3031/b, 3087/b
k.+ dı 0412/a, 0985/a
k.+ dur 2901/a
k.+ ı 0217/b, 1719/b, 3233/a, 3821/a
k.+ ın 0105/a
k.+ ından 0247/a
k.+ ıyla 0248/a
k.+ la 0925/b, 1689/a, 1784/b, 2533/a, 2618/b
k.+ lar 1235/a
k.+ suz 0266/b
k.+ um 3252/a
k.+ uñ 1686/a, 4473/b

kılıçla- -1- [T.] Kılıçla vurmak, kesmek, kılıçtan geçirmek.
k.- yam 1295/a

kılm- -2- [T.] Yapılmak, edilmek.
k.- dı (ağyar k.) 3976/b; (ülü k.) 0955/b

kılınc- -2- [T.] Kılıç.
k.+ ıdı 0296/b
k.+ um 3881/b

kıllu- -1- [T.] Kılı olan, kıl ile kaplı.
k. 4492/b

kın- -10- [T.] 1. Bıçak, kılıç vb. kesici araçların kabı.
k. 0217/b, 0266/b
k.+ dan 1229/b, 1320/a, 2205/a; (kılıç k. çık-) 2902/a
k.+ ından (k. kılıç çek-) 1233/a
2. İşkence, ceza, eziyet, felaket.
k.+ a 0585/b
k.+ umdan 3366/b
k.+ um (feryād u k.) 0901/b

kına- -1- [Ar.] Kına ağacının kurutulmuş yapraklarından elde edilen ve saç, tırnak ve elleri turuncu bir renge boyamakta kullanılan toz.
k.+ yla 1379/b

kır- -7- [T.] 1. Öldürmek
k.- dı 0246/b
k.- mağ 0422/a
k.- mağ 1891/a
k.- amı 0757/a, 0757/b
k.- avuz 2205/b
2. Şiddetini azaltmak, yumuşatmak, tadil etme.
k. 4659/a

kır- -2- [T.] Kül rengine çalan beyaz.
k. (k. at) 0393/a; (k. gün “aydınlık”)

kıran- -1- [T.] Kıyı, kenar, çevre, uç.
k.+ da 0478/a

kırān- -1- [Ar.] İki yıldızın aynı burçta birleşmesi.
k.+ ı (zühre k. müşterī ol-) 1534/b

kırk- -1- [T.] Kırk sayısı.
k. 3039/b

kıs- -2- [T.] Kısmak, sıkıştırmak.
k.- arsin 3134/a
k.- dı 1716/a

kısa/ kışa- -6- [T.] Kısa.
k. (k. dut- “uzak”) 1938/a; (zebānı k. dut-) 2898/a; (dili k. dut-) 2563/b, 2907/a; (ömür k.) 2879/a; (yaşı k. ol-) 4585/a

kısal- -1- [T.] Süresi azalmak.
k.- sun (‘ömri k.) 0903/a

kısmet- -3- [Ar.] Takdir edilmiş olan şey, nasip.
k. 4357/b; (k. ol-) 0272/b, 3841/b

kısrak- -2- [T.] Dişi at.
k. 0478/b
k.+ dan 2935/b

kışsa: -7- [Ar.] Kısa hikâye.
k. 0564/b, 0833/a, 2915/b, 2916/a;
(k.- ı Pervîz ü Şîrîn) 0230/b
k.+ sından 4211/a
k.+ sını 2915/a

kısu: -1- [T.] Sıkıntı, eziyet.
k. (kahr u k. kıl-) 0024/b

kış: -19- [T.] Kış.
k. 0772/b 0825/b, 2784/b, 3033/b,
3334/b, 3750/b, 3843/b; (k. u yaz)
3960/b; (k. eyle-); (yazuñ k. eyle-)
1051/b 0069/a
k.+ dan 1063/b, 3282/b
k.+ ı 0069/a, 0643/b, 3023/a; (k.
yaz it-) 1606/b
k.+ ın 0623/a, 0772/a, 4621/b

kışla: -1- [T.] Kışı geçirmek.
k.- mazdı 1148/b

kıt: -1- [Ar.] İhtiyacı karşılamayacak kadar
az, gerektiğinden daha eksik.
k. 0988/b

kıvırcuk: -1- [T.] Kıvırcık.
k. 4188/b

kıy: -14- [T.] 1. Acımayıp öldürmek.
k.- a 3988/b
k.- am 2536/b
k.- asın 2498/b
k.- dı 2683/a
k.- maz 3892/b
2. Merhametsizce davranmak, zarar
vermek.
k.- a 1178/b, 1502/b
k.- ardı 0665/a
k.- maz 4619/b
k.- mazıdı 2691/a
3. (Nikah için) Yapmak, akdetmek.
k. (kâbîn k.) 0154/b
k.- a (kâbîn k.) 3558/a
k.- dı (kâbîn k.) 3646/b
k.- alar (kâbîn k.) 4166/b

kıyâm: -1- [Ar.] Ayağa kalkma.
k. (k. it- “ayağa kalkmak”) 3734/a

kıyâmet: -5- [Ar.] 1. Kıyamet günü, mahşer
günü.
k. 0485/b, 3734/a; (k. çop-) 0365/b
2. Büyük felaket, afet.
k. 0786/b, 3317/b

kıyâs: -5- [Ar.] 1. Bir şeyi diğer bir şeye
göre değerlendirme, başka bir şeye
benzeterek hakkında hüküm verme,
karşılaştırma, mukâyese etme.
k. (k. it-) 0016/a, 0573/b
2. Benzer, eş.
k.+ ı 0127/b, 4031/b
k.+ ın 0029/a

kıyışmak: -1- [T.] Cesaret etme.
k. 2871/b

kıymet: -3- [Ar.] Değer.
k.+ de 2584/b
k.+ ini (k. bilme-) 1089/a

kıymetle: -1- [Ar.+T.] Değer vermek.
k. 1672/a

kıymetlü: -6- [Ar.+T.] Kıymetli, değerli.
k. 1102/a, 2053/b, 2344/a, 4407/b,
4410/b, 4471/a

kıymetsüz: -1- [Ar.+T.] Kıymetsiz,
değersiz.
k. 3274/a

kız: -33- [T.] Kız evlat.
k. 1118/a, 1125/a, 1230/a, 1988/a,
2677/a, 2686/a, 2701/a, 2800/a,
4300/b
k.+ a 2014/a, 2025/b
k.+ dur 3632/b
k.+ ı 2004/a, 2058/a, 2091/a,
2602/b, 2634/b
k.+ ım 1914/a
k.+ ın 1964/a, 2481/a
k.+ ından 2632/a, 2659/a
k.+ ımı 0834/a
k.+ lar 1390/a
k.+ ları 0221/b, 1438/a
k.+ larıla 1346/a
k.+ larıydı 0427/a
k.+ larla 3281/a

k.+ um 1994/b, 2011/a, 2024/a	0145/a, 0148/a, 0149/a, 0151/b,
k.+ uñ 1966/b	0157/b, 0173/b, 0176/a, 0184/a,
kız-: -4- [T.] 1. Aşırı derecede ısınmak,	0187/a, 0191/b, 0196/b, 0200/b,
sıcaklığı çok artmak.	0201/b, 0202/b, 0203/b, 0211/a,
k.- dı (sovuğdan k.) 3993/a	0212/a, 0213/b, 0215/b, 0216/b,
2. Öfkelenmek, hiddetlenmek,	0217/a, 0219/b, 0222/b, 0237/a,
sinirlenmek.	0238/a, 0242/b, 0247/b, 0254/b,
k.- ardı 2945/a	0256/a, 0257/b, 0263/a, 0274/a,
k.- dı (başı k.) 3760/a	0277/b, 0278/b, 0279/a, 0290/b,
k.- mış 0696/a	0292/b, 0293/b, 0294/b, 0301/a,
kızar-: -6- [T.] Rengi kırmızı olmak,	0319/b, 0320/b, 0321/b, 0329/b,
kırmızıya yakın bir renk almak.	0330/b, 0331/b, 0339/a, 0342/b,
k.- dı 1604/a; (yüzi k.) 0663/b,	0344/a, 0352/a, 0353/b, 0355/b,
1787/b, 4325/b, 4640/a	0357/a, 0357/b, 0359/b, 0363/b,
k.- up (yüzleri k.) 1510/b	0367/a, 0369/a, 0371/a, 0375/a,
kızgın: -1- [T.] Çok sıcak, kızmış veya	0376/a, 0378/b, 0386/b, 0388/a,
kızdırılmış, ateş gibi.	0391/b, 0399/b, 0403/b, 0406/b,
k.+ da 1619/b	0412/b, 0422/a, 0422/b, 0434/a,
kızıl: -30- [T.] 1. Parlak kırmızı renk.	0435/b, 0447/a, 0447/b, 0459/b,
k. 0288/b, 0332/a, 0349/b, 0412/b,	0477/a, 0481/b, 0483/a, 0485/a,
0473/b, 0636/a, 0653/b, 0767/a,	0496/b, 0498/b, 0500/b, 0501/a,
1165/b, 1435/b, 1604/b, 2579/b,	0518/a, 0523/b, 0525/b, 0527/a,
2893/a, 2951/a, 3643/b, 4174/a,	0531/b, 0533/a, 0534/b, 0541/b,
4188/b, 4401/a, 4520/b, 4558/b; (k.	0543/b, 0544/b, 0545/a, 0545/b,
kan) 4552/b; (k. gül) 4585/b	0559/a, 0566/b, 0568/a, 0589/b,
2. Altın.	0601/b, 0604/b, 0607/a, 0608/b,
k. 1663/b (k. yâkütidi) 0286/b,	0610/b, 0615/b, 0616/b, 0624/b,
k.+ ı 2289/a, 2289/b, 3941/a,	0634/b, 0635/a, 0641/b, 0643/a,
4267/b, 4390/a, 4596/a	0645/b, 0650/b, 0653/a, 0653/b,
kızılık: -1- [T.] Kızıl renk.	0666/a, 0666/b, 0668/b, 0670/b,
k.+ a 2369/b	0671/b, 0674/b, 0677/a, 0680/a,
kızıllu: -1- [T.] Kızıl renkte olan.	0689/a, 0694/a, 0697/b, 0699/b,
k. 3792/a	0705/a, 0708/a, 0711/a, 0712/b,
kızlık: -1- [T.] Kıtılık, pahalılık.	0715/b, 0717/b, 0718/b, 0725/b,
k.+ ı (ucuzluk vü k.)2460/a	0727/b, 0732/a, 0732/b, 0734/a,
ki: -1110- [T.] Bağlama edatı ki.	0734/b, 0735/b, 0736/b, 0737/b,
k. 0002/b, 0018/a, 0020/b, 0022/b,	0742/b, 0748/a, 0751/b, 0753/b,
0025/b, 0031/b, 0040/b, 0041/b,	0762/b, 0763/b, 0768/b, 0772/b,
0045/b, 0046/b, 0050/b, 0051/a,	0779/b, 0787/a, 0791/b, 0792/b,
0052/b, 0063/a, 0065/b, 0073/b,	0796/b, 0797/b, 0798/b, 0800/b,
0075/a, 0083/a, 0090/b, 0123/b,	0803/b, 0822/a, 0827/a, 0834/a,
0125/a, 0128/b, 0139/a, 0140/a,	0836/b, 0840/a, 0841/b, 0843/a,
	0843/b, 0844/a, 0844/b, 0846/a,
	0846/b, 0852/a, 0852/b, 0853/b,
	0857/b, 0859/a, 0859/b, 0861/b,
	0864/a, 0872/b, 0875/b, 0878/b,
	0881/b, 0899/b, 0902/a, 0904/b,
	0907/b, 0913/b, 0915/a, 0915/b,
	0916/b, 0923/b, 0929/b, 0932/b,
	0934/b, 0937/b, 0939/a, 0944/b,

0945/b,	0946/a,	0948/b,	0951/b,	1785/a,	1786/b,	1790/b,	1791/a,
0956/b,	0958/b,	0959/b,	0961/a,	1792/b,	1797/a,	1801/a,	1801/b,
0963/b,	0970/a,	0972/a,	0977/b,	1804/a,	1806/b,	1812/b,	1816/b,
0979/b,	0985/b,	0987/b,	0988/b,	1818/b,	1819/a,	1821/a,	1832/b,
0991/a,	0993/b,	0994/a,	0999/b,	1834/a,	1837/b,	1841/b,	1847/b,
1004/b,	1005/b,	1020/b,	1021/b,	1850/b,	1852/a,	1870/b,	1873/b,
1022/a,	1033/a,	1035/a,	1048/a,	1879/b,	1880/a,	1880/b,	1882/a,
1049/b,	1052/a,	1054/b,	1055/a,	1883/b,	1885/b,	1892/b,	1902/b,
1059/b,	1061/b,	1063/b,	1076/b,	1907/a,	1914/b,	1916/a,	1921/a,
1080/a,	1086/b,	1087/b,	1096/a,	1929/b,	1949/a,	1950/a,	1952/b,
1100/b,	1106/b,	1107/a,	1112/a,	1953/a,	1959/a,	1959/b,	1961/b,
1115/b,	1116/a,	1120/a,	1122/b,	1964/a,	1966/a,	1966/b,	1969/b,
1125/b,	1127/b,	1131/a,	1135/a,	1974/b,	1979/b,	1980/a,	1983/a,
1137/b,	1142/a,	1150/b,	1157/a,	1988/b,	1994/a,	2000/b,	2004/a,
1161/b,	1164/a,	1168/a,	1188/b,	2007/b,	2008/b,	2011/b,	2013/b,
1189/b,	1195/b,	1198/b,	1208/a,	2016/a,	2021/a,	2023/a,	2039/b,
1208/b,	1210/b,	1211/b,	1214/a,	2040/b,	2043/a,	2044/b,	2045/a,
1214/b,	1222/b,	1223/b,	1224/a,	2048/a,	2062/b,	2063/b,	2064/b,
1228/b,	1232/b,	1234/a,	1236/a,	2075/b,	2076/b,	2078/b,	2079/b,
1243/a,	1245/a,	1249/a,	1254/a,	2081/b,	2083/a,	2083/b,	2088/b,
1257/a,	1261/b,	1271/b,	1276/a,	2089/b,	2107/b,	2110/b,	2118/b,
1282/a,	1290/a,	1294/b,	1297/a,	2122/b,	2125/a,	2126/b,	2131/a,
1298/a,	1307/b,	1309/b,	1311/b,	2139/b,	2146/b,	2153/b,	2155/a,
1312/a,	1314/b,	1319/a,	1324/b,	2156/a,	2156/b,	2162/b,	2163/b,
1332/a,	1336/a,	1336/b,	1337/b,	2169/a,	2169/b,	2173/b,	2174/b,
1341/a,	1345/b,	1346/a,	1354/b,	2177/a,	2178/b,	2186/b,	2198/a,
1358/a,	1373/b,	1374/a,	1376/b,	2201/b,	2208/b,	2211/a,	2222/b,
1378/b,	1386/b,	1387/b,	1389/a,	2231/b,	2241/b,	2248/a,	2249/a,
1392/a,	1404/a,	1405/b,	1406/b,	2250/a,	2251/b,	2262/b,	2264/b,
1415/b,	1416/b,	1424/b,	1431/a,	2266/b,	2267/b,	2270/b,	2272/a,
1453/a,	1468/b,	1474/b,	1476/b,	2272/b,	2281/b,	2282/a,	2285/b,
1481/b,	1483/b,	1484/b,	1487/b,	2297/b,	2298/b,	2305/a,	2315/b,
1488/b,	1496/a,	1502/a,	1515/b,	2318/b,	2319/a,	2323/b,	2329/a,
1517/a,	1519/b,	1520/b,	1521/b,	2330/b,	2335/a,	2337/b,	2366/a,
1531/b,	1532/b,	1533/b,	1534/b,	2367/b,	2368/b,	2370/b,	2378/b,
1535/a,	1536/a,	1537/b,	1538/b,	2379/b,	2380/a,	2388/a,	2397/b,
1541/b,	1546/b,	1548/a,	1552/b,	2399/b,	2400/b,	2402/b,	2403/b,
1553/b,	1574/a,	1588/a,	1591/b,	2406/b,	2410/b,	2419/b,	2420/b,
1592/b,	1593/b,	1597/a,	1598/b,	2438/a,	2442/b,	2443/b,	2454/b,
1600/b,	1604/b,	1609/b,	1611/b,	2461/b,	2464/a,	2466/b,	2467/b,
1612/a,	1613/a,	1619/a,	1619/b,	2472/a,	2473/b,	2475/b,	2480/a,
1620/a,	1621/b,	1622/a,	1625/a,	2483/a,	2487/b,	2488/b,	2489/b,
1628/a,	1629/b,	1635/a,	1637/a,	2494/a,	2499/b,	2506/a,	2508/a,
1653/b,	1669/a,	1675/b,	1678/b,	2520/b,	2523/a,	2527/b,	2528/b,
1681/b,	1682/b,	1688/a,	1690/a,	2530/a,	2531/b,	2532/b,	2542/a,
1696/a,	1709/b,	1713/a,	1718/b,	2542/b,	2543/b,	2546/b,	2547/a,
1727/b,	1728/a,	1730/b,	1735/b,	2550/b,	2554/b,	2555/b,	2556/b,
1737/a,	1739/a,	1742/a,	1747/a,	2559/b,	2567/a,	2570/b,	2573/b,
1748/a,	1763/b,	1764/b,	1765/b,	2582/a,	2583/b,	2587/a,	2595/b,
1768/a,	1773/a,	1778/b,	1783/a,	2596/a,	2599/b,	2600/b,	2602/b,

2606/b,	2616/a,	2620/b,	2621/b,	3459/b,	3466/a,	3466/b,	3467/a,
2629/a,	2632/b,	2634/b,	2646/b,	3472/a,	3476/a,	3476/b,	3479/b,
2648/a,	2656/a,	2658/b,	2663/b,	3490/a,	3495/a,	3495/b,	3497/b,
2664/b,	2686/a,	2688/b,	2701/b,	3500/a,	3508/b,	3516/a,	3530/a,
2708/b,	2709/a,	2710/b,	2723/b,	3531/b,	3534/b,	3538/a,	3538/b,
2728/b,	2729/a,	2733/a,	2742/b,	3539/b,	3544/b,	3545/b,	3550/a,
2749/a,	2749/b,	2754/a,	2758/b,	3550/b,	3557/a,	3562/a,	3571/a,
2761/b,	2764/b,	2766/b,	2768/b,	3572/b,	3573/a,	3573/b,	3574/a,
2771/b,	2774/b,	2778/b,	2780/b,	3574/b,	3575/a,	3585/b,	3604/b,
2781/a,	2783/a,	2785/b,	2786/b,	3614/a,	3615/b,	3623/a,	3624/b,
2787/b,	2789/b,	2793/b,	2799/b,	3627/a,	3627/b,	3628/b,	3632/a,
2814/a,	2815/b,	2816/a,	2816/b,	3636/b,	3637/a,	3638/a,	3638/b,
2819/a,	2825/b,	2828/a,	2832/b,	3643/a,	3643/b,	3649/a,	3652/b,
2836/a,	2837/b,	2850/a,	2855/b,	3653/b,	3654/b,	3658/b,	3664/b,
2861/a,	2862/a,	2863/b,	2874/b,	3667/b,	3671/b,	3672/b,	3676/b,
2881/b,	2884/a,	2892/b,	2897/b,	3682/a,	3699/a,	3707/a,	3709/a,
2900/b,	2901/b,	2903/b,	2909/b,	3709/b,	3710/a,	3710/b,	3711/a,
2916/b,	2917/b,	2919/b,	2924/a,	3714/a,	3717/b,	3721/a,	3722/b,
2927/b,	2928/b,	2934/a,	2940/a,	3724/b,	3727/b,	3728/b,	3729/b,
2956/a,	2962/a,	2968/b,	2969/b,	3734/b,	3758/b,	3763/b,	3771/b,
2972/a,	2973/b,	2974/b,	2975/a,	3780/b,	3782/a,	3789/b,	3790/b,
2976/a,	2982/a,	2983/b,	2987/a,	3793/b,	3795/a,	3796/b,	3807/b,
2992/b,	2994/b,	2996/b,	3000/b,	3809/b,	3813/a,	3818/a,	3819/a,
3001/b,	3002/a,	3003/b,	3005/a,	3820/b,	3822/a,	3823/b,	3825/a,
3006/a,	3007/a,	3011/b,	3035/b,	3833/a,	3836/b,	3841/a,	3844/a,
3040/b,	3059/a,	3060/b,	3067/b,	3860/b,	3862/b,	3893/b,	3902/b,
3068/b,	3072/b,	3083/a,	3084/b,	3910/b,	3926/b,	3936/b,	3939/b,
3086/a,	3093/b,	3095/b,	3097/b,	3942/b,	3944/b,	3945/b,	3948/b,
3098/b,	3101/a,	3103/a,	3104/b,	3949/a,	3950/b,	3951/b,	3953/a,
3105/b,	3106/a,	3110/a,	3114/a,	3956/b,	3957/b,	3961/b,	3963/b,
3117/a,	3123/a,	3128/b,	3130/b,	3966/b,	3969/a,	3969/b,	3976/b,
3132/a,	3135/b,	3139/a,	3142/b,	3981/b,	3989/a,	3991/a,	3993/b,
3143/a,	3151/b,	3173/a,	3173/b,	3997/b,	3999/a,	4002/a,	4003/a,
3176/b,	3177/a,	3178/b,	3180/a,	4003/b,	4005/b,	4006/a,	4008/b,
3181/b,	3183/a,	3185/a,	3188/b,	4012/a,	4013/a,	4013/b,	4026/a,
3189/a,	3195/b,	3209/a,	3232/b,	4030/a,	4030/b,	4036/b,	4045/a,
3235/b,	3236/b,	3237/b,	3248/b,	4048/a,	4048/b,	4051/b,	4057/b,
3255/b,	3257/b,	3258/b,	3259/b,	4060/b,	4061/b,	4074/b,	4080/b,
3260/b,	3261/a,	3261/b,	3262/a,	4087/b,	4092/b,	4094/a,	4094/b,
3263/b,	3267/b,	3268/a,	3272/b,	4104/a,	4109/a,	4117/a,	4120/a,
3278/a,	3285/a,	3299/b,	3300/b,	4123/a,	4146/b,	4159/b,	4161/b,
3310/b,	3312/a,	3313/a,	3316/a,	4163/a,	4165/b,	4170/b,	4179/b,
3319/b,	3320/b,	3323/b,	3337/a,	4183/a,	4190/b,	4192/a,	4200/b,
3338/b,	3341/a,	3342/b,	3347/b,	4203/b,	4208/a,	4209/b,	4212/a,
3349/a,	3354/b,	3356/b,	3360/a,	4213/b,	4220/a,	4224/a,	4232/b,
3368/b,	3369/b,	3387/b,	3390/b,	4234/a,	4235/b,	4236/b,	4237/b,
3397/b,	3399/b,	3406/a,	3407/b,	4239/b,	4246/b,	4254/b,	4256/a,
3410/b,	3416/a,	3428/b,	3429/b,	4277/a,	4285/a,	4288/b,	4293/b,
3434/a,	3434/b,	3447/b,	3449/b,	4294/b,	4296/b,	4298/b,	4299/b,
3450/b,	3453/b,	3454/b,	3455/b,	4305/b,	4306/b,	4308/b,	4310/b,

4314/a, 4320/a, 4320/b, 4326/b,
4330/b, 4333/a, 4338/a, 4339/b,
4343/a, 4343/b, 4344/a, 4349/a,
4353/b, 4362/a, 4363/b, 4367/a,
4369/b, 4371/b, 4374/a, 4377/a,
4379/a, 4380/a, 4392/b, 4399/b,
4400/b, 4401/a, 4402/b, 4403/b,
4404/b, 4415/a, 4419/b, 4424/a,
4430/b, 4431/a, 4436/a, 4442/b,
4448/a, 4450/a, 4451/b, 4452/b,
4454/b, 4459/b, 4474/b, 4476/b,
4479/a, 4480/b, 4484/b, 4491/b,
4514/a, 4515/b, 4517/a, 4519/b,
4526/b, 4528/b, 4533/b, 4548/a,
4560/a, 4561/b, 4572/a, 4574/a,
4576/a, 4580/a, 4581/a, 4581/b,
4586/b, 4587/a, 4592/b, 4593/b,
4605/b, 4606/b, 4608/b, 4610/a,
4612/b, 4619/b, 4626/a, 4627/a,
4629/a, 4638/a, 4639/b, 4644/b,
4647/b, 4652/a, 4669/b, 4678/b,
4683/b

kibr: -3- [Ar.] Büyüklük taslama, kendini
herkesten üstün görme.
k. 0929/b, 1909/b
k.+ ile 0558/b

kihter: -5- [Far.] Yaşça çok küçük.
k. 0894/a, 2198/b; (k. ol-) 0276/b
k.+ ine 0144/b
k.+ ven 0894/b

kil: -1- [Ar.] Söz, kelam.
k. 4463/b

kilid: -8- [Far.] Kilit.
k. 0923/b
k.+ i 0101/b, 0310/b
k.+ idi 0103/b
k.+ ile 4088/b
k.+ in 2413/a, 3726/b, 4537/b

kilim: -2- [Far.] Kilim.
k. 1072/b
k.+ ümi 1845/b

kilise/ kilse: -3- [Far.] Hristiyanların ibadet
etmek için toplandıkları yer.
k. 0474/a

k.+ den 1754/a
k.+ yi 0482/a

kilk: -1- [Far.] Kalem, kamaş kalem.
k.+ iyile 3985/a

kıl u kâli: -1- [Ar.] Dedikodu, söylenti.
k. (k. şal-) 0331/b

kim: -718- [T.] 1. Soru zamiri, kim.
k. 0394/a, 0405/a, 0608/b, 0626/b,
0628/a, 0678/a, 0758/b, 0999/b,
1004/a, 1064/a, 1116/a, 1586/a,
1725/a, 1771/a, 1904/a, 2108/b,
2124/b, 2403/b, 2672/b, 2682/b,
2684/a, 2808/b, 2834/a, 2834/b,
2873/b, 2926/a, 2926/b, 3371/b,
3532/a, 3582/a, 3987/b, 4123/b,
4330/b, 4405/b, 4434/a, 4453/b,
4581/a, 4582/a; (k. ol-) 0035/b,
0647/b, 2736/a; (k. degül) 1262/a
k.+ de 1790/b

k.+ dür 0545/a, 1068/a, 1057/b,
1174/b, 1836/b, 2680/b, 3798/b,
4321/a, 4408/a, 4638/a

k.+ e 0303/b, 0414/b, 1028/b,
1188/b, 1313/a, 1332/b, 2339/a,
2339/b, 2422/b, 2804/a, 2804/b,
2927/a, 2928/a, 3653/b

k.+ i 0542/a, 1047/a, 1332/a,
1797/b, 1798/a, 2070/b, 2108/b,
3079/a, 3282/b

k.+ idi 4409/b

k.+ ler 2130/a

k.+ sin 3714/a

k.+ üñ 0616/a, 0678/a, 1024/a,
1176/b, 1189/b, 1416/b, 1455/a,
1783/b, 1928/a, 1928/b, 4139/a,
4606/a

k.+ üñdür 4154/b

k.+ üñle 3582/a

2. Bağlama edatı ki.

k. 0005/a, 0005/b, 0009/a, 0014/a,
0021/a, 0027/b, 0030/a, 0033/b,
0037/a, 0039/a, 0039/b, 0043/a,
0051/b, 0057/a, 0064/a, 0067/a,
0071/b, 0072/a, 0072/b, 0074/a,
0086/a, 0092/a, 0105/b, 0118/a,
0194/b, 0227/b, 0250/b, 0259/a,
0265/b, 0269/a, 0272/a, 0295/a,

0315/b,	0325/b,	0332/b,	0334/a,	1842/b,	1843/b,	1847/a,	1850/a,
0341/b,	0343/a,	0348/a,	0350/a,	1874/a,	1884/b,	1889/a,	1897/a,
0354/b,	0358/b,	0361/a,	0361/b,	1899/a,	1900/a,	1901/a,	1903/a,
0364/a,	0368/b,	0374/b,	0392/a,	1905/b,	1926/b,	1928/a,	1928/b,
0394/b,	0395/a,	0395/b,	0403/a,	1932/b,	1934/a,	1937/a,	1941/a,
0405/b,	0409/a,	0420/b,	0441/a,	1946/b,	1948/a,	1953/a,	1959/b,
0441/b,	0450/b,	0452/a,	0454/b,	1960/a,	1962/a,	1972/a,	1972/b,
0455/b,	0461/a,	0463/b,	0476/b,	1976/b,	1978/a,	1978/b,	1985/b,
0480/a,	0486/b,	0497/b,	0511/a,	1986/b,	2002/b,	2014/b,	2015/a,
0511/b,	0526/b,	0527/b,	0532/b,	2021/a,	2024/b,	2032/a,	2043/b,
0542/a,	0548/a,	0560/a,	0567/b,	2051/a,	2051/b,	2055/a,	2060/b,
0569/a,	0570/a,	0571/a,	0582/a,	2086/a,	2112/a,	2133/a,	2140/a,
0583/a,	0585/b,	0599/a,	0602/b,	2143/a,	2148/a,	2151/a,	2158/a,
0604/a,	0612/a,	0614/b,	0623/b,	2166/a,	2170/b,	2179/b,	2192/b,
0633/a,	0640/b,	0642/b,	0655/a,	2193/a,	2203/b,	2204/b,	2207/b,
0661/a,	0667/b,	0671/b,	0675/a,	2211/b,	2214/b,	2223/a,	2223/b,
0684/b,	0687/a,	0698/a,	0702/a,	2227/a,	2245/a,	2263/b,	2268/b,
0706/b,	0714/a,	0720/a,	0728/b,	2274/b,	2278/a,	2286/b,	2287/b,
0733/a,	0741/b,	0754/a,	0755/b,	2290/b,	2303/b,	2312/a,	2324/a,
0768/a,	0773/b,	0809/a,	0820/a,	2324/b,	2341/a,	2353/b,	2354/a,
0821/a,	0838/a,	0842/b,	0859/b,	2354/b,	2362/a,	2363/a,	2389/a,
0889/a,	0897/b,	0898/a,	0899/a,	2391/a,	2403/a,	2407/a,	2412/a,
0908/a,	0921/b,	0933/b,	0940/a,	2419/a,	2422/a,	2423/a,	2430/b,
0940/b,	0943/a,	0947/a,	0948/a,	2437/a,	2439/b,	2440/a,	2445/a,
0953/a,	0963/b,	0983/b,	0990/a,	2448/b,	2470/b,	2479/b,	2490/a,
0990/b,	1003/b,	1024/a,	1028/a,	2494/b,	2505/b,	2516/b,	2539/a,
1032/b,	1052/b,	1053/a,	1060/a,	2560/a,	2564/a,	2576/b,	2593/b,
1064/b,	1079/a,	1088/a,	1090/a,	2605/b,	2636/a,	2638/a,	2640/b,
1100/a,	1109/a,	1118/a,	1127/a,	2644/a,	2661/a,	2664/a,	2665/b,
1128/a,	1131/a,	1133/a,	1135/a,	2670/a,	2672/a,	2672/b,	2673/a,
1160/b,	1184/a,	1199/a,	1211/a,	2679/a,	2680/a,	2684/b,	2698/a,
1212/a,	1212/b,	1228/a,	1231/a,	2744/b,	2755/b,	2770/a,	2773/a,
1236/a,	1265/a,	1274/b,	1275/b,	2773/b,	2779/b,	2791/b,	2794/b,
1281/a,	1288/a,	1293/a,	1293/b,	2802/a,	2807/a,	2838/b,	2846/a,
1300/a,	1300/b,	1315/a,	1322/b,	2850/a,	2850/b,	2851/b,	2854/b,
1334/b,	1339/a,	1349/a,	1367/b,	2873/b,	2883/a,	2884/b,	2888/a,
1368/a,	1369/a,	1400/b,	1436/b,	2897/b,	2898/b,	2899/a,	2899/b,
1455/a,	1457/b,	1469/a,	1479/a,	2903/a,	2907/a,	2912/b,	2917/a,
1482/a,	1486/a,	1502/b,	1503/a,	2918/a,	2929/a,	2930/a,	2945/a,
1512/a,	1545/b,	1550/b,	1584/b,	2947/a,	2961/b,	2976/b,	2977/a,
1595/a,	1614/a,	1616/a,	1618/a,	2980/b,	2990/a,	3002/b,	3011/b,
1628/b,	1645/a,	1645/b,	1649/a,	3018/b,	3041/b,	3061/a,	3063/a,
1650/a,	1658/b,	1681/a,	1684/a,	3064/a,	3069/b,	3070/a,	3070/b,
1689/b,	1698/a,	1705/a,	1706/b,	3071/a,	3074/a,	3082/a,	3092/a,
1724/a,	1725/a,	1725/b,	1727/a,	3099/a,	3115/b,	3117/b,	3126/a,
1732/a,	1733/a,	1734/a,	1735/a,	3135/a,	3137/b,	3147/a,	3149/b,
1751/a,	1772/a,	1782/a,	1789/b,	3151/a,	3154/b,	3155/b,	3157/b,
1790/b,	1797/b,	1811/a,	1811/b,	3158/b,	3160/b,	3161/b,	3163/b,
1812/a,	1813/a,	1815/b,	1817/b,	3164/b,	3165/b,	3167/b,	3168/b,
1830/b,	1832/a,	1838/a,	1841/a,	3174/a,	3194/b,	3214/a,	3223/a,

3223/b, 3229/a, 3241/a, 3256/a,
3275/b, 3281/b, 3289/a, 3292/a,
3292/b, 3306/a, 3343/b, 3355/a,
3361/a, 3367/a, 3374/b, 3389/a,
3389/b, 3392/a, 3392/b, 3398/b,
3408/a, 3415/b, 3426/b, 3427/a,
3440/a, 3445/a, 3448/b, 3457/a,
3503/b, 3511/a, 3513/a, 3522/b,
3525/a, 3527/b, 3528/b, 3532/a,
3538/a, 3540/a, 3549/a, 3558/b,
3571/a, 3580/a, 3583/a, 3596/a,
3597/a, 3600/a, 3611/a, 3628/a,
3636/a, 3651/b, 3652/a, 3652/b,
3655/b, 3656/b, 3659/a, 3661/a,
3675/a, 3694/a, 3699/b, 3707/b,
3717/a, 3728/b, 3730/a, 3742/b,
3753/a, 3765/a, 3766/b, 3771/a,
3779/b, 3784/a, 3787/a, 3787/b,
3802/b, 3803/a, 3810/a, 3815/b,
3843/a, 3858/a, 3859/a, 3860/a,
3870/a, 3871/a, 3877/b, 3895/b,
3923/b, 3926/a, 3927/a, 3961/a,
3966/a, 3967/a, 3976/a, 3980/a,
3980/b, 3982/a, 3995/b, 3996/a,
4009/a, 4025/a, 4056/b, 4072/b,
4083/b, 4085/a, 4086/a, 4101/a,
4103/b, 4106/b, 4107/b, 4115/b,
4116/a, 4126/a, 4127/b, 4135/a,
4138/a, 4138/b, 4143/a, 4144/b,
4150/a, 4160/a, 4162/a, 4164/a,
4172/b, 4177/a, 4178/a, 4181/a,
4219/a, 4225/a, 4229/a, 4230/a,
4277/b, 4292/a, 4303/a, 4315/b,
4330/a, 4334/a, 4353/a, 4382/a,
4390/b, 4405/a, 4406/b, 4412/b,
4418/a, 4423/a, 4430/a, 4433/b,
4453/a, 4460/a, 4479/b, 4480/a,
4482/b, 4483/a, 4489/a, 4490/a,
4497/a, 4511/b, 4518/b, 4532/a,
4540/a, 4540/b, 4571/a, 4585/a,
4590/b, 4598/a, 4600/a, 4608/a,
4611/a, 4620/a, 4628/b, 4630/a,
4636/b, 4641/b, 4643/a, 4647/a,
4648/a, 4651/a, 4654/a, 4659/a,
4680/a, 4682/a, 4999/b

kimesne: -13- [T.] Kimse, kişi.

k. 0712/a, 1223/a, 2005/a, 2351/b,
3716/b, 4019/b, 4024/b, 4323/a,
4494/a, 4582/b

k.+ m 3266/b, 4500/a

k.+ yle 0452/b

kimḥā: -2- [Far.] Bir tür ipek kumaş.

k. 0624/b, 3766/a

kīmiyā: -1- [Ar.] Kimya, iksir.

k.+ sın (“ahlak”) 3689/a

kimse: -50- [T.] Kimse.

k. 0055/a, 0055/b, 0071/a, 0172/a,
0222/b, 0266/b, 0616/b, 0664/b,
0926/a, 0937/b, 0963/b, 1028/a,
1297/a, 1840/b, 1988/b, 2098/a,
2352/b, 2353/b, 2370/b, 2494/a,
2530/b, 2615/b, 2617/a, 2640/a,
2924/b, 3159/a, 3248/b, 3520/b,
3536/a, 3587/b, 3633/a, 3633/b,
3635/a, 3643/a, 3844/a, 3855/a,
4425/a, 4581/b, 4652/a, 4671/a

k.+ den 2639/b, 3167/a

k.+ nūñ 2399/b

k.+ ye 0322/b, 1088/b, 1231/a,
1768/b, 2348/a, 2630/b, 4548/a

kimsene: -3- [T.] Kimse, kişi.

k. 1851/b, 2349/a, 4136/b

kīn: -42- [Far.] Birine karşı duyulan öç
alma isteği, garaz.

k. 0218/b, 0575/b, 1081/a, 1144/b,
1198/a, 1201/b, 1261/b, 1763/b,
1891/b, 1895/b, 1909/b, 1911/b,
1929/b, 1950/a, 2224/a, 2570/a; (k.
dut- “düşmanlık duymak”) 0637/b,
1088/b, 1735/b, 2348/a; (k. kı-)
0225/b

k.+ de 0988/b

k.+ den 1218/b, 1320/b, 4452/a

k.+ e 0913/b, 0989/b, 1935/b,
1953/a

k.+ i 0929/b, 1062/a, 1866/b,
1877/b, 1912/a

k.+ ile 1908/b

k.+ in 1094/a, 4294/a

k.+ inden 1916/b

k.+ iyile 1950/b

k.+ le 1197/b

k.+ üm 0901/a

k.+ üñ 1935/a, 3678/a

- k̄in:** -1- [Far.] Kin.
k. 0266/a
- k̄ine:** -17- [Far.] Kin.
k. 0322/b, 0638/b, 1153/b, 1282/b,
1733/b, 1894/b, 1967/a, 2218/b,
3938/a, 4341/b, 4650/a; (k. dile-)
2227/a; (k. dut-) 1775/b, 1894/a,
4333/a
k.+ den 1970/b
k.+ yi 1910/b
- kirdigārā:** -1- [Far.] Allah, Tanrı.
k. 0003/a
- kireç:** -2- [Far.] Kireç.
k.+ de 3447/a
k.+ den 2800/a
- kiriş:** -1- [T.] Ok yayının iki ucu arasına
gerilen esnek bağ.
k.+ den 2891/b
- kirpās:** -1- [Far.] Ham bez.
k. 0156/b
- kirpü:** -1- [T.] Kirpi.
k. 3944/b
- kirpük:** -5- [T.] Kirpik.
k.+ den 1513/a
k.+ ini 3062/b
k.+ üme 2816/a
k.+ üñ 1605/a
k.+ üñden 3535/a
- kīse:** -1- [Far.] Kese.
k. 4998/a
- Kisrī:** -5- Sasani şahı Nuşinrevân'ın
lakabıdır.
K. 2341/b, 3547/a, 4638/b, 4645/b
K.+ nüñ 0279/a
- Kişmīr:** -1- Hindistan, Pakistan ve Çin'in
sınırlarında bir dağlık bölgedir.
K. 3574/a
- kitāb:** -5- [Ar.] Kitap.
k.+ a 0185/b, 0491/a
- k.+ ı 0179/b, 0205/a
k.+ m 0129/a
- kiyān:** -1- [Ar.] Tabiat.
k.+ ı (çarḥ-ı k.) 0882/a
- ko-/ koy-:** -179- [T.] 1. Koymak.
k. 1624/a, 1624/b, 3792/b, 4443/a;
(baş k.) 0091/a
k.- dı 0541/a, 0644/a, 0863/a,
0886/b, 1249/b, 1251/b, 1423/a,
2184/a, 2354/b, 2554/b, 2653/a,
2990/b, 3384/a, 4550/a, 4570/b;
(alkış k.) 4057/a; (baş k.) 0469/b,
0839/a, 2665/a, 4368/b; (başı k.)
2678/a; (mühr k.) 2208/a; (mühri
k.) 2516/a; (niyāzı k.) 3561/b
k.- dılar 2197/a, 4564/a; (aşa k.)
1185/b; (baş k.) 1426/a; (yüz k.)
2230/b
k.- duḡ (iz k.) 1883/b
k.- dum 1970/a; (baş k.) 4128/b
k.- duñ 0044/b; (hon k.) 1715/a
k.- ma (fiḡān k.) 3542/b
k.- madı (baş k.) 1838/b
k.- madum (baş k.) 4142/a
k.- maḡ 1590/a
k.- mayam (iz k.) 1052/b
k.- maz 2036/b
k.- mış 0418/a; (baş k.) 3269/b;
(ḡulḡ-ı ḡasen k.) 0215/a; (yüz k.)
2060/a
k.- mışdı 1385/a
k.- mışdı 3015/b
k.- r 4139/b; (yüz k.) 2763/b
k.- rdı 1956/b; (baş k.) 0539/b
k.- sa 3388/a
k.- sun (başları k.) 2574/b
k.- uñ 0731/b
k.- up 0521/a, 1062/b; (yolına cānı
k.) 0657/b
k.- ya 3268/b, 4137/b; (baş k.)
4051/b
k.- yam 2651/b; (baş k.) 3158/b
k.- yarı 3412/a
k.- yarlar 2900/b
k.- yavan 4479/b
k.- ydı 2802/b, 3728/a, 4563/b
k.- yduñ 1715/b
k.- yıcaḡ (baş k.) 3120/b

ķ.- yıncı 2867/a
ķ.- ymayam 3418/b
ķ.- ysun 4167/a
ķ.- yuban 2512/b
ķ.- yup (baş ķ.) 3609/b; (yüzine yüz
ķ.) 2702/a
2. Bırakmak.
ķ. 0739/b, 1063/a, 1183/b, 1585/a,
2364/a, 2428/a, 2839/a, 3547/b,
3787/b, 3898/a
ķ.- am (ķapuya ķ.) 0907/a
ķ.- avuz 0141/a
ķ.- dı 0163/a, 0173/b, 0279/b,
0638/a, 2415/b, 4516/b; (aç ķ.)
4460/b; (bünyād ķ.) 3449/a
ķ.- dılar 0765/b, 2962/b, 4448/b;
(boş ķ.) 1579/b
ķ.- duğın 1610/b
ķ.- duñ 3933/b
ķ.- ğıl 1619/b, 2331/b, 2335/b,
3545/a, 3880/b
ķ.- ma 3655/b (ıraq ķ.) 3239/b
ķ.- madı 2479/b, 3884/b, 4238/b,
4661/b; (bāķī ķ.) 3759/b; (ħarf ķ.)
1414/b; (minnet ķ.) 4680/b
ķ.- madılar 0536/b
ķ.- mağıl 4653/b
ķ.- maķ 1565/a
ķ.- mañ 1905/b, 2615/b
ķ.- maya 4535/b
ķ.- mayam 1231/a, 1933/b, 2353/b
ķ.- maz 1592/b, 2329/b, 3498/a,
3520/a, 3710/b, 4352/b
ķ.- mazdı 1840/b, 4366/b
ķ.- mazıdı 2691/b
ķ.- mazsañ 3247/a, 3535/b
ķ.- mazsın 1103/b
ķ.- mışdı 4367/b
ķ.- r 1844/b, 2007/b, 4548/b
ķ.- rısam 2513/a
ķ.- rsam 3102/a
ķ.- up 0142/b, 0372/b, 0635/b,
1126/b, 2143/b, 3080/b
ķ.- ya 0964/b, 1359/a, 4120/a
ķ.- yalar 2305/a
ķ.- yalum 1864/a, 1908/b
ķ.- yam 0659/a
ķ.- yasız 1815/b, 4362/b
ķ.- yayın 2804/b
ķ.- yımazdı 3066/b

ķ.- yuban 1704/b
3. Terk etmek.
ķ.- asın (zāyi^c ķ.) 0029/b
ķ.- dı 0558/b, 4278/a
ķ.- mış 2981/b
ķ.- up 1555/b
ķ.- yup 1355/b, 2176/b, 2679/b,
2687/a; (ķ. git-) 1422/a, 3917/b
4. İndirmek, yere bırakmak.
ķ.- dı 1066/b, 3452/b
ķ.- dılar 3413/b
ķ.- yalar 4353/a

Ķobād/ Ķubād: -8- İran'ın Keyâniler
sülalesinin ilk hükümdarıdır,
Keykubad.
ķ. 2341/a, 4371/a, 4383/b, 4441/a
ķ.+ a 1777/a, 4485/a
ķ.+ ı 1892/a
ķ.+ uñ 4374/a

ķoca: -17- [T.] 1. Yaşça büyük, yaşlı.
ķ. 0606/a, 0907/a, 3697/b
ķ.+ dan 0915/b
ķ.+ lar 0500/a, 1828/a, 2216/a,
3398/a
2. Büyük, ulu, kıymetli meziyetleri
olan.
ķ. 1014/b, 1817/a, 2595/a, 2673/b,
ķ.+ lar 1429/a,
ķ.+ lardan 1836/b
3. Büyük, koca.
ķ. 2207/b, 3583/a
4. Eş.
ķ. (ķ. bul-) 4598/a

ķoca-/ ķuca-: -1- [T.] Yaşı ilerlemek,
yaşlanmak, ihtiyarlamak.
ķ.- dı 2666/a
ķ.- sın 4062/b

ķocalık: -1- [T.] Yaşı ilerlemiş olma
durumu.
ķ. 4660/a

ķok-: -3- [T.] Kokmak.
ķ.- ar 0368/a, 2437/a
ķ.- ardı 3625/a

ķoku: -9- [T.] Koku.

ķ. 3615/b; (ķ. al-) 1654/b; (ķ. saç-) 0384/a
ķ.+ mdandır 3882/a
ķ.+ mı (ķ. al-) 3835/b
ķ.+ sı 0426/a, 2840/a
ķ.+ sın 1368/b
ķ.+ sından 0010/b

ķol: -15- [T.] 1. Kol.

ķ.+ dan 1659/b
ķ.+ ı 0339/a, 0344/b
ķ.+ ın 1237/a, 1466/a
ķ.+ ına 0347/b
ķ.+ ından 3363/a
ķ.+ mı 3596/a
ķ.+ umdan 2847/b
2. El.
ķ. 2965/a, 3099/b; (ķ. aç-) 3202/a;
(ķ. uzat- “yardım et-“) 1246/b,
1316/b, 4165/b, 4225/a

ķolañ: -1- [T.] At, eşek vb. hayvanların semerini veya eyerini bağlamak için göğsünden aşırılarak sıkılan yassı kemer.
ķ. 4015/a

ķolay: -14- [T.] Zahmetsizce, sıkıntı çekmeden yapılan, güçlüğü olmayan.
ķ. 0738/b, 1013/a, 1415/a, 1888/b, 3098/a, 3160/a
ķ.+ dı 3440/a
ķ.+ ı 0736/b, 1176/b, 2000/b, 2191/a
ķ.+ ın 4525/b
ķ.+ ını 0644/b
ķ.+ ısa 1815/b

ķoldaş: -2- [T.] İş arkadaşı, ortak.
ķ. 3604/b; (ķ. ol-) 3055/a

ķolla-: -2- [T.] Olmasını, ortaya çıkmasını beklemek, gözetmek.
ķ.- miş 1111/a
ķ.- yup 1547/b

ķon-: -29- [T.] 1.Yolculuk sırasında bir yerde konaklamak, geceyi geçirmek.
ķ.- ar 0498/b
ķ.- dı 4209/a; (yola ķ. “yola çıkmak”) 4016/a
ķ.- uban 0594/a
ķ.- uñ 0699/b
2. Yurt edinmek, yerleşmek.
ķ. 3795/b
ķ.- a 4123/b
ķ.- am 2820/b
ķ.- dı 0475/a, 1066/a, 1118/b, 1325/b, 2119/a, 2121/a, 2121/b, 3589/a; (yakın ķ.) 2222/a
ķ.- dırsa 2119/b
ķ.- miş (taht üstüne ķ.) 1493/a
ķ.- mayasın 2862/b
ķ.- up 4027/b
3. Koymak işi yapılmak, konulmak, bırakılmak, yerleştirilmek.
ķ.- a 2439/b; (başa ķ.) 1674/a, 1674/b
ķ.- ma 0628/b
ķ.- ardı 3304/a
ķ.- arsin 3630/b
ķ.- dı 3596/a, 3749/b

ķondur-: -3- [T.] Konmasını sağlamak, konmasına sebep olmak.
ķ.- dı 3799/b
ķ.- uñ 0691/a
ķ.- ursam 3795/b

ķonuk: -26- [T.] Misafir.
ķ. 0604/b, 3146/a, 3242/b, 3623/a, 3634/b, 3782/a, 3825/b, 3826/b, 3829/b; (ķ. ol-) 3076/a, 3669/a
ķ.+ a 0605/b, 1569/a, 3597/b, 3783/b, 3828/a
ķ.+ dum 1714/b
ķ.+ dur 0691/a
ķ.+ ı 3825/a, 3826/a
ķ.+ ısañ 3795/a
ķ.+ la 3819/a
ķ.+ ların 3819/b
ķ.+ sañ 3828/a
ķ.+ sın 3827/a
ķ.+ uñ 3829/a

konukluk: -1- [T.] Misafirlik.

ķ. (ķ. kıl-) 2106/a

kop-: -7- [T.] Kopmak.

ķ.- ar 3573/b

ķ.- ardı (toz ķ. “harekete geçirmek”) 3046/a

ķ.- aru (toz ķ.) 1720/a

ķ.- aydı 3803/b

ķ.- dı (feryād ķ.) 0365/b; (ķiyāmet ķ.) 0365/b

ķ.- inca (maşşer ķ.) 0709/b

kopar-: -5- [T.] 1. Kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak.

ķ.- dı 0351/a

ķ.- u 1461/b

ķ.- ur 2846/a

ķ.- urdı 3030/a

2. Birden ve güçlü bir biçimde başlamak veya başlatma.

ķ.- a (şer ķ.) 4315/b

kopuz: -5- [T.] Ozanların çaldığı telli Türk sazı.

ķ. 2740/b, 4071/a, 4074/b

ķ.+ ı 2741/b

ķ.+ uñ 4074/a

ķur: -1- [T.] Mevki, derece, had, mertebe.

ķ.+ a 1071/b

ķork-: -10- [T.] Korkmak.

ķ.- an 1748/a

ķ.- andan 3716/a

ķ.- ar 4163/a

ķ.- aram 2514/b

ķ.- arın 3256/b

ķ.- arisañ 1215/a

ķ.- arvan 2781/a

ķ.- ar mısın 3167/a

ķ.- up 1462/b, 3040/a

ķorku: -20- [T.] Korku.

ķ. 0218/b, 0390/a, 0790/a, 4435/b, 4483/b

ķ.+ dan 3022/a, 4026/b, 4326/a, 4591/a, 4607/b

ķ.+ m 1133/b, 1358/a, 1620/a, 1681/b

ķ.+ sı 0342/b

ķ.+ sından 0256/a, 2901/b

ķ.+ sıyla 0697/a, 2456/a

ķ.+ yıla 1421/b

ķorkulu: -1- [T.] Tehlikeli, korkulu.

ķ. 2625/a

ķorkusuz: -2- [T.] Korkusu olmayan, yürekli, gözü pek, pervasız.

ķ. 2681/b, 2683/a

ķoru: -1- [T.] Bakımlı küçük orman.

ķ.+ dan 0478/a

ķoruk: -4- [T.] Henüz olgunlaşmamış ekşi üzüm.

ķ. 0339/b, 0344/b, 0349/a; (ķ. gibi) 0390/b

ķoş-: -1- [T.] Koşmak.

ķ.- dı 2552/a

ķov-: -5- [T.] Kovmak.

ķ.- ardı 3063/b, 3649/a

ķ.- arvan 2850/b

ķ.- maķda 1404/b

ķ.- maķıçun 1203/a

ķova: -1- [T.] Her türlü nesneyi taşımaya, bir yerden su çekmeye yarayan üstünden kulplu kap.

ķ. 2639/a

ķovalaş-: -1- [T.] Birbirini kovalamak, kovalaşmak.

ķ.- maķ (hoş hoş ķ.) 1568/a

ķoyın/ķoyun: -15- [T.] Koyun.

ķ. 2471/a, 2455/b, 2935/b, 2918/b, 2938/b, 3198/a; (ķ. gibi) 2381/a, 4104/a

ķ.+ a dek 2986/a

ķ.+ dan 2936/a, 3007/a

ķ.+ ı 1607/a

ķ.+ umuz 2985/a

ķ.+ uñ 3370/b, 3417/a

ķoz: -1- [T.] Ceviz.

ķ.+ dan 1076/b

kök: -1- [T.] Kaynak, köken.
k.+ ini 0659/b

kömür: -2- [T.] Kömür.
k. 0769/a
k.+ ler 0766/a

köprü: -1- [T.] Köprü.
k.+ sini (nehrevān k.) 1156/b

köpür-: -1- [T.] Köpük yapmak, köpük oluşmak, köpük çıkararak kabarmak.
k.- ü 2400/b

kör: -2- [Far.] Gözü görmeyen, kör.
k. (k. it-) 3112/a; (gözüm k. ol-) 2868/b

köşe: -1- [Far.] Bölüm, yer veya yan.
k.+ de ("Kuytu, تنها veya üçra yer.") 4040/b

köşk: -1- [Far.] Saray, köşk.
k.+ ine 3089/a

köy: -3- [Far.] Köy.
k.+ e 0330/a, 0335/a
k.+ i 4280/b

köz: -1- [T.] Kor, ateş kuru.
k.+ den 3468/b

ķubbe: -1- [Ar.] Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.
ķ. 3360/b

ķucak: -3- [T.] Kucak.
ķ.+ a 1566/a
ķ.+ ma (ķ. al-) 4570/a
ķ.+ uña 3638/b

ķuç-: -10- [T.] Kucaklamak.
ķ.- am 1628/a
ķ.- avan 2854/a
ķ.- dı 0817/a, 1481/a, 1667/a,
2101/a, 3607/b
ķ.- mağa 0521/b, 3571/a
ķ.- maķ 1568/b

ķuçul-: -1- [T.] Kucaklanılmak.

ķ.- dı 3621/b

ķudret: -5- [Ar.] Allah'ın her şeye kadir olması, dilediği her şeyi yapması şeklinde tecelli eden sıfatı, kainatta zahir olan gücü.
ķ. 0224/b, 2281/b
ķ.+ i 0022/a
ķ.+ ine 3446/b
ķ.+ üñ 0062/a

ķudur-: -1- [T.] Çok fazla hiddetlenmek, saldırgan duruma gelecek şekilde öfkelenmek veya çok fazla galeyana gelip taşkın hareketler yapmak.
ķ.- mış (ķ. gibi) 1462/a

ķufl: -1- [Ar.] Kilit, sürgü.
ķ.+ ın (ķ. aç-) 4250/b

ķuğu: -1- [T.] Kuğu.
ķ. 1410/b

ķul: -88- [T.] Kul, köle.
ķ. 0092/b, 0130/b, 0857/b, 1038/a, 1080/a, 1145/b, 1187/b, 1645/a, 1672/a, 1780/a, 1807/a, 1812/b, 2139/b, 2340/b, 3091/a, 3594/b, 4437/b, 4673/a; (ķ. eyle-) 0796/a; (ķ. ol-) 0032/b, 1285/a, 2695/b, 3863/b; (ķ. gibi) 1427/b
ķ.+ a 0034/b, 0128/b, 0753/b, 1074/b, 2531/a, 3516/b, 3519/a
ķ.+ dan 2318/a
ķ.+ dur 1759/a, 1771/b; (ķ. degül) 3577/b
ķ.+ ı 1453/b, 1786/b, 2069/a, 2491/a, 4191/a, 4428/b; (ķ. gibi) 1050/b; (ķ. ol-) 0657/b
ķ.+ ıdur 0796/b, 1068/b, 1545/b
ķ.+ ıla 4389/a
ķ.+ ılaydı 2657/a
ķ.+ ın 0183/a
ķ.+ ma 0151/a, 0841/b
ķ.+ mı 0349/a, 0367/a
ķ.+ muñ 2564/b
ķ.+ ıvan 0894/a
ķ.+ idüm 0180/a
ķ.+ la 3592/a

ķ.+ lar 0053/a, 0144/b, 1458/a,
2719/b, 4017/a, 4487/b, 4556/a; (ķ.
gibi) 0794/b
ķ.+ lara 0730/b
ķ.+ ları 2347/a, 2347/b, 2717/b
ķ.+ larına 0167/b, 0699/a, 4650/b
ķ.+ larıyla 1395/b
ķ.+ laruz 4424/a
ķ.+ sın 1050/a
ķ.+ um 2231/b
ķ.+ uñ 0147/a, 0748/a, 1050/b,
1584/a, 3702/b; (ķ. ol-) 2955/a
ķ.+ uña 0004/a, 2155/b, 2507/a
ķ.+ uñvan 0425/a, 1073/b
ķ.+ uz 1234/a

ķulak: -33- [T.] Kulak.

ķ. 2977/a, 3658/b; (ķ. dut-
“dinlemek”) 1448/b, 4084/b,
4380/b; (ķ. ķulakına) 4570/b
ķ.+ a 2941/b
ķ.+ dan 0556/a, 0797/a, 1131/b
ķ.+ dur 2910/a
ķ.+ ı 1453/b, 4346/a
ķ.+ ın 4074/a, 4602/a
ķ.+ ına 1303/b, 1467/a, 1570/a,
2670/a, 3015/a, 3441/a, 4161/a; (ķ.
eyit- “kulağına söylemek”) 2635/a
ķ.+ ından 3018/a, 3807/a
ķ.+ um 3864/a, 4132/a
ķ.+ uma 2660/a, 2668/b, 2691/b
ķ.+ umuz 3522/b
ķ.+ uñ 0685/b
ķ.+ uña 0564/a

ķulan: -4- [T.] Düz renkli, görünüşü at ile
eşek arası olan, Orta Asya menşeli
yabani at.
ķ. 3333/a
ķ.+ dan 1401/b, 1668/b
ķ.+ ıla 3055/b

ķulavuz: -3- [T.] Kılavuz, rehber.

ķ. 2680/b; (ķ. ol-) 3357/b
ķ.+ ıdı 0996/b

ķulluk: -26- [T.] Hizmetçilik, kulluk,
kölelik.

ķ. 0026/b, 1020/b; (ķ. eyle-)
4449/b; (ķ. it-) 0385/b; (ķ. itmiş ol-
) 3180/a

ķ.+ a 0892/a, 2092/a, 4054/b,
4128/b, 4264/a, 4409/b
ķ.+ çılarınla 2752/b
ķ.+ dan 0034/b
ķ.+ ı 0609/a
ķ.+ ına 0400/b, 0655/b, 4093/a
ķ.+ ından 4458/a
ķ.+ ımı 0184/b
ķ.+ uma 0743/a
ķ.+ umı 3179/b
ķ.+ umuzdan 0033/a, 3517/b
ķ.+ uñ (ķ. it-) 0028/b
ķ.+ uña 2536/a
ķ.+ uñı 0027/a

ķulluķçı/ ķulluķçu: -5- [T.] Hizmetkâr.

ķ. 1671/b, 3762/b
ķ.+ dan 3798/b
ķ.+ ma 2987/b
ķ.+ ya 4400/a

ķulmaş: -2- [T.] Aldatıcı, hilekâr, sahtekâr,
kalles, terbiyesiz.
ķ. 0754/a, 0861/a

ķulun-: -9- Harrad-ı Berzîn'in Behrâm'ı
öldürmesi için bulduğu yüz
yaşındaki yoksul bir Türktür.
ķ. 2644/a, 2655/a, 2658/a, 2665/a,
2667/a, 2669/a,
ķ.+ a 2654/b
ķ.- dı 2595/a
ķ.+ ı 2620/a

ķulzüm: -1- [Ar.] Deniz.

ķ.+ inden 0282/b

ķum: -3- [T.] Kum.

ķ. 1310/b, 1944/b, 4454/b

ķumâş: -4- [Ar.] Kumaş.

ķ.+ ın 3560/a, 3644/a
ķ.+ uñ 3092/a, 3655/a

ķumrı: -3- [Far.] Kumru.

ķ. 1441/a
ķ.+ lardur 1392/b

- ķ.+ laruñ 1434/b
- ķunduz:** -1- [T.] Kunduz.
ķ. 0414/b
- ķur-:** -6- [T.] 1. Hazırlamak.
ķ.- am (duzak ķ. “gizlice hazırlamak”) 1294/a
ķ.- ardı (oyın 3056/a
ķ.- dı 1114/a
ķ.- mış 2061/b
2. Başlatıp ortaya koymak, oluşturmak
ķ.- dı 1233/b
ķ.- maķ (ceng ķ.) 1145/b
- ķurak:** -1- [T.] Yağmursuz, kurak.
ķ.+ dan 2475/b
- ķurbaĝa:** -1- [T.] Kurbaĝa.
ķ.+ dan 3996/a
- ķurbān:** -4- [Ar.] 1. Allah yolunda kesilen koyun, dana, deve vb. hayvan.
ķ. 1209/b
ķ.+ ıla 0281/a; (nezr ü ķ.) 0250/a
2. Bir amaç uğruna kendini feda eden veya feda edilen kimse.
ķ. 1451/b
- ķurd:** -11- [T.] Kurt.
ķ. 1491/a, 2455/b, 3040/b, 3052/b, 3331/b, 3343/a, 3417/a
ķ.+ ı 1592/b, 4526/a
ķ.+ ıla 3393/b
ķ.+ idi 3339/b
- ķurı-/ ķuru-:** -8- [T.] Islaklığı, yaşlıĝı kaybolarak kuru duruma gelmek.
ķ.- dı 2119/b
ķ.- mış 4509/b (aĝızı ķ.) 4445/b
ķ.- r (aĝızı ķ.) 4522/b
ķ.- sun 1944/a
ķ.- ya 1009/a
ķ.- yıcaķ 3440/b
ķ.- yup 0977/b
- ķurit-:** -1- [T.] Kuru duruma getirmek.
ķ.- andan 1288/b
- ķurtar-:** -5- [T.] Kurtulmasını sağlamak; bir canlıyı bir tehlikeden kurtarmak.
ķ. 3695/a, 3711/b
ķ.- dı 2142/b
ķ.- imaz 3005/b
ķ.- imazdı (cān ķ.) 3042/b
- ķurtıl-/ ķurtul-:** -9- [T.] 1. Tehlikeli veya kötü bir durumu atlatmak.
ķ.- dı 0496/b, 3508/b
ķ.- uban (ölümden ķ.) 1330/b
ķ.- ursañ 2263/a, 2641/a
2. İstenmeyen, sıkıntı veren, hoşlanılmayan bir kimseden, bir yerden, bir durumdan uzaklaşmak.
ķ.- a 1813/a, 3429/a
ķ.- am 2820/b
ķ.- imazsam 3904/b
- ķuru:** -14- [T.] Suyu, nemi olmayan.
ķ. 0444/b, 1666/b, 3002/a, 3114/b, 3196/b, 3199/a, 3199/b, 3240/a, 3447/a, 3464/b, 3506/b, 4144/a, 4492/b; (ķ. mı) 4224/b
- ķurul-:** -1- [T.] Hazırlanmak, kurulmak.
ķ.- mış (işret ķ.) 1505/b
- ķūs:** -6- [Far.] Kös, büyük davul.
ķ. 2242/a; (ķ. çal-) 2336/b
ķ.+ e 3732/a
ķ.+ ı 0920/a, 2164/a; (ķ. çal-) 2117/a
- ķūsī:** -3- [Far.] Kös çalan kimse.
ķ. 2117/a, 2553/a
ķ.+ ler 3732/a
- ķuş:** -35- [T.] Kuş.
ķ. 0330/b, 0436/b, 0774/a, 2819/a, 2982/b, 3472/b, 3543/a, 3684/a, 3710/b, 4073/b, 4214/b; (ķ. gibi) 0804/a, 0928/b, 2949/b, 3838/a, 4034/b
ķ.+ a 1584/b, 3308/, 3543/a
ķ.+ da 1431/a
ķ.+ ı 0238/a, 0259/b, 1520/a, 1575/a, 2373/b, 2480/b, 2981/b, 3071/a, 4077/b
ķ.+ inuñ 0306/b, 0359/b

ķ.+ lar 1491/a
ķ.+ ları 1241/a, 3743/b
ķ.+ sını 3630/a

ķuřak: -16- [T.] Bele bağlanan uzun, enli veya ensiz kumaş.
ķ. 1657/a, 4409/a; (ķ. bağla-) 1426/b, 3192/b, 3566/b, 3738/a; (ķ. ķuřan-) 1210/b
ķ.+ dan 4400/b, 4417/a
ķ.+ ı 1076/a, 2340/b, 2718/a, 3594/b, 4191/b
ķ.+ ın 1138/b
ķ.+ uń 2086/b

ķuřan-: -3- [T.] (Kılıç, kemer, ķuřak vb. şeyleri) Beline bağlamak.
ķ.- anlar 3740/b
ķ.- up (ķuřak ķ.) 1210/b
ķ.- ursın 4303/b

ķuřsuz: -1- [T.] Kuşu olmayan, ķuřsuz.
ķ. 3450/b

ķut: -3- [T.] Uğur, baht, talih.
ķ. 2971/b, 3519/a, 4251/b

ķūt: -1- [Far.] Yiyecek, rızk.
ķ. 3909/b

ķutla-: -1- [T.] Kutlamak.
ķ.- dı 3743/b

ķutlu: -6- [T.] Uğurlu, mubarek.
ķ. 0283/a, 2084/b, 4016/a, 4022/b;
(ķ. ol-) 2360/a
ķ.+ raķdur 0424/b

ķuvvet: -2- [Ar.] Gūç, kuvvet.
ķ. 1812/a; (ķ. ol-) 0102/b

ķuvvetlū: -2- [Ar.+T.] Gūcū, kuvveti olan.
ķ. 3391/a, 4188/b

ķuvvetsūz: -1- [Ar.+T.] Gūcū, kuvveti olmayan.
ķ. 3721/a

ķūy: -3- [Far.] Kōy, mahalle.
ķ.+ ına 3362/b, 3593/a

ķ.+ uńda 4103/a

ķuy/ ķuyu: -8- [T.] Kuyu.
ķ. 3061/a, 3981/b; (ķ. gibi) 0717/a
ķ.+ da 3270/a
ķ.+ dan 1706/b, 2809/b, 3579/b
ķ.+ ya 4353/a

ķuyruk: -4- [T.] Kuyruk.
ķ.+ ı 2368/b
ķ.+ ıla 1461/b
ķ.+ ından 1168/b
ķ.+ ını 3198/a

ķuyruklu: -1- [T.] Kuyruğu olan.
ķ. (ķara ķ.) 0984/a

ķuyumcı: -1- [T.] Deęerli maden veya tařlardan ziynet ve sūs eřyası yapan ve satan kimse.
ķ. 0640/b

ķuzı: -3- [T.] Koyunun yavrusu, kuzu.
ķ. 4209/b, 4679/b
ķ.+ yı 1592/a

ķūfr: -3- [Ar.] Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmeme, dinin esaslarına inanmama.
ķ. (ķ. ū đalālet) 0096/b
ķ.+ i 4589/b; (īmān u ķ.) 4631/b

ķūhl: -1- [Ar.] Sūrme.
ķ.+ i 0598/a

ķūl-: -1- [T.] Gūlmek.
ķ.- dı 3363/a

ķūlāh: -1- [Far.] Askerler ve her tabakadan halk tarafından asırlar boyunca giyilmiř olan, genellikle tepesi sivri, dikiřsiz, tek parça keęeden bař giyeceęi.
ķ.+ ın (ķ. gey-) 0744/b

ķūlhan [I]: -1- [Far.] Kor hālinde yanan ateř.
ķ.+ iken 0495/b

külhân [II]: -1- [Far.] Hamamları ısıtan, hamamın altında bulunan kapalı ve geniş ocak, cehennemlik.
k. 2113/b

küllî: -7- [Ar.] Bütüne ait, bütünle ilgili, bütünü kapsayan.
k. 0373/b, 1248/b, 2255/a, 2459/b, 2803/a, 3044/b, 4644/b

külüng: -12- [Far.] Ucu sivri taşçı kazması.
k. 2957/b, 3186/b, 3373/b
k.+ e 3302/b
k.+ i 2998/a, 3439/a, 3443/a
k.+ ile 2958/a, 2958/b, 2965/a
k.+ in 2991/a
k.+ ine 2949/a
k.+ iyile 3203/a

künbed/ künbed: -8- [Far.] Kubbe.
k. 1077/b, 4566/b
k.+ i 3453/a
k.+ ine 4563/a, 4564/a, 4564/b
k.+ üñ 4567/a, 4578/b

küpe: -4- [T.] Küpe.
k. 2067/a; (k. aş-) 3015/b
k.+ yi 1076/a
k.+ yile 2287/a

küpecik: -1- [T.] Küçük küp, çömlek, kavanoz.
k.+ den 3931/b

kürk: -3- [T.] Kürk.
k. 2622/a
k.+ idi 2596/a
k.+ üñ 2628/a

kürsî: -6- [Ar.] Taht, kürsi.
k. 0483/a, 2197/a, 3193/a, 3792/b, 4069/a; (k.- yi zerrîn) 2962/b

küs: -2- [T.] Küsmüş, dargın.
3559/a

küs-: -1- [T.] Darılmak, gücenmek, küsmek.
k.- miş 3839/b

küsü: -2- [T.] Küsme, küskünlük, dargınlık.
k. 2856/b, 3559/b

küslü: -1- [T.] Dargın, gücenik, küsmüş.
k.+ yidi 0650/b

küstâh: -6- [Far.] Haddini bilmez, saygısız, utanmaz.
k. 1614/a, 1670/b, 2581/b, 3580/b, 4638/a; (k. ol-) 0030/b

küşte: -2- [Far.] Ölü.
k. 3473/a, 4508/a

küy-: -10- [T.] Beklemek, gözlemek.
k.- di 2525/a
k.- e 4540/a
k.- er 2439/b, 4551/b
k.- erdi 2152/b
k.- erem 2711/b
k.- mege 3586/a
k.- meñ 0540/b, 1684/b
k.- üp 3768/b

L

lāciverdī/ lājiverdī: -3- [Far.] Lacivert renginde.

l. 1789/b, 1999/b, 3676/a

lafz: -1- [Ar.] Ağızdan çıkan veya yazılan söz, kelime.

l.+ ında 0254/b

lahn: -1- [Ar.] Belli bir kurala göre oluşmuş güzel ve düzgün ses, ahenkli ses, nağme, ezgi.

l.+ ı 2742/b

lahza: -6- [Ar.] Zamanın göz açıp kapayıncaya kadar geçen en kısa parçası, an.

l. 1192/a, 1247/b, 3371/a, 4323/b, 4539/b; (l. laḫza) 2034/b

la'ın: -1- [Ar.] Lanetlenmiş, Hakk'ın rahmetinden mahrum olmuş, lanetli, mel'un.

l.+ i (bed-baḫt-ı l.) 4112/a

laḫablu: -1- [Ar.+T.] Lakabı olan, lakaplı.

l. 4673/a

lāl: -1- [Far.] Dilsiz.

l.+ em 0118/b

la'l: -31- [Ar.] Parlak kırmızı renkli kıymetli taş

l. 0463/b, 0861/b, 2066/a, 2210/b, 3290/b, 3300/b, 3326/b, 3647/b, 3807/a, 3807/b, 3813/b, 3877/b, 4063/b; (l.- i bedaḫṣān) 1525/a; (l.- i kām) 0817/b; (l. ol-) 3295/b; (incü l. saç-) 3952/b

l.+ e 0856/a, 1510/b, 4393/a

l.+ i 1378/b, 1602/b, 3396/b, 3756/a; (l. gibi) 3695/b

l.+ ile 1526/b

l.+ in 3296/a, 3301/a

l.+ ine 1451/b

l.+ üñ 0861/b, 3884/a

lāle: -6- [Far.] Lale.

l. 0472/b, 0769/b, 2383/b, 2946/b, 3666/b

l.+ ye 2386/b

lāle-ruḫsār: -1- [Far.] Lale yanaklı, yüzlü.

l. 0523/a

la'lgün: -2- [Ar.+Far.] Parlak kırmızı renkli.

l. 1510/a

l.+ e 1437/b

laḫif: -2- [Ar.] Geçmişte söylenmiş söz.

l. 4144/b, 4595/b

laḫife: -1- [Ar.] Güldürmek, eğlendirmek amacıyla söylenen güzel ve nükteli söz veya hikâye, şaka.

l. 4232/a

lāyık: -14- [Ar.] Uygun, yaraşır, münasip.

l. 1319/b, 3571/a, 3575/a, 3686/b; (l. gör-) 1047/a; (l. ol-) 0325/a, 2049/b; (l. degül) 1045/a, 1084/b, 1086/a, 1093/b

l.+ dur 2078/b

l.+ ısa 2339/a

l.+ ıdı 0818/b

lāzım: -8- [Ar.] Gerekli, lüzumlu.

l. 1590/a, 1642/a, 1670/a, 2809/b, 4110/a, 4364/b; (l. ol-) 0066/b

l.+ dur 4655/a

lā-yezel: -1- [Ar.] Zeval bulmaz, bitmez, ebedî (Allah).

l. 2913/a

leb: -4- [Far.] Dudak.

l. 3374/a, 3788/b; (şīrīn-i l.- nūş) 3908/a

l.+ den 4135/a

lem-yezel: -4- [Ar.] Baki, kalıcı.

l. 0195/a, 4629/b

l.+ dür 2913/a

l.+ sin 0058/a

leşker: -26- [Far.] Asker.

1. 0171/a, 0939/a, 0961/a, 0974/a,
1160/b, 1209/a, 1802/a, 1886/b,
1887/a, 2097/b, 2201/b, 2224/b,
4315/a, 4433/a; (a^c yān-ı l.) 0137/a;
(l. ol-) 1691/b
l.+ e 4331/a
l.+ i 2104/a
l.+ inde 2237/b
l.+ inden 0989/b, 1015/a, 1975/b,
2182/a
l.+ ine 4440/b
l.+ leyin 0925/a
l.+ üm 1792/a

leşkerğâh: -3- [Far.] Askerin toplandığı
yer, ordugâh.
l.+ a 1117/a, 1462/a
l.+ ina 4018/a

leţâfet: -1- [Ar.] Hoşluk, güzellik, incelik.
l. 3572/a

leţâ'if: -1- [Ar.] Latifeler, şakalar.
l.+ dür 0149/b

levh: -1- [Ar.] Üzerine yazı yazılabilecek
ve resim yapılabilecek yassı düz
nesne veya yüzey.
l. (l.- i dil-âvîz) 4595/b

levha: -2- [Ar.] Üzerinde yazı veya resim
olan taşınabilir düz nesne.
l. 4597/a, 4597/b

leyli: -1- [Ar.] Gececi, geceye ait.
l. 0421/b

lîk: -3- [Far.] Lakin, fakat, ancak.
l. 2362/b, 3475/b, 3486/a

lîki: -2- [Far.] Lakin, fakat, ancak.
l. 0063/b, 0423/a

lîkin: -6- [Far.] Lakin, fakat, ancak.
l. 0571/b, 1186/b, 1377/a, 3715/b,
4115/a, 4250/a

loķma: -2- [Ar.] Lokma.
l. 4656/b
l.+ sîn 4667/b

luţf: -13- [Ar.] Nezaket, iyilik, yumuşaklık,
lütuf.

l. (l. it-) 4040/a
l.+ ı 0182/a, 4117/a
l.+ ıla 0406/a, 3181/a3555/a
l.+ uñ 0029/a, 4031/b
l.+ uñıla 0085/a, 0126/a, 2259/b,
3814/a
l.+ uñıla
l.+ uñdan 0043/b

lü'lü': -7- [Ar.] İnce.
l. 0282/a, 2068/a, 4194/a; (l.- i
şehvâr) 2210/b
l.+ yi 2468/b, 3666/b, 3952/a

M

ma' būd: -1- [Ar.] Kayıtsız şartsız kulluk edilmeye layık olan, kendisine ibadet olunan varlık, ilah, Allah.
m. 0040/a

Māçīn: -1- Çin'in güneyi.
M. (ne Çīn kodu ne Ç.) 0163/a

mādām/ māđām: -3- [Ar.] Çünkü, değil mi ki, madem.
m. 0212/a, 2580/a, 2596/b

ma' dūm: -1- [Ar.] Var olmayan, mevcut olmayan, yok.
m. (m. ol-) 4604/a

mağāra: -1- [Ar.] Mağara.
m. 0477/a

mağbūn: -1- [Ar.] Şaşırılmış, şaşkın.
m. (mağbūs-ı m.) 4447/a

mağlūb: -1- [Ar.] Yenik düşmüş, yenilmiş.
m. 3255/b

māh: -31- [Far.] Gökteki ay, kamer.
m. 0517/a, 0811/a, 0819/a, 1395/a, 1397/a, 1503/a, 2696/b, 2792/a, 2814/b, 2942/a, 3739/b, 3806/a, 3894/a, 4056/b, 4185/b, 4237/a, 4520/a, 4529/a, 4559/a; (m.- 1 münīri "ay ışığı") 1481/a; (m.- 1 serefrāz) 1648/a; (m.- 1 yār "ay gibi parlak sevgili") 1613/a; (serv-i m.- i dīdār "ay yüzü") 3820/a; (m.- i muğanna^c) 3801/b; (reşk-i m.) 3911/a; (tolu m. "dolunay") 3323/a; (m. ol-) 1259/b
m.+ a 4236/b; (başını m. ir-) 2588/b
m.+ dur 0578/b
m.+ ı 3579/a

mağalli: -1- [Ar.] Bir yere ait veya bir yere mahsus olan, yerli.
m.+ dūr 0185/a

mağbūb: -2- [Ar.] Sevilen kimse, sevgili.
m. 1855/b; (m. ol-) 0269/b

mağbūs: -1- [Ar.] Bir yere kapatılmış, hapsedilmiş.
m. (m.- ı mağbūn) 4447/a

mağcūb: -1- [Ar.] Utanmış, sıkılmış, hicap etmiş.
m. (m. ol-) 0269/a

mağdūm: -2- [Ar.] Kendisine hizmet edilen kimse, efendi.
m. 4604/b
m.+ laruñ 3900/a

mağle: -1- [Ar.] Mekan, yer, mahalle.
m.+ ñe 3871/b

mağlūkāt: -1- [Ar.] Yaratılmış olan şeyler, bütün yaratıklar, mahluklar.
m.+ uñ 4621/a

Mağmūd: -6- Sultan Mahmut.
m. 0174/b, 0207/b; (m. iken) 0104/b
m.+ ıla 4664/a
m.+ ıdı 0176/a
m.+ uñıdı 0162/a

Mağmūd: -1- [Ar.] Övülmüş, methedilmiş, Hz. Muhammed.
m. 0112/a

mağmūr: -3- [Ar.] İçkiden sersemlemiş, kendinden geçecek duruma gelmiş.
m. 3831/b (m. kııl-) 1347/a; (m. ol-) 2707/b

mağrem: -1- [Ar.] Bir kimsenin sırlarını bilecek derecede yakını ve samîmî dostu olan kimse, sırdaş.
m. (m. ol-) 3051/b

mağrūm: -3- [Ar.] İyi ve güzel bir şeyden hissesi, payı olmayan, yoksun olan, istediğini elde edemeyen, nasipsiz.
m. 3902/b; (m. qal-) 3716/b; (m. ol-) 0045/b

mağşer: -2- [Ar.] Ahiret hayâtında bütün insanların, dünyada yaptıklarının hesabını Allah huzurunda vermek

- üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.
m. (m. gün gibi) 3734/b; (m. kop-) 0709/b
- māh-tāb:** -1- [Far.] Mehtap.
m.+ ı 0287/b
- maḥzen:** -2- [Ar.] Kıymetli şeylerin saklandığı yer.
m. (m.- i genç) 4593/a
m.+ e 4594/a
- maḥzūn:** -1- [Ar.] Üzüntülü, gamlı, kederli, hüznü.
m. 4447/b
- māh-peyker:** -1- [Far.] Ay yüzlü.
m. 3877/a
- māh-rū/ meh-rū:** -4- [Far.] Ay yüzlü, yüzü ay gibi parlayan güzel.
m. 0706/a, 3153/a; (ḥüb-ı m.) 0595/a
m.+ ya 1326/a
- māhveş/ mehveş:** -2- [Far.] Yüzü aya benzeyen, ay gibi güze.
m. 4209/a
m.+ den 4106/a
- maḥām:** -1- [Ar.] Yüksek mevki, makam.
m.+ ı (hublar m.) 0500/b
- maḥbūl:** -1- [Ar.] Kabul edilen, reddedilmeyen.
m. (m. ol- “kabul edilmek”) 4264/b
- maḥşūd:** -5- [Ar.] İstenilen şey, amaç, maksat.
m. 0040/b, 1637/a, 2571/a
m.+ ı 0264/a
m.+ ını 2989/b
- ma' kūs:** -1- [Ar.] Bir şeyin aksi, zıddı olan, zıt, ters.
m. (m. ol-) 0070/a
- māl:** -21- [Ar.] Mal, mülk.
- m. 1194/b, 1793/b, 1803/a, 1808/a, 1993/a, 3914/b; (m. vir-) 2076/a
m.+ ı 0165/a, 0169/a, 2091/a, 2296/b, 4653/a
m.+ ıla 0716/a
m.+ ın 4670/b
m.+ um 0210/a, 3325/a
m.+ umdan 2847/a
m.+ umuz 0161/b
m.+ uñ 2903/a
m.+ uña 4130/b
m.+ uñdan 1594/b
- ma' lūm:** -8- [Ar.] Herkes tarafından bilinen, öğrenilmiş olan.
m. 0728/b; (m. it-) 1827/b; (m. ol- “bilinmek”) 0045/a, 0073/a, 2531/a, 3311/a, 3902/a, 4575/a
- mālāmāl:** -1- [Far.] Ağzına kadar dolu, dopdolu.
m. itüpdı 4070/a
- ma' mūr:** -5- [Ar.] Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş, şenlikli.
m. 0170/b, 4280/b; (şār-ı m.) 1893/a; (m. ol-) 2346/b, 4273/b
- mānend:** -16- [Far.] Benzer, eş, misil, nazir, menend.
m. 3614/b; (m. ol-) 0066/a
m.+ i 0206/b, 0396/b, 1588/a, 1609/b, 1659/b, 2070/a, 2116/b, 2234/a, 3372/b, 3407/b, 3480/b, 4097/a, 4644/a
m.+ isin 3211/a
- ma' nī:** -11- [Far.] 1. Mana, anlam.
m.+ dūr 1615/b
m.+ sini 4599/b
m. 0135/b, 0138/b
2. Konu, husus.
m. 0551/b
m.+ de 2486/b
m.+ den 0073/a, 2519/b, 3313/b, 4362/b
m.+ ye 3639/b
- Mānī:** -3- Mani dinin kurucusu olan Mani, Çin'den İran'a gelen bir ressam

olarak bilinir. Erjeng adlı eseri meşhurdur.
M. 0793/a; (naḳḳāş-ı M.) 0405/b;
(Erjengü M.) 3194/b

māni': -2- [Ar.] Engel.

m. (m. ol- "engel olmak") 4132/b
m.+ idi 3077/b

ma' nīdār: -1- [Ar.] Bir mana taşıyan, manalı, anlamlı.
m.+ ı 0159/b

manzara: -1- [Ar.] Gözle görülen, bakılıp seyredilen yer.
m.+ da 3796/b

manzūr: -2- [Ar.] Bakılan, görülen, görülmüş.
m. (m. idin-) 1506/b; (m. ol- "görülmüş") 2357/a

mār: -2- [Far.] Yılan.
m. 2877/a

maşlahat: -1- [Ar.] İyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey.
m. (m. mī) 1649/a

maşnū': -1- [Ar.] Sanatla yapılmış, sanat mahsulü.
m. 0057/b

ma' şūm: -1- [Ar.] Suçsuz, günahsız.
m.+ laruñ 3697/a

maşrıḳ: -2- [Ar.] Güneşin doğduğu yer veya yön, doğu.
m. 3640/a
m.+ a 0726/a

ma' şūk: -7- [Ar.] Aşkla sevilen, aşık olunan kimse.
m. 0586/b, 1563/b; (m.- ı gülzār "gülbaḳeşinin aşıḡı") 1562/a; (m.- ı meh-rū) 0706/a; (m.- ı zībā "güzel, süslü aşık") 3381/a
m.+ ı 4158/a
m.+ uñ 1575/b

māt: -1- [Ar.] Satrançta rakibin hamlesiyle şahı koruyamayacak veya başka bir haneye oynatamayacak duruma gelip yenilme.
m. (m. it- "yenmek") 3295/b

maḳbū': -2- [Ar.] Güzel, hoş, latif.
m. 2922/a; (m.- ı şīrīn) 0232/b

mātem: -3- [Ar.] Matem, yas.
m. 4450/b; (aḡvāl-i m.) 3507/a; (m. dut-) 3544/a

maḳlūb: -2- [Ar.] İstenilen, aranılan, istek ve arzu duyulan, talep edilen şey.
m. 1855/b, 4407/b

maḳlūm: -2- [Ar.] Haksızlığa uğramış, zulüm görmüş.
m. 4252/a
m.+ laruñ 3697/b

ma' zūl: -1- [Ar.] Çıkarılmış, azledilmiş.
m. 3218/a

ma' zūr: -3- [Ar.] Mazereti olan, özrü bulunan, özürlü.
m. 0186/b, 4161/b, 4428/b

mebādā: -3- [Far.] Olmaya ki, olmasın, sakın, zinhar.
m. 0953/b, 2635/b, 4385/b

Mecesti: -1- Batlamyus'un geometri üzerine yazdığı kitap.
M. 2950/b

meclis: -8- [Ar.] Bir konuyu konuşmak, görüşmek için yapılan toplantı, içtima.
m. 1558/b, 1581/a, 4064/a
m.+ de 0153/b, 2976/a
m.+ i 1579/b, 2315/b
m.+ inde 0222/b

mecma': -1- [Ar.] Toplanılan yer.
m.+ ıydı (iḡsān m.) 0258/b

mecmū': -1- [Ar.] Bir araya getirilmiş, toplanmış.

- m. 0057/a
- mecnün:** -5- [Ar.] 1. Aşk yüzünden akli başından gitmiş, delice sevmiş, kara sevdaya tutulmuş.
m.+ a 3108/a, 3342/b
2. Leyla ile Mecnun hikâyesinin erkek karakteridir.
m. 4243/b
m.+ ı 0421/a
m.+ ıla (m. Vâmîk) 3480/a
- Medâyin/ Medâyın:** -10- Medayin şehri, Sâsânîler'in başşehri ve hükümdarların kışlık ikametgâhı olduğu gibi yahudi ve Nestûrîler'in önemli merkezlerinden biridir.
M. 0848/a, 3648/a, 4205/a, 4260/b
M.+ de 0586/a, 4265/a
M.+ den 0821/b, 0973/a, 2343/a, 4180/b
- meddâh:** -1- [Ar.] Çok öven, metheden.
m. 4675/b
- medh:** -2- [Ar.] Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü.
m.(m.- göster "övgü döşeyen") 0176/b
m.+ ini (m. it- "övme, yüceltme") 0212/b
- medhal:** -3- [Ar.] Girme, giriş.
m. (m. it- "girmek") 0071/a, 0148/a; (m. kı1-) 0491/b
- medih:** -1- [Ar.] Övülmeye, methedilmeye layık olan, övülen.
m.+ in 0226/b
- meftün:** -2- [Ar.] Büyülenmişcesine tutkun, vurgun olan, aşık.
m. 3085/a; (m. kı1-) 0806/b
- meger:** -48- [Far.] Meğerse, meğer.
m. 0328/a, 0338/a, 0364/a, 0403/a, 0410/b, 0461/a, 0604/a, 0768/a, 0844/b, 0861/a, 0964/b, 1045/a, 1064/b, 1143/b, 1289/a, 1374/b, 1552/a, 1572/a, 1654/a, 1736/b, 1845/b, 1866/b, 1880/b, 2571/b, 2581/a, 2651/b, 2945/b, 3069/b, 3070/b, 3132/b, 3229/a, 3281/a, 3291/a, 3323/a, 3400/a, 3423/a, 3677/a, 3982/a, 4006/b, 4120/b, 4254/a, 4353/a, 4399/a, 4511/a, 4531/a, 4532/a, 4592/a, 4671/a
- mehcür:** -3- [Ar.] Uzaklaşmış, uzakta kalmış, ayrı düşmüş.
m. (m. kı1-) 1347/b; (m. ol-) 1893/b; (m. vir-) 2474/b
- mehd:** -5- [Ar.] Beşik.
m. 4545/b
m.+ i 4550/a
m.+ in 4564/a; (şâh-ı m.) 4547/a
m.+ ine 4564/b
2. Bir şeyin ortaya çıktığı, zuhur ettiği, gelişip büyüdüğü yer
m.+ ine 4549/b
- mehmîz:** -1- [Ar.] Ata binenlerin, hayvanı dürterek hızlandırmak için çizme ökçelerinin arkasına taktıkları sivri demir parçası veya ufak dişli çelik çark.
m. 1716/a
- meh-tâb:** -3- [Far.] Ay ışığı, ay aydınlığı.
m. 0599/b, 1609/a, 3209/b
- mekân:** -1- [Ar.] Yer, mahal.
m. (m. idin-) 0682/b
- mekkâr:** -1- [Ar.] Çok hile yapan, hilekâr, düzenbaz.
m. (dîv-i m.) 4292/a
- meknün:** -2- [Ar.] Dizilmiş, dizili.
m. (dürr-i m.) 0398/b, 4682/b
- mekr:** -2- [Ar.] Hile, düzen, aldatma.
m. 1729/b
m.+ ile 0677/a
- melâlet:** -1- [Ar.] Bıkma, usanma, usanç.
m. 0866/b

- melik:** -34- [Ar.] Padişah, hakan, sultan.
m. 0816/b, 0820/a, 0830/a, 0846/a, 1403/a, 1405/a, 1412/b, 1454/a, 1470/b, 1474/a, 1512/a, 1554/a, 1647/a, 1664/a, 2358/b, 2472/a, 3071/b, 3090/a, 3622/b, 3664/a, 3730/a, 3757/a, 3894/a, 3977/b, 3990/a, 4079/a, 4150/a, 4160/a, 4178/a, 4181/a, 4227/a, 4266/a, 4507/a
m.+ idi 1470/b
- mel'ün:** -1- [Ar.] Allah'ın lanetine uğramış, rahmetinden mahrum kalmış, lanetlenmiş.
m. 4495/b
- memzûc:** -2- [Ar.] Karışık, karışmış.
m. 0233/a; (m. it- "karıştırmak") 0236/a
- men'eyle:** -1- [Ar.+T.] Yasaklamak, engellemek, önüne geçmek.
m.- yüben 0035/a
- menba':** -1- [Ar.] Herhangi bir şeyin ortaya çıktığı, meydana geldiği, zuhur ettiği yer, mebbe, menşe.
m.+ ıydı 0258/a
- menşür:** -4- [Ar.] Bir kimseye vezirlik, müşirlik, beylerbeylik vb. bir rütbenin verildiğini gösteren padişah fermanı.
m. 0496/a, 0881/a, 4271/b; (m. vir-) 2346/a
- menzil:** -4- [Ar.] Uzaklık, mesafe.
m. 0697/b, 2626/b, 2936/a
m.+ ler (m. geç-) 0429/b
- menzil-be-menzil:** -1- [Ar.+Far.] Aşarak, acele ederek.
m. 2626/b
- mercân:** -3- [Ar.] Mercan hayvanının iskeletten elde edilen ve süs eşyalarının yapımında kullanılan kırmızı madde.
m. 3326/b, 4258/a
- m.+ a 2061/a
- merdân:** -1- [Far.] Mert insanlar, mertler, yiğitler.
m.+ e (m. iriş-) 0759/b
- merdûd:** -1- [Ar.] Geri çevrilmiş, kabul edilmemiş, makbul sayılmamış.
m. (merdûd u ger ma'plüb) 1855/b
- merhem:** -6- [Ar.] Çare, merhem.
m. 3431/b, 4213/b, 4553/b; (m. ol-) 0012/a, 4662/b
m.+ idür 0582/b
- merhûm:** -1- [Ar.] Allah tarafından bağışlanmış, af ve merhametle müjdelenenmiş.
m. (adum m. ol- "ölmek, Allah'ın rahmetine kavuşmak") 0045/b
- Merrîh:** -1- [Ar.] Merih, Mars.
M. 0225/a
- merv:** -3- [Ar.] Orta Asya'da Horasan'ın merkezi.
m.+ e 2614/a, 2655/b
m.+ üñ 2627/b
- Meryem:** -31- Hüsrev'in karısı, Şiruye'nin annesi.
M. 2058/a, 2073/b, 2090/a, 2319/a, 2323/a, 2332/a, 2466/b, 2467/a, 2473/b, 2747/b, 2748/a, 2754/a, 2761/b, 2781/a, 2823/a, 2823/b, 2825/b, 2851/b, 3500/a, 3502/a, 3503/b, 3504/a, 3552/a
M.+ den 2466/a, 2788/b, 4288/a
M.+ denidi 2473/a
M.+ için 3534/a
M.+ üñ 2102/b, 2789/a
- Meryem:** -3- Hz. İsa'nın annesi, Meryem.
M.+ den 2062/b
M.+ i 3547/b
M.+ idi (ibn-i m.) 4295/b
- mesâcid:** -1- [Ar.] Mescitler.
m. 0243/a

- meşel:** -6- [Ar.] 1. Söz
m. 1130/a; (m. digül) 1021/b
m.+ dür 0493/b, 0633/a
2. Ders alınacak küçük hikâye
m. 2724/b, 3671/a
- Mesîh/ Mesîhâ:** -3- Hz. İsa'nın isimlerinden biridir.
M. 0109/b, 2062/b; (M. gibi) 3430/a
- mesned:** -4- [Ar.] Makam, mevki.
m. (m. ü tâc) 4460/a; (şehriyâr-ı m.-ârâ "bulunduğu makamı süsleyen, güzelleştiren) 0253/b
m.+ inde 4615/b
m.+ üñ 4471/b
- mest:** -3- [Far.] Sarhoş.
m. 0706/a; (m. ol-) 0524/a;
(süciden m. ol-) 1482/a
- mestür:** -2- [Ar.] Gizli, saklı.
m. 3831/a, 4047/b
- mes'ûd:** -2- [Ar.] Saadetli, mutlu, bahtiyar.
m. (m.- ı ger dūn) 3231/b; (m. ol-) 0104/b
- meşakkat:** -1- [Ar.] Sıkıntı, eziyet.
m. (kahr u m.) 0218/b
- meşgûl:** -4- [Ar.] Bir şeyle uğraşan, bir iş yapmakta olan.
m. (m. ol- "uğraşmak") 2640/a, 3218/b, 4264/a, 4489/b
- meşhûr:** -2- [Ar.] Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü, şöhretli.
m. 0949/b; (seyyâh-ı m.) 0404/b
- meş'ûm:** -1- [Ar.] Uğursuz, şom, meymenetsiz.
m. 2629/b
- metâ':** -1- [Ar.] Mal, eşya.
m.+ ıla 4516/b
- mevc:** -1- [Ar.] Dalga.
m.+ i 2786/b
- mevcûd:** -1- [Ar.] Var olan, bulunan.
m. (m. olma-) 0174/a
- Mevlâ:** -1- [Ar.] Allah.
M. 0034/a
- mevzûn:** -5- [Ar.] 1. Vezinle yazılmış, vezinli, ölçülü.
m. 2922/a, 4086/b, 4682/a
2. Biçimli, düzgün, ahenkli, orantılı.
m. 0575/a; (şekl-i m.) 4608/a
- mey:** -5- [Far.] Şarap, bade.
m. 0829/a, 1545/a; (m. iç-) 1560/a;
(m. ol-) 1660/a 1664/a
- meyâncı:** -1- [T.] Aracı, aracılık eden kişi.
m. 1661/b
- meydân:** -15- [Ar.] Meydan, alan.
m. 1404/a, 1515/a; (m. kıl-) 3463/b
m.+ a 0289/a, 1315/a, 1390/b, 1391/a
m.+ da 1318/b, 1398/b, 2134/b
m.+ dadur 0581/a, 3071/b
m.+ dan 1325/a
m.+ ı 0668/b
m.+ inuñ 0097/a
- meyl:** -4- [Ar.] Rağbet, yönelme.
m. (m.- i hâtır) 0139/b; (m. it- "gönül vermek") 3234/a
m.+ i 0452/a; (m. kıl-) 1191/a
- mezâd:** -1- [Ar.] Alıcıların toplu olarak bulunduğu bir yerde arttırma yoluyla yapılan satış.
m.+ içun 0867/a
- mezheb:** -1- [Ar.] Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri.
m. (m. ü dīn) 0352/b
- me'mûr:** -2- [Ar.] Emredilen, emir altında olan kimse.
m. 0186/a, 0493/a
- mih:** -1- [Far.] Büyük çivi.

m. 3030/b

mıknâc' / **mıknâc' a:** -2- [Ar.] Baş örtüsü.
m. 3801/b, 4558/a

mıknâtı: -2- [Ar.] Mıknatıs.
m.+ ça 4172/b
m.+ dandır 2048/b

Mışır: -2- Mısır.
M. 2429/a
M.+ a 1514/b

Mışırlı: -1- Mısırlı.
M. 4673/b

Mışrı: -1- Mısır ülkesine ait.
M.+ ydi (Yüsuf-ı M. "Hz. Yusuf'un Mısır'ı") 0291/b

mi: -25- [T.] Mi soru edatı.
m. 1496/a, 1496/b, 2045/b, (°aceb m.) 2896/b, 3988/b, 4000/a;(bilmez m.) 3410/b; (cefâ yitmez m.) 2869/a; (degmez m.) 3473/a; (devletin m.) 4294/b; (eylük eğrilik m. kı1-) 1751/b; (farq eyler m.) 4237/b; (gerek m.) 3168/a; (girü m.) 3782/b; (gördüñ m.) 3991/a; (görinür m.) 3153/a; (gün m.) 3868/b; (ire m.) 0781/b; (°iş itdüñ m.) 3613/b; (mührin m.) 4294/a; (şöyle m.) 2133/b; (yire m.) 2897/a
m.+ di (dimez m.) 2329/a
m.+ dür (dün m.) 3673/b
m.+ sin (peri m.) 4025/b

micmer: -1- [Ar.] İçinde tütsü yakılan kap, tütsü kabı, buhurdan.
m.+ ine 4072/a

mi' de: -2- [Ar.] Mide.
m.+ de 1646/b
m.+ yi 2435/b

mefreş: -1- [Ar.] Bir çeşit döşeme, yaygı, işleme.
m. 4194/a

mîg: -2- [Far.] Bulut.

m. 2239/a, 4504/b

miħaffe: -1- [Ar.] Deve veya fil gibi hayvanların sırtına konan ve karşılıklı oturacak yerleri bulunan bir nevi kapalı sepet, mahmel.
m. 4196/a

Mehîñ Bânü: -5- Ermen melikesi, Şîrîn'in teyzesidir.
M. 0434/a, 0829/b, 2396/a, 2410/a, 4272/a

mihmân: -4- [Far.] Misafîr, konuk.
m. 3613/a; (m.- ı hoş) 0691/a; (m.- ı server) 3624/b; (m. ol-) 2810/b

miħnet: -6- [Ar.] Sıkıntı, zorluk, dert.
m. 0266/a, 2928/b; (m. ol-) 1289/b, 4357/b
m.+ de 2394/a
m.+ den 3521/a

mih: -7- [Far.] 1. Güneş.
m. (m.- i Hürmüz) 4999/b
2. Sevgi, dostluk.
m. 2226/b, 2767/b
m.+ i 0913/a
m.+ ile 2160/b
m.+ ine 4307/b
m.+ ümüz 0453/b

miħrâb: -4- [Ar.] 1. Cami, mescit gibi ibadet yerlerinde kıble duvarında bulunan, cemaatle namaz kılınırken imamın önünde durduğu, zeminden biraz yüksek girintili yer.
m. 1609/b; (m. kı1-) 0019/a
m.+ ina 1493/b
2. Sevgilinin kaşları (mecaz).
m. 3209/a

mihrübân: -2- [Far.] Şefkatli, muhabbetli, güler yüzlü.
m. 4650/b
m.+ dı 1638/a

mihter: -10- [Far.] Daha büyük, daha ulu.

- m. 0137/b, 0894/b, 1123/b, 2013/b, 2122/a; (müšîl-ı m.) 2146/a; (şâh-ı m. “ulu şâh, hükümdar”) 4436/b
m.+ e 2228/b
m.+ inden 2182/b, 4432/b
- miqdâr:** -3- [Far.] Ölçü, değer, derece.
m. 0206/a, 4262/b
m.+ ı 0918/b
- mîl:** -1- [Far.] Çeşitli işlerde kullanılmak üzere farklı kesit ve ölçülerde yapılmış metal çubukların ortak adı.
m. (gözine m. çek-) 1480/a
- millet:** -1- [Ar.] Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.
m. 4604/a
- milletlü:** -1- [Ar.+T.] Milleti olan, milletli.
m. (gâvur m.) 0770/a
- mi‘mâr:** -2- [Ar.] Binaların projesini hazırlayan, planını çizen ve plana göre güzel bir biçimde yapılması için gerekli her türlü işi yapan kimse.
m. 3003/b, 3935/b
- minnet:** -6- [Ar.] 1. İyilik, yardım, bağış, lütuf, kerem.
m.+ üñ 2153/b
2. Yapılan iyiliğe karşı teşekkür etme, şükür, hamdetme.
m. (sipâs u m. kı1-) 4624/a; (m. it- “boyun eğmek” 3969/a; (m. ço-) 4680/b
m.+ üm 3228/b
3. Yapılan bir iyiliği başa kakma.
m. (m. eyle-) 0059/a
- mîr:** -1- [Far.] Baş, başkan.
m. (m.- i fağfur “Çin komutanı”) 3737/a
- mi‘râc:** -1- [Ar.] İslam inancına göre Hz. Muhammed’in, Cenabıhakk’ın daveti üzerine yedi kat semayı aşır Allah’ın huzuruna yükselmesi mucizesi.
m. (şâhib-sırr-ı m.) 0108/b
- mişâl:** -1- [Ar.] Benzer, gibi.
m.+ i 1371/b
- misk:** -1- [Ar.] Asya dağlarında yaşayan bir ceylan cinsinin erkeğinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde.
m. 3277/b
- mişkâl:** -1- [Ar.] Pek az miktarda, çok az ölçüde.
m. 3394/a
- miskîn:** -8- [Ar.] Aciz, zavallı.
m. 0118/a, 0234/b, 1950/b, 2988/b, 2991/b, 4445/a; (ferhâd-ı m.) 3221/a
m.+ e 0045/a
- mişl:** -3- [Ar.] Eş, benzer.
m. (m.- i pervîn) 0214/b; (m.- i tersâ ol-) 2299/b
m.+ in 0263/a
- mizâc:** -4- [Ar.] Huy, tabiat, yaratılış.
m.+ ından 3618/b
m.+ um 0084/b
m.+ uñ 2436/b
m.+ uñdan 2432/a
- Moğul:** -1- Çin’in kuzeyindeki Moğolistan adı verilen ülkede yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse.
M. 4336/b
- mu‘allak:** -1- [Ar.] Bir yere asılı ve bağlı olmayan.
m. (m. atlu) 2046/b
- mu‘âşır:** -1- [Ar.] Çağdaş.
m. 0166/b

mu'ayyen: -3- [Ar.] Belli, belirli.
m. 3356/b; (m. kı1-) 0938/a; (m. ol-)
4617/b

mu'azzam: -1- [Ar.] Sıradan olmayan,
büyük bir değer ve önem taşıyan,
çok önemli, pek mühim.
m. 3589/b

mübed: -3- [Far.] Zerdüş dinine
inanınların, ateşe tapanların ruhani
lideri, mecusi rahibi, mubid.
m.+ de 4219/a
m.+ i 4218/b
m.+ leri 4210/a

mu'ciz: -1- [Ar.] Mucize.
m.+ le 4602/a

muḥālif: -1- [Ar.] Karşı çıkan, karşı koyan.
m. (m. ol- "karşı çıkmak") 2754/b

muḥalled: -2- [Ar.] Gelip geçici olmayan,
sürekli, kalıcı, ebedî.
m. 0926/a, 4674/b

Muḥammed: -9- [Ar.] Hz. Muhammed.
M. 0092/a, 0112/a, 0926/b, 4600/a,
4633/b, 4663/a, 4668/b; (İbn-i M.)
4674/a
M.+ den 4636/b

muḥkem: -6- [Ar.] Dayanıklı, güçlü,
sağlamlaştırılmış, sağlam.
m. 1530/b, 2908/b, 3141/b, 3920/a,
4125/b; (m. ol-) 0778/b

muḥsin: -1- [Ar.] İyilik eden, iyi ve güzel
işler yapan.
m.+ ler 0215/b

muḥtâc: -10- [Ar.] Bir şeye veya kimseye
ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.
m. 1073/b, 2569/b, 3566/a; (m. kı1-)
0082/b, 2435/b; (m. ol-) 2602/b;
(m. degül) 0267/a
m.+ a 4542/a
m.+ am 3177/b
m.+ larıyçun 3701/a

muḥtaşar: -1- [Ar.] Ayrıntılı olmayan, kısa,
öz.
m. (sözünü m. kı1-) 0449/a

muḥtelif: -1- [Ar.] Farklı, çeşit çeşit.
m.+ dür 0680/a

muḥâbil: -1- [Ar.] Karşılık olarak,
karşılığında.
m. (m. ol-) 0492/b

muḥanna': -1- [Ar.] Peçeli, baş örtüsü
örtün.
m. (mâh-ı m.) 3801/b

muḥbil: -3- [Ar.] Bahtı açık ve talihli, yüce
mevki ve makamlara erişmiş olan.
m. 0379/a, 3257/b, 3258/b

mûm: -20- [Far.] Mum.
m. 1817/b, 2800/b, 2958/b, 3112/b,
3487/b, 3612/b, 3652/b, 4501/b,
4502/b, 4540/b; (m. bigiyken)
1549/b; (m. gibi) 2060/b, 2997/b
m.+ dan 2954/a
m.+ ı 3602/b, 4055/a
m.+ layın 0453/a, 3682/b
m.+ sın 3487/a
m.+ van 3682/a

mûnis: -1- [Ar.] Kolayca dostluk kurabilen,
sokulgan, sıcakkanlı, cana yakın.
m. 3050/b

murâd: -33- [Ar.] 1. İstek, dilek, arzu.
m. 1636/b, 2926/b
m.+ a 1673/b, 2389/a; (m.+ a irdüñ
2199/b
m.+ a (m. ir-) 1674/b
m.+ ı 1182/a, 2585/b, 2929/a,
3254/b, 4009/b
m.+ uñ gözlemek 2865/b
m.+ ın 0249/a, 0549/b, 2866/b,
3216/a, 3607/a, 3760/b, 3918/a
m.+ uñ (m. gözle-) 2865/a, 2866/a
m.+ ina 0802/a
m.+ ıyla 1680/b
2. Amaç, gaye.
m. 4275/a
m.+ a 3876/a, 4225/a, 4274/b

- m.+ ı bulıma 2372/a
m.+ uñ 1737/b, 1954/a, 2158/a,
3971/b m.+ uñ bigi 2402/a
- murādsuzlık:** -1- [Ar.+T.] İsteksizlik
m.+ ıla 1700/a
- muraşsa^ç:** -7- [Ar.] Kıymetli taşlarla
bezenmiş.
m. 1207/b, 3801/a, 3802/a, 4196/a;
(cevāhir-i m.) 2290/a; (m. eyle-) 1526/b, 4547/a
- murdār:** -2- [Far.] Murdar, pis, kirli.
m. 3964/a
m.+ a 0628/b
- murğ:** -1- [Far.] Kuş.
m. (m.- ı gülzār “gül bahçesindeki
kuş”) 4102/a
- murğ-zār:** -2- [Far.] Kuşu çok olan yer.
m. 1402/b
m.+ ı 0590/a
- muşavver:** -1- [Ar.] Bir şekle, bir biçime
konulmuş, şekil ve suret verilmiş.
m. 2048/a
- muşıl:** -5- [Ar.] Ulaştıran, eriştiren.
m. 1334/b, 1336/a
- Muşıl:** -5- Musul.
M. 2125/a
- Müşıl/ Mūşıl:** -5- Hüsrev’in sadık
adamlarından biridir.
M. 1339/a, 2155/a; (M.- ı mihter)
2146/a
M.+ e 2153/a, 2161/a
M.+ ı 1338/a
M.+ ile 1343/a
- Muşafā:** -1- [A.] Hz. Muhammed’in
isimlerinden biri.
M.+ yı 4587/b
- muştıla:** -2- [T.] İyi ve muştulu haber
getirmek, müjde vermek,
müjdelemek.
- m.- ram 0389/b
m.- yu 0608/b
- muştuluk:** -1- [T.] Müjde, sevindirici
haber.
m.+ a 4063/a
- mu‘teber:** -1- [Ar.] Saygı gören, hatırı
sayılır, saygın, itibarlı.
m.+ di 4310/b
- muţif:** -1- [Ar.] Uyan, itaat eden, boyun
eğen.
m. (m. ol-) 0184/a
- muţlak:** -4- [Ar.] Kayıtsız, şartsız.
m. 0204/b, 0291/b, 2963/a, 4173/a
- muţrib:** -4- [Ar.] Bir musiki aleti çalan
kimse.
m. 0395/b, 1491/b, 4577/a
m.+ uñ 4080/b
- muţribsüz:** -1- [Ar.+T.] Çalgısız, çalgı
olmadan.
m. 0828/b
- muvāfık:** -3- [Ar.] Uygun, yerinde.
m. 1158/b, 3485/b, 3571/b
- mūy:** -1- [Far.] Tüy, saç, kıl.
m.+ ı (müşk-i m. “mis kokulu saç”)
2854/a
- muzaffer:** -1- [Ar.] Üstünlük elde etmiş,
galip.
m. (m. ol- “zafer kazanmak”)
0801/a
- mübārek:** -5- [Ar.] Kutlu, uğurlu.
m.1601/b, 1652/b, 4183/b; (m.
kılıvir-) 0009/b
m.+ dür 4114/b
- mübāriz:** -1- [Ar.] Savaşlarda meydana
çıkarak hasmıyla teke tek dövüşen,
mübareze eden.
m. (m. Ġāzī Muḥammed Beg Bin
Aydın) 0242/a

- mübtelâ:** -1- [Ar.] Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün.
m.+ yı 3694/b
- mücellâ:** -1- [Ar.] Parlak, parlatılmış.
m. 0830/b
- mücelled:** -1- [Ar.] Cilt yapılmış, ciltlenmiş, ciltli.
m. 4683/b
- müdâm:** -1- [Ar.] Devamlı, sürekli.
m. 4669/b
- müdbirlik:** -1- [Ar.+T.] Talihsizlik, bahtsızlık.
m.+ üm 3257/a
- müddet:** -1- [Ar.] Zaman, vakit, süre.
m.+ de 4273/b
- müdevver:** -1- [Ar.] Yuvarlak.
m. 2048/b
- müferrih:** -3- [Ar.] Ferahlık veren, ferahlatıcı, iç açıcı.
m. 3110/b, 3941/b; (m. ol-) 3110/a
- mühlet:** -1- [Ar.] Bir işin yapılması için verilen belirli süre, vade.
m. (m. vir- "belli bir süre belirlemek") 0237/a
- mühr/ mühür:** -25- [Far.] Mühür, imza.
m. 1911/a, 2652/a, 2923/b; (m.- i hâkân) 2650/a; (m.- i yâkût) 4251/a; (m. bas-) 1946/a, (m. ço-) 2208/a; (m. ur-) 1911/a, 2849/a, 4633/b
m.+ i 2184/a, 2626/a, 2654/b, 2655/a; (m.+ i ço-) 2516/a
m.+ ile 0645/a
m.+ in 0453/b, 1474/a, 3494/a; (m. mi) 4294/a
m.+ ine 2651/b
m.+ ini 1977/a; (m. u-) 2275/a
m.+ ümi 1970/a
m.+ den 1970/b
- mühürle-:** -2- [Far.+T.] Mühürlemek.
m.- di 1945/b
m.- p 1255/b
- mühürlü:** -1- [Far.+T.] Mühürlü, mühür basılmış.
m.+ dür 3634/a
- mühürsüz:** -2- [Far.+T.] Mühürsüz, mühür basılmamış olan.
m. 2617/b, 3660/b
- mükâfât:** -1- [Ar.] Bir başarının, iyi ve güzel bir davranışın karşılığı olan şey.
m. (m. ol-) 3858/a
- mükerrem:** -1- [Ar.] Saygı değer, hürmete layık, yüce, aziz, muhterem.
m. ('İsâ Bin Muhammed Bin Aydın) 0262/b
- mülhid:** -1- [Ar.] Allah'ı tanımayan, Tanrı'yı inkâr eden, dinsiz, imansız kimse.
m. 0624/a
- mülk:** -6- [Ar.] Mal, mülk.
m. (fağr-ı m.) 2931/a; (m.- i cihândan) 2797/a
m.+ e (iy-m.) 0895/b
m.+ i 2444/b
m.+ inde 4108/a
m.+ ündür 1683/a
- mülket:** -2- [Ar.] Ülke.
m. 1783/b
m.+ inden 3148/b
- mümkîn:** -1- [Ar.] Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.
m. (m. degül) 1155/a
- münâcât:** -1- [Ar.] Allah'a yalvarıp yakarma, dua ve niyazda bulunma.
m. (m. eyle-) 4247/a
- müneccim:** -1- [Ar.] Yıldızların durum ve hareketlerinden geleceğe ait hükümler çıkaran kimse, astrolog.
m.+ ler 3518/b

- münevver:** -2- [Ar.] Aydınlatılmış, aydınlık, ışıklı, nurlu.
m. (m. ol- “aydınlanmak”) 2355/a, 4056/b
- münezzeh:** -1- [Ar.] Eksiklik, noksanlık ve kötülükten arındırılmış olan, uzak.
m.+ sin 0054/a
- mün‘im:** -1- [Ar.] Yedirip içirmeyi, ikram etmeyi seven, iyilik sahibi.
m. 0234/b
- mün‘imā:** -1- [Ar.] Yarattıklarına sayısız nimetler veren, ikram ve ihsanı sınırsız olan (Allah).
m. 0003/b
- münîr:** -1- [Ar.] Aydınlatan, ışık veren, ışıklı, parlak.
māh-ı m.+ i 1481/a
- mürüvvet:** -3- [Ar.] İyilik ve ihsanda bulunma, cömertlik.
m. 0258/b, 1608/b, 4583/a
- müsellem:** -2- [Ar.] Verilmiş, teslim edilmiş.
m. 4632/b; (m. kıl- “teslim etmek”) 2454/a
- müstaḥak:** -1- [Ar.] Hak etmiş, layık.
m. (m. ol-) 3902/b
- müstecāb:** -1- [Ar.] Kabul olan, kabul edilen.
m. (du‘āyiçun m. ol-) 3709/b
- Müsülmān:** -5- Müslüman.
M. 0257/b, 0356/a, 0615/a; (M. ol-) 4632/b
M.+ dan 0355/b
- Müsülmānlık:** -1- Müslümanlık.
M.+ dan 0356/b
- müşk:** -19- [Far.] Misk.
m. 0603/a, 1001/a, 1607/a, 2279/b, 3791/b; (m. saç-) 0430/a; (m.- i kâfūr) 0603/b; (m.- i müyü “mis kokulu saç”) 2854/a
m.+ e 1956/b, 3495/a
m.+ i 2345/b, 3294/a
m.+ ile 0555/b, 2487/b, 4526/a, 4526/b
m.+ imi 3886/a
m.+ inden 1451/a
m.+ iyile 3973/b
- müşkil:** -12- [Ar.] Zorluk, güçlük, sıkıntı.
m. 2406/b, 2936/b, 3989/b, 4184/a; (m. it-) 0071/b; (m. ḳal-) 4009/a; (m. degüldi) 1714/b
m.+ e 1945/a, 1945/b, 2272/b, 2504/b
m.+ in 0148/b
- müşkîn:** -8- [Far.] Misk kokulu.
m. 0384/a, 1352/b, 1489/a, 2772/a, 3625/b, 3750/a; (m. ol-) 0720/a
m.+ den 2382/b
- müşkireng:** -1- [F. müşk-reng] Misk rengine olan.
m. (m. ol-) 1305/a
- müşkü/ müşküy:** -7- [Far.] Hüsrev tarafından Şîrîn için yapılmış saray.
m.+ a 0866/a
m.+ da 0850/a // 0849/b
m.+ sı 2790/b
m.+ sına 0807/b, 0816/b, 0849/a
- Müşterî:** -4- [Ar.] Müşreti yıldızı (Jüpiter).
M. 0496/a, 1534/b; (M.-em) 3911/a
M.+ ye 2947/b
- müşterî:** -2- [Ar.] Satın alan kimse, alıcı.
m.+ si 3092/a; (müşterî-em) 3911/b
- müvekkel:** -2- [Ar.] Vekil tâyin edilen, kendisine vekâlet verilen.
m. 4443/a; (m. kıl-) 0415/a
- müyesser:** -3- [Ar.] 1. Kolaylıkla yapılan, kolaylaştırılmış.
m. (m. kıl-) 0249/a
2. Nasip olan.

m. 0264/a; (m. eyle- “nasip etmek”)
2526/b

müzd: -2- [Far.] Karşılık, bedel.
m.+ i 0027/b
m.+ ine 0234/a

müzd-dâr: -1- [Far.] Karşılık veren.
m.(m. ol-) 2365/b

müzeyyen: -1- [Ar.] Süslenmiş, bezenmiş,
süslü.
m. (m. eyle-) 0158/b

N

nā-bekārī: -1- [Far.] İşe yaramaz, hayırsız, haylaz.
n. 1669/b

nā-bekārī: -1- [Far.] İşe yaramazlık, hayırsızlık, haylazlık eden.
n. 0006/b

nabz: -1- [Ar.] Kalp atışının sağladığı kan basıncından dolayı atardamarlara parmakla basıldığında duyulan vuru.
n.+ 1 (n. dut-) 3099/a

nā-çār: -12- [Far.] Çaresiz.
n. 0532/a, 0981/a, 2376/a, 2841/b, 3610/a, 3650/b, 3959/a, 4104/b, 4167/b, 4438/a, 4579/a; (çār u n.) 2020/b

nā-dān: -1- [Far.] Cahil, bilmez, bilgisiz.
n. 3518/b

nādir: -1- [Ar.] Az bulunur, az görülür, seyrek, ender.
n. 0312/b

nā-gāh/ nā-geh: -23- [Ar.] Birdenbire, ansızın.
n. 0517/b, 1299/b, 1358/b, 1406/a, 1461/a, 1503/b, 1518/b, 1520/b, 1546/b, 2251/b, 2297/b, 2616/b, 2651/b, 2771/b, 2818/b, 3123/b, 3323/b, 3399/a, 3455/b, 3924/a, 4367/a, 4491/b, 4587/a

nā-gehān: -1- [Far.] Birdenbire, ansızın.
n.+ 1 2818/a

nağme: -1- [Ar.] Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi.
n.+ ler 4077/a

nağme-ter: -1- [Ar.+Far.] Daha ahenkli, daha ezgili.
n. 4071/b

naḥcīr: -2- [Far.] Av.

n. (kaşd-1 n.) 3731/b; (n. it-) 3886/b
naḥs: -1- [Ar.] Uğursuz, çirkin.
n. (n.- i dūn "uğursuz, alçak") 3404/b

nā-kām: -2- [Far.] Muradına erememiş, mahrum, nasipsiz.
n. 1269/b, 2700/b

naḳāre: -3- [Far.] Davul, kös, çalgı.
n. gibi 3208/b
n. 0978/a, 1192/a

naḳd: -1- [Ar.] Değer, kıymet.
n. (n.- i 'ömrüñ "ömrün değeri, kıymeti") 0781/a

nākes: -1- [Far.] İnsaniyetsiz, aşağılık, bayağı, alçak.
n. 0624/a

naḳışlu: -1- [Ar.+T.] Üzerinde işleme bulunan, işlenmiş olan.
n. 0636/a

naḳīb: -2- [Ar.] Bir cemaatin büyüğü, bir kavim veya kabileden başkan veya başkan vekili olan kimse.
n.+ üñ 2429/a, 3116/a

naḳḳāş: -19- [Ar.] Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi.
n. 0469/a, 0475/a, 0497/a, 0543/b, 0545/a, 0793/a, 0800/a, 2776/a, 2785/a, 3985/a, 789/a; (n.- 1 çinde) 2799/b; (n.- 1 çinī) 0862/a; (n.- 1 mānī) 0405/b; (n.- 1 şāvūr) 3998/a; (şāvūr-1 n.) 0565/a, 2961/a
n.+ 1 0446/a
n.+ 1 0405/a

naḳş: -27- [Ar.] Duvar, tavan vb. yerlere süslemek amacıyla yapılan şekil veya resim.
n. 0543/b, 3068/a, 3068/b; (n.- 1 çin) 0545/a, 0862/a; (n.- 1 çinī) 0525/b, 2785/b; (n.- 1 dīvār) 2719/b; (n. it-) 0681/b, 3209/a; (n. ur-) 3193/b

n.+ a 0535/b, 0694/a
n.+ ı 0040/a, 0525/a, 0525/b,
0527/a, 0646/b, 2064/b, 3074/a,
4521/b, 4609/b, 4611/a
n.+ ıla 0018/a
n.+ ını 0570/b, 2951/b

naḳṣ-bend: -1- [Ar.+Far.] Ressam, nakkaş.
n.+ i 0441/a

na'ı: -2- [Ar.] 1. Pabuç.
n.+ ını 0108/a
2. At, eşek gibi binek ve yük
hayvanlarının tırnaklarının
aşınmasını önlemek için ayaklarına
çakılan demir parçası.
n. 3807/b

nālān: -2- [Far.] İnleyen.
n. 2980/a; (n. ol-) 0375/b

nāle: -4- [Far.] İnleme, inilti.
n. 1078/b, 4119/a; (n. vü āh işit-)
4151/a; (n. ol-) 1788/b

nām: -5- [Far.] Ün, isim.
n. 1137/b, 4620/b; (n. u nengi)
4075/b; (n. bul-) 3661/b; (n. vir-)
1731/a

nāme: -42- [Far.] Mektup.
n. 0651/a, 1218/a, 1853/b, 1858/b,
1944/a, 1947/a, 1949/a, 1969/a,
1974/a, 2179/a, 2281/a, 2497/a,
2501/b, 2699/a, 4620/b, 4633/a; (n.
gel-) 2528/b; (n. kıl-) 4635/a; (n.
oḳu-) 1858/a, 2296/a; (n. yaz-)
1881/a, 1957/a
n.+ de 1854/a
n.+ lere 2184/a
n.+ leri 2195/a, 2196/a, 2212/a
n.+ ñ 2506/a
n.+ nüñ 1795/a, 1932/a, 1977/a,
2280/a, 3461/a, 3494/a
n.+ sin 3492/a
n.+ siyle 2276/a
n.+ ye 1970/a, 2275/a, 2516/a
n.+ yi 3491/a
n.+ yle 1827/b, 1980/a

nā-merd: -2- [Far.] Korkak, alçak, mert
olmayan.
n. 4582/a; (n. ol-) 2769/b

nā-murād: -2- [Far.+Ar.] İsteğine
erişememiş, muradına erememiş.
n. 4099/a
n.+ uñ 3216/a

nāmūs: -2- [Ar.] Irz, iffet, haya.
n. (n. ile 'ār) 0620/a
n.+ ıla 1364/b

nām-dār: -3- [Far.] Namlı, ünlü.
n.+ ı 0373/a, 4548/b
ḳayşer-i n.+ uñ 2276/b

nān: -1- [Far.] Ekmek, yiyecek.
n. 1137/b

nār: -7- [Ar.] Ateş, od.
n. 0417/a, 1507/b, 1604/a, 3073/a,
3889/a, 4192/a; (yanar n.) 2350/b

nār: -13- [Far.] Nar.
n. 0511/b, 1564/b, 2609/a, 2657/b,
3439/b, 3443/a, 3443/b, 3444/a,
3446/a, 4305/a
n.+ a (nār ağacı n.) 1564/b
n.+ uma 4134/a, 4134/b

na'ra: -2- [Ar.] Duyguların coşması veya
sarhoşluk etkisiyle yüksek sesle
bağırma, haykırma.
n. (n. işit-) 1008/a
n.+ sı 2235/a

nārenc-āsā: -1- [Far.] Turunç, portakal gibi.
n. 4139/b

narḥ: -1- [Far.] Fiyat, değer.
n.+ ı 2857/b

nār-pistān: -1- [Far.] Göğsü ateş gibi olan.
n. 0690/a

nārven: -1- [Far.] Kara ağaç.
n. 1564/b

naşīb: -4- [Ar.] Hisse, pay.

- n.+ i 3244/a
n.+ üm 2692/a
n.+ üñ 2429/b, 2430/b
- naşihat:** -1- [Ar.] Nasihat, öğüt.
n. (n. vir- “nasihat vermek”) 2398/a
- nā-sipās:** -1- [Far.] Şükür ve hamd etmeyen.
n. 2491/a
- na‘t:** -2- [Ar.] Bir şeyi överek anlatma, methetme.
n. (n. it-) 0119/a
n.+ muñ 0117/a
- naḥḥ:** -1- [Far.] Hamel burcunda boynuzu simgeleyen iki yıldızın adıdır.
n.+ ında 0743/b
- nāy:** -3- [Far.] Ney.
n. (def ü n.) 0499/b
n.+ ı 3733/a, 3733/b
- nāz:** -33- [Far.] 1. Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.
n. 0415/a, 0557/a, 1600/a, 1989/a, 3611/b, 3927/b; (n. u ṭannāzlık kııl-) 3962/b; (n. it-) 1606/a, 3863/a; (n. kııl-) 0472/b; (n. ol-) 3881/b
n.+ ıla 3435/b, 4201/a
2. Bir şeyi istediği hâlde kendini ağıra satmak için hemen kabul etmeyip istemiyormuş gibi davranma.
n. 0558/b, 1648/b, 2856/b, 3292/b, 3305/a, 3887/a, 4176/b; (n. eyle-) 3795/a, 3805/b; (n. getir-) 1840/a; (n. kııl-) 2787/b; (n. ol-) 3559/b; (n. vir-) 1521/b
n.+ ı 1610/a, 1860/b, 4472/b; (n. geç-) 3561/a; (n. kıo-) 2364/a
n.+ ıla (n. yürü-) 0502/b
n.+ uñ 2888/b
- naẓar:** -10- [Ar.] Bakma, bakış.
n. 0585/a, 0629/b, 3123/b, 3529/a, 3946/b, 4029/a; (n. kııl- “bakmak”) 0452/a, 1878/a, 2135/b, 4607/a
- naẓāra:** -1- [Ar.] Bakma.
- n. 1464/b
- naẓargāh:** -3- [Ar.+Far.] Nazar edilen, bakılan yer.
n. 1418/b, 3867/b
n.+ ıdı 1454/b
- nāzenīn:** -7- [Far.] İşveli, narin.
n. 1518/b, 3779/b, 4042/a; (n. kııl-) 3450/b
n.+ üñ 2996/b
n.+ den 4270/a
n.+ e 0585/a
- nāzır:** -1- [Ar.] Bakan, nazar eden.
n. 4625/b
- naẓır:** -2- [Ar.] Benzer, eş.
n.+ üñ (n. yok) 0055/b, 0074/a
- naẓm:** -4- [Ar.] Vezinli, kafiyeli söz.
n.+ ı 0490/a
n.+ ına 0236/a
n.+ ını 0232/b, 4682/a
- nāzūk:** -4- [Far.] Nazik.
n. 1632/b, 4530/b; (n. ol-) 2996/b
n.+ idi 3362/a
- nāz-piše:** -1- [Far.] Nazlanan, nazlanmaya alışmış, huy edinmiş.
n. 1401/a
- ne:** -602- [T.] 1. Soru zamiri, ne.
n. 0043/a, 0057/a, 0072/a, 0272/a, 0290/b, 0361/b, 0394/b, 0656/a, 0667/b, 0671/b, 0684/b, 0705/a, 0820/a, 0993/b, 1022/a, 1561/b, 1723/a, 1751/a, 1771/a, 1782/a, 1792/b, 1815/b, 1845/a, 1847/a, 1900/a, 1901/a, 1972/a, 1986/b, 2002/b, 2035/b, 2038/a, 2051/a, 2080/b, 2114/b, 2133/a, 2158/a, 2193/a, 2211/b, 2263/b, 2341/a, 2494/b, 2767/a, 2809/b, 2810/a, 2843/a, 2843/b, 2855/b, 2888/a, 3314/a, 3314/b, 3319/a, 3328/b, 3335/a, 3354/a, 3375/b, 3482/b, 3497/a, 3611/a, 3719/b, 3728/b, 4085/a, 4110/a, 4110/b, 4160/b,

4226/b, 4256/a, 4277/b, 4327/b,
4379/b, 4418/a, 4480/a, 4564/b,
4651/a, 4654/a; (n. bil-) 1028/a; (n.
degül) 3673/b; (n. eyit-) 0549/b; (n.
eyle-) 3101/a, 3313/a; (n. için)
0487/b; (n. it-) 0045/a, 0488/b,
0735/a, 0735/b, 0977/b, 1269/b,
1293/b, 1812/a, 2241/b, 3782/a,
3991/a, 3991/b, 4660/b; (n. kıl-)
0342/b, 0371/b, 0377/a, 2709/a,
2709/b, 2710/a, 3102/b, 3904/b; (n.
ol-) 0083/b, 0146/b, 0319/b,
0704/b, 0736/b, 0753/a, 0783/a,
1115/b, 1133/a, 1150/a, 1300/a,
1405/b, 1734/b, 2024/a, 2045/a,
2883/b, 3489/b, 3679/a, 3876/a,
4113/b, 4377/a
n.+ dür 0088/b, 0548/b, 0549/a,
1041/b, 1312/b, 1319/a, 1586/b,
1793/b, 2000/b, 2462/a, 2521/b,
2571/a, 2709/b, 2989/b, 2993/a,
3035/b, 4999/a
n.+ ler 2326/a, 3880/a
n.+ ñdür 2712/a
n.+ sin 1844/b, 4025/b
n.+ ydi 0857/a
n.+ ye 2897/b
n.+ yi 1449/b, 2437/a, 4610/b
n.+ yise 1757/b
2. Soru sıfatı, ne.
n. 0023/b, 0033/a, 0281/b, 0315/b,
0343/a, 0355/b, 0358/b, 0499/b,
0518/b, 0545/b, 0571/a, 0693/a,
0785/a, 0803/b, 0859/a, 0876/b,
0877/a, 0917/a, 0936/a, 0940/a,
0953/a, 1054/b, 1059/b, 1060/a,
1102/a, 1149/b, 1231/b, 1262/a,
1265/a, 1315/a, 1341/a, 1455/b,
1545/b, 1586/b, 1615/b, 1645/a,
1723/b, 1726/a, 1732/b, 1819/b,
1839/a, 1934/a, 1941/a, 1962/a,
1981/b, 2098/a, 2119/b, 2142/a,
2144/b, 2145/b, 2204/a, 2245/a,
2301/a, 2313/a, 2325/a, 2375/b,
2393/b, 2424/b, 2436/b, 2510/b,
2514/b, 2576/b, 2599/b, 2636/a,
2638/a, 2673/a, 2683/a, 2683/b,
2711/b, 2756/b, 2758/a, 2780/b,
2879/b, 2916/a, 2939/b, 3005/a,
3074/a, 3101/b, 3111/a, 3147/a,

3148/a, 3149/a, 3150/a, 3150/b,
3151/b, 3152/b, 3184/b, 3195/b,
3199/b, 3260/a, 3268/a, 3285/a,
3313/b, 3320/a, 3335/b, 3341/a,
3369/b, 3376/b, 3377/b, 3408/a,
3513/a, 3526/b, 3571/b, 3616/a,
3676/a, 3678/a, 3678/b, 3686/b,
3752/a, 3771/b, 3772/b, 3780/a,
3795/b, 3817/a, 3827/a, 3840/b,
3866/b, 3889/a, 3928/b, 3932/a,
3932/b, 3935/a, 3935/b, 3940/b,
3988/a, 3992/a, 3993/a, 4002/a,
4003/a, 4003/b, 4025/a, 4100/a,
4202/b, 4212/b, 4242/a, 4261/b,
4362/b, 4406/b, 4437/b, 4453/a,
4453/b, 4482/b, 4483/a, 4569/a,
4619/b, 4639/a, 4657/b, 4667/a,
4667/b

3. Soru zarfı, ne.

n. 0290b, 0602/b, 0728/a, 0777/a,
1045/b, 1274/a, 1362/b, 1610/a,
1620/a, 1642/a, 1590/a, 1670/a,
1687/b, 1738/a, 1758/a, 1856/a,
2422/b, 2730/a, 3250/b, 3989/b

4. Olumsuzluk anlamıyla iki
cümleyi birbirine bağlayan edat.

n. (n. ne) 0054/b, 0055/a, 0055/b,
0058/b, 0062/b, 0074/b, 0122/b,
0147/b, 0163/a, 0163/b, 0170/b,
0174/b, 0210/a, 0220/b, 0227/b,
0228/b, 0231/b, 0266/a, 0392/b,
0438/a, 0438/b, 0442/b, 0460/b,
0469/a, 0475/b, 0482/b, 0521/a,
0521/b, 0543/b, 0584/a, 0584/b,
0587/a, 0587/b, 0676/b, 0719/a,
0729/b, 0825/a, 0825/b, 0828/a,
0828/b, 1026/b, 1049/a, 1049/b,
1071/b, 1072/a, 1104/a, 1123/a,
1123/b, 1134/b, 1178/b, 1181/b,
1186/a, 1191/a, 1297/b, 1354/a,
1355/a, 1355/b, 1501/a, 1501/b,
1616/b, 1744/b, 1752/b, 1760/b,
1768/b, 1781/b, 1795/b, 1849/a,
1904/b, 1913/b, 2005/b, 2007/b,
2033/b, 2147/b, 2149/b, 2177/b,
2182/a, 2182/b, 2225/a, 2340/b,
2348/a, 2404/b, 2409/b, 2416/b,
2481/b, 2490/b, 2491/b, 2502/b,
2535/b, 2570/a, 2587/b, 2593/b,
2619/b, 2659/b, 2736/b, 2765/b,

2777/b, 2827/b, 2878/a, 2905/b,
2920/b, 2920/a, 2975/a, 2976/a,
2976/b, 2977/a, 3024/a, 3024/b,
3031/a, 3031/b, 3043/b, 3045/a,
3045/b, 3087/a, 3087/b, 3118/b,
3141/a, 3266/b, 3274/b, 3496/a,
3496/b, 3532/b, 3586/a, 3586/b,
3587/b, 3635/a, 3635/b, 3847/a,
3847/b, 3848/a, 3848/b, 3849/b,
3901/b, 3912/a, 3912/b, 3918/b,
3980/a, 3980/b, 3986/b, 3987/a,
4098/a, 4252/a, 4252/b, 4253/a,
4253/b, 4289/a, 4300/a, 4300/b,
4364/b, 4377/b, 4391/b, 4430/b,
4439/b, 4505/b, 4548/b, 4551/b,
4655/a, 4655/b

nebât: -3- [Ar.] Bitki.
n. (n. ol-) 3428/b
n.+ ı 0115/a; (n.+ ı ol-) 1633/b

nebî: -1- [Ar.] Tanrı buyruğunu kullara
bildiren kimse, peygamber.
n. 4612/a

nebiyyu'llâh: -1- [Ar.] Allah'ın nebisi,
peygamberi.
n. 0122/b

necâşî: -1- [Ar.] Habeş imparatorlarına
verilen unvan.
n. 4620/a

neden: -1- [T.] Ne sebepten, niçin.
n. 3133/b

nedim: -3- [Ar.] Sohbet arkadaşı,
meclislerde birlikte bulunan,
sohbet edilen kimse.
n. (n. ol-) 4660/b
n.+ i 0404/a, 0760/b

nefes: -5- [Ar.] Nefes, soluk.
n. 3554/a
n.+ de 3710/a
n.+ den 0238/b, 0928/a
n.+ dür ('ömrüñ dünyede yarım n.)
4656/a

nefir: -1- [Ar.] Savaşlarda uyarı, işaret ve
hücum borusu olarak çalınan
nefesli musikî aleti.
n. (boru vü n.) 3733/a

nefrîn: -2- [Far.] Lanet okuma, beddua
etme, ilenme, beddua, lanet.
n. 4283/b; (n. kı1-) 1929/a

nefs: -5- [Ar.] Öz varlık, kişilik.
n. 2400/b; (n.- i şümüyla) 2313/b
n.+ e 0577/b
n.+ inüñ 0125/b
n.+ üm 0238/b

neheng: -2- [Far.] Timsah.
n.+ i 1719/b, 1769/b

Nehrevân: -5- Irak'ta bir şehir.
N. 0992/b, 1156/b
N.+ a 0922/b, 0980/b, 1014/a

nem: -8- [Far.] Nem.
n. 1296/a, 2027/b, 2034/a, 2880/b,
3308/b, 3535/a, 4454/b; (pür n.
"çok nemli") 1239/b

nemlü: -1- [Far.+T.] Nemli, yaşlı.
n. (gözi n.) 0880/a

nemgîn: -1- [Far.+Ar.] Nemli.
n. (gözi n. ol-) 4445/b

neng: -2- [Far.] Ün, şan, şöhret.
n. 2705/b
n.+ i (nâm u n.) 4075/b

ner: -1- [Far.] Erkek, er.
n.+ den (şîr-i n. "erkek aslan")
3052/b

nerd: -2- [Far.] Tavla oyunu.
n. (n. oyna-) 1640/a
n.+ i (n. oyna-) 1565/b

nergis: -11- [Far.] Nergis çiçeği.
n. 0589/a, 0688/a; (n. gibi) 1452/a
n.+ den 1788/a, 2386/b
n.+ e 1435/a, 2386/a
n.+ i 3666/b

n.+ inden 0420/a
n.+ ini 4518/a
n.+ üm 3892/a

nerm: -1- [Far.] Yumuşak.
n. (n. ol-) 1552/a

nesne: -4- [T.] Şey, nesne.
n. 0389/b, 1844/b, 4625/a
n.+ ñ 0389/a

nesrîn: -8- [Far.] Yaban gülü, ağustos gülü.
n. 0220/b, 0426/a, 0598/b, 3294/a,
3490/b; (n. gibi) 2383/a
n.+ e 3892/a

Nestüd/ Nestüd: -4- Savaş esnasında
Behrâm'a ihanet eden askerdir.
N. 2258/a, 2264/a
N.+ a 2256/a
N.+ ı 2251/a

neşât: -2- [Ar.] Sevinç, neşe.
n. 0537/a
n.+ a 3590/a

neşter: -1- [Far.] Cerrahların kesmek ve
yarmak için kullandıkları keskin ve
sivri uçlu ufak bıçak.
n. (n. ur-) 0347/a

nevâ: -1- [Far.] Nağme, ahenk, ses.
n.+ lar 4077/a

nevaht: -1- [Far.] Okşama.
n. (n. ol-) 1424/b

nev-bahâr: -1- [Far.] İlkbahar.
n.+ ı 0824/a

nevbet: -4- [Ar.] Nöbet, sıra.
n. 1535/a, 1546/a, 3384/a
n.+ le 1512/b

nev-cüvân: -2- [Far.] Delikanlı, genç.
n.+ a 1014/b
n.+ dı 0826/b

nevg: -1- [Far.] Sivri uç, nevk.
n.+ iyle 1402/a

nevha: -1- [Ar.] Ölünün arkasından sesle
ağlama, matemle feryat etme.
n. (n. vü âh it-) 3078/b

nevmîd: -3- [Far.] Ümitsiz.
n. (n. ol- "ümitsiz olmak") 1272/a,
2410/b
n.+ i (def-i n. "ümitsizlik tefi")
0588/b

Nevrüz: -3- [Far.] Yılın ve ilkbaharın
başlangıcı sayılan 21 Mart günü.
N. (N. u güz) 4478/b; (ferverdîn-i
N.) 4678/a
2. Nevruz günü kırlara çıkılarak
yapılan bayram.
N. 3130/b

nev-âyîn: -1- [Far.] Yeni tarz, üslup
n. 0154/a

nezr: -2- [Ar.] Şarta bağlı vaat, adak
adama.
n. 0250/a
n.+ ile (n. kırbânıla) 0281/a

nice: -56- [T.] 1. Nasıl
n. 0357/a, 0621/b, 0783/b, 0918/a,
1331/b, 1798/b, 1903/a, 1932/b,
1959/b, 1960/a, 1981/a, 2645/b,
2778/b, 2798/a, 2830/b, 2831/a,
2831/b, 2882/a, 2882/b, 3671/a,
4468/b
n.+ dür 1175/b
n. kılırsın 3895/a
2. Ne zaman, ne vakte kadar.
n. 2904/b, 3435/b, 3833/b
3. Ne kadar, çok.
n. 0159/a, 0522/a, 0522/b, 0977/b,
1098/a, 1126/a, 1589/a, 1589/b,
1786/b, 1820/a, 1878/b, 1880/a,
2021/a, 2225/b, 2367/b, 2431/a,
2837/b, 2968/b, 3125/b, 3272/a,
3477/b, 3931/a, 4064/b, 4459/b; (n.
nice) 3931/b, 4089/b
n.+ dür 2903/a
n.+ si 2994/b

niçe: -6- [T.] Çok, pek çok.

- n. 0031/a, 0269/a, 0527/b, 2811/a, 2893/a, 3265/b
- niçün:** -20- [T.] Niçin, neden.
n. 1318/b, 1497/a, 1497/b, 1614/b, 2032/b, 2037/b, 2190/a, 2259/a, 2328/b, 3254/b, 3288/b, 3418/b, 3481/b, 3533/b, 3630/b, 3680/a, 3685/b, 3779/b, 3785/b, 3822/a
- nidâ:** -1- [Ar.] Seslenme, çağırma, bağırma.
n. 4542/a
- nifāk:** -1- [Ar.] İnsanlar arasında anlaşmazlıktan gelen ayrılık, ara bozukluğu.
n.+ ıla 3898/b
- nigâr:** -32- [Far.] Resim gibi güzel (kadın).
n. 0833/a, 3665/b; (n.- ı hūb) 3085/a
n.+ a 0552/a, 1569/b, 4175/a
n.+ ı 0592/a, 0849/b, 0873/a, 1667/a, 2065/a, 3310/b, 3646/a, 3975/b, 4195/b, 4207/a, 4510/b, 4516/a
n.+ ın 0814/a, 2059/a, 2394/a, 3012/b, 3142/a, 3761/b, 4231/b, 4524/a, 4549/a
n.+ ındur 4212/a
n.+ uñ 0593/a, 1570/a, 3307/a, 4563/b
- nigārâ:** -1- [Far.] Ey güzel.
n. 3368/a
- nigārîn:** -3- [Far.] Resim gibi güzel sevgili.
n. 1390/b, 2610/a, 3214/b
- nigehbân:** -1- [Far.] Bekçi, gözcü
n. 1326/b
- nigeh-dâr:** -2- [Far.] Bekçi, gözcü.
n. 1257/a, 1941/b
- nigün-baht:** -1- [Far.] Talihsiz, bedbaht.
n. 4391/a
- nihād:** -1- [Far.] Huy, yaratılış, tabiat.
n.+ ı 2417/a
- nihān:** -5- [Far.] Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış.
n.+ da 2285/b
n.+ dı 1638/b
n.+ dur 3615/b
n.+ ın 0547/b
n.+ sını 3715/a
- nihānî:** -2- [Far.] Gizli, gizlice.
n. 1405/a, 3827/b
- niķāb:** -2- [Ar.] Yüz örtüsü, peçe.
n.+ ı 0556/a
n.+ ın 3579/a
- Nikîsâ:** -6- Hüsrev'in meşhur sazendesidir. Musikînin piri olarak kabul edilmiştir.
N. 4075/a, 4086/a, 4121/a, 4553/b
N.+ ya 4083/a, 4269/b
- nikû- 'ahd:** -1- [Far.] İyi, güzel söz.
n. 4545/a
- nik-baht:** -1- [Far.] Talihli, mutlu, bahtiyar.
n.+ uñ 2717/b
- nik-hāh:** -1- [Far.] İyilik isteyen, hayır dileyen.
n. 2168/b
- nik-nāme:** -2- [Far.] İyi, güzel mektup.
n. 1957/b, 1974/b
- Nîl:** -3- Nil nehri.
N. 1009/a 1595/b; (N. şat-) 1595/a
- nîlgün:** -1- [Far.] Çivit rengi, lacivert, koyu ve parlak mavi.
n. (ḥarîr-i n. "mavi ipek kumaş") 0597/a
- nîlüfer:** -2- [Far.] Nilüfergillerden, yaprakları yuvarlak ve geniş, çiçekleri beyaz, sarı, mavi, pembe renkte, durgun sularda veya havuzlarda yetişen bir su bitkisi.

n. (n. bigi) 0334/b
n.+ le 0598/b

nīm-hūş-yār: -1- [Far.] Yarı uyanık.
n. 0878/a

ni' met: -11- [Ar.] 1. İyilik, ihsan, bağış.
n. 0209/a,
n.+ e 2174/b, 3521/a
n.+ inüñ 3522/a
2. Allah'ın kullarına bağışı olan
yiyecek içecek vb. özellikle ekmek.
n. 2928/a; (cām-ı n.) 3599/a; (n. vir-
) 2339/b
n.+ i 0077/b
n.+ iyle 0277/b
n.+ üñ 0034/a, 4676/a

Nimrüz: -1- Afganistan'ın Nimruz vilayeti.
N.+ uñ 2163/a

nīrān: -2- [Ar.] Cehennem.
n. 2572/b
n.+ da 2557/b

nīreng: -1- [Far.] Resim, suret, şekil,
görünüş.
n.+ i 0768/a

nīsān: -1- [Ar.] Nisan ayı.
n. (n. yağmuru) 1450/b

nişār: -13- [Ar.] Saçma, saçılma, serpme,
serpilme.
n. 2291/b, 3816/a; (n. it- "saçmak")
0156/b, 2465/b, 3776/a, 3807/a; (n.
İşār it-) 0157/a; (n. kı1-) 3808/b
n.+ ı 1442/b, 3033/a, 4206/b,
4207/b
n.+ ın 3764/b

nīş: -2- [Far.] Zehir, ağu.
n. 3602/a
n.+ ile 3943/b

nişān: -18- [Far.] 1. İşaret, belirti, iz,
alamet.
n. 0836/b, 3207/b, 3386/b, 4087/b,
4601/a; (şultān-ı cihāndan n. iste-)
2463/b

n.+ da 2842/a
n.+ dı 1488/a
n.+ ı 0571/b, 3471/b
n.+ ın 0547/a, 0593/b, 0799/a,
3187/b, 3188/a, 4494/b, 4501/a
2. Ateş edilmek istenen hedef,
nişangâh.
n.+ a (n. oğ at-) 4256/a

nite: -69- [T.] Nasıl.
n. 0029/b, 0119/a, 0326/b, 0492/b,
0550/b, 0566/b, 0600/b, 0630/b,
0754/b, 0767/a, 0803/b, 0809/b,
0859/b, 0916/b, 0917/b, 1006/b,
1008/b, 1009/b, 1021/b, 1101/b,
1120/b, 1177/a, 1178/a, 1363/b,
1591/a, 1599/b, 1628/a, 1639/a,
1666/b, 1667/b, 1745/a, 1746/b,
1797/a, 1940/b, 1953/b, 2011/a,
2130/b, 2187/b, 2214/b, 2248/a,
2642/b, 2810/b, 2866/b, 2879/a,
2922/b, 2947/a, 3027/b, 3040/b,
3190/b, 3233/b, 3234/b, 3342/b,
3419/b, 3421/b, 3452/a, 3724/a,
3834/b, 3920/b, 3947/b, 4030/a,
4060/b, 4094/a, 4096/a, 4156/b,
4236/b, 4363/a, 4384/a, 4438/b,
4455/b

nite kim/ nitekim: -29- [T.] Nitekim, nasıl
ki.
n. 0021/b, 0463/b, 0511/a, 0511/b,
0709/b, 0943/a, 0986/b, 1274/b,
1658/b, 2779/b, 2947/b, 2980/b,
3041/b, 3194/b, 3281/b, 3292/a,
3472/b, 3503/b, 3558/b, 3600/a,
3651/b, 3652/b, 3656/b, 4052/a,
4056/b, 4086/a, 4106/b, 4115/b,
4429/a

nitelik: -1- [T.] İstek, umut.
n. 2568/b

Niyātüş/ Niyetüş: -19- Rum padişahı
Kayser'in kardeşidir. Rum askeri
ile Hüsrev'e yardım için İran'a
gelmiştir.
N. 2089/a, 2092/a, 2093/a, 2094/b,
2122/a, 2308/a, 2314/a, 2333/a,

- 2333/b, 2336/a, 2340/a; (n.- ı Rūmī) 2313/a
N.+ a 2322/b, 2342/a
N.+ ı 2101/a, 2107/a
N.+ ıla 2240/a, 2306/a
N.+ uñ 2332/b
- niyāz:** -6- [Far.] Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, rica.
n. itmek 4004/b
n.+ ı 0143/a, 3728/a, 3805/b; (n. ço-) 3561/b
n.+ um 4041/b
- niyet:** -1- [Ar.] Bir şeyi yapmayı önceden kurma, zihinde tasarlama, yapmayı aklına koyma, yapmaya karar verme.
n. (n. aylük ol-) 2459/a
- Nizāmī:** -6- Nizāmî-i Gencevî.
N. 0145/a, 0236/a, 0490/a,
N.+ den 0359/a
N.+ dür 0488/a
N.+ nüñ 0200/b
- nizāmī:** -6- [Ar.] Kanun ve nizamla ilgili.
n. 2450/b, 3448/b; (n. degül) 3444/a
- nizār:** -1- [Far.] Zayıf, arık.
n.+ em 3721/b
- nīze:** -1- [Far.] Mızrak, süngü.
n. 0886/b
- noht:** -2- [T.] Ne vakit, ne zaman.
n. 1723/a, 3007/b
- noqşān:** -2- [Ar.] Eksiklik, kusur.
n. 0058/b; (n. ol-) 3521/a
- noqta:** -1- [Ar.] Biçimi kalemin kağıda bir defa dokunması ile meydana gelen ben gibi ufak şekil, benek.
n. 1945/a
- nöker:** -1- [T.] Kul, köle, hizmetçi.
n.+ lerüm 2649/a
- nuql:** -1- [Ar.] İçkiyle yenen yiyecek, meze, çerez.
n.+ ıla (n. mey) 1545/a
- nūn:** -1- [Ar.] Nun harfi.
n.+ a 0056/a
- nūr:** -42- [Ar.] Aydınlık, ışık.
n. 0017/b, 0094/a, 0094/b, 0574/b, 0822/b, 0860/a, 2116/b, 2357/b, 3073/a, 3327/b, 3754/a, 4005/b, 4021/b, 4061/b, 4155/b, 4241/b; (n.- ı dīde) 0399/a; (n. vir-) 3885/a; (revnaq u n. vir-) 1535/b; (n. saq-degüldür) 3321/b; (n. tol-) 1455/b
n.+ a 1360/a, 3227/b
n.+ ı 1197/b, 1498/a, 1522/b, 2451/b, 2555/b, 3421/a, 4588/b
n.+ ıla 4200/a
n.+ ın 3605/b
n.+ ina 2398/a
n.+ ından 1450/a, 3016/a
n.+ ıyçun 3707/a
n.+ iyıla 1130/b
n.+ um 3929/b
n.+ un 3327/b
n.+ uñıla 0007/a, 0081/a
n.+ uz 1498/a
- nūrānī:** -1- [Ar.] Işıklı, aydınlık.
n.+ yiken 0061/a
- nūrlandur:** -1- [Ar.+T.] Işıklandırmak, aydınlatmak.
n.- an 0096/a
- nūrlu:** -2- [Ar.+T.] Aydınlik, parlak.
n. 1539/a, 1801/b
- nuşret:** -2- [Ar.] Üstünlük, başarı, galebe, zafer.
n. 0105/a, 1140/a
- nūş:** -15- [Far.] 1. İçme, içiş.
n. 0337/b, 1188/b, 1575/a; (n. kııl-) 1427/a; (n. it-) 0336/b, 1553/b; (n. ol-) 2786/b, 3377/b
n.+ ı 2739/a, 3602/a
n.+ a (n. nūş) 0536/a
2. Tatlı.

n. (n.-āvāz “tatlı ses”) 4039/b; (n.-
lebden “bal dudak”) 3982/b; (n. kı1-
) 1371/b, 2825/b

Nüşînevân: -4- Rivayete göre Kısra
unvanıyla anılan ilk İran şahıdır.
Adaletiyle ünlüdür.
N. 1003/a
N.+ dur 1046/a
N.+ ı 0387/b, 1778/a

nübüvvet: -4- [Ar.] Peygamberlik, nebilik.
n. 0097/b, 0102/a, 4603/b;
(vefādâr-ı n.) 0198/b

Nükerân: -1- Nökerler, Orta Çağ Moğol ve
Türk ordularında bir grup askeri
sınıf.
N. 0163/a

nükte: -2- [Ar.] İnce bir anlam taşıyan,
zekâ eseri olduğu için hoş giden
zarif ve düşündürücü söz, espri.
n. 3147/a
n.+ yle 3147/b

nüvâziş: -1- [Far.] Gönül alma, iltifat etme.
n. (n. kı1-) 1387/a

O

o: -3- [T.] İşaret sıfatı, o.
o. 0992/a, 3859/a, 3868/b

oba: -1- [T.] Göçebe ailelerin konakladığı yer, yurt.
o.+ yı 2454/a

ocak: -1- [T.] Ateş yakılan yer.
o. 0765/b

od: -87- [T.] Ateş.
o. 0024/a, 0463/b, 0597/b, 0766/a, 0774/a, 1637/b, 1694/a, 1699/a, 2254/a, 2254/b, 2729/a, 2876/a, 3402/b, 3486/b, 3686/a, 3753/a, 3923/a, 4016/b, 4258/b, 4466/b, 4632/a; (o. gibi) 0462/a, 3751/a, 3957/a
o.+ a 0355/a, 0368/b, 0439/a, 0520/a, 0765/b, 0772/a, 0772/b, 0774/b, 1071/a, 1075/b, 1695/b, 1699/b, 2190/a, 2380/b, 2753/b, 2876/b, 2894/a, 3036/a, 3958/b, 4145/b, 4376/b, 4378/b, 4480/a, 4482/b, 4524/a, 4555/b, 4631/a; (o. yak-) 0096/b, 0870/a
o.+ ca 1389/a
o.+ dan 1696/a, 4632/b, 4643/a
o.+ ı 2805/a, 2805/b, 3037/a, 3073/a, 3139/b, 3353/a, 3570/b, 3889/b, 4661/b; (o. ur-) 1278/a; (o. degüldi) 1541/b
o.+ ıla 1665/b, 4259/a
o.+ ına 0193/b, 0324/b, 2943/b, 3227/a, 3232/b, 3426/b, 4143/b
o.+ ında 1136/b
o.+ ından 1603/b, 2876/a, 3025/b, 3569/b
o.+ ını 3223/a, 3933/a
o.+ inuñ 3640/a
o.+ sın 3486/a
o.+ undan 2868/a

oda: -4- [T.] Oda.
o. 0765/a, 2104/b
o.+ ma 4044/b

odağ: -14- [T.] Çadır, otağ.

o. 2579/a
o.+ a 3636/b
o.+ ı 0586/b, 3015/b
o.+ ın 3828/a
o.+ ına 0587/b, 0607/b, 1511/b, 2502/a, 3157/a
o.+ ında 1810/a, 4158/a
o.+ uñ 4113/a
o.+ uñda 0394/b

oğlan: -15- [T.] Erkek çocuk.
o. 0281/b, 0369/a, 0375/a, 0575/a, 0939/b, 3842/a, 4296/b
o.+ a 0376/a
o.+ ca 3035/a
o.+ ı 3230/b
o.+ iken 4292/b
o.+ larumuz 1259/a
o.+ sa 0656/a
o.+ van 3237/b

oğlanlık: -1- [T.] Erkeklik, delikanlılık.
o. 4658/a

oğul: -47- [T.] Cinsiyeti erkek olan evlat.
o. 0250/b, 0251/a, 0377/a, 0388/a, 0913/a, 0918/a, 1146/b, 1175/a, 1177/a, 1916/a, 2161/b, 3495/b, 4307/b, 4336/a, 4383/a, 4475/a, 4487/a
o.+ a 0352/b, 1260/a, 2440/b, 4307/a
o.+ dan 0353/b, 0377/b, 0378/a, 0665/a, 1260/a, 4303/a, 4475/b
o.+ ı 0259/a, 0261/a, 0335/a, 0661/b, 0664/a, 1203/b, 1269/b, 1890/a, 4288/a; (oğul o.) 0378/b
o.+ ıdur 4334/a
o.+ ın 0379/a, 4305/b
o.+ ına 1317/a
o.+ ını 4998/b
o.+ ınun 0257/a
o.+ lar 4662/a
o.+ sın 1093/a
o.+ van 1045/b

oğun: -1- [T.] Soluğu kesilip tıkanmak, kendinden geçmek, bayılmak.
o.- aydı 0302/b

oĥı- -1- [T.] Okumak.

o.- r 1610/b

oĥsa- -2- [T.] Sevgisini, Őefkatini belli etmek, okşamak.

o.- r 4300/b

o.- rıdı 2775/b

oĥtın- -7- [T.] Vakit.

o. (ol o.) 0037/a, 0476/b, 1482/a, 1706/b, 1890/a, 2412/a, 4072/b

ok- -23- [T.] Ok.

o. 1159/b, 1349/a, 2044/b, 3062/a, 4256/a; (o. at-) 1007/a, 1322/b, 1382/b; (o. dut-) 2891/b; (o. ur-) 2816/b

o.+ dan 3087/b

o.+ dur 2891/a

o.+ ı 0299/b, 1114/b, 1513/a, 1605/a

o.+ ıla 0300/a, 1413/b

o.+ ındanıdı 0259/b

o.+ ları 1106/b

o.+ uñ 0548/a, 1401/a, 4210/a

okı-/ oku- -59- [T.] 1. Okumak.

o. 3683/b, 3684/a

o.- dı 0664/a, 1986/a, 2213/a, 2277/a, 2518/a, 2597/a, 2886/a, 3494/b, 3548/a, 4313/b, 4315/a, 4598/a, 4599/a; (nāme o.) 1858/a, 2296/a

o.- duĥ 2202/a

o.- duĥça 1789/a

o.- dum 2506/a

o.- duñ 0044/a

o.- madın 2798/b

o.- maĥından 0010/a

o.- maĥa 0179/b

o.- maĥ 4598/b

o.- ñ 2740/a, 4080/b

o.- r 0770/b, 0944/b

o.- rdı 2748/b

o.- rısam 0040/b

o.- ya 0649/a, 1946/b

o.- yam 1932/a

o.- yan 2917/a, 3366/a

o.- yıcaĥ 0175/a

o.- yup 2196/b

o.- yuvire 0898/a

2. Davet etmek, çağırarak.

o.- dı 0642/a, 0983/a, 1170/a, 2519/a, 2620/a, 3012/b, 3459/a, 3646/a, 3779/a

o.- dum 2506/b

3. Hikāye ve Şiir söylemek.

o.- dı 1947/a,

o.- duĥın afsūn 0806/a

o.- ĥıl (o. Hūsrev ü Őirīn kitābın) 0129/a

o.- maĥla 2834/a

o.- rdı 2856/a, 3928/a

o.- rsa 1010/a

4. Konuşmak.

o.- dı 1977/b,

o.- dılar 1051/a

o.- ya 0005/b

okın- -5- [T.] Okunmak.

o.- a (defter o.) 0187/a, 0187/b

o.- aydı 2920/a

o.- ısar 0159/a

o.- sa 2919/b

okla- -1- [T.] Okla vurmak.

o.+ yıcılar (gōñül o. "gōñül vuran") 1513/b

okut- -1- [T.] Çaĥırmak, davet etmek.

o.- dı 2107/a

ol- -1196- [T.] 1. Yardımcı fiil, olmak.

o. (āferīn o.) 2505/b, 2566/a, 2566/b; (baŐ o.) 1838/a; (bāĥī o.) 3538/a; (bayaĥı o.) 1618/b; (cān o.) 0145/a; (cūst o.) 2636/b; (dest-gīr o.) 4038/b; (emīn o.) 3437/b; (ĥayrān o.) 2243/b; (ĥurrem o.) 1679/b; (imīn o.) 3229/a; (kāmran o.) 2722/b; (kāmuran o.) 1875/b; (ĥayĥulu o.) 4533/b; (mūsūlmān o.) 4632/b; (pāyidār o.) 4652/a; (revān o.) 1863/b, 2628/b; (Őād o.) 2343/a, 2605/a; (Őādumān o.) 0459/a, 1036/b, 2722/a; (tāze o.) 3813/a; (tercūmān o.) 0145/b; (yādīgār o.) 4652/b; (yavaŐ o.) 1063/a; (ziyān o.) 1807/b

o.- a (ābād o.) 3041/b; (āfāt o.) 0946/b; (āgāh o.) 3366/b; ; (arğa vü yār o.) 4475/a; (artuğ o.) 0189/a, 4605/a; (aşşı o.) 0036/b; (‘ aşış o.) 0443/b; (āşikāra o.) 2081/b; (ayru o.) 0890/b, 0891/b; (bal o.) 1476/a; (baht o.) 1960/a, 2625/b; (barışık o.) 1035/a; (beñzer o.) 4242/b; (bir o.) 2051/a; (bī-dār o.) 0878/b; (bī-mişli o.) 0391/b; (bir nem o.) 2880/b; (bī-şek) 3484/b; (bīzār o.) 4512/b; (bulmaya o.) 3430/b; (buyruğ o.) 2564/a; (bütün o.) 0014/a; (cānı o.) 1455/a; (cüst ü āgāh o.) 1090/b (çäre o.) 3398/b; (dermān o.) 3939/b; (devrān o.) 0159/a; (dilkü gibi o.) 2207/b; (emīn o.) 4615/a; (esen o.) 2907/b; (esrük o.) 4224/a, 4225/b; (evden o.) 3654/a; (fāsīd o.) 1162/a; (genc o.) 4003/a; (gencüñ o.) 2430/a; (gizlü o.) 0798/b; (göñül o.) 1660/b; (göñlüñ o.) 1301/a; (güher-rīz o.) 2170/b; (gümānı o.) 2925/b; (gürbüz o.) 2188/b; (hāl o.) 1476/b; (handān o.) 1263/b; (hārb o.) 0915/b; (hāşıl o.) 0841/b, 2158/a, 4009/b; (hāsīn o.) 0188/a; (hatm o.) 4603/a; (hayır o.) 0090/b; (hemīn o.) 3816/a; (hem-rāz o.) 3654/a; (hoş o.) 0497/b; (hoşnūd o.) 3946/b; (hūn o.) 1010/b; (hudāvend o.) 4486/a; (hüsrev-i pervīz o.) 1212/b; (ırak o.) 3070/a; (‘ ışık āvāze o.) 1431/a; (ihşāmı o.) 3707/b; (im o.) 1725/b; (‘ imāret o.) 1095/b, 1968/b, 2354/b; (īrān-zemīni o.) 1877/b; (kābīn o.) 4166/b; (kapucı o.) 0466/b; (kem o.) 2542/b, 4490/a; (kılıç o.) 2218/b; (kısmet o.) 3841/b; (kim o.) 0035/b, 0647/b; (kīne o.) 1733/b; (lāyık o.) 3571/a; (maħrūm o.) 0045/b; (ma‘ dūm o.) 4604/a; (merhūm o.) 0045/b; (mihmān o.) 2810/b; (mişl-i tersā o.) 2299/b; (muğābil o.) 0492/b; (muṭrib o.) 4577/a; (ne çäre o.) 0953/a; (ne o.) 0083/b, 0146/b, 0736/b, 0753/a, 0783/a, 1133/a, 1405/b, 1734/b,

2024/a, 2045/a, 3489/b, 3876/a, 4113/b; (nebāt o.) 1633/b, 3428/b; (nevaht o.) 1424/b; (nice o.) 3671/a; (nite o.) 2214/b, 3342/b, 4096/a; (nīyet eylük o.) 2459/a; (nokşān o.) 3521/a; (nūş o.) 2786/b, 3377/b; (odağı o.) 0586/b; (orta o.) 1237/b; (pey o.) 2625/b; (peydā o.) 2299/a; (pīr o.) 0718/b; (rāhat o.) 2209/b; (raħmet o.) 0042/b; (rakķāş o.) 2816/b; (ra‘ d o.) 0986/b; (rāh o.) 1723/a; (renc o.) 1880/b; (revā o.) 2000/a; (rūşen o.) 4386/a; (şag o.) 0014/a; (sākī o.) 3377/a; (sākin o.) 4615/b; (şayru o.) 3099/b; (semen sāk o.) 3376/a; (server o.) 1004/b; (şād o.) 0201/b, 1811/b, 2452/a, 2761/b; (şāh o.) 0921/b, 1211/a, 1231/a, 1871/a, 2187/b; (şeksüz o.) 1877/a; (şīrīn o.) 3834/a; (şöyle o.) 3876/b; (taķşīr o.) 1589/b; (tapucı o.) 0466/a; (tamām o.) 0239/a; (tanımış o.) 4103/b; (tanuğ o.) 3445/a; (tāze o.) 1431/b; (ta‘ zīm o.) 3717/a; (tiryāk o.) 3376/b; (toğru o.) 0621/a, 0678/a, 1231/b; (toğ o.) 2430/b; (töhmet o.) 3831/b; (turağ.ı o.) 0586/a; (uzlık o.) 1635/b; (uzun o.) 2907/b; (ümīd o.) 1028/b, 1589/a; (vaḳti o.) 2407/a; (vīrān o.) 0326/b; (yār o.) 1359/b; (yārī o.) 3471/b; (yaş o.) 2353/b; (yavaş o. mı) 1862/b; (yavuz o.) 0891/a, 3662/b; (yig o.) 0966/a, 1027/a, 1879/a; (yigrek o.) 1618/b, 3557/b; (yir o.) 2113/b; (yoldaş o.) 0376/a; (yüce o.) 0966/b; (zaħmet o.) 1726/a
o.- acağ (bunuñ gibi o.) 4577/b; (iş o.) 1752/a
o.- adı (laħza laħza o.) 2034/b
o.- alar (āgāh o.) 0932/b, 2162/b; (ber-ā-ber o.) 1429/b; (güher-rīz o.) 3765/b; (maħcūb o.) 0269/a
o.- alı (cihānda o.) 2177/a
o.- alum (kul o.) 0032/b; (şād o.) 2335/b; (yār o.) 1906/a, 1906/b, 1908/a
o.- am (şāh o.) 1960/a; (tuş o.) 1695/b; (āzād o.) 2017/a, 3275/b;

(bed-nām o.) 3773/b; (fāriğ o.) 1707/b; (gülde o.) 0464/a; (helālī o.) 1374/b; (kul o.) 1285/a, 3863/b; (kuluñ o.) 2955/a; (muṭī^c o.) 0184/a; (nite o.) 1746/b; (sen o.) 3774/a (şāh o.) 1903/b, 1960/a; (ulu o.) 1154/a
o.- an (ḥudāvend o.) 1773/b; (şāh o.) 1773/a
o.- ana (ḥiyānet o.) 0613/a
o.- andan (^c aşıq o.) 3150/b
o.- andur (toğru o.) 0615/a
o.- anlarla (āgāh o.) 4317/b
o.- anuñ (düşmen o.) 0903/a
o.- ası (kabūl o.) 3603/a; (ne o.) 2883/b; (ta^c bīr o.) 4060/b; (tedbīr o.) 4438/a
o.- asıdur (acı o.) 2757/b; (uyanıklık o.) 0403/b
o.- asın (āzād o.) 2770/b, 4456/b, 4648/b; (baş o.) 0740/a; (ğamgīn o.) 3477/b; (ḥavālet kılmış o.) 0022/a; (hoşnūd o.) 0036/a; (ıraq o.) 1313/b; (kādī o.) 0083/a; (nāmerd o.) 2769/b; (pür-derd o.) 2769/a; (rāzī o.) 0083/b; (sen o.) 3903/a, 3903/b; (şād o.) 2770/a, 4456/a, 4648/a; (şāh o.) 1090/a; (vāşıl o.) 0841/a; (yād o.) 3154/a
o.- asıyısı (alu o.) 1863/a
o.- avan (kāsıd o.) 2798/a; (şāh o.) 1723/b
o.- avuz (toprak o.) 0031/a
o.- aydı (acı o.) 1805/b; (artuq o.) 2515/a; (ayruq o.) 3050/b; (cān o.) 2037/a; (cünbān o.) 2037/b; (çok o.) 1482/b; (dem o.) 1415/b; (dīvār o.) 3060/a; (efkār o.) 3060/b; (esrük o.) 1479/b; (ḥāş-ı dergāh o.) 3082/a; (hoş o.) 0704/a; (ma^c kūs o.) 0070/a; (mest o.) 1482/a; (müzd-dār o.) 2365/b; (ne o.) 0704/b, 1115/b; (vāfir o.) 0139/a; (yad o.) 0346/a; (yār o.) 2365/a; (tāc o.) 2602/a; (umusu o.) 0722/b
o.- ayıdı (esrük o.) 1485/a; (yārī o.) 3161/b
o.- ayım (güm-rāh o.) 3136/a
o.- ayın (^c üd o.) 1637/b

o.- dı (^c āc o.) 1250/a (āgāh o.) 0730/a, 0931/a, 1321/a, 1721/b, 1947/b, 2163/a, 2292/a, 2554/a; (ağaç o.) 3443/b; (^c ālem-ārāy o.) 4030/b; (añlamaqda o.) 0316/a; (artuq o.) 2484/a; (^c aşıq o.) 3151/a, 3378/a; (āşıkāre o.) 1776/a; (āvāre o.) 1267/a; (aydın o.) 0242/b; (ayru o.) 0723/a; (az o.) 1998/b; (āzād o.) 1761/b, 2343/b, 2732/b; (bahāne o.) 3351/a, 3357/a; (bağşı o.) 4382/a; (bahtiyār o.) 1941/a; (baş o.) 1085/a, 2909/b, 3726/a; (bed-nām o.) 1135/b; (beñizi şaru o.) 1196/b; (bīmār o.) 2369/b; (bir o.) 1968/a; (bīşe o.) 2538/b; (bī-çāre o.) 1267/b; (bī-dād o.) 4278/a, 4286/a; (bī-endāze o.) 2167/b, 3814/b; (bī-nūr o.) 0881/b; (cevālet o.) 0023/a; (cin o.) 3132/b; (cüst ü āgāh o.) 4066/b; (çeri o.) 2121/b; (çok o.) 1789/a; (dāmād o.) 4270/b; (dāsītān o.) 3081/a; (derdile ğam o.) 4666/a; (deryā derūn o.) 0315/a; (destur o.) 2720/b; (dil-dār o.) 4269/b; (dīvāne o.) 3883/b, 4640/b; (düşvār o.) 0447/b, 0763/b; (efkār o.) 0573/a; (efsāne o.) 4481/b; (emīn o.) 1602/b; (endīşe o.) 2538/a; (er o.) 1000/a; (erzān o.) 1451/a; (fāriğ o.) 4177/b; (ferseng o.) 3039/b; (fitne o.) 0811/b; (ğamgīn o.) 2311/a; (ğam-ḥor o.) 0360/b; (ğarq o.) 3072/a; (ğayib o.) 0885/a; (gelinlik o.) 1995/a; (germ o.) 1552/b; (gizlü o.) 0975/a; (gök o.) 0599/a; (görmez o.) 0266/b; (gözüm kör o.) 2868/b; (gül o.) 4238/a; (gülce o.) 0663/b; (gülşen o.) 0495/b; (güm-rāh o.) 4309/a; (güvāriş o.) 2623/a; (güvenci o.) 4203/b; (güyegü o.) 2526/a; (ḥacilmāh o.) 4185/b; (ḥaķīkat o.) 0821/a; (ḥāl o.) 4403/b; (ḥalāş o.) 3503/a; (ḥarcı o.) 2481/b; (ḥarf o.) 3254/a, 3380/a; (ḥārifi o.) 0722/a; (ḥāşıl o.) 2585/b, 3989/a; (ḥaste o.) 2794/a; (ḥatm o.) 4633/a; (ḥavāle o.) 1578/b; (ḥayf o.) 1683/b; (ḥayın o.) 0735/b; (ḥayrān o.) 0369/b;

(hazāyin o.) 4206/a; (helāki o.) 3671/b; (hemdem o.) 4274/b; (hemderd o.) 3093/b; (Hindū o.) 2055/b; (hor o.) 2831/a; (hoş o.) 2076/b, 2334/b, 2545/a; (hürrem o.) 3552/b; (hüküm o.) 1795/a; (hünermend o.) 0293/b; (hüsrev o.) 1408/a, 4627/a, 4640/a; (ırağ o.) 0660/b, 0883/b, 1323/b, 3603/b, 4018/b; (kaht o.) 1297/b; (kara o.) 0279/a, 1192/b, 2555/b, 4338/b; (karār o.) 0822/a; (kaşr-ı şirīn o.) 3593/b, 3620/b; (katı o.) 3261/b; (katı yatlu o.) 4420/b; (kağulu o.) 2485/b; (kaşer o.) 1963/b; (kem o. mı) 1296/b; (kesr o.) 3547/a; (kıl o.) 1653/b; (kışa o.) 4585/a; (kim o.) 2736/a; (kulavuz o.) 3357/b; (kutlu o.) 2360/a; (kuvvet o.) 0102/b; (kuvvetlü o.) 3391/a; (lāyık o.) 2049/b; (la¹ o.) 3295/b; (ma¹ lūm o.) 2531/a, 3311/a, 3902/a, 4575/a; (ma¹ mūr o.) 2346/b, 4273/b; (mehcūr o.) 1893/b; (meşgūl o.) 3218/b; (mey o.) 1664/a; (miğ o.) 2239/a; (muhtāc o.) 2602/b; (muṭrib o.) 0395/b; (mu¹ ayyen o.) 4617/b; (münevver o.) 2355/a, 4056/b; (müşk o.) 1001/a; (müşkī-reng o.) 1305/a; (müşterī o.) 1534/b; (nālān o.) 0375/b; (nāle o.) 1788/b; (nedim o.) 4660/b; (nerm o.) 1552/a; (nite o.) 4384/a; (pāre pāre o.) 0563/a; (penhān o.) 0591/b, 1248/a; (perīşān o.) 0931/b, 4519/a; (pervāne o.) 3883/a; (peşimān o.) 1329/a, 3455/a; (pişe o.) 1471/b; (rahtuñ o.) 1688/a; (rencūr o.) 2885/a; (revān o.) 3744/a; (revāne o.) 0922/a; (revnağda o.) 0316/b; (rūşen o.) 1873/b, 3688/b; (sağış o.) 1081/a; (şaru o.) 1248/b, 4322/b; (şayru o.) 0723/b, 2414/a; (serencām o.) 0916/b; (server o.) 0313/a, 1000/b; (sevüklük o.) 0540/a; (sovuğ o.) 3422/a; (süst o.) 0519/b; (şād o.) 0327/b, 1304/a, 1761/a, 2295/b, 2732/a, 3093/a, 4160/b, 4344/b; (şād u hürrem o.)

4274/a; (şāh o.) 1780/b; (şāhı o.) 2359/b; (şāhsuz o.) 4012/a; (şeh o.) 1776/b, 2484/b; (şehinşāh o.) 1254/a; (şeker-bār o.) 3727/b; (şeker-rīz o.) 2577/b, 3812/b; (şekker o.) 3612/b; (şirīn-ter o.) 4221/a; (şūrīde o.) 0560/a, 4014/a; (tahta o.) 3533/a; (tağdır o.) 3482/b; (tamām o.) 2693/a; (tar o.) 1831/a; (tāze o.) 2167/a, 3814/a; (tāze rūhı o.) 0776/a; (tīz o.) 3957/a, 4539/a; (tuş o.) 0330/a; (tuş o.) 0517/b, 4073/a; (tütüyası o.) 4031/a; (tünd o.) 1003/b; (uzak o.) 0945/b; (vācib o.) 0183/b, 0209/a; (vākıf o.) 2468/a; (vaḳti o.) 2406/a, 4229/a; (vestā-hīz o.) 4539/b; (yād o.) 3286/b; (yağ o.) 1536/b; (yavuz o.) 1131/b; (yegāne o.) 1980/b; (yüz yıl o.) 3667/b; (zaḳmet o.) 3012/a; (zār o.) 1831/b, 3578/b; (zār u giryān o.) 3509/a; (zehr o.) 4283/a; (zeng-pīrüzī o.) 1305/b; (zindān o.) 4308/b; (ziyāret o.) 3453/b o.- dıdı (bī-dād o.) 4344/a (ūd o.) 4072/a; (yakın o.) 0981/b o.- dılar (āzād o.) 2452/b; (dem-sāz o.) 1492/b; (meşgūl o.) 4264/a; (revān o.) 1385/b; (serv o.) 0508/b; (şād o.) 1992/b, 4270/a; (şeh o.) 1942/b; (tanuğlar o.) 3642/b; (toğ o.) 1398/a; (yaya o.) 2137/b; (zār o.) 3413/a o.- disa (zāyi¹ o.) 0397/a o.- dıydı (āşī o.) 4311/b o.- dıysa (acı o.) 3986/b; (aḳvāl o.) 0550/b; (tağdır o.) 2827/a o.- dıysa (ger o.) 3889/a o.- duğınca (aḳsağ o.) 1673/a; (diri o.) 1214/a o.- duğını (hüsrev o.) 4342/b o.- duğumca (cihān-dār o.) 1971/b; (şāh o.) 3926/a; (var o.) 1971/a o.- duğ (düşmen o.) 2203/a; (ten o.) 2203/b o.- duğça (cihān o.) 3903/a; (diri o.) 1285/a, 4138/b; (günüñ o.) 2443/a, o.- duğda (gerek o.) 2613/b o.- dum (alem o.) 3823/a; (āvāre o.) 4036/b; (ben o.) 1775/a; (bī-çāre

o.) 4036/a; (cānlu o.) 3272/a; (қанлу o.) 3272/b; (қараваş o.) 4142/b; (қулу o.) 0657/b; (oş o.) 3416/b; (tercümānı o.) 0200/a; (tolu o.) 1970/b; (yil o.) 2671/a
o.- dumsa (iraқ o.) 2847/a
o.- duñ (ağyār o.) 1143/b; (emīn o.) 1172/b; (güm-rāh o.) 1139/a; (haste vü zār o.) 4475/b; (ne o.) 3679/a; (pīr o.) 4659/b; (sevmez o.) 1713/a; (uçmaқda o.) 3432/b; (yār o.) 1143/a
o.- dur (revā o.) 3796/a
o.- ğıl (iraқ o.) 0686/a
o.- ıcaқ (fāş o.) 3120/a; (imīn o.) 1601/a; (kām o.) 2373/b; (nite o.) 1953/b; (tañ o.) 3485/b; (rāyı o.) 4345/a
o.- imayasın (ceng o.) 2262/b
o.- ınca (behrām o.) 2656/a; (ceme o.) 1209/a; (egrilik o.) 0632/b; (gice o.) 3069/a, 3119/a (iraқ o.) 0724/a; (şabāh o.) 0782/b; (seher o.) 1560/b, 2943/a
o.- ısar (āgāh o.) 0648/b; (cān o.) 1959/b; (dār o.) 2350/a; (eylik ü erlik o.) 1852/a; (māh o.) 3894/b; (ne o.) 1150/a, 4377/a; (uğurladuñ o.) 4408/b
o.- ıyardur (lāyıқ o.) 0325/a; (ġālib o.) 1865/a; (revāne o.) 1061/b
o.- lum (uyanuқ o.) 0782/b
o.- ma (‘āciz o.) 2607/b; (ġamġīn o.) 1735/a; (iri o.) 3944/a; (kem o.) 0620/b (rence o.) 3963/a
o.- madı (āzād o.) 2006/a; (dün o.) 3421/b; (ġamġīn o.) 4560/b; (maқbūl o.) 4264/b; (ma‘lūm o.) 0045/a; (merhem o.) 4662/b; (rām o.) 3555/b; (rūşen o.) 1059/a; (süst o.) 0326/a; (şād o.) 3361/b; (taқşır o.) 3482/a; (ziyān o.) 1113/b
o.- madıysa (aşşı o.) 2405/a
o.- maduġıyıla 0533/b
o.- maduқ (şād o.) 1818/b
o.- madum (şād o.) 3275/a
o.- maduñ (od o.) 3686/a
o.- maduñ (iraқ o.) 3628/b; (rām o.) 3916/b

o.- maġa (ser-efrāz o.) 1840/b; (şehinşāh o.) 1093/b
o.- maġı (hasūd o.) 4649/b; (қара o.) 4384/b; (şād o.) 1433/a
o.- maġıl (hor o.) 3964/b; (nevmīd o.) 1272/a; (süst o.) 2633/b
o.- maġıyıçun (oñat o.) 0738/b; (rām o.) 0964/a
o.- maġuñ (taşra o.) 3686/b
o.- maқ (‘āşıқ-bāzı o.) 1370/b (āzād o.) 1155/a, 3438/b; (ferhād o.) 3438/a; (ger o.) 0023/a; (göz yolda o.) 0876/a; (hārīf o.) 1597/b; (hemīn o.) 4007/b; (qayġulu o.) 3536/b; (leşker o.) 1691/b
o.- maқdan (düşmenle o.) 3554/b
o.- maқ (helāl o. mı) 1370/b; (tız o. degül) 3999/a
o.- mamaġı (güç o.) 4532/b
o.- mañ (iraқ o.) 2551/b
o.- masa (ulu o.) 2508/a; (‘ışq o.) 2919/a, (top o.) 3774/b
o.- masa (yaġı o.) 0777/b
o.- masaydı (mevcūd o.) 0174/a
o.- masaydı (dīv o.) 0302/a
o.- masun (cihānda o.) 0614/b; (eġri o.) 4339/b; (eksük o.) 0612/b; (gözi o.) 0792/a; (hıyānet o.) 0622/b; (hıç o.) 3258/a; (qahr içinde o.) 0321/b; (kīn o.) 1895/b; (şād o.) 4287/b; (tārāc o.) 1718/a
o.- maya (‘āciz o.) 1917/a; (āgāh o.) 2616/a; (artuқа o.) 2467/b; (‘ayb o.) 0962/a; (bir o.) 3862/a; (dirīġ o.) 2612/b; (güher kem o.) 3544/b; (hāş o.) 3103/b; (hāşıl o.) 3971/b; (hazīn o.) 0188/b; (hoş o.) 1597/a; (ılanı o.) 4003/a; (gey o.) 1660/b; (meşġul o.) 2640/a; (mey o.) 1660/a; (muḡālif o.) 2754/b; (nevmīd o.) 2410/b; (nite o.) 3419/b; (saḡı o.) 1367/b; (süst o.) 3563/b; (taқşır o.) 1294/b; (vīrān o.) 1951/b; (yaş o.) 1696/b; (yavuz o.) 2881/a; (yavuz o. degülven) 3870/b; (yir o.) 0711/a; (zāyi‘ o.) 0292/b; (ziyān o.) 0036/b; (ziyānı o.) 4003/b;
o.- mayadum (iraқ o.) 3982/b
o.- mayalar (yaluñuz o.) 1377/a

o.- mayam (şayru o.) 2749/b; (şād
o.- mayam mı) 1656/a
o.- mayasın (vefā-dār o.) 2864/b;
(yār o.) 2864/a
o.- mayıgör (yār o.) 1926/a
o.- mayınca (başsuz o.) 4590/a
o.- maz (ārām itmek o.) 1068/b
(cüvān-merd o.) 4582/b; (dāyim o.)
2399/b; (dem o.) 4167/b; (demür
o.) 3108/b; (efkār o.) 2433/b;
(eksük o.) 2027/b; (erlik o.) 1644/a;
(hoş o.) 3536/b; (‘ışk-bāzī o. ise)
1444/b; (işitmek o.) 0865/a; (kayşer
o.) 2371/b; (nerd oynamak o.)
1640/a; (oğ dutmak o.) 2891/b;
(olur o.) 4034/a; (ortak o.) 2351/b;
(uşañ o.) 3564/b; (uşşı o.) 1025/a;
(revā o.) 1635/a; (server o.) 2371/a;
(süst o.) 0015/b; (vīrān o.) 0159/b;
(yire atmak o.) 2891/a
o.- mazdı (eblağ o.) 4173/b; (hoş o.)
4288/b; (sücisüz o.) 1561/a;
(tamām o.) 1416/a
o.- mazisa (dil-dār o.) 2838/a;
(düşmen o.) 1283/b; (kābīn o.)
3834/b; (suç o.) 1107/b; (yağı o.)
1618/a (var o.) 3489/b
o.- mazisañ (bir o.) 4365/a; (rām o.)
3947/a
o.- mazsa (çift o.) 4215/a; (devlet
o.) 2371/b; (dil-dār o.) 1617/a; (ger
o.) 1129/b; (kābīn o.) 4164/b; (māl
o.) 1803/a; (rāzī o.) 0371/b; (sözi
o.) 1290/b; (tar o.) 3844/b; (ziyān
o.) 1284/a
o.- mazuz (bir o.) 4488/a
o.- mazvan (acı o.) 2366/b
o.- mış (āgāh o.) 4431/b; (‘arş o.)
1437/b; (āzād o.) 4562/b; (donuğ
o.) 3669/b; (ferş o.) 1437/a; (gözi
nemgīn o.) 4445/b; (hal o.) 4597/a;
(iş o.) 1357/b; (konuğ o.) 3669/a;
(manzūr o.) 2357/a; (mes‘ūd o.)
0104/b; (nağş-ı dīvār o.) 2719/b;
(süci o.) 1574/b; (tīz o.) 1111/b;
(toprak o.) 3274/a;
o.- mışa (şehīd o.) 3367/b
o.- mışam (bīzār o.) 1785/b;
(hünersüz o.) 1047/b; (hor o.)
3250/a

o.- mışdı (acı o.) 4523/b; (‘āşık o.)
3196/a; (enbūsī o.) 2553/b; (giryān
o.) 4466/a; (maḥrem o.) 3051/b;
(müşkīn o.) 0720/a; (peydā o.)
1891/b; (şāh o.) 0252/a; (tābān o.)
0600/a; (uçmak o.) 1459/b; (yir o.)
1720/b
o.- mışdı (‘ālem-efrüz o.) 4678/b;
(‘ışk o.) 1460/a; (maḥmūr o.)
2707/b; (tanuğ o.) 0604/a; (teng o.)
2705/a; (tūfān o.) 4509/a; (yağı o.)
0611/a
o.- mışlarıdı (deng o.) 0256/b
o.- mışsın (od o.) 1637/b
o.- mışuz (bir o.) 4100/b
o.- sa (adıla o.) 0632/a; (behrām-ı
gūrī o.) 2730/a; (cānum o.) 0704/a;
(diken o.) 3546/a; (epsem o.)
2895/a; (evvel o.) 2911/a; (eyle o.)
3474/b; (ger o.) 3061/a; (havālu o.)
3752/a; (ırağ o.) 2515/b; (kayğulu
o.) 2417/b; (mānend o.) 0066/a;
(mūm o.) 2800/b; (‘ömr o.) 2733/a;
(penhān o.) 0462/b; (şādī o.)
2417/b; (tağ o.) 3981/b; (ten-
dürüstlik o.) 2431/a; (ümīdlü o.)
3393/a
o.- sañuz (şāh o.) 0887/b
o.- saydı (çift o.) 4293/b
o.- sayıdı (āşikārā o.) 0138/b
o.- sayıdı (muḥkem o.) 0778/b
o.- sun (ābād o.) 1753/b, 3573/a;
(açuğ u ağ o.) 4451/a; (āferīn o.)
0120/b, 2574/a; (āgāh o.) 1254/b;
(ağ o.) 0970/b; (ārām o.) 0013/a;
(āvāze o.) 3853/b; (ayağlı o.)
3954/b; (bāğ o.) 4425/b; (bāğ-ı
ḥurrem o.) 0714/b; (baş o.) 0802/b;
(bende o.) 0208/b, 2932/b; (bir o.)
0911/b, 1913/a, 2589/b; (bī-ğam o.)
3372/b; (bir gün o.) 1587/b; (borç
o.) 0027/b; (ceng o.) 4425/b; (çāker
o.) 0276/a; (dād o.) 2264/b; (devlet
ü baht o.) 0971/a; (dībā o.) 2066/b;
(dütıcı o.) 3878/a; (ellü o.) 3954/b;
(eyü o.) 1753/b; (felek o.) 3821/a;
(ferrāş o.) 3879/a; (fidā o.) 2646/a;
(ğam o.) 2885/b; (ğarīk-i raḥmet o.)
2450/b; (ḥālī o.) 0750/b; (ḥurrem
o.) 0012/b, 3372/a; (ırağ o.) 0970/a;

(ibrişim o.) 0646/b; (kihter o.) 0276/b; (kilîm o.) 1072/b; (mâh o.) 1259/b; (maḥbûb o.) 0269/b; (mâni^c o.) 4132/b; (merhem o.) 0012/a; (miḥnet o.) 1289/b; (muzaffer o.) 0801/a; (oyuncu o.) 3878/b; (‘ömri o.) 4374/a; (özile o.) 4443/b; (pâyende o.) 0208/a, 0275/b, 2932/a; (pâyidâr o.) 4669/a; (pehlevân o.) 1222/b; (rûşen o.) 0010/a; (selâm o.) 0120/a; (sermâye-i ‘ışık o.) 0011/b; (şâd o.) 0200/b; (şâd u pür-nûr o.) 0455/b; (şâh o.) 1227/b, 1259/a; (tâbende o.) 0275/a; (tanuḡ o.) 1967/b; (taş o.) 3114/a; (tâze o.) 3821/b, 3853/a; (tolu o.) 4112/b; (uçmaḡ o.) 3431/b; (üç gün o.) 1263/a; (var o.) 3490/a, 3490/b, 3547/a, 3547/b; (yâd o.) 0670/b; (yâr o.) 4477/a; (yaş o.) 0800/b, 3114/b, 3879/b; (yoḡ o.) 0902/b, 4476/b; (yoldaş o.) 0802/a; (yüce o.) 3955/a; (yüksek o.) 0011/a; (zâr o.) 4477/b

o.- u (şâd o.) 1655/b

o.- uban (fâriḡ o.) 0461/b; (râm o.) 1901/b; (şâd o.) 4168/b

o.- ubilem (âzâd o.) 3904/a

o.- uñ (âgâh o.) 1979/b, 2550/b; (ayık o.) 2550/b; (ḡul o.) 2695/b; (meşḡul o.) 4489/b

(siz o.) 1539/b; (umuşuz o.) 1834/b

o.- unca (ḡaşr-ı ebdân o.) 0116/b

o.- up (âgâh o.) 0134/b, 0727/b; (‘âşî o.) 2525/b; (aydın o.) 1573/a; (deng o.) 2243/b; (derḡuş o.) 1427/b; (derviş o.) 2260/b; (peşimân o.) 4033/b; (peydâ o.) 2062/a; (süst o.) 1460/b, 3810/b; (şâd o.) 0429/a; (tünd o.) 3983/a

o.- updı (ârzû o.) 1582/b; (âşüfte o.) 3068/a; (âvâre o.) 3197/a; (bir o.) 4324/a; (cihân-dârı o.) 2727/b; (dermân o.) 2690/a; (ḡâdir o.) 0294/a; (ḡismet o.) 0272/b; (muḡrib o.) 1491/b; (müşkil o.) 2936/b; (şehir-ârây o.) 4265/a; (yârı o.) 2727/a; (umaç o.) 3038/a; (zâr o.-) 3670/a

o.- updur (benden o.) 3861/a; (bed-nâm o.) 2750/b; (bir o.) 4216/a; (çâk o.) 1421/b; (erkân o.) 0021/b; (ḡâh o.) 2150/a; (ḡulâmı o.) 3089/b; (ḡaçer o.) 2896/a; (ḡüsn-i ay o.) 1544/b; (kâm o.) 2750/a; (ma^clûm o.) 0073/a; (mûm o.) 4540/b; (nâz o.) 3881/b; (senden o.) 3861/b (ḡannâz o.) 3881/a; (yatlu o.) 4351/b; (zaḡm o.) 2837/a

o.- updur (zarf-ı ḡuşsa o.) 2916/b

o.- ur (‘âşık o.) 0436/b; (‘ayb o.) 1058/a; (âzâd o.) 4008/a; (baḡt o.) 3822/b; (bayık o.) 0914/b; (bî-dûd o.) 2758/b; (bir iki o.) 0925/b; (biryân o. gibi) 4466/b; (câm o.) 1690/b; (çerb o.) 3251/a, 3393/a; (çoḡ o.) 2954/a; (daḡ o.) 3173/b; (dimek o.) 0022/b; (düşmen o.) 0896/b; (feryâd o.) 2835/b; (gevher o.) 2459/b; (giriftâr o.) 0523/b; (ḡüher-rîz o.) 3459/b; (ḡâşıl o.) 4347/b; (hem o.) 3168/b; (ḡoş o.) 1532/b; (ḡüb o.) 3758/b; (iraḡ o.) 3010/a; (içinde o.) 2460/b; (ḡan o.) 2573/a; (ḡavl itmek o.) 3178/b; (ḡayim o.) 1732/b; (kedḡüdâlık o.) 1685/a; (ḡış reyḡânı o.) 0772/b; (kilîd o.) 0923/b; (ḡulaḡ o.) 3658/b; (miḡnet o.) 4357/b; (mi^c mâr o.) 3935/b; (müferriḡ o.) 3110/a; (ḡolay o.) 3098/a; (mükâfât o.) 3858/a; (müstahâḡ o.) 3902/b; (müstecâb o.) 3709/b; (nâzûk o.) 2996/b; (ne o.) 0319/b, 1300/a; (ög o.) 1104/a, 1104/b; (ögüt öḡüt o.) 1949/b; (öküş o.) 3545/b; (peşimân o.) 2377/a; (peydâ o.) 2312/b; (raḡmet-engîzliki o.) 3900/b; (rây o.) 1104/a; (renc o.) 4357/a; (revnâḡ o.) 1475/a; (rûşen gün o.) 1273/a; (rûşen revânı o.) 1778/b; (şaḡ o.) 2992/b; (sav u sözi o.) 1671/a; (şayru o.) 3098/b; (sıtmasuz o.) 4453/a; (şîrin o.) 1657/b; (tamâm o.) 2543/b; (tatlu o.) 1475/b; (ḡayı o.) 0899/a; (ḡayim o.) 1732/a; (tîmâr o.) 3935/a; (tîz o.) 1470/b; (tîzliki o.) 3900/a; (ḡoḡ o.) 2405/b; (ḡopraḡ o.) 2592/b,

3997/b; (us o.) 1104/a; (üstâdsuz o.) 2953/a; (yād o.) 2835/a; (yaş o.) 1008/b; (yaz o.) 1501/a; (yig o.) 3531/b, 4008/b, 4301/b; (yigrek o.) 1124/a; (zār o.) 3331/a; (zerrīn o.) 1657/a; (ziyānda o.) 2842/b
o.- uram (ḥor u.) 3994/a; (zār o.) 3994/b
o.- urdı (āgāz u.) 3559/a; (bī-ḥūd o.) 2988/b; (çevgān o.) 2385/b; (ğuşsa o.) 3064/a; (ḥākīm o.) 4171/b; (ḥayrān o.) 0522/a, 3334/b; (kısrağdan o.) 2935/b; (koldaş o.) 3055/a; (konuğ o.) 3076/a; (kulan o.) 3333/a; (lāzım o.) 0066/b; (mest o.) 0524/a; (nāz o.) 3559/b; (sergerdān o.) 0522/b, 2385/a; (süst o.) 4077/b; (yaş o.) 3033/a; (yoldaş o.) 3055/b; (zebūn o.) 0298/b
o.- urıdı (aydın o.) 3016/a
o.- urısa (āzār o.) 2349/b (tağ o.) 3004/a
o.- urısam (rām o.) 3773/a
o.- urısañ (‘ İsa o.) 3534/b
o.- urlar (ḥūlu o.) 4001/a; (yüzi şulu o.) 4001/b
o.- urmuş (cevheri o.) 2965/b
o.- ursa (amān o.) 4126/b; (ay u yıl o.) 3712/b; (buyruğ o.) 1901/a; (çeri o.) 3251/b; (destūr o.) 2662/a; (dil o.) 3712/a; (girūr o.) 0322/a; (güneş o.) 4140/a; (ḥāşıl o.) 1954/a; (ḥelvā gibi o.) 2757/a; (işi o.) 4139/a; (‘ itāb o.) 1661/a; (‘ ivāz o.) 3497/b; (kāğıd o.) 0116/a; (kalem o.) 0115/a; (karalık o.) 0114/a; (kātib o.) 0114/b; (kuş o.) 3543/a; (sulṭānı o.) 2429/a; (şād o.) 3162/a; (şirīn o.) 1550/b; (tedbīr o.) 3108/a; (tīz ü tünd o.) 1121/a; (var o.) 2079/a; (yavuz o.) 1738/a; (yüce o.) 3824/a
o.- ursañ (yig o.) 1682/a
o.- ursın (āzād o.) 4628/b; (güzīde o.) 0399/b
o.- uruz (küstāḥ o.) 0030/b
o.- urvan (şād o.) 3324/a
2. Bir şeyi elde etmek edinmek.
o.- a 1176/b, 1737/b, 1960/b; (anuñ o.) 0745/a

o.- sa (benüm o.) 0704/b
o.- ur (senüñ o.) 2589/a
3. Gerçekleşmek, vuku bulmak.
o.- a 0486/b, 0908/a, 1813/a, 1907/b, 2419/a, 4183/a, 4614/b; (iş o.) 4138/b, 4514/a; (işi mi o.) 2045/b; (kimler o.) 2130/a
o.- sun (ne dirse o.) 4226/b
4. Sıfat-fiil eki almış kelimelerle birlikte başlama, bitirme vb. bildiren fiileri oluşturur.
o.-a (bilür o.) 0549/a, 2559/b; (bilmez o.) 3660/a; (ğuşsa yimez o.) 4006/a; (irişmiş o.) 0816/b; (rāzın dimez o.) 4006/b; (yaradılmış o.) 3009/b
o.- am (añmış o.) 1639/b; (bir kılmış o.) 3713/a; (cehd itmiş o.) 3774/b; (kulluğ itmiş o.) 3180/a; (oturmuş o.) 3831/a; (tañmış o.) 1639/a; (varmış o.) 1682/b (yitmiş o.) 3180/b
o.- dı (ne olası o.) 2883/b; (olan o.) 1773/a
o.- dıydı (dād itmez o.) 1921/b
ol-ıcağ (iki ay o.) 1277/b; (iki hafta o.) 2119/a; (o. olacağı) 1752/a
o.- ıardur (olası o.) 4438/a
o.- asın (geçecek o.) 1724/b
o.- ur (o. dutmaz) 2434/a; (o. olmaz) 4034/a
o.- ursam (tamām iter o.) 3349/b; (yol virmez o.) 3772/a
o.- ursın (görmez o.) 3626/b
5. Var olmak, bulunmak.
o. 3714/a
o.- a (meydānda o.) 2134/b; (yirde o.) 0940/b (zindānda o.) 2134/a, 4336/a
o.- asın (kapisında o.) 2043/a,
o.- mayaydı (sevdan o.) 1702/a; (tañ o.) 1702/b
o.- maz (bende o.) 1608/b
o.- mazısa (Bendüy o.) 2136/a
o.- mışdur (meryemden o.) 2062/b
o.- sa (anda o.) 2976/b; (biñ āh eyler o.) 3350/b

ol: -903- [T.] 1. İşaret zamiri, o.

o. 0005/a, 0005/b, 0014/a, 0014/b,
0021/b, 0033/b, 0049/b, 0067/a,
0067/b, 0068/a, 0068/b, 0072/a,
0091/a, 0096/a, 0096/b, 0098/a,
0098/b, 0099/a, 0099/b, 0100/a,
0100/b, 0110/a, 0110/b, 0121/b,
0146/a, 0259/a, 0290/a, 0294/a,
0314/a, 0315/a, 0315/b, 0317/a,
0318/a, 0318/b, 0377/b, 0386/a,
0412/b, 0420/b, 0441/b, 0456/a,
0470/b, 0479/a, 0479/b, 0485/b,
0570/a, 0587/b, 0642/a, 0670/a,
0675/b, 0691/b, 0700/a, 0705/a,
0741/b, 0773/b, 0805/b, 0841/a,
0859/b, 0861/a, 0889/a, 0899/a,
0904/b, 0941/a, 0941/b, 0943/a,
0943/b, 0947/a, 0948/a, 0954/a,
0954/b, 0976/a, 0981/a, 0984/a,
0987/a, 1002/a, 1006/a, 1012/a,
1060/a, 1088/a, 1112/a, 1112/b,
1121/a, 1127/a, 1156/b, 1211/a,
1228/a, 1231/a, 1246/a, 1316/a,
1317/a, 1330/a, 1360/a, 1366/a,
1367/b, 1502/a, 1502/b, 1587/a,
1587/b, 1684/a, 1758/a, 1784/a,
1784/b, 1792/b, 1838/b, 1859/b,
1861/a, 1863/a, 1875/a, 1884/b,
1926/b, 1945/a, 1945/b, 1964/b,
2009/a, 2009/b, 2015/a, 2056/a,
2063/a, 2072/a, 2084/a, 2084/b,
2123/a, 2143/a, 2152/a, 2168/a,
2168/b, 2169/b, 2170/a, 2193/a,
2269/a, 2273/a, 2275/a, 2290/a,
2318/b, 2330/b, 2340/b, 2350/a,
2374/a, 2382/a, 2426/a, 2430/b,
2442/a, 2491/a, 2491/b, 2494/b,
2505/a, 2561/b, 2568/a, 2575/a,
2583/b, 2636/a, 2678/a, 2678/b,
2699/a, 2699/b, 2706/a, 2706/b,
2770/a, 2777/b, 2783/a, 2828/a,
2899/b, 2902/b, 2913/a, 2913/b,
2914/a, 2914/b, 2918/a, 2918/b,
2926/b, 2950/a, 2950/b, 2965/b,
2998/a, 3000/a, 3021/b, 3059/b,
3074/a, 3082/a, 3087/b, 3099/a,
3140/a, 3174/b, 3202/b, 3207/a,
3207/b, 3212/b, 3283/b, 3292/b,
3305/a, 3362/a, 3386/a, 3386/b,
3395/a, 3408/a, 3439/a, 3463/a,
3463/b, 3464/a, 3464/b, 3485/a,

3517/a, 3539/b, 3556/a, 3556/b,
3588/a, 3637/a, 3638/a, 3641/a,
3679/a, 3709/a, 3709/b, 3768/a,
3808/a, 3823/b, 3895/b, 3923/b,
3937/b, 3981/a, 3998/a, 3998/b,
4002/a, 4010/a, 4024/a, 4038/a,
4043/b, 4053/a, 4082/a, 4082/b,
4140/a, 4165/a, 4225/b, 4299/b,
4311/b, 4318/a, 4360/a, 4360/b,
4392/a, 4415/a, 4463/a, 4463/b,
4479/b, 4495/a, 4511/a, 4511/b,
4514/a, 4526/a, 4526/b, 4531/a,
4533/a, 4539/a, 4601/a, 4601/b,
4650/b; (o. degül) 0849/b, 3517/b
o.+ dı 0097/a, 0097/b, 3612/a

o.+ ıdı 0981/a, 2397/b

o.+ dur 0635/b, 1228/a, 1373/b,
1768/a, 2135/b, 2282/a, 2773/a,
3310/b, 3349/a, 3516/a, 3530/a,
3534/a, 3926/a, 4126/a, 4625/a,
4625/b

2. İşaret sıfatı.

o. 0020/b, 0037/a, 0057/b, 0092/a,
0092/b, 0119/a, 0123/a, 0148/a,
0157/a, 0169/a, 0169/b, 0191/a,
0197/b, 0250/a, 0273/a, 0278/a,
0292/b, 0297/a, 0323/b, 0331/a,
0350/a, 0353/a, 0364/b, 0373/a,
0382/a, 0387/a, 0387/b, 0390/a,
0395/b, 0406/b, 0414/a, 0418/a,
0420/a, 0425/b, 0434/a, 0436/a,
0440/a, 0445/a, 0446/b, 0450/a,
0453/a, 0471/b, 0475/a, 0476/b,
0477/a, 0480/a, 0481/a, 0481/b,
0482/a, 0497/a, 0498/b, 0499/a,
0500/a, 0500/b, 0512/a, 0512/b,
0513/b, 0517/a, 0517/b, 0519/a,
0520/b, 0525/a, 0527/a, 0530/b,
0533/a, 0534/a, 0538/a, 0538/b,
0539/a, 0540/b, 0541/a, 0542/b,
0552/a, 0565/a, 0567/a, 0583/a,
0589/a, 0591/a, 0592/a, 0593/a,
0595/a, 0603/a, 0636/b, 0647/b,
0652/b, 0670/b, 0692/a, 0698/a,
0701/b, 0703/b, 0704/a, 0723/a,
0724/a, 0724/b, 0733/b, 0734/a,
0735/b, 0774/a, 0799/a, 0799/b,
0800/a, 0809/a, 0811/a, 0812/a,
0816/a, 0819/b, 0821/a, 0846/a,
0847/b, 0850/a, 0856/a, 0891/b,

0916/b,	0917/b,	0919/a,	0931/a,	2233/b,	2236/a,	2236/b,	2238/a,
0935/b,	0940/a,	0980/a,	0996/b,	2243/a,	2264/a,	2265/a,	2272/b,
0998/b,	1014/b,	1038/a,	1040/b,	2280/a,	2291/b,	2292/a,	2296/b,
1067/b,	1078/a,	1102/a,	1106/a,	2302/b,	2308/b,	2311/a,	2314/a,
1113/a,	1119/a,	1137/a,	1138/a,	2318/a,	2322/a,	2332/a,	2332/b,
1144/b,	1148/a,	1156/a,	1164/a,	2341/b,	2342/b,	2350/b,	2353/a,
1176/a,	1192/b,	1198/a,	1203/a,	2374/a,	2393/a,	2396/a,	2397/a,
1207/b,	1212/a,	1218/b,	1222/a,	2412/a,	2410/b,	2419/b,	2421/b,
1232/a,	1232/b,	1239/a,	1242/b,	2450/b,	2468/a,	2500/a,	2516/a,
1247/b,	1255/b,	1256/b,	1257/b,	2516/b,	2517/b,	2519/b,	2523/a,
1265/b,	1287/a,	1299/a,	1308/a,	2529/a,	2531/b,	2535/a,	2541/b,
1310/a,	1315/b,	1326/a,	1326/b,	2547/a,	2550/a,	2560/b,	2567/b,
1328/a,	1329/b,	1332/a,	1333/a,	2584/a,	2586/b,	2603/b,	2609/b,
1334/a,	1336/b,	1337/a,	1338/a,	2610/a,	2614/a,	2629/b,	2630/a,
1338/b,	1340/b,	1341/a,	1346/a,	2631/a,	2640/a,	2644/a,	2654/b,
1346/b,	1362/a,	1371/a,	1385/b,	2655/a,	2663/b,	2670/b,	2673/b,
1386/b,	1392/a,	1403/a,	1405/b,	2698/b,	2714/a,	2717/a,	2717/b,
1408/b,	1416/a,	1416/b,	1424/a,	2727/b,	2728/a,	2732/a,	2733/b,
1449/a,	1454/b,	1457/a,	1460/b,	2735/a,	2743/a,	2760/a,	2765/a,
1464/b,	1471/a,	1472/a,	1472/b,	2773/a,	2779/a,	2783/a,	2809/a,
1474/b,	1481/a,	1482/a,	1484/a,	2812/a,	2814/a,	2832/a,	2838/b,
1487/b,	1492/b,	1507/a,	1508/a,	2854/a,	2856/a,	2857/b,	2858/a,
1516/a,	1517/a,	1519/a,	1524/b,	2860/b,	2861/b,	2884/b,	2924/a,
1526/b,	1529/b,	1530/b,	1547/a,	2928/a,	2934/a,	2937/a,	2938/a,
1573/a,	1574/a,	1582/a,	1595/b,	2940/a,	2945/a,	2961/a,	2963/a,
1604/a,	1606/a,	1609/a,	1613/a,	2969/b,	2973/a,	2981/a,	2983/a,
1632/b,	1643/a,	1645/b,	1647/a,	2988/b,	2995/a,	2996/a,	3001/b,
1662/a,	1667/a,	1675/a,	1694/a,	3005/b,	3008/a,	3008/b,	3009/a,
1706/b,	1716/a,	1722/b,	1728/a,	3018/a,	3041/a,	3060/b,	3064/a,
1753/a,	1756/a,	1762/b,	1766/b,	3076/a,	3084/b,	3088/a,	3088/b,
1770/b,	1786/b,	1809/a,	1816/a,	3111/a,	3114/a,	3123/b,	3133/b,
1827/b,	1828/a,	1830/a,	1835/b,	3135/a,	3135/b,	3142/b,	3191/a,
1837/a,	1839/a,	1867/b,	1871/b,	3195/a,	3196/a,	3201/b,	3255/b,
1876/a,	1884/a,	1890/a,	1934/a,	3277/b,	3278/a,	3290/a,	3291/b,
1955/b,	1957/b,	1966/a,	1967/b,	3297/a,	3304/a,	3310/a,	3311/a,
1973/a,	1974/b,	1982/a,	1985/a,	3312/a,	3348/a,	3368/a,	3375/a,
1987/b,	1991/a,	1992/a,	1995/a,	3381/a,	3388/b,	3389/a,	3395/a,
1996/b,	1999/a,	2000/a,	2003/b,	3396/a,	3398/a,	3409/a,	3411/a,
2010/a,	2017/a,	2018/a,	2022/a,	3423/a,	3440/a,	3441/a,	3461/a,
2035/b,	2040/a,	2048/a,	2048/b,	3462/a,	3466/a,	3484/a,	3486/a,
2060/b,	2073/b,	2075/b,	2083/a,	3487/a,	3496/a,	3510/a,	3530/a,
2083/b,	2085/a,	2085/b,	2092/a,	3531/a,	3542/a,	3546/b,	3551/a,
2093/a,	2099/a,	2104/b,	2108/b,	3565/b,	3580/a,	3583/a,	3589/b,
2109/a,	2112/a,	2116/a,	2120/a,	3591/a,	3609/a,	3617/a,	3617/b,
2128/a,	2132/a,	2132/b,	2133/b,	3618/b,	3625/a,	3642/a,	3646/a,
2135/b,	2138/b,	2139/b,	2141/a,	3653/a,	3658/a,	3661/a,	3666/a,
2153/b,	2157/b,	2174/b,	2184/a,	3679/b,	3682/a,	3699/b,	3710/a,
2184/b,	2185/a,	2198/b,	2206/b,	3710/b,	3742/a,	3745/a,	3755/a,
2208/a,	2208/b,	2212/a,	2213/a,	3766/b,	3777/a,	3797/a,	3806/a,
2216/b,	2224/a,	2228/a,	2232/a,	3823/b,	3927/a,	3961/a,	3961/b,

3962/a, 3982/b, 3991/a, 3991/b,
3992/a, 3993/a, 4015/a, 4016/a,
4023/a, 4029/a, 4061/b, 4062/b,
4072/b, 4078/b, 4079/a, 4080/a,
4086/a, 4102/a, 4119/a, 4120/a,
4133/a, 4148/b, 4152/a, 4157/b,
4160/a, 4162/a, 4164/a, 4167/b,
4169/b, 4175/a, 4178/a, 4180/a,
4183/a, 4199/b, 4219/b, 4224/b,
4226/b, 4231/a, 4240/a, 4241/a,
4243/a, 4244/b, 4253/b, 4259/a,
4273/b, 4278/b, 4285/a, 4292/a,
4312/a, 4313/a, 4316/a, 4322/a,
4323/b, 4329/b, 4331/a, 4349/b,
4350/a, 4352/b, 4355/b, 4358/b,
4376/a, 4378/a, 4379/a, 4391/a,
4399/b, 4401/a, 4404/b, 4407/a,
4421/a, 4422/a, 4424/a, 4440/a,
4448/a, 4462/a, 4467/a, 4469/a,
4469/b, 4470/a, 4471/b, 4472/b,
4473/a, 4473/b, 4481/b, 4484/b,
4501/a, 4502/a, 4513/a, 4514/b,
4519/a, 4519/b, 4520/a, 4521/a,
4524/a, 4524/b, 4539/b, 4540/a,
4545/a, 4549/b, 4550/a, 4559/a,
4562/a, 4573/a, 4579/b, 4587/b,
4591/a, 4596/b, 4597/a, 4598/b,
4599/a, 4607/a, 4608/b, 4609/b,
4613/b, 4621/a, 4634/b, 4639/a,
4640/b, 4642/a, 4643/a, 4675/a,
4679/b

ola kim/ ola ki: -9- [T.] O kimse ki.
o. 1689/b, 1725/b, 2014/b, 2015/a,
2024/b, 2354/a, 2791/b, 3117/b,
1727/b

olar: -4- [T.] Onlar.
o. 0248/a
o.+ dan 0531/a
o.+ uñ 1774/b, 4618/b

ol ara: -8- [T.] Ora.
o.+ da 0083/a, 0853/b, 4261/a,
4392/b
o.+ dan 1399/a, 2123/a, 3977/b
o.+ ya 2125/a

omuz: -1- [T.] Omuz.
o.+ a 1352/b

on: -31- [T.] On sayısı.
o. 0019/a, 0019/b, 0297/a, 0299/b,
0301/a, 0306/a, 0422/b, 0760/b,
0925/b, 1077/a, 1361/a, 1507/b,
1625/a, 1724/a, 2173/b, 2322/b,
2383/a, 3100/a, 3644/b, 3762/b,
3764/b, 3832/b, 4195/b, 4260/a,
4292/b, 4534/b, 4614/b, 4681/a
o.+ ıla 2743/a
o.+ ın 2469/b

oñ-: -4- [T.] Daha iyi bir duruma girmek,
salah bulmak.
o.- a 0744/b
o.- arısa 0617/b
o.- madı 2022/a
o.- mazısa 0617/a

oña-: -6- [T.] Beğenmek, uygun görmek,
muvafık bulmak, kabul etmek.
o.- dın 0978/b, 1175/b, 1333/b,
1886/a, 2018/b 2614/b

oñad/ oñat: -5- [T.] Doğru, uygun,
mükemmel.
o. 0264/b, 3798/b; (o. olmağıyıcun)
0738/b
o.+ ına 2525/a
o.+ van 4500/b

on biñ: -1- [T.] On bin sayısı.
o. 0644/a

ora: -1- [T.] Ora.
o.+ dadur 3519/b

oran: -1- [T.] Oran, ölçü.
o.+ la 2900/b

orta: -4- [T.] Orta, ara.
o. 0940/b, 1237/b
o.+ da 0515/a; (o. mı) 0935/b

ortak: -3- [T.] Birlikte iş yapan, ortak.
o. 2490/b; (o. ol- "bir işi beraber
yapmak") 2351/b
o.+ uñ 0074/b

oruc: -2- [Far.] Oruç.
o.+ ın 3502/a

- o.+ ıyıla 2851/b
- ot:** -13- [T.] 1. Ot.
o. 1666/a, 2423/b, 3047/a; (o. bit-) 2937/a; (o. mı) 3680/b
o.+ dan 0112/b, 1666/b, 2393/a
o.+ ı 0703/a
o.+ ın 1456/b
o.+ ısa 2374/b
2. İlaç yapımında kullanılan şifalı bitki.
o.+ a 2435/b, 2602/b
- otacı:** -2- [T.] Hastalıkları otlardan ilaç yaparak tedavi eden kimse, hekim, otçu.
o. 2604/b, 3099/a
- otacılık:** -3- [T.] Hekimlik.
o. 2603/a
o.+ da 2607/b
o.+ dan 2601/a
- otlağ:** -1- [T.] Hayvan otlatılan yer, yaylım, mera, çayır, otlak.
o.+ ını 2938/b
- otur:** -96- [T.] 1. Oturmak.
o. 0795/b, 1636/a, 1669/b, 2373/a, 2521/b, 2620/b, 3925/b, 4083/b
o.- a 1376/b, 2631/a, 2773/a, 4013/b, 4179/a
o.- am 0461/b, 1693/b
o.- an 2792/a
o.- asın 3796/b
o.- dı 0327/b, 0385/b, 0445/b, 0829/b, 1251/a, 1387/b, 1511/b, 1794/b, 1810/a, 2003/a, 2105/a, 2197/a, 2200/a, 2395/b, 2597/b, 3100/b, 3144/a, 3469/b, 3494/b, 3509/b, 3599/a, 3770/b, 3811/b, 4317/a, 4440/a, 4447/b; (yakın o.) 2577/b
o.- dılar 0949/a, 2304/a
o.- dılardı 2241/a
o.- duñ 1715/a
o.- lum 4168/b
o.- madın 3365/b
o.- mağumuz 2299/b
o.- mağdan 1579/a
o.- maz 1684/a
- o.- mış 0515/a, 0592/b, 0855/a, 0878/a, 1459/a, 1507/b, 1989/a, 2717/b, 2748/a, 2942/a, 3138/a, 3220/a, 3281/b, 3339/a, 3468/a, 3565/b, 3567/a, 3600/a, 3831/a, 4071/a
o.- mışdı 1379/a, 1991/a, 2944/a
o.- mışdur 1999/a
o.- mışdı 1506/a, 4266/a, 4375/b
o.- mışlar 0511/a
o.- mışlardı 4069/a
o.- sa 0305/b
o.- sun 2752/b, 4081/a
o.- up 1818/a; (egri o. doğru di- “birine karşı tutumun ne olursa olsun doğruyu söylemek”) 2830/a
o.- ur 0051/b, 0936/a, 2630/b, 3581/a; (halvet o.) 0853/b
o.- urdı 0702/b, 3213/a
2. Yaşamak, ikamet etmek.
o.- mayam 1291/a
o.- asın 3479/a
- otuz:** -6- [T.] Otuz sayısı.
o. 1111/a, 1872/a, 2189/b, 2742/b, 2743/a
o.+ dı 2289/a
- ova:** -15- [T.] Çevresindeki yüksek ve arızalı topraklara göre çukurda kalan geniş ve düz arazi.
o. 0799/a, 1335/b, 2471/b, 4197/b
o.+ da 0710/a, 0973/b, 2773/a, 2934/a, 2937/a
o.+ dan 0470/a, 2940/a, 2940/b
o.+ sından 3205/a
o.+ ya 0579/a, 1399/a
- oy:** -2- [T.] Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak.
o.- am (kökini o.) 0659/b
o.- mağ 1590/b
- oyın/ oyun:** -14- [T.] Oyun.
o. 0743/b, 1630/a, 2455/a, 2968/b, 2969/b, 3621/a; (o. düz-) 0676/b; o. (o. dut-) 1396/a; (o. kur-) 3056/a; (o. oyna-) 0675/a
o.+ da 0421/b, 1443/b, 1517/b

o.+ dan 3584/b

oyuncak: -1- [T.] Oyuncak.

o. 3435/a

oyuncu: -2- [T.] Oyuncu.

o. 2968/a; (o. ol-) 3878/b

oyna-: -17- [T.] 1. Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak.

o. 1630/b

o.- mağa 4091/b

o.- mağı 1420/b

o.- mağ (nerd o. "tavla oynamak")

1640/a, 1565/b

o.- maz (gönül o. mı) 1499/b

o.- r 3487/b; (şişe o.) 2420/b

o.- rdı (yürek o.) 2841/a

o.- sañ 1630/a

o.- ya (oyun o.) 0675/a

o.- yan (yürek o.) 2842/b

o.- yup 2252/b, 3878/b

2. Kımıldamak, hareket etmek.

o.- r (gözüm o.) 2843/a

o.- yu 4562/a

o.- yam 1845/a

Ö

öd: -2- [T.] Öd, öd kesesi.
ö. (ö. ü yağ) 2963/b
ö.+ ini 2232/b

öde-: -1- [T.] Bir şeyin karşılığını alacaklı olana vermek.
ö.- rven 0236/b

ög: -16- [T.] Akıl.
ö. 1104/a, 1104/b, 2567/b, 4334/b
ö.+ den 0890/b
ö.+ i 0304/b, 0309/b, 1697/b,
3770/a, 4145/a; (ö. git-) 3307/b
ö.+ in 3770/b
ö.+ inde 2110/a
ö.+ inden 3396/b
ö.+ ini 2032/a
ö.+ üm 0039/a

ög-: -9- [T.] Yüceltmek, övmek.
ö.- di 1767/a
ö.- dilerdi 2139/a
ö.- e 2139/b
ö.- er 2111/b
ö.- erin 3950/a
ö.- mez 0942/b
ö.- miş 3166/a
ö.- üñ 3164/a
ö.- üp 2273/b

ögil-/ ögül-: -2- [T.] Övülmek, yüceltilmiş.
ö.- miş 0481/a, 2138/b

öglen-: -1- [T.] Kendine gelmek, aklı başına gelmek.
ö.- ürken 4664/b

ögren-: -5- [T.] Bilgi edinmek, öğrenmek.
ö.- mekte 2379/b
ö.- miş 1002/a
ö.- mişüñ 3705/a
ö.- üp (yol ö.) 0947/b
ö.- ür 0948/b

öğret-: -7- [T.] Bir konuda bilgi ve beceri kazandırmak.
ö.- di 0572/a, 0768/a, 2956/b
ö.- en 1064/a

ö.- me 2839/b
ö.- meginden 0313/a
ö.- tiler 3403/a

öğüt/ ögüd: -24- [T.] Nasihat, öğüt.
ö. 0359/b, 0739/b, 1796/a, 2522/b;
(ö. dut-) 2908/b; (ö. işit-) 2521/b;
(ö. vir-) 2003/b, 2012/a, 2021/a,
2701/a; (öğüt ö. ol-) 1949/b
ö.+ i (ö. dut-) 3617/b
ö.+ ile 2001/b
ö.+ inden 1025/b, 2328/b
ö.+ lere 1371/a
ö.+ lerüm (ö. dut-) 2688/a
ö.+ üm (ö. vir-) 2012/b
ö.+ ümüz 1943/b
ö.+ üñ 1708/a, 2690/a, 2691/a
ö.+ üñe 1280/a
ö.+ üñüz 2015/a

öğütle-: -1- [T.] Birine bir şeyi yapmasını veya yapmamasını söylemek, nasihat etmek.
ö.- rseñ 2000/a

ökçe: -1- [T.] Ayakkabı veya terliğin, topuğun altına gelen yüksek kısmı.
ö. 2100/b

öksüz: -1- [T.] Kimsesiz, garip.
ö.+ e 4542/b

öküş: -10- [T.] Çok.
ö. 0002/a, 0243/b, 0370/b, 0470/a,
0839/b, 3472/a, 3998/b, 4446/b; (ö.
ol-) 3545/b
ö.+ dür 0192/b

öküz: -2- [T.] Öküz.
ö. 2471/a, 4215/a

öl-: -39- [T.] Ölmek.
ö.- di 1101/a, 1185/b, 1186/b,
2440/b, 3399/b, 3410/b, 3421/a,
3422/a, 3449/b, 3476/b, 3500/b
ö.- dise 0145/a
ö.- diyse 3490/a
ö.- düğinden 1321/a
ö.- düm 4239/b
ö.- dür 0672/a, 3679/b

ö.- e 0674/b
ö.- em 1086/b, 4514/b
ö.- en 3536/a
ö.- ince 3114/a
ö.- megi 3966/a
ö.- megün 0063/a
ö.- mek 3438/b
ö.- mez 3536/a
ö.- miş 3668/b
ö.- mişe 2839/b
ö.- mişi 1652/b
ö.- se 3474/a, 3485/b
ö.- sün 1926/b
ö.- ür 2434/b, 4453/b
ö.- ürđi 0524/b
ö.- ürsem 3218/a, 3268/b
ö.- ürseñ 2643/a
ö.- ürsin 4628/a

ölç-: -2- [T.] Bir niceliğın miktarını kendine mahsus bir ölçü ile belirlemek, tayin etmek.

ö.- erđi 3465/b
ö.- eyidi 0309/b

ölçü -2- [T.] Ölçmek işi, bir şeyi kendi cinsinden birim olarak alınmış bir miktara nispetle değerlendirme.

ö.+ si topludı 2690/b
ö.+ si 4382/b

öldür-: -16- [T.] Öldürmek.

ö.- düğinden 1329/a, 1329/b
ö.- düğün 1328/a
ö.- düğüne 3228/b
ö.- düñ 3477/b, 4432/a
ö.- e 1487/b
ö.- eler 3355/a
ö.- esin 4111/b
ö.- eydi 0068/b
ö.- me 2260/a, 3248/a
ö.- mege 0687/b, 2872/a
ö.- mek 3477/a
ö.- üpdür 4581/b

öldürücü: -1- [T.] Öldüren, ölüme yol açan.
ö. 4491/a

ölü: -8- [T.] Hayatı sona ermiş bulunan, artık yaşamayan.

ö. 0928/a, 1108/a, 2134/b, 3672/a,
4098/b, 4111/b
ö.+ me 1154/a
ö.+ ye 3539/a

ölüm: -21- [T.] Ölüm.

ö. 2007/b, 3229/b, 3259/a, 3276/a,
3354/a, 3411/b
ö.+ çün 2006/b
ö.+ de 2445/b
ö.+ den sonra 0160/a
ö.+ den 1155/a, 1330/b, 2006/a,
2641/a, 4628/b
ö.+ dür 0876/a, 3351/b, 3483/a
ö.+ i 4662/a
ö.+ inden 3476/a, 4560/b
ö.+ üm 3356/b

‘ömür/ ‘ömür: -26- [Ar.] Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat.

‘ö. 0090/a, 2733/a, 2879/a; (‘ö.- i şir’in) 4523/b
‘ö.+ e 2005/a
‘ö.+ i 0903/a, 0927/a, 1414/a,
1998/b, 2412/a, 4124/b; (‘ö. ol) 4374/a
‘ö.+ ile 4109/a
‘ö.+ in 2908/a, 4535/a
‘ö.+ inde 3361/b
‘ö.+ ine 4660/a
‘ö.+ iyçün 3435/a
‘ö.+ üm 2645/a
‘ö.+ ümde 4113/a
‘ö.+ ümden 4131/a
‘ö.+ ün 0306/a, 1585/a, 4656/a;
(nağd-ı ‘ö.) 0781/a
‘ö.+ ünđen 2624/a

öñ: -64- [T.] 1. Önce, evvel.

ö. 1158/a, 1330/a, 1704/a, 2094/b,
2401/b, 2489/a, 2566/a, 2874/b,
2953/b, 3148/a, 3242/a, 3723/b; (ö.
gör-) 4124/b; (ö. işit-) 3961/a; (ö.
it-) 1772/a; (ö. kıl-) 3832/a
ö.+ i 0090/a, 1585/a
ö.+ den 0803/a, 2977/b
ö.+ inden 1018/b
ö.+ gil 2406/a
2. Ön, taraf.

ö. 1360/b
ö.+ i 2037/b, 4415/b
ö.+ ince 0631/a, 4552/a
ö.+ inde 0375/b, 0407/a, 0483/b,
0501/a, 0539/b, 0662/b, 1504/a,
1506/a, 2028/a, 2035/a, 2128/a,
2231/a, 2505/a, 2669/b, 2944/a,
3047/a, 3074/a, 3212/a, 3298/b,
3567/a, 3609/b, 3764/b, 4081/a,
4083/a, 4415/b
ö.+ inden 3192/a
ö.+ ine 0366/a, 1039/b, 1843/a,
3596/b, 3801/a
ö.+ ünde 0750/a, 0754/b, 3680/b
3. Baş, baş taraf.
ö.+ i 2417/b, 2418/a
ö.+ inde 3755/b

öñ-: -3- [T.] Beklemek, karşısına çıkmak.
ö. 3242/b
ö.- er 3128/b
ö.- ürdü 0504/a

öñdin/ öñdün: -30- [T.] Önce, önden,
önceden.
ö. 0076/a, 0352/a, 0830/b, 1032/a,
1144/a, 1222/a, 1284/b, 1302/b,
1466/b, 1515/a, 1709/a, 1767/a,
1772/b, 1847/b, 2040/b, 2401/a,
2524/a, 2587/a, 3193/a, 3344/a,
3477/a, 3953/a, 3998/a, 4160/b,
4320/b
ö.+ irek 0842/b
ö.+ ki 1796/b, 1883/b, 1884/a,
1950/a

öp-: -47- [T.] Öpmek.
ö. 0178/b
ö.- di 0381/a, 1476/a, 2160/a,
2886/b, 4568/b; (dudağın ö.)
1584/a; (elin ö.) 0566/a, 2103/a;
(yir ö.) 0407/a, 0455/a, 0662/b,
0794/a, 1423/b, 2722/a, 3424/b,
3494/a, 3806/b, 3998/a
ö.- e (yir ö.) 2561/b
ö.- em 2156/a
ö.- er 4677/b; (elin ö.) 2958/a
ö.- erdi 3048/b, 3208/a, 4172/a
ö.- ersem 1623/b, 1632/a, 1632/b,
4113/b

ö.- ersin 3631/b
ö.- eydi 3047/b
ö.- mege 1480/b, 1565/b, 1623/a,
3566/a
ö.- megi 4246/b
ö.- megüñ 1624/a
ö.- mek 0423/b, 1482/b, 1622/b,
1625/a, 2853/a; (el ö.) 1472/b
ö.- mekle (elin ö.) 1473/b
ö.- üp 3811/b; (yir ö.) 3491/b

öpül-: -1- [T.] Öpülmek.
ö.- di 3621/b

ördek: -2- [T.] Ördek.
ö. 0775/b, 1501/b

örnek: -1- [T.] Yapılacak bir şeyin
kendisine benzetilmek istendiği
şey, örnek.
ö.+ i 0485/b

ört-: -1- [T.] Kapatmak, örtmek.
ö.- eridüm (tonıla ö.) 3869/b

örtü: -5- [T.] Örtmeye yarayan şey, örtü.
ö. 1918/a, 2087/b, 3570/a, 4520/a
ö.+ sin (ğaflet ö. “gerçeklerden
habersiz kılan gaflet durumu”)
0079/b

örtülü: -1- [T.] Örtülmüş, bir şeyle
kaplanmış, kapatılmış.
ö. (şadife ö.) 1437/a

örüdür-: -14- [T.] Ayağa kalkmak.
ö. 0872/a, 1705/a
ö.- dı 0400/a, 0468/a, 0847/a,
1078/a, 1233/a, 1235/b, 2269/a,
4361/b, 4421/b
ö.- dılar 1982/a
ö.- urdı 0702/a, 2082/a

öt-: -9- [T.] Ötmek.
ö.- e (bülbulce ö.) 2741/a; (bülbul
ö.) 2920/b
ö.- er 1019/a, 1019/b; (kuş ö.)
0330/b
ö.- erdi 1441/a
ö.- ince (horüs ö.) 0773/a

ö.- miş 0773/b

ö.- ürdi 1575/a

öte: -1- [T.] Öbür taraf, öbür yan, uzakça olan yer.

ö. (ö. taş-) 3392/b

ötrü: -1- [T.] Sebep ifade eden edat, ötrü.

ö. 2466/a

öz: -202- [T.] 1. Gerçek, hakiki, has.

ö. 1640/b, 3663/b, 3932/a; (ö. **çoğrular**) 0142/a

ö.+ i 2660/a, 2774/b

2. Bir kimsenin kendi manevi varlığı, kendisi.

ö. 0559/b, 2103/a, 2507/a, 3918/a, 3918/b, 3973/b, 4158/b, 4195/a, 4298/b

ö.+ e 2911/b

ö.+ i 0094/a, 0104/b, 0108/b, 0372/b, 0382/a, 0581/b, 0668/a, 0737/b, 0829/a, 0919/a, 0958/b, 1111/b, 1219/b, 1229/b, 1268/b, 1290/a, 1342/b, 1372/b, 1415/b, 1552/a, 1668/a, 1671/b, 1730/a, 1761/b, 1828/b, 1832/b, 1889/b, 1986/a, 1991/b, 2047/a, 2085/a, 2095/b, 2124/a, 2152/a, 2270/b, 2342/b, 2461/a, 2507/b, 2520/a, 2527/a, 2538/a, 2559/a, 2580/a, 2581/a, 2610/b, 2635/b, 2655/b, 2661/b, 2734/a, 2750/a, 2789/b, 2824/b, 2996/a, 3074/b, 3097/a, 3146/b, 3639/b, 3810/b, 3993/a, 4157/a, 4279/b, 4324/a, 4327/b, 4359/a, 4476/b, 4674/a

ö.+ ile 4443/b

ö.+ in 0410/b, 1452/b, 1644/b, 1826/b, 1939/b, 2024/a, 2313/b, 2495/a, 3087/a, 3107/a, 3414/b, 3973/b, 4452/a, 4581/b

ö.+ inde 0383/a, 0431/b, 2587/b

ö.+ inden 2505/b, 2551/b, 2792/b, 2959/b, 4248/b, 4345/b

ö.+ ine 0610/b, 0665/b, 0746/a, 0968/b, 1463/b, 1471/a, 1766/a, 1766/b, 1853/a, 2073/b, 2172/a, 2172/b, 2340/a, 2370/a, 2488/a, 2518/b, 2566/a, 2600/a, 2665/b,

2686/b, 2699/a, 3580/b, 4360/a, 4530/a, 4669/b

ö.+ ini 0324/b, 0360/a, 0520/a, 0834/b, 1276/b, 1762/b, 2202/b, 2332/b, 2411/a, 2782/a, 3082/b, 3115/b, 3405/a, 4020/b, 4078/a, 4348/b, 4508/a

ö.+ iyçün 4281/a

ö.+ iyle 0700/b, 1922/a

ö.+ ler 2919/b

ö.+ üm 0008/a, 1061/a, 1116/b, 1599/a, 1714/a, 1802/b, 2753/a, 2831/a, 2868/a, 2870/b, 3224/b, 3332/a, 3447/a, 3818/a

ö.+ ümden 1785/b

ö.+ üme 0046/a, 0079/a, 1726/a, 3348/b

ö.+ ümi 2772/b, 3337/b

ö.+ ümle 1640/a

ö.+ ümüzden 1643/a

ö.+ üñ 1081/b, 1705/b, 2325/b, 2390/b, 2904/a, 3217/a, 3543/b, 4430/b, 4657/b

ö.+ üñden 0970/a, 1749/a, 2793/b, 3816/a, 3946/a, 3949/b

ö.+ üñdür 0959/b

ö.+ üñe 1128/b, 1144/a, 3431/a, 3925/a, 4650/a, 4998/b

ö.+ üñi 3128/b, 4413/b

ö.+ üñüñ 3930/a

3. Bir şeyin temel unsuru, aslı ve maksadı olan ana nokta, esas.

ö.+ in 2900/a

ö.+ ini 2740/a

özdek: -1- [T.] Ağacın köke yakın olan kütük kısmı, ağaç gövdesi.

ö.+ ine (ağaç ö.) 0506/b

özen-: -3- [T.] 1. Bir işi, çok iyi olması arzusuyla üzerinde dikkat ve titizlikle durarak yapmak, elden geldiği kadar itina ve ihtimam göstermek.

ö.- di 1287/b

ö.- üp 0152/b

2. Beğendiği bir şey veya kimseye sahip olma, onun gibi yapma veya ona benzeme arzusu duymak, o yolda gayret sarfetmek.

ö.- miş 4050/b

özge: -1- [T.] Başka, gayri.
ö. 4135/a

özr: -9- [Ar.] 1. Sebep, mazeret.
‘ö. 4176/b; (‘ö. dile- “özür
dilemek”) 3947/b
‘ö.+ üñ (‘ö. dile-) 3784/b
‘ö.+ ini (‘ö. dile-) 1607/b
‘ö.+ ile 3603/a, 3812/a
2. Hata, kusur.
‘ö.+ i 0861/a, 3212/b, 3898/b

P

pādāş: -2- [Far.] Mükafat, karşılık.
p. (p. it- “karşılık vermek”) 0211/a;
(p. vir-) 1085/b

pādişāh: -19- [Far.] 1. Hükümdar, padişah.
p.+ a 2078/b, 2517/b
p.+ am 3784/a
p.+ dan 0947/b, 1340/b
p.+ dur 4416/b
p.+ ı 2139/b, 4343/b
p.+ lara 1045/b
p.+ sın 3896/a
p.+ uñ 1042/b, 2459/a, 2460/b,
4528/b, 4681/b
2. Hüküm sahibi olan, hükmeden,
Allah.
p.+ dur 4424/a
p.+ ı 3516/a
p.+ lar 3516/a
p.+ sız 2351/a

pādişāhā: -1- [Far.] Hüküm sahibi olan,
hükmeden, Allah.
p. 0003/a

pādişāhī: -2- [Far.] Padişahın, padişaha ait.
p. 0364/a; (bārgāh-ı p. “padişahın
huzuru, makamı”) 4068/a

pādişāhlık: -12- [Far.+T.] Pādişah olma
durumu, saltanat, hükümdarlık.
p. 0971/b, 1070/b, 1365/b, 1674/a,
1685/b, 2005/a, 2355/b, 4275/a,
4469/a, 4605/a
p.+ a 1069/b
p.+ dan 0950/b

pāk: -5- [Far.] Temiz, arı, pak.
p. 0154/b, 0263/b, 1898/a, 4162/b;
(p. eyle- “arındırmak”) 3791/a

pāk-āyīn: -1- [Far.] Temiz gibi.
p. 4164/a

pāk-zād: -1- [Far.] Temiz asıllı, aslı temiz.
p.+ ı 0155/a

Pālū: -3- Hüsrev’in askerlerinden biridir.

P. 2079/a
P.+ ya 2013/a
P.+ yı 1762/a

pālūze: -2- [Far.] Nişastalı tatlı, paluze.
p. (p.- yi şīrīni) 1358/b
p.+ sin (şeker p.) 0203/a

parala-: -1- [T.] Dövmek, hırpalamak.
p.- dılar 0525/a

Pārbed: -1- Acem kökenli müzisyen,
Barbed.
P. 0396/a

pāre: -12- [Far.] Parça.
p. 0487/a, 0619/a; (p. kııl-) 2618/b,
3029/b, 3848/b; (p. pāre “parça
parça”) 0871/b; (p. pāre eyle-)
1689/a; (p. pāre kııl-) 1452/b; (p.
pāre ol-) 0563/a
2. Para.
p.+ sin 0823/a
p.+ sidür (gevherünün p.) 4304/a
p.+ si 4409/a

pārsālīk: -1- [Far.+T.] Dinine çok bağlılık,
zāhitlik.
p. 1365/a

Pārsī: -1- [Far.] Farsça.
P. 0606/a

pas: -1- [T.] Pas, kir.
p. 3675/b

pāsbān: -7- [Far.] Bekçi, gözetici.
p. 1479/b, 4380/b
p.+ lar 2534/a
p.+ larına 4369/a
p.+ uñ 4019/a, 4376/a, 4381/a

pāsubānlık: -1- [Far.+T.] Bekçilik,
gözetleyicilik.
p. 0882/b

pāsūh: -2- [Far.] Cevap, yanıt, karşılık.
p. 1220/b, 4329/b

pāşā: -2- [F.] Paşa.

- p. (p.- yı Ġâzî) 0255/b
- paşa:** -1- [T.] Paşa.
p.+ dı 0290/b
- pāyimāl:** -1- [Far.] Ayaklar altına alınmış, çignenmiş, hakir duruma düşürülmüş, perişan edilmiş.
p.+ ı 0165/b
- pāye:** -1- [T.] Derece, mertebe.
p. (p.- i ıışķ) 0011/a
- pāyende:** -4- [Far.] Yerinde duran, kalıcı, sürekli, daim, payidar.
p. (p. kı1-) 4672/a; (p. ol-) 0208/a, 0275/b, 2932/a
- pāyidār:** -4- [Far.] Kalıcı, devamlı, sabit.
p. (p. ol- “kalmak”) 4652/a, 4669/a
p.+ ı 4455/a; (p. kı1-) 4548/a
- pehlevān:** -24- [Far.] Pehlivan, yiğit.
p. 0993/b, 3124/b, 4350/b; (p. ol-) 1222/b
p.+ a 1061/a, 2173/b, 2550/a
p.+ dan 2659/b
p.+ dı 0992/a
p.+ dur 0904/b
p.+ ı 0638/a, 1193/a, 3693/a, 4352/b
p.+ ken 1135/b
p.+ lar 0732/b, 2138/b, 2241/b, 2306/a, 2546/a
p.+ lara 0999/a
p.+ uñ 2008/a, 2216/b, 2638/b
- pehlevānlık:** -1- [Far.+T.] Yiğitlik, güçlülük.
p. 0745/a
- Pehlevî:** -2- [Far.] İıran’da İsfahan dolaylarında yaşıayan bölge halkına verilen isim.
P. 4464/a
P.+ ydi 1958/a
- Pehlevîce:** -1- [Far.+T.] Sâsânî devrinde konuşulan dil, Pehlevî.
P. 1538/a
- pehlü:** -1- [Far.] Vücutun iki yanından her biri.
p. 3225/a
- pek:** -1- [T.] Sert, katı.
p. 2304/b
- peleng:** -1- [Far.] Kaplan.
p. 3333/b
- pençe:** -5- [Far.] Pençe.
p. 1593/a, 3141/b; (aşılanıla p.) 0298/a
p.+ müz 1593/b
p.+ sinden 2814/b
- pend:** -1- [Far.] Öğüt, nasihat.
p. 4446/b
- penhān:** -15- [Far.] Gizli, saklı.
p. 0950/a, 1311/a, 1515/b, 1525/b, 2081/b, 2171/a, 2779/a, 2982/b, 3613/b, 4052/a; (p. it-) 0535/a; (p. kı1- “gizlemek”) 4040/b; (p. ol-) 0462/b, 0591/b, 1248/a
- perde:** -10- [Far.] 1. Perde.
p. 1765/a, 2104/a, 4241/a; (p. aç-) 4011/b
p.+ den 2968/b, 4154/b
p.+ m 1914/a
p.+ nūñ 2967/a
2. Müzik parçasını meydana getiren sesler.
p.+ den 4080/a
p.+ si 4086/b
- perde-dār:** -1- [Far.] Büyük bir kimsenin kapısında bekleyen ve içeri gireceklere kapı perdesini açan kimse, kapıcı, perdecî.
p.+ ı 1489/b, 4367/b
- perhîz:** -1- [Far.] Sakınma, kaçınma.
p. (p. it-) 1666/b
- perî:** -17- [Far.] 1. Doğaüstü güçleri olduğuna inanılan, hayal ürünü varlık.
p. 0507/b, 3133/a, 3800/b

p.+ ce 1391/b
p.+ ler 0527/a, 0695/b
2. Çok güzel, alımlı, becerikli kadın.
p. 1425/a, 1425/b, 1529/a, 2071/b, 2933/a, 3317/b, 4052/a, 4156/a; (p. gibi) 0507/a; (p. misin) 4025/b
p.+ ye 2947/a

perilü: -1- [Far.+T.] Perilerin hakim olduğuna inanılan, tekin olmayan yer.
p.+ dür 0528/a

perîşân: -5- [Far.] 1. Acınacak durumda, zavallı, kederli, muztarip.
p. 2810/a; (p. ol-) 0931/b, 4519/a
p.+ em 4143/a
2. Dağınık, düzensiz, karmakarışık.
p. 0994/b

perîşânlık: -1- [Far.+T.] Perişan olma durumu, dağınıklık, düzensizlik.
p.+ ıla 0909/b

perivâr: -2- [Far.] Peri gibi, çok güzel.
p. 1617/b, 2783/b

periveş: -1- [Far.] Peri gibi, çok güzel.
p. 1423/a

Perî-zâd: -8- Hüsrev'in cariyelerinden biridir.
P. 1509/a, 1529/a, 2983/a, 3235/a, 3253/b, 3573/b, 4157/b, 4162/a

perniyân: -1- [Far.] İşlemeli, kıymetli bir ipekli kumaş çeşidi.
p.+ a 1252/b

perr: -1- [Far.] Kanat.
p. (p.- i tâvüs "tavus kuşu kanadı") 1430/b

pertevin: -1- [Far.] Işık, parlaklık.
p. 3595/b

pervâne: -9- [Far.] Geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.

p. 0413/a, 3227/b, 3487/b, 3687/b, 4644/a; (p.- i zâr) 3487/a; (p. ol- "büyük bir bağlılıkla yanından hiç ayrılmamak") 3883/a; (p. gibi) 0822/b
p.+ nidi 0075/b

pervâneveş: -1- [Far.] Pervane gibi.
p. 0494/b

pervâz: -5- [Far.] Uçma, uçuş.
p. 1467/b, 1998/a; (p. kıl- "uçmak") 0821/b, 3743/b, 3960/a

perverdigârâ: -1- [Far.] Bütün varlıkları besleyen ve yetiştiren, Allah.
p. 0003/b

Pervîn: -5- [Far.] Ülker takım yıldızı.
P. 3016/b, 3281/b, 4557/b; (mişli P.) 0214/b
P.+ e 2451/b

Pervîz: -60- İran hükümdarı Hüsrev'in lakabı.
P. 0731/b, 0872/b, 0951/a, 0979/a, 1345/a, 1355/a, 1465/b, 1470/a, 1754/a, 1762/a, 1848/b, 1946/b, 1976/b, 2305/b, 2334/b, 3147/a, 3172/a, 3182/a, 3252/b, 3459/a, 3596/a, 3765/a, 3812/a, 4048/b, 4080/a, 4218/a, 4435/a, 4592/a, 4595/a, 4635/a, 4636/b; (Hüsrev-i P.) 0284/b, 1344/a, 2589/b, 4308/a; (Hüsrev-i P. ol-) 1212/b; (kışsa-ı P. ü Şîrîn) 0230/b; (şâh-ı P.) 0641/b, 0655/a, 0699/a, 3748/a, 3777/a, 3957/b; (P.- i cihân-dâr) 0897/a, 2476/a, 4277/a; (P.- i Hürmüz) 2188/a; (P.- i şâh) 2588/a, 2642/a, 3338/b; (yâr-ı P.) 2609/b
P.+ e 2483/a, 2517/a, 4634/b; (Hüsrev-i P.) 2695/a; (şeh-i P.) 2355/b
P.+ i 0672/a, 4372/b; (Hüsrev-i p.) 3217/b
P.+ üñ 4352/a

pes: -59- [Far.] Şu hâlde, öyleyse.

p. 0023/b, 0155/b, 0183/b, 0209/a,
0461/b, 0629/a, 0654/a, 0715/a,
0762/b, 0813/b, 0859/a, 0872/a,
1021/a, 1041/a, 1117/a, 1227/a,
1261/a, 1538/a, 1661/a, 1716/a,
1764/a, 1879/a, 1881/a, 2176/a,
2271/a, 2302/b, 2343/a, 2406/a,
2528/a, 2589/a, 2676/a, 2701/a,
2783/a, 2849/a, 2889/a, 2890/b,
2983/a, 3137/a, 3212/b, 3340/b,
3342/a, 3401/a, 3748/a, 3766/b,
3793/b, 3800/a, 3815/b, 3919/b,
3957/a, 3965/a, 3998/b, 4100/a,
4154/a, 4264/b, 4301/a, 4514/a,
4541/a, 4546/a, 4570/a

peşimân: -6- [Far.] Yaptığına üzülüp
hayıflanana, esef eden.
p. (p. ol- “üzülmek, hayıflanmak”)
1329/a, 2377/a, 3455/a, 4033/b
p.+ em 2827/b
p.+ sın 2393/b

peşimânlık: -2- [Far.+T.] Pişmanlık,
nedamet.
p. 4143/b, 4347/b

pey: -1- [Far.] İz, işaret.
p. (p. ol-) 2625/b

peyâm: -5- [Far.] Haber.
p.+ ı 2860/b, 3781/b, 3849/a; (p.
vir-) 4222/b
p.+ uñ 3794/b

peydâ/ peydâ: -5- [Far.] Açıkta ve
meydanda olan, aşık, zahir.
p. 3298/b; (p. ol-) 1891/b, 2062/a,
2299/a, 2312/b

peygâm: -7- [Far.] Haber, peyam.
p. 2812/b, 3555/a, 4226/a; (p. vir-)
2396/b
p.+ a 2475/a, 4538/a
p.+ ını 3788/a

peygâmbir: -2- [Far.] Allah tarafından
emirlerini kullarına bildirmekle
görevlendirilmiş kimse, Tanrı
elçisi, nebi, resul.

p. 4630/b
p.+ uñ 3700/b

peyk: -3- [Far.] Haber ve mektup taşıyan
kimse, haberci.
p. 0836/a, 2721/b
p.+ e 3849/a

peyker: -1- [Far.] Yüz, surat, çehre.
0724/a

peymân: -5- [Far.] Ant, yemin.
p. 1255/b, 2586/b; (p. kıl-) 1981/b,
1959/a
p.+ umuz 1919/a

peymâne: -1- [Far.] İçki kadehi, şarap
kadehi.
p.+ si 4311/a

peyveste: -1- [Far.] Ulaşmış, erişmiş.
p. 4604/b

piç: -3- [Far.] Kıvrım, büklüm.
p. 2031/b, 2388/a; (kaygudan p. “iç
sıkıntısı”) 3520/b

pîl: -10- [Far.] Fil.
p. 1009/b, 3995/a
p.+ ce 3144/b
p.+ den 2964/b
p.+ e 3134/b, 3920/a
p.+ i 4439/a
p.+ idi 2964/a
p.+ uñ 2125/b, 4440/a

pilleyin: -1- [Far.+T.] Fil gibi.
p. 3144/a

pîr: -17- [Far.] 1. Yaşlı, ihtiyar.
p. 0558/a, 0770/a, 1262/b, 1428/a,
2521/b, 2600/a, 2606/a, 3832/b,
4599/a; (p.- i hüş-yâr “akıllı adam”)
2620/b; (p.- i râhib) 1722/a; (p.- i
sâl-hürde “ihtiyar adam”) 4011/a;
(p.- i ser-efrâz) 2621/a; (p. ol-)
0718/b, 4659/b
p.+ i 2672/a
2. Zuhâl gezegeni, Satürn.
p. (p. dek) 0314/a

- pîrûz:** -3- [Far.] Kutlu, hayırlı, uğurlu.
p. 1274/a, 1274/b, 2358/a
- Pirûz:** -3- Hüsrev'in askerlerinden biridir.
P. 1922/a, 1923/a; (dem-i P.)
1920/a
- pîrûzegûn:** -1- [Far.] Mavi renkli.
p. 2358/b
- piş-:** -1- [T.] Pişmek.
p.- em (derdile p. "olgunlaşmak,
kemâle ermek") 2190/b
- pîşe [I]:** -8- [Far.] 1. Sanat, meslek.
p. 0944/a, 2957/a, 4105/b, 4669/b;
(iş ü p. idin-) 0184/b (p. ol-) 1471/b
p.+ si 0216/a
2. İş, amel.
p. (p. kıl-) 1420/b
- pîşe [II]:** -1- [Far.] Sazlık.
p. 2249/a
- pîşekâr:** -1- [Far.] Sanatçı, sanatkâr.
p.+ ı 1986/a
- piyâle:** -5- [Far.] İçki kadehi, şarap kadehi.
p. 1435/a, 1578/a, 4070/a, 4177/b
p.+ yi 0337/a
- pul:** -3- [Far.] Para, pul.
p. 1622/b
p.+ dur 0490/b
p.+ uñ 2430/a
- pülâd/ pulâd:** -8- [Far.] Çelik.
p. 0365/a, 1155/b, 3112/b, 3191/b,
3948/b; (tiğ-ı p. "çelik kılıç")
1407/a
p.+ ı 0454/b, 3389/b
- pür:** -1- [Far.] Evlat, oğul.
p. (p.- ı Hürmüz) 1067/b
- pus-:** -1- [T.] Sinmek, büzülüp ses
çıkarmamak.
p.- a 4020/b
- pusu:** -1- [T.] Saldırmaya hazır olma
durumu.
p.+ yı kıllur 1628/b
- pür:** -10- [Far.] Çok dolu, fazla.
p. 1201/b, , 2471/b, 2764/b
- pür-bahâ:** -1- [Far.] Değerli.
p.+ dur 1226/b
- pür-câm:** -1- [Far.] Dolu, kadeh.
p. 3138/a
- pür-cefâ:** -1- [Far.+Ar.] Çok sıkıntılı,
eziyetli.
p.+ nuñ (resm-i cihân-ı p.) 4444/a
- pür-cüş:** -1- [Far.] Coşku dolu.
p. 2786/a, 4609/a
- pür-derd:** -1- [Far.] Çok dertli.
p. (p. ol- "dertli olmak") 2769/a
- pür-dürr-i gevher:** -1- [Far.] İncili.
p. 1251/b
- pür-ğam:** -3- [Far. + Ar.] Çok dertli, gamlı.
p. 1991/b, 3308/
p.+ ıdı (p. degül) 4295/a
- pür-kîn:** -1- [Far.] Çok kinli.
p. 0246/a
- pür-melâlet:** -1- [Far.+Ar.] Bıkma, çok
usanma.
p. 0866/b
- pür-mey:** -1- [Far.] Dolu, çok şarap.
p. 1664/a
- pür-naqş:** -1- [Far.+Ar.] Resimle dolu,
nakışlı.
p. (p. it-) 3206/a
- pür-nâle:** -1- [Far.] İniltili.
p. 1788/b
- pür-nem:** -1- [Far.] Nemli.
p. 1239/b

pür-nūr: -6- [Far.+Ar.] Nur dolu, nur içinde.
p. 455/b, 1380/b, 2116/b, 3664/a;
(hūr-i p.) 0850/a; (şād u p. ol-) 0455/b

R

Rab: -7- [Ar.] Allah.

R. 0192/a, 3320/b, 3599/b, 4574/a,
4629/b; (R.- i Raḥmān) 0237/b
R.+ dan 0120/b

raʿd: -2- [Ar.] Gök gürlemesi, gök
gürültüsü.

r. 0986/b; (r. gibi naʿ ra) 1008/a

rāḡ: -1- [Far.] Güllük gülistanlık bahçe.

r.+ ı (bāḡ u r.) 0729/b

raḡbet: -7- [Ar.] İstek, arzu, alaka, meyil.

r. 1612/a, 2780/a, 3844/b; (r. it-
“yönelmek”) 1099/a, 2852/b,
4614/a
r.+ le 4172/a

rāh: -1- [Far.] Yol.

r. 1723/a

rāḡat: -8- [Ar.] 1. Üzüntüsüz ve sıkıntısız
olma durumu, huzur.

r. (r. bul-) 4357/a; (r. kı1-) 2177/b;
(r. ol-) 2209/b; (r. vir-) 3524/b
2. Rahatlık, huzur.
r. 2147/b, 2878/a, 2927/a
r.+ um 1072/b

raḡatla-: -1- [Ar.+T.] Sıkıntı, ızdırap ve
huzursuzluk veren bir durum
ortadan kalkıp rahata kavuşmak,
rahatlamak.

r. 4666/b

rāhib: -4- [Ar.] Hristiyan din adamı.

r. 1733/a, 1735/a; (pīr-i r.) 1722/a
r.+ e 1753/a

raḡīm: -2- [Ar.] Merhametli, acıyan,
esirgeyen Allah.

r. (ḡudāvend-i r.) 0237/b
r.+ dūr 3860/a

raḡm: -1- [Ar.] Merhamet, acıma,
esirgeme.

r. (r. eyle-) 3711/a

raḡmān: -1- [Ar.] Yarattığı bütün varlıklara
merhamet eden, nimet veren, Allah.
r. (rabb-i r.) 0237/b

raḡmet: -13- [Ar.] Allah'ın yaratıklarına
olan merhameti, acıma ve
esirgemesi.

r. 3011/b; (r. it- “acımak, merhamet
etmek”) 0268/a, 0364/a; (r. kı1-)
3976/a; (r. ol-) 0042/b; (ḡarīḡ-i r.
ol-) 2450/b; (r. um-) 0043/b
r.+ i (r. kı1-) 0049/b
r.+ üñ 0085/b, 0192/b
r.+ üñden 0037/b, 3694/b
r.+ üñe 0004/b

raḡmeten li'1 ʿālemīn: -1- [Ar.] Âlemlere
rahmet olarak gönderilen (Hz.
Muhammed).

r.+ dūr 0095/a

raḡmet-engizlik: -1- [Ar.+Far.+T.] Rahmet
veren, rahmetli.

r. (r.+ i ol-) 3900/b

raḡş: -1- [Far.] Gösterişli, güzel.

r. 0512/b

raḡse: -1- [Far.] Parlak.

r. (r. devletle) 0229/b

raḡş: -3- [Far.] Gösterişli, güzel at.

r.+ a (r. bin-) 4016/a
r.+ ı 2788/a
r.+ ina 0229/a

raḡt: -15- [Far.] 1. Her türlü eşya, malzeme.

r.+ ı 3437/a
r.+ ın 0350/b, (genc ü r. “hazine,
mal”) 1138/a,
r.+ ından 3067/a
r.+ ıla 3067/b
r.+ ını 2376/b
r.+ uñ 0394/b, 1215/b, 1688/a
r.+ uñı 3959/b
2. At takımı, eyer takımı.
r. 4098/a, 4469/b, 4493/b
r.+ ı 1075/a,
r.+ ın 2183/b

- ra'ıyyet:** -2- [Ar.] Bir hükümdarın yönetimi altında olan, vergi veren ve devlet tarafından korunan halk.
r. 2457/a, 4278/b
- raḳḳāş:** -2- [Ar.] Raks eden, oynayan.
r. 3762/a; (r. ol-) 2816/b
- rām:** -10- [Far.] İtaat eden, boyun eğen.
r. 1647/b, 1901/a, 2491/b; (r. kııl-) 1642/a, 2184/b; (r. ol-) 0964/a, 3555/b, 3773/a, 3916/b, 3947/a
- ramak:** -1- [Ar.] Vücutta ancak nefes alacak kadar kalmış hayat belirtisi.
r.+ dur (cānumdan kalan r. “az bir şey kalmış”) 2873/a
- ra' nā:** -1- [Ar.] Güzel, hoş, latif, parlak, revnaklı.
r. (şād u r.) 1531/a
- raşad:** -1- [Ar.] Gözetleme, tarassut etme.
r. 4184/a
- rāst:** -2- [Far.] 1. Rastlama, tesadüf.
r. 4086/a
2. Musikimizde en eski ve basit makamlardan biri.
r. (mevzūn perdesi r.) 4086/b
- ravza:** -1- [Ar.] Cennet.
r.+ dan 0123/a
- rāy:** -36- [Ar.] Fikir, görüş, düşünce, rey.
r. 0010/a, 0379/b, 0734/b, 0848/a, 0923/a, 0923/b, 1129/b, 1850/a, 3098/b, 4030/a, 4337/a; (r. kııl-) 4178/b; (r. ol-) 1104/a; (r. ur-) 1734/a, 1888/a, 2521/b; (r.- ı zemzem ur-) 2307/b
r.+ a 4489/b
r.+ ı 0728/a, 0736/a, 0739/b, 1026/a, 1743/a, 2460/b, 4343/a, 4345/a (r. bir kııl- “hemfikir olmak”) 1882/b
r.+ ıla 0925/a, 1129/a, 2599/b
r.+ ıydı 3664/a
r.+ uñ 0736/b, 2887/a, 3105/b
r.+ uñda 2497/b
- r.+ uñsuz 1148/a
- rāygān/ rāyigān:** -3- [Far.] Karşılıksız, bedelsiz, bedâva.
r. 0397/b
r.+ a 2118/b
r.+ ı 1432/b
- rā':** -1- [Ar.] Ebced hesabında değeri 200'dür.
r.+yı 0924/a
- rāz:** -41- [Far.] Sır.
r. 0564/a, 0684/a, 1160/a, 1467/a, 1744/a, 2079/a, 2636/a, 2666/a, 2670/a, 2674/b, 3659/b, 4154/b, 4575/a; (r.- ı tıre) 1873/b; (r. eyit-) 1570/a
r.+ ı 0955/a, 1162/b, 1184/a, 1370/a, 1860/a, 1931/a, 2244/a, 2612/a, 2634/b, 3659/a 3724/a, 4312/b, 4325/a
r.+ ın 3022/a, 3653/b, 4328/b; (r. didür-) 1569/b; (r.+ ın dimez ol-) 4006/b; (r.+ ın kııl-) 4182/a
r.+ ını 2619/b
r.+ ıyıla 3214/b
r.+ um 1161/b, 1293/a, 4041/a
r.+ uñı 2606/b, 3656/a
- rāzī:** -2- [Ar.] Rıza gösteren, kabul eden.
r. (r. ol-“razı olmak, rıza göstermek”) 0083/b, 0371/b
- rebī':** -1- [Ar.] Bahar mevsimi.
r.+ uñ 0221/b
- Receb:** -1- [Ar.] Arabi ayların cemaziyelahir ile şaban arasında kalan yedincisi, üç ayların ilki.
R. 4679/a
- red:** -3- [Ar.] Geri çevirme, ret.
r. 3829/a; (r. it- “reddetmek, geri çevirmek”) 3829/b; (r. kııl-) 0050/b
- rehāvī:** -1- [Far.] Musikimizin birleşik makamlarından biri.
r.+ de 4121/b

rehîn: -1- [Ar.] Bir borcun ödeneceğine teminat olarak ödenince geri alınmak şartıyla borçlunun alacaklıya verdiği değerli şey.
r.+ idüm 0181/a

renc: -37- [Far.] Zahmet, eziyet, ıztırıp.
r. 0798/b, 1072/b, 1200/b, 1289/a, 1565/a, 1802/b, 2075/a, 2157/a, 2209/b, 2338/a, 2379/b, 2404/a, 2481/b, 2639/b, 2928/b, 3038/b, 3416/a, 3524/b, 4281/b, 4357/b, 4593/b; (r. ü ğam) 2885/b, (r. gör-) 2248/b; (r. ol-) 1880/b, 4357/a
r.+ e 2157/b, 3038/a, 3963/a
r.+ i 2361/b, 2484/b; (genc-i r.) 1152/b
r.+ ile 3416/b
r.+ in 4395/b
r.+ üm 2905/a, 3721/b
r.+ ümüz 1833/a
r.+ üñüze 2351/b

renciş: -1- [Far.] İncitme, incinme, ıztırıp, keder.
r.+ inden 3475/b

rencür: -3- [Far.] İncinmiş, sıkıntılı.
r. 3327/a; (r. it-) 2875/a, (r. ol-) 2885/a

reng: -17- [Far.] Renk.
r. 0767/b, 3884/b, 4377/b; (r. ur-) 0506/a
r.+ i 0147/b, 2822/a, 2832/b, 3674/a, 3675/b, 4265/b; (r. al-) 0768/b
r.+ idi 4173/b
r.+ ile 0406/b, 4259/a
r.+ in 0998/b, 3643/b
r.+ leri 0473/a

reng-pîrûzî: -1- [Far.] Mavi rengi.
z. (z. ol-) 1305/b

rengîn: -1- [Far.] Parlak renkli.
r. (r. kıl-) 1379/b

resm: -69- [Ar.] 1. Usul, adap, erkân.

r. 0948/b; (r.- i cihân-ı pür-cefâ.) 4444/a; (r.- i tazmin) 0235/b
r.+ e (bu r. “bu şekilde”) 0016/a, 0046/b, 0290/a, 0294/a, 0434/b, 0936/a, 1029/a, 1178/b, 1231/b, 1258/b, 1317/a, 1414/a, 1481/a, 1854/a, 1869/b, 2060/b, 2142/a, 2239/a, 2427/a, 2701/b, 2832/a, 2885/a, 2930/a, 2997/a, 3000/a, 3007/a, 3072/a, 3170/b, 3182/a, 3336/a, 3395/a, 3428/a, 3474/a, 3623/b, 3656/a, 3661/a, 3741/a, 3826/a, 3833/a, 3860/a, 3976/b, 4048/a, 4176/a, 4209/b, 4212/b, 4228/b, 4329/b, 4457/a, 4515/a
r.+ ile 1260/a, 3059/a
r.+ ince 1003/a, 4549/a
r.+ inde 3565/a
r.+ ine 3803/b
r.+ ini 0226/b, 0947/a, 1002/a, 3194/a, 4618/b
r.+ ise 3452/a
2. Yazma, çizme, desen.
r.+ e 0570/b, 0917/a, 4504/a
r.+ i 0505/a
r.+ in (r. ur-) 4078/b

Resûl: -1- [Ar.] Peygamber, nebi, Hz. Muhammed.
R. (R.- i ihtiyâra) 0198/a

reşk: -2- [Far.] Kıskanma.
r. (r.- i mâh “herkesi kıskandıran”) 3911/a
r.+ ile 0774/a

revâ: -16- [Far.] Uygun, münasip.
r. (r. gör- “uygun görmek”) 3560/b; (r. kıl-) 0088/b, 3216/b; (r. ol-) 1635/a, 2000/a, 3796/a; (r. mî) 1649/a
r.+ dur 0089/b, 2751/b, 3183/a, 3817/a, 3830/a, 3857/a, 3936/b, 4213/a
r.+ mî 1998/a

revân: -24- [Far.] 1. Yürüyen, akan.
r. 1574/b; (r. ol-) 1385/b, 1863/b, 2628/b, 3744/a
r.+ dî 0992/b, 1488/b

- r.+ dur 1046/b
r.+ ı 0692/b,
2. Ruh, can.
r. (genc-i r.) 3246/a; (r.- ı şāvūr) 2886/b; (r.- ı şīrīn) 2962/a
r.+ ı 0200/b, 1996/b, 2295/b, 3508/a, 4352/a; (rūšen r. ol-) 1778/b; (serv-i r.) 0812/a, 3382/b
r.+ ına 0120/a
r.+ um 3929/b
r.+ umuzı 0160/b
r.+ uña 4477/a
- Revān:** -1- Behrām'ın hasta olan kızıdır.
R. (R. hatun) 2608/a
- revāne:** -3- [Far.] Giden, yürüyen, akan, revan.
r. 0980/a; (r. ol-) 0922/a, 1061/b
- revāyiş:** -1- [Ar.] İtibarı olma, geçerlilik.
r.+ de 3644/a
- revnağ:** -10- [Ar.] Göz alıcı güzellik, parlaklık, tazelik, letafet.
r. 0291/a, 2914/b, 3515/a; (elķāb-ı r.) 0204/a; (r. u nūr vir-) 1535/b; (r. bul-) 1450/a; (r. ol-) 1475/a; (r. vir-) 2944/b
r.+ da 0316/b
r.+ la 4200/a
- Rey:** -3- İran'ın Tahran eyaletinde bir şehir.
R. 3567/b
R.+ e 0639/a, 2265/a
- reyāhīn:** -5- [Ar.] Reyhanlar.
r. 1438/a, 1440/b
r.+ e 0472/b, 1440/a, 3882/a
- reyhān:** -6- [Ar.] Fesleğen.
r. 0099/a, 0420/b, 0508/a, 2764/a
r.+ a 0772/a
r.+ ı (ķış r. ol-) 0772/b
- rezzāk:** -2- [Ar.] Maddi ve manevi her türlü rızıkı bol bol ihsan eden, Allah.
r. (r.- ı cihān) 2443/b, 3715/b
- re's:** -1- [Ar.] Baş.
r. (r.- i ' aķreb) 3120/b
- ri:** -1- [Ar.] Rı harfı (?).
r. 0227/a
- rızā:** -1- [Ar.] Rız olma, rıza.
r.+ yı (r. vir-) 3723/b
- rızķ:** -3- [Ar.] Rızık, iaşe.
r. 1585/b; (r. it-) 2443/b; (r. saç-) 3718/b
- rif at:** -1- [Ar.] Yücelik, yükseklik, özellikle mevki yüksekliği.
r. 0830/b
- rikāb:** -4- [Ar.] Büyük bir kimsenin huzuru.
r. 1308/b
r.+ ın 2160/a
r.+ ınca 3736/b
r.+ ından 0815/b
- rind:** -1- [Far.] Dünya işlerini hoş karşılayan, hiçbir şeye aldırmayan, çok hoşgörölü, açık yürekli, gönöl eri.
r.+ üler 3871/a
- risālet:** -1- [Ar.] İnsanları dine davet etme işi, peygamberlik.
r. 4603/a
- rivāyet:** -1- [Ar.] Söylenti, rivayet.
r. (r. ķıl- "Anlatmak, nakletmek") 2994/a
- rūh:** -1- [Ar.] Ruh, can.
r.+ ı (tāze r. ol-) 0776/a
- ruķ:** -1- [Far.] Yanak.
r. (r.- ı hūsnūñ) 2059/a
- ruhbān:** -3- [Ar.] Rahipler.
r. 1721/b, 2298/b
r.+ a 1732/a
- rūhu'l-emīn:** -1- [Ar.] Cebrail.
r.+ dūr 0095/b

ruh-fâş: -1- [Ar.+Far.] Ruhı ortaya çıkaran.
r. (hüb-ı r.) 0539/a

Rüm: -42- 1. Anadolu.
R.1759/a, 1913/a, 2958/a, 3572/a, 4285/a
R.+ a 1264/a, 1266/a
R.+ dan 1277/b
2. Rum, Bizans.
R. 1341/a, 1804/a, 1806/a, 1817/a, 1824/a, 1837/a, 1838/a, 1904/a, 1905/b, 1980/b, 2041/a, 2059/b, 2066/b, 2070/b, 2152/a, 2205/b, 2874/b; (kayşer-i R.) 1816/a, 1827/a, 1944/a, 1962/a
R.+ a 1717/b, 1902/b, 4321/b
R.+ dan 2182/a, 2341/a
R.+ ı 2040/a, 2533/a
R.+ ıla 1951/a, 1968/a
R.+ uñ 1823/b, 1828/b, 1961/a, 1983/b

Rümü: -15- Bizans İmparatorluğu ile ve orada yaşayanlarla ilgili.
R. 1893/b, 1894/a, 1903/b, 2056/a, 2071/a, 2074/b, 2204/a, 2224/b, 2230/a, 2297/b, 2306/a, 2533/b, 2713/b; (dībā-yı R.) 2064/a; (Niyeṯüs-ı R.) 2313/a

Rümüler: -4- Rum soyundan olanlar.
R. 1846/a, 1962/b, 2303/a
R.+ i 2305/b

rüspî-zâde: -1- [Far.] Velelizina.
r.+ yi 0999/b

rüşen: -30- [Far.] Parlak, aydınlık.
r. 0084/a, 0387/b, 0701/b, 0917/b, 1523/a, 2191/a, 2567/a, 3692/a, 4059/b; (r. revāmı) 0387/a 1778/b; (r. eyle-) 0081/a, 3105/b, 4061/b, 4055/a; (r. gün ol-) 1273/a; (r. kıl-) 0495/a, 1747/a, 1527/b, 1999/b, 2499/b, 3688/a, 3967/b; (r. ol-) 0010/a, 1059/a, 1873/b, 3688/b, 4386/a
r.+ di 1574/a
r.+ dür 1969/b

ruṯab: -1- [Ar.] Olgun, taze hurma.
r. 4256/b

rüz: -5- [Far.] Gün, gündüz.
r. 1677/a, 1920/b; (r.- ı Behrām) 2656/b
r.+ ı 4434/b; (Behrām r.) 2629/a

rūzî: -2- [Far.] Rızık, azık.
r. 0768/a; (r. vir-) 3719/a

rūzgār/ rūzigār: -17- [Far.] 1. Zaman, devir.
r. 3125/b
r.+ e 1271/b
r.+ ı 0824/b, 1797/a, 2409/a, 3284/a
r.+ ın 2610/b, 4246/a
r.+ ında 1100/b
r.+ uñ 1899/b,
2. Kader, felek.
r.+ ı 4332/b,
r.+ ın 4524/b
r.+ uñ 1997/b
3. Dünya, yeryüzü.
r. 0916/a, 2734/a,
r.+ ı 3956/b
4. Ömür, hayat.
r.+ ı 4338/b
r.+ ın 2394/b

Rüstem: -4- İran'ın efsanevi kahramanlarından Rüstem, Zâl'in oğludur.
R. 0228/a; (R.- i devrān) 0255/a;
(R.- i Zâl) 1030/a
R.+ dür 0217/a

rüsvâyılık: -1- [Far.] Rezillik, rüsvalık.
r. 2871/a

rüşvet: -1- [Ar.] Bir görevliye, kanunen yapması veya yapmaması gereken bir işte yasa dışı bir kolaylık sağlaması için verilen para yâhut sağlanan menfaat.
r. (r. um-) 0051/a

S

- sa‘âdet:** -12- [Ar.] Mutluluk, saadet.
s. 0248/b, 0263/b, 0273/a, 0282/b, 0802/a, 3107/b, 4600/b, 4615/b; (s. bul- mı) 1656/b; (s. kıl-) 4665/a; (s. vir-) 1534/a, 2356/b
- sâ‘at:** -3- [Ar.] Lahza, an.
s. 1501/b, 3847/a
s.+ de 2391/b
- şabâ:** -4- [Ar.] Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgarı, tan yeli.
ş. 0414/a, 1436/a, 1490/a
ş.+ ya 3289/b
- şabâh:** -3- [Ar.] Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.
ş. 0782/b; (ş.- ı ‘âlem-ârâ “dünyayı süsleyen sabah”) 1378/a
ş.+ a (ş. ir- “ sabaha ulaşmak”)4062/a
- sâbâş:** -1- [Far.] Alkış, aferin.
s. 0440/b
- şâbir:** -1- [Ar.] Sabreden, sabırlı.
ş. 4007/b
- şabr:** -38- [Ar.] Tahammül, sabır.
ş. 2376/b, 2378/b, 2406/a, 2884/a, 4248/b; (ş. u tākāt dūken-) 4045/a; (ş. u tākāt vir-) 0078/a; (ş. eyle- “sabretmek”) 2378/a, 4249/a; (ş. it-) 0788/b, 1611/b, 2399/a, 2775/b, 2879/a, 3539/b, 4013/b, 4153/b; (ş. kıl-) 0395/a, 0911/a, 3587/a
ş.+ a (ş. yit-) 2408/b
ş.+ ı 0439/a, 0443/b, 0554/a, 2884/b, 3032/b, 3166/b, 4151/b; (ş. dūken-) 0445/b
ş.+ ıdı 4249/b
ş.+ ıla 1145/a, 2409/a, 3166/a, 4006/b, 4008/a, 4008/b
ş.+ ını 1441/b
ş.+ inuñ 2817/b

şabūh: -1- [Ar.] Sabahları içilen şarap.
ş.+ ı 0776/b

- saç:** -55- [T.] Saçmak.
s. (rahmetüñi s.) 0004/b
s.- a 1344/b, 1425/b, 3294/a, 3597/b, 3877/b
s.- alar (saçu s.) 3143/b
s.- am 3263/b, 3326/a; (saçu s.) 1077/b
s.- an 0099/a
s.- ar 3184/b; (‘ibret s.) 2950/a
s.- aram 0868/b
s.- ardı 2976/b, 3277/b, 4207/b; (cânın s.)4079/a
s.- arlar (müşk s.) 0430/a
s.- arsam 3102/b
s.- arvan 1678/a
s.- ayın 3265/a
s.- dı 1944/b, 1977/b, 2342/b, 2384/a, 2973/a, 3020/b, 3146/b, 3312/b, 3340/a, 3851/b; (güher s.) 2465/a; (incü la‘ l s.) 3952/b; (incü s.) 2196/b; (koğu s.) 0384/a (nūr s. degüldür) 3321/b; (sözini s.) 0407/b; (şeker s.) 2971/a
s.- dılar 4203/a; (saçu s.) 3144/b
s.- duñ (rızk s.) 3718/b
s.- ıcı 3402/a
s.- ma (yire s. degülven) 2591/b
s.- madı 3643/b
s.- mağıl 3535/a
s.- mağ 3109/b, 4584/b
s.- mış 1439/a, 2383/b, 4552/b
s.- uñ (incü s.) 4335/b
s.- up 3412/b, 4527/a
s.- updur 0737/b

- saç:** -20- [T.] Saç.
s. 3469/b
s.+ dan 0299/b
s.+ ı 0414/a, 0426/a, 1451/a, 1548/b, 1583/a, 1662/b, 2059/b, 2061/b, 3535/a; (s. bigiydi) 0880/b
s.+ ın 1352/a; (s. yol-) 2677/b
s.+ ından 0602/a
s.+ ını 0698/a, 1438/b
s.+ um 3324/b
s.+ uñ 1655/a, 1661/b

- saçıl-:** -5- [T.] Saçılmak, yayılmak.
s.- a 0898/b, 3363/a
s.- dı 4517/a
s.- maz 2036/a
s.- urdı (şekker s.) 1554/b
- saçu:** -4- [T.] Bazı düğün ve şenliklerde ortaya saçılması âdet olan inci, maden para, şeker, hububat gibi şeyler.
s. (s. saç-) 1077/b, 3143/b, 3144/b
s.+ dan 4206/a
- sa' d:** -2- [Ar.] Kutluluk, bahtiyarlık.
s. (s.- ı vaḳḳāş "Sa'd bin Ebû Vakkas") 2816/a
s.+ ını 2082/b
- şādık:** -3- [Ar.] Doğru, gerçek, hakiki.
(şubḥ-ı ş. "subh-i kâzibden sonra tan yerinde ufuk boyunca görülen ve gittikçe yayılarak güneşin doğuşuna kadar kesintisiz devam eden aydınlık") 0588/a, 3485/a, 3686/a
- şaf:** -1- [Ar.] Yan yana düzgün bir şekilde sıralanan kimselerin meydana getirdiği dizi, sıra.
ş. (ş.bağla- "sıra teşkil etmek, sıralanmak") 1412/b
- şafâ:** -3- [Ar.] Rahat, huzur, kedersizlik.
ş. (ş. bul-) 0189/a
ş.+ dan 0190/a
ş.+ sı 3930/a
- şafâsuz:** -1- [Ar.+T.] Rahatsızlık, huzursuzluk.
ş. 0490/b
- şâfi:** -1- [Ar.] Temiz.
ş. (ş. teni) 0600/a
- şafra:** -2- [Ar.] Karaciğerin salgıladığı yeşil sarı renkte acı sıvı, öd, safra.
ş. 3989/a
ş.+ yı 1646/b
- şaf-ārâ:** -1- [Ar.+Far.] Katıldığı safları süsleyen.
ş. 0240/b
- şaf-der:** -1- [Ar.+Far.] Düşman saflarını yarıp geçen kahraman, yiğit.
ş. 0240/b
- şaf-sâz:** -1- [Ar.+Far.] Saf yapan.
ş. 0240/b
- şaf-şiken:** -1- [Ar.+Far.] Düşman saflarını kıran, bozan, düşmanı yenen, galip.
ş. 0240/b
- şağ/ sağ [I]:** -17- [T.] Sağ, sağ taraf.
ş. 0014/b, 1006/b, 1387/b, 1466/b, 4206/b; (ş. u şoli) 3749/b
ş.+ a 2035/b, 2237/b, 3373/b; (ş. şola) 1027/b
s.+ da 0541/b
ş.+ dan 0974/b, 1199/b, 3454/a
s.+ ın 2160/b
s.+ ına 0941/a
ş.+ ında 0997/a
- şağ/ sağ [II]:** -7- [T.] Yaşamakta olan, hayatta bulunan, diri, canlı
s. 3098/a, 3391/a, 4188/b; (s. it-) 0084/b (ş. ol-) 0014/a, 2992/b
s.+ a 2094/b
- şağ-:** -1- [T.] Sağmak.
s.- alar (südi s.) 2987/a
- sâğar:** -1- [Far.] İçki kadehi.
s. 1577/a
- sağın-:** -3- [T.] Sanmak, zannetmek.
s.- ma 3659/a
s.- madı 4281/b
s.- maduḳ 3659/b
- sağınç:** -2- [T.] Emel, istek, arzu, maksat.
s. (s. eyle-) 1932/b
s.+ um 3914/a
- sağırılık:** -1- [T.] Sağırılık.
s. 4089/b

- sağış/ sağış:** -22- [T.] Sayı, adet, miktar, hesap.
s. 0031/b, 0167/b, 0514/b, 0825/a, 2075/a, 3261/a; (s. ol-) 1081/a; (s. degüldür) 0739/b
s.+ da 1416/b
s.+ dan 1748/b, 2074/b, 3400/b
s.+ ı 0942/b, 2151/a
s.+ ın 0758/b, 0938/b, 2540/b, 3895/a
s.+ ından 0931/b
s.+ ını 1750/b
s.+ umuz 3475/a
s.+ uñ 3406/b
- sağışla:** -4- [T.] Hesap etmek, düşünmek, addetmek.
s. 0367/a, 1936/b
s.- dı 0307/b, 1609/a
- sağışsuz/ sağışsuz:** -5- [T.] Sayısız.
s. 0245/a, 0652/b, 1830/b, 2049/a
s.+ dı 1559/b
- sağla-/ sağla:** -2- [T.] Bir işin olması için gerekli durumu, şartları hazırlamak, temin etmek.
s. 3345/a
ş.- yalar (işüñ ş.) 1627/a
- sağlık:** -1- [T.] Bireyin fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik durumunda olması, vücut esenliği, esenlik, sıhhat, afiyet.
s.+ da 3098/a
- sağı sağı:** -2- [T.] Yüksek sesle ağıt söyleyip ağlamak.
ş. 4523/a, 4464/a
- sağı:** -2- [Ar.] Cömert, eli açık.
s. 0064/a, 1367/b
- şāhib:** -3- [Ar.] Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, mâlik.
ş (ş.- i baht “talihli, şanslı”) 1781/a; (ş.- i taht “taht sahibi, hükümdar” 3736/b; (ş.- i tāk “kubbe, kümbet sahibi”) 4638/b
- şāhib-kırān:** -2- [Ar.] Kutlu zamanda doğan kimse, böyle bir zamanda tahta çıkan çok başarılı hükümdar (Hz. Muhammed).
ş. 4601/b
ş.+ a 0119/b
- şāhib-sırr:** -1- [Ar.] Sırta sahip.
ş. (ş.- ı mi’ rāc “Sırlı miraca sahip olan, Hz. Muhammed”) 0108/b
- şāhib-velāyet:** -1- [Ar.] Veli olan, Hakk’ın dostluğuna sahip olan.
ş. 4612/a
- şahrā:** -3- [Ar.] Kır, ova.
ş. 0692/a
ş.+ da 1457/a
ş.+ yı 1555/b
- sağ:** -3- [T.] Hazır, tetikte olan.
s. 1673/b, 2438/a, 3658/a
- sāğ:** -1- [Ar.] Baldır, incik.
s. (semen s.) 3376/a
- sağak:** -3- [T.] Çene altındaki tombul kısım, gerdan.
s.+ a 1566/b
s.+ ı 3631/a
s.+ uña 3854/b
- sağf:** -1- [Ar.] Tavan, çatı.
s.+ ın 3034/b
- sağın:** -10- [T.] 1. Saklamak, muhafaza etmek.
s.- dı 3094/b
s.- mağum 3887/b
s.- mamağdan 3061/b
s.- urıdı 1269/a
2. Kaçınmak, uzak durmak.
s.- duğūñ 1586/b
s.- ğıl 1729/a, 3497/a
s.- mağçun 1489/b
s.- up 2674/b
s- ur 3087/a

sakın: -5- [T.] Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.
s. 2591/b, 2634/b, 3244/b, 3662/b, 3893/a

sâkı: -15- [Ar.] İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse.
s. 0536/a, 0785/a, 1435/a, 1510/a, 1575/a, 2739/a, 3376/a, 3378/b, 3569/a, 3759/a, 4070/a, 4223/b; (s. ol-) 3377/a
s.+ lerüñ 1580/a
s.+ yi 4170/b

sâkin: -3- [Ar.] Yerinde duran, hareketsiz.
s. (s. kı1-) 1602/a, 2175/b; (s. ol-) 4615/b

sakla-: -6- [T.] Gizlemek, saklamak.
s. 1311/b
s.- dı 3502/a
s.- mağ 0618/a, 3918/b
s.- ya 0410/b
s.- yam 3724/a

saksı: -1- [T.] Pişmiş topraktan çeşitli şekillerde yapılan ve içine toprak konulup çiçek yetiştirmeye yarayan kap.
s.+ sıdur 2764/a

şal-: -23- [T.] 1. Koyvermek, bırakmak.
ş. 3245/b
ş.- a 0946/a
ş.- alar 1368/b
s.- ardı 1440/a
ş.- asın 3835/b
ş.- dı 3602/a, 1547/b; (kâli ş.) 0331/b
ş.- dum 2803/b
ş.- duñ (yâbâna ş.) 3942/b
ş.- ma 0087/a
ş.- mağsa 3905/a
ş.- mayaydı 1711/b
2. Atmak, fırlatmak.
ş.- a (kılıç ş.) 1174/b
ş.- duñuz 1159/b
ş.+ ıcı 1202/a

ş.- mağ 4424/b
ş.- sa 0299/a
3. Göndermek, yollamak.
ş. 2752/a
ş.+ a 1306/b
ş.+ am 2499/a
ş.- dı 3373/b
ş.- mışdı 1203/a

şâl: -1- [T.] Tabut.
ş. 3792/a

şalâ: -3- [Ar.] Meydan okuma.
ş. 1436/b
ş.+ dur 3424/a, 4221/b

şalâh: -1- [Ar.] İyi duruma gelme, düzelme, iyileşme, iyi olma.
ş. (ş.- ı devletiçün) 2780/a

sâlâr: -2- [Far.] Baş, başkan, reis, kumandan.
s. 4068/b
s.+ ı 0097/a

şalın-: -2- [T.] Sağa sola veya öne arkaya hafifçe sallanmak.
ş.- u 0554/b
ş.- urdı (sögüt yaprağı gibi ş.) 0304/a

sâl-hür: -1- [Far.] Kocamış, çok yaşlı.
s.+ de (pîr-i s.) 4011/a

Sâm: -2- Hz. Nuh'un oğlu.
S. (S.- ı süvârî) 1382/b
S.+ a 2709/b

saman: -1- [T.] Tahılların taneleri alındıktan sonra kalan sapsarı.
s. (s. gibi) 3250/a

şan-: -32- [T.] 1. Sanmak, zannetmek.
ş. 1216/b, 3302/b
ş.- dı 0985/b, 1292/b, 3009/a, 3733/b
ş.- ğıl 4651/b
ş.- ma 0025/b, 0654/b, 1275/a, 3261/a, 4433/b, 4628/b
ş.- mağıl 4590/b

- ş.- up 3606/b, 3608/a
ş.- ur 1212/b, 2789/a, 3612/a,
4401/b; (ş.- ur mısın) 4006/a
ş.- uridum 2140/b
ş.- ur idüm 2862/a
ş.- ursın 1745/b, 3633/a, 3919/a
2. Düşünmek.
ş.- an (yavuz ş.) 0903/b
ş.- anlar (yavuz ş.) 4477/b
ş.- ur (yavuzluk ş.) 1313/a,
ş.- maya 1902/b
ş.- ursam 2513/b
ş.- urisañ 4651/a
- şan:** -3- [T.] Ün, şan, şöhret.
ş. 1140/a, 2869/b
ş.+ ın (adın u ş.) 4494/a
- şanu:** -3- [T.] Beklenti.
ş.+ mı 2863/a
ş.+ muz 1919/b
- şanā‘at:** -1- [Ar.] Zanaat, meslek.
ş. (ş. idin-) 4649/b
- şanaduñ:** -4- [T.] Sanki anlamında
kullanılan cümle kökenli bağlaç.
ş. 1858/b, 2964/a, 3016/b, 3375/b
- şanasım:** -17- [T.] Sanki anlamında
kullanılan cümle kökenli bağlaç.
ş. 0412/a, 0415/b, 0515/b, 0561/b,
0721/b, 0944/a, 1001/b, 1030/a,
1187/a, 2055/b, 2125/b, 2234/a,
2239/a, 3232/a, 4243/b, 4416/b,
4608/a
- şanayduñ:** -6- [T.] Sanki anlamında
kullanılan cümle kökenli bağlaç.
ş. 0603/b, 0664/b, 1110/b, 3301/b,
3668/a, 4557/a
- şan‘at:** -6- [Ar.] Bir şeyi gerektiği gibi tam
ve güzel yapmak için sahip
olunması gereken bilgi ve ustalık.
ş. (ş. bil-) 3149/a
ş.+ a 2949/a, 2996/a
ş.+ da 1537/a
ş.+ dur 3811/a
ş.+ la 2951/a
- sancağ:** -5- [T.] Bayrak.
s. 0333/b
s.+ ın 0920/b
s.+ inuñ 0579/b
s.+ ları 3121/a
s.+ uñ 4473/a
- sancu:** -1- [T.] Şiddetli ağrı.
s.+ m 2905/b
- şanduk:** -1- [Ar.] Sandık.
ş.+ ı (hazīne ş.) 4193/a
- şāni‘:** -2- [Ar.] “Yaratan, halkeden”
anlamında Allah için kullanılır.
ş. 3840/b
ş.+ sin 0057/b
- sanlu:** -1- [T.] Ünlü, şöhretli, namlı.
s. 2681/a
- şap-/ sap-:** -5- [T.] Yönelmek, ayrılmak,
sapmak.
ş.- avuz 0142/b
s.- dı 0719/a
ş.- dum 3912/a
ş.- maduñısa (egri yola ş.) 1301/b
s.- uñ 1199/b
- şap:** -1- [T.] Elle kullanılan alet veya
eşyanın tutulacak yeri.
ş.+ ın (külüngi ş.) 3439/a
- şapan:** -1- [T.] Çift süren hayvanların
koşulduğu demir uçlu tarım aracı.
ş. 4215/b
- sapla-:** -1- [T.] Kuvvetle batırmak, hızlı bir
vuruşla sokmak.
s.- yalar 4546/b
- şar-:** -3- [T.] Örtmek, sarmak.
ş.- ar 4346/b
ş.- dı 2877/a
ş.- mışlardı (dülbendi ş.) 4198/b
- şarar-:** -6- [T.] Rengi sarı olmak, sarıya
dönüşmek.
ş.- a (ş. şol- “gittikçe solmak,
gittikçe sararmak”) 2468/b, 3422/b

ş.- dı 1831/b, 4381/b
ş.- mış (beñizi ş.) 4462/b
ş.- updı 1197/a

S.+ ler 2536/b
S.+ leri 1822/b
S.+ lerüñ 0659/b

sarâ/ sarây: -5- [Far.] Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.
s. 1388/b, 2673/a, 3794/a
s.+ a 0688/a, 1386/b, 2104/a, 2271/a, 2599/b, 4393/b, 4489/a
s.+ ı 2150/a, 3591/b, 4150/b, 4295/a, 4308/b, 4394/a
s.+ ına 1169/a, 1997/a, 4220/b
s.+ ından 3646/a
s.+ um 1965/b
s.+ uñ 1129/a, 2708/a, 3594/a, 4093/a

şarf: -3- [Ar.] Bir şeyi bir işte kullanma, o yolda harcama
ş. (‘ömr.in ş. eyle-) 4535/a; (ş. it-) 0927/a; (ş. kııl-) 1414/a

şaru/ saru: -18- [T.] Sarı renk.
ş. 0107/a, 0332/b, 0333/b, 0473/b, 0589/b, 0636/b, 0792/b, 1077/a, 2579/b, 2893/b, 2311/b, 3264/a, 3490/b, 4267/b, 4322/b; (ş. ol-) 1248/b; (beñizi ş. ol- “solmak”) 1196/b
ş.+ yıldı 4492/a

şarın-/ sarun-: -3- [T.] Kendi üstüne örtmek, üstüne almak, bürünmek, giyinmek.
ş.- dı (mıķna^c a ş.) 3801/b
s.- ıcaķ 0636/b
ş.- mış (mıķna^c ş.) 4558/a

şarp: -3- [T.] Güç, zor, çetin.
ş. 2953/a, 3003/a, 3260/a

Sāsān: -7- Sasan adlı kişi ve Sasan soyundan gelenler.
S. 1098/b, 1099/b, 1100/b, 2177/a, 2542/b, 2686/a
S.+ a 1101/b

Sāsānī: -4- Sasanların yönettiği devlet.
S. 2178/a

şat: -19- [T.] Bir bedel karşılığında başkasına devretmek, satmak.
ş. 4403/a
ş.- a 0420/b, 0624/b, 1843/b
ş.- ana 4404/a, 4406/a
ş.- ar 0414/b, 2583/a, 3891/b
ş.- asın 3864/a; (nīl ş.) 1595/a
ş.- ma 1616/a, 4130/a
ş.- mağıçun 3018/b
ş.- maķ (cān ş.) 3150/a
ş.- un (ş. al-) 2824/b
ş.- up (cān ş.) 3149/b

şataş: -1- [T.] Rahatsız edici davranışlarda bulunarak kavga aramak, kavga çıkarmaya çalışmak, musallat olmak.
ş.- mışdı 4526/b

satıcı: -1- [T.] Alıcıya mal satan kimse, satıcı.
s.+ yıldı 1525/b

saṭr: -1- [Ar.] (?)
s. 0227/b

şatun: -8- [T.] Parayla alınmış, satın.
ş. (ş. al- “satın almak”) 1363/b, 2641/b, 3633/b, 4129/a, 4403/a; (ş. alınmış) 2288/b; (alınur ş.) 3110/b; (ş. iste-) 0646/a

Sāve: -2- Hürmüz’e karşı gelen bir Göktürk hakanıdır. (Saye Han/Çulu Bağa Hakan.)
S. 0652/a, 1138/a

sav: -4- [T.] Söz; kıssa, hikâye.
s. 1303/a, 1888/a, 2482/b; (s. u sözi) 1671/a

şav/ sav-: -4- [T.] Geçirmek, atlatmak.
s.- a (suç s.) 3860/b
ş.- ardı (ķayğusın ş.) 3063/a
ş.- dı 1668/b
ş.- sun 1594/b

şavâb: -4- [Ar.] Doğruluk.
ş.+ ı 3170/a, 3178/b
ş.+ in 1930/b, 3512/a

savaş: -67- [T.] 1. Cenk, harp, muharebe.
s. 0908/a, 1035/a, 1040/b, 1041/b,
1183/a, 1820/a, 1907/b, 2220/b,
2316/a, 4355/b; (s. kıl-) 1862/a,
1923/a, 2231/b, 2315/b
s.+ a 2253/b, 2315/a, 4354/a,
4425/a
s.+ da 0934/a, 1004/b, 1005/b,
1006/b, 1202/b, 1389/b, 1923/b,
2089/b, 2205/b, 2232/b, 2252/b,
2261/b, 2550/b, 2857/b
s.+ dan 1118/b, 1172/b, 1917/a
s.+ dayiken 1028/a
s.+ dur 1026/a
s.+ ı 1034/b, 1836/a, 2238/a,
4606/b
s.+ in 1006/a
s.+ ma 2217/b
s.+ için 1236/b, 1605/a
2. Dövüş, kavga.
s. 0423/a, 0967/a, 1013/a, 1110/a,
1908/b, 2274/a, 3931/a, 4359/b; (s.
it-) 3297/b; (s. kıl-) 0740/b, 0749/b,
0754/b, 1692/a
s.+ a 1142/a
s.+ da 0750/a, 1166/a, 1731/b
s.+ dur 3549/a
s.+ ı 0964/b, 1063/a
s.+ ında 1605/b
s.+ uma 1550/a

savaş: -10- [T.] Harbetmek, muharebe
etmek, savaşmak.
s. 1116/a
s.- a 1177/a
s.- am 0967/a
s.- anları 1177/b
s.- dı 2858/a
s.- mağa 1176/b, 3670/b
s.- maya 1951/a
s.- sa 3159/a
s.- ursavuz 1027/a

savaşçı: -16- [T.] Savaştan korkmayan, iyi
savaşan kimse, cengâver.

s. 1049/b, 1123/a, 1164/b, 1228/b,
2056/b, 2089/a, 2109/b, 2236/a
2249/b, 2316/a, 2320/a, 2659/b,
4389/a
s.+ dur 4430/b
s.+ lar 0951/b
s.+ ydı 2107/b

şavul: -2- [T.] Uzaklaştırılmak,
gönderilmek, bertaraf edilmek,
savılmak.
ş.- dı 3504/b, 3511/b

say-/ şay: -9- [T.] 1. Bir şeyin kaç tane
olduğunu anlamak için bunları
bire bir elden veya gözden
geçirmek, sayısını bulmak.
ş. 1277/a
s.- abile 0758/b
ş.- an (ılduz ş.) 2082/a, 4436/a
s.- anlar 4181/a, (arpa arpadur s.)
4181/b
ş.- up 0923/a
2. Hesaba katmak, dikkate almak.
ş.- asın 1918/b
s.- maya (beni s.) 2514/a

sayıcı: -2- [T.] Sayma işini yapan, sayıcı.
s. 1869/a, 2681/a

sayıl: -1- [T.] Kabul edilmek, addedilmek,
farzedilmek.
s.- ur (biri on pehlevāna s. “karşılık
gelir”) 2173/b

şayru/ sayru: -26- [T.] Hasta.
ş. 0815/a, 2602/b, 2661/b, 2749/b,
3027/b, 3043/a, 3126/a, 3721/a,
4591/a; (ş. ol-) 0723/b, 2414/a,
3098/b, 3099/b; (ş. gibi) 3978/a
ş.+ dan 3672/b
ş.+ dur 1024/a, 1153/a, 3097/b
ş.+ m 2905/b
ş.+ mı 3934/b
ş.+ nuñ 3097/b, 3671/b
ş.+ sı 2608/b
ş.+ ya 3672/a
ş.+ yı 3672/b, 4452/b

şayruluk: -2- [T.] Hastalık.

ş.+ da 3098/b
ş.+ ından 3670/a

sâz: -14- [Far.] 1. Menfaat, kazanç.
s. 1048/b, 3517/a, 4118/a, 4299/a,
4464/b
s.+ ı 1184/b, 4325/b
s.+ ıla 4082/a
s.+ um 1293/b
2. Çalgı aleti, saz.
s.+ ıla 2740/b
s. 4479/a; (s. it-) 4064/b
s.+ ı 4472/a
3. Düzen, tertip.
s. (meclis s. it- “düzenlemek”)
4064/a

saz: -1- [T.] Genellikle su kıyılarında,
bataklık yerlerde yetişen ince, açık
sarı renkli kamış, hasır otu, kiliz,
kofa.
s. (kamışlar s.) 2246/a

se: -1- [Ar.] Se harfî (?).
s. 0227/b

sebeb: -2- [Ar.] Sebep, neden.
s.+ den 3982/a
s.+ di 3200/a

sebel: -1- [Ar.] Göze inen, görüşü dumanlı
ve bulanık hâle getiren perde,
dumanlı ve bulanık görme
hastalığı.
s. (göz sebel tol-) 0706/b

sebz: -1- [Far.] Yeşil.
s.+ ile 1428/b

sebze: -3- [Far.] Kök, sap, yaprak ve
çiçeklerinden çeşitli yemekler
yapılan veya çiğ olarak yenen yeşil
bitki ve otlara verilen ad.
s. 1495/a, 2149/b
s.+ de (“yeşillik yer”) 3974/b

sebbezâr: -1- [Far.] Sebze yetiştirilen yer,
sebze bahçesi, bostan.
s.+ ı (serv-i s.) 3451/a

sed: -1- [Ar.] Geçilmesi, aşılması zor
engel.
s. 0053/a

şedef: -3- [Ar.] Midye, istiridye vb. deniz
hayvanlarının kabuklarının iç
tarafında teşekkül eden ve
süslemelerde, süs eşyalarında
kullanılan beyaz menevişli, çok
sert, parlak madde.
ş. 4258/a; (ş. bul-) 1450/b
ş.+ den 1527/b

sefer: -2- [Ar.] Yolculuk, seyahat.
s. (s. kıl-) 0449/b
s.+ de 0643/b

segbân: -1- [Far.] Av köpeklerine
bakmakla görevli kimse, köpek
bakıcısı.
s. (s. gibi) 3272/b

segir-: -8- [T.] Koşmak.
s.- dim 1163/a
s.- dimi 0393/b
s.- dimidi 1891/a
s.- dü 1334/a, 2604/a, 2663/a,
2673/b, 4495/a

segird-: -26- [T.] Hızlı hızlı gitmek,
koşmak.
s.- e 2638/b
s.- en 2256/b
s.- imde 3423/b
s.- iminde 0845/b, 2822/b
s.- ü 0684/a, 1976/a, 2130/b,
2159/b, 2165/b, 2221/a, 2240/b,
2503/b, 2529/a, 2626/b, 2647/b,
2671/b
s.- üben 2124/a, 2129/b, 4529/b
s.- üñ 0730/b
s.- üp 0550/a, 1315/b, 4566/b
s.- ürdi 1110/a, 2237/a

segirdiş-: -1- [T.] Koşuşmak.
s.- di 3775/b

sehâ: -2- [Ar.] El açıklığı, cömertlik.
s. 0258/a, 0383/a

- sehâvet:** -2- [Ar.] El açıklığı, cömertlik.
s. 0258/a, 0273/b
- seher:** -16- [Ar.] Şafağın sökmek üzere olduğu vakit.
s. 0061/b, 1490/b, 1495/a, 1560/b, 2943/a, 3204/a, 3231/b, 3240/b, 3687/b, 3706/b, 3758/a, 4544/a, 4550/b; (şulţân-ı s.) 2713/a
s.+ den 3069/a, 3622/a
- sehergâh:** -12- [Ar.+Far.] Seher zamanı, seher vakti.
s. 0099/a, 0502/a, 1518/a, 2353/a, 3330/a, 3493/b, 3755/b, 3758/b, 3894/b, 4185/a, 4679/a
s.+ 1 4065/a
- sehî:** -1- [Far.] Cömert.
s. 0241/b
- sehl:** -1- [Ar.] Kolay.
s. (s. yol aç-) 2985/b
- sekiz:** -2- [T.] Sekiz sayısı.
s. 1872/a
s.+ inde (“sekiz yaşında”) 2116/a
- selâm:** -11- [Ar.] Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme.
s. 3125/a; (s.- ı huşk “kuru selam”) 2812/b; (s. eyle- gibi) 2028/b; (s. it- “selamını söylemek”) 0198/a; (s. ol-) 0120/a
s.+ a 2501/a
s.+ ı ilet 1842/a
s.+ ı 3781/b, 3849/b; (s. vir-) 2860/a, 3089/a
- selâmet:** -2- [Ar.] Tehlikeden uzak olma, güvenlik.
s. (s. bulun-) 2432/b; (s. ilet-) 2321/a
- selâtin:** -3- [Ar.] Sultanlar, padişahlar.
s. 0165/b, 0249/b; (sulţân-ı s. “sultanlar sultanı”) 0246/b
- selîm:** -1- [Ar.] Maddi ve manevi kusuru, noksanı olmayan, sağlam, doğru.
s. (zevk-i s. “en kusursuz, en yüksek derecedeki zevk”) 0434/b
- selvi:** -2- [Far.] Servi ağacı.
s. 3583/a, 3606/a
- semâ‘:** -1- [Ar.] Göğün görünen yüzeyi, gökyüzü.
s.+ ıdı 0760/a
- semin:** -5- [Far.] Yasemin.
s. (s. tenlü) 1527/a, 3317/b, 3578/b, 3616/b, 4269/a
- semin:** -4- [Ar.] 1. Değer, bedel.
s. 1435/a, 1453/a, 1556/b.
2. Şişman.
s. (s. sâk ol- “şişman baldır”) 3376/a
- semin-ber:** -3- [Far.] Yasemin gibi beyaz göğüslü.
s. 1425/a, 3852/a, 3852/b
- Semen-Türk:** -2- Hüsrev’in cariyelerinden biridir. Barbed ile evlenmiştir.
S. 1509/a, 1527/a
- semri:** -2- [T.] Semirmek, tavlanmak, şişmanlamak.
s.- r 0797/a
s.- ye 0797/b
- semüz:** -1- [T.] Besili, etli, yağlı.
s. 3225/a
- sen:** -293- [T.] Şahıs zamiri, sen.
s. 0027/a, 0063/a, 0067/b, 0068/a, 0072/a, 0076/a, 0083/a, 0175/a, 0177/a, 0356/a, 0398/b, 0399/b, 0562/a, 0564/b, 0649/b, 0740/a, 0838/b, 0889/b, 0909/b, 1047/a, 1058/b, 1061/a, 1080/b, 1089/a, 1093/a, 1096/a, 1126/a, 1126/b, 1138/a, 1145/a, 1283/a, 1298/b,

1302/b, 1313/b, 1584/b, 1586/a,
1615/b, 1626/a, 1626/b, 1637/b,
1645/a, 1651/b, 1655/a, 1658/a,
1659/b, 1676/a, 1710/a, 1728/a,
1731/b, 1740/b, 1804/b, 1822/a,
1856/b, 1860/a, 1875/b, 1925/a,
1932/b, 1940/b, 1972/a, 1983/a,
2011/a, 2013/b, 2052/b, 2122/b,
2133/b, 2140/b, 2198/b, 2217/b,
2259/a, 2259/b, 2328/a, 2331/a,
2374/a, 2389/a, 2391/a, 2498/a,
2498/b, 2507/a, 2516/b, 2532/a,
2600/b, 2605/a, 2637/b, 2641/a,
2650/b, 2664/a, 2710/a, 2723/a,
2756/a, 2779/a, 2797/a, 2839/a,
2855/a, 2866/a, 2870/a, 2909/a,
3151/b, 3167/a, 3238/a, 3246/a,
3301/b, 3313/a, 3313/b, 3345/b,
3435/a, 3436/a, 3484/a, 3485/a,
3486/a, 3487/a, 3533/b, 3538/a,
3541/b, 3655/a, 3661/b, 3696/a,
3714/a, 3719/b, 3724/b, 3827/a,
3830/b, 3832/a, 3841/a, 3846/a,
3850/a, 3866/b, 3874/b, 3893/a,
3903/a, 3903/b, 3914/a, 3914/b,
3916/b, 3919/a, 3922/a, 3932/a,
3941/b, 3942/a, 3942/b, 3944/a,
3950/b, 3959/b, 4038/b, 4087/a,
4087/b, 4093/b, 4101/b, 4106/a,
4115/a, 4268/a, 4290/b, 4364/b,
4365/a, 4383/b, 4385/a, 4408/a,
4574/a, 4576/b, 4626/a, 4627/a,
4652/b, 4658/a
s.+ de 1365/b, 1589/b, 1728/b,
3161/a, 3725/b, 3916/a
s.+ den 0152/b, 0563/a, 0563/b,
1080/b, 1092/b, 1691/a, 2050/a,
2667/b, 2751/b, 3233/a, 3818/a,
3847/b, 3861/b, 3865/b, 3915/b,
4041/b, 4134/a, 4140/b, 4653/a; (s.
ayru) 0064/b
s.+ dendür 0063/b
s.+ i 0005/a, 0032/b, 0041/a,
0065/a, 0840/b, 1357/a, 1359/a,
1364/b, 1621/a, 1628/a, 1650/b,
1651/a, 1656/b, 2042/b, 2261/b,
2642/b, 2682/b, 2761/a, 2788/a,
2796/a, 2867/a, 3129/a, 3135/b,
3371/b, 3434/b, 3631/a, 3823/a,

3907/b, 3913/a, 3924/b, 4409/b,
4437/a, 4477/b
s.+ idüñ 3914/a, 3914/b
s.+ sin 0040/a, 0040/b, 0065/b,
0073/b, 0861/b, 1068/a, 3241/a,
3241/b, 3541/b
s.+ üñ 0029/a, 0043/b, 0047/a,
0048/b, 0049/a, 0127/b, 0192/b,
0228/a, 0911/a, 1049/a, 1051/b,
1056/b, 1059/a, 1085/b, 1148/a,
1280/a, 1301/a, 1737/b, 1738/b,
2087/b, 2484/a, 2506/b, 2534/a,
2589/a, 2712/a, 2795/a, 3324/a,
3347/a, 3352/a, 3625/b, 3716/a,
3720/a, 3784/b, 3904/a, 3941/a,
3954/a, 4100/b; (s. gibi) 0064/a,
2051/b, 2576/a
s.+ ünçün 0230/b, 2532/b
s.+ üñdür 1984/a, 1984/b, 2572/b,
3210/b, 4433/b
s.+ ünle 0053/a, 1656/a, 1657/a,
1657/b, 1692/a, 1692/b, 2203/b,
3875/b, 3913/a, 3913/b, 3953/b,
4488/a

sensüz: -6- [T.] Sensiz.

s. 0668/b, 0670/b, 2881/a, 2881/b,
2883/a, 3913/b

saña: -120- [T.] Sana.

s. 0002/a, 0020/a, 0032/b, 0036/a,
0042/a, 0046/a, 0055/a, 0055/b,
0066/a, 0157/b, 0370/b, 0377/a,
0389/b, 0390/a, 0450/a, 0461/a,
0562/b, 0573/b, 0629/a, 0839/b,
0899/a, 0903/a, 0903/b, 0971/a,
1053/b, 1055/a, 1057/b, 1064/a,
1065/a, 1081/a, 1082/b, 1084/b,
1098/b, 1099/b, 1116/a, 1125/b,
1129/b, 1132/a, 1137/a, 1149/b,
1150/a, 1174/a, 1291/a, 1293/a,
1319/b, 1340/a, 1365/a, 1676/a,
1731/a, 1733/b, 1735/b, 1736/a,
1760/a, 1937/a, 1939/a, 2049/b,
2088/b, 2090/a, 2091/a, 2122/b,
2209/b, 2264/b, 2329/a, 2330/b,
2374/a, 2398/b, 2495/a, 2533/b,
2572/a, 2625/b, 2636/a, 2639/b,
2640/a, 2642/a, 2646/a, 2685/a,
2711/b, 2755/a, 2758/a, 2785/b,

2863/a, 2870/a, 3125/b, 3129/b,
3136/b, 3152/a, 3153/a, 3176/a,
3225/a, 3234/b, 3276/a, 3319/a,
3403/b, 3613/a, 3614/b, 3623/a,
3785/a, 3841/b, 3845/a, 3861/b,
3911/b, 3915/a, 3920/b, 3956/a,
3986/a, 4037/b, 4093/b, 4100/a,
4101/a, 4385/b, 4434/b, 4455/b,
4647/b, 4656/b, 4660/b, 4661/a,
4665/b, 4998/a; (saña mı) 1362/b

şenâ: -4- [Ar.] Övme, övüş, medih.
ş. 0007/b; (hamd u ş. kı1-) 0002/a
ş.+ lar 0146/a
ş.+ sıyılı 0209/b

şenâcî: -1- [Ar.+T.] Öven, metheden.
ş. 4675/b

sencileyin: -2- [Far.] Senin gibi.
s. 3239/a, 3322/b

seng: -2- [Far.] Taş.
s. (s. ur-) 3884/a
s.+ i 1378/b

sepîdac: -1- [Far.] Sefîdaç, boyacılıkta
kullanılan zehirli, bazik kurşun
karbonat, üstübeç.
s.+ ı 1485/b

ser: -1- [Far.] Başkan, önder, reis.
(server-i s. “ileri gelenlerin,
başkanın da başı”) 1242/b

ser-âğâz: -3- [Far.] Başlama, başlangıç.
s. 2787/a; (s. kı1-) 0130/b, 0194/a

ser-âğûş: -1- [Far.] Bir tür başörtüsü.
s. 3803/a

ser-â-ser: -7- [Far.] Baştan başa,
tamamıyla.
s. 0149/b, 0264/b, 1429/a, 1809/b,
1963/a, 2274/a, 4196/b

ser-bend: -1- [Far.] Başa sarılan, başa
bağlanan şey, baş bağı.
s.+ i 1567/b

ser-be-ser: -1- [Far.] Baştan başa.
s. 0244/b

serçe: -1- [T.] Serçe kuşu.
s. 3921/b

ser-efrâz: -8- [Far.] Başını kaldıran,
yücelere, yükselere uzanan.
s. 0395/a, 2108/b, 4478/a; (dîv-i s.)
1054/a; (hüdâvend-i s.) 0130/a;
(mâh-ı s.) 1648/a; (pîr-i s.) 2621/a;
(s. ol-) 1840/b

ser-encâm: -1- [Far.] Bir iş, bir durum veya
olayın iyi veya kötü sonu, akıbeti.
s. 2924/a, 3366/a, 3661/a; (s. ol-)
0916/b
s.+ ı 2215/a

ser-gerdân: -2- [Far.] Başı dönen, ne
yapacağını bilmeyen, şaşırılmış,
sersemlemiş bir durumda olan,
şaşkın, perişan.
s. (s. ol- “avare olmak”) 0522/b,
2385/a

serheng: -1- [Far.] Bekçi, yasakçı, kavas.
s. 3116/a

ser-hoş: -2- [Far.] Sarhoş.
s. 1435/b
s.+ dı 1664/b

ser-keş: -2- [Far.] Dik başlı, dik kafalı,
inatçı, itaatsiz.
s. 4426/b; (s. kı1-) 1737/a

sermâ: -1- [Far.] Kış, soğuk.
s. (issi vü s.) 3843/b

ser-mâye: -3- [Far.] Mal, mülk, para.
s. 1189/a; (s.- i ‘ışk ol-) 0011/b
s.+ si 1042/b

sarâ-perde: -3- [Far.] Saray, konak vb.
yerlerde haremle selamlığı ayıran,
konak veya çadır kapısına asılan
büyük, kalın perde.
s. 0166/a, 0170/a, 2121/a

serseri: -1- [Far.] Belli bir işi olmayan, yersiz yurtsuz, başıboş, avare.
s.+ n 3835/a

ser-tā-ser: -2- [Far.] Baştan başa, bütün.
s. 0114/a, 2957/a

serv: -32- [Far.] 1. Servi ağacı.
s. 0331/a, 0508/b, 1517/b, 2423/b, 4416/a; (s.- i sebzezarı) 3451/a; (s. ağacısın) 3319/b
s.+ inden 2972/a, 3578/a
2. Boyu, endamı bir serviyi andıran sevgili.
s. 3418/a; (s.- i āzād “hür servi, diğerlerinden daha uzun ve düzgün servi”) 0106/b, 0292/b, 0693/a, 1532/a, 3813/a, 4146/a, 4229/a; (s.- i bālā “servi boy”) 3666/a; (s.- i kāmēt) 3317/a; (s.- i kāmēt “servi gibi boyu olan, servi boylu sevgili”) 0786/a; (s.- i mäh-i dīdār) 3820/a; (s.- i revānī “salına salına yürüyen uzun boylu, endamlı sevgili”) 0812/a, 3382/b; (s.- i şeker-bār “etrafı şeker saçan, uzun boylu sevgili”) 3411/a; (s.- i şimşād) 1532/b, 3813/b, 4202/b; (s.- i ŧannāz) 1576/a; (s. gibi) 0554/b, 1384/a
s.+ idi 4557/a
s.+ iseñ 3922/a

server: -24- [Far.] Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis.
s. 0137/b, 0176/a, 0240/a, 0724/b, 1766/b, 1994/a, 1996/b, 2023/b, 2128/b, 2198/a, 2201/b, 2728/a, 3124/b; (behrām-ı s.) 1041/a; (bendū-yı s.) 2132/a; (mihmān-ı s. “misafirin başı”) 3624/b; (s.- i ser) 1242/b; (şāh-ı s.) 1869/b; (s. it-) 4630/a; (s. ol-) 0313/a, 1000/b, 1004/b, 2371/a
s.+ idi 1839/b

servi: -5- [Far.] Servi ağacı.
s. 3096/b, 3370/b; (s. boylular) 0502/a; (s. boyuñ) 3372/a, 3857/a

sev-: -24- [T.] Sevgi duymak, gönlünde bir muhabbet beslemek.
s.- di 2838/b
s.- e 2838/b
s.- em 1034/b
s.- en 0456/a
s.- enler 0106/a, 3825/a, 4004/b
s.- er 0633/a, 0633/b, 1433/a
s.- erdi 0319/a, 0319/b, 2454/b, 3649/b
s.- ersin 1728/b, 2863/b
s.- erven 1678/a, 2850/a
s.- megün 3471/b
s.- mekde 3823/a
s.- mez 1645/a, 1645/b, 1713/a, 2366/a

şevāb/ şevāb: -1- [Ar.] Yapılan iyi bir işin mükafatı, sevap.
ş. 3709/a
ş.+ ı 2449/b

sevād: -1- [Ar.] Karanlık.
s.+ indan 0106/b

sevāhil: -2- [Ar.] Kıyılar, sahiller.
s. (sulṭān-ı s.) 0241/a, 0244/a

sevḏā: -10- [Ar.] Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.
s. 2845/b; (s. dut-) 3084/a
s.+ dı 1149/b
s.+ ñ 1702/a
s.+ sı 2939/a, 3585/a
s.+ sına 3085/a
s.+ ya 3110/a
s.+ yıla 1665/a
s.+ yla 3084/b

sevgü: -20- [T.] Sevgi.
s. 0540/a, 1638/a, 3916/a, 3961/b
s.+ de 0988/b, 4097/a
s.+ den 3154/a
s.+ m 2840/a
s.+ ñden 3912/a
s.+ nüñ 4255/a
s.+ si 0289/b, 4300/a
s.+ sin 3163/a
s.+ sinden 0561/a, 0817/a
s.+ sini 2513/a, 4561/b

s.+ siyle 2150/b
s.+ ye 2991/b
s.+ yile 4616/b

sevgülü: -5- [T.] Sevgili.
s. 0389/a, 1538/b, 2544/a, 3562/a
s.+ dür 1791/a

sevil-: -1- [T.] Sevilmek.
s.- mez 1875/a

sevin-: -36- [T.] Sevinç duymak, memnun ve hoşnut olmak.
s. 0399/a
s.- di 1432/a, 2103/b, 2165/a, 2292/b, 3315/a, 3508/a, 4159/a, 4174/b
s.- düm 4058/b
s.- e 0106/a, 2392/a
s.- gil 0459/a
s.- lüm 1420/b
s.- mek 4450/b
s.- mekden 0788/a, 1391/b, 1433/b, 1555/a, 2418/b, 3510/b, 3759/b, 4228/a, 4535/b
s.- mekendür 2661/a
s.- mekdi 0514/a
s.- ü durdı 1476/b
s.- ü 0328/a, 1391/a, 1412/a, 2721/b, 3757/a, 4066/b
s.- üp 1491/a
s.- ür 2919/b
s.- ürdi 0725/a

sevindür: -1- [T.] Sevinmesine sebep olmak, sevinmesini sağlamak, memnun ve hoşnut etmek.
s. 0838/b

seyl: -3- [Ar.] Sel.
s.+ i (kayğı s. “şiddetli kaygı”) 2440/a, 3924/a; (belâ s.) 3959/a

seyr: -2- [Ar.] 1. Gezip dolaşma, gezme, gezinme.
s.+ e 0619/b
2. Bir şeyi zevk alarak gözle takip etme, bakma, izleme.
s. (s. it-) 1948/b

seyrân: -2- [Ar.] Gezip dolaşma, gezme, gezinti.
s. (s. eyle-) 0700/a
s.+ da 1295/a

seyyâh: -1- [Ar.] Seyahat eden, uzak ülkeleri gezip dolaşan kimse, gezgin.
s. (s.- ı meşhur “Şävür”) 0404/b

seyyâr: -1- [Ar.] Gezip dolaşan, gezen, belli bir yeri olmayan.
s. (s. u devvâr) 1771/b

seyyâre: -1- [Ar.] Gezegen.
s.+ ye 4679/b

sezâ: -1- [Far.] Yaraşır, uygun, layık.
s.+ dur 0656/a

sı-/ şı-: -13- [T.] 1. Kırmak.
s.- dı 4646/b
s.- dum 2877/b
s.- duñ 0044/a
ş.- mayam 1971/a
ş.+ rımış 3034/b
2. Bozmak, sözünden dönmek.
s.- dı 2587/a
s.- ma (kavl.i s. “sözleşme, anlaşma bozmak”) 1927/a
s.- ya 2586/b
s.- yasin 0925/a
s.- yup 1912/b, 4647/b
s.- yup
s.- yana 2592/b
s.+ yan (‘ ahd.ı s.) 4321/b
3. Yenmek, mağlup etmek.
s.- ya 1178/a

şıçan: -1- [T.] Sıçan.
ş. 2368/a

sıçra-: -2- [T.] Bir uyarı veya heyecan sebebiyle ürkerek birdenbire olduğu yerde doğrulur gibi sarsılmak.
s.- yadı (sevinmekden s.) 0788/a
s.- yuban 1225/a

şıdk: -1- [Ar.] Her türlü kötülükten arınmış olma, saflık, temizlik, halislik.
ş.+ ıla 3465/a

şığ-/ şığ-: -5- [T.] Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek.
s.- mağı 1433/b
s.- maz 0579/a
s.- mazdı 2094/a, 2221/b, 2368/a

şığın-/ şığın-: -5- [T.] Tehlikelerden kaçarak güvenilir bir yere çekilmek.
s. 1407/a
ş.- anuñ 3702/a
s.- mağa 1631/b
s.- mazdan 3785/b
ş.- up 0972/b

şığın/ şığın: -2- [T.] Bir cins büyük geyik, ala geyik.
s. (geyik buzağusu s.) 1443/a
ş.+ ıla 3056/a

şığır: -1- [T.] Şığır.
s.+ dur 2918/b

şığış-: -1- [T.] Ancak şığmak, güçlkle şığmak.
s.- mazlar 0511/b

şıq-: -1- [T.] Bir şeyin suyunu, yağını, sıvı kısmını basınçla çıkarıp akıtmak.
ş.- sañ (sulu bir päre ş.) 0487/a

şımarla-: -2- [T.] Bir şeyin, bir kimsenin bakılmasını, korunmasını birine veya birinin gözetilmesine bırakmak, emanet etmek.
s.- dum (kıızı vü mālı s.) 2091/a
s.- rdı 2578/b

şın-/ şın-: -7- [T.] 1. Kırmak.
ş.- aram 3227/b
s.- dı 1557/b
s.- inca (ayağıyla eli s.) 2675/a
2. Bozulmak.
s.- dı 0918/b
s.- uban 1540/b; (kavli ş.) 2592/a

s.- ursa 1927/b

şına-/ şına-: -7- [T.] Değerini anlamak, gerekli niteliği taşıyıp taşımadığını bulmak için birini, bir nesneyi veya bir düşünceyi yoklamak, denemek, tecrübe etmek.
ş.- dı 3392/a
ş.- ğıl 3632/b
s.- mağa 1158/b, 2425/a
s.- mışvan 2842/a
s.- ya 4237/a
ş.- yam 3171/b

şındaq: -1- [T.] Birbirini kesen iki yol arasındaki üç köşeli toprak parçası.
s. 1417/b

şınıq/ şınıq: -3- [T.] Kırık, çıkık.
s. 0126/a, 3948/a
s.+ dı 3622/a

şınıq-: -1- [T.] Kırılmak.
s.- a 2815/b

şınıla: -1- [T.]
ş.- yduñ

şırf: -1- [Ar.] Tamamen, büsbütün.
ş. 4228/a

şırt: -1- [T.] Dişlerini göstererek aptallık, şaşkınlık, kurnazlık veya alay belirtir biçimde gülmek, sırtarmak.
s.- mış 1490/b

şırr: -5- [Ar.] Sır.
s.+ ı 0153/a
s.+ ın 0317/b, 4002/b
s.+ ina 2957/a
s.+ ını (s. bil-) 0314/b

şıtma: -1- [T.] Sıtma hastalığı.
s. (s. dut-) 4453/b

şıtmalu: -1- [T.] Sıtma hastalığına yakalanmış, sıtmaya tutulmuş.
s.+ ya 1646/a

şıtmasuz: -1- [T.] Sıtmasız.

- s. 4453/a
- siyân:** -1- [Ar.] Koruma, muhafaza.
s.+ dan 2510/a
- sız-:** -3- [T.] Sızmak.
s.- dı 3025/b; (içi s.) 1196/b
s.- uram 3247/b
- sızır-:** -1- [T.] Sızdırmak, süzmek.
s.- a (s. yağ) 0717/b
- sihr:** -1- [Ar.] Büyü, efsun.
s.(s. it-) 4121/a
- Sikender:** -1- Makedonyalı İskender.
S.+ dür 0253/a
- sikke:** -2- [Ar.] Madenî para.
s. 0640/b
s.+ nin 0641/a
- sil-:** -4- [T.] Silmek.
s.- di 0912/b; (yaşın s.) 2028/a
s.- em (yaşını s.) 2001/b
s.- erdi 2009/b
- sil:** -1- [T.] Sel.
s. 1181/b
- silâh:** -3- [Ar.] Silah.
s. 2057/a, 2151/b, 4331/b
- sili:** -1- [Ar.] Tokat, şamar.
s. 3458/b
- silh:** -1- [Ar.] Silah.
s.+ üm 1792/a
- Simurg:** -2- Kaf Dağı'nın arkasında yaşadığına inanılan efsanevi kuş, anka.
S. 3543/b
S.+ a 3543/b
- sîm-ten:** -1- [Far.] Gümüş tenli.
s. 1517/a
- sin:** -9- [T.] Mezar, kabir.
s.+ den 4452/b
- s.+ e 3424/b, 4550/b; (cenâzeñ s. ilt-) 1065/b
s.+ iyçün 3358/b
s.+ üm 3361/a
s.+ ümden 3366/a
s.+ üme 3357/b
s.+ ümi 3360/a
- sin-:** -1- [T.] Saklanmak, gizlenmek.
s.- erdi (korkusıyla s.) 2456/a
- sîne:** -1- [Far.] Göğüs, bağır.
s. 2086/b
- siñek:** -2- [T.] Sinek.
s. 2223/b, 3551/b
- sini:** -1- [T.] Sinerek, utanarak, mahcup olarak.
s. 4112/b
- siñici:** -1- [T.] Hazmı kolay.
s. (süci s.) 0765/a
- siñir:** -2- [T.] Duyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet
s.+ in (atuñ s.) 0392/a
s.+ lerin (s. kes-) 0348/b
- sipâh:** -1- [Far.] Asker, ordu.
s.+ a 0962/b
- Sipâhân:** -8- İran'ın en büyük ve en güzel şehirlerinden biridir (İsfahan).
S. 3567/b, 3593/b, 3641/a
S.+ a (s. var-) 3589/a
S.+ da 3575/b, 4102/b
S.+ dan 3586/b, 3588/b
- sipâhi:** -2- [Far.] Süvari, atlı asker.
s. 0652/b, 4068/b
- sipâs:** -6- [Far.] Şükür ve övgü, hamd ve sena.
s. 2284/b; (s. u minnet kııl-) 4624/a;
(s. it-) 0016/b
s.+ ımı 0818/a
s.+ ıla 0863/b

- s.+ uñ 1043/a
- sipehr:** -1- [Far.] Gök, sema.
s.+ i 4181/b
- siper:** -1- [Far.] Kalkan.
s. 4388/b
- sîr:** -1- [Far.] Sarımsak.
s. 3616/b
- sîret:** -1- [Ar.] Birinin ahlakı, seciyesi,
karakteri, dışa akseden davranışı.
s. 4668/b
- sirişt:** -1- [Far.] Yaratılış, maya, huy, tabiat,
mizaç.
s.+ i 1058/b
- sirke:** -2- [T.] Sirke.
s. 2826/b; (s. gibi “ekşi”) 4539/a
- siyâset:** -3- [Ar.] Ceza.
s. 0325/a; (s. kıl- “cezalandırmak”) 0352/a, 1672/b
- Siyâvuş:** -3- İran’ın Keyânîler
hanedanından Keykâvus’un
oğludur.
S. 1203/b, 1269/b, 1317/a
- siz:** -43- [T.] Şahıs zamiri, siz.
s. 0691/b, 0887/b, 0951/b, 0952/a,
0979/b, 1159/a, 1221/a, 1230/b,
1234/b, 1539/b, 1739/b, 1834/b,
1902/a, 1902/b, 1979/b, 2114/a,
2114/b, 2120/b, 2181/a, 2347/a,
2347/b, 2551/b, 2694/a, 2696/b,
4335/b, 4362/a
s.+ de 4330/b
s.+ den 1905/b, 2349/a, 2349/b,
2352/b, 2612/b, 4326/b, 4490/a
s.+ e 0569/b, 0886/a, 1160/a,
1907/a, 2014/b, 4326/a
s. + siz 1539/a
s.+ üñde 1031/a
s.+ üñle 4131/a
- siz:-** -2- [T.] 1. Açık bir kanıt olmaksızın,
olmuş veya olacak bir şeyi
- anlamak, kestirmek, hissetmek,
sezmek.
s.- erdi 2945/b
2. Anlamak, fark etmek.
s.- di (ne s. ne bildi) 3587/b
- soğul:** -1- [T.] Feri gitmek, solmak, nuru
sönmek.
s.- dı 2610/a
- şoĥbet:** -5- [Ar.] Dostça, arkadaşça yapılan
konuşma, hasbihal, musahabe.
ş. 4173/a; (ş.- i şîrîn) 2861/b; (ş. kıl-
) 3057/a
ş.+ ümüz 3938/b
ş.+ üñi 3950/a
- şol/ sol:** -19- [T.] Sol, sol taraf.
ş. 0941/b, 1006/b, 4206/b
ş.+ a 1027/b, 2035/b, 2094/b,
2237/b, 3373/b
ş.+ da (sağda vü ş.) 0541/b
ş.+ dan 0974/b, 1199/b, 3454/a
ş.+ ı 3749/b
ş.+ ın 1466/b, 2160/b
ş.+ ına 0941/b
ş.+ ında 0987/a, 0997/a
ş.+ u 4228/a
- şol:** -12- [T.] Rengini yitirmek, rengi
uçmak.
ş.- a (beñizümüz ş.) 0953/b
ş.- dı 3451/a, 4368/a; (beñizi ş.)
2311/b, 3380/b, 4014/b, 4585/b;
(şarara ş.) 2468/b, 3422/b
ş.- mayasın 3534/a
ş.- sun (yüzi ş.) 3955/b
ş.- up 2410/b
- şoñ/ soñ:** -14- [T.] Nihayet, ahir, son.
ş.+ a (ş. dek) 0803/a
ş.+ ı 0090/b, 1133/a, 2267/b,
2417/b, 2418/a
ş.+ ın 3509/b
ş.+ ına irdi 3001/a
ş.+ ına 2733/a, 3781/b
ş.+ ında 2268/a, 3554/a
ş.+ umda 3359/b, 4664/b
- şoñra:** -22- [T.] Zaman bildiren edat, sonra.

ş. 0877/a, 0887/b, 1276/b, 1288/b,
1682/a, 1734/b, 2401/b, 2412/b,
2419/b, 2427/b, 2524/b, 2889/a,
2927/b, 3286/a, 3436/b, 3511/a,
4131/b, 4160/b, 4274/a, 4602/b;
(ölümünden ş.) 0160/a
ş.+ ğı (ş. işin) 1018/b

şoñ uci: -14- [T.] Netice, nihayet, en son,
akıbet, en sonra, sonunda.
s. 0718/a, 1447/b, 1844/a, 1869/a,
2418/b, 2421/b, 2426/b, 2586/b,
2712/b, 2726/b, 2928/b, 2953/b,
3601/b, 4432/b

şoñ uç: -1- [T.] Sonuna kadar.
ş. 1897/b

şor-/ sor-: -51- [T.] Sormak.
ş. 1837/a, 4002/b
ş.- a 0542/b, 0547/b
ş.- an 2826/b
ş.- ardı 3341/a, 3608/a; (haber ş.)
2463/a
ş.- arıdı 3387/b, 3564/a
ş.- arsañ 578/a
ş.- arsin 3328/a, 4094/a, 4095/a
ş.- asın 0482/a
ş.- avan 0052/b, 0837/b
ş.- ayıdı 0443/a
ş.- ayın 3288/b
ş.- dı 0799/a, 0851/b, 1040/a,
1725/a, 1861/b, 2101/b, 2103/a,
2903/a, 3148/a, 3187/b, 3293/a,
3340/b, 3397/a, 3622/b, 3627/a,
3641/b, 4025/a, 4318/b, 4501/a;
(haber ş.) 0498/a, 2992/a
ş.- ğıl 0172/a
ş.- inca 1931/b
ş.- madı 3607/b; (haber ş.) 3169/b
ş.- maqdı 2124/b
ş.- mazıdı 3608/b
ş.- miş 4508/b
ş.- uban 3812/b
ş.- uñ 0548/b
ş.- up 2140/a, 3591/b

şorul-: -1- [T.] Sorulmak.
ş.- dı 0543/a

sovuk/ şovuk: -11- [T.] Soğuk.

s. 0454/b, 0762/b, 2283/b, 2756/b,
3415/a, 3468/b, 3751/a, 3750/b,
3752/b; (s. ol-) 3422/a
s.+ dan 3993/a

sovut-: -1- [T.] Soğutmak.
s.- ma 0409/b

şoy-: -2- [T.] Soymak.
ş.- asın (örtü ş.) 1918/a
ş.- mağa (derüñi ş.) 1056/a

şoy/ soy: -9- [T.] Bir atadan gelen
kimselerin topluluğu, köken,
sülale.
ş.+ a 1779/a
ş.+ dan 1070/a
ş.+ ı 0758/a, 1099/b
ş.+ ından 2686/a
ş.+ ındandır 1098/b
s.+ ınıñ 0758/b
s.+ um 0210/a
ş.+ umuz 1258/a

şoyul-: -1- [T.] Soyulmak.
ş.- dı 4248/a

soyun-: -1- [T.] Soyunmak, üstündeki
giysileri çıkarmak.
s.- dı (s. geydi) 1213/b

sögüt: -5- [T.] Sögüt ağacı.
s. 0303/a, 0304/a, 2701/b; (s. gibi)
3245/b
s.+ den degül 2178/b

sök-: -3- [T.] Bir şeyi bulunduğu yerden
kuvvet kullanarak veya gevşeterek
çıkarmak, çekip ayırmak.
s.- di 2997/a, 4417/a
s.- erdi 0300/b

sög-: -1- [T.] Kötü söz söylemek,
küfretmek.
s.- mek 2387/a

söyle-: -38- [T.] 1.Söylemek.
s. 1856/b, 2593/b, 4074/a; (sözünü
s.) 1952/b; (sözünü s.) 4430/a

s.- di 1467/a, 1830/b, 2105/a,
2550/a, 3100/b, 3315/b, 4218/b
s.- diler 0969/b, 2020/b; (söz s.)
4217/a
s.- dük 1883/a; (söz s.) 1897/b
s.- me 2909/a
s.- mekdür 1127/b
s.- mezdi 2989/a
s.- r 2033/b, 2599/a
s.- rdi 2575/a, 2988/a, 3284/a
s.- ridi 4449/a
s.- rin 2855/b
s.- rsem (s. degül) 1031/b
s.- ye 1535/a, 1784/b, 2014/b
s.- yelüm 3101/b
s.- yendür 1222/a
s.- yerek 0700/b
2. Konuşmak.
s. (hoş s.) 2330/a
s.- di 2731/a
s.- diler 2966/a
s.- señ 3901/a

söylen-: -2- [T.] Söyleme işi, söylenmek.

s.- meseydi 1180/b
s.- ür (hikâyet s.) 4612/b

söyleş-: -2- [T.] 1. Konuşmak.

s.- ürdi 0761/a
2. Karşılıklı konuşmak, sohbet
etmek.
s.- diler 4341/a

söyün-: -4- [T.] Sönmek, parlaklığı gitmek.

s.- di 0917/b
s.- düm 1549/b
s.- mez 2805/b
s.- üp 1083/a

söyne-: -5- [T.] Sönmek, parlaklığı gitmek.

s.- r 3484/b

söyündür-: -1- [T.] Söndürmek.

s.- di 4503/b

söz: -315- [T.] 1. Söz.

s. 0278/a, 0455/a, 0468/a, 0476/a,
0488/a, 0606/a, 0695/a, 0895/a,
0964/a, 1033/a, 1058/a, 1181/b,
1303/a, 1540/a, 1796/a, 1800/a,

1884/a, 1886/a, 1888/a, 2198/a,
2220/a, 2232/a, 2379/b, 2482/b,
2486/b, 2539/b, 2557/b, 2765/a,
2859/a, 2891/a, 2892/a, 3282/a,
3285/a, 3286/a, 3441/a, 3449/a,
3512/a, 3570/a, 3618/a, 3894/b,
4011/a, 4586/a; (s. bilen) 1889/b;
(s. di-) 0295/b, 1978/b, 2019/b,
2031/a; (s. dut-) 1901/b; (s. feryād
it-) 1079/b; (s. işit-) 0402/b, 1786/a;
(s. söyle-) 1897/b, 4217/a; (s. yaz-)
1854/a

s.+ de 0294/a, 0535/a, 1031/a,
1164/a, 1301/a, 1515/a, 1795/b,
1854/b, 2323/b, 2845/b, 3951/b

s.+ den 1748/b, 2170/b, 2379/a,
2408/a; (s. degül) 0797/a

s.+ e 0001/b, 1220/b, 1372/b,
1533/a, 1535/b, 1967/b, 2510/b,
2719/a, 2901/a, 2906/a, 2911/a,
2925/b, 2944/b, 3286/a, 3445/a,
3449/a, 3515/a, 4573/b

s.+ i 0103/a, 0296/b, 0417/b,
0424/a, 0803/a, 0831/b, 0914/b,
0915/b, 0958/a, 0960/a, 0993/a,
1031/b, 1103/b, 1127/b, 1220/a,
1286/a, 1290/b, 1304/a, 1314/a,
1671/a, 1730/b, 1745/b, 1828/a,
1832/a, 1880/a, 1889/a, 1899/a,
1918/b, 1949/b, 1958/a, 2008/a,
2085/b, 2124/b, 2197/b, 2264/a,
2336/a, 2488/b, 2507/a, 2511/a,
2527/b, 2546/a, 2559/b, 2575/a,
2581/b, 2590/a, 2591/a, 2635/a,
2647/a, 2660/b, 2662/b, 2774/a,
2889/b, 2890/a, 2908/b, 2959/a,
2988/a, 2989/a, 3018/a, 3318/a,
3448/b, 3460/b, 3548/b, 3639/a,
3661/a, 3993/b, 4110/b, 4327/a,
4429/a, 4484/b, 4579/b; (s. bit-)
1219/a; (s. di-) 1179/a; (s. dinle-)
2593/a, 3187/a; (s. düş-) 0382/b; (s.
eyit-) 2047/b; (s. işit-) 1229/a

s.+ ile 1144/b, 1358/a, 1672/a,
1898/a, 2523/b, 2564/b, 2565/a,
3086/b, 3344/a, 3690/b, 4064/b,
4457/b

s.+ in 0254/a, 0401/a, 0606/b,
1371/b, 1809/b, 1829/b, 2024/b,
2073/a, 2495/b, 2537/a, 3409/b,

3414/a, 4034/b, 4427/b; (s. diñle-) 2978/a; (s. işit-) 1826/a, 1955/a, 3315/a
s.+ inde 0423/a, 2062/a, 4299/a
s.+ inden 0134/b, 0232/a, 1514/b, 1554/b, 1746/a, 1947/b, 3312/b, 4436/b
s.+ ine 0145/b, 0148/a, 0180/b, 0201/a, 0276/a, 0746/b, 0863/b, 0968/a, 1745/a, 1853/b, 2093/a, 2699/b, 2923/a, 2990/a, 3088/b, 4329/b, 4360/b
s.+ ini 0761/a, 0912/b, 2202/a, 2411/b, 2500/b, 2663/b, 2775/a, 2993/b, 4348/a; (s. di-) 2332/a; (s. işit-) 4322/a; (s. saç-) 0407/b; (s. söyle-) 1952/b
s.+ iyile 2982/a
s.+ iyle 1049/a
s.+ le 2894/b, 3081/b
s.+ ler 0438/a, 1847/a, 2050/a, 2919/a, 3081/a, 3098/a, 3403/a, 3513/a; (s. eyit-) 0311/b
s.+ lerî 1841/a, 1973/a, 3683/b
s.+ lerin 0907/b, 2704/b
s.+ lerini 1977/b, 2744/a
s.+ lerün 1037/a
s.+ üm 3818/b, 3914/a
s.+ ümde 0039/a
s.+ üme 0204/a, 0492/a, 1726/b
s.+ ümle 1300/b
s.+ ümüze 1327/b
s.+ üñ 0476/b, 1049/a, 1128/b, 1705/a, 1712/a, 1712/b, 1856/a, 1930/b, 2000/b, 2199/b, 2450/a, 2565/b, 2859/b, 2888/a, 2900/a, 2904/b, 3345/a, 3515/b; (s. söyle-) 4430/a
s.+ üñ 0565/b, 2018/b
s.+ üñde 1048/b
s.+ üñden 1085/a, 2605/b
s.+ üñdür 0959/a
s.+ üñi 0449/a, 2668/b, 3657/a
2. Konuşma.
s. 1233/b; (s. aç-) 3277/a
s.+ den 0439/a
s.+ e 0558/b
s.+ i 0443/a, 0446/b, 1818/a,
s.+ ini (s. dinle-) 1867/a; (s. işit-) 3115/a

s.+ lerini 1985/a
s.+ üm 1126/a, 1161/a
s.+ üñ (s. işit-) 4132/a
s.+ üñi 3963/b; (s. kes-) 2794/a
3. Anlatılan şey.
s. 4337/b
s.+ e 0293/a
s.+ in (s. aç-) 1912/a
s.+ ini 2195/b, 3590/b
s.+ üm 0077/b
s.+ ümi 1930/a

sözlü: -6- [T.] Sözle, sözlü.

s. 0915/a, 1596/a, 3401/a, 3409/a, 4379/b
s.+ lere 0688/b

şu/ su [I]: -79- [T.] Asker.

ş. 0595/b, 0934/a, 0973/a, 0981/b, 1118/a, 1167/a, 1212/a, 1277/b, 1282/b, 1523/a, 1760/a, 1808/a, 1813/b, 1879/b, 1885/a, 1917/a, 1933/a, 1937/b, 1966/a, 2055/a, 2094/a, 2106/b, 2186/a, 2220/b, 2229/a, 2267/a, 2731/a, 4322/a, 4354/a, 4355/a, 4368/a 4422/a; (ş. gibi) 2741/b, 3640/b
ş.+ dan 0976/a, 2233/b, 2242/a
s.+ la 2163/b
s.+ lar 2681/a
ş.+ ya 0595/a, 1106/b, 1213/a, 1961/b, 2122/a, 4319/a, 4319/b
ş.+ yı 0940/a, 1183/b, 1866/a, 1876/b, 1924/a, 2095/a, 2099/a, 2109/a, 2163/a, 2245/a, 2247/b, 2472/b, 2552/a, 2555/a, 2614/b, 4358/a, 4421/a
s.+ yıdur 1029/a
s.+ yıla 1333/a, 2616/b, 4340/a
ş.+ yına 0121/b, 1305/b, 2268/b, 2713/b, 2871/b
s.+ yınavan 2509/b
s.+ yında 1004/a, 1005/a
s.+ yından 2166/b
s.+ yuma 1074/a
ş.+ yuñ 2096/a, 2206/a

şu/ su [II]: -86- [T.] Su.

ş. 0024/a, 0332/a, 0406/a, 0430/b, 0985/b, 1450/a, 1760/b, 1769/b,

2098/a, 2117/b, 2119/a, 2119/b,
2122/b, 2132/b, 2186/b, 2249/a,
2406/b, 2455/b, 2609/b, 2731/b,
2805/b, 3026/a, 3035/a, 3268/b,
3468/a, 3488/a, 3553/b, 3651/b,
4258/b, 4422/b, 4511/a; (s. gibi)
2400/a, 4016/b; (s. mî) 0354/b
ş.+ da 0598/b, 0600/a, 0601/b,
0605/a, 2005/b, 3997/a 4256/b
ş.+ dan 0654/b, 1524/b, 1845/b,
2514/a, 3751/b
ş.+ dur 2400/b
ş.+ ya 0334/b, 0406/b, 0597/b,
0602/a, 1695/b, 2282/a, 2380/b,
2826/a 3035/b, 3996/a
ş.+ yı 0245/a, 0992/b, 1003/a,
1010/b, 1488/b, 1628/a, 1847/b,
2386/b, 2808/a, 3622/a, 4257/a,
4504/b
ş.+ yıla 0967/b, 3412/b, 4263/a
ş.+ yına 4254/b
ş.+ yınca 0590/b, 1707/b, 3601/a
ş.+ yında 1443/a, 2645/b
ş.+ yından 0481/b, 3002/b, 3856/b
s.+ yını 2609/a; (yüzüñ s.) 2591/b
ş.+ yumca 3271/b
s.+ yumı 1636/a
ş.+ yuñ 4259/a

subaş/ subaşı: -11- [T.] Kumandan.
s. 0974/b, 1214/b, 1232/b, 1975/a,
4313/a, 4354/b, 4355/b; (s. degül)
1217/b
s.+ ların 2519/a
s.+ larınıñ 2097/a
s.+ yı 3737/b

şubh: -7- [Ar.] Sabah vakti, sabah.
ş. 0212/b; (ş.- ı şadıķ “subh-i
kâzibden sonra tan yerinde ufuk
boyunca görülen ve gittikçe
yayılarak güneşin doğuşuna kadar
kesintisiz devam eden aydınlık”)
0588/a, 3485/a, 3686/a
ş.+ a 0776/b
ş.+ uñ 3689/a, 4390/b

şubh-dem: -2- [Ar.+Far.] Sabah vaktinde,
sabahleyin.
ş. 3472/b

ş.+ ler 0221/a

suç: -19- [T.] Suç, kabahat.
s. 1107/b, 3102/b, 4326/b, 4327/b;
(s. sav-) 3860/b
s.+ dan 4428/b
s.+ ı 0127/a, 0343/a, 0756/b,
2804/b; (s. bağışlayan) 3999/b
s.+ ın 0375/b, 1936/a
s.+ ından 0343/b
s.+ ını (s. dile-) 0124/b
s.+ umdan 4143/a
s.+ umuz 0037/b
s.+ uñı 1290/b
s.+ uñuz (s. bağışla-) 2696/a

suçlu: -1- [T.] Suçlu.
s.+ ysam 0370/a

suçsuz: -5- [T.] Suçsuz, kabahatsiz.
s. 0354/a, 0367/a, 0757/b, 3455/b,
4350/a

süğ: -1- [Far.] Fayda, kâr.
s. (ne s. “faydasız”) 2758/a

sudan: -1- [T.] Boş, anlamsız, hiçbir değer
taşımayan, baştan savma, önemsiz.
s. 2514/b

şuffa: -1- [Ar.] Sofa.
ş. 3599/b

şuhan-dân: -1- [Far.] Söz söylemeyi bilen,
düzgün ve güzel söz söyleyen.
s. 2575/b

süheyl: -1- [Ar.] Güney yarım kürede yer
alan büyük ve parlak bir yıldız.
s. 0596/a

şula-: -1- [T.] Sulamak.
ş.- dı 0856/b

şulh: -5- [Ar.] Barış.
ş. 1034/b, 1605/b, 4606/b
ş.+ ın 0231/b
ş.+ uñ 2832/b

sultân: -24- [Ar.] Hükümdar, melik.

s. 0136/a, 0143/b, 0164/a, 0176/a, 0241/a, 0326/a, 0493/a, 3206/b, 3316/b, 3461/b; (s.- 1 a'zam "en büyük hükümdar") 4668/a; (s.- 1 cihāndan) 2463/b; (s.- 1 cihān-gır "dünyayı zapteden büyük hükümdar") 2320/b; (s.- 1 cüvān-baht) 2464/a, 2716/b; (s.- 1 seher) 2713/a; (s.- 1 selātin "büyük hükümdar") 0246/b
s.+ dur 1782/b
s.+ 1 0826/a, 2429/a, 2717/a, 3541/b, 4467/a
s.+ laruñ 2520/b

sultānlık: -4- [Ar.+T.] Hükümdarlık, saltanat.
s.+ ıla 3846/a, 3863/a
s.+ uñ 3870/b, 4471/a

sulu: -1- [T.] Suyu çok olan.
s. 0487/a

şun-/ sun-: -10- [T.] Uzatmak, sunmak.
ş.- ar 3099/b
ş.- ardı 1510/a
ş.- arvan (el ş.) 0041/b
ş.- dı 1553/b, 1663/a, 3759/a
ş.- ıcağ (el ş.) 4134/b
ş.- madı (el ş.) 3003/b
s.- uñ 3749/b
s.- up 1317/b

Sunbār: -1- Hüsrev'in askeridir. Behrām tahta geçince Hüsrev'i Behrām'a karşı savunmuştur.
S. 1225/a

sunğur: -1- [T.] Akdoğan.
s.+ a 0492/b

Sunțām: -3- Suntam isimli asker.
S. 1727/a, 1731/b
S.+ a 1730/a

şūr: -2- [Ar.] 1. İçi boru gibi boş olan ve üfürülmek suretiyle ses çıkarılan büyük boynuz, nefir.
ş. (şūr u nây) 3733/a

2. Kıyamette Hz. İsrail'in üfleyeceği büyük boru.
ş. (ş. nây) 3733/b

şūret: -26- [Ar.] Görünüş, biçim.
ş. 0529/b, 0534/b, 0542/b, 0548/b, 0549/a, 0561/a, 0571/a, 0806/a, 3518/a; (ş.- i şāh) 0811/b; (ş. işi) 3201/a
ş.+ de 0118/a
ş.+ dür 0518/b
ş.+ e 0517/b, 0523/b, 0561/b, 3277/b, 4601/a, 4607/a
ş.+ i 0519/a
ş.+ inden 0573/a, 4011/b
ş.+ ine 3207/a
ş.+ üñ 0526/a, 0539/b, 3195/a

şūretçi: -2- [Ar.+T.] Ressam, resim çizen.
ş. 0570/a, 0571/a
ş.+ ler 3518/a

şūretçilik: -1- [Ar.+T.] Resim çizen, ressam.
ş. 0572/a

şūretlü: -3- [Ar.+T.] Suretli, görünüşlü.
ş. 3298/a; (perī ş.) 2933/a
ş.+ yidi (şīr ş.) 1470/a

şuşa-: -1- [T.] Susamak.
ş.- mağdan 4509/b

susalık: -1- [T.] Susuzluk.
s.+ 1 3236/b

şusuz/ susuz: -5- [T.] Suyu olmayan, susuz.
ş. 0121/a, 1335/a, 1524/a, 3035/a, 4282/a

suțurlāb: -2- [Ar.] Eskiden bir yıldızın ufuk çizgisinden yüksekliğini ölçmekte kullanılan yarım daire şeklinde tahtadan alet.
s. (on taş s. kıl-) 0019/b
s.+ ıla 0295/b

suvat: -1- [T.] Derelerde su alınacak ve hayvan sulanacak yer, gölümsü, havuzumsu yer.

s.+ da 2455/b

suyıbaşı: -1- [T.] Kumandan, subaşı.
s. 0949/b

suyurğa: -1- [T.] Bağışlamak.
s. 2478/a

süci: -44- [T.] Şarap.
s. 0526/b, 0584/a, 0765/a, 0828/a,
0831/a, 1420/a, 1446/a, 1447/a,
1553/a, 1562/a, 1563/b, 1615/a,
1655/b, 1704/a, 2312/b, 3590/a,
3601/a, 3602/a, 3759/a, 4063/a,
4167/a, 4223/a, 4223/b, 4227/a,
4227/b, 4245/a, 4246/a; (s. ol-)
1574/b
s.+ den 0337/a, 1460/b, 1482/a,
1664/b, 3760/a, 4170/a, 4224/a
s.+ ler 0336/b
s.+ sine 0674/a
s.+ ye (acı s.) 0832/a
s.+ yi 1369/a, 1427/a, 2363/a
s.+ yle 3637/b
s.+ yile 0538/a, 1460/a

sücisüz: -1- [T.] Şarapsız.
s. 1561/a

südlü: -1- [T.] Sütü.
s. (ağızı s.) 3974/a

süglün: -5- [T.] Sülüngillerden, kuyruğu
çok uzun, özellikle erkeklerinin
kuyrukları göz alıcı renklerde, eti
çok lezzetli bir kuş.
s. 1440/a, 1517/a; (s. gibi) 3804/b
s.+ e 1440/b
s.+ i 1518/b

Süheyl: -3- Hüsrev'in cariyelerinden
biridir.
S. 1508/a, 1517/a, 3065/b

süksün: -1- [T.] Boyun kökü, ense.
s.+ i (aşlan s.) 1599/b

Süleymân: -1- Hz. Süleyman.
S. (S. gibi) 0695/b

Süleymân: -1- Aydınoğlu İsa bin
Muhammed'in oğullarından
biridir.
S. 0257/a

süñ: -1- [T.] Tüfeğin namlusuna takılan ve
küçük, düz bir kılıcı andıran büyük
bıçak.
s.+ ile 0300/b

sünbül: -3- [Far.] Sümbül.
s. 0508/a, 1351/a, 1351/b

süñü: -2- [T.] Kargı, süngü, mızrak.
s. 1402/a
s.+ ler 0305/a

süñük: -1- [T.] Kemik.
s. (s. gibi) 4256/b

süpür: -3- [T.] Bir şeyin, bir yerin
üstündeki çer çöp, toz toprak vb.
şeyleri süpürge, fırça veya başka
bir araçla toplamak, temizlemek.
s.- diler 1250/a
s.- ürdi 3054/a, 3690/a

sür: -32- [T.] 1. Sürmek.
s.- di (atı s.) 0698/b, 1039/a,
2100/b, 2102/a, 2236/b, 4035/a;
(ablağın s.) 1012/a
s.- diler (atlar s.) 1754/b
s.- diydi (at s.) 2083/a
s.- erdi (atın s.) 0986/a, 3978/a
s.- eydi (atını tiz s.) 3980/a
2. Yönetip yürütmek, sevk etmek.
s.- erseñ (hükmi s.) 3723/a
3. Yürütmek, götürmek.
s.- di 3777/b; (çerisin s.) 0982/b;
(‘aklı s.’akıl yürütmek’) 2213/b
s.- er (suyı s.) 1003/a
s.- ür (yola s.) 0940/a
4. Yürütmek, gitmek.
s.+ di 3748/a; (yola s.) 3588/a
s.- dilerdi 3356/a
s.- e 2403/a, 2403/b
s.- erdi 3747/b
s.- em 3920/b
s.- erlerdi 0922/b
s.- üp (yol s.) 2517/b, 2614/b

5. Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak, dökmek, serpmek.

s.- meyçün 3046/b

s.- eydi (gözine s.) 3047/b

s.- eyin 2882/a

s.- sem 3325/b

s.+ ın 3589/b

süvâri: -1- [Far.] Süvari, atlı asker.

s. 1167/b

süvâri: -1- [Far.] Süvari.

s. (Sâm-ı s.) 1382/b

Şüreyyâ: -1- [Ar.] Gökyüzünün kuzey yarım küresindeki Boğa burcunda yer alan ve yedi yıldızdan oluşan bir yıldız takımı, Ülker, Pervin.
Ş. 2738/b

süri: -1- [T.] Sürü.

s.+ yü 1108/b

süsen: -3- [Far.] Süsengillerden, nisan, haziran ayları arasında çeşitli renklerde iri ve güzel kokulu çiçekler açan, uzun ömürlü otsu bitki.

s. 0220/b; (s. gibi) 2770/b

s.+ di 1456/b

süst: -13- [Far.] Gevşek, zayıf, güçsüz.

s. 1599/a, 2185/b, 2666/a; (s. kıl-)

1308/b; (s. ol-) 0015/b, 0326/a,

0519/b, 1460/b, 2633/b, 3563/b,

3810/b, 4077/b

(s. ü ' âciz ol-) 2607/b

süstlik: -1- [Far.+T.] Zayıflık, güçsüzlük.

s. 2431/b

süt: -28- [T.] Süt.

s. 0368/a, 0368/b, 2936/b, 2940/a,

2987/b, 3007/a, 3079/b, 3235/b,

3236/b, 3234/b, 3238/a, 3374/a,

3376/b, 3377/b; (s. ü bal) 1478/b;

(s. em-) 3237/b

s.+ den 3080/a, 3236/a

s.+ e 2985/a, 2998/b

s.+ i 2934/b, 2985/b, 2987/a,

3235/a

s.+ ile 3237/a

s.+ üñ 2939/a, 2959/b, 3010/b

süvâr: -2- [Far.] Süvari, atlı asker.

s.+ a 0477/b

Ş

şâbâş: -1- [Far.] Takdir ve beğenme ifade eder.
ş. 4576/a

şâd: -93- [Far.] Sevinçli, memnun.
ş. 0106/a, 0288/b, 0510/b, 0829/b, 1038/b, 1384/a, 1407/b, 1433/a, 1531/a, 1753/a, 2115/a, 2304/a, 2578/b, 2594/b, 2647/b, 2962/a, 2967/b, 3041/a, 3048/b, 3137/a, 3191/a, 3220/a, 3235/b, 3245/b, 3278/b, 3281/a, 3600/b, 3648/b, 3850/a, 3945/a, 4069/a, 4176/a, 4202/a, 4229/b, 4278/b, 4339/b, 4562/a; (ş. bul-) 3371/b; (ş. dut-) 0191/a; (ş. eyle- “sevindirmek”) 1652/a, 2983/b, 2984/a; (ş. it- 0840/a, 0840/b, 2859/b, 3215/a, 3249/b, 3283/b, 3367/a, 3847/b, 4010/a; (ş. kıl-) 0160/b, 0504/b, 1939/a, 2282/b, 2742/b; (ş. ol-) 0200/b, 0201/b, 0327/b, 0429/a, 1304/a, 1433/a, 1655/b, 1761/a, 1811/b, 1818/b, 1992/b, 2295/b, 2335/b, 2343/a, 2452/a, 2605/a, 2732/a, 2761/b, 2770/a, 3093/a, 3162/a, 3275/a, 3324/a, 3361/b, 4160/b, 4168/b, 4270/a, 4287/b, 4344/b, 4456/a, 4648/a; (ş. ol- mî) 1656/a; (ş. u ħurrem ol-) 4274/a; (ş. u pür-nür ol-) 0455/b; (ş. vir-) 1997/a
ş.+ em 3816/b
ş.+ uz 1421/a

şâdıllık/ şâdîlik: -5- [Far.+T.] Sevinçlilik, mutluluk.
ş. 2545/b
ş.+ a 3374/b
ş.+ dan 1434/a, 2887/b
ş.+ ıla 0503/b

şâdırvân: -1- [Far.] Çadır, gölgelik.
ş. 1082/b

şâdî/ şâdi: -15- [Far.] Sevinç, mutluluk.

ş. 0034/a, 0155/b, 0910/b, 3816/b, 4666/b; (ş. kıl- “sevinmek”) 1432/b, 3841/a; (ş. ol-) 2417/b
ş.+ midür 1341/b
ş.+ ven 2605/b
ş.+ yiçündür 1641/a
ş.+ yidi 4276/a
ş.+ yile 1299/b, 2331/b, 2558/b

şâdumân: -3- [Far.] Sevinçli, şâd, mesrur.
ş. (ş. ol- “sevinmek”) 1036/b 0459/a, 2722/a

şâgird: -1- [Far.] Bir ustadan sanat öğrenen, çırak.
ş.+ üñ 3014/b

şâh: -428- [Far.] Hükümdar, şah.
ş. 0051/b, 0092/a, 0092/b, 0134/a, 0162/a, 0194/a, 0204/a, 0250/a, 0252/a, 0257/b, 0267/a, 0269/b, 0288/a, 0320/a, 0343/a, 0348/a, 0371/b, 0392/a, 0394/a, 0648/a, 0669/a, 0727/a, 0730/b, 0734/a, 0739/a, 0746/b, 0753/a, 0754/a, 0788/a, 0795/a, 0819/b, 0826/a, 0840/a, 0878/a, 0887/b, 0910/a, 0911/b, 0921/b, 0932/a, 0948/b, 0972/a, 0992/a, 0994/a, 0998/a, 1040/b, 1066/a, 1078/a, 1122/b, 1156/a, 1168/a, 1199/a, 1201/a, 1210/a, 1214/a, 1224/a, 1299/a, 1341/a, 1350/a, 1358/a, 1395/b, 1397/b, 1406/b, 1418/a, 1424/a, 1426/a, 1432/a, 1482/b, 1495/b, 1526/a, 1544/a, 1546/a, 1662/a, 1724/b, 1728/a, 1732/a, 1734/a, 1764/a, 1773/a, 1774/b, 1801/b, 1903/a, 1921/b, 1924/b, 1941/a, 1947/a, 2134/b, 2143/b, 2145/b, 2152/a, 2159/a, 2161/a, 2162/a, 2187/a, 2187/b, 2240/a, 2267/a, 2300/b, 2320/b, 2362/a, 2486/a, 2507/b, 2519/a, 2533/b, 2550/a, 2552/a, 2554/a, 2651/a, 2660/b, 2671/b, 2748/a, 2778/a, 2814/a, 2832/a, 2850/a, 3082/b, 3115/a, 3123/a, 3129/a, 3136/b, 3138/a, 3143/a, 3181/a, 3341/a, 3397/a, 3455/a, 3493/a, 3505/a, 3548/a,

3555/a, 3555/b, 3589/b, 3606/a,
3612/a, 3614/a, 3616/a, 3626/a,
3628/a, 3639/a, 3640/b, 3753/a,
3758/a, 3763/b, 3781/a, 3794/b,
3806/b, 3926/a, 4035/a, 4039/a,
4045/b, 4050/b, 4093/b, 4146/b,
4147/a, 4151/b, 4155/a, 4158/a,
4161/a, 4163/a, 4164/a, 4179/b,
4187/a, 4210/a, 4237/b, 4248/b,
4254/a, 4286/a, 4329/a, 4330/a,
4345/a, 4363/b, 4375/a, 4378/a,
4381/a, 4395/a, 4397/a, 4398/a,
4421/a, 4426/a, 4440/a, 4465/a,
4486/a, 4486/b, 4563/b, 4587/b,
4596/b, 4607/a, 4609/a, 4614/a,
4634/b, 4672/b, 4679/b; (Hüsrev-i
ş.) 0945/a, 1169/a, 1854/b, 2107/a,
2163/b, 2297/a, 2696/a, 3133/b,
4056/a, 4220/a, 4309/b, 4317/a;
(Kayşer-i ş.) 1756/b, 1979/a,
2291/a; (Pervîz-i ş.) 2642/a; (şüret-
i ş.) 0811/b; (ş.- ı âdem) 3910/a; (ş.-
ı âfak) 1017/a; (ş.- ı âlem) 1037/a,
3600/a, 3747/b; (ş.- ı cihân) 0270/b,
0969/b, 1039/a, 1343/b, 1464/b,
2273/a, 2347/a, 2530/a, 3390/a,
4231/a, 4376/b, 4381/b, 4399/b,
4435/a, 4404/b; (ş.- ı cihân-dâr)
0933/a, 2250/b, 2322/a; (ş.- ı cihân-
gîr) 0751/b, 3100/a, 3731/a,
4400/a; (ş.- ı cüvân-baht) 2148/a,
3953/a; (ş.- ı dil-dâr) 4262/a; (ş.- ı
ferhunde) 1465/b; (ş.- ı hâver)
0982/a; (ş.- ı hüdâvend) 3793/b;
(ş.- ı Hürmüz) 0685/b; (ş.- ı Īrân)
2572/a, 2587/a, 4333/a; (ş.- ı kem-
âzâr 2930/b; (ş.- ı kem âzâr) 0265/a,
(ş.- ı keyhân) 4296/a, 4459/a; (ş.- ı
mehdin) 4547/a; (ş.- ı mihter)
4436/b; (ş.- ı Pervîz) 0641/b,
0655/a, 0699/a, 0872/b, 3748/a,
3777/a, 3957/b; (ş.- ı server)
1869/b; (ş.- ı Şävür) 0496/b; (ş. u
derviş) 0234/b; (ş. ol-) 1090/a,
1211/a, 1227/b, 1231/a, 1259/a,
1723/b, 1780/b, 1871/a, 1960/a
ş.+ a 0272/b, 0363/b, 0374/b,
0457/a, 0650/a, 0650/b, 0916/b,
0957/b, 0993/b, 1113/a, 1217/a,
1558/b, 1827/a, 1879/b, 1880/b,

1881/a, 1947/a, 2078/a, 2135/a,
2146/a, 2194/b, 2230/b, 2325/a,
2491/b, 2517/a, 2531/b, 2561/b,
2662/a, 2662/b, 2683/a, 2722/a,
3137/b, 3337/b, 3343/b, 3491/b,
3513/b, 3528/a, 3575/a, 4217/b,
4236/a, 4377/a, 4380/a, 4411/b,
4412/a, 4412/b, 4415/a, 4483/a,
4610/a; (hākân-ı ş.) 2560/a, 2700/a;
(Pervîz-i ş.) 2588/a, 3338/b
ş.+ dan 0329/b, 0342/b, 0634/b,
0749/a, 1147/a, 1284/a, 1340/a,
2380/a, 2564/a, 3611/a, 3972/a,
4465/b, 4520/a
ş.+ duñ 1050/a
ş.+ dur 1245/a, 578/a
ş.+ ı 0343/b, 0467/b, 0606/b,
0647/b, 0652/a, 0661/a, 0683/b,
0887/a, 1108/a, 1528/a, 1560/a,
2007/b, 2139/a, 2201/b, 2359/b,
2473/b, 2739/a, 3142/b, 3466/a,
3568/a, 3908/b, 4023/a, 4120/a,
4244/b, 4364/b, 4527/a, 4570/a;
(Çîn-zengüñ ş.) 0881/b;
(Keyümers-i ş.) 1772/b; (Şîrüy-ı ş.)
4350/a
ş.+ ıdı 0826/b
ş.+ ıla 0950/a, 1116/a
ş.+ ın 1104/b, 4226/a
ş.+ ma 2556/b
ş.+ isa 3258/a
ş.+ lar 0050/a, 0219/b, 0267/b,
0907/b, 0947/a, 0956/a, 1002/a,
1049/a, 1096/a, 1954/b, 4253/b,
4550/a
ş.+ ları 0208/b, 2932/b, 4549/a
ş.+ laruñ 2500/b
ş.+ lıgı 1140/b
ş.+ sın 3897/a, 3920/b
ş.+ um 4468/a
ş.+ uma 0186/a, 0202/b, 0268/b,
1601/b
ş.+ umuñ 3526/a
ş.+ uñ 0209/b, 0225/b, 0439/a,
0610/a, 0694/a, 0794/a, 0868/a,
0879/a, 1124/b, 1138/a, 1303/b,
1468/a, 1673/a, 1680/b, 2051/a,
3760/a, 4009/b, 4295/a, 4310/b,
4346/a, 4369/a, 4504/a, 4528/a,
4529/a, 4552/a

şāhā/ şehā: -3- [Far.] Şahım, hükümdarım.
ş. 0147/a, 3336/b, 4476/a

şāhān: -1- [Far.] Şahlar.
ş. 3567/a

şāhāne/ şehāne: -7- [Far.] Şahlara yakışacak şekilde olan, şahlara lâyük mükemmellikte.
ş. 1252/a, 1505/b, 1911/a, 1974/a, 2715/a, 3793/a; (kaşr-ı ş.) 2344/a

şāhīn: -3- [Far.] Yırtıcı bir kuş türü, şahin.
ş. 1518/a 3744/a
ş.+ üñ 2456/b

şāhīnşāh: -9- [Far.] Şahlar şahı, padişahlar padişahı.
ş. 0151/a, 0205/a, 0958/a, 1415/a, 3775/a, 4422/a, 4428/a; (ş.- ı ma^cmür) 0261/a
ş.+ a 1112/a

şāhlayu: -1- [Far.+T.] Şah gibi.
ş. 0657/a

şāhlık: -29- [Far.+T.] Şahlık, hükümdarlık.
ş. 0286/a, 1070/a, 1256/a, 1266/b, 1674/b, 1783/b, 2167/a, 2569/a, 3595/b, 3880/b, 4455/a; (ş. mī) 2364/b
ş.+ a 1045/a, 1047/a, 1086/a, 1276/a
ş.+ da 1051/a, 1158/a, 2365/a, 2416/b, 3103/a
ş.+ dan 1053/b, 1258/a, 1681/b
ş.+ ı 2361/a, 2451/a
ş.+ ıdı 0944/a
ş.+ ınuñ 0918/b
ş.+ uñ 4637/a

şāhsuz: -1- [Far.+T.] Şahsız, hükümdarsız.
ş. 4012/a

şāh-zād: -1- [Far.] Hükümdarın oğlu.
ş. 0446/a

şāh-zāde/ şeh-zāde: -6- [Far.] Hükümdarın oğlu, şehzade.

ş. 0297/a, 0311/a, 0350/a, 0675/b, 4364/a
ş.+ ler 1296/b

Şāh-nāme: -3- Firdevsî'nin eseri.
ş. 172/b, 0174/a, 0175/a

şakāyık: -1- [Ar.] Düğün çiçeğigillerden, çiçekleri türlü renkte, çok yıllık güzel bir süs bitkisi.
ş. 1437/b

şām: -1- [Far.] Akşam.
ş. (şubḥ u ger ş.) 0212/b

şār: -10- [Far.] Şehir.
ş. 1388/b, 1755/a, 1849/a, 1885/b, 1909/a, 2341/a; (ş.- ı ma^cmür) 1893/a
ş.+ a 0647/a, 1756/a
ş.+ uña 3243/b

şarāb: -1- [Ar.] Şarap.
ş.+ ı 0775/a

şāristān: -1- [Far.] İl, şehir.
ş. 1962/a

şāristānlu: -1- [Far.+T.] Şehirli.
ş. 1848/b

şart: -3- [Ar.] Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul.
ş. (ş. it-) 3183/a
ş.+ ı 3471/a
ş.+ ıla 3180/a

şaşt: -1- [Far.] Okçuların sağ ellerinin başparmağına taktıkları, kirişin titremesini önleyen ve okun hedefi bulacak şekilde düz gitmesini sağlayan yüzük, zıhgir, küştiban.
ş.+ ın 1467/b

şatt: -2- [Ar.] Büyük nehir.
ş. 3488/b
ş.+ a 3540/a

Şāvūr: -55- Hüsrev'in sadık bir nedimidir. Ünlü nakkaş Mânî'den bile güzel resimler çizebilir, dünyanın birçok yerini dolaşmıştır.

Ş. 0404/a, 0455/a, 0472/a, 0496/b, 0507/a, 0787/a, 0822/a, 0846/b, 0847/a, 0850/b, 0853/a, 0949/a, 1506/a, 1535/a, 1542/a, 1542/b, 1543/b, 1890/a, 2944/a, 2945/b, 2959/a, 3664/b, 3850/b, 4021/a, 4047/a, 4052/b, 4061/a, 4083/a, 4150/a, 4152/a, 4155/a, 4161/a, 4271/a, 4273/a; (naḳḳāş-ı Ş.) 3998/a; (revân-ı Ş.) 2886/b; (Ş. u Şîrîn) 2915/a; (Ş.- ı naḳḳāş) 0565/a, 2961/a; (Ş.- ı üstād) 0546/a, 4272/a

Ş.+ ı 4027/a

Ş.+ ıla 1763/a, 2014/a

Ş.+ ma 0795/a, 3990/b

Ş.+ la 2858/a

şeb: -1- [Far.] Gece.
ş. 2822/a

Şeb-dîz: -25- Hüsrev'in çok hızlı koşan, siyah renkli atıdır.

Ş. 0393/a, 0436/a, 0481/b, 0592/a, 0705/a, 0813/b, 0843/b, 0845/a, 1355/b, 1719/a, 2822/a, 3252/b, 3253/a, 3596/b, 3777/b, 3980/b, 4017/b, 4048/a

4474/a; (Ş. gibi) 0438/b

Ş.+ e 1694/b, 1716/a, 3761/a

Ş.+ ile 0844/a

Ş.+ üñ 3807/b

şebihün: -2- [<F. şeb-ḥün] Gece baskını.
ş. 0713/a, 1171/a

şebistân: -3- [Far.] Gece vakti, gece.
ş.+ a 2746/a, 2800/a
ş.+ ı 3690/a

şeb-reng: -3- [Far.] Gece renginde, siyah, kara.

ş. 4190/a

ş.+ e 0436/a, 0438/b

şeb-çirâg: -1- [Far.] Gece parlayan kıymetli taş.
ş. 2060/b

şefâ'atçi: -2- [Ar.+Far.] Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olan kişi.
ş. 0363/a
ş.+ si 0098/b

şefîc: -1- [Ar.] Şefa'at eden, bir kimsenin affa uğraması için aracılık eden.
ş. (ş. it-) 0086/b

şefî'ül-müznibîn: -1- [Ar.] Günahkârların şefa'atçısı Hz. Muhammed.
ş. 0119/b

şeh: -152- [Far.] Şah, hükümdar.
ş. 0629/a, 0635/a, 0662/b, 0842/a, 1234/a, 1464/a, 1776/b, 2396/b, 2484/b, 3561/b, 3617/a, 3653/a, 3739/a, 3831/b, 4157/b, 4207/b, 4274/a, 4383/b; (ş.- i 'âlem) 3503/a; (ş.- i cihân-dâr) 1757/b; (ş.- i Ferḥunde) 0262/a, 4445/a; (ş.- i Hüsrev) 2885/b; (ş.- i İrân) 1981/b; (ş.- i Pervîz) 2355/b; (ş.- i şîr) 3188/a; (ş.- i ücât) 0241/a; (ş. ü dervîş) 1493/a; (ş. ol-) 1942/b
ş.+ den 1215/a, 1272/a, 2461/a, 3187/b, 4284/b
ş.+ e 0341/b, 0407/b, 0611/a, 0637/b, 0673/a, 0751/a, 0800/b, 0909/a, 1015/b, 1102/a, 1120/b, 1195/a, 1217/b, 1265/a, 1553/b, 1733/a, 1735/a, 1739/a, 1828/b, 1929/a, 1982/b, 2232/a, 2467/a, 2860/a, 3396/a, 3501/b, 3552/b, 3627/a, 3808/b, 3879/a, 4033/a, 4041/a, 4142/b, 4222/b, 4311/b, 4427/b, 4599/b
ş.+ i 0128/a, 1185/b, 1203/a, 1427/a, 1608/a, 1669/a, 1694/a, 1755/a, 2127/b, 2176/b, 3388/b, 3651/a, 3799/b, 4010/a, 4441/b
ş.+ içün 1339/b
ş.+ ile 2220/b, 2791/a, 4264/a
ş.+ ini 4674/b

ş.+ ler 1227/a, 1230/a, 1471/a,
1797/a

ş.+ lerde 4407/b

ş.+ lere 1635/a

ş.+ üm 0206/b, 0207/b, 0232/a,
0234/a, 0235/a, 0239/b, 0408/a

ş.+ üme 0142/a; (ş. karşı) 0150/b

ş.+ üñ 0199/a, 0212/b, 0369/b,
0697/a, 0786/b, 0807/b, 0956/b,

1213/a, 1467/a, 1582/a, 1867/a,

2076/a, 2150/b, 2160/a, 2217/b,

2231/a, 2275/a, 2316/b, 2491/a,

2785/a, 2788/a, 2790/b, 3093/a,

3095/a, 3179/a, 3191/a, 3512/b,

3527/b, 3556/a, 3568/b, 3618/b,

3788/a, 3975/a, 4042/a, 4054/a,

4142/a, 4288/a, 4311/a, 4319/b,

4420/b, 4502/a, 4503/a, 4560/b,

4564/a, 4588/b, 4676/b

şehd: -9- [Ar.] Bal.

ş. 2342/b, 2861/b, 4214/a, 4379/b;

(ş. ü şirîn) 2821/b, 3492/b, 3951/b

ş.+ ile 0233/a

ş.+ ini 0476/b

şehîd: -2- [Ar.] Allah yolunda ve din
uğrunda savaşırken ölen kimse.

ş. (ş. ol-) 3367/b

ş.+ ler 3703/b

şehinşâh: -61- [Far.] Şahlar şahı, padişahlar
padişahı.

ş. 0245/b, 0609/b, 0760/a, 0817/a,

0902/a, 0973/a, 0974/b, 0995/a,

1036/a, 1040/a, 1093/b, 1218/b,

1222/b, 1227/a, 1254/a, 1418/a,

1457/a, 1505/a, 1756/a, 1857/b,

1871/b, 2023/b, 2126/b, 2185/a,

2196/a, 2197/b, 2251/a, 2291/b,

2306/b, 2562/a, 2724/a, 2744/b,

2931/b, 3350/a, 3510/a, 3528/b,

3589/a, 3603/b, 3755/a, 3779/a,

3824/b, 3984/a, 4021/a, 4066/a,

4148/b, 4180/a, 4302/a, 4344/b,

4394/b, 4431/a, 4515/a, 4543/a,

4677/a; (ferîdün-ı ş.) 1774/a; (ş.- ı

cihân-dâr) 2930/a, 4320/a; (taht-ı

ş.) 2771/a

ş.+ a 0904/a

ş.+ ı 4598/b

ş.+ lar 0214/b, 1835/b

şehlik: -1- [Far.+T.] Şahlık, hükümdarlık.

ş. 2461/b

ş.+ den 2461/a

şehr/ şehir: -16- [Far.] Şehir.

ş. 0321/a, 0673/a, 2642/a, 3377/a;

(ş.- ı Taysufundan) 1215/b; (ş.- yârî

ķıl- “yardım etmek”) 0168/a

ş.+ e 1555/b, 1754/a, 4204/a

ş.+ i 0168/a, 0168/b, 2454/a

ş.+ ine 1216/a, 3648/a, 4205/a

ş.+ isin 1091/b

ş.+ üñ 1323/a, 4205/b

şehriyâr: -37- [Far.] Hükümdar, padişah.

ş. 0943/a, 1187/b, 1729/a, 2722/b,

3128/b, 4243/a; (ş.- ı mesned-ārâ)

0253/b

ş.+ a 0279/b, 1747/a, 2137/a,

2152/b, 2321/b, 3398/a, 4085/b,

4141/a, 4141/b, 4182/b

ş.+ ı 0366/b, 0641/b, 3568/a,

4230/a, 4332/a, 4455/b, 4462/a,

4545/a; (ş. degüldür) 4125/a

ş.+ ıdı 0164/a

ş.+ ıla 1142/b, 1147/b

ş.+ in 4549/b

ş.+ sa 2576/b

ş.+ uñ 2276/a, 2695/b, 4358/a,

4506/b, 4563/a, 4568/a

şehriyârâ: -3- [Far.] Ey padişah.

ş. 0138/a, 1172/a, 1327/a

şehriyârî: -1- [Far.] Padişaha, hükümdara
ait.

ş. 0810/b

Şehrüd: -3- İrmen’de büyük bir ırmaktır.

Ş.+ a 1447/b, 1448/a

Ş.+ uñ 1449/b

şehrübendî: -1- [$\leq$ F. şehr-bend] Şehre
bağlanmışlık, şehirde kalmışlık.

ş. (ş. ķıl-) 1703/b

şehr-ārây: -1- [Far.] Şehir süsleyen.

- ş. 4265/a
- şehvâr:** -5- [Far.] Şahlara layık olan iri taneli inci.
ş. 2068/b, 2302/a; (dürr-i ş.) 2053/b; (lü'lü'-i ş.) 2210/b
ş.+ ı (dürrî-yi ş.) 2065/b
- şehvet:** -1- [Ar.] Karşı cinse duyulan şiddetli arzu, cinsel istek.
ş.+ ı 3919/a
- şek:** -2- [Ar.] Şüphe, zan.
ş. 3446/b, 3476/b
- şeker:** -83- [Far.] Şeker.
ş. 0203/a, 0254/a, 0276/a, 0311/b, 0407/b, 0449/a, 0605/a, 1417/a, 1451/b, 1474/a, 1475/a, 1482/b, 1514/b, 1519/a, 1559/a, 1596/a, 1596/b, 1600/b, 1601/b, 1634/a, 2823/a, 2971/b, 2973/a, 3088/b, 3220/b, 3312/b, 3315/a, 3344/a, 3374/a, 3495/a, 3551/a, 3576/a, 3577/b, 3585/a, 3592/b, 3597/b, 3598/a, 3598/b, 3600/b, 3602/b, 3606/b, 3608/a, 3610/a, 3619/b, 3620/b, 3632/b, 3648/b, 3649/a, 3649/b, 3650/a, 3788/b, 4199/a, 4247/b, 4251/b, 4257/b, 4268/b, 4449/a; (ş. saç-) 2971/a; (ş. gibi) 0230/a, 0285/b, 1632/a, 2970/a
ş.+ den 0204/b, 0285/b, 0424/a, 0557/b, 1514/a, 1712/b, 2911/b, 3622/b, 3624/a, 3633/a, 3639/a, 3767/b, 3908/b, 4217/a, 4221/a, 4221/b
ş.+ di 1388/b
ş.+ dür 1633/b, 4135/a
ş.+ le 3236/b
ş.+ se 2437/b
- şekerlü:** -1- [Far.+T.] Şekerli, tatlı.
ş. 3236/a
- şeker-bâr:** -3- [Far.] Etrafa şeker saçan, tatlı.
ş. 0411/b, 3727/b; (serv-i ş.) 3411/a
- şeker-rîz:** -4- [Far.] Şeker saçan, tatlı.
- ş. 2788/b, 3812/b; (şîrîn-i ş.) 4566/a; (ş. ol-) 2577/b
- şekker:** -37- [Far.] Şeker.
ş. 0417/b, 0809/b, 1361/b, 1425/b, 1449/a, 1473/b, 1474/b, 1475/b, 1540/b, 1626/b, 2849/a, 2973/b, 3375/b, 3409/b, 3575/b, 3585/b, 3597/a, 3624/a, 3632/a, 3651/b, 3877/b, 3888/a, 4214/a, 4242/a; (ş. ol-) 3612/b; (ş. saçıl-) 1554/b
ş.+ e 2384/a, 3610/b
ş.+ ı 3783/a, 3836/b
ş.+ ile (gülâb-ı ş.) 2849/b
ş.+ ini 3181/b
ş.+ le 3836/a
ş.+ üñ 3593/a, 3643/a, 3897/b
- şekkeristân:** -1- [Far.] Şeker kamışı yetişen yer, şeker kamışı tarlası.
ş. 3312/b
- şekl:** -2- [Ar.] Biçim, şekil.
ş. (ş.- i mevzûn) 4608/a
ş.+ üñ 2038/a
- şeksüz:** -3- [Ar.+T.] Şüphesiz.
ş. 1877/b, 2052/a, 3092/b
- şem':** -13- [Ar.] Mum.
ş. 1247/a, 3652/a; (ş.- i tâbân "mum ışığı") 2503/a
ş.+ ı 0975/a, 3687/b, 4503/a; (ş. gibi) 3688/a
ş.+ in 1494/b
ş.+ inde 0413/a
ş.+ ini 4643/b
ş.+ üm 3929/b; (ş. gibi) 3247/a
ş.+ üñde 0075/b
- şems:** -1- [Ar.] Güneş.
ş. (ş. ü kamer) 0285/a
- şer':** -3- [Ar.] Şeriat, İslam şeriatı.
ş.+ ı 4605/b
ş.+ in 4604/b
ş.+ inden 0102/a
- şer/şerr:** -14- [Ar.] Kötülük, fenalık.

- ş. 0820/b, 1041/b, 1734/b, 1810/b, 2114/b, 4289/b, 4291/b, 4315/b; (ş. it- “kötülük etmek”) 0072/a
4327/b
ş.+ de 3273/b
ş.+ den 1729/b, 3741/a
ş.+ in 2270/a
- şerbet:** -5- [Ar.] Şerbet.
ş. 0605/b, 1371/b; (ş. dut-) 1477/a
ş.+ dür 3408/a
ş.+ leri 3496/a
- şeref:** -1- [Ar.] Fazilet, cesaret gibi üstün niteliklerle kazanılmış iyi şöhret.
ş. 0223/b
- şerh:** -2- [Ar.] 1. Açık açık anlatma, izah.
ş.+ in (kaygularum ş. it-) 0864/a
2. Bir metni, bir kitabı ayrıntılarına inerek açıklama, yorumlama.
ş. (ş. it-) 2959/a
- şeş:** -5- [T.] Çözmek.
ş. 0125/b, 1595/b; (ş.- tākı) 3790/a
(dügüm ş.) 4124/a
ş.- erdi 0300/a
ş.- me 2086/b
- şevk:** -1- [Ar.] Şiddetli arzu, istek, aşırı hevesi.
ş.+ i 0179/b
- şeydâ:** -4- [Far.] Aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış, çılgın, divane, meczup.
ş. 2312/a, 3298/a, 3381/b; (ş. kııl- “divane etmek”) 2922/b
- şeydâlık:** -1- [Far.+T.] Şeyda olma durumu, aşkın çokluğundan aklı başında olmama, divanelik.
ş. 3032/b
- şeytân:** -4- [Ar.] 1. Şeytan.
ş. 2691/b
ş.+ ı 1767/b
2. Uyanık, kurnaz.
ş. (ş. gibi) 4506/a
- ş.+ a 1080/b
- şikâr:** -2- [Far.] Av.
ş. 0943/b
ş.+ ı 1582
- şikâyet:** -2- [Ar.] Durumundan memnun olmayıp, bir dertten sızlanma.
ş. (ş. eyle-) 3990/b; (ş. kııl-) 2747/b
- şikeste:** -1- [Far.] Kırık, kırılmış.
ş. 3383/a
- şimdi:** -28- [T.] Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda.
ş. 0051/b, 0354/a, 0816/a, 0894/a, 1050/a, 1152/a, 1223/b, 1713/b, 1715/a, 1841/a, 1925/a, 2319/a, 2531/a, 2572/a, 2613/b, 2624/a, 2645/a, 2680/a, 2797/b, 3083/a, 3949/a, 4090/b, 4161/b, 4363/a, 4442/b, 4660/b
ş.+ den 1913/a, 1968/a
- şimşâd/ şimşâd:** -7- [Far.] Şimşir ağacı (Boyu niteler).
ş. 3245/a; (serv-i ş.) 1532/b, 3813/b, 4202/b; (ş.- ı zîbâ) 1531/b; (boyı ş.) 0546/b; (ş. gibi) 1384/b
- şî'r:** -5- [Ar.] Manzume, şiir.
ş.+ i 0596/a, 0149/a
ş.+ in 0235/a
ş.+ üm 0490/b
ş.+ ümde 0147/b
- şîr:** -8- [Far.] 1. Aslan.
ş. 1013/b, 1470/a; (ş.- i nerden) 3052/b
ş.+ i 1769/b
2. Cesur, yiğit, kahraman.
ş. 1120/a; (şeh-i ş.) 3188/a
ş.+ dür 0939/b
ş.+ i (behrâm-ı ş.) 2247/a
- şîre:** -1- [Far.] Şıra.
ş. (ş. gibi) 4538/b
- şî'ri:** -1- [Ar.+Far.] Şiire ait.
ş. 0596/b

Şîrin: -214- Hüsrev ü Şîrîn'e adını veren iki kahramandan kadın olanı ve divan edebiyatında sevgilinin temsilcisi.
Ş. 0145/b, 0203/a, 0233/b, 0276/a, 0411/b, 0426/b, 0438/a, 0426/b, 0469/b, 0518/a, 0523/b, 0526/a, 0530/a, 0538/a, 0544/a, 0598/a, 0854/a, 1345/b, 1371/a, 1379/a, 1381/a, 1381/b, 1397/b, 1449/a, 1454/b, 1494/a, 1536/a, 1540/a, 1548/a, 1549/a, 1550/b, 1552/a, 1573/b, 1668/a, 2360/b, 2380/a, 2461/a, 2468/a, 2746/b, 2749/a, 2757/a, 2761/b, 2771/b, 2825/b, 2861/a, 2885/a, 2886/a, 2922/a, 2922/b, 2945/a, 2959/b, 2974/a, 2988/a, 2994/b, 3039/a, 3044/a, 3083/a, 3127/a, 3131/b, 3152/a, 3181/b, 3194/a, 3214/a, 3220/a, 3221/b, 3253/a, 3281/a, 3287/a, 3301/a, 3377/a, 3399/b, 3410/b, 3424/a, 3449/b, 3450/a, 3490/a, 3501/a, 3507/a, 3548/a, 3548/b, 3620/b, 3650/b, 3664/b, 3669/a, 3673/a, 3689/a, 3727/b, 3748/b, 3769/a, 3780/a, 3797/b, 3812/b, 3834/a, 3836/b, 3951/a, 3986/a, 3987/a, 3988/a, 3988/b, 4012/a, 4118/a, 4145/a, 4169/a, 4205/a, 4211/a, 4211/b, 4221/a, 4222/b, 4232/a, 4234/a, 4235/a, 4240/a, 4246/b, 4293/b, 4375/b, 4385/a, 4449/a, 4458/a, 4458/b, 4472/b, 4510/b, 4515/b, 4523/a, 4532/a, 4538/a, 4544/b, 4557/a, 4560/a, 4561/b, 4609/a; (büt-i Ş.) 3316/b; (havz-ı Ş.) 0233/b; (Hüsrev ü Ş.) 4203/b, 1445/a; (kaşr-ı Ş.) 3593/b; (kışsa-ı Pervîz ü Ş.) 0230/b; (maṭbū'-ı Ş.) 0232/b; (revân-ı Ş.) 2962/a; (şoḥbet-i Ş.) 2861/b; (Şävür u Ş.) 2915/a; (Ş.-i şirin) 0720/b, 3492/a; (Ş.- i dilbend) 3466/a, 3651/a; (Ş.- i leb-nüş) 3908/a; (Ş.- i şeker-rîz) 4566/a; (Ş.- i zîbây) 0515/a; (Ş. ü Ferhâd) 2917/b; (Ş. gibi) 0438/a, 3376/a
Ş.+ den 0585/a, 1355/a, 1432/a, 1717/a, 2747/a, 3111/b, 3386/b,

3409/b, 3551/a, 3652/a, 4580/a, 4581/a
Ş.+ e 0440/a, 0832/b, 1375/a, 1376/a, 1387/a, 1393/a, 1405/a, 1415/b, 1495/b, 2415/b, 2451/a, 2787/a, 2851/a, 2874/a, 2970/a, 3006/a, 3126/b, 3176/a, 3460/a, 3480/b, 3493/b, 3499/b, 3555/a, 3763/a, 4024/a, 4293/a, 4300/a, 4379/a, 4584/b, 4592/b, 4616/a; (büt-i Ş.) 0567/a, 4202/a
Ş.+ em 3845/b
Ş.+ i 2739/b, 2852/a, 2939/a, 3129/b, 3423/a, 4204/a, 4219/b, 4227/a, 4448/b; ('ışk-ı Ş.)3649/a
Ş.+ için (büt-i Ş.) 3278/b
Ş.+ ile 1459/a, 1558/a
Ş.+ üñ 2974/b, 3086/a, 4147/a, 4218/a, 4517/b

şîrin: -36- [Far.] Tatlı, şirin.

ş. 0134/b, 0538/b, 0630/b, 0688/b, 1358/a, 1514/b, 1590/b, 2415/a, 2565/a, 2757/b, 2758/b, 3318/a, 3460/a, 3460/b, 3622/b, 3690/b, 4221/b, 4524/a; (āvâz-ı Ş.) 2970/b; (cân-ı Ş.) 3221/b; ('ömr-i Ş.) 4523/b; (şehd ü Ş.) 2821/b, 3492/b, 3951/b; (şîrîn-i Ş.) 0720/b, 3492/a; (Ş. it-) 3238/b; (Ş. ol-) 1657/b, 3834/a
Ş.+ dūr 1633/a, 3988/a
Ş.+ i (pālūze-yi Ş.) 1358/b
Ş.+ idi 1712/b, 2974/b
Ş.+ rekdür 3408/b
Ş.+ sin 3897/b

şîrinlik: -10- [Far.+T.] Şirin olma, şirinlik.

ş. 2975/a
Ş.+ de 0391/b, 3574/b, 3989/a
Ş.+ dedür 3466/b
Ş.+ i 3585/b, 3620/a
Ş.+ ile 3111/b
Ş.+ in 3649/b
Ş.+ ümdendür 3882/b

Şîrinsüz: -1- [Far.+T.] Şirin olmadan.

Ş. 2778/b

şîrîn-ter: -1- [Far.] Daha şirin, daha tatlı.
ş. 4221/a, 4221/b

şîrîn-zebân: -1- [Far.] Tatlı dilli.
ş.+ dur 0428/b

Şîrûye/Şîrûy: -1- Hüsrev'in, Kayser'in kızı Meryem'den olan oğludur.
Ş. 4360/a, 4361/a, 4419/a; (Ş.- 1 şâhı) 4350/a; (Ş. gibi) 4336/a
Ş.+ ye 4289/b, 4308/b, 4413/a, 4489/a, 4532/a, 4561/a

şîşe: -8- [Far.] Şişe.
ş. 0773/a, 1557/b, 1675/b, 2419/a, 2857/a; (ş. düz-) 2420/b; (ş. oyna-) 2420/b
ş.+ si 1557/a

şîven: -2- [Far.] Mâtem, yas, sızlanma, feryat.
ş. 2839/b; (ş. kııl-) 4459/b

şobân: -1- [Far.] Şuban, çoban.
ş.+ dı 1100/b

şol: -16- [T.] Şu, o.
ş. 0486/b, 0704/b, 1017/b, 1479/a, 1594/a, 2034/a, 2129/a, 2131/b, 2145/b, 2672/a, 2701/b, 3267/a, 3796/b, 3976/b, 4209/b, 4296/b

şöhre: -1- [Ar.] Şöhret.
ş. (ş.-i şehri "bütün şehirde ün salmış") 3377/a

şöhret: -1- [Ar.] Ün, san, nam.
ş. 1140/b

şöyle: -74- [T.] Şunun gibi, şuna benzer biçimde.
ş. 0150/b, 0179/a, 0379/a, 0561/a, 0606/b, 0697/a, 0840/a, 0872/b, 0933/b, 0951/a, 0960/b, 0980/a, 1079/a, 1087/a, 1122/a, 1146/a, 1157/a, 1360/a, 1483/a, 1598/a, 1753/a, 1764/a, 1815/b, 1817/b, 1832/a, 1952/a, 1959/a, 1973/a, 2001/a, 2047/b, 2131/a, 2203/b, 2224/a, 2234/b, 2474/b, 2531/a,

2541/a, 2640/b, 2663/b, 2810/a, 3011/b, 3044/a, 3139/a, 3194/a, 3248/b, 3262/a, 3341/b, 3392/a, 3415/a, 3449/a, 3501/a, 3540/a, 3652/a, 3794/b, 3840/b, 3876/b, 4036/a, 4100/a, 4172/a, 4231/a, 4278/a, 4292/a, 4372/a, 4416/b, 4576/b, 4586/a, 4638/a, 4640/b, 4659/a, 4667/b; (ş. mi) 2133/b
ş.+ dür 1850/a, 4356/b
ş.+ ydi 3500/a

şu: -34- [T.] İşaret sıfatı.
ş. 0294/a, 0422/a, 1481/a, 2239/a, 2423/a, 2764/a, 2930/a, 2972/a, 2997/a, 3000/a, 3007/a, 3022/a, 3059/a, 3072/a, 3182/a, 3241/a, 3267/a, 3428/a, 3656/a, 3699/a, 3707/a, 3709/a, 3833/a, 3860/a, 4048/a, 4135/a, 4172/b, 4208/a, 4230/a, 4504/a, 4515/a, 4543/b
2. İşaret zamiri.
ş.+ nuñ 4343/a; (ş. gibi) 0486/a

şu' ara: -1- [Ar.] Şairler.
ş.+ yıla 1379/a

şüh: -1- [Far.] Neşeli tavırlı, işveli, cilveli.
ş. 3317/a

şukka: -1- [Ar.] Parça, kumaş ve kağıt parçası.
ş. 3793/a

şu' le: -2- [Ar.] 1. Ateş alevi, alev, yalım.
ş. 0769/a
2. Işık, parıltı.
ş.+ si 1211/b

şüm: -20- [Ar.] Uğursuz, şom.
ş. 1053/a, 1310/a, 2531/b, 2656/b, 3401/a, 4284/a, 4297/a, 4383/a, 4501/a, 4502/a, 4540/a; (dîv-i ş.) 0987/a; (gurâz-ı ş.) 4309/a; (hasûd-ı ş.) 4112/a; (ş.- ı bed-baht) 1084/a, 4331/a
ş.+ a (Behrâm-ı ş.) 0963/a, 2220/a; (ş. mi) 0728/a
ş.+ ıyıla (nefs-i ş.) 2313/b

şumâr: -1- [Far.] Sayı, sayma.

ş.+ ı 3284/b

şunca: -2- [T.] Şu kadar, şu denli.
ş. 0375/a, 2438/a

şür: -11- [Far.] Karışıklık, gürültü, kavga,
fitne.
ş. 0785/b, 1900/a, 1907/b, 2317/b;
(ş. u ğavġā kı1-) 3987/a
ş.+ ı 1345/b, 2312/b, 3836/a
ş.+ ıla 0560/b, 1381/a
ş. kılam 2318/a

şürde: -2- [Far.] Perişan, karışık.
ş. (ş. ol-) 0560/a, 4014/a

şüriş: -1- [Far.] Karışıklık, kargaşalık.
ş. 4291/b

şükr/şükür: -13- [Ar.] Verdiği nimetler için
Allah'a karşı duyulan minneti dile
getirme, şükür.
ş. 0209/a, 4683/a; (ş. din- "şükür
denmek, şükretmek") 2277/b; (ş. it-
"şükretmek") 3522/b, 4262/b
ş.+ e 0077/b
ş.+ i 2078/a
ş.+ in 3522/a
ş.+ ini (ş. kı1-) 0211/b, 0233/a,
4676/b
ş.+ inüñ 3713/b
ş.+ üñ 0001/b

T

tā: -34- [Far.] Bir şeyin bulunduğu, başladığı ya da sona erdiği yeri veya zamanı anlatırken söze mübalağa katar.
t. 0250/b, 0497/b, 0838/a, 1317/a, 1387/b, 1774/a, 1804/b, 2122/b, 2226/b, 2274/b, 2305/a, 2410/b, 2451/b, 2479/b, 2503/b, 2629/a, 2664/b, 2727/a, 2738/a, 2817/a, 2838/b, 2962/a, 3275/b, 3289/b, 3322/a, 3550/a, 3550/b, 3567/b, 3596/a, 3730/b, 3755/b, 3877/b, 3980/b, 4540/a

ta' ab: -1- [Ar.] Sıkıntı, zahmet.
t.+ dur 4095/b

ta' ālallāh: -1- [Ar.] Yüce Allah.
t. 0062/a

ta' alluḡ: -1- [Ar.] İlişik, ilgi, bağ.
t.+ dan (t. ebedsin) 0054/a

ṭā' at: -4- [Ar.] İbadet, takva.
ṭ. 0078/b, 3709/a
ṭ.+ da 2448/b
ṭ.+ uñla 0084/b

tāb: -3- [Far.] 1. Güç, kuvvet, takat.
t. (nübüvvet t.) 4603/b
2. Sıcaklık, harâret.
t.+ ı 0287/a
3. Işık, parıltı.
t. 4527/b

tābān: -2- [Far.] Parlak, ışıklı.
t. (şem' -i t.) 2503/a; (t. ol-) 0600/a

ṭabanca: -2- [T.] Tokat, şamar, darbe.
ṭ. 0298/b, 2729/b

tābende: -1- [Far.] Parlayan, parlak.
t. (t. ol-) 0275/a

ṭabī' at: -1- [Ar.] Kişilik, karakter, yaratılış, mizaç.
ṭ. 2431/b

ta' bīr: -2- [Ar.] İfade, anlatım.
t. (t. olası) 4060/b
t.+ ine 4061/a

ṭabl-bāz: -1- [Ar.+Far.] Davulcu.
ṭ. 3743/a

tābūt: -2- [Ar.] Tabut.
t. 2705/b, 4098/a

tāc: -90- [Far.] Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.

t. 0108/a, 0267/b, 0283/b, 0742/a, 0834/b, 0896/a, 0971/b, 0995/b, 1001/b, 1073/a, 1112/b, 1132/b, 1138/b, 1149/b, 1245/b, 1250/b, 1260/b, 1332/b, 1349/a, 1350/a, 1526/b, 1686/b, 1709/b, 1718/b, 1781/b, 1782/a, 1783/b, 1937/b, 1960/b, 2067/a, 2268/a, 2360/a, 2569/a, 2584/a, 2602/a, 2686/b, 2824/a, 3106/a, 3122/b, 3566/b, 3928/a, 3940/b, 3953/b, 4305/b, 4331/b, 4456/b, 4460/a, 4578/a; (t.- ı Efrīdūnla) 3738/b; (t.- ı Kayşer) 2771/a; (başa t. ur-) 1139/a; (t. gey-) 2525/b; (t. urun-) 1207/b, 1210/b
t.+ a 0249/b, 1069/b, 1191/a, 1278/a, 1954/b, 3874/a
t.+ ı 0165/b, 1075/b, 1102/a, 1186/a, 1211/b, 1214/b, 1718/b, 1774/b, 1777/a, 1805/a, 1929/a, 2053/b, 2286/a, 2302/a, 2366/a, 3017/a, 4388/a, 4645/b; (t. gey-) 1127/a
t.+ ıdı 2290/a
t.+ ıla 1275/a
t.+ ın 1066/b, 1300/b, 1823/a, 2027/a
t.+ ina 4335/b
t.+ ını 1350/b
t.+ um 1074/b, 1702/b
t.+ uñ 4471/a

ta' cīl: -3- [Ar.] Acele ettirme.
t. (t. kııl-) 1480/b
t.+ ile 4393/b
t.+ le 1972/a

tâcir: -3- [Ar.] Ticaretle uğraşan kimse,
tüccar.
t.+ e 2196/b
t.+ i 0642/a
t. 1667/b

tâc-dâr: -1- [Far.] Hükümdar, pâdişah.
t.+ a 1597/b

tağ: -80- [T.] Dağ.
t. 0717/a, 1446/a, 2149/a, 2238/b,
2241/a, 2471/b, 2624/b, 2963/a,
2992/a, 3028/a, 3173/a, 3174/a,
3204/b, 3251/b, 3298/a, 3353/a,
3369/b, 3370/a, 3391/b, 3668/b,
3745/a, 3981/b, 4065/a, 4188/a; (t.
gibi) 0553/a, 0922/a, 3140/a,
3191/b, 3293/a, 3298/b, 3414/b
t.+ a 0471/b, 0486/a, 2240/b,
2963/a, 3028/b, 3186/b, 3205/b,
3213/a, 3250/b, 3294/b, 3321/b,
3344/b, 3373/a, 3384/b; (t. çık-) 3192/a, 3203/a
t.+ da 0804/a, 1769/b, 3226/a,
3271/a, 3520/a
t.+ dan 0725/b, 1019/b, 1865/b,
3251/a, 3347/b
t.+ ı 0482/a, 0586/b, 0602/b,
0658/a, 0658/b, 3191/a, 3296/b,
3299/a, 3330/a, 3348/b, 3357/a
t.+ ina 0469/b, 0470/b, 0607/a,
3345/b, 3441/b
t.+ ını 3346/b
t.+ ısın 1091/b
t.+ lar 1011/a
t.+ uñ 0501/a, 0799/a, 3201/b,
3395/b

tâğ: -10- [Far.] Kızgın demirle vurulan
nişan, işaret.
t. 0696/a, 0717/b, 3004/a, 3247/a,
3293/a
t.+ a 0553/b
t.+ ı 3179/a, 3294/b, 3298/a
t.+ ından 0286/b
t.+ uñ 3188/a

tağıl: -3- [T.] Toplu durumdayken ayrılıp
birbirinden uzaklaşmak.
t.- dı 1239/a, 1247/b, 4358/a

tağıt: -2- [T.] 1. Herhangi bir şeyi ayrı ayrı
kimselere vermek.
t.- ğıl 0647/a
2. Toplu durumda bulunanları
birbirinden uzaklaştırmak veya
ayırarak.
t.- duğın 0652/b

tağla: -2- [T.] Vücuda kızgın demirle
damga vurmak, dağlamak.
t.- dılar 3681/b
t.- mazlar 3826/a

tahiyyet: -1- [Ar.] Selam verme, “Allah
uzun ömürler versin” deme, ömür
uzunluğu için duada bulunma.
t. 0197/b

tahsîn: -4- [Ar.] Güzel bulup takdir etme,
övme, alkışlama.
t. (t.- i firāvān kıl-) 0136/a; (t. it-) 0513/a; (t. kıl-) 0215/b, 4053/b

taht: -108- [Far.] Hükümdarlık makamı,
hükümdarlık.
t. 0366/a, 0407/a, 0742/a, 0896/a,
0971/b, 1073/a, 1084/b, 1097/a,
1149/b, 1245/b, 1250/b, 1260/b,
1274/a, 1275/a, 1332/b, 1506/a,
1781/b, 1783/a, 1789/b, 1937/b,
1960/a, 1960/b, 1991/a, 2029/a,
2148/b, 2358/b, 2366/a, 2464/b,
2569/a, 2686/b, 3567/a, 3736/b,
3822/a, 3874/a, 3953/b 4331/b,
4391/b, 4456/b, 4578/a; (Hüsrev-i
t.) 2714/b, 2716/a; (t.- ı Īrān)
1256/a; (t.- ı şehinşāh) 2771/a; (t.- ı
‘ācuñ) 4471/b; (t. bin-) 0251/b; (t.
üstüne kon-) 1493/a
t.+ a 0656/a, 0895/a, 1054/b,
1069/a, 1191/a, 1191/b, 1251/a,
1278/a, 1430/a, 1667/b, 1780/b,
1782/a, 3506/a, 3565/b, 4185/a,
4335/a, 4386/b; (t. bin-) 0655/a,
0897/a, 1228/a, 2736/b, 3533/b
t.+ ı 0283/b, 1075/b, 1139/b,
1186/a, 1191/b, 1249/b, 1505/a,
1805/a, 2290/b, 3017/a, 3141/a,
4507/b
t.+ ıla 1929/a, 2360/a

t.+ in 0350/a, 1138/b, 1823/a,
2118/b, 2183/a
t.+ ına 0921/b, 1090/a, 1094/b,
1794/b, 2188/b, 2219/a; (t. bin-)
0918/a, 1299/b, 2713/a
t.+ ından 2277/a, 2735/a; (t. indür-)
1089/b
t.+ ımı 0279/b
t.+ um 1074/b, 1709/b
t.+ uñ 1688/b, 2318/b, 2717/a; (t.
vir-) 0394/a
t.+ uña 1953/b
t.+ uñı 1940/b

tahta: -3- [Far.] Tahta.
t. 3506/b, 3533/a
t.+ yıla 4546/a

tahte's-serâ: -1- [Far.] Yeraltı, toprağın altı.
t.+ ya 1281/b

tāk: -4- [Far.] Kubbe, kümbet.
t. (t. u hem kâh) 4638/b
t.+ ı 0483/b
t.+ ında 3191/a
t.+ ından 3120/a

tā-kāf -1- [Far.] Kaf Dağı'na kadar.
t. 0056/b

tākat: -4- [Ar.] Güç, kuvvet.
t. (şabr u t. düken- "sabır, kuvveti
tükenmek") 4045/a; (şabr u t. vir-)
0078/a
t.+ ı 2954/b, 4014/a

taqdîr: -4- [Ar.] Beğenme, güzel
bulduğunu, beğendiğini belirtme.
t. 0676/b, 3500/a; (t. ol-) 2827/a,
3482/b

taqıl: -1- [T.] Takılmak, bir engelle
karşılaşmak.
t.- ursın 4101/a

tā kim: -1- [Far.] Yeter ki, öyle ki
t. 1712/a

taqşîr: -9- [Ar.] Kusur, kabahat.

t. 0058/b, 0122/a, 2521/a, 3574/b;
(t. it- "kusur etmek") 4276/b; (t. ol-
) 1294/b, 1589/b, 3482/a
t.+ i 2448/b

tal/ tal: -7- [T.] 1. Dal.
t. 3541/a
t.+ ı 0331/a, 1925/b
t.+ ın (selvi t.) 3583/a, 3606/a
t.+ ına 1542/b
2. Kol.
t.+ ı 0696/b

tal-: -2- [T.] Bir şeyin dibine doğru gitmek,
içine doğru sokulmak, gömülmek,
dalmak.
t.- dı 2380/b
t.- dum 2867/a

talâş-: -2- [T.] Dövüşmek, çarpışmak.
t.- mağ 1568/b, 4655/a

taleb: -2- [Ar.] İsteme, dileme, arzu etme.
t. (t. it- "istemek, dilemek") 3918/a;
(t. kıl-) 0848/b

talebkâr: -1- [Ar.+Far.] İstekli, arzulu.
t. 3557/b

tâli': -9- [T.] 1. Doğan, tulu eden.
t. (t. it-) 4184/b
t.+ deki 2358/a
t.+ inüñ 4297/b
t.+ le 3322/a
2. Baht, talih.
t. 0283/b, 0742/b, 3839/b, 4089/a
t.+ üm 3320/a

tâlib: -1- [Ar.] İsteyen, talep eden, istekli
olan.
t. 0179/a

tâli' lü: -1- [Ar.+T.] Bahtlı, talihli.
t. 2716/b

ta' lîm: -3- [Ar.] Öğretme, belletme.
t. (t. eyle- "öğretmek") 3329/a; (t.
it-) 1700/b, 4037/a

- şam:** -3- [Ar.] Gereklı her Şeyi kendisinde bulunduran, eksiki olmayan.
 Ő.+ a 3838/b
 Ő.+ ı 3448/a
 Ő.+ uç 3794/a
- şam:** -3- [T.] Dam.
 Ő.+ a 1208/a, 1697/a; (Ő. ık-) 2144/a
- şam-:** -1- [T.] Damlamak.
 Ő.- up (Ő. gl Şuyı) 4257/a
- Őama⁶:** -2- [Ar.] Aık gözlülük, tamah.
 Ő.+ dan 1024/a, 1024/b
- tamm:** -12- [Ar.] 1. Tamam, tam, bütün.
 t. (t. eyle-) 0448/b, 0448/b; (t. it-) 0178/b, 3349/b, 4497/b, 4681/b; (t. ol-) 0239/a, 1416/a, 2543/b, 2693/a
 t.+ ı 2450/a
 2. Tamamıyla, tamamen.
 t. 0162/b
- tamma:** -1- [Ar.] Tamam, tamamlanmıŐ.
 t. (t. ir- "tamamlanmak") 0239/b
- tammet:** -2- [Ar.] Tamam olma, tam olma.
 t. 0317/b, 3617/b
- Şamar:** -2- [T.] Damar.
 Ő.+ da 3306/b
 Ő.+ uma 2877/a
- Őama⁶suz:** -1- [Ar.+T.] Doymazlık, gz doymayan.
 Ő. 2848/b
- Çamu:** -8- [T.] Cehennem.
 Ő. 0193/b, 1082/b, 1136/b
 Ő.+ da 0719/b, 0860/b, 3936/b, 4216/b
 Ő.+ ydı 3332/b
- Őamulık:** -2- [T.] Cehennemlik.
 Ő. 1080/a, 4495/b
- Şağ [I]:** -23- [T.] Hayret, teaccp.
 Ő. 1702/b, 3134/a, 3199/b, 3485/b, 3609/a, 3676/a, 4158/b; (Ő. degl) 3218/a
- Ő.+ a 0421/a, 0888/b, 0919/a, 1403/b, 1830/b, 2046/b, 2286/b, 2296/b, 2781/b, 3198/b, 3280/b, 3341/b, 4028/a
 Ő.+ la 2721/a
 Ő.+ uç 2449/b
- Şağ [II]:** -2- [T.] Őafak vakti.
 Ő. 3852/b
 Ő.+ a dek 1411/b
- Şağ-:** -4- [T.] Hayrette kalmak, Şaşmak.
 Ő. 1825/b; (Şağ mı) 0651/b
 Ő.- dur 3003/a
 Ő.- mış 1639/a
- Şan-:** -1- [T.] DanıŐmak, iŐiŐare etmek.
 Ő.- dı 1768/b
- Őanbr:** -1- [Ar.] Klasik musikimizin başlıca ıalğularından biri olan, yay ve mızrapla ıalınan, ince uzun Őapı perdeli, yuvarlak karınlı, telli ıalğı.
 Ő.+ ı 3871/b
- Őa⁶ne:** -3- [Ar.] Svme, ıekiŐtirme, yerme, zemmetme.
 Ő. (Ő. ur- "ayıplamak, aŐağılmak") 2061/a, 3804/a, 4416/a
- Őanı-:** -1- [T.] Tanımak, bilmek.
 Ő.- mış (Ő. ol-) 4103/b
- ŐanıŐ- [I]:** -4- [T.] TanıŐmak.
 Ő.- alum 1815/a
 Ő.- dı 1810/b, 1979/a,
 Ő.- dılar 0950/a
- ŐanıŐ- [II]:** -2- [T.] DanıŐmak.
 Ő.- duk 1883/a
 Ő.- dı 3771/a
- Őađıla-:** -11- [T.] Şaşmak, Şaşırmak.
 Ő. 0504/a, 2501/a, 3683/b, 3684/b, 4592/a
 Ő.- dı 2010/a, 4160/a
 Ő.- malu 2044/a
 Ő.- rın 4297/a
 Ő.- yavuz 0140/b
 Ő.- yıcaık 4028/a

tañla: -5- [T.] Sabahleyin, sabah vakti.

ṭ. 0338/b, 0340/a, 4186/b

ṭ.- caḡ 2233/a

ṭ.+ dan 1419/a

ṭannāz: -4- [Ar.] Herkesle eğlenen, alay eden, alaycı.

ṭ. (serv-i ṭ.) 1576/a; (yār-ı ṭ.) 0821/a, 3927/a; (ṭ ol-) 3881/a

ṭannāzlık: -1- [Ar.+T.] Eğlenen, alaycılık.

ṭ. (nāz u ṭ. kı1-) 3962/b

Tañrı: -10- [T.] Tanrı.

T. 0064/b, 3634/a

T.+ dan 1643/b, 2793/b

T.+ dur (berīd-i T.) 0095/b

T.+ nuñdur 4626/a, 4626/b

T.+ ya 2277/b, 2694/a, 3965/a

ṭanuḡ: -9- [T.] Bir kimse veya şeyi, bir olayı gözüyle gören ve gördüğünü, bildiğini anlatan kimse, şahit.

ṭ. 2497/b, 3634/a; (ṭ. ol-) 0604/a, 1967/b, 3445/a

ṭ.+ dur 1151/b, 1256/b, 1847/a

ṭ.+ lar 3642/b

ṭanuḡlık: -6- [T.] Tanıklık, şahitlik.

ṭ. 1253/a, 3639/b, 4613/b; (ṭ. vir-) 0074/a, 0403/a, 4629/a

ṭanz: -1- [Ar.] Alaya alma, eğlenme.

ṭ.+ ile 3499/a

ṭap-: -20- [T.] Tapmak, ibadet etmek.

ṭ. 1884/b, 2303/b, 2888/b, 3938/b, 4124/a

ṭ.- acaḡ 4263/b

ṭ.- an 0355/a, 4215/b

ṭ.- aram 0046/a, 0561/b

ṭ.- avuz 0142/a

ṭ.- ayın 1071/a

ṭ.- dı 3001/b

ṭ.- duḡı 4000/a

ṭ.- dum 3912/b

ṭ.- duñuz 1159/a

ṭ.- maḡı 4631/a

ṭ.- maḡıçun 0042/a

ṭ.- maya 2687/a

ṭ.- sa 2947/b

ṭap: -6- [T.] Hemen, derhâl.

ṭ. 1234/b, 1410/a, 1985/b; (ṭ. al-) 1152/b

2. Yetişir, kâfi

ṭ. 4543/b

ṭapḡur: -1- [T.] Tabur, katar, sıra, dizi.

ṭ. 4280/a

ṭapu: -55- [T.] 1. Huzur, nezt, makam.

ṭ. 3091/a

ṭ.+ da 3797/b

ṭ.+ dan 0318/a, 0318/b, 2809/a

ṭ.+ ñ 0859/b, 2688/a

ṭ.+ ña 0396/b, 1108/b, 1759/a,

1943/a, 2135/b, 3019/b, 4037/a

ṭ.+ ñdur 0229/a, 2557/a, 2557/b

ṭ.+ ñuza 2179/a

ṭ.+ sına 0879/b, 1381/b

ṭ.+ sında 0427/b

ṭ.+ sından 1323/b

ṭ.+ ya 0907/b, 1677/a, 1887/b, 3782/a, 3789/b

2. Hizmet, vazife, ibadet, tazim, hürmet.

ṭ. (ṭ. kı1-) 0122/a, 0839/a, 0966/a, 1338/a, 1765/b, 1766/b, 2029/a, 2139/a, 2563/b, 2833/a, 3519/a, 4027/b, 4340/b

ṭ.+ ñ (ṭ. kı1-) 1984/a

3. Zat, zatıali, hazret.

ṭ.+ ñ 0656/b, 1037/b, 1894/b, 2050/b, 2147/a, 2154/a, 2586/a, 2679/a, 3195/a, 3244/a

ṭ.+ ña 2574/a,

ṭ.+ ñdur 1042/a

ṭ.+ ñuñ 3475/b

ṭ.+ ñsuz 1148/b

ṭapucı: -6- [T.] Memur, hizmetçi.

ṭ. 0466/a, 0957/b, 2088/b

ṭ.+ lar 3763/b, 3775/b

ṭ.+ nuñ 2310/b

tār: -2- [Far.] Karanlık.

t. 0884/b; (t. it-) 0061/a

ṭar: -12- [T.] Dar.

- 1297/b, 1739/b, 2466/a, 2620/a,
 3401/b, 3578/a; (t. it-) 2618/a; (t.
 kı1-) 0583/b, 3405/b; (t. ol-) 1831/a,
 3844/b
 t.+ ıdı 2746/b
- ara-:** -3- [T.] Taramak.
 t.- dı 0494/a
 t.- maa (t. dur-) 1438/b
 t.- rdı 3056/b
- arab:** -1- [Ar.] Sevinmekten gelen
 cokunluk, sevin ve Şenlik.
 t. (t. kı1-) 2362/a
- trc:** -9- [Far.] Yama, apul.
 t. 0896/b, 1718/a; (t. eyle-) 3729/b;
 (t. kı1-) 1350/b, 1441/b, 1526/a,
 2268/b, 2360/b, 2435/a
- arafdr:** -1- [Ar.+Far.] Bir tarafi
 destekleyen, birinin tarafını veya
 bir fikri tutan kimse, yandaŐ.
 t. 2165/a
- arvet:** -1- [Ar.] Tazelik, körpelik.
 t. 3882/a
- ta'rif:** -1- [Ar.] Tanım, açıklama.
 t.+ e 0267/a
- arlı:** -1- [T.] Darlık, sıkıntı.
 t.+ ından (l t.) 3667/a
- arrr:** -1- [Ar.] Yankesici, dolandırıcı,
 hırsız.
 t. 3339/b
- aru:** -2- [T.] Mısır, mısır tanesi, darı.
 t. 2622/a
 t.+ yıdı 2596/b
- trumr:** -2- [Far.] Perişan, karmakarışık,
 darmadaınık.
 t. (t. it- "perişan etme") 0061/b,
 3934/b
- tasa:** -1- [Far.] znt, kaygı.
 t. 3984/b
- asarruf:** -1- [Ar.] İdareli kullanma, israf
 etmeme, tutumluluk.
 t. (t. it-) 4272/b
- aŐ:** -102- [T.] 1. Taş.
 t. 0020/b, 0035/a, 0072/b, 0477/b,
 0483/b, 0721/b, 0855/a, 0861/b,
 2466/b, 2685/b, 2724/a, 2799/a,
 2806/b, 2933/b, 2961/b, 3002/a,
 3114/a, 3210/a, 3251/b, 3297/a,
 3303/a, 3351/b, 3389/b, 3396/a,
 3427/b, 3439/a, 3948/b, 4136/a,
 4401/a; (baırına t. baş-) 3303/b; (t.
 ur-) 1692/b, 3948/a, 4306/a; (t.
 deglven) 3841/b
 t.+ a 0305/a, 0580/b, 1557/a,
 2951/b, 2965/a, 3171/b, 3172/b,
 3196/b, 3288/b, 3385/a, 3392/a,
 3442/a, 3803/a; (t. ur-) 3260/b
 t.+ a 2965/b, 3778/a
 t.+ da 2857/a, 3207/b, 3211/a,
 3274/b, 3301/b, 3519/b
 t.+ dan 0462/b, 0463/b, 1019/b,
 2419/a, 3000/a, 3040/b, 3193/a,
 3224/a, 3224/b, 3299/b, 3300/b,
 3304/b, 3695/b, 3726/b
 t.+ dur 3549/b
 t.+ ı 0019/b, 2238/b, 2764/b,
 2892/b, 2902/a, 2958/b, 3113/b,
 3202/b, 3302/b, 3314/b, 3385/b,
 3447/a, 4393/a; (t. başa ur-) 3260/b
 t.+ ıla 3199/a, 3297/b
 t.+ ın 2067/b, 3280/a
 t.+ ından 3201/b, 4583/b
 t.+ ıyla 2999/b
 t.+ lar 0473/a
 t.+ sa 3159/b
 t.+ un 0481/b
 t.+ u 2997/a
 t.+ udan 3211/b
 2. Dış.
 t.+ dan, 2419/b, 3791/a
 t.+ ı3038/b,
 t.+ u (in  t.) 3655/b
- aŐ-:** -1- [T.] TaŐmak.
 t.- a 3392/b
 t.- am 0967/b
- aŐı:** -1- [T.] Taş yontan, satan.

1. 3279/a
 2. 1076/a
 3. 1353/a
- taşı:** -1- [T.] Boru, kanal vb. ile sıvı maddeleri bir yerden başka bir yere aktarmak.
 1. maş (süt 1.) 2940/a
- taşla:** -1- [T.] Birini kötölemek, arkasından atıp tutmak.
 1. yasın 2906/b
- taşra:** -12- [T.] Dışarı.
 1. 0854/b, 0920/a, 0920/b, 2376/b, 2867/b, 3686/b, 4458/a; (kaşuından 1.) 0082/a; (1. 1ık-) 2813/a, 3756/a, 3761/a, 3790/a
- Tāt:** -3- Acem, Faslı.
 T. 2083/b, 2765/a, 4336/b
- Tatar:** -1- Tatar.
 T.+ dan 3885/b
- Ṭatca:** -1- Farsça.
 Ṭ. 3962/a
- ṭatlu:** -17- [T.] Tatlı.
 1. 1102/b, 1186/b, 1475/b, 2024/b, 2441/b, 3005/b, 3079/b, 3238/a, 3408/b, 4283/a; (1. cānum) 0893/b; (1. söz) 0797/a
 1.+ raş 0204/b, 0557/b, 2911/b
 1.+ raşdur 0424/a
 1.+ yıdı 0103/a
- ṭavāf:** -1- [Ar.] Etrafını dolaşma, dönme.
 1. (1. it-) 4055/b
- ṭavar:** -9- [T.] 1. Davar.
 1. 3660/b
 1.+ dan 2327/a
 2. Mal.
 1. 2338/b, 2598/b
 1.+ a 2583/a
 1.+ ı 1904/b, 2195/b
 1.+ ını 4541/b
 1.+ ından 1938/a
- ṭavk:** -3- [Ar.] Gerdanlık.
 1. (1. u iki küpe) 2287/a
- ṭavla:** -1- [T.] Gönül 1elmek, kandırıp elde etmek.
 1.+ yıcivan 3890/b
- ṭavşan:** -2- [T.] Tavşan.
 1. 3745/b
 1.+ gil 3921/b
- ṭavuk/ tavuk:** -2- [T.] Tavuk.
 t. 2456/b
 1.+ ı 1353/b
- ṭāvūs:** -8- [Ar.] Tavus kuşu.
 1. 0690/b, 3877/a, 4261/a, 4261/b; (perr-i 1.) 1430/b
 1.+ a 3804/a
 1.+ ından 1409/a
 1.+ lar 1410/a
- ṭāvūslayın:** -1- [Ar.+T.] Tavus kuşu gibi.
 1. 4559/a
- Ṭāy:** -1- Tay kabilesi.
 Ṭ. (ḥātim-i Ṭ.) 3999/b
- ṭayı:** -9- [T.] Dayı.
 1. 0732/a, 0899/a, 1176/a, 1728/a, 2126/b, 2135/b
 1.+ dan 1732/b
 1.+ m 1732/a
 1.+ sın 1170/a
 1.+ sına 1178/b
- Ṭaysafün/ Ṭaysufün:** -4- Bugünkü Bağdat'ın güneyinde eski bir yerleşim yeridir.
 1.+ a 4442/a, 4461/a; (1. dek) 0645/b
 1.+ dan (şehr-i 1.) 1215/b
- tāze:** -21- [Far.] İlk durumunu koruyan, taze.
 t. 0286/a, 0576/a, 1523/b, 1581/b, 1659/a, 1801/b, 2191/b, 2812/b; (t. dut-) 1629/a, 4574/a; (t. eyle-) 0008/a; (t. it-) 3973/b; (t. kal-) 2423/b; (t. ol-) 1431/b, 2167/a,

- 3813/a, 3814/a, 3821/b, 3853/a; (t. rûhı ol-) 0776/a
t.+ dür 4108/a
- tâzî:** -6- [Far.] 1. Arap, Arap kavmine mensup.
t. (türkî vü t.) 4197/a
2. Arap atı.
t. 1598/b
t. 2723/a,
t.+ ye 4588/a
3. Av köpeği.
t. 3745/b
t.+ lara 1204/b
- ta'zîm:** -2- [Ar.] Hürmet etme, saygı gösterme.
t. (t. ol-) 3717/a
t.+ iy için 0223/a
- tazmîn:** -1- [Ar.] Başka bir şaire ait bir mısra veya beyti kimin olduğunu belirterek kendi şiirinde tekrarlama.
t. (resm-i t.) 0235/b
- tedbîr:** -28- [Ar.] Tedbir, çare.
t. 0122/b, 0676/a, 1752/b, 2022/a, 3616/a, 3832/a, 3862/b, 4100/a, 4337/a, 4437/b, 4489/b; (t.- i cālî kııl-) 3397/b; (t. kııl-) 0052/a, 1768/b, 1882/a, 2051/b, 2425/a, 2486/a, 2827/b, 3100/b, 3342/a, 3746/b, 4488/b; (t. ol-) 3108/a
t.+ e 3175/a
t.+ i 0683/a, 2448/a
t.+ ümüzden 2887/a
- tefekür:** -2- [Ar.] Düşünme.
t. (t. eyle-) 1868/b; (t. kııl-) 1370/a
- tek:** -2- [T.] Bir, tek.
t. 0157/a, 0750/b
- tekbîr:** -1- [Ar.] İslam dininde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allahu ekber" sözü.
t. (âvâz u t.) 3685/b
- tekellûf:** -1- [Ar.] Güçlüğe, zahmetli bir işe katlanma.
t. 3019/b
- tekye:** -1- [Ar.] Dayanma, güvenme, itimat etme.
t. (t. kııl- "dayanmak") 2424/b
- telkîn:** -2- [Ar.] Bir kimseye bir fikri aşılama, aşılıp zihnine sokma, öğretme.
t. (t. kııl-) 0226/b; (t. it- "öğretmek") 0513/b
- temâşâ:** -9- [Ar.] Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.
t. 1447/a, 3645/a; (t. eyle- "seyretmek, bakmak") 0503/a; (t. it-) 0329/a; (t. kııl-) 1177/b, 4201/a
t.+ ya 1454/a
t.+ yıldı 0514/b
t.+ yıla 4535/a
- temkîn:** -2- [Ar.] İhtiyatlı ve tedbirli olma, ağırbaşlı ve düşünceli davranma, ağırbaşlılık.
t. 0223/b, 4639/a
- ten:** -58- [Far.] Ten.
t. 1285/b, 1311/b, 2008/b, 2156/b, 2203/b, 2976/b, 4572/b; (tene hem t.) 4572/a; (t. degül) 3435/b; (hem t. virgil) 4365/b
t.+ de 2409/b, 2567/b, 2779/b, 2901/b, 3306/b
t.+ den 1469/a
t.+ e (t. hem ten) 4572/a
t.+ e 4527/b
t.+ i 0600/a, 1109/a, 1124/b, 2414/b, 2701/b, 3379/a, 3391/a, 3455/b, 4492/b
t.+ idi 1336/b
t.+ in 2706/a
t.+ inde 0215/a, 1959/b, 2535/b, 4509/b
t.+ inden 0340/b, 3026/b, 3070/a, 3383/b
t.+ ine 2207/a, 2707/a
t.+ iydi 2125/b
t.+ le 4572/b

t.+ üm 0075/a, 2646/a, 3331/a,
3875/a, 3903/b
t.+ üme 1284/a
t.+ ümüñ 3930/b
t.+ ümüzde 1984/b
t.+ ümüze 0954/b
t.+ üñ 1062/b, 1136/b, 2087/a,
4626/b
t.+ üñde 0620/a, 1117/b, 2431/a
t.+ üñden 3852/b

teng: -8- [Far.] Sıkıntılı.
t.1514/a, 2262/a, 4015/a; (büt-i t.)
4119/a; (t. ol-) 2705/a
t.+ i 2253/a
t.+ in 3643/a
t.+ inüñ 1474/a

tenlü: -4- [Far.+T.] Teni olan.
t. (gümiş t.) 3210/a; (semen t.)
1527/a, 3317/b, 3616/b

tennür: -2- [Ar.] Fırın, ocak, tandır.
t. 1500/b
t.+ a 1360/b

ten-dürüstlik: -1- [Far.+T.] Vücut sağlığı,
kuvvetlilik.
t. 2431/a

ter: -4- [Far.] Islak, yaş.
t. 1483/b. (gül-i t.) 0601/a; (t. it-)
1473/a, 3240/a

tere: -1- [Far.] Tere bitkisi.
t.+ sin (su t.) 2609/b

terâne: -1- [Far.] Nağme, ezgi, ahenk, ses.
t. 4148/a

terāzū: -3- [Far.] Bir kolun iki ucuna asılı
iki kefedden meydana gelen tartı
aleti.
t. 2807/a, 3394/b; (t. eyle-) 2806/a

terāzūsuz: -1- [Far.+T.] Ölçüsüz.
t. 3202/b

terbiyet: -1- [Ar.] Terbiye.
t. (t. kııl-) 0182/b

tercümān: -2- [Ar.] Bir şeyi anlatmaya
yardımcı olan vasıta veya kimse.
t. (t. ol- “bir şeyi birine anlatmaya
vâsıta olmak, birinin duygu ve
düşüncelerini dile getirmek”)
0145/b
t.+ ı (t. ol-) 0200/a

tercümānlık: -1- [Ar.+T.] Tercüman olma
durumu.
t. 0489/a

tercüme: -2- [Ar.] Bir metin veya sözü bir
dilden başka bir dile çevirme,
çeviri.
t. (t. kııl-) 0158/a, 0235/b

terk: -17- [Ar.] Bir yerden veya kimseden
uzaklaşma, bırakıp gitme.
t. 4578/a; (t.- i edeb) 0489/a; (t.
eyle-) 1612/b, 1634/b; (t. it-)
0609/a, 0783/a, 1062/a, 1285/b,
1591/a, 2308/b, 3181/b, 3396/b,
3476/b, 3958/a; (t. kııl-) 1718/b,
1910/b
t.+ ini 1718/b

terlik: -1- [Far.+T.] Tazelik.
t.+ ile 4144/b

tersā: -4- [Far.] Hristiyan.
t. 1745/a, 1747/a; (miş-i t. ol-
“Hristiyana benzemek”) 2299/b
t.+ mıdur 2300/b

tertib: -3- [Ar.] Sıraya koyma, sıralama,
düzenleme.
t. (t. it-) 0641/a
t.+ i 3799/a
t.+ ini 4528/a

tesbîh: -1- [Ar.] Allah’ı takdis ve tenzih
etme, Hakk’ın her türlü kusurdan
ve noksandan uzak olduğunu dile
getirme.
t.+ de 3712/b

tesdîs: -1- [Ar.] Altıya çıkarma, sayısını
altı yapma.
t. 2356/b

teskîn: -1- [Ar.] Yatıştırma, sükûnete erdirme.
t. (t. vir- “sakinleştirme”) 4457/a

teslîm: -4- [Ar.] Bir şey veya birini birine verme.
t. 3717/b; (t. eyle-) 3329/b; (t. it-) 4037/b
t.+ için 3723/b

tesrî: -1- [Ar.] Hızlandırma, çabuklaştırma.
t.+ nde 0220/a

teşviş: -1- [Ar.] Karıştırma, karma karışık etme, karışıklık.
t. 1896/b

tevfîk: -3- [Ar.] Allah’ın yardımı, Allah’ın, kulunun fiilini rızasına ve muhabbetine uygun kılması, kulunu irade ve rızasına uygun işler yapmaya muvaffak kılması.
t. 3720/b, 3720/b
t.+ uñıla 3720/a

tezyîn: -2- [Ar.] Süsleme, süslenme.
t. 0007/b; (t. vur-) 0221/b

tılısm/ tılışm: -9- [Ar.] Sihir, büyülu şey.
t. 2045/b; (t. it-) 2040/a
t.+ ı 1988/a, 1992/a, 2038/b, 4595/a
t.+ ın 1689/b
t.+ uñ 2002/a
t.+ duğın 2029/b

tırnaç: -1- [T.] Tırnak.
t. (t. kes-) 3233/b

tıfl: -1- [Ar.] Toy, tecrübesiz.
t. 0718/b

tîğ: -11- [Far.] Kılıç.
t. 1793/b, 2239/b, 2729/a, 4504/a;
(t.- ı hûn-hâr “kan dökücü, zalim kılıç”) 0763/a, 0990/b; (t.- ı kıttâl “çok can alıcı kılıç”) 3859/a; (t.- ı pülâd “keskin kılıç”) 0365/a, 1407/a
t.+ ıla 1307/b
t.+ i 0790/b

tîmâr: -2- [Far.] Hastaya bakma, tedavi etme.
t. (t. it-) 3934/a; (t. ol-) 3935/a

tîre: -1- [Far.] Karanlık.
t. (râz-ı t. “karanlık sır”) 1873/b

tîrkeş: -1- [Far.] Okçuların arkalarında taşıdıkları, süvarilerin atlarının eyer kaşına taktıkları, meşinden tabanca kılıfı şeklinde yapılmış, elliye yakın ok alan ok mahfazası, ok kuburu, okluk, sadak.
t. (t. bilinde) 4388/a

tiryāk/ tiryāk: -2- [Ar.] Bazı hastalıklara karşı kullanılan panzehir.
t. 1898/b; (t. ol-) 3376/b

tîz: -83- [Far.] Çabuk, seri, tez.
t. 0393/b, 0641/a, 0655/b, 0699/b, 0705/b, 0730/b, 0731/a, 0766/a, 0813/a, 0843/a, 0845/b, 0872/a, 0979/b, 0986/a, 1119/a, 1125/b, 1164/a, 1345/b, 1461/a, 1465/a, 1571/b, 1716/b, 1754/b, 1762/b, 1848/a, 1946/a, 1973/b, 1976/a, 2102/a, 2116/b, 2170/a, 2305/a, 2334/a, 2373/b, 2400/a, 2400/b, 2403/a, 2403/b, 2488/b, 2577/a, 2788/a, 2822/b, 3147/b, 3172/b, 3205/a, 3527/a, 3527/b, 3528/b, 3679/b, 3681/a, 3748/b, 3957/a, 4080/b, 4218/b, 4330/b, 4354/b, 4417/b, 4502/b, 4566/b, 4635/b, 4636/a, 4642/b; (t. bul-) 2609/a; (t. dur-) 4592/b; (t. geç-) 1798/a; (t. git-) 0436/b; (t. ol-) 1111/b, 1470/b, 4539/a; (t. ol- degül) 3999/a; (t. sür-) 3980/a; (t. ü cüst ol-) 2636/b
t.+ de 4009/b

2. Keskin.

t. (kılıç t.) 0103/b, 0985/a, 1666/a, 1719/b, 3182/b, 4999/a; (t. ü tünd ol-) 1121/a; (t. kıl-) 3252/a

tîzcek: -6- [Far.+T.] Çabucak.
t. 1065/b, 1235/b, 2402/b, 3679/b, 4000/a
t.+ in 4062/b

tızlık: -3- [Far.+T.] Acelecilik.
t. (t. kıl-) 3496/b
t.+ i (t. ol-) 3900/a
t.+ le 1695/a

t.+ a 1151/b
t.+ dur 0679/a, 1742/a, 1896/a
t.+ ından 0682/a
t.+ um 3228/a

tızrek: -1- [Far.+T.] Daha tez, hızlı.
t. 1972/b

toğur: -4- [T.] 1. Doğurmak, doğum yapmak.
t.- ınca 2829/a
t.- masa 2829/a
2. Ortaya çıkmasına yol açmak.
t.- a 4007/a
t.- masun 3231/b

toğ: -9- [T.] Doğmak.
t.- a 0480/a, 1916/a
t.- ar 2476/a
t.- dı 3538/a, 3538/b
t.- duğum 3353/b
t.- duñ 1679/b
t.- mamışdur 0725/b
t.- mışdur 0843/b

Toğār: -4- Hüsrev'in askerlerinden biridir.
t. 4359/a, 4364/a
t.+ ı 4338/a
t.+ uñ 4361/a

toğan: -13- [T.] Yırtıcı bir kuş, toğan.
t. 0936/b, 1392/b, 2819/b, 3745/b;
(kızı t. it-) 0069/b; (t. ut-) 1396/b;
(t. bigi) 0629/a; (t. gibi) 3964/a
t.+ ca 3960/b
t.+ ı 1399/b, 3827/a; (t. kaz it-) 0069/b
t.+ ıyla 2455/a

toğm/ toğum: -7- [Far.] 1. Tohum.
t.+ dan 0480/a, 2458/b; (t. bit-) 2401/a
t.+ ıçun 0660/a
2. Soy sop, nesil, sülale.
t.+ ı (sāsān t.) 2177/a, 2542/b
t.+ ına (sāsāniler t.) 2536/b

toğış: -1- [T.] Doğuş.
t.+ ı 0283/a

toğ: -6- [T.] Doymuş, tok.
t. 0063/b, 1398/a, 2405/b, 2430/b;
(t. degül) 4623/a
t.+ ıdı 3913/b

toğra: -1- [T.] Keserek parçalamak veya elle küçük parçalara ayırmak.
t.- masun 3855/b

toğuz: -1- [T.] Dokuz sayısı.
t. 0681/a

toğru/ toğrı: -23- [T.] 1. Gerçek, hakikat.
t. 0530/a, 0569/b, 0680/b, , 1073/b, 1127/b, 1151/a, 1856/b, 4414/a, 4616/a; (t. dut-) 1466/b; (t. ol-) 0615/a, 0621/a, 0678/a, 1231/b; (egri oturup t. di-) 2830/a
t.+ dur 3986/a
t.+ lar (t. gibi) 0142/a
t.+ sı 1856/a
t.+ sını 0565/b, 1128/b
2. Akla, mantığa, gerçeğe veya kurala uygun.
t. 1062/b, 3657/b, 3774/a

toł: -51- [T.] 1. Dolmak.
t.- a 0189/b, 0648/a, 0658/b, 2154/b, 2158/b; (dili t.) 2564/b; (nūr t.) 1455/b
t.- ar 0706/b
t.- arsız 1909/b
t.- dı 0209/b, 0560/b, 0603/b, 1607/a, 2545/b, 3081/b, 3278/a, 3808/b, 4283/b, 4382/b; (gözi yaş t.) 0789/b; (ğuşşayla t.) 2485/a; (tolu t.) 1788/a
t.- dıydı 4311/a
t.- duñ 3432/a; (hırşıyla t.) 1139/b
t.- ısar 0585/b, 1852/b

toğruluk: -11- [T.] Doğruluk, dürüstlük.
t. 1246/a, 1749/b, 1918/b, 2193/b, 2587/b

.- mi 0104/a, 0748/b, 3308/b,
4597/b; (sevdāyıla dimāġı .)
1665/a
.- miıdı 3067/b, 4021/b
.- u (ayġu .) 1119/b
.- uban (ayġu .) 4361/b
.- updı 0294/b, 3038/b, 3670/b,
4259/b; (ıleyle .) 4324/b; (lüsü
.) 2690/b
.- updur 1153/b; (gnli .) 1544/a,
2150/b
.- usa 3480/a
2. Kalabalıklaşmak.
.- a 2317/b
.- dı 2063/b,
.- mi (evre yanı .) 1208/b
.- up 3140/b

olak: -1- [T.] Tozlu yerine bacaklara
ayak bileġinden dize kadar dolanan
ensiz ve uzun kuma parçası.
.+ ı 4346/b

ola: -5- [T.] 1. Gezmek, gezinmek,
dolamak.
.- dı 3607/b
.- ma 1564/b, 1680/a, 4655/b
2. Birbirine karıarak g zlr
duruma gelmek.
.- dı 4572/b

oldur: -7- [T.] Doldurmak.
. 0672/b
.- alar 3355/b
.- aydı 0165/a
.- u 4370/a
.- updı 1890/b
.- urdı 0337/b, 2363/b

olu [I]: -76- [T.] 1. Dolu, ii bo olmayan.
. 0638/b, 1449/b, 1970/b, 2068/b,
2702/b, 2837/a, 3053/a, 3598/b,
4998/a; (op . "dopdolu") 0802/b
.+ dur 1729/b, 2422/a
2. ok, pek fazla.
. 0833/b 0989/b, 1001/a, 1038/b,
1085/a, 1124/b, 1335/a, 1388/b,
1402/b, 1473/b, 1487/a, 1521/b,
1653/a, 1949/a, 2194/a, 2538/a,
2916/a, 3290/b, 3295/b, 4112/b,

4155/b, 4193/b, 4194/a, 4341/b; (.
ol-) 1788/a; (. degldr) 0952/b
.+ dur 0149/a
3. Bo yeri olmayan, her yeri
tutulmu olan.
. 2807/b, 3402/b, 3984/b, 4197/b
.+ dur 1043/b, 2249/a
4. Saġrak, ii iki ile doldurulmu
kadeh.
. 0765/a, 1553/a, 4170/a, 4227/b
5. Tam. (Dolunay)
. (. ay) 0499/a, 0834/b, 0845/a,
0848/b, 1281/a, 1353/a, 1424/a,
1458/b, 2283/a, 3222/a, 3510/a,
3768/a, 3809/a, 4156/b, 4169/b,
4243/b, 4505/a; (. ay bigi) 0429/b;
. ( māh) 0517/a, 1503/a, 3323/a

olu [II]: -1- [T.] Havanın st
tabakalarındaki su zerrelerinin
soġuktan donması ile oluan ve
yere buz hālinde den iri, yuvarlak
yaġmur tanesi.
. 2475/b

on: -46- [T.] Elbise, kılık kıyafet.
. 0154/a, 0925/a, 1072/b, 1793/b,
1808/a, 1933/a, 2077/a, 2338/b,
2339/a, 2598/b, 3801/a; (.- ı dıbā)
3290/b, 4191/a
.+ dan 0300/b, 2074/a, 2327/b
.+ ı 0996/a, 1075/a, 1308/a,
1312/a, 2143/b, 2144/a, 2297/b,
2298/a, 2302/b, 2549/b, 3049/b,
3848/b
.+ ıla 3869/b, 4017/a
.+ ın 1213/a, 1213/b, 2301/b,
3605/a
.+ ımı 3029/b
.+ ıyla 1210/a, 4359/b
.+ lar 1993/b, 2066/a, 2579/b
.+ larından 0473/b
.+ um 3869/a
.+ umı 3031/a
.+ umuzdan 2299/a
.+ u 2622/a, 2623/b

on-: -1- [T.] Donmak.
.- dı 1114/b

tonan-: -1- [T.] Süslenmek, giyinip kuşanmak.
t.- dı (t. geydi) 1207/a

tonat-: -3- [T.] 1. Süslemek, hazırlamak.
t.- dı 3452/a, 4528/a
2. Giydirmek.
t.- dı 2706/a

tonlu: -3- [T.] Donu olan.
t. 2718/b, 2933/a, 4194/a

tonuk: -4- [T.] 1. Parlak olmayan, mat.
t. 1239/b, 2567/b, 3401/b,
2. Canlılığı olmayan.
t. (t. toprak) 3462/b

top: -11- [T.] Bazı aletlerde bulunan yuvarlak parça.
t. 1394/a; (t. gibi) 2385/a
t.+ ı 1383/b, 1397/a, 1413/a; (t. kap-) 1393/b
2. Bütün, büsbütün.
t. 1394/b, 1847/b, 3774/b; (t. tolu) 0802/b
t.+ dan (t. tok) 1398/a

toprak: -57- [T.] 1. Toprak.
t. 0024/a, 0075/a, 1663/b, 2592/b, 2625/b, 3145/b, 3183/b, 3243/b, 3276/b, 3412/a, 3418/b, 3968/b; (t. ol-) 0031/a, 3274/a, 3997/b
t.+ a 0839/a, 2140/b, 2844/a, 3154/b, 3411/b, 3413/b, 3442/a, 3452/b, 3462/b, 3468/a, 4029/b, 4365/b, 4579/b; (t. gir-) 3275/b
t.+ da 3275/a, 3434/a
t.+ dan 0196/b, 0334/a, 2395/a
t.+ danuz 3922/b
t.+ ı 0081/b, 2395/b, 3036/b, 3442/b, 4574/a
t.+ ıdur 0093/a
t.+ ina 0425/a
t.+ inca 2447/a
t.+ ını 0100/a
t.+ isa 3184/a
t.+ sam 3246/a
t.+ uñ 0124/b
2. Yurt, il, memleket.
t. 0779/a, 3997/b

t.+ a 1711/b,
t.+ da 0269/a, 3246/b, 3274/b, 3479/a
t.+ ı 3453/b,
t.+ uña 3106/b

tosun: -2- [T.] 1. Erkek dana.
t. 3051/a
2. Sağlam yapılı, yiğit, haşarı, kabadayı delikanlı
t. 1647/b

toy-: -7- [T.] Doymak.
t. 2106/b
t.- a (t. mı) 3921/b
t.- ar 3528/b
t.- dı 3164/b, 3527/b
t.- inca 1524/b, 2429/b

toy: -2- [T.] 1. Acemi, toy.
t.+ dı 4250/a
2. Ziyafet, şenlik.
t. 2106/a

toyla-: -1- [T.] Ziyafet vermek, yedirip içirmek, ağırlamak.
t.- dı 2378/b

toynaqlı: -2- [T.] At ve eşek gibi parmakları toynak biçiminde olan hayvan.
t. 0984/b, 4189/b

toyur-: -3- [T.] Doyurmak, açlığını gidermek.
t.- du 4205/b
t.- ur 0277/b
t.- urşañ 4496/b

toz/ toz: -14- [T.] Toz.
t. 1922/b, 4279/b; (t. kopar-) 1720/a, 3046/a
t.+ dan 2055/b, 2553/b, 2555/b
t.+ ı 2097/a
t.+ ılayıdı 2117/b
t.+ in 1490/a, 4474/b
t.+ indan 3994/b
t.+ ını 1623/b
t.+ uñ 4031/a

- tozıd-:** -2- [T.] Toz kaldırmak, çevreye toz yaymak.
t.- up 1012/b
t.- ur 0984/b
- tozlu:** -1- [T.] Toza bulanmış veya tozu olan.
t. 3272/b
- töhmet:** -1- [Ar.] Suçlama, itham etme.
t. (t. ol-) 3831/b
- töz:** -1- [T.] Kulak arkasındaki çukur yer, töz.
t.+ den 0975/b
- ıudak/ ıtutak:** -32- [T.] Dudak.
ı. 0832/a, 0833/b, 1480/b, 1565/b, 1657/b
ı.+ dan 1569/a, 3602/a
ı.+ ı 0426/b, 0977/b, 1451/b, 1787/b, 3301/a, 3631/b, 4192/b
ı.+ ıla 0793/b
ı.+ ın 2041/b, 4172/a
ı.+ ına 3951/a
ı.+ ında 0411/a, 0423/b, 3577/a, 3577/b
ı.+ ından 0605/a, 1540/a, 3597/b
ı.+ ını 1473/a
ı.+ um 3240/a, 4111/a
ı.+ uñ 1632/a, 3813/b
ı.+ undan 1619/a, 4108/b
- ıudaklı:** -1- [T.] Dudaklı.
ı. (şeker ı.) 1417/a
- ıufân:** -2- [Ar.] Çok şiddetli yağmur ve fırtına.
ı. (ı. ol-) 4509/a
ı.+ dan 3925/a
- ıulın-/ ıtulun-:** -1- [T.] Kaybolmak, görünmez hâle gelmek.
ı.- a 3530/a
ı.- dı 0589/a, 1321/b; (güneşi ı.) 2416/a
- ıuluñ:** -5- [T.] Şakak.
ı.+ a 1352/a
ı.+ ı 1453/b, 2059/b
- ı.+ ında 1468/a
ı.+ uñ 4659/a
- ıuluñlu:** -1- [T.] Şakaklı.
ı. 2933/b
- ıun-:** -1- [T.] Batıp çıkmak (?).
ı.- dı 2234/b
- ıuncuk-:** -1- [T.] Sıkılmak, bunalmak.
ı.- up 0692/b
- ıur-:** -7- [T.] Durmak.
ı.- a 0709/b, 2403/b; (düpdüz ı.) 4386/a
ı.- am 3787/a
ı.- avan 0837/a, 3871/a
ı.- uñ 0518/a
- ıür:** -1- Hz. Musa'nın vahiy ve tecelliye mazhar olduğu dağ, Sînâ dağı, Tûr-ı Sînâ.
ı. (maşşer kıpınca ı. ıura) 0709/b
- ıurak:** -3- [T.] Yurt, eğleşilen mahal, makar, durak.
ı.+ dur 0568/b
ı.+ ı 0586/a
ı.+ ın 0587/a
- ıürân:** -4- Eski İranlılar tarafından Türkler'in Orta Asya'daki en eski yurtlarına verilen isim.
t. 0163/b, 2509/a
t.+ da 2499/b, 2534/b
- ıurfe:** -1- [Ar.] Şaşılacak, görülmemiş.
ı. 3277/a
- ıurnâ:** -1- [T.] Turna kuşu.
ı. 3745/b
- ıurşı:** -1- [Far.] Turşu.
t. (t. kıruk gibi) 0390/a
- ıurunç:** -1- [Far.] Turunçgillerden, bütün Akdeniz ülkelerinde yetişen, kışın yaprağını dökmeyen bir ağaç, narenç.
t.+ ıla 4139/a

tuş/ tuş: -10- [T.] 1. Yön, doğrultu.
t. 4073/a; (t. ol- “yönelmek”) 0330/a, 0517/b, 1695/b
2. Rastlantı.
t. (t. gel- “rastlamak”) 1837/a, 4058/b, 4214/a
3. Denk, eşit.
t. 3543/b
t.+ ina 1843/b
4. Düş, rüya.
t.+ ı 0835/a

tut: -1- [Far.] Dut.
t. 4306/a

tuşaglu: -1- [T.] Dudaklı, dudağı olan.
t. 1361/b

tüfi: -2- [Far.] İştittiği sesleri taklit eden, bazı kelimeleri söyleyebilen papağan türünden bir kuş, dudu, dudu kuşu.
t. (t. gibi) 3839/a

tütiyâ: -1- [Ar.] Sürme taşının göze sürülen tozu, tutya.
t.+ sı 4031/a

tuşu: -1- [T.] Rehin.
t.+ nuñ 3681/a

tuş-: -2- [T.] Duymak.
t.- a 3268/a
t.- dı 0644/b

tuz/ tuz: -13- [T.] 1. Tuz.
t. 0618/a, 0618/b, 1461/b, 2846/a, 4286/b, 4287/a, 4287/b; (t. ek-) 2386/a
t.+ ı 0411/a
t.+ ın 2900/b
2. Güzellik, hüsün, melahat, şirinlik.
t. 0411/b, 0557/a, 1988/a

tün: -1- [T.] Gece.
t.+ iden 3094/b

tünd: -8- [Far.] Sert, şiddetli, haşin.

t. 0636/b, 1111/b, 1232/b, 1461/a, 4354/a; (t. ol-) 1003/b, 3983/a
t.+ idi 2095/b

tünd-hüy: -1- [Far.] Sert, haşin huylu.
t.+ ı 2109/b

Türk: -7- Türk.
T. 0146/b, 1106/a, 2595/a, 2595/b, 2615/a
T.+ e 1115/a
T.+ em 3962/a

Türki: -4- Türk halkından olan.
T. 0230/a, 4197/a, 4269/a; (t. degül) 3794/a

Türkmenlik: -3- Türkmenlik.
T. 0489/b, 0882/a, 1688/b

tüt-: -1- [T.] Duman veya buhar çıkarmak.
t.- e (gözine tüt-) 0100/b

tüvâna: -1- [Far.] Kuvvetli, dinç, canlı.
t. 2489/b

tüz: -1- [T.] Düz.
t.1079/a

U

u: -429- [Far.] Bağlama edatı, ve.

u. 0002/a, 0010/b, 0024/b, 0056/b,
 0058/a, 0061/b, 0073/b, 0078/a,
 0143/b, 0156/b, 0170/b, 0171/a,
 0172/a, 0175/b, 0176/a, 0177/a,
 0195/a, 0212/b, 0213/a, 0218/b,
 0234/b, 0240/b, 0241/a, 0241/b,
 0252/b, 0273/a, 0282/b, 0283/b,
 0288/b, 0312/b, 0314/b, 0353/a,
 0414/b, 0425/b, 0428/b, 0455/b,
 0467/a, 0489/b, 0510/b, 0529/a,
 0557/a, 0602/b, 0643/b, 0684/b,
 0715/a, 0729/b, 0742/a, 0761/b,
 0792/b, 0799/b, 0810/b, 0820/b,
 0825/b, 0833/b, 0843/b, 0890/b,
 0896/a, 0901/a, 0901/b, 0915/a,
 0930/b, 0954/b, 0971/b, 0974/b,
 0991/b, 0995/b, 0996/a, 1041/b,
 1054/b, 1073/a, 1074/b, 1137/b,
 1138/b, 1140/a, 1426/b, 1445/b,
 1149/b, 1159/b, 1187/b, 1199/b,
 1234/a, 1245/b, 1255/b, 1260/b,
 1269/b, 1288/b, 1332/b, 1335/a,
 1433/a, 1435/b, 1396/b, 1445/a,
 1458/a, 1462/b, 1491/a, 1508/b,
 1531/a, 1535/b, 1539/b, 1561/b,
 1581/a, 1671/a, 1672/a, 1733/b,
 1734/b, 1741/a, 1741/b, 1744/b,
 1760/a, 1760/b, 1771/b, 1777/b,
 1782/a, 1783/a, 1783/b, 1790/b,
 1793/b, 1801/a, 1802/a, 1808/a,
 1810/b, 1813/b, 1820/a, 1823/a,
 1829/b, 1852/b, 1855/b, 1888/a,
 1890/b, 1891/a, 1900/a, 1900/b,
 1901/b, 1906/a, 1907/b, 1908/a,
 1909/a, 1913/b, 1915/b, 1920/a,
 1920/b, 1929/b, 1933/a, 1934/b,
 1937/b, 1959/a, 1960/b, 1966/b,
 1974/a, 2017/b, 2020/b, 2053/a,
 2057/a, 2058/b, 2063/b, 2064/a,
 2065/b, 2071/b, 2076/b, 2077/a,
 2077/b, 2084/a, 2084/b, 2108/a,
 2114/b, 2151/b, 2167/a, 2171/b,
 2176/b, 2183/a, 2189/a, 2193/b,
 2198/b, 2203/b, 2210/a, 2210/b,
 2225/a, 2225/b, 2238/b, 2262/a,
 2278/b, 2282/b, 2283/b, 2285/a,
 2287/a, 2291/b, 2304/b, 2317/b,

2320/b, 2338/b, 2339/b, 2340/b,
 2352/a, 2366/a, 2376/b, 2404/b,
 2409/b, 2418/a, 2433/a, 2453/a,
 2453/b, 2455/b, 2461/b, 2465/b,
 2470/a, 2471/a, 2483/b, 2495/b,
 2522/b, 2533/a, 2534/b, 2541/b,
 2545/b, 2569/a, 2569/b, 2570/b,
 2571/a, 2572/b, 2579/b, 2589/b,
 2595/b, 2596/b, 2598/a, 2623/b,
 2624/b, 2633/b, 2637/b, 2643/b,
 2666/a, 2678/b, 2693/a, 2720/a,
 2722/b, 2740/b, 2801/a, 2807/b,
 2835/b, 2841/b, 2856/b, 2869/b,
 2870/a, 2884/a, 2900/a, 2912/b,
 2913/b, 2915/a, 2953/b, 2964/b,
 2978/a, 3003/a, 3006/b, 3010/b,
 3023/a, 3028/a, 3033/b, 3052/b,
 3073/a, 3085/b, 3097/b, 3124/b,
 3136/a, 3138/b, 3145/b, 3222/b,
 3226/a, 3251/b, 3255/b, 3259/b,
 3266/b, 3290/a, 3317/a, 3326/b,
 3327/a, 3331/b, 3334/a, 3334/b,
 3336/b, 3343/a, 3351/b, 3353/a,
 3402/b, 3432/a, 3433/b, 3443/b,
 3454/a, 3458/a, 3485/a, 3488/b,
 3489/a, 3509/a, 3517/a, 3531/a,
 3543/b, 3549/a, 3576/b, 3580/b,
 3600/b, 3604/b, 3610/a, 3647/b,
 3648/b, 3650/b, 3675/b, 3685/b,
 3712/b, 3718/b, 3733/a, 3738/a,
 3745/a, 3749/b, 3750/b, 3767/b,
 3773/a, 3790/a, 3808/b, 3813/b,
 3815/a, 3837/a, 3843/a, 3843/b,
 3862/a, 3874/a, 3887/a, 3887/b,
 3911/a, 3911/b, 3914/b, 3922/a,
 3929/b, 3938/a, 3948/b, 3953/b,
 3956/a, 3960/b, 3962/b, 3966/b,
 3978/b, 3987/a, 3992/b, 4015/b,
 4042/b, 4045/a, 4057/b, 4065/a,
 4068/b, 4075/b, 4079/b, 4093/b,
 4099/a, 4112/a, 4120/b, 4155/a,
 4157/a, 4162/b, 4188/b, 4191/a,
 4191/b, 4203/b, 4206/b, 4223/b,
 4233/b, 4258/b, 4262/b, 4267/b,
 4274/a, 4275/a, 4280/a, 4287/a,
 4331/b, 4335/a, 4336/b, 4337/a,
 4339/b, 4342/a, 4363/b, 4364/a,
 4365/b, 4370/a, 4371/a, 4380/a,
 4410/b, 4424/a, 4438/a, 4445/a,
 4451/a, 4456/b, 4473/b, 4478/b,

4493/a, 4494/a, 4507/b, 4519/a,
4525/a, 4527/a, 4548/b, 4556/a,
4572/b, 4610/a, 4621/b, 4622/b,
4624/a, 4629/b, 4631/b, 4638/b,
4675/b

uc/ uç: -40- [T.] 1. Uç, kenar.

u.+ dan 1471/a, 4197/b,

u.+ ıyla (barmağ u.) 0301/a

2. Sebep neden.

u. (şoñ u.) 1897/b

u.+ ı (şoñ u.) 0718/a, 1447/b,
1844/a, 2418/b, 2426/b, 2928/b,
2953/b

3. Genellikle uzun bir nesnenin
incelerek biten son ve sivri noktası.

u.+ ı 1397/b; (sancağınıñ u.)
0579/b

4. Bir şeyin baş veya son noktası.

u.+ a (uçdan u.) 1759/a, 1824/a,
1958/a, 2249/a, 2255/a, 3767/a,
4203/a

u.+ dan (u. uca) 1759/a, 1824/a,
1958/a, 2249/a, 2255/a, 3767/a,
4203/a

u.+ ı 0048/b, 0876/b, 1400/b,
1655/a, 1661/b; (u. hikâyet) 0832/b

u.+ ına 1190/a, 2368/b, 3180/b

u.+ ın 1583/a, 1662/b

u.+ uñdan 1738/b

5. Hudut, serhat, sınır

u. (u. ili.) 0242/b

uca: -1- [T.] Kuyruk sokumu, makatta
kuyruk yeri dibindeki mercimek
büyüklüğünde kemik, pöç.

u.+ sı 1406/a

ucuz: -1- [T.] Ucuz.

u. 4304/a

ucuzluk: -2- [T.] Ucuzluk.

u. 3861/a

u.+ ı 2460/a

uç-: -14- [T.] Havalanmak, uçmak.

u. 0708/a, 3960/b

u.- a 0708/a

u.- amaz 3668/b

u.- ar 2480/b

u.- ardı 0874/a, 3061/b, 4644/a

u.- aydı 2223/b

u.- dı 3420/a, 3804/b

u.- dıladı 1391/b

u.- madın 0238/a

u.- mış 3800/b

uçmak: -21- [T.] Cennet.

u. 0923/a, 1459/b, 1520/a, 2280/b,

3008/a, 3431/b, 3841/b, 3968/a;

(hür-i u.) 3010/b; (u. degül) 2813/b;

(u. gibi) 0153/b, 0590/a, 0701/a,

1457/a, 2579/a, 4059/a

u.+ a 0471/a

u.+ da 3432/b, 3936/b, 4574/b

u.+ dayuz 1498/b

uçuklu: -2- [T.] Sersem, derbeder, sarsak,
deli.

u. (u. gibi) 2979/b, 3309/a

‘ūd/ ‘ūd: -10- [Ar.] 1. Odun, ağaç.

‘ū. 0764/a, 1637/b, 3486/a, 4072/a

‘ū.+ ı 0764/b

2. Öd ağacı.

‘ū. 3486/b, 3753/b, 3767/b, 4545/b

3. İri karınlı, kirişli, mızrapla
çalınan bir çalgı.

‘ū. 4072/b

ud/ ut: -7- [T.] Haya, ar, hicap, edep, utanç.

u. 3992/b; (u. ur-) 2829/b

u.+ dan 2796/b, 4112/b

u.+ ıla 1785/b

u.+ la 1643/b

u.+ uñ 1511/a

udlu: -3- [T.] Utangaç.

u. (yüzi u.) 1989/b, 3974/b, 4334/b

uğın-/ uğun-: -2- [T.] 1. İsteksiz
davranmak, savsaklamak.

u.- dı 4642/a

2. Bayılmak, acıdan kıvrınmak.

u.- ur 3087/b

uğra: -17- [T.] 1. Rastlamak, tesadüf
etmek.

u.- masun 3855/a

u.- mış 3215/b

- u.- rısam 1009/a
u.- sa 3417/a
u.- ya 1907/a, 3426/a
u.- yup 1078/b
2. Musallat olmak.
u.- dı 1223/b, 4521/b; (derde u.)
2266/b
u.- sa 0631/b
3. Maruz kalmak.
u.- dıysa 2841/b
u.- mışdur 2697/b
u.- mişvan (cefāya u.) 2768/b
u.- sañ 2897/b
4. Yola devam etmek üzere, bir yerde kısa bir süre kalmak.
u.- sa 1115/b, 2124/b
- uğrad-:** -1- [T.] Maruz kılmak.
u.- uban 2906/b
- uğrı:** -6- [T.] Hırsız, oğrı.
u. 0555/a, 0755/a; (u. gibi) 1479/a
u.+ lar 2835/a
u.+ sı 2835/b
u.+ sın 2834/b
- uğruluk:** -1- [T.] Hırsızlık.
u.+ dur 0679/b
- uğur:** -2- [T.] Hedef, amaç, erek, gaye, yol.
u.+ dan 3032/a, 4575/b
- uğurla-:** -4- [T.] Gideni esenlik ve sevgi dilekleriyle geçirmek, yolcu etmek, teşyi etmek.
u.- dı 3012/b
u.- duñ 2495/a, 4408/b
u.- yup 3506/a
- uğurlan-:** -1- [T.] Uğurlanmak.
u.- mağ 3655/a
- uğurlayın:** -11- [T.] Gizlice, sessizce.
u. 0310/a, 0671/a, 0747/b, 2776/b, 2777/a, 2783/b, 2784/a, 2791/a, 3591/a, 4325/a, 4533/a
- ‘uğāb:** -2- [Ar.] Kartal, tavşancıl kuşu, karakuş.
- ‘u.- ı (‘u. çār-pār “dört kanatlı kartal (sancak)”) 1719/a
‘u.+ ı 0702/a
- ‘uğār:** -2- [Ar.] Şarap, bade.
‘u.+ ı 2427/a, 3568/b
- ula-:** -3- [T.] Katmak, birleştirmek.
u.- la 1823/b
u.- rdı 1440/b
- ulal-:** -1- [T.] Büyüme, yetişme.
u.- up 0252/a
- ulaş-:** -19- [T.] 1. Varmak, ulaşmak.
u.- a (haber u.) 1340/a
u.- dı 0056/a, 0832/b, 1522/a, 1532/a, 3286/a, 3607/a, 4572/a
u.- mağına 3024/b
u.- mağından 3994/a
u.- mağın 1622/a
u.- mağ 1680/b, 3073/b, 4131/b, 4164/b
u.- mayam 1374/b
u.- mışdı 1265/a
2. Yakın olmak.
u.- mağdan 1919/a, 2327/a
- ulaştır-:** -1- [T.] Ulaştırmak.
u.- dılar 4312/b
- ulaşmaklık:** -3- [T.] Yakın olmak, yakınlaşmak.
u. 0452/b, 1947/b
u.+ uñdan 3368/b
- ulat-:** -1- [T.] Ulaştırmak.
u.- ur mı 0936/b
- ulu:** -95- [T.] 1. Erdemleri bakımından çok büyük, yüce.
u. 0050/a, 0989/b, 1045/b, 1061/a, 1106/a, 1167/b, 1243/b, 1247/b, 1526/a, 1597/b, 1645/a, 1740/b, 1776/a, 1778/a, 2018/a, 2194/b, 2493/b, 2508/a, 2554/a, 3106/b, 4675/a
u.+ dur 1791/b, 1934/a
u.+ sı 3386/a
u.+ sın 1983/a

u. olam 1154/a
2. Çok büyük (Somut).
u. 0148/a, 0270/b, 0437/a, 0618/a,
1104/b, 1199/a, 1253/b, 1398/b,
2063/b, 2560/b, 2584/b, 3140/a,
3173/a, 3193/a, 3203/b, 3251/a,
3337/a, 3338/a, 3360/a, 3395/b,
3977/a, 4391/a, 4565/b,
3. Saygı duyulan büyük.
u. 2522/a, 2548/a, 4328/b,
u.+ dan 1803/b
u.+ dur 1226/b
u.+ lar 0260/a, 0321/b, 0427/a,
0492/a, 0969/a, 1157/a, 1221/a,
1253/a, 1255/a, 1843/a, 1982/a,
2245/b, 2496/a, 2574/b, 2731/b,
3558/a, 4166/a, 4328/a, 4565/a
u.+ lara 0951/a, 2112/a, 2171/a,
2346/a, 2573/a, 4575/a
u.+ larda 4494/b
u.+ lardan 0498/a, 2293/b, 2541/a
u.+ lardı 2539/a
u.+ ları 1755/a
u.+ larıla 0980/a, 2307/b, 2486/a
u.+ ların 3641/a
u.+ larla 3342/a, 4317/a
u.+ laruñ 0150/a
u.+ sı 1759/b,
u.+ yla 3581/b

ulu-: -1- [T.] İniltili ses çıkararak boğuk boğuk ağlamak.
u.- r 3967/a

ululuk: -17- [T.] Büyüklük, büyük olma durumu, yücelik, izzet.
u. 0920/b, 0971/b, 1098/b, 1777/a,
1794/b, 2049/b, 2154/a, 2186/a,
2524/a, 2547/a, 2547/b u. kı 0367/b
u.+ a 1000/a
u.+ dan (u. degüldür) 3818/b
u.+ ıla 2284/a
u.+ uñ 2154/b, 2515/a

um-: -29- [T.] 1. Ummak, beklemek, ümit etmek.
u. 1913/b, 3112/a

u.- a 0963/b, 1266/b, 2118/b,
2204/b, 2220/b, 4138/a; (rüşvet u.)
0051/a; (yardım u.) 3996/b
u.- andan 3716/a
u.- ar 1811/b; (rahmet u.) 0043/b
u.- aram 4009/a, 4058/b
u.- ardı 3557/a
u.- arsin 1090/a
u.- asın 2710/a
u.- ma (aşşı u.) 1189/a; (eylük u.)
4290/b
u.- mañ (ihsân u.) 2178/a
u.- maz (aşşı u.) 1189/b
u.- uñ 1961/b
2. Dilemek, temenni etmek.
u. 2501/b; (haber u.) 4084/b
u.- a 0873/b
u.- mağıl 1636/b
u.- arıdı 3300/b
u.- arın 3720/b

umaç: -4- [T.] Hedef, nişangâh.
u. 0981/b; (u. idin-) 1349/b; (u. ol-) 3038/a
u.+ dan 3040/a

umlu: -1- [T.] İstekli, umutlu.
u. 3023/b

umu: -2- [T.] Umut, istek, arzu.
u.+ sı 0722/b
u.+ yı 2854/b

Umur Paşâ-yı Ğâzî: -1- Aydınoglu Gazi Umur Bey, Aydınogulları Beyliğı'nin ikinci ve en ünlü beyidir.
U. 0255/b

umusuz: -1- [T.] Umutsuz, isteksiz.
u. 1834/b

unnâb: -3- [Ar.] Hünnapgillerden, yenilen meyvesi için özellikle Batı ve Güney Anadolu'da yetiştirilen dikenli bir ağaç, çiğde.
u. 2384/b
u.+ ı 1596/b
u.+ um 4136/b

unut-/ unutul-: -20- [T.] Aklında kalmamak, hatırlamamak, unutmak.
u. 2007/a, 2854/b, 3537/b
u.- a 3434/b
u.- avuz 3522/a
u.- dı 2990/a
u.- ma 3938/b
u.- mağı 0086/b
u.- mamağa 0078/b
u.- maya 0190/b
u.- maz 2852/a, 3969/b, 3583/b
u.- miş 3142/b
u.- u 0997/b
u.- up 0611/b, 1751/b, 1866/b, 4456/b
u.- urıdı 0303/b

unutdur-: -1- [T.] Unutmasına yol açmak veya unutulmasını sağlamak, unutturmak.
u.- miş 1494/b

‘unvān: -2- [Ar.] Lakap, unvan.
‘u. 3461/a, 4633/b

ur-: -138- [T.] 1. Vurmak.
u. 1890/b, 2637/a, 3793/a; (oğ u.) 2816/b
u.- a (kılıç u.) 3182/b; (taş u.) 1692/b
u.- alar 1307/b,
u.- am 1706/a; (dırnağ u.) 2836/b
u.- asın 0035/a
u.- ayın 3287/b
u.- dı 2310/a, 2998/a, 3396/a, 4504/a; (el u.) 0362/a, 1229/b; (hadenge u.) 1467/b; (hançer u.) 4569/b
u.- dılar (bil u.) 3415/b
u.- dum (taşı başa u.) 3260/b
u.- duñ 3943/b
u.- ıcı (kılıç u.) 0924/a
u.- ma 2685/b; (kılıç u.) 2874/a; (taş u.) 3948/a
u.- mağa 1383/a
u.- mağun 1314/b
u.- miş 2061/a
u.- mişdi 3141/b
u.- sa 0303/b, 0305/a; (tabanca u.) 0298/b

u.- uban 2100/b, 3804/a; (kamçı u.) 2123/b
u.- ur 3288/b, 4416/a; (neşter u.) 0347/a; (seng u.) 3884/a
u.- urdı 1397/b, 2381/b, 3594/b, 4255/a; (el dize u.) 3983/a; (kamçı u.) 1204/b
u.- urlar (taş u.) 4306/a
u.- ursañ 4136/a
2. Silahla öldürmek.
u.- am 2836/a
u.- dı 2670/b
u.- duñ 2391/a, 2391/b
u.- up 1698/b
u.- urdı 4366/b
3. Bir şeyi yüklemek, omzuna veya sırtına koymak.
u.- ğil (yükü u.) 0080/b
4. Koymak, yerleştirmek.
u.- alar (sancağın u.) 0920/b
u.- dı (sancağ u.) 0333/b
5. Uygulamak, basmak.
u.- dı (‘alem u.) 1434/a; (dâğ u.) 0885/b, 4661/a; (iz u.) 0468/b, 3592/b; (mühr u.) 2275/a, 2849/a, 4633/b; (nağş u.) 3193/b; (reng u.) 0506/a
u.- duñ (‘alem u.) 3910/b
u.- dılar (dâğ u.) 0917/a
u.- maz (reng u.) 0767/b
u.- mişdi (‘alem u.) 4680/a; (dâğ u.) 3139/b
u.- urdı (resmin u. “çizmek”) 4078/b
u.- uñ (mühr u.) 1911/a
6. Yardımcı fiil olarak kullanılır.
u. (rây u.) 0923/a, 2521/b
u.- a 0717/b; (baş u.) 2665/b; (kılıça u.) 1236/b; (tâc u.) 2686/b
u.- alar 3289/a, 3289/b; (dâsitânlar u.) 1377/b; (hâl u.) 4163/b; (odı u.) 1278/a
u.- am (bendi u.) 3920/a
u.- an (rây u.) 1734/a
u.- asın (dâğ u.) 1096/a
u.- dı 0512/b, 0847/b, 1201/b, 1434/b; (baş u.) 2684/a; (dem u.) 0588/a; (el u.) 1777/b, 3373/a; (ğuşsa bağını u.) 4035/b; (meşel u.) 2724/b; (noğta u.) 1945/a; (od u.)

0597/b, 3353/a; (yüz u.) 0366/b,
0400/b, 1381/b, 2265/a, 2314/b,
4355/a, 4521/a; (zaḥmı u.) 3732/a
u.- dıdı 0350/a, 0736/a
u.- dılar (od u.) 2254/a
u.- duñ 3822/a; (bünyād u.) 0448/a
(od u.) 2729/a; (tâc u.) 1139/a
u.- ğıl (fâl u.) 1339/b
u.- inca (ud u. “utanmak”) 2829/b
u.- ındı (tâc u.) 1207/b
u.- mağı (el u. “dokunmak”) 0151/b
u.- maḳ (el u.) 0185/b, 1649/b; (rāy u.) 1888/a
u.- maz 2927/b; (fâl u.) 3075/a
u.- mış (el u.) 1438/a; (yüzini u.) 0416/a
u.- sun (dermān u.) 1864/b
u.- u (kef u.) 1412/a
u.- uñ (bünyād u.) 0693/b; (ışık u.) 0979/b
u.- up (rāy-i zemzem u.) 2307/b
u.- urdı 4337/a; (fâl u.) 3074/b
u.- urduñ 4663/b
u.- ursa 3075/b
u.- ursın (od u.) 3223/a

urġan: -1- [T.] Keten, kenevir, pamuk, jüt gibi türlü dokuma maddelerinden yapılan ince halat.
u. 2772/a

urıġ: -3- [T.] Soy, sülale.
u. 1776/a
u.+ ı 1916/a
u.+ uñda 1132/b

urın-/urun-: -8- [T.] 1. Giyinmek.
u.- dı (tâc u.) 2302/a, 3122/b
u.- maz 1020/b
u.- up 4201/b; (tâc u.) 1001/b
u.- ur (tâc u.) 1782/a
u.- urdı (tâc u.) 1210/b
2. Dövünmek, vurunmak.
u.- ur 2426/b

urış: -1- [T.] Vuruşmak, çarpışmak, mücadele.
u. (savaş u u.) 1041/b

urul-: -5- [T.] Dikilmek, kurulmak, yapılmak, vazolunmak.
u.- dı 0572/b, 0681/b
u.- mış 4068/a; (bir yana u.) 1505/a;
(Ĥüsrev_i taht u.) 2714/b.

us/ uş: -9- [T.] Akıl.
u. 0890/b, 1080/b, 1081/a, 1104/a,
1825/a, 1843/a
u.+ a 1502/a
u.+ da 2325/b
u.+ dan 1087/b

uçan-: -3- [T.] Yılmak, bezmek, bıkmak.
u.- dı 1799/a, 2414/b, 3650/a

uřañ: -1- [T.] Gafil, gevşek, tembel.
u. 3564/b

usañlıġ/ uřañlıġ: -2- [T.] Gevřeklik, tembellik.
u. 4124/b
u.+ la 1685/b

uşlu/ uslu: -36- [T.] Akıllı, uslu.
u. 0015/a, 0959/b, 1125/b, 1130/a,
1828/a, 1978/a, 2004/b, 2050/b,
2072/b, 2176/b, 2198/a, 2323/a,
2428/b, 2441/a, 2514/a, 2600/b,
2733/b, 2808/b, 3105/a, 4152/a,
4210/b, 4634/a; (u. bil-) 2029/b
u.+ da 1752/b
u.+ dur 1123/b, 1966/b
u.+ la 2022/a
u.+ lar 1979/b, 2111/a, 2653/b,
2909/b
u.+ lardur 2079/b
u.+ larıla 1882/a
u.+ ya 2644/a
u.+ yıldı 0650/a
u.+ yıla 3100/a

uşş/ uss: -11- [T.] Akıl, şuur.
u.+ ı 0616/a, 0642/b, 1025/a,
1189/b, 1964/a, 2002/b, 2012/a,
4606/a
u.+ ıla 1364/a
u.+ umı 3942/a
u.+ ıyıla 0911/b

usta: -1- [Far.] Usta.
u. 0713/a

uş: -29- [T.] İşte, şimdi.
u. 0370/a, 0459/b, 0787/a, 1140/b,
1188/a, 1223/b, 1655/a, 1834/a,
1883/b, 1884/b, 1924/b, 1970/a,
2166/a, 2623/b, 2393/a, 2649/a,
2782/b, 2795/b, 2833/a, 2957/b,
3416/b, 3921/a, 4037/a, 4128/b,
4249/a, 4609/b, 4659/b, 4660/a,
4660/b

uş-: -1- [T.] Uçmak.
u.-a (u. var-) 2803/b

uşak: -2- [T.] Çocuk.
u. 3697/a
u.+ ı 1076/b

ut-: -6- [T.] Yenmek, oyunda kazanmak.
u. 1630/a
u.- alar 2252/b
u.- am 1708/b
u.- ardı (toğan u.) 1396/b
u.- mış 1353/a
u.- uñ 2694/b

utan-: -15- [T.] Utanmak.
u. 0356/b, 2793/b, 2834/a
u.- a 2014/b
u.- avuz 1643/a
u.- dı 0856/b, 4014/b
u.- duğından 0863/a
u.- mağından 1484/a
u.- mağdan 1541/a
u.- maz 1671/b
u.- mazesin 1134/b
u.- up 0591/a
u.- ur 2789/b
u.- ursin 1825/b

utanmazlık: -1- [T.] Utanmazlık.
u. (u. it-) 3992/a

‘**Utārid:** -2- [Ar.] Güneşe en yakın olan
gezegen, Merkür.
‘U. 2763/b, 2947/b

util-: -1- [T.] Yutulmak, oyunda yenilmek.

u.- maz 0677/b

uvak: -1- [T.] Ufak, küçük.
u.+ ı 2718/b

uvan-: -2- [T.] Ufanmak, kırılmak,
parçalanmak.
u.- dı 2255/b
u.- mış 4233/b

uvat-: -1- [T.] Kırmak, parçalamak.
u.- dı (barmağlarını u.) 0351/b

uy-: -26- [T.] Uymak, uygun davranmak.
u. 1327/b, 2136/b
u.- a 2122/b, 4137/a; (u.- a mı)
3921/a
u.- an 0265/b, 4474/b
u.- andan 2510/b
u.- anları 2069/b
u.- ar 0180/b, 1558/b, 3271/b
u.- avuz 0141/b
u.- dı 2594/b
u.- mağıl 0798/a
u.- mağ (u. degül) 1367/a
u.- mağdan 0102/b
u.- maz 3892/a, 4619/a
u.- mış 3140/b
u.- up 0746/b, 0753/b, 0980/b,
2121/a
u.- updur 2250/b
2. Uygun düşmek, yakışmak.
u.- an 4474/a

uyan-: -7- [T.] Uyanmak.
u.- dı 0439/b, 4245/b, 4378/a;
(uykudan u.) 4056/a, 4066/a,
4262/a
u.- up 4512/a

uyanuk: -8- [T.] 1. Uyanık.
u. 3966/b; (u. ol-) 0782/b
2. Açık göz, kurnaz, cingöz.
u. 0402/a, 0958/b, 2386/a,
u.+ lar 0094/b, 3642/a
u.+ larını 2162/a

uyanıklık: -2- [T.] Uyanıklık, uyanık olma.
u. 0403/b, 4613/a

uyar-: -7- [T.] Uyandırmak, irşat etmek,
ikaz etmek.
u. 0047/b, 0085/b
u.- ayın 4510/a, 4510/b
u.- dı 4518/a
u.- madı 4516/a

uyı-/ uyu-: -23- [T.] Uyumak.
u.- ban 2699/b
u.- dı 0386/a, 0439/b, 0442/b,
0469/a, 1662/b, 3755/b
u.- ma 3433/a, 4087/a
u.- madılar 4260/a
u.- mağ 1578/b
u.- maz 1621/b, 3966/b
u.- mazdı 2975/b; (uyku u.) 3066/a
u.- mış 3321/a
u.- mışdı 4375/a
u.- r 0584/b, 2651/a
u.- rdı 4073/b, 4261/a
u.- ya 4514/b
u.- yam 0460/b

uyku: -25- [T.] Uyku.
u. 0706/b, 0724/b, 0783/a, 0783/b,
2147/b, 2878/a, 3153/b, 4513/a;
(gözinden u. gir-) 3026/b; (u.
gözine yol bul-) 0386/b; (u. al-)
4244/b; (u. dut-) 4368/b; (u. uyı-)
3066/a
u.+ da 4057/b, 4379/b, 4507/a
u.+ dan 4544/a; (u. açıl-) 4517/b;
(u. uyan-) 4056/a, 4066/a, 4262/a
u.+ sından 0400/a
u.+ sındanıdı 4591/b
u.+ ya 2502/b, 4051/b

uyuk-: -1- [T.] Oturduğu yerde hafif
uykuya dalmak, ıımızganmak.
u.+ dı 4145/a

uyut-: -2- [T.] Uyutmak, uyumasını
sağlamak.
u.- dı 1580/b
u.- mışdı 4023/a

uz: -3- [T.] Usta, mahir.
u. 4118/a; (u. it-) 0361/b
u.+ am 4500/b

uza-: -1- [T.] Uzanmak.
u.- dı 2965/a

uzak-: -2- [T.] Gidilmesi çok süren, çok
ötelede bulunan, ırak.
u. 1200/a; (u. ol-) 0945/b

uzan-: -5- [T.] 1. Vücudunu yöneltmek
veya vücuduyla birlikte kolunu
uzatmak.
u.- sa 2899/a
u.- ur 2899/a
2. Uzun sürmek, uzamak.
u.- a 2895/b
u.- dı (sözi u.) 2336/a
3. Yayılmak.
u.- ur 1060/b

uzat-: -16- [T.] 1. Başı, kolları veya
bacakları bir yere yöneltmek.
u.- a (kol u.) 4225/a
u.- an (el u.) 3637/b, 4134/a
u.- dı 0338/b, 2159/a, 3172/a; (dilin
u.) 4342/a
u.- mağ (el u.) 3995/b
u.- mayam (kol u.) 4165/b
u.- maz (kol u.) 1246/b
u.- ur 0267/b
u.- urdı (kol u.) 1316/b
2. Konuşmayı, tartışmayı
sürdürmek.
u.- an (dilini u.) 2908/a
u.- dı (dil u.) 3812/a, 4061/a
u.- ma 2794/b

uzlık-: -3- [T.] Ustalık, münasiplik.
u. 1749/b, 1779/b; (u. ol-) 1635/b

uzun-: -7- [T.] Başlangıcı ile bitimi arasında
fazla zaman aralığı olan, çok süren.
u. 1854/b, 1987/a, 2907/b, 4398/a;
(yaşuñ u.) 3935/a, 3955/a
u.+ ında 3682/b

uzunluk-: -1- [T.] Süre yönünden uzun olma
durumu.
u.+ ıyıçun (yaş u.) 0320/a

Ü

ü: -287- [Far.] Bağlama edatı, ve.

ü. 0024/a, 0025/a, 0058/a, 0073/b,
0084/b, 0096/b, 0112/a, 0137/b,
0162/b, 0164/b, 0169/a, 0169/b,
0180/a, 0184/b, 0195/a, 0199/b,
0209/a, 0220/b, 0230/b, 0234/b,
0237/b, 0245/a, 0250/a, 0256/a,
0257/b, 0262/a, 0273/b, 0285/a,
0293/b, 0310/b, 0352/b, 0353/a,
0401/a, 0459/a, 0499/b, 0503/b,
0508/a, 0532/b, 0545/a, 0558/a,
0584/a, 0603/a, 0609/a, 0617/a,
0636/a, 0653/b, 0742/b, 0793/b,
0801/b, 0810/b, 0861/b, 0865/b,
0881/a, 0892/b, 0905/a, 0929/a,
0929/b, 0936/b, 0948/b, 0956/b,
0968/b, 0971/a, 0979/a, 0985/a,
0987/b, 1043/b, 1072/a, 1090/b,
1097/b, 1111/b, 1134/a, 1138/a,
1153/b, 1157/b, 1181/b, 1182/a,
1200/b, 1237/b, 1243/b, 1267/b,
1272/b, 1280/a, 1298/b, 1303/a,
1311/b, 1400/a, 1441/a, 1449/a,
1461/a, 1466/b, 1495/a, 1501/b,
1562/a, 1562/b, 1563/a, 1565/a,
1572/b, 1585/b, 1586/a, 1603/b,
1615/a, 1651/b, 1677/b, 1686/a,
1710/b, 1727/b, 1729/b, 1741/b,
1758/a, 1764/b, 1768/a, 1771/a,
1781/b, 1792/a, 1793/b, 1802/a,
1807/a, 1807/b, 1812/a, 1852/a,
1855/a, 1860/b, 1862/b, 1879/b,
1885/b, 1886/a, 1886/b, 1888/a,
1900/a, 1904/b, 1909/b, 1911/a,
1930/b, 1937/b, 2009/b, 2023/b,
2066/a, 2077/a, 2106/b, 2114/a,
2116/b, 2175/a, 2175/b, 2206/b,
2209/a, 2218/b, 2239/b, 2268/a,
2279/b, 2326/b, 2329/b, 2352/a,
2356/b, 2362/b, 2418/b, 2438/b,
2445/b, 2457/a, 2461/b, 2473/a,
2473/b, 2482/a, 2482/b, 2488/b,
2490/a, 2490/b, 2509/a, 2565/b,
2567/a, 2589/a, 2607/b, 2615/a,
2622/a, 2636/b, 2637/b, 2696/b,
2721/b, 2764/b, 2771/a, 2806/b,
2821/b, 2844/b, 2848/b, 2856/b,
2861/a, 2885/b, 2888/b, 2896/a,

2910/a, 2913/a, 2914/a, 2916/a,
2917/b, 2928/a, 2928/b, 2931/a,
2963/b, 2971/b, 3038/b, 3050/b,
3083/b, 3085/b, 3125/a, 3213/b,
3215/b, 3219/a, 3234/b, 3252/b,
3253/a, 3264/b, 3274/a, 3318/b,
3332/b, 3333/b, 3418/a, 3473/a,
3492/b, 3559/a, 3579/a, 3610/b,
3621/b, 3625/b, 3655/b, 3682/a,
3683/b, 3721/a, 3733/a, 3753/b,
3762/a, 3766/a, 3771/b, 3791/b,
3803/a, 3829/a, 3914/a, 3918/a,
3945/b, 3951/b, 3962/a, 3964/b,
3971/a, 3981/a, 4021/b, 4042/b,
4066/b, 4095/a, 4096/a, 4171/a,
4176/b, 4177/b, 4203/b, 4212/a,
4213/b, 4216/a, 4242/a, 4275/a,
4276/a, 4282/a, 4283/b, 4284/a,
4289/b, 4291/b, 4317/b, 4343/a,
4353/b, 4354/a, 4377/b, 4434/b,
4460/a, 4463/b, 4469/a, 4469/b,
4470/a, 4478/b, 4483/b, 4489/b,
4531/b, 4614/b, 4621/b, 4622/a,
4629/b, 4668/b

üç: -22- [T.] Üç sayısı.

ü. 0955/b, 0989/a, 1106/a, 1107/a,
1263/a, 2018/a, 2022/a, 2069/a,
2070/a, 2075/b, 2105/a, 2228/a,
2619/a, 2736/a, 4270/a, 4382/a,
4410/a, 4420/a, 4591/a
ü.+ den 4275/b
ü.+ i 4270/a, 4270/b

üçünci: -3- [T.] Üçüncü.

ü. 0257/a, 0899/a, 0957/b

üftâde: -1- [Far.] Düşkün.

ü. 4091/a

üfür: -1- [T.] Üflemek, üfürmek.

ü. 3570/b

Ülker: -4- [T.] Gökyüzünün kuzey yarım küresindeki Boğa burcunda yer alan ve yedi yıldızdan oluşan bir yıldız takımı, Süreyya, Pervin.

Ü. 0515/b, 1458/b, 3681/b, 4169/b

ülü: -4- [T.] Hisse, pay, kısımet, kısım, bölüm.
ü. 0955/b, 4228/b
ü.+ si 0956/a, 0957/a

ümîd/ ümîd: -24- [Far.] Ümit, umut.
ü. 0030/a, 0308/a, 0790/a; (ü. dut-) 0725/a; (ü. ol-) 1028/b, 1589/a; (ü. vir-) 2410/a
ü.+ e 0877/b
ü.+ i 0098/a, 0101/a, 0878/b, 1416/a, 3109/a; (ü. kes-) 2594/a; (ü. kesil-) 4554/a
ü.+ in 3216/b, 4444/b
ü.+ üm 0090/b, 0187/a, 0237/a, 0840/b, 0858/a, 2016/a, 4117/a

ümîdlü: -1- [Far.+T.] Ümitli, umutlu.
ü. 3393/a

ümîdsüz: -1- [Far.+T.] Ümitsiz.
ü.+ üñ 3216/b

ümîdsüzlük: -1- [Far.+T.] Ümitsizlik.
ü.+ den 0723/b

ümîdvâr: -1- [Far.] Ümitli.
ü.+ ı 0877/b

ümmet: -3- [Ar.] Kavim, cemaat.
ü.+ iydi 0113/b
ü.+ leridür 0112/b
ü.+ üñ 0101/a

ün: -27- [T.] 1. Ses.
ü. 0377/b, 2117/a, 3219/b, 3481/a, 4663/b
ü.+ den 4370/a
ü.+ i 0345/b, 0359/b, 2235/a, 2977/a, 3086/b, 4345/b
ü.+ in 2638/a, 2974/a, 4376/a; (ü. işit-) 4240/a, 4381/a
ü.+ inden 2975/b
ü.+ ine 1448/b
ü.+ ini işit 4380/b
ü.+ ini 4147/b
ü.+ iyle 0337/b
ü.+ le 0008/a
ü.+ ümden 1011/a
2. Nam, şöhet.

ü.+ inden 0785/b
ü.+ in 1054/a
ü.+ üñ 2393/b

ür-: -4- [T.] Seçmek, ayırmak.
ü.- di 2168/a, 2251/a, 3604/a
ü.- ensin 0076/b

ürk-: -3- [T.] Bir şeyden korkup sıçramak, tevahhuş etmek.
ü. 1106/b
ü.- erdi 3051/a
ü.- üci 4188/a

üründü/ üründi: -10- [T.] Seçilmiş, seçkin, müntahap, güzide, mümtaz, en iyi.
ü. 1835/b, 2056/a, 2109/a, 2532/a, 2552/a, 2742/a, 3708/a, 4348/b, 4600/a; (ü. kı1-) 2522/a

üryân: -1- [Ar.] Çıplak.
ü. 3970/b

üsküf: -7- [T.] Başlık, serpuş.
ü. 1251/b, 1781/b, 2423/a
ü.+ i 2422/a, 3290/b
ü.+ in 1020/b
ü.+ ini 4201/b

üst: -39- [T.] 1. Üst.
ü.+ ine 0592/b, 0595/b, 1348/a, 1351/a, 1439/b, 1881/b, 3954/a, 4016/b, 4069/a, 4397/b; (ü. bin-) 2456/b
ü.+ inde 0483/b, 0551/b, 0576/b, 1948/b, 2029/a, 2241/a, 3361/a, 3787/b, 3865/a, 4595/b, 4639/b
ü.+ inden 3469/a
ü.+ ine 3459/b, 3463/a
ü.+ ümde 3270/b
ü.+ üne 3720/b; (taht ü. kıon-) 1493/a
ü.+ üñe 3265/a
2. Zaman bildiren kelimelerle birlikte bir olaydan sonra belli bir süre geçtiğini ifade eder.
ü.+ ine 3618/a, 4141/b, 4337/b,
3. Bir yerin çok yakınında olan ve ona bakan yer.
ü.+ inde 2246/a

4. Yüzey, satıh.
 ü.+ ine 1244/a
 ü.+ ine 0767/b, 0771/b, 1957/a
 ü.+ inde 3461/a
 5. Giysi.
 ü.+ ine 1059/b
- üstād:** -32- [Far.] Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse.
 ü. 0278/a, 0292/a, 0448/b, 0504/a, 0551/a, 0567/b, 0572/a, 0681/b, 0716/a, 0767/b, 0810/a, 1538/a, 1992/a, 2859/a, 2948/a, 2953/b, 2956/b, 2967/a, 2983/b, 3006/b, 3187/b, 3296/b, 3384/b, 4023/a, 4046/a, 4157/a; (şāvūr-ı ü.) 0546/a, 4272/a; (ü.- ı çīn) 0559/a; (ü. kıl-) 2742/a
 ü.+ a 0311/b
 ü.+ ıla 2952/a
- üstādlık:** -1- [Far.+T.] Üstatlık.
 ü.+ uñuñ 3014/a
- üstādsuz:** -1- [Far.+T.] Üstatsız, üstat olmadan.
 ü. 2953/a
- üstüvār:** -1- [Far.] Sağlam, dayanıklı, kuvvetli.
 ü.+ ın 3720/a
- üştür:** -1- [Far.] Deve, şütür.
 ü. (at u ü.) 2471/a
- üş-:** -5- [T.] Bir yere toplanmak, üşüşmek.
 ü.- di 2518/b, 3354/b, 4355/a
 ü.- diler 4202/a
 ü.- e 3096/a
- üşen-:** -8- [T.] Korkmak, çekinmek.
 ü.- di 0334/a, 3561/a, 3667/a, 4020/a
 ü.- em 2182/a
 ü.- me 3531/a
 ü.- mez 2814/b
 ü.- ürsin 4303/a
- üyi-:** -2- [T.] Uyumak.
 ü.- di (üyimek ü.) 3601/b
 ü.- mek (ü. üyidi) 3601/b
- üz-:** -7- [T.] 1. Koparmak, kırmak, kesmek.
 ü. (boyunını ü.) 3344/b
 ü.- ebilürven 1698/b
 ü.- eler (başın ü.) 1469/a
 ü.- erdüñ 3850/a
 ü.- mek 1567/a
 ü.- miş 0437/b
 2. Yüzmek.
 ü.- erdi (şuda ü.) 0605/a
- üzengü:** -2- [T.] Eyerin iki yanında asılı bulunan ve hayvana binildiğinde ayakların basılmasına yarayan, altı düz demir halka.
 ü.+ de 2156/a
 ü.+ den 2159/a
- üzere/üzre:** -7- [T.] Üzerine, üzerinde.
 ü. 3075/a; (bāğ ü.) 0769/a; (çarhı ü.) 1259/b; (taht ü.) 1991/a, 2686/b
 ü.+ sine (taht ü.) 1250/b
- üzil-/üzül-:** -5- [T.] Kopmak, koparılmak, ayrılmak.
 ü.- gil 1142/a
 ü.- mek 1147/a
 ü.- ür 3582/b
 ü.- ürseñ 1658/a
 ü.- ürsin 3629/b
- üzüm:** -2- [T.] Üzüm.
 ü. 3447/b
 ü.+ in 3608/b

V

vācib: -2- [Ar.] Yapılması gerekli olan, terkedilmesi caiz olmayan husus.
v. (v. ol- “yapılması gerekli olmak, şart olmak”) 0183/b, 0209/a

va‘de: -5- [Ar.] 1. Bir işin yapılması, bir borcun ödenmesi için tanınan zaman, mühlet, mehil.
v. (v. kı1-) 2171/b
v.+ sine 1424/a
v.+ yle 4010/a
2. Söz verme.
v. (v. vir-) 3127/a
3. Ölüm vakti, ecel.
v.+ ye (v. yit- “eceli gelmek”) 4109/b

vāfir: -1- [Ar.] Çok, bol.
v. (v. ol-) 0139/a

vāhib: -1- [Ar.] Veren, bağışlayan, hibe eden kimse.
v. (yezdān-ı v.) 1722/b

vaḥṣī: -1- [Ar.] İnsandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabani.
v. (v. gibi) 3051/a

vaḥy: -1- [Ar.] Bir emir veya hükmün Allah tarafından peygamberin kalbine bildirilmesi ve bu yolla gelen ilahî haber.
v. 0108/b

vakār: -1- [Ar.] Ağırbaşlılık, haysiyetli ve şerefli olma, temkin.
v. 2466/b

vakf: -1- [Ar.] Bir malı ya da mülkü hayırlı bir iş için tahsis etme.
v. (v. it-) 2991/b

vākıf: -1- [Ar.] Bilici, bilen, haberdar ve agâh olan kimse.
v. (v. ol-) 2468/a

vaḳkās: -1- [Ar.] Okçu.

v. (sa‘d-ı v. “Cennetle müjdelenen on sahabiden ve İslam’ı ilk kabul edenlerdendir”) 2816/a

vakt/ vakit: -13- [Ar.] Zaman, vakit.

v. 1907/a
v.+ dūr 2787/b
v.+ e (v. ir-) 3019/a
v.+ ın 0940/a
v.+ i 2406/a; (v. ol-) 2407/a, 4229/a
v.+ ile 0773/b
v.+ in 3389/a
v.+ inde 3917/b, 4550/b
v.+ inüñ 2082/b
v.+ üñi 3846/b

vālid: -1- [Ar.] Baba.
v.+ sin 0054/b

vālih: -1- [Ar.] Şaşmış, hayret içinde kalmış, şaşakalmış.
v. (v. ḳal-) 0150/b

v’allāhu: -1- [Ar.] Allah’a yemin olsun ki.
v. 1037/b

Vāmık: -1- Azra ile Vamık hikâyesinin erkek kahramanıdır.
V. 3480/a

var: -249- [T.] 1. Mevcut olan, var.
v. 0043/a, 0058/b, 0062/a, 0062/b, 0064/a, 0064/b, 0090/b, 0187/a, 0210/a, 0237/a, 0266/a, 0343/a, 0423/a, 0453/b, 0477/a, 0487/a, 0501/a, 0501/b, 0583/a, 0587/a, 0587/b, 0656/a, 0656/b, 0689/b, 0728/a, 0825/a, 0825/b, 0840/b, 0858/a, 0861/a, 0897/b, 0905/a, 0933/b, 1004/a, 1022/a, 1026/b, 1031/a, 1049/a, 1089/a, 1274/a, 1306/a, 1361/a, 1389/a, 1586/a, 1586/b, 1593/a, 1593/b, 1616/a, 1616/b, 1645/b, 1686/a, 1686/b, 1738/a, 1757/a, 1758/a, 1758/b, 1771/a, 1790/b, 1792/a, 1792/b, 1801/a, 1821/a, 1856/a, 1856/b, 1885/a, 1914/a, 1926/b, 1928/b, 1929/b, 2016/a, 2033/b, 2038/a, 2079/a, 2151/a, 2151/b, 2153/b,

2155/b, 2189/b, 2208/b, 2250/a,
2278/b, 2301/a, 2313/a, 2324/b,
2337/b, 2416/b, 2418/a, 2418/b,
2433/a, 2436/a, 2436/b, 2438/b,
2447/a, 2447/b, 2490/b, 2570/a,
2587/b, 2623/b, 2632/a, 2730/a,
2763/a, 2807/b, 2854/b, 2870/b,
2905/b, 3005/a, 3043/b, 3173/a,
3225/b, 3228/b, 3250/b, 3257/a,
3268/a, 3273/a, 3273/b, 3327/a,
3437/b, 3489/a, 3577/a, 3585/b,
3678/a, 3678/b, 3707/a, 3714/b,
3725/b, 3729/b, 3866/b, 3880/a,
3889/a, 3941/a, 3986/b, 3987/a,
4003/b, 4117/a, 4277/b, 4300/a,
4330/b, 4351/a, 4418/a, 4429/a,
4486/b, 4629/a, 4629/b, 4653/b,
4654/a; (v. ol-) 1971/a, 3490/a,
3489/b, 3490/b, 3547/a, 3547/b; (v.
degül) 0411/a; (v. mı) 0452/a,
0571/b, 0787/b, 1825/a, 3160/a,
3782/b
v.+ dan 2327/b
v.+ dı 0406/a, 0445/a, 1180/b,
1309/a, 1337/a, 1523/a, 1525/b,
1546/b, 1709/b, 2002/a, 2002/b,
2058/a, 2245/a, 2361/a, 2491/a,
2502/b, 2548/a, 2657/b, 2663/b,
2669/a, 2673/a, 4075/b, 4177/a,
4284/a, 4484/a, 4484/b
v.+ dur 0434/b, 1802/a, 1928/b,
2044/a, 2249/b, 2625/a, 2884/b,
2948/a, 3267/a
v.+ ı 1904/a, 3161/a, 3714/b; (v.
“hepsi”) 1167/a
v.+ ıdı 0271/a, 1603/a, 1994/b,
1995/b, 2120/a, 2246/a, 2595/a,
3320/a, 3387/a, 3728/b, 4219/a,
4233/a, 4288/a, 4391/b, 4399/a,
4401/a, 4482/b
v.+ ını 4541/a
v.+ ısa 0057/a, 0394/b, 0616/a,
0620/a, 1275/b, 1677/a, 1844/b,
1935/a, 2352/b, 2561/a, 2666/b,
3684/a, 3684/b, 4210/b, 4480/a
v.+ sa 1095/b, 1189/b, 1571/b,
1693/a, 1968/b, 2158/a, 2576/a,
3526/b, 3558/b, 4606/a
v.+ sın 3714/a
v.+ um 3210/b

v.+ umuz 3014/b

var-: -134- [T.] Varmak, gitmek.

v. 0715/b, 2025/b, 2263/a, 2324/a,
2556/b, 2607/a, 3880/b, 3959/b,
4330/a, 4402/b, 4417/b, 4429/b

v.- a 1363/b, 1876/b, 2330/b,
2523/a, 3399/a, 3562/b, 4179/a,
4229/b

v.- alar 1887/b

v.- alum 2224/b, 4593/a

v.- am 0046/b, 0655/b, 0749/a,
1676/b, 2192/a, 3864/b, 3945/b,
4429/a

v.- asam 2813/b

v.- asın 2627/a; (yakın v.) 2634/a

v.- avan 3871/b

v.- avuz 0744/a, 2616/b

v.- aydı 2977/b; (eline v.) 0247/b

v.- ayduñ 1804/b

v.- ayın 1071/a, 2260/a, 3287/a,
3833/b

v.- dı 0472/a, 0474/a, 0550/a,
0552/a, 0688/a, 0897/b, 0994/a,
1180/a, 1555/b, 2026/a, 2046/a,
2221/a, 2245/b, 2267/a, 2271/a,
2279/a, 2345/a, 2563/a, 2396/a,
2477/a, 2477/b, 2495/a, 2502/a,
2503/b, 2608/a, 2647/b, 2652/b,
2658/a, 2663/a, 2673/b, 2973/b,
4319/a, 4331/a, 4482/a, 4501/b;
(katına v.) 2159/b; (yakın v.)
4427/a

v.- dılar 1216/a, 2216/a, 4406/a

v.- duğıyçun (yol v.) 3702/a

v.- dum 1651/b, 2803/b, 3337/a,
3337/b; (yakın v.) 3338/a

v.- duñ 1120/b

v.- dur 0270/a

v.- ıcağ (yakın v.) 2633/b

v.- ıdı 0404/a

v.- ınca 0922/b

v.- madın 2086/a

v.- mağa 4178/b

v.- mağ 0450/a, 2444/a

v.- maya 0450/b, 0712/a

v.- mazsa 1291/a

v.- miş 1682/b

v.- sun 1864/a

v.- u 2622/b

v.- uban 0937/a, 0962/b, 1238/b,
2230/b, 2343/b, 2483/b, 4426/a
v.- uñ 2014/a, 2232/a, 2695/a,
4369/b
v.- up 0495/a, 0751/b, 1336/a,
2024/a, 2265/b, 3389/a, 3405/a,
3589/a, 3769/b
v.- updur 0569/b
v.- ur 1324/b
v.- urdı 2776/a, 3059/b, 3064/b,
3207/a, 3282/a, 3850/b; (yol v.)
3059/a

varlık: -1- [T.] Varlık, var olma durumu.
v.+ ıyıla 1875/a

vaşf: -5- [Ar.] Bir kimse veya şeyin taşıdığı
hâl, sıfat, nitelik.
v. (v. it-) 4294/a
v.+ a 2896/a
v.+ ı 0274/b, 2164/b
v.+ ıyla 3873/b

vâşıl/ vaşl: -4- [Ar.] Ulaşan, erişen.
v. (v. ol- "ulaşmak, erişmek")
0841/a
v.+ a 0876/b
v.+ ıyıla 2378/b
v.+ uñ 1653/a

vaşiyyet: -2- [Ar.] Nasihat, öğüt.
v. (v. eyle-) 0059/b; (v. kı1-) 0688/b

vây: -10- [T.] Eyvah.
v. 0580/b, 1268/a, 2399/b, 2682/b,
2760/b, 3352/b, 3505/b, 4148/b
v.+ um (âhum u v.) 3336/b
v.+ uñ 2887/b

ve: -19- [T.] Bağlama edatı, ve.
v. 0057/b, 0058/b, 0059/a, 0060/a,
0372/a, 0543/b, 0623/a, 1191/a,
1750/a, 1892/a, 2491/b, 2550/b,
2736/b, 2920/b, 2980/a, 3043/a,
3532/b, 4098/a, 4336/a

vebâl: -2- [Ar.] Günah doğuracak ve insanı
ahiret azabına sürükleyecek olan
ağır sorumluluk.
v.+ i 2447/b

v.+ ünde 0685/a

vefâ: -14- [Ar.] 1. Sözünde durma, sözünü
yerine getirme.
v. 2766/b, 2767/a, 3917/b; (v. kı1-)
2765/a
2. Sevgi ve dostlukta sadakat,
bağlılık.
v. 0097/a, 0625/a, 0656/b, 2685/b;
(v. kı1-) 0626/a, 0626/b, 3131/b,
3216/a
v.+ ñ 3224/b
v.+ nuñ 4444/b

vefâ-dâr: -8- [Ar.+Far.] Vefalı,
dostluğunda ve sevgisinde sebat
eden, dostluğuna bağlı olan.
v. 0180/a, 0627/b, 3239/a, 4301/a,
4320/b; (v.- ı nübüvvet) 0198/b;
(yâr-i v.) 0447/a; (v. ol-) 2864/b

vefâsuz: -5- [Ar.+T.] Vefası olmayan,
sevgisinde, dostluğunda sebat
göstermeyen.
v. 2019/b, 3992/a, 4503/b
v.+ a 1784/b
v.+ lara 0625/b

veger: -41- [Far.] Eğer, şayet.
v. 0036/a, 0114/b, 0116/a, 0404/b,
0462/b, 0465/b, 0467/a, 0617/b,
0623/a, 0692/a, 0743/a, 0967/a,
1092/a, 1108/a, 1215/a, 1301/b,
1498/b, 1499/a, 1571/b, 1627/b,
1682/a, 1695/b, 1803/a, 1865/a,
1907/b, 1927/b, 2499/a, 2851/a,
2855/b, 2906/a, 3047/a, 3060/a,
3062/a, 3102/b, 3184/a, 3184/b,
3246/a, 3686/a, 3773/a, 3947/a,
4627/b

vegerni: -4- [Far.] Eğer, şayet.
v. 0031/a, 2317/a, 3711/b, 4414/b

veger nî: -1- [Far.] Eğer, şayet.
v. 2499/a, 4044/a

veled: -1- [Ar.] Çocuk.
v.+ sin 0054/b

- velî:** -35- [Far.] Ama, fakat, lakin.
v. 0186/a, 0347/b, 0893/a, 1027/b, 1152/a, 1174/b, 1363/a, 1389/a, 1605/b, 1640/a, 1646/a, 1737/b, 2094/a, 2095/b, 2426/b, 2434/b, 2448/b, 2466/a, 2473/a, 2788/b, 2954/b, 3439/b, 3460/b, 3555/b, 3625/a, 3645/b, 3811/a, 3873/a, 3875/b, 3899/b, 4091/b, 4167/a, 4238/a, 4532/b, 4540/a
- velîkin:** -28- [Far.] Ama, fakat, lakin.
v. 0756/a, 0904/a, 1050/a, 1198/a, 1492/b, 1647/b, 1660/b, 1750/a, 2361/b, 2377/b, 2543/a, 2625/a, 2690/b, 2734/a, 2750/a, 3153/b, 3256/a, 3297/b, 3481/a, 3505/a, 3638/a, 3845/b, 3857/b, 3897/a, 3916/a, 3950/a, 4173/a, 4619/a
- Vestâ vü Zendi:** -1- ‘Zend-Avesta’, Eski İran inancı olan Zerdüştlüğün kutsal kitabıdır.
V. 1287/a
- Vestâ-hîz:** -1- [Far.] Zerdüştlüğün kutsal kitabını kaldıran, tutan.
V. (V. ol-) 4539/b
- veyâ:** -18- [Ar.+Far.] Veya, ya da.
v. 0148/b, 0211/b, 0238/b, 0324/a, 0684/b, 0689/b, 0865/a, 0908/b, 0925/b, 0935/b, 1680/b, 1825/a, 2045/b, 2298/b, 2625/b, 3627/b, 3673/b, 3940/b
- veyâhud:** -1- [Ar.+Far.] Yahut, veya.
v. 2812/b
- Veyse:** -1- Veyse ve Râmin mesnevisinde Râmin’in aşkıdır.
V. (V. gibi) 3773/b
- vezir:** -14- [Ar.] Vezir.
v. 1814/a, 2043/b
v.+ e 1873/a
v.+ i 0954/a, 1874/a, 2301/a
v.+ idür 0948/a
v.+ ile 1810/b
v.+ inden 4441/a
- v.+ ine 0945/a, 2297/a
v.+ ini 1859/b
v.+ üñ 0051/a, 0074/b
- vezn:** -1- [Ar.] Tartma, tartı.
v. (v. it-) 2807/a
- vilâyet:** -2- [Ar.] Diyar, memleket.
v. 2452/a; (v. vir-) 0860/a
- vir-:** -315- [T.] 1. Vermek.
v. 0284/b, 0381/b, 0440/a, 0645/a, 0817/b, 0836/b, 0886/a, 1101/b, 1191/b, 1545/a, 1799/b, 1830/a, 1974/a, 1976/b, 2054/a, 2057/a, 2077/a, 2118/b, 2210/a, 2251/b, 2267/b, 2413/a, 2598/a, 2598/b, 2653/b, 2682/b, 2725/a, 2928/a, 2957/b, 3188/a, 3447/b, 3491/b, 3493/a, 3501/b, 3601/a, 3705/a, 3788/a, 3909/b, 4417/a; (eline v.) 3011/a, 3374/b; (mâl v.) 2076/a; (ni‘met v.) 2339/b; (tahtuñ v.) 0394/a
v.- diler 0349/b, 0715/b, 4543/b
v.- diyse 2193/a
v.- düğine 4649/a
v.- düm 1963/a, 1996/a, 3828/a
v.- düñ 0077/b, 0087/b, 1704/a
v.- e 0755/b, 1300/b, 1604/b, 2642/a, 3129/b, 4404/b, 4511/a
v.- em 0027/b, 1034/a, 1880/b, 2192/b, 2662/b, 3162/b, 4537/b, 4998/a, 4998/b
v.- en 1065/a
v.- endür 2569/a
v.- esin 0619/a, 2278/b
v.- evüz 1866/a, 1879/b, 3403/b
v.- me 1074/b
v.- mege 0605/b
v.- mek 1056/b
v.- mez 1475/a
v.- meziseñ 3238/a
v.- miş 0105/a, 0771/b, 1350/a; (hâbbe v.) 4253/a
v.- mişdi 1131/a, 2326/a
v.- mişdür 1099/b
v.- seydi 2829/b
v.- sün 0839/b
v.- ü 3842/b

v.- üñ 0699/b, 2352/a
v.- üp (balçıkını v.) 2652/b; (çinî v.) 2549/b; (қанат v.-) 0044/b; (mührini v.) 2275/b
v.- ür 0020/b, 0516/b, 1332/b, 3234/b, 3969/a
v.- ürise 3377/b
v.- ürse 0628/a
2. Kız evladı evlenmek üzere üzere bir erkeğe vermek.
v.- di (kızın v.) 2481/a
3. Feda etmek.
v.- eler 1278/b
4.Yardımcı fiil.
v. (Bendüyı v.) 2320/a; (cüst v.) 2666/b; (dâne v.) 1584/b; (dutsağa v.) 1652/a; (gülşen v.) 4574/b; (cevâb v.) 1726/b; (göñül v.) 0005/a; (haber v.) 1120/b, 1734/b, 2712/a, 3164/b; (mihrumüz v.) 0453/b; (öpmek v.) 1625/a; (rıżâyı v.) 3723/b; (şabr u tākāt v.) 0078/a; (sen v.) 4576/b; (şenâ v.) 0007/b; (su v.) 1966/a; (tanuqlıq v.) 4629/a; (yalım v.) 1074/a; (yol v.) 3937/a; (zekâtı v.) 1594/b
v.- di (añul v.) 4360/b; (bahtı v.) 1924/a; (baş v.) 1923/b; (beglik v.) 2479/a, 2492/b; (cân v.) 2702/b, 3424/b, 4211/b, 4515/a, 4516/a; (cevâb v.) 0457/b, 0670/a, 1087/a, 1122/a, 1596/a, 1832/a, 2904/a, 3105/a, 3128/a, 3178/a, 3512/b, 3614/a, 3624/a, 3632/a, 3820/a; (dād v.) 0295/a, 2174/b; (destür v.) 1376/a, 1386/a; (diyü v.) 2604/b; (elkâb-ı revnaq v.) 0204/a; (gevhermülk v.) 1533/a; (göñül v.) 2743/b; (güher v.) 2340/a; (haber v.) 1727/a, 3763/a; (haber v. degül) 2776/b; (hil'at v.) 2339/a, 4266/b; (icâzet v.) 3951/a; (menşür v.) 2346/a; (mühri v.) 2654/b; (nâr u çok bār v.) 3443/b; (naşihat v.) 2398/a; (nâz v.) 1521/b; (oğlan v.) 0281/b; (oğul v.) 0251/a; (ögüt v.) 2701/a; (pârsalık v.) 1365/a; (revnâq v.) 3515/a; (revnaq u nür v.) 1535/b; (sa'âdet v.) 1534/a; (selâm v.) 3125/a; (şirînlık v.)

2975/a; (tanuqlıq v.) 3639/b; (yil v.) 0297/b, 1833/a, 3415/a; (zârî v.) 4665/b; ('ivâz v.) 4268/b
v.- diler (and v.) 3347/a; (baş v.) 1921/a; (haber v.) 0500/a, 3006/a
v.- düğini (dil v.) 2144/b
v.- dük (ögüt v.) 2021/a
v.- düm (boyun v.) 4128/b; (cevâb v.) 3341/b; (göñül v.) 3915/a; (inşaf i.) 2795/b; (ögüt v.) 2012/a
v.- düñ (bellü v.) 1179/b; (berâtı v.) 2872/a; (destur v.) 1713/b
v.- e (adı v.) 0393/a; (baş v.) 2949/a; (boyın v.) 3190/b; (cevâbı v.) 2016/a; (destür v.) 4428/a; (göñül v.) 3562/a; (mühlet v.) 0237/a; (nür v.) 4005/b; (oқыу v.) 0898/a; (pādâş v.) 1085/b; (yemiş v.) 1925/b
v.- em (cân v.) 0750/a, 1154/a, 2772/b; (oda v.) 1075/b
v.- en (ārāyiş v.) 3464/a; (bār.ı bārî v.) 0195/b; (cânı v.) 3462/b; (ferrile dād v.) 2282/a; (özi v.) 2270/b; (revnaq v.) 2914/b; (yemiş v.) 3464/b
v.- esin (yil v.) 0647/b, 1940/b
v.- eydi (yile v.) 0661/a
v.- eydüm (boyın v.) 0892/a
v.- eyimiş (hasret v.) 2924/a
v.- gil (hem ten v.) 4365/b; (yile v.) 0779/b
v.- ince (yil v.) 1195/b
v.- me (düşmen v.) 0080/a; (gönül v.) 3155/a, 4582/a; (kayguya v.) 2007/a; (yile v.) 2331/a
v.- medi (ögütüm v.) 2012/b; (va' de v.) 3127/a; (yol v.) 2494/a
v.- medügin (yol v.) 4033/a
v.- megil (yol v.) 4650/a
v.- mek (cânı v.) 3672/a; (dil v.) 1902/a
v.- mesem (dād v.) 0201/a
v.- meye (nür v.) 0017/b, 0860/a
v.- meyen (baş v.) 0035/b
v.- mez (amân v.) 2925/a; (yol v.) 3772/a
v.- mezdi (destur v.) 2474/a
v.- mezidi (mehcür v.) 2474/b

v.- miş (devr-i zamān v.) 4446/b;
(sa' ādet v.) 0263/b, 2356/b
v.- mişdi (ad v.) 3335/b; (nām v.)
1731/a
v.- mişem (baş v.) 4093/a; (nūr v.)
3885/a
v.- mişidi (andı v.) 2467/a
v.- señ (selāmı v.) 2860/a
v.- sün (inşāfını v.) 4374/b
v.- ü (alkış v.) 1881/b
v.- üp (alkış v.) 2264/b; (bahā v.)
2641/b; (hıl' at v.) 2478/b; (huccet
v.) 0026/b
v.- üpdür (ad v.) 3125/b; (boyun v.)
2755/a
v.- ür (arça v.) 1807/a; (balı v.)
0630/b, 2421/a; (hūr v.) 0017/a;
(ķayġu v.) 3425/b; (ķut v.) 3519/a;
(özini v.) 2782/a; (rāhat v.) 2927/a,
3524/b; (selāmı v.) 3089/a; (şeref
v.) 0223/a; (ţanuķlık v.) 4613/b;
(yile v) 0435/b, 1276/b, 2894/b
v.- ürdi (andı v.) 1375/a; (cānını v.)
1102/b, 2413/b; (cevābın v.)
2777/a; (ferah v.) 2344/b; (göñül
v.) 4449/b; (haber v.) 0694/b; (öġüt
v.) 2003/b; (peyġām v.) 2396/b;
(rengile v.) 0406/b; (revnaķ v.)
2944/b; (tāb v.) 0287/a, 4527/b;
(ţanuķlık v.) 0403/a; (tesķin v.)
4457/a; (ümīd v.) 2410/a
v.- ürdüm (gönül v.) 3874/b
v.- ürem (ţanuķlık v.) 0074/a
v.- üridi (ışıķ v.) 4470/b
v.- ürin (and v.) 3176/a
v.- ürise (nūş v.) 1188/b
v.- ürlerdı (nişārı v.) 4206/b
v.- ürse (amān v.) 1279/b; (boyın
v.) 0743/a; (yüz v.) 0798/a
v.- ürsem (haber v.) 0965/b
v.- ürseñ (fermān v.) 2955/a
v.- ürsin (rūzī v.) 3719/a

vīrān: -10- [Far.] Kırık, kırılmış, harap.
v. 0170/b, 1095/b, 1951/b, 1968/b,
4333/b; (v. ol-) 0159/b, 0326/b; (v.
ķıl-) 0484/b1129/a2687/b
v.+ da 3041/b

virāne: -1- [Far.] Yıkılmış, harap olmuş
eski yapı.
v. 0779/b

virid: -1- [Ar.] Belirli zamanlarda manevi
bir görev olarak düzenli şekilde
okunan ayet veya dualar.
v.+ ile 0007/b

viribi-: -35- [T.] Göndermek, irsal etmek.
v.- 1217/a
v.- çün 2659/a
v.- di 0607/b, 0846/b, 0932/a,
1311/a, 1756/b, 2162/a, 2597/a,
3123/a, 3499/b, 3605/b, 4220/b,
4236/a, 4634/b; (peyāmı v.) 4222/b
v.- diklerüm 1848/a
v.- diler 3404/a
v.- düm 0814/b; (şād v.) 1997/a
v.- dūñ 3849/b
v.- gil 3399/a
v.- mediyse 3136/b
v.- mek 3832/b
v.- miş
v.- miş 0635/a, 2531/b; (v. degül)
2812/a
v.- mişdür 2672/b
v.- rse 0842/a
v.- rseñ 2317/a, 2588/a
v.- ye 2818/b
v.- yem 0838/a, 0909/a
v.- yüp 3558/a

vişāk: -1- [Ar.] Antlaşma.
v.+ a 3772/a

vişāl: -2- [Ar.] Sevdiğine kavuşma, vuslat.
v.+ ı 2855/a
v.+ üñ 2882/b

vucūh: -1- [Ar.] Memleketin ileri gelenleri,
tanınmış ve nüfuzlu kimseler, eşraf.
v. (v.- ı harc) 0715/b

vir-: -2- [T.] 1. Öldürmek veya yaralamak:
v. (düşmenlere v.) 1705/b
2. Sürmek.
v.- ur (tezyin v.) 0221/b

vü: -355- [Far.] Bağlama edatı, ve.

v. 0014/a, 0020/b, 0034/a, 0086/b,
0128/a, 0156/a, 0164/a, 0169/a,
0169/b, 0170/a, 0188/b, 0189/a,
0228/b, 0231/b, 0240/a, 0241/b,
0243/a, 0255/b, 0260/b, 0283/a,
0323/a, 0329/a, 0339/b, 0365/b,
0379/b, 0380/a, 0380/b, 0381/a,
0382/b, 0383/a, 0385/b, 0409/b,
0421/b, 0439/b, 0459/a, 0469/a,
0473/b, 0482/b, 0504/b, 0541/b,
0543/a, 0547/b, 0555/a, 0578/b,
0614/a, 0640/a, 0647/a, 0658/a,
0658/b, 0662/b, 0675/b, 0691/b,
0717/b, 0738/a, 0747/a, 0792/b,
0795/b, 0799/a, 0803/b, 0814/b,
0817/b, 0826/b, 0839/a, 0841/b,
0856/b, 0857/a, 0874/b, 0888/b,
0912/a, 0914/b, 0915/a, 0919/b,
0921/a, 0929/a, 0949/a, 1000/b,
1012/a, 1048/b, 1066/a, 1075/b,
1078/b, 1088/a, 1096/b, 1105/a,
1114/a, 1167/b, 1182/a, 1183/b,
1184/b, 1186/a, 1196/b, 1226/b,
1244/b, 1278/a, 1279/b, 1280/b,
1287/a, 1297/b, 1317/b, 1336/b,
1337/b, 1341/b, 1342/a, 1346/b,
1366/b, 1387/a, 1406/a, 1412/a,
1423/b, 1428/a, 1441/a, 1443/b,
1478/b, 1559/a, 1612/b, 1618/b,
1650/b, 1664/a, 1666/a, 1672/b,
1720/b, 1724/b, 1743/b, 1758/a,
1768/a, 1769/a, 1773/b, 1774/b,
1777/b, 1795/b, 1796/a, 1800/b,
1805/a, 1823/b, 1858/a, 1872/a,
1876/b, 1891/a, 1907/b, 1910/b,
1920/b, 1924/a, 1930/a, 1937/b,
1941/a, 1958/b, 1969/b, 1992/b,
1993/b, 1994/b, 2008/b, 2027/a,
2033/b, 2035/b, 2054/a, 2059/b,
2067/a, 2069/a, 2086/b, 2091/a,
2095/a, 2103/a, 2149/a, 2169/a,
2173/a, 2183/b, 2185/b, 2194/b,
2195/a, 2195/b, 2198/a, 2202/a,
2213/a, 2214/a, 2215/a, 2217/a,
2235/a, 2236/b, 2238/b, 2247/b,
2249/b, 2266/a, 2267/b, 2271/a,
2279/b, 2283/a, 2285/b, 2289/b,
2315/b, 2317/b, 2333/a, 2341/b,
2356/a, 2361/a, 2380/b, 2415/b,
2427/b, 2454/a, 2460/a, 2465/a,

2466/b, 2477/b, 2481/a, 2489/b,
2495/a, 2509/b, 2520/b, 2533/b,
2539/b, 2577/b, 2579/b, 2587/b,
2592/a, 2598/b, 2655/a, 2689/a,
2689/b, 2700/b, 2704/b, 2718/b,
2731/a, 2775/b, 2828/b, 2878/a,
2888/b, 2904/b, 2907/b, 2908/b,
2910/b, 2922/a, 2960/b, 2964/a,
2978/b, 2989/a, 2991/a, 3008/b,
3012/b, 3032/b, 3043/a, 3078/b,
3100/b, 3122/a, 3129/b, 3142/b,
3170/a, 3174/b, 3186/a, 3210/a,
3290/a, 3290/b, 3295/b, 3311/b,
3328/b, 3360/b, 3377/a, 3378/b,
3384/b, 3391/a, 3401/b, 3405/b,
3425/a, 3443/b, 3451/b, 3462/a,
3476/b, 3496/b, 3498/a, 3500/b,
3504/b, 3505/b, 3507/b, 3531/b,
3561/a, 3568/a, 3599/a, 3605/b,
3607/a, 3607/b, 3654/a, 3658/a,
3665/a, 3683/a, 3683/b, 3721/a,
3731/b, 3733/a, 3734/a, 3745/b,
3760/b, 3766/a, 3780/b, 3833/a,
3841/b, 3843/b, 3860/b, 3952/b,
3965/b, 3966/a, 4032/a, 4045/b,
4049/b, 4053/a, 4091/a, 4123/a,
4125/a, 4151/a, 4159/a, 4165/a,
4188/b, 4197/a, 4197/b, 4218/b,
4254/a, 4259/b, 4260/a, 4272/b,
4276/a, 4278/a, 4283/b, 4284/b,
4291/a, 4321/b, 4323/a, 4327/a,
4340/b, 4356/a, 4362/a, 4388/a,
4402/b, 4407/b, 4421/b, 4439/a,
4439/b, 4461/b, 4475/a, 4475/b,
4492/b, 4493/b, 4501/a, 4501/b,
4502/b, 4541/b, 4542/b, 4577/a,
4623/b, 4633/a, 4656/b, 4666/b

vücüd: -2- [Ar.] 1. Varlık.

v.+ 1 0095/a

2. Beden, vücut.

v.+ 1 3036/a

Y

yā: -53- [Far.] Ya da, veya.

y. 0045/b, 0192/a, 0354/b, 0630/b,
0689/b, 0728/a, 0934/b, 0991/a,
1154/b, 1205/b, 1341/b, 1370/b,
1836/a, 1837/b, 2298/b, 2364/b,
2375/b, 2508/a, 2508/b, 2625/b,
2819/b, 2918/b, 3073/a, 3320/b,
3549/a, 3599/b, 3633/b, 3674/b,
3679/b, 3782/b, 3817/b, 3849/a,
3849/b, 3922/a, 3948/b, 3961/b,
4109/a, 4109/b, 4110/b, 4224/b,
4242/a, 4294/a, 4294/b, 4415/b,
4473/a, 4564/b, 4574/a, 4673/b

ya: -10- [Far.] Ya da, veya.

y. 0064/b, 0168/a, 0628/b, 1421/a,
1550/b, 1672/b, 1699/b, 2829/a,
4473/b, 4557/b

ya: -2- [T.] Yay, ok atılan yay.

y.+ sını 0301/b, 1465/a

yaban: -14- [T.] 1. İnsan yaşamayan ıssız yer.

y.+ a 0087/a, 0898/b, 2462/b,
3332/a, 3864/b, 4589/b; (y. at-)
1477/b, 2390/b; (y. kaç-) 4097/b;
(y. şal-) 3942/b; (y. yat-) 3084/b
y.+ da 2188/a

2. (Hayvanlar için) Kendiliğinden yetişen, yabani.
y. 3051/b

yad: -17- [T.] Yabancı.

y. 0324/a, 0347/a, 0670/b, 0942/b,
1955/b, 2189/a, 2457/a, 2527/b,
2793/b, 3125/a, 3654/b, 4301/a,
4342/a; (y. ol-) 0346/a
y.+ ı 4289/a
y.+ ırağsın 3837/b
y.+ lar 0161/b

yād: -37- [Far.] Hatırlama, anma.

y.+ a (y. getir-) 4485/b
y. 4046/b; (y. dut-) 0278/b, 0359/a,
1708/a, 1836/b, 2917/a; (y. eyle-)
3470/b; (y. it-) 0160/a, 0567/a,
2387/a, 3283/a, 3847/a, 3945/b,

4023/b, 4176/b, 4286/b, 4395/b; (y.
kıl-) 0032/b, 0191/b, 0357/b,
0446/b, 0808/a, 1302/b, 1818/a,
1973/a, 2335/a, 2457/b, 2693/b,
2704/b, 3048/a, 3220/b, 3965/a,
4371/b; (y. ol-) 2835/a, 3154/a,
3286/b

yāde: -1- [Far.] Hatıra.

y. 4364/b

yadırğa: -1- [T.] Alışmamak, yabancılik çekmek.

y.- ma 3478/b

yādigār: -2- [Far.] Bir kimseyi veya olayı hatırlatmak üzere verilen yahut onlardan kalan şey.

y. (y. ol-) 4652/b

y.+ ı 0173/b

yadlık: -1- [T.] Yabancılik, bigânelik, ayrı gayrılık.

y. 1913/b

yağ: -8- [T.] Yağ.

y. 1096/b, 1536/b, 2963/b, 3247/b,
4661/b; (y. sızır-) 0717/b
y.+ ı 0611/b, 3025/b

yağ: -2- [T.] Yağmak.

y.- a 3427/b

y.- duğı (tolu y.) 2475/b

yağdur: -1- [T.] Yağdırmak.

y.- urdı (havādan y.) 2239/b

yağı: -20- [T.] Düşman.

y. 1015/b, 1205/a, 2687/b, 3357/b,
4393/b; (y. ol-) 0611/a, 0777/b,
1618/a

y.+ dan 1863/a, 1865/a

y.+ lar 1865/b

y.+ muvan 1678/b

y.+ nuñ 0938/a

y.+ sı 0302/a

y.+ sını 1091/a

y.+ sından 0972/b

y.+ ya 0946/a, 1936/b, 4358/b

y.+ yı 1708/b

- yağla-:** -1- [T.] Yağ sürmek.
y.- mak 3931/b
- yağma:** -4- [Far.] Birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malı alıp kaçması, talan.
y. 1820/a, 1891/a, 1900/b; (y. kıl-) 0339/b
- yağmacı:** -1- [Far.+T.] Yağma eden, yağmacı.
y. 3292/b
- yağmala-:** -1- [Far.+T.] Yağma edip ele geçirmek, yağma etmek.
y.- dılar 4395/a
- yağmur:** -5- [T.] Yağmur.
y. 2875/b, 3055/a, 3978/b
y.+ ca 3057/b
y.+ indan 1450/b
- yağni:** -1- [Far.] Bol soğanla pişirilen et yemeği.
y.+ den 2405/b
- yağşı:** -4- [T.] Güzel, iyi.
y. 0575/a, 0632/a, 0827/b, 1644/b
- yahtu:** -2- [T.] Nur, ziya, şule, aydınlık.
y. 1096/b
y.+ sı 1321/b
- yahtulandır-:** -1- [T.] Aydınlatmak.
y.- duñ 0077/a
- yahtulu:** -1- [T.] Nurlu.
y. (y. baht) 2714/a
- yāhūd/ yāhūd:** -9- [Far.] Bağlama edatı, veya.
y. 0787/b, 1028/b, 1862/b, 2834/b, 3723/a, 3981/b, 3996/b, 4000/b, 4125/a
- yaq-:** -25- [T.] 1. Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak.
y.- a (odına y.) 0324/b
y.- am 4480/a
- y.- an 3430/b
y.- ar (y. gibi) 3037/b
y.- arvan 3330/b
y.- ardı (od gibi y.) 3751/a
y.- dı 0520/a, 4482/b; (oda y.) 0870/a
y.- ıla 3486/b
y.- ma 0193/b
2. Çok güçlü, ızdırap verici bir aşk uyandırmak, aşk ateşine düşürmek.
y.- an (bağırı y.) 3441/a (gönül y.) 2942/a
y.- arıdı (gönülün y.) 3076/b
y.- dı (bağırını y.) 3450/a, 4145/b
y.- ıcı (y. āvāz) 4154/a
y.- maya 3923/b
y.- mış (için y.) 3037/b
y.- up (gönülü y.) 1541/b
3. Yıkıma, zarara yol açmak, büyük bir zarara uğratmak, mahvetmek.
y.- ar 3219/b
y.- dı 2743/a, 3470/a
y.- dılar 1394/b
y.- ğıl 4631/b
- yaqa:** -3- [T.] 1. Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü.
y.- am 3276/b
y.+ mı (y. al- “etkisi altında kalıp kendini kurtaramamak”) 1711/a
y.+ sını 3142/a
2. Kıyı, kenar, taraf.
y.+ sından 2745/a
- yākar-:** -1- [T.] Yalvarmak, dua etmek.
y.- a 2811/b
- yaqıl-:** -6- [T.] Yakılmak.
y.- dı 3094/a; (oda y.) 3036/a, 4524/a, 4555/b
y.- upvan (oda y.) 4143/b
y.- urdı (odına y.) 2943/b
- yaqın:** -48- [T.] 1. Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer).
y. 0005/a, 0518/b, 0734/b, 0974/a, 1112/a, 1195/a, 1315/b, 1463/a, 1756/a, 1766/a, 2472/a, 2523/a, 2563/a, 2698/a, 3012/a, 3662/a, 3777/b, 4025/a, 4273/b, 4338/a; (y.

- bil-) 2774/a; (y. gel-) 2136/a; (y. ir-) 1060/a; (y. kon-) 2222/a; (y. ol-) 0981/b; (y. otur-) 2577/b; (y. var-) 2633/b, 2634/a, 3338/a, 4427/a
y.+ da 0315/a, 0593/b, 0669/a, 1002/b, 1299/a, 1871/a, 4346/b
y.+ dan 3628/b
y.+ dur 2090/a, 2090/b, 4109/b, 4384/b
y.+ ırak 4018/b
y.+ lar 0895/a
2. Aralarında sıkı ilişki olan arkadaş, dost veya akraba.
y. 1939/a,
y.+ lar 2994/a
y.+ lardan 3013/a
3. Erişmesi, olması zaman bakımından yaklaşmış olan.
y. 2624/a
- yakınlık:** -1- [T.] Yakın olma, yakınlık.
y.+ dan 3077/b
- yakış:** -5- [T.] Uygun olmak, iyi karşılanmak, münasip olmak.
y. 2636/b
y.- a 2599/b
y.- dı 4028/b
y.- maya 3926/b
y.- mayam 3926/b
- yaklaş:** -1- [T.] Yaklaşmak.
y.- dı 2138/a
- Ya'küb:** -1- Hz. Yakub.
Y. 4674/a
- Ya'küb:** -1- Asıl adı Fahrüddin Yakub b. Muhammed olan Fahrî'dir.
Y. 0885/b
- yâküt:** -15- [Ar.] Değerli taş, yakut.
y.1663/a, 2065/b, 2178/b, 2706/b, 2971/a, 2971/b, 3519/b; (mühr-i y.) 4251/a; (y. aç- "çiçek açmak") 3909/a
y.+ a 1663/b, 4251/b
y.+ ıla 0995/b, 3941/a
y.+ ıdı 0286/b
y.+ uñ 2289/b
- yala-:** -1- [T.] Yalamak.
y.- r (y. ıdı) 3054/b
- yalan:** -2- [T.] Yalan.
y. 0601/b, 3261/a
- yalansuz:** -1- [T.] Yalansız.
y. 1967/a
- yalavaç:** -1- [T.] Peygamber, resul, elçi, haberci.
y. 0852/a
- yalım:** -2- [T.] Derece, mertebe.
y. 1074/a
y.+ uñ 3955/a
- yalımlu:** -1- [T.] Yüksek mertebeli.
y. 4468/a
- yalıñ:** -3- [T.] Alev.
y. 0985/b
y.+ ı 3640/a, 3640/b
- yalın:** -3- [T.] Çıplak, üryan, açık, kapsız, örtüsüz.
y. 1225/b, 2633/a, 3085/b
- yalıncak:** -3- [T.] Çıplak, uryan, cascavlak.
y. 2087/a, 2569/b
y.+ a 4542/a
- yalman:** -1- [T.] Kılıcın, kamanın, bıçağın, mızrağın, süngünün ağzı veya ucu.
y.+ ı 0305/b
- yalu:** -1- [T.] Tayları bağlamak için kullanılan ip, örk.
y. 3752/b
- yaluñuz:** -25- [T.] 1. Yalnız, tek başına.
y. 0711/b, 2237/a, 2630/a, 2657/a, 2658/a, 2770/a, 2792/a, 2792/b, 3043/a, 3070/b, 3542/a; (y. kal-) 0804/a, 3226/a, 3666/a; (y. ol-) 1377/a
y.+ am 4500/a
y.+ dı 1531/b, 4427/a
y.+ dur 4099/a
y.+ ıdı 1533/b

2. Sadece, yalnızca.
y. 0847/a, 1337/a, 2408/b, 2807/b,
3592/a

yaluñuzlık: -3- [T.] Yalnızlık.
y. 3715/a
y.+ a 3840/a
y.+ da 4099/b

yāl ü bāl: -2- [Far.] Boypos, boypos
düzgünlüğü.
y.+ ı 0169/b
y.+ in 4042/b

yalvar-: -12- [T.] Yalvarmak.
y. 1217/a
y.- anuñ 3696/a
y.- ayın 2260/b
y.- dı 0809/a
y.- duğıyçun 3702/b
y.- ısaruz 1677/b
y.- sa 1217/b
y.- u 1218/a, 1648/a, 2778/a,
3929/a
y.- up 1569/b

yan-: -40- [T.] 1. Yanmak.
y.- am 1619/b, 3232/b
y.- ayın 1699/b
y.- ar 2350/b, 3247/a, 3751/a,
3889/b, 3957/a, 3958/b, 4016/b,
4466/b; (ciger y.) 4090/a; (göñül y.)
3262/b
y.- aram 3227/a
y.- ardı 3304/b
y.- aruz 3475/b
y.- dı 0439/a, 2255/a, 2255/b,
2876/a, 2876/b, 2894/a, 3002/a,
4378/b; (cāmı y.) 2978/b; (içi y.)
4505/b, 4376/b
y.+ ı 1103/b
y.- mışla (içi y.) 1587/a
y.- mışlarla (içi y.) 4122/a
y.- sun 2753/b
y.- mışdur (odıla çırâğı y.) 1665/b
2. Isı, ışık veren bir konuma
geçmek.
y.- ar, 4501/b, 4502/b, (y. mum)
1549/b, 3487/a, 3487/b
y.- aram 3682/b

y.- arvan 3262/a

yan: -12- [T.] Taraf.
y.+ a 0203/b
y.+ ı 1208/b, 1691/b
y.+ in 0593/a, 3049/a, 4020/a
y.+ ina 2597/b
y.+ ında 0501/b, 1990/a, 2717/a
y.+ um 1653/a
y.+ uñda 3225/b

yaña: -45- [T.] Taraf, tarafta, taraftan,
tarafına.
y. 0456/b, 0500/b, 0502/b, 0540/b,
0594/a, 0659/a, 0741/b, 0875/a,
0976/b, 0992/a, 0993/a, 1067/a,
1175/a, 1176/a, 1204/a, 1344/a,
1345/b, 1387/b, 1499/b, 1505/a,
1550/b, 1576/a, 1624/b, 1643/b,
1838/b, 1872/b, 1908/b, 2102/a,
2267/a, 2269/a, 2296/a, 2343/a,
2448/a, 2513/a, 3021/a, 3050/a,
3588/b, 3737/a, 3737/b, 3915/b,
4032/a, 4043/b, 4070/b

yañadan: -9- [T.] Taraf, tarafta, taraftan,
tarafına.
y. 0629/b, 0831/b, 1156/a, 1395/a,
1395/b, 1507/a, 2944/b, 4318/b,
4373/b

yañadın: -10- [T.] Taraf, tarafta, taraftan,
tarafına.
y. 0978/a, 1175/a, 1333/a, 1803/a,
1886/b, 2018/a, 2614/a, 2775/a,
4148/a, 4148/b

yañaru: -2- [T.] Taraf, tarafta, taraftan,
tarafına.
y. 0821/b, 4180/b

yañaq: -18- [T.] Yanak.
y.+ a 4029/a
y.+ ı 0416/a, 0512/b, 0578/b,
0856/a, 1197/a, 1787/a, 2060/b,
4191/b, 4381/b
y.+ in 3300/a
y.+ ina 0506/a
y.+ lar 1990/b
y.+ ları 4322/b, 4492/a

- y.+ um 3264/a, 3881/a, 3891/a
- yañaklı:** -5- [T.] Yanaklı, yanağı olan.
y. (gül y.) 0786/a, 0809/a; (güzel y.) 3317/a
y.+ sın (gül y.) 3094/b
y.+ ya (gül y.) 1359/b
- yancıl-:** -1- [T.] Ezilmek.
y.- mış 2980/b
- yandur-:** -5- [T.] Yakmak.
y.- alar (od y.) 3753/a, 3753/b
y.- an (oda y.) 0096/b
y.- ayın (od y.) 1699/a
y.- ur 3923/a
- yañıl:** -5- [T.] Tanımayarak, niteliğini iyi anlamayarak aldanmak.
y.- dı 1795/b
y.- dum 2804/b, 3862/a
y.- duñ 3323/a
y.- mağum 0039/b
- ya' nî:** -13- [Ar.] Yani, demek ki anlamında cümle başı edatı.
y. 0422/b, 0599/a, 1611/a, 1719/b, 2792/b, 2897/b, 3152/b, 3190/a, 3194/a, 3649/b, 3919/a, 3963/b, 4059/a
- yanlış:** -1- [T.] Yanlış.
y. 0039/a
- yap-:** -11- [T.] Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek.
y. 3938/a, 4124/b
y.- a 3360/b
y.- ardı 1316/a
y.- dı 0243/a, 0719/b, 1206/a, 3001/a, 3006/b, 4053/b
y.- ğıl (kaşr y.) 0714/a
- yapıl-:** -1- [T.] Yapılmak.
y.- mış 0474/a
- yapış-:** -1- [T.] Yapışkan bir maddeye bulanmış olan bir şey ayrılmayacak
- bir biçimde bir yere tutunup kalmak.
y.- duğı 1483/a
- yaprak:** -5- [T.] Yaprak.
y.+ da 0332/a
y.+ ı 0303/a; (y. gibi) 0304/a
y.+ınca 2447/b, 2946/b
- yapraklı:** -1- [T.] Yapraklı olan, yapraklı.
y. (yüz y.) 0589/b
- yapuşdur-:** -1- [T.] Yapıştırmak.
y.- dı 0506/b
- yâr:** -119- [Far.] 1. Sevgili.
y. 0391/b, 0511/a, 0627/a, 1564/a, 2472/a, 2544/a, 2838/b, 2870/a, 3127/a, 3219/a, 3228/a, 3236/a, 3248/b, 3316/a, 3328/a, 3363/a, 3408/a, 3409/a, 3413/b, 3436/a, 3577/b, 3845/b, 3866/a, 3918/b, 3941/b, 3976/a, 3986/a, 3991/a, 4057/b, 4122/a, 4448/b; (Hüsrev-i y.) 3557/a; (y.- ı tannâz) 0821/a, 3927/a; (y. ol-) 1359/b
y.+ a 1564/a, 1613/a, 3562/a, 3657/b
y.+ am 1676/a
y.+ ı 0875/b, 3310/a
y.+ ıdı 3609/a, 3810/a
y.+ ın 1588/b
y.+ ına 1629/b
y.+ için 3204/b, 3467/a
y.+ um 3210/a, 3267/a, 4058/b
y.+ uñ 1648/b, 2870/b, 3307/b
4568/b
2. Dost.
y.0047/a, 0453/a, 0531/b, 0532/a, 0532/b, 0733/a, 0915/a, 1329/a, 1551/a, 1558/a, 1914/b, 1926/a, 2165/b, 2490/b, 2912/b, 3043/b, 3050/b, 3225/a, 3656/a, 3660/a, 4301/b, 4998/b; (y.- ı hem-râz) 0558/a; (y.- ı Pervîz) 2609/b; (y.- ı vefâdâr) 0447/a, 3239/a; (y. idin-) 4269/a, 4312/a; (y. kıl-) 3104/b; (y. ol-) 1906/a, 1908/a 2516/b, 2864/a
y.+ a 4574/b

y.+ ı 3063/a, 3072/a, 3072/b,
3365/b, 3917/b, 4125/a; (y. ol-)
2727/a
y.+ ıdı 1310/a
y.+ ımı 3070/b
y.+ inuñ 3364/a
y.+ inüñ 3590/b
y.+ uñ 0074/b, 3407/a
3. Yardımcı.
y. 2352/a, 3359/a, 3528/a, 4212/a,
4475/a; (y. iste-) 3562/b; (y. ol-)
0533/b, 1143/a, 1906/b, 2365/a,
4477/a; (y. vir-) 2725/a
y.+ ı 0531/b, 0608/b
y.+ ıla 0533/a

yar-: -9- [T.] 1. Derin yara açmak.

y.- am 0749/b
2. Kesip açmak.
y.- ar 1592/b, 3346/b
y.- uñ 2232/b
3. Uzunlamasına bölüp ayırmak.
y.- ar 2892/b, 2902/a
y.- ardı 0296/a
y.- arsañ 3346/b

yara: -25- [T.] 1. Yaramak, fayda sağlamak.

işe y. 0447/b, 3261/b
y.- dı 2419/b
y.- maz 2813/b, 3654/b; (işe y.)
1675/a, 4299/b, 4307/a
y.- r 1592/a, 2892/a, 3482/b,
4183/a, 4212/b, 4584/a; (işe y.)
2902/b
y.- rdı 0521/a, 0521/b
y.- ya 0033/b, 3174/b
2. Uygun düşmek, münasip olmak.
y.- maz 2800/a, 2800/b, 3659/a
y.- r 3920/a
y.- rdı 0296/b
3. Yakışmak, layık olmak.
y.- maz 1276/a

yaradan: -31- [T.] Her şeyi yaratan, Allah, Tanrı.

y. 1023/b, 1136/a, 1151/b, 1256/b,
1824/b, 1851/a, 1967/b, 2081/a,
2112/a, 2174/a, 2175/a, 2182/b,

2270/b, 2571/b, 3511/b, 3518/a,
3843/a, 4477/a, 4617/a
y.+ a 1067/b, 1091/a, 1143/b,
1936/a, 2489/a
y.+ çun 1740/a, 4478/a
y.+ dan 1141/a
y.+ dın 2269/a
y.+ ı 1767/a
y.+ için 3970/b
y.+ uñçun 0559/a

yarat-: -2- [T.] Allah, olmayan bir şeyi var etmek.

y.- ıcıdur 3462/a
y.-ıcılık 4116/a

yaradıl-: -10- [T.] Yaratılmak.

y.- dı 0056/b, 0111/b, 2006/b
y.- mış 0093/a, 0574/a, 3009/b
y.- mışdan 0076/b
y.- mışlaruñ 3523/b
y.- mışsın 4628/a
y.- mışuñ 2417/a

yarak: -11- [T.] 1. Silah.

y. 1760/a, 1802/a, 1813/b, 1879/b,
2077/b; (y. u yat) 2077/b, 2225/a
y.+ ın 0468/b; (y. u yatını) 2183/b;
(y. it-) 1264/b
2. Hazırlanmak.
y.+ ın 2472/b

yaraklan-: -3- [T.] Hazırlanmak, silahlanmak.

y. 2556/b
y.- dı 2214/a, 2253/b

yaraklı: -8- [T.] Mücehhez, silahlı, hazırlıklı, hazır.

y. 0905/b, 0976/b, 1029/a, 1857/b,
2129/b, 2228/b, 2293/b, 4443/a

yaramaz: -20- [T.] 1. Kötü, fena.

y. 1048/a, 1057/a, 1099/a, 1103/b,
1145/b, 1634/b, 1745/b, 1812/b,
3645/b, 3786/b, 4435/b, 4437/b,
4493/b
y.+ dan 0006/a
2. Faydasız.

- y. 0207/a, 1646/b, 2400/a, 2403/a,
2435/a
y.+ ıdı 2492/a
- yarasa:** -1- [T.] Yarasa.
y. (y. gibi) 3960/a
- yaraş-:** -11- [T.] Yakışmak, muvafik
gelmek, uygun düşmek, layık ve
münasip olmak.
y.- a 2547/a
y.- dı 0598/b
y.- maz 1053/b, 1214/b, 2507/b
y.- mazdı 1147/a
y.- ur 0251/b, 1062/a, 2079/a,
3473/b
y.- uram 2809/a
- yarışıq:** -2- [T.] Yakışık, yakışır, muvafik,
münasip, layık.
y. 4470/a
y.+ ı 1042/a
- yarat-:** -13- [T.] Olmayan bir şeyi var
etmek, yaratmak (Allah).
y.- alı 1744/a, 4617/a
y.- an 1771/a
y.- dı 1769/a, 1772/b, 2081/a,
2567/a, 2567/b, 4275/b
y.- duğı 2110/b
y.- duñ 0072/b
y.- madı 0660/a
y.- ur 0196/b
- yaratğan:** -1- [T.] Yaradan, Allah.
y. 2566/a
- yardım/ yardım:** -5- [T.] Yardım.
y. 0531/a, 0531/b; (y. um-) 3996/b
y.+ ıçun 1876/b
y.+ umuzdan 1811/b
- yarıcı:** -1- [T.] Yardımcı, muin, şefaathçi.
y.+ sı 2544/b
- yarıl-:** -2- [T.] 1. Delinmek, yırtılmak.
y.- mış 4507/a
2. Ayrılmak, birbirinden
uzaklaştırılmak.
y.- mış 4507/b
- yarım:** -5- [T.] 1. Bütün bir şeyin ayrıldığı
iki eşit parçadan her biri.
y. 2314/b, 4398/a
2. Tam ve istenildiği gibi olmayan,
eksik, noksan.
y. 4656/a
y.+ dur 0791/a, 2883/a
- yarın:** -12- [T.] 1. Bugünden sonra gelecek
ilk gün.
y. 0498/b, 4064/a, 4123/a, 4123/b,
4126/b
y.+ a 4127/a, 4127/b
2. Gelecek, ilerideki zaman.
y.+ ı 1311/b, 1620/a, 4515/b
y.+ uñ 0780/a, 4096/b
- yarındası:** -2- [T.] Ertesi, ertesi gün.
y. 0982/a, 1412/a, 1425/a
- yarış-:** -1- [T.] Başkalarından üstün olmaya
çalışmak, rekabet etmek.
y.- maz 0844/a
- yarış:** -1- [T.] Yarışma, rekabet.
y.+ ıla 3064/b
- yarışdur-:** -1- [T.] Yarışmasını sağlamak.
y.- a 2148/b
- yârî:** -19- [Far.] 1. Yardım, muavenet.
y. 0465/a, 0873/b, 1166/a, 1784/a,
2112/b, 2378/b, 3161/b, 3511/b,
4665/a; (baht u y. kı1-) 3956/a; (y.
eyle-) 4239/b; (y. it-) 1572/b; (y.
kı1-) 0168/b, 0810/a, 1851/a,
1937/a; (y. ol-) 3471/b
2. Dostluk.
y. 2132/b, 4510/a
- yarlıq:** -2- [T.] Ferman, irade, buyrultu.
y.+ a 0046/b, 4573/a
- yarmak:** -1- [T.] Akçe, sikke, para.
y. 2444/b
- yarı:** -8- [T.] Yarı, yarım.
y. 0305/b, 1196/a; (y. degüldi)
1109/b

y.+ sı 1641/a, 1641/b
y.+ sıdur 0956/a
y.+ sın 0641/a
y.+ yıldı 4492/b

yaruğ: -1- [T.] Yarılarak açılmış yer, geniş
çatlak.
y.+ ina 2665/a

yas: -16- [T.] Ölüm veya bir felaketten
doğan acı ve bu acıyı belirten
davranışlar, matem.
y. 2643/b, 3525/b; (dügünü y. ey-)
4622/b; (y. dut-) 3467/b
y.+ a 3469/b, 4020/b
y.+ da 4533/b
y.+ ı 4554/b; (y. düğün eyle-)
4622/b
y.+ ın 1114/a, 3689/b, 3752/b,
3842/b; (y. dut-) 3505/b
y.+ ından 2011/b

yaşduğ/yaşduğ: -3- [T.] Yastık
y.+ ina 4502/a; (gitmek y. baş ko-
“gitmeye niyetlenmek”) 0091/a,
y.+ ıyçun 3698/a

yasıl: -1- [T.] Dağılmak; terk olunmak,
bırakılmak.
y.- miş (yası y.) 4554/b

yaslu: -4- [T.] Yas tutan, matemli.
y. 1999/a, 2017/a, 2025/b
y.+ ya 2003/b

yaş [I]: -78- [T.] 1. Doğuştan beri geçen ve
yıl birimi ile ölçülen zaman, sin.
y. 0320/a, 0370/b, 0781/b, 0800/b,
0839/b
y.+ a (y. iriş-) 2412/a
y.+ ı 4585/a
y.+ ina 0270/a, 1265/b; (y. ir-)
0297/a
y.+ ından 3039/b
y.+ la 1591/b
y.+ um 0952/a, 0952/b
y.+ uñ 3107/a, 3935/a, 3955/a
2. Göz yaşı.
y. 1008/b, 1696/b, 2034/a, 2035/a,
2093/b, 3021/b, 3033/a, 3039/b,

3114/b, 3158/b, 3303/a, 3420/b,
3439/b, 4015/b, 4396/a; (gözin y.
it-) 3297/a; (gözi y. tol-) 0789/b;
(gözünü y. eyle-) 3158/a; (y. aq-)
4012/b; (y. dök-) 1374/a, 1603/b,
2734/b, 3039/a, 3467/b, 3841/a,
3864/b; (y. ol-) 2353/b
y.+ a 4461/b
y.+ dan 3695/a, 3726/a
y.+ ı 0614/b, 1344/b, 2036/a,
2907/b, 4522/b, 4552/b, 4555/b; (y.
aqtı-) 2735/b; (y. dök-) 3760/b
y.+ ıla 0748/b, 2363/b, 2880/a,
3036/b
y.+ ın 2028/a, 4584/a; (göz y.)
0737/b
y.+ ina 2882/a
y.+ ını 0804/b, 2001/b, 2009/a
y.+ ıyçun 3697/a
y.+ ıyla 0418/b
y.+ la (y. dol-) 1133/b
y.+ lar (y. dök-) 3264/a
3. Nemli, ıslak
y. 1591/a, 3440/b, 3464/b; (y. mı)
4224/b
y.+ ıdı 3442/b
y.+ ıla 3199/b
4. Taze.
y. (y. ol-) 3879/b

yaş [II]: -1- [T.] Akşamla yatsı arası.
y.+ ı (günü vü y.) 0614/a

yaşa: -4- [T.] Canlılığını, hayatını
sürdürmek.
y.- dı 0290/a
y.- duñ 2643/a
y.- miş 1262/b, 3343/a

yaşar: -1- [T.] Yaşında.
y. (on iki y.) 4292/b

yaşar: -2- [T.] 1. Islanmak, nemlenmek.
y.- dı (gözi y.) 4378/b
2. Yeşermek.
y.- ur 2401/a

yaşart: -1- [T.] Yaşarmasına sebep olmak.
y.- andan 1288/b

- yaşıl:** -3- [T.] Yeşil.
y. 1428/a, 4558/a; (y. kıl-) 1428/b
- yaşlı:** -4- [T.] 1. Yaşla dolmuş (göz).
y. 0991/b, 1991/b, 3979/b
2. Yaşı ilerlemiş, kocamış.
y.+ laruñ (yüz y.) 0297/b
- yat-:** -15- [T.] 1. Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.
y.- dı 4391/a; (yire y.) 2333/b
y.- mağ 3995/a
y.- mışdı 4596/a
y.- updur 4090/b; (yābāna y.) 3084/b
y.- ur 0483/b, 3488/b
2. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.
y.- acağ 4052/b
y.- an 3612/a
y.- dı 1662/b
y.- dılar 1411/b
y.- up 3755/a
3. Belli bir süreyi bir yerde geçirmek.
y.- ur (zindānda y.) 0752/a
4. Ölü gömülmüş olmak.
y.- asın (toprakda y.) 3434/a
- yat:** -4- [T.] Kalkan, zırh vb. korunma aracı.
y. 3655/b; (yarağ u y.) 2077/b
y.+ ıla 2225/a
y.+ ını 2183/b
- yatağ:** -2- [T.] Yatak.
y.+ ı 3533/a
y.+ ın 3054/a
- yatlı:** -15- [T.] 1. Kötü, fena.
y. 0679/b, 1829/b, 2934/a, 4351/b;
(y. sözden) 1748/b; (katı y. ol-) 4420/b
2. Hazırlıklı, yatlı.
y. (yarağlı y.) 0713/b, 0905/b, 0976/b, 1029/a, 1857/b, 2129/b, 2228/b, 2293/b, 4443/a
- yatur-:** -2- [T.] Bir kimsenin bir yere yatmasını sağlamak, yatırmak.
y.- dı 1268/a, 3770/a
- yavaş:** -5- [T.] Yumuşak huylu, yumuşak başlı.
y. 0373/a, 2058/b; (y. ol-) 1063/a;
(y. ol- mı) 1862/b
y.+ dur 1026/b
- yavaşıd-:** -1- [T.] Yavaşlatmak, hafifletmek, hızını, şiddetini kırmak.
y.- updur 0581/b
- yavaşıklık:** -1- [T.] Hilim, sükûn, vakar.
y.+ da 0380/a
- yavlağ:** -10- [T.] Pek, çok, gayet.
y. 1287/b, 1694/a, 2101/b, 2462/b, 3086/b, 3200/b, 3548/b, 3830/a, 4424/b, 4500/b
- yavrı:** -1- [T.] Çocuk, evlat.
y.+ sını 4306/b
- yavru:** -2- [T.] Zayi, yitik, kaybolmuş.
y. (y. kıl- “ kaybetmek, yitirmek”) 1273/b, 1616/b
- yavruğ:** -1- [T.] Nişanlı, sevgili.
y. (y. gibi) 3050/a
- yavuz:** -80- [T.] 1. Kötü, fena.
y. 0043/a, 0090/a, 0126/b, 0307/b, 0358/a, 0388/b, 0410/b, 0456/b, 0610/b, 0666/b, 0667/b, 0757/a, 0757/b, 0792/b, 0903/b, 1081/b, 1084/a, 1098/a, 1099/a, 1126/b, 1205/a, 1284/b, 1310/b, 1642/a, 1736/b, 1821/a, 1837/b, 1844/a, 1872/b, 1902/b, 2042/b, 2141/b, 2176/b, 2323/b, 2445/b, 2496/b, 2582/b, 2643/b, 2802/a, 3075/a, 3353/b, 3403/a, 3404/b, 3431/a, 3457/a, 3457/b, 3656/b, 3663/b, 3785/a, 4001/a, 4115/b, 4118/b, 4162/b, 4200/b, 4285/b, 4403/b, 4477/b, 4641/a, 4654/a; (y. dut-) 2180/b; (y. it-) 0361/a, 4641/a, 4641/b; (y. kıl-) 0378/a; (y. ol-) 0891/a, 1131/b, 1738/a, 2881/a, 3662/b; (y. ol- degülven) 3870/b

y.+ a 0041/b, 2680/b
y.+ da 1882/b
y.+ dan 0408/a, 4302/b
y.+ dur 0341/b, 4099/b
y.+ ı 2694/b
y.+ lar 0141/a
y.+ sa 0729/a

yavuzluk/ yavuzluk: -22- [T.] Fenalık, kötülük.
y. 0970/a, 1091/b, 1271/b, 1313/a, 1635/a, 1736/a, 1749/a, 1779/a, 1942/a, 2348/b, 2513/b, 4291/b; (y. eyle-) 4484/a; (y. it-) 4298/a, 4483/a
y.+ a 1057/b
y.+ dan (y. mıdur) 1058/b
y.+ ı 1064/a, 1895/b, 1910/b
y.+ ından 1033/b
y.+ ları 4485/b

yay-: -4- [T.] Yaymak.
y. (rahmetüñ y.) 0085/b
y.- an 3736/b
y.- dı 3527/a
y.- dıladı 3766/b

yay: -6- [T.] 1. Yaz, sıcak mevsim.
y. 0301/a, 0825/b, 3023/a
y.+ ı 0924/b,
y.+ um 3222/b
2. Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk, yay.
y.+ ı 1513/a

yayın: -2- [T.] Yazın.
y.+ ın (yaz u y.) 4621/b; (yazın vü y.) 0623/a

yaya/ yayan: -4- [T.] Yürüyerek giden kimse.
y. 0471/b, 2137/b, 4551/a
y.+ sı 1167/b

yayla-: -1- [T.] Yaylada yaz mevsimini geçirmek.
y.- mazdı (y. kışlamazdı) 1148/b

yaylu: -1- [T.] Yaylı olan.

y. 2044/b

yaz: -29- [T.] Yaz mevsimi.
y. 0415/b, 0472/a, 0555/b, 0643/b, 0808/a, 1243/a, 1501/a, 1576/b, 1989/b, 2921/b, 3033/b, 3222/b, 3292/a, 3334/b, 3546/b, 3843/b, 4621/b; (kış u y.) 3960/b; (kışı y. it-) 1606/b; (y. eyle-) 0069/a
y.+ dan 3282/b
y.+ ı 0069/a, 2784/b; (yiñi y. "bahar") 0823/b, 1566/a
y.+ ın 0623/a, 1854/a
y.+ um 1969/b
y.+ uñ (y. kış eyle-) 1051/b

yaz-: -78- [T.] Yazmak.
y. 4478/b
y.- a 2272/b, 2488/a, 2489/a, 2699/a, 2949/b, 2951/a, 2951/b, 3360/b, 3460/a, 3461/a, 4478/b, 4639/b
y.- alar 1954/b
y.- am 4682/a
y.- an 0549/b, 1799/a, 2201/a, 4321/b
y.- anlar 0115/b
y.- arlardı 0249/b
y.- arlarsa 0116/b
y.- dı 0545/b, 0651/a, 0793/b, 1795/a, 1796/a, 2078/a, 2171/a, 2176/a, 2192/b, 2201/a, 2274/b, 2280/a, 2505/a, 3491/a, 3514/b, 4313/a, 4633/b; (nâme y.) 1881/a, 1957/a; (söz y.) 1854/a
y.- dılar 1253/a, 1255/a, 2342/a, 4579/b
y.- dışa 3194/b
y.- dum 0570/b
y.- ğıl 1930/a
y.- ıla 1218/b
y.- ıcı 0771/a, 1242/a, 1252/a, 1794/a, 1800/b, 1931/a, 1944/b, 1956/a, 2023/a, 2170/a, 2200/a, 2522/b, 2600/b, 2654/a, 2698/a, 3491/a, 3514/a
y.+ ıcısı 3459/a
y.+ ıcıyı 0907/a
y.- mağa 2200/b, 2504/a
y.- mağda 0117/b

- y.- maḡdan 1799/a
y.- mayalar 0117/a
y.- mışıdı 1976/b
y.- uban 2346/a
y.- uñuz 1910/a
y.- up 0895/b
y.- updur 1543/b
- yazı:** -34- [T.] Düz yer, ova, kır.
y. 0658/a, 0658/b, 1165/b, 1335/a,
1444/a, 2120/a, 2239/a, 3053/a,
3295/a, 3295/b, 3745/a, 4065/a,
4197/b
y.+ da 0693/a, 0943/b, 1306/b,
1393/b, 3021/b, 3028/a, 3520/a,
3545/a, 3545/b
y.+ dan 0470/a, 0528/a
y.+ dın 3021/a
y.+ lara 1204/a
y.+ ya 0328/b, 1200/a, 1399/b,
3028/b, 3078/a, 3731/b, 3735/b
y.+ yı 2149/a, 2238/b, 2307/a
- yazıl-:** -8- [T.] Yazılmak.
y.- a 1218/a
y.- dı 4271/b; (biti y.) 1247/a
y.- mış 1252/b, 1969/a, 4597/b
y.- updur 1543/a
y.- ur 2447/a
- yazma:** -1- [T.] Yazma, yazılmış.
y. 0959/a
- yazu:** -6- [T.] Yazı, yazma işi.
y. 4636/a
y.+ sı 1958/b, 2120/b
y.+ yı 1543/b, 2213/a, 4599/a
- yazuḡ:** -2- [T.] Günah, cürüm, suç.
y. 2874/a
y.+ dur 3896/b
- yazuḡlu:** -2- [T.] Günahkâr, suçlu, mücrim.
y. 0101/a
y.+ sın 1043/a
- yazuḡsuz:** -2- [T.] Suçsuz, günahsız,
masum.
y. 1820/b, 3708/b
- yegâne/ yigâne:** -6- [Far.] Tek, biricik
y. 0380/a, 2668/a, 2715/b, 2931/a,
4589/a; (y. ol-) 1980/b
- yeglik:** -1- [T.] Üstünlük, iyilik, faikiyet,
tefevvuk.
y. 1943/b
- yek:** -1- [Far.] Tek, bir.
y. 4173/b
- yek-ser:** -1- [Far.] Bir baştan bir başa.
y. 0820/a
- yel:** -1- [Far.] Pehlivan, kahraman, bahadır,
yiğit.
y.+ dür (Behrām-ı y.) 2543/a
- Yelân Sine:** -1- Özel isim (?).
Y.+ yle 0988/a, 2226/b
- yem:** -1- [T.] Yem.
y.+ dür (cāna y. “Birini
aldatabilmek için hazırlanmış
düzen”) 1883/b
- yemiş:** -2- [T.] Yemiş, meyve.
y. 1925/b
y.+ e 0323/a
- yengeç:** -2- [T.] 1. Yengeç.
y. 4290/a
2. Yengeç Burcu.
y.+ de 2356/a
- yep-:** -1- [T.] Okşamak.
y.- irdi 1316/a
- yeriş-:** -1- [T.] Bulaşmak.
y.- ma 1672/b
- yeşil:** -4- [T.] Yeşil.
y. 0107/a, 0332/a, 0636/a, 0653/b
- yet-:** -1- [T.] Bir yaşa erişmek, ulaşmak.
y.- di (on dördünü y.) 0306/a
- yetmiş/ yitmiş:** -2- [T.] Yetmiş sayısı.
y. 0427/b, 4109/a
- Yezdân:** -8- [Far.] Allah.

Y. 0237/a, 0249/a, 0263/b, 0281/a,
0393/a; (Y.- ı vâhib “bağışlayan
Allah”) 1722/b
Y.+ a 0016/b, 3808/a

Yezdân-şinās: -1- [Far.] Allah’ı bilen,
taniyan.
Y. 2491/b

yığ-: -2- [T.] 1. Bir tepe oluşturacak
biçimde üst üste koymak.
y.- dı (çâdir y.) 0973/b
2. Toplamak.
y.- uñ 2615/b

yıgıl-: -1- [T.] Toplanmak, bir araya
gelmek.
y.- ur 0479/a

yık-: -23- [T.] 1. Yıkmak.
y.- a 1824/a
y.- amazvan 4618/b
y.- ardı 3203/b, 3299/a, 4637/b
y.- arvan 3330/a
y.- dı 0243/a, 2680/a
y.- duñ 2869/a, 2869/b
y.- ıcı 3472/a
y.- mağı 3348/b
y.- mağ 1900/b
y.- tı 0345/a
y.- uban 4280/b
2. Yıkımına yol açmak, mahvına
sebepl olmak.
y.- a 4452/a
y.- am 1706/a
y.- aram 3369/a, 3369/b
y.- arsin (hışımlığı y.) 2328/a
y.- ma (gönül y.) 0909/b; (gönüli
y.) 3241/a
y.- avuz (gönlin y.) 0906/a

yıkıl-: -13- [T.] 1. Yıkılmak.
y.- alar 1011/a
y.- dı 2688/b, 3102/a, 3504/a,
4586/b
y.- dum 3935/b
y.- mağla 0327/a
y.- miş 0484/a,
y.- ur 1685/b, 2423/b
2. Mahvolmak.

y.- miş 3088/a, 4010/b
y.- up 3582/b

yıkuk: -2- [T.] Yıkılmış olan, harap, viran.
y. 2984/b; (gönli y.) 2346/b

yıl: -27- [T.] Yıl, sene.
y. 0208/a, 0930/a, 1258/b, 1798/a,
1872/a, 1920/b, 2798/b, 3270/a,
3271/a, 3435/a, 3479/a, 3587/a,
3588/a, 3616/b, 3617/b, 3618/a,
3667/b, 3712/b, 4234/b, 4374/a,
4534/b, 4678/a
y.+ avan 2798/b
y.+ da 0486/a
y.+ ı 3458/a
y.+ um 3336/a

yıl-: -1- [T.] Çekilmek, uzaklaşmak.
y.- a 1751/a

yılduz: -1- [T.] Yıldız.
y.+ lar 0018/b

yıllık: -1- [T.] Bir yıl için, senelik.
y. (yüz y.) 0487/b

yımşak: -3- [T.] Yumuşak.
y. 1855/a, 3004/b, 3302/b

yırt-: -6- [T.] Parçalamak, yırtmak.
y.- a (tonumu y.) 3031/a
y.- amaz 4215/b
y.- arıdı 3049/b
y.- aridüm 3869/a
y.- up 2383/b; (bağırını y.) 4503/a

yırtıcı: -2- [T.] Beslenmek için başka
hayvanları parçalayarak yiyen
(hayvan).
y. 1335/a
y.+ lar 1011/b

yi-: -102- [T.] 1. Yemek.
y. 0459/a, 1972/a, 1972/b, 2106/b,
2758/a, 4653/b
y.- di 0335/b, 0475/b, 0476/b,
0665/a, 3596/b, 3633/a, 4246/b,
4268/b
y.- diler 1400/b, 2115/a

y.- diydi 0775/a
y.- dügi 2596/b, 2935/b, 3549/b,
3619/b, 4676/a
y.- dügüñ 2437/b, 2622/a
y.- gil (helâli y.) 3964/a
y.- me 3964/b
y.- medi 3634/b
y.- mediler (yip y.) 1556/a
y.- mege 1474/b, 1592/a
y.- megüñdür 2436/a
y.- mek 0432/b, 0514/b, 1600/b,
3616/b, 4667/b
y.- mekden 3650/a
y.- mez 0613/b, 3058/b, 3844/a,
4623/a
y.- mezidi 3080/a
y.- mezsın 0063/b, 3715/b
y.- ñ 0784/a, 2352/a
y.- p 3994/b; (y. yimediler) 1556/a
y.- r 2421/b, 2712/b, 4623/a
y.- rdüm 3335/a
y.- ridi 0703/a, 2934/b, 3375/b,
3606/b, 3608/b
y.- rler 0429/a, 0503/a
y.- sün (aş y.) 2353/a
y.- ye 1358/b, 1502/a, 3159/b
y.- yelüm 0535/b
y.- yem 0460/b
y.- yeni 2434/a
y.- yici 3674/b
y.- yümez 2405/b
y.- yün 2114/a
y.- yüp 2335/b, 3921/b
2. Tüketmek, bitirmek.
y.- mege 4276/b
3. Başkasının parasını harcamak.
y.- ye 0234/a
4. Yardımcı Fiil (Kaygı, kayu,
gussa vb.)
y. (kaygusın y.) 2711/a,
y.- di 2736/a; (y. sîlî “tokat
yemek”) 3458/b
y.- dügi (y. iylügi “gördüğü
iyiliği”) 0611/b
y.- düñ 0392/b
y.- gil (kaygusın y.) 3478/a
y.- me (ğam y.) 1679/a, 1806/a,
2443/a, 2708/b; (ğuşsa y.) 0399/a;
(kayı y.) 2135/a
y.- medin (ğam y.) 4632/a

y.- megil (ğam y.) 3963/a
y.- mekde 3331/a; (ğuşsa y.) 3482/a
y.- mez (ğuşsa y. ol-) 4006/a
y.- r (kayı y.) 3532/a
y.- rler (kaygu y.) 0530/b
y.- rdi (y. kayı) 0732/b
y.- ridi 3456/a; (ğam y.) 3456/b;
(kaydın y.) 3031/b
y.- rsin (ğamın y.) 2133/b; (kaygu
y.) 4616/b
y.- yen (helâkinden y.) 2433/b
y.- yenüñ 3249/b
y.- yeyin (ğam y.) 2830/b

yid- -4- [T.] Çekerek peşinden götürmek,
yedeğinde götürmek.

y.- e 3181/a
y.- erseñ 1062/b
y.- ersin 3863/b
y.- ilem 3863/b

yidek- -2- [T.] Yedek.

y. 1448/a
y.+ ler (y. yügrış-) 4197/a

yidi- -11- [T.] Yedi sayısı.

y. 0113/a, 0290/a, 0707/b, 1769/a,
2115/a, 2610/a, 3745/a, 3879/a,
4176/a, 4241/a, 4241/b

yidinci- -1- [T.] Yedinci.

y. 4177/a

yidigen- -2- [T.] Yedigen.

y. (y. ilduz) 1373/a, 3330/b

yidür- -4- [T.] Yedirmek.

y.- em 0233/b
y.- mek (helvâ y.) 1569/a
y.- mezseñ 2712/b
y.- ürsin 0059/a

yig- -82- [T.] 1. Daha iyi, üstün.

y. 0234/b, 0285/b, 0319/a, 0319/b,
0905/a, 0915/b, 0966/a, 1032/b,
1086/b, 1195/b, 1313/b, 1367/b,
1370/b, 1496/a, 1496/b, 1521/a,
1599/b, 1862/b, 2009/b, 2023/b,
2285/b, 2364/b, 2445/b, 2454/b,
2773/a, 2828/a, 2844/a, 2929/b,

3019/a, 3091/b, 3339/a, 3528/a,
3534/a, 3546/a, 3554/a, 3554/b,
3557/a, 3659/b, 3823/b, 3926/a,
3949/b, 3995/b, 3996/a, 4126/a,
4127/b, 4275/b, 4479/b; (y. bil-)
1878/a; (y. eyle-) 1074/a, 3091/a;
(y. ol-) 1027/a, 1682/a, 1879/a,
3531/b, 4008/b, 4301/b
y.+ dür 1502/a, 1591/b, 1866/a,
1880/a, 2475/b, 3229/b, 4514/a
y.+ e 3218/b
y.+ i 0128/a, 1747/b, 2080/a
y.+ idi 1147/b, 1709/a
y.+ in 1037/b, 3588/b
y.+ irekdür 1422/b
y.+ üñ 2623/a
2. Kuvvetli, yeğın.
y. 0740/b, 1228/a, 1643/a, 2249/b,
2780/b, 3124/a
y.+ dür 0824/b, 1124/b

yigen: -2- [T.] Yeğın.

y.- en 1178/b
y.- enven 1732/b

yigin: -4- [T.] Üstün, faik, galip, kuvvetli,
şiddetli, baskın.

y. 1228/a, 1984/a, 3141/b, 3748/a

yigirmi: -2- [T.] Yirmi sayısı.

y. 0681/a, 2071/a

yigit: -26- [T.] Genç, delikanlı, yiğit.

y. 0915/a, 0939/b, 1156/a, 1182/b,
1262/b, 1433/a, 1524/a, 2212/a,
2716/b, 3124/a, 3195/b, 3199/a,
3375/a, 3595/a
y.+ dür 2948/b, 4350/b
y.+ i 2546/b, 3832/a
y.+ idüm 3876/b
y.+ ler 1015/a, 1429/a, 4667/b
y.+ sin 1686/a, 1925/a
y.+ üñ 1817/a, 1998/a

yigitlik: -11- [T.] Yiğitlik.

y. 0576/b, 0824/b, 0825/b, 1562/a,
3876/b, 4275/a, 4658/b
y.+ de 3370/b, 4585/b
y.+ den 0952/b, 1121/a

yiñilik: -1- [T.] İyilik.

y. (y. bul-) 0102/a

yigrek: -17- [T.] Daha iyi, daha üstün.

y. 0318/a, 0631/b, 0679/a, 0924/a,
0924/b, 2783/a, 2845/a, 2934/b,
3259/a, 3819/b, 4101/b; (y. bil-)
3836/b; (y. kıl-) 0089/b; (y. ol-)
1124/a, 1618/b, 3557/b
y.+ di 4532/b

yigü: -4- [T.] Yiyecek, taam.

y.+ den 2434/b, 2934/b
y.+ dür 2429/b
y.+ yi 2435/a

yil: -70- [T.] Yel.

y. 0024/a, 0171/a, 0480/b, 0844/b,
1038/b, 1181/a, 1181/b, 1487/b,
1711/b, 2422/a, 2671/a, 3380/a,
3415/a, 3452/b, 3579/a, 3751/a,
4236/b; (y. es-) 1012/b, 1872/b,
3750/b; (y. gibi) 0552/a, 1334/a,
1754/b, 1975/a
y.+ den 0393/b, 0686/b, 1549/b,
1909/b, 2423/a, 3468/b
y.+ dür 0779/a
y.+ e 0107/b, 0435/b, 0450/b,
0647/b, 1181/a, 1195/b, 1921/a,
1923/b, 1924/a, 1940/b, 2424/b,
2477/b, 2516/b, 2803/b, 2894/b,
3223/a, 3245/b; (y. ir-) 1833/b; (y.
vir- "heba etmek, boşa harcamak")
0297/b, 0661/a, 0779/b, 1179/b,
1276/b, 1833/a, 2331/a
y.+ even 2798/b
y.+ i 0777/b, 0784/b, 1487/a,
2844/b, 3852/b, 4190/b
y.+ idi 2008/a
y.+ idür 3276/a
y.+ ile 0814/a, 3411/b
y.+ inden 0576/a, 1495/a
y.+ isem 3245/a

yil: -5- [T.] Koşmak, şıtap etmek, acele
yürümek, esmek.

y. 0686/b
y.- erdi 3069/a
y.- erdüm 1650/a
y.- erem 4104/b

- y.- erven 3784/a
y.- mekte (yile y.) 2516/b
- yiliş:** -1- [T.] Koşuş.
y.+ de 0480/b
- yilqovanlıq:** -1- [T.] Sebatsızlık, bir dalda durmaz, döneklik.
y. (y. it-) 0745/b
- yilte-:** -1- [T.] Teşvik ve terqip etmek, tahrik etmek, kışkırtmak.
y. 1065/a
- yimiş:** -4- [T.] Yemiş.
y. 1063/b, 1588/a; (y. vir-) 3464/b
y.- üm 4133/a
- yimişlen-:** -1- [T.] Ağaçlar meyve vermek.
y.- di (y. bāguñ) 2867/b
- yiñ [I]-:** -6- [T.] 1. Yenmek, mağlup etmek.
y.- di 0421/b
2. Yenmek, yemek (azar).
y.- e 0480/b
y.- iser (y. ‘itābı) 0205/b
3. İnnek.
y.- di (gökde y.) 0556/b
y.- erdi 0287/b
4. Kaybetmek.
y.- em 1075/a
- yin-/ yiñ- [II]:** -2- [T.] Çürümek, aşınmak, yenmek.
y.- eridi 0525/b
y.- miş 4233/b
- yiñ:** -7- [T.] Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı.
y.+ in 3276/b
y.+ inde 2669/a
y.+ ine 0818/a, 4137/b
y.- üñde 2633/a
- yindek:** -7- [T.] Daima, hep, mutlaka, muttasıl.
y. 2895/a, 3813/a, 3932/b, 4291/b, 4577/b, 4675/b; (y. it-) 3917/a
- yine:** -40- [T.] Tekrar, yine.
- y. 0151/a, 0154/a, 0366/b, 0400/b, 0536/a, 0537/a, 0537/b, 0670/a, 0725/a, 0809/a, 1087/a, 1125/a, 1552/a, 1552/b, 1725/a, 1753/a, 1978/a, 2167/a, 2370/a, 2472/b, 2746/a, 2921/a, 2921/b, 3078/a, 3183/a, 3290/a, 3309/b, 3310/a, 3373/a, 3397/a, 3529/a, 3551/a, 3619/a, 3622/b, 3650/b, 3851/a, 3877/a, 3894/a, 4067/b, 4511/b
- yiñi:** -41- [T.] Yeni.
y. 0306/a, 0415/b, 0419/a, 0555/b, 0677/b, 0683/b, 0909/a, 1142/b, 1147/a, 1322/a, 1339/b, 3321/b, 3705/a, 3869/b, 4064/a, 4244/a, 4281/a, 4281/b, 4343/b, 4530/a, 4541/b, 4678/a; (y. yaz “ilkbahar”) 0808/a, 0823/b, 1501/a, 1566/a, 1576/b, 1989/b, 2784/b, 2921/b, 3292/a, 3546/b; (yiñi y.) 0223/b
y.+ den 1501/a, 3034/b, 3078/b, 4067/b
y.+ di 0472/a
y.+ dür 1585/b
- yiñiden:** -1- [T.] Gene, yine, bir daha, tekrar.
y. 1233/b
- Yineñüs:** -2- Niyatus, Rum padişahı Kayser’in kardeşidir. Rum askeri ile Hüsrev’e yardım için İran’a gelmiştir.
Y. 2333/b
Y.+ ıla 2240/a
- yir:** -193- [T.] 1. Mekan, yer.
y. 0052/b, 0203/b, 0309/a, 0711/a, 0713/b, 0716/b, 0718/a, 1013/a, 1456/a, 1720/b, 2354/b, 2577/a, 3039/b, 3122/a, 3463/a, 3532/b, 3806/b, 4576/a, 4594/b, 4623/b; (y. eyle- “iyi yerde ağırlamak”) 2966/b; (y. idin-) 2358/b; (y. kııl-) 2995/b; (y. ol-) 2113/b
y.+ de 0460/a, 0499/b, 0512/a, 0528/b, 0572/b, 0707/b, 0711/b, 0793/b, 0796/a, 0940/b, 1016/b, 1532/b, 1749/b, 2147/b, 2831/b,

3267/b, 3531/b, 3787/a, 3795/b,
4175/b, 4569/a, 4623/b
y.+ den 0182/a, 1267/a, 2986/a
y.+ dür 0859/a, 0859/b
y.+ e 1199/b, 1455/b, 1541/a,
2642/b, 2773/b, 2811/a, 2818/b,
2879/b, 3184/b, 3526/b, 3912/b,
4557/b, 3526/a, 4092/b
y.+ i 2350/b
y.+ idi 2934/a
y.+ idür 0667/b, 0861/b, 1655/b
y.+ in 1013/a, 3013/a,
y.+ inde 1183/a, 1183/b, 1529/b,
3747/a, 4355/b
y.+ ine 1209/b, 2267/a, 3798/b
y.+ ise 2813/b
y.+ iyse 2821/a
y.+ lerde 2835/a
y.+ üm 1960/a
2. Yer, zemin.
y. 1741/b, 2175/a, 4021/b; (y. bul-)
2223/b
y.+ de 2382/a, 3273/a
y.+ den 1292/b,
y.+ e 0372/a, 0539/b, 0708/a,
0708/b, 1011/b, 1052/b, 1066/b,
2060/a, 2257/b, 2259/a, 2811/b,
2980/a, 3141/b, 3418/a, 3754/b,
3776/b, 3859/b, 4355/a, 4645/b,
4092/a; (y. düş-) 3381/b; (y.
düşeyaz-) 3810/b; (y. saç-) 2591/b;
(y. yat-) 2333/b
y.+ i 0856/b, 1428/a, 1483/a,
1769/a, 2149/a, 2949/b, 3048/b,
3463/b, 4215/b; (y. öp-) 0407/a,
0455/a, 0662/b, 0794/a, 1423/b,
2561/b, 2722/a, 3424/b, 3491/b,
3494/a, 3998/a
y.+ in 0696/b, 3054/a
y.+ inde 2110/b
y.+ iyçün 3703/b
y.+ üñ 0044/a
3. Toprak, ülke, diyar.
y.+ de 1515/b, 2119/b, 3131/a
y.+ den 1516/b, 3479/b, 3933/b
y.+ i 3358/b
4. Bulunulan yer.
y.+ densin (ne y. “nerelisin”)
3148/a

y.+ i 0835/b, 1401/b, 1478/a,
2350/a, 3574/a, 4216/b, 4425/b;
(yirinden y. dur-) 3732/b
y.+ inde 2243/b
y.+ inden 1235/b, 1236/a, 3311/b;
(y. dur-) 1975/a; (y. yiri dur-)
3732/b
y.+ üñ 2903/b
y.+ üñde 4152/b
y.+ ince 3799/a; (yirlü y.) 1808/b
5. Vücudun bir noktası, bölge.
y.+ e 2036/b
y.+ üñüze 4369/b
6. Durum, konum, vaziyet.
y. (y. it-) 4159/a
y.+ ine (“bir şeyin veya bir
kimsenin yerini almak üzere”)
0398/b, 1081/a, 1191/b, 1407/b,
1577/a, 1905/b, 3049/b, 3384/a,
3420/b, 3427/b
y.+ üñüz 2180/a
y.+ incedür 0049/b, 3888/b
7. Bir şeyin yapılmasını veya
olmasını gerektiren durum.
y.+ ine (getür- “gereğini yapmak”)
1905/a, 3179/b, 3798/a
y.+ indedür (“uygun”)2888/a
8. Sebepsiz, haksız kelimeleriyle
boşuna anlamlamıyla kullanılır.
y.+ e (dañ y.) 2897/a; (değme y.)
2891/a; (yoğ y. mi) 1032/b
9. Dünya.
y. 2567/a
y.+ i 0660/a, 2175/b

yir-: -1- [T.] Zemmetmek, kötölemek.
y.- em 1034/b

yiril-: -2- [T.] Küçümsenmek, gözden
düşmek.
y.- mekdür 1132/a
y.- miş 3226/b

yirin-: -1- [T.] Kederlenmek, üzülmek,
mahzun olmak, tasalanmak.
y.- di 1540/b

yirlü: -2- [T.] Yerli, yerinde.
y. (y. yirince) 1808/b, 4369/b

yiryüzi: -3- [T.] Yeryüzü.

y. 0115/a, 1450/a
y.+ nden 2464/b

yit-: -39- [T.] 1. Yetmek, yeterli gelmek.

y.- di 4441/b; (yüki y.) 4506/b
y.- düğince (güci y.) 4227/b
y.- dükçe (gücüm y.) 0080/b, 0200/a
y.- dükçe (gücün y.) 0153/a, 1856/b, 1927/a, 2898/a
y.- e 0157/b
y.- er 1129/b, 1687/b, 2853/a, 3553/b, 3933/a, 4088/a, 4105/b, 2374/a, 3905/a, 3905/b; (güc y.) 0357/a, 3949/a
2. Yetişmek, erişmek, vasıl olmak, ulaşmak.
y.- di 3553/b, 3973/a, 4359/b, 4641/b
y.- e 2186/b
y.- er 0533/b, 3937/b, 4026/b
y.- miş (va' desî y. "ölmek") 4109/b; (y. ol-) 3180/b
y.- üp 1568/b
3. Büyümek, olgunlaşmak.
y.- er 0601/b
y.- erdi 2972/b
y.- sün (alkışlarum y.) 0268/b
4. Kötü bir davranış, durum, tutum yeterli olmak, kâfi gelmek.
y.- di (şabra y.) 2408/b
y.- er 3858/a
y.- mez (cefâ y. mi) 2869/a

yitür-: -7- [T.] 1. Bitirmek, tamamlamak.

y.- em 0232/b
y.- ür 1502/b
2. Ulaştırmak, eriştirmek.
y.- di 1528/b, 2584/b
y.- esin 3177/a
y.- miş 0182/b
3. Kaybetmek, mahvetmek, zayı etmek, telef etmek.
y.- di 3455/b

yişi: -1- [T.] Koku.

y.+ şî 2437/b

yoğur-: -4- [T.] Hamur durumuna getirmek için üzerine basa basa karmak.

y.- alum (itmek y.) 1500/b

y.- ansın (balçığı y. "Allah'ın insanı çamurdan yaratması") 0076/a

y.- dı 2310/b

y.- duñ (balçığımız y.) 0026/a

yok: -165- [T.] 1. Mevcut olmayan, yok.

y. 0039/a, 0048/a, 0048/b, 0050/b, 0051/a, 0052/a, 0053/a, 0053/b, 0055/b, 0063/a, 0074/a, 0192/a, 0194/b, 0206/b, 0342/b, 0432/a, 0432/b, 0532/b, 0615/b, 0624/a, 0689/b, 0754/a, 0865/b, 0929/b, 0963/b, 1043/a, 1048/b, 1063/b, 1117/b, 1216/b, 1289/b, 1309/b, 1400/b, 1433/b, 1581/a, 1581/b, 1622/a, 1622/b, 1747/b, 1748/b, 1792/b, 1798/b, 1800/a, 1849/b, 1919/b, 1926/b, 1928/a, 1929/b, 2039/b, 2054/b, 2151/a, 2191/b, 2199/b, 2246/b, 2398/b, 2405/a, 2422/b, 2430/a, 2449/b, 2766/b, 2795/b, 2878/b, 2901/a, 2901/b, 2905/a, 2954/b, 3062/b, 3071/a, 3071/b, 3166/b, 3239/a, 3244/a, 3256/a, 3266/a, 3266/b, 3273/a, 3273/b, 3407/b, 3446/b, 3476/b, 3480/b, 3481/b, 3489/a, 3545/a, 3694/a, 3707/b, 3714/a, 3725/a, 3725/b, 3763/b, 3795/b, 3844/b, 3897/a, 3897/b, 3936/b, 3966/a, 3990/a, 4216/a, 4307/b, 4326/a, 4500/a, 4528/b, 4583/a, 4623/b; (y. it-) 0669/b, 3714/b; (y. ol-) 0902/b, 4476/b; (y. yire "boşuna") 1032/b
y.+ dur 0034/b, 0127/b, 0147/b, 0222/b, 0227/a, 0431/a, 0431/b, 0756/a, 0780/a, 0780/b, 1154/b, 1571/a, 1623/a, 1728/b, 2388/b, 2448/a, 2621/b, 2840/a, 2912/b, 3014/b, 3324/b, 3325/a, 3327/a, 3359/b, 3574/b, 3645/b, 3862/b, 4031/b, 4105/a, 4105/b, 4350/b
y.+ ı 3714/b
y.+ ıdı 0167/b, 0913/b, 1132/b, 1187/a, 1551/b, 1892/b, 2482/a, 3000/b, 3359/a, 4553/b
y.+ ımı 2012/a

y.+ ısa 1693/b, 2449/b, 2769/b,
3263/a, 3528/a, 3858/b, 3939/a
y.+ iken 1638/a, 4610/b
y.+ sa 0206/a, 0896/a, 1928/a
2. Hayır, değil.
y. 4673/b

yokluk: -1- [T.] Fakirlik, yoksulluk.
y.+ ı 3524/a

yoksul: -10- [T.] Yoksul, fakir.
y. 0323/b, 0344/b, 2595/b, 2619/b,
3417/b
y.+ a 1278/b, 4253/a, 4551/b
y.+ ı 2007/b, 4548/b

yokuş: -1- [T.] Aşağıdan yukarıya gittikçe
yükselen eğimli yer.
y.+ a (y. çık-) 2406/b

yol: -200- [T.] 1. Yol güzergâh.
y. 0470/a, 0847/b, 0984/b, 1012/b,
1335/a, 1758/b, 2063/b, 2246/a,
2403/a, 2561/a, 2998/b, 3059/b,
3140/b, 3362/b, 3395/b, 3588/b,
3767/a, 3768/b, 3808/b, 3981/b,
4043/a, 4206/a, 4318/b, 4392/b,
4415/b; (y. aç-) 2985/b, 3174/a,
3347/b; (y. al-) 4024/b; (y. bul-)
0849/a, 2223/a, 3138/b, 4140/b; (y.
dut-) 0459/b, 1002/b, 1156/a,
2275/b, 2628/a, 3021/a, 4495/b;
(endîşe y. bul- “endişelenmek”)
1859/a; (y. gözle-) 0877/a, 2123/b,
2152/b; (ğuşsa y. bul- “tasalanmak,
kederlenmek”) 2181/b; (y. kıl-)
1211/b; (y. sür-) 2614/b; (uyku
gözine y. bul- “uykusu gelmek”)
0386/b; (y. var-) 3059/a, 3702/a; (y.
yüri-) 1497/b
y.+ a 0468/b, 0746/b, 0753/b,
0847/b, 0940/a, 1015, 1200/a,
1324/b, 1334/b, 1707/a, 1720/a,
1850/b, 1883/b, 1912/b, 2083/a,
2094/a, 2124/a, 2148/a, 2214/a,
2245/b, 2263/a, 3654/b, 3766/b,
3979/b, 4017/a, 4199/a, 4203/a; (y.
gir-) 1716/b, 1717/b, 2130/b,
4410/a; (y. kon-) 4016/a; (y. sür-)
3588/a

y.+ ca 4198/a, 4562/a
y.+ da 0542/a, 0792/a, 0815/a,
1322/b, 1436/b, 1718/a, 1833/b,
3030/a, 3061/a, 4491/b; (gözi y.)
0875/b; (göz y. ol-) 0876/a
y.+ dan 0726/a, 0974/a, 1193/a,
1199/a, 2163/b, 3454/b
y.+ ı 0976/b, 1931/b, 2124/b,
2562/b, 3749/a, 4120/a; (y. aç-)
3938/a; (y. sür-) 2517/b
y.+ ın 3054/a
y.+ ına 2558/a, 3592/b, 4019/b
y.+ ında 3060/a
y.+ ından 3179/a
y.+ ını 1547/a, 3242/b, 4152/a
y.+ ınıñ 0696/b
y.+ uma 3815/b, 4044/a
y.+ umuz 2252/a
y.+ umuzda 3173/a
y.+ uñ 0592/b, 0978/b, 1333/b; (y.
al-) 3677/a
y.+ uña 3326/a, 4429/b
2. Yol, yöntem.
y. 0741/a, 2193/b, 2644/b, 3404/b,
3641/b, 4531/b; (y. bul-) 3717/b;
(y. bil-) 2072/b; (y. göster- “yol
göstermek”) 0042/b, 0087/a,
0741/a, 2269/b, 2278/a; (y. öğren-)
0947/b
y.+ uñ (kolay y.) 3160/a
3. Müsaade, izin.
y. 3782/b; (y. aç-) 1121/b; (y. bul-)
0456/b, 2637/b, 2568/b; (y. iste-)
1330/b; (y. kıl-) 3000/b; (y. vir-)
2494/a, 3772/a, 3937/a, 4033/a,
4650/a
4. Uğur, amaç.
y. 0987/b, 1231/b
y.+ a 0042/a, 1062/b, 3438/a; (y.
gir-) 2248/a, 4605/b; (egri y. şap-)
1301/b
y.+ ca (y. git-) 3774/a
y.+ da 0123/b, 0791/a, 0791/b,
2831/a, 3257/a, 3360/a, 3845/a
y.+ dan (y. az- “amacından
sapmak”) 0265/b, 1503/b, 4313/b;
(y. çık-) 4637/a
y.+ ı 1484/b; (y. dut-) 0677/a
y.+ ıdur 2424/a

- y.+ ın 0142/b, 0616/a, 2523/b; (y. aç-) 3898/a
y.+ ına 0156/a, 1023/b, 1911/b, 2061/b; (y. cânı қо- “uğurda canını feda etmek”) 0657/b
y.+ ınca 1996/a, 2790/b
y.+ ında 0121/b, 1285/b
y.+ ından (y. azıt-) 1182/b, 4321/a
y.+ umuz 1915/b
y.+ uñ 3323/a
y.+ uñda 2156/b
- yol-:** -1- [T.] Yolmak, çekip koparmak.
y.- mağa (saçın y.) 2677/b
- yolcu:** -1- [T.] Yolcu, yolculuğa çıkmış kimse.
y.+ ya 3173/b
- yoldaş:** -8- [T.] 1. Arkadaş, dost.
y. (y. eyle-) 0091/b; (devlet y. ol-) 0376/a; (murādına sa’âdet y. ol- “eklensin”) 0802/a
y.+ a 3117/a
y.+ ına 0621/a
y.+ larını 1342/b
y.+ uñ 2145/b
2. Yol arkadaşı.
y. (kulanıla y. ol-) 3055/b
- yolsuz:** -2- [T.] Yolu olmayan, yolsuz.
y. 1199/b, 4120/a
- yor-:** -2- [T.] 2. Bir anlam vermek, yorumlamak.
y.- dı (düşini hayra y.) 2099/b
y.- madı 2215/b
- yorğa:** -1- [T.] Rahvan.
y. (y. kısrak) 0478/b
- yort-:** -2- [T.] Koşmak, devamlı yol yürümek, sefer etmek.
y. 0389/b
y.- up (bir tâziye binüp y. “at koşturmak”) 4588/a
- yorul-:** -3- [T.] Yorulmak.
y.- dı 0698/b, 2477/b, 3379/b
- yoy-:** -4- [T.] Silmek, bozmak.
y. (suçumuz y. “affetmek”) 0037/b
y.- ar (susalıkı y. “susuzluğunu gidermek”) 3236/b
y.- yagör 4454/a
y.- ydı 3728/b
- yön-:** -11- [T.] 1. Yön.
y.+ i 1180/b, 3979/a
y.+ ile 1775/a
y.+ in 1493/b
y.+ ini dönüp 3748/b
y.+ ümi 1636/b
y.+ üñüz 2694/a
2. Bakım, yön.
y.+ de 3094/a
y.+ den 3093/a, 3508/a, 3509/a
- yön-:** 1- [T.] Yönelmek, yüzünü belli bir yere çevirmek.
y. 0961/b
- yöre:** -2- [T.] Yöre, çevre, taraf.
y.+ sinde 3339/b
y.+ sine 1351/b
- yören-:** -2- [T.] Dolanmak.
y.- di 0593/a, 1578/a
- yörendür-:** -1- [T.] Dolandırmak, dolaştırmak.
y.- di (devri y.) 3569/a
- yu-:** -10- [T.] Yıkamak.
y.- dı 3036/b, 4527/a
y.- dılar 3285/b; (gül şuyıla y.) 3412/b
y.- dılardıydı 4263/a
y.- duğın 0819/a
y.- mış (gözi yaşıyla y.) 0418/b
y.- rdı 3065/a, 3619/b
y.- rıdı 3300/a
- yukarı:** -1- [T.] Yukarı.
y. 3118/a
- yum-:** -9- [T.] Kapamak.
y. (gözün y.) 1053/b, 4084/a
y.- ar (y. mıdı) 3062/b

y.- asın (gözün y.) 2710/b
y.- dı 3952/b; (ağız y.) 3502/b;
(gözün y.) 0887/a, 2960/b, 3500/b

yumşak: -2- [T.] Yumuşak, hoş.
y. 1817/b
y.+ isa 0453/a

yumşaklık: -1- [T.] Yumuşaklık, uysallık.
y.+ ıla 3944/a

yumşat: -2- [T.] Sertliğini gidermek,
yumuşak duruma getirmek.
y.- dı 2997/b; (katı sözi y.) 3993/b

yun-: -1- [T.] Yıkanmak.
y.- dığı 0601/a

yund: -1- [T.] At.
y.+ isa 3545/a

yur-: -1- [T.] Vurmak.
y.- dı 0698/a

yurd: -1- [T.] Yurt, memleket.
y. (y. idin-) 2376/a

Yūsuf: -3- Hz. Yusuf.
Y. 3579/b; (Y.- ı hūb) 0885/a; (Y.-
ı Mışrıydi) 0291/b

yut-: -3- [T.] 1. Yutmak.
y.- abilürdi 3496/a
2. Hazmetmek, dışarı vurmamak,
içinde bırakmak.
y. 1938/b
y.- mışdı (acı y.) 0634/b

yuva: -4- [T.] Yuva, barınak.
y.+ da 4214/b
y.+ larına 1411/a
y.+ ña 3959/b
y.+ yı (kuşu y.) 2981/b

yuvala-: -1- [T.] Yuvarlamak.
y.- r 3959/a

yuvalan-: -2- [T.] Yuvarlamak.
y.- dı 2980/a
y.- urdı (yire düşdi v. y.) 2382/a

yuvat-: -1- [T.] Parçalamak, ufaltmak.
y.- ma 0409/a

yüce: -23- [T.] Yüksek, büyük, ulu.
y. 0340/a, 0417/b, 0890/a, 0966/b,
1011/a, 1245/b, 1250/b, 2206/b,
2294/b, 2688/b, 3013/a, 3096/b,
3448/a, 3453/a, 3533/b, 3838/b,
4335/a, 4555/a; (y. ol-) 3824/a,
3955/a
y.+ dür 2903/b, 3818/a, 3857/a

yügriş-: -1- [T.] Koşuşmak.
y.- ür 4197/a

yügrük: -2- [T.] 1. Yürük, hızlı giden, çok
koşan.
y. 1168/b
y.+ ise 2822/a
2. Hızlı geçen.
y.+ di 1486/a

yük: -19- [T.] 1.Yük.
y. 0716/a, 1435/a, 1626/a, 4193/a;
(y. ur-) 0080/b
y.+ de 3644/a
y.+ den 0633/b
y.+ i yitdi 4506/b
y.+ i 4441/b
y.+ in 1022/b,
y.+ inden 1384/b
y.+ iñden 3379/b
y.+ ine 1022/a
y.+ iyile 2189/b
y.+ iyle 2289/a
y.+ üm 2189/b
y.+ üñ 1595/b
2. (Kaygı vs.) Bir şeyin ağırlı.
y.+ in (kayguları y.) 2833/b;
(kaygu y.) 3213/b

yüklen-: -1- [T.] Bir yükü taşımak,
yüklenmek.
y.- di (büngāh y.) 0921/a

yüklü: -3- [T.] 1. Gebe.
y.+ ler 3503/b
y.+ yise 4007/a
2. Çok fazla, pek çok.

- y.+ dür (y. katı şayru) 2661/b
- yüksek:** -6- [T.] 1. Yüksek.
y. 0994/b, 3823/b
y.+ e 3822/a; (y. çık-) 3857/b
2. Yüce, büyük.
y. 3822/b; (y. baht ol-) 0011/a
- yükselt-:** -1- [T.] Yükseltmek.
y.- e 3360/b
- yükün-:** -1- [T.] Önünde eğilmek, diz çökmek, baş eğmek.
y.- di 1382/a
- yürek:** -7- [T.] Yürek, kalp.
y. 0748/b, 3259/b, 4090/a, 4122/b;
(y. oyna-) 2841/a, 2842/b
y.+ üm 1085/a
- yürekli:** -5- [T.] Yüreği olan, yürekli.
y. (arслан y.) 2728/a; (demür y.)
0454/a; (taş y.) 2933/b, 3210/a
y.+ ydi (taş y.) 2466/b
- yüreksüz:** -1- [T.] Korkak, cesaretsiz.
y. 3190/b
- yüri / yürü -:** -21- [T.] Yürümek.
y. 0620/b, 1360/b, 2399/a, 2556/b,
4417/b, 4632/b; (y. git-) 3958/b; (y.
var “yol tutan) 0453/b
y.- di 4024/a
y.- p 1267/a
y.- rdi 1576/a, 3027/a
y.- rin 1785/a
y.+ r 2649/b
y.- rken 3030/b
y.- rler 0502/b, 1445/a
y.- ye 2188/a
y.- yen 2470/b
y.- yü 2185/b
y.- yüp (yol y.) 1497/b
- yürit-:** -1- [T.] Tedavül ettirmek.
y.- ür (adına açça y.) 0667/a
- yüyil-:** -1- [T.] Silinmek, bozulmak.
y.- medydi 4265/b
- yüz [I]:** -245- [T.] 1. Yüz.
y. 0297/b, 0333/a, 0415/b, 0557/a,
0828/b, 0960/b, 0961/a, 0961/b,
0965/a, 1067/a, 1357/b, 1678/a,
2056/a, 2230/b, 2730/b, 2935/a,
2960/b, 3004/a, 3469/b, 3627/b,
3874/a, 3884/b, 3895/b, 3912/b,
3992/b, 4168/b, 4179/b, 4239/a; (y.
aç-) 2745/a, 2851/a, 3597/a,
4097/a; (y. bul- “ilgi ve yakınlık
görmek”) 1200/b, 2458/b; (y. çek-)
0719/a, 1070/a, 1411/a, 3912/a,
3915/b, 3972/a, 4286/b; (y. dön-
“yüzünü döndürmek, terk etmek”)
1357/a, 3785/b, 4590/b; (y. dut-)
0245/b, 0726/a, 0807/b, 2316/b,
3915/a, 4282/b, 4386/b, 4412/a; (y.
göster-) 1874/a, 2630/b; (y. қо-)
2060/a, 2763/b; (yüzine y. қо-)
2702/a; (y. ur-) 0366/b, 0400/b,
1381/b, 2265/a, 2314/b, 4521/a; (y.
vir-) 0798/a; (y. yüz) 3662/a; (y.
yüze “yüz yüze”) 4570/b; (yüz y.)
3662/a; (yüze y.) 0135/b, 4355/a,
4565/a
y.+ de 0545/b
y.+ den 0408/b, 1636/a
y.+ e 0961/a, 0961/b, 1438/a,
1617/b, 2382/b, 2893/b, 4029/a,
4168/b; (y. yüz) 0135/b, 4355/a,
4565/a; (yüz y.) 4570/b
y.+ i 0275/a, 0285/a, 0287/a,
0291/a, 0372/a, 0384/b, 0416/b,
0424/b, 0426/a, 0792/b, 0836/b,
0888/b, 1192/b, 1239/b, 1253/b,
1305/a, 1360/a, 1361/b, 1380/b,
1454/b, 1494/a, 1609/a, 1755/b,
1787/b, 1831/b, 1934/b, 1982/b,
1989/b, 1991/b, 2099/b, 2234/b,
2539/b, 3209/b, 3243/a, 3295/a,
3318/a, 3351/a, 3352/a, 3418/a,
3565/b, 3603/a, 3821/b, 3894/a,
3974/b, 4029/b, 4054/a, 4062/b,
4160/a, 4192/b, 4235/b, 4334/b,
4368/a, 4588/b, 4640/a; (y. kızar-)
0663/b; (y. şol-) 3955/b; (y. şulu ol-
) 4001/b
y.+ ile 2084/b
y.+ in 0220/a, 0381/a,
0599/b, 0726/b, 0998/a, 2310/b,

3307/b, 4303/b, 4460/b; (y. döndür-
 “yüz çevirmek”) 0612/a
 y.+ inde 0216/b, 0284/a, 0383/b,
 0431/a, 3189/b, 4241/b
 y.+ inden 1436/a, 1459/b, 3419/a,
 3570/b, 3713/b, 4248/a
 y.+ ine 0221/b, 0324/a, 0863/a,
 1821/b, 2019/a, 2060/a, 3417/a,
 3417/b, 3826/b, 4163/b; (y. baķ-) 2370/b; (y. yüz ķo-) 2702/a
 y.+ ini 0214/a, 0505/b, 1290/a,
 2027/a, 2102/b, 2105/b, 2664/b,
 2669/b, 3825/b, 4361/a, 4422/a; (y.
 ur-) 0416/a
 y.+ iñi 3394/b
 y.+ inüñ 0998/b, 2468/b, 3065/a
 y.+ iyle 3690/a, 4249/a
 y.+ leri (y. kızar-) 1510/b
 y.+ lerinüñ 4325/b
 y.+ leriyle 0499/a
 y.+ lü 0391/a
 y.+ liyi 0808/a
 y.+ ü (y. sulular) 0260/b
 y.+ üm 0077/a, 1544/b, 1609/b,
 3133/a, 3224/a, 3243/b, 3325/b,
 3692/b, 3883/b, 3946/a, 4141/b; (y.
 döndür-) 3865/b
 y.+ ümden 3326/a, 3854/b
 y.+ üñ 0568/b, 0970/b, 1418/b,
 2591/b, 3130/b, 3219/a, 3372/b,
 3853/a, 3895/b, 4030/b, 4108/a; (y.
 döndür-) 1141/b; (y. ekşi kıl- “yüz
 ekşitmek”) 0390/b; (y. gül-) 3955/b
 y.+ ün 4451/a
 y.+ üñden 2087/b, 3239/b, 3816/b,
 3940/a, 3946/b, 4107/a
 y.+ üñe 1128/a, 4114/a
 y.+ üñi 2796/b, 3786/b
 y.+ üñle 3324/a, 3816/b
 2. Bir şeyin üst tarafı, yüzey.
 y.+ ini 1867/b
 3. Sebep.
 y.+ den (bu y.) 2230/a
 y.+ inden 3570/a

yüz [III]: -81- [T.] Yüz sayısı.

y. 0093/b, 0106/a, 0135/a, 0273/a,
 0354/a, 0413/a, 0413/b, 0415/a,
 0423/a, 0472/b, 0486/a, 0487/b,
 0555/b, 0557/a, 0589/b, 0798/b,
 0924/b, 0943/b, 0962/b, 1014/b,

1105/b, 1155/b, 1205/b, 1350/b,
 1356/b, 1589/a, 1605/b, 1612/a,
 1626/a, 2061/a, 2061/b, 2070/a,
 2075/b, 2115/b, 2288/a, 2377/a,
 2434/b, 2624/a, 2687/b, 2742/a,
 2744/b, 2763/a, 2927/b, 3022/b,
 3029/b, 3048/b, 3208/a, 3229/b,
 3269/a, 3270/a, 3271/a, 3426/b,
 3427/b, 3430/b, 3457/b, 3479/a,
 3546/b, 3576/a, 3577/a, 3579/b,
 3662/b, 3667/b, 3691/b, 3802/b,
 3884/b, 3887/a, 4110/a, 4170/b,
 4171/b, 4193/a, 4194/b, 4420/a,
 4452/b, 4683/a
 y.+ den 0211/b, 0414/a, 0924/a,
 4194/b
 y.+ e 2645/a
 y.+ i 4191/a
 y.+ ine 0413/b

yüz-: -1- [T.] 1. Yüzmek.

y.- e 2645/b
 2. Derisini çıkarmak, derisini
 soymak.
 y.+ eler (derisin y.) 1469/b

yüzi sulu/ yüzi şulu: -8- Değerli, itibarlı.

y. (hüb u s.) 0282/b; (y. ol-) 4001/b
 y.+ dur 1934/b
 y.+ lar 0260/b, 1253/b, 1982/b
 y.+ ları 1755/b
 y.+ lardı 2539/b

yüzlü/ yüzli: -33- [T.] Yüzü olan, yüze
 sahip.

y. 0812/b, 0855/b, 1425/a, 1519/a,
 1529/a, 1573/b, 2069/a, 2071/b,
 2946/a, 2999/b, 3008/a, 3104/a,
 3310/a, 3317/b, 3409/a, 3484/a,
 3595/a, 3877/a, 4027/a, 4156/a,
 4291/a, 4379/a; (tāze y.) 1801/b
 y.+ de 2039/b
 y.+ den (gül y.) 0504/a
 y.+ ler (gülef y.) 2469/a; (perī y.)
 0507/b
 y.+ lere 0534/a
 y.+ lerile 1425/b
 y.+ ye 3616/a, 3852/a
 y.+ yi 4052/a

yüzsüz: -1- [T.] Utangaç.
y. 2330/b

yüzük: -5- [T.] Yüzük.
y. 2653/a, 2954/a
y.+ e 2954/b
y.+ i 1946/a
y.+ ün 4411/b

Z

zād: -14- [Far.] Doğmuş.

z. (z.- ı ferruğ “ hayırlı, kutlu, doğuştan uğurlu” 1220/a, 4310/a, 4329/a, 4339/a, 4342/a, 4348/a, 4366/a, 4411/a, 4423/a, 4426/a, 4319/a, 4431/a, 4495/a, 4497/a

zāde-ferruğ: -1- [Far.] Hayırlı, kutlu, doğuştan uğurlu.
z. 1219/b

za‘ ferān: -1- [Ar.] Safran.
z.+ am 1537/b

zāğ: -4- [Far.] Karga.
z. 1409/b, 1410/b, 3668/a
z.+ a 1434/b

zāhid: -1- [Ar.] Dünyayı terkedip dinin emirlerine çok titizlikle riayet eden, züht ve takva sahibi, dindar.
z.+ lerüñdür 0957/a

zāhir: -1- [Ar.] Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan.
z. 0272/a

zağm: -13- [Far.] Yara.
z. 3391/b; (z. ol-) 2837/a
z.+ a 4213/b
z.+ e 2697/b
z.+ ı 0582/b, 2637/a; (z. ur-) 3732/a
z.+ ın (z. bul-) 2837/b
z.+ ına 4553/b, 4662/b
z.+ ından 1401/a
z.+ ını 4569/a
z.+ ıyla 1114/b

zağme: -2- [Far.] Vurma, darbe.
z. 4073/a
z.+ sini 4553/a

zağmet/ zağmet: -4- [Ar.] Sıkıntı, eziyet.
z. (z. ol-) 1726/a, 3012/a
z.+ den 1200/b
z.+ i 3454/b

zağmetlü: -1- [Ar.+T.] Zahmet veren, sıkıntılı, güç, zor.
z. 0859/a

za‘ if: -5- [Ar.] Güçsüz kuvvetsiz.
z. 0193/b, 0320/b, 2453/a
z.+ em 4091/a
z.+ üm 3721/b

Zāl: -1- Sam’ın oğlu ve Rüstem’in babasıdır.
Z. (Rüstem-i Z.) 1030/a

zālim: -3- [Ar.] Acımasız, merhametsiz, zalim.
z. 3859/a
z.+ dür 2683/b
z.+ ler 4252/b

zamān: -35- [Ar.] 1. Zaman.
z. 0331/a, 0484/b, 0700/b, 0734/a, 1326/a, 1595/b, 1648/b, 2009/a, 2027/b, 3007/a, 3060/b, 3207/a, 3386/a, 4576/a
z.+ a 3425/a
z.+ dan 1796/b
z.+ ı 1060/a, 1738/b, 3283/a
z.+ la 3878/b
2. Süre, müddet.
z. 0015/b, 0318/b, 1160/a, 2042/a, 2382/a, 3212/a, 4087/a, 4337/b, 4463/a,
z.+ uñ 1188/a
z.+ da 1571/b
3. Çağ.
z. (devr-i z.) 4446/b
z.+ ı 1190/a
z.+ ın 4658/a
z.+ ında 0266/a

zamāne: -9- [Ar.] İçinde bulunulan zaman, şimdi.
z. 0582/b, 0687/a, 0778/a, 0885/b, 3502/b, 3673/a, 4396/b, 4508/b, 4661/a

zār: -48- [Far.] 1. Ağlayan, inleyen.
z. 0991/b, 1329/b, 1331/a, 1359/a, 2676/a, 2703/a, 3050/a, 3127/b, 3923/b, 4102/b, 4104/a, 4512/a,

- 4579/b; (ḥüsrev-i z.) 4464/b; (pervâne-i z.) 3487/a; (z. u giryān) 2623/b, 3509/a; (z. ol- “ağlamak”) 1831/b, 3578/b, 4477/b; (z. inle-) 2349/a; (z. kı1-) 2725/b
z.+ ı 3028/b
z.+ am 0561/a
2. Zayıf, dermansız.
z. 0467/a, 0752/a, 1389/b, 1785/a, 2020/a, 2678/a, 3043/a, 3327/a, 3411/b, 3413/a, 3978/a, 4445/a, 4464/a; (ḥaste vü z. ol-) 3328/b, 4475/b; (z. kı1-) 2678/b, 4096/a; (z. ol-) 3331/a, 3670/a, 3994/b
z.+ em 3721/a
z.+ ı 2190/b, 3981/a
z.+ ıyla 3788/a
- zârf:** -1- [Ar.] Kap, kılıf, mahfaza.
z. (z.- ı güşşa ol- “dert kabı, zarfı”) 2916/b
- zârî:** -17- [Far.] Ağlama, inleme.
z. 1166/b, 2689/a, 2700/b, 3365/a; (z. dur-) 3352/b; (z. it-) 0875/a; (z. kı1-) 0366/a, 0373/b, 0531/a, 1356/b, 1851/b, 3451/b, 4074/b, 4462/b; (z. vir-) 4665/b
z.+ yile 0374/a
z.+ yle 2395/a
- zârilık:** -3- [Far.+T.] Ağlayış, inleyiş.
z.+ ıla 0906/b
z.+ in 4465/a
z.+ indan 3667/b
- zât:** -2- [Ar.] Öz, kişinin özü.
z.+ inda 0274/a, 0929/b
- Zâvilistân:** -1- Afganistan'la İran toprakları arasında kalan tarihi bölgedir.
Z. 0162/a
- zâyi':** -4- [Ar.] 1. Zıyan olmuş, boşa gitmiş.
z. (z. ol-) 0292/b, 0397/a
2. Yok olan.
z. 0196/b (z. қо- “yok etmek”) 0029/b
- zâyil:** -1- [Ar.] Kalıcı olmayan, yok olan.
z. (z. kı1- “yok etmek”) 3802/b
- zebân:** -2- [Far.] 1. Dil.
z.+ ı 1060/b
2. Konuşma, söz.
z.+ ı 2898/a
- zeber:** -1- [Far.] Üst.
z.+ di (zîr ü z. “alt üst”) 2461/b
- zebûn:** -3- [Far.] Güçsüz, zayıf, aciz.
z. (z. ol-) 0298/b
z.+ ı 0581/a
z.+ ıdı 2595/b
- Zebûr:** -1- [Ar.] Hz. Davut'a indirilen ve münacatları ihtiva eden ilâhi kitap.
Z.+ um 0008/b
- zehr:** -10- [Far.] 1. Zehir, ağı.
z. 0673/b, 3377/b, 3428/b; (z.- i kıttâl kıat-) 0674/a
z.+ e 3495/b
z.+ ise 3376/b
2. Helak edici ıztırıp.
z. (z. eyle-) 1188/b; (z. ol-) 4283/a
z.+ e 3856/a
z.+ in (acı z. işit-) 3501/a
- zehre:** -3- [Far.] 1. Öd, safra.
z.+ müz (z. çâk ol-) 1421/b
2. Çiçek.
z.+ sinden 1658/b
3. Cesaret.
z.+ m (z. yokdur) 1623/a
- zekât:** -1- [Ar.] Zekat.
z.+ ı (mâluñdan z. vir-) 1594/b
- zemîn:** -2- [Far.] Yer, mahal.
z.+ den (İrân z. “İran ülkesi”) 2615/b
z.+ e (İrân z.) 2086/a
- zemzem:** -1- [Far.] Nağme, ezgi.
z. (rây-i z. ur-) 2307/b

- zenbîl:** -1- [Ar.] Öteberi taşımakta, koymakta kullanılan örme, yassı sepet.
z.+ i 3540/b
- zencîr:** -6- [Far.] Birbirine geçmiş madenî halkalardan meydana gelen bağ, zincir.
z. 3108/b, 3342/b; (altundan z. düz-) 0437/a; (z. it-) 3886/a
z.+ ile 3345/a
z.+ ini 1548/b
- Zend:** -3- Eski Persler'in Zerdüş't'e atfedilen kutsal kitapları.
Z. 1286/a
Z.+ i (Zerdüş't gibi Z. okı-) 0770/b (Vestâ ü Z." eski İran inancı olan Zerdüş'tlüğün kutsal kitabı, Zend-Avesta") 1287/a
- Zeng:** -3- Zeng ülkesi.
Z. (Z. ü Çîn) 0881/a
Z.+ üñ (Z. şâhı) 0881/a; (Z. şehriyârı) 3568/a
- zeng:** -1- [Far.] Zil, çingirak.
z. (z. ü çañ) 2721/b
- zengi:** -5- [Far.] Zenci, siyah ırka mensup.
z. (kara z.) 3674/b, 3675/a; (z. vü Kıfçağ) 4577/a
z.+ de 2369/a
z.+ i (z. saçı bigi) 0880/b
z.+ nüñ 2713/b
- Zengüy:** -1- Çin hakanının Behrâm'ın hizmetine verdiği asker.
Z. 2548/b
- zen-şumâr:** -1- [Far.] Kadın sayan.
z.+ a 1597/a
- zer:** -1- [Far.] Altın.
z. 4597/b
- Zerdüş't:** -1- [Far.] Zerdüş't.
z. (z. gibi) 0770/b
- zerin:** -1- [Far.] Altından yapılmış.
- z.+ce** 3891/b
- zerre:** -1- [Ar.] Çok küçük parçacık.
z. 4106/b
- zerrîn:** -2- [Far.] Altından yapılmış.
z. 1657/a; (kürsî-yi z.) 2962/b
- zevk:** -2- [Ar.] Zevk, safa, eğlence.
z (z.- i selîm) 0434/b
z.+ ile 0782/a
- zırh:** -3- [Far.] Savaşlarda silâh darbelerinden korunmak için giyilen demir elbise, zırh.
z. 2315/a, 4387/a, 4415/b
- zî:** -6- [Far.] Ne güzel, ne hoş, ne iyi, zihi.
z. 0203/b, 0489/b, 1825/b, 3320/b, 3353/b, 4571/a
- zîbâ:** -6- [Far.] 1. Süslü.
z. 4191/b; (hüb u z.) 3290/a
2. Güzel.
z. 1994/b
z. (hatun-ı z.) 1402/a; (ma' şük-ı z.) 3381/a; z. (şimşâd-ı z.) 1531/b
- zîbây:** -1- [Far.] Güzel.
z. (şîrîn-i z.) 0515/a
- zîc:** -2- [Ar.] Yıldızların yerlerini ve hareketlerini gösteren cetvel.
z.+ i 1870/a
z.+ üñ 1867/b
- zih:** -1- [Ar.] Giriş, yay girişi.
z. 2744/b
- zihî:** -14- [Far.] Ne güzel, ne hoş, ne iyi.
z. 0213/a, 0489/a, 0489/b, 0624/a, 0824/a, 0824/b, 1013/b, 1562/b, 1604/b, 3436/b, 3934/b, 4530/b
- zîkr:** -1- [Ar.] İsmi söylenmek, bahsi edilmek.
z. (z. kıl-) 0231/b
- zincifer:** -1- [Ar.] Kırmızı renkli cıva sülfür, sülüğenin eski adı, sincerf.

- z. 0771/b
- zincifri:** -1- [Ar.]] Kırmızı renkli cıva sülfür, sülüğenin eski adı, sincerf.
z. 4259/b
- zindân:** -13- [Far.] Zindan, hapishane.
z. 0721/a, 0750/b, 4308/b
z.+ a 0731/b, 4349/a, 4359/a, 4359/b
z.+ da 0748/a, 0752/a, 1268/b, 2134/a, 4336/a, 4344/a
- zindâniyân:** -1- [Far.] Zindana kapatılan mahkûmlar.
z. 2452/b
- zinde:** -2- [Far.] Diri, canlı.
z. (z. dut-) 3699/b; (z. al-) 0747/a
- zinden:** -13- [Far.] Zindan, hapishane.
z. 3419/b
- zinhâr/ zinhâr:** -8- [Far.] Sakın, aman, asla anlamında ünlem.
z. 0569/a, 0620/b, 0896/a, 1279/b, 1634/b 2219/a, 2258/a, 3239/b
- zîr:** -1- [Far.] Alt.
z. (z. ü zeber “alt üst”)2461/b
- zîrâ:** -1- [Far.] Çünkü, şundan dolayı.
z. 3830/b
- zirih:** -4- [Far.] Savaşlarda silâh darbelerinden korunmak için giyilen demir elbise, zırh.
z. 0300/b, 1308/a, 1312/b, 1318/b
- zirihlü:** -1- [Far.+T.] Zırh giymiş, zırhlı.
z. 1202/a
- zişt:** -2- [Far.] Çirkin.
z. (z. ü hûb) 1855/a
z.+ i 1058/a
- ziyân:** -15- [Far.] Zarar, ziyan.
z. 2301/a, 2398/b, 2405/a; (z. eyle-) 4487/b; (z. ol-) 0036/b, 1113/b, 1284/a, 1807/b
- z.+ a 2841/b; (z. düş-) 3364/b
z.+ da (z. ol-) 2842/b
z.+ dan 4606/b
z.+ dur 1600/b
z.+ ı (z. doun- “zararı dokunmak”) 2898/b; (z. ol-) 4003/b
- ziyânsuz:** -2- [Far.+T.] Ziyanı olmayan, zararsız.
z. 2658/b, 4442/a
- ziyâret:** -1- [Ar.] Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme, ziyaret.
z. 3453/b
- ziyâret-hâne:** -1- [Ar.+T.] Ziyaret edilen yer, ziyaret yeri.
z. 3246/b
- zor:** -1- [Far.] Kuvvet, güç, baskı.
z. (elüm aa z. ıl-) 3250/b
- zûbîn:** -1- [Far.] İki uçlu, sivri cirit.
z. (ne ılı ne z.) 0228/b
- zûlm:** -5- [Ar.] Zulüm eziyet.
z. 2453/a, 2453/b; (z. eyle-) 3858/a; (z. it-) 0355/b, 1797/b
- zûlmet:** -1- [Ar.] Karanlık.
z.+ de 0860/a
- zûr:** -1- [Far.] Zor, güç, baskı.
z. (z. ıl-) 2318/b
- zû-fünûn:** -1- [Ar.] İlim sahibi, bilgili, alim.
z. 0315/b
- Zual:** -2- [Ar.] Satür gezegeni.
Z. 0314/a, 2357/b
- Zühre:** -7- [Ar.] Zühre, Venüs.
Z. 0396/b, 1533/b, 1534/b, 2356/a, 4204/b
Z.+ den 4078/a
Z.+ yle 4639/a
- zûlf:** -12- [Far.] Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.
z. 2941/a

z.+ i 0384/a, 1594/a, 2382/b
z.+ in 0494/a, 0975/b
z.+ ümi 2817/a
z.+ üñ 1650/a, 1703/a, 3873/a
z.+ üñe 3937/b
z.+ üñle 1630/a

Zü'1-celâl: -1- [Ar.] Celal sahibi, Allah.
Z. 2913/b

zümürüd: -2- [Ar.] Zümrüt.
z. 0823/a, 1439/b

zünnâr: -1- [Ar.] Keşişlerin bellerine
bağladıkları kıldan uzun kuşak.
z.+ ını (z. şeş-) 0125/b

TARTIŞMA VE SONUÇ

Fahrî'nin *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisi günümüze tek nüsha olarak ulaşmıştır. 168 varak 4683 beyitten oluşan bu eser Anadolu sahasında ilk *Hüsrev ü Şîrîn* olma özelliği ile önemli bir yere sahiptir. Beylikler dönemi, Türkçe'nin Arapça ve Farsçaya karşı üstünlük kazandığı bir dönemdir. Bu dönemde beyliklerin başında bulunan beylerin Türkçe'den başka bir dil bilmemeleri, Türkçe'nin gelişiminde büyük önem göstermiştir. Bu beyliklerden biri Fahrî'nin yaşamış olduğu Aydınolu İsa Beyliği'dir. Fahrî, Nizâmî'nin *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisini Aydınolu İsa Bey adına tercüme etmiştir.

XIV. yüzyıl Beylikler dönemi Türkçesinin dil özelliklerini bize sunan bu eser, ilk olarak 1974 yılında Barbara Flemming tarafından ilim dünyasına tanıtılmış, yazı çevirimi işaretleri ile nüshanın çevirisi yapılmıştır. Nüsha üzerine yapılmış çalışmaların tam anlamıyla söz varlığına değinmediği, gramatikal dizin üzerine çalışılmadığı görülmektedir.

Çalışmada, eserle ilgili yapılan çalışmalar ve yazı çevirimi işaretli çevirileri incelenmiştir. Flemming'in okumuş olduğu metin çevirisi esas alınarak güncel yazı çevirimi işaretleri ile nüshanın çevirisi yapılmış Flemming ve Güneş'in çevirilerinden farklılaşan yerler ve müstensih hatası olarak düşünülen yerler dipnot ile belirtilmiştir. Eser XIV. yüzyıla ait olmasına rağmen eseri daha geç bir tarihte yazıya geçirildiği düşünülmektedir. Eserde bazı arkaik kelimelere rastlanmaktadır *avıçğa* (1738). Müstensihin ağız özelliği olarak bazı kelimelerde göçüşme örneklerine bazı kelimelerde düzlük ve yuvarlık bakımından ses değişimlerine rastlanmaktadır. Bazı kelimelerde de vezin gereği ünlünün düşürüldüğü görülmektedir.

itlüm (4349), *güllüm* (782), *ollum* (782)

Eski Anadolu Türkçesinde dil özelliği bakımından çekim eklerinin başında bulunan g ve ğ sesleri Batı Türkçesinde düşmüştür. Fakat metinde sadece *yaratğan* (2566) kelimesinde düşme olmadığı görülmektedir. Metinde bir yerde 3. Şahıs görülen geçmiş zaman ekinin yuvarlak şekline rastlanmıştır.

Öñürdü (504)

Bulunma hâli eki Eski Anadolu Türkçesinde bütün ünsüzlerden sonra –da, -de şeklindedir. Metinde yalnızca bir yerde ekin ünsüz uyumuna tabi olduğu görülmektedir.

gidište (460)

Görülen geçmiş zaman eki metinde –dı, -di şeklindedir. Ancak ekin birkaç yerde ünsüz uyumuna tabi olduğu görülmüştür.

attı (3441), *bitti* (3447), *işittüñ* (3671), *öğrettiler* (3403)

Eser b > v değişikliğinde v tarafındadır. Metinde bu duruma aykırı olarak iki örnek görülmektedir.

bar > var

bar u bir (58), bir ü *bar* u hıyy u kıyyüm (73), bārī-yi *bar* (1257), birdür ü hem *bar* (2490)

bir- > vir-

ögüt *bir* (2522)

Eserin en önemli özelliği, Fahrî'nin eserin tercümesini yaparken Arapça ve Farsça kelimeleri Türkçeleri ile tercüme etmesidir. Bu sebeple Türk Dili araştırmaları için önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada metindeki kelimelerin dizini yapıp madde başına göre sıralanarak anlamlandırılmıştır. Türk Dili alanında çalışma yapanlara alt yapı hazırlanarak, Eski Anadolu Türkçesi söz varlığı araştırmalarına katkıda bulunulmuştur..

KAYNAKLAR

- Akar, A. (2010). Lehçe Oluşturma Şartları ve Evreleri Bakımından Eski Türkiye Türkçesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 28, s. 15-19.
- Akar, A. (2018). *Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesine Giriş*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Akar, A. (2021). Eski Oğuz Lehçesinde Alfabe Kaynaklı Fonolojik Bir Sorun: Ünsüzlerin Yazımı. *Türkiyat Mecmuası*, c.31, S. 1, s.1-14.
- Akkuş, M. (1995). *Kitab-ı Ğunya (İnceleme- Metin- İndeks- Tıpkı Basım)*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 592.
- Aksoy, Ö. A. vd. (2009). *Türkiyede Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. ve Dilçin D. (2009). *Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Bayram, A. (2017). *Firâkî ve Husrev ü Şîrîn'i (İnceleme-Metin-Bağlamlı Dizin Ve İşlevsel Sözlük)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Canpolat, M. (1988). Oht = Zaman Sözcüğü Üzerine. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi: 361 Dergisi*, C.32, S. 1-2, s. 177-184.
- Canpolat, M. (2018). *Behcetü'l Hadâik Fî Mev'izati'l-Halaîk*. Ankara: TDK Yayınları.
- Devellioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları.
- Doğan, A. (2007). Eski Türk Edebiyatı'nda Hüsrev ü Şirin ve Hüsn ü Aşk. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.5, S.9, s. 389-390
- Ercilasun, A. B. (2018). *Türk Dili Tarihi*. (19. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Flemming, B. (1974). *Fahrî's Husrev u Şirin. Eine Türkische Dichtung Von 1367*. Wiesbaden.
- Flemming, B. (1979). Beylikler Devrinin Bir Romantik Mesnevisi: Fahrî'nin Husrev u Şîrîn'i", *I. Milletler Arası Türkoloji Kongresi* (1st 1973 İstanbul, Turkey), İstanbul, s. 327.
- Gülmez, M. (2003). *Fahrî'nin Husrev u Şîrîn'i (2317-4683) Metin-Gramer-Sözlük*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gülsevin, G. (2017). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Güneş, Ö. (2010). *Fahrî'nin Husrev u Şîrîn'i (Metin Ve Tahlil), Nizâmî Ve Şeyhî'nin Eserleriyle Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hacıeminoğlu, N. (1992). *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Öğretmen Kitapları Dizisi: 193.
- Kartal, A. (2000). Nizâmî'nin Hüsrev ü Şîrîn'i ile Fahrî'nin Hüsrev ü Şîrîn'inin Mukayesesi. *Türk Yurdu Roman Özel Sayısı (153-154)*, Ankara, s. 362.
- Korkmaz, Z. (2005). Eski Anadolu Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten*, Ankara, S. 52. s. 471-473.
- Korkmaz, Z. (1995). Anadolu Yazı Dilinin Tarihî Gelişmesinde Beylikler Devri Türkçesinin Yeri. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, Türk Dil Kurumu Yayınları*, Ankara, C.1, s. 419.
- Korkmaz, Z. (2013) *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Mansuroğlu, M. (1988). "Eski Osmanlıca", Tarihi Türk Şiveleri. (Çev. Mehmet Akalın), *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay.:* 73, Seri: IV, S. A.21. s. 247-276.
- Mazıoğlu, H. (1983). *Eski Türk Edebiyatı, Türk Ansiklopedisi*. Ankara: MEB. Devlet Kitapları, s. 91.
- Özmen, M. (2017). *Ahmed-i Dâ'î Divan I-II: (Metin- Gramer- Tıpkı Basım- Dizin)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Salan, E. (2015). Eski Anadolu Türkçesinde "Sanki" Anlamında Kullanılan Cümle Kökenli Bağlaçlar. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10/16, 995-1010.
- Salan, E. (2016). Eski Anadolu Türkçesinde Aruz Vezni ve Uyağın Ek Kullanımına Etkisi. *Bilig/ Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 295-318.
- Salan, E. (2017). {-IcAk} Zarf-Fiil Eki Ve Varyantları Üzerine. *Gazi Türkiyat Dergisi*, S. Güz/ 21. s.45-73.
- Salan, E. (2020). İnen Mi Yoksa İgen Mi?. Efendioğlu S., Kotan H., (Editörler), *Prof. Dr. Avni Gözütok- Armağan Kitap-* içinde (321-340). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Sami, Ş. (2014). *Kâmûs-ı Türkî (Latin Harfleriyle)*. (haz.) Gündoğdu R., Adıgüzel N., Önal E. F., İstanbul: İadeal Kültür Yayıncılık.

- Şan, F. (2017). *Şeyhî'nin Husrev ü Şîrîn'i (İnceleme-Metin-Çeviri Dizin/Sözlük)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s. 7.
- Tavukçu, O. K. (2000). *Ahmed Rıdvân Hüsrev ü Şirin (İnceleme- Metin)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Timurtaş, F. K. (1961). İran Edebiyatında Husrev ü Şirin ve Ferhad ü Şirin Yazan Şairler. *Şarkiyat Mecmuası*, İstanbul, s. 73.
- Türk, V. (2018). *Hatipoğlu Bahrî'l Hakâyık (Giriş- Metin- Dizin)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ünver, İ. (1993). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Düşünceler. *Türkoloji Dergisi*, C.1, S.11.
- Yapıcı, A. İ. (2019). *Mütercimi Bilinmeyen Eksik Bir Kelile Dimne Tercümesi*. Ankara: Sonçağ Yayıncılık.
- Yapıcı, A. İ. (2021). *Akkadioğlu'nun Kâbus-nâme Tercümesi Giriş- Metin- Gramatikal Dizin*. Ankara: Sonçağ Yayıncılık.

<http://www.islamansiklopedisi.com>

<http://kamusiosmani.net>

<http://www.kamus.yek.gov.tr>

<http://www.kubbealtılugati.com>

<http://cagdassozluk.com>

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Berna Dağ

Doğum Tarihi ve Yeri: İstanbul/ 30.08.1996

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi / Eğitim Fakültesi/ Türkçe Öğretmenliği

Lisansüstü Öğrenimi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü /

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı / Yüksek Lisans

İletişim

e- posta Adresi: bernadag3.bd@gmail.com / 1830500103@sdu.adu.edu.tr

Tarih: 21.06.2021